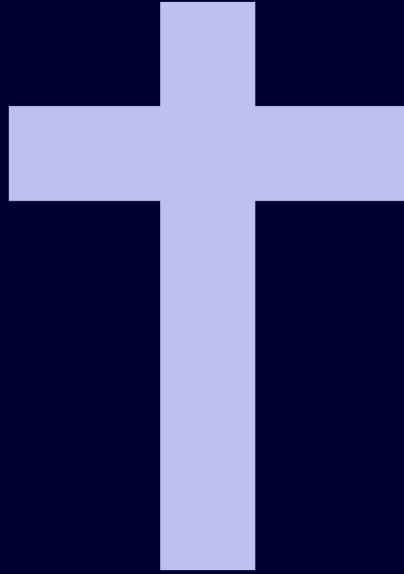

BUKŪ TA
TĪDHĪ//RU YĪZO
DHĪ ADHYA

Logoti (Logo): BUKŪ TA TĪDHĪ//RU YĪZO DHĪ ADHYA New
Testament

BÚKÙ TÀ TÍDHÍ//RU YÍZO DHÍ ÁDHYA

Logoti (Logo): BÚKÙ TÀ TÍDHÍ//RU YÍZO DHÍ ÁDHYA New Testament

copyright © 2015 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Logo

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 13 Jul 2024 from source files dated 29 Jan 2022
942af0a0-42ea-5477-8f1a-fed39823f32b

Contents

MATAYO	1
MAROKO	59
LUKA	96
YOWANI	156
TA 'OLE DHI I	199
ROMABHA I	253
1 KORITOBHA I	278
2 KORITOBHA I	302
GALATIYABHA I	318
EFESOBHA I	327
FILIPOYIBHA I	336
KOLOSAYIBHA I	342
1 TESALONIKEBHA I	348
2 TESALONIKEBHA I	354
1 TIMOTEYO	357
2 TIMOTEYO	364
TITO	369
FILEMONA	372
EBERE I	374
YAKOBHO	393
1 PETERO	400
2 PETERO	408
1 YOWANI	412
2 YOWANI	419
3 YOWANI	421
YUDA	423
TA TADHALE DHI I	426

Rúbí Tani Mátáyò dré tisìle dhi

Búkù kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Dhya búkù kònìdhi ni tisìlepi dhi tá Mátáyò 'i. Akódhi nda tá mèdáyì lagìlépi 'i. Di, Yésu dré akódhi ni azizó adrélé áyi àpóstolò mudrí-drì-rì dhi ki àlo ró. Búkù kònìdhi léna dhi, Mátáyò adré Rúbí Tani longó tadházóá dhi, Yésu Giká ni Mvágó 'i, ìndì Mèsíyà dré tá lazilé kíno lésè dhi 'i. Giká amù akódhi nda tà bí í dré tá lazilé pròfétà i tí áyi Kúlí na dhi ki 'o, kíswázó móndí ki tidrí àyi ki tàkonzì lésè. Lavulé dhi, Mátáyò adré Rúbí Tani kòdhi ni tisì Yúdà ànzi i dré. Di, Rúbí Tani nda kókpà mónnyá títi i dré.

Búkù kònìdhi léna dhi, Mátáyò adré Yésu ni lídrì ni tà tití mǐbhalé tí kònìni: akódhi ni tǐma, akódhi ni bàtísimò dòma, akódhi ni tabhǐma, akódhi ni àzì Giká ni kúlí longózó dhi, tsàle akódhi ni àzì móndí ki tidrízó àyi ki drà i lésè dhi íbe. Amvolásà dhi, Mátáyò adré Yésu ni atsí dré tòle kidhólé Gàliláyà lésè tsàle Yèrúsalemà na dhi ni tà tití, akódhi ni pósò kùdù ni tà íbe, tsàle akódhi ni dràma ìndì akódhi ni ngàma dràdrà 'ásè dhi ki tà íbe.

Mátáyò adré kpà tadhá dhi, Yésu dhya kàdrì adrélépi Giká ni tà tadhá dhi 'i. Tàko ko, adré Giká ni tatrítrí kúlí ni tà àndu ngì, adrézó kpà Opì bhù àdhya ni tà tadhá ngàdra 'á mónnyá títi i dré. Mátáyò adré tà kàdrìkàdrì Yésu dré tadhále dhi ki lanzì kònìni: (1) tà Yésu dré tadhále kóngó drìna dhi i (Mátáyò 5-7); (2) tà Yésu dré lazilé áyi lebèbhá mudrí-drì-rì dhi i dri àyi ki mùzo lǐle Rúbí Tani longóbe dhi i (Mátáyò 10); (3) Opì bhù àdhya ni tà lùzu ró dhi i (Mátáyò 13); (4) Yésu ni lebèbhá ki adrema ni tà (Mátáyò 18); (5) lókyá kùdù ni tà, ìndì Giká ni Opì ni atsama ni tà (Mátáyò 24-25).

Tà kàdrìkàdrì búkù kònìdhi léna dhi ki atǐma

- 1) Yésu Krísto ni kómvo ìndì akódhi ni tǐma (1:1-2:23)
- 2) Yòwànì Bàtísimò fèlepi ni àzì (3:1-12)
- 3) Yésu ni bàtísimò dòma, ìndì akódhi ni tabhǐma (3:13-4:11)
- 4) Yésu ni àzì bvò Gàliláyà àdhya na dhi (4:12-18:35)
- 5) Yésu ni atsí ngàzo Gàliláyà lésè lǐle Yèrúsalemà na dhi (19:1-20:34)
- 6) Yésu ni pósò kùdù, ìndì akódhi ni dràma (21:1-27:66)
- 7) Yésu ni ngàma dràdrà 'ásè dhi (28:1-20)

Yésu Krísto ni kómvo

(À kònò kpà Lúkà 3:23-38)

¹ Yésu Krísto angá Dàwídì ni sùrú lésè, ìndì Dàwídì angá ína Abàràma ni sùrú lésè. Kònìdhi Yésu Krísto ni tábhí ki tǐma ni tà tisìle dhi 'i:

² Abàràma ti tá Isákà, Isákà dré Yàkóbhò ni tǐzo gò, Yàkóbhò dré Yúdà ki tǐzo adrúpi ni íbe. ³ Yúdà i Tàmàrà be dhi i dré Fàrésà ki tǐzo Zàrà be. Fàrésà dré Èsèrómà ni tǐzo, Èsèrómà dré Arámà ni tǐzo. ⁴ Arámà dré Aminàdábà ni tǐzo, Aminàdábà dré Nàsónà ni tǐzo, Nàsónà dré Sàlòmónà ni tǐzo. ⁵ Sàlòmónà i Rábà be dhi i dré Bòwèsà ni tǐzo. Bòwèsà i Rútà be dhi i dré Yòbèdè ni tǐzo. Yòbèdè dré Yèsè ni tǐzo, ⁶ Yèsè dré ópí Dàwídì ni tǐzo.

Dàwídì i Uriyà ni tòkó be dhi i dré Sòlòmónò ni tǐzo. ⁷ Sòlòmónò dré Ròbòwámà ni tǐzo, Ròbòwámà dré Abíyà ni tǐzo, Abíyà dré Asáfà ni tǐzo. ⁸ Asáfà dré Yòsàfátà ni tǐzo, Yòsàfátà dré Yòràma ni tǐzo, Yòràma dré Ozíyà ni tǐzo. ⁹ Ozíyà dré Yòwátámà ni tǐzo, Yòwátámà dré Akázà ni tǐzo, Akázà

dré Ezèkíyà ni tizo. ¹⁰ Ezèkíyà dré Mánásè ni tizo, Mánásè dré Amónà ni tizo, Amónà dré Yòsíyà ni tizo. ¹¹ Yòsíyà dré Yèkòníyà ki tizo adrúpi ni íbe, lókyá Ìsèrélè ànzì ki ruzò dòle Babilónà na àdzú sè dhi 'á.

¹² Ayi nda ki dòma Babilónà na dhi àmvolésè dhi, Yèkòníyà dré Sàlàtìyélè ni tizo, Sàlàtìyélè dré Zòròbàbèlè ni tizo. ¹³ Zòròbàbèlè dré Abìyúdà ni tizo, Abìyúdà dré Èliyàkìmà ni tizo, Èliyàkìmà dré Azórà ni tizo. ¹⁴ Azórà dré Sàdókà ni tizo, Sàdókà dré Akìmà ni tizo, Akìmà dré Èliyúdà ni tizo. ¹⁵ Èliyúdà dré Èlèyàzàrà ni tizo, Èlèyàzàrà dré Mátànà ni tizo, Mátànà dré Yàkòbhò ni tizo, ¹⁶ Yàkòbhò dré Yòséfà ni tizo. Yòséfà nda tá Màríyà ni agó 'i. Di Màríyà nda dré Yésu, adrélè zìlè Mèsíyà dhi ni tizo.

¹⁷ Kìdhólé Abàràrà rú atsálé Dàwídi rú dhi, máti tá mudrí-drì-su. Kìdhólé Dàwídi rú atsálé Ìsèrélè ànzì ki dòma Babilónà na dhi rú dhi, máti kpà mudrí-drì-su. Kìdhólé àyi nda ki dòma rú atsálé Mèsíyà ni tìma rú dhi, máti kókpà mudrí-drì-su.

Yésu Krísto ni tìma (A kònò kpà Lúka 2:1-7)

¹⁸ Yésu Krísto ni tìma tá kònìni: A zì tá Yésu ni andre, Màríyà, Yòséfà dré tòko ró. Di, drìdrì ì dré ru amúzó dhi kandrà dhi, Màríyà kisú tá ína 'a Tírí Lólo ni rìnyí sè. ¹⁹ Di agó ni Yòséfà dré adrélè móndí gyàgya 'i dhi sè dhi, lè tá kanyò fèlè drá móndí i mi ko gò, dré kisùzoá dhi, í ni akódhi ni tayí kòlyà.

²⁰ Di dré tá adrérà'a tà nda ni kisù dhi 'á dhi, ángéló Mírì àdhya dré agázó akódhi kandrà toróbí na, tàà drá dhi: «Yòséfà, Dàwídi ni mvá, mí ro Màríyà ni dòma mòle dhi ko. Tàko ko, 'a dré kisúlé kòdhi, kisú Tírí Lólo ni rìnyí sè. ²¹ A ni mváagó ti. Mí ni akódhi ni rú zi Yésu. Tàko ko, akódhi ni àyi mónnyá ki tidrí àyi ki tàkonzì ì lésè.»*

²² Di tà nda kòdhi ì atsá títi kònìni, kitswálé tà Mírì dré tá longolé àyi pròfétà tí dhi ì kò'oró ru be dhi bvó. Akódhi longó tá dhi:

²³ «Mì nò rè ká! Kyánzi àgo tà nìlèpi rè ko dhi ni 'a kisú gò, dré mváagó tizo.

A ni rú ni ni zi Emànùwélè.»†

Rú nda kòdhi adrè lèá tàlè dhi «Gìká túmání àma íbe».

²⁴ Di Yòséfà kòlaró dre dhi, dré Màríyà nda ni dòzo mòle ngóro ángéló Mírì àdhya dré tá tàlè akódhi dré dhi tìni. ²⁵ Di, ayí ína akódhi be ko, tsàlè lókyá dré mváagó tizo dhi 'á. Gò dré mváagó nda ni rú zìzo Yésu.

2

Tògyabhá ì alì Yésu ni kitó

¹ A tí tá Yésu Bètèlémè, bvò Yùdáyà àdhya lé dhi na, ópí Èródè ni lókyá 'á.* Akódhi ni tìma àmvolésè dhi, tògyabhá bhìbhínyà tà ndabhá nìlè dhi ì dré angázó kítú dré apfòrà lésè, alìlè atsálé Yèrúsalémà le. ² Ì dré lizízóá dhi: «Mvámvá tìlè Yúdà ànzì ki ópí ro dhi ángwà? Tàko ko, mà nò tá akódhi ni bhìbhínyà kítú dré apfòrà lésè gò, mà dré alìzo kitswálé akódhi ni lindrì bha.»

³ Di ópí Èródè kòyi tà nda dre dhi, akódhi ni drì dré abízó, ngóro mónnyá títi Yèrúsalémà le dhi kya tìni. ⁴ Dré Yúdà ànzì ki kòwánà kàdrì ki kimózó

* **1:21** 1:21 Rú «Yésu» Gírikí ti sè dhi, ìndì rú «Yòsúwà» Ebèrè ti sè dhi ì adrè lèá tàlè dhi «Mírì adrè móndí ki tidrí». † **1:23** 1:23 A kònò Èsáyà 7:14. * **2:1** 2:1 «Bètèlémè» kònìdhi, bhàandre Dàwídi àdhya 'i. A kònò 1 Sàmùwélè 16:1.

tátrítrí kúlí tadhábhá íbe gò, lizizóá àyi tí dhi: «Pròfétà ì adré tá tàá dhi, à ni Mèsíyà ni ti ángolé ya?»

⁵ Ì lógó drá dhi: «Bètèlémè, Yùdáyà le dhi na. Angyá ko, pròfétà ki àlo tìsì kònìni:

⁶ «Di mì, Bètèlémè bvò Yùdà àdhyà lé ni, ámi tà tsà bhàandre kàdrìkàdrì Yùdáyà le dhi kya ì kòfalé ko. Tàko ko, ópí àlo dhi ni apfò mí lésè.

A ni áma mónnyá, Ìsèrelè ànzi ki drì ko kábilígyà líkílépi tìni.»[†]

⁷ Èródè kòyi tà nda dre dhi, dré tògyabhá nda ki zìzo lùzu ró gò, àyi ki lizizó lókyá bhìbhínyà nda dré tá kidhózó apfòle dhi ni nìzo. ⁸ Gò dré àyi ki mùzo Bètèlémè na, tàzoá àyi dré dhi: «Mì kòlì mónnyá kònàle dhi ki lizì, mvámvá nda ni tà nìzo dóro. Di mì kòkisú akódhi dre dhi, mì kàmù kúlí má dré, má kòkìswáró kpà lile akódhi ni lindrì bha be dhi bvó.»

⁹ Di tògyabhá nda ì kòyi ópí nda ni kúlí dre dhi, ì dré ngàzo lile. Ì dré tá adrerà'a láti 'á dhi, bhìbhínyà ì dré tá nòle kítú dré apfòrà lésè nda adré tá lile àyi kandrána, tsàle àyi kíkì àrà mvámvá nda dré tá adrezó dhi drìle.

¹⁰ Di ì kònò bhìbhínyà nda àyi kíkìrà'a dre dhi, ì dré lenzézó lavulé. ¹¹ Ì kòfì dzó na dre dhi, ì dré mvámvá nda ni nòzo andre ni Màríyà be gò, ì dré dhèzo àyi ki kórókó tìtì mvámvá nda kandrá, akódhi ni lindrì bhàzo. Di ì dré ngá làgí be kàdrì ì dré adólé dhi ki kinzízó fèle drá. Ì fè tá óró, béndélé, ìndì málàsì ledélé mirè sè dhi be.

¹² Amvolàsà dhi, Gìkà dré tà longózó àyi dri toróbí na tàzoá dhi, ì kògò nzìle Èródè vélésè ko. Di ì dré láti àzya dòzo, nzìzo àyi ki bvò na.

Yòséfà ì lapá Ezèpétò na

¹³ Tògyabhá nda ì kòlì dre dhi, ángeló Mírì àdhyà dré agázó Yòséfà kandrá toróbí na, tàá drá dhi: «Mí nga mvámvá kòdhi ni do andre ni be, lapázó àyi íbe Ezèpétò na. Mì kàdré kònàle tsàle lókyá má dré dra tàzoá mí kàgò dhi 'á. Tàko ko, Èródè adré 'òle mvámvá nda ni nda pfùle dràle.»

¹⁴ Di Yòséfà dré ngàzo ngátsi kítógá sè mvámvá nda ni do andre ni be gò, lapázó àyi íbe Ezèpétò na. ¹⁵ Ì dré adrezó kònàle tsàle lókyá Èródè dré dràzo dhi 'á. Tà nda kòdhi atsá kònìni, kìswálé tà Mírì dré tá longólé àyi pròfétà tí dhi kò'oró ru be dhi bvó. Akódhi longó tá dhi: «Má azí áma mváagò apfòle Ezèpétò lésè.»[‡]

Èródè 'o ànziàgo ì tufúlé todràle

¹⁶ Èródè kònò dhi, tògyabhá nda ì lití tá ì dre dhi, akódhi ni togó dré aswázó tà tàndì ró. Di dré móndí ki mùzo lile Bètèlémè na ìndì bhà làgàsà dhi ì 'àsè, ànziàgo títì kóná íbe rì dhi ki tufú todràle, túmāni àyi kóná tsabhá rè rì ko dhi íbe. Ki tá kóná nda ki bvó lókyá dré tá yìle tògyabhá nda ì vélésè dhi sè. ¹⁷ Di tà Mírì dré tá longólé pròfétà Yèrèmíyà tí dhi dré ru 'òzo kònìni. Akódhi longó tá dhi:

¹⁸ «Kúlí adré angálé Rámà lésè. A adré ngòle adrezó tongólé. Ràkélè adré àyi ànzimvá ki ngo nì. Adré leá à kòtindrì àyi togó wà dhi ko, ànzimvá nda ì dré adrelé vélé yó dhi sè.»[§]

Yòséfà ì lè bhà mo Nàzàrétà na

[†] 2:6 2:6 A kònò Mìké 5:1. [‡] 2:15 2:15 A kònò Oséyà 11:1. [§] 2:18 2:18 A kònò Yèrèmíyà 31:15.

¹⁹ Eródè ni dràma àmvolésè dhi, ángéló Mírì àdhya dré agázó toróbí na Yòséfà kandrà Ezèpétò na, tàá drá dhi: ²⁰ «Mí nga mvámvá do andre ni be, nzìzo àyi íbe Ìsèrélè ànzi ki bvò na. Tàko ko, mónnyá adrèbhá tá láti nda mvámvá nda ni 'òzo dràle dhi ì todrà akilé dre.»

²¹ Dì Yòséfà dré ngàzo mvámvá nda ni do andre ni be gò, nzìzo àyi íbe Ìsèrélè ànzi ki bvò na. ²² Dì, dré yìzoá tàle dhi, Arèkèlávò atsa tá ópí ro Yùdáyà drìle áyi atá Eródè ni àrà 'a dhi, dré ína adrézó ngá ro nzìma kònale dhi sè. Dì Giká dré gòzo tà longó drá toróbí na gò, ì dré lìzo bvò Gàliláyà àdhya na. ²³ Ì kòtsa kònale dre dhi, ì dré bhà mòzo adrézó bhàandre rú zìle Nàzàrétà dhi na. Tà nda kòdhi atsa kònini, kitswálé tà longólé pròfétà ì tí dhi kò'oró ru be dhi bvó. Ì longó tá dhi: «À ni akódhi ni zi Nàzàrétà mvá ro.»*

3

*Yòwánì Bàtìsimò fèlepi ledé láti Mírì Yésu dré
(A kònò kpà Mároko 1:1-8; Lúkà 3:1-18; Yòwánì 1:19-28)*

¹ Lókyá nda àmvolésè dhi, Yòwánì Bàtìsimò fèlepi dré pfòzo adrélé Giká ni kúlí longó duku Yùdáyà àdhya na. ² Adré tá tàá dhi: «Mì kòladzá àmi ki togó agòzo Giká véle. Tàko ko, Opì bhù àdhya atsa ànyi dre.» ³ Yòwánì nda tá dhya pròfétà Esáyà dré tá tà ni ni tàzo dhi 'i. Akódhi tà tá dhi: «Dhya àlo adré kúlí loyó duku na, adrézó tàá dhi:

<Mì kòledé láti Mírì dré alìzo!
Mì kòlotó láti atsálé pyà akódhi dré!>*

⁴ Yòwánì asó tá kítá ledélé kàmílò bhí sè dhi í rú, káfà ledélé kà'wá kíní sè dhi ni 'ìzo áyi kípilé 'á. Akódhi ni mányàngá tá kisa 'i, túmánì apé mbì na dhi be. ⁵ Móndí zyandre dhi ì adré tá apfòle Yèrúsalemà lésè, bvò wáyi Yùdáyà àdhya lésè, ìndì bvò wáyi Yòròdánè làgàsè dhi lésè, alìle Yòwánì véle. ⁶ Ì adré tá àyi ki tàkonzì ki ta ngádra 'a gò, akódhi dré adrézó bàtìsimò fe àyi dré yìandre Yòròdánè àdhya na.

⁷ Dì, akódhi kònò Fàrìsáyò ì, Sàdùkáyò íbe bí dhi ì adrérà'a alìle kitswálé bàtìsimò do í véle dre dhi, dré tàzoá àyi dré dhi: «Àmi, nì àtrá ki àrèbhá ni ì, àdhi tadhá àmi dré dhi, mì kòlapá Giká ni kombà adrélépi alìle dhi sílèsè dhi nì? ⁸ Lè mì kàdré tà adrèbhá tadhá dhi, mì ladzá àmi ki togó dre dhi ki 'o kòdha. ⁹ Mì kòbhà àmi adrélé kisùá àmi léna dhi <Ama àmakya Abàrámà ni ànzi 'i> dhi ko. Tàko ko, má adré tàá àmi dré dhi: Giká rìnyí íbe kitswázó ànzi 'o topfòle Abàrámà dré kírà kòni ì lésè. ¹⁰ A ga kùbalú fa kómvo ì rú dre. Dì à ni fa títi adrèbhá lò'wa dóro 'a ko dhi ki togá lebhélé àtsí na.

¹¹ Má adré mána bàtìsimò fe àmi dré yì sè tadházóá dhi, mì ladzá àmi ki togó dre. Dì, dhya àlo áma lavúlépi rìnyí sè dhi ni ína adhé má bvó. Má kitswá akódhi nda ni lindrì sè ko. Má kitswá ndìndì akódhi ni kámókà tingí bwà ko. Akódhi ni bàtìsimò fe àmi dré Tírì Lólo sè, ìndì àtsí sè. ¹² Akódhi ndàkpá íbe í drígá. Ásà dhi, a ni ngánò àngbó ína drìna dhi ni awá, lò'wa ni ni lomvózó dàle kòbhó na gò, kúyí ni ni kùzo zàle àtsí adrélépi adrálé ko dhi na.»

*Yésu ni bàtìsimò dòma
(A kònò kpà Mároko 1:9-11; Lúkà 3:21-22)*

* **2:23** 2:23 Lókyá àruka ì sè dhi, à adré Yésu ni zi dhya angálépi Nàzàrétà lésè dhi ró. A kònò Mátayò 21:11. * **3:3** 3:3 A kònò Esáyà 40:3.

¹³ Lókyá nda sè dhi, Yésu dré angázó Gàlíláyà lésè alìle Yòwánì véle kitswálé bàtìsimò do Yòròdánè na. ¹⁴ Di, Yòwánì lè tá ina bàtìsimò fèle Yésu dré ko gò, dré tàzoá drá dhi: «Adré tá leá dhi, mí kòfè bàtìsimò má dré mi. Di, mí gò mína alìle bàtìsimò do má véle ngíningíni ró?» ¹⁵ Di Yésu logó drá dhi: «Mí kòka'í tà kòdhi kàdré kònìni lókyá kònìdhi sè. Tàko ko, adré leá dhi, mà kò'o tà gyägya títi Giká dré adrélé lèle mà kò'o dhi i kitswálé títi.» Di Yòwánì dré bàtìsimò ka'izo fèle drá. ¹⁶ Yésu kòdo bàtìsimò dre dhi, dré apfòzo yí lésè. Di gbà kòdhwa, bhù dré ru lanzízo gò, Yésu dré Giká ni Tírí nòzo asíra'a kòbhòlà tíni adhéle í dri. ¹⁷ Gò kúlí dré apfòzo bhù lésè tàá dhi: «Kònìdhi áma Mvágó má dré lèle tò dhi 'i. Áma togó adré kinílé akódhi ni tà sè tò.»†

4

Dzáborò tabhì Yésu ni litílé duku na (À kònò kpà Mároko 1:12-13; Lúkà 4:1-13)

¹ Amvolásà dhi, Tírí Lólo dré Yésu ni drizo lizo akódhi be duku na, Dzaborò kòtabhìró akódhi litílé be dhi bvó. ² Kònàle dhi, Yésu dré tàbirí mvòzo kítú nyadhi-rì ìndì ngátsi nyadhi-rì gò, tàbirí dré akódhi ni 'òzo. ³ Di Dzaborò dré áyi kisízo ànyi akódhi làga, tàá drá dhi: «Mí kàdré Giká ni Mvágó 'i bàti dhi, mí kòtà kírà kòni i dré dhi, ì kòladzá ru atsálé mápà ro.» ⁴ Di, Yésu logó drá dhi: «Giká ni Kúlí adré tàá dhi: «Móndí adré ngbà 'í adrélé lídrì íbe mápà sè ko. Be ró dhi, adré lídrì íbe kúlí títi adrèbhà apfòle Giká silésè dhi i sè.»*»

⁵ Gò Dzaborò dré akódhi ni drizo lizo ába Yèrúsalemà, bhàandre lólo dhi na, akódhi ni bha tépelò ni drì kàkú na. ⁶ Dré tàzoá drá dhi: «Mí kàdré Giká ni Mvágó 'i bàti dhi, mí wa dhèle bvò dri. Angyá ko, Giká ni Kúlí adré tàá dhi:

«Giká ni tòlí fe áyi ángéló i dré ámi tà sè.

Ayi nda ki ámi ko kító,

mí kòdheró ámi pá si kírà dri ko.»†»

⁷ Di Yésu gò logóá drá dhi: «Giká ni Kúlí adré kókpà tàá dhi: «Lè mí kòtabhì Mírì ámi Giká ko.»‡»

⁸ Gò Dzaborò dré gòzo akódhi ni dri mbàzo ába kòngó àlo mvumvù lavúle dhi drìna, òpì wáyì bvò àdhya ki tadházó drá àyi ki rúku íbe. ⁹ Dré tàzoá drá dhi: «Má ni òpì títi kòdhi ki fe mí dré, mí kàdhé ámi kórókó títi má kandrà áma lindrì bhàzo dhi.» ¹⁰ Di Yésu tà drá dhi: «Sàtánà, mí nga kònwásè! Tàko ko, Giká ni Kúlí adré tàá dhi: «Lè mí kàdré ngbà 'í Mírì ámi Giká ni lindrì bha kòdhya. Mí kàdré kpà lèsámbò 'o ngbà 'í akódhi ni rú sè kalóma.»§» ¹¹ Di Dzaborò dré ngàzo akódhi ni tayí. Gò ángéló ì dré alizo akódhi ni ledé.

Yésu kidhó Giká ni kúlí longó (À kònò kpà Mároko 1:14-15; Lúkà 4:14-15)

¹² Amvolásà dhi, Yésu dré yízoá tàle dhi, à ru tá Yòwánì bhèle bãdzó na gò, dré gòzo gòle Gàlíláyà na. ¹³ Dré rè zyà tsàzo Nàzàrétà na gò, dré bhàandre nda ni tayízo lizo bhà mo Kàpàrànwúmà na. Bhàandre nda tápàriandre Gàlíláyà àdhya mìle, bvò Zàbùlónà ànzi kya Nèfátàlì ànzi íbe

† 3:17 3:17 A kònò Longó i 2:7; Esàya 42:1. * 4:4 4:4 A kònò Dùtèrònómè 8:3. † 4:6 4:6 A kònò Longó i 91:11-12. ‡ 4:7 4:7 A kònò Dùtèrònómè 6:16. § 4:10 4:10 A kònò Dùtèrònómè 6:13.

dhi na.* 14 Tà nda kòdhi atsa kònini, kitswálé tà longolé pròfétà Esáyà tí dhi kò'oró ru be dhi bvó. Akódhi longó tá dhi:

15 «Móndyá bvò Zàbùlónà ànzi kya Nefátàlì ànzi íbe dhi na dhi í, àyi adrèbhá tǎpǎriandre mǐle, ìndì Yòròdánè ni ta'á na dhi í, àyi adrèbhá Gàliláyà, bvò móndyá sùrú twá ro dhi kya na dhi í,

16 ì adré tá lírìlé tìnìmvá na gò,

ì dré ngádra kàdrì dhi ni nòzo.

Í adré tá lírìlé líndrì dràdrà àdhya zàle gò,

ngádra dré apfòzo ngá kazá àyi kòfalé.»†

17 Kìdhólé lókyá nda sè dhi, Yésu dré ngàzo adrélé Giká ni kúlí longó, adrézó tàà dhi: «Mì kòladzá àmi kí togó agòzo Giká véle. Tàko ko, Opì bhù àdhya atsa ànyi dre!»‡

Yésu kìdhó àyi lebhébhá kí azí

(A kònò kpà Márokò 1:16-20; Lúkà 5:1-11)

18 Kítú àlo, Yésu dré tá adrèrà'a atsilé tǎpǎriandre Gàliláyà àdhya mǐlésè dhi 'á dhi, nò tá móndí rǐ adrúpi ró dhi í. Ayi nda í tá Símónà adrélé kpà rú zǐle Péteró dhi, tùmání adrúpi ni Andréyà be dhi 'i. Í adré tá kimbá bhe yǐ na. Tàko ko, àyi tá kosyá bhebhá 'i. 19 Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì alì má vèsè. Kìdhólé nyànomvá dhi, mì gò véle adrélé kosyá bhebhá í ró ko. Má ni àmi kí 'o adrélé móndí ndabhá í ró.» 20 Dì gbǎ lókyá nda sè dhi, ì dré àyi kí kimbá kí tayízó gò, ì dré ngàzo adrélé akódhi ni lebhè.

21 Yésu kòlì drǐdrǐ tsà dre dhi, dré móndí rǐ àruka adrèbhá kpà adrúpi ró dhi kí nòzo. Ayi nda í tá Yàkòbhò í Yòwánì be, Zèbèdáyò ni ànzi 'i. Í adré tá bwátù na tùmání àyi kí atá Zèbèdáyò be, adrélé àyi kí kimbá kí mǐ ledé. Gò Yésu dré àyi kí azizó. 22 Dì gbǎ kòdhwa, ì dré àyi kí bwátù tayízó àyi kí atá be gò, ì dré ngàzo adrélé akódhi ni lebhè.

Yésu tatsì tà tadhábe, Rúbí Tani longóbe, ìndì dràbhá kí tidrǐbe

(A kònò kpà Lúkà 6:17-19)

23 Amvolásà dhi, Yésu dré ngàzo adrélé tatsilé bvò wǎyi Gàliláyà àdhya 'ásè, tà tadhábe Yúdà ànzi kí lǐsámbo dzó í 'ásè, Rúbí Tani Giká ni Opì àdhya ni longóbe, ìndì móndí kí tidrǐbe àyi kí drà títi í lésè. 24 Dì akódhi ni rúbí adré tá la'ulé bvò nda 'ásè títi, tsàle byá bvò Siríyà àdhya na. A adré tá móndyá títi drà twátwa íbe ìndì ngáaswa twátwa íbe dhi kí adzí akódhi véle, tùmání móndí tirí kònzì íbe dhi íbe, móndí àgìlílí íbe dhi íbe, ìndì móndí pá be àbvò ro dhi íbe. Dì akódhi adré tá àyi kí tidrǐ títi. 25 Móndí zyandre angábhá Gàliláyà lésè, bhàandre zǐle Mudrì dhi í lésè, Yèrusaléma lésè, Yùdáyà lésè, ìndì Yòròdánè ni ta'á lésè dhi í adré tá akódhi ni lebhè.

5

Tà Yésu dré tadhále kòngó drǐna dhi í

1 Kítú àlo, Yésu kònò móndí zyandre adrèbhá tá ru kímó dhi í dre dhi, dré mbàzo kòngó àlo drǐna gò lírìlé. Akódhi ni lebhébhá ì dré àyi kí kisízó ànyi akódhi làga gò, 2 dré kìdhózó adrélé àyi kí tadhá kònini:

Tà adrézó lenzélé ásà dhi í

(A kònò kpà Lúkà 6:20-23)

3 «Kólénzé móndyá adrèbhá àyi kí no lemerè ro àyi kí togó na dhi í dré.

* 4:13 4:13 «Zàbùlónà» ìndì «Nefátàlì» kòni í tá sùrú rǐ sùrú mudrì-drì-rǐ Ísèrèlè ànzi kya í kòfalé dhi 'i. † 4:16 4:16 A kònò Esáyà 8:23-9:1. ‡ 4:17 4:17 Búkù Mátáyò àdhya léna dhi, «Opì bhù àdhya» kònidhi adré léá tàle dhi «Giká ni Opì».

Tàko ko, Opì bhù àdhya àyikya 'i!

⁴ Kólénzé móndyá adrèbhá àwó ngo dhi ì dré.

Tàko ko, Gìká ni àyi kì togó tìndrì!

⁵ Kólénzé móndyá adrèbhá àyi kì tà bha kìnì mi dhi ì dré.

Tàko ko, ì ni bvò Gìká dré lazilé dhi ni kisú tàyilé ro!

⁶ Kólénzé móndyá adrèbhá lovó íbe adrézó tà gyägya 'o dhi ì dré.

Tàko ko, Gìká ni tà ì dré adrézó lovó ni íbe nda ni 'o kitswálé àyi dré títi!

⁷ Kólénzé móndyá adrèbhá àyi kì àzya kì kizà bha dhi ì dré.

Tàko ko, Gìká ni àyi kì tàndi kì kizà bha!

⁸ Kólénzé móndyá adrèbhá togó lólo íbe dhi ì dré.

Tàko ko, ì ni Gìká ni no!

⁹ Kólénzé móndyá adrèbhá tà kìdrìkìdri bha mómí ì kòfalé dhi ì dré.

Tàko ko, à ni àyi kì zi Gìká ni ànzi ì ró!

¹⁰ Kólénzé móndyá adrélé mì pfole ì dré adrélé tà gyägya 'o dhi sè dhi ì dré.

Tàko ko, Opì bhù àdhya àyikya 'i!

¹¹ Kólénzé àmi dré, à kàdré àmi kì lodhá, adrézó àmi kì mì pfo, adrézó tà kònzì ta àmi rú kìnzò sè áma tà sè dhi. ¹² Mì kàdré lenzélé, adrézó arí íbe tà nda ì sè! Tàko ko, làgì múrúngú adré àmi kì letè bhù na. A pfo tá kpà pròfètà atú àmi kandrà dhi kì mì kònìni.»

*Tà tadhále tà'í ni tà rú, ìndì tálà ni tà rú dhi ì
(A kònò kpà Márokò 9:50; Lúkà 14:34-35)*

¹³ Yésu gò tàá dhi: «Àmi tà'í bvò kòndi àdhya 'i. Di, tà'í nda ni aswaaswa kòtì akilé lásà dhi, à ni kitswá logóá ngíni? Tà'í nda kitswá gòle véle tà àlo 'o ko. A adrè kutúá gò, mómí ì dré adrézó atóá àyi pále.

¹⁴ Àmi ngádra bvò kòndi àdhya 'i. A kitswá bhàandre síle kóngó drìna dhi ni zu bwà ko. ¹⁵ A dhì gà kpà tálà bhàle ìdrì zàna ko na. Be ró dhi, à adrè dhà bhàle zá kuru mísá drìna gò, dré adrézó ngá kazá mómí títi adrèbhá dzó lé dhi ì dré. ¹⁶ Di mì kàdré kókpà àmi kì ngádra tayí adrélé ngá kazá mómí ì kòfalé kònìni, ì kàdréró tà dóro mì dré adrélé 'òle dhi kì no, adrézó àmi kì Atá bhù na dhi ni rú bha kùle.»

Tà tadhále táttrítrí kúlí ni tà dri dhi

¹⁷ «Lè mì kòkisù ko tàle dhi, má alì kitswálé táttrítrí kúlí Mósè àdhya ìndì tà pròfètà ì dré tisìle dhi kì pfo dhi. Má alì tà nda kì pfo ko. Be ró dhi, má alì mána tà nda kì 'o kitswálé títi dhi bvò. ¹⁸ Má adrè tà bàti ta àmi dré: Tsàle bhù kì kùdù bvò be dhi na dhi, táttrítrí kúlí nda ni wárágà pá mvá tsà dhi 'i yà, kó ngalè tà mvá tsà tisìle lána dhi 'i yà dhi kitswá tàdzí akilé ko, tsàle lókyá tà títi nda ì dré dra ru 'òzo kitswálé títi dhi 'á. ¹⁹ Di ásà dhi, dhya ángùdhi adrélépi tà mvá tsà àlo táttrítrí kúlí nda dré adrélé tàle à kò'o dhi ni ño gò, adrézó àyi àzya ni tadhá adrélé kpà 'òá kònìni dhi, à ni akódhi nda ni zi mómí tàko ró lavulé mómí títi Opì bhù àdhya na dhi ì rúsè. Di, dhya ángùdhi adrélépi tà táttrítrí kúlí nda dré adrélé tàle à kò'o dhi kì 'o gò, adrézó tà nda kì tadhá mómí ì dré dhi, à ni akódhi nda ni zi mómí kàdrè ro Opì bhù àdhya na. ²⁰ Di, má adrè tàá àmi dré dhi: Àmi kì tà gyägya kòlavú táttrítrí kúlí tadhábhá kya Fàrìsáyò kya be ko dhi, mì kitswá tàdzí file Opì bhù àdhya na ko.»

Tà tadhále togóaswa ni tà dri dhi

21 «Mì yi tàle dhi, à tà tá àma ki tábhí i dré dhi: <Lè mí kòpfu móndí dràle ko.* Dhya ángùdhi móndí pfùlepi dràle dhi ni pfo áyi totó tàbvó tàlepi kandrà.> 22 Di, má adrè mána tàá àmi dré dhi: Dhya ángùdhi áyi togó tayílepi adrélé aswálé áyi adrúpi rú dhi ni pfo tàbvó tàlepi kandrà. Dhya ángùdhi adrélépi áyi adrúpi ni zi móndí tàko ró dhi ni pfo Yúdà ànzi ki bhàgo kàdrì i kandrà. Dhya ángùdhi adrélépi áyi adrúpi ni zi tirí kiza líyí ro dhi kitswá ína lìle líferò ni àtsí na.

23 Di ásà dhi, mí kàdré 'òle ngá fe Giká dré àlètárì kandrà gò, tà àmi kòfalé ámi adrúpi be dhi dré agázó mí léna dhi, 24 lè mí kòtayí ngá mína nda àlètárì kandrà. Mí kòlì rè zyà mì dré àmi ki kòfalé ledézó ámi adrúpi nda be 'íká, gò mí kàgòró ngá nda ni fe Giká dré ndò.

25 Mì kàdré lìle dhya adrélépi ámi asíkí dhi be tàbvó tǎrà na dhi, lè mì kòyi ru mbèlè akódhi be mì dré rè dhu adrérà'a látì 'á dhi 'á. Mí kò'o kònìni ko dhi, akódhi ni ámi fe tàbvó tàlepi drígá, tàbvó tàlepi nda dré ámi fèzo pòlìsì drígá gò, ámi bhèzo bǎdzó na. 26 Má adrè tà bàti ta mí dré: Mí kitswá apfòle kònalésè ko, tsàle lókyá mí dré dra màri nda ni logózó akílé títi dhi 'á.»

Tà tadhále múná tà dri dhi

27 «Mì yi tàle dhi, à tà tá dhi: <Lè mí kò'o múná tà ko.>† 28 Di, má adrè mána tàá àmi dré dhi: Dhya ángùdhi adrélépi tòkó àlo dhi ni no gò adrézó rúbhá lovó bha akódhi ni tà sè dhi, 'o ína múná tà tòkó nda be áyi togó na dre. 29 Ámi mì dríagó lésè dhi kàdré ámi 'o dhèle tàkonzì na ni dhi, lè mí kàngí ámi mì nda bhèle mí rúsè vwàvwà ro. Angyá ko, mí dré ngá àlo mí rú dhi ni tayíle abílé dhi dóro lavúlé, ámi rúbhá wáyì dhi ni bhèle líferò na dhi rúsè. 30 Ámi dríagó kàdré kó ámi 'o dhèle tàkonzì na ni dhi, lè mí kòli ámi dríagó nda bhèle mí rúsè vwàvwà ro. Angyá ko, mí dré ngá àlo mí rú dhi ni tayíle abílé dhi dóro lavúlé, ámi rúbhá wáyì dhi dré lìle líferò na dhi rúsè.»

Tà tadhále tòkó tingama ni tà dri dhi

(A kònò kpà Mátáyò 19:9; Márokò 10:11-12; Lúkà 16:18)

31 «Mì yi tàle dhi, à tà tá dhi: <Lè dhya adrélépi áyi tòkó ni le tingálé dhi kòfè drá wárágà adrélépi tadhá dhi, í tingá akódhi dre dhi.>‡ 32 Di, má adrè mána tàá àmi dré dhi: Kàdré ngbà 'í ndòtò tà sè ko dhi, dhya ángùdhi áyi tòkó ni tingálépi dhi 'o ína akódhi atsálé tòkó zàràbhù ro dhi ró. Kòdhi íbe dhi, dhya ángùdhi tòkó tingálé dre dhi ni adólépi mòle dhi, adrè kpà múná tà 'o.»

Tà tadhále mònndrà sìma ni tà dri dhi

33 «Mì yi kpà tàle dhi, à tà tá àma ki tábhí i dré dhi: <Lè mí kònò mònndrà mí dré sìle dhi ko. Di, mí kàdré be mònndrà mì dré sìle Mírì kandrà dhi ki 'o títi.>§ 34 Di, má adrè mána tàá àmi dré dhi: Lè mì kòsì mònndrà àlomvá ko. Mì kòsì mònndrà bhù ni rú sè ko. Tàko ko, bhù nda Giká ni lírìrà adrézó òpì nya dhi 'i. 35 Mì kòsì kpà mònndrà bvò ni rú sè ko. Tàko ko, bvò nda àrà Giká dré adrézó áyi pá bha dríá dhi 'i. Mì kòsì kpà mònndrà Yerúsálémà ni rú sè ko. Tàko ko, bhàandre nda bhàandre Ópí kàdrì àdhya 'i. 36 Mí kòsì kpà mònndrà ámi drì ni rú sè ko. Tàko ko, mí kitswá ndìndì ámi drìbhí àlo dhi ni ladzá atsálé kini yà, kó ngalè kemve yà dhi bwà ko. 37 Mì kàdré di tà ka'í 'òle dhi, mì kòtà ngbà 'í <Áyíya> kòdhya. Mì kàdré tà ka'í 'òle ko dhi,

* 5:21 5:21 A kònò Pfòma 20:13; Dùtèrònómè 5:17. † 5:27 5:27 A kònò Pfòma 20:14; Dùtèrònómè 5:18. ‡ 5:31 5:31 A kònò Dùtèrònómè 24:1. § 5:33 5:33 A kònò Lèvitikè 19:12; Ngá nàma 30:3; Dùtèrònómè 23:22-24.

mì kòtá ngbà 'í <Kóko> kòdhyà. Tà àzya kitswálé bhàle kúlí nda ì dri dhi, adré ína angalé Dhyà kònzi vélésè.»

Tà kònzi logoma tà kònzi 'òle dhi tí dhi
(A kònò kpà Lúkà 6:29-30)

³⁸ «Mì yi tàle dhi, à tà tá dhi: <Mì ki ru kisú mì be. Sí ki kpà ru kisú sí be.»*
³⁹ Di, má adré mána tàá àmi dré dhi: Dhyà àlo kò'o tà kònzi àmi rú dhi, mì kògò ligilé akódhi rú ko. Be ró dhi, dhyà àlo kòsa ámi kóbhólé driágó lésè dhi dhi, mí kògò mína àzya ì ì alá akódhi dré kpà sàle. ⁴⁰ Dhyà àlo kòlè ámi drìle tàbvó tàlepi kandrà ámi kítá agá lésè dhi ì dòzo dhi, mí kòtayí kpà akódhi ámi kítá kídhi àdhyà ì do. ⁴¹ Dhyà àlo kòru mì 'òle atsí to í be kílóméterè àlo dhi, mì kòlì túmánì akódhi be kílóméterè rì. ⁴² Mí kàdré ngá fe dhyà ángùdhi adrélepi ngá zi mí tí dhi dré. Dhyà àlo kàdré ngá le zìle mí tí màri ró dhi, mí kògà ngá nda ì fèma drá dhi ko.»

Dhyà ki kàribhá ki lèma
(A kònò kpà Lúkà 6:27-28, 32-36)

⁴³ «Mì yi tàle dhi, à tà tá dhi: <Lè mí kàdré ámi àzya ì le, adrézó ámi kàribhá ì ga.»† ⁴⁴ Di, má adré mána tàá àmi dré dhi: Lè mì kàdré àmi ki kàribhá ki le. Mì kàdré kpà tà zi Giká tí móndyá adrébhá àmi ki mì pfo dhi ì dré. ⁴⁵ Mì kàdré 'òá kònìni dhi, mì ì adré àmi ki Atá bhù na dhi ì ànzi ì ró. Tàko ko, akódhi adré kítú 'o kàle móndí kònzi ì dri, ìndì móndí dóro ì dri. Adré kpà kozya 'o dhìle móndí gyàgya ì dri, ìndì móndí gyàgya ko dhi ì dri. ⁴⁶ Mì kàdré ngbà 'í móndyá adrébhá àmi ki le dhi ki le kòdhyà dhi, mì ì àdho làgí kisú ásà? Ndìndì mèdáyì làgíbhá ì adré 'òá kònìni. ⁴⁷ Mì kàdré ngbà 'í mòdo fe àmi ki adrúpi ì dré dhi, mì adré àdho tà dóro 'o móndí àruka kya ki lavú? Ndìndì pàgánò ì adré 'òá kònìni. ⁴⁸ Adré dì lèá dhi, mì kàdré móndí dóro kitswálé títi dhi ì ró, ngóro àmi ki Atá bhù na dhi dré adréle dóro kitswálé títi dhi tìni.»

6

Ngá fèma lemerèbhá ì dré dhi

¹ Yésu gò tàá dhi: «Mì kònò dóro, mì kàdréro ngbà 'í àmi ki tà gyàgya ki 'o móndí ì mi, ì kàdréro àmi ki no dhi ko. Tàko ko, mì kàdré 'òá kònìni dhi, mì kitswá àmikya làgí kisú àmi ki Atá bhù na dhi vélésè ko.

² Mí kàdré dì ngá fe lemerèbhá ì dré dhi, lè mí kòyo tà nda drìdrì ngóro túrúpfúbhá ì dré adréle 'òle dhi tìni ko. Tàko ko, àyi nda ì adré gòká vo Yúdà ànzi ki lísámbò dzó ì 'ásè ìndì láti ì 'ásè, móndí ì kàdréro àyi ki tà bha kuru ngá ì dré adréle fèle dhi ki tà sè. Má adré tà bàti ta àmi dré: Ì kisú àyikya làgí wáyì ì dré kitswálé kisúlé dhi dre. ³ Di, mì ró dhi, mí kàdré ngá fe lemerèbhá ì dré dhi, mí kòtayí ámi lídzi tà ámi driágó dré adréle 'òle dhi ì ì ko. ⁴ Be ró dhi, mí kàdré mína ámi ngá fe lùzu ró. Dì ámi Atá adrélepi tà adréle 'òle lùzu ró dhi ki no dhi ì làgí múrúngu fe mí dré.»

Tà zìma Giká tí dhi
(A kònò kpà Lúkà 11:2-4)

⁵ «Mì kàdré tà zi Giká tí dhi, mì kò'o túrúpfúbhá kya tìni ko. Tàko ko, àyi nda ì adré tà le zìle Giká tí ì dré adréra'a àyi ki totó kuru lísámbò dzó ì 'ásè ìndì láti andre ì 'ásè dhi 'á, móndí ì kàdréro àyi ki no be dhi bvó. Má adré tà bàti ta àmi dré: Ì kisú àyikya làgí wáyì ì dré kitswálé kisúlé dhi

* 5:38 5:38 A kònò Pfòma 21:24; Lèvítikè 24:20; Dùtèrònómè 19:21. † 5:43 5:43 A kònò Lèvítikè 19:18.

dre. ⁶ Di, mi ró dhi, mí kàdré tà le zìle Giká tí dhi, mí kòfi kalóma dzómvá na, dzóti asé mí véle gò, adrézó tà zi ámi Atá tí lùzu ró. Di ámi Atá adrélépi tà adrélé 'òle lùzu ró dhi ki no nda ni làgí múrúngú fe mí dré.

⁷ Mì dré adrérà'a tà zi Giká tí dhi 'á dhi, mì kàdré tà àlo ta rä pàgánò kya tìni ko. Angyá ko, àyi nda ì adré kisúá dhi, ì kàdré kúlí ta bí dhi, Giká ni àyi ki yi. ⁸ Di mì kò'o tà àyikya tìni ko. Tàko ko, àmi ki Atá nǐ tà mì dré adrélé lèle zìle dhi ì drìdrì, mì dré tà nda ki zirà'a tíá ko dhi 'á. ⁹ Di ásà dhi, mì kàdré tà zi Giká tí kònìni:

<Ama ki Atá bhù na dhi,
lè mónnyá wáyí dhi ì kònì dhi, mì Giká lólo 'i dhi be.

¹⁰ Ami Opì kàtsá mónnyá wáyí ì kòfalé wà.

Tà mí dré adrélé lèle 'òle dhi ì kò'o ru kònwa bvò dri,
ngóro dré adrélé 'òle bhù na dhi tìni.

¹¹ Mí kàfè àma dré mápà kitswálépi àma sè kítú ándrò kònìdhi sè dhi wà.

¹² Mí kòtrì àma ki tàkonzì ì,
ngóro mà dré kpà adrélé mónnyá tàkonzì 'obhá àma rú dhi kya ki tri dhi tìni.

¹³ Mí kòtayí àma tà dré tabhìle, àma ki 'òzo dhèle tàkonzì na dhi ko.

Be ró dhi, mì kápá àma Dhya kònzi drígàsè.>*

¹⁴ Mì kàdré mónnyá tàkonzì 'obhá àmi rú dhi ki tàkonzì tri dhi, àmi ki Atá bhù na dhi ni kókpà àmi ki tàkonzì tri. ¹⁵ Di, mì kàdré àmikya móndí ki tàkonzì tri ko dhi, àmi ki Atá kitswá kpà àmi ki tàkonzì tri ko.»

Tàbirí mvòma adrézó tà zi Giká tí dhi

¹⁶ «Mì kàdré tàbirí mvo adrézó tà zi Giká tí dhi, mì kòtayí àmi ki mǐbhalé adrélé kizà ro túrúpúbhá kya tìni dhi ko. Angyá ko, àyi nda ì adré àyi ki mǐbhalé ladzá atsálé kizà ro tadházóá móndí ì dré dhi, ì adré tàbirí mvo. Má adré tà bàti ta àmi dré: † kisú àyikya làgí wáyí ì dré kitswálé kisúlé dhi dre. ¹⁷ Di, mi ró dhi, mí dré adrérà'a tàbirí mvo dhi 'á dhi, mí kàdré ámi mǐbhalé dzi, adrézó kpà dò da mí dri, ¹⁸ dhya àlo kònìró ko tàle dhi, mí adré tàbirí mvo dhi. Ngbà 'í ámi Atá adrélépi tà adrélé 'òle lùzu ró dhi ki ni dhi ni nǐá nǐ. Di ámi Atá adrélépi tà lùzu ró nda ki no nda ni làgí múrúngú fe mí dré.»

Ngá làgí be kàdrì dhi ki lokoma bhù na dhi

(À kònò kpà Lúkà 12:33-34)

¹⁹ «Lè mì kòndà ngá làgí be kàdrì dhi ì lokólé àmi dré kònwa bvò dri ko. Tàko ko, bvò kònìdhi àrà órò dré adrézó ngá si, kàndrì dré adrézó ngá mbe, ìndì kùgú ì dré adrézó file ngá kugù dhi 'i. ²⁰ Di, mì kàdré àmikya ngá làgí be kàdrì dhi ki nda lokólé àmi dré bhù na. Kònàle dhi, órò sǐ ngá ko na, kàndrì mbe ngá ko na, kùgú ì fì kpà ngá kugù ko na. ²¹ Tàko ko, àrà ángùdhi àmi ki ngá làgí be kàdrì dhi ì dré adrézó lána dhi na dhi, àmi ki togó ni adré kókpà kònàle.»

Dhyá ki mǐ tálà rúbhá àdhya 'i

(À kònò kpà Lúkà 11:34-36)

²² «Dhyá ki mǐ tálà adrélépi ngádra fe rúbhá dré dhi 'i. Ami mǐ kàdré dóro dhi, ámi rúbhá wáyí dhi ni adré ngádra 'á. ²³ Di, ámi mǐ kàdré drà ro dhi, ámi rúbhá wáyí dhi ni ína adré tǐnǐmvá na. Di ngádra adrélépi mí léna dhi kàdré ína tǐnǐmvá ro dhi, tǐnǐmvá nda ni adré kàdrì lavúlé!»

* **6:13** 6:13 Wárágà àruka Giká ni Kúlí tisizo àyi dri dhi ì léna dhi, à adré kpà kúlí kònì ki kisú kònwa: [Tàko ko, òpì, rǐnyí, mǐlanzìlanzì be dhi ì mǐna 'i kóná vèsè kólyá! Kònìni.]

Gìká yà, kó ngalè làfa yà dhi
(A kònò kpà Lúka 16:13)

²⁴ «Dhya àlo kitswá mírì rì dhi ki tà 'o lókyá àlo sè bwà ko. Tàko ko, kàdré 'oá kònìni dhi, a ni àlo ni ni ga, adrézó àzya ni ni le. Kó ngalè, a ni tro àlo ni rú, adrézó àzya ni ni ayizè. Di mì kitswá adrélé Gìká ni tà 'o, adrézó kpà làfa ni tà 'o àyi ki màràbà tíni lókyá àlo sè bwà ko.»

Dhyá ki togó bhàma lanzìle ko dhi
(A kònò kpà Lúka 12:22-31)

²⁵ «Di ásà dhi, má adré tàá àmi dré dhi: Mì kòbhà àmi ki togó adrélé lanzìle àmi ki lídrì ni tà sè ko, ngalè mì ni dra àdho ngá nya ya, kó ngalè mì ni dra àdho ngá mvu ya dhi. Mì kòbhà kpà àmi ki togó adrélé lanzìle àmi ki rúbhá ni tà sè ko, ngalè mì ni dra àdho asó àmi rú ya dhi. Àmi ki lídrì lavú tsì mányàngá ko? Àmi ki rúbhá lavú tsì kítá ko? ²⁶ Mì nò rè àrí ì ká. Ì kidhí ngá ko na, ì akónà ngá ko na, ì lokó kpà ngá kòbhó na ko na. Di, àmi ki Atá bhù na dhi adré ína ngá fe àyi dré tèle. Di àmi ki tà lavú tsì àrí kya ko? ²⁷ Àmi kòfalé dhi, àdhi ni kitswá àyi lídrì ni lókyá ni drì timbà tsà, dré adrélé àyi togó bha lanzìle dhi sè bwà dhi ni?

²⁸ Mì adré kpà àmi ki togó bha lanzìle kítá ni tà sè àdho tà sè? Mì nò rè ngalè pfò mbì na dhi ì adré topfòle ngíni ya dhi ká. Ì 'o àzí ko na. Ì ledé kpà kítá ko na. ²⁹ Di, má adré mána tàá àmi dré dhi: Ndìndì ópí Sòlòmónò rúku ni íbe títi dhi asó tá kítá aveave pfò nda ki àlo àdhya tíni dhi ko. ³⁰ Gìká kàdré kó mbì adrélépi ándrò kònwa gò kídru dra bhèzoá àtsí na dhi ki tosó kònìni be dhi, a ni di véle àmi ki tosó dóro àyi ki lavú ngíni? Àmi àmikya móndí tà ka'íka'í íbe tsà dhi 'i!

³¹ Mì kòbhà di àmi ki togó adrélé lanzìle, adrézó tàá dhi <Mà ni dra àdho ngá nya?> ya, <Mà ni dra àdho ngá mvu?> ya, kó ngalè <Mà ni dra àdho asó?> ya dhi ko. ³² Tàko ko, págánò ì adré àyikya ngá títi nda ki nda kòdhya landè àko ró. Àmi ki Atá bhù na dhi nì kpà tàle dhi, àmi lovó íbe ngá nda ki kisúzó dhi be. ³³ Di mì kàdré rè zyà Gìká ni Opì nda akódhi ni tà gyàgya íbe 'íká, gò akódhi kòtimbàrò kpà ngá nda ì títi àmi dré ndò.

³⁴ Di ásà dhi, mì kòbhà àmi ki togó adrélé lanzìle tà adrèbhá alìle kídru dhi ki tà sè dhi ko. Angyá ko, tà kídru àdhya ki kitswá kítú kídru nda sè. Kítú àlo àlo títi dhi ki kizà kitswá kítú nda sè.»

7

Móndí ki tàbvó tàma ko dhi
(A kònò kpà Lúka 6:37-38, 41-42)

¹ Yésu gò tàá dhi: «Mì kàdré móndí ki tàbvó ta ko, Gìká kòtáro kpà àmi ki tàbvó ko dhi bvó. ² Tàko ko, Gìká ni àmi ki tàbvó ta ngóro mì dré adrélé móndí ki tàbvó ta dhi tíni. A ni kpà àmi ki tà tabhì ngóro mì dré adrélé móndí ki tà tabhì dhi tíni.

³ Mí adré mína kayísá kórónyá mvá àmi adrúpi mìnna dhi ni no gò, adrézó fa gú mí mìnna dhi ni atógyà ko àdho tà sè? ⁴ Mí adré àmi 'o ngíni tàá àmi adrúpi dré dhi <Mí 'o má kàpèró kayísá kórónyá mvá mí mílèsè> dhi, tákò fa gú dré adrérà'a àmi tàndi mìnna dhi 'á dhi? ⁵ Mì túrúpfú líyí 'i! Mí kàpè rè zyà fa gú nda mí mílèsè 'íká, gò mí kògòró ngá no dra kitswázó kayísá kórónyá mvá nda ni apè àmi adrúpi mílèsè ndò.»

Tà lólo fema móndyá dra tà nda ki gabhá dhi ì dré ko dhi

⁶ «Mì kòfè tà lólo kòkí ì dré ko, ì kògòró àyi kì alá àmi kì títí ko sè. Mì kòbhe àmi kì màyìkà aveave dhi ì tìgá ì kandrá ko, ì kàtóro àyi pálé ko sè.»

Tà zìma, ngá ndàma ìndì dzóti gàma

(A kònò kpà Lúkà 11:9-13)

⁷ «Mì kàdré tà zi Gìkà tí gò, kò'oró tà nda àmi dré. Mì kàdré ngá nda gò, mì kòkisúró. Mì kàdré dzóti ga gò, à kònzìró àmi dré. ⁸ Tàko ko, dhya ángùdhi adrélépi tà zi Gìkà tí dhi adré kisúá. Dhya adrélépi ngá nda dhi adré kisúá. Dhya adrélépi dzóti ga dhi dré dhi, à adré kpà nzíá.

⁹ Àmi ànzì kì atá ro nì ì, àmi kì mvá kàdré mápà zi àmi tí dhi, mì nì tsì kírà fe drá kòdhya? ¹⁰ Àmi kì mvá kàdré kosyá zi àmi tí dhi, mì nì tsì nì fe drá kòdhya? ¹¹ Dì àmi móndí kònzì ró nì ì, mì kònzì adrélé ngá dóro fe àmi kì ànzìmvá ì dré dhi be dhi, àmi kì Atá bhù na dhi nì ngá dóro fe dhya adrèbhá zìá í tí dhi ì dré tà tàndì ró!»

Tà dóro 'òma móndí ì dré dhi

¹² «Dì tà títí ì sè dhi, mì kàdré tà 'o móndí ì dré ngóro mì dré adrélé lèlè ì kò'o àmi dré dhi tìni. Tàko ko, mì kàdré 'oá kònzìni dhi, mì adré tà títí Mósè nì tatrítrí kúlí ìndì pròfétà ì dré adrélé tàlè à kò'o dhi kì 'o kòdhya.»

Fìma dzóti wàlepi ko dhi 'àsè dhi

(A kònò kpà Lúkà 13:24)

¹³ «Mì kòlavú dzóti wàlepi ko dhi 'àsè file Gìkà nì Opì na. Tàko ko, dzóti adrézó file 'àsà ìndì látì adrézó lavúlé 'àsà lèlè dràdrà kúsú dhi wawà. Móndí zyandre dhi ì adré file dzóti wawà nda 'àsè dhi àyi. ¹⁴ Dì, dzóti adrézó file 'àsà ìndì látì adrézó lavúlé 'àsà lèlè lídrì kúsú dhi wa ína ko. Ngbà 'í móndí àlo àlo dhi ì adré dzóti nda nì kúsú àyi.»

Fa ì lò'wa nì ìbe dhi

(A kònò kpà Lúkà 6:43-44)

¹⁵ «Mì kàdré àmi kì líkì pròfétà kinzò ro dhi kì tà sè. Angyá ko, àyi nda ì adré àyi kì ladzá alìlè àmi vélé ngóro kábilígyà ì tìni. Tàkò àyi léna dhi, àyi kàlagí àtrá 'ì. ¹⁶ Mì nì kitswá àyi kì nì lò'wa ì dré adrélé 'àlè dhi ì sè. A adré tsì vìnò lò'wa kì kùtsì sílè 'í? A adré kó figì lò'wa kì áyìdhá sílè 'í? Tàdzí ko. ¹⁷ Fa dóro títí dhi ì adré lò'wa dóro 'a kòdhya. Dì, fa kònzì ì adré àyìkya lò'wa kònzì 'a kòdhya. ¹⁸ Fa dóro kitswá lò'wa kònzì 'a bwà ko. Fa kònzì kitswá kpà lò'wa dóro 'a bwà ko. ¹⁹ Fa títí adrèbhá lò'wa dóro 'a ko dhi ì, à adré togá lebhélé àtsí na. ²⁰ Dì ngóro mì dré adrélé fa kì nì lò'wa ì dré adrélé 'àlè dhi ì sè dhi tìni dhi, mì nì kókpà pròfétà kinzò ro dhi kì nì, tà ì dré adrélé 'òlè dhi ì sè.

Tà tàma ìndì tà 'òma

(A kònò kpà Lúkà 13:25-27)

²¹ Móndyá títí adrèbhá áma zi <Mírì, Mírì!> dhi ì kitswá file Opì bhù àdhya na ko. Ngbà 'í àyi adrèbhá tà áma Atá bhù na dhi dré adrélé lèlè à kò'o dhi kì 'o dhi kì fì lána àyi. ²² Kítú tàbvó tàzo dhi tú dhi, móndí bí dhi kì tàá má dré dhi: <Mírì, Mírì, mà longó tá tsì ámi kúlí pròfétà kya tìni ámi rú sè ko? Mà dro tá tsì tirí kònzì ì ámi rú sè ko? Mà 'o tá tsì tà líndrìga ró bí dhi ì ámi rú sè ko?> ²³ Dì, má nì go tàá àyi dré dhi: <Má nì àmi tàdzí ko! Àmi tà kònzì 'obhá nì ì, mì nga má m̀lèsè!»

Dzó sìma kírà dri dhi

(A kònò kpà Lúkà 6:47-49)

²⁴ «Dì dhya ángùdhi adrélépi áma kúlí kòdhi kì yi gò adrézó ka'íá 'òlè dhi, sù ngóro agó tògya ró àyi dzó sílepi kírà dri dhi tìni. ²⁵ Kozya dré

dhizo, yĩ dré tizo gò, lyă dré dzó nda ni vizo dhi, dzó nda dré arízó ko, pá ni ni bhàle kírà dri dhi sè.

²⁶ Di, dhya ángùdhi adrélépi áma kúlí kòdhi ki yi gò adrézó ka'íá 'òle ko dhi, sù ngóró agó azaaza áyi dzó sìlepi sínyí dri dhi tĩni. ²⁷ Di kozya dré dhizo, yĩ dré tizo gò, lyă dré dzó nda ni vizo dhi, dzó nda dré arízó akílé nyĩnyĩ.»

²⁸ Yésu kòtà tà nda i akílé dre dhi, mónnyá zyandre ì dré adrézó véle síbhálé be ngbo tà dré tadhálé nda ki tà sè. ²⁹ Tàko ko, akódhi ni kúlí i tá lanzìlanzi ro. Adré tá ina àyi ki tadhá ngóró àyi ki tátrítrí kúlí tadhábhá kya tĩni ko.

8

Yésu tidrí agó àlo kàrí dré rùle dhi

(A kònò kpà Mároko 1:40-45; Lúka 5:12-16)

¹ Yésu kàsí kòngó nda drílèsè dre dhi, mónnyá zyandre lavúlé dhi ì dré ngàzo adrélé akódhi ni lebè. ² Di agó àlo kàrí dré rùle dhi dré alizo adhéle áyi kórókó titi Yésu kandrá, tàzoá drá dhi: «Mírì, mi rĩnyí íbe kitswázó áma temvé tidrìlé, mí kòlè dhi.» ³ Di Yésu dré áyi drígá kidzìzo akódhi ni tabè gò, tàzoá drá dhi: «Má lè 'í. Mí kàdré kemve kpírìkpírì wà!» Gbă kòdhwa, agó nda dré adrízó kàrí drà nda lésè. ⁴ Gò Yésu dré tàzoá drá dhi: «Mí kònò dóro, mí kòlongóró tà kòdhi dhya àlo dré ko. Be ró dhi, mí lì mína ámi tadhá kòwánà dré nòle, ìndì mí fè ngá Gíká dré ngóró Mósè ni tátrítrí kúlí dré adrélé tàle dhi tĩni, tadházóá mónnyá ì dré dhi, mí adrí dre káyà dhi.»

Sòdá kì kàdrì àlo dhi ka'í Yésu bàti

(A kònò kpà Lúka 7:1-10; Yòwánì 4:43-54)

⁵ Yésu kògò tsàle Kàpàrànwúmà na dre dhi, Rómà ki sòdá kì kàdrì àlo dhi dré áyi kisízó ànyí akódhi làga, akódhi ni ti lizí ⁶ tàzoá dhi: «Mírì, áma màràbà adré ayilé drà be bhà na. Akódhi ni pá àbvò ro, ìndì rúbhá ni adré aswálé tò.» ⁷ Yésu tà drá dhi: «Má ni li akódhi ni tidrí.» ⁸ Di, sòdá kì kàdrì nda logó drá dhi: «Mírì, má kitswá mána ámi lindrì sè ko. Má kitswá ndìndì mí dré fizo áma dzó na dhi ko. Di, mí kòtà ndirì kúlí àlo gò, áma màràbà nda kàdríró. ⁹ Tàko ko, áma tàndì, ma áma kàdrì kì rĩnyí zàle. Ma kpà sòdá íbe má zàle. Má kàdré tàá àyi kì àlo dré dhi <Mí lì!> dhi, adré lìle. Má kàdré tàá àzya ni dré dhi <Mí alì!> dhi, adré alìle. Má kàdré kó tàá áma màràbà dré dhi <Mí 'o tà kòdhi!> dhi, adré 'òá.» ¹⁰ Di Yésu kòyi tà nda dre dhi, akódhi ni líndrì dré gàzo. Dré áyi alázó tàá mónnyá adrébhá áyi lebè dhi ì dré dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Má kisú rè dhya àlo adrélépi tà ka'íkà'í íbe kònìni dhi Ìsèrèlè ànzi ì kòfalé ko. ¹¹ Má adré tàá àmi dré dhi: Mónnyá zyandre dhi ki angá kítú dré apfòrà lésè ìndì kítú dré ndìrà lésè, lírìlé mísá làgàsè túmánì Abàràrà íbe, Ísákà be, ìndì Yàkòbhò be Opì bhù àdhyà na. ¹² Di, kàdré mónnyá kitswábhá tá file Opì nda na dhi kì tà sè dhi, à ni àyi kì bhe kivi na, àrà tìnìmvá ro dhi na. Kònàle dhi, à ni adré tongólé, adrézó kpà síkálándrà tsi.»

¹³ Gò Yésu dré tàzoá sòdá kì kàdrì nda dré dhi: «Mí nzi mí bhàna. Tà nda kò'o ru mí dré ngóró mí dré adrélé ka'ile dhi tĩni!» Di akódhi ni màràbà nda dré adrízó gbă lókyá nda sè.

Yésu tidrí dràbhá bí dhi ì

(A kònò kpà Mároko 1:29-34; Lúka 4:38-41)

14 Amvolásà dhi, Yésu dré lizo Péteró ni dzó na gò, akódhi ni àdrá ni kisú lángá na, rúbhá ni dré tá adréle àtsi ró dhi sè. 15 Di Yésu dré tòkó nda ni drígá tabèzo gò, rúbhá àtsi nda dré pfòzo rúásà. Gò tòkó nda dré ngàzo kidhólé ngá fe Yésu dré nyàle.

16 Indró kàndrì dre dhi, à dré mómí bí tirí kònzì íbe àyi léna dhi ki adzízó Yésu véle. Di akódhi dré tirí kònzì nda ki dròzo topfòle àyi lésè kúlí sè. Dré kpà mómí drà íbe dhi ki tidrízó títi. 17 Di tà longólé profétà Esáyà tí dhi dré ru 'òzo kònzì. Longó tá dhi:
«Akódhi ni tàndi do àma ki tà yàyà dhi i,
àma ki drà ki dòzo kpà í rú.»*

*Mómíyá adrébhá Yésu ni le lebèle dhi i
(A kònò kpà Lúkà 9:57-62)*

18 Yésu kònò mómí zyandre ru kimóbhá í làgàsè kúru dhi i dre dhi, dré tàzoá àyi lebèbhá i dré dhi, ì kòzya tǎpǎriandre ni ta'á na. 19 Gò tǎtrírí kúlí tadhábhá ki àlo dré àyi kisízó ànyi akódhi làga, tàá drá dhi: «Tadhálepí, má ni ámi lebè àrà títi ángùdhi mí dré adrézó lile dhi i 'ásè.» 20 Yésu logó drá dhi: «Kìlìwá i àyi ki bhú íbe. Arí i kpà àyi ki bhà íbe. Di, Mómí ni Mvá ína àrà í dré kitswázó àyi drì la lovózó dhi àko.»

21 Go Yésu ni lebèlepí àzya dhi dré tàzoá drá dhi: «Mírì, mí kòtayí rè zyà ma lile áma atá ni si 'íká.» 22 Di, Yésu logó drá dhi: «Mí lebè ma! Mí tayí mómí dràbhá dre dhi i àyi ki àbvò ki si.»

*Yésu kíkí kàgùmá
(A kònò kpà Mároko 4:35-41; Lúkà 8:22-25)*

23 Yésu ì dré tombàzo bwátù na lebèbhá ni íbe gò, ì dré kidhózó adréle zyàle tǎpǎriandre ni ta'á na. 24 Gbǎ kòdhwa, kàgùmá dré ngàzo adréle vīle tǎpǎriandre nda mi gò, yǐ adrélepí longálé dhi dré adrézó lodàle bwátù na. Di, Yésu adré tá ína ayí ko. 25 Gò akódhi ni lebèbhá ì dré àyi ki kisízó ànyi làgá, akódhi ni toró tàzoá dhi: «Mírì, mí tidrì àma wà! Mà adré dràle!» 26 Yésu logó àyi dré dhi: «Àmi tà ka'íkà'í íbe tsà ni i, mì adré ngá ro àdho tà sè?» Di dré ngàzo ligíle lyǎandre nda i dri tǎpǎriandre nda be gò, ngá dré gòzo bhùle ndiii. 27 Di àyi ki línдрí dré gàzo bhwǎbhwa gò, ì dré adrézó lizíá àyi kòfalèsè dhi: «Dhya kòndi tá ína mómí kára be ngíni dhi 'i, ndìndì lyǎandre i tǎpǎriandre be dhi ì dré adrézó akódhi ni kúlí ka'í 'òle ni?»†

*Yésu tidrì àgo rǐ tirí kònzì íbe àyi léna dhi i
(A kònò kpà Mároko 5:1-20; Lúkà 8:26-39)*

28 Yésu kòzya tǎpǎriandre ni ta'á na tsàle bvò Gádàrà kya na dre dhi, àgo rǐ tirí kònzì íbe àyi léna dhi ì dré apfòzo mógó lésè alìle ru kisú akódhi be. Ayi nda ì dré tá adréle mómí tòmbatòmbe i ró tò dhi sè dhi, dhya àlo kitswá tá lavúle àrà nda 'ásè bwà ko. 29 Gò ì dré ngàzo loyóá kúlí 'u'ù sè dhi: «Gíká ni Mvágó, àma kòfalèsè mí be dhi, àdho tà 'i? Mí alì tsì kònwa àma ki 'o kònzì lókyá bhàle dhi kandrà?»

30 Ayi làgana vwàvwà ro tsà dhi, tìgá ki pǎri andre adré tá ngá nya. 31 Di tirí kònzì nda ì dré Yésu ni ti lizízó tàzoá dhi: «Mí kàdré 'òle àma ki dro dhi, mí kòmù àma lile tífíle tìgá kòna i léna.» 32 Yésu tà àyi dré dhi: «Mí lè!» Di ì dré topfòzo àgo rǐ nda i lésè, lile tífíle tìgá nda i léna. Gbǎ kòdhwa, tìgá nda ì dré ndizo títi kòngó nda ni gòlòko 'ásè, ledhélé tǎpǎriandre na todràle. 33 Gò tìgá nda ki líkíbhá ì dré ngàzo ràle tà títi lavúbhá nda ki rúbí

* 8:17 8:17 A kònò Esáyà 53:4. † 8:27 8:27 A kònò Longó i 65:8; 89:10; 107:23-32.

longó bhàandre na. † longó tá kpà tà atsálépi àgo rĩ tá tirí kònzi íbe àyi léna nda ì rú dhi. ³⁴ Gò móndyá títi dhi ì dré apfòzo bhàandre nda lésè alìle ru kisú Yésu be. Di, ì kònò akódhi dre dhi, ì dré akódhi ni ti lizízó, kòngaró àyi ki bvò 'ásè be dhi bvò.

9

Yésu tidrí agó àlo pá be àbvò ro dhi

(A kònò kpà Mároko 2:1-12; Lúka 5:17-26)

¹ Amvolásà dhi, Yésu dré mbàzo bwátù na gòle zyàle tãpãriandre ni ta'á na, tsàle áyi tãndi ni bhàandre na.* ² Kònàle dhi, móndí àruka ì dré agó àlo pá be àbvò ro dhi ni adózó kíndri dri alìzo ába akódhi véle. Yésu kònò àyi ki tà ka'ika'ĩ dre dhi, dré tãzoá agó pá be àbvò ro nda dré dhi: «Áma mvá, mí tsi togó! A trĩ ámi tàkonzì ì dre!» ³ Di, tátirítrí kúlí tadhábhá àruka ì dré dhèzo adrélé kisùá àyi léna dhi: «Dhya kòndi adré ína Giká ni dha kúlí kòdhi sè!»

⁴ Yésu dré tà ì dré tá adrélé kisùle nda ni nìzo kyá gò, tãzoá dhi: «Mì adrè àmikya tà kònzi kisù àmi léna àdho tà sè? ⁵ Tà kitswálé tàle mbèlè agó pá be àbvò ro kònìdhi dré dhi, ángùdhi 'i: <A trĩ ámi tàkonzì ì dre> dhi, kó ngalè, <Mí nga, mí kidhó atsí to> dhi? ⁶ Má adrè leá mì kònì dhi, Móndí ni Mvá rinyí íbe adrézó tàkonzì tri bvò dri.» Di dré tãzoá agó pá be àbvò ro nda dré dhi: «Mí nga, mí do ámi kíndri, ìndì mí nzi mí bhàna!» ⁷ Di agó nda dré ngàzo nzìle í bhàna. ⁸ Móndyá zyandre ì kònò tà nda dre dhi, àyi ki togó dré gàzo tirí dré. Gò ì dré ngàzo adrélé Giká ni rú bha kùle, dré rinyí múrúngu afèle móndí ì dré kònini dhi sè.

Yésu azí Mátáyò

(A kònò kpà Mároko 2:13-17; Lúka 5:27-32)

⁹ Yésu kãpfò kònalésè gò adrélé lile dre dhi, dré agó àlo rú be Mátáyò dhi ni no adrèrà'a liríle mèdáyì lagírà na. Dré tãzoá drá dhi: «Mí lebè ma!» Di Mátáyò nda dré ngàzo adrélé Yésu ni lebè.

¹⁰ Bvóá dhi, Yésu ì dré lizo lebèbhá ni íbe Mátáyò ni dzó na gò, ì dré lirízó mísá làgàsè adrélé ngá nya. Di mèdáyì lagíbhá bí dhi ì, ìndì móndí bí adrélé nòle tàkonzìbhá ro dhi íbe dhi ì alì tá kpà liríle mísá làgàsè túmání àyi íbe. ¹¹ Di Fàrisáyò ì kònò tà nda dre dhi, ì dré ngàzo lizíá Yésu ni lebèbhá ì tí dhi: «Àmi ki tadhálépi adrè ngá nya túmání mèdáyì lagíbhá íbe ìndì tàkonzìbhá íbe àdho tà sè?»

¹² Yésu kòyi tà lizíle nda dre dhi, dré tãzoá dhi: «Móndyá rúbhá be dóro dhi ì ndà gá kódzó ko na. Be ró dhi, móndyá drà ro dhi ì adrè àyikya ndáá àyi. ¹³ Di, mì kòlì àmikya tà tisìle Giká ni Kúlí na kònìdhi ni àndu nda nìle: <Má adrè móndyá adrèbhá àyi ki àzya ki kizà bha dhi ki nda kòdhya. Má adrè mána mòbòmà adrélé fèle má dré dhi ki nda kòdhya ko.>† Tàko ko, má alì móndyá adrèbhá àyi ki no gyãgya dhi ki azí kòdhya ko. Be ró dhi, má alì mána tàkonzìbhá ki azí kòdhya.»

A lizí Yésu tàbirí mvòma ni tà dri

(A kònò kpà Mároko 2:18-22; Lúka 5:33-39)

¹⁴ Amvolásà dhi, Yòwánì Bátisimò fèlepi ni lebèbhá ì dré alìzo Yésu véle lizíá tíá dhi: «Áma Fàrisáyò íbe dhi ì, mà adrè kó tàbirí mvo rä, adrézó tà zi Giká tí dhi, ámi lebèbhá ì adrè di àyikya tàbirí mvo ko àdho tà sè?» ¹⁵ Yésu

* **9:1** 9:1 Bhàandre Yésu dré bhà mòzo lána dhi tá Kàpàrànwúmà 'i. A kònò Mátáyò 4:13; Mároko 2:1. † **9:13** 9:13 A kònò Oséyà 6:6.

logó àyi dré dhi: «Móndyá azilé gwányá làmó àdhya lé dhi ki kitswá tsi adrélé kizà ro, ì dré adrérà'a tùmání tòkó líyí be dhi 'á? Tàdzí ko! Di, lókyá adrélépi alìle dhi sè dhi, à ni tòkó líyí nda ni tingá àyi kòfalésè gò, ì dré kidhózó adrélé tàbirí mvo lókyá nda sè.

¹⁶ Dhya àlo kàdré kítá àku ró lasílèpi dhi íbe dhi, dhi kítá tídhí ro dhi kítá àku nda dri ko na. Tàko ko, kò'o kònìni dhi, kítá tídhí nda ni kítá àku nda ni asé gò, kítá àku nda dré gòzo vélé lasílé lile drìdrì.

¹⁷ Kòdhi íbe dhi, dhya àlo dà vínò tídhí ro dhi kíní dhìle adrézó vínò líkí, akùbhá dre dhi ì léna ko na. Tàko ko, kò'o kònìni dhi, vínò tídhí nda ni abhò kíní àku nda ki lasí gò, vínò dré kutúzó gò, kíní nda ì dré abízó títi. Àsà dhi, à adré vínò tídhí ro dhi ni da kíní tídhí ro dhi ì léna, adrézó ngá rì nda ki líkí dóro.»

*Yésu tidrí tòkó àlo dhi, ìndì tingá mvátòkó àlo dhi dràdrà lésè
(À kònò kpà Márokò 5:21-43; Lúkà 8:40-56)*

¹⁸ Yésu dré tá adrérà'a tà nda ki ta dhi 'á dhi, Yúdà ànzi ki kàdrì ki àlo dré alìzo adhéle áyi kórókó títi akódhi kandrá, tàzoá drá dhi: «Áma zapi drà nyànomvá kòndi. Di, mí alì ámi drígá bha akódhi dri wà, kàdríró be dhi bvó!» ¹⁹ Di Yésu ì dré ngàzo lebhà ni íbe adrélé lile agó nda vésè.

²⁰ Gbã lókyá nda sè dhi, tòkó àlo kàrí dré adrézó ràle rúásà kóná be mudrí-drì-rì dhi dré áyi kisízó ànyi Yésu àmvolésè gò, akódhi ni kítá ti tabè. ²¹ Angyá ko, adré tá ína kisúá dhi: «Má kòtabè ngbà 'í akódhi ni kítá ti kòdhyà dhi, má ni adrí.» ²² Di Yésu dré áyi alázó tòkó nda ni no gò, tàzoá dhi: «Áma zapi, mí tsi togó! Ámi tà ka'ika'í tidrí mi dre.» Di akódhi nda dré adrízó gbã lókyá nda sè.

²³ Di Yésu kòlì tsàle Yúdà ànzi ki kàdrì nda bhàna dre dhi, dré lãrí tswabhá ki nòzo tùmání móndí zyandre adrèbhá tongólé dhi íbe. ²⁴ Dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì nga kònwàsè. Tàko ko, mvátòkó kòdhi drà ko. Adré ína ayí ko.» Gò ì dré dhèzo adrélé akódhi ni gu. ²⁵ A kòdro móndyá zyandre nda ì topfòle kivi na dre dhi, Yésu dré fizo dzó nda na, mvátòkó nda ni drígá ru gò, akódhi dré ngàzo kuru. ²⁶ Gò tà nda ni rúbí dré la'úzó bvò nda 'àsè títi.

Yésu tidrí àgo rì mì kùdúkùdu ró dhi ì

²⁷ Yésu kàpfò dzó nda lésè adrélé lile dre dhi, àgo rì mì kùdúkùdu ró dhi ì dré ngàzo adrélé akódhi ni lebhè loyóába dhi: «Dàwídì ni Mvá, mí bhà àma ki kizà wà!» ²⁸ Yésu kòtsa bhàna file dzó na dre dhi, àyi nda ì dré àyi ki kisízó ànyi akódhi làga. Di akódhi dré àyi ki lizízó tàzoá dhi: «Mì adrè ka'íá dhi, má ni kitswá àmi ki tidrí bwà?» Ì logó drá dhi: «Áyíya, Mírì.» ²⁹ Gò Yésu dré àyi ki mì tabèzo, tàzoá dhi: «Tà nda kò'o ru àmi dré ngóro mì dré adrélé ka'ile dhi tìni!» ³⁰ Di àyi ki mì dré ru nzìzo adrélé ngá no. Gò Yésu dré àyi ki bí sèzo tàzoá dhi: «Mì kònò dóro, mì kòlongóro tà kòdhi dhya àlo dré ko.» ³¹ Di, ì kòpfò dzó nda 'àsè dre dhi, ì dré àyíkya lizo Yésu ni rúbí longóbe la'ulé bvò nda 'àsè títi.

Yésu tidrí ábhãbhã àlo tirí kònzi íbe dhi

³² Ì dré tá adrérà'a apfòle dzó nda lésè dhi 'á dhi, à dré agó àlo tirí kònzi íbe í léna, adrélépi kpà ábhãbhã ro dhi ni adzízó Yésu véle. ³³ Di Yésu dré tirí kònzi nda ni dròzo pfòle ábhãbhã nda lésè dhi, dré kidhózó adrélé kúlí ta. Móndyá zyandre kònàle dhi ki líndrí dré gàzo bhwãbhwa gò, ì dré adrézó tàá dhi: «À nò rè tàdzí tà 'òle làsú be kònìni dhi Ìsèrelé 'a ko!»

³⁴ Di, Fàrìsáyò ì adré tá àyikya tàá dhi: «Dhya kòdhi adré tirí kònzi ki dro topfòle móndí i lésè, tirí kònzi ki kàdrì ni rìnyí sè.»

Lànyá líyí ni ti lizima, kòmùró àzibhá i lile áyi lànyá lokó dhi

³⁵ Gò Yésu dré ngàzo adrélé tatsilé bhàandre títi i 'ásè ìndì bhà títi i 'ásè, tà tadhábe Yúdà ànzì ki lísàmbò dzó i 'ásè, Rúbí Tani Gíká ni Opì àdhya ni longóbe, ìndì móndí ki tidríbe àyi ki drà títi i lésè. ³⁶ Di dré tá adrérà'a móndí zyandre dhi ki no dhi 'á dhi, adré tá kizà do áyi togó na àyi ki tà sè. Tàko ko, ì adré tá landèle tò, ìndì tà adré tá àyi ki lavú. Ayi tá ngóro kábilígyà adrèbhá àyi ki líkílèpi àko dhi i tìni. ³⁷ Di dré tàzoá áyi lebèbhá i dré dhi: «Lànyá ka amvú na lavúlé dre. Di, àzibhá adrèbhá lànyá nda ni lokó dhi ki àbvò yókódhó. ³⁸ Mì kàdré di lànyá nda ni líyí ni ti lizí, kòmùró àzibhá i lile áyi lànyá lokó be dhi bvó.»

10

Yésu tibhù àpóstolò mudrí-drì-rì dhi i lile àzì na

(À kònò kpà Márokò 3:13-19; 6:7-13; Lúkà 6:12-16; 9:1-6)

¹ Amvolásà dhi, Yésu dré áyi lebèbhá mudrí-drì-rì dhi ki azizó gò, rìnyí fèzo àyi dré kitswázó tirí kònzi ki dro móndí i lésè, ìndì kitswázó móndí ki tidrí àyi ki drà títi i lésè. ² Apóstolò mudrí-drì-rì nda ki rú i tá: Símónà (adrélé kpà rú zìle Péteró dhi), adrúpi ni Andréyà, Yàkóbhò Zèbèdáyò ni mvá, adrúpi ni Yòwánì, ³ Filípò, Bàràtòlómáyò, Tòmá, Mátáyò (mèdáyì lagílèpi dhi), Yàkóbhò Aláfáyò ni mvá, Tàdáyò, ⁴ Símónà (adrélèpi àtsi ró áyi sùrú ni tà sè dhi), ìndì Yùdàsì Ìsìkàrìyótà (dra Yésu ni lefèlèpi kàribhá i drígá dhi).

⁵ Di Yésu dré dhya mudrí-drì-rì nda ki tibhùzo, tà lazizó àyi dri kònini: «Mì lè móndyá sùrú twá ro dhi i véna ko. Mì fì kpà bhàandre àlo Sàmàríyà kya na ko. ⁶ Be ró dhi, mì lè àmikya Ìsèrèlè ànzì avìbhá kábilígyà i tìni dhi i véna. ⁷ Mì dré adrérà'a lile dhi 'á dhi, mì kàdré longóá móndí i dré dhi: <Opì bhù àdhya atsa ànyi dre!> ⁸ Mì kàdré dràbhá ki tidrí, adrézó móndí dràbhá dre dhi ki tingá dràdrà lésè, adrézó móndí kàrì dré rùle dhi ki tidrí, adrézó tirí kònzi ki dro topfòle móndí i lésè. Mì kàdré tà 'o móndí i dré àngyá, ngóro mì dré kisulé àngyá dhi tìni.

⁹ Mì do óró 'i yà, àrezá 'i yà, kó ngalè làfa lò'wa mvá 'i yà dhi àmi rú ko. ¹⁰ Mì kòdo kòmvo atsi sè dhi 'i yà, kítá agá lésè dhi ni àzya 'i yà, kámókà àzya 'i yà, kó ngalè kùtù fa 'i yà dhi ko. Tàko ko, adré leá dhi, dhya àzì 'òlèpi dhi kònnya áyi landè.

¹¹ Bhàandre ángùdhi yà, ngalè bhà tsà ángùdhi yà mì dré dra fizo lána dhi na dhi, mì kòndà rè zyà móndí kitswálèpi àmi ki ka'ì dòle dóro dhi 'íká gò, mì kàdréro ayilé akódhi nda bhàna tsàle kítú mì dré dra ngàzo àrà nda 'ásè dhi tú. ¹² Mì kàdré fìle dzó àlo dhi na dhi, mì kòtà dhi: <Tà kìdrìkìdrì kàdré dzó kònìdhi 'á.> ¹³ Móndyá dzó nda lé dhi i kàdré àmi ki ka'ì dòle dóro dhi, tà kìdrìkìdrì àmikya nda kàdré àyi dri. Di, ì kàdré àmi ki ka'ì dòle dóro ko dhi, mì kò'o tà kìdrìkìdrì àmikya nda agòle àmi vélé. ¹⁴ Dzó ángùdhi yà, ngalè bhàandre ángùdhi yà dra àmi ki ka'ìzo dòle lána dóro ko yà, kó ngalè àmi ki kúlí yìzo ko yà dhi na dhi, mì kòpfò 'ásà, ìndì mì kòtowá tàpfulíndrì àmi pásè tadházóá dhi, mì tayí àyi ki tà títi dre. ¹⁵ Má adré tà bàti ta àmi dré: Kítú Gíká dré dra tàbvó tàzo dhi tú dhi, a ni tà ño móndyá bhàandre nda lésè dhi i dri, móndyá Sòdómà i lésè Gòmóra be dhi kya ki lavú.»

*Kizà adrébhá aìle dhi i
(A kònò kpà Mároko 13:9-13; Lúka 21:12-17)*

¹⁶ «Mì yi rè ká! Má adré àmi ki mu ngóro kábilígyà i tíni trú kàlagí i kòfalé. Asà dhi, lè mì kàdré tògya ró ngóro nǐ i tíni, adrélé kpà tà àko àmi rú ngóro kòbhòlà i tíni. ¹⁷ Mì kàdré àmi ki líkí móndí ki tà sè. Tàko ko, ì ni àmi ki 'o topfòle tàbvó tǎrà i 'àsè, adrézó àmi ki bhwa àyi ki lísámbò dzó i 'àsè. ¹⁸ Ama tà sè dhi, à ni àmi ki tidrǐ topfòzo àmi ìbe gùvèrènerè i kandrásè ìndì ópí kàdrǐ i kandrásè, mì kòkitswáro áma tà mì dré nòle ìndì mì dré yǐle dhi ki longó àyi dré, ìndì móndyá sùrú twá ro dhi i dré. ¹⁹ Dì, à kàdré àmi ki dri tàbvó tàle dhi, mì kòbhà àmi ki togó adrélé lanzìle tà mì dré dra tàle àmi rúsè yà, kó ngalè mì ni tà nda ni ta ngíni ya dhi dri dhi ko. Gíká ni tà mì dré kitswálé tàle dhi ni fe àmi dré gbǎ lókyá nda sè. ²⁰ Angyá ko, mì ni adré tà nda ni ta àmi ko. Be ró dhi, àmi ki Atá ni Tírí ni adré tǎá àmi tí dhi nǐ.

²¹ Móndí ki àyi ki adrúpi ki lefè todràle kàribhá i drígá. Anzi ki atá ki kpà àyi ki ànzi ki lefè todràle. Anzìmvá ki ligí àyi ki tibhá i rú, adrézó àyi ki 'o todràle. ²² Móndyá títi dhi ki togó kònzi bha àmi rú áma tà sè. Dì, dhya adrélépi ína togó tsi, adrézó àyi totó tǎtà tsàle kùdù na dhi ni adrí. ²³ A kàdré àmi ki mì pfo bhàandre àlo dhi na dhi, mì kòlapá lǐle àzya ni léna. Má adré tà bàti ta àmi dré: Mì kitswá tǎdzí tatsílé bhàandre títi Ìsèréle ànzi kya i 'àsè drìdrì Móndí ni Mvǎ dré dra agòzo dhi kandrá ko.

²⁴ Dhya adrélé tadhálé dhi lavú ína dhya adrélépi àyi tadhá dhi ko. Dhya adrélépi màrǎbà ro dhi lavú kpà àyi mírǐ ko. ²⁵ Adré leá dhi, dhya adrélé tadhálé dhi kǎtsá dhya adrélépi àyi tadhá dhi tíni. Adré kpà leá dhi, màrǎbà kǎtsá àyi mírǐ tíni. A kàdré dzó líyí zi Bèlèzèbùlè ro be dhi, à ni dǐ vélé móndyá akódhi ni dzó lé dhi ki lodhá ngíni?»*

*Dhya kitswálépi mì dré ròle dhi
(A kònò kpà Lúka 12:2-9)*

²⁶ «Dì mì kòro móndí àlomvá ko. Tàko ko, à ni tà títi lùzu ró dhi ki tadhá ngádra 'á. A ni kpà tà títi zùle zùzù dhi ki 'o apfòle móndí ì dré nǐle dóro. ²⁷ Dì tà má dré adrélé tàle àmi dré tǐnǐmvá na dhi i, mì kàdré tǎá ngádra 'á. Tà adrélé tàle àmi bína kòyàya sè dhi, mì kàdré longóá dzódrǐ i lésè. ²⁸ Mì kòro dhya adrébhá móndí ki rúbhá ki tupfú todràle gò, ì dré kitswázó àyi ki lídrǐ pfu bwà ko dhi i ko. Be ró dhi, mì kàdré àmikya Gíká kitswálépi móndí ki lídrǐ ki tupfú todràle àyi ki rúbhá ìbe líferò na dhi ni ro kòdhya.

²⁹ A adré zakó tsǐ kitsìkírínyà rǐ dhi ki lagí làfa lò'wa mvá àlo dhi sè? Dì tǎgba dré adrézó kònini dhi, àyi nda ki àlo kitswá dhèle kǐní mi, Gíká àmi ki Atá dré tà nda ni ni àko ró ko. ³⁰ Kàdré dǐ àmi ki tà sè dhi, akódhi nà ndìndì àmi ki drǐbhǐ i títi nàna. ³¹ Mì kàdré dǐ ngá ro ko. Àmi ki tà lavú kitsìkírínyà zyandre dhi kya byá!

³² Dhya ángùdhi adrélépi tǎá móndí i kandrá dhi í ka'ǐ ma dre dhi, má ni kókpà tǎá áma Atá bhù na dhi kandrá dhi, má ka'ǐ akódhi nda dre. ³³ Dì, dhya ángùdhi adrélépi ína áma ga móndí i kandrá dhi, má ni kókpà akódhi nda ni ga áma Atá bhù na dhi kandrá.»

*Yésu alì tà ru lanzízo dhi ni bha móndí i kòfalé
(A kònò kpà Lúka 12:51-53; 14:26-27)*

³⁴ «Lè mì kòkisù ko tàle dhi, má alì kitswálé tà kǐdrǐkǐdrǐ fe bvò dri dhi. Má alì kitswálé tà kǐdrǐkǐdrǐ fe ko. Be ró dhi, má alì mána kitswálé àdzú so

* **10:25** 10:25 Rú «Bèlèzèbùlè» kònìdhi, rú fèle Sàtánà, tǐrǐ kònzi ki kàdrǐ dré dhi 'i.

móndí i kòfalé. ³⁵ Tàko ko, má alì mváagó ki kòfalé lanzí atá ni be. Má alì mvátòkó ki kòfalé lanzí andre ni be, adrézó kpà àdramvá ki kòfalé lanzí àdrá ni be. ³⁶ Dhyá ki kàribhá ki adré móndí dhyá ki tàndi ni dzó na dhi 'i.†

³⁷ Dhya ángùdhi adrélépi áyi atá 'i yà, kó ngalè áyi andre 'i yà dhi ni le áma lavú dhi, kitswá má sè ko. Dhya adrélépi áyi mváagó 'i yà, kó ngalè áyi mvátòkó 'i yà dhi ni le áma lavú dhi, kitswá má sè ko. ³⁸ Dhya ángùdhi adrélépi áyi fa kipakipa do, adrézó áma lebè dhi ko dhi, kitswá kpà má sè ko. ³⁹ Dhya ángùdhi adrélépi áyi lídrì líkí áyi tàndi dré dhi, ni áyi lídrì nda ni 'o avìle. Di, dhya adrélépi áyi lídrì fe áma tà sè dhi ni áyi lídrì nda ni kisú.»

*Làgí à dré dra kisulé dhi
(À kònò kpà Márokò 9:41)*

⁴⁰ «Dhya ángùdhi adrélépi àmi ki ka'ì dòle dóro dhi, adré áma tàndi ni ka'ì kòdhya. Dhya adrélépi áma ka'ì dòle dóro dhi, adré dhya áma amùlepi dhi ni ka'ì kòdhya. ⁴¹ Dhya ángùdhi adrélépi pròfétà àlo dhi ni ka'ì dòle dóro, dré adrélé pròfétà 'i dhi sè dhi, akódhi nda ni làgí adrélé fèle pròfétà i dré dhi ni kisú. Dhya adrélépi móndí àlo gyägya dhi ni ka'ì dòle dóro, dré adrélé móndí gyägya 'i dhi sè dhi, akódhi nda ni làgí adrélé fèle móndí gyägya i dré dhi ni kisú. ⁴² Di má adré tà bàti ta àmi dré: Dhya ángùdhi adrélépi ndìndì kópò àlo yì kìdrì àdhya ni fe áma ànzimvá ki àlo dré mvùle, dré adrélé áma lebèlepi 'i dhi sè dhi, akódhi nda ni làgí ina ni kisú bàti.»

11

*Yòwánì Bátisimò fèlepi mù móndí i Yésu véna
(À kònò kpà Lúká 7:18-35)*

¹ Yésu kòlazí tà nda i áyi lebèbhá mudrí-drì-rì dhi i dri akílé dre dhi, dré ngàzo adrélé tatsílé tà tadhábe ìndì Giká ni kúlí longóbe bhàandre bvò Gàliláyà àdhya lé dhi i 'àsè.

² Di Yòwánì Bátisimò fèlepi, adrélépi tá bǎdzó na dhi kòyi tà Krísto dré tá adrélé 'òle dhi i dre dhi, dré áyi lebèbhá ki mùzo ³ akódhi ni lizí tàzoá dhi: «Mì Mèsíyà adrélépi tá alìle dhi 'i? Kó ngalè, mà kàdré dhu rè dhya àzya ni letè kòdhya?» ⁴ Yésu logó àyi dré dhi: «Mì gò tà mì dré adrélé yìle, ìndì mì dré adrélé nòle kòni ki tití Yòwánì dré: ⁵ Mì kùdúkùdu i adré ngá no, mèrèkpe i adré atsí to, móndí kàrí dré rùle dhi i adré adrílé, móndí bíbhálé be kùdúkùdu ró dhi i adré tà yi, móndí dràbhá dre dhi i adré angálé dràdrà lésè, ìndì à adré Rúbí Tani longó lemerèbhá i dré. ⁶ Kólénzé dhya ángùdhi dra dhèlepi áma tà sè ko dhi dré!»

⁷ Di Yòwánì ni lebèbhá nda i dré tá adrérà'a lile dhi 'á dhi, Yésu dré kídhozó adrélé Yòwánì ni tà ta móndyá zyandre i dré, adrézó tàá dhi: «Mì lè tá duku na àdho no? Mì lè kòzó lyǎ dré tá adrélé vìle dhi ni no? ⁸ Mì lè tá àdho no? Mì lè móndí kítá aveave asólépi i rú dhi ni no? Mì yi rè ká! Móndyá adrèbhá kítá aveave dhi ki tosó dhi i àyikya ópí ki dzó kàdrì i 'àsè be. ⁹ Mì lè tá di àdho no? Mì lè pròfétà ni no? Ayíya! Má adré tàá àmi dré dhi: Yòwánì nda lavú pròfétà byá. ¹⁰ Tàko ko, akódhi dhya tà kònìdhi ni tisìzo tà ni dri Giká ni Kúlí na dhi 'i: <Mì nò ká! Má ni dhya dra áma kúlí longólépi dhi ni mu lile mí kandrána. Akódhi nda ni láti ledé mí dré mí kandrána.>*

† 10:36 10:36 A kònò Miké 7:6. * 11:10 11:10 A kònò Màlákì 3:1.

¹¹ Má adré tà bàti ta àmi dré: Mòndyá títi tòkó dré òlè dhi i kòfalé dhi, dhya àlo kàdrì Yòwánì Bàtìsimò fèlepi nda ni lavulépi dhi apfò rè tàdzí ko. Di, tágba dré adrézó kònìni dhi, dhya tàko lavulé Opì bhù àdhya na dhi lavú ina akódhi. ¹² Kidhólé lókyá Yòwánì Bàtìsimò fèlepi dré kidhózó Giká ni kúlí longó dhi sè atsálé ándrò kònìdhi dhi, à adré ru pfu Opì bhù àdhya be, ìndì mómí rinyi ró dhi i adré láti nda topázóá. ¹³ Tàko ko, pròfétà títi dhi i Mósè ni tatrítrí kúlí be dhi i longó tá Opì nda ni tà, atsálé Yòwánì ni lókyá 'á. ¹⁴ Mì kàdré áma kúlí le ka'ìle dhi, Yòwánì nda Èlìyà adrélépi tá alìle dhi 'i. ¹⁵ Dhya ángùdhi adrélépi bíbhálé íbe tà yìzo dhi kòyi!

¹⁶ Má ni kitswá mómíyá ándrò kònì ki tà tadhá àdho ngá rú? Ayi nda i sù ngórò ànzimv́á lírìbhá ngá lagírà na, adrélé kúlí loyó àyi kòfalésè dhi i tìni. I adré loyóá dhi:

¹⁷ <Mà tswà làrì àmi dré wóyá,

mì to àmikya làrì nda ko.

Mà ngo àwó longó wóyá,

mì tongó àmikya ko.>

¹⁸ Tàko ko, Yòwánì nda dré alìzo dhi, nya tá ngá ko, mvu kpà ngá ko gò, à dré adrézó tàá dhi: <Akódhi tirí kònzi íbe í léna.> ¹⁹ Di, ma, Mómí ni Mv́á, má dré alìzo dhi, má adré mána ngá nya, adrézó kpà ngá mvu gò, à dré adrézó tàá dhi: <Dhya kòdhi kòvongbolo líyí 'i, wá lítsí líyí 'i, ìndì mèdáyì lagíbhá ki arúpi tàkonzìbhá íbe dhi 'i!> Di, à adré Giká ni tògyá no gyágya, tà adrélé 'òle tògyá nda sè dhi i sè.»

Kizà bhàandre Yésu ni gabhá rè dhi kya

(A kònò kpà Lúkà 10:13-15)

²⁰ Gò Yésu dré ngàzo adrélé lawàle bhàandre í dré tá tà líndrìga ró bí dhi ki 'òzo 'ásà dhi i dri, mómíyá 'ásà dhi i dré àyi ki togó ladzálé ko dhi sè. ²¹ Tà dhi: «Kizà àmi ki ngá 'i, àmi Kòràzínàbhá ro ni i! Kizà kpà àmi ki ngá 'i, àmi Bètèsàyídàbhá ro ni i! Angyá ko, má kò'o tá tà líndrìga ró má dré 'òle àmi véna dhi i Tírè na ìndì Sídónà na dhi, kònò mómíyá bhàandre nda i 'ásè dhi i asó tá kítá lírì àyi rú kínó, àyi ki dri pfòzo tópfó sè tadházóá dhi, i ladzá àyi ki togó káyà dhi dre. ²² Má adré òlè àmi dré dhi: Kítú Giká dré dra tàbvó tàzo dhi tú dhi, a ni tà ɲo àmi dri mómíyá Tírè i lésè Sídónà be dhi kya ki lavú.

²³ Di àmi Kàpàrànwúmàbhá ro ni i, mì adré tsì kisùá dhi, Giká ni àmi ki tà tingá tsàle byá kurú na bhù na bàti? Tàdzí ko! A ni àmi ki tà tirí tsàle byá mómíyá dràbhá dre dhi ki àrà na. Angyá ko, má kò'o tá tà líndrìga ró má dré 'òle àmi véna dhi i Sòdómà na dhi, kònò bhàandre nda ni tá adré ngbú rè be atsálé ándrò kònìdhi. ²⁴ Má adré òlè àmi dré dhi: Kítú Giká dré dra tàbvó tàzo dhi tú dhi, a ni tà ɲo àmi dri mómíyá Sòdómà lésè dhi kya ki lavú.»

Tà kìdrìkìdri kisuma Yésu véna dhi

(A kònò kpà Lúkà 10:21-22)

²⁵ Lókyá nda sè dhi, Yésu dré tàzoá dhi: «Á! Tátá, Mírì bhù kya bvò be ni, má adré àwoyá ta mí dré, mí dré tà kòdhi ki zùle tògyabhá i dré ìndì mómíyá tà nibhá i dré gò, mí dré tà nda ki tadházó ànzimv́á i dré dhi sè.

²⁶ Ayíya, Tátá, tàko ko, tà mí dré 'òle nda tá dóro mí mìlèsè.

²⁷ Áma Atá tayí tà títi dhi i má drígá dre. Dhya àlo Giká ni Mv́áagó nìlepi bàti dhi yókódhó, ngbà 'í Giká Atá nì nì. Dhya àlo Giká Atá nìlepi bàti dhi

kpà yókódhó. Ngbà 'í akódhi ni Mváagó nǐ nǐ, ìndì dhya Mváagó nda dré adrézó áyi Atá ni le tadhálé àyi dré dhi ì nǐ àyi.

²⁸ Ami títi adrèbhá ngá lanzi do adrézó landèle ni i, mì alì má véle wà, má kò'oró àmi adrélé lovólé be dhi bvó. ²⁹ Mì kòtayí àmi má dré adrélé tidrìle, mì kàdréró áma tà nda nìle. Tàko ko, áma togó yàà ànzimvá kya tíni, ìndì mì ni tà kìdrìkìdri kisú àmi ki togó na. ³⁰ Angyá ko, àmi ki tayìma má dré adrélé tidrìle dhi dóro, ìndì ngá má dré adrélé fèle àmi dré dòle dhi lanzi ko.»

12

Yésu Mírì sàbátù àdhya 'i

(A kònò kpà Márokò 2:23-28; Lúkà 6:1-5)

¹ Amvolásà, sàbátù àlo dhi, Yésu ì adré tá lavúlé amvú ngánò àdhya ì 'ásè. Tàbirí dré akódhi ni lebhèhá ki 'òzo gò, ì dré kìdhózó adrélé ngánò lò'wa vu, adrézó tsíá. ² Fàrìsáyò ì kònò tà nda dre dhi, ì dré tàzoá Yésu dré dhi: «Mí nò rè ká! Àmi lebhèhá ì adré àyikya tà àma ki tatrítrí kúlí dré adrélé logálé sàbátù tú dhi ni 'o!»

³ Dì Yésu logó àyi dré dhi: «Mì nà rè tà Dàwídi dré tá 'òle ì dré adrérà'a tàbirí íbe akódhi ni arúpi íbe dhi 'á dhi ko? ⁴ Akódhi fi tá Gìká ni dzó kàdrì na gò, ì dré mápà fèle Gìká dré dhi ni adózó nyàle arúpi ni íbe. Tàkò àma ki tatrítrí kúlí adré tá ína mápà nda ni nyàma logá àyi dré. Ngbà 'í kòwánà ki tá kitswá nyàá dhi àyi. ⁵ Mì nà rè kpà Mósè ni tatrítrí kúlí na ko tàle dhi, kòwánà ì adré àyikya àzi 'o tépelò na gba kàdré sàbátù tú gò, adrézó tà bha àyi dri ko dhi? ⁶ Dì má adré tà bàti ta àmi dré: Dhya kàdrì tépelò nda ni lavúlépi dhi be kònwàrè! ⁷ Gìká ni Kúlí adré tàá dhi: «Má adré mómnyá adrèbhá àyi ki àzya ki kizà bha dhi ki nda kòdhya. Má adré mána mòbòmà adrélé fèle má dré dhi ki nda kòdhya ko.»* Kònò mì kònǐ tá kúlí kòdhi ki àndu be dhi, mì kitswá tá tà bha mómnyá tà àko àyi rú dhi ì dri ko. ⁸ Tàko ko, Mómndí ni Mvá, Mírì sàbátù àdhya 'i.»

Yésu tidrí agó àlo dhi sàbátù tú

(A kònò kpà Márokò 3:1-6; Lúkà 6:6-11)

⁹ Yésu kòtayí àrà nda dre dhi, dré lizo file Yúdà ànzi ki lèsámbo dzó na. ¹⁰ Kònàle dhi, agó àlo drígá ni dré 'yòzo 'yo'yò dhi tá be. Fàrìsáyò àruka ì adré tá tà ì dré kitswázó Yésu ni asíkì àsà dhi ni nda gò, ì dré lizízóá tíá dhi: «Àma ki tatrítrí kúlí ka'í, à kàdré mómndí ki tidrí sàbátù tú dhi 'í?» ¹¹ Akódhi logó àyi dré dhi: «Dhya àlo àmi kòfalé dhi kàdré kábilígyà àlo dhi íbe gò, kábilígyà nda dré dhèzo bhú na sàbátù tú dhi, dhya nda kitswá tsì aséá gbà kítú nda sè ko? ¹² Dì mómndí ki tà lavú kábilígyà kya byá! Asà dhi, àma ki tatrítrí kúlí adré tà dóro 'òma sàbátù tú dhi ni ka'í.»

¹³ Dì Yésu dré tàzoá agó nda dré dhi: «Mí kidzì ámi drígá.» Akódhi dré kidzìzoá gò, drígá ni nda dré adrízó atsálé dóro àzya ni tíni. ¹⁴ Dì Fàrìsáyò nda ì dré pfòzo ru yi, kitswázó láti nda Yésu ni pfùzo dràle dhi bvó.

Yésu màràbà Gìká dré zìle dhi 'i

¹⁵ Dì Yésu dré tà nda ni yìzo gò, àrà nda ni tayízó lizo. Mómndí zyandre lavúlé dhi ì dré ngàzo lile akódhi vèsè gò, dré àyi ki dràbhá títi dhi ki tidrízó. ¹⁶ Dré àyi ki logázó, ì kòtadháro mómndí ì dré ì àdhi 'i ya dhi ko. ¹⁷ Tà nda kòdhi atsá kònìni, kitswálé tà Gìká dré tá longólé profétà Èsáyà tí dhi kò'oró ru be dhi bvó. Akódhi longó tá dhi:

* 12:7 12:7 A kònò Oséyà 6:6.

18 «Kònìdhi áma adhemakandra má dré zìle dhi 'i. Akódhi dhya má dré adrélé léle tò, ìndì áma togó dré adrézó kinílé tà ni ni sè dhi 'i.

Má ni áma Tirí bha akódhi dri gò, dré áma tà gyägya longózó sùrú títi dhi i dré.

19 Akódhi kitswá lawàle móndí íbe ko, kitswá kpà trèle ko.

Kitswá áyi kúlí loyó móndí i dré yìle láti i bhálésè ko.

20 Kitswá kòzó bhèlebhéle dhi ni ño ko.

Kitswá kpà talà adrélépi 'òle adrélé dhi ni avó adrélé ko, tsàle lókyá dré dra áma tà gyägya 'òzo tà kònzi lavú dhi 'á.

21 Di sùrú títi bvò dri dhi ki àyi ki mǐ bha akódhi véna.»†

Yésu ni tà, tirí kònzi ki kàdrì àdhya be dhi

(A kònò kpà Mároko 3:22-30; Lúka 11:14-23)

22 Amvolásà dhi, à dré agó àlo tirí kònzi íbe í léna, adrélépi kpà mǐ kùdúkùdu ró ìndì ábhábhá ro dhi ni adzízó Yésu véle. Di Yésu dré akódhi nda ni tidrízó gò, akódhi dré kìdhózó adrélé kúlí ta, adrézó kpà ngá no.

23 Mòndyá zyandre títi dhi ki líndrí dré gàzo bhwábhwa gò, ì dré adrézó tàá dhi: «Dhya kòdhi tsǐ Dàwídí ni Mvá, Mèsíyà ro dhi 'i ko?» 24 Di, Fàrisáyò ì kòyi kúlí nda dre dhi, ì dré àyikya tàzoá dhi: «Dhya kòdhi adré ngbà 'í tirí kònzi ki dro topfòle móndí i lésè, Bèlèzèbùlè, tirí kònzi ki kàdrì ni rǐnyí sè.»

25 Di, Yésu dré ína tà ì dré tá adrélé kisùle nda ni nǐzo kyá gò, tàzoá àyi dré dhi: «Òpì ángùdhi mòndyá zàlá dhi ì dré adrézó ru lanzí àyi kòfalésè dhi, òpì nda ni tà ni akí títi. Bhàandre ángùdhi yà, kó ngalè dzó ángùdhi yà mòndyá lána dhi ì dré adrézó ru lanzí àyi kòfalésè dhi, kitswá kpà áyi totó bwà ko. 26 Sàtánà kàdré Sàtánà ni dro dhi, adré ína ru pfu áyi tàndi be. Akódhi ni òpì ni di áyi totó ngíningíni ró? 27 Má kàdré mána tirí kònzi ki dro Bèlèzèbùlè ni rǐnyí sè dhi, àmi ki mòndyá ì adré di àyi ki dro àdhi ni rǐnyí sè? Di ásà dhi, àyi nda ki tà mǐ dré adrélé tàle nda ki bvó ta àyi. 28 Di, má kàdré mána tirí kònzi ki dro Gìká ni Tirí ni rǐnyí sè dhi, kòdhi adré tadhá dhi, Gìká ni Opì atsá àmi kòfalé dre káyà dhi.

29 Kòdhi íbe dhi, dhya àlo kitswá file agó kòmbá àlo dhi ni dzó na akódhi ni ngá wu bwà ko, kàdrò zyà rè kòmbá nda bã sè 'íkà ko dhi. Di kàdrò akódhi dre dhi, a ni kitswá ngá títi akódhi ni dzó na nda ki wu.

30 Dhya ángùdhi adrélépi túmání má be ko dhi adré ína ru pfu má be. Dhya adrélépi móndí ki kímó túmání má be ko dhi, adré ína àyi ki lapé.

31 Di ásà dhi, má adré tàá àmi dré dhi: Gìká ni kitswá tàkònzì títi móndí ì dré adrélé 'òle dhi ki tri, túmání làdhá títi ì dré adrélé dhàle í rú dhi íbe. Di, kitswá ína làdhá dhàle Tirí Lólo rú dhi ni tri ko. 32 Dhya ángùdhi adrélépi kúlí kònzi ta Móndí ni Mvá rú dhi, Gìká ni akódhi nda ni tàkònzì tri. Di, dhya ángùdhi adrélépi ína kúlí kònzi ta Tirí Lólo rú dhi, à kitswá akódhi nda ni tàkònzì tri lókyá kònìdhi sè yà, kó ngalè lókyá adrélépi alìle dhi sè yà dhi ko.»

Fa ì lò'wa ni íbe dhi

(A kònò kpà Lúka 6:43-45)

33 Yésu gò tàá dhi: «Fa kàdré dóro dhi, lò'wa ni ki kókpà adré dóro. Fa kàdré kó kònzi dhi, lò'wa ni ki kókpà adré kònzi. Tàko ko, à adré fa ni lò'wa ni i sè. 34 Àmi, nǐ àtrá ki àrèbhá ni i, àmi kó kònzi dhi, mǐ ni di kitswá tà àlo dóro dhi ni ta ngíningíni ró? Àngyá ko, ti adré tà adrélépi

† 12:21 12:21 A kònò Esáyà 42:1-4.

gàle togó na dhi ki ta kòdhya. ³⁵ Dhya dóro adré tà dóro 'o apfòle tà dóro títi dré zùle áyi togó na dhi i lésè. Di, dhya kònzi adré ína tà kònzi 'o apfòle tà kònzi títi dré zùle áyi togó na dhi i lésè. ³⁶ Má adré tàá àmi dré dhi: Kítú dra tàbvó tàzo dhi tú dhi, móndyá títi dhi ki kúlí tàko àlo àlo títi i dré tàle dhi ki tà ta Giká kandrá. ³⁷ Tàko ko, kúlí mí dré tàle dhi ki tà sè dhi, a ni àmi tàbvó ta ngalè ámi nòzo gyägya yà, kó ngalè tà bhàzo mí dri yà dhi.»

*Tà tadhále pròfètà Yónà ni tà rú dhi
(A kònò kpà Márokò 8:11-12; Lúkà 11:29-32)*

³⁸ Amvolàsà dhi, Fàrisáyò àruka i tátrítrí kúlí tadhábhá àruka íbe dhi i dré tàzoá Yésu dré dhi: «Tadhálepi, mà adré leá dhi, mí kò'o tà líndrígá ró dhi àma dré nòle.» ³⁹ Di Yésu dré logózóá àyi dré dhi: «Món dyá ándrò adrébhá kònzi ìndì zàràbhù ro dhi i adré tà líndrígá ró dhi ni nda nòle. Di, à kitswá tà àzya líndrígá ró dhi ni 'o àyi dré nòle dhi ko, kàdrè ngbà 'í pròfètà Yónà àdhya 'i ko dhi. ⁴⁰ Tàko ko, ngóro Yónà dré tá ayilé kítú na ìndì ngátsi na kosyá àgá léna dhi tìni dhi, Mónde ni Mvá ni kókpà ayí bvò na kítú na ìndì ngátsi na.

⁴¹ Kítú dra tàbvó tàzo dhi tú dhi, Nínívèbhá ki nga tà bha món dyá ándrò ni i dri. Tàko ko, Nínívèbhá nda i dré tá tà Yónà dré longólé àyi dré dhi ni yìzo dhi, i ladzá tá àyikya àyi ki togó 'í. Di mì nò rè ká! Dhya kàdrè Yónà nda ni lavúlèpi dhi be kònwàrè! ⁴² Kòdhi íbe dhi, kítú dra tàbvó tàzo dhi tú dhi, ópí kàdrè tòko ró bvò tàbhu na dhi drìle dhi ni nga tà bha món dyá ándrò ni i dri. Tàko ko, ópí nda angá tá ína làwú làvo lésè àlìle ópí Sòlòmónò ni tògyakúlí yi 'í. Di mì nò rè ká! Dhya kàdrè Sòlòmónò nda ni lavúlèpi dhi be kònwàrè!»

*Tírí kònzi ni gòma fìle móndí léna dhi
(A kònò kpà Lúkà 11:24-26)*

⁴³ Yésu gò tàá dhi: «Tírí kònzi àlo dhi kòpfò dhya àlo lésè dhi, adré anyalé àrà fà ro dhi i 'àsè, àrà í dré kitswázó lovólé lána dhi ni ndabe. Di, kòkitswá kisúá bwà ko dhi, ⁴⁴ adré tàá dhi: «Má ni go fìle áma dzó má dré apfòzo lásà dhi na.» Kògò tsàle dre dhi, adré kisúá dhi, dzó nda ngbo: A awá 'alé ni, ngá lána dhi ki tobhàzo kpäkpä dre. ⁴⁵ Di adré lile tìrì kònzi áyi lavúbhá nzi-drì-rì dhi ki nda lizo àyi íbe gò, i dré adrézó tífìlé adrélé dhya nda léna. Di dhya nda ni tà kùdù ro dhi véle kònzi wáláká ni ni lavú. Di tà nda ni adré kókpà kònìni món dyá ándrò adrébhá kònzi ni i dré.»

*Yésu ni andre i adrúpi ni íbe dhi
(A kònò kpà Márokò 3:31-35; Lúkà 8:19-21)*

⁴⁶ Yésu dré tá adrerà'a tà ta món dyá zyandre i dré dhi 'á dhi, akódhi ni andre i adrúpi ni íbe dhi i dré atsázó adrélé àyi ki totó kivì na. I adré tá tà le tàle akódhi be. ⁴⁷ Dhya àlo dré tàzoá Yésu dré dhi: «Ámi andre i ámi adrúpi íbe dhi i adré àyi ki totó kivì na. I adré tà le tàle mí be.»

⁴⁸ Yésu logó dhya nda dré dhi: «Áma andre àdhi 'i? Áma adrúpi i àdhibhá 'i?» ⁴⁹ Dré drígá bhèzo àyi lebèbhá i véna, tàzoá dhi: «Mì nò rè áma andre i áma adrúpi íbe kòni i ká! ⁵⁰ Tàko ko, dhya ángùdhi adrélépi tà áma Atá bhù na dhi dré adrélé lèle à kò'o dhi ki 'o dhi ína áma adrúpi 'i, áma amvúpi 'i, ìndì áma andre 'i.»

13

*Pídhígó agó kórì rìlepi dhi ni tà dri dhi
(A kònò kpà Márokò 4:1-9; Lúkà 8:4-8)*

¹ Kítú nda sè dhi, Yésu dré apfòzo dzó lésè lile lirílè tápáriandre mîle.
² Móndeí zyandre lavúlé dhi ì dré ru kimólé akódhi làgàsè kúrú dhi sè dhi,
dré mbàzo lirílè bwátù na kitswálé tà tadhá, móndyá zyandre tíí nda ì dré
adrérà'a àyi ki totó yí mîle dhi 'á. ³ Dì dré kidhózó tà bí dhi ki tadhá àyi
dré pídhígó sè, adrézó tàá dhi:

«Mì yi rè ká! Kítú àlo dhi, agó àlo dhi pfò tá lile kórì rì àyi amvú na.
⁴ Dré tá adrérà'a kórì rì dhi 'á dhi, kórì àruka ì ledhé tá láti mîle gò, àrí
ì dré adàzo tetéá tíí. ⁵ Kórì àruka ì ledhé tá bvò kírà ro adrélépi kìní íbe
tsà dhi dri. Ì dré apfòzo mbèlè, kìní dré nzìle ko dhi sè. ⁶ Dì, kítú kòka dre
dhi, dré àyi ki zàzo 'yòle, àyi ki kídri dré file kìní na dóro ko dhi sè. ⁷ Kórì
àruka ì ledhé tá kùtsí kòfalé gò, kùtsí nda dré mbàzo àyi ki amó. ⁸ Dì, kórì
àruka ì ledhé tá àyikya kìní dóro dri gò, ì dré lò'wa 'àzo dóro. Alo ni 'a
lò'wa nyadhi-nzi, àzya ni nyadhi-na, àzya ni nyadhi-àlo-drì-mudrí.» ⁹ Yésu
gò tàá dhi: «Dhya ángùdhi adrélépi bíbhálé íbe tà yízo dhi kòyi!»

*Yésu ngi tà í dré adrézó tà ta móndí ì dré pídhígó sè dhi ni àndu
(A kònò kpà Márokò 4:10-12; Lúkà 8:9-10)*

¹⁰ Amvolásà dhi, Yésu ni lebhèhá ì dré àyi ki kisízó ànyi akódhi làga,
akódhi ni lizí tàzoá dhi: «Mí adré tà ta móndí ì dré pídhígó sè àdho tà sè?»
¹¹ Dì Yésu logó àyi dré dhi: «Giká fè àmi dré tògyá Opì bhù àdhya ni tà lùzu
ró dhi ki nìzo. Dì, fè ína tògyá nda àyi dré ko. ¹² Tàko ko, dhya ángùdhi tà
nìlepi bí dhi dré dhi, à ni tà dré nìle nda ki drì timbà gò, akódhi dré adrézó
vélé tà nìni íbe bí lavúlé. Dì, dhya ángùdhi tà nìlepi ko dhi dré dhi, à ni
ndàndi tà tsà dré nìle dhi ni tìngá. ¹³ Tà nda sè dhi, má adré tà ta àyi dré
pídhígó sè. Tàko ko, tágba ì dré adrézó ngá no dhi, ì adré ngá nda ki no
dóro ko. Tágba ì dré adrézó tà yi dhi, ì adré tà nda ki yi dóro ko, adrézó
kpà tà nda ki àndu ni ko. ¹⁴ Dì tà Giká dré tá longólé pròfétà Esáyà tí dhi ì
'o ru àyi léna kònìni. Akódhi longó tá dhi:

«Mì ni adré tà yi 'í,

dì, mì kitswá tà mì dré adrélé yìle nda ki àndu ni tàdzí ko.

Mì ni adré ngá no 'í,

dì, mì kitswá ngá mì dré adrélé nòle nda ki atógyà tàdzí ko.

¹⁵ Tàko ko, móndyá kòdhi ki togó andírì dre.

Ì tabhó àyi ki bíbhálé, àyi ki mǐ dròzo dròdrò.

Ì kò'o tá kònìni ko dhi, kònò ì ni tá ngá no àyi ki mǐ sè,

adrézó tà yi àyi ki bíbhálé sè, adrézó tà ni àyi ki togó na,

ì dré àyi ki togó adzázó má vélé gò,

má dré àyi ki tidrízó.»*

¹⁶ Dì, kólénzé ína àmi dré, àmi ki mǐ dré adrélé ngá no, ìndi àmi ki
bíbhálé dré adrélé tà yi dhi sè! ¹⁷ Má adré tà bàti ta àmi dré: Pròfétà bí
dhi ì móndí gyágya bí dhi íbe dhi ì tá lovó íbe tò kitswázó tà mì dré adrélé
nòle dhi ki no gò, ì dré àyikya nòzoá ko. Ayi tá kpà lovó íbe tò kitswázó tà
mì dré adrélé yìle dhi ki yi gò, ì dré àyikya yízoá ko.»

*Yésu ngi pídhígó agó kórì rìlepi dhi ni tà dri dhi ni àndu
(A kònò kpà Márokò 4:13-20; Lúkà 8:11-15)*

* 13:15 13:15 A kònò Esáyà 6:9-10.

18 «Di mî yi rè pídihígo agó kórì rìlepi dhi àdhya nda adré leá tàle ngíni ya dhi ká. 19 Móndeí àruka ì adré Gĩká ni kúlí ka'ì ngóro kórì rìle ledhéle láti m̄le nda ì t̄ni. Ì kòyi Gĩká ni Opì ni tà dre dhi, ì adré àndu ni ni ni ko gò, Dhya kònzi dré adrézó atsálé kórì rìle nda ni tingí àyi ki togó lésè. 20 Móndeí àruka ì adré Gĩká ni kúlí ka'ì ngóro kórì rìle ledhéle bvò kírà ro dhi dri nda ì t̄ni. Ì kòyi kúlí nda dre dhi, ì adré ndiri ka'íá arí sè. 21 Di, ì dré adréle kúlí nda ni tayí adréle t̄le àyi ki togó na ko dhi sè dhi, ì adré ngbà 'í tròle rúá lókyá tsà sè. Di kàdré tà ì dré adrézó kizà nya ásà dhi 'i yà, ngalè tà adrézó àyi ki m̄i pfo kúlí nda ni tà sè dhi 'i yà dhi, ì adré àyi ki tà ka'ika'ì nda ni tayí mbèlè. 22 Móndeí àruka ì adré Gĩká ni kúlí ka'ì ngóro kórì rìle ledhéle kùtsí kòfalé nda ì t̄ni. Ì kòyi kúlí nda dre dhi, tà bvò kòndi àdhya adrébhá àyi ki togó 'o lanzile dhi ì, ìndi ngá lovó adrélepi àyi ki lití dhi íbe dhi ì adré kúlí nda ni amó gò, dré adrézó lò'wa 'a ko. 23 Di, móndeí àruka ì adré àyikya Gĩká ni kúlí ka'ì ngóro kórì rìle ledhéle k̄ni dóro dri nda ì t̄ni. Àyi nda ì kòyi kúlí nda dre dhi, ì adré àndu ni ni ni gò, ì dré adrézó lò'wa 'a dóro. Alo ni adré lò'wa 'a nyadhi-nzi, àzya ni nyadhi-na, àzya ni nyadhi-àlo-dri-mudri.»

Pídihígo mbì ngánò kòfalé dhi ni tà dri dhi

24 Yésu dré gòzo pídihígo àzya pi àyi dré, tàzoá dhi: «Òpì bhù àdhya sù ngóro dhya àlo kórì dóro rìlepi àyi amvú na dhi t̄ni. 25 Di, móndeí títí dhi ì dré tá adrerà'a ayí ko ngátsi sè dhi 'á dhi, akódhi ni kàribhá dré ína atsázó mbì kórì ri ngánò kòfalé gò lizo. 26 Di ngánò nda kòmba adréle lò'wa 'a dre dhi, mbì nda dré kpà apfòzo. 27 Gò amvú líyí nda ni m̄aràbà ì dré alizo akódhi véle tàá drá dhi: <Mírì, mí ri tsì kórì dóro ámi amvú na kòdhya ko? Mbì angá di ína ángolésè?> 28 Akódhi logó àyi dré dhi: <Kàribhá 'o tà kòdhi n̄i.> Di m̄aràbà nda ì gò akódhi ni lizí: <Mí lè mà kòlì mbì nda ni akú?> 29 Akódhi logó àyi dré dhi: <Kóko! Mì kòlì mbì nda ni akú dhi, m̄i ni dra akúá tùmání ngánò íbe. 30 Mì tayí àyi r̄iti dhi ì adréle mbàle tùmání tsàle lókyá dra l̄anyá lokózó dhi 'á. Di lókyá nda sè dhi, má ni tàá dhya dra l̄anyá lokóbhá dhi ì dré dhi: Mì akú rè zyà mbì todròle kitswálé zàle 'íká, gò m̄i kòlokóro ngánò tobhàle áma kòbhó na ndò.»

Pídihígo mùtádi lò'wa ni tà dri dhi

(A kònò kpà Mároko 4:30-32; Lúka 13:18-19)

31 Yésu dré gòzo pídihígo àzya pi àyi dré, tàzoá dhi: «Òpì bhù àdhya sù ngóro mùtádi lò'wa dhya àlo dré dòle rìle àyi amvú na dhi t̄ni. 32 Lò'wa nda konyókonyó mvá lavulé lò'wa àruka títí dhi ì rúsè. Di, kàpfò dre dhi, dré ína mbàzo atsálé kàdrì ngá àruka títí kidhilé amvú 'á dhi ki lavú. Atsá fa t̄ni gò, àrí ì dré adrézó alile bhà si kólá ni ì dr̄ina.»

Pídihígo tàkú ni tà dri dhi

(A kònò kpà Lúka 13:20-21)

33 Yésu dré gòzo pídihígo àzya pi àyi dré, tàzoá dhi: «Òpì bhù àdhya sù ngóro tàkú mvá tsà tòkó àlo dré adólé amulé fòndro kàdrì dhi be gò, tàkú nda dré fòndro nda ni 'òzo avólé títí dhi t̄ni.»

34 Di Yésu tà tá tà nda kòdhi ì títí móndeí zyandre ì dré pídihígo sè. Tà tà àlo àyi dré pídihígo àko dhi ko, 35 kitswálé tà longolé pròfètà tí kòndhi kò'oró ru be dhi bvó:

«Má ni tà adó tàle àyi dré pídihígo sè.

Má ni tà zùle kínó kidhólé bvò ni bhàma lésè dhi ki longó.»†

† 13:35 13:35 A kònò Longó ì 78:2.

Yésu ngi pídhígó mbì ni tà dri dhi ni àndu

³⁶ Amvolásà dhi, Yésu dré móndyá zyandre nda ki tayízó gò, nzìzo bhàna. Akódhi ni lebèbhá ì dré àyi ki kisízó ànyi akódhi làga, tàá drá dhi: «Mí ngi àma dré pídhígó mbì amvú na dhi àdhya ni àndu wà.»

³⁷ Akódhi logó àyi dré dhi: «Dhya kórì dóro rìlepi nda, Móndeí ni Mvá 'i. ³⁸ Amvú nda bvò 'i. Kórì dóro nda, Giká ni ànzi akódhi ni Opì na dhi 'i. Mbì nda, Dhya kònzi ni ànzi 'i. ³⁹ Kàribhá mbì kórì rìlepi nda, Dzáborò 'i. Lókyá lànyá lokózó nda, lókyá kùdù 'i. Dhya adrèbhá lànyá lokó nda i, ángéló 'i.

⁴⁰ Di ngóro à dré adrélé mbì nda ni akú kitswálé zàle àtsí na dhi tíni dhi, a ni kókpà adrè kònini lókyá kùdù sè. ⁴¹ Móndeí ni Mvá ni àyi ángéló ki amù, tà títi adrèbhá móndí ki 'o ledhélé tàkonzì na dhi ki akú tùmání móndyá títi adrèbhá tà kònzi 'o dhi íbe, àyi ki tingázó pfòle Giká ni Opì 'ásè. ⁴² Di ángéló nda ì dré àyi ki bhèzo àtsí adrélépi adrélé ko dhi na. Kònale dhi, ì ni adrè tongólé, adrézó kpà síkálándrá tsi. ⁴³ Di, móndyá gyàgya dhi ki adrè àyikya lagulé kítú tíni àyi ki Atá ni Opì na. Dhya ángùdhi adrélépi bíbhálé íbe tà yìzo dhi kòyi!»

Pídhígó ngá làgí kyàkyà zùle dhi ni tà dri dhi

⁴⁴ «Opì bhù àdhya sù ngóro ngá làgí kyàkyà zùle amvú àlo na dhi tíni. Agó àlo dhi kisú tá ngá làgí kyàkyà nda gò, gòzo zùá tódhya. Di togó kìnì dré dhi, dré lèzo àyi ngá títi dhi ki lagí gò, amvú nda ni gìzo í dré.»

Pídhígó màyìkà làgí kyàkyà dhi ni tà dri dhi

⁴⁵ «Opì bhù àdhya sù kpà ngóro agó àlo adrélépi tá màyìkà aveave dhi ki nda dhi tíni. ⁴⁶ Akódhi kòkisú màyìkà àlo làgí kyàkyà dhi dre dhi, dré lèzo àyi ngá títi dhi ki lagí gò, gìzoá.»

Pídhígó kimbá ni tà dri dhi

⁴⁷ «Opì bhù àdhya sù ngóro kimbá à dré bhèle yìandre na gò, dré kosyá ki kára títi dhi ki turúzó dhi tíni. ⁴⁸ Kimbá nda kòga kosyá sè bí dre dhi, kosyá bhebhá ì dré asézóá apfòle yì mìle. Di ì dré lirízó kosyá dóro dhi ki kípè tobhàle kánzi ì 'ásè gò, kosyá kònzi dhi ki bhèzo. ⁴⁹ Tà nda ni kókpà adrè kònini lókyá kùdù sè. Ángéló ki alì móndyá kònzi ki kòfalé lanzí móndyá gyàgya íbe gò, ⁵⁰ ì dré móndyá kònzi nda ki bhèzo àtsí adrélépi adrélé ko dhi na. Kònale dhi, ì ni adrè tongólé, adrézó kpà síkálándrá tsi.»

Ngá làgí be kàdrì tídhí ro ìndì àku ró dhi i

⁵¹ Di Yésu lizí àyi tàzoá dhi: «Mì yi tà kòdhi i títi, àndu ni ki nìzo vélé?» Ì logó drá dhi: «Áyíya!» ⁵² Akódhi gò tàá àyi dré dhi: «Di dhya ángùdhi adrélépi táttrí kúlí tadhá gò Opì bhù àdhya ni tà tadházó drá dhi, dhya nda ngóro bhà líyí adrélépi ngá làgí be kàdrì dhi íbe gò, dré adrézó ngá tídhí dhi ki adó lásà ngá àku dhi íbe dhi tíni.»

*Nàzàrètàbhá ì ka'í Yésu ko
(A kònò kpà Mároko 6:1-6; Lúkà 4:16-30)*

⁵³ Yésu kòpi pídhígó nda i akilé dre dhi, dré àrà nda ni tayízó gò, ⁵⁴ lèzo tsàle bhàandre í dré tá mbàzo lána dhi na.† Di dré kidhózó adrélé tà tadhá Yúdà ànzi ki lisámbo dzó na. Gò móndyá nda ì dré adrézó akódhi ni yi síbhálé be ngbo, adrézó lizíà àyi kòfalèsè dhi: «Dhya kòndi kisú ína tògyá kòdhi tùmání rinyí adrézó tà líndrígá ró dhi ki 'o dhi be dhi ángwà?»

† 13:54 13:54 Bhàandre Yésu dré mbàzo lána kònndhi tá Nàzàrètá 'i. A kònò kpà Lúkà 4:16; Mároko 6:1.

⁵⁵ Akódhi kòndi tsì dhya adrélépi fa ledé dhi ni mvá 'i ko? Andre ni ni rú tsì Màríyà ko? Adrúpi ni i tsì, Yàkóbhò, Yòséfà, Simónà tsàle Yúdà ko? ⁵⁶ Amvúpi ni i títi àma kòfalé ko? Akódhi kisú di tà kòdhi i títi dhi ángwà?» ⁵⁷ Di tà nda sè dhi, ì kitswá tá Yésu ni ka'ì bwà ko. Di Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «À adré ngbà 'í pròfétà ni lindrì bha ko dhi akódhi ni tàndi bha ìndi akódhi ni tàndi ni dzó 'á.» ⁵⁸ Di akódhi 'o tá tà líndrìga ró bǐ dhi i kònàle ko, ì dré akódhi ni ka'ìle ko dhi sè.

14

Yòwànì Bàtisimò fèlepi ni dràma (A kònò kpà Márokò 6:14-29; Lúkà 9:7-9)

¹ Lókyá nda sè dhi, Èródè adrélépi tá ópí ro bvò Gàliláyà àdhya drìle dhi dré Yésu ni rúbí yìzo. ² Dré tàzoá àyi màrábà i dré dhi: «Dhya kòdhi Yòwànì Bàtisimò fèlepi 'i! Angá ìna dràdrà lésè nì. Asà dhi, akódhi rǐnyì ìbe adrézó tà líndrìga ró dhi ki 'o.»

³ Tàko ko, Èródè nda 'o tá Yòwànì rùle adròle, bhèle bǎdzó na dhi nì. 'O tá kònìni àyi adrúpi Filípò ni tòkò, Èròdíyà ni tà sè. ⁴ Angyá ko, Yòwànì adré tá tàá Èródè dré dhi: «Kitswá mí dré adrézó ámi adrúpi ni tòkò ìbe dhi ko.» ⁵ Asà dhi, Èródè adré tá Yòwànì ni le pfùle dràle. Di, adré tá ìna móndí zyandre dhi ki ro, ì dré adrélé Yòwànì ni no pròfétà ro dhi sè.

⁶ Di, kitú Èródè ni tìzo àsà dhi sè dhi, Èròdíyà ni zapi dré apfòzo ngá to Èródè i kandrà móndyá dré azilé gwányá lé dhi ìbe gò, tà nda dré Èródè ni togó 'òzo kiníle tò. ⁷ Di akódhi dré mòmndrà sizo tàzoá dhi, í ni ngá ángùdhi mvátòkò nda dré lèle zìle í tí dhi ni fe drá. ⁸ Di andre ni kòtà akódhi ni drì dre dhi, akódhi dré tàzoá Èródè dré dhi: «Mí kàfè má dré Yòwànì Bàtisimò fèlepi ni drì kònwa sǎnì na.» ⁹ Gò ópí nda ni togó dré kizà nyàzo tà nda sè. Di, mòmndrà dré tá sile móndyá azilé nda i kandrà dhi i sè dhi, dré ìna tòlí fèzo tà zìle nda ni 'òzo gò, ¹⁰ móndí mùzo lile Yòwànì ni drì li bǎdzó na. ¹¹ Gò akódhi ni drì nda ni adózó sǎnì na alìzo fèá mvátòkò nda dré. Di akódhi nda dré fèzoá àyi andre dré. ¹² Bvóá dhi, Yòwànì ni lebèbhá ì dré tsàzo akódhi ni àbvò do sile. Gò ì dré lizo tà nda ni longó Yésu dré.

Yésu fè ngá nyàle móndí ngùlù-nzi dhi i dré (A kònò kpà Márokò 6:30-44; Lúkà 9:10-17; Yòwànì 6:1-14)

¹³ Yésu kòyi rúbí nda dre dhi, dré mbàzo bwátù na kitswálé lile kalóma àrà móndí àko dhi na dhi bvó. Di, móndí zyandre dhi i kòyi tà nda dre dhi, ì dré ngàzo bhàandre bǐ dhi i lésè lile akódhi vésè pá sè, tǎpǎriandre mǐlèsè. ¹⁴ Di Yésu kàsì bwátù lésè dre dhi, dré móndyá zyandre lavulé nda ki nòzo, kizà dòzo àyi togó na àyi ki tà sè gò, dré àyi ki dràbhá ki tidrízó.

¹⁵ Ìndró kàndrì dre dhi, akódhi ni lebèbhá ì dré àyi ki kisízó ànyi akódhi làga, tàá drá dhi: «Kònìdhi àrà bhà àko dhi 'i, ìndi lókyá lavú dre. Mí kòfè di láti móndyá zyandre kòni i dré lizo mánýàngá gi nyàle bhà àma làgàsè dhi i 'àsè wà.» ¹⁶ Di, Yésu logó àyi dré dhi: «Kitswá ì dré lizo dhi ko. Àmi ki tàndi, mì kòfè ngá àyi dré nyàle dhi àmi.» ¹⁷ Di, ì logó drá dhi: «Àma ngbà 'í kònwa dhi mǎpà ìbe nzi, ìndi kosyá ìbe rǐ.» ¹⁸ Yésu gò tàá dhi: «Mì alì ngá nda ìbe má vélé.» ¹⁹ Gò dré tàzoá móndyá zyandre nda i dré dhi, ì kòlirí mbì dri. Di kádó mǎpà nzi nda i kosyá rǐ nda ìbe dre dhi, dré mǐ tǐngázó kurú na bhù na, tà tani zizo Gǐkà tí ngá nda i dri. Dré mǎpà nda ki tonòzo lanzíle àyi lebèbhá ì dré gò, ì dré lanzízóá móndyá zyandre i dré. ²⁰ Di àyi títi nda ì dré nyàzoá pizo. Gò akódhi ni lebèbhá ì dré àmbí ni ki

lokózó gàle kánzì mudrí-drì-rì dhi i sè bíbi. ²¹ Ago ngá nda ki nyabhá dhi i tá ànyìanyi ngùlù-nzi. (A nà tá tòkó i ànzimvá íbe ko.)

Yésu to atsi tǎpǎriandre drìsè

(A kònò kpà Mároko 6:45-52; Yòwánì 6:15-21)

²² Gbǎ lókyá nda sè dhi, Yésu dré áyi lebhéhá ki 'òzo lile mbàle bwátù na, i kòzyaró drìdrì í kandrána tǎpǎriandre ni ta'á na. Tàko ko, lè tá rè zya láti fèle mónnyá zyandre nda i dré lizo 'íká. ²³ Kòfè láti àyi dré dre dhi, dré mbàzo kalóma kóngó àlo drìna kitswálé tà ta Gíká be. Gò ngá dré anízó akódhi ni ki kònàle kalóma.

²⁴ Di, bwátù nda lè tá ina vwàle kìnì rúsè vwàvwà ro. Lyǎandre adrè tá vīle sínyà dri rúá gò, yǐ adrélépi longalé dhi dré adrézó ru tswa rúá.

²⁵ Di ngátsi kítógá àmvolésè dhi, Yésu dré ngàzo adrélé atsi to tǎpǎriandre drìsè, adrézó lile áyi lebhéhá nda i véna. ²⁶ I kònò akódhi adrérà'a atsi to tǎpǎriandre drìsè dre dhi, tirì dré gàzo àyi léna bí gò, i dré tazoá dhi: «Kòdhi móndí líndrì 'i!» Gò i dré ngàzo adrélé tetrélé tirì dré. ²⁷ Di, gbǎ kòdhwa, Yésu dré tazoá àyi dré dhi: «Mì tsi togó! Ma 'i. Mì ro ngá ko.»

²⁸ Péteró logó drá dhi: «Mírì, kàdré mi 'i bàti dhi, mí tà má dré má kòlìró mí véna yǐ drìsè wà.» ²⁹ Yésu gò tàá drá dhi: «Mí alì!»

Di Péteró dré pfòzo bwátù 'ásè gò, kidhólé atsi to yǐ drìsè, adrézó lile Yésu véna. ³⁰ Di, kònò lyǎandre nda dre dhi, tirì dré akódhi ni 'òzo gò, dré kidhózó adrélé tandrùle. Di dré loyózóá dhi: «Mírì, mí tidrì ma wà!»

³¹ Gbǎ kòdhwa, Yésu dré áyi drígá kidzìzo akódhi ni ru gò, tazoá drá dhi: «Mì tà ka'íka'í íbe tsà ni, mí kayí tà mí léna àdho tà sè?» ³² I kòmbà file bwátù na dre dhi, lyǎandre nda dré rizo adrélé kíri. ³³ Di Yésu ni lebhéhá bwátù na nda i dré ledhézó àyi ki kórókó titì akódhi kandrá, tazoá dhi: «Mì Gíká ni Mvágó 'i bàti!»

Yésu tidrì dràbhá i Gènèsàrétè na

(A kònò kpà Mároko 6:53-56)

³⁴ I kòzya tǎpǎriandre nda ni ta'á na dre dhi, i dré tsàzo bvò Gènèsàrétè àdhya na. ³⁵ Mónnyá kònàle dhi i kònò Yésu nīle kyá dre dhi, i dré ngàzo akódhi ni rúbì 'o ayílé bvò wǎyi nda 'ásè. Di móndí i dré àyi ki dràbhá títi dhi ki adzízó akódhi véle gò, ³⁶ akódhi ni ti lizízó, kòtayíró dràbhá nda i adrélé ngbà 'í áyi kítá ti tabè kòdhya. Di àyi títi akódhi ni kítá nda ni tabèhá dhi i dré adrízó.

15

Gíká ni kúlì bhèma adrézó móndí ki labhi lebhè dhi

(A kònò kpà Mároko 7:1-13)

¹ Amvolásà dhi, Fàrisáyò àruka i tǎtrírì kúlì tadhábhá íbe dhi i dré angázó Yèrúsalemà lésè alìle Yésu véle gò, lizíá tíá dhi: ² «Àmi lebhéhá i adrè àma ki tábhí ki labhi ño àdho tà sè? Angyá ko, i adrè àyikya ngá nya drígá dzi àko ró.»

³ Yésu dré logózóá àyi dré dhi: «Àmi ró dhi, mì adrè àmikya Gíká ni tòlì ño, kitswázó àmi ki labhi líkí àdho tà sè? ⁴ Tàko ko, Gíká tà tá dhi: <Lè mí kàdré àmi atá ni lindrì bha àmi andre be.>* Tà kpà dhi: <Dhya ángùdhi adrélépi tà kònzi ta áyi atá rú yà, kó ngalè áyi andre rú yà dhi, lè à kò'o akódhi nda dràle dràdrà.>† ⁵ Di, mì adrè àmikya tàá dhi, dhya àlo kòtà áyi atá dré yà, kó ngalè áyi andre dré yà dhi, <Ngá má dré tá kitswálé fèle àmi

* 15:4 15:4 A kònò Pfòma 20:12; Dùtèrònómè 5:16. † 15:4 15:4 A kònò Pfòma 21:17; Lèvítikè 20:9.

ledé dhi, ngá má dré dra fèle Giká dré dhi 'i> dhi, ⁶ adré di làá vélé dhya nda kòbhà áyi atá ni lindrì áyi andre be ngá nda sè dhi ko. Di ásà dhi, m̀ adré àmikya Giká ni kúlí bhe gàrà dri, adrézó àmi ki tàndi ki labhi lebè. ⁷ Ami túrúfúbhá 'i! Pròfètà Èsáyà dré tá adrérà'a Giká ni kúlí longó àmi ki tà sè dhi 'á dhi, longó tá tà nda kyá tàzoá dhi:

⁸ <Móndyá kòdhi ì adré áma lindrì bha ngbà 'í ti sè.

Di, àyi ki togó vwà ína má rúsè vwàvwà.

⁹ Ì adré lisámbò 'o má dré wóyá.

Tàko ko, ì adré tòlí angábhá móndí ì vélésè dhi ki tadhá ngóro tòlí nda ì angá tá má vélésè na tíni.>‡»

*Tà adrèbhá móndí ki 'o atsálé ndí ró Giká mùlésè dhi ì
(A kònò kpà Mároko 7:14-23)*

¹⁰ Gò Yésu dré móndyá zyandre kònàle dhi ki azizó, tàzoá àyi dré dhi: «M̀ yi vo rè tà kònìdhi, àndu ni ni nìzo ká! ¹¹ Ngá adrélèpi fìle móndí ni síbhálé 'àsè dhi adrè akódhi ni 'o atsálé ndí ró dhi ni ko. Be ró dhi, tà adrélèpi apfòle móndí sílésè dhi adrè ína akódhi ni 'o atsálé ndí ró dhi nì.»

¹² Gò Yésu ni lebèbhá ì dré àyi ki kisizó ànyi akódhi làga, tàá drá dhi: «M̀ ní, tà mí dré tàle kòdhi dhe Fàrìsáyò ì léna kònzi dhi be?» ¹³ Akódhi logó àyi dré dhi: «Fa ángùdhi áma Atá bhù na dhi dré kidhíle nì ko dhi, à ni tingiá. ¹⁴ M̀ tayí àyi nda ì. Ayi m̀ kùdúkùdu ki drì kobhá m̀ kùdúkùdu ró dhi 'i. Di m̀ kùdúkùdu àlo dhi kàdré m̀ kùdúkùdu àzya se drìle dhi, àyi rìti nda ki ledhé bhú na.»

¹⁵ Gò Pétèro dré tàzoá drá dhi: «M̀ ní ngi kúlí alaala mí dré tàle nda ni àndu àma dré wà.» ¹⁶ Di Yésu logó dhi: «Àmi, àmi dhu rè tà nìni àko? ¹⁷ M̀ ní ko tàle dhi, ngá ángùdhi adrélèpi fìle móndí ni síbhálé 'àsè dhi adrè fìle akódhi ni 'a na gò, adrélè apfòle akódhi ni rúbhá lésè dhi? ¹⁸ Di, tà ángùdhi adrélèpi apfòle móndí sílésè dhi adrè ína angálé akódhi ni togó lésè. Tà nda ína tà adrélèpi móndí 'o atsálé ndí ró dhi 'i. ¹⁹ Tàko ko, tà adrèbhá apfòle móndí ki togó lésè dhi ì, tà kònì 'i: tà kònzi kisùle dhi ì, móndí ki tupfuma ni tà, múná tà, ndòtò tà, kugù tà, tà tàma móndí ì rú kinzò sè dhi ni tà, ìndì móndí ki rú tàma kònzi dhi ni tà. ²⁰ Tà nda kòdhi ì adrè móndí ki 'o atsálé ndí ró dhi nì. Di, ngá nyàma dríga dzi àko ró dhi adrè ína móndí ki 'o atsálé ndí ró ko.»

*Tòkò àlo sùrú twá ro dhi ka'ì Yésu bàti
(A kònò kpà Mároko 7:24-30)*

²¹ Amvolásà dhi, Yésu dré àrà nda ni tayízó gò, lizo tsàle bvò Tíre ì làga Sídónà be dhi na. ²² Di Kànanà tòkò àlo bvò nda lésè dhi dré alizo akódhi véle gò, kidhóle adrélè loyóá dhi: «M̀ rì, Dàwídì ni Mv́, mí bhà áma kizà wà! Áma zapi tirí kònzi íbe í léna. Adré kizà nya lavúle.» ²³ Di, Yésu logó ína kúlí drá ko. Gò akódhi ni lebèbhá ì dré àyi ki kisizó ànyi akódhi làga, tàá drá dhi: «M̀ dro akódhi nzìle. Tàko ko, akódhi adrè tetrélè àma àmvolésè tò.» ²⁴ Yésu logó dhi: «Giká amù ma ngbà 'í Ìsèrèlè ànzi avèbhá kábilígyà ì tíni dhi ì véle.»

²⁵ Di, tòkò nda dré ína adhézó áyi kórókó titì akódhi kandrá, tàzoá drá dhi: «M̀ rì, mí ledé ma wà!» ²⁶ Yésu gò logóá dhi: «Kìtswá ànzimv́ ki mápà dòzo bhèle kòkí ì dré dhi ko.» ²⁷ Di, tòkò nda tà drá dhi: «M̀ rì, kònìni bàti. Di, ndìndì kòkí ì adrè àyikya mápà kórònyá adrèbhá ledhélé àyi ki líyí ni mísá zàle dhi ki nya kòdhya.» ²⁸ Yésu logó drá dhi: «Á! Tòkò, mí tà ka'ika'ì

‡ 15:9 15:9 A kònò Èsáyà 29:13.

íbe kàdrì! Tà nda kò'o ru mí dré ngóro mí dré adrélé lèle dhi tìni.» Dì tòkó nda ni zapi dré adrízó gbă lókyá nda sè.

Yésu tidrí dràbhá bǐ dhi i

²⁹ Yésu kòtayí àrà nda dre dhi, dré lizo tsàle tǎpǎriandre Gàliláyà àdhya làgana. Dì dré mbàzo kòngó àlo drìna gò lirílé. ³⁰ Gò mǎndí zyandre lavulé dhi ì dré alizo tǔmǎní mèrèkpè íbe, mì kùdúkùdu íbe, mǎndí rúbhá be àbvò ro dhi íbe, ábhǎbhǎ íbe, ìndì dràbhá àruka bǐ dhi íbe, àyi kǐ tobhá Yésu kandrá. Gò akódhi dré àyi kǐ tidrízó títí. ³¹ Dì mǎndyá zyandre nda kǐ líndrǐ dré gàzo bhwǎbhwa. Tàko ko, ì nò tá ábhǎbhǎ nda ì adrérà'a kúlí ta, mǎndyá rúbhá be àbvò ro nda ì adrérà'a adrílé, mèrèkpè nda ì adrérà'a atsí to, ìndì mì kùdúkùdu nda ì adrérà'a ngá no. Gò ì dré Gǐká Ìsèrélè ànzi kya ni rú bhàzo kùle.

Yésu fè ngá nyàle mǎndí ngùlù-su dhi i dré

(A kònò kpà Mǎrokò 8:1-10)

³² Amvolásà dhi, Yésu dré àyi lebèbhá kǐ azízó, tǎzoá àyi dré dhi: «Má adré kizà do áma togó na mǎndyá zyandre kòni kǐ tà sè. Tàko ko, áma tǔmǎní àyi íbe kǐtú na, ìndì ngá ì dré kitswǎlé nyàle dhi vélé yókódhó. Dì má lè àyi kǐ logólé nzìle tàbirí be ko, ì kòlandèró ledhézó láti bhálé ko dhi sè.» ³³ Dì akódhi ni lebèbhá ì logó drá dhi: «Àrà bhà àko kòndhi 'á dhi, mà ni kitswǎ mǎpà kǐsú fèle mǎndyá zyandre kòni ì dré nyàle pǐzo ásà dhi ángwà?» ³⁴ Yésu lizí àyi tí dhi: «Àmǐ mǎpà íbe ángopí?» Ì logó dhi: «Nzi-drì-rǐ, ìndì kosyá àruka tsàtsà dhi íbe.»

³⁵ Gò Yésu dré tǎzoá mǎndyá zyandre nda ì dré dhi, ì kòlirí bvò dri. ³⁶ Dré mǎpà nzi-drì-rǐ nda kǐ adózó kosyá nda íbe, àwoyà fèzo Gǐká dré gò, tonòzoá lanzílé àyi lebèbhá ì dré gò, ì dré lanzízóá mǎndyá zyandre nda ì dré. ³⁷ Dì mǎndyá títí nda ì dré nyàzoá pǐzo. Gò akódhi ni lebèbhá ì dré àmbí ni kǐ lokózó gǎle kǎnzì nzi-drì-rǐ dhi ì sè bíbi. ³⁸ Ago ngá nyabhá nda ì tá ngùlù-su. (A nà tá tòkó ì ànzimvá íbe ko.)

³⁹ Gò Yésu dré láti fèzo mǎndyá zyandre nda ì dré nzìzo. Dré mbàzo bwátù na gò, zyàle tsàle bvò Mǎgàdánà àdhya na.

16

Fàrìsáyò ì Sàdùkáyò íbe dhi ì lizí Yésu tà àlo líndrǐga ró dhi ni 'o

(A kònò kpà Mǎrokò 8:11-13; Lúkà 12:54-56)

¹ Amvolásà dhi, Fàrìsáyò ì Sàdùkáyò íbe dhi ì dré àyi kǐ kǐsízó ànyi Yésu làga, kitswǎlé akódhi ni tabhǐ. Dì ì dré akódhi ni ti lizízó, kò'oró tà àlo líndrǐga ró angálèpi Gǐká vélésè dhi. ² Dì Yésu dré logózóá àyi dré dhi: «Ìndró sè, bhù mǐbhalé kàdré wà dhi, mì adré tàá dhi: <Kǐdru, kozya kitswǎ dhìle ko.> ³ Drùbhǐ sè, bhù mǐbhalé kàdré ngbàràngbàrà ro dhi, mì adré tàá dhi: <Àndrò, kozya ni dhi.> Mǐ nǐ kó bhù mǐbhalé ni làsú lanzílé dhi be dhi, mì kitswǎ dǐ àmikya tà adrèbhá lókyá twátwa dhi kǐ tadhá dhi kǐ ni lanzílé bwà ko àdho tà sè? ⁴ Mǎndyá àndrò adrèbhá kònzì ìndì zàràbhù ro dhi ì adré tà líndrǐga ró dhi ni nda nòle. Dì, à kitswǎ tà àzya líndrǐga ró dhi ni 'o àyi dré nòle dhi ko, kàdré ngbà 'í pròfétà Yónà àdhya 'i ko dhi.» Gò Yésu dré àyi kǐ tayízó, lizo.

Tàkú Fàrìsáyò kya Sàdùkáyò íbe dhi

(A kònò kpà Mǎrokò 8:14-21)

⁵ Yésu i lebèbhá ni íbe dhi ì kòzya tǎpǎriandre ni ta'á na dre dhi, lebèbhá ni nda ì dré atógyàzoá dhi, ì tivì tá mǎpà dòma atsí na dhi. ⁶ Gò Yésu dré tǎzoá àyi dré dhi: «Mì kònò dóro, mì kàdréro àmi ki líkí tàkú Fàrisáyò kya Sàdùkáyò íbe dhi ni tà sè.» ⁷ Dì akódhi ni lebèbhá ì dré ngàzo adrélé tà kayí àyi kòfalésè adrézó tàá dhi: «Akódhi tà kònini, mà dré mǎpà adólé ko dhi sè.» ⁸ Yésu dré tà ì dré adrélé tàle nda ni nǐzo kyá gò, tǎzoá àyi dré dhi: «Àmi tà ka'ika'i íbe tsà ni i, mì adré àmikya tà kayí àmi kòfalésè mì dré adrélé mǎpà àko dhi sè àdho tà sè? ⁹ Mì nǐ vo dhu rè tà àlo ko? Mì tivì vo àmikya mǎpà nzi má dré lanzílé móndyá ngùlù-nzi dhi ì dré dhi ki tà dre? Mì gò tá àmbí ni ki lokó gǎle kǎnzì ángopí? ¹⁰ Mì tivì kókpà àmikya mǎpà nzi-drǐ-rǐ má dré lanzílé móndyá ngùlù-su dhi ì dré dhi ki tà dre? Mì gò tá àmbí ni ki lokó gǎle kǎnzì ángopí? ¹¹ Mì nǐ ko tàle dhi, má adré tá mǎpà tà ta àmi dré kòdhya ko dhi? Dì, má tà tá mána dhi: «Mì kàdré àmi ki líkí tàkú Fàrisáyò kya Sàdùkáyò íbe dhi ni tà sè.» ¹² Gò lebèbhá ni ì dré nǐzoá tàle dhi, akódhi adré tá tàá àyi dré dhi, ì kàdré àyi ki líkí tàkú mǎpà àdhya ni tà sè ko. Be ró dhi, ì kàdré àyi ki líkí tà Fàrisáyò ì dré tá adrélé tadhále Sàdùkáyò íbe dhi ki tà sè.

*Pétèro tà ngádra 'á dhi, Yésu Mèsíyà 'i
(A kònò kpà Márokò 8:27-30; Lúkà 9:18-21)*

¹³ Amvolásà dhi, Yésu ì dré lizo tsàle bvò bhàandre Kàyisàriyà Fílípò àdhya làga dhi na. Gò akódhi dré lizizóá àyi tí dhi: «Móndí ì adré tàá dhi, ma, Móndí ni Mvá àdhi 'i?» ¹⁴ I logó drá dhi: «Móndí àruka ì adré tàá dhi, mì Yòwánì Bátisimò fèlepi 'i. Aruka ni ì adré tàá dhi, mì Elíyà 'i. Aruka ni ì adré kó tàá dhi, mì Yèrèmíyà 'i yà, kó ngalè pròfétà ki àzya 'i yà dhi.» ¹⁵ Yésu gò lizíá àyi tí dhi: «Dì àmi ró dhi, mì adré àmikya tàá dhi, ma àdhi 'i?» ¹⁶ Símónà Pétèro logó dhi: «Mì mína Mèsíyà, Gíká lídrì ro dhi ni Mváagó 'i.» ¹⁷ Yésu gò tàá drá dhi: «Símónà, Yónà ni mvá, Gíká bhà tà tani mí dri dre. Angyá ko, móndí tadhá tà kòdhi mí dré nì ko. Be ró dhi, áma Atá bhù na dhi tadhá mí dré nì. ¹⁸ Má adré kpà tàá mí dré dhi: Mì Pétèro 'i. Má ni Ekèlézyà mána ni si kírà kònìdhi dri.* Ndìndì dràdrà ni rǐnyí kitswá ína Ekèlézyà nda ni lavú ko. ¹⁹ Má ni Opì bhù àdhya ni lǐfúngulà ànzì ki fe tayílé mí drígá. Tà ángùdhi mí dré dra 'ìle kònwa bvò dri dhi, à ni kókpà tà nda ni 'i bhù na. Tà ángùdhi mí dré dra trǐle bvò dri dhi, à ni kókpà tà nda ni trǐ bhù na.»

²⁰ Gò Yésu dré àyi lebèbhá nda ki logázó, ì kòtadháro dhya àlo dré dhi, ì Mèsíyà 'i dhi ko.

*Yésu longó àyi dràma ni tà, àyi ngàma dràdrà 'ásè dhi be
(A kònò kpà Márokò 8:31-9:1; Lúkà 9:22-27)*

²¹ Kidhólé lókyá nda sè dhi, Yésu dré kidhózó adrélé tadhá àyi lebèbhá ì dré dhi, adré tá leá dhi, í kòlì Yèrúsalemà na kitswálé kizà nya lavúlé Yúdà ànzì ki bhàgo ì drígá, kòwánà kàdrì ì drígá ìndì tàtrítrí kúlí tadhábhá ì drígá, à kòpfuró ì dràle gò, kítú ni na sè dhi, Gíká kòtingáro ì dràdrà lésè.

²² Dì Pétèro dré Yésu ni drizo garà dri gò, kidhózó adrélé tà ta akódhi dri, tǎzoá dhi: «Mírì, Gíká kòlikí mi! Tà nda kòdhi kitswá tàdzí atsálé mí rú ko!» ²³ Dì, Yésu dré àyi alázó tàá Pétèro dré dhi: «Sàtánà, mí nga má mìlèsè gòle má àmvona! Mí adré láti nda áma 'òzo dhèle. Tàko ko, mí adré tà kisù Gíká àdhya tíni ko. Be ró dhi, mí adré mína tà kisù móndí kya tíni.»

* **16:18** 16:18 Rú «Pétèro» kònìdhi adré leá tàle dhi «kírà».

24 Gò Yésu dré tazoá áyi lebébhá i dré dhi: «Dhya àlo kàdré làá alìle má vèsè dhi, lè akódhi nda kòtayí áyi tàndi ni tà, kàdó áyi fa kipakipa gò, kàdréro áma lebé. 25 Tàko ko, dhya ángùdhi adrélépi áyi tàndi ni lídrì le tídrìlé dhi, a ni áyi lídrì nda ni 'o avìle. Di, dhya ángùdhi adrélépi ína áyi lídrì fe áma tà sè dhi, a ni áyi lídrì nda ni kisú. 26 Angyá ko, dhya àlo kòkisú ngá bvò kòndi àdhya i títi gò, áyi tàndi ni lídrì tayízó avìle dhi, akódhi nda kisú ína àdho tà dóro 'i? A ni go àdho ngá fe kòdhya kitswázó áyi lídrì nda ni kisú dhi? 27 Tàko ko, Móndeí ni Mv́a ni agò áyi Atá ni m̀lanzilanzì na akódhi ni ángéló íbe gò, dré tà logózó móndeí àlo àlo títi i dré, tà i dré 'òle dhi i tí. 28 Má adré tà bàti ta àmi dré dhi: Móndeí àruka adrèbhá àyi kì totó kònwa ni i kitswá dràle drìdrì i dré dra Móndeí ni Mv́a ni nòzo al̀rà'a áyi Opì na dhi kandrà ko.»

17

*Yésu ni làsú ladzá ru atsálé lagulagu ró
(A kònò kpà Mároko 9:2-13; Lúka 9:28-36)*

1 Kítú nzi-drì-àlo ànvólèsè dhi, Yésu dré Pétèró ki drìzo Yàkòbhò íbe ìndi adrúpi ni Yòwánì be gò, i dré lizo áyi pátí mbàle kóngó àlo mvumvù dhi drìna. 2 Kònàle dhi, Yésu ni làsú dré ngázo ru ladzá áyi mìle. Akódhi ni m̀bhalé dré kidhózó adrélé lagulé kítú tíni. Akódhi ni kítá i dré kpà atsázó kemve kpírìkpírì ngádra tíni. 3 Gbá kòdhwa, Mósè i Elíyà be dhi i dré agázó áyi kandrà, adrélé tà ta Yésu be. 4 Di Pétèró dré tazoá Yésu dré dhi: «Mírì, dóro ni mà dré adrélé kònwa dhi. Mí kàdré làá dhi, má ni wémà na dhi kì ledé kònwa: àlo ni mí dré, àlo ni Mósè dré, ìndi àlo ni Elíyà dré.» 5 Dré rè dhu adrèrà'a tà ta dhi 'á dhi, ndùrùku lagulagu ró dhi dré apfòzo áyi kì asó rùkù gò, kúlí dré apfòzo lásà tàá dhi: «Kòndhi áma Mv́agó má dré lèlè tò dhi 'i. Áma togó adrè kinìlé akódhi ni tà sè tò. Mì kòyi akódhi!»

6 Yésu ni lebébhá i kòyi kúlí nda dre dhi, áyi kì togó dré gázo tírì sè bí gò, i dré ledhézó áyi kì m̀bhalé bha kìnì mi. 7 Di, Yésu dré ína áyi kisízó ànyi áyi làga, áyi kì tabè gò, tazoá áyi dré dhi: «Mì nga! Mì ro ngá ko.» 8 I kòtingá mì dre dhi, i dré gòzo vélé móndeí àzya no ko, ngbà 'í Yésu 'i kalóma.

9 I dré tá adrèrà'a asilé kóngó nda drìlèsè dhi 'á dhi, Yésu dré lazízóá áyi dri dhi: «Mì kòlongó tà agalépi àmi mìle kòdhi dhya àlo dré ko, tsàle lókyá Giká dré dra Móndeí ni Mv́a ni tingázó dràdrà lésè dhi 'á.»

10 Gò akódhi ni lebébhá nda i dré akódhi ni lizízó tazoá dhi: «Tátrítrí kúlí tadhábhá i adrè tàá dhi, lè Elíyà kàlì rè zyà Mèsíyà kandrà 'íká àdho tà sè?» 11 Yésu logó áyi dré dhi: «Tà bàti ró dhi, Elíyà adrè alìle tà títi dhi kì ledé. 12 Di, má adrè mána tàá àmi dré dhi: Elíyà atsá dre. Di, móndeí i nì tá àyikya akódhi àdhi 'i ya dhi ko. Gò i dré akódhi ni 'òzo ngóro i dré tá lèlè dhi tíni. Di Móndeí ni Mv́a ni kókpà kizà nya áyi drígá kònini.» 13 Di Yésu ni lebébhá i dré nìzoá tàle dhi, akódhi adrè tá Yòwánì Bátisimò fèlepi ni tà ta áyi dré kòdhya.

*Yésu tídrí mv́agó àlo tírì kònzì íbe í léna dhi
(A kònò kpà Mároko 9:14-29; Lúka 9:37-43a)*

14 I kògò tsàle móndeí zyandre i véna dre dhi, agó àlo dhi dré alìzo adhéle áyi kórókó títi Yésu kandrà, 15 tazoá dhi: «Mírì, mí bhà áma mv́agó ni kizà wà! Agílíí adrè akódhi ni lebhé, ìndi akódhi adrè kizà nya tò. Vèsè be bí, adrè ledhéle àtsí na, kó ngalè yí na. 16 Má drì tá akódhi lizo ába ámi lebébhá i véna. Di, i kitswá tá àyikya akódhi ni tídrì bwà ko.» 17 Di Yésu

logó dhi: «Àmi, móndyá ándrò tà ka'íka'í àko ìndì àmi ki tayíbhá litílé ni i, mà ni adré véle àmi íbe vwàle lókyá be ángopí? Má ni àmi ki tà mvo vwàle lókyá be ángopí? Mì adrì mvámvá nda alìzo ába má véle.» ¹⁸ Di ì kàlì akódhi be dre dhi, Yésu dré ligízó tirí kònzì akódhi lé dhi be gò, dré dròzoá pfòle lásà. Di mvámvá nda dré adrízó gbã lókyá nda sè.

¹⁹ Amvolásà dhi, Yésu ni lebèbhá ì dré àyi ki kisízo àyi pátí ànyi akódhi làga, akódhi ni lizí tazoá dhi: «Mà kitswá tá tirí kònzì nda kònàdhi ni dro bwà ko àdho tà sè?»

²⁰ Yésu logó àyi dré dhi: «Mì kitswá tá bwà ko, mì dré adrélé tà ka'íka'í íbe tsà dhi sè. Má adré tà bàti ta àmi dré: Mì kàdré tà ka'íka'í íbe tsámvá ngóro mütádi lò'wa tíni dhi, mì ni kitswá taa kóngó kònìdhi dré dhi <Mí kisí mi kònwásè lile kònàle> gò, kóngó nda dré àyi kisízo. Di tà àlo mì dré kitswálé 'òle bwà ko dhi ni adré yókódhó.» [²¹ *]

*Yésu gò àyi dràma ni tà longó, àyi ngàma dràdrà lésè dhi be
(A kònò kpà Márokò 9:30-32; Lúkà 9:43b-45)*

²² Kítú àlo dhi, Yésu ì lebèbhá ni íbe dhi ì kímó tá ru bvò Gàliláyà àdhya na. Gò akódhi dré tazoá àyi dré dhi: «À ni Móndí ni Mvá ni lefè kàribhá ì drígá. ²³ Ì dré akódhi ni pfùzo dràle gò, kítú ni na sè dhi, Gíká dré akódhi ni tingázó dràdrà lésè.» Di kúlí nda sè dhi, akódhi ni lebèbhá ki togó dré gàzo kizà sè bí.

Mèdáyì tépelò àdhya ni gíma

²⁴ Amvolásà dhi, Yésu ì lebèbhá ni íbe dhi ì dré lizo tsàle Kàpàrànwúmà na. Gò dhya adrèbhá tá mèdáyì tépelò àdhya ni lagí dhi ì dré alìzo Pétèró véle lizíá tíá dhi: «Àmi ki tadhálépi adré mèdáyì tépelò àdhya ni gí?»†

²⁵ Pétèró logó àyi dré dhi: «Àyíya, akódhi adré gíá.» Pétèró kògò fíle dzó na dre dhi, Yésu dré zyà kúlí dòzo tàle nì. Tà dhi: «Simónà, mí kisù mána ngíni? Ópí bvò kòndi àdhya ì adré àdhibhá ki 'o adrélé mèdáyì gí dhi kòdhya: àyi ki tàndi ki ànzì ì, kó ngalè, móndí àruka àyi ki òpì zàle dhi ì?»

²⁶ Pétèró logó dhi: «Móndí àruka ì.» Yésu gò taa drá dhi: «Kàdré di kònìni dhi, ópí ki ànzì nda ì kitswá àyikya gíá ko. ²⁷ Di, má lè mána móndyá kòna ki togó 'òle aswálé àma rú ko. Àsà dhi, mí lì kosyá bhe tãpãriandre na. Mí adó kosyá mí dré dra asélé drìdrì dhi, síbhálé ni ni nzìzo gò, làfa lò'wa àlo dhi ni kisúzó sílána. Di mí do làfa lò'wa nda lizo ába àyi véna mèdáyì gí àma dré mí be.»

18

*Dhya kàdrì lavulé Opì bhù àdhya na dhi àdhi 'i?
(A kònò kpà Márokò 9:33-37; Lúkà 9:46-48)*

¹ Lókyá nda sè dhi, Yésu ni lebèbhá ì dré àyi ki kisízo ànyi akódhi làga, akódhi ni lizí tazoá dhi: «Dhya kàdrì lavulé Opì bhù àdhya na dhi àdhi 'i?» ² Di Yésu dré mvámvá àlo dhi ni azízó bhàle àyi ki kító 'á gò, ³ tazoá dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Mì kòladzá àmi ki togó atsázó ànzimvá ì tíni ko dhi, mì kitswá tàdzí fíle Opì bhù àdhya na ko. ⁴ Di dhya ángùdhi adrélépi àyi tà bha kìní mi ngóro mvámvá kònìdhi àdhya tíni dhi, ni adré dhya kàdrì lavulé Opì bhù àdhya na dhi 'i. ⁵ Kòdhi íbe dhi, dhya ángùdhi

* **17:21** 17:21 Wárágà Gíká ni Kúlí tisizo àyi dri drìdrì dhi ì léna dhi, à adré kúlí kòni ki kisú kònwa ko: [Di, à kitswá ngbà 'í tirí kònzì kára be kònìni dhi ki dro pfòle tàbirí mvòma sè ìndì tà zìma Gíká tí dhi sè.] † **17:24** 17:24 A kònò Pfòma 30:11-16.

adrélépi mvámvá kònìdhi tìni dhi ni ka'ì dòle dóro áma rú sè dhi, adré áma tàndi ni ka'ì kòdhya.»

*Tà adrébhá mómí kì 'o ledhéle tàkonzì na dhi i
(A kònò kpà Mároko 9:42-48; Lúka 17:1-2)*

⁶ «Dì, dhya àlo kàdré ína ànzimvá adrébhá áma ka'ì kòni kì àlo 'o dhèle tàkonzì na dhi, dóro ni tá kírà kàdrì 'ìle akódhi nda kembé gò, akódhi ni bhèzo dràle yìandre ni táli na dhi. ⁷ Kizà vo ngíni bvò kòndi dri, tà adrébhá mómí kì 'o ledhéle tàkonzì na dhi kì tà sè dhi! Tà bàti ró dhi, tà nda kòdhi kì ngbú adrè be. Dì, kizà ni adrè kàdrì dhya ángùdhi adrélépi tà nda kì àndu bha dhi dré! ⁸ Ámi drígá 'i yà, kó ngalè ámi pá 'i yà dhi kàdré ámi 'o dhèle tàkonzì na nì dhi, lè mí kòli akódhi nda bhèle mí rúsè vwàvwà ro. Angyá ko, mí dré fìle lídrì kóná vèsè kólyá dhi na ngbà 'í drígá be àlo yà, kó ngalè pá be àlo yà dhi dóro lavulé, ámi bhèle àtsí adrélépi adrélé ko dhi na drígá be rì ìndì pá be rì dhi rúsè. ⁹ Ámi mì kàdré kó ámi 'o dhèle tàkonzì na nì dhi, lè mí kàngí mì nda bhèle mí rúsè vwàvwà ro. Angyá ko, mí dré fìle lídrì na ngbà 'í mì be àlo dhi dóro lavulé, ámi bhèle àtsí líferò àdhya na mì be rì dhi rúsè.»

*Pídhi gò kábilígyà avìlepi dhi ni tà dri dhi
(A kònò kpà Lúka 15:3-7)*

¹⁰ «Mì kònò dóro, mì kàdréro ànzimvá kòni kì àlo no mómí tàko ró ko. Tàko ko, má adrè tàá àmi dré dhi: Ayì nda kì ángéló ì adrè ngbú áma Atá bhù na dhi ni mìbhalé no. [¹¹ *]

¹² Mì kisù àmikya ngíni? Agó àlo kàdré kábilígyà íbe nyadhi-nzi gò àyi kì àlo dré avìzo dhi, a ni 'òá ngíni? A ni zakó tsì kábilígyà nyadhi-su-drì-mudrì-drì-nzi-drì-su nda kì tayì kóngó drìna gò, lizo akódhi avìlepi nda ni ndabe. ¹³ Má adrè tà bàti ta àmi dré: Kòkisú kábilígyà nda dre dhi, a ni lenzé akódhi ni tà sè lavulé, dré adrélé lenzélé kábilígyà nyadhi-su-drì-mudrì-drì-nzi-drì-su avìbhá ko nda kì tà sè dhi rúsè. ¹⁴ Kókpà kòdhi tìni, àmi kì Atá bhù na dhi adrè lèá ko, ànzimvá kòni kì àlo dré avìle dhi.»

Ámi adrúpi tàkonzì 'òlepi mí rú dhi ni tà

¹⁵ «Ámi adrúpi àlo dhi kò'o tàkonzì mí rú dhi, mí kòlì rè zyà kalóma akódhi véna, akódhi ni tàkonzì nda ni tadhá drá. Akódhi kòyi mì dhi, kòdhi mí gò ámi adrúpi nda ni kisú dre. ¹⁶ Dì, kòyi ína mì ko dhi, mí kòdrì mómí àlo yà, ngalè rì yà dhi, mì kòlìró akódhi véna, <kìtswálé tà títi dhi kì bvò lanzí mómí rì yà kó ngalè na yà tà nda kì nobhá mì sè dhi kì kúlí sè.>† ¹⁷ Akódhi kògà àyi nda kì yìma rè dhi, mí kòlì tà nda ni ta Èkèlézyà kandrà. Kògà ndìndì Èkèlézyà nda ni kúlí yìma rè dhi, mí kàdré akódhi ni no págánò tìni, kó ngalè mèdáyì lagílèpi tìni.

¹⁸ Má adrè tà bàti ta àmi dré: Tà ángùdhi mì dré dra 'ìle kònwa bvò dri dhi, à ni kókpà tà nda ni 'i bhù na. Tà ángùdhi mì dré dra trìle bvò dri dhi, à ni kókpà tà nda ni trì bhù na.

¹⁹ Má adrè kpà tàá àmi dré dhi: Mómí rì àmi kòfalé bvò dri dhi ì kàdré ru yi, tà ángùdhi ì dré adrélé zìle áma Atá bhù na dhi tí dhi dri dhi, akódhi ni tà nda ni 'o àyi dré. ²⁰ Angyá ko, àrà ángùdhi mómí rì yà, ngalè na yà dhi ì dré adrézó ru kimó áma rú sè dhi na dhi, ma kókpà tùmání àyi íbe.»

Tàkonzì trìma áma kòfalésè dhi

* **18:11** 18:11 Wárágà Giká ni Kúlí tisizo àyi dri drìdrì dhi i léna dhi, à adrè kúlí kòni kì kisú kònwa ko: [Angyá ko, Mómí ni Mvá alì mómíyá avìbhá dhi kì tidrí.] † **18:16** 18:16 A kònò Dùtèrònómè 19:15.

²¹ Gò Péteró dré áyi kisízó ànyi Yésu làga, akódhi ni lizí tazoá dhi: «Mírì, áma adrúpi kàdré tàkonzì 'o má rú dhi, má ni akódhi ni tàkonzì tri tsàle vèsè be ángopí? Tsàle vèsè be nzi-drì-rì?» ²² Yésu logó drá dhi: «Kóko! Má adrè tàá mí dré dhi, tsàle vèsè be nzi-drì-rì dhi ko. Be ró dhi, mí kàdré akódhi ni tàkonzì tri tsàle vèsè be nyadhi-na-drì-mudrí vèsè be nzi-drì-rì.»‡

Pídhígo màrábà áyi àzízǐ ni kizà bhàlepi ko dhi ni tà dri dhi

²³ «Tà nda sè dhi, Opì bhù àdhya sù ngóro tà kònìdhi tìni: Opí àlo dhi lè tá áyi màri áyi màrábà i rú dhi ki tà 'òle akilé. ²⁴ Dì kòkidhó adrélé áyi màri nda ki tà 'o dre dhi, à dré màrábà àlo adrélépi tá màri kàdrì lavulé dhi íbe í rú dhi ni adrìzo alìzo ába akódhi vélé. Màri akódhi nda rú dhi tá làfa lò'wa ngùlù-mudrí. § ²⁵ Dì màrábà nda dré tá kitswálé ngá logó màri nda tí bwà ko dhi sè dhi, mírì ni dré tòlì fèzo tazoá dhi, à kòlagí akódhi, tòkó ni, ànzimvá ni i, tsàle akódhi ni ngá títi dhi íbe, kitswázó màri nda ni logó. ²⁶ Dì màrábà nda dré dhèzo áyi kórókó títi áyi mírì kandrá, tazoá drá dhi: «Mí tadhá ámi togó vwàvwà má vélé wà! Má ni ámi màri logó mí dré títi.» ²⁷ Dì mírì ni dré akódhi ni kizà bhàzo gò, màri nda ni tà tayízo, akódhi ni tàndi ni tayízo kpà lile.

²⁸ Dì, màrábà nda kòpfò dre dhi, dré ína lizo áyi àzízǐ àlo áyi màri íbe làfa lò'wa nyadhi-nzi dhi ni kisú.* Dré akódhi ni rùzo bèle kembe 'á, adrézó akódhi ni kizí, adrézó tàá dhi: «Mí logó áma màri mí rú dhi!» ²⁹ Azízǐ ni nda dré dhèzo áyi kórókó títi akódhi kandrá, akódhi ni ti lizízo tazoá dhi: «Mí tadhá ámi togó vwàvwà má vélé wà! Má ni ámi màri logó.» ³⁰ Dì, màrábà nda ka'í tá kúlì nda ko. Be ró dhi, lè ína áyi àzízǐ nda ni 'o bhèle bǎdzó na, kòlogóro màri í rú nda akilé títi be dhi bvó. ³¹ Dì màrábà àruka ì kònò tà nda dre dhi, àyi ki togó dré kizà nyàzo tò. Gò ì dré lizo tà títi lavúbhá nda ki títi àyi ki mírì dré. ³² Dì mírì nda dré màrábà nda ni azízó, tazoá drá dhi: «Mì màrábà kònzì ni, má tayí tá áma màri mí rú dhi, mí dré áma ti lizilé dhi sè. ³³ Adré di tá kpà leá dhi, mí kòbhà ámi àzízǐ ni kizà, ngóro má dré ámi kizà bhàle dhi tìni.» ³⁴ Dì togóaswa dré dhi, mírì ni dré akódhi ni fèzo bǎdzó líkíbhá i drígá, ì kàdréro akódhi ni rúbhá 'o aswálé, tsàle lókyá dré màri í rú nda ni logóra'a akilé títi dhi 'á.»

³⁵ Yésu gò tàá dhi: «Áma Atá bhù na dhi ni kókpà àmi àlo àlo títi dhi ki 'o kònìni, mì kàdré àmi ki adrúpi ki tàkonzì tri togó wáyi sè ko dhi.»

19

*Yésu tadhá tà tòkó tìngama ni tà dri
(A kònò kpà Márokò 10:1-12)*

¹ Yésu kòtà tà nda i akilé dre dhi, dré ngàzo Gàlìláyà lésè, lile bvò Yùdáyà àdhya na, Yòròdànè ni ta'á na. ² Mòndí zyandre lavulé dhi ì dré akódhi ni lebèzo gò, dré àyi ki dràbhá ki tídrízo.

³ Gò Fàrìsáyò àruka ì dré àyi ki kisízó ànyi akódhi làga, kitswálé akódhi ni tabhì litílé. Dì ì dré lizízoá títi dhi: «Áma ki tátrítrí kúlì ka'í, agó kòtingá áyi tòkó tà ángùdhi dré adrézó akódhi ni le tìngalé ásà dhi sè dhi 'í?» ⁴ Yésu logó dhi: «Mì nà rè Gíká ni Kúlì na ko tàle dhi, ngá títi dhi ki kídhoma 'á

‡ **18:22** 18:22 Kòdhi Yésu adrè tá leá tàle dhi, «tsàle vèsè kitswálé nàle bwà ko dhi na». § **18:24** 18:24 Gíká ni Kúlì Gírìkì ti sè dhi adrè tàá kònwa dhi «tálétà ngùlù-mudrí». Tálétà àlo dhi tá làfa lò'wa adrélé fèle mòndí àlo dré àzì 'òle kítù ngùlù-nzi dhi i sè dhi tí dhi 'i. Dì tálétà ngùlù-mudrí kòni i tá làfa kàdrì lavulé dhi 'i. * **18:28** 18:28 Gíká ni Kúlì Gírìkì ti sè dhi adrè tàá kònwa dhi «dènàrì nyadhi-nzi». Dènàrì àlo dhi tá làfa lò'wa adrélé fèle mòndí àlo dré àzì 'òle kítù àlo sè dhi tí dhi 'i.

dhi, <Giká ngá títí dhi ki bhàlepi dhi bhà tá àyi agó i tòkó be> dhi?*

⁵ Giká tà tá kpà dhi: <Àsà dhi, agó ni áyi atá ni tayí áyi andre be, ru amúzó áyi tòkó be gò, àyi rìti nda ì dré atsázó rúbhá àlo ró.>†

⁶ Di ì gò véle adrélé rĩ ko. Be ró dhi, àyi ngá àlo 'i. Àsà dhi, lè mómí ì kòlanzi ngá Giká dré amulé ni dhi ko.»

⁷ Fàrisáyò nda ì gò lizíá tíá dhi: «Kàdré kònini dhi, Mósè fè tá di tòlí tazoá dhi, agó adrélépi áyi tòkó ni le tingalé dhi kòfè wárágà drá akódhi ni tingázó gò, mùzoá nzile dhi àdho tà sè?»

⁸ Di Yésu logó àyi dré dhi: «Mósè ka'í tá ina àmi ki tòkó ki tingama, àmi ki togó dré adrélé tòmbatòmbe dhi sè. Di, tà nda tá ina kònini kidhoma lésè ko.

⁹ Má adrè taa àmi dré dhi: Kàdré ngbà 'í ndòtò tà sè ko dhi, agó ángùdhi áyi tòkó ni tingalépi gò gòzo tòkó àzya adó mòle dhi, adrè ina múná tà 'o.»

¹⁰ Yésu ni lebebhá ì dré tazoá drá dhi: «Agó ni tà tòkó ni be dhi kàdré kònini dhi, dóro ni lámó mòle ko dhi.»

¹¹ Yésu logó àyi dré dhi: «Mómí títí dhi ì kitswá kúlí kòdhi ni ka'í bwà ko. Ngbà 'í àyi Giká dré rinyí fèzo àyi dré dhi ki kitswá ka'íá dhi àyi.

¹² Tàko ko, tà twátwa àgo ì dré adrézó lámó mo ko dhi i be. Aruka ni i, à ti àyi adrélé lámó lovó àko gò ì dré atsázó ùníkì i ró.‡ Aruka ni i, mómí 'o àyi atsálé ùníkì i ró dhi ni. Aruka ni ì gá kó lámó atsázó ùníkì i ró, adrélé àyi ki fe Giká ni Opì ni tà 'o. Dhya ángùdhi kitswálepí kúlí nda ni ka'í dhi, kàdré ka'íá!»

*Yésu zi tà tani Giká tí ànzimvá i dri
(A kònò kpà Mároko 10:13-16; Lúka 18:15-17)*

¹³ Amvolásà dhi, mómí ì dré àyi ki ànzimvá ki adrìzo alìzo àyi íbe Yésu véle, kòbhàró drígá àyi dri, tà zìzo Giká tí àyi dré be dhi bvó. Di, akódhi ni lebebhá ì dré àyikya lawàzo mómí nda ì dri tà nda sè.

¹⁴ Di, Yésu dré tazoá dhi: «Mì tayí ànzimvá kòni i alìle má véle. Mì logá àyi ko. Angyá ko, Opì bhù àdhya mómí adrèbhá àyi nda ì tìni dhi ì dré.»

¹⁵ Dré drígá bhàzo àyi dri, tà tani zìzo àyi dré gò, lizo.

*Yésu i kàdhúra àlo ngá líyí ro dhi be dhi
(A kònò kpà Mároko 10:17-31; Lúka 18:18-30)*

¹⁶ Amvolásà dhi, kàdhúra àlo dhi dré áyi kisizó ànyi Yésu làga, akódhi ni lizí tazoá dhi: «Tadhálepí, lè má kò'o àdho tà dóro kòdhya kitswázó lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisú dhi?»

¹⁷ Yésu logó drá dhi: «Mí adrè áma lizí tà dóro ni tà dri àdho tà sè? Dhya adrélépi dóro dhi ngbà 'í àlo kwákwá. Di, mí kàdré lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni le kisulé dhi, lè mí kàdré tà tátírí kúlí dré adrélé tàle à kò'o dhi ki 'o.»

¹⁸ Kàdhúra nda gò lizíá dhi: «Tà ángùdhi?»

Yésu gò logó dhi: «Lè mí kòpfu mómí dràle ko. Mí kò'o múná tà ko. Mí kòkugù ngá ko. Mí kòtà tà mómí rú kinzò sè ko.

¹⁹ Mí kàdré ámi atá ni lindrì bha ámi andre be. Mí kàdré ámi àzya ni le ngóro mí dré adrélé ámi tándi ni le dhi tìni.»

§ ²⁰ Kàdhúra nda tà drá dhi: «Má líkí tòlí nda kòdhi ì títí. Lè di má kògò àdho tà 'o kòdhya?»

²¹ Di Yésu logó drá dhi: «Mí kàdré leá ámi tà kàdré dóro kitswále títí Giká mìlèsè dhi, mí lì ámi ngá títí dhi ki lagí gò, làfa ni ni lanzízo lemerèbhá ì dré, mí kàdré ngá lagí be kàdrì dhi íbe bhù na. Di mí alì adrélé áma lebe.»

²² Kàdhúra nda kòyi kúlí nda ì dre dhi, dré ngàzo lile kizà be tò, dré tá adrélé ngá íbe zyandre ró dhi sè.

* **19:4** 19:4 A kònò Kidhoma 1:27; 5:2. † **19:5** 19:5 A kònò Kidhoma 2:24. ‡ **19:12** 19:12 «Ùníkì» kònìdhi, agó lámó gàlepi dhi 'i, kó ngalè agó angílè kitswále lámó mo bwà ko dhi 'i. § **19:19** 19:19 A kònò Pfòma 20:12-16; Dùtèrònómè 5:16-20; Lèvitikè 19:18.

²³ Gò Yésu dré tazoá àyi lebèbhá i dré dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Ngá líyí ni fíma Opì bhù àdhya na dhi kòkòròko. ²⁴ Má adré gòle tàá àmi dré dhi: Ngá líyí ni fíma Gìká ni Opì na dhi ína kòkòròko lavulé, kàmílò dré lavulé sùndánì ni bhálé 'ásè dhi rúsè.»* ²⁵ Dì akódhi ni lebèbhá i kòyi tà nda dre dhi, àyi ki líndrì dré gazo bhwäbhwa gò, i dré adrézó lizíá àyi kòfalésè dhi: «Kàdré kònìni dhi, àdhi ni kitswá lídrì kóná vésè kólyá dhi ni kisú nì?» ²⁶ Yésu dré àyi ki nòzo dhiì gò, tazoá àyi dré dhi: «Móndí i mìlésè dhi, tà nda kòdhi tà kitswá 'òle bwà ko dhi 'i. Dì, Gìká mìlésè dhi, tà àlo kitswá 'òle bwà ko dhi yókódhó.»

²⁷ Gò Péteró dré tazoá drá dhi: «Mí nò rè ká! Mà tayí tà títi dhi i adrézó àmi lebè. Mà ni dì àdho tà dóro kisú ásà kòdhya?» ²⁸ Yésu gò logóá dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Bvò tídhí ro dhi na dhi, lókyá Móndí ni Mvá dré dra lírízó àyi lírìrà òpì àdhya mìlanzìlanzì ro dhi dri dhi tú dhi, àmi áma lebèbhá ni ki kókpà lírì lírìrà mudrì-drì-rì adrézó òpì nya dhi i drìsè, adrélé Ìsèrèlè ànzi ki sùrú mudrì-drì-rì dhi ki tàbvó ta. ²⁹ Dhya ángùdhi àyi dzó i 'i yà, àyi adrúpi i 'i yà, àyi amvúpi i 'i yà, àyi atá 'i yà, àyi andre 'i yà, àyi ànzi i 'i yà, kó ngalè àyi amvú i 'i yà dhi ki tayílépi áma tà sè dhi, a ni ngá nda ki vùdrì kisú tsàle vésè be nyadhi-nzi. Kòdhi íbe dhi, a ni kókpà lídrì kóná vésè kólyá dhi ni kisú tàyilé ro. ³⁰ Dì, móndí bí adrébhá drìdrì nyànómvá dhi ki go adrélé bvólé ro. Móndí bí adrébhá bvólé ro nyànómvá dhi ki go adrélé drìdrì.»

20

Pídhígo àzì 'obhá vìnò amvú na dhi ki tà dri dhi

¹ Yésu gò tàá dhi: «Òpì bhù àdhya sù ngóro tà kònìdhi tíni: Amvú líyí àlo dhi pfo tá drùbhì kínó kitswá 'móndí ki nda dòle àzì 'o àyi vìnò amvú na. ² Kòkisú móndí àruka i dre dhi, i dré ru yìzo àyi íbe, akódhi kòfèro làfa lò'wa àlo àlo àyi àlo àlo títi i dré àzì 'òle kítú àlo sè dhi tí.* Dré àyi ki mùzo lile àzì 'o àyi vìnò amvú na.

³ Sáa nzi-drì-su drùbhì àdhya sè dhi, dré gòzo pfole ngá lagirà na, móndí àruka ki no adrèrà'a àyi ki totó àngyá gò, ⁴ dré tazoá àyi dré dhi: «Ami, mì lè kókpà àzì 'o áma vìnò amvú na. Má ni go làgí gyägya dhi ni fe àmi dré.»

⁵ Dì i dré ngazo lile.

Kítú rírì sè, ìndì sáa na kítú rírì àmvolésè dhi sè dhi, amvú líyí nda dré gòzo pfole 'òá kònìni. ⁶ Sáa nzi ìndró àdhya sè dhi, dré gòzo tódhyá pfole móndí àruka ki kisú adrèrà'a àyi ki totó àngyá gò, dré tazoá àyi dré dhi: «Mì adré àmi ki totó kònwa àngyá kítú ndìle àdho tà sè?» ⁷ I logó drá dhi: «Áma kònwa, à dré àma ki zìle àzì 'o ko dhi sè.» Dì akódhi tà àyi dré dhi: «Ami, mì lè kókpà àzì 'o áma vìnò amvú na.»

⁸ Ìndró kàndrì dre dhi, amvú líyí nda dré tazoá dhya adrélépi tá àyi àzì 'obhá ki drì ko dhi dré dhi: «Mí azì àzì 'obhá i, làfa fèzo àyi dré àyi ki àzì sè. Mí kidhó rè zyà àyi dòle kùdù ro dhi i vélésè 'íká, gò mí kògòro lavulé àyi dòle drìdrì dhi i véna ndò.» ⁹ Azì 'obhá dòle sáa nzi ìndró àdhya sè nda i kàtsá dre dhi, àyi àlo àlo títi dhi i dré làfa lò'wa kisúzó àlo àlo. ¹⁰ Dì àyi dòle drìdrì nda i kàtsá dre dhi, i adré tá kisúá dhi, i ni tá làfa kisú bí lavulé. Dì, àyi àlo àlo títi dhi i dré kpà làfa lò'wa kisúzó àlo àlo. ¹¹ I kòkisú làfa lò'wa nda i dre dhi, i dré dhèzo adrélé amvú líyí nda ni ndrì, ¹² adrézó tàá

* **19:24** 19:24 «Kàmílò» kònìdhi, kà'wá kàdrì dònjí tíni dhi 'i. * **20:2** 20:2 A adré tá làfa lò'wa kònìdhi ni rú zi «dènári». Dènári àlo dhi tá làfa adrélé fèle móndí àlo dré àzì 'òle kítú àlo sè dhi tí dhi 'i.

dhi: <Dhya dòle kùdù ro kòdhi ì 'o àzí ngbà 'í sáà àlo. Di, mí fè mína làfa àyi dré ngóro mí dré afèle àma dré dhi pí, tágba mà dré àzí 'òzo landèzo kítú àtsí sè kítú ndìle dhi!>

¹³ Di, amvú líyí nda logó àyi kì àlo dré dhi: <Áma arúpi, má 'o mî kònzì ko. Mà yi tá tsì ru mí be, mí kò'oró àzí làfa lò'wa àlo sè dhi ko? ¹⁴ Mî do di làfa mína lizo ába. Má adrè mána làfa le fèle dhya dòle kùdù ro dhi ì dré ngóro má dré fèle mí dré dhi pí. ¹⁵ Má kitswá mána tà má dré adrélé lèle 'òle áma làfa sè dhi ni 'o ko? Mî adrè kó mína áma no mî kònzì sè, má dré adrélé móndí kì 'o dóro dhi sè?>

¹⁶ Di Yésu go taa dhi: «Móndyá adrèbhá bvólé ro dhi kì go adrélé drìdrì. Móndyá adrèbhá drìdrì dhi kì go adrélé bvólé ro.»

*Yésu gò tódhyá áyi dràma ni tà longó, áyi ngàma dràdrà 'ásè dhi be
(A kònò kpà Mároko 10:32-34; Lúka 18:31-34)*

¹⁷ Yésu ì dré tá adrèrà'a mbàle Yèrusalémà na dhi 'á dhi, akódhi dré áyi lebhébhá mudrí-drì-rì dhi kì drìzo gàrà dri gò, tàzoá àyi dré dhi: ¹⁸ «Mî yi rè ká! Mà adrè mbàle Yèrusalémà na. Kònàle dhi, à ni Móndí ni Mvá ni lefè kòwánà kàdrì ì drígá tátrítrí kulí tadhábhá íbe. Ì dré tà òzo akódhi dri kitswále dràdrà sè gò, ¹⁹ akódhi ni fèzo págánò ì drígá. Áyi nda ì dré akódhi ni gùzo, tswàzoá gò, tidízóá dràle fa kipakipa dri. Di kítú ni na sè dhi, Gíká dré akódhi ni tingázó dràdrà lésè.»

*Tà Yàkòbhò kì andre Yòwánì be dhi dré zìle Yésu tí dhi
(A kònò kpà Mároko 10:35-45)*

²⁰ Amvolásà dhi, Zèbèdayò ni tòkó ì ànzìago ni íbe dhi ì dré àyi kì kisízó ànyi Yésu làga. Gò tòkó nda dré dhèzo áyi kórókó titì akódhi kandrá, kitswázó tà zi tíá be dhi bvó. ²¹ Yésu tà drá dhi: «Mî adrè àdho tà le zìle má tí?» Akódhi logó drá dhi: «Mî kòlazi kulí tayílé, áma ànzìago rì ni ì kòliríró mí làga ámi Opì na: àlo ni ámi dríágó lésè, àzya ni ámi lídzi lésè.»

²² Yésu logó àyi dré dhi: «Mî nì tà mî dré adrélé zìle kòdhi ko. Mî ni kitswá tsì kópò kizà àdhya má dré adrélé 'òle mvùle dhi ni mvu bwà?» Ì logó drá dhi: «Mà ni kitswá.» ²³ Di Yésu tà àyi dré dhi: «Tà bàti ró dhi, mî ni kópò mána ni mvu. Di, kàdré ína móndí dra bhàle lirílé áma dríágó lésè yà, kó ngalè áma lídzi lésè yà dhi kì tà sè dhi, tà nda kòdhi nò ma ko. Áma Atá ledé lirírà nda ì dhya dré kipele kitswále lirílé dríá dhi ì dré.»

²⁴ Yésu ni lebhébhá mudrí àruka ì kòyi tà zìle nda dre dhi, àyi kì togó dré aswázó adrúpi rì nda ì rú. ²⁵ Di Yésu dré àyi kì azízó títi gò, tàzoá àyi dré dhi: «Mî nì tàle dhi, móndyá bvò kòndi àdhya kì kàdrì ì adrè àyikya òpì nya àyi dri rìnyí sè dhi be. Áyi kì dhya kàdrìkàdrì dhi ì adrè kpà tà 'o adrézó àyi kì rìnyí tadhá àyi dré. ²⁶ Di, adrè leá dhi, tà nda kàdré kònìni àmi kòfalé ko. Be ró dhi, lè dhya ángùdhi adrélépi leá atsálé kàdrì àmi kòfalé dhi, kàdré àmi kì màràbà ro. ²⁷ Lè kpà dhya ángùdhi adrélépi leá adrélé drìdrì àmi kòfalé dhi, kàdré àmi kì màràbà ro. ²⁸ Kòkpà kòdhi tíni, Móndí ni Mvá alì bvò dri, móndí ì kàdré ró tà 'o í dré dhi bvó ko. Be ró dhi, alì ína kitswále tà 'o móndí ì dré dhi bvó. Alì kpà kitswále áyi lídrì fe ngóro làgí kàdrì fèle móndí zyandre dhi kì apázó tàkònzì lésè dhi tíni.»

*Yésu tidrí àgo rì mî kùdúkùdu ró dhi ì
(A kònò kpà Mároko 10:46-52; Lúka 18:35-43)*

²⁹ Yésu ì dré tá adrèrà'a apfòle bhàandre Yèrikò àdhya lésè dhi 'á dhi, móndí zyandre lavúlé dhi ì adrè tá alìle akódhi vésè. ³⁰ Di àgo rì mî kùdúkùdu ró liríbhá láti làga dhi ì kòyi Yésu adrè tá lavúlé dhi dre dhi, ì dré ngàzo adrélé loyóá dhi: «Mírì, Dàwídì ni Mvá, mí bhà àma kì kizà

wà!»³¹ Mòndyá zyandre nda ì dré adrézó tetrélé àyi dri, ì kòtayíró kúlí adrézó kírì. Dì, ì dré gòzo véle adrélé kúlí loyó wáláká nì nì lavú: «Mírì, Dàwídì nì Mv́, mí bhà àma kí kizà wà!»³² Gò Yésu dré áyi kikízó, àyi kí azí lizízó àyi tí dhi: «Mì adré leá má kò'o àmi dré àdho tà kòdhya?»³³ † logó drá dhi: «Mírì, àma kí mì kònzì ru adrélé ngá no!»³⁴ Dì Yésu dré kizà dòzo áyi togó na àyi kí tà sè gò, dré àyi kí mì tabèzo. Gbă kòdhwa, ì dré kidhózó adrélé ngá no gò, ì dré ngàzo adrélé akódhi nì lebè.

21

Yésu fì Yerúsalemà na ópí t́ni

(A kònò kpà Márokò 11:1-11; Lúkà 19:28-40; Yòwánì 12:12-19)

¹ Yésu ì dré tá adrérà'a 'òle tsàle Yerúsalemà na dhi 'á dhi, ì dré tsàzo ànyi bhà rú zìle Bètèfágè dhi kandrá, ànyi kóngó Olívè fa kya làga. Gò Yésu dré áyi lebèbhá rì dhi kí mùzo lile drìdrì, ² tàzoá àyi dré dhi: «Mì lè bhà àmi kandrá kònàdhi léna. Kònàle dhi, mì nì ndiri púndà 'ìle dhi kí kisú, mvámvá nì be. Mì atrí àyi, alìzo àyi íbe má véle. ³ Dhya àlo kòlizí tà àmi tí dhi, mì kòtà drá dhi: <Mírì adré leá nì.> Dì akódhi nì ndiri púndà nda kí tayí mì dré alìzo àyi íbe.»

⁴ Tà nda kòdhi atsá kònìni, kitswálé tà longolé pròfètà tí dhi kò'oró ru be dhi bvó. Akódhi longó tá dhi:

⁵ «Mì kòtà zapi Sìyónà àdhya dré dhi:

<Mí nò ká! Àmi ópí adré alìle mí véle.

Akódhi nì togó yàya, ìndì lírì ína púndà dri,

púndà nì mvámvá dri.>*

⁶ Gò Yésu nì lebèbhá rì nda ì dré lizo 'òá ngóro dré tàle àyi dré dhi t́ni. ⁷ † kàsè púndà nda ì mvámvá nì be atsázó àyi íbe Yésu véle dre dhi, ì dré àyi kí kítá bhèzo àyi dri gò, akódhi dré mbàzo lírìlé dríá. ⁸ Gò mómí zyandre lavúlé dhi ì dré àyi kí kítá kí lasézó látì m̀sè. Àyi kí àruka ì dré fa bí kí toṅòzo lebhélé látì m̀sè, Yésu kòlavúro dríàsà be dhi bvó. ⁹ Dì mómí zyandre nda ì dré adrézó lile akódhi kandrána ìndì akódhi vèsè, adrélé loyóába dhi:

«Òsánà kàdré Dàwídì nì Mv́ dré!†

Tà tani kàdré dhya adrélépi alìle Mírì nì rú sè dhi dri!

Òsánà kàdré Gíká kurú na bhù na dhi dré!‡

¹⁰ Yésu kòfì Yerúsalemà na dre dhi, mómíyá títi bhàandre nda lé dhi ì dré adrézó lyàle lyàya, adrézó lizíá àyi kòfalèsè dhi: «Dhya kòdhi àdhi 'ì?»¹¹ Dì mómíyá zyandre adrèbhá lile Yésu íbe nda ì adrè tá logóá dhi: «Akódhi Yésu 'ì, pròfètà angalépi Nàzàrètà, Gàlìláyà na dhi lèsè dhi 'ì.»

Yésu dro mómíyá adrèbhá ngá lagí dhi ì topfòle tépelò 'ásè

(A kònò kpà Márokò 11:15-19; Lúkà 19:45-48; Yòwánì 2:13-22)

¹² Amvolásà dhi, Yésu dré fizo tépelò na gò, mómíyá títi adrèbhá tá ngá lagí ìndì ngá gí kònàle dhi kí dro topfòle 'ásà. Dré mísá mómíyá adrèbhá tá làfa topfó dhi kya kí lebhézó bvò dri, túmání gbólókó mómíyá adrèbhá tá kòbhòlà lagí dhi kya íbe. ¹³ Gò dré tàzoá àyi dré dhi: «Gíká nì Kúlí adrè tàá dhi: <À nì áma dzó zi dzó adrézó tà ta má be dhi ró.> Dì, mì gò àmikya dzó nda nì bha adrélé àrà kùgubhá ì dré adrézó àyi kí zu dhi ró!»§

* 21:5 21:5 A kònò Zàkàríyà 9:9. † 21:9 21:9 «Òsánà» kònìdhi adrè leá tàle Eberè ti sè dhi «rúku».

‡ 21:9 21:9 A kònò Longó ì 118:25-26. § 21:13 21:13 A kònò Esáyà 56:7; Yèrèmíyà 7:11.

14 Gò mómí mǐ kùdúkùdu ró dhi i mómí mèrèkpè ro dhi íbe dhi ì dré àyi kǐ kisízó ànyi Yésu làga tépelò na gò, akódhi dré àyi kǐ tidrízó. 15 Di kòwánà kàdrì i tátrítrí kúlí tadhábhá íbe dhi ì nò tá tà líndrígá ró Yésu dré 'òle nda i. Ì yi tá kpà ànzimvá adrérà'a kúlí loyó tépelò na adrézó tàá dhi: «Òsánà kàdré Dàwídí nǐ Mvǎ dré!» Di àyi kǐ togó dré aswázó Yésu rú gò, 16 ì dré lizízóá tíá dhi: «Mǐ adré tà ànzimvá nǐ ì dré adréle tàle kòdhi nǐ yi?» Yésu logó àyi dré dhi: «Ayíya! Mǐ nà rè Gíká nǐ Kúlí na ko tàle dhi, <Mǐ 'o ànzimvá i ànzi kùrí íbe dhi i adréle ámi rú bha kùle> dhi?»* 17 Di Yésu dré àyi kǐ tayízó gò, pfòzo bhàandre 'ásè lǐle ayilé Bètànìyà na.

*Yésu tatrí figí fa lò'wa 'àlepi ko dhi
(A kònò kpà Mároko 11:12-14, 20-24)*

18 Drùbhì kínó, Yésu dré tá adrérà'a gòle Yèrúsalemà na dhi 'á dhi, tàbirí dré akódhi nǐ 'òzo. 19 Akódhi dré figí fa àlo dhi nǐ nòzo láti mìle. Di, a nǐ lǐ tsàle ànyi làgá dhi, kisú ína lò'wa nǐ àlomvá ko. Kisú ngbà 'í bí nǐ i kòdhya. Di dré tàzoá figí fa nda dré dhi: «Mǐ kògò véle lò'wa 'a tàdzí ko!» Gbǎ kòdhwá, fa nda dré 'yòzo.

20 Akódhi nǐ lebebhá ì kònò tà nda dre dhi, àyi kǐ líndrì dré gàzo gò, ì dré akódhi nǐ lizízó tàzoá dhi: «Fígí fa kònìdhi 'yo ína mbèlè kònìni ngínìngíni ró?» 21 Yésu logó àyi dré dhi: «Mǎ adré tà bàti ta àmi dré: Mǐ kàdré tà ka'íka'í íbe gò, adrézó tà kayí àmi léna ko dhi, mǐ nǐ kókpà kitswá tà làsú be kònìni dhi kǐ 'o, túmǎní tà kàdrì dra tà nda kǐ lavúbhá dhi íbe. Mǐ nǐ kitswá ndìndì tàá kòngó kònìdhi dré dhi, <Mǐ nga kònwásè lǐle dhèle yǎandre na!> gò, tà nda dré ru 'òzo. 22 Tà ángùdhi mǐ dré dra zǐle Gíká tí, adrézó ka'íá dhi akódhi nǐ 'òá dhi, mǐ nǐ tà nda nǐ kisú.»

*A lizí Yésu tí ngalè akódhi nǐ rǐnyí angá ángolésè ya dhi
(A kònò kpà Mároko 11:27-33; Lúkà 20:1-8)*

23 Amvolásà dhi, Yésu dré gòzo file tépelò na gò, kidhólé adréle tà tadhá mómí i dré. Gò kòwánà kàdrì i bhàgo íbe dhi ì dré alizo akódhi véle lizíá tíá dhi: «Rǐnyí mǐ dré adrézó tà kòdhi kǐ 'o dhi angá ína ángolésè? Adhi fè rǐnyí nda mǐ dré nǐ?» 24 Yésu logó àyi dré dhi: «Mǎ nǐ kókpà tà àlo dhi nǐ lizí àmi tí. Mǐ kòlogó kúlí má tí dhi, má nǐ kpà tàá àmi dré ngalè rǐnyí má dré adrézó tà kòdhi kǐ 'o dhi angá ángolésè ya dhi. 25 Bátisimò Yòwánì dré fèle dhi angá tá ína ángolésè: Gíká vélesè, kó ngalè mómí i vélesè?» Gò ì dré dhèzo adréle tà kayí àyi kòfalésè, adrézó tàá dhi: «Mà kòtà dhi <Bátisimò nda angá Gíká vélesè> dhi, akódhi nǐ go lizíá àma tí dhi: <Mǐ ka'í dǐ Yòwánì ko àdho tà sè?» 26 Di, mà kòtà kó dhi <Bátisimò nda angá mómí i vélesè> dhi, mà nǐ go mómíyá zyandre dhi kǐ ro. Tàko ko, àyi títi nda ì adré ka'íá dhi, Yòwánì tá ína pròfétà 'i.» 27 Di ì dré logózóá Yésu dré dhi: «Mà nǐ ko.» Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Kàdré kònìni dhi, má kitswá kókpà tàá àmi dré ngalè rǐnyí má dré adrézó tà nda kǐ 'o dhi angá ángolésè ya dhi ko.»

Pídhigó ànziàgo rǐ dhi kǐ tà dri dhi

28 Yésu gò tàá dhi: «Mǐ kisú àmíkya tà kònìdhi dri ngíni? Agó àlo dhi tà ànziàgo íbe rǐ. Dré lizo mváagó nǐ àlo véna tàá drá dhi: <Àma mvá, mǐ lǐ ándrò ázì 'o vínò amvú na.> 29 Di mváagó nda logó drá dhi: <Kóko. Má lè lǐle ko.> Di, dré gòzo áyi tà kisùle nda nǐ ladzá gò, lizo ázì 'o. 30 Agó nda dré kpà lizo mváagó nǐ rǐ véna, tàá drá làsú be kònìni. Mváagó nda dré logózóá drá dhi: <Ayíya, atálágó, má nǐ lǐ.> Di, dré ína lizo ko. 31 Ayi

* 21:16 21:16 A kònò Longó i 8:3.

ríti nda i kòfalé dhi, àdhi 'o tà áyi atá dré tá lèle dhi nì?» † logó drá dhi: «Mváagó ni àlo 'i.»

Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Mèdáyì lagíbhá i tòkó zàràbhù ro dhi íbe dhi ki fì Giká ni Opì na drìdrì àmi kandrána. ³² Tàko ko, Yòwánì alì tá láti tà gyägya àdhya ni tadhá àmi dré gò, mì dré àmikya akódhi ni ka'izo ko. Di, mèdáyì lagíbhá i tòkó zàràbhù ro dhi íbe dhi i ka'ì tá àyikya akódhi 'í. Tágba mì dré tá àyi nda ki tà ka'ika'ì nòzo dhi, mì gò àmi ki togó ladzá akódhi ni ka'ì ko.»

*Pídhígó vínò líkíbhá kònzi dhi ki tà dri dhi
(A kònò kpà Mároko 12:1-12; Lúka 20:9-19)*

³³ «Mì yi rè pídhígó àzuya ká. Amvú líyí àlo dhi bhe tá vínò áyi amvú na. Dré gàrà ni ki tobházo kírà sè, bhú gàzo kitswázó vínò lò'wa zwa gò, dzó mvumvù dhi ni sìzo kitswázó amvú nda ni líkí. Dré amvú nda ni tayízó vínò líkíbhá àruka i drígá gò, lizo atsí na làwú làvo na. ³⁴ Lókyá vínò lò'wa kizo dhi kòkitswá dre dhi, dré áyi mārábà ki mùzo kitswálé lò'wa ína tíni dhi ni adó vínò líkíbhá nda i véna. ³⁵ Di, vínò líkíbhá nda i dré àyikya mārábà nda ki turúzó, àlo ni ni tswàzo, àzuya ni ni pfùzo dràle gò, àzuya ni ni lebhézó dràle kírà sè. ³⁶ Gò amvú líyí nda dré gòzo mārábà àruka bí wáláká ni ki lavúbhá dhi ki mu lile. Di, vínò líkíbhá nda i dré kpà àyi ki 'òzo ngóro i dré tá 'òle drìdrì dhi tíni. ³⁷ Kùdù ro dhi, amvú líyí nda dré áyi mváagó ni mùzo lile àyi véna. Adré tá kisúá dhi: «† ni áma mváagó ni líndrì bha!» ³⁸ Di, vínò líkíbhá nda i kònò mváagó nda adrérà'a alìle dre dhi, i dré tàzoá àyi kòfalésè dhi: «Kònàdhi dhya dra amvú kònìdhi ni kisúlépi tàyilé ro dhi 'i. Mà kòlì akódhi ni pfu dràle, amvú dré tá kitswálé kisúlé tàyilé ro nda ni dòzo àma dré!» ³⁹ Di i dré ngàzo akódhi ni ru bhèle amvú nda 'àsè kivì na gò, pfùzoá dràle.»

⁴⁰ Yésu gò liziá dhi: «Lókyá amvú líyí nda dré dra agòzo dhi tú dhi, a ni 'oá ngíni vínò líkíbhá nda ki tà sè dhi?» ⁴¹ † logó drá dhi: «A ni drìkònzìbhá nda ki tupfú todràle gò, gòzo amvú nda ni tayí vínò líkíbhá àruka i drígá, i kòlogóro í dré vínò lò'wa ína tíni dhi lókyá lò'wa nda ni kizo dhi sè.»

⁴² Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Mì nà rè tà tisìle kònìdhi Giká ni Kúlí na ko? «Kírà dzó sibhá i dré gàle gàgà dhi, gò atsálé kírà agógó dzó nda dré adrézó áyi totó dríá dhi ró. Kòrìdhi tà Mírì dré 'òle nì dhi 'i. Di tà nda líndrìga ró àma mìlésè!»†

⁴³ Má adré di tàá àmi dré dhi: Giká ni áyi Opì tingá àmi drígásè gò, fèzoá móndyá dra Opì nda ni lò'wa 'abhá dhi i dré. ⁴⁴ Dhya ángùdhi dra dhèlepi kírà nda dri dhi ni ño. Kòdhi íbe dhi, kírà nda ni dhya ángùdhi í dré dra adhézó dríá dhi ni kinyí.»

⁴⁵ Kòwánà kàdrì i Fàrìsáyò íbe dhi i kòyi pídhígó Yésu dré pìle nda i dre dhi, i dré nìzoá tàle dhi, akódhi tà tá tà nda i àyi rú dhi be. ⁴⁶ Gò i dré ngàzo adrélé láti nda kitswázó akódhi ni ru. Di, i adré tá àyikya móndyá zyandre dhi ki ro, àyi nda i dré tá adrélé Yésu ni no pròfètà ro dhi sè.

22

*Pídhígó gwányá làmó àdhya ni tà dri dhi
(A kònò kpà Lúka 14:15-24)*

† 21:42 21:42 A kònò Longó i 118:22-23.

1 Gò Yésu dré gòzo tódhyá tà tadhá àyi dré pídhígó sè, tàzoá dhi: 2 «Òpì bhù àdhya sù ngóro tà kònìdhi tíni: Ópí àlo dhi adré tá gwányá làmó àdhya ni 'o áyi mváagó dré. 3 Dré áyi màràbà ki mùzo lile móndyá dré tá azilé gwányá nda lé dhi ki azí ngá nya. Di, àyi nda ì dré àyikya gàzo rè. 4 Di ópí nda dré gòzo màràbà àruka ki mu lile kúlí kòni ki ta móndyá azilé nda ì dré: <Mì yi rè ká! Má 'o ngá títi dhi ì ladhílé áma gwányá sè dhi dre. Má 'o áma tiágo ì tililé, áma tí ngbòlò dò ro dhi íbe. Tà títi dhi ì kitswá dre. Mì alì gwányá lé wà!> 5 Di, móndyá azilé nda ì dré àyikya tà nda ni nòzo tà tàko ró. Gò ì dré lizo àyi ki tà 'obe kòdhya. Alo ni lè tá áyi amvú na. Azya ni lè ína áyi àzì làfa àdhya ki tà 'obe. 6 Áyi ki àruka ì dré màràbà nda ki turúzó, àyi ki 'òzo kònzì gò, àyi ki tupfúzó todràle. 7 Di ópí nda ni togó dré aswázó tà nda sè. Dré áyi sòdá zyandre dhi ki mùzo lile móndyá kàrí kutúbhá nda ki tupfú todràle gò, bhàandre àyikya ni zàzo vèle. 8 Gò dré tàzoá áyi màràbà ì dré dhi: <Gwányá làmó àdhya gànzi ró. Di, móndyá má dré azilé nda ì kitswá tá àyikya gwányá nda sè ko. 9 Di ásà dhi, mì lè lāti andre ì 'ásè, móndyá títi mì dré dra kisulé dhi ki azí alìle gwányá lé.> 10 Di màràbà nda ì dré lizo lāti ì 'ásè, móndyá títi ì dré kisulé dhi ki kimó alizo àyi íbe, tágba àyi nda ì kàdré tá móndí dóro 'i yà, kó ngalè móndí kònzì 'i yà dhi. Gò dzó làmó gwányá àdhya dré gàzo móndyá azilé nda ì sè bí.

11 Di, ópí nda kàfí móndyá azilé nda ki no dre dhi, dré agó àlo kítá làmó gwányá àdhya ni asólépi ko dhi ni nòzo. 12 Dré lizízóá tíá dhi: <Áma arúpi, mí afí kònwa kítá làmó gwányá àdhya àko ngíníngíni ró?> Agó nda tá kúlí logólé dhi àko. 13 Di ópí nda dré tàzoá áyi màràbà ì dré dhi: <Mì adró akódhi ni pá ì drígá ni íbe, akódhi ni bhèzo kivi na, àrà tínímvá ro dhi na. Kònàle dhi, à ni adré tongólé, adrézó kpà síkálándrá tsi.> 14 Tàko ko, à adré móndí zyandre dhi ki azí. Di, à adré ngbà 'í móndí àlo àlo dhi ki kípè kòdhya.»

*Kàyisàrà, Rómà ki ópí kàdrì ni mèdáyì gìma
(A kònò kpà Márokò 12:13-17; Lúkà 20:20-26)*

15 Amvolásà dhi, Fàrisáyò ì dré ngàzo ru yi, kitswázó Yésu ni 'o la'ile kúlí dré tá adrélé tàle dhi ì sílé dhi bvó. 16 Di ì dré àyi ki lebèbhá ki mùzo móndí àruka ópí Eródè àdhya íbe lile Yésu véna tàá drá dhi: «Tadhá lépi, mà nì tàle dhi, mí adré tròle tà bàti rú dhi be. Mí adré Gíkà ni tà tadhá tà bàti sè. Mí adré kpà móndí ki lindrì ni tà kisù ko, mí dré adrélé àyi ki no twátwa ko dhi sè. 17 Di mí tà rè àma dré tà mí dré adrélé kisùle tà kònìdhi dri dhi ká: Áma ki tátírítrí kúlí ka'í, mà kàdré Kàyisàrà ni mèdáyì gí dhi 'í? Kó ngalè, ka'í ko?»

18 Di, Yésu dré ína tà kònzì ì dré tá adrélé lèle 'òle nda ni nìzo kyá gò, logózóá àyi dré dhi: «Àmi túrúpúbhá ni ì, mì adré áma tabhì litilé àdho tà sè? 19 Mì tadhá má dré làfa lò'wa adrézó mèdáyì gí ásà dhi.» Di ì dré dènári àlo dhi ni fèzo drá.* 20 Gò dré lizízóá àyi tí dhi: «Móndí líndrì kònìdhi tsàle rú tisìle driá kònìdhi be dhi, àdhi àdhya 'i?» 21 Ì logó drá dhi: «Kàyisàrà àdhya 'i.» Di Yésu tà àyi dré dhi: «Mì kàdré di ngá Kàyisàrà àdhya ni fe Kàyisàrà dré, adrézó kpà ngá Gíkà àdhya ni fe Gíkà dré.» 22 Ì kòyi akódhi ni kúlí nda dre dhi, àyi ki líndrì dré gàzo gò, ì dré akódhi ni tayízó lizo.

*Tà lizilé ngangà dràdrà 'ásè dhi ni tà dri dhi
(A kònò kpà Márokò 12:18-27; Lúkà 20:27-40)*

* 22:19 22:19 «Dènári» kònìdhi, làfa lò'wa adrézó tà 'o ásà Rómà ki òpì 'ásè dhi 'i.

²³ Kítú nda sè dhi, Sàdùkáyò àruka ì dré alìzo Yésu véle kitswálé tà lizí tíá. (Ayi nda ì adré tàá dhi, ngangà dràdrà 'ásè dhi yókódhó.) Dì ì tà drá dhi: ²⁴ «Tadhálépi, Mósè tisì àma dré dhi: <Agó àlo adrélepi mvá àko dhi kòdrà áyi tòkó ni tayí dhi, lè adrúpi ni kòdo tàyítòkó nda mòle, kitswázó ànzì ti áyi adrúpi dràlepi nda dré.>† ²⁵ Dì àma kòfalé dhi, àgo nzi-drì-rì adrúpi ró dhi ì tá be. Ayi ki kàyo dré tòkó àlo dhi ni mòzo gò, dràzo. Dré tá adréle mvá àko dhi sè dhi, dré áyi tòkó nda ni tayízó áyi adrúpi í bvó dhi dré. ²⁶ Tà nda dré kpà ru 'òzo kònìni adrúpi ni ni rì rú, adrúpi ni ni na rú, tsàle byá adrúpi ni ni nzi-drì-rì rú. ²⁷ Kùdù ro dhi, tòkó nda dré kpà dràzo. ²⁸ Dì kítú mómódí ì dré dra ngàzo dràdrà 'ásè dhi tú dhi, adrúpi nzi-drì-rì nda ì kòfalé dhi, tòkó nda ni adré tsítsì dhi àdhi dré? Angyá ko, àyi títi nda ì do tá akódhi mòle àyi dré tòko ró.»

²⁹ Yésu logó àyi dré dhi: «Mì lití àmi ki tàndi ì dre, mì dré Giká ni Kúlí ì rinyí ni ìbe dhi ki nìle ko dhi sè. ³⁰ Kítú mómódí ì dré dra ngàzo dràdrà 'ásè dhi tú dhi, ì gò adréle ru mo ko. † gò kpà adréle àyi ki ànzì ki fe mòle ko. Be ró dhi, ì ni àyikya adré ngóro ángéló bhù na dhi ì tìni. ³¹ Dì kàdré ìna ngangà dràdrà 'ásè dhi ni tà sè dhi, mì nà rè tà Giká dré tàle àmi dré dhi ko? Akódhi tà dhi: ³² <Ma Giká Abàràma àdhya 'i, Ìsàkà àdhya 'i, ìndì Yàkòbhò àdhya 'i.>‡ Dì Giká nda Giká àbvò kya 'i ko. Be ró dhi, akódhi ìna Giká mómódí lídrì ro dhi kya 'i.» ³³ Dì mómódí zyandre kònàle dhi ì kòyi tà nda dre dhi, àyi ki líndrì dré adrézó gale tà Yésu dré adréle tadhálé dhi ì sè.

Tòlì kàdrì lavulé dhi

(A kònò kpà Mároko 12:28-34; Lúka 10:25-28)

³⁴ Fàrisáyò ì kòyi, Yésu kíkí tá Sàdùkáyò ki kúlí dre dhi, ì dré gòzo ru kimó akódhi làga. ³⁵ Gò àyi ki àlo Mósè ni tàtrítrí kúlí nìlepi dóro lavulé dhi dré tà kònìdhi ni lizízó akódhi tí, kitswázó akódhi ni tabhì: ³⁶ «Tadhálépi, Mósè ni tàtrítrí kúlí na dhi, tòlì kàdrì lavulé dhi ángùdhi 'i?»

³⁷ Dì Yésu logó drá dhi: «<Lè mí kàdré Mírì àmi Giká ni le àmi togó sè wáyi, àmi lídrì sè wáyi, ìndì àmi tà kisùkisù sè wáyi.>§ ³⁸ Kòdhi tòlì drìdrì dhi 'i, ìndì tòlì kàdrì lavulé dhi 'i. ³⁹ Tòlì ni rì adrélepi kpà kàdrì àlo ni tìni dhi, kònìdhi 'i: <Lè mí kàdré àmi àzya ni le ngóro mí dré adréle àmi tàndi ni le dhi tìni.>* ⁴⁰ Tà títi Mósè ni tàtrítrí kúlí ìndì pròfètà ì dré adréle tadhálé dhi ì adré àyi ki totó tòlì rì nda kòdhi ì dri.»

Mèsíyà ì Dàwídi be dhi

(A kònò kpà Mároko 12:35-37; Lúka 20:41-44)

⁴¹ Fàrisáyò ru kimóbhá nda ì dré rè dhu adrérà'a Yésu làga dhi 'á dhi, akódhi dré lizízóá àyi tí dhi: ⁴² «Mì kisù àmikya Mèsíyà ni tà sè ngíni? Akódhi àdhi ni mvá 'i?» † logó drá dhi: «Akódhi Dàwídi ni mvá 'i.» ⁴³ Dì Yésu tà àyi dré dhi: «Kàdré kònìni dhi, Dàwídi dré tá adrérà'a tà ta Tirí Lólo ni rinyí sè dhi 'á dhi, zi ìna Mèsíyà nda áyi Mírì ro ngíni? Angyá ko, Dàwídi tà tá dhi:

⁴⁴ <Mírì Giká tà àma Mírì dré dhi:

Mí alì lírìlé àma dríágó lésè,

tsàle lókyá má dré dra àmi kàribhá ki bhàzo

adréle àmi pá zàle dhi 'á.>†

† 22:24 22:24 A kònò Dùtèrònómè 25:5-6. ‡ 22:32 22:32 A kònò Pfòma 3:6. § 22:37 22:37 A kònò Dùtèrònómè 6:5. * 22:39 22:39 A kònò Lèvitikè 19:18. † 22:44 22:44 A kònò Longó ì 110:1.

45 Di Dàwídi kòzi Mèsíyà áyi Mírì ro dhi, Mèsíyà nda ni kitswá kpà adréle akódhi ni mvá ro ngíningíni ró?» 46 Di dhya àlo àyi kòfalé kitswálepí kúlí logó Yésu tí dhi tá yókódhó. Kidhólé kítú nda sè dhi, dhya àlo dré gòzo véle tà tabhì lizilé akódhi tí ko.

23

Yésu tà tà tátrítrí kúlí tadhábhá i rú Fàrisáyò íbe àyi kì túrúpfú tà sè (A kònò kpà Márokò 12:38-40; Lúkà 11:39-52; 20:45-47)

1 Gò Yésu dré tàzoá mónyá zyandre i dré áyi lebhébhá íbe dhi: 2 «À tayí àzì tátrítrí kúlí tadhábhá i drígá Fàrisáyò íbe, ì kàdréro Mósè ni tátrítrí kúlí ni tà tadhá móndí i dré.* 3 Adré di leá dhi, m̀ kàdré àyi nda kì kúlí yi, adrézó tà títi ì dré adréle tàle àmi dré dhi kì ka'í 'òle. Di, m̀ kàdré àmikya tà ì dré adréle 'òle dhi kì 'o kòdhya ko. Tàko ko, ì adré tà ì dré adréle tadhále dhi kì 'o kòdhya ko. 4 Ì adré àyikya ngá lanzìlanzi kitswále dòle bwà ko dhi kì todrò tobhàle móndí i dri gò, ì dré adrézó nd̀nd̀ drígámbíli le sòle àyi kì ledézo dhi ko.

5 Tà títi ì dré adréle 'òle dhi i, ì adré 'òá móndí ì kàdréro àyi kì no be dhi bvó. Ì adré àyi kì kpúkúbhú tsàtsà adrézó wárágà Gíkà ni Kúlí tisizo dríá dhi kì tobhà lána dhi kì kiwá, adrézó kpà àyi kì kánzò kì ti 'o atsále kàtswa.† 6 Ì adré leá liríle mísá lindrì àdhya gwányá i 'ásè dhi i làgásè, adrézó kpà leá liríle àrà lindrì àdhya lísàmbò dzó i 'ásè dhi i 'ásè. 7 Ì adré leá dhi, à kàdré mòdo fe àyi dré lindrì sè ngá lagíra i 'ásè, adrézó kpà àyi kì zi <Rábbi>‡.

8 Di, àmi ró dhi, m̀ kòtayí àmi adréle zìle Rábbi ro ko. Angyá ko, àmi kì tadhálepí ngbà 'í àlo kwákwá, ìnd̀ àmi títi dhi i adrúpi 'i. 9 M̀ kàdré kpà dhya àlo bvó dri dhi ni zi àmi kì Atá ro ko. Angyá ko, àmi kì Atá ngbà 'í àlo kwákwá. Akódhi àmi kì Atá bhù na dhi 'i. 10 M̀ kòtayí kpà àmi adréle zìle móndí kì drì kòlepi ró ko. Angyá ko, àmi kì drì kòlepi ngbà 'í àlo kwákwá. Akódhi Mèsíyà 'i. 11 Adré leá dhi, dhya kàdrì lavúle àmi kòfalé dhi kàdré àmi kì m̀aràbà ro. 12 Tàko ko, dhya ángùdhi adrélepí àyi tà bha kuru dhi, Gíkà ni akódhi nda ni tà tirí k̀nì mi. Di, dhya ángùdhi adrélepí àyi tà bha k̀nì mi dhi, Gíkà ni akódhi nda ni tà tingá kuru.

13 Ami, tátrítrí kúlí tadhábhá i Fàrisáyò íbe ni i, kizà àmi kì ngá 'i. Ami túrúpfúbhá 'i! Tàko ko, m̀ adré àmikya láti kíkí móndí i dré, ì kòfíró Opì bhù àdhya na ko. Ami kì tàndi, m̀ adré file lána ko gò, m̀ dré adrézó mónyá adrébhá leá file lána dhi kì tayí file ko. [14 §]

15 Ami, tátrítrí kúlí tadhábhá i Fàrisáyò íbe ni i, kizà àmi kì ngá 'i. Ami túrúpfúbhá 'i! M̀ adré àmikya tatsíle bvó drìsè ìnd̀ yí m̀sè, kitswále móndí àlo dhi ni 'o togó ladzá àmi kì Gíkà ni ka'í. Di, akódhi nda kònì dra ka'í dhi, m̀ adré akódhi ni 'o atsále mvá líferò àdhya ró, adréle kònzi àmi kì lavú vwàvwà ro.

* 23:2 23:2 Gíkà ni Kúlí tisìle Gírìkì ti sè dhi adré tàá kònwa dhi: «Tátrítrí kúlí tadhábhá i Fàrisáyò íbe dhi ì adré liríle Mósè ni liríra dri.» Kòdhi adré leá tàle dhi, àyi nda ì adré Mósè ni tátrítrí kúlí ni tà tadhá móndí i dré. † 23:5 23:5 Kpúkúbhú tsàtsà adrézó wárágà Gíkà ni Kúlí tisizo dríá dhi kì tobhà lána kònì i, Yúdà ànzi àruka ì adré tá tobhàà àyi kì kàndrágá 'á, ìnd̀ àyi drígá. ‡ 23:7 23:7 Yúdà ànzi i véna dhi, rú «Rábbi» kònndhi, rú adréle fèle Gíkà ni tà tadhábhá i dré, adrézó àyi kì lindrì bha dhi 'i. § 23:14 23:14 Wárágà Gíkà ni Kúlí tisizo àyi dri drìdrì dhi i léna dhi, à adré kúlí kònì kì kísú kònwa ko: [Ami, tátrítrí kúlí tadhábhá i Fàrisáyò íbe ni i, kizà àmi kì ngá 'i. Ami túrúpfúbhá 'i! M̀ adré àmikya tàyítokó kì ngá títi dhi kì topá àyi drígásè. M̀ adré kpà tà ta Gíkà be vwàvwà ro, móndí ì kàdréro àmi kì no. Tà nda sè dhi, Gíkà ni àmi kì tàbvò ta tà tàndi ró.]

¹⁶ Ami mǒndí kǐ drǐ kobhá mǐ kùdúkùdu ró ni i, kizà àmi kǐ ngá 'i! Mǐ adrè àmikya tàá dhi, dhya àlo kàdré mǒndrà si tépelò ni rú sè dhi, mǒndrà nda tà tàko 'i. Di, dhya àlo kàdré ína mǒndrà si órò tépelò le dhi ni rú sè dhi, lè akódhi kàdré mǒndrà dré síle nda ni líkí. ¹⁷ Ami mǒndí azaaza mǐ kùdúkùdu ró dhi 'i! Ngá kàdrǐ lavúlé dhi ángùdhi 'i: órò nda 'i, kó ngalè, tépelò adrélépi órò nda ni 'o atsálé lólo nda 'i? ¹⁸ Mǐ adrè kpà tàá dhi, dhya àlo kàdré mǒndrà si àlètári ni rú sè dhi, mǒndrà nda tà tàko 'i. Di, dhya àlo kàdré ína mǒndrà si ngá fèle àlètári nda dri dhi ni rú sè dhi, lè akódhi kàdré mǒndrà nda ni líkí. ¹⁹ Ami mǐ kùdúkùdu 'i! Ngá kàdrǐ lavúlé dhi ángùdhi 'i: ngá fèle nda 'i, kó ngalè, àlètári adrélépi ngá nda ni 'o atsálé lólo nda 'i? ²⁰ Di dhya ángùdhi adrélépi mǒndrà si àlètári ni rú sè dhi, adrè síá àlètári nda ni rú sè, ìndì ngá títi driá dhi kǐ rú sè. ²¹ Dhya ángùdhi adrélépi mǒndrà si tépelò ni rú sè dhi, adrè síá tépelò nda ni rú sè, ìndì Gíká adrélépi adrélé lána dhi ni rú sè. ²² Dhya ángùdhi adrélépi mǒndrà si bhù ni rú sè dhi, adrè síá Gíká ni lírírà òpì àdhya ni rú sè, ìndì akódhi adrélépi lírílé driá dhi ni rú sè.

²³ Ami, tátrírí kúlí tadhábhá i Fàrisáyò íbe ni i, kizà àmi kǐ ngá 'i. Ami túrúpúbhá 'i! Mǐ adrè ngá nzǐ tsàtsà títi mǐ dré adrélé lokólé àmi kǐ amvú na, lanzílé 'a be mudrí dhi kǐ àlo fe Gíká dré: ndìndì àmi kǐ ménètè, àmi kǐ fènúwǐ, tsàle àmi kǐ kúmè.* Di, mǐ adrè àmikya tà kàdrǐ lavúlé tátrírí kúlí dré adrélé tadhále dhi kǐ bhe gàrà dri: tà gyágya 'òma, mǒndí kǐ kizà bhàma, ìndì Gíká ni ka'íma. Adrè tá leá dhi, mǐ kàdré tà nda kòdhi kǐ 'o, ngá fèma Gíká dré dhi ni tivì àko ró. ²⁴ Ami mǒndí kǐ drǐ kobhá mǐ kùdúkùdu ró dhi 'i! Mǐ adrè àmikya ñǒjó kogá àmi kǐ yǐ lésè gò, adrézó kàmílò te kòdhya!

²⁵ Ami, tátrírí kúlí tadhábhá i Fàrisáyò íbe ni i, kizà àmi kǐ ngá 'i. Ami túrúpúbhá 'i! Mǐ adrè àmikya kópò kǐ rúbhá dzi sǎnì kya íbe gò, àyi kǐ 'a dré adrézó gàle ngá lovó sè bí, ìndì lovó kònzì sè bí. ²⁶ Mǐ, Fàrisáyò mǐ kùdúkùdu ró ni, mí kòdzì rè zyà kópò ni 'alé 'íká, gò rúbhá ni kògòró kpà atsálé ndǐ àko ndò.

²⁷ Ami, tátrírí kúlí tadhábhá i Fàrisáyò íbe ni i, kizà àmi kǐ ngá 'i. Ami túrúpúbhá 'i! Ami ngóro mógó rúbhá tswàle mvèle kemve dhi i tíni. Kivì lésè dhi, mógó nda kǐ rúbhá avé tò. Di, àyi kǐ 'a ga ína àbvò kǐ fà sè bí, ìndì ngá títi ndǐ ró dhi i sè bí. ²⁸ Tà nda kòdhi kókpà kònàni àmi kǐ tà sè. Kivì lésè dhi, mǒndí ì adrè àmi kǐ no ngóro mǒndí gyágya dhi i ró. Tàkò, àmi kǐ togó na dhi, mǐ ga túrúpúfú tà sè bí, ìndì tà kònzì sè bí.

²⁹ Ami, tátrírí kúlí tadhábhá i Fàrisáyò íbe ni i, kizà àmi kǐ ngá 'i. Ami túrúpúbhá 'i! Mǐ adrè àmikya mógó kǐ tobhá pròfétà i dré, adrézó kpà mógó mǒndyá gyágya dhi kya kǐ ledé avélé tò. ³⁰ Mǐ adrè kpà tàá dhi: <Kòno mà kàdré tá àma kǐ tábhí kǐ lókyá 'á be dhi, mà kitswá tá ru amú àyi íbe adrézó pròfétà kǐ kàrí kutú dhi ko.> ³¹ Asà dhi, mǐ adrè àmikya tadhá dhi, àmi dhya pròfétà kǐ tupfúbhá todràle dhi kǐ ànzì 'i. ³² Mǐ kògò dǐ adrélé tà kònzì àmi kǐ tábhí ì dré kidhólé 'òle dhi kǐ 'o kitswálé títi. ³³ Ami nǐ 'i, ìndì nǐ àtrá kǐ àrèbhá 'i! Mǐ ni àmikya lapá Gíká ni tàbvò tàma sílèsè ngínìngìni ró, mǐ dré kitswázó file líferò na ko dhi?

³⁴ Di mǐ yi rè ká! Má ni pròfétà kǐ tibhù tògyabhá íbe ìndì tà tadhábhá íbe líle àmi véna. Di, mǐ ni àyi kǐ àruka kǐ tupfú todràle, adrézó àruka ni kǐ tidí fa kipakipa i drǐsè, adrézó àruka ni kǐ tswa àmi kǐ lísámbò dzó

* **23:23** 23:23 «Ménètè», «fènúwǐ» ìndì «kúmè» kòni i, ngábì tàdzì be dóro adrélé kidhíle dhi 'i. A kòno Lèvitikè 27:30; Dùtèrònómè 14:22.

ì 'ásè, adrézó àruka ni ki ladró bhàandre àlo àlo dhi ì 'ásè. ³⁵ Di àsà dhi, mónnyá gyăgya títi dhi ki kàrí kutulé bvò dri dhi ni ngo àmi dri. Kìdhólé Abèlè adrélèpi tá gyăgya dhi rú, tsàle Zàkàríyà, Bàràkíyà ni mvá mì dré pfùle dràle tépelò ì kòfalé àlètàrí be dhi rú dhi, àyi ki kàrí ni ngo àmi dri. ³⁶ Má adrè tà bàti ta àmi dré: Tà nda kòdhi ki atsá títi mónnyá àndrò ni ì rú.»

*Yésu ngo Yèrúsalémà ni tà sè
(A kònò kpà Lúkà 13:34-35)*

³⁷ «Á! Yèrúsalémà, Yèrúsalémà, mi adrélèpi pròfètà ki tupfú todràle, adrézó kpà dhya Giká dré adrélè amùle mí vélé dhi ki lebhé todràle kírà sè ni! Tsàle vèsè be àngopí, má lè tá àmi ànzì ki kimólé má zàle, ngóro tà'ú dré adrélè àyi ànzimv́a ki kimó àyi kupfú zàle dhi tíni dhi? Di, mì lè tá àmikya ko. ³⁸ Di mì yi rè ká! A tayí àmi ki dzó ngbo dre. ³⁹ Tàko ko, má adrè tàà àmi dré dhi: Kìdhólé nyànomv́a dhi, mì gò vélé áma no ko, tsàle lókyá mì dré dra tàzoá dhi <Tà tani kàdré dhya adrélèpi alìle Mírì ni rú sè dhi dri!> dhi 'á.»†

24

*Yésu longó tépelò ni pfùma ni tà
(A kònò kpà Márokò 13:1-2; Lúkà 21:5-6)*

¹ Yésu kàpfò tépelò lésè gò adrélè lile dre dhi, akódhi ni lebhé à dré àyi ki kisízó ànyi làgá, akódhi ni 'o tépelò nda ni dzó kàdrì dhi ki no. ² Di, Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Mí nò tsì dzó kàdrì kòni ì títi 'í? Má adrè tà bàti ta àmi dré: Lókyá adrélèpi alìle dhi sè dhi, à gò vélé àyi ki kírà ki àlo kisú àzya ni dri ko. A ni kírà nda ki lebhé títi kìnì mi.»

*Tà dra ru 'obhá lókyá kùdù ni tà tadházó dhi ì
(A kònò kpà Márokò 13:3-13; Lúkà 21:7-19)*

³ Amvolásà dhi, Yésu ì dré lizo mbàle kòngó Olívè fa kya drìna gò, akódhi dré lírízó. Di akódhi ni lebhé à dré àyi ki kisízó àyi pátì ànyi làgá, akódhi ni lizí tàzoá dhi: «Mí tà rè àma dré, tà nda kòdhi ki atsá àngutú ya dhi ká? Adho tà ni ru 'o drìdrì tadházóá dhi, àmi agòma ànyi, ìndì lókyá kùdù ànyi káyà dhi nì?»

⁴ Yésu logó àyi dré dhi: «Mì kàdré àmi ki líkí dóro, dhya àlo kòlitíró àmi ko. ⁵ Tàko ko, móndí bí dhi ki alì áma rú sè adrélè tàà dhi, <Ma Mèsíyà 'i!> gò, ì dré móndí zyandre dhi ki litízó. ⁶ Mì ni àdzú ki kpòrò yi ànyi, adrézó kpà àdzú ki rúbí yi làwú làvo na. Di, mì kònò dóro, mì kòtayíró àmi ki togó adrélè gàle àsà dhi ko. Tàko ko, adrè leá dhi, tà nda kòdhi ì kò'o rè zyà ru 'íká. Di, lókyá kùdù atsá rè ko. ⁷ Súrú ki àdzú bhu súrú àruka íbe. Opì ki kpà àdzú bhu opì àruka íbe. Kàrábhò ni dhe, ìndì kàdíkàdi ni bvò kosé àrà twátwa ì 'ásè. ⁸ Di, tà títi nda kòdhi ki ngbà 'í adrè ngóro tòkó ni mv́aaswa ni kìdhoma tíni.

⁹ Lókyá nda sè dhi, à ni àmi ki lefè kàribhá ì drígá gò, ì dré adrézó àmi ki mì pfo, adrézó àmi ki tupfú todràle. Súrú títi bvò dri dhi ki togó kònzì bha àmi rú áma tà sè. ¹⁰ Móndí bí dhi ki kpà àyi ki tà ka'íka'í tayí, adrézó ru lefè, adrézó ru ga àyi kòfalésè. ¹¹ Pròfètà kinzò ro dhi ki apfò bí adrélè móndí zyandre dhi ki lití. ¹² Tà kònzì dré dra atsálé kàdrì lavulé dhi sè dhi, móndí bí dhi ki lèle ni kidrí. ¹³ Di, dhya àngùdhi adrélèpi togó tsi, adrézó àyi totó tātā tsàle kùdù na dhi ni ìna adrì. ¹⁴ A ni Rúbí Tani Giká ni Opì

† 23:39 23:39 A kònò Longó ì 118:26.

àdhya kòdhi ni longó bvò wǎyi 'ásè, tà ni ni tadházó sùrú títi i dré 'íká, gò lókyá kùdù dré gòzo atsálé ndò.»

Kizà kàdrì lavulé dhi

(A kònò kpà Mároko 13:14-23; Lúka 21:20-24)

¹⁵ «Di mì ni <ngá adrélé gàle gàgà adrélépi ngá lólo dhi ki kizá dhi> ni no adrérà'a áyi totó àrà lólo dhi na, ngóro longolé pròfètà Dànyélè tí dhi tíni.* (Lè dhya adrélépi tà kòdhi ni na dhi kàdré àndu ni ni ni dóro.) ¹⁶ Lókyá nda sè dhi, lè móndyá dra adrèbhá bvò Yúdáyà àdhya na dhi i kòlapá ràle kòngó i drìna. ¹⁷ Lè kpà dhya dra adrélépi áyi dzó drìna dhi kàsí file dzó na, áyi ngá ki do lapázó ába dhi ko. ¹⁸ Dhya dra adrélépi amvú na dhi kògò nzìle í bhàna áyi kítá kidhì àdhya ni do lapázó ába dhi ko. ¹⁹ Kítú nda i tú dhi, kizà ni adrè kàdrì tòkó 'a íbe dhi i dré, ìndì tòkó adrèbhá bà fe ànzimvá i dré dhi i dré. ²⁰ Mì kàdré tà zi Gìkà tí, àmi ki lapama nda kàdréró kidhì lókyá sè yà, kó ngalè sàbátù tú yà dhi ko.† ²¹ Tàko ko, kizà kítú nda kya ni adrè kàdrì lavulé. A nò rè kizà kárà be kònìni nda ko, kidhólé bvò bhàrà lésè atsálé àndrò kònìdhi. A kitswá kpà gòle véle nòá tàdzí ko. ²² Kònò Gìkà kòki tá kítú nda ki bvó ko dhi, dhya àlo bvò dri dhi kitswá tá adrélé bwà ko. Di, Gìkà ni ína kítú nda ki bvó ki móndyá í dré zìle dhi ki tà sè.

²³ Lókyá nda sè dhi, à kàdré tàá àmi dré dhi <Mì nò rè ká, Mèsíyà kònwa!> dhi, mì kòka'í ko. A kàdré kó tàá dhi <Akódhi kònàle!> dhi, mì kòka'í ko. ²⁴ Tàko ko, mèsíyà kinzò ro dhi ki apfò pròfètà kinzò ro dhi íbe adrélé tà kàdrì líndrìga ró adrèbhá àyi ki rìnyí tadhá dhi ki 'o, kòkitswá dhi, i dré ndìndì móndyá Gìkà dré zìle dhi ki litízó. ²⁵ Mì yi rè ká! Má longó tà nda kòdhi i drìdrì àmi dré.

²⁶ Di à kàdré tàá àmi dré dhi <Mì nò rè ká, Mèsíyà kònàle duku na!> dhi, mì kòlì kònàle ko. A kàdré kó tàá dhi <Akódhi kònwa dzó 'á!> dhi, mì kòka'í ko. ²⁷ Tàko ko, ngóro bhù dré adrélé lagulé ngá kazá kítú dré apfòrà lésè tsàle kítú dré ndìrà na dhi tíni dhi, Móndí ni Mv́a ni agòma ni adrè kókpà kònìni. ²⁸ Arà ángùdhi àbvò dré adrézó lána dhi drìle dhi, àrì àgáàga dhi ki kókpà ru kimó kitswálé àbvò nda ni te.»

Móndí ni Mv́a ni agòma

(A kònò kpà Mároko 13:24-27; Lúka 21:25-28)

²⁹ «Gbǎ kizà kàdrì kítú nda kya àmvolésè dhi, <kítú ni mǐ ni atsá tìnìmvá ro, mbǎ gò véle mvèle ko, bhìbhínyà ki ledhé bhù lésè, ìndì rìnyí bhù na dhi ki ru kizí.>‡

³⁰ Di lókyá nda sè dhi, tà dra Móndí ni Mv́a ni agòma tadhálépi dhi ni agá bhù mǐbhalé 'á gò, sùrú títi bvò dri dhi i dré tongózó. Di i dré Móndí ni Mv́a ni nòzo adrérà'a alìle ndùrùku i drìsè, rìnyí kàdrì be ìndì mǐlanzìlanzì kàdrì be. ³¹ Gò akódhi dré áyi ángéló ki mùzo gòká kúlí 'u'ù be, lìle áyi móndyá í dré zìle dhi ki kimó bvò ni pá su dhi i lésè, kidhólé bhù ni kùdù àlo lésè, tsàle byá àzya ni na.»

Tà tadhálé figì fa ni tà rú dhi

(A kònò kpà Mároko 13:28-31; Lúka 21:29-33)

³² «Lè mì kàdré tà tadhálé figì fa ni tà rú dhi ni àndu ni dóro. Figì fa ni dríti kàdré atsálé màlímáli gò, bí ni dré adrézó ròle dhi, mì nǐ tàle dhi,

* **24:15** 24:15 A kònò Dànyélè 9:27; 11:31; 12:11. † **24:20** 24:20 Yúda ànzì ki bvò na dhi, «kidhì lókyá» kònìdhi, lókyá kidhì ro kóná àlo na, adrélépi gile vwàvwà ro dhi 'i. ‡ **24:29** 24:29 A kònò Esáyà 13:10; 34:4; Ezèkyélè 32:7; Yòwélè 2:10; 3:4.

yǐgù ànyì dhi be. ³³ Kókpà kòdhi tǐni, lókyá mì dré dra tà títi nda kòdhi ki nòzo adrérà'a ru 'o dhi tú dhi, lè mì kònǐ tàle dhi, Mòndí nì Mvǎ láti 'á, ndìndì àmì ki dzó tí káyà dhi. ³⁴ Má adrè tà bàti ta àmì dré: Mòndyá dra adrèbhá lídrì íbe lókyá nda sè dhi ì kitswá dràle títi drìdrì tà títi nda ì dré dra ru 'òzo dhi kandrá ko. ³⁵ Bhù ì bvò be dhi ki akí. Dì, áma kúlí ì kitswá àyíkya tàdzí akílé ko.»

Gìká nǐ ngbà 'í lókyá kùdù nǐ

(A kònò kpà Mároko 13:32-37; Lúka 17:26-30, 34-36)

³⁶ «Dì, dhya àlo nǐ ína kítú 'i yà, kó ngalè sáà 'i yà tà nda ì dré dra ru 'òzo dhi ko. Ndìndì ángéló bhù na dhi 'i yà, kó ngalè Gìká nì Mvǎagó 'i yà dhi, ì nǐ ko. Gìká Atá nǐ ngbà 'í nǐ kalóma. ³⁷ Lókyá Mòndí nì Mvǎ dré adrérà'a 'òle agòle dhi 'á dhi, tà ki adrè ngóro Nówè nì lókyá 'á dhi tǐni. ³⁸ Tàko ko, kítú yǐ líti andre kandrá dhi ì sè dhi, mòndí ì adrè tá àyíkya ngá nya, adrézó ngá mvu, adrézó ru mo, adrézó àyi ki ànzi ki fe mòle, tsàle kítú Nówè dré fǐrà'a bwátù kàdrì na dhi 'á. ³⁹ Ayi nda ì nǐ tá tà adrélépi tá 'òle atsálé dhi àlomvá ko, tsàle yǐ dré tirà'a àyi ki wu títi dhi 'á. Tà nda kòdhi ki adrè kókpà kònìni kítú Mòndí nì Mvǎ dré dra agòzo dhi tú. ⁴⁰ Ago rǐ dhi ki adrè àzì 'o amvú na. A nǐ àlo nǐ nǐ do, àzya nǐ nǐ tayí. ⁴¹ Tòkó rǐ dhi ki adrè ngá 'i. A nǐ àlo nǐ nǐ do, àzya nǐ nǐ tayí.

⁴² Mǐ kàdré dì tàmgà dri. Angyá ko, mì nǐ kítú ángùdhi àmì ki Mǐrǐ dré dra agòzo dhi ko. ⁴³ Dì, adrè leá dhi, mì kònǐ tà kònìdhi dóro: Dzó líyí kònǐ tá lókyá ángùdhi ngátsi sè kùgú dré kitswázó atsálé ásà dhi be dhi, kònò a nǐ tá adrè tàmgà dri, kòtayíró kùgú nda àyi dzóti ño ko. ⁴⁴ Dì àmì ró dhi, mì kàdré kókpà gànzi ró. Tàko ko, Mòndí nì Mvǎ nǐ atsá sáà mì dré adrélé kisùle ko dhi sè.»

Màràbà tògya ró mǐrǐ nǐ dré kitswálé ka'ìle dhi

(A kònò kpà Lúka 12:41-48)

⁴⁵ «Màràbà tògya ró mǐrǐ nǐ dré kitswálé ka'ìle dhi, àdhi 'i? Akódhi nda, dhya mǐrǐ nǐ dré bhàle àyi màràbà àruka àyi dzó lé dhi ì drìle, kitswálé mánýàngá fe àyi dré nyàle lókyá kitswálépi dhi sè dhi 'i. ⁴⁶ Màràbà nda nǐ mǐrǐ kàtsá akódhi nǐ kisú adrérà'a 'òá kònìni dhi, kólénzé nǐ adrè akódhi dré! ⁴⁷ Má adrè tà bàti ta àmì dré: Akódhi nǐ mǐrǐ nǐ akódhi nǐ bha adrélé àyi ngá títi dhi ì drìle. ⁴⁸ Dì, màràbà nda kàdré ína kònzi gò adrélé kisùá í léna dhi <Áma mǐrǐ adrè gǐle agòma sè> gò, ⁴⁹ dré kidhózó adrélé àyi àzízǐ ki tswa, adrézó ngá nya, adrézó ngá mvu, adrézó kpà wá tsi dhi, ⁵⁰ akódhi nǐ mǐrǐ nǐ atsá kítú dré adrélé letèle ko dhi tú, ìndì sáà dré adrélé nǐle ko dhi sè. ⁵¹ Dì a nǐ akódhi nǐ togá, akódhi nǐ tà bhàzo adrélé tùmání túrúpúbhá kya be. Kònàle dhi, à nǐ adrè tongolé, adrézó kpà síkálándrá tsi.»

25

Pídhigó kyánzi mudrǐ dhi kǐ tà dri dhi

¹ Yésu gò táá dhi: «Dì Opǐ bhù àdhya nǐ adrè ngóro tà kònìdhi tǐni: Kyánzi mudrǐ dhi ì do tá àyi ki tálà, topfòzo ába kitswálé tòkó líyí nǐ drǐ letè. ² Ayi nda ì kòfalé dhi, nzi dhi ì tá azaaza ró, ìndì nzi dhi ì tá tògya ró. ³ Ayi azaaza ró nda ì do tá àyi ki tálà 'í, dì, ì do tá dò ko. ⁴ Dì, àyi tògya ró nda ì do tá àyíkya dò mòlàngì na tùmání àyi ki tálà íbe. ⁵ Tòkó líyí nda dré tá adrélé gǐle dhi sè dhi, kyánzi nda ì dré landèzo títi gò, ì dré ledhézo ayí be adrélé ayí ko.

⁶ Ngátsi kítógá sè dhi, à dré ngàzo kúlí yo tàzoá dhi: <Mǐ nò rè ká! Tòkó líyí adrè alǐle! Mǐ pfò lǐle ru kisú akódhi be!> ⁷ Gò kyánzi títi nda ì dré

larózó, àyi ki tálà ki ledé. ⁸ Di kyánzi azaaza ró nda ì dré tazoá àyi tògya ró nda ì dré dhi: <Mì afè àma dré àmi ki dò ni àruka wà. Angyá ko, àma ki tálà adrè adrálé.> ⁹ Di, àyi tògya ró nda ì logó dhi: <Kóko! Dò nda kitswá àma dré àmi íbe ko. Mì kòlì be gíá àmi dré móndí adrèbhá dò lagí dhi ì véna.> ¹⁰ Di, ì dré tá adrérà'a lile gíá dhi 'á dhi, tòkó líyí dré atsázó. Di kyánzi adrèbhá gànzi ró nda ì dré fizo akódhi be dzó làmó gwányá àdhyà na gò, dzóti asézó.

¹¹ Amvolásà dhi, kyánzi àruka nda ì dré agòzo atsálé gò, tàá dhi: <Mírì, mírì, mí nzi àma dré dzóti wà!> ¹² Di, tòkó líyí nda logó dhi: <Má adrè tá bàti ta àmi dré: Má nì mána àmi ko.>

¹³ Yésu gò tàá dhi: «Di mì kàdré tàmìga dri! Tàko ko, mì nì kítú 'ì yà, kó ngalè sáà 'ì yà má dré dra agòzo dhi ko.»

Pídhígó màràbà na dhi ki tà dri dhi
(A kònò kpà Lúkà 19:11-27)

¹⁴ «Òpì bhù àdhyà ni kókpà adrè ngóro tà kònìdhi tìni: Agó àlo dhi adrè tá 'òle lile atsí na. Di dré áyi màràbà ki azizó, áyi ngá ki tayízó àyi drígá, ì kàdréro àzì 'o ásà be dhi bvó. ¹⁵ Alo ni dré dhi, fè tá làfa lò'wa rú zile tàlétà dhi ì nzi.* Azya ni dré dhi, fè tá tàlétà rì. Azya ni dré dhi, fè tá tàlétà àlo. Lanzì tá tàlétà nda ì àyi àlo àlo dhi ì dré, ngóro ì dré kitswálé àzì 'o ásà bwà dhi tìni. Gò dré lizo atsí na.

¹⁶ Gbã lókyá nda sè dhi, dhyà tàlétà nzi dhi ki kisulépi nda dré lizo àzì 'o ásà gò, tàlétà nzi àruka ki kisúzo bhàle driá. ¹⁷ Dhyà tàlétà rì dhi ki kisulépi nda dré kpà 'òzoá kònìni gò, tàlétà rì àruka ki kisúzo bhàle driá. ¹⁸ Di, dhyà tàlétà àlo dhi ni kisulépi nda dré ína lizo bhú dhi kìnì na, áyi mírì nì làfa nda nì zùzo.

¹⁹ Lókyá kòlavú vwàvwà ro dre dhi, màràbà nda ki mírì dré agòzo àyi ki azì, ì kòtáro í dré dhi ì 'o tá àzì áyi làfa sè ngíni ya dhi. ²⁰ Di dhyà tàlétà nzi dhi ki kisulépi nda dré atsázó ába tùmání tàlétà nzi àruka íbe, tàá dhi: <Mírì, mí tayí tá má drígá tàlétà nzi kònì ì. Mí nò ká, má kisú tàlétà nzi àruka ì bhàle driá dre.> ²¹ Di Mírì nì tà drá dhi: <Àma màràbà dóro má dré kitswálé ka'ìle nì, mí 'o dóro! Mí tadhá dhi, mí kitswá má dré ka'ìle tà mvá tsà tayílé mí drígá dhi sè. Di ásà dhi, má nì ámi bha adrélé tà kàdrikàdrì ì drìle. Mí alì lenzélé ámi mírì vélé!>

²² Gò dhyà tàlétà rì dhi ki kisulépi nda dré kpà atsázó tàá dhi: <Mírì, mí tayí tá má drígá tàlétà rì kònì ì. Mí nò ká, má kisú tàlétà rì àruka ì bhàle driá dre.> ²³ Di Mírì nì tà drá dhi: <Àma màràbà dóro má dré kitswálé ka'ìle nì, mí 'o dóro! Mí tadhá dhi, mí kitswá má dré ka'ìle tà mvá tsà tayílé mí drígá dhi sè. Di má nì ámi bha adrélé tà kàdrikàdrì ì drìle. Mí alì lenzélé ámi mírì vélé!>

²⁴ Gò dhyà tàlétà àlo dhi ni kisulépi nda dré kpà atsázó tàá dhi: <Mírì, má nì tá tàle dhi, mì agó tómbá 'ì dhi be. Mí adrè mína ngá akónà àrà mí dré ngá kidhízó ko dhi na, adrézó kpà ngá lokó àrà mí dré kórì rizo ko dhi na. ²⁵ Di má adrè tá ngá ro gò, má dré lizo làfa mína nì zu kìnì na. Mí nò ká, ngá mína kònìdhi.> ²⁶ Di, mírì nì tà drá dhi: <Mì, màràbà kònzi ìndì tòbvo ró dhi 'ì! Mí nì tá tàle dhi, má adrè ngá akónà àrà má dré ngá kidhízó ko dhi na, adrézó kpà ngá lokó àrà má dré kórì rizo ko dhi na dhi be. ²⁷ Adrè dì tá leá dhi, mí kòbhà tá làfa mána dzó adrézó làfa 'o lendrélé dhi na, kònò má kònì agò dhi, má nì tá làfa mána nì adó àmupi nì be.> ²⁸ Di mírì nda gò tàá dhi: <Mì do tàlétà kòdhi akódhi drígàsè, fèle dhyà adrélépi ába

* **25:15** 25:15 «Tàlétà» kònìdhi tá làfa lò'wa ledélé óro sè, kitswálépi àzì dhyà àlo dré 'òle kítú ngùlù-nzi dhi sè dhi 'ì.

mudrí dhi dré. ²⁹ Tàko ko, dhya ángùdhi adrélépi ngá íbe dhi dré dhi, à ni akódhi ni ngá nda ki drí timbà gò, akódhi dré adrézó véle ngá íbe bí lavulé. Di, kàdré ína dhya adrélépi ngá àko dhi ni tà sè dhi, à ni ndìndì ngá mvá tsà dré adrézó ába dhi ni do drígàsà. ³⁰ Kàdré màrábà tàko ró kòdhi ni tà sè dhi, mì bhe akódhi kivi na, àrà tínimvá ro dhi na. Kònàle dhi, à ni adré tongolé, adrézó kpà síkálándrà tsi.»

Tàbvó tàma kùdù ro dhi

³¹ Yésu gò tàá dhi: «Lókyá Mónde ni Mvá dré dra agòzo áyi m̀lanzìlanzi na ángéló íbe títi dhi sè dhi, a ni lírì áyi lírìrà m̀lanzìlanzi ro òpì àdhya dri. ³² Di à ni móndyá títi sùrú títi i lésè dhi ki kimó akódhi kandrà gò, dré àyi ki kòfalé lanzízo ngóro kábilígyà líkílépi dré adrélé kábilígyà ki kòfalé lanzí ndrì íbe dhi tíni. ³³ A ni kábilígyà nda ki bha áyi dríagó lésè gò, ndrì nda ki bhàzo áyi lídzi lésè.

³⁴ Di ópí kàdrì nda ni tàá àyi adrèbhá áyi dríagó lésè nda i dré dhi: «Ami áma Atá dré tà tani bhàzo àmi dri ni i, mì alì wà! Mì kòkisú òpì áma Atá dré ledélé àmi dré kínó bvò ni bhàma lésè dhi tàyilé ro. ³⁵ Tàko ko, ma tá tàbirí íbe gò, mì dré ngá afèzo má dré nyàle. Ma tá yì lovó íbe gò, mì dré yì afèzo má dré mvùle. Ma tá móndí twá 'i gò, mì dré áma ka'izo dòle àmi véna. ³⁶ Ma tá kítá asolé dhi àko gò, mì dré kítá tosózó má rú. Ma tá drà ro gò, mì dré alizo áma lomí. Ma tá bãdzó na gò, mì dré alizo áma no.»

³⁷ Di móndyá gyàgya nda ki go logóá drá dhi: «Mírì, mà nò tá mi adrèrà'a tàbirí íbe gò, mà dré ngá fèzo mí dré nyàle yà, kó ngalè mà nò tá mi adrèrà'a yì lovó íbe gò, mà dré yì fèzo mí dré mvùle yà dhi ángutú? ³⁸ Mà nò tá mi adrèrà'a móndí twá ro gò, mà dré ámi ka'izo dòle àma véle yà, kó ngalè mà nò tá mi adrèrà'a kítá àko gò, mà dré kítá tosózó mí rú yà dhi ángutú? ³⁹ Mà nò tá mi adrèrà'a drà ro yà, kó ngalè bãdzó na yà gò, mà dré lizo ámi no dhi ángutú?» ⁴⁰ Di ópí kàdrì nda ni logóá àyi dré dhi: «Má adrè tà bàti ta àmi dré: Tà ángùdhi mì dré tá 'òle áma adrúpi tàko lavulé kòni ki àlo dré dhi, mì 'o tà nda áma tàndi dré.»

⁴¹ Di ópí kàdrì nda ni tàá àyi adrèbhá áyi lídzi lésè nda i dré dhi: «Ami tátírítrí íbe àmi dri ni i, mì nga àmikya má mìlèsè, lìle àtsí adrélépi adrélé ko, Giká dré ledélé Dzàborò dré ángéló ni íbe dhi na. ⁴² Tàko ko, ma tá tàbirí íbe gò, mì dré ngá afèzo má dré nyàle dhi ko. Ma tá yì lovó íbe gò, mì dré yì afèzo má dré mvùle dhi ko. ⁴³ Ma tá móndí twá 'i gò, mì dré áma ka'izo dòle àmi véna ko. Ma tá kítá asolé dhi àko gò, mì dré kítá tosózó má rú ko. Ma tá drà ro ìndì bãdzó na gò, mì dré alizo áma no ko.» ⁴⁴ Di àyi nda ki kókpà go logóá drá dhi: «Mírì, mà nò tá mi adrèrà'a tàbirí íbe yà, yì lovó íbe yà, móndí twá ro yà, kítá àko yà, drà ro yà, kó ngalè bãdzó na yà dhi gò, mà dré tà 'òzo mí dré ko dhi ángutú?» ⁴⁵ Di ópí kàdrì nda ni logóá àyi dré dhi: «Má adrè tà bàti ta àmi dré: Tà ángùdhi mì dré tá 'òle dhya tàko lavulé kòni ki àlo dré ko dhi, mì 'o kókpà tà nda má dré ko.» ⁴⁶ Di àyi nda ki li tà òle àyi dri kóná vèsè kólyá dhi ni kisú. Di, móndyá gyàgya nda ki àyikya li lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisú.»

26

Yúdà ànzì ki kàdrì ì yi ru kítswázó Yésu ni pfu dràle

(A kònò kpà Mároko 14:1-2; Lúkà 22:1-2; Yòwànì 11:45-53)

¹ Yésu kòtà tà nda i akílé títi dre dhi, dré tàzoá áyi lebèbhá i dré dhi:
² «Ngóro mì dré nìle be dhi tíni dhi, tayí kítú rì gwányá Pásikà àdhya dré

atsázó. Di à adré 'òle Mòndí ni Mv́a ni lefè kàribhá i drígá, ì kòtidíró akódhi dràle fa kipakipa dri be dhi bvó.»

³ Lókyá nda sè dhi, Yúdà ànzì ki kòwánà kàdrì i àyi ki bhàgo íbe dhi ì dré ru kimózó kòwánà ki kàdrì rú be Kàyáfà dhi ni dzó kàdrì na. ⁴ Gò ì dré ru yìzo kitswázó Yésu ni ru túrúpfú sè, pfulè dràle. ⁵ Di, ì adré tá taa dhi, ì kò'o tà nda gwányá Pásikà àdhya tú ko, móndyá zyandre dhi ì kòligíró àyi íbe ko sè.

Tòkó àlo dhi dà málàsì Yésu dri
(A kònò kpà Mároko 14:3-9; Yòwánì 12:1-8)

⁶ Amvolásà dhi, Yésu lì tá Bètáníyà na, file Símónà atú kàrí dré tá rùle dhi ni dzó na gò, dré lirízó mísá làga kitswálé ngá nya. ⁷ Gò tòkó àlo dhi dré afízó mòlàngì mv́a ledélé àlàbàsterè sè, gàlepi málàsì làgí kyàkyà dhi sè bí dhi be.* Dré àyi kisízó mòlàngì nda be ànyi Yésu làga gò, málàsì nda ni da akódhi dri. ⁸ Akódhi ni lebèbhá ì kònò tà nda dre dhi, àyi ki togó dré aswázó gò, ì dré adrézó taa àyi kòfalèsè dhi: «À kizá tsì málàsì kòdhi àdho tà sè? ⁹ Kònò à ni tá kitswá lagíà làgí be kàdrì gò, làfa ni ni fèzo lemerèbhá ì dré!»

¹⁰ Yésu dré tà ì dré adrélé tàle nda ni nìzo kyá gò, tàzoá àyi dré dhi: «Mì adré tòkó kònìdhi ni drì kizá àdho tà sè? Tà dré 'òle má dré kòdhi, tà avélépi tò dhi 'i. ¹¹ Angyá ko, mì adré ngbú adréle lemerèbhá íbe àmì kòfalé. Di, mì kitswá ngbú adréle túmánì má be ko. ¹² Akódhi dà málàsì kònìdhi má rú drìdrì, kitswázó áma rúbhá ledé bhàle mógó na dhi bvó. ¹³ Má adré tà bàti ta àmì dré: Arà títi bvò wáyi 'àsè à dré dra Rúbí Tani kòdhi ni longózó dhi i 'àsè dhi, à ni kókpa tà tòkó kònìdhi dré 'òle kòdhi ni títi, akódhi ni tà kisúzo.»

Yúdàsì ì yi ru kòwánà kàdrì íbe, kòlefèró Yésu àyi drígá
(A kònò kpà Mároko 14:10-11; Lúkà 22:3-6)

¹⁴ Amvolásà dhi, Yésu ni lebèbhá mudrí-drì-rì dhi ki àlo, rú be Yúdàsì Ìsikàriyótà dhi dré ngàzo lile kòwánà kàdrì i véna, ¹⁵ àyi ki lizí tàzoá dhi: «Mì ni àdho ngá afè má dré, má kòlefèró Yésu àmì drígá be dhi bvó dhi?» Di ì dré làfa lò'wa ledélé àrezá sè dhi ki nàzo nyadhi-àlo-drì-mudrí, fèle drá. ¹⁶ Di kídholé lókyá nda sè dhi, Yúdàsì dré kídhozó adréle lókyá dóro Yésu ni lefèzo àyi drígá dhi ni nda.

Yésu ì nya gwányá Pásikà àdhya lebèbhá ni íbe
(A kònò kpà Mároko 14:12-21; Lúkà 22:7-14, 21-23; Yòwánì 13:21-30)

¹⁷ Gwányá Mápà tàkú àko dhi àdhya ni kítú ni àlo sè dhi, Yésu ni lebèbhá ì dré àyi ki kisízó ànyi akódhi làga, akódhi ni lizí tàzoá dhi: «Mì adré làa dhi, mà kòladhí ngá mí dré gwányá Pásikà àdhya ni nyàzo dhi ángwà?»

¹⁸ Di Yésu logó àyi dré dhi: «Mì lì bhàandre na agó dra tadhálé àmì dré dhi véna. Mì kòtà drá dhi: <Dhya tà tadhálépi dhi adré taa dhi: Lókyá mána atsa ànyi. Mà ni Pásikà nya áma lebèbhá íbe àmì dzó na.» ¹⁹ Di akódhi ni lebèbhá nda ì dré 'òzoá ngóro dré tá lazilé àyi dri dhi tíni. Gò ì dré ngá ladhízó kitswázó gwányá Pásikà àdhya ni nya.

²⁰ Ìndró kàndrì dre dhi, Yésu ì dré tsàzo lirílé mísá làgàsè túmánì akódhi ni lebèbhá mudrí-drì-rì dhi íbe. ²¹ Ì dré tá adrerà'a ngá nya dhi 'á dhi, Yésu dré tàzoá dhi: «Má adré tà bàti ta àmì dré: Àmì ki àlo ni áma lefè kàribhá i drígá.» ²² Di kizá dré àyi ki 'òzo lavulé gò, àyi àlo àlo títi dhi ì dré kídhozó adréle taa drá dhi: «Mìrì, zakó ína ma 'i ko?» ²³ Akódhi logó dhi: «Dhya

* 26:7 26:7 «Àlàbàsterè» kònìdhi, kírà kemve kpírìkpírì làgí be kàdrì, adrézó mòlàngì ledé àsà dhi 'i.

drígá sòlepi má be sǎnì àlo na dhi ni áma lefè nì. ²⁴ Tà bàti ró dhi, Móndeí ni Mvá ni lí dràle ngóro tísìle akódhi ni tà dri Gíká ni Kúlí na dhi tǐni. Dì, kizà ni ína adrè kàdrì dhya dra Móndeí ni Mvá nda ni lefèlepi dhi dré! Dóro ni tá dhya nda ni tìle ko dhi.» ²⁵ Gò Yùdásì adrélépi tá 'òle akódhi ni lefè nda dré tàzoá dhi: «Rábbì, zakó tsì ma 'i ko?» Yésu logó drá dhi: «Ámi tàndì mí tà dre.»

Mírì nì rúbhá i kàrí nì be dhi

(À kònò kpà Márokò 14:22-26; Lúkà 22:14-20; 1 Kòrìtòbhá i 11:23-25)

²⁶ Ì dré tá adrèrà'a ngá nya dhi 'á dhi, Yésu dré mápà adózó, tà tani zìzo dríá Gíká tí gò, nòzoá fèle áyi lebèbhá i dré gò, tàzoá dhi: «Mì do nyàle. Kònìdhi áma rúbhá 'i.»

²⁷ Dré kpà kópò adózó, àwoyà tàzo Gíká dré gò, fèzoá àyi dré gò, tàzoá dhi: «Àmi títi, mì mvu. ²⁸ Kònìdhi áma kàrí adrélépi tà Gíká dré bhàle ru yìzo móndí íbe dhi ni 'o kitswálé títi dhi 'i. Kàrí nda ni kutú móndí zyandre i dré, Gíká kòtrìró àyi kì tàkonzì ásà be dhi bvó.† ²⁹ Má adrè tàá àmi dré dhi: Má gò véle vínò kòdhi tǐni dhi ni mvu ko, tsàle kítú mà dré dra vínò tǐdhí ro dhi ni mvùzo àmi íbe áma Atá ni Opì na dhi tú.»

³⁰ Dì ì dré longó ngòzo lenzézó Gíká ni rú sè gò, ì dré pfòzo lile mbàle kòngó Olívè fa kya drìna.

Yésu longó dhi, Pètèró nì áyi ga

(À kònò kpà Márokò 14:27-31; Lúkà 22:31-34; Yòwánì 13:36-38)

³¹ Gò Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Ngátsi kònìdhi sè dhi, àmi títi mì ni áma tayí adrélé kalóma. Tàko ko, Gíká ni Kúlí adrè tàá dhi:

<Má ni kábilígyà líkílépi nì tswa dràle gò,

à dré kábilígyà nda kì pàrí 'òzo ayílé.‡

³² Dì, má kònga mána dràdrà 'àsè dre dhi, má ni lí drìdrì àmi kandrána Gáliláyà na.» ³³ Dì Pètèró tà drá dhi: «Tágba mónnyá títi dhi ì kòtayí mì yà dhi, má kitswá mána ámi tayí tàdzí ko!» ³⁴ Yésu logó drá dhi: «Má adrè tà bàti ta mí dré: Nđìndì ngátsi ándrò kònìdhi sè, drìdrì àgólòwa dré dra tsìrà bhèzo dhi kandrá dhi, mí ni áma ga vèsè be na.» ³⁵ Dì, Pètèró logó drá dhi: «Tágba kòkitswá mà dré dràzo túmání mí be yà dhi, má kitswá tàdzí àmi ga ko.» Gò Yésu ni lebèbhá àruka títi dhi ì dré kókpà tàzoá kònìni.

Yésu zi tà Gíká tí Gètèsèmání na

(À kònò kpà Márokò 14:32-42; Lúkà 22:39-46)

³⁶ Amvolásà dhi, Yésu ì dré lizo lebèbhá ni íbe tsàle àrà rú zìle Gètèsèmání dhi na. § Gò dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì lírì kònwa, má kòlìró adrélé tà zi Gíká tí kònàle.» ³⁷ Dré Pètèró kì drìzo Zèbèdáyò ni ànzì rì dhi íbe í vèsè. Gò akódhi ni togó dré kidhózó adrélé kizà nya, adrézó lanzìle lavúlé. ³⁸ Dì dré tàzoá àyi dré dhi: «Áma togó adrè nòle kizà dré, tsàle ndìndì dràdrà mìle. Mì kàdré kònwa, adrélé tàmgà dri má be.»

³⁹ Kòlì vwàle àyi rúsè tsà dre dhi, dré dhèzo áyi mǐbhalé bha kǐnì mi gò, tà zìzo Gíká tí kònìni: «Áma Atá, kòkitswá mí mǐlèsè dhi, mí kòdo kópò kizà àdhyà kòdhi má vélesè wà. Dì, mí kò'o ngóro má dré adrélé lèle dhi tǐni ko. Be ró dhi, mí kò'o ngóro mí dré adrélé lèle dhi tǐni.»

⁴⁰ Gò dré gòzo áyi lebèbhá nda i véna, àyi kì kisú ayí na. Dré tàzoá Pètèró dré dhi: «Mì kitswá tá tsì adrélé tàmgà dri má be ngbà 'í sàà àlo

† 26:28 26:28 A kònò Pfòma 24:8; Yèrèmíyà 31:31-34. ‡ 26:31 26:31 A kònò Zàkàríyà 13:7.

§ 26:36 26:36 Rú «Gètèsèmání» kònìdhi adrè léá tàle dhi «òlívè lò'wa kì 'irà».

bwà ko? ⁴¹ Lè mì kàdré tàmbiga dri, adrélé kpà tà zi Giká tí, kòtayíró àmi tà dré tabhìle, àmi ki 'òzo dhèle tàkonzì na dhi ko. Bàti, dhyá ki togó àtsi ró adrézó tà dóro 'o. Di, dhyá ki rúbhá ína yàya.»

⁴² Gò dré gòzo lile vèsè ni rì sè, tà zi Giká tí kònìni: «Áma Atá, kòkitswá mí dré kópò kòdhi ni dòzo má vélésè má dré mvuá àko ró dhi ko dhi, mí kò'o tà mí dré adrélé lile 'òle dhi kòdhyá.»

⁴³ Gò dré gòzo tódhyá gòle àyi ki kisú ayí na, àyi ki mǐ dré tá adrélé ayí ro dhi sè. ⁴⁴ Di dré àyi ki tayízó gò, gòzo lile vèsè ni na sè tà zi Giká tí ngóro dré tá zìle drìdrì dhi tìni.

⁴⁵ Gò dré gòzo gòle àyi lebèbhá nda i véna, tàá àyi dré dhi: «Mì adré dhu rè ayí ko, adrézó lovólé? Mì nò rè ká! Lókyá kitswá dre. A adré 'òle Móndí ni Mvá ni lefè tàkonzìbhá i drígá. ⁴⁶ Mì nga, mà kòlìró! Dhya adrélépi áma lefè dhi atsá dre!»

Yésu ni rùma

(À kònò kpà Márokò 14:43-50; Lúkà 22:47-53; Yòwánì 18:3-12)

⁴⁷ Gbǎ kòdhwá, Yésu dré rè dhu adrérà'a tà ta dhi 'á dhi, Yùdásì, akódhi ni lebèbhá mudrí-drì-rì dhi ki àlo dré atsázó. Adrì tá í vèsè móndí zyandre angábhá kòwánà kàdrì i vélésè ìndì bhàgo i vélésè dhi i be. Ayi nda i ru tá sápi i fa íbe àyi drígá. ⁴⁸ Yùdásì adrélépi 'òle Yésu ni lefè nda tà tá àyi dré dhi, í ni akódhi àdhi 'i yà dhi ni tadhá àyi dré dhi kònìni: «Dhya má dré dra kamulé dhi, akódhi 'i. Mì kòru di akódhi, lizo ába.» ⁴⁹ Di Yùdásì nda dré ndirì àyi kisízó ànyi Yésu làga, tàá drá dhi: «Rábbì, mòdo mí dré!» Dré akódhi ni kamúzó. ⁵⁰ Di Yésu dré logózóá drá dhi: «Áma arúpi, mí 'o tà mí dré alizo 'oá dhi.» Gò móndyá nda i dré dhèzo Yésu dri, akódhi ni ru.

⁵¹ Gbǎ kòdhwá, dhya adrèbhá tá tùmání Yésu be dhi ki àlo dré ngàzo àyi sápi asé gò, kòwánà ki kàdrì ni màràbà ni bí bvwàzo kile. ⁵² Di, Yésu dré tàzoá drá dhi: «Mí logó sápi mína àrà ni na. Angyá ko, móndyá títì adrèbhá sápi ru àyi drígá dhi ki todrà sápi sè. ⁵³ Mí nǐ ko tàle dhi, má ni tá kitswá áma Atá ni ti lizí gò, akódhi dré ángéló zyandre lavulé dhi ki amúzo àma ki likí dhi? ⁵⁴ Di, má kò'o tá kònìni dhi, tà tisìle Giká ni Kúlí na adrèbhá tàá dhi, tà kòdhi ki ru 'o kònìni dhi ki tá di ru 'o ngíni?»

⁵⁵ Gò Yésu dré tàzoá móndyá zyandre nda i dré dhi: «Ma vo kùgú 'i gò, mì dré adrézó alile sápi íbe ìndì fa íbe kitswálé áma ru ni? Kítú àlo àlo títì i sè dhi, má adré tá lirílé tà tadhá tépelò na dhi, mì ru tá ma ko. ⁵⁶ Di, tà kòdhi i atsá títì kònìni, kitswálé tà pròfétá i dré tisìle dhi i kò'oró ru be dhi bvó.» Gò akódhi ni lebèbhá títì dhi i dré akódhi ni tayízó lapázó.

Yésu pfò kòwánà ki kàdrì i kandrà bhàgo kàdrì íbe

(À kònò kpà Márokò 14:53-65; Lúkà 22:54-55, 63-71; Yòwánì 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Dhya Yésu ni rubhá nda i dré akódhi ni drìzo lizo ába Kàyáfà, kòwánà ki kàdrì bhàna. Kònàle dhi, tàtrítrí kúlí tadhábhá i bhàgo íbe dhi i kimó tá ru.

⁵⁸ Di Pétèró ro dhi, lebè tá ína Yésu lará ro, tsàle byá kòwánà ki kàdrì nda ni bhà'álé na. Dré fizo lirílé tépelò likíbhá i kòfalé, kitswálé nòá ngalé tà nda ni kùdù ni adré ngíni ya dhi.

⁵⁹ Kòwánà kàdrì i bhàgo kàdrì nda íbe títì dhi i adré tá tà adrélé tàle Yésu rú kinzò sè dhi ki nda, kitswázó akódhi ni 'o dràle dhi bvó. ⁶⁰ Di, i kisú tá àyikya tà àlo ko, tágba móndí bí dhi i dré apfòzo tà ta akódhi rú kinzò sè dhi. Kùdù ro dhi, móndí rì dhi i dré apfòzo ⁶¹ tàá dhi: «Dhya

kònndhi tà dhi: «Má ni kitswá tépelò Giká àdhya ni pfu gò, gòzo siá kítú na àmvolésè.»

⁶² Gò kòwánà ki kàdrì dré ngàzo áyi totó lizíá Yésu tí dhi: «Mí logó mína kúlí tà dhya kòni ì dré adrélé tàle mí rú kòdhi ì sè ko?» ⁶³ Dì, Yésu adré tá ína kíri. Gò kòwánà ki kàdrì nda dré tazoá drá dhi: «Má adré ámi kodzó Giká lídrì ro dhi ni rú sè, mí kòsìró mòndrà tazoá àma dré ngalè mi Mèsíyà, Giká ni Mváagó 'i yà dhi.» ⁶⁴ Yésu logó drá dhi: «Ámi tàndì mí tà dre. Dì, má adré mána tàá àmi dré dhi: Mì ni Mòndí ni Mvá ni no adrérà'a lírìlé Giká rìnyí líyí ni driágo lésè. Mì ni kpà akódhi ni no adrérà'a agòle ndùrùku bhù na dhi ì drìsè.» ⁶⁵ Dì kòwánà ki kàdrì nda dré áyi kítá lasízo kizà dré gò, tazoá dhi: «Akódhi dha Giká dre! Mà ni dì go véle mómí àruka kitswábhá tà ta akódhi rú dhi ki nda àdho tà sè? Mì nò rè ká! Mì yi làdhá dré dhàle Giká rú kòdhi àmi ki bíbhálé sè dre. ⁶⁶ Mì adré dì kisùá ngíni?» Dì ì logó dhi: «Akódhi kitswá dràdrà sè!»

⁶⁷ Gò ì dré tùsú lufúzo akódhi mi, akódhi ni tisìzo. Áyi ki àruka ì dré akódhi ni mǐ tosázó, ⁶⁸ adrézó tàá dhi: «Mèsíyà, mí tà rè àma dré pròfétà ro dhi, ngalè àdhi sa mi nì ya dhi ká!»

Pètèro gá Yésu rè

(A kònò kpà Márokò 14:66-72; Lúka 22:56-62; Yòwánì 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Lókyá nda sè dhi, Pètèro adré tá ína lírìlé kivi na, bhà'álé nda na. Gò mvátòkò àlo mǎrǎbà ro dhi dré áyi kisízo ànyi akódhi làga, tàá drá dhi: «Mì tá kókpà túmǎní Yésu Gáliláyà lésè dhi be.» ⁷⁰ Dì, Pètèro dré ína tà nda ni gàzo rè mómíyá títi ì kandrá, tazoá dhi: «Má nǐ ngalè mí adré àdho tà ta ya dhi ko.»

⁷¹ Gò dré ngàzo pfòle bhà'álé nda 'ásè, áyi totó ànyi dzóti làga. Mvátòkò àzya dhi dré akódhi ni nòzo gò, tazoá mómíyá adrèbhá tá akódhi làga dhi ì dré dhi: «Dhya kòndi tá túmǎní Yésu Nàzàrétà lésè dhi be.» ⁷² Dì Pètèro dré gòzo tódhyá tà nda ni ga gò, mòndrà sizo tazoá dhi: «Má nǐ agó kòdhi ko!»

⁷³ Gí ko, mómíyá kònàle nda ì dré àyi ki kisízo ànyi Pètèro làga, tàá drá dhi: «Mì àyi ki àlo 'i bàti! Ámi kúlí kómvo adrè tadhá dhi, mí angá ángolésè ya dhi nǐ.» ⁷⁴ Dì Pètèro dré ngàzo mòndrà si, tazoá dhi: «Tátrítrí kàdré má dri, má kàdré kinzò ta dhi! Má nǐ agó kòdhi ko!» Gbǎ kòdhwa, àgólòwa dré tsírà bhèzo. ⁷⁵ Gò kúlí Yésu dré tá tàle dhi dré agázó Pètèro léna. Tà tá dhi: «Drìdrì àgólòwa dré dra tsírà bhèzo dhi kandrá dhi, mí ni áma ga vésè be na.» Dì Pètèro dré pfòzo kivi na gò, ngòle ka'ilé ka'ika'i kizà dré.

27

A dri Yésu lizo ába Pilátò véna

(A kònò kpà Márokò 15:1; Lúka 23:1-2; Yòwánì 18:28-32)

¹ Ngá kòwa dre dhi, kòwánà kàdrì ì bhàgo íbe dhi ì dré ru yizo títi, kitswázó Yésu ni 'o dràle dhi bvó. ² Dì ì dré akódhi ni adròzo gò, drìzoá lizo fèá Pilátò, Rómà ki gùvèrènerè dríga.

Yùdásì ni dràma

(A kònò kpà Tà 'òle dhi ì 1:18-19)

³ Dì Yùdásì Yésu ni lefèlepi nda kátógyà à nò tá tà Yésu dri kitswálé dràdrà sè dhi dre dhi, akódhi ni togó dré atsázó kizà ro lavúlé tà dré tá 'òle dhi ni tà sè. Gò dré làfa lò'wa nyadhi-àlo-dri-mudrí nda ki dòzo, lizo kitswálé logóá kòwánà kàdrì ì véna bhàgo íbe, ⁴ tazoá dhi: «Má 'o tàkonzì dre. Tàko ko, má lefè mómí adrèlepi tá tà àlo àko í rú dhi kàribhá ì dríga, ì kò'oró

akódhi dràle.» Di, ì logó drá dhi: «Tà kòdhi nò àma ko. Nò mi kòdhya!»
⁵ Di Yúdásì dré làfa lò'wa nda ki bhèzo tépelò na gò, lizo áyi 'i dràle.

⁶ Kòwánà kàdrì nda ì dré làfa lò'wa nda ki kudhúzó, tàzoá dhi: «Àma ki tátrítrí kúlí adré làfa kònìdhi ni bhàma tùmání làfa tépelò na dhi íbe dhi ni logá. Tàko ko, kònìdhi làfa fèle kàrí kutúzó dhi 'i.» ⁷ Di ì dré ru yìzo gò, làfa nda ni dòzo lizo lìdrí rùlepi àlo dhi ni amvú gi, amvú nda kàdréro àrà adrézó mómí alialì dhi ki àbvò si lána dhi ró. ⁸ Tà nda sè dhi, à adré amvú nda ni zi «Amvú kàrí àdhya» atsálé àndrò kònìdhi. ⁹ Di tà longolé pròfétà Yèrèmiyà tí dhi dré ru 'òzo kònìni. Akódhi longó tá dhi: «Ì do làfa lò'wa nyadhi-àlo-dri-mudrí ledélé àrezá sè dhi i. Kòdhi tá làgí Ìsèrèlè ànzi ì dré bhàle akódhi ni tà sè dhi 'i. ¹⁰ Làfa nda sè dhi, ì dré amvú lìdrí rùlepi àdhya ni gizo, ngóro Mírì dré tá tàle má dré dhi tìni.»*

Yésu pfò Pilátò kandrà

(À kònò kpà Márokò 15:2-5; Lúkà 23:3-5; Yòwánì 18:33-38)

¹¹ Lókyá nda sè dhi, Yésu dré pfòzo áyi totó Pilátò, gùvèrènerè nda kandrà. Gò Pilátò dré lizízóá tíá dhi: «Mì, mì ópí Yúdà ànzi kya 'i?» Yésu logó drá dhi: «Ámi tàndi mí tà dre.» ¹² Kòwánà kàdrì ì bhàgo íbe dhi ì kàsíkì akódhi dre dhi, dré kúlí logózó ko. ¹³ Di Pilátò dré lizízóá tíá dhi: «Mí yi tà títi ì dré adrélé tàle mí rú kòdhi ì ko?» ¹⁴ Di, Yésu logó ína kúlí àlo ko. Gò gùvèrènerè nda ni línrí dré gàzo ásà.

A nò tà Yésu dri kitswálé dràdrà sè

(À kònò kpà Márokò 15:6-15; Lúkà 23:13-25; Yòwánì 18:39-19:16)

¹⁵ Kóná àlo àlo títi, gwányá Pásikà àdhya tú dhi, gùvèrènerè nda adré tá dhya ángùdhi bãdzó na, mómí zyandre dhi ì dré adrélé kipèle dhi ni trì àyi dré. ¹⁶ Lókyá nda kònàdhi sè dhi, agó àlo rú be Yésu Bàràbà, tà ni ni nìzo dóro dhi tá bãdzó na. ¹⁷ Di mómí zyandre dhi ì kòkímó ru dre dhi, Pilátò dré àyi ki lizízó tàzoá dhi: «Mì adré leá dhi, má kòtrì àmi dré dhya ángùdhi kòdhya: Yésu Bàràbà, kó ngalè, Yésu adrélé zìle Mèsíyà ro kònìdhi?» ¹⁸ Lizí tá àyi kònìni tàko ko, ni tá tàle dhi, ì fè tá Yésu í drígá ngbà 'í dirèma sè dhi be.

¹⁹ Pilátò dré tá adrèrà'a lirlé tàbvó tǎrà na dhi 'á dhi, akódhi ni tòkó dré mómí mùzo tàá drá dhi: «Mí kò'o agó tà àko í rú kòdhi kònzi ko. Angyá ko, àndrò kònìdhi, má abì toróbí akódhi ni tà dri gò, àma dri dré adrézó abilé tà nda sè tò.»

²⁰ Di kòwánà kàdrì ì bhàgo íbe dhi ì dré mómí zyandre nda ki kodzózó, ì kòzìró Pilátò tí kòtrìró Bàràbà gò, Yésu ni 'òzo dràle. ²¹ Gò Pilátò dré gòzo lizíá àyi tí dhi: «Mì adré leá dhi, má kòtrì àmi dré dhya ángùdhi àyi rì kòni ì kòfalé dhi kòdhya?» Di ì logó dhi: «Bàràbà!» ²² Pilátò gò lizíá dhi: «Má ni di àdho 'o Yésu adrélé zìle Mèsíyà ro kònìdhi sè?» Di àyi títi nda ì logó dhi: «Mí tidí akódhi fa kípákìpa dri!» ²³ Pilátò gò lizíá dhi: «Akódhi 'o àdho tà kònzi 'i?» Di ì dré gòzo adrélé tetréle rìnyí sè, adrézó loyóá dhi: «Mí tidí akódhi!»

²⁴ Pilátò dré nòzoá dhi, í kitswá tá vélé tà àlo 'o bwà ko, be ró dhi, mómí zyandre nda ì adré tá 'òle ligilé í be. Di dré yì adózó, áyi drígá dzìzo àyi títi ì mi gò, tàzoá dhi: «Ma tà àlo àko má rú dhya kònìdhi ni kàrí ni tà sè! Akódhi ni kàrí ni ngo àmi dri!» ²⁵ Di mómí zyandre títi nda ì dré logózóá dhi: «Akódhi ni kàrí kàdré ngòle àma dri, àma ki ànzi íbe wà!»

* **27:10** 27:10 A kònò Zàkàríyà 11:12-13; Yèrèmiyà 18:2-3; 19:1-2; 32:6-15.

26 Gò Pilátò dré Bàràbà ni trizo àyi dré. Dré Yésu ni 'òzo bhwàlè gò, akódhi ni fèzo kitswálé tidilé fa kipakipa dri dhi bvó.

Sòdá ì gu Yésu

(A kònò kpà Mároko 15:16-20; Yòwàni 19:2-3)

27 Gò Pilátò ni sòdá ì dré Yésu ni drizo fizo ába gùvèrènére nda ni dzó kàdrì na. Ì dré sòdá àruka títi dhi ki azízó ru amú àyi íbe akódhi làgàsè. 28 Gò ì dré akódhi ni kítá ki tuvùzo rúàsà, kánzò ká asózo rúá. 29 Ì dré fanzi kùtsi ró dhi ni pàzo kùla ró asólé dríá gò, kòzó bhàzo dríágó ni lésè. Dì ì dré àyi ki kórókó titizo akódhi kandrà adrézó akódhi ni gu, adrézó tàá dhi: «Mòdo mí dré, ópí Yúdà ànzi kya ni!» 30 Ì dré adrézó túsú lufú rúá gò, ì dré kòzó nda ni adózó adrézó akódhi ni drì tswa ásà. 31 Ì kògu akódhi kònini dre dhi, ì dré kánzò nda ni avùzo rúàsà, gòzo akódhi ni kítá ki tosó rúá. Gò ì dré akódhi ni drizo lizo ába, kitswálé tidilé fa kipakipa dri dhi bvó.

Yésu ni tidima fa kipakipa dri dhi

(A kònò kpà Mároko 15:21-32; Lúka 23:26-43; Yòwàni 19:17-27)

32 Ì dré tá adrérà 'a apfòlè kònalèsè dhi 'á dhi, ì dré drì sizo agó àlo rú be Símónà, angálépi Kírénè lésè dhi be.† Dì ì dré akódhi nda ni 'òzo rinyí sè adrélé fa kipakipa Yésu àdhya ni do.

33 Gò ì dré lizo Yésu be tsàlè àrà rú zìlè Gòlògótà dhi na. (Rú nda kòdhi adrè leá tàlè dhi «Àrà drífà àdhya».) 34 Kònàlè dhi, ì dré vínò amulé àlókò kùdzí dhi be dhi ni fèzo akódhi dré mvùlè.‡ Dì, akódhi kòtabhì ngá nda dre dhi, dré ína gàzoá rè. 35 Dì ì dré akódhi ni tidízó fa kipakipa dri gò, akódhi ni kítá ki lanzízó àyi kòfalèsè dzégé sè.§ 36 Gò ì dré lirízó adrélé tà likí akódhi làgàsè. 37 A tisi tá tà tà nòzo akódhi dri dhi wárágà dri gò, wárágà nda ni ñizo akódhi drìlè. A tisi tá dhi: «Kònìdhi Yésu, ópí Yúdà ànzi kya 'i.» 38 A tidí tá kpà kùgubhá rì dhi ì fa àruka ì drìsè akódhi làgàsè: àlo ni dríágó ni lésè, àzya ni lidzì ni lésè.

39 Mòndyá adrèbhá tá lavulé àrà nda 'àsè dhi ì adrè tá akódhi ni lodhá, adrézó àyi ki drì ya, 40 adrézó tàá dhi: «Mí tá kitswálépi tépelò pfu gòzo síá kítú na àmvolèsè ni, mí tidrí dì ámi tándi wà! Mí kàdré Gíkà ni Mvágó 'i bàti dhi, mí así fa kipakipa kòdhi drìlèsè wà!»

41 Kòwánà kàdrì ì, tátírí kúlí tadhábhá ì bhàgo íbe dhi ì adrè tá kpà akódhi ni gu kònini, adrézó tàá dhi: 42 «Akódhi tidrí mómí àruka ì 'í. Dì, kitswá ína áyi tándi ni tidrí bwà ko! Kàdré ópí Ìsèrélè ànzi kya 'i bàti dhi, kási nyànomvá fa kipakipa drìlèsè gò, mà kòka'iró akódhi! 43 Bhà tá àyi tà ka'ika'í Gíkà léna, adrézó tàá dhi: «Ma Gíkà ni Mvágó 'i.» Gíkà kàdré dì akódhi ni le bàti dhi, kàpá akódhi nyànomvá dràdrà lésè.» 44 Kùgubhá tidilé akódhi be nda ì adrè tá kpà akódhi ni lodhá kònini.

Yésu ni dràma

(A kònò kpà Mároko 15:33-41; Lúka 23:44-49; Yòwàni 19:28-30)

45 Kidhólé kítú rírì sè dhi, tínimvá dré bvò ni mǐ dòzo wáyì, tsàlè sáà na kítú rírì àmvolèsè dhi na. 46 Anyiànyì sáà na sè dhi, Yésu dré liyízó kúlí 'u'ù sè tàzoá dhi: «Èlòyì, Èlòyì, lémà sàbàkàtànì?» Kòdhi adrè leá tàlè dhi: «Áma Gíkà, áma Gíkà, mí tayí ma àdho tà sè?»* 47 Mómí àruka adrèbhá tá kònàlè dhi ì kòyi kúlí nda dre dhi, ì dré tàzoá dhi: «Akódhi adrè Èlìyà ni zi.» 48 Gò àyi ki àlo dré ràzo mbèlè ngá vòdhovódho dhi ni adó, vìnègá rì

† 27:32 27:32 «Kírénè» kònìdhi tá bhàandre bvò Libiyà àdhya lé, bvò kàdrì Afirikà àdhya lé dhi 'i.

‡ 27:34 27:34 A kònò Longó ì 69:22. § 27:35 27:35 A kònò Longó ì 22:19. * 27:46 27:46 A kònò Longó ì 22:2.

dàzo lána, dròzoá kòzó silé gò, tingázóá kuru fèle Yésu dré mvùle. ⁴⁹ Di, àyi ki àruka ì dré tàzoá dhi: «Mí tayí rè akódhi, mà kònòró ngalè Elíyà ni atsa akódhi ni tidrí yà dhi.»

⁵⁰ Yésu dré gòzo tódhyá trèle kúlí 'u'ù sè gò, àyi lídrì tayízó lile. ⁵¹ Gbã lókyá nda sè dhi, kítá 'ìle tépelò ni 'a lakízó dhi dré lasízó 'a be rì, kidhólé drì lésè tsàle pá na. Bvò dré ru kosézó gò, kírà ì dré togázó. ⁵² Mógó ì dré ru lanzízó gò, móndí lólo Giká àdhyà bĩ dràbhá dre dhi ki rúbhá ì dré ngàzo dràdrà 'ásè. ⁵³ Ayi nda ì kòpfò mógó ì lésè dre dhi, ì dré tifízó Yèrúsalemà na Yésu ni ngàma dràdrà 'ásè dhi àmvolésè gò, ì dré agázó móndí bĩ dhi ì mi.

⁵⁴ Rómà ki sòdá kị kàdrì ì sòdá ni ìbe adrèbhá Yésu ni líkí dhi ì kònò kàdikàdi nda tùmání tà títi ru 'obhá nda ìbe dre dhi, tirì dré gàzo àyi léna bĩ. Di ì dré tàzoá dhi: «Dhya kòdhi tá ína Giká ni Mvágó 'i bàti!»

⁵⁵ Tòkó bĩ dhi ì tá kpà kònàle, adrélé tà nda ki no lará ro. Ayi nda ì lebe tá Yésu Gàliláyà lésè, adrézó tà 'o drá. ⁵⁶ Ayi kòfalé dhi tá: Màríyà Màgàdàlénè, Màríyà Yàkòbhò ki andre Yòséfà be dhi, tsàle Zèbèdáyò ni ànzi ki andre.

Yésu ni rúbhá bhàma mógó na dhi

(A kònò kpà Mároko 15:42-47; Lúka 23:50-56; Yòwánì 19:38-42)

⁵⁷ Ìndró kàndrì dre dhi, agó àlo rú be Yòséfà dhi dré lizo Pìlátò véna. Akódhi nda tá ngá líyí angálèpi Arimátáyà lésè dhi 'i. Atsa tá kpà Yésu ni lebelepì ró. ⁵⁸ Di akódhi kòtsa Pìlátò véna dre dhi, dré Yésu ni rúbhá zizo tíá. Gò Pìlátò dré tàzoá dhi, à kòfè rúbhá nda drá. ⁵⁹ Di Yòséfà dré lizo rúbhá nda ni do lambélé kítá kemve dóro dhi sè gò, ⁶⁰ lizo bhàá àyi tándi ni mógó tídhí ì dré tá 'òle gàle kírà na dhi na. Dré kírà kàdrì dhi ni alízó bhàle mógó nda tí gò, lizo. ⁶¹ Màríyà Màgàdàlénè ì Màríyà àzya be dhi ì lírì tá mógó nda kandrà, adrélé tà nda ki no.

A bhà sòdá ì kitswálé mógó líkí

⁶² Kítú bvóá dhi sè, kòdhi adrè tàá dhi, kítú adrézó tà ledé dhi àmvolésè dhi, kòwánà kàdrì ì Fàrìsáyò ìbe dhi ì dré lizo Pìlátò véna, ⁶³ tàá drá dhi: «Atálágó, tà àlo dhyà móndí kị litílepì kòdhi dré tá tàle dré adrèrà'a lídrì ìbe dhi 'á dhi agá ína àma léna dre. Akódhi tà tá dhi: <Kítú na àmvolésè dhi, má ni nga dràdrà 'ásè.> ⁶⁴ Di ásà dhi, mí kòfè tòlí adrézó akódhi ni mógó líkí tsàle kítú ni na tú. A kò'o kònòni ko dhi, akódhi ni lebebhá kị kitswá lile akódhi ni rúbhá kugù, gòzo tàá móndí ì dré dhi, akódhi nga dràdrà 'ásè dre. Di tà nda ni go véle móndí kị lití wáláká ni ni lavú.» ⁶⁵ Pìlátò logó àyi dré dhi: «Sòdá ì be kònwàrè. Mì kòdrì àyi lizo àyi kị bha adrélé mógó nda ni líkí ngóro mì dré nìle 'òle dhi tíni.» ⁶⁶ Di ì dré lizo kírà mógó nda tí dhi ni kíkpa gò, ì dré sòdá nda kị bhàzo adrélé líkíá.

28

Yésu ni ngàma dràdrà 'ásè dhi

(A kònò kpà Mároko 16:1-10; Lúka 24:1-12; Yòwánì 20:1-10)

¹ Sàbátù àmvolésè, kítú ni àlo pòsò àdhyà sè dhi, Màríyà Màgàdàlénè ì Màríyà àzya be dhi ì dré ngàzo drùbhì kínó lile Yésu ni mógó no. ² Gbã kòdhwà, bvò dré ru kosézó rìnyí sè gò, ángéló Mírì àdhyà dré asízó bhù lésè alile kírà lì mógó nda tíse gò, dré lírízó kírà nda dri. ³ Akódhi ni làsú tá lagulagu ró, ìndì akódhi ni kítá ì tá kemve kpírìkpírì. ⁴ Di sòdá adrèbhá tá mógó nda ni líkí dhi ì dré lyàzo kwàkwà tirì dré gò, ì dré ledhézó kìnì mi atsalé àbvò ì tíni.

⁵ Di, ángeló nda dré tàzoá tòkó nda i dré dhi: «Mì ro ngá ko! Má nì tàle dhi, mì adré Yésu tidílé fa kipakipa dri dhi nì nda kòdhya dhi be. ⁶ Akódhi kònwa yókódhó. Nga ína dràdrà 'àsè ngóro dré tá tàle dhi tìni. Mì alì àrà tá rúbhá nì nì bhàzo dhi nì no. ⁷ Di mì lè mbèlè tàá akódhi nì lebèbhá i dré dhi: <Akódhi nga dràdrà 'àsè dre. Adré lile àmi kandràna Gàliláyà na. Kònàle dhi, mì nì akódhi nì no.> Nyànómvá dhi, má longó tà nda kòdhi i àmi dré dre!»

⁸ Di tòkó nda kì togó dré gázo tirì sè bǐ ìndì arí sè bǐ gò, ì dré ngàzo mógó nda lésè, ràle kitswálé rúbí nda nì longó Yésu nì lebèbhá i dré. ⁹ Gbǎ kòdhwà, ì dré ru kisúzó Yésu be gò, dré tàzoá dhi: «Mòdo àmi dré!» Di ì dré àyi kì kisízó ànyi akódhi làga, ledhéle akódhi nì pá ru, akódhi nì lindrì bhàzo. ¹⁰ Di Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì ro ngá ko! Mì lè tàá áma adrúpi i dré dhi, ì kòlì Gàliláyà na. Kònàle dhi, ì nì áma no.»

Tà sòdá mógó líkíbhá dhi ì dré longolé dhi

¹¹ Tòkó nda ì dré tá adrèrà'a láti 'á dhi, sòdá adrèbhá tá mógó nda nì líkí dhi kì àruka ì dré lizo bhàandre na, tà títi lavúbhá nda kì longó kòwánà kàdrì i dré. ¹² Di kòwánà kàdrì nda ì kòkímó ru bhàgo íbe dre dhi, ì dré ru yizo gò, làfa fèzo bǐ sòdá nda i dré, ¹³ tàzoá àyi dré dhi: «Lè mì kòtà dhi: <Akódhi nì lebèbhá ì atsá tá ngátsi sè akódhi nì rúbhá kugù, mà dré tá adrèrà'a ayí ko dhi 'á.> ¹⁴ Di tà nda nì rúbí kòlì dhèle gùvèrènére bina dhi, mà nì àmi kì tàrà ga akódhi kandrà, tà àlo kònzì dhi kàtsáro àmi rú ko dhi bvó.» ¹⁵ Di sòdá nda ì dré làfa nda nì dòzo gò, ì dré 'òzoá ngóro tàle àyi dré dhi tìni. Di tà nda kòdhi dré la'úzó Yúdà ànzì i kòfalé, lile drìdrì atsálé àndrò kòndhi.

Yésu tayí àzì kàdrì áyi lebèbhá i drígá

(A kònò kpà Márokò 16:14-18; Lúkà 24:36-49; Yòwánì 20:19-23; Tà 'òle dhi i 1:6-8)

¹⁶ Gò Yésu nì lebèbhá mudrí-drì-àlo dhi ì dré ngàzo lile Gàliláyà na, mbàle kòngó Yésu dré tá tadhále àyi dré dhi drìna. ¹⁷ Di ì kòtsa akódhi nì no dre dhi, ì dré ledhézó àyi kì kórókó títi akódhi kandrà, akódhi nì lindrì bhàzo. Di, àyi kì àruka ì kayí tá àyikya tà nda àyi léna. ¹⁸ Gò Yésu dré àyi kisízó ànyi àyi títi dhi i làga, tàá àyi dré dhi: «Gìká afè má dré rǐnyí adrézó tà títi bhù na ìndì bvò dri dhi i drìle dhi dre. ¹⁹ Di ásà dhi, mì lè móndí sùrú títi i 'àsè dhi kì 'o atsálé áma lebèbhá i ró, bàtísimò fèzo àyi dré Gìká Atá nì rú sè, Mvágó nì rú sè ìndì Tirí Lólo nì rú sè. ²⁰ Mì kòtadhá tà títi má dré tàle mì kò'o dhi i àyi dré adrélé 'òle. Di mì yi rè ká! Má nì ngbú adré túmání àmi íbe, tsàle byá lókyá kùdù na.»

Rúbí Tani Márokò dré tisìle dhi

Búkù kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Dhya búkù kònìdhi ni tisìlepi dhi tá Márokò 'i. Akódhi nda tá Yòwánì Márokò, àziàmù Pólò kya Bàrànába be dhi 'i (Tà 'òle dhi ì 12:25). Akódhi tá kpà àziàmù Péteró àdhya 'i (1 Péteró 5:13). Do tá tà í dré yìle àyi nda ì véna dhi ì, búkù kònìdhi ni tisìzo. A adrè kisùá dhi, búkù su Rúbí Tani ni tà dri dhi ì kòfalé dhi, búkù Márokò àdhya kònìdhi búkù tisìle drìdrì dhi 'i.

Kidhólé búkù kònìdhi ni kidhoma lésè dhi, Márokò adrè tadhá ngádra 'á dhi, Yésu Giká ni Mvágó 'i (1:1; 1:11; 3:11; 5:7; 9:7; 14:61-62; 15:39). Tàko ko, Yésu nda adrè tirí kònzi ki dro topfòle móndí ì lésè, adrézó móndí ki tidrí àyi ki drà ì lésè, adrézó tà àruka bǐ líndrìga ró dhi ki 'o, tadházóá dhi, àyi rǐnyí angá Giká vélésè káyà dhi. Rǐnyí nda sè dhi, adrè kpà tà tadhá kúlí lanzilanzì sè, adrézó ndìndì móndí ki tàkonzì tri. Dì, búkù kònìdhi ni kidhoma na dhi, adrè ìna tàá ngádra 'á dhi, ì àdhi 'i yà dhi ko. Be ró dhi, adrè àyi zi Móndí ni Mvá ro, móndí ì kòkisùró zyà tà dré adrélé 'òle ìndì tadhálé dhi ì 'íkà, gò ì kòka'ìró akódhi ndò.

Márokò adrè tà Yésu dré 'òle ìndì tadhálé dhi ki kipè tisìle àyi búkù kònìdhi léna. Adrè àrà do bǐ adrézó tà ru 'obhá Yésu ni pòsò kùdù sè dhi ki tití. Tàko ko, tà nda ì adrè tadhá ngádra 'á dhi, Yésu àdhi 'i ya dhi. Kùdù ro dhi, Yúdà ànzì ki kàdrì bǐ dhi ì gà akódhi gágà. Dì, akódhi ni lebèbhá títi dhi ì nǐ tàle dhi, akódhi Giká ni Mvágó 'i bàti dhi be.

Tà kàdrìkàdrì búkù kònìdhi léna dhi ki atìma

- 1) Látì ledema Yésu dré àyi àzì 'òzo dhi (1:1-13)
- 2) Yésu ni àzì bvò Gàlìláyà àdhya na dhi (1:14-9:50)
- 3) Yésu ni atsí ngàzo Gàlìláyà lésè lile Yèrúsalmà na dhi (10:1-52)
- 4) Yésu ni pòsò kùdù, ìndì akódhi ni dràma (11:1-15:47)
- 5) Yésu ni ngàma dràdrà 'àsè dhi, ìndì akódhi ni mbàma bhù na dhi (16:1-20)

Yòwánì Bàtìsimò fèlepi ledé látì Mírì Yésu dré

(À kònò kpà Mátáyò 3:1-12; Lúkà 3:1-18; Yòwánì 1:19-28)

¹ Kònìdhi Rúbí Tani, Yésu Krìsto, Giká ni Mvágó ni tà dri dhi 'i.*

² Ngóro pròfétà Esáyà dré tisìle Giká ni Kúlí na dhi tíni dhi, Giká tà tá dhi:

«Mí nò ká! Má ni dhya dra áma kúlí longólépi dhi ni mu lile mí kandrána.

Akódhi nda ni látì ledé mí dré.†

³ Akódhi dhya adrélépi kúlí loyó duku na dhi 'i.

Adrè tàá dhi: «Mì kòledé látì Mírì dré alìzo!

Mì kòlotó látì atsálé pyà akódhi dré!»‡»

⁴ Dì Yòwánì Bàtìsimò fèlepi pfò tá duku na gò, kidhólé adrélé bàtìsimò fe móndí ì dré. Adrè tá longóá àyi dré dhi, ì kòladzá àyi ki togó gò, bàtìsimò dòzo, Giká kòtrìró àyi ki tàkonzì ì be dhi bvó. ⁵ Dì móndí zyandre dhi ì adrè tá apfòle bvò wáyì Yúdáyà àdhya lésè ìndì Yèrúsalmà lésè, alile Yòwánì vélé. Ì adrè tá àyi ki tàkonzì ki ta ngádra 'á gò, akódhi dré adrézó bàtìsimò fe àyi dré yǐandre Yòròdánè àdhya na.

* **1:1** 1:1 Wárágà àruka Giká ni Kúlí tisìzo àyi dri dhi ì léna dhi, à adrè kúlí kòni ki kisú ko: «Giká ni Mvágó». † **1:2** 1:2 A kònò Málákì 3:1. ‡ **1:3** 1:3 A kònò Esáyà 40:3.

⁶ Yòwánì asó tá kítá ledélé kàmílò bhí sè dhi í rú, káfà ledélé kà'wá kíní sè dhi ni 'ìzo áyi kípilé 'á. Adré tá kísa nya, adrézó kpà apé mbì na dhi ni mbe.

⁷ Adré tá longóá móndeí i dré dhi: «Dhya àlo áma lavúlépi rinyí sè dhi ni adhé má bvó. Má kitswá akódhi nda ni lindrì sè ko. Má kitswá ndìndì tandìle akódhi ni kámókà bǎ tri bwà ko. ⁸ Má adré mána bàtisimò fe àmi dré yí sè. Dì, akódhi ni ína bàtisimò fe àmi dré Tirí Lólo sè.»

Yésu ni bàtisimò dòma, ìndì akódhi ni tabhìma duku na dhi
(A kònò kpà Mátáyò 3:13-4:11; Lúkà 3:21-22; 4:1-13)

⁹ Lókyá nda sè dhi, Yésu dré angázó Nàzàrétà Gàliláyà le dhi lésè, alìle bàtisimò do Yòwánì véle Yòròdánè na. ¹⁰ Dì gbǎ lókyá Yésu dré tá adrérà'a apfòle yí lésè dhi 'á dhi, dré bhù nòzo ru lanzírà'a gò, Tirí Lólo nòzo asírà'a kòbhòlà tìni adhéle í dri. ¹¹ Gò kúlí dré apfòzo bhù lésè tàá dhi: «Mì áma Mvágó má dré lèle tò dhi 'i. Áma togó adré kinílé ámi tà sè tò.»

¹² Gbǎ lókyá nda sè dhi, Tirí Lólo dré Yésu ni drizo lizo ába duku na. ¹³ Kònàle dhi, Sàtánà dré akódhi ni tabhìzo litíle kítú nyadhi-rì. Akódhi adré tá adrélé kà'wá mbì na dhi íbe, ìndì ángéló ì adré tá akódhi ni ledé.

Yésu kidhó áyi lebhéhá kì azí
(A kònò kpà Mátáyò 4:12-22; Lúkà 4:14-15; 5:1-11)

¹⁴ Yòwánì ni rùma bhèle bǎdzó na dhi àmvolésè dhi, Yésu dré lizo bvò Gàliláyà àdhya na gò, kidhóle adrélé Rúbí Tani angalépi Giká vélesè dhi ni longó móndeí i dré. ¹⁵ Adré tá longóá dhi: «Lókyá kitswá dre. Giká ni Opì atsa ànyi dre. Mì kòladzá àmi kì togó agòzo Giká véle! Mì kòka'í Rúbí Tani!»

¹⁶ Kítú àlo, Yésu dré tá adrérà'a atsilé tǎpáriandre Gàliláyà àdhya mìlésè dhi 'á dhi, nò tá Símónà i adrúpi ni Andréyà be, adrérà'a àyi kì kimbá bhe yí na. Angyá ko, àyi tá kosyá bhebhá 'i. ¹⁷ Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì alì má vésè. Kidhóle nyànomvá dhi, mì gò véle adrélé kosyá bhebhá i ró ko. Má ni àmi kì 'o adrélé móndeí ndabhá i ró.» ¹⁸ Dì gbǎ lókyá nda sè dhi, ì dré àyi kì kimbá kì tayízó gò, ì dré ngàzo adrélé akódhi ni lebe.

¹⁹ Yésu kòlì vwàle tsà dre dhi, dré Yàkóbhò i adrúpi ni Yòwánì be, Zèbèdáyò ni ànzì i ró dhi kì nòzo, adrérà'a àyi kì kimbá kì mì ledé bwátù na. ²⁰ Gbǎ kòdhwa, Yésu dré àyi kì azízó gò, ì dré àyi kì atá Zèbèdáyò ni tayízó àzibhá ni íbe bwátù na, alizo Yésu vésè.

Yésu dro tirí kònzi agó àlo dhi lésè
(A kònò kpà Lúkà 4:31-37)

²¹ Amvolásà dhi, Yésu ì dré lizo lebhéhá ni íbe tsàle bhàandre Kàpàrànwúmà àdhya na. Sàbátù kàtsá dre dhi, Yésu dré fizo Yúdà ànzì kì lísàmbò dzó na gò, kidhóle adrélé àyi kì tadhá. ²² Ì adré tá akódhi ni yi síbhálé be ngbo, tà dré adrélé tadhálé dhi kì tà sè. Tàko ko, akódhi ni kúlí i tá lanzìlanzì ro. Adré tá ína àyi kì tadhá ngóro tǎtrítrí kúlí tadhábhá kya tìni ko.

²³ Gbǎ kòdhwa, agó àlo àyi kì lísàmbò dzó nda 'á adrélépi tirí kònzi íbe í léna dhi dré ngàzo trèle, ²⁴ yòzoá dhi: «Á! Yésu Nàzàrétà lésè ni, tsítsì áma kòfalésè mí be dhi, àdho tà 'i? Mí alì áma kì tà 'o akílé? Má nǐ mì àdhi 'i ya dhi be. Mì Dhya lólo Giká àdhya 'i!»

²⁵ Gò Yésu dré ngàzo ligílé tirí kònzi nda be, tàzoá dhi: «Mí atsu ámi tí! Mí pfò agó kònìdhi lésè!» ²⁶ Dì tirí nda dré agó nda ni kizízó rinyí sè, trèzo kúlí 'u'ù sè gò, pfòzo lásà lèle. ²⁷ Mòndyá títi kònàle nda kì lindrì dré gàzo bhwǎbhwa gò, ì dré adrézó lizíá àyi kòfalésè dhi: «Kònìni ni àdho tà 'i? Mì

yi rè tà tídhí akódhi dré adrélé tadhále kúlí lanzìlanzi i sè dhi i ká! Adré ndìndì tòlì fe tirí kònzì i dré gò, ì dré adrézó akódhi ni kúlí ka'í 'òle.» ²⁸ Di Yésu ni rúbí dré la'úzó mbèlè bvò wáyi Gàliláyà àdhya 'ásè.

*Yésu tidrí dràbhá i, móndí tirí kònzì íbe àyi léna dhi íbe
(À kònò kpà Mátáyò 8:14-17; Lúkà 4:38-41)*

²⁹ Yésu ì kápfo lísámbò dzó nda lésè dre dhi, ì dré lizo Yàkóbhò íbe ìndì Yòwánì be tsàle Símónà ki dzó Andréyà be dhi na. ³⁰ Di, Símónà ni àdrá adrè tá ìna ayilé lángá na, rúbhá ni dré tá adrélé àtsi ró dhi sè. Gò tà nda ni tàzo Yésu dré. ³¹ Di dré àyi kisízó ànyi tòkó nda làga, akódhi ni drígá ru, akódhi ni tingázó kuru gò, rúbhá àtsí nda dré pfòzo rúásà. Gò tòkó nda dré kidhózó ngá fe àyi dré nyàle.

³² Ìndró sè, kítú kòndì dre dhi, à dré dràbhá títi dhi ki adzízó tùmáni mónnyá títi tirí kònzì íbe àyi léna dhi íbe Yésu véle. ³³ Mónnyá títi bhàandre nda 'á dhi ì kimó tá ru adrélé dzó nda tí. ³⁴ Di Yésu dré móndí bí adrébhá tá drà twátwa íbe dhi ki tidrízó. Dré kpà tirí kònzì bí dhi ki dròzo topfòle móndí i lésè. Di, adrè tá ìna kúlí logá tirí kònzì nda i dré, ì dré nìle akódhi àdhi 'i ya dhi be dhi sè.

*Yésu tatsi Giká ni kúlí longóbe bvò Gàliláyà àdhya 'ásè
(À kònò kpà Lúkà 4:42-44)*

³⁵ Drùbhì kínó, ngá pfùnìpfùnì sè dhi, Yésu dré pfòzo lile àrà móndí àko dhi na gò, kidhóle adrélé tà ta Giká be. ³⁶ Símónà i arúpi ni íbe dhi ì dré ngàzo adrélé akódhi ni nda. ³⁷ I kòkisú akódhi dre dhi, ì dré tàzoá drá dhi: «Mónnyá títi dhi ì adrè ámi nda.» ³⁸ Di akódhi logó àyi dré dhi: «Mà kòlì bhà àma làgàsè dhi i 'ásè, má kòlongóro kpà Giká ni kúlí kònale be dhi bvó. Tàko ko, tà nda tà má dré alizo 'oá dhi 'i.» ³⁹ Gò dré ngàzo tatsilé bvò wáyi Gàliláyà àdhya 'ásè, Giká ni kúlí longóbe Yúdà ànzi ki lísámbò dzó i 'ásè, ìndì tirí kònzì ki drobe topfòle móndí i lésè.

*Yésu tidrí agó àlo kàrí dré rùle dhi
(À kònò kpà Mátáyò 8:1-4; Lúkà 5:12-16)*

⁴⁰ Kítú àlo dhi, agó àlo kàrí dré rùle dhi alì tá adhéle àyi kórókó titi Yésu kandrá, akódhi ni ti lizízó tàzoá dhi: «Mì rìnyí íbe kitswázó áma temvé tidrílé, mí kòlè dhi.» ⁴¹ Di Yésu dré kizà dòzo àyi togó na akódhi ni tà sè gò, drígá kidzizo akódhi ni tabè, tàzoá drá dhi: «Má lè 'í. Mí kàdré kemve kpírìkpírì wà!» ⁴² Gbã kòdhwa, kàrí drà nda dré ngàzo agó nda rúsè gò, dré adrízó.

⁴³ Gbã lókyá nda sè dhi, Yésu dré látì fèzo akódhi dré lizo, tà lazízó dríá kònini: ⁴⁴ «Mí kònò dóro, mí kòlongóro tà kòdhi dhya àlo dré ko. Be ró dhi, mí lè mína ámi tadhá kòwánà dré nòle, ìndì mí fè ngá mòbòmà ro Giká dré ámi temvema sè ngóro Mósè ni tátrítrí kúlí dré adrélé tàle dhi tíni, tadházóá móndí i dré dhi, mí adrí dre káyà dhi.» ⁴⁵ Di, agó nda kòlì dre dhi, dré ìna kidhózó adrélé tà atsálèpi í rú nda ni longó ngádra 'á, adrézó rúbí ni ni 'o la'úlé. Ásà dhi, Yésu kitswá tá gòle véle file bhàandre àlo dhi na ngádra 'ásè bwà ko. Be ró dhi, adrè tá ìna adrélé àrà móndí àko dhi i 'ásè. Di, tágba kònini dhi, móndí zyandre dhi ì adrè tá angálè àrà títi i lésè alile akódhi véle.

2

*Yésu tidrí agó àlo pá be àbvò ro dhi
(À kònò kpà Mátáyò 9:1-8; Lúkà 5:17-26)*

¹ Kítú àruka ì kòlavú dre dhi, Yésu dré gòzo gòle Kàpàrànwúmà na gò, à dré yìzoá tàle dhi, akódhi í bhàna. ² Di móndí zyandre lavulé dhi ì dré alìzo ru kimó gàle dzó nda léna bǐ. Arà adrézó dhyá ki totó ndìndì kivì na dzó nda tí dhi tá vélé yókódhó. Yésu dré tá adrérà'a Gìká ni kúlí longó àyi dré dhi 'á dhi, ³ móndí àruka ì dré atsázó agó àlo pá be àbvò ro, àyi ki su ì dré adrélé adólé kíndri dri dhi be. ⁴ Di, móndyá zyandre nda ki tà sè dhi, ì kitswá tá àyikya láti kisú fizo ába Yésu véna bwà ko. Di ì dré ngàzo mbàle ába dzó nda drìna gò, dzó nda ni drì awú. Ì kòlò láti dre dhi, ì dré akódhi ni tirízó síle kíndri dré adrézó ayilé dríá dhi dri, Yésu kandrá. ⁵ Di Yésu kònò àyi ki tà ka'ika'ì dre dhi, dré tàzoá agó pá be àbvò ro nda dré dhi: «Áma mvá, à trǐ ámi tàkonzì ì dre.»

⁶ Di, tatrírí kúlí tadhábhá àruka adrébhá tá lirílé kònàle dhi ì dré dhèzo adrélé kisúá àyi léna dhi: ⁷ «Dhya kòndi adré tà ta kònini àdho tà sè? Adré ína Gìká ni dha! Adhi ni kitswá tàkonzì tri nì, kàdré ngbà 'í Gìká 'ì kalóma ko dhi?»

⁸ Gbǎ kòdhwa, Yésu dré tà ì dré adrélé kisùle nda ni nǐzo kyá gò, tàzoá àyi dré dhi: «Mì adré àmikya tà kisù kònini àdho tà sè? ⁹ Tà kitswále tàle mbèlè agó pá be àbvò ro kòndhi dré dhi, ángùdhi 'i: <A trǐ ámi tàkonzì ì dre> dhi, kó ngalè, <Mí nga, mí do ámi kíndri, ìndì mí kídhó atsí to> dhi? ¹⁰ Má adré leá mì kòni dhi, Móndí ni Mvǎ rǐnyí íbe adrézó tàkonzì tri bvò dri.» Di dré tàzoá agó pá be àbvò ro nda dré dhi: ¹¹ «Má adré tàá mí dré dhi: Mí nga, mí do ámi kíndri, ìndì mí nzi mí bhàna!» ¹² Gbǎ kòdhwa, agó nda dré ngàzo àyi kíndri do, pfòzo lile móndyá títi ì misè. Di àyi títi nda ki líndrì dré gàzo bhwǎbhwa gò, ì dré ngàzo adrélé Gìká ni rú bha kùle, adrézó tàá dhi: «Mà nò rè tàdzí tà làsú be kònini dhi ko!»

*Yésu azí Lévi
(À kònò kpà Mátáyò 9:9-13; Lúkà 5:27-32)*

¹³ Amvolásà dhi, Yésu dré gòzo tódhyá pfòle tǎpǎriandre Gàliláyà àdhya làgana. Móndí zyandre lavulé dhi ì adré tá alìle akódhi vélé gò, dré adrézó àyi ki tadhá. ¹⁴ Dré tá adrérà'a lavulé tǎpǎriandre nda mǐlèsè dhi 'á dhi, dré Lévi Aláfáyò ni mvá ni nòzo adrérà'a lirílé mèdáyì lagírà na. Dré tàzoá drá dhi: «Mí lebè ma!» Di Lévi nda dré ngàzo adrélé akódhi ni lebè.

¹⁵ Bvóá dhi, Yésu ì dré lizo lebèbhá ni íbe Lévi ni dzó na gò, ì dré lirízó mísá làgàsè adrélé ngá nya túmǎní mèdáyì lagíbhá íbe bǐ, ìndì móndí adrélé nòle tàkonzìbhá ro dhi íbe bǐ. Tàko ko, móndí bǐ làsú be kònini dhi ì adré tá Yésu ni lebè. ¹⁶ Di, tatrírí kúlí tadhábhá àruka adrébhá tá kpà Fàrisáyò ro dhi ì kònò akódhi adrérà'a ngá nya túmǎní móndí làsú be kònini dhi íbe dre dhi, ì dré ngàzo lizíá akódhi ni lebèbhá ì tí dhi: «Akódhi adré ngá nya túmǎní mèdáyì lagíbhá íbe ìndì tàkonzìbhá íbe àdho tà sè?» ¹⁷ Yésu kòyi tà lizílé nda dre dhi, dré tàzoá àyi dré dhi: «Móndyá rúbhá be dóro dhi ì ndà gà kódzó ko na. Be ró dhi, móndyá drà ro dhi ì adré àyikya ndáá àyi. Má alì móndyá adrébhá àyi ki no gyǎgya dhi ki azí kòdhya ko. Be ró dhi, má alì mána tàkonzìbhá ki azí kòdhya.»

*A lizí Yésu tàbirí mvòma ni tà dri
(À kònò kpà Mátáyò 9:14-17; Lúkà 5:33-39)*

¹⁸ Kítú àlo dhi, Yòwánì Bátisimò fèlepi ni lebèbhá ì Fàrisáyò íbe dhi ì adré tá tàbirí mvo. Di móndí àruka ì dré alìzo lizíá Yésu tí dhi: «Yòwánì ni lebèbhá ì Fàrisáyò kya íbe dhi ì adré kó tàbirí mvo, adrézó tà zi Gìká tí dhi, ámi lebèbhá ì adré di àyikya tàbirí mvo ko àdho tà sè?» ¹⁹ Yésu logó àyi dré dhi: «Móndyá azílé gwányá làmó àdhya lé dhi ki kitswá tsì tàbirí mvo,

ì dré adrérà'a tùmǎni tòkó líyí be dhi 'á? Tàdzí ko! Ì dré rè dhu adrérà'a tòkó líyí nda be àyi kòfalé dhi 'á dhi, ì kitswá tàbirí mvo ko. ²⁰ Di, lókyá adrélépi alìle dhi sè dhi, à ni tòkó líyí nda ni tingá àyi kòfalésè gò, ì dré kidhózó adrélé tàbirí mvo lókyá nda sè.

²¹ Dhya àlo kàdré kítá àku ró lasílépi dhi ìbe dhi, dhi kítá tídhí ro dhi kítá àku nda dri ko na. Tàko ko, kò'o kònìni dhi, kítá tídhí nda ni kítá àku nda ni asé gò, kítá àku nda dré gòzo véle lasilé lile drèdrì.

²² Kòdhi ìbe dhi, dhya àlo dà vìnò tídhí ro dhi kíní dhìle adrézó vìnò líkí, akùbhá dre dhi ì léna ko na. Tàko ko, kò'o kònìni dhi, vìnò tídhí nda ni abhò kíní àku nda kì lasí gò, vìnò ì kíní nda ìbe dhi ì dré abízó tíí. Asà dhi, à adré vìnò tídhí ro dhi ni da kíní tídhí ro dhi ì léna.»

Yésu Mírì sàbátù àdhya 'i

(A kònò kpà Mátáyò 12:1-8; Lúkà 6:1-5)

²³ Sàbátù àlo dhi, Yésu ì adré tá lavulé amvú ngánò àdhya ì 'àsè gò, akódhi ni lebèbhá ì dré kidhózó adrélé ngánò lò'wa vu.* ²⁴ Gò Fàrìsáyò ì dré tàzoá Yésu dré dhi: «Mí nò rè ká! Ámi lebèbhá ì adré àyíkya tà àma kì tatrítrí kúlí dré adrélé logalé sàbátù tú dhi ni 'o àdho tà sè?»† ²⁵ Di Yésu logó àyi dré dhi: «Mí nà rè tàdzí tà Dàwídí dré tá 'òle ì dré adrérà'a lemerè ro ìndì tàbirí ìbe akódhi ni arúpi ìbe dhi 'á dhi ko? ²⁶ Kòwánà kì kàdrì, Abiyátàrà ni lókyá 'á dhi, Dàwídí nda fì tá Giká ni dzó kàdrì na, mápà fèle Giká dré dhi ni adó nyàle gò, dré kpà fèzoá àyi arúpi ì dré nyàle. Tàkò àma kì tatrítrí kúlí adré tá ína mápà nda ni nyàma logá àyi dré. Ngbà 'í kòwánà kì tá kitswá nyàá dhi àyi.» ²⁷ Yésu gò tàà àyi dré dhi: «Giká bhà mómí ì adrélé sàbátù dré ko. Be ró dhi, bhà ína sàbátù adrélé mómí ì dré. ²⁸ Di àsà dhi, Mómí ni Mvá Mírì 'i, ndìndì Mírì sàbátù àdhya 'i.»

3

Yésu tídrí agó àlo dhi sàbátù tú

(A kònò kpà Mátáyò 12:9-14; Lúkà 6:6-11)

¹ Sàbátù àzya tú dhi, Yésu dré gòzo fìle Yúdà ànzi kì lèsámbo dzó na. Kònàle dhi, agó àlo drígá ni dré 'yòzo 'yo'yò dhi tá be. ² Fàrìsáyò àruka ì adré tá tà ì dré kitswázó Yésu ni asíkì àsà dhi ni nda. Di ì adré tá akódhi ni mì ga, nòzoá ngalè akódhi ni agó nda ni tídrí sàbátù tú yà dhi.

³ Di Yésu dré tàzoá agó drígá be à'yo ró nda dré dhi: «Mí nga ámi totó mómíyá tíí dhi kì kító 'á.» ⁴ Gò dré lizízoá àyi tíí nda ì tí dhi: «Àma kì tatrítrí kúlí adré tà ángùdhi ni ka'í sàbátù tú dhi kòdhya: adrélé tà dóro 'o dhi, kó ngalè adrélé tà kònzi 'o dhi? Adrélé mómíyá tídrí dhi, kó ngalè adrélé mómíyá pfu dràle dhi?» Di, ì logó àyíkya kúlí ko.

⁵ Yésu dré mómíyá í làgàsè kúrú nda kì nòzo tíí togóaswa sè. Di, akódhi ni togó tá kpà kizà ro, ì dré àyi kì togó 'òle tombalé dhi sè. Gò dré tàzoá agó nda dré dhi: «Mí kidzì ámi drígá.» Akódhi dré kidzìzoá gò, drígá ni nda dré adrízó. ⁶ Gbǎ lókyá nda sè dhi, Fàrìsáyò nda ì dré pfòzo ru yi mómíyá ópí Èródè àdhya ìbe, kitswázó láti nda Yésu ni pfùzo dràle dhi bvó.

Mómíyá zyandre lavulé dhi ì lebè Yésu

⁷⁻⁸ Amvolásà dhi, Yésu ì dré àyi kì vùzo lyà lebèbhá ni ìbe lile tǎpáriandre Gáliláyà àdhya làgana. Di mómíyá zyandre lavulé dhi ì dré akódhi ni lebèzo. Àyi nda ì yi tá tà tíí akódhi dré adrélé 'òle dhi ì gò, ì dré angázó bvò Gáliláyà àdhya lésè, bvò Yúdáyà àdhya lésè, Yèrúsalmà lésè, bvò Idumáyà àdhya

* 2:23 2:23 A kònò Dùtèrònómè 23:26. † 2:24 2:24 A kònò Pfòma 34:21.

lésè, Yòròdánè ni ta'á lésè, ìndì bvò Tírè i làga Sídónà be dhi lésè, àlìle akódhi vélé.

⁹ Dì Yésu dré tàzoá àyi lebèbhá i dré dhi, i kòkisí bwátù bhàle ànyi í làga adrélé gànzi ró í dré, mónnyá zyandre nda i kòkipìró i ko dhi bvó. ¹⁰ Tàko ko, akódhi tídrí tá móndí bí dhi i gò, móndí drà twátwa íbe dhi i dré adrézó adàle akódhi vélé, kitswále akódhi ni tabè dhi bvó. ¹¹ Dì àyi tírì kònzi íbe àyi léna dhi i kàdré akódhi ni no dhi, i adrè tá adhéle akódhi kandrá, adrélé tetrelé, adrézó tàá dhi: «Mì Gìká ni Mvágó 'i!» ¹² Dì, Yésu adrè tá ína àyi ki logá, i kòtadháro móndí i dré i àdhi 'i ya dhi ko.

*Yésu bhà móndí mudrí-drì-rì dhi i twá adrélé àpóstolò i ró
(A kònò kpà Mátáyò 10:1-4; Lúkà 6:12-16)*

¹³ Amvolásà dhi, Yésu dré lizo mbàle kòngó àlo drìna. Dré móndí í dré lèle azilé dhi ki azízó gò, i dré alizo akódhi vélé. ¹⁴ Dì dré mónnyá mudrí-drì-rì nda ki bhàzo twá, àyi ki zìzo àpóstolò i ró, i kàdréro túmání í be, ìndì í kàdréro àyi ki tibhù Rúbí Tani longó be dhi bvó. ¹⁵ Dré kpà rìnyí fèzo àyi dré kitswázó tírì kònzi ki dro topfòle móndí i lésè. ¹⁶ Àyi mudrí-drì-rì dré bhàle twá nda i tá: Símónà (dré rú zìle Péteró dhi), ¹⁷ Yàkòbhò Zèbedáyò ni mvá, adrúpi ni Yòwánì be (Yésu dré àyi ki rú zìzo Bwànerégè dhi i; rú nda kòdhi adrè lèa tàle dhi «Bhù ni tadima ni ànzìago i»), ¹⁸ Andréyà, Filípò, Bàràtòlòmáyò, Mátáyò, Tòmá, Yàkòbhò Alàfáyò ni mvá, Tàdáyò, Símónà (adrélépi àtsi ró àyi sùrú ni tà sè dhi), ¹⁹ ìndì Yùdásì Ísikàrìyótà (dra Yésu ni lefèlepi kàribhá i drígá dhi).

*Yésu ni tà, tírì kònzi ki kàdrì àdhya be dhi
(A kònò kpà Mátáyò 12:22-32; Lúkà 11:14-23; 12:10)*

²⁰ Amvolásà dhi, Yésu dré gòzo nzìle í bhàna gò, móndí zyandre dhi i dré gòzo tódhyá ru kimó kònale. Tà nda sè dhi, akódhi i lebèbhá ni íbe dhi i kitswá tá ndìndì ngá nya bwà ko. ²¹ Akódhi ni aró i kòyi tà nda dre dhi, i dré alizo kitswále akódhi ni dri sùzo rúá dhi bvó. Tàko ko, i adrè tá tàá dhi, akódhi ni drì abí vélé dre.

²² Dì, tátírìtrì kúlì tadhábhá angábhá Yèrúsalémà lésè dhi i adrè tá àyikya tàá dhi: «Akódhi Bèlèzèbùlè íbe í léna!* Adrè tírì kònzi ki dro topfòle móndí i lésè, tírì kònzi ki kàdrì ni rìnyí sè!»

²³ Dì Yésu dré àyi nda ki azízó gò, tàzoá àyi dré kúlì alaala sè dhi: «Sàtánà ni kitswá Sàtánà ni dro pfòle móndí lésè ngíningíni ró? ²⁴ Opì ángùdhi mónnyá zàlá dhi i dré adrézó ru lanzí àyi kòfalésè dhi, òpì nda kitswá àyi totó bwà ko. ²⁵ Dzó ángùdhi mónnyá lá dhi i dré adrézó ru lanzí àyi kòfalésè dhi, dzó nda kitswá kpà àyi totó bwà ko. ²⁶ Kókpà kòdhi tíni, mónnyá Sàtánà ni rìnyí zàle dhi i kàdré ru lanzí adrézó ru pfu àyi kòfalésè dhi, akódhi ni rìnyí nda kitswá àyi totó bwà ko. Be ró dhi, tà ni ni akí títi. ²⁷ Kòdhi íbe dhi, dhya àlo kitswá file agó kòmbá àlo dhi ni dzó na akódhi ni ngá wu bwà ko, kàdrò zyà rè kòmbá nda bã sè 'íká ko dhi. Dì kàdrò akódhi dre dhi, a ni kitswá ngá títi akódhi ni dzó na nda ki wu.

²⁸ Má adrè tà bàti ta àmi dré: Gìká ni kitswá tàkònzì títi móndí i dré adrélé 'òle dhi ki tri, túmání làdhá títi i dré adrélé dhàle í rú dhi íbe. ²⁹ Dì, dhya ángùdhi adrélépi ína làdhá dha Tírì Lólo rú dhi, à kitswá akódhi nda ni tàkònzì tri tàdzí ko. Be ró dhi, tàkònzì nda ni adrè akódhi dri kóná vésè kólyá.» ³⁰ Yésu tà tá tà nda kònini, i dré tá adrélé tàle dhi «Akódhi tírì kònzi íbe í léna» dhi sè.

* 3:22 3:22 Rú «Bèlèzèbùlè» kòndhi tá rú àzya fèle Sàtánà dré dhi 'i.

Yésu ni andre i adrúpi ni íbe dhi i

(A kònò kpà Mátáyò 12:46-50; Lúkà 8:19-21)

³¹ Lókyá nda sè dhi, Yésu ni andre i adrúpi ni íbe dhi ì dré atsázó adrélé àyi kì totó kivi na. Gò ì dré mómí múzo file Yésu ni azí. ³² Mómí zyandre dhi ì lírí tá adrélé akódhi làgàsè kúrú. Gò tazoá drá dhi: «Ámi andre, ámi adrúpi i, ámi amvúpi íbe dhi ì adré ámi letè kivi na.» ³³ Di Yésu logó àyi dré dhi: «Áma andre i áma adrúpi íbe dhi i àdhibhá 'i?» ³⁴ Dré mómíyá líríbhá í làgàsè kúrú nda kì nòzo títi gò, tazoá dhi: «Mì nò rè áma andre i áma adrúpi íbe kòni i ká! ³⁵ Tàko ko, dhya ángùdhi adrélépi tà Giká dré adrélé lèlè à kò'o dhi kì 'o dhi ína áma adrúpi 'i, áma amvúpi 'i, ìndì áma andre 'i.»

4

Pídhígó agó kórì rìlepi dhi ni tà dri dhi

(A kònò kpà Mátáyò 13:1-9; Lúkà 8:4-8)

¹ Amvolásà dhi, Yésu dré gòzo tódhyá adrélé tà tadhá tǎpǎriandre Gáliláyà àdhya làga. Mómí zyandre lavulé dhi ì dré ru kimólé akódhi làgàsè kúrú dhi sè dhi, dré mbàzo lírílé bwátù adrélépi yí mǐlè dhi na, mómíyá zyandre títi nda ì dré adrérà'a tǎpǎriandre mǐlè dhi 'á. ² Di dré kídhózo tà bí dhi kì tadhá àyi dré pídhígó sè, adrézó tàá dhi:

³ «Mì yi rè ká! Kítú àlo dhi, agó àlo dhi pfò tá lǐlè kórì rì áyi amvú na. ⁴ Dré tá adrérà'a kórì rì dhi 'á dhi, kórì àruka ì ledhé tá látì mǐlè gò, àrí ì dré adàzo tetéá títi. ⁵ Kórì àruka ì ledhé tá bvò kírà ro adrélépi kǐnì íbe tsà dhi dri. Ì dré apfòzo mbèlè, kǐnì dré nzìlè ko dhi sè. ⁶ Di, kítú kòka dre dhi, dré àyi kì zàzo 'yòlè, àyi kì kǐdri dré file kǐnì na dóro ko dhi sè. ⁷ Kórì àruka ì ledhé tá kùtsí kòfalé. Kùtsí nda dré mbàzo àyi kì amó gò, ì dré lò'wa 'àzo ko. ⁸ Di, kórì àruka ì ledhé tá àyikya kǐnì dóro dri gò, ì dré apfòzo mbàlè lò'wa 'a dóro. Alo ni 'a lò'wa nyadhi-àlo-drǐ-mudrí, àzya ni nyadhi-na, àzya ni nyadhi-nzi.» ⁹ Yésu gò tàá dhi: «Dhya ángùdhi adrélépi bíbhálé íbe tà yǐzo dhi kòyi!»

Yésu ngi tà í dré adrézó tà ta mómí i dré pídhígó sè dhi ni àndu

(A kònò kpà Mátáyò 13:10-17; Lúkà 8:9-10)

¹⁰ Amvolásà dhi, Yésu dré tá adrérà'a kalóma dhi 'á dhi, akódhi ni lebébhá mudrí-drǐ-rǐ dhi i túmǎní mómíyá adrébhá tá àyi kì kímó akódhi làga dhi íbe dhi, ì dré alizo akódhi ni lízì pídhígó dré adrélé píle dhi kì tà sè. ¹¹ Di dré logózoá àyi dré dhi: «Giká fè àmi dré tògyá àyi Opì ni tà lùzu ró dhi ni nǐzo. Di, mómíyá kivi na dhi ì dré dhi, má adré tà títi dhi kì ta pídhígó sè, ¹² kitswálé:

«ì kàdré gba ngá no yà dhi,
ì kàdréro ngá ì dré adrélé nòlè nda kì atógyà ko,
ìndì ì kàdré gba tà yi yà dhi,
ì kàdréro tà ì dré adrélé yǐlè nda kì àndu ni ko.
Kònò kàdré tá kònìni ko dhi, ì ni tá àyi kì togó adzá má vélé gò,
má dré àyi kì tàkonzì trizo!»*

Yésu ngi pídhígó agó kórì rìlepi dhi ni tà dri dhi ni àndu

(A kònò kpà Mátáyò 13:18-23; Lúkà 8:11-15)

¹³ Di Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Mì nǐ tsǐ pídhígó kòdhi ni àndu ko? Mì ni di pídhígó àruka títi dhi kì àndu ni ngínìngìni ró? ¹⁴ Agó adrélépi kórì

* 4:12 4:12 A kònò Esáyà 6:9-10.

ri nda adré Giká ni kúlí ri kòdhya. ¹⁵ Mòndí àruka ì adré kúlí nda ni ka'í ngóro kórì rìle ledhélé láti m̀ile nda i t́ni. I kòyi kúlí nda dre dhi, Sàtána adré ndiri atsálé kúlí rìle nda ni tingá àyi ki togó lésè. ¹⁶ Mòndí àruka ì adré Giká ni kúlí ka'í ngóro kórì rìle ledhélé bvò kírà ro dhi dri nda i t́ni. I kòyi kúlí nda dre dhi, ì adré ndiri ka'íá arí sè. ¹⁷ Di, ì dré adrélé kúlí nda ni tayí adrélé tìle àyi ki togó na ko dhi sè dhi, ì adré ngbà 'í tròle rúá lókyá tsà sè. Di kàdré tà ì dré adrézó kizà nya ásà dhi 'i yà, ngalè tà adrézó àyi ki m̀i pfo kúlí nda ni tà sè dhi 'i yà dhi, ì adré àyi ki tà ka'ika'í nda ni tayí mbèlè. ¹⁸ Mòndí àruka ì adré Giká ni kúlí ka'í ngóro kórì rìle ledhélé kùtsí kòfalé nda i t́ni. I kòyi kúlí nda dre dhi, ¹⁹ tà bvò kòndi àdhya adrèbhá àyi ki togó 'o lanzìle dhi i, ngá lovó adrélépi àyi ki lití dhi, ìndì lovó kònzì twátwa dhi ì adré file àyi ki togó na kúlí nda ni amó gò, dré adrézó lò'wa 'a ko. ²⁰ Di, mòndí àruka ì adré àyikya Giká ni kúlí ka'í ngóro kórì rìle ledhélé k̀ini dóro dri nda i t́ni. Ayi nda ì kòyi kúlí nda dre dhi, ì adré ka'íá gò, ì dré adrézó lò'wa 'a dóro. Alo ni adré lò'wa 'a nyadhi-àlo-drì-mudrí, àzya ni nyadhi-na, àzya ni kó nyadhi-nzi.»

*Tà tadhále tálà ni tà rú dhi
(À kònò kpà Lúkà 8:16-18)*

²¹ Yésu gò tàá àyi dré dhi: «À adré gá tsì tálà dhi bhàle l̀idrí zàna yà, kó ngalè lángá zàna yà dhi be? Tàdzí ko! A adré zakó dhíá bhàle zá kuru mísá drina. ²² Tàko ko, à ni tà títi zùle zùzù dhi ki tadhá ngádra 'á. A ni kpà tà títi l̀uzu ró dhi ki 'o apfòle ngádra 'á. ²³ Dhya ángùdhi adrélépi bíbhále ìbe tà yìzo dhi kòyi!»

²⁴ Gò tàá àyi dré dhi: «Lè m̀i kàdré tà m̀i dré adrélé yìle dhi ki kisù dóro! M̀i kàdré tà yi dóro dhi, Giká ni àmi ki fe adrélé tà nda ki àndu ni dóro lavulé. A ni nd̀indì tà m̀i dré ǹile nda ki drì timbà. ²⁵ Tàko ko, dhya ángùdhi tà ǹilepi bí dhi dré dhi, à ni tà dré ǹile nda ki drì timbà. Di, dhya ángùdhi tà ǹilepi ko dhi dré dhi, à ni nd̀indì tà tsà dré ǹile dhi ni tingá.»

Tà tadhále kórì adrélépi mbàle àyi tàndi sè dhi ni tà rú dhi

²⁶ Yésu gò tàá dhi: «Giká ni Opì sù ngóro kórì dhya àlo dré rìle bvò dri dhi t́ni. ²⁷ Dhya nda kàdré ayíle ngátsi sè yà, kó ngalè kàdré ngàle kítú sè yà dhi, kórì nda adré apfòle mbàle, tágba dhya nda dré ǹizoá ngalè tà nda adré ru 'o ng̀ini ya dhi ko dhi. ²⁸ Bvò nda ni tàndi adré kórì nda ni 'o adrélé lò'wa 'a dhi ǹi. Kórì nda adré rè zyà apfòle mb̀i ro gò, drì ni dré adrézó pfòle gò, dré adrézó lò'wa 'a. ²⁹ Lò'wa nda ì kòka dre dhi, dhya nda adré méngerè adó adrézó lwáá. Tàko ko, lókyá adrézó lò'wa nda ki akónà dhi kitswá dre.»

*Tà tadhále mùtádi lò'wa ni tà rú dhi
(À kònò kpà Mátáyò 13:31-32, 34; Lúkà 13:18-19)*

³⁰ Yésu gò tàá dhi: «Má ni kitswá Giká ni Opì ni tà tadhá àdho ngá rú? Kó ngalè, má ni tà ni ni tadhá kúlí alaala ángùdhi sè? ³¹ Opì nda sù ngóro mùtádi lò'wa t́ni.† Lò'wa nda konyókonyó mvá lavulé lò'wa àruka títi adrélé rìle bvò dri dhi i rúsè. ³² Di, à kàdré lò'wa nda ni rì dhi, adré ina apfòle mbàle atsálé kàdrì ngá àruka títi adrélé kidhilé amvú 'á dhi ki lavú. Adré mbàle àyi kólá ki lebhé í rúsè kàdrìkàdrì gò, àrí ì dré adrézó bhà si drìlána l̀indrí ni ni tà sè.»

† 4:31 4:31 Yúdà ànzì ì adré tá mùtádi lò'wa kòndhi ni ri àyi ki amvú na, adrézó lò'wa ni ni lomvó, adrélé dàle mányàngá na. Tágba mùtádi lò'wa nda dré adrézó tsámvá lavulé dhi, adrè mbàle tsále byá méterè na dhi na.

³³ Di Yésu adré tá Giká ni kúlí tadhá àyi dré kúlí alaala bí làsú be kònìni dhi i sè, tsàle ì dré kitswázó tà nda ki àndu ni bwà ko dhi na. ³⁴ Adré tá tà àlo tadhá àyi dré kúlí alaala àko dhi ko. Di, ì dré adrérà'a lebèbhá ni ìbe àyi pátí dhi 'á dhi, adré tá ína tà tíí nda ki àndu ngi àyi dré.

Yésu kíkí lyãandre

(A kònò kpà Mátáyò 8:23-27; Lúkà 8:22-25)

³⁵ Kítú nda ni ìndró sè dhi, Yésu dré tàzoá áyi lebèbhá i dré dhi: «Mà kòzya tãpãriandre ni ta'á na.» ³⁶ Di akódhi ni lebèbhá nda ì kòtombà bwátù dré tá adrézó lána dhi na dre dhi, ì dré móndyá zyandre nda ki tayízó gò, kidhózó adrélé zyàle ta'á na. Bwátù àruka ì adré tá kpà zyàle tùmání àyi ìbe. ³⁷ Gbã kòdhwa, lyãandre gú dhi dré ngàzo adrélé vïle tãpãriandre nda mi. Yí adrélépi longálé dhi dré adrézó lodàle bwátù na gò, bwátù nda dré adrézó 'òle arílé. ³⁸ Di, Yésu adré tá ína ayí ko àmvòràmvò kùsé dri. Gò akódhi ni lebèbhá nda ì dré akódhi ni torózó, tàzoá drá dhi: «Tadhálépi, mà adré dràle! Tà nda tsí tà tàko 'i mí dré?»

³⁹ Di Yésu dré ngàzo ligílé lyãandre nda dri, tàzoá tãpãriandre nda dré dhi: «Mí kíkí mi adrélé kírí!» Lyãandre nda dré rìzo adrélé kírí gò, ngá dré gòzo bhùle ndiii. ⁴⁰ Di Yésu dré tàzoá áyi lebèbhá i dré dhi: «Mí adré ngá ro àdho tà sè? Ami dhu rè tà ka'íka'í àko?»

⁴¹ Tirí dré gàzo àyi léna bí gò, ì dré adrézó lizíá àyi kòfalésè dhi: «Dhya kòndi tá ína àdhi 'i, ndìndì lyãandre i tãpãriandre be dhi ì dré adrézó akódhi ni kúlí ka'í 'òle ni?»

5

Yésu tídrí agó àlo tírí kònzi ìbe í léna dhi

(A kònò kpà Mátáyò 8:28-34; Lúkà 8:26-39)

¹ Ì kòzya tãpãriandre nda ni ta'á na dre dhi, ì dré tsàzo bvò Gèrásà kya na.* ² Yésu kàsí bwátù lésè dre dhi, agó àlo tírí kònzi ìbe í léna dhi dré apfòzo ngbò ró mógó lésè kitswálé ru kisú akódhi be. ³ Agó nda adré tá ína ayílé mógó 'ásè. Dhya àlo kitswá tá véle akódhi ni ru 'ìle ndìndì nyìrì sè bwà ko. ⁴ Tàko ko, vésè be bí, à adré tá akódhi ni pá ki tí'ì kómve sè, adrézó akódhi ni drígá ki tí'ì nyìrì sè. Di, akódhi adré tá ína nyìrì nda ki tikí, adrézó kómve nda ki tonò. Dhya àlo kitswálépi akódhi ni bha áyi rìnyí zàle bwà dhi tá yókódhó. ⁵ Kítú sè ìndì ngátsi sè dhi, akódhi adré tá tatsíle tetrébe mógó 'ásè ìndì kóngó i drìsè, adrézó áyi rúbhá tisi kírà sè.

⁶ Di akódhi kònò Yésu vwàvwà ro dre dhi, dré ngàzo aralé adhéle áyi kórókó titi akódhi kandrá. ⁷ Dré yòzoá kúlí 'u'ù sè dhi: «Yésu, Giká kurú na dhi ni Mvágó, àma kòfalésè mí be dhi, àdho tà 'i? Má adré ámi ti lizí Giká ni rú sè, mí kò'oró ma kònzi ko!» ⁸ Tà tá kònìni tàko ko, Yésu tà tá drá dhi: «Tírí kònzi, mí pfò agó kònìdhi lésè!» ⁹ Gò Yésu dré lizízóá tíá dhi: «Ámi rú àdhi?» Akódhi logó drá dhi: «Áma rú <Zyandre>. Angyá ko, àma agó kòndi léna dhi bí.» ¹⁰ Di tírí kònzi nda dré dhèzo adrélé ngòle Yésu rú, kòmùró àyi pfòle bvò nda 'ásè ko dhi bvó.

¹¹ Ayi làgana kònani dhi, tìgá ki pãrí andre adré tá ngá nya kóngó drìna. ¹² Di tírí kònzi nda ì dré Yésu ni ti lizízó tàzoá dhi: «Mí kòmù àma lile tìgá kòna i véna wà, mà kòtifíró àyi léna be dhi bvó.» ¹³ Yésu dré ka'izoá. Di tírí kònzi nda ì dré topfòzo agó nda lésè, lile tifílé tìgá nda i léna. Gò

* **5:1** 5:1 Móndyá zile Gèrásà i ró kòni i, Mátáyò adré zía Gádàrà i ró. A kònò Mátáyò 8:28. Ayi nda ki bvò tá tãpãriandre Gálláyà àdhya ni ta'á na, kítú dré apfòrà lésè.

tìgá ànyíànyì ngùlù-rĩ nda ì dré ndízo tí tí kòngó nda ni gòlòko 'ásè, ledhélé tǎpǎriandre na, yĩ mvu gò, todràzo.

¹⁴ Gò tìgá nda ki likíbhá ì dré ngàzo ràle tà lavúlépi nda ni rúbí longóbe bhàandre na ìndì gbàbhú 'ásè. Dì mǒndí zyandre dhi ì dré apfòzo tà nda ni no. ¹⁵ Ì kàtsá Yésu véle dre dhi, ì dré agó tá tirí kònzì zyandre íbe í léna nda ni nòzo adrérà'a lírìlé Yésu làga. Akódhi tá kítá íbe í rú, ìndì tà kisùkisù íbe dóro. Dì tirí dré àyi ki 'òzo lavúlé. ¹⁶ Gò dhya tà nda ki nobhá mǐ sè dhi ì dré tà atsábhá agó tá tirí kònzì íbe nda rú, ìndì tìgá í rú dhi ki títízó àyi dré. ¹⁷ Dì àyi nda ì dré ngàzo Yésu ni ti lizí, kòngaró àyi ki bvò 'ásè be dhi bvò.

¹⁸ Yésu dré tá adrérà'a mbàle bwátù na dhi 'á dhi, agó tá tirí kònzì íbe í léna nda dré akódhi ni ti lizízó, ì kòlìró tùmání. ¹⁹ Dì, Yésu dré akódhi ni logázó, tàzoá drá dhi: «Mí nzi mí bhàna, ámi sùrú na. Mí tití àyi dré tà tí tí Mírì dré 'òle mí dré dhi ì, ìndì akódhi bhà ámi kizà ngíni ya dhi.» ²⁰ Dì agó nda dré ngàzo lile tà tí tí Yésu dré 'òle í dré dhi ki longóbe bhàandre zìle Mudrí dhi ì 'ásè. Dì mǒndyá tí tí dhi ì adré tá akódhi ni yi síbhálé be ngbo.

*Yésu tidrí tòkó àlo dhi, ìndì tìngá Yàyìrò ni mvátòkó dràdrà lésè
(A kònò kpà Mátáyò 9:18-26; Lúka 8:40-56)*

²¹ Yésu kògò azyalé tǎpǎriandre nda ni ta'á lésè bwátù sè dre dhi, mǒndí zyandre lavulé dhi ì dré ru kimózó akódhi làgàsè kúrú tǎpǎriandre mǐle. ²² Yúdà ànzi ki lisámbo dzó ni kàdrì ki àlo rú be Yàyìrò dhi dré kpà atsázó kònàle. Dì kònò Yésu dre dhi, dré adhézó akódhi pá, ²³ akódhi ni ti lizí tà tàndì ró tàzoá dhi: «Áma zapi ànyíànyì dràdrà mǐle. Mí alì ámi drígá bha akódhi dri wà, kàdrìró adrélé lídrì be!» ²⁴ Dì Yésu ì dré ngàzo adrélé lile akódhi be. Mǒndyá zyandre lavulé nda ì dré kpà adrézó akódhi ni lebe, adrézó àyi ki tri rúásà.

²⁵ Dì àyi nda ì kòfalé dhi, tòkó àlo kàrí dré adrézó ràle rúásà kóná be mudrí-drì-rì dhi tá be. ²⁶ Akódhi nda nya tá kizà lavulé kódzó bí dhi ì drígá. Kizá tá ngá í drígàsè akílé tí tí wóyá. Dì, kàrí nda adré tá véle ràle rúásà lile drìdrì. ²⁷ Dì kòyi Yésu ni tà dre dhi, dré lavúzó mǒndyá zyandre nda ì kòfalésè, atsalé ànyì Yésu àmvolésè gò, akódhi ni kítá ti tabè. ²⁸ Angyá ko, adré tá ína kisúá dhi: «Má kòtabè ngbà 'í akódhi ni kítá ti kòdhya dhi, má ni adrí.» ²⁹ Gbǎ kòdhwa, kàrí adrélépi ràle rúásà nda dré akízó gò, dré atógyàzoá í rú dhi, í adrí àyi kizà nda lésè dre.

³⁰ Gbǎ lókyá nda sè dhi, Yésu dré kpà atógyàzoá í rú dhi, rìnyí pfò tá í lésè dre. Dré àyi alázó mǒndyá zyandre nda ì kòfalé gò, lizíá dhi: «Àdhi tabè kítá mána nì?» ³¹ Akódhi ni lebèbhá ì logó drá dhi: «Mí nò zakó mǒndyá zyandre kòni ì adrérà'a àyi ki tri mí rúsè dhi 'í! Mí adré di lizíá dhi, «Adhi tabè ma nì» ya dhi ngíni?» ³² Dì, Yésu dré gòzo véle adrélé mǒndyá í làgàsè nda ki no, nìzoá ngalè àdhi 'o tà nda nì ya dhi. ³³ Tòkó nda kàtógyà tà atsalépi í rú dhi dre dhi, dré alizo lyabe tirí dré adhéle akódhi pá gò, tà í dré 'òle nda ni ta drá ngádra 'á. ³⁴ Dì Yésu dré tàzoá drá dhi: «Áma zapi, ámi tà ka'íka'í tidrí mǐ dre. Mí lè togó be kàdrìkàdrì. Mí adrí kizà mína lésè dre.»

³⁵ Yésu dré rè dhu adrérà'a tà ta dhi 'á dhi, mǒndí àruka angábhá Yàyìrò, lisámbo dzó ni kàdrì nda bhàlésè dhi ì dré atsázó tàá drá dhi: «Ámi zapi drà dre. Tà adrézó gòle dhya tà tadhálépi dhi ni lagù ásà dhi àdho tà 'i?» ³⁶ Dì, Yésu dré ína kúlí nda ni ka'izo yìle ko. Gò dré tàzoá Yàyìrò dré dhi: «Mí ro ngá ko. Mí kòka'í ngbà 'í ka'íka'í.»

³⁷ Di dré mǎndí àzya ka'izo lile í vésè ko, ka'í ngbà 'í Pétèró, Yàkóbhò, tsàle adrúpi ni Yòwánì be dhi ì kòdhya. ³⁸ Ì kòtsa Yàyíró bhàna dre dhi, Yésu dré nòzoá dhi, mǎndyá títi dhi kì drì abíabí gò, ì dré adrézó àwó ngo, adrézó tongólé lúlú be. ³⁹ Di kòfì dzó nda na dre dhi, dré tazoá àyi dré dhi: «Àmi kì drì abíabí gò, mì dré adrézó àwó ngo àdho tà sè? Mvámvá kòdhi drà ko. Adré ína ayi ko.» ⁴⁰ Gò ì dré dhèzo adrélé akódhi ni gu. Di Yésu dré àyi kì 'òzo pfole títi kivi na. Dré mvámvá nda ni atá kì drizo andre ni íbe, ìndì àyi lebèbhá na nda íbe gò, fizo àyi íbe àrà mvámvá nda dré adrézó dhi na. ⁴¹ Dré akódhi ni drígá ruzo, tazoá drá dhi: «Tàlità kúmì!» (Kòdhi adré leá tàle dhi: «Mvátòkó, má tà mí dré dhi, mí nga!») ⁴² Gbã kòdhwa, mvátòkó adrélépi tá kóná íbe mudrí-drì-rì nda dré ngàzo kidhólé atsi to. Di àyi kì líndrí dré gazo bhwábhwa. ⁴³ Gò Yésu dré àyi kì kodzózó tà tándi ró tazoá dhi, ì kòlongó tà nda dhya àlo dré ko. Dré tazoá dhi, ì kòfè ngá mvámvá nda dré nyàle.

6

Nàzàrètàbhá ì ka'í Yésu ko (A kònò kpà Mátáyò 13:53-58; Lúkà 4:16-30)

¹ Yésu kòtayí àrà nda dre dhi, dré lizo tsàle bhàandre í dré tá mbàzo lána dhi na.* Akódhi ni lebèbhá ì lè tá kpà túmání akódhi be. ² Sábátù kàtsá dre dhi, dré kidhózó adrélé tà tadhá Yúdà ànzi kì lísambò dzó na. Gò mǎndyá zyandre nda ì dré adrézó akódhi ni yi síbhálé be ngbo, adrézó lizíá àyi kòfalésè dhi: «Dhya kòndi kisú ína tà kòdhi ì ángwà? Tògyá fèle drá kònini ni àdho tògyá 'i? Kisú kpà rinyí adrézó tà líndrígá ró dhi kì 'o àyi tándi ni drígá sè dhi ángwà? ³ Akódhi kòndi tsì dhya adrélépi fa ledé dhi 'i ko? Akódhi tsì Màríyà ni mvá 'i ko? Adrúpi ni ì tsì Yàkóbhò, Yósè, Yúdà tsàle Símónà ko? Amvúpi ni ì àma kòfalé ko?» Di tà nda sè dhi, ì kitswá tá Yésu ni ka'í bwà ko. ⁴ Di Yésu dré tazoá àyi dré dhi: «À adré ngbà 'í prófétà ni líndrì bha ko dhi akódhi ni tándi bha, akódhi ni súrú 'á, ìndì akódhi ni dzó 'á.» ⁵ Di akódhi kitswá tá tà àzya líndrígá ró dhi ni 'o kònàle ko, bhà ngbà 'í àyi drígá dràbhá àruka ì dri, àyi kì tidrízó dhi kòdhya. ⁶ Di akódhi ni líndrí adré tá gàle, ì dré tá adrélé tà ka'íka'í àko dhi sè.

Yésu tibhù àyi lebèbhá mudrí-drì-rì dhi ì lile àzì na (A kònò kpà Mátáyò 10:5-15; Lúkà 9:1-6)

Amvolásà dhi, Yésu dré ngàzo adrélé tatsilé tà tadhábe bhà àlo àlo títi bvò nda lé dhi ì 'àsè.

⁷ Dré àyi lebèbhá mudrí-drì-rì dhi kì azízó, rinyí fèzo àyi dré kitswázó tírì kònzi kì bha àyi pálé gò, dré kidhózó àyi kì tibhù lile rì rì àzì 'o. ⁸ Dré tá adrérà'a àyi kì tibhù dhi 'á dhi, lazí tà àyi dri kònini: «Mì do ngá àlo dhi atsi sè ko, ngbà 'í kùtù fa kòdhya. Mì kòdo mápà 'i yà, kòmvò 'i yà, kó ngalè làfa 'i yà dhi àmi rú ko. ⁹ Mì asó kámókà, di, mì kòdo kítá agá lésè dhi ni àzya ko. ¹⁰ Dzó ángùdhi mì dré dra fizo lána dhi, mì kàdré ayilé kònàle tsàle kítú mì dré dra ngàzo bhà nda 'àsè dhi tú. ¹¹ Bhà ángùdhi dra àmi kì ka'izo dòle lána dóro ko yà, kó ngalè àmi kì kúlí yizo ko yà dhi na dhi, mì kòpfò 'àsà, ìndì mì kòtowá tàpfulíndrí àmi pásè tadházóá dhi, mì tayí àyi kì tà títi dre.»

* **6:1** 6:1 Bhàandre Yésu dré mbàzo lána kòndhi tá Nàzàrétà 'i. A kònò Lúkà 4:16; Mátáyò 13:54.

¹² Di Yésu ni lebèbhá nda ì dré ngàzo lile longóaba móndí i dré dhi, ì kòladzá àyi ki togó agòzo Giká vélé. ¹³ I adré tá tirí kònze bí dhi ki dro móndí i lésè, adrézó dò da dràbhá bí dhi i dri, adrézó àyi ki tidrí.

*Yòwàni bàtìsimò fèlepi ni dràma
(A kònò kpà Mátáyò 14:1-12; Lúkà 9:7-9)*

¹⁴ Di ópí Eródè dré tà nda ki rúbí yìzo. Tàko ko, Yésu ni rúbí la'ú tá bvò nda 'àsè títi. Móndí àruka ì adré tá taa dhi: «Yòwàni Bàtìsimò fèlepi angá ína dràdrà lésè nì! Àsà dhi, akódhi rìnyí íbe adrézó tà líntríga ró dhi ki 'o.» ¹⁵ Aruka ni ì adré tá taa dhi: «Akódhi Elíyà 'i.» Aruka ni ì adré kó taa dhi: «Akódhi pròfétà 'i, ngóro pròfétà atú dhi ki àlo tìni.» ¹⁶ Di, Eródè kòyi tà adréle tàle nda i dre dhi, dré ína tàzoá dhi: «Yòwàni má dré drí 'òle lile kòdhi angá ína dràdrà lésè nì.»

¹⁷ Tàko ko, Eródè nda 'o tá Yòwàni rùle adròle, bhèle bádzó na dhi nì. 'O tá kònnì àyi adrúpi Fílípò ni tòkó, Eròdíyà, í dré tá dòle mòle tòko ró dhi ni tà sè. ¹⁸ Angyá ko, Yòwàni adré tá taa Eródè dré dhi: «Kitswá mí dré adrézó ámi adrúpi ni tòkó íbe dhi ko.» ¹⁹ Àsà dhi, Eròdíyà nda adré tá togó kònze bha Yòwàni rú. Adré tá akódhi ni le pfùle dràle, di, kitswá tá ína tà 'o bwà ko. ²⁰ Tàko ko, Eródè nì ína tàle dhi, Yòwàni tá móndí gyägya ìndì lólo dhi 'i dhi be. Di adré tá akódhi ni ro, adrézó sùle rúá. Adré tá kpà akódhi ni kúlí le yìle, tágba akódhi ni drí dré tá adrézó abílè tò kúlí nda i sè dhi.

²¹ Di, lókyá Eròdíyà dré kitswázó tà 'o bwà dhi dré atsázó. Kítú Eródè ni tìzo ásà dhi sè dhi, akódhi dré gwányá 'òzo àyi àzibhá ki kàdrì i dré, sòdá ki kàdrì i dré, ìndì móndí kàdrì àruka Gàliláyà àdhyà i dré. ²² Gò Eròdíyà ni zapí dré apfòzo ngá to Eródè i kandrà móndyá dré azilé gwányá nda lé dhi íbe, àyi ki togó 'òzo kiníle tò. Di ópí nda dré tàzoá mvátokó nda dré dhi: «Mí zi ngá ángùdhi mí dré adréle lèle dhi má tí, má kòfèro mí dré.» ²³ Dré mòmndrà sizo tàzoá drá dhi: «Ngá ángùdhi mí dré dra zìle má tí dhi, má ni fèá mí dré, kàdré gba áma òpí lanzíle 'a be rí dhi ni àlo 'i yà dhi.» ²⁴ Gò mvátokó nda dré pfòzo lizíá àyi andre tí dhi: «Má kòzi àdho ngá kòdhyà ya?» Andre ni logó dhi: «Mí kòzi Yòwàni Bàtìsimò fèlepi ni drí kòdhyà.» ²⁵ Di mvátokó nda dré gòzo tsàle mbèlè ópí nda véna, taa drá dhi: «Má lè mí káfè má dré Yòwàni Bàtìsimò fèlepi ni drí kònwa sànnì na.» ²⁶ Gò ópí nda ni togó dré kizà nyàzo lavúlè tà nda sè. Di, mòmndrà dré tá sile móndyá azilé nda i kandrà dhi i sè dhi, lè ína tà zìle í tí nda gale ko. ²⁷ Dré ndìri sòdá ki àlo mùzo lile kitswálè Yòwàni ni drí li, kògòro agòle ába be dhi bvó. Di sòdá nda dré lizo Yòwàni ni drí li bádzó na gò, ²⁸ drí nda ni adózo sànnì na, alizo fèá mvátokó nda dré. Gò akódhi nda dré fèzoá àyi andre dré. ²⁹ Di Yòwàni ni lebèbhá ì kòyi tà nda dre dhi, ì dré tsàzo akódhi ni àbvò do lizo bhàá mógó na.

*Yésu fè ngá nyàle móndí ngùlù-nzi dhi i dré
(A kònò kpà Mátáyò 14:13-21; Lúkà 9:10-17; Yòwàni 6:1-14)*

³⁰ Apóstolò Yésu dré tá tibhùle nda ì kàgò dre dhi, ì dré àyi ki kimózo akódhi làga, tà títi ì dré 'òle ìndì tadhálè dhi ki tití drá. ³¹ Gò Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì alì, mà kòlìró àma pátí lovólè tsà àrà móndí àko dhi na.» Tà tá kònnì tàko ko, móndí zyandre dhi ì adré tá alìle, adréle gòle gò, Yésu ì dré ndìndì adrézó lókyá ngá nyàzo dhi íbe ko.

³² I dré di tombàzo bwátù na kitswálè lile àyi pátí àrà móndí àko dhi na dhi bvó. ³³ Di, móndí bí àyi ki nobhá lǐrà'a dhi ì nì tá àrà ì dré tá adrézó

lìle lána dhi be. Gò mómí zyandre dhi ì dré ngàzo bhàandre títi dhi ì lésè, ràle pá sè tsàle àrà nda na drìdrì Yésu ì kandrána. ³⁴ Di Yésu kàsí bwátù lésè dre dhi, dré mómí zyandre lavulé nda ki nòzo gò, kizà dòzo áyi togó na àyi ki tà sè. Tàko ko, àyi tá ngóro kábilígyà adrèbhá àyi ki líkílépi àko dhi ì tíni. Di dré kídhózó adrélé tà bí dhi ki tadhá àyi dré.

³⁵ Ìndró kàndrì dre dhi, akódhi ni lebhèbhá ì dré àyi ki kisízo ànyi akódhi làga, tàá drá dhi: «Kòndhi àrà bhà àko dhi 'i, ìndì lókyá lavú dre. ³⁶ Mí kòfè di láti mómí zyandre kòni ì dré lizo mányàngá gi nyàle gbàbhú 'ásè ìndì bhà àma làgàsè dhi ì 'ásè wà.» ³⁷ Di, Yésu logó àyi dré dhi: «Àmi ki tàndi, mì fè ngá àyi dré nyàle dhi àmi.» Ì gò tàá drá dhi: «Mà kòlì tsi làfa lò'wa kámá-rì dhi ki kizá ngbà, mápà gizo kitswálé fèle àyi títi dhi ì dré nyàle?»† ³⁸ Di Yésu lízì àyi tí dhi: «Àmi mápà íbe ángopí? Mì lí nòá.» Ì kòlì nòá dre dhi, ì dré tàzoá dhi: «Àma mápà íbe nzi, ìndì kosyá íbe rì.»

³⁹ Di Yésu dré tàzoá àyi dré dhi, ì kòtukù mómí títi nda ì lírìlé mbìlìdrì drìsè. ⁴⁰ Gò àyi nda ì dré lírìzó ngbungbu nyadhi-nzi, ìndì nyadhi-rì-drì-mudrí. ⁴¹ Di Yésu kádó mápà nzi nda ì kosyá rì nda íbe dre dhi, dré mì tìngázó kurú na bhù na, tà tani zizo Gíká tí ngá nda ì dri. Dré mápà nda ki tojòzo lanzíle áyi lebhèbhá ì dré, ì kòlanzíro mómí zyandre nda ì dré. Dré kpà kosyá rì nda ki lanzízo àyi títi dhi ì dré. ⁴² Di àyi títi nda ì dré nyàzoá pìzo. ⁴³ Gò akódhi ni lebhèbhá ì dré mápà nda ki àmbí kosyá íbe dhi ki lokózó gale kánzì mudrí-drì-rì dhi ì sè bíbi. ⁴⁴ Ago ngá nda ki nyabhá dhi ì tá ngulù-nzi.

Yésu to atsí tǎpǎriandre drìsè

(A kònò kpà Mátáyò 14:22-33; Yòwànì 6:15-21)

⁴⁵ Gbǎ lókyá nda sè dhi, Yésu dré áyi lebhèbhá ki 'òzo lìle mbàle bwátù na, ì kòzyaró drìdrì ì kandrána tǎpǎriandre ni ta'á na, Bètèsàyídà na. Tàko ko, lè tá rè zyà láti fèle mómí zyandre nda ì dré lizo 'íká. ⁴⁶ Kòlazì àyi tí dre dhi, dré mbàzo kòngó àlo drìna kitswálé tà ta Gíká be.

⁴⁷ Ngá kànì dre dhi, Yésu ni lebhèbhá ì tá bwátù na tǎpǎriandre nda ni kítógá na. Di, akódhi tá ina kalóma bvò dri. ⁴⁸ Dré nòzoá dhi, áyi lebhèbhá nda ì adrè tá ru lagù kápì sè kitswálé bwátù zi lìle drìdrì, lyǎandre dré adrélé v̄ile sínyà dri àyi rú dhi sè. Di ngátsi kítógá àmvolésè dhi, dré ngàzo adrélé atsí to tǎpǎriandre drìsè, adrèzo lìle áyi lebhèbhá nda ì véna, adrélé 'òle àyi ki lavú. ⁴⁹ Ì kònò akódhi adrèrà'a atsí to tǎpǎriandre drìsè dre dhi, ì dré kisúzoá dhi, kòdhi tá mómí líndrì 'i gò, ì dré ngàzo tetrélé. ⁵⁰ Tàko ko, àyi títi dhi ì nò tá akódhi gò, tirì dré gàzo àyi léna bí. Di, gbǎ kòdhwa, Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì tsi togó! Ma 'i. Mì ro ngá ko!» ⁵¹ Dré mbàzo bwátù na àyi véna gò, lyǎandre nda dré rizo adrélé kíri. Di àyi ki líndrì dré gàzo bhwǎbhwa. ⁵² Angyá ko, tà líndrìga ró Yésu dré 'òle mápà ni tà sè nda fì tá dhu rè àyi drìna ko, àyi ki togó dré tá adrélé tòmbatòmba dhi sè.

Yésu tídrì drǎbhá ì bvò Gènèsàrètè àdhyà na

(A kònò kpà Mátáyò 14:34-36)

⁵³ Ì kòzya tǎpǎriandre nda ni ta'á na dre dhi, ì dré tsàzo bvò Gènèsàrètè àdhyà na. ⁵⁴ Ì dré tá adrèrà'a apfòle bwátù lésè dhi 'á dhi, mómí kònàle dhi ì dré ndrì Yésu ni nòzo nìle kyá. ⁵⁵ Di ì dré ngàzo tatsíle bvò nda 'ásè

† 6:37 6:37 A adrè tá làfa lò'wa kòndhi ni rú zi «dènári». Dènári àlo dhi tá làfa adrélé fèle mómí àlo dré ázi 'òle kítú àlo sè dhi tí dhi 'i. Di làfa lò'wa kámá-rì kòni ì tá làgí kàdrì 'i.

títí, adrélé dràbhá ki adó ká'yá i dri, adrézó alìle àyi íbe àrà ángùdhi ì dré yìzoá akódhi lána dhi lé. ⁵⁶ Di àrà títí Yésu dré adrézó lile dhi i 'ásè dhi, gba kàdré bhàandre 'i yà, bhà 'i yà, kó ngalè gbàbhú 'i yà dhi, móndí ì adré tá àyi ki dràbhá ki adó alizo àyi íbe àrà adrézó ngá lagí dhi i 'ásè. Di ì adré tá akódhi ni ti lizí, kòtayíró dràbhá nda ì adrélé ngbà 'í àyi kítá ti tabè kòdhyà. Di àyi títí adrébhá tabèá nda ì adré tá adrélé.

7

Gìká ni kúlí bhèma adrézó móndí ki labhi lebè dhi (A kònò kpà Mátáyò 15:1-9)

¹ Kítú àlo dhi, Fàrìsáyò ì tatrítrí kúlí tadhábhá àruka angábhá Yèrúsaléma lésè dhi ì alì tá ru kimó Yésu làga. ² Gò ì dré nòzoá dhi, akódhi ni lebèbhá ki àruka ì adré tá ngá nya drígá be ndí ró. Kòdhi adré tàá dhi, ì adré tá ngá nya drígá dzi àko ró. ³ (Tàko ko, Fàrìsáyò ì Yúdà ànzì àruka títí dhi íbe dhi, ì adré rè ngbú àyi ki drígá dzi dóro 'íká, gò adrézó ngá nya ndò, ì dré adrélé tròle àyi ki tábhí ki labhi ì rú dhi sè. ⁴ † kàdré nzìle àrà adrézó ngá lagí dhi lésè dhi, ì adré ngbú àyi ki temvé yí sè 'íká, gò adrézó ngá nya ndò. † adré kpà labhi àruka bí dhi ki lebè, adrézó kópò ki dzi lìdrí íbe ìndì sàni íbe.*) ⁵ Di Fàrìsáyò nda ì tatrítrí kúlí tadhábhá nda íbe dhi ì dré lizízoá Yésu tí dhi: «Àmi lebèbhá ì adré àma ki tábhí ki labhi lebè ko àdho tà sè? Tàko ko, ì adré àyikya ngá nya drígá be ndí ró.» ⁶ Yésu logó àyi dré dhi: «Pròfétà Èsáyà dré tá adrerà'a Gìká ni kúlí longó àmi túrúpúbhá ì ró ni ki tà sè dhi 'á dhi, longó tà nda kyá tàzoá dhi: <Móndyá kòdhi ì adré áma lindrì bha ngbà 'í ti sè. Di, àyi ki togó vwà ína má rúsè vwàvwà.

⁷ † adré lisámbo 'o má dré wóyá.

Tàko ko, ì adré tòlí angábhá móndí ì vélésè dhi ki tadhá ngóro tòlí nda ì angá tá má vélésè na tìni.>†

⁸ Mì tayí àmikya tòlí Gìká àdhyà ì, adrézó tròle labhi móndí kya ì rú.»

⁹ Gò tàá àyi dré dhi: «Mì nì àmikya adrélé Gìká ni tòlí ki bhe gàrà dri, adrézó àmi ki tàndì ki labhi ki líkí dhi dóro. ¹⁰ Tàko ko, Mósè tà tá dhi: <Lè mí kàdré àmi atá ni lindrì bha àmi andre be.>‡ Tà kpà dhi: <Dhya adrélépi tà ta kònzì àyi atá rú yà, kó ngalè àyi andre rú yà dhi, lè à kò'o akódhi nda dràle dràdrà.>§ ¹¹ Di, mì adré àmikya tàá dhi, dhya àlo ni kitswá tàá àyi atá dré yà, kó ngalè àyi andre dré yà dhi: <Ngá má dré tá kitswá lé fèle àmi ledé dhi kòròbànì 'i, kòdhi adré tàá dhi, ngá fèle Gìká dré dhi 'i.> ¹² Akódhi nda kòtà kònìni dhi, mì adré dì vélé akódhi ni tayí tà 'o atá ni dré yà, kó ngalè andre ni dré yà dhi ko. ¹³ Di ásà dhi, mì adré àmikya Gìká ni kúlí bhe gàrà dri, àmi ki labhi mì dré kiséle àmi ki tábhí ì véna dhi ki tà sè. Mì adré kpà tà bí dhi ki 'o kònìni.»

Tà adrébhá móndí ki 'o atsálé ndí ró Gìká mìlésè dhi ì (A kònò kpà Mátáyò 15:10-20)

¹⁴ Gò Yésu dré gòzo móndyá zyandre kònàle dhi ki azí, tàzoá àyi dré dhi: «Àmi títí, mì yi vo rè tà kònìdhi, àndu ni ni nìzo ká! ¹⁵ Ngá adrélépi fìle móndí léna dhi kitswá akódhi ni 'o atsálé ndí ró bwà ko. Be ró dhi, tà

* **7:4** 7:4 Wárágà àruka Gìká ni Kúlí tisizo àyi dri dhi ì adré kókpà tàá kònwa dhi: [...ìndì lírìrà adrézó ngá nya dhi íbe]. † **7:7** 7:7 A kònò Èsáyà 29:13. ‡ **7:10** 7:10 A kònò Pfòma 20:12; Dùtèrònómè 5:16. § **7:10** 7:10 A kònò Pfòma 21:17; Lèvitikè 20:9.

adrélépi apfòle móndí lésè dhi adrè ína akódhi ni 'o atsálé ndĩ ró dhi nì.» [16 *]

17 Yésu kòtayí mónnyá zyandre nda i dre dhi, dré nzìzo bhàna gò, akódhi ni lebèbhá ì dré kúlí alaala nda ni àndu lizizó tíá. 18 Akódhi dré tazoá àyi dré dhi: «Àmi, àmi kókpà tà nìni àko? Mì nì ko tàle dhi, ngá adrélépi file móndí léna dhi kitswá ína akódhi ni 'o atsálé ndĩ ró bwà ko dhi? 19 Tàko ko, ngá nda adrè file akódhi ni togó na ko. Be ró dhi, adrè ína file akódhi ni 'a na gò, adrélé apfòle akódhi ni rúbhá lésè.» (Kúlí nda kòdhi sè dhi, Yésu adrè tá taa dhi, mányàngá títi dhi i dóro Giká mlésè.)

20 Yésu gò taa dhi: «Tà adrélépi apfòle móndí ni togó lésè dhi ína tà adrélépi akódhi ni 'o atsálé ndĩ ró dhi 'i. 21 Tàko ko, tà adrèbhá apfòle móndí ki togó lésè dhi i, tà kòni 'i: tà kònzì kisùle dhi i, ndòtò tà, kugù tà, móndí ki tufuma ni tà, 22 múná tà, ngá lovó ni tà, togó kònzì ni tà, móndí ki litima ni tà, tà swà, lovó kònzì bhàma móndí i rú dhi ni tà, móndí ki rú tàma kònzì dhi ni tà, drìkàdrì ni tà, ìndì tà azaaza. 23 Tà kònzì nda kòdhi ì adrè títi apfòle móndí ki togó lésè gò, adrélé àyi ki 'o atsálé ndĩ ró.»

*Tòkò àlo sùrú twá ro dhi ka'i Yésu bàti
(À kònò kpà Mátáyò 15:21-28)*

24 Amvolásà dhi, Yésu dré àrà nda ni tayízó gò, lizo tsàle bvò Tírè làga dhi na. Kònàle dhi, dré fizo dzó àlo na lùzu ró. Lè tá à kòni i kònàle dhi ko. Dì, kitswá tá ína tà nda ni zu móndí i dré bwà ko. 25 Dì tòkò àlo zapi ni dré adrézó tírì kònzì íbe í léna dhi kòyi Yésu ni rúbí dre dhi, dré ndiri alizo adhéle akódhi pá. 26 Tòkò nda tá ína móndí sùrú twá ro ùle bvò Fòwínikè àdhya Sírìyà le dhi na dhi 'i. Dì dré ngàzo adrélé Yésu ni ti lizí, kòdroró tírì kònzì nda àyi zapi lésè be dhi bvò. 27 Yésu dré tazoá drá dhi: «Mí tayí rè zyà ànzimvá i ngá nya pìzo 'íká. Tàko ko, kitswá ànzimvá ki mápà dòzo bhèle kòkí i dré dhi ko.» 28 Dì, tòkò nda logó drá dhi: «Mírì, tágba kònzìni dhi, ndìndì kòkí mísá zàle dhi ì adrè àyikya mápà kórònyá ànzimvá ì dré adrélé tayíle ledhélé dhi ki nya kòdhya.» 29 Dì Yésu tà drá dhi: «Kúlí mí dré logólé kòdhi sè dhi, mí kitswá nzìle. Tírì kònzì nda pfò ámi zapi lésè dre.» 30 Dì tòkò nda kònzì í bhàna dre dhi, dré àyi zapi nda ni kisúzó adrèrà'a ayíle lángá dri. Tírì kònzì nda pfò tá lásà dre.

Yésu tídrí agó àlo bíbhálé be kùdúkùdu ró adrélépi kpà ábhábhá ro dhi

31 Amvolásà dhi, Yésu dré bvò Tírè làga nda ni tayízó gò, lizo lavúle Sídónà 'asè, ìndì bvò zìle bhàandre Mudrí i ró dhi 'asè, gòle tsàle tápáriandre Gàliláyà àdhya làgana. 32 Kònàle dhi, à dré agó àlo bíbhálé be kùdúkùdu ró adrélépi kpà ábhábhá ro dhi ni adzízó Yésu véle, akódhi ni ti lizizó, kòbhàró drígá agó nda dri, akódhi ni tídrízó be dhi bvò. 33 Dì Yésu dré akódhi nda ni drìzo lizo ába gàrà dri móndí zyandre i rúsè gò, àyi drígá ànzì ki sòzo akódhi bína. Dré túsú fùzo àyi drígámbílí dri gò, akódhi ni làdra tabèzo ásà. 34 Dré mì tingázó kurú na bhù na gò, la'ázó fèèè, tazoá dhi: «Èfátà!» (Kòdhi adrè leá tàle dhi: «Mí nzì ru!») 35 Gbá kòdhwa, agó nda ni bíbhálé dré fùzo, akódhi ni làdra dré ru nzìzo gò, dré kidhózó adrélé tà ta dóro. 36 Gò Yésu dré mónnyá kònàle dhi ki kodzózó tazoá dhi, ì kòlongó tà nda ni rúbí dhya àlo dré ko. Dì, kàdré véle àyi rúbí ni longoma logá móndí i dré dhi, ì adrè véle rúbí nda ni longó lizo ába drìdrì. 37 Dì móndí ki líndrì adrè tá véle gàle bhwábhwa gò, ì dré adrézó

* 7:16 7:16 Wárágá Giká ni Kúlí tisìzo àyi dri drìdrì dhi i léna dhi, à adrè kúlí kòni ki kisú kònwa ko: [Dhya ángùdhi adrélépi bíbhálé íbe tà yìzo dhi kòyi!]

táá dhi: «Tà títi akódhi dré adrélé 'òle dhi i dóro! Adré ndìndì mómí bíbhálé be kùdúkùdu ró dhi ki 'o adrélé tà yi, ìndì mómí ábhábhá ro dhi ki 'o adrélé tà ta.»

8

*Yésu fè ngá nyàle mómí ngùlù-su dhi i dré
(A kònò kpà Mátáyò 15:32-39)*

¹ Amvolásà dhi, mómí zyandre lavulé dhi i dré gòzo ru kimó Yésu làga. Ayi nda i dré tá adrélé ngá nyàle dhi àko dhi sè dhi, Yésu dré ayi lebèbhá ki azizó, tàzoá ayi dré dhi: ² «Má adré kizà do áma togó na mómí zyandre kòni ki tà sè. Tàko ko, àma túmání ayi íbe kítú na, ìndì ngá i dré kitswále nyàle dhi véle yókódhó. ³ Má kòlogó ayi nzìle bhàna tàbirí be dhi, i ni landè ledhézó láti bhálé. Angyá ko, ayi ki àruka i angá làwú làvo lésè.» ⁴ Di akódhi ni lebèbhá i logó drá dhi: «Àrà bhà àko kòndhi 'á dhi, à ni kitswá mápà kisú fèle ayi dré nyàle pìzo ásà dhi ángwà?» ⁵ Yésu lizí ayi tí dhi: «Àmi mápà íbe ángopí?» I logó dhi: «Nzi-drì-rì.»

⁶ Gò Yésu dré tàzoá mómí zyandre nda i dré dhi, i kòlirí bvò dri. Di kádó mápà nzi-drì-rì nda i dre dhi, dré àwoyà fèzo Giká dré gò, tonòzoá lanzílé ayi lebèbhá i dré gò, i dré lanzízóá mómí zyandre nda i dré. ⁷ Ayi tá kpà kosyá àruka tsàtsà dhi íbe. Di Yésu dré kpà tà tani zìzo Giká tí kosyá nda i dri gò, tàzoá ayi lebèbhá i dré dhi, i kòlanzí mómí nda i dré. ⁸ Di mómí títi nda i dré ngá nda ki nyàzo pìzo. Gò akódhi ni lebèbhá i dré àmbí ni ki lokózó gàle kánzì nzi-drì-rì dhi i sè bíbi. ⁹ Mómí ngá nyabhá nda i tá ànyànyì ngùlù-su. Gò Yésu dré láti fèzo ayi dré nzìzo.

¹⁰ Gbá lókyá nda sè dhi, Yésu i dré tombàzo bwátù na lebèbhá ni íbe gò, i dré lizo tsàle bvò Dàlàmanútà àdhya na.

*Fàrisáyò i lizí Yésu tà àlo líndrìga ró dhi ni 'o
(A kònò kpà Mátáyò 16:1-4)*

¹¹ Gò Fàrisáyò i dré alìzo Yésu véle, adrélé tà kayí akódhi be. I adré tá akódhi ni le tabhìle gò, i dré akódhi ni ti lizí, kò'oró tà àlo líndrìga ró angálépi Giká vélésè dhi. ¹² Di Yésu dré ngàzo la'álé fèèè gò, tàzoá dhi: «Mómí ándrò kòni i adré tà líndrìga ró dhi ni nda nòle àdho tà sè? Má adré tà bàti ta àmi dré: A kitswá tà àlo líndrìga ró dhi ni 'o ayi dré nòle dhi ko.» ¹³ Gò dré ayi ki tayízó, gòzo mbàle bwátù na kitswále zyàle tãpãriandre ni ta'á na.

*Tákú Fàrisáyò kya ìndì Eródè àdhya
(A kònò kpà Mátáyò 16:5-12)*

¹⁴ Di Yésu ni lebèbhá i tivì tá mápà dòma atsí na dhi. Ayi tá ngbà 'í mápà íbe àlo bwátù na. ¹⁵ Gò Yésu dré ayi ki kodzózó tàzoá dhi: «Mì kònò dóro, mì kàdréró àmi ki líkí tàkú Fàrisáyò kya ìndì Eródè àdhya ki tà sè.» ¹⁶ Di akódhi ni lebèbhá i dré ngàzo adrélé tà kayí ayi kòfalésè adrézó tàá dhi, akódhi tà tá kònnìni i dré tá adrélé mápà àko dhi sè. ¹⁷ Yésu dré tà i dré adrélé tàle nda ni nìzo kyá gò, tàzoá ayi dré dhi: «Mì adré àmikya tà kayí mì dré adrélé mápà àko dhi sè àdho tà sè? Mì atógyà dhu rè àmikya tà àlo ko? Mì nì dhu rè tà àlo ko? Àmi ki togó tsì tòmbatòmbe bàti? ¹⁸ Àmi mì íbe gò, mì dré adrézó ngá no ko? Àmi bíbhálé íbe gò, mì dré adrézó tà yi ko? Mì tivì vo tà má dré 'òle dhi i dre? ¹⁹ Má dré tá mápà nzi dhi ki tonòzo lanzílé mómí ngùlù-nzi dhi i dré dhi, mì gò àmbí ni ki lokó gàle kánzì ángopí?» I logó drá dhi: «Mudrí-drì-rì.» ²⁰ Yésu gò lizí dhi: «Má dré tá kó

mápà nzi-drì-rì dhi ki tonòzo lanzilé mónnyá ngùlù-su dhi i dré dhi, m̀ gò àmbí ni ki lokó gàle kánzì ángopí?» Ì logó dhi: «Nzi-drì-rì.» ²¹ Dì Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «M̀ ni vo dhu rè tà àlo ko?»

Yésu tídrí agó àlo m̀ kùdúkùdu ró dhi

²² Amvolásà dhi, ì dré lizo tsàle bhàandre rú zìle Bètèsàyídà dhi na. Kònàle dhi, à dré agó àlo m̀ kùdúkùdu ró dhi ni adzízó Yésu véle, akódhi ni ti lizízó, kòtabèro agó nda, akódhi ni tídrízó be dhi bvó. ²³ Dì Yésu dré m̀ kùdúkùdu nda ni drígá rùzo, akódhi ni sèzo pfòzo ába bhà nda 'àsè kivi na. Dré túsú fùzo akódhi mi, drígá bhàzo dríá gò, akódhi ni lizízó tàzoá dhi: «M̀ adrè ngá no?» ²⁴ Agó nda dré m̀ bhèzo gò, tàzoá dhi: «Má adrè móndí ki no ngóro fa i tíni, di, ì adrè atsi to.» ²⁵ Yésu dré gòzo tódhyá áyi drígá bha agó nda mi. Dì akódhi nda dré gòzo m̀ nzi kàdrì gò, m̀ ni dré adrízó adrélé ngá títi dhi ki no dóro. ²⁶ Gò Yésu dré akódhi ni logózó nzìle bhàna, tàzoá drá dhi: «M̀ kògò file bhà kòdhi na ko.»

*Pétèro tà ngádra 'á dhi, Yésu Mèsíyà 'i
(A kònò kpà Mátáyò 16:13-20; Lúkà 9:18-21)*

²⁷ Amvolásà dhi, Yésu i lebèbhá ni íbe dhi ì dré ngàzo adrélé lavúle bhà tsàtsà bhàandre Kàyisàriyà Filípò àdhya làgàsè dhi i 'àsè. Látì 'á dhi, akódhi dré lizízó àyi tí dhi: «Móndí ì adrè tàá dhi, ma àdhi 'i?» ²⁸ Ì logó drá dhi: «Móndí àruka ì adrè tàá dhi, mi Yòwànì Bátisimò fèlepi 'i. Aruka ni ì adrè tàá dhi, mi Elíyà 'i. Aruka ni ì adrè kó tàá dhi, mi pròfètà ki àlo 'i.» ²⁹ Yésu gò lizíá àyi tí dhi: «Dì àmi ró dhi, m̀ adrè àmikya tàá dhi, ma àdhi 'i?» Pétèro gò logóá drá dhi: «Mi mína Mèsíyà 'i.» ³⁰ Gò Yésu dré àyi ki logázó, ì kòlongóro tà nda dhya àlo dré ko.

*Yésu longó áyi dràma ni tà, áyi ngàma dràdrà 'àsè dhi be
(A kònò kpà Mátáyò 16:21-28; Lúkà 9:22-27)*

³¹ Gò Yésu dré kidhózó adrélé tadhá àyi dré dhi, adrè tá leá dhi, Móndí ni Mvá kònya kizà lavúle, ìndì Yúdà ànzì ki bhàgo i, kòwànà kàdrì i, ìndì tátítrí kúlí tadhábhá íbe dhi ì kògà akódhi rè. Adrè tá kpà leá dhi, à kòpfu akódhi dràle gò, kítú na àmvolèsè dhi, kòngaró dràdrà 'àsè. ³² Yésu adrè tá tà nda ni ta àyi dré ngádra 'á. Dì Pétèro dré akódhi ni drizo gàrà dri gò, kidhózó adrélé tà ta akódhi dri tà nda sè. ³³ Dì, Yésu dré áyi alázó áyi lebèbhá ki no gò, lawàzo Pétèro dri tàzoá drá dhi: «Sàtánà, mí nga má mìlèsè gòle má àmvona! M̀ adrè tà kisù Gìká àdhya tíni ko. Be ró dhi, mí adrè mína tà kisù móndí kya tíni.»

³⁴ Gò Yésu dré mónnyá zyandre kònàle dhi ki azízó áyi lebèbhá íbe, tàzoá àyi dré dhi: «Dhya àlo kàdré leá alìle má vèsè dhi, lè akódhi nda kòtayí áyi tàndì ni tà, kàdó áyi fa kipakipa gò, kàdréro áma lebe. ³⁵ Tàko ko, dhya ángùdhi adrélèpi áyi tàndì ni lídrì le tídríle dhi, a ni áyi lídrì nda ni 'o avìle. Dì, dhya ángùdhi adrélèpi ína áyi lídrì fe áma tà sè ìndì Rúbí Tani ni tà sè dhi, a ni áyi lídrì nda ni tídrí. ³⁶ Angyá ko, dhya àlo kòkisú ngá bvò kòndi àdhya i títi gò, áyi tàndì ni lídrì tayízó avìle dhi, akódhi nda kisú ína àdho tà dóro 'i? ³⁷ A ni go àdho ngá fe kòdhya kitswázó áyi lídrì nda ni kisú dhi? ³⁸ Dhya àlo kàdré kanyò ro áma tà sè ìndì áma kúlí ki tà sè mónnyá ándrò zàràbhù ro ìndì tàkonzìbhá ro ni i kòfalé dhi, Móndí ni Mvá ni kòkpà adrè kanyò ro akódhi nda ni tà sè, lókyá í dré dra agòzo áyi Atá ni mìlanzìlanzi na ángélo lólo dhi íbe dhi tú.»

9

¹ Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Mónde àruka adrébhá àyi ki totó kònwa ni ì kitswá dràle drìdrì ì dré dra Giká ni Opì nòzo atsàrà'a rìnyí be dhi kandrà ko.»

*Yésu ni làsú ladzá ru atsálé lagulagu ró
(A kònò kpà Mátáyò 17:1-13; Lúkà 9:28-36)*

² Kítú nzi-drì-àlo àmvolésè dhi, Yésu dré Pétèró ki drìzo Yàkóbhò ìbe ìndì Yòwánì be gò, ì dré lizo àyi pátí mbàle kóngó àlo mvumvù dhi drìna. Kònàle dhi, Yésu ni làsú dré ngázo ru ladzá àyi m̀ile. ³ Akódhi ni kítá ì dré kpà atsázó kemve kpírìkpírì, adrélé lagulé kítá mónde bvò dri dhi ì dré kitswále temvéle bwà dhi kya ni lavú. ⁴ Gò Elíyà ì Mósè be dhi ì dré agázó àyi kandrà, adrélé tà ta Yésu be. ⁵ Di Pétèró dré tàzoá Yésu dré dhi: «Rábbì, dóro ni mà dré adrélé kònwa dhi. Mà kòledé wémà na dhi ì kònwa: àlo ni mí dré, àlo ni Mósè dré, ìndì àlo ni Elíyà dré.»* ⁶ (Akódhi tà tá kòni, dré tá nìle í kitswá àdho tà ta kòdhya ya dhi ko dhi sè. Tàko ko, tirì ga tá àyi léna b̀i.) ⁷ Gò ndùrùku dré apfòzo àyi ki asó rùkù gò, kúlí dré apfòzo làsà tàá dhi: «Kòndhi áma Mvágó má dré lèle tò dhi 'i. M̀i kòyi akódhi!» ⁸ Gbã kòdhwa, ì kònò ngá àyi làgàsè dre dhi, ì dré gòzo véle mónde àzya no àyi ìbe ko, ngbà 'í Yésu 'i kalóma.

⁹ Ì dré tá adrèrà'a asilé kóngó nda drìlèsè dhi 'á dhi, Yésu dré àyi ki kodzózó tàzoá dhi, ì kòtití tà ì dré nòle nda dhya àlo dré ko, tsàle lókyá Mónde ni Mvá dré ngarà'a dràdrà 'àsè dhi 'á. ¹⁰ Di ì dré tà nda ni zùzo tayíle àyi léna, adrézó lizíá àyi kòfalésè ngalè kúlí «ngàma dràdrà 'àsè» nda adré tá leá tàle ng̀ini ya dhi.

¹¹ Gò ì dré Yésu ni lizíó tàzoá dhi: «Tátrítrí kúlí tadhábhá ì adré tàá dhi, lè Elíyà kàlì rè zyà Mèsíyà kandrà 'íká àdho tà sè?»† ¹² Yésu logó àyi dré dhi: «Tà bàti ró dhi, Elíyà adré alìle drìdrì tà títi dhi ki ledé. Di, Giká ni Kúlí adré kókpà tàá dhi, lè Mónde ni Mvá kònya kizà lavúle, ìndì à kògà akódhi rè dhi àdho tà sè? ¹³ Di, má adré mána tàá àmi dré dhi, Elíyà atsá dre. Gò mónde ì dré àyikya akódhi ni 'òzo ngóro ì dré tá lèle dhi tíni, ngóro tisìle akódhi ni tà dri Giká ni Kúlí na dhi tíni.»

*Yésu tídrí mvágó àlo tírí kònzì ìbe í léna dhi
(A kònò kpà Mátáyò 17:14-21; Lúkà 9:37-43a)*

¹⁴ Yésu ì kògò tsàle akódhi ni lebèbhá àruka nda ì véna dre dhi, ì dré mónde zyandre ru kimóbhá àyi nda ì làgàsè kúru dhi ki nòzo, túmání tátrítrí kúlí tadhábhá adrébhá tà kayí àyi ìbe dhi ìbe. ¹⁵ Gbã lókyá mòndyá zyandre nda ì dré Yésu ni nòzo dhi sè dhi, àyi ki líndrí dré gàzo gagà gò, ì dré arázó mòdo fe drá. ¹⁶ Gò Yésu dré lizíóá àyi lebèbhá nda ì tí dhi: «M̀i adré tà kayí àyi ìbe àdho tà dri?»

¹⁷ Di agó àlo mòndyá zyandre nda ì kòfalé dhi dré logózóá drá dhi: «Tadhálèpi, má adrì áma mvágó alizo ába mí véle. Tàko ko, akódhi tírí kònzì akódhi ni 'òlepi atsálé ábhábhá ro dhi ìbe í léna. ¹⁸ Tírí nda kàdré akódhi ni ru dhi, adré akódhi ni abhé k̀ini mi, káp̀fùtrá dré adrézó apfòle sílàsà gò, dré adrézó síkálándrà tsi, adrézó àyi kidzì s̀i adrélé tòm̀bátòmba. Má lizí tá àmi lebèbhá ki ti, ì kòdroró tírí nda ká. Di, ì kitswá tá àyikya bwà ko.» ¹⁹ Di Yésu logó àyi dré dhi: «Àmi, mòndyá ándrò tà ka'ika'ì àko ni ì, mà ni adré véle àmi ìbe vwàle lókyá be ángopí? Má ni àmi ki tà mvo

* 9:5 9:5 Yúdà ànzi ì véna dhi, rú «Rábbì» kòndhi, rú adrélé fèle Giká ni tà tadhálèpi dré, adrézó akódhi ni líndrì bha dhi 'i. † 9:11 9:11 A kònò Máláki 3:23.

vwàlè lókyá be ángopí? Mì adri mvámvá nda alizo ába má vélé.» ²⁰ Ì dré di alizo ába. Di gbã lókyá tirí nda dré Yésu ni nòzo dhi sè dhi, dré ngàzo adrélé mvámvá nda ni kizí rinyí sè. Akódhi nda dré dhèzo kìní mi, adrélé áyi lílì gò, kápfütrá dré adrézó apfòlè sílása. ²¹ Di Yésu dré akódhi ni atá ni lizizó tàzoá dhi: «Tà kòdhi 'o akódhi kònini vwàlè ángopí?» Atá ni logó dhi: «Kìdhólé akódhi ni anzì lésè. ²² Vèsè be bí, tirí nda lebhé akódhi àtsí na yà, kó ngalè yí na, kitswázó akódhi ni pfu dràlè dhi bvó. Di mí kòkitswá dhi, mí kòbhà àma ki kizà àma ki ledézó wà!» ²³ Di Yésu tà drá dhi: «Mí adrè tàá dhi, má kòkitswá yà dhi? Giká rinyí íbe kitswázó tà títi dhi ki 'o dhya adrélépi áyi ka'í dhi dré.» ²⁴ Gbã kòdhwa, mvámvá nda ni atá dré yòzoá dhi: «Má adrè ka'í! Di, mí kòledé ma, áma tà ka'íka'í nda dré adrélé yàyà dhi sè!» ²⁵ Yésu kònò mónnyá zyandre nda ì adrè tá aralé àyi vélé dhi dre dhi, dré ligizó tirí kònzi nda be, tàzoá dhi: «Mì, tirí adrélépi mónní 'o atsálé ábhábhá ro ìndì bíbhálé íbe kùdúkùdu ró ni, má adrè tàá mí dri dhi, mí pfò mvámvá kònìdhi lésè! Mí kògò tàdzí file lána ko!» ²⁶ Di tirí nda dré trèzo, mvámvá nda ni kizizó rinyí sè gò, pfòzo lásà lílè. Mónnyá nda ì kònò mvámvá nda adrèrà'a ayilé àbvò tìni dre dhi, àyi ki àruka ì dré tàzoá dhi: «Drà dre.» ²⁷ Di, Yésu dré akódhi ni drígá rùzo tingázóá gò, akódhi dré àyi totózó àyi pá dri.

²⁸ Bvóá dhi, Yésu ì kònzi bhàna lebhébhá ni íbe adrélé àyi pátí dre dhi, ì dré akódhi ni lizizó tàzoá dhi: «Mà kitswá tá tirí kònzi nda kònàdhi ni dro bwà ko àdho tà sè?» ²⁹ Yésu logó àyi dré dhi: «À kitswá ngbà 'í tirí kònzi kára be kònini dhi ki dro pfòlè tà zìma Giká tí dhi sè.»

*Yésu gò àyi dràma ni tà longó, àyi ngàma dràdrà 'àsè dhi be
(À kònò kpà Mátáyò 17:22-23; Lúkà 9:43b-45)*

³⁰ Ì kòtayí àrà nda dre dhi, ì dré ngàzo adrélé lavúlè bvò Gàliláyà àdhyà 'àsè. Yésu lè tá à kònì àyi tá kònàlè dhi ko. ³¹ Tàko ko, adrè tá tà tadhá àyi lebhébhá ì dré, adrézó tàá dhi: «À ni Mónní ni Mvá ni lefè kàribhá ì drígá. Ì dré akódhi ni pfùzo dràlè gò, kítú na àmvolésè dhi, dré ngàzo dràdrà 'àsè.» ³² Di, kúlí nda ki àndu fí tá ína àyi drína ko. Ì adrè tá kpà ngá ro tà nda ni lizima Yésu tí dhi sè.

*Dhya kàdrì lavúlè dhi àdhi 'i?
(À kònò kpà Mátáyò 18:1-5; Lúkà 9:46-48)*

³³ Gò ì dré lizo tsàlè Kàpàrànwúmà na. Ì dré tá adrèrà'a dzó na dhi 'á dhi, Yésu dré lizizóá àyi lebhébhá ì tí dhi: «Láti 'á dhi, mì adrè tá tà kayí àmì kòfalésè àdho tà dri?» ³⁴ Di, ì dré kúlí logózó ko. Tàko ko, ì adrè tá àyikya tà kayí nìzoá ngalè dhya kàdrì lavúlè àyi kòfalé dhi àdhi 'i ya dhi. ³⁵ Di Yésu kòlirí dre dhi, dré àyi lebhébhá mudrí-drì-rì nda ki azizó, tàzoá àyi dré dhi: «Dhya àlo kàdré lèá adrélé drìdrì mónní ì kòfalé dhi, lè akódhi nda kàdré dhya bvólé ro àyi títi dhi ì kòfalé, ìndì màràbà àyi títi dhi kya ró.» ³⁶ Gò dré mvámvá àlo dhi ni adózó bhàlè àyi ki kító 'á. Kàdó akódhi nda rùlè í drígá dre dhi, dré tàzoá àyi dré dhi: ³⁷ «Dhya ángùdhi adrélépi mvámvá kònìdhi tìni dhi ni ka'í dòlè dóro áma rú sè dhi, adrè áma tàndì ni ka'í kòdhya. Dhya ángùdhi adrélépi áma ka'í dòlè dóro dhi, adrè ngbà 'í áma ka'í kòdhya ko, adrè kókpà dhya áma amùlepi dhi ni ka'í kòdhya.»

*Dhya adrélépi ru pfu àma íbe ko dhi, àma ki àlo 'i
(À kònò kpà Lúkà 9:49-50)*

³⁸ Gò Yòwánì dré tàzoá Yésu dré dhi: «Tadhálépi, mà nò tá agó àlo dhi adrèrà'a tirí kònzi ki dro àmì rú sè. Di mà dré akódhi nda ni logázó, dré

tá adréle àma ki àlo 'i ko dhi sè.»³⁹ Di, Yésu logó dhi: «Mì logá akódhi ko. Tàko ko, dhya àlo tà líndrígá ró dhi ni 'òlepi áma rú sè dhi, kitswá ndiri gòle áyi alá tà ta kònzì má rú bwà ko.⁴⁰ Angyá ko, dhya ángùdhi adrélepi ru pfu àma íbe ko dhi, àma ki àlo 'i.⁴¹ Má adré tà bàti ta àmi dré: Dhya ángùdhi adrélepi ndìndì kópò yí àdhya ni fe àmi dré mvùle, mì dré adréle mónnyá Krísto àdhya 'i dhi sè dhi, akódhi nda ni làgí ína ni kisú bàti.»

*Tà adrébhá móndí ki 'o ledhéle tàkonzì na dhi i
(A kònò kpà Mátáyò 18:6-9; Lúkà 17:1-2)*

⁴² «Di, dhya àlo kàdré ína ànzimvá adrébhá áma ka'í kòni ki àlo 'o dhèle tàkonzì na dhi, dóro ni tá kírà kàdrì 'ìle akódhi nda kembé gò, akódhi ni bhèzo dràle yíandre na dhi.⁴³ Àmi drígá kàdré ámi 'o dhèle tàkonzì na ni dhi, lè mí kòli ámi drígá nda. Angyá ko, mí dré file lídrì kóná vèsè kólyá dhi na ngbà 'í drígá be àlo dhi dóro lavúlé, mí dré lile líferò àtsí ni dré adrézó adralé ko dhi na drígá be rì dhi rúsè. [⁴⁴ †]⁴⁵ Àmi pá kàdré ámi 'o dhèle tàkonzì na ni dhi, lè mí kòli ámi pá nda. Angyá ko, mí dré file lídrì na ngbà 'í pá be àlo dhi dóro lavúlé, ámi bhèle líferò na pá be rì dhi rúsè. [⁴⁶ §]⁴⁷ Àmi mì kàdré kó ámi 'o dhèle tàkonzì na ni dhi, lè mí kàngí ámi mì nda. Angyá ko, mí dré file Gíkà ni Opì na ngbà 'í mì be àlo dhi dóro lavúlé, ámi bhèle líferò na mì be rì dhi rúsè.⁴⁸ Kònàle dhi, <kùbhú adrébhá àbvò nya dhi ì todrà ko na, ìndì àtsí adrélepi kòle dhi adrá kpà ko na.>*

⁴⁹ A ni mónnyá títi dhi ki tà ka'íka'í tabhì àtsí sè, ì kàdréro tà'í íbe àyi léna.⁵⁰ Tà'í ngá dóro 'i. Di, tà'í ni aswaaswa kòtì akílé lásà dhi, mì ni kitswá logóá ngíni? Lè mì kàdré tà'í íbe àmi ki tàndi i léna, adrézó kpà tà kídrikídri íbe àmi kòfalé.»

10

*Yésu tadhá tà tòkó tìngama ni tà dri
(A kònò kpà Mátáyò 19:1-12; Lúkà 16:18)*

¹ Yésu kòtayí àrà nda dre dhi, dré lizo bvò Yùdáyà àdhya na gò, zyàle tsàle Yòròdánè ni ta'á na. Móndí zyandre dhi ì dré gòzo ru kímó akódhi làga gò, dré kídhozó adréle àyi ki tadhá, ànzyà gà dré adréle 'òle dhi tìni.

² Gò Fàrìsáyò àruka ì dré àyi ki kisízo ànyi akódhi làga, kitswálé akódhi ni tabhì litílé. Di ì dré lizízóá tíá dhi: «Àma ki tátrítrí kúlí ka'í, agó kòtingá áyi tòkó dhi 'í?»³ Akódhi logó àyi dré dhi: «Mósè fè tòlí àmi dré 'òzóá ngíni?»⁴ I logó drá dhi: «Mósè ka'í tá dhi, agó kòtisì wárágà áyi tòkó ni tìngázó gò, mùzóá nzìle.»⁵ Yésu logó àyi dré dhi: «Mósè tisì tá ína tòlí nda kòdhi àmi dré, àmi ki togó dré adréle tòmbatòmba dhi sè.⁶ Di, ngá títi dhi ki bhàma ni kidhoma 'á dhi, <Gíkà bhà tá àyi agó i tòkó be.>*⁷ <Asà dhi, agó ni áyi atá ni tayí áyi andre be, ru amúzó áyi tòkó be gò,⁸ àyi rìti nda ì dré atsázó rúbhá àlo ró.>† Di ì gò véle adréle rì ko. Be ró dhi, àyi ngá àlo 'i.⁹ Asà dhi, lè móndí ì kòlanzí ngá Gíkà dré amulé ni dhi ko.»

¹⁰ Amvolásà, ì kòfì dzó na dre dhi, akódhi ni lebhébhá ì dré gòzo akódhi ni lizí tà nda dri.¹¹ Akódhi logó àyi dré dhi: «Agó ángùdhi áyi tòkó ni tìngalépi gò gòzo tòkó àzya adó mòle dhi, adré ína múná tà 'o tòkó ni àlo

† **9:44** 9:44 Wárágà Gíkà ni Kúlí tisizo àyi dri dhi i léna dhi, à adré kúlí kòni ki kisú kònwa ko: [Kònàle dhi, kùbhú adrébhá àbvò nya dhi ì todrà ko na, ìndì àtsí adrélepi kòle dhi adrá kpà ko na.]

§ **9:46** 9:46 Wárágà Gíkà ni Kúlí tisizo àyi dri drìdrì dhi i léna dhi, à adré kúlí kòni ki kisú kònwa ko: [Kònàle dhi, kùbhú adrébhá àbvò nya dhi ì todrà ko na, ìndì àtsí adrélepi kòle dhi adrá kpà ko na.] * **9:48** 9:48 A kònò Èsáyà 66:24. * **10:6** 10:6 A kònò Kidhoma 1:27; 5:2. † **10:8** 10:8 A kònò Kidhoma 2:24.

nda rú. ¹² Kòdhi íbe dhi, tòkò ángùdhi áyi agó ni tayílépi gò gòzo agó àzya mo dhi, adré kókpà múná tà 'o.»

*Yésu zi tà tani Giká tí ànzimvá i dri
(A kònò kpà Mátáyò 19:13-15; Lúkà 18:15-17)*

¹³ Kítú àlo dhi, móndí ì adré tá àyi ki ànzimvá ki adri alizo àyi íbe Yésu vélé, kòtabèró àyi, tà tani zizo Giká tí àyi dri be dhi bvó. Di, akódhi ni lebebhá ì dré àyikya lawàzo móndyá nda i dri tà nda sè. ¹⁴ Yésu kònò tà nda dre dhi, akódhi ni togó dré aswázó gò, dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì tayí ànzimvá kòni i alìle má vélé. Mì logá àyi ko. Angyá ko, Giká ni Opì móndyá adrèbhá àyi nda i tíni dhi i dré. ¹⁵ Má adré tà bàti ta àmi dré: Dhya ángùdhi adrélépi Giká ni Opì ka'í ànzimvá kya tíni ko dhi, kitswá tàdzí file lána ko.» ¹⁶ Gò dré ànzimvá nda ki adózó rùle í drígá, àyi drígá bhàzo àyi àlo àlo títi dhi i dri, tà tani zizo àyi dré.

*Yésu i agó àlo ngá líyí ro dhi be dhi
(A kònò kpà Mátáyò 19:16-30; Lúkà 18:18-30)*

¹⁷ Yésu kònga adrélé lile láti 'àsè dre dhi, agó àlo dhi dré arázó adhéle áyi kórókó titi akódhi kandrá, akódhi ni lizizó tàzoá dhi: «Dhya dóro adrélépi tà tadhá ni, lè má kò'o àdho tà kòdhya kitswázó lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisú dhi?» ¹⁸ Yésu logó drá dhi: «Mí adré áma zi dhya dóro dhi ró àdho tà sè? Dhya adrélépi dóro dhi yókódhó, ngbà 'í Giká 'i kalóma. ¹⁹ Mí nì tà tátírí kúlí dré adrélé tàle à kò'o dhi i be: «Lè mí kòpfu móndí dràle ko. Mí kò'o múná tà ko. Mí kòkugù ngá ko. Mí kòtà tà móndí rú kinzò sè ko. Mí kòdo móndí ki ngá túrúpfú sè ko. Mí kàdré ámi atá ni líndrì bha ámi andre be.» ²⁰ Di agó nda tà drá dhi: «Tadhálépi, má líkí tòlì nda kòdhi i títi, kidhólé má dré tá adrèrà'a kàdhúra ro dhi 'á.» ²¹ Yésu dré akódhi ni nòzo lèle sè wě gò, tàzoá drá dhi: «Tayí ngbà 'í mí dré tà àlo kòdhya: Mí lè ámi ngá títi dhi ki lagí, làfa ni ni lanzizó lemerèbhá i dré gò, mí kàdréro ngá làgí be kàdrì dhi íbe bhù na. Di mí alì adrélé áma lebè.» ²² Agó nda kòyi kúlí nda i dre dhi, akódhi ni mibhalé dré atsázó kizà ro. Gò dré ngàzo lile kizà be tò, dré tá adrélé ngá íbe zyandre ró dhi sè.

²³ Yésu dré àyi alázó àyi lebebhá ki no gò, tàzoá àyi dré dhi: «Ngábhá ki fíma Giká ni Opì na dhi kòkóròko!» ²⁴ Gò akódhi ni lebebhá nda ki líndrì dré gàzo gagà kúlí nda sè. Di, Yésu dré gòzo tàá dhi: «Áma ànzi i, fíma Giká ni Opì na dhi kòkóròko! ²⁵ Ngá líyí ni fíma Giká ni Opì na dhi ína kòkóròko lavúlé, kàmílò dré lavúlé sindánì ni bhálé 'àsè dhi rúsè!» ²⁶ Di akódhi ni lebebhá nda ki líndrì dré gàzo véle wáláká ni ni lavú gò, ì dré adrézó lizíá àyi kòfalésè dhi: «Kàdré kònìni dhi, àdhi ni kitswá lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisú nì?» ²⁷ Yésu dré àyi ki nòzo dhi gò, tàzoá àyi dré dhi: «Móndí i mílèsè dhi, tà nda kòdhi tà kitswálé 'òle bwà ko dhi 'i. Di, Giká adré ína tà nda ni no kònìni ko. Akódhi mílèsè dhi, tà àlo kitswálé 'òle bwà ko dhi yókódhó.»

²⁸ Gò Péteró dré tàzoá drá dhi: «Mí nò rè ká! Mà tayí tà títi dhi i adrézó ámi lebè.» ²⁹ Di Yésu logó àyi dré dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Dhya ángùdhi áyi dzó 'i yà, àyi adrúpi i 'i yà, àyi amvúpi i 'i yà, àyi andre 'i yà, àyi atá 'i yà, àyi ànzi i 'i yà, kó ngalé àyi amvú i 'i yà dhi ki tayílépi áma tà sè ìndì Rúbí Tani ni tà sè dhi, ³⁰ a ni ngá nda ki vúdrì kisú tsàle vèsè be nyadhi-nzi lókyá kònìdhi sè. A ni dzó ki kisú, adrúpi íbe, amvúpi íbe,

‡ 10:19 10:19 A kònò Pfóma 20:12-16; Dùtèrònómè 5:16-20. § 10:25 10:25 «Kàmílò» kònìdhi, kà'wá kàdrì dònjí tíni dhi 'i.

andre íbe, ànzì íbe, amvú íbe, túmání tà adrézó áyi mì pfo dhi íbe. Kòdhi íbe dhi, a ni kókpà lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisú lókyá adrélépi alìle dhi sè. ³¹ Di, móndí bí adrèbhá drìdrì nyànomvá dhi ki go adrélé bvólé ro. Móndí bí adrèbhá bvólé ro nyànomvá dhi ki go adrélé drìdrì.»

*Yésu gò tódhyá áyi dràma ni tà longó, áyi ngàma dràdrà 'ásè dhi be
(A kònò kpà Mátáyò 20:17-19; Lúka 18:31-34)*

³² Í dré tá adrèrà'a mbàle Yèrúsalemà na dhi 'á dhi, Yésu adrè tá lile áyi lebhèhá i kandrána. Ayi nda ki togó adrè tá gàle tirì dré. Móndyá adrèbhá lile áyi vèsè dhi i adrè tá kpà ngá ro. Di Yésu dré gòzo tódhyá áyi lebhèhá mudrí-drì-rì nda ki dri gàrà dri gò, kidhózó adrélé tà adrèbhá 'òle atsálé í rú dhi ki ta àyi dré. ³³ Tà dhi: «Mì yi rè ká! Mà adrè mbàle Yèrúsalemà na. Kònàle dhi, à ni Móndí ni Mvá ni lefè kòwánà kàdrì i drìgá tátírítrí kúlí tadhábhá íbe. Í dré tà ñòzo akódhi dri kitswálé dràdrà sè gò, akódhi ni fèzo págánò i drìgá. ³⁴ Ayi nda i dré akódhi ni gùzo, tùsú lufúzó mǎá, tswàzoá gò, pfùzoá dràle. Di kítú na àmvolésè dhi, dré ngàzo dràdrà 'ásè.»

*Tà Yàkòbhò i Yòwánì be dhi i dré zìle Yésu tí dhi
(A kònò kpà Mátáyò 20:20-28)*

³⁵ Gò Yàkòbhò i Yòwánì be, Zèbèdáyò ni ànzì i ró dhi, i dré àyi ki kisízó ànyi Yésu làga, tàá drá dhi: «Tadhálépi, mà adrè leá mí kò'o tà mà dré dra zìle mí tí dhi àma dré.» ³⁶ Yésu tà àyi dré dhi: «Mì adrè leá má kò'o àmi dré àdho tà kòdhyá?» ³⁷ Í logó drá dhi: «Àmi Opì mǎlanzìlanzì ro dhi na dhi, mí kòbhà àma lírìlé mí làga: àlo ni àmi drìágó lésè, àzya ni àmi lídzí lésè.» ³⁸ Di Yésu tà àyi dré dhi: «Mì nǐ tà mì dré adrélé zìle kòdhi ko. Mì ni kitswá tsì kópò kizà àdhyá má dré adrélé 'òle mvùle dhi ni mvu bwà? Mì ni kpà kitswá bàtìsimò kizà àdhyá má dré adrélé 'òle dòle dhi ni do bwà?» ³⁹ Í logó drá dhi: «Mà ni kitswá.» Di Yésu tà àyi dré dhi: «Tà bàti ró dhi, mì ni kópò má dré dra mvùle dhi ni mvu, adrézó kpà bàtìsimò má dré dra dòle dhi ni do. ⁴⁰ Di, kàdré ína móndí dra bhàle lírìlé àma drìágó lésè yà, kó ngalè àma lídzí lésè yà dhi ki tà sè dhi, tà nda kòdhi nò ma ko. Gíká ledé lírìrà nda i dhya dré kipèle kitswálé lírìlé drìá dhi i dré.»

⁴¹ Yésu ni lebhèhá mudrí àruka dhi i kòyi tà zìle nda dre dhi, àyi ki togó dré aswázó Yàkòbhò i rú Yòwánì be. ⁴² Di Yésu dré àyi ki azizó títi gò, tàzoá àyi dré dhi: «Mì nǐ tàle dhi, dhya adrélé nòle móndyá bvò kòndi àdhyá ki kàdrì i ró dhi i adrè àyikya òpì nya àyi dri rìnyí sè dhi be. Ayi ki dhya kàdrìkàdrì dhi i adrè kpà tà 'o adrézó àyi ki rìnyí tadhá àyi dré. ⁴³ Di, adrè leá dhi, tà nda kàdré kònini àmi kòfalé ko. Be ró dhi, lè dhya ángùdhi adrélépi leá atsálé kàdrì àmi kòfalé dhi, kàdré àmi ki màràbà ro. ⁴⁴ Lè kpà dhya ángùdhi adrélépi leá adrélé drìdrì àmi kòfalé dhi, kàdré àmi títi dhi ki màràbà ro.* ⁴⁵ Tàko ko, Móndí ni Mvá alì bvò dri, móndí i kàdréró tà 'o i dré dhi bvó ko. Be ró dhi, alì ína kitswálé tà 'o móndí i dré dhi bvó. Alì kpà kitswálé áyi lídrì fe ngóro làgí kàdrì fèle móndí zyandre dhi ki apázó tàkonzì lésè dhi tíni.»

*Yésu tidrí Bàràtìmáyò mì kùdúkùdu ró dhi
(A kònò kpà Mátáyò 20:29-34; Lúka 18:35-43)*

⁴⁶ Gò Yésu i dré tsàzo Yèríkò na lebhèhá ni íbe. Í dré tá adrèrà'a apfòle bhàandre nda lésè móndí zyandre íbe dhi 'á dhi, agó àlo mì kùdúkùdu ró rú be Bàràtìmáyò, Tímáyò ni mvá ro dhi, lírì tá láti làga adrélé ngá zi

* **10:44** 10:44 «Màràbà» kònìdhi, móndí gile kitswálé àzì 'o áyi líyì dré dhi 'i.

móndí i tí. ⁴⁷ Akódhi nda kòyi Yésu Nàzàrétà lésè dhi adrè tá lavúlè dhi dre dhi, dré ngàzo adrélé loyóá dhi: «Yésu, Dàwídi ni Mvá, mí bhà áma kizà wà!» ⁴⁸ Móndí bí dhi ì dré adrézó tetrélé akódhi dri, kòtayíró kúlí adrézó kíri. Di, dré gòzo vélé adrélé kúlí loyó wáláká ni ni lavú: «Dàwídi ni Mvá, mí bhà áma kizà wà!» ⁴⁹ Gò Yésu dré áyi kíkízó tàá dhi: «Mì azí akódhi.» Di ì dré mì kùdúkùdu nda ni azizó, tàzoá drá dhi: «Mí tsi togó! Mí nga! Akódhi adrè ámi zi.» ⁵⁰ Di akódhi dré áyi kítá bhèzo gàrà dri, áyi totózó pá dri gò, alìle Yésu vélé. ⁵¹ Yésu dré akódhi ni lizizó tàzoá dhi: «Mí adrè leá má kò'o mí dré àdho tà kòdhya?» Mì kùdúkùdu nda logó drá dhi: «Rábbi, má lè ngá nòle!» ⁵² Di Yésu tà drá dhi: «Mí lè! Ámi tà ka'íka'í tidrí mi dre.» Gbã kòdhwa, akódhi dré kidhózó adrélé ngá no gò, dré ngàzo adrélé Yésu ni lebè láti 'ásè.

11

Yésu fì Yèrúsalmà na ópí tìni

(A kònò kpà Mátáyò 21:1-11; Lúkà 19:28-40; Yòwánì 12:12-19)

¹ Yésu ì dré tá adrèrà'a 'òle tsàle Yèrúsalmà na dhi 'á dhi, ì dré tsàzo ànyi bhà rú zìle Bètèfágè ìndì Bètàníyà dhi ì kandrá, ànyi kòngó Olívè fa kya làga. Gò Yésu dré áyi lebèbhá rì dhi ki mùzo lile drìdrì, ² tàzoá àyi dré dhi: «Mì lè bhà àmi kandrá kònàdhi léna. Mì kòfi lána dre dhi, mì ni ndiri púndà mvá 'ìle, à dré dhu rè mbàzo dríá ko dhi ni kisú. Mì atrì akódhi, alìzo ába má vélé. ³ Dhya àlo kòlizí àmi tí dhi, <Mì adrè 'òá kònìni àdho tà sè?> ya dhi, mì kòtà drá dhi: <Mírì adrè leá nì. A ni dra akódhi ni logó kònwa mbèlè.>»

⁴ Di ì dré lizo púndà mvá nda ni kisú. A 'ì tá akódhi láti làga, dzó àlo dhi tí. † dré tá adrèrà'a akódhi ni atrì dhi 'á dhi, ⁵ móndí àruka kònàle dhi ì dré lizizóá àyi tí dhi: «Mì adrè púndà mvá kòdhi ni tri àdho tà sè?» ⁶ Di ì dré kúlí logózó àyi dré ngóro Yésu dré tá tàle àyi dré dhi tìni gò, móndyá nda ì dré àyi ki tayízó lile ába.

⁷ † kàsè púndà mvá nda atsázó ába Yésu vélé dre dhi, ì dré àyi ki kítá bhèzo dríá gò, akódhi dré mbàzo lirílé dríá. ⁸ Gò móndí zyandre dhi ì dré àyi ki kítá ki lasézó láti mīsè. Ayi ki àruka ì dré fa bí ki tonòzo amvú ì 'ásè, lebhézóá láti mīsè, Yésu kòlavúro dríásà be dhi bvó. ⁹ Di móndyá zyandre nda ì dré adrézó lile akódhi kandrána ìndì akódhi vèsè, adrélé loyóába dhi: «Òsánà! Tà tani kàdré dhya adrélèpi alìle Mírì ni rú sè dhi dri!»*

¹⁰ Tà tani kàdré òpì àma ki tábhí Dàwídi àdhya adrélèpi alìle dhi dri!

Osánà kàdré Gíkà kurú na bhù na dhi dré!»†

¹¹ Di Yésu dré tsàzo Yèrúsalmà na gò, lile file tépelò na, ngá títí lána dhi ki no. Di ìndró dré andrìle dre dhi sè dhi, ì dré pfòzo bhàandre nda lésè akódhi ni lebèbhá mudrí-drì-rì dhi íbe, gòle lile Bètàníyà na.

Yésu tatrí figì fa lò'wa 'àlepi ko dhi

(A kònò kpà Mátáyò 21:18-19)

¹² Kítú bvóá dhi sè, ì dré tá adrèrà'a apfòle Bètàníyà lésè dhi 'á dhi, tàbirí dré Yésu ni 'òzo. ¹³ Akódhi dré figì fa àlo dhi ni nòzo bí ni íbe vwàvwà ro gò, dré lizo nòá ngalè í ni kitswá lò'wa kisú drìlána bwà yà dhi. Di, a ni li tsàle ànyi làgá dhi, kisú ína lò'wa ni àlomvá ko. Kisú ngbà 'í bí ni ì kòdhya. Tàko ko, lókyá nda tá lókyá adrézó figì lò'wa ki dhi 'i ko. ¹⁴ Gò dré tàzoá

* **11:9** 11:9 «Òsánà» kònìdhi adrè leá tàle Ebèrè ti sè dhi «rúku». † **11:10** 11:10 A kònò Longó ì 118:25-26.

figi fa nda dré dhi: «Dhya àlo kògò véle lò'wa kisú nyàle mí drina tàdzi ko!» Di akódhi ni lebhéhá ì yi kúlí dré tá tàle nda 'í.

Yésu dro mónnyá adrébhá ngá lagí dhi i topfòle tépelò 'ásè
(A kònò kpà Mátáyò 21:12-17; Lúkà 19:45-48; Yòwánì 2:13-22)

¹⁵ Ì kòtsa Yèrúsalmà na dre dhi, Yésu dré fizo tépelò na gò, dré ngàzo mónnyá adrébhá tá ngá lagí ìndì ngá gi kònàle dhi kì dro topfòle 'ásà. Dré mísá mónnyá adrébhá tá làfa topfó dhi kya kì lebhézó bvò dri, tùmání gbólókó mónnyá adrébhá tá kòbhòlà lagí dhi kya íbe. ¹⁶ Dré kpà ka'izoá dhi, dhya àlo kàdré ngá do lavúzó ába tépelò 'ásè dhi ko. ¹⁷ Gò dré ngàzo adrélé móndí kì tadhá, adrézó tàá dhi: «Gìká ni Kúlí adré tàá dhi:

<À ni áma dzó zi
dzó sùrú títi dhi ì dré adrézó tà ta má be dhi ró.>‡
Di, mì gò àmikya dzó nda ni bha adrélé

àrà kùgubhá ì dré adrézó àyi kì zu dhi ró!»§

¹⁸ Kòwánà kàdrì ì tatrítrí kúlí tadhábhá íbe dhi ì kòyi tà Yésu dré tá 'òle nda dre dhi, ì dré ngàzo adrélé láti nda kitswázó akódhi ni pfu dràle dhi bvó. Angyá ko, ì adré tá àyikya akódhi ni ro, mónnyá zyandre títi dhi ì dré tá adrélé tà dré adrélé tadhále dhi kì yi síbhále be ngbo dhi sè.

¹⁹ Ìndró kàndrì dre dhi, Yésu ì dré pfòzo bhàandre nda lésè lebhéhá ni íbe.

Tà tadhále figi fa 'yòlepi dhi ni tà dri dhi
(A kònò kpà Mátáyò 21:20-22)

²⁰ Drùbhì kínó, ì dré tá adrérà'a lavúlé láti 'ásè dhi 'á dhi, ì dré nòzoá dhi, figi fa nda 'yo tá tsàle kómvo ni na dre. ²¹ Di tà Yésu dré tá tàle dhi dré agázó Pèterò léna gò, dré tàzoá drá dhi: «Rábbi, mí nò rè ká! Fígi fa mí dré tatrílé kònìdhi 'yo dre!»

²² Di Yésu dré tàzoá àyi lebhéhá ì dré dhi: «Mì kàdré Gìká ni ka'ì bàti!
²³ Má adré tà bàti ta àmi dré: Dhya àlo kàdré tàá kòngó kònìdhi dré dhi, <Mí nga kònwàsè lile dhèle yìandre na> gò, dré adrézó tà kayí í léna ko, di, adrézó ína ka'íá dhi tà í dré adrélé tàle nda ni ru 'o káyà dhi, Gìká ni tà nda ni 'o drá. ²⁴ Àsà dhi, má adré tàá àmi dré dhi: Tà ángùdhi mì dré adrélé zìle Gìká tí dhi, lè mì kàdré ka'íá dhi, mì kisú tà nda dre dhi, di mì ni kisúá bàti.

²⁵ Kòdhi íbe dhi, mì kàdré àmi kì totó adrélé tà zi Gìká tí gò, mì dré adrézó tà íbe móndí àlo rú dhi, lè mì kòtrì akódhi nda ni tàkonzì gò, àmi kì Atá bhù na dhi kòtrìró kókpà àmi kì tàkonzì be dhi bvó.» [²⁶ *]

A lizí Yésu tí ngalè akódhi ni rìnyí angá ángolésè ya dhi
(A kònò kpà Mátáyò 21:23-27; Lúkà 20:1-8)

²⁷ Ì dré gòzo tódhyá tsàle Yèrúsalmà na. Di Yésu dré tá adrérà'a atsilé tépelò ni bhà'álé 'ásè dhi 'á dhi, kòwánà kàdrì ì tatrítrí kúlí tadhábhá ì tsàle bhàgo íbe dhi ì dré alizo akódhi véle ²⁸ lizíá tíá dhi: «Rìnyí mí dré adrézó tà kòdhi kì 'o dhi angá ína ángolésè? Adhi fè mí dré rìnyí adrézó tà nda kì 'o dhi nì?» ²⁹ Yésu logó àyi dré dhi: «Má ni kókpà tà àlo dhi ni lizí àmi tí. Mì kòlogó kúlí má tí dhi, má ni kpà tàá àmi dré ngalè rìnyí má dré adrézó tà kòdhi kì 'o dhi angá ángolésè ya dhi. ³⁰ Mì tà rè má dré ká! Bátisimò Yòwánì dré fèle dhi angá tá ína ángolésè: Gìká vélésè, kó ngalè

‡ **11:17** 11:17 A kònò Esáyà 56:7. § **11:17** 11:17 A kònò Yèrèmíyà 7:11. * **11:26** 11:26 Wárágà Gìká ni Kúlí tisizo àyi dri drìdrì dhi ì léna dhi, à adré kúlí kòni kì kisú kònwa ko: [Di, mì kòtrì àmikya tàkonzì móndí ì dré 'òle àmi rú dhi ì ko dhi, àmi kì Atá bhù na dhi kitswá kókpà àmi kì tàkonzì tri ko.]

móndí i vélésè?» ³¹ Gò ì dré dhèzo adrélé tà kayí àyi kòfalésè, adrézó tàá dhi: «Mà kòtà dhi <Bàtìsimò nda angá Gĩká vélésè> dhi, akódhi ni go lizíá àma tí dhi: <Mì ka'í di Yòwánì ko àdho tà sè?» ³² Di, mà ni kitswá tsì tàá dhi <Bàtìsimò nda angá móndí i vélésè> yà dhi?» (Ɔ tà tá kònìni, ì dré tá adrélé móndyá zyandre dhi ki ro dhi sè. Tàko ko, àyi títi nda ì adré tá ka'íá dhi, Yòwánì tá ína pròfétà 'i.) ³³ Di ì dré logózóá Yésu dré dhi: «Mà nì ko.» Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Kàdré kònìni dhi, má kitswá kókpa tàá àmi dré ngalè rinyí má dré adrézó tà nda ki 'o dhi angá ángolésè ya dhi ko.»

12

*Pídhigó vínò líkíbhá kònzi dhi ki tà dri dhi
(A kònò kpà Mátáyò 21:33-46; Lúkà 20:9-19)*

¹ Gò Yésu dré kidhózó adrélé tà tadhá àyi dré pídhigó sè, adrézó tàá dhi: «Agó àlo dhi bhe tá vínò àyi amvú na. Dré gàrà ni kì tobhàzo kírà sè, bhú gàzo kitswázó vínò lò'wa zwa gò, dzó mvumvù dhi ni sizo kitswázó amvú nda ni líkí. Dré amvú nda ni tayízó vínò líkíbhá àruka i drígá gò, lizo atsí na làwú làvo na. ² Lókyá vínò lò'wa kizo dhi kòkitswá dre dhi, dré àyi mārábà ki àlo mùzo kitswálé lò'wa ína tíni dhi ni adó vínò líkíbhá nda i véna. ³ Di, ì dré àyikya mārábà nda ni ruzo tswàle gò, logózóá nzìle drígálé sè. ⁴ Gò amvú líyí nda dré mārábà àzya mùzo lile àyi véna. Di, ì dré akódhi nda ni drì tswàzo, kanyò fèzo drá. ⁵ Amvú líyí nda dré gòzo mārábà ni na mu lile gò, ì dré akódhi nda ni pfùzo dràle. Dré gòzo mārábà àruka bì dhi ki mu gò, ì dré àruka ni kì tswàzo, àruka ni kì tupfúzó todràle.

⁶ Tayí tá ngbà 'í amvú líyí nda ni mváagó dré lèlè tò dhi kòdhya. Di kùdù ro dhi, dré kpà akódhi nda ni mùzo lile àyi véna. Adré tá kisúá dhi: <Ɔ ni áma mváagó ni lindrì bha!> ⁷ Di, vínò líkíbhá nda ì dré tàzoá àyi kòfalésè dhi: <Kònàdhi dhya dra amvú kònìdhi ni kisúlépi tàyilè ro dhi 'i. Mà kòlì akódhi ni pfu dràle, amvú dré tá kitswálé kisúlé tàyilè ro nda kàdréro àma dré!> ⁸ Di ì dré ngàzo akódhi ni ru pfùle dràle gò, àbvò ni ni bhèzo amvú nda 'ásè kiyì na.»

⁹ Yésu gò lizíá dhi: «Mì adré kisúá dhi, amvú líyí nda ni 'òá ngíni? Akódhi ni tsa vínò líkíbhá nda ki tupfú todràle gò, gòzo amvú vínò àdhya nda ni tayí móndí àruka i drígá.

¹⁰ Mì nà rè tà tisìle Gĩká ni Kúlí na kònìdhi ko? <Kírà dzó sibhá ì dré gàle gàgà dhi, gò atsálé kírà agógó dzó nda dré adrézó àyi totó dríá dhi ró.

¹¹ Kònìdhi tà Mírì dré 'òle nì dhi 'i. Di tà nda lindrìga ró àma m̀lèsè!>*

¹² Gò Yúdà ànzi kì kàdrì ì dré gòzo adrélé láti nda kitswázó Yésu ni ru dhi bvó. Angyá ko, ì nì tá tàle dhi, akódhi pì tá pídhigó nda àyi rú dhi be. Di, ì dré tá adrélé móndyá zyandre dhi ki ro dhi sè dhi, ì dré akódhi ni tayízó gò, lizo.

*Kàyìsàrà, Rómà kì ópí kàdrì ni mèdáyì gìma
(A kònò kpà Mátáyò 22:15-22; Lúkà 20:20-26)*

¹³ Amvolásà dhi, ì dré Fàrìsáyò àruka kì mùzo móndí àruka ópí Eródè àdhya íbe lile Yésu véna, kitswálé akódhi ni 'o la'ìle kúlí dré tá adrélé tàle dhi i sílé dhi bvó. ¹⁴ Ayì nda ì dré tàzoá drá dhi: «Tadhálépi, mà nì tàle dhi, mí adré tròle tà bàti rú dhi be. Mí adré kpà móndí kì lindrì nì tà kisù ko, mí dré adrélé àyi kì no twátwa ko dhi sè. Mí adré kpà Gĩká ni tà tadhá tà

* 12:11 12:11 A kònò Longó i 118:22-23.

bàti sè. Di mí tà rè àma dré ká: Ama ki tátrítrí kúlí ka'í, à kàdré Kàyísàrà ni mèdáyì gi dhi 'í? Kó ngalè, ka'í ko? Lè mà kàdré gíá, kó ngalè mà kàdré gíá ko?»

¹⁵ Di, Yésu dré ína àyi ki túrúpfú tà nìzo kyá gò, logózóá àyi dré dhi: «Mì adré áma tabhì litílé àdho tà sè? Mì afè dènári àlo dhi má dré nòle.»[†] ¹⁶ Di ì dré làfa lò'wa nda ni fèzo drá. Gò dré lizizóá àyi tí dhi: «Móndí líndrí kònìdhi tsàle rú tisìle dríá kònìdhi be dhi, àdhi àdhya 'i?» I logó drá dhi: «Kàyísàrà àdhya 'i.» ¹⁷ Di Yésu tà àyi dré dhi: «Mì kàdré di ngá Kàyísàrà àdhya ni fe Kàyísàrà dré, adrézó kpà ngá Gìká àdhya ni fe Gìká dré.» I kòyi akódhi ni kúlí nda dre dhi, àyi ki líndrí dré gàzo bhwābhwa akódhi ni tà sè.

*Tà lizílé ngangà dràdrà 'ásè dhi ni tà dri dhi
(A kònò kpà Mátáyò 22:23-33; Lúkà 20:27-40)*

¹⁸ Amvolásà dhi, Sàdùkáyò àruka ì dré alizo Yésu véle kitswálé tà lizí tíá. (Ayi nda ì adré tàá dhi, ngangà dràdrà 'ásè dhi yókódhó.) Di ì tà drá dhi: ¹⁹ «Tadhálépi, Mósè tisì àma dré dhi: «Agó àlo adrélépi mvá àko dhi kòdrà àyi tòkó ni tayí dhi, lè adrúpi ni kòdo tàytòkó nda mòle, kitswázó ànzi ti àyi adrúpi dràlepi nda dré.»[‡] ²⁰ Di àgo nzi-drì-rì adrúpi ró dhi ì tá be. Ayi ki kàyo dré tòkó àlo dhi ni mòzo gò, dràzo tólò mvá ti àko ró. ²¹ Adrúpi ni ni rì dré tòkó nda ni dòzo mòle gò, dré kpà dràzo tólò mvá ti àko ró. Tà nda dré kpà ru 'òzo kònìni adrúpi ni ni na rú, ²² tsàle byá adrúpi ni ni nzi-drì-rì rú. Ayi títi nda ì todrà mvá ti àko ró. Kùdù ro dhi, tòkó nda dré kpà dràzo. ²³ Di kítú móndí ì dré dra ngàzo dràdrà 'ásè dhi tú dhi, adrúpi nzi-drì-rì nda ì kòfalé dhi, tòkó nda ni adré tsitsi dhi àdhi dré? Angyá ko, àyi títi nda ì do tá akódhi mòle àyi dré tòko ró.»

²⁴ Yésu logó àyi dré dhi: «Mì lití àmi ki tàndi ì dre, mì dré Gìká ni Kúlí ì rinyí ni íbe dhi ki nìle ko dhi sè. ²⁵ Kítú móndí ì dré dra ngàzo dràdrà 'ásè dhi tú dhi, ì gò adrélé ru mo ko. I gò kpà adrélé àyi ki ànzi ki fe mòle ko. Be ró dhi, ì ni àyikya adré ngóro ángéló bhù na dhi ì tíni. ²⁶ Di, kàdré ína ngangà dràdrà 'ásè dhi ni tà sè dhi, mì nà rè Mósè ni búkù na, tà Gìká dré tá tàle drá fanzi adrélépi kòle àtsi ró dhi na dhi ko? Akódhi tà tá dhi: «Ma Gìká Abàràma àdhya 'i, Isákà àdhya 'i, ìndì Yàkóbhò àdhya 'i.»[§] ²⁷ Di Gìká nda Gìká àbvò kya 'i ko. Be ró dhi, akódhi ína Gìká móndyá lídrì ro dhi kya 'i. Mì lití àmi tà tàndi ró dre.»

*Tòlí kàdrì lavulé dhi
(A kònò kpà Mátáyò 22:34-40; Lúkà 10:25-28)*

²⁸ Tátrítrí kúlí tadhábhá ki àlo kòyi àyi nda ì tà kayírà'a àyi kòfalésè dre dhi, dré atógyàzoá dhi, Yésu logó kúlí àyi dré kyá. Di dré àyi kisizó ànyi akódhi làga, akódhi ni lizí tàzoá dhi: «Tòlí títi dhi ì kòfalé dhi, tòlí kàdrì lavulé dhi ángùdhi 'i?» ²⁹ Yésu logó drá dhi: «Tòlí kàdrì lavulé dhi, kònìdhi 'i: «Ìsèrèlè ànzi ì, mì yi rè ká! Mírì àma ki Gìká, Mírì 'i kalóma. ³⁰ Lè mí kàdré Mírì àmi Gìká ni le àmi togó sè wáyì, àmi lídrì sè wáyì, àmi tà kisùkisù sè wáyì, ìndì àmi rinyí sè wáyì.»^{*} ³¹ Tòlí ni rì, kònìdhi 'i: «Lè mí kàdré àmi àzya ni le ngóro mí dré adrélé àmi tàndi ni le dhi tíni.»[†] Tòlí àzya kàdrì tòlí rì kòdhi ki lavulépi dhi yókódhó.»

[†] 12:15 12:15 «Dènári» kònìdhi tá làfa lò'wa adrézó tà 'o àsà Rómà ki òpì 'ásè dhi 'i. [‡] 12:19 12:19 A kònò Dùtèrònómè 25:5-6. [§] 12:26 12:26 A kònò Pfòma 3:6. ^{*} 12:30 12:30 A kònò Dùtèrònómè 6:4-5. [†] 12:31 12:31 A kònò Lèvitikè 19:18.

³² Di tátrítrí kúlí tadhálépi nda tà drá dhi: «Tadhálépi, tà mí dré tàle kòdhi, tà bàti 'i. Mí tà kyá tàle dhi, Gìká ngbà 'í àlo kwákwá, ìndì àzya ni akódhi rúsè dhi yókódhó. ³³ Adrélé Gìká ni le togó wáyi sè, tà nìni wáyi sè ìndì rìnyí wáyi sè dhi, ìndì adrélé dhyá ki àzya ni le dhyá ki tàndì tíni dhi kàdrì lavúlé, kà'wá títi adrélé zàle mòbòmà ro dhi i rúsè, ìndì ngá títi adrélé fèle Gìká dré mòbòmà ro dhi i rúsè.» ³⁴ Di Yésu kònò akódhi logó tá kúlí tògyá sè dhi dre dhi, dré tàzoá drá dhi: «Mì vwàvwà ro Gìká ni Opì rúsè ko.»

Di kìdhólé lókyá nda sè dhi, dhya àlo dré gòzo véle tà tabhì lizilé akódhi tí ko.

Mèsíyà i Dàwídi be dhi

(A kònò kpà Mátáyò 22:41-46; Lúka 20:41-44)

³⁵ Yésu dré tá adrérà'a tà tadhá mómí i dré tépelò na dhi 'á dhi, dré lizizóá dhi: «Tátrítrí kúlí tadhábhá i adrè tàá dhi, Mèsíyà Dàwídi ni mvá 'i dhi ngíni? ³⁶ Tàko ko, Dàwídi ni tàndì tà tá Tirí Lólo ni rìnyí sè dhi:

<Mírì Gìká tà áma Mírì dré dhi:

Mí alì lirilé áma driágó lésè,

tsàle lókyá má dré dra ámi kàribhá ki bhàzo

adrélé ámi pá zàle dhi 'á.>‡

³⁷ Kòdhi Dàwídi ni tàndì adrè Mèsíyà ni zi áyi Mírì ro. Di Mèsíyà nda ni kitswá kpà adrélé akódhi ni mvá ro ngíningíni ró?»

Di mómíyá zyandre lavúlé nda i adrè tá akódhi ni yi lovó sè.

Yésu se mómí ki bí tátrítrí kúlí tadhábhá ki tà sè

(A kònò kpà Mátáyò 23:1-36; Lúka 20:45-47)

³⁸ Yésu dré rè dhu adrérà'a àyi ki tadhá dhi 'á dhi, dré tàzoá dhi: «Mì kàdré àmi ki líkí tátrítrí kúlí tadhábhá ki tà sè. Angyá ko, àyi nda i adrè kánzò kàtswákàtswa dhi ki le asólé àyi rú, adrézó tatsilé ába mómí i kòfalésè. I adrè leá dhi, à kàdré mòdo fe àyi dré lindrì sè ngá lagìrà i 'àsè. ³⁹ I adrè leá lirilé àrà lindrì àdhyà lísámbo dzó i 'àsè dhi i 'àsè, adrézó kpà leá lirilé mísá lindrì àdhyà gwányá i 'àsè dhi i làgàsè. ⁴⁰ I adrè tàyítòkó ki ngá ki kàrí títi. I adrè kpà tà zi Gìká tí vwàvwà ro, à kònòró àyi be dhi bvó. Di kítú dra tàbvó tàzo dhi tú dhi, à ni tà ño àyi dri tà tàndì ró.»

Ngá tàyítòkó àlo lemerè ro dhi dré fèle Gìká dré dhi

(A kònò kpà Lúka 21:1-4)

⁴¹ Amvolásà dhi, Yésu dré lirízó tépelò na, àrà adrézó làfa fe Gìká dré dhi kandrá, adrélé mómí zyandre dhi ki no adrérà'a àyi ki làfa bhe kpúkúbhú adrézó làfa líkí dhi na. Ngábhá bí dhi i adrè tá làfa bhe lána bí. ⁴² Gò tàyítòkó àlo lemerè ro dhi dré kpà alìzo làfa lò'wa nǝ tsàtsà rǝ làgí be tsà dhi ki bhe lána. ⁴³ Di Yésu dré áyi lebèbhá ki azízó, tàzoá àyi dré dhi: «Má adrè tà bàti ta àmi dré: Tàyítòkó lemerè ro kòdhi bhà ína kpúkúbhú na làfa kàdrì, mómíyá àruka títi dhi kya ki lavú. ⁴⁴ Tàko ko, àyi títi nda i adó àyikya àyi ki ngá ki drì fèle kòdhyà. Di, tòkó lemerè ro nda adó ína ngá títi i dré tá adrézó ába kitswázó adrìlé ásà dhi i fèle kòdhyà.»

13

Yésu longó tépelò ni pfùma ni tà

(A kònò kpà Mátáyò 24:1-2; Lúka 21:5-6)

‡ 12:36 12:36 A kònò Longó i 110:1.

¹ Yésu dré tá adrérà'a apfòlè tépelò lésè dhi 'á dhi, akódhi ni lebèbhá ki àlo dré tàzoá drá dhi: «Tadhálépi, mí nò rè dzó kàdrì gú kòni i, àyi ki kírà íbe ká!» ² Dì Yésu logó drá dhi: «Mí nò tsì dzó kàdrì kòni i 'í? Lókyá adrélépi alìle dhi sè dhi, à gò vélé àyi ki kírà ki àlo kisú àzya ni dri ko. A ni kírà nda ki lebhé tíí kǐní mi.»

*Tà dra ru 'obhá lókyá kùdù ni tà tadházó dhi i
(À kònò kpà Mátáyò 24:3-14; Lúkà 21:7-19)*

³ Amvolásà dhi, Yésu ì dré lizo mbàle kòngó Olivè fa kya drina gò, akódhi dré lírízó àrà kitswázó tépelò no lásà bwà dhi na. Gò Pétèró, Yákóbhò, Yòwánì, tsàle Andréyà be dhi ì dré akódhi ni lizízó àyi pátí, tàzoá dhi: ⁴ «Mí tà rè àma dré, tà nda kòdhi ki atsá ángutú ya dhi ká? Adho tà ni ru 'o drìdrì tadházóá dhi, tà tíí nda ì adrè 'òle ru 'o káyà dhi nì?»

⁵ Yésu logó àyi dré dhi: «Mì kàdré àmi ki líkí dóro, dhya àlo kòlìtíró àmi ko. ⁶ Tàko ko, mómí bí dhi ki alì áma rú sè adrélé tàá dhi, <Ma Mèsíyà 'i!> gò, ì dré mómí zyandre dhi ki lítízó. ⁷ Mì ni àdzú ki kpòrò yi ànyi, adrézó kpà àdzú ki rúbí yi làwú làvo na. Dì, mì kòtayí àmi ki togó adrélé gàle ásà dhi ko. Tàko ko, adrè leá dhi, tà nda kòdhi ì kò'o rè zyà ru 'íká. Dì, lókyá kùdù atsá rè ko. ⁸ Súrú ki àdzú bhu súrú àruka íbe. Opì ki kpà àdzú bhu òpì àruka íbe. Kàdikàdi ni bvò kosé, ìndì kàrábhò ni dhe àrà twátwa ì 'ásè. Dì, tà nda kòdhi ki ngbà 'í adrè ngóro tòkó ni mváaswa ni kidhoma tíni.

⁹ Dì àmi ró dhi, mì kàdré àmi ki líkí dóro. Tàko ko, à ni àmi ki 'o topfòlè tàbvó tǎrà ì 'ásè, adrézó àmi ki bhwa lísambò dzó ì 'ásè. Àma tà sè dhi, mì ni àmi ki totó gùvèrènerè ì kandrá ìndì ópí kàdrì ì kandrá, mì kòkitswáró áma tà mì dré nòle ìndì mì dré yìle dhi ki longó àyi dré be dhi bvó. ¹⁰ Tàko ko, adrè leá dhi, à kòlongó rè zyà Rúbí Tani súrú tíí ì dré 'íká. ¹¹ Dì, à kàdré àmi ki dri tàbvó tàle dhi, mì kòbhà àmi ki togó adrélé lanzile tà mì dré dra tàle àmi rúsè dhi dri dhi ko. Be ró dhi, mì kàdré ndiri tà Giká dré dra fèle àmi dré tàle lókyá nda sè dhi ni ta kòdhya. Angyá ko, mì ni adrè tà nda ni ta àmi ko. Be ró dhi, Tírí Lólo ni adrè tàá nì.

¹² Mómí ki àyi ki adrúpi ki lefè todràle kàribhá ì drígá. Anzi ki atá ki kpà àyi ki ànzi ki lefè todràle. Anzimvá ki ligí àyi ki tibhá ì rú, adrézó àyi ki 'o todràle. ¹³ Mómíyá tíí dhi ki togó kònzì bha àmi rú áma tà sè. Dì, dhya adrélépi ína togó tsi, adrézó áyi totó tǎtà tsàle kùdù na dhi ni adrí.»

*Kizà kàdrì lavúlé dhi
(À kònò kpà Mátáyò 24:15-28; Lúkà 21:20-24)*

¹⁴ «Dì mì ni <ngá adrélé gàle gágà adrélépi ngá lólo dhi ki kizá dhi> ni no adrérà'a àyi totó àrà kitswálépi tá kàdré lána ko dhi na.* (Lè dhya adrélépi tà kòdhi ni na dhi kàdré àndu ni ni ní dóro.) Lókyá nda sè dhi, lè mómíyá dra adrèbhá bvò Yúdáyà àdhya na dhi ì kòlapá ràle kòngó ì drina. ¹⁵ Lè kpà dhya dra adrélépi áyi dzó drina dhi kàsí file dzó na, áyi ngá ki do lapázó ába dhi ko. ¹⁶ Dhya dra adrélépi amvú na dhi kògò nzìle í bhàna áyi kítá kidhì àdhya ni do lapázó ába dhi ko. ¹⁷ Kítú nda ì tú dhi, kizà ni adrè kàdrì tòkó adrèbhá 'a íbe dhi ì dré, ìndì tòkó adrèbhá bà fe ànzimvá ì dré dhi ì dré. ¹⁸ Mì kàdré tà zi Giká tí, àmi ki lapama nda kàdré kòdhi lókyá sè ko.† ¹⁹ Tàko ko, kizà kítú nda kya ni adrè kàdrì lavúlé. A nò rè kizà kára be kònnì nda ko, kidhólé Giká dré bvò bhàrà lésè atsálé ándrò kòndhi. A kitswá kpà gòle vélé nòá tǎdzí ko. ²⁰ Kònò Mírì kòki tá kítú nda ki bvó ko

* **13:14** 13:14 A kònò Dànyélè 9:27; 11:31; 12:11. † **13:18** 13:18 Yúda ànzi ki bvò na dhi, «kidhì lókyá» kòndhi, lókyá kidhì ro kóná àlo na, adrélépi gile vwàvwà ro dhi 'i.

dhi, dhya àlo bvò dri dhi kitswá tá adrílé bwà ko. Di, Mírì ki ína kítú nda ki bvò mónnyá í dré zìle dhi ki tà sè.

²¹ Lókyá nda sè dhi, à kàdré tàá àmi dré dhi <Mì nò rè ká, Mèsíyà kònwa!> dhi, mì kòka'í ko. A kàdré kó tàá dhi <Akódhi kònàle!> dhi, mì kòka'í ko. ²² Tàko ko, mèsíyà kinzò ro dhi ki apfò pròfétà kinzò ro dhi íbe adrélé tà kàdrì líndrìga ró adrébhá àyi ki rìnyí tadhá dhi ki 'o, kòkitswá dhi, ì dré ndìndì mónnyá Gìká dré zìle dhi ki lítízó. ²³ Má longó àmi dré tà nda kòdhi ì títi drìdrì. Di mì kàdré tàmgà dri.»

Móndí ni Mv́a ni agòma

(A kònò kpà Mátáyò 24:29-31; Lúkà 21:25-28)

²⁴ «Kítú nda ì tú, kizà kàdrì nda àmvolésè dhi, <kítú ni mì ni atsá tìnìmvá ro, mbá gò véle mvèle ko,

²⁵ bhìbhínyà ki ledhé bhù lésè, ìndì rìnyí bhù na dhi ki ru kizí.»[‡]

²⁶ Di lókyá nda sè dhi, mónnyá títi dhi ki Móndí ni Mv́a ni no adrérà'a àlìle ndùrùku ì 'àsè, rìnyí kàdrì be ìndì m̀ilanzìlanzì kàdrì be. ²⁷ Gò akódhi dré àyi ángéló ki mùzo lile àyi mónnyá í dré zìle dhi ki kimó bvò ni pá su dhi ì lésè, kidhólé bvò ni kùdù lésè, tsàle byá bhù ni kùdù na.»

Tà tadhá lé figì fa ni tà rú dhi

(A kònò kpà Mátáyò 24:32-35; Lúkà 21:29-33)

²⁸ «Lè mì kàdré tà tadhá lé figì fa ni tà rú dhi ni àndu ni dóro. Figì fa ni dríti kàdré atsá lé m̀alimáli gò, bí ni dré adrézó ròle dhi, mì nì tàle dhi, yìgú ànyì dhi be. ²⁹ Kókpà kòdhi tìni, lókyá mì dré dra tà nda kòdhi ki nòzo adrérà'a ru 'o dhi tú dhi, lè mì kònì tàle dhi, Móndí ni Mv́a láti 'á, ndìndì àmi ki dzó tí káyà dhi. ³⁰ Má adrè tà bàti ta àmi dré: Mónnyá dra adrébhá lídrì íbe lókyá nda sè dhi ì kitswá dràle títi drìdrì tà títi nda ì dré dra ru 'òzo dhi kandrá ko. ³¹ Bhù ì bvò be dhi ki akí. Di, áma kúlí ì kitswá àyikya tàdzí akílé ko.»

Gìká ni ngbà 'i lókyá kùdù ni

(A kònò kpà Mátáyò 24:36-44)

³² «Di, dhya àlo nì ína kítú 'i yà, kó ngalè sáà 'i yà tà nda ì dré dra ru 'òzo dhi ko. Ndìndì ángéló bhù na dhi 'i yà, kó ngalè Gìká ni Mv́aagó 'i yà dhi, ì nì ko. Gìká Atá ni ngbà 'i nì kalóma. ³³ Adré di leá dhi, mì kàdré àmi ki líkí, adrézó tàmgà dri! Tàko ko, mì nì ngalè lókyá nda ni atsá ángutú ya dhi ko.

³⁴ Tà nda kòdhi ngóro agó àlo adrélépi 'òle lile atsí na dhi àdhya tìni. Akódhi nda adrè rìnyí fe àyi m̀aràbà àlo àlo títi dhi ì dré adrézó àyi ki àzì 'o gò, dré adrézó tàá dhya adrélépi dzóti líkí dhi dré dhi, kàdré tàmgà dri. Di dré adrézó dzó nda ni tayí lizo. ³⁵ Mì kàdré di tàmgà dri. Angyá ko, mì nì lókyá ángùdhi dzó líyí nda dré dra agòzo ásà dhi ko, gba kàdré ìndró sè yà, ngátsi kítógá sè yà, àgólòwa dré tsirà bherà'a yà, kó ngalè drùbhì sè yà dhi. ³⁶ Di akódhi kàgò ngbò ró dhi, mì kòtayí àmi akódhi dré kisúlé adrérà'a ayí ko dhi ko. ³⁷ Tà má dré adrélé tàle àmi dré kònìdhi, má adrè kpà tàá mónnyá títi ì dré: Mì kàdré tàmgà dri!»

[‡] 13:25 13:25 A kònò Esáyà 13:10; 34:4; Ezèkyèlè 32:7; Yòwélè 2:10; 3:4.

14

Yúdà ànzì kì kàdrì ì ndà látì Yésu nì rùzo pfulè dràle

(À kònò kpà Mátáyò 26:1-5; Lúkà 22:1-2; Yòwánì 11:45-53)

¹ Tayí tá kítú rì gwányá Pásikà àdhya ì Mápà tàkú àko dhi àdhya be dhi ì dré atsázó. Kòwánà kàdrì ì tatrítrí kúlí tadhábhá íbe dhi ì adré tá látì nda kitswázó Yésu nì ru túrúpfú sè, pfulè dràle. ² Di, ì adré tá taa dhi, ì kò'o tà nda gwányá Pásikà àdhya tú ko, móndyá zyandre dhi ì kòligíró àyi íbe ko sè.

Tòkó àlo dhi dà málàsì Yésu dri

(À kònò kpà Mátáyò 26:6-13; Yòwánì 12:1-8)

³ Lókyá nda sè dhi, Yésu lì tá Bètáníyà na, file Simónà atú kàrí dré tá rùle dhi nì dzó na gò, dré lirízó mísá làga kitswálé ngá nya. Gò tòkó àlo dhi dré afízó mòlàngì mvá ledélé àlàbàsterè sè, gàlepi málàsì làgì kyàkyà dhi sè bí dhi be.* A ladhí tá málàsì nda tsèrèlè nàradà sè.† Di tòkó nda dré mòlàngì nda nì ti ñòzo gò, málàsì nda nì dàzo Yésu dri. ⁴ Mòndí àruka adrèbhá tá dzó nda 'á dhi ì kònò tà nda dre dhi, àyi kì togó dré aswázó gò, ì dré adrézó taa àyi kòfalésè dhi: «À kizá tsì málàsì kòdhi àdho tà sè? ⁵ Kònò à nì tá kitswá lagíá làfa lò'wa kámá-na sè gò, làfa nda nì fèzo lemerèbhá ì dré!»‡ Di ì dré adrézó tòkó nda nì ndrì tà tándì ró.

⁶ Di, Yésu dré tazoá àyi dré dhi: «Mì tayí tòkó kònìdhi. Mì adré akódhi nì drì kizá àdho tà sè? Tà dré 'òle má dré kòdhi, tà avélépi tò dhi 'i. ⁷ Angyá ko, mì adré ngbú adrélé lemerèbhá íbe àmi kòfalé, ìndì mì kitswá àyi kì ledé lókyá ángùdhi mì dré adrélé lèle dhi sè. Di, mì kitswá ngbú adrélé túmání má be ko. ⁸ Tòkó kònìdhi 'o tà dré tá kitswálé 'òle dhi kòdhya. Dà málàsì má rú drìdrì, kitswázó áma rúbhá ledé bhàle mógó na dhi bvó. ⁹ Má adré tà bàti ta àmi dré: Arà títi bvò wáyi 'àsè à dré dra Rúbí Tani longózó dhi ì 'àsè dhi, à nì kókpà tà tòkó kònìdhi dré 'òle kòdhi nì títi, akódhi nì tà kisùzo.»

Yùdàsì ì yi ru kòwánà kàdrì íbe, kòlefèró Yésu àyi drígá

(À kònò kpà Mátáyò 26:14-16; Lúkà 22:3-6)

¹⁰ Amvolásà dhi, Yùdàsì Isikàriyótà, Yésu nì lebèbhá mudrí-drì-rì dhi kì àlo dré ngàzo lile tà ta kòwánà kàdrì íbe, kitswázó Yésu nì lefè àyi drígá dhi bvó. ¹¹ Ayi nda ì kòyi tà dré tàle nda dre dhi, ì dré lenzézó ásà gò, ì dré lazízóá dhi, ì nì làfa fe drá. Di Yùdàsì dré kìdhózó adrélé lókyá dóro Yésu nì lefèzo àyi drígá dhi nì nda.

Yésu ì nya gwányá Pásikà àdhya lebèbhá nì íbe

(À kònò kpà Mátáyò 26:17-25; Lúkà 22:7-14, 21-23; Yòwánì 13:21-30)

¹² Gwányá Mápà tàkú àko dhi àdhya nì kítú nì àlo adrézó kábilígyà mvá Pásikà àdhya nì pfulè dràle mòbòmà ro dhi sè dhi, Yésu nì lebèbhá ì dré akódhi nì lizízó tazoá dhi: «Mì adré leá dhi, mà kòlì ngá ladhí mí dré gwányá Pásikà àdhya nì nyàzo dhi ángwà?» ¹³ Di Yésu dré àyi lebèbhá rì dhi kì mùzo, tazoá àyi dré dhi: «Mì lì bhàandre na. Mì nì drì si agó àlo adrélépi yì do lèdrì na dhi be. Mì dhe akódhi nda bvó. ¹⁴ Dzó dré dra fizo lána dhi na dhi, mì kòtà dzó nda nì líyí dré dhi: «Dhya tà tadhálepì dhi adré àmi lizí: Dzó 'a kile mà dré kitswázó Pásikà nya áma lebèbhá íbe dhi

* **14:3** 14:3 Alàbàsterè kònìdhi, kírà kemve kpírìkpírì làgì be kàdrì, adrézó mòlàngì ledé ásà dhi 'i.

† **14:3** 14:3 Nàradà kònìdhi, dò àlo tàdzí be dóro ìndì làgì be kàdrì, adrézó málàsì ladhí ásà dhi 'i.

‡ **14:5** 14:5 A adré tá làfa lò'wa kòni kì rú zì «dènári». Dènári kámá-na kòni ì tá làfa adrélé fèle mòndí àlo dré àzì 'òle kóná àlo sè dhi tí dhi 'i.

ángwà?> ¹⁵ Di akódhi nda ni dzó 'a kùle kàdrì kurú na dhi ni tadhá àmi dré. A tobhà mísá i ngá àruka íbe tayílé lána gànzi ró. Mì kòladhí ngá àma dré kònàle.» ¹⁶ Di akódhi ni lebèbhá nda ì dré lizo bhàandre na gò, ì dré tà títi nda ki kisúzó ngóro dré tá tàle àyi dré dhi tíni. Gò ì dré ngá ladhízó kítswázó gwányá Pásikà àdhyà ni nya.

¹⁷ Ìndró kàndrì dre dhi, Yésu ì dré tsàzo lirílé mísá làgàsè tùmání akódhi ni lebèbhá mudrí-drì-rì dhi íbe. ¹⁸ Ì dré tá adrérà'a ngá nya dhi 'á dhi, Yésu dré tàzoá dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Àmi ki àlo adrélépi ngá nya tùmání má be dhi ni áma lefè kàribhá i drígá.» ¹⁹ Di kizà dré àyi ki 'òzo gò, àyi àlo àlo títi dhi ì dré kidhózó adréle tàá drá dhi: «Zakó ína ma 'i ko?» ²⁰ Akódhi logó àyi dré dhi: «Akódhi nda àmi mudrí-drì-rì ni ki àlo 'i. Akódhi dhya adrélépi mápà so má be sàni àlo na dhi 'i. ²¹ Tà bàti ró dhi, Móndí ni Mvá ni li dràle ngóro tisile akódhi ni tà dri Giká ni Kúlí na dhi tíni. Di, kizà ni ína adré kàdrì dhya dra Móndí ni Mvá nda ni lefèlepi dhi dré! Dóro ni tá dhya nda ni tìle ko dhi.»

Mìrì ni rúbhá i kàrí ni be dhi

(À kònò kpà Mátáyò 26:26-30; Lúkà 22:14-20; 1 Kòrìtòbhá i 11:23-25)

²² Ì dré tá adrérà'a ngá nya dhi 'á dhi, Yésu dré mápà adózó, tà tani zìzo drìá Giká tí gò, nòzoá fèle àyi lebèbhá i dré gò, tàzoá dhi: «Mì do nyàle. Kònìdhi áma rúbhá 'i.»

²³ Dré kpà kópò adózó, àwoyà tàzo Giká dré gò, fèzoá àyi dré. Di àyi títi nda ì dré mvùzoá. ²⁴ Dré tàzoá àyi dré dhi: «Kònìdhi áma kàrí adrélépi tà Giká dré bhàle ru yìzo móndí íbe dhi ni 'o kítswálé títi dhi 'i. Kàrí nda ni kutú móndí zyandre ì dré. ²⁵ Má adré tà bàti ta àmi dré: Má gò véle vìnò mvu ko, tsàle kítú má dré dra vìnò tídhí ro dhi ni mvùzo Giká ni Opì na dhi tú.»

²⁶ Di ì dré longó ngòzo lenzézó Giká ni rú sè gò, ì dré pfòzo lìle mbàle kòngó Olívè fa kya drìna.

Yésu longó dhi, Pètèró ni àyi ga

(À kònò kpà Mátáyò 26:31-35; Lúkà 22:31-34; Yòwánì 13:36-38)

²⁷ Gò Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Àmi títi, mì ni áma tayí adréle kalóma. Tàko ko, Giká ni Kúlí adréle tàá dhi:

«Má ni kábilígyà líkílépi ni tswa dràle gò, à dré kábilígyà nda ki 'òzo ayílé.»*

²⁸ Di, má kònga mána dràdrà 'àsè dre dhi, má ni li drìdrì àmi kandrána Gàlílàyà na.» ²⁹ Di Pètèró tà drá dhi: «Tágba móndyá títi dhi ì kòtayí mì yà dhi, má kítswá mána ámi tayí tàdzí ko!» ³⁰ Yésu logó drá dhi: «Má adré tà bàti ta mí dré: Ndìndì ngátsi ándró kònìdhi sè, drìdrì àgólòwa dré dra tsírà bhèzo vèsè be rì dhi kandrá dhi, mí ni mána áma ga vèsè be na.» ³¹ Di, Pètèró gò logóá drá rìnyí sè dhi: «Tágba kòkítswá mà dré dràzo tùmání mí be yà dhi, má kítswá tàdzí ámi ga ko.» Gò Yésu ni lebèbhá àruka títi dhi ì dré kókpà tàzoá kònìni.

Yésu zi tà Giká tí Gètèsèmání na

(À kònò kpà Mátáyò 26:36-46; Lúkà 22:39-46)

³² Amvolásà dhi, Yésu ì dré lizo lebèbhá ni íbe tsàle àrà rú zìle Gètèsèmání dhi na. Gò dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì lírí kònwa, má kòlìró adréle tà zi Giká tí.» ³³ Dré Pètèró ki drìzo Yàkòbhò íbe ìndì Yòwánì be í vèsè. Gò akódhi ni togó dré kidhózó adréle kizà nya, adrezó lanzìle lavúlé. ³⁴ Di dré tàzoá àyi

§ 14:24 14:24 A kònò Pfòma 24:8; Yèrèmíyà 31:31-34. * 14:27 14:27 A kònò Zàkàríyà 13:7.

dré dhi: «Áma togó adré ñòlè kizà dré, tsàlè ndìndì dràdrà mǐlè. Mǐ kàdré kònwa, adrélé tàmǐga dri.»

³⁵ Kòlì vwàlè àyì rúsè tsà dre dhi, dré dhèzo kǐnì mǐ adrélé tà zi Gìkà tí, kòkìswá mǐlàsà dhi, lókyá kizà àdhya nda kòngaró í rúsè be dhi bvó.

³⁶ Adré tá tàá dhi: «Ábbà, Tátá, mǐ rǐnyí íbe kitswázó tà tí tí dhi kǐ 'o. Mǐ kòdo kópò kizà àdhya kòdhi má vélèsè wà. Dì, mǐ kò'o tà má dré adrélé lèlè dhi kòdhi ko. Be ró dhi, mǐ kò'o tà mǐ dré adrélé lèlè dhi kòdhi.»

³⁷ Gò dré gòzo àyì lebèbhá nda i véna, àyì kǐ kǐsú ayí na. Dré tàzoá Pétèro dré dhi: «Sìmonà, mǐ adré ayí ko? Mǐ kitswá tá tsǐ adrélé tàmǐga dri ngbà 'í sáà àlo bwà ko? ³⁸ Lè mǐ kàdré tàmǐga dri, adrélé kpà tà zi Gìkà tí, kòtayíró àmǐ tà dré tabhǐlè, àmǐ kǐ 'òzo dhèlè tàkònzì na dhi ko. Bàti, dhyá kǐ togó àtsi ró adrézó tà dóro 'o. Dì, dhyá kǐ rúbhá ína yàyà.»

³⁹ Yésu dré gòzo tódhýá lǐlè tà zi Gìkà tí ngóro dré tá zǐlè drǐdrǐ dhi tǐnì.

⁴⁰ Gò dré gòzo tódhýá gòlè àyì kǐ kǐsú ayí na, àyì kǐ mǐ dré tá adrélé ayí ro dhi sè. Dì ì nǐ tá vélé ì nǐ kúlí logó drá ngǐnì ya dhi ko.

⁴¹ Bvóá dhi, dré gòzo gòlè àyì lebèbhá nda i véna vésè nǐ na sè, tàá àyì dré dhi: «Mǐ adré dhu rè ayí ko, adrézó lovólé? Kitswá dre. Lókyá atsa dre. Mǐ nò rè ká! A adré 'òlè Mòndí nǐ Mvá nǐ lefè tàkònzìbhá i drígá. ⁴² Mǐ nga, mà kòlǐró! Dhya adrélépi áma lefè dhi atsa dre!»

Yésu nǐ rùma

(A kònò kpà Mátáyò 26:47-56; Lúkà 22:47-53; Yòwánì 18:3-12)

⁴³ Gbǎ kòdhiwa, Yésu dré rè dhu adrérà'a tà ta dhi 'á dhi, Yùdásì, akódhi nǐ lebèbhá mudrí-drǐ-rǐ dhi kǐ àlo dré atsázó. Adrǐ tá í vésè mòndí zyandre angábhá kòwánà kàdrǐ ì, tǎtrǐtrǐ kúlí tadhábhá ì ìndì bhàgo ì vélèsè dhi ì be. Ayi nda ì ru tá sǎpí ì fa íbe àyì drígá. ⁴⁴ Yùdásì adrélépi 'òlè Yésu nǐ lefè nda tà tá àyì dré dhi, í nǐ akódhi àdhi 'í yà dhi nǐ tadhá àyì dré dhi kònìni: «Dhya má dré dra kamúlè dhi, akódhi 'í. Mǐ kòru dǐ akódhi, drǐzoá lǐzo ába, adrézó líkíá dóro.» ⁴⁵ Dì Yùdásì nda dré ndrǐ àyì kǐsízó ànyì Yésu làga, tàá drá dhi: «Rábbì!» Dré akódhi nǐ kamúzó. ⁴⁶ Gò mòndýá nda ì dré dhèzo Yésu dri, akódhi nǐ ru. ⁴⁷ Dì, dhya adrèbhá tá Yésu làga dhi kǐ àlo dré ngàzo àyì sǎpí asé gò, kòwánà kǐ kàdrǐ nǐ màrábà nǐ bí bvwàzo kǐlè.

⁴⁸ Yésu dré tàzoá àyì dré dhi: «Ma vo kùgú 'í gò, mǐ dré adrézó alǐlè sǎpí íbe ìndì fa íbe kitswálé áma ru nǐ? ⁴⁹ Kǐtú àlo àlo tí tí ì sè dhi, má adré tá àmǐ kòfalé, adrélé tà tadhá tépelò na dhi, mǐ ru tá ma ko. Dì, tà kòdhi ì atsa kònìni, kitswálé tà tǐsìlè áma tà dri Gìkà nǐ Kúlí na dhi ì kò'oró ru be dhi bvó.» ⁵⁰ Gò akódhi nǐ lebèbhá tí tí dhi ì dré akódhi nǐ tayízó lapázó.

⁵¹ Kàdhúra àlo kítá asólépi í rú ngbà 'í àlo dhi dré ngàzo adrélé Yésu nǐ lebè. A adré tá 'òlè akódhi nǐ ru ká, ⁵² dǐ, dré lapázó ràlè bvólǐlǐ ro, kítá ína nǐ tayí.

Yésu pfò kòwánà kǐ kàdrǐ ì kandrà bhàgo kàdrǐ íbe

(A kònò kpà Mátáyò 26:57-68; Lúkà 22:54-55, 63-71; Yòwánì 18:13-14, 19-24)

⁵³ Gò ì dré Yésu nǐ drǐzo lǐzo ába kòwánà kǐ kàdrǐ bhàna. Dì kòwánà kàdrǐ ì, bhàgo ì ìndì tǎtrǐtrǐ kúlí tadhábhá íbe dhi ì dré ru kǐmózó tí tí kònàlè.

⁵⁴ Dì Pétèro ro dhi, lebè tá ína Yésu lárá ro, tsàlè byá kòwánà kǐ kàdrǐ nda nǐ bhà'álè na. Dré fǐzo lǐrǐlè tépelò líkíbhá ì kòfalé, adrélé àtsí yo àyì íbe.

⁵⁵ Kòwánà kàdrǐ nda ì bhàgo kàdrǐ nda íbe tí tí dhi ì adré tá tà adrélé tàlè Yésu rú dhi kǐ nda, kitswázó akódhi nǐ 'o dràlè dhi bvó. Dì, ì kǐsú tá àyíkya tà àlo ko. ⁵⁶ Mòndí bí dhi ì adré tá tà ta akódhi rú kǐnzò sè. Dì, tà ì dré

adrélé tàle nda ì kisú tá ru ko. ⁵⁷ Gò móndí àruka ì dré ngàzo tà ta akódhi rú kinzò sè kònini: ⁵⁸ «Mà yi akódhi adrérà'a tàá dhi: «Má ni tépelò móndí ì dré sìle nì kònìdhi ni pfu, gòzo àzya ni móndí ì dré sìle nì ko dhi ni si kítú na àmvolésè.»» ⁵⁹ Di, ndìndì tà ì dré tàle akódhi rú nda kisú ína ru ko.

⁶⁰ Gò kòwánà ki kàdrì dré ngàzo àyi totó àyi kandrà, lizíá Yésu tí dhi: «Mí logó mína kúlí tà dhya kòni ì dré adrélé tàle mí rú kòdhi ì sè ko?» ⁶¹ Di, Yésu adrè tá ína kíri, kúlí logó àko ró. Gò kòwánà ki kàdrì nda dré gòzo lizíá tíá dhi: «Mí Mèsíyà, Gíká kitswálépi rúku sè dhi nì Mvágó 'i?» ⁶² Yésu logó drá dhi: «Ma 'i. Di mì nì Móndí nì Mvá nì no adrérà'a lírìlé Gíká rínyí líyí nì dríágó lésè. Mì nì kpà akódhi nì no adrérà'a agòle ndùrùku bhù na dhi ì 'ásè.» ⁶³ Di kòwánà ki kàdrì nda dré àyi kítá lasízó kizà dré gò, tàzoá dhi: «Mà ni di go véle móndí àruka kitswábhá tà ta akódhi rú dhi ki nda àdho tà sè? ⁶⁴ Mì yi làdhá dré dhàle Gíká rú kòdhi àmi ki bíbhálé sè dre. Mì adrè di kisúá ngíni?» Di àyi títi nda ì dré tà ñòzo akódhi dri kitswálé dràdrà sè.

⁶⁵ Gò àyi ki àruka ì dré ngàzo adrélé tùsú lufú akódhi mi. Ì dré akódhi ni mì dròzo gò, adrézó akódhi ni tisi, adrézó tàá drá dhi: «Mí longó rè tà pròfètà ro ká!» Gò tépelò líkíbhá ì dré kpà akódhi ni dòzo, adrélé mì tosálé.

Pètèró gà Yésu rè

(A kònò kpà Mátáyò 26:69-75; Lúkà 22:56-62; Yòwánì 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Lókyá nda sè dhi, Pètèró tá ína tàbhu na, bhà'álé nda na. Gò mvátòkó àlo kòwánà ki kàdrì nì màràbà ro dhi dré atsázó ⁶⁷ Pètèró nì no adrérà'a àtsí yo. Dré akódhi nì nòzo dhi gò, tàzoá dhi: «Mì tá kókpà tùmání Yésu Nàzàrétà lésè dhi be.» ⁶⁸ Di, Pètèró dré ína tà nda nì gàzo rè, tàzoá dhi: «Má nì ngalè mí adrè àdho tà ta ya dhi ko.» Gò dré ngàzo pfòle bhà'álé nda 'ásè, àyi totó láti adrézó afílé dhi 'á. Gbă kòdhwa, àgólòwa dré tsírá bhèzo.

⁶⁹ Mvátòkó nda kònò akódhi kònàle dre dhi, dré gòzo tàá móndyá adrèbhá tá akódhi làga dhi ì dré dhi: «Dhya kòndi àyi ki àlo 'i!» ⁷⁰ Di Pètèró dré gòzo tódhyá tà nda nì ga rè.

Gí ko, àyi adrèbhá tá Pètèró làga nda ì dré tàzoá drá dhi: «Mì àyi ki àlo 'i bàti! Tàko ko, mì kókpà móndí angálépi Gàlíláyà lésè dhi 'i.» ⁷¹ Di Pètèró dré ngàzo mòndrà si, tàzoá dhi: «Tátrítrí kàdré má dri, má kàdré kinzò ta dhi! Má nì agó mì dré adrézó tà nì nì ta kòdhi ko!» ⁷² Gbă kòdhwa, àgólòwa dré gòzo tsírá bhe vésè nì rì sè. Gò kúlí Yésu dré tá tàle Pètèró dré dhi dré agázó lána. Tà tá dhi: «Drìdrì àgólòwa dré dra tsírá bhèzo vésè be rì dhi kandrà dhi, mí nì áma ga vésè be na.» Gò Pètèró dré dhèzo adrélé ngòle.

15

Yésu pfò Pilátò kandrà

(A kònò kpà Mátáyò 27:1-2, 11-14; Lúkà 23:1-5; Yòwánì 18:28-38)

¹ Ngá kòwa dre dhi, kòwánà kàdrì ì, tátrítrí kúlí tadhábhá ì tùmání bhàgo kàdrì íbe títi dhi ì dré ru yìzo Yésu dri. Di ì dré akódhi nì adròzo gò, drízoá lèzo fèá Pilátò, Rómà ki gùvèrènére dríagá.

² Gò Pilátò dré lizízóá Yésu tí dhi: «Mì, mì ópí Yúdà ànzi kya 'i?» Yésu logó drá dhi: «Àmi tàndi mí tà dre.» ³ Gò kòwánà kàdrì nda ì dré dhèzo adrélé Yésu nì asíkí tà bí dhi ì sè. ⁴ Di Pilátò dré gòzo lizíá tíá dhi: «Mí logó mína kúlí ko? Mí yi rè tà títi ì dré adrélé tàle mí rú dhi ì ká!» ⁵ Di, Yésu logó véle ína kúlí ko. Gò Pilátò nì líndrí dré gàzo ásà.

A ñò tà Yésu dri kitswálé dràdrà sè

(A kònò kpà Mátáyò 27:15-26; Lúkà 23:13-25; Yòwánì 18:39-19:16)

⁶ Kóná àlo àlo títi, gwányá Pásikà àdhya tú dhi, Pìlátò adré tá dhya ángùdhi bǎdzó na, mǎndí zyandre dhi ì dré adrélé zǐlè í tí dhi ni trì àyi dré. ⁷ Lókýá nda kònàdhi sè dhi, agó àlo rú be Bàrábà dhi tá bǎdzó na mǎndí àruka íbe, ì dré tá mǎndí ki kodzólé ligílé dhi sè, ìndì ì dré tá mǎndí pfùlè dràlè dhi sè. ⁸ Dì mǎndí zyandre dhi ì kòmbà tsàlè Pìlátò véna dre dhi, ì dré kidhózó adrélé akódhi ni ti lizí, kò'oró ànzyà gà dré tá adrélé 'òlè àyi dré dhi tǐni. ⁹ Dì Pìlátò dré àyi ki lizízó tàzoá dhi: «Mì adré leá dhi, má kòtrì àmì dré ópí Yúdà ànzi kya kònìdhi?» ¹⁰ Lizí tá àyi kònìni tàko ko, nǐ tá tàlè dhi, kòwánà kàdrì ì fè tá Yésu í drígá ngbà 'í dirèma sè dhi be. ¹¹ Dì, kòwánà kàdrì nda ì dré mǎndyá zyandre nda ki 'a tífízó, ì kòziró Pìlátò tí kòtrìró Bàrábà àyi dré kòdhya. ¹² Gò Pìlátò dré lizízóá àyi tí dhi: «Mì adré dì leá dhi, má kò'o dhya mì dré adrélé zǐlè ópí Yúdà ànzi kya ró kònìdhi sè ngíni?» ¹³ Dì ì dré kúlí yòzo tàzoá dhi: «Mí tidí akódhi fa kípakipa dri!» ¹⁴ Pìlátò gò lizíá dhi: «Akódhi 'o àdho tà kònzi 'i?» Dì ì dré gòzo adrélé tetréle rǐnyí sè, adrézó loyóá dhi: «Mí tidí akódhi!»

¹⁵ Pìlátò adré tá mǎndyá zyandre nda ki togó le 'òlè kinílé. Dì dré Bàrábà ni trizo àyi dré. Dré Yésu ni 'òzo bhwalè gò, akódhi ni fèzo kitswálé tidíle fa kípakipa dri dhi bvó.

Sòdá ì gu Yésu

(A kònò kpà Mátáyò 27:27-31; Yòwánì 19:2-3)

¹⁶ Gò sòdá ì dré Yésu ni drizo fizo ába gùvèrènerè nda ni dzó kàdrì ni bhà'álé na. Ì dré sòdá àruka títi dhi ki azízó ru amú àyi íbe akódhi làgásè. ¹⁷ Gò ì dré kánzò kǎ asózó rúá, fanzǐ kùtsi ró dhi ni pàzo kùla ró asólé drǐá. ¹⁸ Dì ì dré ngàzo adrélé mòdo fe drá, adrézó tàá dhi: «Mòdo mí dré, ópí Yúdà ànzi kya ni!» ¹⁹ Ì adré tá akódhi ni drǐ tswa kòzó sè, adrézó túsú lufú rúá. Ì adré tá kpà kórókó tǐti akódhi kandrà, sùlè ngóro ì adré tá akódhi ni lindrì bha na tǐni. ²⁰ Ì kògu akódhi kònìni dre dhi, ì dré kánzò kǎ nda ni avùzo rúásà, gòzo akódhi ni kítá ki tosó rúá. Gò ì dré akódhi ni drizo pfòzo ába, kitswálé tidíle fa kípakipa dri dhi bvó.

Yésu ni tidima fa kípakipa dri dhi

(A kònò kpà Mátáyò 27:32-44; Lúkà 23:26-43; Yòwánì 19:17-27)

²¹ Ì dré tá adrérà'a apfòlè kònalésè dhi 'á dhi, ì dré agó àlo rú be Símónà, angálépi Kírénè lésè dhi ni nòzo adrérà'a agòlè amvú lésè.* Akódhi nda tá Alìgizàndrè ki atá Rúfù be dhi 'i. Dì ì dré akódhi ni 'òzo rǐnyí sè adrélé fa kípakipa Yésu àdhya ni do.

²² Gò ì dré Yésu ni drizo lizo ába tsàlè àrà rú zǐlè Gòlògótà dhi na. (Rú nda kòdhi adré leá tàlè dhi «Àrà drǐfà àdhya».) ²³ Kònàlè dhi, ì dré vínò amulé àlókò rú zǐlè mǐrè dhi be dhi ni fèzo akódhi dré mvùlè. Dì, dré ìna gàzoá rè. ²⁴ Dì ì dré akódhi ni tidízó fa kípakipa dri gò, dzègé vùzo nǐzoá ngalè ì ni akódhi ni kítá ki lanzí àyi kòfalésè ngíni ya dhi.† ²⁵ Lókýá akódhi ni tidízó nda tá sáà nzi-drǐ-su drùbhǐ sè dhi 'i. ²⁶ A tǐsì tá tà tà ñòzo akódhi dri dhi wárágà dri kònìni: «Ópí Yúdà ànzi kya». ²⁷ A tidí tá kpà kùgubhá

* **15:21** 15:21 «Kírénè» kònìdhi tá bhàandre bvò Líbiyà àdhya lé, bvò kàdrì Afirikà àdhya lé dhi 'i.

† **15:24** 15:24 A kònò Longó ì 22:19.

rĩ dhi i fa àruka i drìsè akódhi làgàsè: àlo ni dríagó ni lésè, àzya ni lidzi ni lésè. [28 †]

²⁹ Mòndyá adrébhá tá lavulé àrà nda 'àsè dhi i adrè tá akódhi ni lodhá, adrézó àyi ki drì ya, adrézó tàá dhi: «Á! Mi tá kitswálépi tépelò pfu gòzo sĩa kítú na àmvolésè ni, ³⁰ mí así di fa kipakipa kòdhi drìlèsè ámi tãndi ni tidrí wà!» ³¹ Kòwánà kàdrì i tãtrírì kúlì tadhábhá íbe dhi i adrè tá kpà akódhi ni gu kònini, adrézó tàá àyi kòfalésè dhi: «Akódhi tidrí mòndi àruka i 'í. Di, kitswá ína àyi tãndi ni tidrí bwà ko! ³² Adré leá dhi, Mèsíyá, ópí Isèrelé ànzi kya kòdhi kási nyànomvá fa kipakipa drìlèsè, mà kònòró tà nda akódhi ni ka'izo be dhi bvó!» Kùgubhá tidílé akódhi be nda i adrè tá kpà akódhi ni lodhá kònini.

Yésu ni dràma

(A kònò kpà Mátáyò 27:45-56; Lúkà 23:44-49; Yòwánì 19:28-30)

³³ Kítú rírì sè dhi, tínimvá dré bvò ni mĩ dòzo wáyì, tsàle sáà na kítú rírì àmvolésè dhi na. ³⁴ Di sáà na nda sè dhi, Yésu dré liyízó kúlì 'u'ù sè tazoá dhi: «Èlòyì, Èlòyì, lémà sàbàkátànì?» Kòdhi adrè leá tàle dhi: «Áma Giká, áma Giká, mí tayí ma àdho tà sè?» ³⁵ Mòndí àruka adrébhá tá kònale dhi i kòyi kúlì nda dre dhi, i dré tazoá dhi: «Mì yi rè ká! Akódhi adrè Èláyà ni zi.» ³⁶ Gò àyi ki àlo dré ràzo mbèlè ngá vòdhovódho dhi ni adó, vìnègàrì dàzo lána, dròzoá kòzó sílé, tingázóá kuru fèle Yésu dré mvùle gò, tazoá dhi: «Mà kòtayí rè akódhi, nòzoá ngalè Èláyà ni atsá akódhi ni tirí fa kipakipa drìlèsè yà dhi.» ³⁷ Di, Yésu dré trèzo kúlì 'u'ù sè gò, dràzo.

³⁸ Gbã lókyá nda sè dhi, kítá 'ìle tépelò ni 'a lakízó dhi dré lasízó 'a be rĩ, kídholé drì lésè tsàle pá na. ³⁹ Rómà ki sòdá ki kàdrì adrélépi àyi totó Yésu kandrà dhi kònò akódhi drà tá ngini ya dhi dre dhi, dré tazoá dhi: «Dhya kòdhi tá ína Giká ni Mvágó 'i bàti!»

⁴⁰ Tòkó àruka i tá kpà kònale, adrélé tà nda ki no lárà ro. Ayi kòfalé dhi tá: Màríyà Màgàdàlénè, Màríyà Yàkòbhò kàdhúrà ro dhi ki andre Yósè be dhi, tsàle Sàlómè. ⁴¹ Ayi nda i adrè tá Yésu ni lebè Gàliláyà na, adrézó tà 'o drá. Tòkó àruka bĩ alìbhá akódhi be Yèrúsàlémà le dhi i tá kpà kònale be.

Yésu ni rúbhá bhàma mógó na dhi

(A kònò kpà Mátáyò 27:57-61; Lúkà 23:50-56; Yòwánì 19:38-42)

⁴² Kítú nda tá kítú adrézó tà ledé sàbátù kandrà dhi 'i. Di ìndró kàndrì dre dhi, ⁴³ agó àlo rú be Yóséfà angálépi Arimátáyà lésè dhi dré lizo Pìlátò véna. Akódhi nda tá Yúdà ànzi ki bhàgo kàdrì ki àlo rúku ró dhi 'i. Adré tá kpà ína Giká ni Opì letè nòle. Di akódhi kòtsa Pìlátò véna dre dhi, dré Yésu ni rúbhá zizo tíá tirì àko. ⁴⁴ Pìlátò kòyi Yésu drà dre dhi dre dhi, akódhi ni líndrì dré gazo. Dré sòdá ki kàdrì azízó, lizízóá tíá ngalè akódhi drà dre bàti yà dhi. ⁴⁵ Kòyi tà nda tá kònini dhi sòdá ki kàdrì nda tí dre dhi, dré láti fèzo Yóséfà dré rúbhá nda ni dòzo. ⁴⁶ Di Yóséfà dré kítá kemve gizo lizo ába gò, dré rúbhá nda ni tirízó fa kipakipa drìlèsè, lambézóá kítá nda sè gò, lizo bhàá mógó àlo gàle kírà na dhi na. Dré kírà kàdrì dhi ni alízó bhàle mógó nda tí. ⁴⁷ Màríyà Màgàdàlénè i Màríyà Yósè ni andre ró dhi be dhi, i nò tá àrà rúbhá nda ni bhàzo dhi 'í.

† 15:28 15:28 Wárágá Giká ni Kúlì tìsìzo àyi dri drìdrì dhi i léna dhi, à adrè kúlì kòni ki kisú kònwa ko: [Di tà tìsìle Giká ni Kúlì na dhi i 'o tá ru kònini. A tìsì tá dhi: «Á amú akódhi nàle drìkònzìbhá íbe.»] A kònò Esáyà 53:12.

16

Yésu ni ngàma dràdrà 'ásè dhi

(À kònò kpà Mátáyò 28:1-10; Lúkà 24:1-12; Yòwánì 20:1-18)

¹ Sàbátù kòlavú dre dhi, Màríyà Màgàdàlénè, Màríyà Yàkóbhò ni andre, ìndì Sàlómè be dhi ì dré dò tàdzí be dóro dhi ni gizo, kitswázó lile daá Yésu ni rúbhá rú dhi bvó. ² Dì kítú ni àlo pósò àdhyà sè, ngá kòwa dre dhi, ì dré ngàzo drùbhì kínó láti do adrézó lile mógó na. ³ Láti 'á dhi, ì adré tá lizíá àyi kòfalésè dhi: «Àdhi ni kírà li mógó tísè mà dré kitswázó file lána bwà dhi nì?» ⁴ Dì, ì kòtingá mì dre dhi, ì dré nòzoá dhi, à li kírà kàdrì gú nda mógó tísè dre.

⁵ Ì kòfì mógó nda na dre dhi, ì dré kàdhúra àlo kánzò kemve asólépi í rú dhi ni nòzo, adrérà'a lirílé mógó nda na driágó lésè. Gò àyi ki togó dré gàzo tirí dré. ⁶ Dì, akódhi dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì tayí àmi ki togó adrélé gàle tirí dré ko. Mì adré Yésu Nàzàrétà lésè, tidílé fa kipakipa dri dhi ni nda kòdhyà. Akódhi kònwa yókódhó. Nga ína dràdrà 'ásè dre! Mì nò rè àrà tá rúbhá ni ni bhàzo ni ká. ⁷ Dì mì li tàá akódhi ni lebèbhá ì dré tùmání Péteró be dhi: «Akódhi adré lile àmi kandrána Gàliláyà na. Kònàle dhi, mì ni akódhi ni no ngóro dré tá tàle àmi dré dhi tìni.»

⁸ Dì tòkó nda ki líndrí dré gàzo bhwàbhwa, ì dré kpà adrézó lyàle lyàlyà gò, ì dré ngàzo lapalé mógó nda lésè. Dì, ì tà tá àyikya tà àlo dhyà àlo dré ko, ì dré tá adrélé ngá ro dhi sè.*

Márokò ni búkù ni kùdù

(À kònò kpà Mátáyò 28:9-20; Lúkà 24:13-53; Yòwánì 20:11-23; Tà 'òle dhi ì 1:6-11)

⁹ [Yésu kònga dràdrà 'ásè drùbhì kínó kítú ni àlo pósò àdhyà sè dre dhi, dré rè zyà agázó Màríyà Màgàdàlénè í dré tá tirí kònzi nzi-drì-rì dhi ki dròzo lásà dhi kandrá. ¹⁰ Gò akódhi nda dré ngàzo lile rúbí nda ni longó dhyà adrèbhá tá tùmání Yésu be gò, ì dré adrézó àwó ngo, adrézó tongolé akódhi ni tà sè dhi ì dré. ¹¹ Dì, àyi nda ì kòyi tàle dhi, Yésu lídrì ro, ìndì Màríyà nò akódhi dre dhi dre dhi, ì dré àyikya ka'izoá ko.

¹² Àmvolásà dhi, Yésu dré gòzo àyi tadhá làsú be twá àyi lebèbhá rì dhi ì dré, ì dré tá adrérà'a lile gbàbhú na dhi 'á. ¹³ Dì àyi nda ì dré gòzo rúbí nda ni longó àyi ki arúpi ì dré gò, àyi nda ì dré kpà àyi ki kúlí ka'izo ko.

¹⁴ Kùdù ro dhi, Yésu dré gòzo àyi tadhá dhyà mudrí-drì-àlo nda ì dré, ì dré tá adrérà'a lirílé mísá làgàsè dhi 'á. Gò dré tà tàzo àyi dri, àyi ki tà ka'ika'ì dré tá adrélé yàya dhi sè, ìndì àyi ki togó dré tá adrélé tòmbatòmba dhi sè. Tàko ko, ì ka'ì tá àyikya dhyà akódhi ni nobhá mì sè akódhi ni ngàma dràdrà 'ásè dhi àmvolésè dhi ki kúlí ko. ¹⁵ Gò dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì li bvò wáyì 'ásè Rúbí Tani longóbe mónnyá títi Giká dré bhàle dhi ì dré. ¹⁶ Dhyà ángùdhi dra Rúbí Tani nda ni ka'ilepi gò, bàtìsimò dòzo dhi ni adrí. Dì, dhyà ángùdhi Rúbí Tani nda ni ka'ilepi ko dhi, Giká ni tà bha akódhi nda dri. ¹⁷ Giká ni tà twátwa líndríga ró kòni ki fe mónnyá ka'ibhá dhi ì dré adrélé 'òle dhi kòdhyà: Àma rú sè dhi, ì ni tirí kònzi ki dro topfòle

* **16:8** 16:8 Wáràgà àruka búkù Márokò àdhyà ni tísìzo àyi dri drìdrì dhi ì adré akilé 16:8 àmvolésè. Kòdhi adré tàá dhi, à adré Márokò 16:9-20 kisú àyi nda ì léna ko. Wáràgà àruka ì léna dhi, à adré kó 16:9-20 kisú. Wáràgà àruka ì léna dhi, à adré kó kúlí kòni ki kisú 16:8 àmvolésè: [Gò ì dré lizo tà títi tàle àyi dré nda ki longó tàli ró Péteró ì dré arúpi ni ìbe. Àmvolásà dhi, Yésu ni tàndi dré àyi nda ki mùzo lile bvò wáyì 'ásè kidhólé kítú dré apfòrà lésè tsàle kítú dré ndìrà na, kitswálé kúlí lólo kitswálépi akilé bwà ko dhi ni longó mónnyá títi ì dré, ì kàdrìró lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisú be dhi bvó. Kàdré kònini!]

móndí i lésè. Ƴ ni ti twátwa tídhí ro dhi ki ta. ¹⁸ Ƴ ni nǐ ki ru àyi drígá. Di ì kòmvu lòmà yà dhi, lòmà nda kitswá àyi ki 'o kònzì àlomvá ko. Ƴ ni kpà drígá tobhà dràbhá i rú gò, àyi nda ì dré gòzo adrílé.»

¹⁹ Di Mírì Yésu kòtà tà nda i àyi dré dre dhi, Giká dré akódhi ni dòzo bhù na gò, akódhi dré lirízó Giká ni dríágó lésè. ²⁰ Di akódhi ni lebèbhá nda ì dré ngàzo lile Rúbí Tani longóbe àrà títi bvò dri dhi i 'ásè. Mírì adré tá tà 'o àyi íbe, adrézó tadhá dhi, àyi kúlí ì dré tá adrélé longolé nda tà bàti 'i, tà líndrígá ró dré fèle àyi dré adrélé 'òle dhi i sè.]

Rúbí Tani Lúkà dré tisìle dhi

Búkù kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Dhya búkù kònìdhi ni tisìlepi dhi tá Lúkà 'i. Akódhi nda tá àpóstolò 'i ko. Di, akódhi tá ína móndí tà Yésu dré 'òle ìndì tadhálé dhi kì ndàlepi nìle dóro lavúlé, ngóro dhya tà nda kì nobhá mǐ sè dhi ì dré titílé drá dhi tǐni dhi 'i (Lúkà 1:1-4). Akódhi tá kókpa Pólò ni atsiàmú kì àlo 'i (Tà 'òle dhi ì 16:10, àruka ni íbe). Kònìdhi búkù ni àlo búkù rǐ Lúkà dré tisìle dhi ì kòfalé dhi 'i. Búkù kònìdhi léna dhi, akódhi adré Yésu ni lídrì ni tà àzì ni íbe dhi kì tití kòdhya. Akódhi ni búkù ni rǐ rú be «Tà àpóstolò ì dré 'òle dhi ì» dhi léna dhi, adré Ekèlézyà ni tà tití kòdhya.

Búkù kònìdhi léna dhi, Lúkà adré tadhá dhi, Yésu Gǐká ni Mváagó 'i, ìndì Mèsíyà Gǐká dré tá lazíle gò amùzoá kitswálé móndyá tití dhi kì tidrì dhi 'i. Lúkà adré tisiá dhi, Gǐká ni Tírí zì tá Yésu nda alìle Rúbí Tani longó móndyá lemerè ro dhi ì dré (4:18). Tà bàti ró dhi, Yésu adré Gǐká ni lèle tadhá móndyá tití tà yàya dhi íbe dhi ì dré: lemerèbhá ì, dràbhá ì, móndyá adrelé mǐ pǒle dhi ì, tàkonzìbhá ì, tsàle móndyá tití togó be ànzimvá kya tǐni dhi íbe. Tà kàdrì àruka à dré adrelé kisúle búkù kònìdhi léna dhi ì, tà kòni 'i: Tírí Lólo ni àzì, tà zìma Gǐká tí dhi, Yésu ni lèle tadhama tòkó ì dré dhi, móndí kì tàkonzì trìma, ìndì Yésu ni ka'ìbhá kì kólénzé.

Búkù su Rúbí Tani ni tà dri dhi ì kòfalé dhi, à adré tà àruka kì kisú ngbà 'í Lúkà ni búkù kònìdhi léna: Yòwànì Bàtisimò fèlepi ni tìma, tà àruka Yésu ni tìma ni tà dri dhi ì, Yésu ni lèma tépelò na mvámvá ro dhi, pídhígó Sàmàríyà agó dóro dhi ni tà dri dhi, pídhígó mváagó avìlepi dhi ni tà dri dhi, àruka ni íbe.

Lúkà adré búkù kònìdhi ni tisì agó àlo rú be Tèyòfilè dhi dré. Akódhi nda dré tá adrelé Yúdà mvá 'i ko dhi sè dhi, Lúkà adré Yúdà ànzì kì tà bǐ àyi kì labhi íbe dhi kì àndu ngì. Tà nda sè dhi, móndyá àndrò dhi kì kitswá Rúbí Tani Lúkà dré tisìle kònìdhi ni na, àndu ni ni nǐzo dóro lavúlé.

Tà kàdrìkàdrì búkù kònìdhi léna dhi kì atìma

- 1) Tà Lúkà dré Rúbí Tani tisìzo ásà dhi (1:1-4)
- 2) Yòwànì Bàtisimò fèlepi ni tìma, Yésu ni tìma, ìndì akódhi ni anzì ni tà (1:5-2:52)
- 3) Yòwànì Bàtisimò fèlepi ni àzì (3:1-20)
- 4) Yésu ni bàtisimò dòma, ìndì akódhi ni tabhìma (3:21-4:13)
- 5) Yésu ni àzì bvò Gàlíláyà àdhya na dhi (4:14-9:50)
- 6) Yésu ni atsí ngàzo Gàlíláyà lésè lèle Yèrusalémà na dhi (9:51-19:27)
- 7) Yésu ni pósò kùdù, ìndì akódhi ni dràma (19:28-23:56)
- 8) Yésu ni ngàma dràdrà 'ásè dhi, ìndì akódhi ni mbàma bhù na dhi (24:1-53)

Tà Lúkà dré Rúbí Tani tisìzo ásà dhi

¹ Atalágó Tèyòfilè, ngóro mí dré nìle be dhi tǐni dhi, móndí bǐ dhi ì tabhì tà ru 'obhá àma kòfalé dhi kì tisìle. ² Ì tisì ngóro dhya tà nda kì nobhá mǐ sè kidhoma ni lésè gò, ì dré atsázó Gǐká ni kúlí longóbhá ì ró dhi ì dré titílé tayíle àma dré dhi tǐni. ³ Di, atalágó, má dré tà tití nda kì ndàle nìle kyá àyi kì kidhoma lésè dhi sè dhi, má mǐlèsè dhi tá kpà dóro má dré tà nda kì tisìle mí dré mǐbhalé tí dhi. ⁴ Má adré 'òá kònìni, mí kòkitswáro nǐá tàle dhi, tà tadhálé mí dré dhi ì tà bàti 'i dhi be.

Angéló longó Yòwánì ni òtíma ni tà

⁵ Lókyá Èródè dré tá adrérà'a ópí ro bvò Yùdáyà àdhyà drìle dhi 'á dhi, kòwánà àlo rú be Zàkàríyà dhi tá be. Akódhi nda tá kòwánà angábhá Abíyà ni sùrú lésè dhi kì àlo 'i. Akódhi ni tòkó rú be Èlizàbètè dhi angá tá kpà Arónà atú adrélèpi kòwánà kì kàdrì ro dhi ni sùrú lésè. ⁶ Ayi rìti dhi kì tà tá gyägya Giká mìlèsè. I adrè tá tà títi Mírì ni tatrítrí kúlí dré adrélé tàle à kò'o dhi kì 'o, tà àlo tivì àko ró. ⁷ Di, àyi tá àyikya mvá àko. Tàko ko, Èlizàbètè tá kòndó 'i, ìndì àyi rìti dhi kì kóná lavú tá dre.

⁸ Kítú àlo dhi, Zàkàríyà nda adrè tá àzì 'o kòwánà ro Giká kandrà. Angyá ko, lókyá nda tá lókyá kòwánà akódhi ni sùrú lésè dhi ì dré adrézó àzì 'o dhi 'i. ⁹ Anzyà gà kòwánà ì dré adrélé 'òle dhi tíni dhi, ì kípè tá akódhi dzègé sè, file béndélé za Mírì ni tépelò na dhi kòdhyà. ¹⁰ Di akódhi dré tá adrérà'a béndélé za dhi 'á dhi, mónnyá zyandre títi dhi ì adrè tá tà zi Giká tí kìvì na.

¹¹ Gò ángéló Mírì àdhyà dré ngàzo agalé Zàkàríyà kandrà, àyi totó adrélé àlètàrì adrézó béndélé za dhi ni dríagó lésè. ¹² Zàkàríyà kònò akódhi dre dhi, akódhi ni drì dré abízó nyñyi gò, tirì dré gàzo akódhi léna bñ. ¹³ Di, ángéló nda dré ína tàzoá drá dhi: «Zàkàríyà, mí ro ngá ko! Tàko ko, Giká yi tà mí dré zile í tí dhi dre. Ami tòkó Èlizàbètè ni mváagó ti mí dré gò, mí dré rú ni ni zìzo Yòwánì. ¹⁴ Akódhi ni arí fe mí dré kólénzé íbe. Mòndí bí dhi kì kókpà lenzé akódhi ni òtíma sè. ¹⁵ Tàko ko, akódhi ni tà ni adrè kàdrì Mírì mìlèsè. Akódhi kitswá tàdzí vínò 'i yà, kó ngalè wá àtsí 'i yà dhi ni mvu ko. A ni ga Tirí Lólo sè bí, kidhólé í dré adrérà'a àyi andre lé dhi 'á. ¹⁶ A ni Ìsèrélè ànzi bí dhi kì adrì agòle Mírì àyi kì Giká vélé. ¹⁷ A ni adhé alìle Mírì kandrà, Tirí Lólo atú adrélèpi pròfètà Èlìyà le dhi ni rìnyí sè, kitswálé ànzi kì atá kì togó adzá àyi kì ànzi ì vélé, ìndì mónnyá adrèbhá ligilé dhi kì togó adzá mónnyá gyägya kì tògyá vélé, kitswázó mòndí kì tivò adrélé gànzi ró Mírì dré be dhi bvó.»*

¹⁸ Di, Zàkàríyà dré ángéló nda ni lizízo tàzoá dhi: «Má ni nñá ngalè tà kòdhi ni ru 'o bàti dhi ngíni? Angyá ko, ma màlìga 'i, ìndì áma tòkó ni kóná lavú dre.» ¹⁹ Ángéló logó drá dhi: «Ma Gàbèrèyélè 'i. Má adrè áma totó Giká kandrà, adrélé akódhi ni àzì 'o. Akódhi amù ma alìle mí vélé, rúbí tanì kòdhi ni longó mí dré. ²⁰ Di, mí yi rè ká! Mí ni adrè ábhábhá ro tà ta àko ró, tsàle kítú tà nda dré dra ru 'òzo dhi tú. Tàko ko, mí ka'ì mína áma kúlí ì ko, tágba kúlí nda ì dré dra ru 'òzo àyi kì lókyá sè dhi.»

²¹ Lókyá nda sè dhi, mónnyá zyandre nda ì adrè tá Zàkàríyà ni letè gò, àyi kì líndrì dré adrézó gale, dré tá adrélé gile tépelò na tò dhi sè. ²² Di, kápfo lásà dre dhi, kitswá tá ína tà ta àyi véna bwá ko. Gò ì dré atógyàzoá dhi, ngá agá tá akódhi mi toróbí tíni tépelò na dre. Angyá ko, akódhi atsá tá ína ábhábhá ro, adrélé tà ta àyi dré dríagá sè. ²³ Akódhi ni lókyá adrézó àzì 'o tépelò na dhi kàkí dre dhi, dré nzìzo í bhàna.

²⁴ Amvolásà dhi, akódhi ni tòkó Èlizàbètè dré 'a kisúzo gò, dré àyi zùzo 'a nda be mbá nzi. Adrè tá kisúá í léna dhi: ²⁵ «Mírì 'o má dré tà adrélèpi dóro í mìlèsè dhi kòdhyà. Lókyá kònìdhi sè dhi, tingá má rúsè tà adrélèpi tà kanyò fe má dré mòndí ì mi dhi dre.»

A longó Yésu ni òtíma ni tà

²⁶ Èlizàbètè ni mbá ni nzi-drì-àlo sè dhi, Giká dré ángéló Gàbèrèyélè ni mùzo lile bhàandre rú zile Nàzàrètà bvò Gàlìláyà àdhyà lé dhi na, ²⁷ kyánzi àlo rú be Màríyà, àgo tà nñlepi rè ko dhi véna. A zì tá Màríyà nda agó àlo

* 1:17 1:17 A kònò Málákí 3:23-24.

ru be Yòséfà, angálépi ópí Dàwídi ni sùrú lésè dhi dré tòko ró. ²⁸ Angéló nda kòfi Màríyà véna dre dhi, dré tàzoá dhi: «Mí Mírì dré áyi togó tani bhàzo mí ru ni, mòdo mí dré! Mírì túmání mí be!» ²⁹ Di Màríyà ni drì dré abízó nyinyi kúlí nda sè gò, dré adrézó kisùá í léna ngalè mòdo nda tá àdho mòdo kára 'i ya dhi.

³⁰ Di, ángéló nda dré ína tàzoá drá dhi: «Màríyà, mí ro ngá ko! Tàko ko, mí Gíkà ni togó tani íbe mí ru. ³¹ Mí yi rè ká! Mí ni 'a kisú gò, mí dré mváagó tizo, ru ni ni zizo Yésu. ³² Akódhi ni tà ni adré kàdrì, ìndì à ni akódhi ni zi Gíkà kurú na bhù na dhi ni Mváagó ro. Mírì Gíkà ni akódhi ni bha adrélé ópí kàdrì ro, ngóro akódhi ni tábhí Dàwídi tìni. ³³ Akódhi ni òpì nya Ìsèrèlè ànzi i dri kóná vèsè kólyá.† Bati, akódhi ni òpì ni adré kùdù àko.»

³⁴ Di Màríyà dré ángéló nda ni lizízo tàzoá dhi: «Tà kòdhi ni ru 'o ngíni? Tàko ko, má nì rè agó àlo ni tà ko.» ³⁵ Di ángéló nda logó drá dhi: «Tírí Lólo ni así mí dri gò, Gíkà kurú na bhù na dhi ni rinyí dré ámi asózó. Asà dhi, à ni mvámvá lólo mí dré dra tìle nda ni zi Gíkà ni Mváagó ro. ³⁶ Di mí yi rè ká! Ámi aró Elizàbètè kisú ína 'a dre. Adré mváagó letè, tágba dré adrézó màlìga 'i dhi. Kònìdhi, akódhi tá adrélé zìle kóndó ro nda ni mbà ni nzi-drì-àlo dhi 'i. ³⁷ Tàko ko, Gíkà mìlèsè dhi, tà àlo kitswálé 'òle bwà ko dhi yókódhó.» ³⁸ Di Màríyà gò tàá dhi: «Ma Mírì ni màrábà 'i. Tà nda kò'o ru má dré ngóro mí dré tàle dhi tìni.» Gò ángéló nda dré akódhi ni tayízo.

Màríyà li Elizàbètè ni no

³⁹ Lókyá nda sè dhi, Màríyà dré ngàzo lile sírí bhàandre àlo bvò kòngo ró Yùdáyà àdhya lé dhi na. ⁴⁰ Dré tsàzo file Zàkàríyà ni dzó na gò, mòdo fe Elizàbètè dré. ⁴¹ Di Elizàbètè dré Màríyà ni mòdo nda ni yirà'a dhi, mvámvá dré ngàzo lána gò, Elizàbètè dré gàzo Tírí Lólo sè bí. ⁴² Dré yòzoá kúlí 'u'ù sè dhi: «Gíkà bhà tà tani mí dri tòkó àruka títi dhi kya kí lavú dre. Bhà kókpà tà tani mvámvá mí dré dra tìle dhi dri dre. ⁴³ Ma tá àdhi 'i, áma Mírì ni andre dré alizo má vélé ni? ⁴⁴ Mí nò rè ká! Ámi mòdo ni kúlí dré adhéra'a má bílé dhi 'á dhi, mvámvá nga má léna arí dré. ⁴⁵ Kólénzé mí dré, mí dré ka'ile tàle dhi, Mírì ni dra tà í dré tàle mí dré dhi ni 'o káyà dhi sè.»

Longó Màríyà àdhya

⁴⁶ Di Màríyà dré tàzoá dhi:
«Má adré áma Mírì ni tà bha kuru.
⁴⁷ Ama togó adré lenzélé Gíkà áma tidrìlépi dhi ni ru sè.
⁴⁸ Tàko ko, akódhi bhe mǐ áyi màrábà tàko ni ni no.
Kidhólé nyànomvá dhi, mónnyá lókyá títi i sè dhi kí áma zi kólénzé líyí ro.
⁴⁹ Angyá ko, Gíkà rinyí líyí ro dhi 'o tà kàdrì lavulé dhi má dré dre.
Akódhi ni ru lólo.
⁵⁰ Adré áyi togó dóro tadhá mónnyá lókyá títi i sè adrébhá áyi ro dhi i dré.
⁵¹ 'O tà kàdrì i áyi drígá rinyi ró dhi sè dre.
Lapé mónnyá tà kisúkisù íbe drìkàdrì ro dhi i.
⁵² Tírí ópí kàdrì i áyi kí lirìrà adrézó òpì nya dhi i drìlèsè gò,
mónnyá tàko kí tingázó kuru.
⁵³ Fè ngá dóro i mónnyá tàbirí íbe dhi i dré nyàle gò,
ngábhá kí logózó nzìle drígálé sè.
⁵⁴⁻⁵⁵ Alì áyi màrábà, Ìsèrèlè ànzi kí ledé.

† **1:33** 1:33 A kònò 2 Sàmùwélé 7:12, 13, 16; Esáyà 9:6; Dànyélé 7:14. Gíkà ni Kúlí tisile Gírìkì ti sè dhi adré tàá «Yàkòbhò ni dzó» kònwa. Kòdhi adré leá tàle dhi «Ìsèrèlè ànzi i».

Tivì kpà áyi togó dóro tadhama Abàramà ì dré ànzi ni íbe kóná vèsè kólyá dhi ko,

ngóro dré tá lazílé àma ki tábhí ì dré dhi tìni.»

⁵⁶ Màríyà dré adrézó Èlizabète bhàna mbă na gò, dré gòzo nzìle í bhàna.

Yòwànì ni tìma

⁵⁷ Èlizabète ni lókyá tìzo dhi kòkitswá dre dhi, dré mváagó tìzo. ⁵⁸ Akódhi ni bhàzì ì aró ni íbe dhi ì kòyi tàle dhi, Mírì tadhá tá áyi togó dóro drá dhi dre dhi, ì dré ngàzo adrélé lenzélé tùmání akódhi be.

⁵⁹ Mvámvá nda ni kítú ni nzi-drì-na akódhi ni tìma àmvolésè dhi sè dhi, ì dré lizo akódhi ni 'o lwàle. Móndí ì adré tá 'òle akódhi ni atá, Zàkàríyà ni rú fe drá ká. ⁶⁰ Dì, andre ni dré ína tazoá dhi: «Kóko, à ni akódhi ni rú zi Yòwànì.» ⁶¹ Ì tà drá dhi: «Móndí rú be kònìni dhi ámi sùrú na dhi yó.»

⁶² Gò ì dré mvámvá nda ni atá ni lizízó drígá sè, nìzoá ngalè akódhi lè à kòzi mvámvá nda ni rú àdhi ya dhi. ⁶³ Dì Zàkàríyà dré ngá adrézó ngá tisì dríá dhi ni zìzo gò, tisìzoá dhi: «Akódhi ni rú Yòwànì.» Gò àyi títi dhi ki líndrí dré gàzo tà nda sè. ⁶⁴ Gbă kòdhwa, Zàkàríyà ni kúlí dré fùzo gò, dré kídhózó adrélé tà ta, adrézó Gíká ni rú bha kùle. ⁶⁵ Dì tirì dré gàzo àyi ki bhàzì títi dhi ì léna bî. Gò à dré adrézó tà nda ki títi bvò kòngo ró Yùdáyà àdhya 'ásè wáyi. ⁶⁶ Móndyá títi tà nda ki yibhá dhi ì adré tá tà nda ki kisù, adrézó lizíá àyi kòfalésè dhi: «Mvámvá kòdhi ni atsá àdhi ró?» Tàko ko, Mírì ni rìnyí tá mvámvá nda íbe bàti.

Longó Zàkàríyà àdhya

⁶⁷ Zàkàríyà, mvámvá nda ni atá dré gàzo Tirí Lólo sè bî gò, dré ngàzo Gíká ni kúlí longó pròfétà àdhya tìni kònìni:

⁶⁸ «Rúku kàdré Mírì, Isèrélè ànzi ki Gíká dré, dré alìle áyi móndyá ki lomí, àyi ki apázó dhi sè.

⁶⁹ Tàko ko, akódhi 'o dhya rìnyí ró dra àma ki tidrìlépi dhi apfòle, áyi màrábà Dàwídì ni sùrú lésè dre.

⁷⁰ 'O kònìni ngóro dré tá lazílé kíno lésè, áyi pròfétà lólo dhi ì tí dhi tìni.

⁷¹ Lazí tá dhi, í ni àma ki tidrì àma ki kàribhá ì drígásè, ìndì móndyá títi adrèbhá togó kònzi bha àma rú dhi ì drígásè.

⁷² Àsà dhi, tadhá áyi togó dóro àma ki tábhí ì dré dre.

Tivì kpà tà lólo í dré bhàle ru yìzo móndyá ína íbe dhi ko.

⁷³ Tàko ko, sì tá mòndrà lazízoá àma ki tábhí Abàramà dré dhi,

⁷⁴ í ni àma ki apá àma ki kàribhá ì drígásè, mà kàdréro áyi tà 'o tirì àko,

⁷⁵ ngóro móndí lólo ìndì gyăgya í mîlésè dhi ì tìni, àma ki lókyá wáyi sè.

⁷⁶ Dì mî, àma mvá ro ni, à ni ámi zi Gíká kurú na bhù na dhi ni pròfétà ro. Angyá ko, mí ni dhe lile Mírì kandrána, kitswálé láti ledé akódhi dré.

⁷⁷ Mí ni longóá akódhi ni móndyá ì dré dhi, akódhi ni àyi ki tàkonzì ki tri, àyi ki tidrízó.

⁷⁸ Ama ki Gíká ni 'òá kònìni áyi togó dóro ìndì yàyà dhi sè.

Àsà dhi, a ni ngádra amù àma dré bhù lésè ngóro kítú ni apfòapfò tìni,

⁷⁹ kitswálé ngá kazá móndyá adrèbhá lirílé tìnímvá na dhi ì dré, ìndì àyi adrèbhá lirílé líndrí dràdrà àdhya zàle dhi ì dré, kitswálé kpà àma ki tidrì láti tà kídríkàdrì àdhya 'ásè.»‡

‡ 1:79 1:79 A kònò Èsáyà 9:1.

⁸⁰ Di mvámvá nda adré tá mbàle rúbhá sè ìndì tògyá sè. Adré tá adréle duku na tsàle lókyá dré apfòrà'a Ìsèrélè ànzì ì kandrà dhi 'á.

2

Yésu ni òtíma (À kòndò kpà Mátáyò 1:18-25)

¹ Lókyá nda sè dhi, Rómà kí ópí kàdrì, Kàyìsàrà Awùgústò dré tòlì fèzo tàzoá dhi, à kòtìsì mónnyá wáyi Rómà kí òpì zàle dhi kí rú búkù na. ² Rú tìsìma drìdrì nda tá lókyá Kìrìnyò dré tá adrérà'a gùvèrènerè ro bvò Sírìyà àdhyà drìle dhi 'á. ³ Gò móndí àlo àlo tíí dhi ì dré ngàzo lile àyi kí rú 'o tìsìle àyi kí tándì kí bhàandre ì 'àsè.

⁴ Di Yòséfà dré kpà ngàzo bhàandre Nàzàrètà àdhyà bvò Gàlìláyà àdhyà lé dhi lésè, lile bhàandre ópí Dàwídì àdhyà rú zìle Bètèlémè, bvò Yúdáyà àdhyà lé dhi na. Tàko ko, angá tá ìna Dàwídì ní sùrú lésè. ⁵ Ì lè tá kònalè àyi kí rú 'o tìsìle tùmání Màríyà, tòkó zìle akódhi dré mòle dhi be. Màríyà nda tá 'a be.

⁶ Ì dré tá adrérà'a Bètèlémè na dhi 'á dhi, Màríyà ní lókyá tìzo dhi dré kitswázó. ⁷ Di dré àyi mváagó kàyo ró dhi ní tìzo, akódhi ní lambézó kítá sè, lile ayilé àrà kà'wá ì dré tá adrézó ngá nya lána dhi na. Tàko ko, àrà ì dré kitswázó ayilé kùmú kí dzó na dhi tá yókódhó.

Angéló agá kábilígyà líkíbhá ì kandrà

⁸ Bvò nda na dhi, kábilígyà líkíbhá àruka ì adré tá ayilé mbì na, adréle àyi kí kábilígyà kí líkí ngátsi sè. ⁹ Di ángéló Mírì àdhyà dré ngàzo agalé àyi kandrà, Mírì ní lagulagu dré ngá kazázó àyi làgàsè kúru gò, ì dré lyàzo kwàkwà tìrì dré. ¹⁰ Di, ángéló nda dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì ro ngá ko! Mì yi rè ká! Má alì rúbí tani longó àmi dré. Di mónnyá tíí dhi kí lenzé ásà tò. ¹¹ Andrò, ngátsi kòndhi sè dhi, à ti àmi dré dhya dra móndí kí tìdrìlèpi dhi bhàandre Dàwídì àdhyà na dre. Akódhi nda Mèsíyà 'ì, ìndì Mírì 'ì. ¹² Mì ní akódhi ní ní tà kòndhi sè: Mì ní mvá kùrí ká lambélé kítá sè dhi ní kisú, adrérà'a ayilé àrà kà'wá ì dré adrézó ngá nya lána dhi na.»

¹³ Gbá kòdhwa, ángéló lizólìzo bhù lésè dhi ì dré agázó ángéló nda làga, adréle Gìkà ní rú bha kùle, adrézó tàá dhi:

¹⁴ «Milanzìlanzì kàdré Gìkà dré kurú na bhù na!

Tà kìdrìkìdrì kàdré kpà bvò dri mónnyá akódhi ní togó dré adrézó kínlé ásà dhi ì dré!»

Kábilígyà líkíbhá ì lè Bètèlémè na

¹⁵ Ángéló ì kònga kábilígyà líkíbhá nda ì vélésè gòle bhù na dre dhi, àyi nda ì dré tàzoá àyi kòfalésè dhi: «Mà kòlì dì Bètèlémè na, tà ru 'òlèpi gò Mírì dré tà ní ní longózó àma dré kòdhi ní no wà!» ¹⁶ Di ì dré ngàzo lile sírì Bètèlémè na gò, ì dré Màríyà kí kisúzó Yòséfà ìbe, ìndì mvá kùrí ká adrélèpi tá ayilé àrà kà'wá ì dré adrézó ngá nya lána dhi na nda be. ¹⁷ Ì kòndò mvámvá nda dre dhi, ì dré ngàzo tà ángéló dré tá tàle àyi dré akódhi ní tà sè dhi ní tíí móndí bí dhi ì dré. ¹⁸ Mónnyá tíí tà nda ní yìbhá dhi kí líndrì dré gàzo, tà kábilígyà líkíbhá nda ì dré tàle àyi dré dhi ní tà sè. ¹⁹ Di, Màríyà dré ìna tà tíí nda kí zùzo àyi togó na, adrézó àyi kí kisú. ²⁰ Gò kábilígyà líkíbhá nda ì dré gòzo gòle, Gìkà ní m̀ì bhabe lanzìle, ìndì akódhi ní rú bhabe kùle, tà tíí ì dré yìle ìndì nòle ngóro tá longólé àyi dré dhi tíni dhi kí tà sè.

Yésu ní fèma Gìkà dré dhi

²¹ Mvámvá nda ni kítú ni nzi-drì-na akódhi ni tìma àmvolésè dhi sè dhi, à dré akódhi ni lwàzo gò, akódhi ni rú zìzo Yésu, ngóro ángéló dré tá tàle àkò akódhi ni andre kisú rè 'a ko dhi 'á dhi tìni.

²² Gò Yòsèfà ì Màríyà be dhi ì dré àyi ki temvézó mvámvá nda ni tìma àmvolésè, ngóro Mósè ni tátrítrí kúlí dré adrélé tàle dhi tìni.* Lókyá nda kàkí dre dhi, ì dré mvámvá nda ni dòzo lizo ába Yèrúsalmà na, kitswálé akódhi ni fe Mírì dré dhi bvó. ²³ Tàko ko, Mírì ni tátrítrí kúlí adrè taa dhi: «Lè à kàdré ànziàgo títí kàyo ró dhi ki fe adrélé lólo Mírì dré.»† ²⁴ Kòdhi ìbe dhi, ì lè kitswálé ngá fe Mírì dré, ngóro akódhi ni tátrítrí kúlí dré adrélé tàle dhi tìni: «À kàdré kòbhòlà rì dhi 'i yà, kó ngalè kòbhòlà ngbòlò rì dhi 'i yà dhi ki fe.»‡

Simèyónà longó kúlí pròfètà àdhyà tìni

²⁵ Lókyá nda sè dhi, agó àlo rú be Simèyónà dhi tá Yèrúsalmà na. Akódhi nda tá móndí gyägya, adrélépi tròle Giká ni tà rú dhi 'i. Adré tá Mèsíyà ni letè àlìle Ìsèrèlè ànzi ki tidrí. Akódhi tá kpà Tírí Lólo ìbe í dri. ²⁶ Tírí Lólo nda longó tá drá dhi, kitswá rè dràle drìdrì dré Mírì ni Mèsíyà ni nòzo dhi kandrà dhi ko. ²⁷ Dì kítú nda sè dhi, Tírí Lólo drì tá akódhi lile file tépelò na. Yésu ni tibhá ì kàfí kitswálé akódhi ni fe Giká dré ngóro tátrítrí kúlí dré adrélé tàle dhi tìni dre dhi, ²⁸ Simèyónà dré mvámvá nda ni adózó í drígá gò, Giká ni rú bhàzo kùle, tàzoá dhi:

²⁹ «Mírì rúku ró ni, nyànomvá dhi, mí ni kitswá ámi màrábà ni tayí dràle tà kàdríkàdri na, ngóro mí dré tá lazilé má dré dhi tìni.

³⁰ Tàko ko, má nò dhya mí dré dra móndí ki tidrízó ni áma mì sè dre.

³¹ Mí bhà tá akódhi ni tà drìdrì, kòkitswá ró ámi tà 'o móndyá títí ì mi.

³² Akódhi ngádra dra ámi 'òlepi sùrú títí dhi ì dré nìle dhi 'i.

A ni kpà ámi mìlanzilanzì tadhá ámi sùrú Ìsèrèlè ànzi ì dré.»

³³ Mvámvá nda ni atá ì andre ni be dhi ki líndrí dré gàzo, tà tàle akódhi ni tà dri nda ki tà sè. ³⁴ Dì Simèyónà dré tà tani zìzo Giká tí àyi dri gò, tàzoá Màríyà, Yésu ni andre dré dhi: «Mí nò rè ká! Mvámvá kònìdhi atsá kitswálé Ìsèrèlè ànzi bí dhi ki 'o ledhélé, ìndì àyi bí dhi ki 'o ngalè. Akódhi ni tà ni kpà adrè tà adrézó tà ta rúá kònzì dhi 'i, ³⁵ kitswálé tà móndí zyandre dhi ì dré adrélé kisùle dhi ì kàpfòró ngádra 'á be dhi bvó. Dì mí ró dhi, kizà ni kpà ámi tàndì ni togó so ngóro sápi tìni.»

Anà ni kúlí pròfètà àdhyà tìni dhi

³⁶ Lókyá nda sè dhi, pròfètà àlo tòko ró rú be Anà dhi tá kpà tépelò na. Akódhi nda tá Fànùwélè, Asèrà ni sùrú lésè dhi ni zapi 'i. Akódhi agà tá tà tàndì ró. Ì gi tá agó dré tá mòle àyi kyanzì lókyá 'á dhi be ngbà 'í kóná nzi-drì-rì. ³⁷ Agó ni ni dràma àmvolésè dhi, adrè tá ngbú tàyítòko ró tsàle àyi kóná dré tsarà'a nyadhì-su-drì-su dhi 'á. Adré tá ngbú adrélé tépelò na, adrélé Giká ni líndrì bha, adrézó tàbirí mvo, adrézó tà zi akódhi tí kítú vèsè, ìndì ngátsi vèsè. ³⁸ Dì lókyá Yésu ni tibhá ì dré tá adrèrà'a akódhi ni fe Giká dré dhi 'á dhi, Anà nda dré àyi kisízó ànyi àyi làga gò, kidhólé adrélé àwoyà fe Giká dré mvámvá nda ni tà sè. Dì dré ngàzo adrélé akódhi ni tà ta móndyá títí adrèbhá tá Yèrúsalmà ni apama letè dhi ì dré.

Yòsèfà ì nzi Nàzàrétà na

* 2:22 2:22 A kònò Lèvitikè 12:3, 6. † 2:23 2:23 A kònò Pfòma 13:2, 12. ‡ 2:24 2:24 A kònò Lèvitikè 12:8.

³⁹ Yòséfà i Màríyà be dhi ì kò'o tà tíí Mírì ni tatrítrí kúlí dré adrélé tàle à kò'o dhi ì akílè dre dhi, ì dré gòzo nzìle Yésu be bvò Gàliláyà àdhya na, tsàle àyi ki bhàandre Nàzàrétà na. ⁴⁰ Kònàle dhi, mvámvá nda adré tá mbàle rinyí sè, adrélé kpà li'wálé tògyá na. Akódhi tá kpà Gìká ni togó tani íbe í rú.

Yésu mvámvá ro dhi tépelò na

⁴¹ Kóná àlo àlo tíí dhi ì sè dhi, Yésu ni tibhá ì adré tá lile Yèrúsalmà na gwányá Pásikà àdhya ni tà sè. ⁴² Di Yésu ni kóná kòtsa mudrí-drì-rì dre dhi, ì dré ngàzo lile akódhi be gwányá nda na, ànzyà gà ì dré adrélé 'òle dhi tíni. ⁴³ Gwányá nda kàkí dre dhi, ì dré látí dòzo nzìzo. Di, Yésu mvámvá ro nda gò ína adrélé Yèrúsalmà na, àyi tibhá ì dré atógyà àko ró. ⁴⁴ Ì adré tá àyikya kisùá dhi, Yésu tá àyi ki atsiàmú ì kòfalé. Ì kòto atsi kítú ndìle dre dhi, ì dré kidhózó akódhi ni nda àyi ki aró ì kòfalé, àyi ki arúpi íbe. ⁴⁵ Di, ì kòndà akódhi tí dre dhi, ì dré gòzo àyi ki tapí gòle akódhi ni nda Yèrúsalmà na. ⁴⁶ Kítú na àmvolésè dhi, ì dré akódhi ni kisúzó tépelò na. Lirí tá tà tadhábhá ì kòfalé adrélé àyi ki yi, adrézó tà lizí àyi tí. ⁴⁷ Ayi tíí nda ì adré tá akódhi ni yi síbhálé be ngbo, akódhi ni tògyá ni tà sè, ìndì kúlí dré tá adrélé logólé dhi ki tà sè. ⁴⁸ Di akódhi ni tibhá ì kònò akódhi dre dhi, àyi ki líndrí dré gàzo bhwábhwa gò, andre ni dré akódhi ni lizízó: «Áma mvá, mí 'o tsì àma kònìni àdho tà sè? Mí nò rè ká! Áma ámi atá be dhi, mà adré tá ámi nda togó be lanzìlanzi.» ⁴⁹ Di, Yésu logó àyi dré dhi: «Mì adré tá áma nda àdho tà sè? Mì nì tá ko tàle dhi, lè tá má kàdré áma Atá ni dzó na dhi?» ⁵⁰ Di, tà dré tàle nda ni àndu dré ína fizo àyi drìna ko. ⁵¹ Gò Yésu ì dré gòzo nzìle túmánì àyi íbe Nàzàrétà na. Kònàle dhi, akódhi adré tá àyi bha àyi ki rinyí zàle. Di andre ni adré tá ína tà tíí nda ki zu tayíle àyi togó na. ⁵² Yésu adré tá mbàle rúbhá sè ìndì tògyá sè, adrélé lile drìdrì. Akódhi ni tà tá kpà dóro Gìká mìlésè ìndì móndí ì mìlésè.

3

Yòwánì Bátisimò fèlepi ledé látí Mírì Yésu dré

(A kònò kpà Mátáyò 3:1-12; Márokò 1:1-8; Yòwánì 1:19-28)

¹ Kàyìsàrà Tìbèrìyò ni kóná ni mudrí-drì-nzi adrézó Rómà ki ópí kàdrì ro dhi sè dhi, Pòtìyò Pìlátò tá gùvèrènerè bvò Yùdáyà àdhya drìle dhi 'i. Èródè tá ína ópí bvò Gàliláyà àdhya drìle dhi 'i. Akódhi ni adrúpi, Fìlípò tá ína ópí bvò Itúráyà àdhya drìle ìndì Tràkònítì àdhya drìle dhi 'i. Lìsàniyà tá ína ópí bvò Abìlènè àdhya drìle dhi 'i. ² Di lókyá Anà ì Kàyáfà be dhi ì dré tá adrérà'a kòwánà ki kàdrì ì ró dhi 'á dhi, Gìká ni kúlí dré tsàzo Yòwánì, Zàkàríyà ni mvá véna duku na. ³ Gò akódhi nda dré ngàzo tatsíle bvò wáyì Yòròdánè làgàsè dhi 'àsè longóába móndí ì dré dhi, ì kòladzá àyi ki togó gò, bátisimò dòzo, Gìká kòtrìró àyi ki tàkonzì ì be dhi bvó. ⁴ Di tà nda kòdhi 'o tá ru ngóro pròfètà Esáyà dré tá tisìle àyi búkù na dhi tíni:

«Dhya àlo adré kúlí loyó duku na, adrézó tàá dhi:

<Mì kòledé látí Mírì dré alìzo!

Mì kòlotó látí atsálé pyà akódhi dré!

⁵ A ni yábhú tíí dhi ki lutú,

kòngó tíí kàdrìkàdrì ro ìndì tsàtsà ro dhi ki lasézó.

A ni látí gòdhógòdho dhi ki lotó atsálé pyà,

látí bhúrobhúro dhi ki lutúzó atsálé kpàkpà.

⁶ Di móndyá tíí dhi ki tà Gìká dré 'òle àyi ki tidrízó dhi ni no.»*

* 3:6 3:6 A kònò Esáyà 40:3-5.

⁷ Di Yòwánì adré tá tàá móndyá zyandre adrébhá apfòle bàtìsimò do í véle dhi ì dré dhi: «Àmi, nǐ àtrá kǐ àrèbhá nǐ ì, àdhi tadhá àmi dré dhi, mǐ kòlapá Gíká nǐ kombà adrélépi alìle dhi sílèsè dhi nǐ? ⁸ Lè mǐ kàdré tà adrébhá tadhá dhi, mǐ ladzá àmi kǐ togó dre dhi kǐ 'o kòdhya. Mǐ kòbhà àmi adréle kisùá àmi léna dhi <Ama àmakya Abàràrà mǐ ànzǐ 'ì> dhi ko. Tàko ko, má adré tàá àmi dré dhi: Gíká rǐnyí íbe kitswázó ànzǐ 'o topfòle Abàràrà dré kǐrà kòni ì lésè. ⁹ A ga kùbalú fa kómvo ì rú dre. Di à nǐ fa títi adrébhá lò'wa dóro 'a ko dhi kǐ togá lebhélé àtsí na.»

¹⁰ Di móndyá zyandre nda ì adré tá lizíá akódhi tí dhi: «Lè mà kàdré di àdho tà 'o kòdhya?» ¹¹ Di Yòwánì adré tá logóá àyi dré dhi: «Lè dhya adrélépi kítá agá lésè dhi íbe rǐ dhi kòfè àlo nǐ dhya àkoá dhi dré. Dhya adrélépi mányàngá íbe dhi kàdré kpà lanzíá móndí tàbirí íbe dhi ì dré be.»

¹² Mèdáyì lagíbhá ì dré kpà alìzo bàtìsimò do gò, ì dré akódhi nǐ lizíó tàzoá dhi: «Tadhá lépi, mà kàdré àmakya àdho tà 'o kòdhya?» ¹³ Yòwánì logó àyi dré dhi: «Mǐ kòzi móndí kǐ làfa mèdáyì sè làgí nǐle dhi nǐ lavú dhi ko.»

¹⁴ Gò sòdá àruka ì dré kpà akódhi nǐ lizíó tàzoá dhi: «Mà kàdré di àmakya àdho tà 'o?» Akódhi logó àyi dré dhi: «Mǐ kòtopá dhya àlo nǐ làfa ko. Mǐ kàsíkǐ kpà dhya àlo kǐnzò sè ko. Àmi kǐ togó kàdré kǐnlé làfa adréle fèle àmi dré àmi kǐ àzǐ sè dhi sè.»

¹⁵ Móndyá títi nda ì adré tá Yòwánì nǐ tà letè nòle, adrézó lizíá àyi léna ngalè akódhi tá ína Mèsíyà 'ì yà dhi. ¹⁶ Di Yòwánì dré tàzoá àyi títi ì dré dhi: «Má adré mána bàtìsimò fe àmi dré yǐ sè. Di, dhya àlo áma lavulépi rǐnyí sè dhi adré ína alìle. Má kitswá akódhi nda nǐ lindrǐ sè ko. Má kitswá ndìndì akódhi nǐ kámókà bǎ trǐ bwà ko. Akódhi nǐ ína bàtìsimò fe àmi dré Tírí Lólo sè, ìndì àtsí sè. ¹⁷ Akódhi ndàkpá íbe í drígá kitswázó ngánò awá àyi àngbó drǐna, lò'wa nǐ nǐ lomvózó dàle àyi kòbhó na gò, kúyí nǐ nǐ kùzo zàle àtsí adrélépi adrálé ko dhi na.» ¹⁸ Yòwánì adré tá kpà Rúbí Tani longó móndyá nda ì dré, adrézó àyi kǐ kodzó kúlí àruka ì sè bí.

¹⁹ Kòdhi íbe dhi, Yòwánì adré tá ópí Èródè nǐ ndrǐ, dré tá adrúpi nǐ nǐ tòkó Èródíyà nǐ dòle mòle dhi sè, ìndì dré tá tà kònzǐ àruka bí dhi kǐ 'òle dhi sè. ²⁰ Gò Èródè dré ína tà kònzǐ kòndhi nǐ bhàzo àyi tà kònzǐ àruka títi dhi ì dri: 'o Yòwánì rùle bhèle bǎdzó na.

Yésu nǐ bàtìsimò dòma

(À kònò kpà Mátáyò 3:13-17; Márokò 1:9-11)

²¹ Yòwánì nǐ rùma kandrá, akódhi dré tá adrérà'a bàtìsimò fe móndyá títi ì dré dhi 'á dhi, Yésu dré kpà alìzo bàtìsimò do. Dré tá adrérà'a tà zi Gíká tí dhi 'á dhi, bhù dré ru lanzíó gò, ²² Tírí Lólo dré asízó rúbhá be sùle kòbhòlà àdhya tíni adhéle akódhi dri. Gò kúlí dré apfòzo bhù lésè tàá dhi: «Mǐ áma Mvágó má dré lèle tò dhi 'ì. Àma togó adré kǐnlé àmi tà sè tò.»

Yésu nǐ kómvo

(À kònò kpà Mátáyò 1:1-17)

²³ Lókyá Yésu dré àyi àzǐ kidhózó dhi sè dhi, akódhi nǐ kóná tá ànyíànyí nyadhǐ-àlo-drǐ-mudrǐ. À adré tá akódhi nǐ nǐ Yòséfa nǐ mvá ro. Yòséfa tá ína Èlǐ nǐ mvá 'ì, ²⁴ Èlǐ, Mátátà nǐ mvá 'ì, Mátátà, Léví nǐ mvá 'ì, Léví, Mèlíkǐ nǐ mvá 'ì, Mèlíkǐ, Yánáyì nǐ mvá 'ì, Yánáyì, Yòséfa nǐ mvá 'ì, ²⁵ Yòséfa, Mátátíyà nǐ mvá 'ì, Mátátíyà, Amósà nǐ mvá 'ì, Amósà, Nàwúmà nǐ mvá 'ì, Nàwúmà, Èsílǐ nǐ mvá 'ì, Èsílǐ, Nàgáyì nǐ mvá 'ì, ²⁶ Nàgáyì, Mátà nǐ mvá 'ì, Mátà, Mátátíyà nǐ mvá 'ì, Mátátíyà, Sèmèyínà nǐ mvá 'ì, Sèmèyínà, Yòséka

ni mvá 'i, Yòséka, Yódà ni mvá 'i, ²⁷ Yódà, Yòwànanà ni mvá 'i, Yòwànanà, Résà ni mvá 'i, Résà, Zòròbàbélè ni mvá 'i, Zòròbàbélè, Sàlàtiyélè ni mvá 'i, Sàlàtiyélè, Néri ni mvá 'i, ²⁸ Néri, Mèlikì ni mvá 'i, Mèlikì, Ádì ni mvá 'i, Ádì, Kòsámà ni mvá 'i, Kòsámà, Èlàmadámà ni mvá 'i, Èlàmadámà, Èrè ni mvá 'i, ²⁹ Èrè, Yòsúwà ni mvá 'i, Yòsúwà, Èlìyèzèrè ni mvá 'i, Èlìyèzèrè, Yòrìmà ni mvá 'i, Yòrìmà, Mátátà ni mvá 'i, Mátátà, Léví ni mvá 'i, ³⁰ Léví, Sìmèyónà ni mvá 'i, Sìmèyónà, Yúdà ni mvá 'i, Yúdà, Yòséfà ni mvá 'i, Yòséfà, Yònámà ni mvá 'i, Yònámà, Èlìyàkìmà ni mvá 'i, ³¹ Èlìyàkìmà, Mèléyà ni mvá 'i, Mèléyà, Ménà ni mvá 'i, Ménà, Mátátà ni mvá 'i, Mátátà, Nátánà ni mvá 'i, Nátánà, Dàwídì ni mvá 'i, ³² Dàwídì, Yèsè ni mvá 'i, Yèsè, Yòbédè ni mvá 'i, Yòbédè, Bòwèsà ni mvá 'i, Bòwèsà, Sálà ni mvá 'i, Sálà, Nàsónà ni mvá 'i, ³³ Nàsónà, Àmìnàdábà ni mvá 'i, Àmìnàdábà, Àdìmìnà ni mvá 'i, Àdìmìnà, Àrìnì ni mvá 'i, Àrìnì, Èsèrómà ni mvá 'i, Èsèrómà, Fàrèsà ni mvá 'i, Fàrèsà, Yúdà ni mvá 'i, ³⁴ Yúdà, Yàkòbhò ni mvá 'i, Yàkòbhò, Ísàkà ni mvá 'i, Ísàkà, Àbàrámà ni mvá 'i, Àbàrámà, Tàrà ni mvá 'i, Tàrà, Nàkórà ni mvá 'i, ³⁵ Nàkórà, Sèrúkà ni mvá 'i, Sèrúkà, Ràgáwù ni mvá 'i, Ràgáwù, Fàlékà ni mvá 'i, Fàlékà, Èbèrè ni mvá 'i, Èbèrè, Sálà ni mvá 'i, ³⁶ Sálà, Kàyìnámà ni mvá 'i, Kàyìnámà, Àràfàkàsádà ni mvá 'i, Àràfàkàsádà, Sémè ni mvá 'i, Sémè, Nówè ni mvá 'i, Nówè, Lámékè ni mvá 'i, ³⁷ Lámékè, Mátúsàlà ni mvá 'i, Mátúsàlà, Ènókà ni mvá 'i, Ènókà, Yàrètà ni mvá 'i, Yàrètà, Málèlélè ni mvá 'i, Málèlélè, Kàyìnámà ni mvá 'i, ³⁸ Kàyìnámà, Ènósà ni mvá 'i, Ènósà, Sètè ni mvá 'i, Sètè, Àdámà ni mvá 'i, ìndì Àdámà tá ìna Gìkà ni mvá 'i.

4

Dzaborò tabhì Yésu ni litílé duku na (A kònò kpà Mátáyò 4:1-11; Márokò 1:12-13)

¹ Amvolásà dhi, Yésu gàlepi Tirí Lólo sè dhi dré agòzo Yòròdánè lésè. Gò Tirí nda dré akódhi ni drizo lizo ába duku na. ² Kònàle dhi, Dzaborò dré akódhi ni tabhizo litílé kítú nyadhì-rì. Lókyá nda sè dhi, Yésu nya ngá àlomvá ko. Dì kítú nda ì kòlavú dre dhi, tàbirí dré akódhi ni 'òzo.

³ Gò Dzaborò nda dré tàzoá drá dhi: «Mí kàdré Gìkà ni Mvágó 'i bàti dhi, mí kòtà kírà kònìdhi dré dhi, kòladzá ru atsálé mápà ro.» ⁴ Dì, Yésu logó drá dhi: «Gìkà ni Kúlí adré tàá dhi: «Móndí adré ngbà 'í adréle lídrì íbe mápà sè ko.»*»

⁵ Gò Dzaborò dré akódhi ni drizo mbàzo ába àrà kurú na dhi na, òpì wáyi bvò àdhyà kì tadházó drá gbà lókyá nda 'á. ⁶ Dré tàzoá drá dhi: «Má ni rinyí fe mí dré rúku íbe adrézó òpì kòdhi ì drìle títi. Angyá ko, à tayí tà nda kòdhi ì má drígá, má kòkìswáró fèá dhyà ángùdhi má dré adrézó lèá fèle drá dhi dré. ⁷ Dì mí kòtiti ámi kórókó má kandrà áma lindrì bhàzo dhi, tà nda kì adré títi mí dré.» ⁸ Yésu gò logóá drá dhi: «Gìkà ni Kúlí adré tàá dhi: «Lè mí kàdré ngbà 'í Mírì ámi Gìkà ni lindrì bha kòdhyà. Mí kàdré kpà lèsámò 'o ngbà 'í akódhi ni rú sè kalóma.»†»

⁹ Gò Dzaborò dré akódhi ni drizo lizo ába Yèrúsalmà na, akódhi ni bha tépelò ni drì kákú na. Dré tàzoá drá dhi: «Mí kàdré Gìkà ni Mvágó 'i bàti dhi, mí wa dhèle bvò dri. ¹⁰ Angyá ko, Gìkà ni Kúlí adré tàá dhi: «Gìkà ni tòlí fe áyi ángéló ì dré ámi tà sè, ì kàdréro sùle mí rú be dhi bvò.

¹¹ Ayi nda kì ámi ko kító, mí kòdheró ámi pá si kírà dri ko.»‡»

* **4:4** 4:4 A kònò Dùtèrònómè 8:3. † **4:8** 4:8 A kònò Dùtèrònómè 6:13. ‡ **4:11** 4:11 A kònò Longó ì 91:11-12.

12 Di Yésu gò logóá drá dhi: «Giká ni Kúlí adré kókpà tàá dhi: <Lè mí kòtabhì Mírì ámi Giká ko.>§»

13 Di Dzaborò kòtabhì Yésu litilé láti títi i sè kpi dre dhi, dré ngàzo akódhi ni tayí, adrézó lókyá àzya dré kitswázó tà 'o dhi ni letè.

*Yésu kídho áyi àzì 'òle bvò Gàliláyà àdhya na
(A kònò kpà Mátáyò 4:12-17; Márokò 1:14-15)*

14 Amvolásà dhi, Yésu dré gòzo gòle bvò Gàliláyà àdhya na Tirí Lólo ni rinyí be wě. Di akódhi ni rúbí dré la'úzó bvò wáyi nda 'ásè. 15 Akódhi adré tá tatsilé tà tadhábe Yúdà ànzi ki lisámbo dzó i 'ásè gò, mónnyá títi dhi i dré adrézó akódhi ni rú bha kùle.

*Nàzàrètàbhá i gá Yésu rè
(A kònò kpà Mátáyò 13:53-58; Márokò 6:1-6)*

16 Gò Yésu dré lizo tsàle Nàzàrètà, bhàandre í dré tá mbàzo lána dhi na. Sàbátù kàtsá dre dhi, dré fizo Yúdà ànzi ki lisámbo dzó na, ànzya gá dré adrélé 'òle dhi tíni. Dré ngàzo áyi totó kitswálé Giká ni Kúlí na mónní i kandrá dhi bvó. 17 Gò búkù pàle pròfétà Èsáyà àdhya ni fèzo drá. Akódhi kòkinzí búkù nda dre dhi, dré kúlí tisile kòni ki kisúzó nàle:

18 «Tirí Mírì àdhya má dri.

Tàko ko, akódhi zì ma alìle Rúbí Tani longó mónnyá lemerè ro dhi i dré.

Amù ma longóá mónnyá bǎdzó na dhi i dré dhi,

a ni àyi ki trì,

ìndì mónnyá mǐ kùdúkùdu ró dhi i dré dhi,

a ni àyi ki mǐ nzi.

Amù ma mónnyá adrélé mǐ pfòle dhi ki apá,

19 ìndì longóá mónnyá títi i dré dhi,

kóná Mírì dré dra áyi togó dóro tadházó dhi atsá dre.»*

20 Yésu kònà tà nda i dre dhi, dré búkù nda ni pàzo logólé lisámbo dzó nda ni tà likilépi drígá gò, lírízó. Mónnyá títi dzó nda 'á dhi ki mǐ tá akódhi dri.

21 Di dré ngàzo tàá àyi dré dhi: «Ándrò kònìdhi, tà tisile kòni i 'o ru, mǐ dré tà nda ki yirà'a dre.»

22 Ayi títi nda i adré tá kúlí kìnìkìnì dré tá adrélé tàle dhi ki yi síbhálé be ngbo, adrézó akódhi ni tà ta dóro. I adré tá kpà lizíá àyi kòfalésè dhi: «Dhya kòndi tsì Yòséfà ni mvá 'i ko?» 23 Di Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Má nǐ dóro tàle dhi, mǐ ni tògyakúlí kònìdhi ni ta má dré: <Kódzó, mí kòtidrí ámi tàndi.> Mǐ ni kpà tàá má dré dhi: <Mí kò'o tà títi mà dré yìle mí dré 'òle Kàpàrànwúmà na dhi i kònwa ámi tàndi bha.> 24 Di má adré tà bàti ta àmi dré: A ka'ì gá pròfétà àlo dhi dòle dóro akódhi ni tàndi bha ko na.

25 Tà bàti ró dhi, pròfétà Èlìyà ni lókyá 'á dhi, lókyá Giká dré kozya kikízó kóná na tàlì sè gò, kàràbhò dré dhèzo bvò wáyi 'ásè dhi sè dhi, tàyítókó i gá tá Ìsèrélè ànzi ki bvò na bí. 26 Di, tágba dré tá adrézó kònìni dhi, Giká mù tá Èlìyà lile àyi nda i véna ko. Mù akódhi lile ngbà 'í tàyítókó àlo Sàrèpátà na, bvò Sídónà àdhya na dhi véna.† 27 Kòdhi íbe dhi, pròfétà Èlìsà ni lókyá 'á dhi, mónní kàrí dré rùle Ìsèrélè ànzi ki bvò na dhi i tá be bí. Di, tágba kònìni dhi, Giká tidrí tá àyi nda ki àlo ko. Tidrí ngbà 'í Nàmánà angalépi bvò Sírìyà àdhya lésè dhi kòdhya.»‡

§ 4:12 4:12 A kònò Dùtèrònómè 6:16. * 4:19 4:19 A kònò Èsáyà 61:1-2. † 4:26 4:26 Tàyítókó kònìdhi tá Yúdà mvá 'i ko. Akódhi tá mónní sùrú twá ro dhi 'i. A kònò 1 Opí i 17:1, 7-16. ‡ 4:27 4:27 A kònò 2 Opí i 5:1-14.

²⁸ Di móndyá tíí lísámbò dzó nda 'á dhi ì kòyi tà nda ì dre dhi, àyi ki togó dré aswázó tà tàndi ró. ²⁹ Gò ì dré ngàzo akódhi ni dro bhàandre nda 'ásè. Ì dré drìzoá lizo ába kóngó bhàandre nda ni mòzo driá dhi ni gòlòko na, kitswálé akódhi ni tikpó dhèle tàbhu ni na dhi bvó. ³⁰ Di, Yésu dré ína lavúzó àyi kòfalésè lyà gò, lile.

*Yésu dro tirí kònzì agó àlo dhi lésè
(A kònò kpà Márokò 1:21-28)*

³¹ Amvolásà dhi, Yésu dré lizo tsàle Kàpàrànwúmà, bhàandre àlo Gàliláyà le dhi na. Sàbátù kàtsá dre dhi, dré kidhózó adrélé móndyá kònàle dhi ki tadhá àyi ki lísámbò dzó na. ³² Ì adré tá akódhi ni yi síbhálé be ngbo, tà dré adrélé tadhálé dhi ki tà sè. Tàko ko, akódhi ni kúlí ì tá lanzìlanzi ro.

³³ Lísámbò dzó nda 'á dhi, agó àlo tirí kònzì íbe í léna dhi tá be. Di dré ngàzo trèle, yòzoá kúlí 'u'ù sè dhi: ³⁴ «Á! Yésu Nàzàrétà lésè ni, tsítsì àma kòfalésè mí be dhi, àdho tà 'i? Mí alì àma ki tà 'o akílé? Má nì mi àdhi 'i ya dhi be. Mí Dhya lólo Gìká àdhya 'i!» ³⁵ Gò Yésu dré ngàzo ligílé tirí kònzì nda be, tàzoá dhi: «Mí atsú ámi ti! Mí pfò agó kònìdhi lésè!» Di tirí nda dré agó nda ni bhèzo kìní mi móndyá tíí ì kòfalé gò, pfòzo lásà akódhi ni tayí líná. ³⁶ Móndyá tíí nda ki líndrì dré gàzo bhwābhwa gò, ì dré adrézó tàá àyi kòfalésè dhi: «Kònìni ni àdho kúlí lanzìlanzi ìndì rìnyi ró dhi 'i? Akódhi adré ndìndì tòlí fe tirí kònzì ì dré gò, ì dré adrézó topfòle!» ³⁷ Di Yésu ni rúbí dré la'úzó bvò wáyi nda 'ásè.

*Yésu tidrí dràbhá bí dhi ì
(A kònò kpà Mátáyò 8:14-17; Márokò 1:29-34)*

³⁸ Yésu kàpfò lísámbò dzó nda lésè dre dhi, dré lizo Sìmónà ni dzó na. Di, Sìmónà ni àdrá adré tá ína kizà nya, akódhi ni rúbhá dré tá adrélé àtsi ró lavulé dhi sè. Gò Yésu ni ti lizízó, kòtidrìró tòkó nda be dhi bvó. ³⁹ Di dré tandìzo akódhi drìle, ligílé rúbhá àtsí nda dri gò, rúbhá àtsí nda dré pfòzo rúásà. Gbã kòdhwa, tòkó nda dré ngàzo kidhólé ngá fe àyi dré nyàle.

⁴⁰ Kítú kòndì dre dhi, à dré dràbhá tíí drà twátwa íbe dhi ki adzízó Yésu vélé. Di akódhi dré drígá bhàzo àyi àlo àlo tíí dhi ì dri, àyi ki tidrízó. ⁴¹ Tirí kònzì ì dré kpà topfòzo móndí bí dhi ì lésè, adrélé loyóába dhi: «Mí Gìká ni Mvágó 'i!» Di, akódhi adré tá ína ligílé àyi íbe, adrézó kúlí logá àyi dré, ì dré nìle akódhi Mèsíyà 'i dhi be dhi sè.

*Yésu longó Gìká ni kúlí Yúdà ànzì ki lísámbò dzó ì 'ásè
(A kònò kpà Márokò 1:35-39)*

⁴² Ngá kòwa dre dhi, Yésu dré pfòzo lile àrà móndí àko dhi na. Móndí zyandre dhi ì dré kidhózó adrélé akódhi ni nda gò, ì dré akódhi ni kisúzó. Ì adré tá akódhi ni le kíkílé, kòtayíró àyi ko. ⁴³ Di, Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Adrè lèá dhi, má kòlongó kpà Rúbí Tani Gìká ni Opì àdhya bhàandre àruka tíí dhi ì 'ásè be. Tàko ko, tà nda tà Gìká dré àma amùzo 'òá dhi 'i.» ⁴⁴ Gò dré gòzo adrélé tatsílé Gìká ni kúlí longóbe Yúdà ànzì ki lísámbò dzó àyi ki bvò le dhi ì 'ásè. §

5

*Yésu kidhó àyi lebhá ki azí
(A kònò kpà Mátáyò 4:18-22; Márokò 1:16-20)*

§ 4:44 4:44 A kitswá kpà kúlí «àyi ki bvò» kòni ki ladzá: «bvò Yúdáyà àdhya».

1 Kítú àlo dhi, Yésu totó tá i adréle Giká ni kúlí longó tǎpáriandre Gènèsàrètè àdhya mìle.* Móndí zyandre àyi ki kimóbhá akódhi làgàsè kúrú dhi i adré tá àyi ki tribe rúàsà, i kòkitswáró Giká ni kúlí yi be dhi bvó. 2 Yésu dré mì bhèzo kòlóngbò rǐ dhi ki no yǎandre nda mìle. Kosyá bhebhá i así tá kòlóngbò nda i lésè, adréle àyi ki kimbá ki mì dzi. 3 Gò Yésu dré mbàzo kòlóngbò nda ki àlo adrélepi Sìmónà àdhya ró dhi na gò, tàá drá dhi, kòkisí kòlóngbò nda vwàle tsà yǐ gǎrà rúsè. Dré lirízó lána gò adréle móndyá zyandre nda ki tadhá.

4 Kòtá tà akíle dre dhi, dré tàzoá Sìmónà dré dhi: «Mí kisí kòlóngbò tǎlí na, mì kòbheró àmi ki kimbá i kosyá rúzo.» 5 Sìmónà logó drá dhi: «Mírǐ, mà bhe kimbá i ngá wàle tà wóyá, mà kisú ngá àlo ko. Di, mí dré tàle mì dhi sè dhi, má ni go kimbá nda ki bhe tódhyá.» 6 Di i kòbhe dre dhi, i dré kosyá rúzo zyandre ró gò, kimbá nda i dré kidhózó adréle tǐkíle. 7 Gò i dré àyi ki arúpi kòlóngbò àzya na dhi ki agózó, i kàlǐró drígá bha àyi véle. I kàtsá dre dhi, àyi títi dhi i dré kosyá lomvózó gǎle kòlóngbò rǐ nda i sè bíbi, tsàle kòlóngbò nda i dré adrézó 'òle aríle na tǐni ká. 8 Sìmónà Pètèró kònò tà nda dre dhi, dré adhézó áyi kórókó titǐ Yésu kandrá, tàzoá dhi: «Mírǐ, mí kisí mi má làgàsè. Ma tàkonzǐ líyí 'i!» 9 Tà tá kònǐni tàko ko, àyi arúpi ni íbe dhi ki líndrǐ ga tá gagà, kosyá zyandre i dré tá rùle dhi ki tà sè. 10 Tà nda tá kókpà kònǐni akódhi ni àzízǐ, Yàkóbhò i Yòwánǐ be, Zèbèdáyò ni ànzǐ i dré. Di, Yésu dré tàzoá Sìmónà dré dhi: «Mí ro ngá ko. Kidhólé nyànómvá dhi, mí gò véle adréle kosyá ru ko. Mí ni go adréle móndí ki nda kòdhya.» 11 Di i dré àyi ki kòlóngbò nda ki logózó yǐ gǎrà 'a, àyi ki ngá wǎyi dhi ki tayízó gò, i dré ngàzo adréle Yésu ni lebè.

Yésu tidrǐ agó àlo kàrí dré rùle dhi

(À kònò kpà Mátáyò 8:1-4; Mároko 1:40-45)

12 Kítú àlo, Yésu dré tá adrerà'a bhàandre àlo na dhi 'á dhi, agó àlo kàrí dré rùle lavúlé dhi atsá tá àrà nda 'á. Kònò Yésu dre dhi, dré adhézó áyi mìbhalé bha kǐnǐ mi gò, akódhi ni ti lizízó tàzoá dhi: «Mírǐ, mì rǐnyí íbe kitswázó áma temvé tidrǐlé, mí kòlè dhi.» 13 Di Yésu dré áyi drígá kidzizo akódhi ni tabè gò, tàzoá dhi: «Má lè 'í. Mí kàdré kemve kpírǐkpírǐ wà!» Gbǎ kòdhwa, kàrí drà nda dré ngàzo rúàsà. 14 Gò Yésu dré lazízóá drǐá dhi: «Mí kòlongó tà kòdhi dhya àlo dré ko. Be ró dhi, mí lì mína ámi tadhá kòwánà dré nòle, ìndǐ mí fè ngá mòbòmà ro Giká dré ámi temvema sè ngóro Mósè ni tátǐrǐ kúlí dré adréle tàle dhi tǐni, tadházóá móndí i dré dhi, mí adrǐ dre káyà dhi.»

15 Di, Yésu ni rúbí adré tá ína la'ulé lǐle drǐdrǐ. Móndí zyandre lavúlé dhi i adré tá alǐle akódhi ni kúlí yi, kòtidrǐró kpà àyi àyi ki drà i lésè be dhi bvó. 16 Di, vèsè be bí, Yésu adré tá ína pfòle kalóma, kitswálé tà ta Giká be àrà móndí àko dhi na.

Yésu tidrǐ agó àlo pá be àbvò ro dhi

(À kònò kpà Mátáyò 9:1-8; Mároko 2:1-12)

17 Kítú àlo, Yésu dré tá adrerà'a móndí ki tadhá dzó àlo na dhi 'á dhi, Fàrísáyò i tátǐrǐ kúlí tadhábhá íbe dhi i lirǐ tá adréle akódhi làga. Ayi nda i angá tá bhà títi bvò Gàliláyà àdhya lé dhi i lésè, bvò Yùdáyà àdhya lésè, ìndǐ Yèrúsalemà lésè. Yésu tá rǐnyí Mírǐ àdhya kitswázó dràbhá ki tidrǐ dhi íbe. 18 Di móndí àruka i dré agó àlo pá be àbvò ro dhi ni adózó kíndri dri alizo ába. I adré tá látǐ nda kitswázó file ába dzó nda na, akódhi ni bha

* 5:1 5:1 Rú «Gènèsàrètè» kònǐdhi tá rú àzya tǎpáriandre Gàliláyà àdhya dré dhi 'i.

Yésu kandrá dhi bvó. ¹⁹ Di, móndyá zyandre nda ki tà sè dhi, ì kitswá tá àyikya láti kisú fizo ába bwà ko. Di ì dré ngàzo mbàle ába dzó nda dr̄ina gò, dzó nda ni dr̄i awú, akódhi ni tir̄izó sìle kíndri dri Yésu kandrá móndyá zyandre nda ì kòfalé. ²⁰ Di Yésu kònò àyi ki tà ka'ika'í dre dhi, dré tazoá agó pá be àbvò ro nda dré dhi: «Áma arúpi, à tr̄i ámi tàkonzì ì dre.»

²¹ Gò Fàrisáyò nda ì tatr̄itr̄i kúlí tadhábhá nda íbe dhi ì dré dhèzo adrélé kisúá àyi léna dhi: «Dhya kòndi tá àdhi 'i, adrélé Giká ni dha kònini ni? Adhi ni kitswá tàkonzì tri nì, kàdré ngbà 'í Giká 'i kalóma ko dhi?» ²² Yésu dré tà ì dré adrélé kisùle nda ni n̄izo kyá gò, tazoá dhi: «Mì adré àmikya tà kisù kònini àdho tà sè? ²³ Tà kitswále tàle mbèlè agó pá be àbvò ro kònidhi dré dhi, ángùdhi 'i: <A tr̄i ámi tàkonzì ì dre> dhi, kó ngalè, <Mí nga, mí kidhó atsi to> dhi? ²⁴ Má adré leá mì kònì dhi, Móndí ni Mv́a r̄inyí íbe adrézó tàkonzì tri bvò dri.» Di dré tazoá agó pá be àbvò ro nda dré dhi: «Má adré taa mí dré dhi: Mí nga, mí do ámi kíndri, ìndì mí nzi mí bhàna!» ²⁵ Gb̄a kòdhwa, agó nda dré ngàzo móndyá títi ì misè, àyi kíndri í dré tá ayizó dr̄iá dhi ni do gò, nz̄izo í bhàna Giká ni rú bhabe kùle. ²⁶ Di móndyá títi nda ki líndr̄i dré gazo bhwábhwa gò, ì dré ngàzo adrélé Giká ni rú bha kùle. Ayi ki togó adré tá kpà gale tir̄i sè b̄i gò, ì dré adrézó taa dhi: «Ándrò, mà nò tà líndr̄iga ró dhi ì dre!»

Yésu azí Lévi

(A kònò kpà Mátáyò 9:9-13; Mároko 2:13-17)

²⁷ Amvolásà dhi, Yésu dré pf̄ozo gò, mèdáyì lagílepi àlo rú be Lévi dhi ni no adrérà'a lírìlé mèdáyì lagírà na. Dré tazoá drá dhi: «Mí lebè ma!» ²⁸ Di Lévi nda dré ngàzo àyi ngá títi dhi ki tayí gò, kidhózó adrélé Yésu ni lebè.

²⁹ Bvóá dhi, Lévi dré gwányá kàdr̄i dhi ni 'òzo Yésu dré àyi dzó na. Gò ì dré lír̄izó mísá làgàsè adrélé ngá nya túmánì mèdáyì lagíbhá zyandre dhi íbe, ìndì móndí àruka íbe. ³⁰ Di, Fàrisáyò ì túmánì tatr̄itr̄i kúlí tadhábhá Fàrisáyò ro dhi íbe dhi ì dré dhèzo adrélé kúlí ti Yésu ni lebèbhá ì rú, adrézó taa àyi dré dhi: «Mì adré ngá nya adrézó ngá mvu túmánì mèdáyì lagíbhá íbe ìndì tàkonzìbhá íbe àdho tà sè?» ³¹ Di Yésu dré logózóá àyi dré dhi: «Móndyá rúbhá be dóro dhi ì ndà gà kódzó ko na. Be ró dhi, móndyá drà ro dhi ì adré àyikya ndaa àyi. ³² Má alì móndyá adrèbhá àyi ki no gyágya dhi ki azí kòdhya ko. Be ró dhi, má alì mána tàkonzìbhá ki azí kòdhya, ì kòladzáró àyi ki togó agòzo Giká vélé.»

A lízi Yésu tàbirí mvòma ni tà dri

(A kònò kpà Mátáyò 9:14-17; Mároko 2:18-22)

³³ Gò Fàrisáyò nda ì dré tazoá Yésu dré dhi: «Yòwánì ni lebèbhá ì Fàrisáyò kya íbe dhi ì adrè tàbirí mvo rä, adrézó tà zi Giká tí. Di, ámi lebèbhá ì adrè àyikya ngá nya, adrézó ngá mvu.» ³⁴ Yésu logó àyi dré dhi: «Mì ni kitswá tsì móndyá azilé gwányá làmó àdhya lé dhi ki 'o tàbirí mvo, ì dré adrérà'a túmánì tòkó líyí be dhi 'á? Tàdzí ko! ³⁵ Di, lókyá adrélépi alile dhi sè dhi, à ni tòkó líyí nda ni tingá àyi kòfalèsè gò, ì dré kidhózó adrélé tàbirí mvo lókyá nda sè.»

³⁶ Yésu dré kpà adrézó tà ta àyi dré kúlí alaala sè, adrézó taa dhi: «Dhya àlo kàdré kítá àku ró lasílepi dhi íbe dhi, asì kígá kítá tídhí ro dhi rúsè, kítá àku nda ni lebhézó ásà ko na. Tàko ko, kò'o kònini dhi, lasí kítá tídhí nda dre, ìndì kítá tídhí ni kígá nda kitswá ina ru amú kítá àku nda be dóro ko.

³⁷ Kòdhi íbe dhi, dhya àlo dà v̄inò tídhí ro dhi k̄iní dh̄ile adrézó v̄inò líkí, akùbhá dre dhi ì léna ko na. Tàko ko, kò'o kònini dhi, v̄inò tídhí nda ni

abhò kíní àku nda ki lasí gò, vínò dré kutúzó, gò kíní nda ì dré abízó tíí.
³⁸ Asà dhi, à adré vínò tídhí ro dhi ni da kíní tídhí ro dhi i léna.

³⁹ Túmání ába dhi, dhya àlo vínò àku ró dhi ni mvùlepi dhi gò ína vínò tídhí ro dhi ni le mvùle ko na. Angyá ko, adré tàá dhi: <Vínò àku ró dhi adré kinílé tídhí ro dhi ni lavú.>

6

Yésu Miri sàbátù àdhya 'i

(A kònò kpà Mátáyò 12:1-8; Mároko 2:23-28)

¹ Sàbátù àlo dhi, Yésu ì adré tá lavulé amvú ngánò àdhya i 'ásè. Di akódhi ni lebhá ì dré kidhózó adrélé ngánò lò'wa vu, adrézó nyiá àyi drígá, adrézó tsíá. ² Gò Fàrisáyò àruka ì dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì adré àmikya tà àma ki tatrítrí kúlí dré adrélé logálé sàbátù tú dhi ni 'o àdho tà sè?» ³ Di Yésu logó àyi dré dhi: «Mì nà rè tàdzí tà Dàwídi dré tá 'òle ì dré adrérà'a tàbirí íbe akódhi ni arúpi íbe dhi 'á dhi ko? ⁴ Akódhi fi tá Gíká ni dzó kàdrì na, mápà fèle Gíká dré dhi ni adó nyàle gò, dré kpà fèzoá àyi arúpi ì dré nyàle. Tákò àma ki tatrítrí kúlí adré tá ína mápà nda ni nyàma logá àyi dré. Ngbà 'í kòwánà ki tá kitswá nyáá dhi àyi.» ⁵ Di Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Móndí ni Mvá, Miri sàbátù àdhya 'i.»

Yésu tidrí agó àlo dhi sàbátù tú

(A kònò kpà Mátáyò 12:9-14; Mároko 3:1-6)

⁶ Sàbátù àzya tú dhi, Yésu dré fizo Yúdà ànzi ki lèsámbò dzó na gò, adrélé móndí ki tadhá. Kònàle dhi, agó àlo dríagó ni dré 'yòzo 'yo'yò dhi tá be. ⁷ Fàrisáyò ì tatrítrí kúlí tadhábhá íbe dhi ì adré tá tà ì dré kitswázó Yésu ni asíkí ásà dhi ni nda. Di ì adré tá akódhi ni mì ga, nòzoá ngalè akódhi ni agó nda ni tidrí sàbátù tú yà dhi. ⁸ Di, Yésu dré ína tà ì dré tá adrélé kisùle nda ki nìzo kyá gò, tàzoá agó drígá be à'yo ró nda dré dhi: «Mí nga ámi totó móndyá tíí dhi ki kító 'á.» Di akódhi nda dré ngàzo àyi totó. ⁹ Gò Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Má adré lizíá àmi tí dhi: Ama ki tatrítrí kúlí adré tà ángùdhi ni ka'í sàbátù tú dhi kòdhya: adrélé tà dóro 'o dhi, kó ngalè adrélé tà kònzi 'o dhi? Adrélé móndí tidrí dhi, kó ngalè adrélé móndí pfu dràle dhi?» ¹⁰ Di Yésu dré móndyá í làgàsè kúrú nda ki nòzo tíí gò, tàzoá agó nda dré dhi: «Mí kidzì ámi drígá.» Akódhi dré kidzìzoá gò, drígá ni nda dré adrízó. ¹¹ Di àyi nda ki togó dré aswázó lavulé gò, ì dré ngàzo adrélé tà ta àyi kòfalèsè, nìzoá ngalè ì ni 'òá Yésu ni tà sè ngíni ya dhi.

Yésu kípè móndí mudrí-drì-rì dhi ì adrélé àpóstolò ì ró

(A kònò kpà Mátáyò 10:1-4; Mároko 3:13-19)

¹² Kítú nda ki àlo sè dhi, Yésu dré lizo mbàle kòngó àlo drìna gò, tà ta Gíká be ngá wàle tà. ¹³ Ngá kòwa dre dhi, dré àyi lebhá ki azízó gò, móndí mudrí-drì-rì dhi ki kípèzo àyi kòfalé, àyi ki zìzo àpóstolò ì ró. ¹⁴ Àyi nda ì tá: Simónà (dré rú zìle Pètèro dhi), adrúpi ni Andréyà, Yàkòbhò, Yòwánì, Fílípò, Bàràtòlòmáyò, ¹⁵ Mátáyò, Tòmá, Yàkòbhò Aláfáyò ni mvá, Simónà (adréle zìle dhya àtsi ró àyi súrú ni tà sè dhi ró dhi), ¹⁶ Yùdásì Yàkòbhò ni mvá, ìndì Yùdásì Ìsikàriyótà (dra Yésu ni lefèlepi kàribhá ì drígá dhi).

Yésu tidrí móndí zyandre dhi ì gò, tà tadházó àyi dré

(A kònò kpà Mátáyò 4:23-25)

¹⁷ Yésu ì kàsì àyi nda íbe kòngó nda drìlèsè dre dhi, akódhi dré àyi kikízó àrà kpàkpà na. Móndí zyandre lavulé adrèbhá akódhi ni lebhé dhi ì tá kònàle, tímání móndí lizólizo angábhá bvò wáyi Yùdáyà àdhya lèsè,

Yèrusalémà lésè, ìndì bvò yìandre mìle, Tìrè i làga Sídónà be dhi lésè dhi ìbe. ¹⁸ Ì alì tá kitswálé Yésu ni yi, kòtidríró kpà àyi àyi ki drà i lésè be dhi bvò. Mòndí tirí kònzì ì dré tá adrélé lagùle dhi ì alì tá kpà gò, Yésu dré adrézó àyi ki tidrí. ¹⁹ Dì mòndyá zyandre títi nda ì adré tá láti nda kitswázó akódhi ni tabè. Tàko ko, rìnyí adré tá apfòle lásà, adrélé àyi ki tidrí títi.

*Tà adrézó lenzélé ásà dhi i
(A kònò kpà Mátáyò 5:1-12)*

²⁰ Gò Yésu dré mǐ bhèzo áyi lebhà i véna, tàzoá dhi:

«Kólénzé àmi adrèbhá lemerè ro ni i dré.

Tàko ko, Gìká ni Opì àmikya 'i!

²¹ Kólénzé àmi adrèbhá tàbirí ìbe nyànomvá ni i dré.

Tàko ko, mǐ ni ngá nya pǐzo!

Kólénzé àmi adrèbhá àwó ngo nyànomvá ni i dré.

Tàko ko, mǐ ni arí gu!

²² Kólénzé àmi dré, mòndí ì kàdré togó kònzì bha àmi rú,

adrézó àmi ki ga, adrézó àmi ki lodhá,

adrézó àmi ki rú ta kònzì Mòndí ni Mv́a ni tà sè dhi.

²³ Mǐ kàdré lenzélé lókyá nda sè, adrézó ngá to arí sè! Tàko ko, làgí múrúngú adré àmi ki letè bhù na. Ayi ki tábhí ì adré tá kpà pròfétà atú dhi ki 'o kònzì kònnì.»

Tà adrézó kizà ro ásà dhi i

²⁴ «Dì, kizà àmi ki ngá 'i, àmi ngábhá ró ni i.

Tàko ko, mǐ kisú àmikya tà àmi ki togó tindrìlepi dhi dre!

²⁵ Kizà àmi ki ngá 'i, àmi adrèbhá ngá nya pǐzo nyànomvá ni i.

Tàko ko, mǐ ni adré tàbirí ìbe!

Kizà àmi ki ngá 'i, àmi adrèbhá arí gu nyànomvá ni i.

Tàko ko, mǐ ni àwó ngo, adrézó tongólé!

²⁶ Kizà àmi ki ngá 'i, mòndyá títi dhi ì kàdré àmi ki rú ta dóro dhi.

Tàko ko, àyi ki tábhí ì adré tá kpà pròfétà atú kinzò ro dhi ki rú ta dóro kònnì!»

Dhyá ki kàribhá ki lèma

(A kònò kpà Mátáyò 5:38-48; 7:12a)

²⁷ «Dì, má adré mána tàà àmi adrèbhá áma yi ni i dré dhi: Lè mǐ kàdré àmi ki kàribhá ki le. Mǐ kàdré mòndyá adrèbhá togó kònzì bha àmi rú dhi ki 'o dóro. ²⁸ Mǐ kàdré kpà tà tani zi Gìká tí mòndyá adrèbhá àmi ki tatrí dhi i dri. Mǐ kàdré kpà tà zi Gìká tí mòndyá adrèbhá àmi ki 'o kònzì dhi i dré. ²⁹ Dhya àlo kòsa ámi kóbhólé àlo dhi dhi, mí kògò àzya ni ni alá akódhi dré kpà sàle. Dhya àlo kòtopá ámi kítá kidhì àdhya dhi, mí kòtayí kpà akódhi ámi kítá agá lésè dhi ni do. ³⁰ Mǐ kàdré ngá fe dhya ángùdhi adrélèpi ngá zi mí tí dhi dré. Dhya àlo kòkàrí ámi ngá dhi, mí kògò zìá tíá ko. ³¹ Mǐ kàdré tà 'o mòndí i dré ngóro mǐ dré adrélé lèle ì kò'o àmi dré dhi tíni.

³² Mǐ kàdré ngbà 'í mòndyá adrèbhá àmi ki le dhi ki le kòdhya dhi, mǐ ni àdho tà dóro kisú ásà kòdhya? Ndìndì tàkonzìbhá ì adré mòndyá adrèbhá àyi ki le dhi ki le. ³³ Mǐ kàdré ngbà 'í tà dóro 'o mòndyá adrèbhá tà dóro 'o àmi dré dhi i dré dhi, mǐ ni àdho tà dóro kisú ásà? Ndìndì tàkonzìbhá ì adré 'oà kònnì. ³⁴ Mǐ kàdré ngbà 'í ngá fe màri ró mòndyá kitswábhá màri nda ni logó àmi dré dhi i dré dhi, mǐ ni àdho tà dóro kisú ásà? Ndìndì

tàkonzìbhá ì adré ngá fe màri ró tàkonzìbhá àruka ì dré, àyi nda ì kògòró màri nda ni logó tíí àyi dré be dhi bvó.

³⁵ Dì, mì kàdré àmikya àmi ki kàribhá ki le, adrézó tà dóro 'o àyi dré. Mì kàdré ngá fe àyi dré màri tà kisù àko ró. Dì mì ni làgí múrúngú kisú ásà. Mì ni kpà adré Giká kurú na bhù na dhi ni ànzi ì ró. Tàko ko, akódhi adré àyi togó dóro tadhá móndyá àwoyà nibhá tàle í dré ko dhi ì dré, ìndì móndyá adrèbhá tà kònze 'o dhi ì dré. ³⁶ Mì kàdré dì móndí ki kizà bha, ngóro àmi ki Atá dré adrélé àmi ki kizà bha dhi tíni.»

*Móndí ki tàbvó tàma
(À kònò kpà Mátáyò 7:1-5)*

³⁷ «Mì kàdré móndí ki tàbvó ta ko, Giká kòtáro kpà àmi ki tàbvó ko. Mì kàdré tà bha móndí ì dri ko, Giká kòbhàró kpà tà àmi dri ko. Mì kàdré móndí ki tàkonzì tri, Giká kàdréro kpà àmi ki tàkonzì tri. ³⁸ Mì kàdré ngá fe móndí ì dré, Giká kàdréro kpà ngá fe àmi dré. A ni ngá ko, mùzoá, kosézóá gàle bí gò, dàzoá àmi ki kánzi na. Tàko ko, Giká ni ngá ko fèle àmi dré, koma mì dré adrézó ngá ko fèle móndí àruka ì dré ásà dhi sè.»

³⁹ Yésu dré kpà tà àzya tàzo àyi dré kúlí alaala sè, tàzoá dhi: «Mì kùdúkùdu àlo dhi ni kitswá tsì mǐ kùdúkùdu àzya se drìle bwà? Kò'o kònini dhi, àyi rìti nda ki zakó tsì ledhé bhú na? ⁴⁰ Dhya adrélé tadhále dhi lavú dhya adrélépi àyi tadhá dhi ko. Dì, dhya ángùdhi tà tadhále í dré dhi ki nìlepi tíí dhi ni atsá ína dhya àyi tadhálepi dhi tíni.

⁴¹ Mí adré mína kayísá kórónyá mvá àmi adrúpi mǐna dhi ni no gò, adrézó fa gú mí mǐna dhi ni atógyà ko àdho tà sè? ⁴² Mí adré àmi 'o ngǐni tàá àmi adrúpi dré dhi <Àma adrúpi, mí 'o má kàpèró kayísá kórónyá mvá mí mǐlèsè> dhi, tágba mí dré adrézó fa gú àmi tàndi mǐna dhi ni no ko dhi? Mì túrúpfú líyí 'i! Mí kàpè rè zyà fa gú nda mí mǐlèsè 'íká, gò mí kògòró ngá no dra kitswázó kayísá kórónyá mvá nda ni apè àmi adrúpi mǐlèsè ndò.»

*Fa ì lò'wa ni íbe dhi
(À kònò kpà Mátáyò 7:16-20; 12:33-35)*

⁴³ «Fa dóro 'a gà lò'wa kònze ko na. Fa kònze 'a gà lò'wa dóro ko na. ⁴⁴ A adré fa àlo àlo tíí dhi ki ni àyi ki tàndi ki lò'wa sè. A ki figǐ lò'wa kùtsí sílé ko na. A ki kpà vínò lò'wa áyìdhá sílé ko na. ⁴⁵ Dhya dóro adré tà dóro 'o apfòle tà dóro tíí í dré zùle àyi togó na dhi ì lésè. Dì, dhya kònze adré ína tà kònze 'o apfòle tà kònze tíí í dré zùle àyi togó na dhi ì lésè. Angyá ko, akódhi ni ti adré tà adrélépi gàle akódhi ni togó na dhi ki ta kòdhyà.»

*Dzó ni pá bhàma kírà dri dhi
(À kònò kpà Mátáyò 7:24-27)*

⁴⁶ «Mì adré áma zi <Mírì, Mírì!> gò, adrézó tà má dré adrélé tàle àmi dré dhi ki 'o ko àdho tà sè? ⁴⁷ Má ni tadhá àmi dré ngalè dhya adrélépi alìle má véle áma kúlí yi gò adrézó ka'íá 'òle dhi, sù àdhi tíni ya dhi. ⁴⁸ Akódhi nda sù ngóro agó àlo adrélépi tá dzó si gò, bhú ni ni dhǐzo file fifi, pá ni ni bhàzo kírà dri dhi tíni. Yí dré tǐzo àyi tswa dzó nda rú dhi, kitswá ína dzó nda ni wu bwà ko, à dré síle tátà dhi sè. ⁴⁹ Dì, dhya adrélépi áma kúlí yi gò adrézó ka'íá 'òle ko dhi, sù ngóro agó àlo dzó sílepi bvò mǐnyá dri, pá ni ni bha àko ró kírà dri dhi tíni. Yí dré tǐzo àyi tswa dzó nda rú dhi, dzó nda dré ndiri arízó aríarí gò, tà ni dré akízó nyǐnyi.»

7

*Sòdá kɛ kàdrì àlo dhi ka'ì Yésu bàti
(A kònò kpà Mátáyò 8:5-13)*

¹ Yésu kòtá tà nda ì mómú zɔndre ì dré akílé dre dhi, dré gòzo lile Kàpàrànwúmà na. ² Kònàle dhi, Rómà kɛ sòdá kɛ kàdrì àlo dhi ni màràbà dré lèlè tò dhi tá drà ro ànyìànyì dràdrà mìle. ³ Dì sòdá kɛ kàdrì nda kòyi Yésu ni rúbí dre dhi, dré Yúdà ànzì kɛ bhàgo àruka kɛ mùzo Yésu ni ti lizí, kàlìró áyi màràbà nda ni tidrí. ⁴ Ayi nda ì kòtsa Yésu véna dre dhi, ì dré akódhi ni ti lizí tã tãndì ró, tàzoá dhi: «Agó kòdhi kitswá mí dré lizo akódhi ni màràbà tidrí. ⁵ Tàko ko, akódhi lè àma kɛ sùrú tò. 'O kpà àma kɛ lèsámbo dzó síle dhi nì.» ⁶ Dì Yésu dré ngàzo adrélé lile àyi íbe.

Dré adrérà'a 'òle tsàle dhi 'á dhi, sòdá kɛ kàdrì nda dré áyi arúpi kɛ mùzo tàá drá dhi: «Mírì, mí lagù mí ko. Má kitswá mána ámi lindrì sè ko. Má kitswá ndìndì mí dré afízó àma dzó lé dhi ko. ⁷ Má nò tá kpà dhi, má kitswá tá lile mí véna ko. Dì, mí kòtá ndiri kúlí àlo gò, àma màràbà kàdrìró. ⁸ Tàko ko, àma tãndì, ma àma kàdrì kɛ rinyí zàle. Ma kpà sòdá íbe má zàle. Má kàdré tàá àyi kɛ àlo dré dhi <Mí lè!> dhi, adré lile. Má kàdré tàá àzya ni dré dhi <Mí alì!> dhi, adré alile. Má kàdré kó tàá àma màràbà dré dhi <Mí 'o tà kòdhi!> dhi, adré 'òá.»

⁹ Dì Yésu kòyi tà nda dre dhi, akódhi ni lindrì dré gàzo agó nda ni tà sè. Dré áyi alázó tàá mómú zɔndre adrèbhá áyi lebè dhi ì dré dhi: «Má adrè tàá àmi dré dhi: Má kisú rè dhya àlo adrélépi tà ka'ika'ì íbe kònìni dhi Ìsèrélè ànzì ì kòfalé ko.» ¹⁰ Dì dhya mùle nda ì kògò tsàle bhà na dre dhi, ì dré kisúzóá dhi, màràbà nda adrì dre.

Yésu tìngá tàyítokó àlo dhi ni mvá dràdrà lésè

¹¹ Amvolásà dhi, Yésu dré ngàzo adrélé lile bhàandre àlo rú be Nàyínà dhi na. Akódhi ni lebèbhá ì mómú zɔndre lavulé dhi íbe dhi ì adrè tá lile túmánì akódhi be. ¹² Ì kòtsa ànyi bhàandre nda ni zèribàti dre dhi, à adrè tá àbvò àlo dhi ni adó apfòzo ába lile mógó na. Dhya dràlepi nda tá tàyítokó àlo dhi ni mváagó àlo kwákwá dhi 'i. Mómú zɔndre lavulé bhàandre nda lésè dhi ì adrè tá alile túmánì tòkó nda be. ¹³ Dì Mírì kònò akódhi dre dhi, dré kizà dòzo áyi togó na akódhi ni tà sè gò, tàzoá drá dhi: «Mí tayí àwó.» ¹⁴ Dré áyi kisízó ànyi sèreké tabè. Gò dhya adrèbhá tá àbvò nda ni adó dhi ì dré àyi kɛ kikízó. Dré tàzoá dhi: «Kàdhúra, má adrè tàá mí dré dhi, mí nga kuru!» ¹⁵ Dì dhya dràlepi nda dré ngàzo lirílé gò, kidhólé tà ta. Gò Yésu dré akódhi ni logózó andre ni drígá.

¹⁶ Dì tirì dré mómúyá títi nda kɛ rùzo gò, ì dré ngàzo adrélé Giká ni rú bha kùle, adrézó tàá dhi: «Pròfétà kàdrì dhi apfò àma kòfalé dre! Giká atsa ina áyi mómúyá kɛ lomí!» ¹⁷ Gò Yésu ni rúbí nda dré la'úzó bhà títi àyi làgàsè dhi ì 'ásè, ìndì Yúdà ànzì kɛ bvò wáyi 'ásè.

*Yòwánì Bátisimò fèlepi amù mómú ì Yésu vélé
(A kònò kpà Mátáyò 11:2-19)*

¹⁸ Amvolásà dhi, Yòwánì ni lebèbhá ì dré tà títi Yésu dré tá adrélé 'òle nda kɛ titízó drá. Gò Yòwánì dré áyi lebèbhá rì dhi kɛ azízó ¹⁹ mùle lile Mírì véna, kitswálé akódhi ni lizí tàzoá dhi: «Mí Mèsiyà adrélépi tá alile dhi 'i? Kó ngalè, mà kàdré dhu rè dhya àzya ni letè?» ²⁰ Dì àyi nda ì kàtsá Yésu vélé dre dhi, ì dré tàzoá drá dhi: «Yòwánì Bátisimò fèlepi amù àma ámi lizí: <Mí dhya adrélépi tá alile dhi 'i. Kó ngalè, mà kàdré dhu rè dhya àzya ni letè kòdhya?>»

21 Gbã lókyá nda sè dhi, Yésu dré mómódí bí dhi ki tidrízó àyi ki drà i lésè, ìndì àyi ki rúbháaswa i lésè. Dré kpà tirí kónzi ki dròzo topfòle mómódí bí dhi i lésè. Dré kókpà m̃ kùdúkùdu bí dhi ki m̃ nzizo. 22 Gò dré logózóá dhya amùle nda i dré dhi: «Mì gò tà mì dré nòle ìndì mì dré yìle kòni ki tíí Yòwánì dré: Mì kùdúkùdu ì adrè ngá no, mèrèkpè ì adrè atsí to, mómódí kàrí dré rùle dhi ì adrè adrílé, mómódí bíbhálé be kùdúkùdu ró dhi ì adrè tà yi, mómódí dràbhá dre dhi ì adrè angálé dràdrà lésè, ìndì à adrè Rúbí Tani longó lemerèbhá i dré. 23 Kólénzé dhya ángùdhi dra dhèlepi áma tà sè ko dhi dré!»

24 Dhya Yòwánì dré amùle nda ì kòlì dre dhi, Yésu dré kidhózó adrélé Yòwánì ni tà ta mómódí zyandre i dré, adrézó tàá dhi: «Mì lè tá duku na àdho no? Mì lè kòzó lyá dré tá adrélé ṽile dhi ni no? 25 Mì lè tá àdho no? Mì lè mómódí kítá aveave asólépi í rú dhi ni no? Mì yi rè ká! Mómódí adrèbhá kítá làgí be kàdrì dhi ki tosó, adrézó ngá dò nya dhi i àyikya ópí ki dzó kàdrì i 'ásè be. 26 Mì lè tá di àdho no? Mì lè pròfétà ni no? Ayíya! Má adrè tàá àmi dré dhi: Yòwánì nda lavú pròfétà byá. 27 Tàko ko, akódhi dhya tà kònìdhi ni tisizo tà ni dri Gíká ni Kúlí na dhi 'i:

<Mì nò ká! Má ni dhya dra áma kúlí longólépi dhi ni mu lèle mí kandrána. Akódhi nda ni láti ledé mí dré mí kandrána.>*

28 Má adrè tàá àmi dré dhi: Mómódí tíí tòkó dré t̃ile dhi i kòfalé dhi, dhya àlo kàdrì Yòwánì nda ni lavúlépi dhi yókódhó. Di, tágba dré adrézó kònìni dhi, dhya tàko lavúlé Gíká ni Opì na dhi lavú ína akódhi.

29 Mómódí tíí, ndìndì mèdáyì lagíbhá, Yòwánì ni kúlí yibhá dhi ì nò tá Gíká ni tà nda gyágya gò, ì dré bàtìsimò dòzo Yòwánì véna. 30 Di, Fàrisáyò i tatrítrí kúlí tadhábhá íbe dhi ì gà tá àyikya tà Gíká dré tá lèle 'òle àyi dré dhi gò, ì dré kpà bàtìsimò dòma Yòwánì véna dhi ni gazo.

31 Di má ni kitswá mómódí ándrò kòni ki tà tadhá àdho ngá rú? Ayi nda ì sù àdhibhá i t̃ini? 32 Ì sù ngóro ànzimvá liríbhá ngá lagíra na, adrélé kúlí loyó àyi kòfalésè dhi i t̃ini. Ì adrè loyóá dhi:

<Mà tswà l̃arí àmi dré wóyá,

mì to àmikya l̃arí nda ko.

Mà ngo àwó longó wóyá,

mì ngo àmikya àwó ko.>

33 Tàko ko, Yòwánì Bàtìsimò fèlepi nda dré alizo dhi, nya tá mápà ko, mvu kpà ṽinò ko gò, mì dré adrézó tàá dhi: <Akódhi tirí kónzi íbe í léna.> 34 Di, ma, Mómódí ni Mv́á, má dré alizo dhi, má adrè mána ngá nya, adrézó kpà ngá mvu gò, mì dré adrézó tàá dhi: <Dhya kòdhi kòvongbolo líyí 'i, wá l̃itsí líyí 'i, ìndì mèdáyì lagíbhá ki arúpi tàkonzìbhá íbe dhi 'i!> 35 Di, à adrè Gíká ni tògyá no gyágya, mómódí adrèbhá tògyá nda ni ka'í dhi i rú.»

Tòkó àlo zàràbhù ro dhi dà màlási Yésu pá

36 Kítú àlo dhi, Fàrisáyò ki àlo zi tá Yésu lèle ngá nya í bhàna. Yésu dré tsàzo f̃ile Fàrisáyò nda ni dzó na gò, lirílé mísá làga. 37 Di tòkó àlo tàkonzì líyí ro adrélépi bhàandre nda 'á dhi kòyi Yésu adrè tá ngá nya Fàrisáyò nda bhàna dhi dre dhi, dré alizo mòlàngì mvá ledélé àlàbasterè sè, gàlepi màlási sè bí dhi be. 38 Dré áyi kisízó ànyi Yésu àmvolésè akódhi ni pá làga. Gò dré ngàzo adrélé ngòle, adrélé m̃ndra da akódhi pá, adrézó pá ni ki atrì áyi drìbhí sè, adrézó pá nda ki kamú gò, adrézó màlási da driá. 39 Di Fàrisáyò Yésu ni azilépi nda kònò tà nda dre dhi, dré dhèzo adrélé kisúá í léna dhi: «Kònò dhya kònìdhi kàdré tá pròfétà 'i bàti dhi, a ni tá ñiá ngalé

* 7:27 7:27 A kònò Màlákí 3:1.

tòkó adrélépi áyi tabè ni àdhi 'i ya, ìndì adré atsilé ngíni ya dhi be. Angyá ko, akódhi tàkonzì líyí 'i.»

⁴⁰ Gò Yésu dré tazoá Fàrısáyò nda dré dhi: «Sìmónà, ma tà íbe tàle mí dré.» Sìmónà nda tà dhi: «Tadhálépi, mí tà wà.» ⁴¹ Dì Yésu tà dhi: «Móndí rĩ dhi ì do tá làfa agó àlo adrélépi làfa fe màri ró dhi véna. Alo ni tá màri íbe làfa lò'wa kámá-nzi agó nda véna. Azya ni tá màri íbe làfa lò'wa nyadhi-rì-drì-mudrí. ⁴² Ayi rìti nda ì dré kitswálé màri nda ki logó bwà ko dhi sè dhi, agó nda dré màri àyi rú dhi ki tà tayízó. Dì àyi kòfalé dhi, dhya ángùdhi ni agó nda ni le lavúlé dhi nì?» ⁴³ Sìmónà logó drá dhi: «Má adré kisúá dhi, dhya adrélépi tá màri kàdrì lavúlé dhi íbe í rú gò, agó nda dré tà ni ni tayízó dhi 'i.» Yésu tà drá dhi: «Mí kisù kyá.»

⁴⁴ Gò dré áyi alázó tòkó nda véle gò, tàá Sìmónà dré dhi: «Mí adré tòkó kòndhi ni no? Má dré afízó ámi dzó 'á dhi, mí afè tá má dré yí áma pá dzìzo dhi ko. Dì, akódhi dzì ína áma pá áyi m̀ndra sè gò, àyi ki atrìzo áyi drìbhí sè. ⁴⁵ Mí kamú tá ma ko. Dì, kídhólé má dré afirà lésè dhi, akódhi tayí ína áma pá ki kamuma ko. ⁴⁶ Mí dà tá dò má dri ko. Dì, akódhi dà ína màlási má pá. ⁴⁷ Dì má adré tàá mí dré dhi: A trĩ akódhi ni tàkonzì zyandre dhi i dre. Asà dhi, adré áyi lèle kàdrì dhi ni tadhá má dré. Dì, dhya ángùdhi tàkonzì ni ni trìzo tsà dhi adré ína áyi lèle tadhá tsà.» ⁴⁸ Gò Yésu dré tazoá tòkó nda dré dhi: «À trĩ ámi tàkonzì i dre.»

⁴⁹ Dì móndyá adrébhá tá mísá làgàsè tùmání akódhi be dhi ì dré dhèzo adrélé tàá àyi kòfalésè dhi: «Dhya kòndi tá àdhi 'i, adrélé ndìndì tàkonzì tri ni?» ⁵⁰ Dì, Yésu dré gòzo tàá tòkó nda dré dhi: «Ámi tà ka'ika'ĩ tídrí mí dre. Mí l̀ togó be kàdrìkàdrì.»

8

Tòkó adrébhá tá Yésu ni lebè dhi i

¹ Amvolásà dhi, Yésu dré ngàzo adrélé tatsilé bhàandre i 'ásè ìndì bhà tsàtsà i 'ásè, Rúbí Tani Giká ni Opì àdhya ni longóbe móndí i dré. Akódhi ni lebèbhá mudrí-drì-rì dhi i tá kpà tùmání akódhi be. ² Tòkó àruka dré tá tírì kònzì ki dròzo àyi lésè dhi i, ìndì àyi dré tá tídrìlé drà lésè dhi i tá kpà tùmání akódhi be. Ayi nda i tá: Màrìyà (adrélé zìle Màrìyà Màgàdàlénè, dré tírì kònzì nzi-drì-rì dhi ki dròzo topfòle lásà dhi), ³ Yòwánà (Kúzà, ópí Èródè ni dzó ni tà ki líkìlépi dhi ni tòkó), Sùsánà, tsàle tòkó àruka bí dhi íbe. Ì adré tá Yésu ni ledé akódhi ni lebèbhá íbe àyi ki ngá sè.

Pídihígo agó kòrì rìlepi dhi ni tà dri dhi

(A kònò kpà Mátáyò 13:1-9; Márokò 4:1-9)

⁴ Kítú àlo dhi, móndí zyandre lavúlé angábhá bhàandre twátwa i lésè dhi i alì tá ru kímó Yésu làga gò, akódhi dré pídihígo kòndhi ni pìzo, tazoá dhi: ⁵ «Kítú àlo dhi, agó àlo dhi pfò tá lile kòrì ri áyi amvú na. Dré tá adrèrà'a kòrì ri dhi 'á dhi, kòrì àruka ì ledhé tá láti m̀le gò, atózoá gò, àrì ì dré tetézóá títi. ⁶ Kòrì àruka ì ledhé tá kírà dri gò, ì dré apfòzo ndirì 'yòle, àyi ki kídrì dré yí kisúlé ko dhi sè. ⁷ Kòrì àruka ì ledhé tá kùtsí kòfalé gò, kùtsí nda dré mbàzo ába àyi ki amó. ⁸ Dì, kòrì àruka ì ledhé tá àyikya kìnì dóro dri gò, ì dré apfòzo mbàle lò'wa 'a dóro. Ayi àlo àlo títi dhi ì 'a lò'wa nyadhi-nzi.» Yésu kòtà tà nda dre dhi, dré yòzoá dhi: «Dhya ángùdhi adrélépi bíbhálé íbe tà yìzo dhi kòyi.»

Yésu ngi tà í dré adrézó tà ta móndí i dré pídihígo sè dhi ni àndu

(A kònò kpà Mátáyò 13:10-17; Márokò 4:10-12)

⁹ Amvolásà dhi, Yésu ni lebèbhá ì dré lizízóá akódhi tí, ngalè pídihígó nda adré tá leá tàle ngíni ya dhi. ¹⁰ Di dré logózóá àyi dré dhi: «Giká fè àmi dré tògyá áyi Opì ni tà lùzu ró dhi ki nìzo. Di, mónnyá àruka títi ì dré dhi, má adré tà ta pídihígó sè kitswálé:

«ì kàdré gba ngá no yà dhi,
 ì kàdréro ngá nda ki no dóro ko,
 ìndì ì kàdré gba tà yi yà dhi,
 ì kàdréro tà nda ki àndu ni ko.»*

*Yésu ngi pídihígó agó kórì rìlepi dhi ni tà dri dhi ni àndu
 (A kònò kpà Mátáyò 13:18-23; Márokò 4:13-20)*

¹¹ Di Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Pídihígó nda ni àndu kònìdhi 'i: Kórì rìle nda, Giká ni kúlí 'i. ¹² Móndí àruka ì adré kúlí nda ni ka'ì ngóro kórì rìle ledhélé láti mìle nda ì tìni. Ì kòyi kúlí nda dre dhi, Dzáborò adré ndiri atsálé kúlí nda ni tingá àyi ki togó lésè, ì kòka'iró adrízó ko dhi bvó. ¹³ Móndí àruka ì adré Giká ni kúlí ka'ì ngóro kórì rìle ledhélé kírà dri nda ì tìni. Ì kòyi kúlí nda dre dhi, ì adré ndiri ka'íá arí sè. Di, ì dré adrélé kúlí nda ni tayí adrélé tìle àyi ki togó na ko dhi sè dhi, ì adré ngbà 'í ka'íá lókyá tsà sè. Lókyá tà dré adrézó àyi ki tabhì dhi kàtsá dre dhi, ì adré àyi ki tà ka'ika'ì nda ni tayí. ¹⁴ Móndí àruka ì adré Giká ni kúlí ka'ì ngóro kórì rìle ledhélé kùtsí kòfalé nda ì tìni. Ì kòyi kúlí nda dre dhi, gí ko, tà adrébhá àyi ki togó 'o lanzile dhi ì, ngá lovó, ìndì lovó kònzì twátwa lídrì kòndì àdhyà ì adré kúlí nda ni amó gò, ì dré adrézó lì'wálé ko, adrézó kpà lò'wa 'a ko. ¹⁵ Di, móndí àruka ì adré àyikya Giká ni kúlí ka'ì ngóro kórì rìle ledhélé kìnì dóro dri nda ì tìni. Àyi nda ì adré kúlí nda ni yi togó be gyägya ìndì dóro, adrézó tròle rúá gò, adrézó lò'wa 'a dóro landè àko ró.»

*Tà tadhále tálà ni tà rú dhi
 (A kònò kpà Márokò 4:21-25)*

¹⁶ Yésu gò tàá dhi: «À dhì gà tálà bhàle lìdrì zàna yà, kó ngalè lánzá zàna yà dhi ko na. Be ró dhi, à adré dhìá bhàle zá kuru mísá drìna, kitswálé mónnyá títi adrébhá affilé dzó lé dhi ì kàdréro ngádra no be dhi bvó. ¹⁷ Tàko ko, à ni tà títi zùle zùzù dhi ki 'o apfòle ngádra 'á. A ni kpà tà títi lùzu ró dhi ki 'o móndí ì dré nìle dóro. ¹⁸ Di ásà dhi, lè mì kàdré àmi ki líkí adrélé tà yi dóro. Angyá ko, dhya ángùdhi tà nìlepi bí dhi dré dhi, à ni tà dré nìle nda ki drì timbà. Di, dhya ángùdhi tà nìlepi ko dhi dré dhi, à ni ndìndì tà tsà dré kisùle nìle dhi ni tingá.»

*Yésu ni andre ì adrúpi ni íbe dhi
 (A kònò kpà Mátáyò 12:46-50; Márokò 3:31-35)*

¹⁹ Gò Yésu ni andre ì adrúpi ni íbe dhi ì dré alìzo kitswálé akódhi ni no dhi bvó. Di, móndí zyandre dhi ki tà sè dhi, ì kitswá tá atsálé rúá bwà ko. ²⁰ Gò tàzoá drá dhi: «Ámi andre ì ámi adrúpi íbe dhi ì adré àyi ki totó kivi na. Ì adré ámi le nòle.» ²¹ Di, Yésu dré logózóá dhi: «Áma andre ì áma adrúpi íbe dhi ì, dhya adrébhá Giká ni kúlí yi gò ì dré adrézó ka'íá 'òle dhi 'i.»

*Yésu kíkí lyãandre
 (A kònò kpà Mátáyò 8:23-27; Márokò 4:35-41)*

²² Kítú àlo dhi, Yésu tà tá áyi lebèbhá ì dré dhi: «Mà kòzya tãpãriandre ni ta'á na.» Di ì dré tombàzo bwátù na gò, ì dré kidhózó adrélé zyàle. ²³ Ì

* **8:10** 8:10 A kònò Èsáyà 6:9.

dré tá adrérà'a zyàlè dhi 'á dhi, Yésu dré dhèzo adrélé ayí ko. Gbã kòdhwa, lyãandre gú dhi dré ngàzo adrélé vîlè tãpãriandre nda mi. Yí dré ngàzo adrélé gàlè bwátù na gò, bwátù nda dré adrézó 'òlè arílè. Ayi tá ànyiani dràdrà mìlè. ²⁴ Gò akódhi ni lebèbhá nda ì dré àyi ki kisizó ànyi làgá, akódhi ni toró tãzoá dhi: «Mírì, Mírì, mà adré dràlè!» Dì Yésu dré ngàzo ligílè lyãandre nda dri yí adrélépi ru kãgbã nda be gò, ì dré rìzo gò, ngá dré gòzo bhùlè ndiii. ²⁵ Dì Yésu dré àyi lebèbhá ki lizizó tãzoá dhi: «Àmi ki tà ka'ika'ì ángwà?»

Tirì dré gàzo àyi léna bí gò, àyi ki líndrì dré gàzo bhwãbhwa. Dì ì dré adrézó liziá àyi kòfalésè dhi: «Dhya kòndì tá ína àdhi 'i, adrélé ndìndì tòlí fe lyãandre ì dré yãandre be gò, ì dré adrézó akódhi ni kúlí ka'ì 'òlè ni?»

*Yésu tídrí agó àlò tírì kònzì íbe í léna dhi
(A kònò kpà Mátáyò 8:28-34; Mároko 5:1-20)*

²⁶ Ì kòzya tãpãriandre nda ni ta'á na dre dhi, ì dré tsàzo bvò Gèràsà kya na. Bvò nda bvò Gàlílàyà àdhya tãpãriandre nda ni ta'á lésè dhi kandrà. ²⁷ Yésu kàsì bwátù lésè dre dhi, agó àlò tírì kònzì íbe í léna dhi dré alìzo kitswálè ru kisú akódhi be. Akódhi nda angá tá bhàandre àlò ànyi àyi làga dhi lésè. Dì, lókyá be vwàvwà ro dhi, asó tá vélé kítá ko, ayí kpà vélé dzó na ko. Adré tá ína ayílè mógó 'ásè. ²⁸ Dì kònò Yésu dre dhi, dré ngàzo trèlè, adhézó akódhi pá gò, yòá kúlí 'u'ù sè dhi: «Yésu, Gíká kurú na dhi ni Mvágó, àma kòfalésè mí be dhi, àdho tà 'i? Má adré ngòlè mí rú, mí kò'oró ma kònzì ko!» ²⁹ Tà tá kònìni tàko ko, Yésu tà tá tírì kònzì nda dri dhi, kòpfò agó nda lésè. Angyá ko, vèsè be bí, tírì kònzì nda adrè tá akódhi ni ru. Tágba à kàdré akódhi ni drígá ki ti'ì pá ni íbe nyìrì sè, adrézó akódhi ni líkí dóro yà dhi, akódhi adrè tá nyìrì nda ki tikí gò, tírì kònzì nda dré adrézó akódhi ni tikpó lile duku na. ³⁰ Gò Yésu dré lizizóá tíá dhi: «Àmi rú àdhi?» Akódhi logó drá dhi: «Áma rú <Zyandre>.» Tà tá kònìni tàko ko, tírì kònzì zyandre dhi ì tífí tá akódhi léna. ³¹ Dì tírì kònzì nda ì dré dhèzo adrélé ngòlè Yésu rú, kòmùró àyi lile bhú kùdù àko dhi na ko.

³² Ayi làgana kònàni dhi, tìgá ki pãrì andre adrè tá ngá nya kòngó drìna. Dì tírì kònzì nda ì dré Yésu ni ti lizizó, kòtayíró àyi lile tífilè tìgá nda ì léna. Gò Yésu dré ka'izoá. ³³ Dì tírì kònzì nda ì dré topfòzo agó nda lésè, lile tífilè tìgá nda ì léna. Gò tìgá nda ì dré ndìzo tíí kòngó nda ni gòlòko 'ásè, ledhélè tãpãriandre na, yí mvu gò, todràzo.

³⁴ Dì tìgá nda ki líkíbhá ì kònò tà lavúlèpi nda dre dhi, ì dré ngàzo ràlè rúbí ni ni longóbe bhàandre na ìndì gbàbhú 'ásè. ³⁵ Gò móndí zyandre dhi ì dré apfòzo tà lavúlèpi nda ni no. Ì kàtsá Yésu vélé dre dhi, ì dré agó tírì kònzì ki dròzo topfòlè lásà nda ni kisúzó, adrérà'a lírílè Yésu làga. Akódhi tá kítá íbe í rú ìndì tà kisùkisù íbe dóro. Dì tírì dré àyi ki 'òzo lavúlè. ³⁶ Gò dhya tà nda ni nobhá mì sè dhi ì dré agó tá tírì kònzì íbe nda adrí tá ngíni ya dhi ni titízó àyi dré. ³⁷ Dì móndyá zyandre tíí bvò Gèràsà kya nda 'á dhi ì dré Yésu ni ti lizizó, kòngaró àyi ki bvò 'ásè, tírì dré gàlè àyi léna bí dhi sè. Dì Yésu dré mbàzo bwátù na kitswálè lile dhi bvò.

³⁸ Gò agó tírì kònzì ki dròzo topfòlè lásà nda dré Yésu ni ti lizizó, ì kòlìró tímání. Dì, Yésu dré ína akódhi ni logózó, tãzoá drá dhi: ³⁹ «Mí nzi mí bhàna, ìndì mí tíí tà tíí Gíká dré 'òlè mí dré dhi ì móndí ì dré.» Dì agó nda dré ngàzo lile tà tíí Yésu dré 'òlè í dré dhi ki longóbe bhàandre nda 'ásè tíí.

*Yésu tidrí tòkó àlo dhi, ìndì tìngá Yàyìrò nì mvátòkó dràdrà lésè
(A kònò kpà Mátáyò 9:18-26; Márokò 5:21-43)*

⁴⁰ Yésu kàzyá tãpáriandre nda nì ta'á lésè agòle dre dhi, móndí zyandre adrèbhá tá akódhi nì letè dhi ì dré akódhi nì ka'izo dòle àyi kòfalé dóro. ⁴¹ Gò agó àlo rú be Yàyìrò, Yúdà ànzì kì lèsámò dzó nì kàdrì kì àlo ró dhi, dré alìzo adhéle Yésu pá akódhi nì ti lizí, kòlìró í bhàna. ⁴² Tàko ko, akódhi nì mvátòkó àlo kwákwa, adrélèpi kóná íbe ànyíànyì mudrí-drì-rì dhi tá ànyì dràdrà mìle.

Dì Yésu ì dré tá adrérà'a lile dhi 'á dhi, móndí zyandre dhi ì adrè tá akódhi nì amó, adrézó àyi kì tribe rúásà. ⁴³ Dì àyi nda ì kòfalé dhi, tòkó àlo kàrì dré adrézó ràle rúásà kóná be mudrí-drì-rì dhi tá be. Akódhi nda kizá tá ngá í drígàsè akílè títi kódzó ì dré wóyá. Dì, dhya àlo kitswá tá akódhi nì tidrí bwà ko. ⁴⁴ Dì dré àyi kisizó ànyì Yésu àmvolésè gò, akódhi nì kítá ti tabè. Gbã kòdhwa, kàrì adrélèpi ràle rúásà nda dré akizó. ⁴⁵ Gò Yésu dré lizizóá dhi: «Àdhi tabè ma nì?» Dì móndyá títi nda ì dré adrézó tàá dhi, ì 'o tá tà nda àyi ko. Gò Péteró dré tàzoá dhi: «Mírì, móndyá zyandre kòni ì adrè ámi gàrà kì kúru, adrézó àyi kì tribe mí rúsè.» ⁴⁶ Dì, Yésu gò ína tàá dhi: «Dhya àlo tabè ma 'í. Tàko ko, má atógyà má rú dhi, rìnyí pfò má lésè dre.» ⁴⁷ Dì tòkó nda kònò, í kitswá véle àyi zu bwà ko dhi dre dhi, dré alìzo lyabe tirì dré adhéle Yésu pá. Dré titízóá móndyá títi ì kandrà dhi, í tabè tá akódhi àdho tà sè ya, ìndì í adrì gbã lókyá nda 'á ngìni ya dhi. ⁴⁸ Dì Yésu dré tàzoá drá dhi: «Áma zapi, ámi tà ka'ika'ì tidrí mì dre. Mí lì togò be kìdrìkìdrì.»

⁴⁹ Yésu dré rè dhu adrérà'a tà ta dhi 'á dhi, dhya àlo angálèpi Yàyìrò, lèsámò dzó nì kàdrì nda bhàlèsè dhi dré atsázó tàá drá dhi: «Ámi zapi drà dre. Mí kògò adrélè dhya tà tadhálèpi dhi nì lagù ko.» ⁵⁰ Dì, Yésu kòyi tà nda dre dhi, dré tàzoá Yàyìrò dré dhi: «Mí ro ngá ko. Mí kòka'ì ngbà 'í ka'ika'ì gò, akódhi kàdrìró.»

⁵¹ Yésu kòtsa Yàyìrò bhàna dre dhi, dré móndí àzya ka'izo file í be dzó nda na ko. Ka'ì ngbà 'í Péteró, Yòwànì, Yàkòbhò, tsàle mvátòkó nda nì atá ì andre nì be dhi ì kòdhya. ⁵² Móndyá títi dzó nda 'á dhi ì adrè tá àwó ngo, adrézó tongólè mvámvá nda nì tà sè. Dì, Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì tayí àwó. Ángyá ko, akódhi drà ko. Adré ína ayí ko.» ⁵³ Gò ì dré dhèzo adrélè akódhi nì gu, ì dré nìle mvámvá nda drà tá bàti dhi sè. ⁵⁴ Dì, Yésu dré akódhi nì drígá rùzo gò, tàzoá kúlí 'u'ù sè dhi: «Mvámvá, mí nga!» ⁵⁵ Gbã kòdhwa, akódhi nì lídrì dré agòzo gò, dré ngàzo kuru. Gò Yésu dré tàzoá dhi, ì kòfè drá ngá nyàle. ⁵⁶ Dì mvámvá nda nì atá ì andre nì be dhi kì líndrì dré gàzo bhwàbhwa. Dì, Yésu dré lazizóá àyi dri dhi, ì kòlongó tà ru 'òlèpi nda dhya àlo dré ko.

9

*Yésu tibhù àyi lebèbhá mudrí-drì-rì dhi ì lile àzì na
(A kònò kpà Mátáyò 10:5-15; Márokò 6:7-13)*

¹ Àmvolásà dhi, Yésu dré àyi lebèbhá mudrí-drì-rì dhi kì azizó gò, rìnyí fèzo àyi dré kitswázó tirì kònzì títi dhi kì dro móndí ì lésè, ìndì kitswázó móndí kì tidrí àyi kì drà ì lésè. ² Dré àyi kì tibhùzo lile Gíká nì Opì nì tà longóbe, ìndì dràbhá kì tidríbe, ³ tàzoá àyi dré dhi: «Mì do ngá àlo atsí sè dhi ko. Mì kòdo kùtù fa 'i yà, kòmvo 'i yà, mápà 'i yà, làfa 'i yà, kó ngalè kítá agá lésè dhi nì àzya 'i yà dhi àmi rú ko. ⁴ Dzó ángùdhi mì dré dra fìzo lána dhi, mì kàdrè ayílè kònàle tsàle kítú mì dré dra ngàzo bhà nda 'àsè

dhi tú. ⁵ Bhàandre ángùdhi dra àmi ki ka'izo dòle lána dóro ko dhi na dhi, mì kòpfò 'ásà, ìndì mì kòtowá tàpfulíndrí àmi pásè tadházóá dhi, mì tayí àyi ki tà títi dre.» ⁶ Gò Yésu ni lebèbhá nda ì dré ngàzo adrélé tatsilé bhà àlo àlo ì 'ásè, Rúbí Tani longóbe, ìndì móndí ki tidríbe àrà títi ì 'ásè.

Opí Eródè ni drì abí Yésu ni tà sè

(À kònò kpà Mátáyò 14:1-12; Márokò 6:14-29)

⁷ Lókyá nda sè dhi, Eródè adrélépi tá opí ro bvò Gàlíláyà àdhya drìle dhi dré tà títi adrèbhá ru 'o nda ki rúbí yízo gò, akódhi ni drì dré adrézó abílé ásà. Tàko ko, móndí àruka ì adrè tá tàá dhi, Yòwánì Bátisimò fèlepi angá ína dràdrà lésè nì. ⁸ Aruka ni ì adrè tá tàá dhi, Elíyà agá móndí ì kandrá nì. Aruka ni ì adrè kó tá tàá dhi, pròfétà atú dhi ki àlo angá dràdrà lésè nì. ⁹ Dì, Eródè dré tàzoá dhi: «Áma tàndì, má 'o Yòwánì ni drì lile dhi 'í. Dì dhya má dré adrézó rúbí ni ni yi kòdhi àdhi 'i?» Gò dré adrézó Yésu ni nda nòle.

Yésu fè ngá nyàle móndí ngùlù-nzi dhi ì dré

(À kònò kpà Mátáyò 14:13-21; Márokò 6:30-44; Yòwánì 6:1-14)

¹⁰ Apóstolò Yésu dré tá tibhùle nda ì kàgò dre dhi, ì dré tà títi ì dré 'òle dhi ki titizó drá. Gò akódhi dré àyi ki drìzo lizo àyi pátí tsàle bhàandre rú zìle Bètèsàyídà dhi na. ¹¹ Dì, móndí zyandre dhi ì kòyi tà nda dre dhi, ì dré ngàzo lile akódhi vésè. Ì kòtsa akódhi véna dre dhi, dré àyi ki ka'izo dòle dóro gò, kidhózó adrélé Giká ni Opí ni tà ta àyi dré, adrézó àyi adrèbhá tá drà íbe dhi ki tidrí.

¹² Ìndró kàtsá ànyi dre dhi, akódhi ni lebèbhá mudrí-drì-rì dhi ì dré àyi ki kisizó ànyi akódhi làga, tàá drá dhi: «Áma àrà bhà àko dhi 'á. Mí kòfè dì láti móndyá zyandre kòni ì dré lizo mányàngá nda àrà ayizó dhi íbe, bhà àma làgàsè dhi ì 'ásè ìndì gbàbhú 'ásè.» ¹³ Dì, Yésu logó àyi dré dhi: «Àmi ki tàndì, mì fè ngá àyi dré nyàle dhi àmi.» Ì gò logóá dhi: «Áma ngbà 'í mápà íbe nzi ìndì kosyá íbe rì. Mí adrè làá dhi, àma ki tàndì, mà kòlì mányàngá gí móndyá zyandre kòni ì dré títi?» ¹⁴ (Ángyá ko, àgo ì tá ànyíànyi ngùlù-nzi àrà nda 'á.) Dì Yésu dré tàzoá àyi lebèbhá ì dré dhi: «Mì tukù àyi lirílé ngbungbu nyadhì-rì-drì-mudrí.» ¹⁵ Dì lebèbhá ni ì dré 'òzoá kònìni gò, móndyá nda ì dré lirizó títi. ¹⁶ Dì Yésu kádó mápà nzi nda ì kosyá rì nda íbe dre dhi, dré mì tingázó kurú na bhù na, tà tanì zìzo Giká tí ngá nda ì dri. Dré ngá nda ki tonòzo lanzílé àyi lebèbhá ì dré, ì kòlanzíró móndyá zyandre nda ì dré. ¹⁷ Dì àyi títi nda ì dré nyàzoá pizo. Gò akódhi ni lebèbhá ì dré àmbí ni ki lokózó gàle kánzì mudrí-drì-rì dhi ì sè bíbi.

Péteró tà ngádra 'á dhi, Yésu Mèsíyà 'í

(À kònò kpà Mátáyò 16:13-20; Márokò 8:27-30)

¹⁸ Kítú àlo dhi, Yésu adrè tá tà ta Giká be kalóma. Akódhi ni lebèbhá ì tá ngbà 'í akódhi làga àyi. Gò dré lizizóá àyi tí dhi: «Móndí zyandre dhi ì adrè tàá dhi, ma àdhi 'i?» ¹⁹ Ì logó drá dhi: «Móndí àruka ì adrè tàá dhi, mì Yòwánì Bátisimò fèlepi 'í. Aruka ni ì adrè tàá dhi, mì Elíyà 'í. Aruka ni ì adrè kó tàá dhi, mì pròfétà atú dhi ki àlo angálépi dràdrà lésè dhi 'í.» ²⁰ Yésu gò lizíá àyi tí dhi: «Dì àmi ró dhi, mì adrè àmikya tàá dhi, ma àdhi 'i?» Péteró gò logóá dhi: «Mì Mèsíyà Giká dré amùle dhi 'í.» ²¹ Gò Yésu dré àyi ki logázó tà tàndì ró, ì kòlongóró tà nda dhya àlo dré ko. ²² Dré tàzoá dhi: «Adrè làá dhi, Móndí ni Mv́à kònya kizà lavúlé, ìndì Yúdà ànzi ki bhàgo ì, kòwánà kàdrì ì, ìndì tátírítrí kúlí tadhábhá íbe dhi ì kògà akódhi rè.

Adré kpà leà dhi, à kòpfu akódhi dràle gò, kítú ni na sè dhi, Giká kòtingáró akódhi dràdrà lésè.»

Yésu ni lebèma

(À kònò kpà Mátáyò 16:24-28; Márokò 8:34-9:1)

²³ Bvóá dhi, Yésu dré tàzoá móndyá títi dhi i dré dhi: «Dhya àlo kàdré leà alìle má vèsè dhi, lè akódhi nda kòtayí áyi tàndi ni tà, kàdré áyi fa kipakipa adó kítú àlo àlo títi gò, kàdréro áma lebè. ²⁴ Tàko ko, dhya ángùdhi adrélépi áyi tàndi ni lídrì le tídrìlé dhi, a ni áyi lídrì nda ni 'o avìle. Di, dhya ángùdhi adrélépi ína áyi lídrì fe áma tà sè dhi, a ni áyi lídrì nda ni tídrì. ²⁵ Ángyá ko, dhya àlo kòkisú ngá bvò kòndi àdhya i títi gò, áyi tàndi ni tayízó avìle dhi, akódhi nda kisú ína àdho tà dóro 'i? ²⁶ Dhya àlo kàdré kanyò ro áma tà sè ìndì áma kúlí kì tà sè dhi, Móndí ni Mv́a ni kókpa adré kanyò ro akódhi nda ni tà sè, lókyá í dré dra agòzo áyi m̀lanzìlanzì na, áyi Atá ni m̀lanzìlanzì na, ìndì ángéló lólo kya na dhi tú. ²⁷ Má adré tà bàti ta àmi dré: Móndí àruka adrèbhá àyi kì totó kònwa ni ì kitswá dràle drìdrì ì dré dra Giká ni Opì nòzo dhi kandrà ko.»

Yésu ni làsú ladzá ru atsálé lagulagu ró

(À kònò kpà Mátáyò 17:1-8; Márokò 9:2-8)

²⁸ Anyíanyi kítú nzi-drì-na kúlí nda i àmvolésè dhi, Yésu dré Pétèró kì drìzo Yòwánì íbe ìndì Yàkóbhò be, lizo àyi íbe mbàle kòngó àlo drìna, kitswálé tà ta Giká be. ²⁹ Di dré adrèrà'a tà ta Giká be dhi 'á dhi, akódhi ni m̀ibhalé ni làsú dré ngàzo ru ladzá. Akódhi ni kítá ì dré kpà atsázó kemve kpírìkpírì lagulagu ró. ³⁰⁻³¹ Gbã kòdhwa, àgo rì, Mósè i Èlìyà be dhi ì dré agázó làsú be lagulagu ró àyi kandrà, adrélé tà ta Yésu be. Ì adré tá Yésu ni àzì lizo dràle Yèrúsalémà na dhi ni akí ngíni ya dhi ni tà ta. ³² Pétèró i arúpi ni íbe dhi kì m̀i adré tá ayí ro. Di ì kòlaró dre dhi, ì dré Yésu ni nòzo lagulagu ró tùmání àgo rì adrèbhá àyi kì totó akódhi làga nda íbe. ³³ Ago nda ì dré tá adrèrà'a 'òle Yésu ni tayí dhi 'á dhi, Pétèró dré tàzoá drá dhi: «Mírì, dóro ni mà dré adrélé kònwa dhi. Mà kòledé wémà na dhi i kònwa: àlo ni mí dré, àlo ni Mósè dré, ìndì àlo ni Èlìyà dré.» (Akódhi nì tá tà í dré adrélé tàle dhi ko.)

³⁴ Dré rè dhu adrèrà'a tà ta dhi 'á dhi, ndùrùku dré apfòzo àyi kì asó rùkù. Di Yésu ni lebèbhá nda ì dré tá adrèrà'a file ndùrùku nda na dhi 'á dhi, tírì dré àyi kì 'òzo. ³⁵ Gò kúlí dré apfòzo ndùrùku nda lésè taa dhi: «Kònìdhi áma Mv́aagó má dré zìle dhi 'i. M̀i kòyi akódhi!» ³⁶ A kòtà tà nda dre dhi, ì dré nòzoá dhi, Yésu tá ína kalóma. Gò akódhi ni lebèbhá nda ì dré tà nda kì zùzo tayílé àyi léna. Lókyá nda sè dhi, ì títi tá tà ì dré nòle nda i dhya àlo dré ko.

Yésu tídrì mv́aagó àlo tírì kònzi íbe í léna dhi

(À kònò kpà Mátáyò 17:14-18; Márokò 9:14-27)

³⁷ Kítú bvóá dhi sè, Yésu ì kàsì kòngó nda drìlèsè lebèbhá ni íbe dre dhi, móndí zyandre lavúlé dhi ì dré alizo ru kisú akódhi be. ³⁸ Gò agó àlo móndyá zyandre nda i kòfalé dhi dré ngàzo kúlí yo tàzoá dhi: «Tadhálépi, má adré àmi ti lizí, mí kòbheró m̀i áma mv́aagó véna. Tàko ko, akódhi áma mv́a àlo kwákwá dhi 'i. ³⁹ Tírì kònzi àlo dhi adré akódhi ni ru rà gò, dré adrèzó trèle ngbò ró. Tírì nda dré adrèzó akódhi ni kizí rìnyí sè gò, káp̀fùtrá dré adrèzó apfòle sílása. Adré ngbà 'í akódhi ni tayí lókyá tsà gò, gòzo adrélé akódhi ni ató í pálé. ⁴⁰ Má lizí tá àmi lebèbhá kì ti, ì kòdroró tírì nda ká. Di, ì kitswá tá àyikya bwà ko.»

⁴¹ Di Yésu logó dhi: «Àmi, mónnyá ándrò tà ka'ika'i àko ìndì àmi ki tayíbhá litíle ni i, mà ni adré véle àmi íbe vwàle lókyá be ángopí? Má ni àmi ki tà mvo vwàle lókyá be ángopí? Mí adri àmi mvá nda alìzo ába má véle.» ⁴² Mvámvá nda dré tá adrerà'a alìle Yésu véle dhi 'á dhi, tirí kònzì nda dré akódhi ni bhèzo kìnì mi gò, kizízóá rìnyí sè. Di, Yésu dré ína ligízó tirí kònzì nda be, mvámvá nda ni tidrízó gò, logózóá atá ni véna. ⁴³ Di mónnyá títi nda ki líndrì dré gàzo bhwäbhwa Giká ni tà kàdrì sè.

Yésu gò áyi dràma ni tà longó

(A kònò kpà Mátáyò 17:22-23; Márokò 9:30-32)

Mónnyá títi nda ì dré tá adrerà'a síbhálé be ngbo tà títi Yésu dré adréle 'òle dhi ki tà sè dhi 'á dhi, dré tàzoá áyi lebèbhá ì dré dhi: ⁴⁴ «Mì kòyi tà má dré adréle tàle àmi dré kòndhi dóro: A ni Móndí ni Mvá ni lefè kàribhá ì drígá.» ⁴⁵ Di, kúlì nda fì tá ína àyi drìna ko. Andu ni zù tá ì zùzù àyi dré, ì kòkìswáró nìá bwà ko. Ì adré tá kpà ngá ro tà nda ni lizima Yésu tí dhi sè.

Dhya kàdrì lavúle dhi àdhi 'i?

(A kònò kpà Mátáyò 18:1-5; Márokò 9:33-37)

⁴⁶ Amvolásà dhi, Yésu ni lebèbhá ì dré dhèzo adréle tà kayí àyi kòfalésè, nìzoá ngalè dhya kàdrì lavúle àyi kòfalé dhi àdhi 'i ya dhi. ⁴⁷ Yésu dré tà ì dré adréle kisùle nda ni nìzo kyá gò, mvámvá àlo dhi ni adózó bhàle í làga, ⁴⁸ tàzoá àyi dré dhi: «Dhya ángùdhi adrélepi mvámvá kòndhi tíni dhi ni ka'i dòle dóro áma rú sè dhi, adré áma tàndi ni ka'i kòdhya. Dhya ángùdhi adrélepi áma ka'i dòle dóro dhi, adré dhya áma amùlepi dhi ni ka'i kòdhya. Tàko ko, dhya tàko lavúle àmi títi ì kòfalé dhi ína dhya kàdrì lavúle dhi 'i.»

Dhya adrélepi ru pfu àmi íbe ko dhi àmi ki àlo 'i

(A kònò kpà Márokò 9:38-40)

⁴⁹ Gò Yòwánì dré tàzoá Yésu dré dhi: «Mírì, mà nò tá agó àlo dhi adrerà'a tirí kònzì ki dro ámi rú sè. Di mà dré akódhi nda ni logázó, dré tá adréle àma ki àlo 'i ko dhi sè.» ⁵⁰ Di, Yésu logó drá dhi: «Mì logá akódhi ko. Angyá ko, dhya ángùdhi adrélepi ru pfu àmi íbe ko dhi, àmi ki àlo 'i.»

Bhà àlo Sàmàríyà kya gà Yésu rè

⁵¹ Lókyá Yésu ni dòzo bhù na dhi kàtsá ànyi dre dhi, akódhi dré ína togó tsìzo lìzo Yèrúsalmà na. ⁵² Di dré móndí ki mùzo lile drìdrì í kandrána gò, ì dré lìzo tsàle bhà àlo Sàmàríyà kya na kitswálé àrà ledé akódhi dré. ⁵³ Di, mónnyá kònàle dhi ì dré àyikya akódhi ni ka'ima gàzo rè, dré tá adréle lile Yèrúsalmà na dhi sè. ⁵⁴ Akódhi ni lebèbhá, Yàkòbhò ì Yòwánì be dhi ì kònò tà nda dre dhi, ì dré tàzoá dhi: «Mírì, mí adré làá dhi, mà kàzì àtsí asilé bhù lésè, àyi ki za vèle nyinyi?» ⁵⁵ Di, Yésu dré ína àyi alázó, lawàle àyi dri. ⁵⁶ Gò ì dré lìzo bhà àzya na.

Mónnyá adrébhá Yésu ni le lebèle dhi ì

(A kònò kpà Mátáyò 8:19-22)

⁵⁷ Ì dré tá adrerà'a lavúle láti 'àsè dhi 'á dhi, agó àlo dhi dré tàzoá Yésu dré dhi: «Má ni àmi lebè àrà títi ángùdhi mí dré adrézó lile dhi ì 'àsè.» ⁵⁸ Yésu logó drá dhi: «Kìlìwá ì àyi ki bhú íbe. Arí ì kpà àyi ki bhà íbe. Di, Móndí ni Mvá ína àrà dré kitswázó àyi dri la lovózó dhi àko.»

⁵⁹ Gò Yésu dré tàzoá agó àzya dré dhi: «Mí lebè ma.» Di, agó nda tà drá dhi: «Mírì, mí kòtayí rè zyà ma lile áma atá ni si 'iká.» ⁶⁰ Yésu logó drá

dhi: «Mí tayí móndí dràbhá dre dhi i àyi ki àbvò ki si. Di, mi ró dhi, mí lì mína Giká ni Opì ni tà longóbe.»

⁶¹ Gò agó àzya dhi dré tàzoá dhi: «Mírì, má ni ámi lebè. Di, mí kòtayí rè zyà ma lile lazilé bhà na 'íká.» ⁶² Di, Yésu logó drá dhi: «Dhya ángùdhi kibhó dòlepi kitswázó amvú 'a gò, gòzo áyi alá ngá no í àmvolé dhi kitswá ína Giká ni Opì sè ko.»

10

Yésu tibhù áyi lebèbhá àruka nyadhi-na-drì-mudrì-drì-rì dhi i àzì 'o

¹ Amvolásà dhi, Mírì Yésu dré áyi lebèbhá àruka nyadhi-na-drì-mudrì-drì-rì dhi ki kípèzo gò, àyi ki tibhùzo lile rì rì drìdrì í kandrána bhàandre wáyi, ìndì àrà wáyi í dré tá adrézó 'òle lile dhi i 'ásè. ² Dré tá adrérà'a àyi ki tibhù dhi 'a dhi, tà àyi dré dhi: «Lànyá ka amvú na lavulé dre. Di, àzibhá adrébhá lànyá nda ni lokó dhi ki àbvò yókódhó. Mì kàdré di lànyá nda ni líyí ni ti lizí, kòmùró àzibhá i lile áyi lànyá lokó be dhi bvó. ³ Mì lè! Mì nò rè ká! Má adré àmi ki mu ngóro kábilígyà ànzì i tíni trú kàlagí i kòfalé. ⁴ Mì kòdo làfa 'i yà, kòmùvò 'i yà, kó ngalè kámókà àzya 'i yà dhi atsí sè ko. Látì bhálèsè dhi, mì kòfè mòdo dhya àlo dré ko.

⁵ Dzó ángùdhi mì dré dra fizo lána dhi na dhi, mì kòtà rè zyà dhi: «Tà kìdrìkìdrì kàdré dzó kònìdhi 'á.» ⁶ Dhya àlo adrélépi tròle tà kìdrìkìdrì rú dhi kàdré kònàle be dhi, tà kìdrìkìdrì mì dré zìle nda ni adré akódhi dri. Di, dhya kònìni dhi kàdré yó dhi, tà kìdrìkìdrì nda ni agò àmi véle. ⁷ Mì kàdré ayilé dzó nda na, adrélé ngá ì dré dra fèle àmi dré dhi ki nya ìndì mvuá. Tàko ko, adré leá dhi, dhya àzì 'òlepi dhi kònya áyi landè. Di mì kòlavú dzó àlo àlo i 'ásè, àrà ayízó dhi ki ndabe ko.

⁸ Bhàandre ángùdhi mónnyá lána dhi ì dré dra àmi ki ka'izo dòle dóro dhi na dhi, mì kàdré ngá ì dré dra bhàle àmi kandrá dhi ki nya. ⁹ Mì kàdré dràbhá kònàle dhi ki tidrí, adrézó tàá mónnyá nda ì dré dhi: «Giká ni Opì atsa ànyi àmi kòfalé dre.» ¹⁰ Di, bhàandre ángùdhi mì dré dra fizo lána gò, àmi ki ka'izo dòle dóro ko dhi na dhi, mì kòpfò bhà nda ni látì andre bhálé, tàá àyi dré dhi: ¹¹ «Mà adré ndìndì àmi ki bhàandre ni tàpfulíndrì tròlepi àma pá dhi ni towá tadházóá dhi, mà tayí àmi ki tà títi dre. Di, lè mì kònì tàle dhi, Giká ni Opì atsa ànyi dre.» ¹² Má adré tàá àmi dré dhi: «Kítú Giká dré dra tàbvó tàzo dhi tú dhi, a ni tà ño mónnyá bhàandre nda lèsè dhi i dri, mónnyá Sòdómà lèsè dhi kya ki lavú.»

Kizà bhàandre Yésu ni gabhá rè dhi kya

(A kònò kpà Mátáyò 11:20-24)

¹³ Yésu gò tàá dhi: «Kizà àmi ki ngá 'i, àmi Kòràzínàbhá ro ni ì! Kizà kpà àmi ki ngá 'i, àmi Bètèsàyídàbhá ro ni ì! Angyá ko, má kò'o tá tà línndrìga ró má dré 'òle àmi véna dhi i Tírè na ìndì Sídónà na dhi, kònò mónnyá bhàandre nda ì 'ásè dhi ì asó tá kítá lírì àyi rú kíno, lírízó àyi ki drì pfo tópfó sè tadházóá dhi, ì ladzá àyi ki togó káyà dhi dre. ¹⁴ Asà dhi, kítú Giká dré dra tàbvó tàzo dhi tú dhi, a ni tà ño àmi dri mónnyá Tírè ì lèsè Sídónà be dhi kya ki lavú. ¹⁵ Di àmi Kàpàrànwúmàbhá ro ni ì, mì adré tsì kisùá dhi, Giká ni àmi ki tà tingá tsàle byá kurú na bhù na bàti? Tàdzí ko! A ni àmi ki tà tirí tsàle byá mónnyá dràbhá dre dhi ki àrà na.»

¹⁶ Yésu gò tàá áyi lebèbhá i dré dhi: «Dhya ángùdhi adrélépi àmi ki kúlí yi dhi, adré áma kúlí yi kòdhya. Dhya ángùdhi adrélépi àmi ki ga dhi,

adré áma ga kòdhyà. Dhya ángùdhi adrélépi áma ga dhi, adré dhya áma amùlepi dhi ni ga kòdhyà.»

Móndyá nyadhi-na-dri-mudrí-dri-rì dhi ki agòma

¹⁷ Amvolásà dhi, móndyá nyadhi-na-dri-mudrí-dri-rì nda ì dré agòzo arí be Yésu vélé, tàá dhi: «Mírì, ndìndì tìrì kònzì ì adré tà mà dré adrélé tàle àyi dri ámi rú sè dhi ki 'o, adrézó àyi ki bha àma zàle.» ¹⁸ Di Yésu logó àyi dré dhi: «Má nò Sàtánà adhéra'a bhù lésè ngóro bhù lagulagu tìni. ¹⁹ Mì yi rè ká! Má fè rìnyí àmi dré kitswázó nì ki ató dápáyà íbe, ìndì kitswázó àmi ki kàribhá, Sàtánà nì rìnyí wáyì dhi nì lavú. Di tà àlo kitswá gòle àmi ki 'o kònzì ko. ²⁰ Di, tágba dré adrézó kònzì dhi, mì kòlénzé tìrì kònzì ì dré adrélé àyi ki bha àmi zàle dhi sè ko. Be ró dhi, mì kàdré àmìkya lenzélé Gìkà dré àmi ki rú tìsìle bhù na dhi sè.»

Yésu fè àwoyà Gìkà dré

(A kònò kpà Mátáyò 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Lókyá nda sè dhi, Yésu gàlepi Tìrì Lólo ni arí sè bǐ dhi dré tàzoá dhi: «Á! Tátá, Mírì bhù kya bvò be ni, má adré àwoyà ta mí dré, mí dré tà kòdhi ki zùle tògyabhá ì dré ìndì móndyá tà nibhá ì dré gò, tà nda ki tadházó ànzimvá ì dré dhi sè. Ayíya, Tátá, tàko ko, tà mí dré 'òle nda tá dóro mí mìlèsè.

²² Áma Atá tayí tà títì dhi ì má drígá dre. Dhya àlo nìlepi Gìkà ni Mvágó àdhi 'i ya dhi yókódhó, ngbà 'í Gìkà Atá nì nì. Dhya àlo nìlepi Gìkà Atá àdhi 'i ya dhi kpà yókódhó. Ngbà 'í akódhi ni Mvágó nì nì, ìndì dhya Mvágó nda dré adrézó àyi Atá nì le tadhálé àyi dré dhi ì nì àyi.»

²³ Gò Yésu dré àyi alázó tàá ngbà 'í àyi lebebhá ì dré dhi: «Kòlénzé àmi adrébhá tà mì dré adrélé nòle dhi ki no ni ì dré! ²⁴ Angyá ko, má adré tàá àmi dré dhi: Pròfétà bǐ dhi ì ópí bǐ dhi íbe dhi ì lè tá tà mì dré adrélé nòle dhi ki nòle tò gò, ì dré àyikya nòzoá ko. Ì lè tá kpà tà mì dré adrélé yìle dhi ki yìle tò gò, ì dré àyikya yìzoá ko.»

Pídhigó Sàmàrìyà agó dóro dhi ni tà dri dhi

²⁵ Amvolásà dhi, dhya àlo Mósè ni tátírítrí kúlí nìlepi dóro lavulé dhi dré alìzo tà kòndhi ni lizí Yésu tí, kitswázó akódhi ni tabhì: «Tadhálépi, lè má kò'o àdho tà kòdhyà kitswázó lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisú dhi?»

²⁶ Yésu logó drá dhi: «Mósè ni tátírítrí kúlí adré tàá ngíni? Mí adré tátírítrí kúlí nda ni na ngíni?» ²⁷ Di tátírítrí kúlí tadhálépi nda logó dhi: «Lè mí kàdré Mírì ámi Gìkà ni le ámi togó sè wáyì, ámi lídrì sè wáyì, ámi rìnyí sè wáyì, ìndì ámi tà kisùkisù sè wáyì. Lè kpà mí kàdré ámi àzya ni le ngóro mí dré adrélé ámi tándì ni le dhi tìni.»* ²⁸ Yésu gò tàá drá dhi: «Mí logó kyá. Mí kò'o kònzì dhi, mí ni lídrì nda ni kisú.» ²⁹ Di, tátírítrí kúlí tadhálépi nda lè tá ína àyi bhàle adrélé gyägya gò, dré lizízoá Yésu tí dhi: «Áma àzya nda ína àdhi 'i?»

³⁰ Yésu gò logó dhi: «Kítú àlo dhi, agó àlo dhi adré tá sìle Yèrúsalmà lésè lèlè Yèrìkò na gò, dré tsàzo fìle trú kùgubhá ì kòfalé. Ì dré akódhi ni ngá wáyì dhi ki topázó, akódhi ni bhwàzo gò, tayízoá ànyìanyi dràdrà mìle.

³¹ Kòwánà àlo dhi adré tá kpà asilé láti nda 'àsè bágí ro. Kònò agó nda dre dhi, dré ína ngá kizo làgàsà gò lizo. ³² Bvóá dhi, agó àlo Léví nì sùrú lésè dhi dré kpà atsázó agó nda ni no gò, dré kpà ngá kizo làgàsà gò lizo.

³³ Di, Sàmàrìyà agó àlo dhi adré tá kpà asilé láti nda 'àsè gò, dré atsázó àrà nda 'á. Kònò agó nda dre dhi, dré ína kizà dòzo àyi togó na akódhi ni

* 10:27 10:27 A kònò Dùtèrònómè 6:5; Lèvitikè 19:18.

tà sè. ³⁴ Dré áyi kisizó ànyi akódhi làga, dò ki da vínò be akódhi ni làzí i mi gò, làzí nda ki lambézó. Dré akódhi ni dòzo bhàle áyi tàndi ni púnda dri, lizo ába tsàle kùmú ki dzó na gò, akódhi ni limvùzo kònale. ³⁵ Kítú bvóá dhi sè dhi, dré làfa lò'wa rì dhi ki adózó fèle dzó nda ni líyí dré, tàzoá dhi: <Mí kòlikí agó kònìdhi dóro. Làfa ángopí ya mí dré dra kizálé làfa kòndi dri akódhi ni tà sè dhi, má ni mána logóá mí dré, má dré dra agòrà'a kònwásè dhi 'á.>>

³⁶ Gò Yésu dré tatrítrí kúlí tadhálépi nda ni lizizó tàzoá dhi: «Mí mìlésè dhi, dhya na nda i kòfalé dhi, dhya ángùdhi atsá ina agó fìlepi trú kùgubhá i kòfalé nda ni arúpi ró nì?» ³⁷ Di tatrítrí kúlí tadhálépi nda logó dhi: «Dhya akódhi ni kizà bhàlepi dhi 'i.» Di Yésu tà drá dhi: «Mí lè, mí kàdréro kókpà 'óá kònìni.»

Yésu tsa Màrátà i bhàna Màrìyà be

³⁸ Yésu ì dré tá adrérà'a lile lebèbhá ni íbe láti 'ásè dhi 'á dhi, ì dré tsàzo bhà àlo na gò, tòkó àlo rú be Màrátà dhi dré akódhi ni ka'izo dòle dóro í bhàna. ³⁹ Mírì kòfì dzó nda na dre dhi, tòkó nda ni amvúpi rú be Màrìyà dhi dré lirizó akódhi ni pá làga, adrélé akódhi ni kúlí yi. ⁴⁰ Di, Màrátà adrè tá ina landulé àzì wáyi dré adrélé 'òle mányàngá tà sè dhi i sè. Dré áyi kisizó ànyi Yésu làga tàá drá dhi: «Mírì, áma amvúpi dré áma tayíle adrélé àzì wáyi dhi ki 'o kalóma ni, tà nda tà tàko 'i mí mìlésè? Mí kòtà di drá dhi, kàlì drígá bha má vélé wà.» ⁴¹ Di, Mírì logó drá dhi: «Màrátà, Màrátà, mí adrè mína ámi togó bha lanzile, adrézó kpà bhàá kuru tà bí dhi i sè. ⁴² Di, tà kitswálépi à kò'o dhi ngbà 'í àlo kwákwá. Màrìyà kipè ina tà dóro lavulé dhi kòdhyà. A kitswá kpà tà nda ni tingá vélasà bwà ko.»

11

Yésu tadhá tà zìma Gìkà tí dhi ni tà (À kònò kpà Mátáyò 6:9-13; 7:7-11)

¹ Kítú àlo dhi, Yésu adrè tá tà zi Gìkà tí àrà àlo dhi na. Kòzi tà akíle dre dhi, akódhi ni lebèbhá ki àlo dré tàzoá drá dhi: «Mírì, mí kòtadhá àma dré tà zìma Gìkà tí dhi, ngóro Yòwànì dré tadhále áyi lebèbhá i dré dhi tìni.»

² Di Yésu tà àyi dré dhi: «Mì dré adrérà'a tà zi Gìkà tí dhi 'á dhi, mì kàdré tàá dhi:

<Àma ki Atá, lè mónnyá wáyi dhi ì kònì dhi, mì Gìkà lólo 'i dhi be.

Ámi Opì kàtsá mónnyá wáyi i kòfalé wà.

³ Mí kàfè àma dré mápà kitswálépi àma sè kítú àlo àlo títí i sè dhi wà.

⁴ Mí kòtrì àma ki tàkonzì i.

Tàko ko, àma ki tàndi mà adrè kpà mónnyá wáyi adrèbhá tàkonzì 'o àma rú dhi kya ki tri.

Mí kòtayí àma tà dré tabhìle, àma ki 'òzo dhèle tàkonzì na dhi ko.>>

⁵ Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Àruka ni, dhya àlo àmi kòfalé dhi ni kitswá lile áyi arúpi véna ngátsi kítógá sè, tàá drá dhi: <Àma arúpi, mí afè má dré mápà na. ⁶ Angyá ko, áma arúpi àlo dhi alì làwú làvo lésè atsálé má vélé. Di, ma ngá àlo má dré kitswálé fèle drá dhi àko.> ⁷ Di akódhi ni arúpi dzó nda lé dhi ni go logóá drá dhi: <Mí lagù ma ko. Má asé dzóti dre. Àma áma ànzì íbe dhi, mà ayí dre. Má kitswá ngàle ngá fe mí dré bwà ko.> ⁸ Di, má adrè mána tàá àmi dré dhi: Gba dhya dzó nda lé nda kàdré ngàle ngá fe akódhi dré, dré adrélé áyi arúpi 'i dhi sè ko yà dhi, a ni nga ngá títí dré adrélé lèle dhi ki fe drá, dré adrélé zìá landè àko ró dhi sè.

⁹ Má adré di tàá àmi dré dhi: Mì kàdré tà zi Gìká tí gò, kò'oró tà nda àmi dré. Mì kàdré ngá nda gò, mì kòkisúró. Mì kàdré dzóti ga gò, à kònzìró àmi dré. ¹⁰ Tako ko, dhya ángùdhi adrélépi tà zi Gìká tí dhi adré kisúá. Dhya adrélépi ngá nda dhi adré kisúá. Dhya adrélépi dzóti ga dhi dré dhi, à adré kpà nzíá.

¹¹ Àmi ànzì ki atá ro ni i, àmi ki mvá kàdré kosyá zi àmi tí dhi, mì ni tsì nì fe drá kòdhya? ¹² Kó ngalè, àmi ki mvá kàdré tà'ú bhú zi àmi tí dhi, mì ni tsì dàpáyà fe drá kòdhya? ¹³ Di àmi mómí kònzì ró ni i, mì kònzì adrélé ngá dóro fe àmi ki ànzìmvá i dré dhi be dhi, àmi ki Atá bhù na dhi ni Tírí Lólo fe dhya adrèbhá zìá í tí dhi i dré tà tándi ró!»

*Yésu ni tà, tírí kònzì ki kàdrì àdhya be dhi
(À kònò kpà Mátáyò 12:22-30; Márokò 3:22-27)*

¹⁴ Kítú àlo dhi, Yésu adré tá tírí kònzì dro agó àlo ábhábhá ro dhi lésè. Tírí kònzì nda kòpfò lásà dre dhi, ábhábhá nda dré kidhózó adrélé kúlí ta gò, mómí zyandre kònàle dhi ki líndrì dré gàzo bhwábhwa. ¹⁵ Di, àyi ki àrukabhá i dré àyikya tàzoá dhi: «Dhya kòdhi adré tírí kònzì ki dro topfòle mómí i lésè, Bèlèzèbùlè, tírí kònzì ki kàdrì ni rìnyí sè.» ¹⁶ Ayi ki àruka i adrè tá akódhi ni le tabhìle gò, i dré akódhi ni ti lizízó, kò'oró tà àlo líndrìga ró angálépi Gìká vélésè dhi.

¹⁷ Di, Yésu dré ína tà i dré adrélé kisùle nda ni nìzo kyá gò, tàzoá àyi dré dhi: «Òpì ángùdhi mómíyá zàlá dhi i dré adrézó ru lanzí àyi kòfalésè dhi, òpì nda ni tà ni akí títi. Dzó ángùdhi mómíyá lá dhi i dré adrézó ru lanzí àyi kòfalésè dhi, dzó nda ni arí nyñyi. ¹⁸ Kókpà kòdhi tíni, mómíyá Sàtánà ni rìnyí zàle dhi i kàdré ru lanzí àyi kòfalésè dhi, akódhi ni òpì ni kitswá àyi totó ngínìngíni ró? Má adré tà kòdhi ni ta, mì dré adrélé tàá dhi, má adrè tírí kònzì ki dro Bèlèzèbùlè ni rìnyí sè dhi sè. ¹⁹ Má kàdré mána tírí kònzì ki dro Bèlèzèbùlè ni rìnyí sè dhi, àmi ki lebèbhá i adrè di àyi ki dro àdhi ni rìnyí sè? Di ásà dhi, àyi nda ki tà mì dré adrélé tàle nda ki bvó ta àyi. ²⁰ Di, má kàdré mána tírí kònzì ki dro Gìká ni tándi ni rìnyí sè dhi, kòdhi adrè tadhá dhi, Gìká ni Opì atsá àmi kòfalé dre káyà dhi.

²¹ Agó kòmbá àlo àdzú ngá íbe bí dhi kàdré àyi dzó líkí dhi, akódhi ni ngá títi dhi i líná. ²² Di, dhya àzya rìnyí ró akódhi ni lavúlépi dhi kàtsá àdzú bhu akódhi be gò, lavúzóá dhi, dhya nda ni akódhi ni àdzú ngá dré àyi togó bhàzo dríá dhi ki tingá, akódhi ni ngá títi dhi ki topázó lanzílé.

²³ Dhya ángùdhi adrélépi túmání má be ko dhi, adrè ína ru pfu má be. Dhya adrélépi mómí ki kímó túmání má be ko dhi, adrè ína àyi ki lapé.»

*Tírí kònzì ni agòma fìle mómí léna dhi
(À kònò kpà Mátáyò 12:43-45)*

²⁴ Yésu gò tàá dhi: «Tírí kònzì àlo dhi kòpfò dhya àlo lésè dhi, adrè anyalé àrà fà ro dhi i 'àsè, àrà í dré kitswázó lovólé lána dhi ni ndabe. Di, kòkitswá kisúá bwà ko dhi, adrè tàá dhi: «Má ni go file áma dzó má dré apfòzo lásà dhi na.» ²⁵ Kògò tsàle dre dhi, adrè kisúá dhi, à awá dzó nda ni 'alé, ngá lána dhi ki tobhàzo kpákpa dre. ²⁶ Di adrè lile tírí kònzì àyi lavúbhá nzi-drì-rì dhi ki nda lizo àyi íbe gò, i dré adrézó tífilé adrélé dhya nda léna. Di dhya nda ni tà kùdù ro dhi vélé kònzì wáláká ni ni lavú.»

Kólénzé mómíyá adrèbhá Gìká ni kúlí ka'ì 'òle dhi i dré

²⁷ Yésu dré tá adrèrà'a tà nda ki ta dhi 'á dhi, tòkó àlo mómí zyandre i kòfalé dhi dré kúlí yòzo tàzoá drá dhi: «Kólénzé tòkó àmi todólépi í léna gò,

bà fèzo mí dré ndròle dhi dré!» ²⁸ Di, Yésu logó dhi: «Lavulé dhi, kólénzè ína mónnyá adrèbhá Gíká ni kúlí yi gò, ì dré adrézó ka'íá 'òle dhi ì dré!»

Tà tadhále pròfètà Yónà ni tà rú dhi
(A kònò kpà Mátáyò 12:38-42)

²⁹ Mòndí zyandre lavulé dhi ì dré tá adrérà'a ru kimó Yésu làga dhi 'á dhi, akódhi dré ngàzo tàá dhi: «Mòndyá ándrò kòni ì kònzì. Í adrè àyikya tà líndrìga ró dhi ni nda nòle. Di, à kitswá tà àzya líndrìga ró dhi ni 'o àyi dré nòle dhi ko, kàdré ngbà 'í pròfètà Yónà àdhya 'i ko dhi. ³⁰ Tàko ko, ngóro Gíká dré tá àyi tà tadhále Yónà rú Nínívèbhá ì dré dhi t́ni dhi, a ni kókpà àyi tà tadhá Mòndí ni Mv́a rú mónnyá ándrò ni ì dré. ³¹ Kítú dra tàbvó tàzo dhi tú dhi, ópí kàdrì tòko ró bvó tàbhu na dhi drìle dhi ni nga tà bha mónnyá ándrò ni ì dri. Tàko ko, ópí nda angá tá ína làwú làvo lésè alìle ópí Sòlòmónò ni tògyakúlí yi 'í. Di mì nò rè ká! Dhya kàdrì Sòlòmónò nda ni lavulépi dhi be kònwàrè! ³² Kòdhi íbe dhi, kítú dra tàbvó tàzo dhi tú dhi, Nínívèbhá ki nga tà bha mónnyá ándrò ni ì dri. Tàko ko, Nínívèbhá nda ì dré tá tà Yónà dré longólé àyi dré dhi ni yizo dhi, ì ladzá tá àyikya àyi ki togó 'í. Di mì nò rè ká! Dhya kàdrì Yónà nda ni lavulépi dhi be kònwàrè!»

Tà tadhále tálà ni tà rú dhi
(A kònò kpà Mátáyò 5:15; 6:22-23)

³³ «À dhì gà tálà bhàle àrà lùzu ró dhi na yà, kó ngalè lìdrí zàna yà dhi ko na. Be ró dhi, à adrè dhàá bhàle zá kuru mísá drìna, kitswále mónnyá títí adrèbhá afílè dzó lé dhi ì kàdréró ngádra no be dhi bvó.

³⁴ Àmi mì, tálà adrélèpi ngádra fe àmi rúbhá dré dhi 'i. Àmi mì kàdré dóro dhi, àmi rúbhá wáyi dhi ngádra 'á. Di, àmi mì kàdré ína drà ro dhi, àmi rúbhá wáyi dhi t́nìmvá na. ³⁵ Mí kònò di dóro, ngádra mí léna dhi kàdréró t́nìmvá ro ko. ³⁶ Di ásà dhi, àmi rúbhá wáyi dhi kàdré ngádra 'á gò, rúbhá nda ni kìgá àlo dhi dré adrézó t́nìmvá na ko dhi, àmi rúbhá nda ni adrè rùkù ngádra kító na, ngóro tálà ni ngádra dré adrélé ngá kazá mí dré dhi t́ni.»

Yésu tà tà Fàrisáyò ì rú t́trítrí kúlí tadhábhá íbe
(A kònò kpà Mátáyò 23:1-36; Mároko 12:38-40)

³⁷ Yésu kòtà tà nda ì akílè dre dhi, Fàrisáyò àlo dhi dré akódhi ni zizo ngá nya í bhàna. Yésu dré di lizo fìle dzó nda na gò, lírìlé mísá làga. ³⁸ Di, Fàrisáyò nda dré ína nòzoá dhi, Yésu dzì drìgá drìdrì ngá nyàma kandrá ko gò, líndrì ni dré gàzo tà nda sè. ³⁹ Gò Mírì dré tàzoá drá dhi: «Àmi Fàrisáyò ro ni ì, mì adrè àmikya kópò ki rúbhá dzì sǎnì kya íbe gò, àmi léna dhi, mì dré adrézó gàle ngá lovó sè bí, ìndì tà kònzì sè bí. ⁴⁰ Àmi mòndí azaaza ró dhi 'i! Gíká ngá ki rúbhá ledélèpi dhi, ledé kókpà ngá ki 'alé ko? ⁴¹ Di mì kòfè ngá àmi ki kópò na ìndì àmi ki sǎnì na dhi ì lemerèbhá ì dré gò, ngá títí dhi ì kàtsáro ndí àko àmi dré.

⁴² Àmi Fàrisáyò ro ni ì, kizà àmi ki ngá 'i! Mì adrè ngá nzǐ tsàtsà títí mì dré adrélé lokólé àmi ki amvú na, lanzílé 'a be mudrì dhi ki àlo fe Gíká dré: ndìndì àmi ki ménètè, àmi ki rúwè, tsàle ngábí twátwa mì dré adrélé kidhílé dhi íbe.* Di, mì adrè àmikya tà gyǎgya 'òma ìndì Gíká ni lèma dhi ki tà tivì. Adré tá leá dhi, mì kàdré tà nda kòdhi ki 'o, ngá fèma Gíká dré dhi ni tivì àko ró.

* **11:42** 11:42 «Ménètè» ìndì «rúwè» kòni ì, ngábí tàdzí be dóro adrélé kidhílé dhi 'i. A kònò Lèvitikè 27:30; Dùtèrònómè 14:22

⁴³ Ami Fàrìsáyò ro ni i, kizà àmi ki ngá 'i! Mì adré leá lirílé àrà lindrì àdhya lísàmbò dzó i 'àsè dhi i 'àsè. Mì adré kpà leá dhi, à kàdré mòdo fe àmi dré lindrì sè ngá lagírà i 'àsè.

⁴⁴ Kizà àmi ki ngá 'i! Ami ngóro mógó rabhá akílé gò, adrézó tatsílé dríásà ni àko ró dhi i tíni.»

⁴⁵ Gò tatrítrí kúlí tadhábhá ki àlo dré tàzoá Yésu dré dhi: «Tadhálépi, mí kàdré tà kòdhi ki ta dhi, mí adré kókpà àma ki lodhá.»

⁴⁶ Di Yésu logó dhi: «Àmi tatrítrí kúlí tadhábhá ro ni i, kizà kókpà àmi ki ngá 'i! Mì adré àmikya ngá lanzìlanzi kitswálé dòle bwà ko dhi ki tobhà móndí i dri gò, mì dré adrézó ndìndì drígámbílí so àyi ki ledézó dhi ko.

⁴⁷ Kizà àmi ki ngá 'i! Mì adré mógó ki tobhà pròfétà i dré, tágba àmi ki tábhí i dré àyi ki tupfúzó todràle àyi dhi. ⁴⁸ Àsà dhi, mì adré àmikya tadhá dhi, mì ka'í tà àmi ki tábhí i dré tá 'òle nda i. Tàko ko, i tupfú tá àyikya pròfétà nda i gò, mì dré àmikya adrézó àyi ki mógó ki tobhà. ⁴⁹ Tà nda sè dhi, Giká tà tá àyi tògyá sè dhi: «Má ni pròfétà ki tibhù àpóstolò íbe lile àyi véna. Di, i ni àyi ki àruka ki tupfú todràle, adrézó àruka ni ki mǐ pfo.» ⁵⁰ Di àsà dhi, Giká ni pròfétà títi kidhólé tupfúlé todràle bvò bhàrà lésè atsálé ándrò dhi ki kàrí ni tà zi móndyá ándrò ni i tí, ⁵¹ kidhólé Abélè ni kàrí rú, atsálé Zàkàríyà pfùle dràle àlètàrí i kòfalé àrà lólo be dhi ni kàrí rú. Ayíya, má adré tàá àmi dré dhi: Giká ni àyi títi nda ki kàrí ni tà zi móndyá ándrò ni i tí.

⁵² Ami tatrítrí kúlí tadhábhá ro ni i, kizà àmi ki ngá 'i! Mì kíkí láti adrézó Giká ni tà ni dhi dre. Ami ki tàndi, mì fi láti nda 'àsè ko gò, mì dré kpà móndyá adrèbhá tá leá file dhi ki logázó.»

⁵³ Yésu kòtayí àrà nda dre dhi, Fàrìsáyò nda i tatrítrí kúlí tadhábhá nda íbe dhi i dré ngàzo adrélé ligílé akódhi be rinyí sè, adrézó akódhi ni lizi tà bí dhi i sè, ⁵⁴ kitswázó akódhi ni 'o la'ìle kúlí dré tá adrélé tàle dhi i sílé dhi bvò.

12

*Yésu kodzó àyi lebèbhá i tà twátwa i sè
(A kònò kpà Mátáyò 10:26-33)*

¹ Lókyá nda sè dhi, móndí lìzólìzo lavúlé dhi i kimó tá ru, tsale i dré adrèrà'a àyi ki pá ató àyi kòfalésè dhi 'á. Gò Yésu dré zyà kidhózó tà ta àyi lebèbhá i dré, tàzoá dhi: «Mì kàdré àmi ki líkí tàkú Fàrìsáyò kya ni tà sè. Tàkú nda àyi ki túrúpú tà 'i. ² Tà bàti ró dhi, à ni tà títi lùzu ró dhi ki tadhá ngádra 'á. A ni kpà tà títi zùle zùzù dhi ki 'o apfòle móndí i dré nìle dóro. ³ Di àsà dhi, tà mì dré tàle tínímvá na dhi i, à ni yíá ngádra 'á. Tà mì dré tàle àmi ki àzya bína kòyàyà sè dzó ki 'a kùle dhi i 'àsè dhi i, à ni longóá dzódrì i lésè.

⁴ Àma arúpi i, má adré tàá àmi dré dhi: Mì kòro dhya adrèbhá móndí ki rúbhá ki tupfú todràle gò, i dré kitswázó tà àzya 'o bwà ko dhi i ko. ⁵ Má ni dhya kitswálépi mì dré ròle dhi ni tadhá àmi dré: Mì kàdré Giká, móndí ki rúbhá ki tupfuma àmvolésè, adrélépi rinyí íbe kitswázó àyi ki bhe líferò na dhi ni ro kòdhya. Ayíya, má adré tàá àmi dré dhi: Mì kàdré akódhi nda ni ro kòdhya.

⁶ A adré zakó tsì kìtsìkírínýà nzi dhi ki lagí làfa lò'wa nzǐ rǐ dhi i sè? Di tágba dré adrézó kònìni dhi, Giká adré àyi nda ki àlo ni tà tiví ko. ⁷ Kàdré di àmi ki tà sè dhi, akódhi nà ndìndì àmi ki drìbhí i títi nàna. Di mì kòro ngá ko. Ami ki tà lavú kìtsìkírínýà zyandre dhi kya byá!

⁸ Má adré tàá àmi dré dhi: Dhya ángùdhi adrélépi tàá móndí i kandrá dhi í ka'í ma dre dhi, Móndí ni Mvá ni kókpà tàá Gìká ni ángéló i kandrá dhi, í ka'í akódhi nda dre. ⁹ Di, dhya ángùdhi adrélépi ína áma ga móndí i kandrá dhi, má ni kókpà akódhi nda ni ga Gìká ni ángéló i kandrá. ¹⁰ Dhya ángùdhi adrélépi kúli kònzì ta Móndí ni Mvá rú dhi, Gìká ni akódhi nda ni tàkonzì tri. Di, dhya adrélépi ína làdhá dha Tírí Lólo rú dhi, à kitswá akódhi nda ni tàkonzì tri ko.

¹¹ A kàdré àmi ki dri tàbvó tàle lìsàmbò dzó ki kàdrì i kandrásè, ópí i kandrásè ìndì móndí kàdrì i kandrásè dhi, mì kòbhà àmi ki togó adrélé lanzìle tà mì dré dra tàle àmi rúsè yà, kó ngalè mì ni tà nda ni ta ngíni ya dhi dri dhi ko. ¹² Angyá ko, Tírí Lólo ni tà mì dré kitswále tàle dhi ni tadhá àmi dré gbà lókyá nda sè dhi nì.»

Pídhígó ngá líyí azaaza ró dhi ni tà dri dhi

¹³ Gò dhya àlo móndyá zyandre nda i kòfalé dhi dré tàzoá Yésu dré dhi: «Tadhálépi, mí kòtà áma adrúpi dré dhi, kòlanzí ngá àma ki atá dré tayíle dhi i áma dré túmání í be.» ¹⁴ Di, Yésu logó drá dhi: «Arúpi, àdhi bhà ma adrélé tà àmi kòfalé dhi ki bvó lanzì dhi nì?» ¹⁵ Gò tàá móndyá títi dhi i dré dhi: «Mì kònò dóro, mì kàdréro àmi ki líkí ngá lovó kára be títi dhi ki tà sè. Angyá ko, dhya ki lídrì adré ína áyi totó dhya ki ngá i dri ko, gba à kàdré ngá íbe zyandre ró yà dhi.»

¹⁶ Gò dré pídhígó kònìdhi ni pìzo àyi dré, tàzoá dhi: «Ngá líyí àlo dhi ni amvú ka tá lànyá dóro. ¹⁷ Di akódhi dré ngàzo adrélé kisùá í léna dhi: «Má ni 'òá ngíni? Arà má dré adrézó áma lànyá bha líkíle dhi kitswá ko.» ¹⁸ Gò tàá dhi: «Má ni 'òá kònìni: Má ni áma kòbhó ki awú, àruka ni kàdrì àyi ki lavúbhá dhi ki sìzo gò, áma lànyá wáyi bhàzo líkíle lána, áma ngá àruka íbe. ¹⁹ Di má ni go tàá má léna dhi: Ma ngá dóro má dré lokólé dhi íbe bĩ. Ngá nda ki kitswá áma ledé kóná bĩ. Nyànomvá dhi, má ni rè lovó, adrélé ngá nya, adrézó ngá mvu, adrézó lenzélé.» ²⁰ Di, Gìká gò ína tàá drá dhi: «Mì móndí azaaza 'i! Àndrò, ngátsi kònìdhi sè dhi, à ni ámi lídrì tingá. Di ngá mí dré lokólé mí dré dhi ki go adrélé àdhi dré?»»

²¹ Yésu gò tàá dhi: «Tà nda ni adré kókpà kònìni dhya ángùdhi adrélépi ngá lokó áyi tàndi dré gò, adrézó lemerè ro Gìká véna dhi dré.»

Dhyá ki togó bhàma lanzìle ko dhi (À kònò kpà Mátáyò 6:25-34)

²² Gò Yésu dré tàzoá áyi lebhà i dré dhi: «Tà nda sè dhi, má adré tàá àmi dré dhi: Mì kòbhà àmi ki togó adrélé lanzìle àmi ki lídrì ni tà sè ko, ngalè mì ni dra àdho ngá nya ya dhi. Mì kòbhà kpà àmi ki togó adrélé lanzìle àmi ki rúbhá ni tà sè ko, ngalè mì ni dra àdho asó àmi rú ya dhi. ²³ Tàko ko, àmi ki lídrì lavú mányàngá byá. Àmi ki rúbhá lavú kpà kítá byá. ²⁴ Mì nò rè àrí i ká. Í kidhí ngá ko na. Í akónà kpà ngá ko na. Àyi kúkú àko, ìndì kòbhó àko. Di, Gìká adré ína ngá fe àyi dré tèle. Di àmi ki tà lavú tsì àrí kya ko? ²⁵ Àmi kòfalé dhi, àdhi ni kitswá áyi lídrì ni lókyá ni drì timbà tsà, dré adrélé áyi togó bha lanzìle dhi sè bwà dhi nì? ²⁶ Di mì kòkitswá tà mvá tsà kòdhi ni 'o bwà ko dhi, mì adré di àmi ki togó bha adrélé lanzìle tà àruka i sè àdho tà sè?»

²⁷ Mì nò rè ngalè pfò mbì na dhi ì adré topfòle ngíni ya dhi ká. Í 'o àzì ko na. Í ledé kpà kítá ko na. Di, má adré mána tàá àmi dré dhi: Ndìndì ópí Sòlòmónò rúku ni íbe títi dhi asó tá kítá aveave pfò nda ki àlo àdhya tíni dhi ko. ²⁸ Gìká kàdré kó mbì adrélépi àndrò kònwa gò, kídru dra bhèzoá

àtsí na dhi ki tosó kònìni be dhi, a ni di vélé àmi ki tosó dóro àyi ki lavú ngíni? Àmi àmikya móndí tà ka ìka ì ìbe tsà dhi 'i! ²⁹ Mì kòbhà àmi ki togó adrélé lanzìle, adrézó ndàà nìle ngalè m̀ni ni dra àdho ngá nya ya, kó ngalè m̀ni ni dra àdho ngá mvu ya dhi ko. ³⁰ Tàko ko, pàgánò títi bvò kòndi àdhya ì adré àyikya ngá nda ki nda kòdhya landè àko ró. Àmi ki Atá nì kpà tàle dhi, àmi lovó ìbe ngá nda ki kisúzó dhi be. ³¹ Di, m̀ni kàdré àmikya Gíká nì Opì nda kòdhya gò, akódhi kòtimbaró kpà ngá nda ì àmi dré.

*Ngá làgí be kàdrì dhi ki lokoma bhù na dhi
(À kònò kpà Mátáyò 6:19-21)*

³² Àmi pãrì mvá pabhá má làgàsè nì ì, m̀ni kòro ngá ko. Tàko ko, àmi ki Atá mìlèsè dhi dóro àyi Opì fèzo àmi dré. ³³ Di m̀ni kòlagí àmi ki ngá, làfa nì nì fèzo lemerèbhá ì dré. M̀ni kòledé àmi dré tsungà kitswábhá akùle bwà ko dhi ì. M̀ni kòlokó àmi dré ngá làgí be kàdrì, kitswábhá akílè bwà ko dhi ì bhù na. Kònàle dhi, kùgú fì gá ko na. Órò s̀ì kpà gá ngá ko na. ³⁴ Tàko ko, àrà ángùdhi àmi ki ngá làgí be kàdrì dhi dré adrézó lána dhi na dhi, àmi ki togó nì adré kókpà kònàle.»

Màràbà adrèbhá tàmgà dri dhi ì

³⁵ «M̀ni kàdré gànzi ró, adrélé àmi ki káfà 'ìle àmi ki kípilé 'á dhi ìbe, ìndì àmi ki tálà dhìle adrélé kòle dhi ìbe. ³⁶ M̀ni kàdré ngóro màràbà adrèbhá àyi ki mìrì nì letè anzìrà'a gwányá làmó àdhya lésè, kònì dra atsá dzóti ga dhi, ì kònzìró akódhi dré be dhi ì t̀ni. ³⁷ Kólénzé nì adré màràbà àyi ki mìrì dré dra atsázó àyi ki kisú adrèrà'a tàmgà dri dhi ì dré! Má adré tà bàti ta àmi dré: Akódhi nì kítá àzì àdhya nì asó í rú, àyi ki 'òzo lírìlé mísá làgàsè gò, ngá fèzo àyi dré nyàle. ³⁸ Kólénzé nì adré àyi dré, àyi ki mìrì kòkisú àyi adrèrà'a tàmgà dri, gba kàtsá ngátsi kítógá sè yà, kó ngalè ngátsi kítógá àmvolèsè yà dhi!

³⁹ Di, lè m̀ni kònì tà kònìdhi dóro: Dzó líyì kònì tá lókyá ángùdhi kùgú dré kitswázó atsálè dhi be dhi, kònò kitswá tá akódhi nì tayí àyi dzóti ño ko. ⁴⁰ Di àmi ró dhi, m̀ni kàdré kókpà gànzi ró. Tàko ko, Móndí nì Mv́á nì atsá sàà m̀ni dré adrélé kisùle ko dhi sè.»

*Màràbà tògya ró mìrì nì dré kitswálé ka'ìle dhi
(À kònò kpà Mátáyò 24:45-51)*

⁴¹ Gò Pètèró dré akódhi nì lizízó tàzoá dhi: «M̀rì, mí adré ngbà 'í kúlí alaala kòdhi nì ta àma dré àma pátí? Kó ngalè, mí adré tàà móndyá títi ì dré?»

⁴² Di M̀rì logó dhi: «Màràbà tògya ró mìrì nì dré kitswálé ka'ìle dhi, àdhi 'i? Akódhi nda, dhya mìrì nì dré dra bhàle àyi màràbà àruka ì drìle, kitswálé mányàngá fe àyi dré nyàle lókyá kitswálépi dhi sè dhi 'i. ⁴³ Màràbà nda nì mìrì kàtsá akódhi nì kisú adrèrà'a 'òá kònìni dhi, kólénzé nì adré akódhi dré! ⁴⁴ Má adré tà bàti ta àmi dré: Akódhi nì mìrì nì akódhi nì bha adrélé àyi ngá títi dhi ì drìle. ⁴⁵ Di, màràbà nda kàdré ìna kisúá í léna dhi <Àma mìrì adré gìle agòma sè> gò, dré kidhózó adrélé màràbà àgo ró ìndì tòko ró dhi ki tswa, adrézó ngá nya, adrézó ngá mvu, adrézó kpà wá tsi dhi, ⁴⁶ akódhi nì mìrì nì atsá kítú dré adrélé letèle ko dhi tú, ìndì sàà dré adrélé nìle ko dhi sè. Di a nì akódhi nì togá, akódhi nì tà bhàzo adrélé tùmání móndyá Gíká nì ka'ìbhá ko dhi kya ìbe.

⁴⁷ Màràbà ángùdhi adrélépi tà àyi mìrì dré adrélé lèle dhi ki ni gò, adrézó tà nda ki 'o ko, adrézó kpà gànzi ró ko dhi, à nì akódhi nda nì bhwa vèsè be b̀ì. ⁴⁸ Di, màràbà ángùdhi adrélépi tà nda ki ni ko gò, adrézó tà kitswábhá

à kòbhwà akódhi ásà dhi ki 'o dhi, à ni akódhi nda ni bhwa vésè be tsà. Tàko ko, dhya ángùdhi tà bǐ dhi ki fèzo drá dhi tí dhi, à ni tà bǐ dhi ki zi kòdhya. Dhya ángùdhi tà bǐ dhi ki bhàzo drígá dhi tí dhi, à ni tà bǐ lavúlé dhi ki zi kòdhya.»

Yésu alì tà ru lanzízó dhi ni bha móndí i kòfalé
(A kònò kpà Mátáyò 10:34-36)

⁴⁹ «Má alì kitswálé àtsí so bvò dri. Má lè tá dhi, àtsí nda kòko dre! ⁵⁰ Dì, adré leà dhi, má kòdo rè zyà bātìsimò kizà àdhya. Áma togó adré kizà nya tò, tsàle lókyá tà nda dré dra ru 'òzo kitswálé tí tí dhi 'á. ⁵¹ Mì adré kisúá dhi, má alì bvò dri kitswálé tà kìdrìkìdri fe kòdhya? Kóko! Be ro dhi, má adré tàá àmi dré dhi: Má alì mána kitswálé tà ru lanzízó dhi ni bha móndí i kòfalé kòdhya! ⁵² Tàko ko, kìdhólé nyànomvá dhi, móndí nzi dzó àlo na dhi ki ru lanzí àyi kòfalésè: na dhi ki àyi ki alá rǐ dhi i rú, ìndì rǐ dhi ki àyi ki alá na dhi i rú. ⁵³ Ì ni ru lanzí: Atá ni àyi alá àyi mváagó rú, ìndì mváagó ni àyi alá àyi atá rú. Andre ni àyi alá àyi mvátòkó rú, ìndì mvátòkó ni àyi alá àyi andre rú. Adrá ni àyi alá àyi àdramvá rú, ìndì àdramvá ni àyi alá àyi àdrá rú.»

Lókyá nìma lanzílé dhi
(A kònò kpà Mátáyò 16:2-3)

⁵⁴ Yésu gò tàá móndyá zyandre nda i dré dhi: «Mì kàdré ndùrùku no adrérà'a angalé kítú dré ndìrà lésè dhi, mì adré tàá dhi: <Gí ko, bhù ni dra dhi> gò, bhù nda dré dhizo bàti. ⁵⁵ Lyǎ kàdré avilé tàbhu lésè dhi, mì adré tàá dhi <Kítú ni dra ka> gò, dré kàzo bàti. ⁵⁶ Àmi túrúpúbhá 'i! Mì nǐ kó bvò ki làsú bhù mǐbhalé be dhi lanzílé dhi be dhi, mì kitswá di àmikya lókyá àndrò kòndi ni tà ni lanzílé bwà ko àdho tà sè?»

Mì lotó àmi kǐ tà tàbvó tàma kandrá
(A kònò kpà Mátáyò 5:25-26)

⁵⁷ «Mì kitswá adrélé tà kǐ kòfalé ni lanzílé, adrézó tà gyǎgya kǐpè 'òle dhi bwà ko àdho tà sè? ⁵⁸ Mì kàdré lile dhya adrélépi àmi asíkǐ dhi be tàbvó tǎrà na dhi, lè mí kòndà látì mì dré kitswázó ru yi akódhi be drìdrǐ mì dré tsàzo dhi kandrá. Mí kò'o kònnì ko dhi, akódhi ni àmi dri tàbvó tàlepi kandrá, tàbvó tàlepi nda dré àmi fèzo pòlísì drígá gò, akódhi nda dré àmi bhèzo bǎdzó na. ⁵⁹ Má adré tàá mí dré dhi: Mí kitswá apfòle kònalésè ko, tsàle lókyá mí dré dra màri nda ni logózó akílé tí tí dhi 'á.»

13

Dhyá kǐ togó ladzama

¹ Lókyá nda sè dhi, móndí àruka ì dré alìzo Yésu vélé, móndí àruka Gàliláyà lésè dhi ki tupfuma ni tà longó drá. Pílátò 'o tá àyi nda ì tupfúlé todràle, ì dré tá adrérà'a mòbòmà fe Gíká dré dhi 'á. ² Dì Yésu dré logózó àyi dré dhi: «Mì adré kisúá dhi, dhya Gàliláyà lésè nda ì 'o tá tàkonzì móndyá àruka tí tí Gàliláyà na dhi kya kǐ lavú, ì dré kizà nyàle todràzo làsú be kònnì dhi sè? ³ Kóko! Dì, má adré mána tàá àmi dré dhi: Mì kòladzá àmi kǐ togó ko dhi, mì ni kókpà todrà akílé tí tí àyi nda ì tíni. ⁴ Kàdré ngalé dhya mudrí-drì-nzi-drì-na dzó mvumvù Silòwámà àdhya dré tá arízó àyi dri àyi kǐ tupfú dhi kǐ tà sè dhi, mì adré kisúá dhi, àyi nda ì 'o tá tàkonzì móndyá àruka tí tí adrèbhá Yèrusalémà na dhi kya kǐ lavú? ⁵ Kóko! Dì, má adré mána tàá àmi dré dhi: Mì kòladzá àmi kǐ togó ko dhi, mì ni kókpà todrà akílé tí tí àyi nda ì tíni.»

Pídhígó figì fa lò'wa 'àlepi ko dhi ni tà dri dhi

⁶ Yésu gò pídhígó kònìdhi ni pi àyi dré, tàzoá dhi: «Agó àlo dhi bhe tá figì fa áyi amvú vínò àdhya na. Bvóá dhi, dré lizo lò'wa nda sílá ká, di, dré kisúzóá ko. ⁷ Gò dré tàzoá amvú nda ni likílepi dré dhi: «Mí nò rè ká! Kóná na, má landú lò'wa nda kile figì fa kònìdhi sílé ká, di, má dré kisúzóá ko. Mí ga di akódhi. Adré bvò kíkí àngyá àdho tà sè?» ⁸ Di, amvú likílepi nda gò logóá drá dhi: «Mírì, mí gò rè tayiá kóná kònìdhi sè ká. Má ni kìnì zálá dhi ni agá kúrú gò, mbì àṅwá dazo dríá. ⁹ Aruka ni, a ni go lò'wa 'a kóná adrélépi alìle dhi sè. Di, kò'a ko dhi, mí ni kitswá 'òá gàle.»»

Yésu tidrí tòkó àlo dhi sàbátù tú

¹⁰ Sàbátù àlo dhi, Yésu adré tá tà tadhá Yúdà ànzi ki lisámbò dzó ki àlo na. ¹¹ Di tòkó àlo tirí kònzi dré rúbhá ni ni 'òzo adrélé drà ro dhi tá kpà kònàle. Tirí nda 'o tá akódhi ni àmvò atrulé vwàle kóná be mudrí-drì-nzi-drì-na gò, akódhi dré kitswázó áyi kidzì bwà ko. ¹² Di Yésu kònò tòkó nda dre dhi, dré akódhi ni azizó, tàzoá drá dhi: «Tòkó, à atrì mí àmì drà lésè dre!» ¹³ Dré dríga bhàzo akódhi dri gò, gbà kòdhwa, akódhi dré áyi kidzìzo gò kidhólé adrélé Gìká ni rú bha kùle.

¹⁴ Di, lisámbò dzó nda ni kàdrì ni togó dré aswázó Yésu rú, dré móndí tidrìlé sàbátù tú dhi sè. Gò dré tàzoá móndyá zyandre kònàle dhi i dré dhi: «Kítú adrézó àzì 'o ásà dhi i nzi-drì-àlo. Lè mè kàdré di alìle àmì ki 'o tidrìlé kítú nda i sè, kítú sàbátù àdhya sè ko.» ¹⁵ Di, Mírì logó drá dhi: «Àmì túrúfúbhá 'i! Sàbátù tú dhi, àmì àlo àlo títi dhi i, mè adré àmì ki tí 'i yà, kó ngalè àmì ki púndà 'i yà dhi ki atrì àrà i dré adrézó ngá nya dhi lésè, adrézó àyi ki se lile yì mvu dhi ko? ¹⁶ Adré di tá leá ko, à kàtrì tòkó Abàràrà ni zapi ró Sàtánà dré tá 'ìle vwàle kóná be mudrí-drì-nzi-drì-na kònìdhi sàbátù tú dhi?» ¹⁷ Yésu kòtà tà nda dre dhi, akódhi ni kàribhá títi dhi i adré tá véle kanyò ro. Di, móndyá zyandre títi dhi i adré tá àyikya lenzélé, tà títi líndrìga ró dré tá adrélé 'òle dhi ki tà sè.

Tà tadhále mùtáđì lò'wa ni tà rú dhi

(A kònò kpà Mátáyò 13:31-32; Mároko 4:30-32)

¹⁸ Gò Yésu dré tàzoá dhi: «Gìká ni Opì sù ngóro àdho tíni? Má ni tà ni ni tadhá àdho ngá rú? ¹⁹ Opì nda sù ngóro mùtáđì lò'wa dhya àlo dré dòle rìle áyi amvú na dhi tíni. Lò'wa nda dré apfòzo mbàle atsálé fa tíni gò, àrì i dré bhà sizo kólá ni i drìna.»

Tà tadhále tàkú ni tà rú dhi

(A kònò kpà Mátáyò 13:33)

²⁰ Yésu gò tàá dhi: «Má ni kitswá Gìká ni Opì ni tà tadhá àdho ngá rú? ²¹ Opì nda sù ngóro tàkú mvá tsà tòkó àlo dré adólé amulé fòndro kàdrì dhi be gò, tàkú nda dré fòndro nda ni 'òzo avólé títi dhi tíni.»

Fìma dzóti wàlepi ko dhi 'ásè dhi

(A kònò kpà Mátáyò 7:13-14, 21-23)

²² Yésu dré tá adrérà'a lile Yèrúsalmà na dhi 'á dhi, adré tá lavulé tà tadhábe bhàandre i 'ásè ìndì bhà tsàtsà i 'ásè. ²³ Gò móndí àruka i dré akódhi ni lizizó tàzoá dhi: «Mírì, móndyá dra lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisúbhá dhi ki ngbà 'í adré tsà?» Di Yésu logó àyi dré dhi: ²⁴ «Mì kàdré àmì ki rinyí fe títi fizo Gìká ni Opì na dzóti wàlepi ko dhi 'ásè. Tàko ko, má adré tàá àmì dré dhi: Móndí zyandre dhi ki látì nda kitswázó tá fìle lána ká. Di, i kitswá àyikya fìle bwà ko. ²⁵ Lókyá dzó líyí dré dra ngàzo dzóti asé dhi tú dhi, a ni àmì ki ki kivì na. Gò mè dré kidhózó adrélé dzóti ga, adrézó tàá dhi: «Mírì, mí nzi àma dré dzóti wà!» Di, a ni logóá àmì dré dhi:

<Má nǐ àmi ko. Má nǐ ngalè mǐ angá ángolésè ya dhi ko.> ²⁶ Di mǐ ni tàà dhi: <Mà nya tá ngá, ìndì mà mvu tá ngá tùmání mí be. Mí tadhá tá kpà tà àma ki láti andre ì 'ásè.> ²⁷ Di, dzó líyí nda ni go logóá àmi dré dhi: <Má nǐ àmi ko. Má nǐ ngalè mǐ angá ángolésè ya dhi ko. Àmi tà kònzì 'obhá títi ni ì, mǐ nga má mìlésè!>

²⁸ Di mǐ ni Abàràrà ki no, Isákà íbe, Yàkóbhò be, ìndì pròfètà títi dhi íbe Gíkà ni Opì na gò, àmi ki bhèzo kivì na. Kònàle dhi, à ni adrè tongólé, adrézó kpà síkálándrà tsi. ²⁹ Mòndí ki alì kítú dré apfòrà lésè, kítú dré ndìrà lésè, kurú lésè, ìndì tàbhu lésè gò, lírìlé mísá làgàsè Gíkà ni Opì na. ³⁰ Di, mǐ yi rè ká! Mòndí àruka adrèbhá bvólé ro nyànomvá dhi ki go adrélé drìdrì. Mòndí àruka adrèbhá drìdrì nyànomvá dhi ki go adrélé bvólé ró.»

*Yésu ngo Yèrúsalémà ni tà sè
(A kònò kpà Mátáyò 23:37-39)*

³¹ Lókyá nda sè dhi, Fàrìsáyò àruka ì dré àyi ki kisizó ànyi Yésu làga, tàà drá dhi: «Mí nga kònwàsè lile àrà àzuya na! Tàko ko, Èródè adrè ína ámi le pfùle dràle.» ³² Di Yésu logó àyi dré dhi: «Mì lǐ tàá kǐlìwá kòdhi dré dhi: <Andrò tsàle kǐdru dhi, má ni tírì kònzì ki dro topfòle mòndí ì lésè, adrézó mòndí ki tídrì àyi ki drá ì lésè. Kítú ni na sè dhi, má ni áma àzì 'o akílé títi.> ³³ Di, àndrò, kǐdru, tsàle kítú bvóá dhi tú dhi, adrè leá dhi, má kògò adrélé lile drìdrì. Tàko ko, kítswá à kòpfu pròfètà àlo dràle àrà twá Yèrúsalémà rúsè dhi na dhi ko.

³⁴ A! Yèrúsalémà, Yèrúsalémà, mǐ adrélépi pròfètà ki tupfú todràle, adrézó kpà dhya Gíkà dré adrélé amùle mí vélé dhi ki lebhé todràle kírà sè ni! Tsàle vèsè be ángopí, má lè tá ámi ànzì ki kímólé má zàle, ngóro tà'ú dré adrélé áyi ànzimvá ki kímó áyi kupfú zàle dhi tíni dhi? Di, mǐ lè tá àmikya ko. ³⁵ Di mǐ yi rè ká! A tayí àmi ki dzó ngbo dre. Má adrè tàá àmi dré dhi: Mǐ gò vélé áma no ko, tsàle lókyá mǐ dré dra tàzoá dhi <Tà tani kàdré dhya adrélépi alìle Mírì ni rú sè dhi dri!> dhi 'á.»*

14

Yésu tídrì agó àlo dhi sàbátù tú

¹ Sàbátù àlo dhi, Yésu lǐ tá ngá nya Fàrìsáyò ki kàdrì ki àlo bhàna. Mòndyá kònàle dhi ì adrè tá akódhi ni mì ga. ² Gò agó àlo rúbhá tovólépi dhi dré alìzo áyi totó Yésu kandrá. ³ Di Yésu dré lizizóá Fàrìsáyò ì tí tatrírí kúlí tadhábhá íbe dhi: «Àma ki tatrírí kúlí ka'í, à kàdré mòndí ki tídrì sàbátù tú dhi 'í? Kó ngalè, ka'í ko?» ⁴ Di, ì dré àyikya adrézó kírì. Di Yésu dré drígá bhàzo agó nda dri, akódhi ni tídrìzó gò, láti fèzo drá dré lizo. ⁵ Dré gòzo lizíá àyi tí dhi: «Dhya àlo àmi kòfalé dhi kàdré mvámvá íbe yà kó ngalè tí àlo dhi íbe yà gò, dré dhèzo bhú na sàbátù tú dhi, dhya nda kítswá tsi aséá gbá kítú nda sè ko?» ⁶ Di, ì kítswá tá àyikya kúlí logó tà nda dri bwà ko.

Dhyá ki tà bhàma kìnì mi dhi

⁷ Gò Yésu dré atógyàzoá dhi, mòndyá azilé ngá nya nda ì adrè tá àyikya lírìrà lindrì àdhya ki kipè kòdhya. Di dré tà tadházó àyi dré kònìni: ⁸ «À kàdré ámi zi gwányá lámó àdhya na dhi, mí kòlirí àrà lindrì àdhya na ko. Tàko ko, àruka ni, dhya ámi zìlepi nda zi kpà mòndí àzuya ámi lavúlépi lindrì sè dhi 'í. ⁹ Kàdré kònìni dhi, a ni alì tàá mí dré dhi: <Mí tayí lírìrà kònìdhi dhya kòdhi dré.> Di kanyò ni ámi 'o, mí dré adrèrà'a lile lírìlé àrà

* 13:35 13:35 A kònò Longó ì 118:26.

kùdù ro dhi na dhi 'á. ¹⁰ Di, à kàdré ámi zi ngá nya dhi, mí kòlirí mína àrà kùdù ro dhi na, kitswálé dhya ámi zìlepi nda kònì atsá dhi, kòtáró mí dré dhi: <Áma arúpi, mí nga lile lirílé àrà lindrì àdhya na!> Di tà nda ni lindrì fe mí dré móndyá títi mì dré adrézó lirílé mísá làgàsè tùmání àyi íbe dhi i mílèsè. ¹¹ Tàko ko, dhya ángùdhi adrélépi áyi tà bha kuru dhi, Giká ni akódhi nda ni tà tirí kìní mi. Di, dhya adrélépi áyi tà bha kìní mi dhi, Giká ni akódhi nda ni tà tingá kuru.»

¹² Gò Yésu dré tàzoá dhya áyi azilépi nda dré dhi: «Mí kàdré gwányá 'o móndí i dré dhi, gba kàdré kítú rírí sè yà, kó ngalè ìndró sè yà dhi, mí kòzi ámi arúpi i 'i yà, ámi adrúpi i 'i yà, ámi aró i 'i yà, kó ngalè ámi bhàzì ngábhá ro dhi i 'i yà dhi ko. Tàko ko, mí kàdré 'òá kònìni dhi, àyi nda ki go kpà ámi zi ngá nya, tà mí dré 'òle àyi dré nda ni vúdrì logózó mí dré. ¹³ Di, mí kàdré gwányá 'o dhi, mí kòzi mína lemerèbhá i, móndí rúbhá be yàyà dhi i, mèrèkpè i, ìndì mǐ kùdúkùdu íbe kòdhya. ¹⁴ Di Giká ni tà tani bha mí dri àsà. Tàko ko, àyi nda ngá àko logolé mí dré. Di, Giká ni ìna tà mí dré 'òle nda ni vúdrì logó mí dré, kítú móndyá gyàgya dhi i dré dra ngàzo dràdrà 'àsè dhi tú dhi nì.»

*Pídhígó gwányá kàdrì ni tà dri dhi
(A kònò kpà Mátáyò 22:1-10)*

¹⁵ Móndyá adrèbhá tá mísá làgàsè tùmání Yésu be dhi ki àlo kòyi tà nda dre dhi, dré tàzoá drá dhi: «Kólénzé ni adrè dhya dra gwányá nyabhá Giká ni Opì na dhi i dré!»

¹⁶ Gò Yésu dré tàzoá drá dhi: «Agó àlo dhi adrè tá gwányá kàdrì dhi ni 'o gò, dré móndí zyandre dhi ki azizó kitswálé ngá nya. ¹⁷ Lókyá gwányá nda ni nyàzo dhi kòkitswá dre dhi, dré áyi màrábà ni mùzo lile tàá móndyá í dré tá azilé nda i dré dhi: <Mì alì wà! Tà títi dhi i gànzi ró.> ¹⁸ Di, àyi àlo àlo títi nda i dré ngàzo adrélé tàá dhi, à kòdo àyi kònzi ko. Tà logá àyi nì. Dhya drìdrì dhi tà tá dhi: <Má gi mána amvú. Adré làá dhi, má kòlì nòá. Má adrè ámi ti lizí, mí kòdoró ma kònzi ko!> ¹⁹ Azya ni tà tá dhi: <Má gi mána tí mudrí dhi i. Má adrè lile tí nda ki tabhì. Má adrè ámi ti lizí, mí kòdoró ma kònzi ko!> ²⁰ Azya ni tà tá dhi: <Má mo rè tòkó nyànomvá. Àsà dhi, má kitswá lile kònàle bwà ko.>

²¹ Gò màrábà nda dré agòzo ta nda ki longó áyi mírì dré. Di dzó líyí nda ni togó dré aswázó gò, dré tàzoá áyi màrábà nda dré dhi: <Mí lè mbèlè bhàandre ni láti andre i 'àsè ìndì láti tsàtsà i 'àsè. Mí adrì lemerèbhá i, móndí rúbhá be yàyà dhi i, mǐ kùdúkùdu i, tsàle mèrèkpè íbe, alìzo àyi íbe kònwa.>

²² Gò màrábà nda dré gòzo agòle tàá dhi: <Mírì, má 'o tà mí dré tàle dhi dre. Di, àrà àngyá dhi dhu rè be.> ²³ Di dzó líyí nda dré tàzoá áyi màrábà nda dré dhi: <Mí lè láti gbàbhú na dhi i 'àsè, ìndì láti amvú làga dhi i 'àsè. Mí 'o móndí i afflé rinyí sè áma dzó lé, áma dzó kògaró móndí i sè bí be dhi bvó. ²⁴ Tàko ko, má adrè tàá àmi dré dhi: Dhya má dré tá azilé drìdrì nda ki àlo kitswá ìna áma gwányá tabhì nyàle ko.»>

*Tà títi dhi ki gàma adrézó Yésu ni lebè dhi
(A kònò kpà Mátáyò 10:37-38)*

²⁵ Móndí zyandre lavúlé dhi i adrè tá lile tùmání Yésu be láti 'àsè. Gò akódhi dré áyi alázo tàá àyi dré dhi: ²⁶ «Dhya ángùdhi adrélépi alile má vélé gò, dré adrézó áma le áyi atá ni lavú, áyi andre ni lavú, áyi tòkó ni lavú, áyi ànzi ki lavú, áyi adrúpi ki lavú, áyi amvúpi ki lavú, ìndì áyi tàndì

ni lídrì lavú ko dhi, dhya nda kitswá adrélé áma lebèlepi ró ko. ²⁷ Dhya ángùdhi adrélépi áyi fa kipakipa do, adrézó alìle má vèsè dhi ko dhi, kitswá kpà adrélé áma lebèlepi ró ko.

²⁸ Dhya àlo àmi kòfalé dhi kàdré dzó mvumvù le sìle dhi, adré zakó rè zyà lírìlé làfa í dré dra dzó nda ni sìzo ásà dhi ni nda nìle 'íká, nòzoá ngalè ì làfa íbe kitswázó dzó nda ni si akílé títi bwà yà dhi? ²⁹ Tàko ko, kòbhà dzó nda ni pá gò, kitswázó sìá akílé bwà ko dhi, mónnyá títi dra dzó nda ni nobhá dhi ki akódhi ni gu, ³⁰ adrézó tàá dhi: «Mì nò ká! Agó kòdhi kídhó tá dzó sìle gò, dré kitswázó sìá akílé bwà ko!»

³¹ Kó ngalè, ópí àlo dhi kàdré 'òle lìle àdzú bhu ópí àzya be dhi, adré zakó rè zyà lírìlé kisúá 'íká ngalè àyi áyi sòdá ngùlù-mudrí dhi íbe dhi ki kitswá ópí àzya ì sòdá ni ngùlù-nyadhi-àlo dhi íbe adrèbhá alìle dhi ki lavú bwà yà dhi? ³² Akódhi kònò ì kitswá ko dhi, adré mónní ki mu lìle ópí àzya nda véna, dré rè dhu adrèrà'a vwàvwà ro dhi 'á, akódhi ni ti lízi àdzú kàdréro àyi kòfalésè yó. ³³ Kókpà kòdhi tíni, dhya ángùdhi àmi kòfalé, áyi ngá títi dhi ki gàlepi ko dhi, kitswá ína adrélé áma lebèlepi ró ko.

³⁴ Tà'í ngá dóro 'i. Di, tà'í ni aswaaswa kòtì akílé lásà dhi, à ni kitswá logóá ngíni? ³⁵ Akódhi ni àzì véle kíni dré yà, kó ngalè kòròsò ànwá dré yà dhi yó. A adré véle ndiri kutúakutua.

Dhya ángùdhi adrélépi bíbhálé íbe tà yìzo dhi kòyi!»

15

Pídhígó kábilígyà avìlepi dhi ni tà dri dhi (A kònò kpà Mátáyò 18:12-14)

¹ Kítú àlo dhi, mèdáyì lagíbhá bí dhi ì ìndì mónní bí adrélé nòle tàkonzìbhá ro dhi íbe dhi ì adré tá àyi ki kisi ànyi Yésu làga kitswálé akódhi ni kúlí yi. ² Di Fàrìsáyò ì tatrítrí kúlí tadhábhá íbe dhi ì dré dhèzo adrélé Yésu ni ndri, adrézó tàá dhi: «Dhya kòdhi adrè ína tàkonzìbhá ki ka'í, adrézó ngá nya túmání àyi íbe!»

³ Di Yésu dré pídhígó kònìdhi ni pìzo àyi dré, tàzoá dhi: ⁴ «Dhya àlo àmi kòfalé dhi kàdré kábilígyà íbe nyadhi-nzi gò, àyi ki àlo dré avìzo dhi, a ni 'òá ngíni? A ni zakó tsì kábilígyà nyadhi-su-drì-mudrí-drì-nzi-drì-su nda ki tayí ngálágbá 'á gò, lìzo akódhi avìlepi nda ni ndabe, tsàle lókyá dré dra kisúzóá dhi 'á. ⁵ Di kòkisú kábilígyà nda dre dhi, a ni adóá abhélé í kembé, ⁶ nzìzo ába í bhàna arí sè. Kòtsa dre dhi, a ni áyi arúpi ki azí áyi bhàzì íbe, tàzoá àyi dré dhi: «Mà kòlenzé túmání àmi íbe wà! Angyá ko, má kisú kábilígyà mána avìlepi ni dre.» ⁷ Má adrè tàá àmi dré dhi: Kókpà kòdhi tíni, arí adrè gàle bhù na bí tàkonzì líyí àlo áyi togó ladjálépi dhi ni tà sè, arí mónní gyàgya nyadhi-su-drì-mudrí-drì-nzi-drì-su avìbhá ko dhi ki tà sè dhi ni lavú.»

Pídhígó làfa lò'wa avìlepi dhi ni tà dri dhi

⁸ «Kó ngalè, tòkó àlo dhi kàdré làfa lò'wa íbe mudrí gò àlo ni dré avìzo dhi, a ni 'òá ngíni? A ni zakó tsì tálà dhi, adrézó áyi dzó 'alé awá títi adrézó làfa lò'wa nda ni nda, tsàle lókyá dré dra kisúzóá dhi 'á. ⁹ Di kòkisú dre dhi, a ni áyi arúpi ki azí áyi bhàzì íbe, tàzoá àyi dré dhi: «Mà kòlenzé túmání àmi íbe wà! Angyá ko, má kisú làfa lò'wa mána avìlepi ni dre.» ¹⁰ Má adrè tàá àmi dré dhi: Kókpà kòdhi tíni, arí adrè gàle ángéló Giká àdhya ì kòfalé bí, tàkonzì líyí àlo áyi togó ladjálépi dhi ni tà sè.»

Pídhígó mváagó avìlepi dhi ni tà dri dhi

¹¹ Yésu gò pídihígó kònìdhi ni pì, tàzoá dhi: «Agó àlo dhi tá ànziàgo ìbe rì. ¹² Gò mvá tùgu ró dhi dré tàzoá áyi atá dré dhi: <Tátá, mí afè má dré ngá má dré kitswálé kisulé ámi tàyilè ro dhi i.> Di akódhi ni atá dré tàyilè nda ni lanzízó àyi dré kàyo ni be.

¹³ Gí ko, mvá tùgu nda dré áyi ngá títi nda ki lagízó, làfa ni ni dòzo lizo ába làwú làvo na. Kònàle dhi, dré ngàzo tatsílé tà swà 'obe, làfa ína ni kizázó. ¹⁴ Kòkizá ngá nda akílè títi dre dhi, kàràbhò dré dhèzo bvò nda na gò, ngá dré kitswálé nyàle dhi dré véle adrézó yókódhó. ¹⁵ Di dré ngàzo lile àzì lizí 'òle bhàmvá àlo bvò nda lé dhi véna. Gò bhàmvá nda dré akódhi ni mùzo lile áyi amvú na adrélé áyi tìgá ki líkí. ¹⁶ Mvá tùgu nda tá lovó ìbe tò mányàngá tìgá nda ì dré tá adrélé nyàle dhi ki adózó nyàle. Di, à fè tá drá ngá àlo dré kitswálé nyàle dhi ko.

¹⁷ Tà nda kòfì akódhi rú dre dhi, dré ngàzo kisúá í léna dhi: <Áma atá ni àzibhá ángopí dhi ì mányàngá ìbe bí gò, má dré mána adrézó dràle tàbirí dré dhi? ¹⁸ Má ni nga nzìle áma atá bhàna gò, tàá drá dhi: Tátá, má 'o tàkonzì Gìkà rú, ìndì mí rú. ¹⁹ Kitswá véle mí dré gòzo adrélé áma zi ámi mvá ro dhi ko. Mí kòdo véle ma ngóro ámi àzibhá ki àlo tìni.> ²⁰ Gò dré ngàzo láti do nzìzo áyi atá bhàna.

Dré rè dhu adrérà'a vwàvwà ro bhà rúsè dhi 'á dhi, atá ni dré akódhi ni nòzo, kizà dòzo áyi togó na akódhi ni tà sè gò, ràzo dhèle agá akódhi ni kamú. ²¹ Gò mvá tùgu nda dré tàzoá drá dhi: <Tátá, má 'o tàkonzì Gìkà rú, ìndì mí rú. Kitswá véle mí dré gòzo adrélé áma zi ámi mvá ro dhi ko.> ²² Di, atá ni dré ína tàzoá áyi màràbà ì dré dhi: <Mì adó kánzò avélépi lavulé dhi asolé akódhi rú mbèlè. Mì adó trónó asolé drígá, kámókà ki adózó kpà tosolé pá. ²³ Mì asé tí ngbòlò dò ro dhi lile, mà kònyaró gwányá lenzézó lavulé. ²⁴ Tàko ko, áma mvá kònìdhi drà tá ína dràdrà gò, dré gòzo adrélé! Avì tá ína avìavì gò, má dré gòzo kisúá!> Di ì dré kídhózó adrélé gwányá 'o.

²⁵ Lókyá nda sè dhi, agó nda ni mvá kàyo tá amvú na. Dré tá adrérà'a anzíle atsálé ànyi bhà làga dhi 'á dhi, dré làrì yìzo longó ìbe. ²⁶ Di dré màràbà ki àlo azízó gò, lizízóá tíá ngalè kònàle àdho tà 'i ya dhi. ²⁷ Màràbà nda dré logózóá drá dhi: <Ámi adrúpi anzí nì gò, ámi atá dré tí ngbòlò dò ro dhi ni 'òzo lile, dré gòle akódhi ni kisú líná dhi sè.> ²⁸ Di mvá kàyo nda ni togó dré ngàzo aswálé gò, dré ína fìma dzó na dhi ni gàzo rè. Atá ni kòyi tà nda dre dhi, dré apfòzo akódhi ni ti lizí, kòfiró be dhi bvó. ²⁹ Di, mvá kàyo nda dré ína logózóá áyi atá dré dhi: <Mí nò rè ká! Kóná bí, má 'o àzì mí dré ámi màràbà tìni, ámi tòlí ki àlo ño àko ró. Di, mí afè ndìndì má dré ndrì mvá àlo dhi, mà kònyaró lenzézó túmání áma arúpi ìbe dhi ko. ³⁰ Di, ámi mváagó ámi ngá títi dhi ki kizálépi akílè tòkó zàràbhù ki tà dri kòdhi kànzí dre dhi, mí dré mína tí ngbòlò dò ro dhi ni 'òzo lile drá!> ³¹ Atá ni gò tàá drá dhi: <Áma mvá, àma ngbú túmání mí be. Ngá títi mána ì, mína 'i. ³² Di, adré tá làá dhi, mà kò'o gwányá lenzézó. Angyá ko, ámi adrúpi kòdhi drà tá ína dràdrà gò, dré gòzo adrélé! Avì tá ína avìavì gò, mà dré gòzo kisúá!>>

16

Pídihígó dhya ngá líkílèpi tògyá sè dhi ni tà dri dhi

¹ Gò Yésu dré pídihígó kònìdhi ni pìzo áyi lebèbhá ì dré, tàzoá dhi: «Ngá líyí àlo dhi bhà tá dhya àlo adrélé áyi ngá ki líkí. Gò à dré akódhi nda ni asíkìzo ngá líyí nda véna, tàzoá dhi: <Akódhi adré ámi ngá ki kizá.> ² Di

ngá líyí nda dré akódhi ni azízó, lizízóá tíá dhi: <Tà má dré adrélé yìle ámi tà dri kòdhi, àdho tà 'i? Mí tà rè má dré, mí 'o àzí bhàle mí drígá dhi ngíni ya dhi ká! Angyá ko, mí kitswá véle adrélé áma ngá likílépi ró ko.>

³ Dì ngá likílépi nda dré ngàzo kisùá í léna dhi: <Má ni 'oá ngíni? Tàko ko, áma mírì adré 'òle àzí kòndi ni tingá má drígásè. Áma rìnyí kitswá ína má dré amvú 'àzo dhi ko. Ngá zizì ni tá kpà adré má dri kanyò ro.

⁴ Má nì tà má dré dra 'òle dhi be, à kòndi dra àzí kòndi ni tingá má drígásè dhi, mómódí ì kòka'iró ma dòle àyi véna dóro.> ⁵ Dì dré ngàzo mómódí áyi mírì ni màri íbe àyi rú dhi ki azi àlo àlo títi. Gò dré lizízóá dhya drìdrì dhi tí dhi: <Áma mírì ni màri mí rú dhi ángopí?>

⁶ Akódhi nda logó dhi: <Dò òlívè àdhya tsímangóro nyadhi-nzi.> Dì ngá likílépi nda tà drá dhi: <Mí adó ámi wárágà, lírízó mbèlè tisiá dhi: nyadhi-rì-drì-mudrí.>

⁷ Gò dré lizízóá àzya ni tí dhi: <Mi, áma mírì ni màri mí rú dhi ángopí?> Akódhi logó dhi: <Ngánò sákì nyadhi-nzi.> Dì ngá likílépi nda tà drá dhi: <Mí adó ámi wárágà tisiá dhi: nyadhi-su.>

⁸ Amvolásà, mírì nda kòyi tà áyi ngá likílépi gyágya ko nda dré 'òle dhi dre dhi, dré akódhi ni tà bhàzo kuru, dré tá tà 'òle tògyá sè dhi sè. Tàko ko, mómódí bvò kòndi àdhya ì adré àyikya tà 'o tògyá sè àyi kòfalésè, mómódí ngádra àdhya kya ki lavú.

⁹ Má adré dì tàá àmi dré dhi: Mì kàdré mómódí ki 'o adrélé àmi ki arúpi ì ró làfa bvò kòndi àdhya sè, kitswá lé làfa nda kòndi dra akí dhi, à kòka'iró àmi fìle bhà dra adrébhá kóná vèsè kólyá dhi ì 'àsè be dhi bvò.

¹⁰ Dhya ángùdhi kitswá lépi adrélé ka'ile tà tsà sè dhi, a ni kókpà kitswá adrélé ka'ile tà kàdrì sè. Dì, dhya adrélépi tà 'o gyágya tà tsà sè ko dhi, a kitswá kókpà tà 'o gyágya tà kàdrì sè ko. ¹¹ Dì mì kòkitswá adrélé ka'ile ngá bvò kòndi àdhya sè ko dhi, àdhi ni àmi ki ka'ì, ngá tàndi bhù àdhya ki tayízó àmi drígá dhi nì? ¹² Mì kòkitswá kpà adrélé ka'ile ngá mómódí àzya àdhya sè ko dhi, àdhi ni ngá fe àmi dré adrélé àmikya ró dhi nì?

¹³ Màràbà àlo dhi kitswá mírì rì dhi ki tà 'o lókyá àlo sè bwà ko. Tàko ko, kàdré 'oá kòndi dhi, a ni àlo ni ni ga, adrézó àzya ni ni le. Kó ngalè, a ni tro àlo ni rú, adrézó àzya ni ni ayizè. Dì mì kitswá adrélé Giká ni tà 'o, adrézó kpà làfa ni tà 'o àyi ki màràbà tíni lókyá àlo sè bwà ko.»

¹⁴ Fàrìsáyò adrébhá tá làfa le tò dhi ì kòyi tà nda ì títi dre dhi, ì dré dhèzo adrélé Yésu ni gu. ¹⁵ Dì akódhi dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì adré àmikya àmi ki bha gyágya mómódí ì kandrà dhi àmi. Dì, Giká nì ína àmi ki togó be. Angyá ko, tà mómódí ì dré adrélé bhàle kuru àyi kòfalé dhi, tà gàle gàgà dhi 'i Giká mìlèsè.»

Tà àzya Yésu dré tadhálé dhi ì
(*A kònò kpà Màtáyò 11:12-13; 5:31-32; Màrokò 10:11-12*)

¹⁶ «À longó tá tà tisié Mósè ni tatrítrí kúlí na ìndì pròfètà ki búkù ì 'àsè dhi ì, tsàle Yòwánì Batisimò fèlepi ni lókyá 'á. Dì kidhólé lókyá nda sè dhi, à adré Rúbí Tani Giká ni Opì àdhya ni longó kòdhya gò, mómódí títi dhi ì dré adrézó àyi ki rìnyí fe fizo lána. ¹⁷ Dì, tágba dré adrézó kòndi dhi, bhù ì bvò be dhi ki kitswá akílé mbèlè lavulé tà mvá tsà tisié tatrítrí kúlí nda léna dhi rúsè.

¹⁸ Dhya ángùdhi áyi tòkó ni tingálépi gò gòzo tòkó àzya adó mòle dhi, adré ína múná tà 'o. Kòdhi íbe dhi, dhya ángùdhi tòkó tingálé dre dhi ni adólépi mòle dhi, adré kpà múná tà 'o.»

Pídhi gò ngá líyí ì Làzàro be dhi ki tà dri dhi

19 Yésu gò tàá dhi: «Agó àlo ngá líyí ro dhi tá be. Adré tá kítá aveave làgí kyàkyà dhi kì asó í rú, adrézó ngá dóro nya, adrézó kpà lenzélé kítú àlo àlo tíí í sè. 20 Dì, akódhi nda ni bhà'álé tí dhi, à la tá agó àlo lemerè ro rú be Làzàrò, adrélépi làzí íbe bí í rú dhi. 21 Akódhi nda tá lovó íbe tò kítswázó ngá kórònyá adrèbhá tá ledhélé ngá líyí nda ni mísá drílèsè dhi kì nya ká. Dì, kitswá tá ína bwà ko. Kòkí ì adré tá ndìndì àlìle akódhi ni làzí kì m̀i lembé.

22 Kùdù ro dhi, agó lemerè ro nda dré dràzo gò, ángéló ì dré akódhi ni dòzo lizo bhàà ànyì Abàràrà mà làga. Ngá líyí nda dré kókpa dràzo gò, sizoá. 23 Akódhi kòkísú ì adrèrà'a rúbhá aswálé dràbhá kì àrà na dre dhi, dré m̀i tìngázó Abàràrà kì no làwú làvo na, tùmání Làzàrò ànyì làgá dhi be. 24 Dì dré kúlí yòzo tàzoá dhi: «Tátá Abàràrà, mí bhà áma kizà wà! Mí amù Làzàrò áyi drígámbíí so yí na, tìle áma làdra dri. Angyá ko, áma rúbhá adré aswálé àtsí kònìdhi 'á tò.»

25 Dì, Abàràrà logó drá dhi: «Áma mvá, mí kisù rè ngá dóro tíí mí dré tá kisulé mí dré adrèrà'a lídrì be dhi 'á dhi ì ká. Dì, Làzàrò kisú tá ngbà 'í tà kònzì dhi ì kòdhya. Nyànomvá dhi, à adré dì akódhi ni togó tindrì kònwa. Dì, ámi rúbhá adré ína aswálé. 26 Kòdhi íbe dhi, à bhà yábhu andre àma kì kòfalé 'á àmi íbe dre. Àsà dhi, dhya adrélépi làá lavulé àmi véna dhi kitswá lavulé bwà ko. A kitswá kpà azyálé kònalésè àma véle dhi bwà ko.»

27 Dì ngá líyí nda tà dhi: «Tátá, kàdré kònìni dhi, má adré ámi tí lizí, mí kòmùró Làzàrò lile áma atá ni dzó na, 28 kòlongóro tà áma adrúpi nzi dhi ì dri, ì kàlìró kpà àrà rúbháaswa àdhya kònìdhi lé ko.» 29 Abàràrà logó drá dhi: «Áyi tà Mósè ì dré tìsìle pròfètá íbe dhi íbe. Í kòyi tà nda ì kòdhya.»

30 Dì, ngá líyí nda tà dhi: «Kóko, Tátá Abàràrà! Dì, dhya àlo ngàlepi dràdrà 'ásè dhi kòlì ína àyi véna dhi, ì ni àyi kì togó ladzá.» 31 Dì, Abàràrà tà drá dhi: «Í kòyi Mósè ni kúlí pròfètá kya íbe dhi ì ko dhi, tágba dhya àlo kònga dràdrà lésè yà dhi, ì kitswá kpà dhya nda ni kúlí yi kà'izoá bwà ko.»

17

Tàkònzì ì tàkònzì trìma be dhi

(À kònò kpà Mátáyò 18:6-7, 21-22; Mároko 9:42)

1 Yésu gò tàá áyi lebèbhá ì dré dhi: «Tà bàti ró dhi, tà kítswábhá móndí kì 'o ledhélé tàkònzì na dhi kì dra atsá. Dì, kizà ni adré kàdrì dhya ángùdhi adrélépi tà nda kì àndu bha dhi dré! 2 Akódhi nda kàdré ndìndì ànzìmvá kòni kì àlo 'o dhèle tàkònzì na dhi, dóro ni tá kírà kàdrì 'ìle akódhi kembé gò, akódhi ni bhèzo dràle yìandre na dhi. 3 Dì m̀i kàdré àmi kì líkí be!

Àmi adrúpi kì àlo kò'o tàkònzì mí rú dhi, mí kòtadhá akódhi ni tàkònzì nda drá. Akódhi kòladzá áyi togó tà nda sè dhi, mí kòtrì akódhi ni tàkònzì. 4 Gba kò'o tàkònzì mí rú vésè be nzi-drì-rì kítú àlo sè gò, dré adrézó agòle mí véle vésè àlo àlo tíí nda ì sè adrélé tàá dhi «Má ladzá áma togó dre» dhi, mí kòtrì akódhi ni tàkònzì nda ì tíí.»

Tà kà'ika'ì ní tà

5 Apóstolò ì tà Mírì Yésu dré dhi: «Mí kòtìmbà àma kì tà kà'ika'ì wà.» 6 Dì Mírì logó dhi: «M̀i kàdré tà kà'ika'ì íbe tsàmvá ngóro mùtáđì lò'wa tíni dhi, m̀i ni kitswá tàá fa kàdrì kònìdhi dré dhi «Mí ngi m̀i lizo ámi bhe tìle yìandre na» gò, fa nda dré àmi kì kúlí kà'izo 'òle.»

Tà kítswálepi màràbà dóro dhi dré 'òle dhi

7 «Dhya àlo àmi kòfalé dhi kàdré màràbà adrélépi amvú 'a yà, kó ngalé adrélépi kábilígyà líkí yà dhi íbe gò, akódhi nda dré agòzo amvú lésè dhi,

dhya nda adré tàá drá ngíni? Adré tsì tàá drá dhi: <Mí afí mbèlè lírílè ngá nya?> ⁸ Kóko! Dì, adré be ína tàá dhi: <Mí ladhí ngá má dré kitswálé nyàlè. Mí topfó ámi kítá, ngá bhàzo má dré nyàlè ìndì má dré mvùlè 'íká, gò mí kògòró mína ni nya, ìndì mína ni mvu ndò.> ⁹ Bvóá dhi, mírì nda adré tsì àwoyà ta màrábà nda dré, dré tà tàlè í dré dhi ki 'òlè dhi sè 'í? Kóko! ¹⁰ Dì tà nda kòdhi kókpà kònìni àmi dré. Mì kò'o tà títi tàlè àmi dré dhi i dre dhi, mì kàdré tàá dhi: <Ama màrábà tàko dhi 'i. Mà 'o ngbà 'í tà kitswábhá mà dré 'òlè dhi i kòdhyà.>»

Yésu tidrí móndí mudrí kàrí dré rùlè dhi i

¹¹ Yésu dré tá adrérà'a lile Yèrúsalmà na dhi 'á dhi, adré tá lavúlè bvò Gàliláyà àdhyà ki bvò Sàmàríyà àdhyà be dhi 'ásè. ¹² Dré tá adrérà'a file bhà àlo na dhi 'á dhi, móndí mudrí kàrí dré rùlè dhi i dré alìzo kitswálé ru kisú ába. Ayi nda i dré àyi ki kikízó vwàvwà ro tsà gò, ¹³ kúlí loyó tàzoá dhi: «Yésu, Mírì, mí bhà àma ki kizà wà!» ¹⁴ Yésu kònò àyi dre dhi, dré tàzoá dhi: «Mì lè àmi ki rúbhá ki tadhá kòwánà i dré.» Dì i dré adrérà'a lile dhi 'á dhi, i dré adrízó.

¹⁵ Dì àyi ki àlo kònò í adrí dre dhi dre dhi, dré agòzo Gìká ni rú bhabe kùlè kúlí 'u'u' sè. ¹⁶ Dré adhézó Yésu pá, àyi mǐ bha kǐnǐ mi gò, àwoyà tàzo drá tà dré tá 'òlè í dré nda ni tà sè. Dì akódhi nda tá ína Sàmàríyà agó 'i. ¹⁷ Gò Yésu dré lizízóá móndí í làga dhi i tí dhi: «Àyi adríbhá kòdhi i tá tsì mudrí ko? Dì àruka ni nzi-drǐ-su nda i ángwà? ¹⁸ Dhya àlo àyi kòfalé agòlèpi Gìká ni rú bha kùlè dhi yókódhó, ngbà 'í agó sùrú twá ro kònìdhi 'i?» ¹⁹ Gò dré tàzoá agó nda dré dhi: «Mí nga lile. Ámi tà ka'ika'ǐ tidrí mi dre.»

Gìká ni Opì ni atsama

(A kònò kpà Mátáyò 24:23-28, 37-41)

²⁰ Kítú àlo dhi, Fàrísáyò i lizí tá Yésu tí dhi: «Gìká ni Opì ni atsá ángutú?» Dì Yésu logó àyi dré dhi: «Gìká ni Opì adré ína alìlè ngóro móndí i dré adrélé ngá letè nòlè dhi tǐni ko. ²¹ A kitswá kpà tàá dhi <Mì nò ká, Gìká ni Opì kònwa!> yà, kó ngalè <Gìká ni Opì kònàlè!> yà dhi ko. Tàko ko, Gìká ni Opì àmi kòfalé be.»*

²² Dré gòzo tàá àyi lebèbhá i dré dhi: «Lókyá adrélépi alìlè dhi sè dhi, mì ni adré lovó ìbe tò kitswázó ndìndì Móndí ni Mvǎ ni kítú ki àlo no. Dì, mì kitswá àmíkya nòá ko. ²³ Móndí ki tàá àmi dré dhi <Mì nò ká, akódhi kònàlè!> yà, kó ngalè <Akódhi kònwa!> yà dhi. Dì, mì lè àmíkya ràlè àyi vèsè ko. ²⁴ Tàko ko, kítú Móndí ni Mvǎ dré dra agòzo dhi tú dhi, a ni agó ngóro bhù dré adrélé lagúlè ngá kazá bhù mǐbhalé ni bvó àlo lésè tsàlè bvó ni àzya na dhi tǐni. ²⁵ Dì, adré leá dhi, akódhi kònnya rè zyà kizà lavúlè, ìndì móndyá ándrò kòni i kògà rè zyà akódhi.

²⁶ Lókyá Móndí ni Mvǎ dré adrérà'a 'òlè agòlè dhi 'á dhi, tà ki adré ngóro Nówè ni lókyá 'á dhi tǐni. ²⁷ Móndí i adré tá àyíkya ngá nya, adrézó ngá mvu, adrézó ru mo, adrézó àyi ki ànzi ki fe mòlè, tsàlè kítú Nówè dré fǐrà'a bwátù kàdrì na dhi 'á. Gò yǐ liti andre dré atsázó ngbǒ ró àyi ki tupfú todràlè títi.

²⁸ Tà nda ki adré kpà ngóro Lótò ni lókyá 'á dhi tǐni. Móndí i adré tá àyíkya ngá nya, adrézó ngá mvu, adrézó ngá gi, adrézó ngá lagí, adrézó ngá kidhí, adrézó kpà dzó si. ²⁹ Dì, kítú Lótò dré apfòzo Sòdómà lésè dhi sè dhi, àtsí i bàrúti ìbe dhi i dré adàzo ngbǒ ró bhù lésè àyi ki tupfú todràlè

* **17:21** 17:21 A kitswá kpà kúlí tisìlè Gíríkí ti sè kòni ki ladzá kònìni: «Gìká ni Opì àmi léna be.»

títí. ³⁰ Tà nda kòdhi kɛ adré kókpà kònini kítú Mónde ní Mv́á dré dra apfòzo dhi tú.

³¹ Kítú nda sè dhi, lè dhya dra adrélépi áyi dzó drina dhi kási file dzó na, áyi ngá kɛ do lapázó ába dhi ko. Kókpà kòdhi t́ini, dhya dra adrélépi amvú na dhi kògò nzile í bhàna ko. ³² Mì kisù rè tà atsálépi Lótò ní tòkó rú dhi ká! ³³ Dhya ángùdhi adrélépi áyi tàndi ní lídrì le líkílé dhi, a ní áyi lídrì nda ní 'o av̀ile. Di, dhya ángùdhi adrélépi ína áyi lídrì fe dhi, a ní áyi lídrì nda ní líkí.

³⁴ Má adré tàá àmi dré dhi: Ngátsi nda sè dhi, móndí rì dhi kɛ adré ayilé lánɡá àlo dri. A ní àlo ní ni do, àzɛya ní ni tayí. ³⁵ Tòkó rì dhi kɛ adré ngá 'i t́umání. A ní àlo ní ni do, àzɛya ní ni tayí.» [³⁶ †] ³⁷ Yésu ní lebèbhá ì gò lizíá dhi: «Mírì, tà nda kɛ ru 'o ángolé?» Di Yésu logó àyi dré dhi: «Àrà ángùdhi àbvò dré adrézó lána dhi drìle dhi, àrí àɡáɡa dhi kɛ kókpà ru kimó kitswálé àbvò nda ní te.»

18

Pídhiɡó tà̀yítòkó ì tà̀bvó tà̀lepi be dhi kɛ tà dri dhi

¹ Gò Yésu dré pídhiɡó kònindhi ní p̀izo, tadházóá áyi lebèbhá ì dré dhi, lè ì kàdré tà zi Gíká tí landè àko ró ngíni ya dhi. ² Tà dhi: «Tà̀bvó tà̀lepi àlo dhi tá bhàandre àlo dhi na. Adré tá ína Gíká ní ro ko, adrézó kpà móndí kɛ tà kisù ko. ³ Di tà̀yítòkó àlo bhàandre nda 'á dhi adré tá ína alìle akódhi véle rä, adrélé tàá dhi: «Mí lanzí rè tà àma kòfalé áma kàribhá be dhi ní bvó, tà gyágya 'òzo má dré dhi ká!»

⁴ Lókyá be vwàvwà ro dhi, tà̀bvó tà̀lepi nda adré tá tà nda ní ga rè. Di, kùdù ro dhi, dré ína kisùzoá í léna dhi: «Gba má dré adrézó Gíká ní ro ko yà, adrézó kpà móndí kɛ tà kisù ko yà dhi, ⁵ má ní tà gyágya 'o tà̀yítòkó kòdhi dré, dré adrélé áma lagù tò dhi sè. Tàko ko, má kò'o kònini ko dhi, akódhi ní ngbú adrélé alìle áma drì kizá.»

⁶ Di Mírì gò tàá dhi: «Mí yi rè tà tà̀bvó tà̀lepi gyágya ko nda dré tàle dhi ká. ⁷ Di Gíká kitswá tsì tà gyágya 'o mónďyá í dré zìle gò ì dré adrézó liyílé í rú kítú vésè ìndì ngátsi vésè dhi ì dré ko? A ní tsì lókyá tigí àyi kɛ ledézó? ⁸ Má adré tàá àmi dré dhi: A ní tà gyágya 'o àyi dré mbèlè. Di, lókyá Mónde ní Mv́á dré dra agòzo dhi tú dhi, a ní tsì mónďyá adrèbhá áyi ka'í bàti dhi kɛ kisú bvò dri dhi 'í?»

Pídhiɡó Fà̀rìsáyò ì mèdáyì lagílépi be dhi kɛ tà dri dhi

⁹ Gò Yésu dré pídhiɡó kònindhi ní p̀izo mónďyá adrèbhá tá àyi kɛ no gyágya gò, adrézó mónďyá àruka títí dhi kɛ ayízè dhi ì dré. ¹⁰ Tà dhi: «Àgo rì dhi ì mbà tá tépelò na kitswálé tà ta Gíká be. Alo ní tá Fà̀rìsáyò 'i. Azɛya ní tá mèdáyì lagílépi 'i. ¹¹ Di Fà̀rìsáyò nda totó tá ì adrélé tà ta Gíká be í léna kònini: «Á! Gíká, má adré àwoyà ta mí dré, má dré adrélé mónďyá àruka títí dhi ì t́ini ko dhi sè. Ayi nda ì ngá lovó bhabhá 'i, tà kònzi 'obhá 'i, ìndì múná tà 'obhá 'i. Má adré kpà àwoyà ta mí dré, má dré adrélé mèdáyì lagílépi kòdhi t́ini ko dhi sè. ¹² Má adré mána tàbirí mvo, adrézó tà zi mí tí vésè be rì pòsò àlo sè. Má adré kpà ngá títí má dré adrélé kisúlé, lanzílé 'a be mudrí dhi kɛ àlo fe mí dré.»

¹³ Di, mèdáyì lagílépi nda totó tá ína ì lárá ro, adrélé nd̀ind̀i áyi m̀ì le tingálé kurú na bhù na ko. Adré tá áyi agá di kizà dré, adrézó tàá dhi: «Á! Gíká, ma tàkonzì líyí 'i. Mí bhà áma kizà wà!»

† 17:36 17:36 Wáráɡa Gíká ní Kúlí t̀is̀izo àyi dri dr̀id̀r̀i dhi ì léna dhi, à adré kúlí kòni kɛ kisú kònwá ko: [Ago rì dhi kɛ adré amvú na. A ní àlo ní ni do, àzɛya ní ni tayí.]

¹⁴ Má adré tàá àmi dré dhi: Mèdáyì lagílèpi nda gò ína nzìle í bhàna móndí Gìká dré bhàle gyägya dhi ró dhi nì. Dì, Fàřsáyò nda nzi ína kònìnì ko. Tàko ko, Gìká ni dhya ángùdhi adrélèpi áyi tà bha kuru dhi ni tà tířì kìnì mi. Dì, a ni dhya adrélèpi áyi tà bha kìnì mi dhi ni tà tingá kuru.»

*Yésu zi tà tani Gìká tí ànzimvá i dri
(A kònò kpà Mátáyò 19:13-15; Mároko 10:13-16)*

¹⁵ Amvolásà dhi, móndí ì adré tá àyi ki ànzimvá ki adó alìzo àyi íbe Yésu vélé, kòtabèró àyi, tà tani zìzo Gìká tí àyi dri be dhi bvó. Akódhi ni lebhèbhá ì kònò tà nda dre dhi, ì dré dhèzo adrélé lawàle móndyá nda ì dri tà nda sè. ¹⁶ Dì, Yésu dré ína ànzimvá nda ki azízó í vélé gò, tàzoá áyi lebhèbhá ì dré dhi: «Mì tayí ànzimvá kònì ì alìle má vélé. Mì logá àyi ko. Angyá ko, Gìká ni Opì móndyá adrèbhá àyi nda ì tíni dhi ì dré. ¹⁷ Má adré tà bàti ta àmi dré: Dhya ángùdhi adrélèpi Gìká ni Opì ka'ì ànzimvá kya tíni ko dhi, kitswá tàdzí fìle lána ko.»

*Yésu i agó àlo ngá líyí ro dhi be dhi
(A kònò kpà Mátáyò 19:16-30; Mároko 10:17-31)*

¹⁸ Amvolásà dhi, Yúdà ànzi ki kàdrì ki àlo dré alìzo Yésu vélé akódhi ni lizí, tàzoá dhi: «Dhya dóro adrélèpi tà tadhá ni, lè má kò'o àdho tà kòdhya kitswázó lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisú dhi?» ¹⁹ Yésu logó drá dhi: «Mì adré áma zi dhya dóro dhi ró àdho tà sè? Dhya adrélèpi dóro dhi yókódhó, ngbà 'í Gìká 'i kalóma. ²⁰ Mì nì tà tátrítrí kúlí dré adrélé tàle à kò'o dhi ì be: «Lè mí kò'o múná tà ko. Mì kòpfu móndí dràle ko. Mì kòkugù ngá ko. Mì kòtà tà móndí rú kinzò sè ko. Mì kàdré ámi atá ni lindrì bha ámi andre be.»» ²¹ Dì agó nda tà drá dhi: «Má líkí tòlí nda kòdhi ì títi, kídhóle má dré tá adrèrà'a kàdhúra ro dhi 'á.»

²² Yésu kòyi tà nda dre dhi, dré tàzoá drá dhi: «Tayí rè dhu mí dré tà àlo kòdhya: Mì lì ámi ngá títi dhi ki lagí, làfa ni ni lanzízó lemerèbhá ì dré gò, mí kàdré ró ngá làgí be kàdrì dhi íbe bhù na. Dì mí alì adrélé áma lebhè.» ²³ Agó nda kòyi tà nda dre dhi, kizà dré akódhi ni 'òzo lavulé, dré tá adrélé ngá íbe zyandre ró dhi sè.

²⁴ Yésu kònò akódhi tá kizà ro dhi dre dhi, dré tàzoá dhi: «Ngábhá ki fìma Gìká ni Opì na dhi kòkóròko! ²⁵ Ngá líyí ni fìma Gìká ni Opì na dhi ína kòkóròko lavulé, kàmílò ni fìma lavulé sìnánì ni bhálé 'ásè dhi rúsè!»* ²⁶ Gò móndyá kúlí nda ki yibhá dhi ì dré lizízó dhi: «Kàdré kònìnì dhi, àdhi ni di kitswá lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisú nì?» ²⁷ Yésu logó dhi: «Tà kitswálé 'òle bwà ko móndí ì mìlèsè dhi, tà Gìká dré kitswálé 'òle nì dhi 'i.»

²⁸ Gò Péteró dré tàzoá drá dhi: «Mì nò rè ká! Mà tayí áma ki ngá títi dhi ì adrézó ámi lebhè.» ²⁹ Dì Yésu logó àyi dré dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Dhya ángùdhi áyi dzó 'i yà, áyi tòkó 'i yà, áyi adrúpi ì 'i yà, áyi tibhá ì 'i yà, kó ngalè áyi ànzi ì 'i yà dhi ki tayílépi Gìká ni Opì ni tà sè dhi, ³⁰ a ni ngá nda ki vúdrì kisú tsàle vèsè be bí lókyá kònìdhi sè. Kòdhi íbe dhi, a ni kòkpà lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisú lókyá adrélèpi alìle dhi sè.»

*Yésu gò tódhyá áyi dràma ni tà longó, áyi ngàma dràdrà 'ásè dhi be
(A kònò kpà Mátáyò 20:17-19; Mároko 10:32-34)*

³¹ Amvolásà dhi, Yésu dré áyi lebhèbhá mudrì-drì-rì dhi ki drìzo gàrà dri gò, tàzoá àyi dré dhi: «Mì yi rè ká! Mà adré mbàle Yèrúsalémà na. Kònàle dhi, tà títi pròfètà ì dré tisìle Móndí ni Mvá ni tà dri dhi ki ru 'o. ³² A ni

* 18:25 18:25 «Kàmílò» kònìdhi, kà'wá kàdrì dònjí tíni dhi 'i.

akódhi ni lefè pàgánò i drígá. Ayi nda ì dré akódhi ni gùzo, lodházóá, tùsú lufúzó mǎá, ³³ tswàzoá gò, pfùzoá dràle. Di kítú ni na sè dhi, dré ngàzo dràdrà 'ásè.»

³⁴ Di, tà Yésu dré tàle nda ki àlo fì tá ina àyi drina ko. Tà nda ki àndu zù tá i zùzù àyi dré. Di ì nǐ ngalè Yésu adrè tá àdho tà ta ya dhi ko.

Yésu tidrí agó àlo mǐ be kùdúkùdu ró dhi

(A kònò kpà Mátáyò 20:29-34; Márokò 10:46-52)

³⁵ Yésu dré tá adrèrà'a tsàle ànyi Yèríkò làga dhi 'á dhi, agó àlo mǐ kùdúkùdu ró dhi lírì tá láti làga adrélé ngá zi móndí i tí. ³⁶ Akódhi nda kòyi móndí zyandre i adrèrà'a lavulé dre dhi, dré lizízóá ngalè tà nda àdho tà 'i ya dhi. ³⁷ Gò logózóá drá dhi: «Yésu Nàzàrètà lésè dhi adrè lavulé nì.»

³⁸ Kòyi tà nda dre dhi, dré ngàzo adrélé loyóá dhi: «Yésu, Dàwídì ni Mvǎ, mí bhà áma kizà wà!» ³⁹ Mòndyá adrèbhá lavulé drìdrì dhi ì dré adrézó tetrélé akódhi dri, kòtayíró kúlí adrézó kíri. Di, dré gòzo véle adrélé kúlí loyó wáláká ni ni lavú: «Dàwídì ni Mvǎ, mí bhà áma kizà wà!»

⁴⁰ Gò Yésu dré áyi kikízó tàá dhi, à kàdrì agó nda alìzo ába í véle. Akódhi nda kàtsá ànyi dre dhi, Yésu dré lizízóá tíá dhi: ⁴¹ «Mí adrè leá má kò'o mí dré àdho tà kòdhya?» Akódhi logó dhi: «Mírì, má lè ngá nòle!» ⁴² Di Yésu tà drá dhi: «Mí kònò ngá. Ami tà ka'ika'ì tidrí mi dre.» ⁴³ Gbǎ kòdhwa, akódhi dré kidhózó adrélé ngá no. Gò dré ngàzo adrélé Yésu ni lebè adrézó Gíká ni rú bha kùle. Mòndyá títi dhi ì kònò tà nda dre dhi, ì dré kpà adrézó Gíká ni rú bha kùle.

19

Yésu i Zàkáyò be dhi

¹ Yésu dré fizo Yèríkò na gò adrélé lavulé bhàandre nda 'ásè. ² Di agó àlo rú be Zàkáyò, adrélépi mèdáyì lagìbhá ki kàdrì ro ìndì ngá líyì ro dhi tá kpà bhàandre nda na be. ³ Akódhi nda adrè tá leá nòle ngalè Yésu àdhi 'i ya dhi. Di, móndí zyandre dhi ki tà sè dhi, kitswá tá ina nòá bwà ko, dré tá mbàle tàli dhi sè. ⁴ Gò dré ràzo drìdrì mbàle fa rú be sikhómórò dhi drina, kitswálé Yésu ni no dhi bvó. Tàko ko, akódhi nda adrè tá 'òle lavulé láti nda 'ásè. ⁵ Yésu kàtsá àrà nda 'á dre dhi, dré mǐ tingázó Zàkáyò ni no gò, tàzoá drá dhi: «Zàkáyò, mí así mbèlè. Angyá ko, adrè leá dhi, má kàyí àndrò mí bhàna.» ⁶ Di Zàkáyò dré asízó mbèlè gò, dré Yésu ni ka'izo dòle í bhàna arí sè.

⁷ Mòndyá títi tà nda ni nobhá dhi ì adrè tá Yésu ni ndrì, adrézó tàá dhi: «Dhya kòdhi lè ina file ayílè tàkonzì líyì ni dzó na!» ⁸ Di, Zàkáyò dré ngàzo áyi totó Mírì kandrà tàá drá dhi: «Mírì, mí nò rè ká! Má ni áma ngá títi lanzíle 'a be rǐ dhi ki àlo fe lemerèbhá i dré. Kòdhi íbe dhi, má kòkàrí móndí ni làfa túrúpfú sè dhi, má ni làfa nda ni logó drá, àzya ni ni bhàzo dríá vèsè be na.» ⁹ Di Yésu tà drá dhi: «Àndrò, tà tidrízó dhi afí dzó kònìdhi lé dre. Tàko ko, dhya kònìdhi kókpà Abàràrà ni ànzi ki àlo 'i. ¹⁰ Angyá ko, Móndí ni Mvǎ alì kitswálé mòndyá avìbhá dhi ki nda, àyi ki tidrízó dhi bvó.»

Pídihígó màràbà mudrí dhi ki tà dri dhi

(A kònò kpà Mátáyò 25:14-30)

¹¹ Mòndyá zyandre nda ì dré tá adrèrà'a Yésu ni yi dhi 'á dhi, dré gòzo pídihígó àlo dhi ni pi àyi dré. Tàko ko, akódhi tá ànyi Yèrúsalémà làga, ìndì ì adrè tá àyikya kisùá dhi, Gíká ni Opì ni atsá gbǎ lókyá nda sè. ¹² Di tà àyi dré dhi: «Agó àlo ópí ki sùrú lésè dhi adrè tá 'òle lèlè bvò vwàvwà ro dhi

na, à kòbharó i adrélé ópí ro gò, í kàgòró adrélé áyi òpì nya be dhi bvò.
 13 Di dré áyi màràbà mudrí dhi ki azizó, làfa lò'wa mudrí dhi ki lanzizó àlo àlo àyi drígàsè gò, tàzoá àyi dré dhi: <Mì kàdré àzì 'o làfa kònìdhi sè adrézó timbàá, tsàle lókyá má dré dra agòzo dhi 'á.>*

14 Di, mónnyá akódhi ni bvò nda lé dhi ì adré tá àyikya togó kònzi bha akódhi rú. Gò ì dré móndí mùzo lile akódhi vèsè tàá dhi: <Mà adré leá dhi, dhya kòdhi kònya òpì àma dri dhi ko.>

15 Di, tágba kònìni dhi, à dré akódhi ni bhàzo ópí ro gò, dré agòzo. Dré màràbà mudrí í dré tá làfa tayízó àyi drígá nda ki azizó gò, àyi ki lizizó nìzoá ngalè ì timbà tá áyi làfa ni drì ángopí ya dhi. 16 Dhya drìdrì dhi kàtsá dre dhi, dré tàzoá dhi: <Mírì, má 'o àzì làfa lò'wa mína sè gò, làfa lò'wa mudrí àruka ki kisúzó bhàle dríá.> 17 Di ópí nda tà drá dhi: <Àma màràbà dóro ni, mí 'o dóro! Mí dré kitswálé má dré ka'ile tà mvá tsà sè dhi sè dhi, má ni ámi bha adrélé bhàandre mudrí dhi ì drìle.>

18 Gò màràbà ni rì dré atsázó tàá dhi: <Mírì, má 'o àzì làfa lò'wa mína sè gò, làfa lò'wa nzi àruka ki kisúzó bhàle dríá.> 19 Di ópí nda tà drá dhi: <Má ni ámi bha adrélé bhàandre nzi dhi ì drìle.>

20 Gò màràbà ni na dré atsázó tàá dhi: <Mírì, làfa lò'wa mína kònìdhi. Má zù tá làfa nda tayílé kítá na. 21 Má adré tá ámi ro, mí dré adrélé agó tòmbá 'i dhi sè. Mí adré mína ngá mí dré bhàle ko dhi ki do, adrézó kpà ngá mí dré kidhílé ko dhi ki akónà.>

22 Di ópí nda tà drá dhi: <Mì, màràbà kònzi ni, má ni ámi tàbvó ta ámi tàndi ni kúlí sè. Mí nì tá tàle dhi, ma agó tòmbá 'i dhi be. Má adré ngá má dré bhàle ko dhi ki adó, adrézó ngá má dré kidhílé ko dhi ki akónà.>

23 Mí bhà òpí tá làfa mána dzó adrézó làfa 'o lendrélé dhi na ko àdho tà sè? Kònò má ni tá kitswá làfa nda ni adó àmupi ni be.> 24 Gò dré tàzoá móndí í làga dhi ì dré dhi: <Mì do làfa lò'wa kòdhi akódhi drígàsè, fèle dhya adrélépi ába mudrí dhi dré.> 25 Di ì tà drá dhi: <Mírì, akódhi nda làfa lò'wa íbe mudrí!> 26 Akódhi logó àyi dré dhi: <Má adré tàá àmi dré dhi: Dhya ángùdhi adrélépi ngá íbe dhi dré dhi, à ni akódhi ni ngá nda ki drì timbà. Di, kàdré ína dhya adrélépi ngá àko dhi ni tà sè dhi, à ni ndìndì ngá mvá tsà dré adrézó ába dhi ni do drígàsà. 27 Di, kàdré áma kàribhá lèbhá tá má kònya òpì àyi dri ko nda ki tà sè dhi, mì adrì àyi alìzo àyi ki tilí todràle má kandrà.>>

Yésu fì Yerúsalemà na ópí tíni

(A kònò kpà Mátáyò 21:1-11; Mároko 11:1-11; Yòwànì 12:12-19)

28 Yésu kòtà tà nda ì dre dhi, dré gòzo láti do adrézó mbàle Yerúsalemà na. 29 Kòtsa ànyi bhà rú zìle Bètèfágè ìndì Bètàníyà dhi ì kandrà, ànyi kòngó Olívè fa kya làga dre dhi, dré áyi lebhá rì dhi ki mùzo lile drìdrì, 30 tàzoá àyi dré dhi: «Mì lè bhà àmi kandrà kònàdhi léna. Mì kòfì lána dre dhi, mì ni púndà mvá 'ile, à dré dhu rè mbàzo dríá ko dhi ni kisú. Mì atrì akódhi, alìzo ába má vélé. 31 Dhya àlo kòlízì àmi tí dhi: <Mì adré tríá àdho tà sè?> ya dhi, mì kòtà drá dhi: <Mírì adré leá nì.>>

32 Di dhya mùle nda ì dré lizo tà nda ni kisú ngóro Yésu dré tá tàle àyi dré dhi tíni. 33 Ì dré tá adrèrà'a púndà mvá nda ni atrì dhi 'á dhi, púndà nda ni líyí ì dré lizizóá àyi tí dhi: «Mì adré púndà mvá kòdhi ni trì àdho tà sè?» 34 Ì logó dhi: «Mírì adré leá nì.» 35 Gò ì dré púndà mvá nda ni asézo atsázó ába Yésu vélé. Ì dré àyi ki kítá bhèzo dríá gò, Yésu ni 'òzo lírìlé dríá.

* 19:13 19:13 A adré tá làfa lò'wa kònìdhi ni rú zi «mínà». Mínà àlo dhi tá làfa adrélé fèle móndí àlo dré àzì 'òle mbá na sè dhi tí dhi 'i.

³⁶ Di akódhi dré tá adrérà'a lile dhi 'á dhi, móndí zyandre dhi ì adré tá àyi kì kítá kì lasé láti m̀sè, kòlavúró driàsà be dhi bvó. ³⁷ † kòtsa ànyi Yèrúsalmà làga láti adrélépi síle kòngó Olívè fa kya dr̀lèsè dhi 'á dre dhi, akódhi ni lebèbhá zyandre títi dhi ì dré ngàzo adrélé lenzélé lúlúgyá be, adrézó Giká ni rú bha kùle tà títi línđrīga ró ì dré nòle dhi kì tà sè. ³⁸ † adré tá tàá dhi:

«Tà tani kàdré ópí adrélépi alile Mírì ni rú sè dhi dri!

Tà k̀drìk̀drì kàdré bhù na, ìndì rúku kàdré Giká kurú na bhù na dhi dré!»†

³⁹ Gò Fàrìsáyò àruka mónđyá zyandre nda ì kòfalé dhi ì dré tàzoá Yésu dré dhi: «Tadhálépi, mí kòlawà àmi lebèbhá ni ì dri, ì kòtayíró kúlí!» ⁴⁰ Di Yésu logó dhi: «Má adré tàá àmi dré dhi: † kòtayí kúlí dhi, kírà kì lúlúgyá ga nì!»

Yésu ngo Yèrúsalmà ni tà sè

⁴¹ Yésu kòtsa ànyi Yèrúsalmà làga bhàandre nda ni no dre dhi, dré ngàzo ngòle tà ni sè, ⁴² tàzoá dhi: «Á! Yèrúsalmà, kònò mí kònì tá tà k̀tswálépi tá tà k̀drìk̀drì fe mí dré lókyá ándrò kònìdhi sè dhi be dhi! Di, nyànomvá dhi, tà nda zù ì zùzù mí dré. ⁴³ Tàko ko, lókyá ni atsá àmi kì gò, àmi kàribhá ì dré àmi g̀rà k̀zo kúrú, ngá tobhàzo k̀tswázó àdzú bhu mí rú gò, ì dré àdzú bhùzo mí be àmi g̀rà títi dhi ì 'ásè. ⁴⁴ † ni àmi kì bhe k̀nyílé k̀nì mi, àmi ànzì mí lé dhi íbe. † k̀tswá kírà kì àlo tayí àzya ni dri ko. Angyá ko, mí nì tá mína lókyá Giká dré alizo k̀tswálé àmi tidrí dhi ko.»

Yésu dro mónđyá adrèbhá ngá lagí dhi ì topfòle tépelò 'ásè

(A kònò kpà Mátáyò 21:12-17; Mároko 11:15-19; Yòwànì 2:13-22)

⁴⁵ Amvolásà dhi, Yésu dré fizo tépelò na gò, dré ngàzo mónđyá adrèbhá tá ngá lagí kònàle dhi kì dro topfòle 'ásà. ⁴⁶ Dré tàzoá àyi dré dhi: «Giká ni Kúlí adré tàá dhi: «Áma dzó ni adré dzó adrézó tà ta má be dhi 'i.» Di, mì gò àmìkya dzó nda ni bha adrélé àrà kùgubhá ì dré adrézó àyi kì zu dhi ró!»‡

⁴⁷ Kítú àlo àlo títi ì sè dhi, Yésu adré tá tà tadhá tépelò na. Kòwànà kàdrì ì, tátrìtrì kúlí tadhábhá ì tsàle Yúdà ànzì kì drì kobhá íbe dhi, ì adré tá láti nda k̀tswázó akódhi ni pfu dràle. ⁴⁸ Di, ì k̀tswá tá àyìkya láti kisú bwà ko. Angyá ko, mónđyá títi dhi ì adré tá akódhi ni kúlí yi lovó sè.

20

A lizí Yésu tí ngalè akódhi ni r̀nyí angá ángolésè ya dhi

(A kònò kpà Mátáyò 21:23-27; Mároko 11:27-33)

¹ Kítú àlo dhi, Yésu adré tá móndí kì tadhá tépelò na, adrézó Rúbí Tani longó àyi dré. Gò kòwànà kàdrì ì, tátrìtrì kúlí tadhábhá ì ìndì bhàgo íbe dhi ì dré alizo akódhi vélé, ² lizíá tíá dhi: «Mí tà r̀ àma dré ká: R̀nyí mí dré adrézó tà kòdhi kì 'o dhi angá ína ángolésè? Adhi fè r̀nyí nda mí dré nì?»

³ Yésu logó àyi dré dhi: «Má ni kókpà tà àlo dhi ni lizí àmi tí. Mì tà r̀ má dré ká! ⁴ B̀tìsimò Yòwànì dré fèle dhi angá tá ína ángolésè: Giká vélésè, kó ngalè móndí ì vélésè?» ⁵ Gò ì dré dhèzo adrélé tà kayí àyi kòfalésè, adrézó tàá dhi: «Mà kòtà dhi «B̀tìsimò nda angá Giká vélésè» dhi, akódhi ni go lizíá àma tí dhi: «Mì ka'ì di Yòwànì ko àdho tà sè?» ⁶ Di, mà kòtà kó dhi «B̀tìsimò nda angá móndí ì vélésè» dhi, mónđyá títi dhi kì àma kì lebhé

† 19:38 19:38 A kònò Longó ì 118:26. ‡ 19:46 19:46 A kònò Esáyà 56:7; Yèrèmíyà 7:11.

todràle kírà sè. Angyá ko, ì adré ka'íá dhi, Yòwánì tá ína pròfétà 'i.» ⁷ Dì ì dré logózóá drá dhi: «Mà nì ngalè bàtísimò nda angá ángolésè ya dhi ko.»

⁸ Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Kàdré kònìni dhi, mà kitswá kókpà tàá àmi dré ngalè rinyí má dré adrézó tà nda ki 'o dhi angá ángolésè ya dhi ko.»

Pídhígó vínò líkíbhá kònzi dhi kì tà dri dhi

(A kònò kpà Mátáyò 21:33-46; Márokò 12:1-12)

⁹ Gò Yésu dré pídhígó kònìdhi nì pìzo móndí ì dré, tàzoá dhi: «Agó àlo dhi bhe tá vínò àyi amvú na. Dré amvú nda nì tayízó vínò líkíbhá àruka ì drígá gò, lizo atsí na lókyá be vwàvwà ro. ¹⁰ Lókyá vínò lò'wa kizo dhi kòkítswá dre dhi, dré àyi màràbà ki àlo mùzo lile vínò líkíbhá nda ì véna, ì kòfèrò í dré lò'wa ína tìni dhi be dhi bvó. Dì, vínò líkíbhá nda ì dré àyikya màràbà nda nì tswàzo gò, logózóá nzile drígálé sè. ¹¹ Gò amvú líyí nda dré màràbà àzya mùzo lile àyi véna. Dì, ì dré kpà akódhi nda nì tswàzo, kanyò fèzo drá gò, logózóá drígálé sè. ¹² Dré gòzo màràbà nì na mu lile gò, ì dré akódhi nda nì pfùzo bí íbe gò, dòzoá bhèle amvú 'àsè kivi na.

¹³ Dì amvú líyí nda kòyi tà nda dre dhi, dré kisùzoá í léna dhi: «Má nì 'òá ngíni? Má nì áma mváagó má dré lèle tò dhi nì mu kòdhyà. Aruka nì, ì nì akódhi nì lindrì bha.»

¹⁴ Dì, vínò líkíbhá nda ì kònò mváagó nda adrèrà'a alile dre dhi, ì dré tàzoá àyi kòfalésè dhi: «Kònàdhi dhya dra amvú kònìdhi nì kisúlépi tàyilé ro dhi 'i. Mà kòpfu akódhi dràle, amvú dré tá kitswálé kisúlé tàyilé ro nda kàdrérò àma dré!» ¹⁵ Dì ì dré ngàzo akódhi nì ru bhèle amvú nda 'àsè kivi na gò, pfùzoá dràle.»

Yésu gò liziá dhi: «Mì adré kisùá dhi, amvú líyí nda nì 'òá ngíni àyi kì tà sè dhi? ¹⁶ Akódhi nì tsa vínò líkíbhá nda kì tupfú todràle gò, gòzo amvú vínò àdhyà nda nì tayí móndí àruka ì drígá.»

Dì móndyá zyandre nda ì kòyi tà nda dre dhi, ì dré tàzoá dhi: «Tà nda kòdhi ì kò'o ru tàdzí ko!»

¹⁷ Dì Yésu dré àyi kì nòzo dèíí gò, tàzoá dhi: «Tà tisile Gíkà nì Kúlí na kònìdhi adré dè lèá tàle ngíni?

«Kírà dzó sibhá ì dré gàle gàgà dhi,

gò atsálé kírà agógó dzó nda dré adrézó àyi totó dríá dhi ró.»*

¹⁸ Dhya ángùdhi dra dhèlepi kírà nda dri dhi nì ño. Kòdhi íbe dhi, kírà nda nì dhya ángùdhi í dré dra adhézó dríá dhi nì kinyí.»

¹⁹ Gbã lókyá nda sè dhi, tátrítrí kúlí tadhábhá ì kòwánà kàdrì íbe dhi ì dré láti ndàzo kitswázó Yésu nì ru. Angyá ko, ì nì tá tàle dhi, akódhi pí tá pídhígó nda àyi rú dhi be. Dì, ì dré tá adrélé móndyá zyandre dhi kì ro dhi sè dhi, ì dré akódhi nì tayízó.

Kàyisàrà, Rómà kì ópí kàdrì nì mèdáyì gìma

(A kònò kpà Mátáyò 22:15-22; Márokò 12:13-17)

²⁰ Dì ì dré ngàzo adrélé Yésu nì mì ga gò, móndí àyi kì 'obhá adrélé móndí gyägya ró dhi kì mùzo lüzú ró lile Yésu véna. Ayi nda ì adré tá akódhi nì le 'òle la'ile kúlí dré tá adrélé tàle dhi ì sílé, ì kòkítswáró akódhi nì fe Rómà kì gùvèrènerè drígá. ²¹ Dì ì dré akódhi nì lizízó tàzoá dhi: «Tadhálépi, mà nì tàle dhi, tà mí dré adrélé tàle ìndì tadhálé dhi ì gyägya dhi be. Mí adré móndí kì no twátwa ko. Mí adré kpà Gíkà nì tà tadhá tà bàti sè. ²² Dì mí tà rè àma dré ká: Ama kì tátrítrí kúlí ka'í, mà kàdré Kàyisàrà nì mèdáyì gì dhi 'í? Kó ngalè, ka'í ko?»

* 20:17 20:17 A kònò Longó ì 118:22.

²³ Di, Yésu dré ína àyi kɪ túrúpfú tà n̄zo kyá gò, logózóá àyi dré dhi: ²⁴ «Mì afè dènári àlo dhi má dré nòle.» † kòfè làfa lò'wa nda drá dre dhi, dré lizízóá dhi: «Móndí líndrí kònìdhi tsàle rú tisìle dríá kònìdhi be dhi, àdhi àdhya 'i?» † logó drá dhi: «Kàyisàrà àdhya 'i.» ²⁵ Di Yésu tà àyi dré dhi: «Mì kàdré di ngá Kàyisàrà àdhya ni fe Kàyisàrà dré, adrézó kpà ngá Giká àdhya ni fe Giká dré.»

²⁶ Di ì kitswá tá akódhi ni 'o la'ìle kúlí dré tá tàle móndí ì kandrà dhi ì sílé bwà ko. Be ró dhi, àyi kɪ líndrí ga tá kúlí dré logólé nda sè gò, ì dré kúlí tayízó adrézó kírì.

Tà lizílé ngangà dràdrà 'àsè dhi ni tà dri dhi
(A kònò kpà Mátáyò 22:23-33; Márokò 12:18-27)

²⁷ Amvolásà dhi, Sàdùkáyò àruka ì dré alizo Yésu vélé kitswálé tà lizí tíá. (Ayi nda ì adrè tàá dhi, ngangà dràdrà 'àsè dhi yókódhó.) Di ì tà drá dhi: ²⁸ «Tadhálépi, Mósè tisì àma dré dhi: <Agó àlo adrélépi mvá àko dhi kòdrà áyi tòkó ni tayí dhi, lè adrúpi ni kòdo tàyítòkó nda mòle, kitswázó ànzi ti áyi adrúpi dràlepi nda dré.>† ²⁹ Di àgo nzi-drì-rì adrúpi ró dhi ì tá be. Ayi kɪ kàyo dré tòkó àlo dhi ni mòzo gò, dràzo tólò mvá ti àko ró. ³⁰ Adrúpi ni ni rì dré tòkó nda ni dòzo mòle gò, dré kpà dràzo tólò mvá ti àko ró. ³¹ Tà nda dré kpà ru 'òzo kònìni adrúpi ni ni na rú, tsàle byá adrúpi ni ni nzi-drì-rì rú. Ayi títi nda ì todrà mvá ti àko ró. ³² Kùdù ro dhi, tòkó nda dré kpà dràzo. ³³ Di kítú móndí ì dré dra ngàzo dràdrà 'àsè dhi tú dhi, adrúpi nzi-drì-rì nda ì kòfalé dhi, tòkó nda ni adrè tsítsi dhi àdhi dré? Angyá ko, àyi títi nda ì do tá akódhi mòle àyi dré tòko ró.»

³⁴ Yésu logó àyi dré dhi: «Móndyá ándrò kòni ì adrè ru mo, adrézó kpà àyi kɪ ànzi kɪ fe mòle. ³⁵ Di, lókyá adrélépi alile dhi sè dhi, móndyá kitswábhá Giká m̄lèsè ì kòngaró dràdrà 'àsè dhi ì gò adrélé ru mo ko, adrélé kpà àyi kɪ ànzi kɪ fe mòle ko. ³⁶ † kitswá kpà gòle dràle ko. Angyá ko, ì ni àyikya adrè ngóro ángéló ì tíni. Ayi Giká ni ànzi 'i, ànzi ngabhá dràdrà 'àsè dhi 'i. ³⁷ Di, kàdré ína ngangà dràdrà 'àsè dhi ni tà sè dhi, ndìndì Mósè tadhá tá ngádra 'á dhi, móndyá dràbhá dre dhi kɪ nga dràdrà 'àsè dhi 'í. Tàko ko, dré tá fanzì adrélépi kòle àtsi ró dhi ni tà tisìzo dhi, zi Mírì <Giká Abàràrà àdhya, Giká Ísákà àdhya, ìndì Giká Yàkóbhò àdhya.>‡ ³⁸ Di Giká nda Giká àbvò kya 'i ko. Be ró dhi, akódhi ína Giká móndyá lídrì ro dhi kya 'i. Angyá ko, akódhi m̄lèsè dhi, àyi títi nda ì lídrì ro.»

³⁹ Di tátírítrí kúlí tadhábhá kɪ àruka ì logó drá dhi: «Tadhálépi, mí tà tà kòdhi kyá!» ⁴⁰ Di dhya àlo dré gòzo vélé tà tabhì lizílé akódhi tí ko.

Mèsíyà ì Dàwídi be dhi
(A kònò kpà Mátáyò 22:41-46; Márokò 12:35-37)

⁴¹ Gò Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «À adrè tàá dhi, Mèsíyà Dàwídi ni mvá 'i dhi ngíni? ⁴² Tàko ko, Dàwídi ni tàndi tà tá búkù Yúdà ànzi kɪ Longó kya na dhi:

<Mírì Giká tà áma Mírì dré dhi:
Mí alì lírìlé áma dríágó lésè,

⁴³ tsàle lókyá má dré dra ámi kàribhá kɪ bhàzo
adrélé ámi pá zàle dhi 'á.>§

⁴⁴ Kòdhi Dàwídi adrè Mèsíyà ni zi áyi Mírì ro. Di Mèsíyà nda ni kitswá kpà adrélé akódhi ni mvá ro ngíningíni ró?»

† 20:28 20:28 A kònò Dùtèrònómè 25:5-6. ‡ 20:37 20:37 A kònò Pfòma 3:6. § 20:43 20:43 A kònò Longó ì 110:1.

*Yésu se áyi lebhéhá ki bí tátrítrí kúlí tadhábhá ki tà sè
(A kònò kpà Mátáyò 23:1-36; Márokò 12:38-40)*

⁴⁵ Móndyá zyandre títi dhi ì dré tá adrérà'a Yésu ni yi dhi 'á dhi, dré tazoá áyi lebhéhá ì dré dhi: ⁴⁶ «Mì kàdré àmi ki líkí tátrítrí kúlí tadhábhá ki tà sè. Angyá ko, àyi nda ì adré kánzò kàtswákàtswa dhi ki le asolé àyi rú, adrézó tatsíle ába mómí ì kòfalésè. Ì adré leá dhi, à kàdré mòdo fe àyi dré lindrì sè ngá lagíra ì 'ásè. Ì adré leá lírìlé àrà lindrì àdhya lísámbo dzó ì 'ásè dhi ì 'ásè, adrézó kpà leá lírìlé mísá lindrì àdhya gwányá ì 'ásè dhi ì làgàsè. ⁴⁷ Ì adré tàytòkó ki ngá ki kàrí títi. Ì adré kpà tà zi Gíká tí vwàvwà ro, à kònòró àyi be dhi bvó. Dì kítú dra tàbvó tazo dhi tú dhi, à ni tà ño àyi dri tà tàndì ró.»

21

*Ngá tàytòkó àlo lemerè ro dhi dré fèle Gíká dré dhi
(A kònò kpà Márokò 12:41-44)*

¹ Yésu dré tá adrérà'a tépelò na dhi 'á dhi, dré mì tingázó ngábhá ki no adrérà'a àyi ki làfa bhe kpúkúbhú adrézó làfa líkí dhi na. ² Dré kpà tàytòkó àlo lemerè ro dhi ni nòzo làfa lò'wa nzi tsàtsà rì dhi ki bherà'a lána. ³ Gò Yésu dré tazoá dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Tàytòkó lemerè ro kòdhi bhà ína làfa kàdrì, móndyá àruka títi dhi kya ki lavú. ⁴ Tàko ko, àyi títi nda ì adó àyikya àyi ki ngá ki drì fèle kòdhya. Dì, tòkó lemerè ro nda adó ína ngá títi ì dré tá adrézó ába kitswázó adrìlé ásà dhi ì fèle kòdhya.»

*Yésu longó tépelò ni pfùma ni tà
(A kònò kpà Mátáyò 24:1-2; Márokò 13:1-2)*

⁵ Yésu ni lebhéhá àruka ì adré tá tépelò ni tà ta, kírà aveave tépelò nda ni sizo ásà dhi íbe, ìndì ngá fèle Gíká dré tépelò nda ni 'òzo avélé ásà tò dhi íbe. Dì, Yésu dré ína tazoá dhi: ⁶ «Kàdré ngá mì dré adrélé nòle kòni ki tà sè dhi, lókyá adrélépi alìle dhi sè dhi, à gò véle kírà kòni ki àlo kisú àzya ni dri ko. A ni kírà nda ki lebhé títi kìnì mi.»

*Tà dra ru 'obhá lókyá kùdù ni tà tadházó dhi ì
(A kònò kpà Mátáyò 24:3-14; Márokò 13:3-13)*

⁷ Gò ì dré Yésu ni lízízó tazoá dhi: «Tadhálepì, tà kòdhi ki atsa ángutú? Adho tà ni ru 'o drìdrì tadházó dhi, tà nda ì adré 'òle ru 'o káyà dhi nì?» ⁸ Yésu logó dhi: «Mì kàdré àmi ki líkí dóro, à kòlitíró àmi ko. Tàko ko, mómí bí dhi ki alì áma rú sè adrélé tàá dhi: <Ma Mèsíyà 'i!> ìndì <Lókyá kitswá dre!> Dì, mì kòlì àmikya àyi vésè ko. ⁹ Mì ni àdzú ki rúbí yi, mómí ki lígìma àyi ki ópí íbe dhi ki rúbí be. Dì, mì kòtayí àmi ki togó adrélé gàle tirì dré ko. Tàko ko, adré leá dhi, tà nda kòdhi ì kò'o rè zyà ru 'íká. Dì, lókyá kùdù kitswá ína atsálé mbèlè ko.»

¹⁰ Gò tàá àyi dré dhi: «Súru ki àdzú bhu súru àruka íbe. Opì ki kpà àdzú bhu opì àruka íbe. ¹¹ Kàdikàdi ni bvò kosé rìnyí sè, ìndì kàrábhò ni dhe drà kònzì íbe àrà twátwa ì 'ásè. Tà dra tirì febhá dhi ki ru 'o, ìndì tà kàdrì líndrìgà ró dhi ki agá bhù mibhalé 'á.

¹² Dì, tà títi nda ì kandrà dhi, à ni àmi ki turú adrélé mì pfòle. A ni àmi ki lefè tàbvó tàle lísámbo dzó ì 'ásè, adrézó àmi ki lebhé bádzó ì 'ásè. Áma tà sè dhi, à ni àmi ki tidrì topfòzo àmi íbe ópí kàdrì ì kandrásè ìndì gùvèrènerè ì kandrásè. ¹³ Tà nda ni láti nzi àmi dré kitswázó áma tà mì dré nòle ìndì mì dré yìle dhi ki longó àyi dré. ¹⁴ Dì ásà dhi, mì kòbhà àmi ki togó adrélé lanzile, adrézó mì ni tà ta àmi rúsè ngíni ya dhi ni kisú drìdrì

dhi ko. ¹⁵ Tàko ko, má ni mána kúlí fe àmi dré kitswálé logólé tògyá sè àmi ki kàribhá i tí, ì kòkitswá ró kayíá ko, ìndì ì kòkitswá ró tà ta rúásà twá ko dhi ma. ¹⁶ Ndìndì àmi ki tibhá i, àmi ki adrúpi i, àmi ki aró i, tsàle àmi ki arúpi íbe dhi ki àmi ki lefè kàribhá i drígá gò, àmi ki àruka ki tupfúzó todràle. ¹⁷ Mòndyá tíí dhi ki togó kònzì bha àmi rú áma tà sè. ¹⁸ Dì, tágba kònìni dhi, àmi ki drìbhí ki àlo kitswá ína tavìle ko. ¹⁹ Mì kàdré togó tsi, adrézó àmi ki totó tātā dhi, mì ni lídrì kisú.»

Yésu longó Yèrúsalémà ni pfùma ni tà

(À kònò kpà Mátáyò 24:15-21; Márokò 13:14-19)

²⁰ «Mì kònò sòdá zyandre dhi ì adrérà'a Yèrúsalémà ni gārà ki kúrú dre dhi, mì ni nǎà tàle dhi, bhàandre nda ni pfùma atsa ànyì dre dhi be. ²¹ Lókyá nda sè dhi, lè mòndyá dra adrèbhá bvò Yùdáyà àdhyà na dhi ì kòlapá ràle kòngó i drìna, àyì adrèbhá Yèrúsalémà na dhi ì kàpfò lásà, ìndì àyì adrèbhá gbàbhú 'àsè dhi ì kòfì bhàandre nda na ko. ²² Tàko ko, kítú nda kòna ki adrè kítú tà nòzo mòndí ì dri dhi 'i, kitswálé tà tíí tisìle Gìká ni Kúlí na dhi ì kò'oró ru be dhi bvò. ²³ Kítú nda ì tú dhi, kizà ni adrè kàdrì tòkò adrèbhá 'a íbe dhi ì dré, ìndì tòkò adrèbhá bà fe ànzimvá ì dré dhi ì dré. Kizà ni adrè kàdrì lavúlé bvò nda na, ìndì Gìká ni kòmbà ni adrè kàdrì sùrú nda rú. ²⁴ A ni àyì ki àruka ki tupfú todràle sápi sè, àruka ni ki turúzó lìzo àyì íbe bvò tíí sùrú twá ro dhi ì 'àsè. Gò mòndyá sùrú twá ro dhi ì dré Yèrúsalémà ni atózó àyì pálé, tsàle mòndyá sùrú twá ro nda ki lókyá dré akírà'a tíí dhi 'á.»

Mòndí ni Mv́a ni agòma

(À kònò kpà Mátáyò 24:29-31; Márokò 13:24-27)

²⁵ «Tà twátwa líndrìga ró dhi ki agá kítú mi, mbǎ mi, ìndì bhìbhínyà ì mi. Dì sùrú tíí bvò dri dhi ki togó ki adrè kizà ro lavúlé, àyì ki drì dré adrézó abílé, yìandre dré dra adrélé ru kàgbǎ adrélé kpòrò 'o lavúlé dhi sè. ²⁶ Mòndí ki dra tirì dré, ì dré adrérà'a tà adrèbhá alìle bvò dri dhi ki letè dhi 'á. Angyá ko, rìnyí bhù na dhi ki ru kizí. ²⁷ Dì lókyá nda sè dhi, mòndyá tíí dhi ki Mòndí ni Mv́a ni no adrérà'a alìle ndùrùku ì 'àsè, rìnyí kàdrì be ìndì mìlanzilanzì kàdrì be. ²⁸ Dì tà nda kòdhi ì kòkidhó adrélé ru 'o dre dhi, mì kòtotó àmi àmi ki drì tingá kuru, adrézó gànzi ró. Tàko ko, lókyá Gìká dré dra àmi ki apázó dhi atsa ànyì dre.»

Tà tadhálé figì fa ni tà rú dhi

(À kònò kpà Mátáyò 24:32-35; Márokò 13:28-31)

²⁹ Gò Yésu dré tà kònìdhi ni tàzo àyì dré kúlí alaala sè, tàzoá dhi: «Mì nò rè figì fa túmání fa àruka tíí dhi íbe dhi ì ká! ³⁰ Mì kàdré àyì ki bí no adrérà'a ròle dhi, mì nǎà tàle dhi, yǐgú ànyì dhi be. ³¹ Kókpà kòdhi tíni, lókyá mì dré dra tà nda kòdhi ki nòzo adrérà'a ru 'o dhi tú dhi, lè mì kònì tàle dhi, Gìká ni Opì ànyì káyà dhi. ³² Má adrè tà bàti ta àmi dré: Mòndyá dra adrèbhá lídrì íbe lókyá nda sè dhi ì kitswá dràle tíí drìdrì tà tíí nda ì dré dra ru 'òzo dhi kandrá ko. ³³ Bhù ì bvò be dhi ki akí. Dì, áma kúlí ì kitswá àyìkya tàdzí akílé ko.

³⁴ Mì kònò dóro, mì kòbhàró àmi ki togó adrélé lanzìle gwányá 'òma ni tà sè, wá tsìma ni tà sè, ìndì tà bvò kòndì àdhyà ki kisùma ni tà sè ko, kítú tàbvó tàzo nda kòkiró àmi ngbǒ ró ko. ³⁵ Tàko ko, kítú nda ni atsa mòndyá tíí bvò dri dhi ì dré. ³⁶ Lè mì kàdré dì tàmgà dri, adrélé tà zi Gìká tí lókyá wǎyì sè, mì kòkitswá ró tà tíí adrèbhá alìle nda ki lavú, kitswázó àmi ki totó kanyò àko Mòndí ni Mv́a kandrá.»

³⁷ Kìtú àlo àlo tíí ì sè dhi, Yésu adrè tá tà tadhá tépelò na gò, ngátsi sè dhi, dré adrézó p̄fòle mbàle ayílè kòngó Olivè fa kya dr̄ina. ³⁸ Dì drùbhì kìnó, móndyá tíí dhi ì adrè tá l̄le akódhi ni yi tépelò na.

22

*Yùdàsì ì yi ru kòwánà kàdrì íbe, kòlèferó Yésu àyi drígá
(A kònò kpà Mátáyò 26:14-16; Márokò 14:10-11)*

¹ Yùdà ànzì kì gwányá Mápà tàkú àko dhi àdhya, adrélé kpà rú z̄ile Pásikà dhi adrè tá atsálé ànyi. ² Kòwánà kàdrì ì tátrírí kúlí tadhábhá íbe dhi ì adrè tá láti nda kitswázó Yésu ni p̄fu dr̄ale lùzu ró. Tàko ko, ì adrè tá àyikya móndyá zyandre dhi kì ro.

³ Dì Sàtánà dré f̄izo Yùdàsì adrélé kpà rú z̄ile Ìsikàrìyótà dhi na. Akódhi nda tá Yésu ni lebèbhá mudrì-dr̄ì-r̄ì dhi kì àlo 'ì. ⁴ Gò dré ngàzo l̄le tà ta kòwánà kàdrì íbe ìndì tépelò likíbhá kì kàdrì íbe, í ni Yésu ni lefè àyi drígá ngíni ya dhi ni tà dri. ⁵ Ayi nda ì dré lenzézó tà nda sè gò, ì dré lazízóá dhi, ì ni làfa fe drá. ⁶ Dì Yùdàsì dré ka'izoá gò, kidhózó adrélé lókyá dóro Yésu ni lefèzo àyi drígá dhi ni nda, móndyá zyandre dhi ì kònìró ko.

*A ledé tà Yésu ì dré gwányá Pásikà àdhya ni nyàzo lebèbhá ni íbe
(A kònò kpà Mátáyò 26:17-25; Márokò 14:12-21; Yòwánì 13:21-30)*

⁷ Gwányá Mápà tàkú àko dhi àdhya tú dhi, k̄tú adrézó kábilígyà mvá Pásikà àdhya ni p̄fu dr̄ale mòbòmà ro dhi dré atsázó. ⁸ Dì Yésu dré Pètèró kì mùzo Yòwánì be, tàzoá dhi: «Mì l̄ì ngá ladhí àma dré gwányá Pásikà àdhya ni nyàzo.» ⁹ Ì lizí akódhi tàzoá dhi: «Mí adrè lèá dhi, mà kòlì ladhíá ángwà?» ¹⁰ Dì Yésu logó àyi dré dhi: «Mì kòfì bhàandre na dre dhi, mì ni dr̄ì si agó àlo adrélépi ȳì do l̄idrí na dhi be. Mì dhe akódhi nda bvó, tsàle dzó dré dra f̄izo lána dhi na. ¹¹ Mì kòtà dzó nda ni líyí dré dhi: <Dhya tà tadhálépi dhi adrè ámi lizí: Dzó 'a k̄ile mà dré kitswázó Pásikà nya áma lebèbhá íbe dhi ángwà?» ¹² Dì akódhi nda ni dzó 'a k̄ile kàdrì kurú na dhi ni tadhá àmi dré. A tobhà mísá ì ngá àruka íbe tayílè lána dre. Mì kòladhí ngá àma dré kònàle.» ¹³ Dì ì kòlì dre dhi, ì dré tà tíí nda kì kisúzó ngóro Yésu dré tá tàle àyi dré dhi tíni. Gò ì dré ngá ladhízó kitswázó gwányá Pásikà àdhya ni nya.

*M̄rì ni rúbhá ì kàrì ni be dhi
(A kònò kpà Mátáyò 26:26-30; Márokò 14:22-26; 1 Kòrìtòbhá ì 11:23-25)*

¹⁴ Lókyá kòkitswá dre dhi, Yésu ì dré tsàzo l̄irílè mísá làgàsè túmání akódhi ni àpóstolò mudrì-dr̄ì-r̄ì dhi íbe. ¹⁵ Gò dré tàzoá àyi dré dhi: «Ma tá lovó íbe tò atsálé nyànomvá dhi, mà kònyaró Pásikà kònìdhi túmání àmi íbe áma kizà nyàma kandrá. ¹⁶ Tàko ko, má adrè tàá àmi dré dhi: Má gò vélé nyàá ko, tsàle lókyá tà ni ni dré dra ru 'òzo kitswálé tíí Ḡiká ni Op̄ì na dhi 'á.» ¹⁷ Dì dré kópò adózó, àwoyà fèzo Ḡiká dré gò, tàzoá dhi: «Mì do v̄inò kópò kònìdhi lé ni lanzílè àmi kòfalésè. ¹⁸ Tàko ko, má adrè tàá àmi dré dhi: Má gò vélé v̄inò mvu ko, tsàle lókyá Ḡiká ni Op̄ì dré dra atsázó dhi 'á.»

¹⁹ Dré mápà adózó, àwoyà fèzo Ḡiká dré gò, ñòzoá fèle áyi lebèbhá ì dré gò, tàzoá dhi: «Kònìdhi áma rúbhá má dré adrélé fèle àmi kì tà sè dhi 'ì. Mì nya, ìndì mì kàdré 'òá kònìni adrézó áma tà kisù.»

²⁰ Ngá nyàma àmvolésè dhi, dré kókpà 'òzoá kònìni kópò sè. Adó kópò nda, tàzoá dhi: «Kópò kònìdhi adrè tà tídhí Ḡiká dré bhàle ru ȳizo móndí íbe áma kàrì kutúlépi àmi dré dhi sè dhi ni tà tadhá.

²¹ Di, mì yi rè ká! Dhya adrélépi 'òlè áma lefè kàribhá i drígá dhi adrélíré túmání má be mísá kònìdhi làga. ²² Tà bàti ró dhi, Mónde ní Mvá ní lí dràle ngóro Gíká dré tá tà ní ni bhàle drìdrì dhi tìni. Di, kizà ní ina adrè kàdrì dhya dra Mónde ní Mvá nda ní lefèlepi dhi dré!» ²³ Di ì dré kidhózó adrélé lizíá àyi kòfalésè, ngalè àdhi àyi kòfalé dhi ní tà nda ní 'o ní ya dhi.

Dhya kàdrì lavulé dhi àdhi 'i?

²⁴ Gò Yésu ní lebèbhá nda ì dré dhèzo adrélé tà kayí àyi kòfalésè, nìzoá ngalè dhya kàdrì lavulé àyi kòfalé dhi àdhi 'i ya dhi. ²⁵ Di Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Móndyá bvò kòndi àdhya kí ópí ì adrè àyikya òpì nya àyi dri rìnyí sè. Dhya kàdrìkàdrì àyi drìle dhi ì adrè kpà àyi kí tàndi kí zi mónde kí ledébhá i ró. ²⁶ Di, adrè làá dhi, àmi kí tà kàdrè kònìni ko. Be ró dhi, lè dhya kàdrì lavulé àmi kòfalé dhi kàdrè àmi kí tùgumvá tìni. Lè kpà dhya adrélépi àmi kí drì ko dhi kàdrè tà 'o àmi kí màràbà tìni. ²⁷ Angyá ko, mì adrè kisúá dhi, dhya kàdrì lavulé dhi àdhi 'i: dhya adrélépi ngá nya mísá na dhi, kó ngalè, dhya adrélépi ngá bha nyàle dhi? Zakó tá dhya adrélépi ngá nya mísá na dhi 'i? Di, ma mána àmi kòfalé dhi ngóro dhya adrélépi tà 'o àmi dré dhi tìni. ²⁸ Àmi ró dhi, àmi tá ngbú dhya adrèbhá túmání má be tà dré adrèrà'a áma tabhì dhi 'á dhi 'i. ²⁹ Di má adrè àmi kí bha adrélé òpì nya, ngóro áma Atá dré áma bhàle adrélé òpì nya dhi tìni, ³⁰ mì kàdréró ngá nya ìndì ngá mvu áma mísá làgàsè áma Òpì na. Kònàle dhi, mì ní lírí lírìrà adrézó òpì nya dhi ì drìsè, adrélé Ìsèrélè ànzì kí sùrú mudrí-drì-rì dhi kí tàbvó ta.»

Yésu longó dhi, Péteró ní áyi ga

(A kònò kpà Mátáyò 26:31-35; Mároko 14:27-31; Yòwánì 13:36-38)

³¹ Yésu gò tàá dhi: «Sìmonà, Sìmonà, mí yi rè ká! Sàtánà zi tà Gíká tí, kòfèrò láti í dré àmi kí tabhìzo, ngóro à dré adrélé ngánò kiyá dhi tìni. ³² Di, má zi mána tà Gíká tí mí dré, mí kòtayíró àmi tà ka'ika'ì ko dhi bvò. Di mí kògò agòle má véle dre dhi, mí kòtìmbà àmi adrúpi ì àyi kí tà ka'ika'ì na.» ³³ Di, Péteró tà drá dhi: «Mírì, ma gànzi ró lile bã nya, ìndì lile dràle túmání mí be.» ³⁴ Yésu logó drá dhi: «Péteró, má adrè tàá mí dré dhi: Andrò drìdrì àgólòwa dré dra tsìrà bhèzo dhi kandrà dhi, mí ní áma ga vèsè be na tàzoá dhi, mí ní ma ko.»

Yésu tà áyi lebèbhá i dré dhi, ì kòlotó àyi kitswálé àdzú bhu

³⁵ Yésu gò lizíá àyi tí dhi: «Lókyá má dré tá àmi kí mùzo lile làfa àko, kòmvo àko, ìndì kámókà àzya àko dhi sè dhi, ngá àlo dhi pí tá àmi véle?»* Ì logó dhi: «Kóko.» ³⁶ Akódhi tà àyi dré dhi: «Di, nyànomvá dhi, dhya adrélépi làfa íbe dhi, kòdo làfa nda be. Dhya adrélépi kòmvo íbe dhi, kòdo kpà be. Dhya adrélépi sápi àko dhi, kòlagí áyi kítá kidhì àdhya kitswázó sápi gí í dré. ³⁷ Tàko ko, má adrè tàá àmi dré dhi: Lè tà tisìle áma tà dri Gíká ní Kúlí na kònìdhi kàtsá má rú: <A amú akódhi nàle tátrítrí kúlí ñobhá íbe.>† Tà bàti ró dhi, tà tisìle áma tà dri kòdhi adrè 'òle ru 'o.» ³⁸ Akódhi ní lebèbhá ì gò tàá dhi: «Mírì, sápi rì dhi ì be kònìdhi.» Akódhi logó àyi dré dhi: «Kòdhi kitswá dre.»

Yésu zi tà Gíká tí kòngó Olivè fa kya drìna

(A kònò kpà Mátáyò 26:36-46; Mároko 14:32-42)

³⁹ Yésu kàpfò kònalésè dre dhi, dré lizo mbàle kòngó Olivè fa kya drìna, ànzyà gà dré adrélé 'òle dhi tìni. Akódhi ní lebèbhá ì dré kpà akódhi ní

* **22:35** 22:35 A kònò Lúkà 9:3; 10:4. † **22:37** 22:37 A kònò Esáyà 53:12.

lebèzo. ⁴⁰ Ì kòtsa àrà nda na dre dhi, dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì kàdré tà zi Gíká tí, kòtayíró àmi tà dré tabhìle, àmi ki 'òzo dhèle tàkonzì na dhi ko.»

⁴¹ Gò dré lizo vwàle àyi rúsè ànyìanyì ngóro kírà vîle dhi dré adrélé lèle adhéle dhi pí. Dré dhèzo áyi kórókó titì, tà zizo Gíká tí kònini: ⁴² «Tátá, mí kòlè dhi, mí kòdo kópò kizà àdhya kòdhi má vélésè wà. Dì, mí kò'o tà má dré adrélé lèle dhi kòdhya ko. Be ró dhi, mí kò'o tà mí dré adrélé lèle dhi kòdhya.» [⁴³ Gò ángéló àlo bhù lésè dhi dré agázó akódhi kandrá, rinyí fe drá. ⁴⁴ Yésu ni togó dré adrélé kizà ro lavulé dhi sè dhi, dré gòzo adrélé tà zi Gíká tí togó wáyi sè. Gò kúrì adrélépi apfòle rúásà dhi dré atsázó kàrí tíni, adrélé titìle kìnì mi.]‡

⁴⁵ Akódhi kòzi tà nda akílè dre dhi, dré ngàzo gòle áyi lebèbhá nda i véna, àyi ki kisú adrérà'a ayí ko kizà dré. ⁴⁶ Dì dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì adré ayí ko àdho tà sè? Mì nga adréle tà zi Gíká tí, kòtayíró àmi tà dré tabhìle, àmi ki 'òzo dhèle tàkonzì na dhi ko.»

Yésu ni rùma

(À kònò kpà Mátáyò 26:47-56; Márokò 14:43-50; Yòwánì 18:3-11)

⁴⁷ Gbã kòdhwa, Yésu dré rè dhu adrérà'a tà ta dhi 'á dhi, móndí zyandre dhi ì dré atsázó. Dì dhya rú zìle Yùdásì, Yésu ni lebèbhá mudrí-drì-rì dhi ki àlo dhi adrì tá ìna àyi nì. Gò dré áyi kisízó ànyì Yésu làga, kitswálé akódhi ni kamú. ⁴⁸ Dì, Yésu dré tàzoá drá dhi: «Yùdásì, mí adré tsì Móndí ni Mvã ni kamú, kitswázó akódhi ni lefè kàribhá i drígá bàti?»

⁴⁹ Yésu ni lebèbhá ì kònò tà adrélépi 'òle ru 'o nda dre dhi, ì dré akódhi ni lizízó: «Mírì, mà kòtogá àyi sápi sè wà?» ⁵⁰ Gò àyi ki àlo dré kòwánà ki kàdrì ni màràbà ni bí dríagó lésè dhi ni bvwàzo kàle. ⁵¹ Dì, Yésu dré ìna tàzoá dhi: «Mì tayí! Kòdhi kitswá dre!» Dré agó nda ni bí tabèzo, akódhi ni tidrízó.

⁵² Gò Yésu dré tàzoá kòwánà kàdrì i, tépelò likíbhá ki kàdrì ì ìndì bhàgo atsábhá áyi ru dhi ì dré dhi: «Ma vo kùgú 'i gò, mì dré adrézó alìle sápi íbe ìndì fa íbe kitswálé áma ru ni? ⁵³ Kítú àlo àlo títi ì sè, má adré tá àmi kòfalé tépelò na dhi, mì bhà tá drígá má rú ko. Dì, lókyá kònìdhi àmikya 'i, ìndì dhya adrélépi áyi rinyí tadhá tìnìmvá na dhi àdhya 'i.»

Pétèró gá Yésu rè

(À kònò kpà Mátáyò 26:57-58, 69-75; Márokò 14:53-54, 66-72; Yòwánì 18:12-18, 25-27)

⁵⁴ Gò ì dré Yésu ni rùzo, drìzoá lizo ába kòwánà ki kàdrì ni dzó na. Dì Pétèró adré tá ìna àyi ki lebè lará ro. ⁵⁵ Ayi ki àruka ì turú tá àtsí bhà'álé nda ni kító 'á gò, ì dré lirízó làgásà. Dì Pétèró dré kpà lirízó àyi kòfalé. ⁵⁶ Gò mvátòkó àlo màràbà ro dhi dré akódhi ni nòzo adrérà'a lirílé àtsí mìle. Dré mì tingbózó dríá gò, tàzoá dhi: «Dhya kòndi tá kókpà tùmání Yésu be.» ⁵⁷ Dì, Pétèró dré ìna tà nda ni gàzo rè, tàzoá dhi: «Tòkó, má nì akódhi ko.»

⁵⁸ Gí ko, dhya àzya dré akódhi ni nòzo gò, tàzoá dhi: «Mì kókpà àyi ki àlo 'i.» Dì Pétèró logó dhi: «Kóko, ma 'i ko!»

⁵⁹ Anyìanyì sáà àlo àmvolésè dhi, dhya àzya dré gòzo tàá rinyí sè dhi: «Bàti, dhya kòndi tá tùmání Yésu be! Angyá ko, akódhi kókpà móndí angálépi Gàliláyà lésè dhi 'i.» ⁶⁰ Dì Pétèró logó dhi: «Agó, má nì ngalé mí adré àdho tà ta ya dhi ko!» Gbã lókyá dré adrérà'a tà ta dhi 'á dhi, àgólòwa dré tsirà bhèzo. ⁶¹ Gò Mírì Yésu dré áyi alázó Pétèró ni no dhi. Dì kúlì Mírì dré tá tàle Pétèró dré dhi dré agázó lána. Tà tá dhi: «Ándrò,

‡ 22:44 22:44 Wárágá àruka Gíká ni Kúlì tisizo àyi dri dhi ì léna dhi, à adré 22:43-44 ki kisú ko.

drìdrì àgólòwa dré dra tsírà bhèzo dhi kandrà dhi, mí ni áma ga vèsè be na.» ⁶² Di Pétèró dré pfòzo kivi na gò, ngòle ka'ílè ka'ika'i kizà dré.

A gu Yésu, akódhi ni tswàzo

(A kònò kpà Mátáyò 26:67-68; Márokò 14:65)

⁶³ Di dhya adrèbhá Yésu ni líkí dhi ì adré tá akódhi ni gu, adrézó akódhi ni tswa. ⁶⁴ Ì dré akódhi ni mì dròzo gò, adrézó tàá drá dhi: «Mí tà rè àma dré pròfètà ro dhi, ngalè àdhi sa mi ni ya dhi ká!» ⁶⁵ Di ì adré tá akódhi ni lodhá kanyò kúlí àruka bí dhi ì sè.

Yésu pfò kòwánà ki kàdrì i kandrà bhàgo kàdrì íbe

(A kònò kpà Mátáyò 26:59-66; Márokò 14:55-64; Yòwánì 18:19-24)

⁶⁶ Ngá kòwa dre dhi, Yúdà ànzì ki bhàgo kàdrì i, kòwánà kàdrì i ìndì tátrítrí kúlí tadhábhá íbe dhi, ì dré ru kimózó kònàle. Gò Yésu ni drìzo pfòle àyi nda ì kandrà. ⁶⁷ Di ì dré tàzoá drá dhi: «Mí kàdré Mèsiyà 'i bàti dhi, mí tà rè àma dré ká!» Yésu logó àyi dré dhi: «Má kòtà tà nda àmi dré dhi, mì kitswá ka'íá ko. ⁶⁸ Má kòlízí kpà tà àmi tí dhi, mì kitswá tàdzí kúlí logó ko. ⁶⁹ Di, kidhólé nyànómvá dhi, Móndí ni Mvá ni lírì adrélé Gìkà rìnyí líyí ni dríagó lésè.» ⁷⁰ Di àyi títi nda ì lízì tíá dhi: «Mì di mína Gìkà ni Mváagó 'i?» Yésu logó àyi dré dhi: «Àmi ki tàndi mì tà kyá tàle dhi, ma 'i dhi.» ⁷¹ Di ì tà dhi: «Mà ni di go vélé móndí àruka kitswábhá tà ta akódhi rú dhi ki nda àdho tà sè? Ama ki tàndi, mà yi kúlí apfòlepi akódhi ni tàndi sílésè dhi dre!»

23

Yésu pfò Pilátò kandrà

(A kònò kpà Mátáyò 27:1-2, 11-14; Márokò 15:1-5; Yòwánì 18:28-38)

¹ Gò àyi títi ru kimóbhá nda ì dré ngàzo Yésu ni dri lizo ába Pilátò, Rómà ki gùvèrènerè kandrà. ² Gò ì dré dhèzo adrélé Yésu ni asíkì, adrézó tàá dhi: «Mà kisú dhya kònàdhi adrèrà'a àma ki sùrú ni kodzó ligílé. Akódhi adrè ína Kàyisàrà ni mèdáyì gìma logá móndí ì dré. Adré kpà àyi tàndi ni zi Mèsiyà ro, ìndì ópí ro.» ³ Di Pilátò dré lízìzóá Yésu tí dhi: «Mì, mì ópí Yúdà ànzì kya 'i?» Yésu logó drá dhi: «Àmi tàndi mí tà dre.» ⁴ Gò Pilátò dré tàzoá kòwánà kàdrì i dré, móndyá zyandre íbe dhi: «Má kisú mána tà àlo tà bhàzo agó kònàdhi dri dhi ko.» ⁵ Di, ì gò àyikya tàá rìnyí sè dhi: «Akódhi adrè móndí zyandre dhi ki kodzó ligílé tà dré adrélé tadhálé dhi ì sè. Adré 'oá kònìni Yúdà ànzì ki bvò 'ásè títi, kidhólé Gàlílàyà lésè atsálé kònwa Yèrúsalémà 'a.»

⁶ Pilátò kòyi tà nda dre dhi, dré lízìzóá ngalè Yésu móndí angálépi Gàlílàyà lésè dhi 'i yà dhi. ⁷ Kòyi tàle dhi, akódhi tá ópí Èródè ni rìnyí zàle dhi dre dhi, dré akódhi ni mùzo Èródè véna. Angyá ko, akódhi nda tá Yèrúsalémà 'a lókyá nda sè.

Yésu pfò Èródè kandrà

⁸ Èródè kònò Yésu dre dhi, dré lenzézó lavúlé. Tàko ko, yi tá Yésu ni rúbí kíno gò, adrézó akódhi ni le nòle tò. Adré tá mì bha kitswálé akódhi ni no tà àlo líndrìga ró dhi ni 'orà'a. ⁹ Di dré akódhi ni lízìzó tà bí dhi ì sè. Di, Yésu logó ína drá kúlí àlo ko. ¹⁰ Kòwánà kàdrì i tátrítrí kúlí tadhábhá íbe dhi ì totó tá àyi kònàle adrélé akódhi ni asíkì rìnyí sè. ¹¹ Di Èródè ì sòdá ni íbe dhi ì dré kpà akódhi ni ayízèzo, adrézó akódhi ni gu. Gò ì dré kánzó aveave asózó rúá, gòzo akódhi ni mu Pilátò véna. ¹² Di kítú nda sè dhi,

Eródè i Pìlátò be atú adrébhá tá kàrìbhá ro dhi i, ì dré atsázó véle arúpi ró.

A ñò tà Yésu dri kitswálé dràdrà sè

(A kònò kpà Mátáyò 27:15-26; Márokò 15:6-15; Yòwánì 18:39-19:16)

¹³ Gò Pìlátò dré kòwánà kàdrì ki azizó, Yúdà ànzì ki dri kobhá íbe, ìndì mónnyá zyandre íbe, ¹⁴ tàzoá àyi dré dhi: «Mì adrì àmikya agó kònìdhi alìzo ába má véle tàzoá dhi, adré móndí ki kodzó ligílé. Dì, mì yi rè ká! Má lizí tá akódhi àmi kandrà gò, má dré mána tà mì dré adrézó akódhi ni asíkí ásà dhi ni kisúzó vélána ko. ¹⁵ Eródè kisú kpà tà àlo vélána ko. Angyá ko, logó akódhi àma véle. Dì dhya kònìdhi 'o tà àlo kitswálépi dràdrà sè dhi ko. ¹⁶ Asà dhi, má ni akódhi ni 'o bhwàle gò, trìzoá lìle.» [¹⁷ *]

¹⁸ Dì àyi títi nda ì dré ngàzo kúlí loyó tàzoá dhi: «Mí kò'o dhya kòdhi dràle! Mì kàtrì àma dré Bàrábà kòdhya!» ¹⁹ (A bhe tá Bàrábà nda bádzó na, móndí ki kodzoma ligílé bhàandre nda 'á dhi ni tà sè, ìndì móndí pfùma ni tà sè.) ²⁰ Pìlátò dré gòzo tódhyá tàá àyi dré dhi, í lè tá ína Yésu ni trìle. ²¹ Dì ì dré ngàzo adrélé tetrélé, adrézó loyóá dhi: «Mí tidí akódhi fa kipakipa dri! Mí tidí akódhi!» ²² Pìlátò dré gòzo tàá àyi dré vèsè ni na sè dhi: «Akódhi 'o àdho tà kònzì 'i? Má kisú mána tà àlo kitswálépi dràdrà sè dhi vélána ko. Asà dhi, má ni akódhi ni 'o bhwàle gò, trìzoá lìle.» ²³ Dì, ì dré àyikya gòzo tetrélé rìnyí sè tàzoá dhi, à kòtidí akódhi fa kipakipa dri gò, àyi ki kúlí dré lavúzó.

²⁴ Dì Pìlátò dré tà ì dré adrélé zìle nda ni ka'izo 'òle àyi dré. ²⁵ Dré Bàrábà, bhèle tá bádzó na móndí ki kodzoma ligílé dhi ni tà sè ìndì móndí pfùma ni tà sè nda ni trìzo, ngóro ì dré adrélé zìle dhi tíni. Dré Yésu ni fèzo àyi drígá, ì kò'oró ngóro ì dré adrélé lèle dhi tíni.

Yésu ni tidima fa kipakipa dri dhi

(A kònò kpà Mátáyò 27:32-44; Márokò 15:21-32; Yòwánì 19:17-27)

²⁶ Ì dré tá adrérà'a Yésu ni dri lizo ába dhi 'á dhi, ì dré agó àlo rú be Símónà angálépi Kirénè lésè dhi ni nòzo adrérà'a agòle amvú lésè.† Dì ì dré akódhi nda ni ruzo, fa kipakipa bhàzo dríá gò, akódhi ni 'òzo fa nda ni do lizo ába Yésu vèsè.

²⁷ Móndí zyandre lavulé dhi ì adré tá lìle Yésu vèsè. Ayi nda ì kòfalé dhi, tòkò àruka ì adré tá àwó ngo, adrézó tongólé Yésu ni tà sè. ²⁸ Dì Yésu dré àyi alázó tàá àyi dré dhi: «Àmi ànzitòkó Yèrúsalmà àdhya ni i, mì kòngo má sè ko. Be ró dhi, mì kàdré àmikya ngòle àmi ki tàndì i sè, ìndì àmi ki ànzì i sè. ²⁹ Angyá ko, lókyá adrélépi alìle dhi sè dhi, à ni tàá dhi: «Kólénzé tòkò kóndó ro tìbhá ko, ìndì bà febhá ànzimvá ì dré ko dhi ì dré!» ³⁰ Lókyá nda sè dhi, móndí ki tàá kòngó kàdrìkàdrì ì dré dhi: «Mì kàdhé àma dri wà!» adrézó kpà tàá kòngó tsàtsà ì dré dhi: «Mì kàbvù àma wà!»‡

³¹ Tàko ko, à kàdré 'òá kònìni fa lídrì ro dhi rú dhi, àdho tà ni dì véle atsá fa à'yo ró dhi rú dhi nì?»

³² A adrì tá kpà àgo rì drìkònzìbhá ro dhi ì pfùle dràle túmánì Yésu be.

³³ Ì kòtsa àrà adrélé zìle Drífà ro dhi na dre dhi, ì dré Yésu ni tidízó fa kipakipa dri. Ì dré kpà drìkònzìbhá rì nda ki tidízó fa àruka ì drìsè, àlo ni Yésu ni dríagó lésè, àzya ni lídzí ni lésè. ³⁴ Gò Yésu dré tàzoá dhi: «Tátá,

* **23:17** 23:17 Wárágà àruka Giká ni Kúlí tisìzo àyi dri drìdrì dhi ì léna dhi, à adré kúlí kòni ki kisú kònwa ko: [Adrè tá lèá dhi, Pìlátò kòtrì móndí àlo 'ìle bádzó na dhi àyi dré gwányá Pásikà àdhya tú.] † **23:26** 23:26 «Kirénè» kònìdhi tá bhàandre bvò Libiyá àdhya lé, bvò kàdrì Afrikà àdhya lé dhi 'i. ‡ **23:30** 23:30 A kònò Oséyà 10:8.

mí kòtrì àyi kì tàkonzì. Angyá ko, ì nì tà ì dré adrélé 'òle dhi ko.» Gò sòdá ì dré akódhi ni kítá kì lanzízó àyi kòfalésè dzègé sè.§

³⁵ Mòndyá zyandre nda ì totó tá àyi adrélé tà nda ni no. Yúdà ànzì kì kàdrì ì adré tá àyikya Yésu ni gu, adrézó tàá dhi: «Akódhi tidrí mómí àruka ì 'í. Di kàdré Mèsíyà Gíká dré zìle dhi 'ì bàti dhi, kòtidrí àyi tàndì wà!» ³⁶ Sòdá ì adré tá kpà akódhi ni gu. Ì kisi tá àyi ànyì akódhi làga, vìnègàrì fe drá, ³⁷ tàzoá dhi: «Mí kàdré ópí Yúdà ànzì kya 'ì bàti dhi, mí tidrí ámi tàndì wà!» ³⁸ A di tá wárágà tà tisìzo dríá dhi akódhi drìle. A tisì tá dhi: «Kònìdhi ópí Yúdà ànzì kya 'ì.»

³⁹ Drìkònzìbhá tidíle Yésu làga nda kì àlo adré tá kpà akódhi ni lodhá, adrézó tàá dhi: «Mí mína Mèsíyà 'ì ko? Mí tidrí di àma tùmání ámi tàndì be wà!» ⁴⁰ Di, drìkònzìbhá àzya dré ína lawàzo dríá, tàzoá dhi: «À nò kó tà kitswálèpi dràdrà sè dhi mí dri akódhi àdhya tìni dhi, mí adré di mína Gíká ni ro ko àdho tà sè? ⁴¹ Ama ró dhi, à nò tà àma dri gyàgya. Mà adré àmakya tà kitswálèpi tà mà dré 'òle dhi ì sè dhi ni kisú. Di, dhya kònìdhi 'ò ína tà kònzì àlo dhi ko.» ⁴² Gò dré tàzoá dhi: «Yésu, lókyá mí dré dra fìzo ámi òpì na dhi tú dhi, mí kòtivì ma ko.» ⁴³ Yésu logó drá dhi: «Má adré tà bàti ta mí dré: Àndrò, mà ni adré tùmání mí be paràdísò na.»

Yésu ni dràma

(À kònò kpà Mátáyò 27:45-56; Mároko 15:33-41; Yòwánì 19:28-30)

⁴⁴ Anyiànyì kítú rírì sè dhi, tìnimvá dré bvò ni mǐ dòzo wǎyi, tsàle sáà na kítú rírì àmvolésè dhi na. ⁴⁵ Tàko ko, kítú tayí tá ína ngá kazama. Gò kítá 'ìle tépelò ni 'a lakízó dhi dré lasízó 'a be rì. ⁴⁶ Gò Yésu dré liyízó kúlí 'u'ù sè tàzoá dhi: «Tátá, má tayí áma lídrì mí drígá.» Kòtà tà nda dre dhi, dré dràzo.

⁴⁷ Rómà kì sòdá kì kàdrì kònò tà títi lavúbhá nda ì dre dhi, dré Gíká ni rú bhàzo kùle, tàzoá dhi: «Dhya kòdhi tá ína mómí gyàgya 'ì bàti!» ⁴⁸ Mòndyá zyandre títi ru kimóbhá tà nda ni no dhi ì kònò tà lavúbhá nda ì dre dhi, ì dré ngàzo nzìle àyi kì agá dibe kizà dré. ⁴⁹ Di, mómíyá títi Yésu ni nibhá dhi ì tùmání tòkó akódhi ni lebèbhá Gàliláyà lésè dhi íbe dhi ì totó tá àyi adrélé tà nda kì no lará ro.

Yésu ni rúbhá bhàma mógó na dhi

(À kònò kpà Mátáyò 27:57-61; Mároko 15:42-47; Yòwánì 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Yúdà ànzì kì bhàgo kàdrì ì kòfalé dhi, agó àlo rú be Yèséfà angálèpi Àrìmátáyà, bhàandre àlo Yùdáyà le dhi lésè dhi tá be. Di, akódhi nda ka'ì tá ína tà bhàgo àruka títi dhi ì dré ru yìzo 'òzoá dhi ko. Akódhi tá mómí dóro ìndì gyàgya, adrélèpi Gíká ni Opì letè nòle dhi 'ì. ⁵² Di dré lizo Pìlátò véna Yésu ni rúbhá zi tíá. ⁵³ Pìlátò kòka'ì dre dhi, Yèséfà dré lizo rúbhá nda ni tírì fa kipakipa drìlèsè, lambézóá kítá kemve sè gò, lizo bhàá mógó àlo gàle kírà na, àbvò bhàzo lána rè ko dhi na. ⁵⁴ Kítú nda tá kítú adrézó tà ledé sàbátù kandrá dhi 'ì. Di sàbátù adré tá 'òle kidhólé.

⁵⁵ Tòkó alìbhá tá Gàliláyà lésè tùmání Yésu be nda ì lebè tá Yèséfà gò, ì dré mógó nda ni nòzo, ìndì à bhà Yésu ni rúbhá lána ngíni ya dhi ni nòzo. ⁵⁶ Di ì dré gòzo nzìle gò, dò tàdzí be dóro amúlé málásì be dhi ni ladhí. Di sàbátù tú dhi, ì dré lovózó ngóro tátrítrí kúlí dré adrélé tàle à kò'o dhi tìni.

§ 23:34 23:34 A kònò Longó ì 22:19.

24

Yésu ni ngàma dràdrà 'ásè dhi

(A kònò kpà Mátáyò 28:1-10; Márokò 16:1-8; Yòwánì 20:1-10)

¹ Kítú ni àlo pòsò àdhyà sè dhi, tòkò nda ì dré ngàzo drùbhì kínó dò tàdzí be dóro ì dré tá ladhílé nda ni do lizo ába mógó na. ² Ì kòtsa dre dhi, ì dré kisúzóá dhi, à li kírà mógó nda tísè dre. ³ Dì, ì dré fizo lána dhi, ì kisú àyikya Mírì Yésu ni rúbhá ko. ⁴ Ayi ki drì dré adrérà'a abílè tà nda sè dhi 'á dhi, àgo rì kítá lagulagu ró dhi ki asóbhá dhi ì dré agázó àyi kandrá. ⁵ Dì tirì dré gàzo tòkò nda ì léna bí gò, ì dré tandizo mibhalé bha kìnì na ró. Dì, àgo nda ì dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì adrè dhyà lídrì ro dhi ni nda àbvò ì kòfalé àdho tà sè? ⁶ Akódhi kònwa yókódhó. Nga ína dràdrà 'ásè dre! Mì kisù rè tà dré tá tàle àmì dré, dré rè dhu adrérà'a Gàliláyà na dhi 'á dhi ká. ⁷ Akódhi tà tá dhi: <Adrè leá dhi, à kòlefè Mòndí ni Mvá tàkonzìbhá ì drígá, akódhi ni tidízó dràle fa kipakipa dri gò, kítú ni na sè dhi, akódhi dré ngàzo dràdrà 'ásè.» ⁸ Dì kúlí dré tá tàle nda ì dré agázó àyi léna.

⁹ Dì ì kàgò mógó lésè dre dhi, ì dré tà títi nda ki titízó àpòstolò mudrì-drì-àlo dhi ì dré, móndyá àruka títi dhi íbe. ¹⁰ Tòkò nda ì tá: Màríyà Màgàdàlénè, Yòwánà, Màríyà Yàkóbhò ni andre, tsàle tòkò àruka ì. ¹¹ Dì, tà ì dré titílé nda ì sù tá ngóro kúlí azaaza ì tíni àpòstolò nda ì bina gò, ì dré ka'izoá ko. ¹² Dì, Pètèro dré ína ngàzo ràle mógó na. Kòtsa tandile ngá no dre dhi, dré ngbà 'í kítá kàtswákàtswa dhi ki nòzo kòdhya. Dì akódhi ni líndrì dré gàzo gò, dré gòzo nzìle í bhàna, adrélè lizíá í léna ngalè àdho tà 'o tá ru ni ya dhi.

Yésu ni lebèbhá rì dhi ì Emáwù ni láti na
(A kònò kpà Márokò 16:12-13)

¹³ Gbã kítú nda sè dhi, Yésu ni lebèbhá ki rì dhi ì adrè tá lile bhà àlo rú be Emáwù dhi na. Bhà nda vwà tá Yèrúsalmà rúsè dhi ànyíànyì kílóméterè mudrì-drì-àlo. ¹⁴ Ì adrè tá tà títi lavúbhá Yèrúsalmà na dhi ki tití. ¹⁵ Ì dré tá adrérà'a tà ta ìndì tà kayí àyi kòfalésè dhi 'á dhi, Yésu ni tàndì dré àyi kisízó ànyì àyi làga gò, ì dré adrézó lile túmánì àyi íbe. ¹⁶ Dì, à kikí tá àyi ki mì, ì kòkìtswáro nǎ akódhi àdhi 'i ya dhi ko.

¹⁷ Yésu dré àyi ki lizízó tàzoá dhi: «Mì adrè tá àdho tà títi àmì kòfalésè, mì dré adrérà'a atsí to dhi 'á dhi?» Dì ì dré àyi ki kikízó gò, àyi ki mibhalé dré adrézó kizà ro lavúlé. ¹⁸ Ayi ki àlo rú be Kèlèyópà dhi dré logózóá drá dhi: «Mòndyá títi adrèbhá tá Yèrúsalmà na dhi ì kòfalé dhi, mì ngbà 'í móndí àlo tà lavúbhá kònale kítú kòni ì sè dhi ki nǎlepi ko dhi 'i?» ¹⁹ Yésu lizí dhi: «Àdho tà 'i?» Ì logó drá dhi: «Tà atsábhá Yésu, Nàzàrétà lésè dhi rú dhi 'i. Akódhi tá pròfètà rǎnyì ró kúlí tàma sè ìndì tà 'òma sè Gíká kandrá ìndì móndyá títi ì kandrá dhi 'i. ²⁰ Dì, kòwánà kàdrì ì àma ki drì kobhá íbe dhi ì lefè tá àyikya akódhi, à kòbhàro tà akódhi dri kitswále dràdrà sè. Gò ì dré akódhi ni tidízó fa kipakipa dri. ²¹ Mà adrè tá àmakya mì bha kisúzóá dhi, kònò akódhi ni tá Ìsèrélè ànzì ki apá ni. Kòdhi íbe dhi, àndrò kònìdhi, kítú ni na tà títi lavúbhá nda ì àmvolésè dhi 'i. ²² Dì tòkò àruka àma kòfalé dhi ì tígá àma ki líndrì tà tàndì ró. Ì lǎ tá drùbhì kínó mógó na. ²³ Dì, ì kisú àyikya akódhi ni rúbhá ko. Gò ì dré agòzo longóá àma dré dhi, ángéló ì agá tá àyi kandrá tàà àyi dré dhi, Yésu be lídrì ro. ²⁴ Dì àma ki arúpi àruka ì dré lizo mógó na gò, ì dré tà nda ni kisúzó ngóro tòkò nda ì dré tá tàle dhi tíni. Dì, ì nò àyikya akódhi ko.»

²⁵ Dì Yésu tà àyi dré dhi: «Á! Àmì móndí azaaza ró ni ì, mì adrè tà títi pròfètà ì dré longolé dhi ki ka'ì mbèlè ko! ²⁶ Adrè tá leá dhi, Mèsíyà kònnya

kizà làsú be kònini gò, kòfiró áyi m̀ilanzĩlanzi na dhi ko?» ²⁷ Gò Yésu dré tà títi tisile áyi tà dri Gĩká ni Kúlí na dhi ki àndu ngìzo àyi dré, kidhólé Mósè ni búkù i lésè pròfétà títi dhi kya íbe.

²⁸ Ì kòtsa ànyi bhà ì dré tá adrézó lile lána dhi làga dre dhi, Yésu dré áyi 'òzo ngóró í adré tá lavulé na t́ini. ²⁹ Di, ì dré akódhi ni ti lizizó tà t̀andi ró t̀azoá dhi: «Mí kàdré r̀e t̀umáni àma íbe. Kítú ndĩ dre, ìndi ngá adrè anilé.» Di dré fizo dzó na adrélé àyi íbe.

³⁰ Ì kòlirí t̀umáni mísá làgàsè dre dhi, Yésu dré m̀apà adózó, tà tani zizo driá Gĩká tí gò, ñozoá adrélé f̀ele àyi dré. ³¹ Gbã kòdhwa, àyi ki m̀i dré ru nzizo gò, ì dré akódhi ni nizo. Di, dré ína tavizo àyi m̀ilésè. ³² Gò ì dré t̀azoá àyi kòfalésè dhi: «Àma ki togó adré tá zakó àtsi ró, dré tá adrèrà'a tà ta àma dré láti na, adrézó tà Gĩká ni Kúlí na dhi ki àndu ngi àma dré dhi 'á!»

³³ Gbã lókyá nda sè dhi, ì dré ngàzo gòle Yèrúsalmà na. Ì kòtsa dre dhi, ì dré Yésu ni lebèbhá mudrí-dri-àlo ru kimóbhá m̀ondí àruka íbe dhi ki kisúzó. ³⁴ Àyi nda ì dré t̀azoá dhi: «Bàti, Mírì nga dràdrà 'àsè dre! Agá ina Pétèró kandrá!» ³⁵ Gò àyi r̀iti nda ì dré tà títi lavúbhá láti na dhi ki titizó àyi dré. Ì tití tá kpà, ì nĩ tá Yésu àdhi 'i ya dhi, dré tá adrèrà'a m̀apà ño dhi 'á.

Yésu agá áyi lebèbhá i kandrá

(A kònò kpà Mátáyò 28:16-20; Mároko 16:14-18; Yòwànì 20:19-23; Tà 'òle dhi i 1:6-8)

³⁶ Ì dré r̀e dhu adrèrà'a tà nda ki ta dhi 'á dhi, Yésu ni t̀andi dré agázó áyi totó àyi kòfalé gò, tàá àyi dré dhi: «Tà k̀idrík̀idri k̀adré àmi íbe!» ³⁷ Di àyi ki líndrí dré g̀azo tirí dré gò, ì dré adrézó kisúá dhi, ì adrè m̀ondí líndrí no kòdhya. ³⁸ Di, Yésu dré t̀azoá àyi dré dhi: «Àmi ki dri adrè abíle àdho tà sè? Mì adrè kpà tà kayí àmi léna àdho tà sè? ³⁹ Mì nò r̀e àma drígá i àma pá íbe ni i ká. Kònìdhi àma t̀andi 'i! Mì tabè ma atógyàzoá dhi, m̀ondí líndrí zã íbe ìndi fà íbe, ngóró m̀i dré adrélé nòle má dré adrézó ába kòndi t́ini dhi ko.» ⁴⁰ Kòtà tà nda dre dhi, dré áyi drígá ki tadházó áyi pá íbe àyi dré. ⁴¹ Di, ì kitswá tá àyikya tà nda ni ka'ĩ dhu r̀e ko togó k̀ini dré ìndi líndrígá dré. Di Yésu dré lizizóá dhi: «Àmi ngá nyàle dhi íbe kònwa?» ⁴² Di ì dré kosyá ì dré libhíle dhi ni àmbí f̀ezo drá. ⁴³ Gò dré d̀ozoá nyàle àyi mi.

⁴⁴ Di dré t̀azoá àyi dré dhi: «Mà dré tá adrèrà'a t̀umáni àmi íbe dhi 'á dhi, má tà tá tà kòni i àmi dré: <Adrè leá dhi, tà títi tisile àma tà dri Mósè ni t̀atrítrí kúlí na, pròfétà ki búkù i 'àsè, ìndi Yúdà ànzi ki Longó i 'àsè dhi ì kò'o ru.» ⁴⁵ Gò dré àyi ki tògyá nzizo, ì kòniró tà tisile Gĩká ni Kúlí na dhi ki àndu be dhi bvó. ⁴⁶ Dré t̀azoá àyi dré dhi: «À tisi tá tà kòni i: Mèsíyà ni kizà nya dràzo gò, kítú ni na sè dhi, dré ngàzo dràdrà 'àsè. ⁴⁷ A tisi kpà dhi, à ni kúlí longó akódhi ni rú sè sùrú títi ì dré kidhólé Yèrúsalmà na t̀azoá dhi, ì kòladzá àyi ki togó, Gĩká kòtriró àyi ki tàkonzì i be dhi bvó. ⁴⁸ Àmi dhya tà nda kòdhi ki nobhá m̀i sè, ìndi yibhá bíbhálé sè dhi 'i. ⁴⁹ Mì yi r̀e ká! Má ni mána Tírí Lólo àma Atá dré lazíle dhi ni amù àmi dré. Di àmi ró dhi, m̀i kàdré adrélé bhàandre 'á, tsàle lókyá r̀inyí apfòlepi bhù lésè nda dré dra àmi ki asózó dhi 'á.»

Yésu mbà bhù na áyi lebèbhá i misè

(A kònò kpà Mároko 16:19-20; Tà 'òle dhi i 1:9-11)

⁵⁰ Gò Yésu dré àyi ki drizo lizo àyi íbe tsàle ànyi Bètàníyà làga. Dré drígá tingázó kurú na, tà tani zizo Gĩká tí àyi dri. ⁵¹ Di dré adrèrà'a tà tani zi àyi dri dhi 'á dhi, dré àyi ki tayízó gò, Gĩká dré akódhi ni d̀ozo bhù na. ⁵² Di ì

dré àyíkya ledhézó àyì kì kórókó tíì akódhì nì lindrì bhàzo gò, ì dré gòzo Yèrúsalmà na kólénzé be bǐ. ⁵³ Dì kítú àlo àlo tíí ì sè dhì, ì adré tá tépelò na, adrélé Gìká nì rú bha kùle landè àko ró.

Rúbí Tani Yòwánì dré tisìle dhi

Búkù kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Dhya búkù kònìdhi ni tisìlepi dhi tá Yòwánì 'i. Akódhi nda tá àpóstolò kì àlò 'i. Vèsè be bí, àyi Pètèró íbe ìndì Yàkóbhò be dhi i tá ànyi Yésu làga. Búkù kònìdhi léna dhi, Yòwánì adrè áyi zi «Yésu ni lebèlepi dré lèle tò dhi» ró. Yòwánì ni tàndì tadhá tà í dré búkù kònìdhi ni tisìzo ásà dhi kònìni: «Di, à tisì tà kòdhi i, mì kòka'író dhi, Yésu Mèsíyà 'i, ìndì Gìká ni Mvágó 'i gò, àmi kì tà ka'ika'í nda sè dhi, mì kàdréro lídrì íbe akódhi léna be dhi bvó.» (A kònò 20:31.)

Búkù Yòwánì dré tisìle kònìdhi twá búkù na àruka Rúbí Tani ni tà dri dhi i rúsè. Kidhoma ni léna dhi, Yòwánì adrè Gìká ni tà àndu ngì, adrézó tadhá dhi, Yésu Gìká ni Kúlí adrélèpi tá ngbú tùmání Gìká be, ìndì adrélèpi ína Gìká ro dhi 'i (1:1). Kúlí nda atsá tá móndí ro gò, dré bhà mòzo àma kòfalé adrézó tùmání àma íbe (1:14). Búkù kònìdhi léna dhi, Yòwánì adrè tà twátwa líndrìga ró Yésu dré 'òle dhi kì tití, tadházóá dhi, akódhi Mèsíyà 'i, ìndì Gìká ni Mvágó 'i káyà dhi. Yésu adrè kpà áyi tàndì ni zi «mápà adrélèpi lídrì fe dhi» ró (6:35, 48), «ngádra adrélèpi ngá kazá móndyá bvò àdhya i dré dhi» ró (8:12; 9:5), «kábílìgyà líkìlèpi dóro dhi» ró (10:11, 14), «dhya adrélèpi móndí kì tingá dràdrà lésè, ìndì adrélèpi lídrì fe àyi dré dhi» ró (11:25), «lāti» ró, «tà bàti» ró, ìndì «lídrì» ro (14:6). Di Yòwánì adrè móndí zyandre dhi i ka'í tá Yésu atsázó akódhi ni lebèbhá i ró ngìni ya dhi ni tití. Di, móndí àruka i gá àyikya akódhi ni ka'ima.

Yòwánì adrè tà bí Yésu dré 'òle ìndì tàle áyi lebèbhá kì kodzózó ìndì àyi kì togó tindrìzo ngátsi áyi dràma kandrà dhi sè dhi kì tití (13-16). Adré kpà tà Yésu dré zìle Gìká tí áyi tàndì dré ìndì áyi lebèbhá i dré dhi kì tití (17).

Yòwánì adrè tadhá ngádra 'á dhi, Gìká adrè móndyá tití adrèbhá Yésu ni ka'í dhi kì tidrí, i kàdréro lídrì kóná vèsè kólyá dhi íbe. Kòdhi adrè tàà dhi, àyi nda i dré dhi, lídrì kóná vèsè kólyá nda kidhó dre.

Tà kàdrìkàdrì búkù kònìdhi léna dhi kì atìma

- 1) Yésu Krísto, Gìká ni Kúlí 'i (1:1-18)
- 2) Yòwánì Bátisimò fèlepi, ìndì Yésu ni lebèbhá drìdrì dhi i (1:19-51)
- 3) Yésu ni àzì móndí i kòfalé dhi (2:1-12:50)
- 4) Yésu ni pòsò kùdù, ìndì akódhi ni dràma (13:1-19:42)
- 5) Yésu ni ngàma dràdrà 'ásè dhi, ìndì akódhi ni agama akódhi ni lebèbhá i kandrà dhi (20:1-21:25)

Yésu Krísto, Gìká ni Kúlí 'i

¹ Ngá wáyi dhi kì bhàma kandrà dhi, Kúlí tá be. Kúlí nda tá tùmání Gìká be, ìndì Kúlí nda tá Gìká 'i. ² Akódhi tá tùmání Gìká be drìdrì ngá wáyi dhi kì bhàma kandrà.

³ Gìká 'o tá akódhi ngá wáyi dhi kì bha dhi kòdhya. Di ngá àlò bhàle akódhi àko dhi yókódhó. ⁴ Lídrì tá akódhi léna, ìndì lídrì nda tá ngádra 'i móndí i dré. ⁵ Ngádra nda adrè kòle tìnìmvá na, ìndì tìnìmvá kitswá akódhi ni lavú bwà ko.

⁶ Gìká amù tá dhya àlò rú be Yòwánì dhi. ⁷ Akódhi nda alì ngádra nda ni tà longó, móndyá wáyi dhi i kòka'író ásà be dhi bvó. ⁸ Yòwánì ni tàndì tá ngádra nda 'i ko. Di, akódhi alì ína ngádra nda ni tà longó. ⁹ Tàko ko, ngádra bàti adrélèpi ngá kazá móndyá wáyi i dré dhi, adrè tá alìle bvò le.

10 Di dhya adrélépi Kúlí 'i nda alì tá adrélé bvò le. Di, tágba Giká dré akódhi ni 'òzo bvò nda ni bha dhi, mónnyá bvò nda àdhya ì nǐ akódhi ko. 11 Akódhi atsá áyi tándi ni mónnyá i vélé. Di, mónnyá akódhi àdhya nda ì ka'í àyikya akódhi ko. 12 Tágba kònini dhi, mónnyá wáyi akódhi ni ka'ibhá, akódhi ni dòzo àyi ki togó na dhi ì dré dhi, akódhi fè rǐnyí ì dré atsázó Giká ni ànzi ì ró. 13 A ti ànzi nda ì ngóro móndí ì dré adrélé ànzi ti dhi tǐni ko, ngóro móndí ì dré adrélé tà le 'òle dhi tǐni ko, ìndì agó dré adrélé tà le 'òle dhi tǐni ko. Be ró dhi, Giká ti àyi atsálé áyi ànzi ì ró dhi nì.

14 Dhya adrélépi Kúlí 'i nda atsá tá móndí ro gò, dré bhà mòzo àma kòfalé adrézó túmání àma íbe. Mà nò akódhi ni mìlanzìlanzì 'í. Mìlanzìlanzì nda, mìlanzìlanzì Giká ni Mvágó àlo kwákwá nda dré kisulé áyi Atá véna dhi 'i. Akódhi ga togó tani sè bí, ìndì tà bàti sè bí.

15 Di Yòwánì longó tá akódhi nda ni tà ngádra 'á móndí ì dré. Akódhi loyó kúlí tàzoá dhi: «Kòndhi dhya má dré tá tà ni ni tàzo dhi 'i. Má tà tà dhi: <Dhya adrélépi adhéle má bvó dhi kàdrì áma lavú. Tàko ko, áma tirà ko dhi 'á dhi, akódhi tá ína be.>»

16 Akódhi nda ni togó tani kàdrì lavulé dhi sè dhi, àma títi, mà kisú tà tani tà tani àzya dri. 17 Tàko ko, Giká longó tá áyi tǎtrǐtrǐ kúlí Mósè tí. Di, fè Yésu Krísto áyi togó tani tadhá áyi tà bàti be dhi kòdhya. 18 Dhya àlo nò tàdzí Giká ko. Di, akódhi ni Mvágó àlo kwákwá adrélépi ína Giká ro, ìndì adrélépi áyi Atá làga nda, 'o Giká móndí ì dré nǐle dhi nì.

Yòwánì Bàtisimò fèlepi longó Yésu ni tà

(A kònò kpà Mátáyò 3:1-12; Mároko 1:1-8; Lúkà 3:1-18)

19 Yúdà ànzi ki kàdrì Yèrúsalmà na dhi ì dré kòwánà ki mùzo Léví íbe lǐle Yòwánì véna dhi, áyi nda ì lizí tá akódhi tí dhi: «Mì àdhi 'i?» 20 Di akódhi gà kúlí logoma áyi tí dhi ko. Di, tà ína ngádra 'á dhi: «Ma Mèsíyà 'i ko.»* 21 Í gò lizíá tíá dhi: «Mì dì mína àdhi 'i? Mì Èlíyà 'i?» Akódhi logó dhi: «Kóko, ma Èlíyà 'i ko.» Í gò lizíá dhi: «Mì Pròfétà tá tà ni ni longózó dhi 'i?» Akódhi logó dhi: «Kóko.»† 22 Í gò tàá drá dhi: «Mì dì mína àdhi 'i, mà kòkitswáro kúlí logó dhya àma ki amùbhá dhi ì dré? Mí adré tàá ámi tándi ni tà sè ngíni?» 23 Di Yòwánì logó kúlí ngóro pròfétà Èsáyà dré tá tàle kíno dhi tǐni:

«Ma dhya adrélépi kúlí loyó duku na dhi 'i.

Má adré tàá dhi: <Mì kòlotó láti atsálé pyà Mírì dré!>‡

24 Dhya mùle nda ki àruka ì tá Fàrísáyò 'i. 25 Di àyi nda ì gò Yòwánì ni lizí: «Mí kàdré mína Mèsíyà 'i yà, Èlíyà 'i yà, kó ngalè Pròfétà 'i yà dhi ko dhi, mí adré dì bàtisimò fe àdho tà sè?» 26 Yòwánì logó àyi dré dhi: «Má adré mána bàtisimò fe yí sè. Di, dhya àlo mì dré nǐle ko dhi ína kònwa àmi kòfalé. 27 Akódhi nda adré adhéle má bvó dhi nì. Má kitswá mána akódhi ni lǐndrì sè ko. Má kitswá ndìndì akódhi ni kámókà bã trǐ bwà ko.»§

28 Tà títi nda kòdhi ì 'o tá ru Bètáníyà na, Yòròdánè ni ta'á na, àrà Yòwánì dré tá adrézó bàtisimò fe dhi na.

Yésu, Kábilíyà Mvá Giká àdhya 'i

29 Kítú bvóá dhi sè dhi, Yòwánì dré Yésu ni nòzo adrérà'a alǐle í vélé gò, dré tàzoá dhi: «Mì nò rè Kábilíyà Mvá Giká àdhya adrélépi mónnyá bvò àdhya ki tàkonzì tingá dhi ká! 30 Kòndhi dhya má dré tá tà ni ni tàzo dhi

* 1:20 1:20 Rú «Mèsíyà» Ebèrè ti sè dhi ìndì rú «Krísto» Gíríkí ti sè dhi, ì adré leà tàle dhi «Dhya zǐle dhi». † 1:21 1:21 A kònò Dùtèrònómè 18:15, 18; Màlàkí 3:23. ‡ 1:23 1:23 A kònò Èsáyà 40:3. § 1:27 1:27 Kínó lésè Yúdà ànzi ì véna dhi, ngbà 'í màràbà tàko ró dhi adré tá áyi mírì ni kámókà ni bã trǐ nì.

'i. Má tà tá dhi: <Agó adrélépi adhéle má bvó dhi kàdrì áma lavú. Tàko ko, áma tirà ko dhi 'á dhi, akódhi tá ina be.>* 31 Áma tàndi, má nì tá akódhi àdhi 'i ya dhi ko. Di, má alì mána bàtìsimò fe yì sè, Giká kòtadhàró akódhi Ìsèrelè ànzì i dré be dhi bvó.»

32 Yòwànì gò tàá dhi: «Má nò Tirí Lólo asírà'a bhù lésè kòbhòlà tíni adhéle adréle akódhi dri. 33 Áma tàndi, má nì tá akódhi àdhi 'i ya dhi ko. Di, Giká áma amùlepi bàtìsimò fe yì sè dhi tà tá má dré dhi: <Dhya mí dré dra Tirí Lólo nòzo asírà'a adhéle adréle dríá dhi, akódhi nda nì bàtìsimò fe Tirí Lólo sè nì.> 34 Di áma tàndi, má nò tà nda áma mì sè gò, má dré adrézó longóá ngàdra 'á dhi, akódhi nda Giká nì Mvágó 'i.»

Yésu kídhó áyi lebhéhá ki azí

35 Kítú bvóá dhi sè dhi, Yòwànì i lebhéhá ni íbe rì dhi i dré gòzo tódhya adréle àrà nda na. 36 Akódhi dré Yésu nì nòzo adrérà'a lavulé dhi, dré tàzoá dhi: «Mì nò rè Kábilígyà Mvá Giká àdhya ká!» 37 Akódhi nì lebhéhá rì nda i kòyi akódhi nì kúlí nda dre dhi, i dré ngàzo adréle Yésu nì lebe. 38 Di Yésu dré áyi alázo áyi ki no adrérà'a áyi lebe gò, dré áyi ki lizízo tàzoá dhi: «Mì adré àdho nda?» I tà drá dhi: «Rábbì, mí adré adréle ángolé?» (Rú «Rábbì» nda kòdhi adré leá tàle dhi «Tà tadhálepi».) 39 Akódhi logó áyi dré dhi: «Mì alì, mì nì nòá.» Di i dré lizo àrà dré tá adrézó adréle dhi nì no. Gò i dré adrézó túmánì akódhi be kítú nda nì àmbí sè títi. Lókyá nda tá ànyànyì sáà su kítú rírì àmvolésè dhi 'i.

40 Ayi rì Yòwànì nì kúlí yibhá gò i dré Yésu nì lebézo nda ki àlo tá Andréyà, Símónà Pétèró nì adrúpi 'i. 41 Di akódhi nda dré zyà ngàzo lile áyi adrúpi Símónà nì kisú gò, tàzoá drá dhi: «Mà kisú Mèsíyà dre.» (Rú «Mèsíyà» nda kòdhi adré leá tàle dhi «Krísto».) 42 Dré Símónà nda nì drízo lizo ába Yésu véna. Di Yésu dré akódhi nì nòzo dhi gò, tàzoá dhi: «Mì, Símónà, Yòwànì nì mvá 'i. A nì ámi rú zi Kéfà.» (Rú nda kòdhi adré leá tàle dhi «Pétèró».)†

Yésu azí Filípò i Nàtànàyélè be

43 Kítú bvóá dhi sè dhi, Yésu lè tá lile bvò Gàliláyà àdhya na gò, dré láti dòzo lizo. Dré Filípò nì kisúzó gò, tàzoá drá dhi: «Mí lebe ma!» 44 Filípò nda angá tá Bètèsàydà, bhàandre Andréyà kya Pétèró be dhi lésè. 45 Di Filípò dré ngàzo lile Nàtànàyélè nì kisú gò, tàzoá drá dhi: «Mà kisú dhya Mósè dré tà nì nì tisizo búkù tátrítrí kúlí àdhya léna, ìndì pròfètà i dré kpà tà nì nì longózo dhi dre.‡ Akódhi nda, Yésu, Yòséfà nì mvá Nàzàrètà lésè dhi 'i.» 46 Di Nàtànàyélè nda tà drá dhi: «Ngá dóro nì kitswá apfòle Nàzàrètà lésè bwà?» Filípò logó drá dhi: «Mí alì nòá.»

47 Yésu kònò Nàtànàyélè adrérà'a alile í véle dre dhi, dré tàzoá akódhi nì tà sè dhi: «Mì nò rè Ìsèrelè mvá bàti kònìdhi. Túrúpú tà akódhi léna yókódhó.» 48 Di Nàtànàyélè dré Yésu nì lizízo tàzoá dhi: «Mí nì ma ngíni?» Yésu logó drá dhi: «Drìdrì Filípò dré ámi azízo, mí dré tá adrérà'a figì kómvo dhi 'á dhi, má nò tá mì 'i.» 49 Di Nàtànàyélè tà drá dhi: «Rábbì, mì Giká nì Mvágó 'i bàti! Mì Ìsèrelè ànzì ki Opí 'i!» 50 Di Yésu logó drá dhi: «Mí adré áma ka'i, má dré tàle mí dré dhi má nò tá mì figì kómvo dhi sè? Mí nì tà kàdrìkàdrì dra tà kòdhi nì lavúbhá dhi ki no!» 51 Gò tàá dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Mì nì bhù no ru lanzirà'a, adrézó kpà Giká nì ángélo ki no adrérà'a tombàle ìndì tisilé Mòndí nì Mvá drìsè!»§

* 1:30 1:30 A kònò Yòwànì 1:15. † 1:42 1:42 Rú «Kéfà» Aràméyà ti sè dhi ìndì rú «Pétèró» Gírìkì ti sè dhi, i adré leá tàle dhi «Kírà». ‡ 1:45 1:45 A kònò Dùtèrònómè 18:18; Esáyà 9:5-6; Ezèkyélè 34:23. § 1:51 1:51 Vèsè be bí, Yésu adré áyi zi «Mòndí nì Mvá». Rú nda kòdhi, rú àzya fèle Mèsíyà dré dhi 'i. A kònò Dànyélè 7:13.

2

Yésu ladzá yĭ atsálé vínò ro

¹ Kítú rĭ àmvolésè dhi, à adré tá gwányá làmó àdhya ni 'o bhàandre Kánà àdhya Gàliláyà le dhi na. Yésu ni andre tá kònàle be. ² A zi tá kpà Yésu i lebebhá ni íbe lìle gwányá nda na. ³ Di vínò dré akízó gò, Yésu ni andre dré tazoá drá dhi: «Vínò àyi dré vélé yó.» ⁴ Di Yésu logó drá dhi: «Áma andre, mí adré áma so tà kòdhi léna àdho tà sè? Lókyá mána kitswá rè ko.» ⁵ Di, andre ni dré tazoá màrábà i dré dhi: «Mì kò'o tà ángùdhi akódhi dré dra tàle àmi dré dhi kòdhya.» ⁶ Arà nda 'á dhi, lèdrí nzi-drĭ-àlo ledélé kírà sè dhi i tá be. Lèdrí làsú be kònini nda i sè dhi, Yúdà ànzi i adré tá yĭ tokó adrézó àyi ki temvé ásà. Lèdrí àlo àlo nda ki 'a adré tá yĭ do ànyíanyi líterè nyadhi-nzi. ⁷ Di Yésu dré tazoá màrábà nda i dré dhi: «Mì tokó yĭ todàle gàle lèdrí kòni i 'ásè.» Gò i dré tokózóá todàle gàle àyi 'ásè bíbi. ⁸ Yésu dré gòzo tàá àyi dré dhi: «Mì ko nyànomvá lizo ába gwányá líyí dré.» Di i dré 'òzoá kònini.

⁹ Gwányá líyí nda ni yĭ tabhĭ dhi, àkò yĭ nda ladzá ru atsálé vínò ro dre. Akódhi nĭ tá ngalè vínò nda angá ángolésè ya dhi ko. Di, màrábà yĭ nda ni kobhá dhi i nĭ àyikya be. Di gwányá líyí nda dré dhya tòkó mòlepi dhi ni azizó, ¹⁰ tazoá drá dhi: «Móndyá wáyi dhi i adré gà vínò dóro lavulé dhi ni fe mvùle 'íká. Di à kòmvu tà tãndi ró dre dhi, i dré gòzo adrélé vínò dóro wáyi ko dhi ni fe mvùle ndò. Di, mí zù mína vínò dóro lavulé dhi gò afèzoá nyànomvá.»

¹¹ Kòrĭdhi, tà líndrĭga ró Yésu dré 'òle drĭdrĭ dhi 'i. 'O tá tà nda Kánà, bvò Gàliláyà àdhya lé dhi na. 'O kònini kitswázó àyi mĭlanzĭlanzĭ tadhá gò, akódhi ni lebebhá i dré akódhi ni ka'izo ásà.

¹² Amvolásà dhi, Yésu i dré lizo andre ni íbe, adrúpi ni íbe ìndi lebebhá ni íbe, tsàle bhàandre Kàpàrànwúmà àdhya na. Gò i dré adrézó kònàle gĭle lókyá be vwàvwà ro tsà.

Yésu dro móndyá adrèbhá ngá lagí dhi i topfòle tépelò 'ásè

(A kònò kpà Mátáyò 21:12-13; Márokò 11:15-17; Lúkà 19:45-46)

¹³ Yúdà ànzi ki gwányá Pásikà àdhya atsá tá ànyi gò, Yésu dré mbàzo Yèrúsalemà na. ¹⁴ Kòfĭ tépelò ni bhà'álé na dre dhi, dré móndí adrèbhá tá tí ki lagí kábiligyà íbe ìndi kòbhòlà íbe dhi ki kisúzó, túmání móndí lírĭbhá adrélé làfa topfó mísá i làgàsè dhi íbe. ¹⁵ Di dré ngàzo fĭmbò ledé bã sè gò, àyi ki ladrózó topfòle títi tépelò nda 'ásè, àyi ki tí íbe ìndi àyi ki kábiligyà íbe. Dré móndyá adrèbhá tá làfa topfó nda ki làfa arízó, mísá àyikya ki lebhézó kĭní mi. ¹⁶ Gò dré tazoá móndyá adrèbhá tá kòbhòlà lagí nda i dré dhi: «Mì nga kònwàsè àmi ki ngá kòdhi íbe títi! Mì kòbhà áma Atá ni dzó atsálé àrà adrézó ngá lagí dhi ró ko!» ¹⁷ Di tà tisĭle Giká ni Kúlí na kònidhi dré agázó akódhi ni lebebhá i léna: «Áma togó àtsi ró àmi dzó ni tà sè dhi ni áma za véle.»*

¹⁸ Gò Yúdà ànzi ki kàdrĭ i dré lizizóá Yésu tí dhi: «Mí ni àdho tà líndrĭga ró dhi ni 'o tadházóá áma dré dhi, Giká fè mí dré rĭnyí adrézó tà kòdhi ki 'o ni dhi?» ¹⁹ Di Yésu logó àyi dré dhi: «Mì kòpfu tépelò kònidhi dhi, má ni go tĭngáá kítú na àmvolésè.» ²⁰ Yúdà ànzi nda i gò tàá dhi: «Tépelò kònidhi ni sizo dhi do tá kóná nyadhi-rĭ-drĭ-nzi-drĭ-àlo. Mí ni di go sĭá kítú na sè ngĭningĭni ró?» ²¹ Di, tépelò Yésu dré tá adrézó tà ni ni ta dhi ína akódhi ni rúbhá 'i. ²² Akódhi ni ngàma dràdrà 'ásè dhi àmvolésè dhi, kúlí dré tá tàle

* 2:17 2:17 A kònò Longó i 69:10.

nda kòdhi dré gòzo agalé akódhi ni lebèbhá i léna. Di ì dré tà tìsìle Giká ni Kúlí na dhi ki ka'izo, kúlí Yésu dré tá tàle dhi íbe.

Yésu nì tà adrélépi móndí ki togó na dhi be

²³ Yésu dré tá adrérà'a Yèrúsalemà na gwányá Pásikà àdhya ni tà sè dhi 'á dhi, móndí zyandre dhi ì dré tà líndrígá ró dré adrélé 'òle dhi ki nòzo gò, ì dré akódhi ni ka'izo. ²⁴ Di, Yésu ka'ì tá ína àyi nda ki tà ko. Tàko ko, nì móndyá títi dhi ki tà be. ²⁵ Lè tá à kòtà móndí ki tà akódhi dré dhi ko. Angyá ko, nì ína tà adrélépi móndí ki togó na dhi be.

3

Yésu tadhá tà Nìkòdémò dré

¹ Fàrisáyò i kòfalé dhi, agó àlo rú be Nìkòdémò dhi tá be. Akódhi tá kpà Yúdà ànzi ki kàdrì ki àlo 'i. ² Ngátsi àlo sè dhi, alì tá Yésu véle gò, tàá drá dhi: «Rábbi, mà nì tàle dhi, Giká amù mi adrélé áyi tà tadhálépi ró nì dhi be. Angyá ko, dhya àlo kitswá tá tà líndrígá ró mí dré adrélé 'òle dhi ki 'o bwà ko, Giká kàdré tá túmání akódhi be ko dhi.» ³ Yésu logó drá dhi: «Má adré tà bàti ta mí dré: Dhya àlo kitswá Giká ni Opì no bwà ko, kòtayí i gòle tìle tódhyá ko dhi.» ⁴ Di Nìkòdémò lizí tíá dhi: «Móndí agàlepi dre dhi ni áyi tayí gòle tìle tódhyá ngíníngíni ró? A ni kitswá gòle fìle áyi andre lé gò, gòzo akódhi ni ti vèsè be rì bwà?» ⁵ Yésu gò logóá drá dhi: «Má adré tà bàti ta mí dré: Dhya ángùdhi tìle yí sè ìndì Giká ni Tírí sè ko dhi kitswá ína fìle Giká ni Opì na bwà ko. ⁶ Dhya móndí dré tìle nì dhi, akódhi nda lídrì rúbhá àdhya íbe. Di, dhya Giká ni Tírí dré tìle nì dhi, akódhi nda lídrì Tírí àdhya íbe. ⁷ Lè ámi líndrì kàdré gàle, má dré tàle mí dré dhi <Lè mí kòtayí mi gòle tìle tódhyá> dhi sè ko. ⁸ Lyá adré vìle àrà ángùdhi dré adrézó lèle vìle dhi 'àsè. Gba mí kàdré kpòrò ni ni yi yà dhi, mí kitswá nǎa ngalè lyá nda angá ángolésè ya, kó ngalè adré lile ángolé ya dhi ko. Di tà nda kòdhi kókpà kònìni dhya ángùdhi Giká ni Tírí dré tìle dhi ni tà sè.»

⁹ Nìkòdémò gò lizíá tíá dhi: «Tà kòdhi ni kitswá ru 'o ngíníngíni ró?» ¹⁰ Yésu logó drá dhi: «Mì tà tadhálépi kàdrì Ìsèrèlè ànzi i kòfalé dhi 'i. Di, mí nì mína tà kòdhi ko? ¹¹ Má adré tà bàti ta mí dré: Mà adré tà mà dré nìle dhi ki ta, adrézó tà mà dré nòle dhi ki longó kòdhya. Di, mì lè àmìkya tà mà dré adrélé longolé nda ki ka'ile ko. ¹² Gba má dré adrézó tà bvò kòndi àdhya ki ta àmi dré dhi, mì adré àmìkya tà nda ki ka'ì ko. Di má kògò adrélé tà bhù àdhya ki ta àmi dré dhi, mì ni di tà nda ki ka'ì ngíníngíni ró? ¹³ Dhya àlo mbàlepi bhù na dhi tàdzí yókódhó, ngbà 'í Móndí ni Mvá asílépi bhù lésè dhi 'i.

¹⁴ Ngóro Mósè dré tá nì ledélé aya sè asolé fa sílé dhi ni tìngalé kuru duku na dhi tìni dhi, adrè kpà lèá dhi, à kòtìngá Móndí ni Mvá kuru kònìni, ¹⁵ kitswálé móndyá wáyi akódhi ni ka'ìbhá dhi ì kàdréró lídrì kóná vèsè kólyá dhi íbe.* ¹⁶ Tàko ko, Giká dré móndyá wáyi bvò àdhya ki lèle tò dhi sè dhi, afè áyi Mvágó àlo kwákwá dhi, kitswálé dhya ángùdhi adrélépi akódhi ni ka'ì dhi kòdràró nyo ko, be ró dhi, kàdréró lídrì kóná vèsè kólyá dhi íbe. ¹⁷ Angyá ko, Giká amù áyi Mvágó bvò kòndhi lé kitswálé tà bha móndyá bvò àdhya i dri ko. Be ró dhi, amù akódhi kitswázó móndyá bvò àdhya ki tidrì akódhi sè dhi bvó. ¹⁸ Dhya ángùdhi adrélépi Mvágó nda ni ka'ì dhi, Giká kitswá tà bhà akódhi dri ko. Di, dhya ángùdhi adrélépi Mvágó nda ni ka'ì ko dhi, Giká bhà tà akódhi dri dre. Tàko ko, akódhi

* 3:15 3:15 A kònò Ngá nàle dhi i 21:9.

nda ka'í Giká ni Mváagó àlo kwákwá dhi ko. ¹⁹ Tà Giká dré adrézó mómí ki tàbvò ta ásà dhi, tà kònìdhi 'i: Ngádra atsá bvò 'a dre. Di, mómíyá bvò àdhya ì lè àyikya tínímvá, ngádra nda ni lavú. Angyá ko, tà ì dré adrélé 'òle dhi ì kónzi. ²⁰ Dhya ángùdhi adrélépi tà kónzi 'o dhi adré ngádra nda ni ga. Dhya nda adré kpà alìle ngádra nda véle ko, akódhi ni tà kónzi ì kàpfòró ngádra nda 'á ko. ²¹ Di, dhya ángùdhi adrélépi tà bàti ka'í 'òle dhi adré alìle ngádra nda véle, à kòkitswáró nòà dhi, akódhi adré tà 'o ngóro Giká dré adrélé lèle dhi tìni.»

Yòwànì Bàtìsimò fèlepi longó Yésu ni tà ngádra 'á

²² Amvolásà dhi, Yésu ì lebèbhá ni íbe dhi ì dré gòzo lèle bvò Yùdáyà àdhya na. Í adré tá túmání kònàle lókyá be tsà gò, akódhi dré adrézó bàtìsimò fe mómí ì dré.

²³ Yòwànì adré tá kpà bàtìsimò fe Ayìnónà na, ànyi Sàlímà làga, yí dré tá adrélé kònàle tò dhi sè. Mómí ì adré tá lèle akódhi véna gò, dré adrézó bàtìsimò fe àyi dré. ²⁴ Angyá ko, à ru tá rè Yòwànì bhèle bǎdzó na dhi ko.

²⁵ Kítú àlo dhi, Yòwànì ni lebèbhá ì kidhó tá adrélé tà kayí àyi kòfalésè Yúdà mvá àlo dhi be, tà adrézó mómí ki temvé dhi ni tà dri. ²⁶ Di ì dré lizo Yòwànì véna tàá drá dhi: «Rábbì, dhya mì dré tá adrézó ába Yòròdánè ni ta'á na gò mí dré tà ni ni longózó dhi adré kpà ína bàtìsimò fe. Di nyànómvá dhi, mómíyá wáyì dhi ì adré lèle vélána.» ²⁷ Di Yòwànì logó dhi: «Dhya àlo kitswá tà àlo kisú bwà ko, Giká kòfè tà nda drá ni ko dhi. ²⁸ Amì ki tàndì, mì yi ma tǎrà'a ngádra 'á dhi: <Ma Mèsíyà 'i ko. Di, Giká amù ma alìle drìdrì akódhi nda kandrá.> ²⁹ Dhya adrélépi tòkó mo dhi, tòkó líyí 'i. Di, tòkó líyí nda ni arúpi adré ína áyi totó ànyi làga, adrélé akódhi ni yi. Kòyi akódhi ni kúlí dre dhi, adré lenzélé tò. Di ma ró dhi, má adré lenzélé kònìni, ìndì áma kólénzé nda kàdrì lavúlé. ³⁰ Adré lèá dhi, akódhi ni tà kàdré lèle drìdrì, di, mána kàdré agòle bvólé ro.»

Dhya apfòlepi bhù lésè dhi

³¹ «Dhya apfòlepi kurú lésè dhi, mómíyá wáyì dhi ì drìle. Di, dhya apfòlepi bvò kònìdhi lésè dhi ína mómí bvò àdhya 'i. Akódhi nda adré tà bvò àdhya ki ta kòdhya. Dhya apfòlepi bhù lésè nda mómíyá wáyì dhi ì drìle. ³² Akódhi adré tà í dré nòle mì sè ìndì í dré yìle bíbhálé sè dhi ki longó kòdhya. Di, dhya àlo adré tà akódhi dré adrélé longolé nda ki ka'í ko. ³³ Dhya tà longolé nda ki ka'ilepi dhi adré tadhá dhi, Giká adré tà bàti ta. ³⁴ Tàko ko, dhya Giká dré amùle nda adré Giká ni kúlí ta kòdhya. Angyá ko, Giká fè akódhi gàle áyi Tírí sè bí. ³⁵ Giká Atá adré áyi Mváagó ni le. Tayí kpà tà títí dhi ì akódhi drígá. ³⁶ Dhya ángùdhi adrélépi Mváagó nda ni ka'í dhi, akódhi nda lídrì kóná vèsè kólyá dhi íbe. Di, dhya adrélépi Mváagó nda ni ga dhi kitswá ína lídrì nda ni kisú ko. Be ró dhi, Giká ni kombà ni adré akódhi dri nyo.»

4

Yésu tà tà Sàmàríyà tòkó àlo dhi be

¹⁻³ Fàrìsáyò ì yi tá tàle dhi, Yésu adré tá mómí bí dhi ki 'o atsálé áyi lebèbhá ì ró, adrézó kpà bàtìsimò fe àyi dré, ìndì adré tá 'òá kònìni Yòwànì àdhya ni lavú. (Tà bàti ró dhi, Yésu ni tàndì adré tá bàtìsimò fe àyi dré ni ko. Be ró dhi, akódhi ni lebèbhá ì adré tá fèá àyi.) Di Yésu kòyi tà adrélé tàle áyi tà dri nda dre dhi, dré angázó bvò Yùdáyà àdhya lésè gò, láti do gòzo bvò Gàliláyà àdhya na.

⁴ Adré tá leá dhi, akódhi kòlavú bvò Sàmàríyà àdhya 'ásè. ⁵ Di dré lizo tsàle bhàandre àlo Sàmàríyà le, rú zìle Sìkàrà dhi na, ànyi amvú Yàkòbhò dré tá fèle áyi mvá Yòséfà dré dhi làga. ⁶ Kóró Yàkòbhò àdhya tá kònàle be. Yésu dré landèle atsí dré dhi sè dhi, dré tsàzo lirílè ànyi kóró nda làga, ànyíànyi kítú rírí sè.

⁷ Di Sàmàríyà tòkò àlo dhi dré alizo yí ko gò, Yésu dré tàzoá drá dhi: «Mí afè má dré yí mvùle.» ⁸ (Akódhi ni lebèbhá ì lè tá bhàandre na, kitswálé ngá gí àyi dré nyàle.) ⁹ Di Sàmàríyà tòkò nda gò tàá akódhi dré dhi: «Mí kàdré kó Yúdà mvá 'i dhi, mí adrè dī yí zi mvùle ma, Sàmàríyà tòko ró ni tí ngíngíni ró?» (Akódhi tà tá kònìni tàko ko, Yúdà ànzi ì adrè gà ru su Sàmàríyà íbe ko.) ¹⁰ Di Yésu logó drá dhi: «Mí kònì tá kó rè tà Gìkà dré adrélé fèle mí dré dhi be, ìndì dhya adrélépi yí zi mí tí dhi be dhi, kònò mí ni tá yí zi má tí gò, má dré yí adrélépi lídrì fe dhi ni fèzo mí dré.» ¹¹ Tòkò nda tà drá dhi: «Mírì, mi ngá yí akózó dhi àko, ìndì kóró alú lavúlé. Mí ni yí adrélépi lídrì fe nda ni kisú ángwà? ¹² Mí adrè kisúá dhi, mi mína kàdrì àma kí tábhí Yàkòbhò ni lavú? Akódhi nda tayí kóró kònìdhi àma dré ni. Akódhi ni tàndi mvu tá yí kònwa, túmání ànzi ni íbe, ìndì kà'wá ni íbe.» ¹³ Di Yésu logó drá dhi: «Dhya ángùdhi adrélépi yí kònìdhi ni mvu dhi, yí lovó ni go akódhi ni 'o tódhya. ¹⁴ Di, dhya ángùdhi yí má dré dra fèle í dré dhi ni mvùlepi dhi, yí lovó kitswá gòle véle akódhi ni 'o ko. Bàti, yí má dré dra fèle akódhi dré nda ni atsa akódhi léna kidrì adrélépi sèle ko ìndì adrélépi lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni fe dhi ró.» ¹⁵ Di tòkò nda tà drá dhi: «Mírì, mí afè má dré yí nda kòdhya, yí lovó kògòró véle àma 'o ko, ìndì má kògòró véle alìle yí ko kònwa ko.»

¹⁶ Yésu tà drá dhi: «Mí lè ámi agó ni azi, mì kàgòró túmání kònwa.» ¹⁷ Tòkò nda logó drá dhi: «Ma agó àko.» Di Yésu tà drá dhi: «Mí tà kyá tàle dhi, mi agó àko dhi. ¹⁸ Angyá ko, mi tá àgo íbe nzi, ìndì agó mí dré adrézó ába ándrò ni, mína 'i ko. Tà mí dré tàle nda, tà bàti 'i.» ¹⁹ Di tòkò nda tà drá dhi: «Mírì, má adrè nòá dhi, mi profétà 'i. ²⁰ Ama kí tábhí ì adrè tá Gìkà ni lindrì bha kòngó kònìdhi dri. Di, àmi Yúdà ànzi ró dhi ì, mì adrè tàá dhi, àrà adrézó Gìkà ni lindrì bha dhi ngbà 'í Yèrúsalémà na.» ²¹ Di Yésu logó drá dhi: «Tòkò, mí ka'í vo rè àma kúlí ká! Lókyá adrélépi alìle dhi sè dhi, mì gò véle Gìkà Atá ni lindrì bha kòngó kònìdhi dri yà, kó ngalè Yèrúsalémà na yà dhi ko. ²² Ami, Sàmàríyà ro ni ì, mì adrè àmikya Gìkà ni lindrì bha akódhi ni ì àko ró. Di, àma Yúdà ànzi ró dhi ì, mà adrè àmakya Gìkà mà dré nìle be dhi ni lindrì bha kòdhya. Angyá ko, tà adrézó móndí kí tidrì dhi angá Yúdà ànzi ì vélesè. ²³ Lókyá adrè alìle, atsa kpà dre, móndyá adrèbhá Gìkà Atá ni lindrì bha bàti dhi kí lindrì ni ni bha Tírì na, ìndì tà bàti na. Tàko ko, Gìkà Atá adrè móndyá adrèbhá áyi lindrì bha kònìni dhi kí nda kòdhya. ²⁴ Gìkà Tírì 'i. Adré dī leá dhi, móndyá adrèbhá akódhi ni lindrì bha dhi ì kàdré lindrì ni ni bha Tírì na ìndì tà bàti na.» ²⁵ Tòkò nda gò tàá drá dhi: «Má nì tàle dhi, Mèsíyà adrè alìle dhi be. A adrè kpà akódhi ni rú zi Krísto. Akódhi kàtsá dre dhi, a ni tà títi dhi kí àndu ngi àma dré.» ²⁶ Di Yésu dré tàzoá drá dhi: «Ma adrélépi tà ta mí be ni, ma akódhi nda 'i.»

Yésu ni lebèbhá ì agò akódhi véle

²⁷ Gbá lókyá nda sè dhi, Yésu ni lebèbhá ì dré agòzo gò, àyi kí lindrì dré gàzo, ì dré akódhi ni kisulé adrèrà'a tà ta tòkò àlo be dhi sè. Di, tágba kònìni dhi, àyi kí àlo lizí tá ko tàle dhi «Mí adrè àdho nda?» ya, kó ngalè «Mí adrè tà ta akódhi be àdho tà sè?» ya dhi.

28 Di tòkó nda dré àyi lǐdrí adrézó yí akó ásà dhi ni tayízó gò, gòzo bhàandre nda na, tàá mónďyá kònàle dhi i dré dhi: 29 «Mì alì agó tà títi má dré 'òle dhi ki tàlepi má dré dhi ni no! Kònò akódhi nda tsì Mèsíyà 'i ko?» 30 Di àyi nda ì dré apfòzo bhàandre nda lésè adrélé alìle Yésu véle.

31 Lókyá nda sè dhi, Yésu ni lebèbhá ì dré akódhi ni ti lizízo tàzoá dhi: «Rábbi, mí kònya ngá wà!» 32 Di, akódhi logó àyi dré dhi: «Ma mána ngá nyàle mì dré nìle ko dhi íbe.» 33 Di akódhi ni lebèbhá nda ì dré kidhózó adrélé lizíá àyi kòfalésè dhi: «Kònò mónďi atsá ngá adzí akódhi dré nyàle dre?» 34 Di Yésu tà àyi dré dhi: «Áma mányàngá ína adrema tà dhya áma amùlepi dhi dré adrélé lèle má kò'o dhi ki 'o, adrézó akódhi ni àzí 'o akíle títi dhi 'i. 35 Mì adré zakó tàá dhi: <Tayí rè dhu mbă su kitswázó lánýá akónà amvú i 'ásè.> Di, má adré tàá àmi dré dhi: Mì kòtingá mì adrélé amvú ki no wà! Lánýá ka àyi 'ásè kitswálé akónàle dhi dre. 36 Ndìndì nyànómvá dhi, dhya adrélépi lánýá akónà dhi adré àyi landè nya. Adré kpà lò'wa lokó lídrì kóná vésè kólyá dhi dré, kitswálé dhya adrélépi kórì rì dhi, ìndì dhya adrélépi lánýá akónà dhi be dhi ì kàdréro lenzélé túmánì be dhi bvó. 37 Tògyakúlí adrélépi tàá dhi <Dhya àlo adré kórì rì gò, àzya ni dré adrézó lokóá> dhi, tà bàti 'i. 38 Má mù àmi adrélé lánýá mì dré àzí 'òzo ásà ko dhi ni akónà. Mónďi àruka ì 'o tá àzí nda landèzo àyi gò, mì dré adrézó àyi ki landè nya.»

Mónďi zyandre Sàmàríyà ro dhi ì ka'ì Yésu

39 Di mónďi zyandre Sàmàríyà ro angábhá bhàandre nda lésè dhi ì dré Yésu ni ka'izo, tà tòkó nda dré tàle akódhi ni tà dri dhi sè. Angyá ko, tòkó nda tà tá dhi: «Akódhi tà má dré tà títi má dré 'òle dhi i.» 40 Di àyi nda ì kàtsá Yésu véle dre dhi, ì dré akódhi ni ti lizízo, ì kàdréro rè dhu túmánì àyi íbe. Di akódhi dré adrézó kònàle kítú rì. 41 Gò mónďi àruka zyandre dhi ì dré kpà akódhi ni ka'izo, kúlí dré tàle àyi dré dhi ì sè. 42 Ayi nda ì dré tàzoá tòkó nda dré dhi: «Mà adré véle akódhi ni ka'ì ngbà 'í tà mí dré tàle akódhi ni tà dri dhi sè ko. Tàko ko, mà yi véle akódhi ni kúlí áma ki tàndì ki bíbhálé sè. Mà nì tàle dhi, akódhi nda dhya adrélépi mónďyá bvó àdhya ki tídrì dhi 'i bàti dhi be.»

Yésu tídrì dhya kàdrì dhi ni mváagó

43 Kítú rì nda ì àmvolésè dhi, Yésu dré àrà nda ni tayízó gò, lizo bvó Gàliláyà àdhya na. 44 Akódhi ni tàndì tà tá dhi: «À bhà gà pròfétà ni lǐndrì akódhi ni tàndì ni bvó 'a ko na.» 45 Di, tágba kònìni dhi, akódhi kòtsa Gàliláyà na dre dhi, mónďyá kònàle dhi ì dré akódhi ni ka'izo dòle àyi kòfalé dóro. Angyá ko, ì lè tá kpà Yèrúsalémà na gwányá Pásikà àdhya ni tà sè gò, ì dré tà títi akódhi dré tá 'òle kònàle dhi ki nòzo.

46 Di Yésu dré gòzo tódhyá lile Kánà, Gàliláyà le dhi na, àrà dré tá yí ladzázó atsálé vǐnò ro lána dhi na. Kònàle dhi, dhya kàdrì àlo adrélépi Rómà ki òpì ni tà 'o dhi tá be. Akódhi nda ni mváagó tá drà ro Kàpàrànwúmà na. 47 Di kòyi tàle dhi, Yésu angá tá Yùdáyà lésè agòle Gàliláyà le dhi dre dhi, dré lizo vélána akódhi ni ti lizí, kòlìró Kàpàrànwúmà na àyi mváagó adrélépi dràdrà mìle nda ni tídrì be dhi bvó. 48 Yésu tà drá dhi: «Mì kitswá àmikya áma ka'ì bwà ko, mì kàdré tà líndrìga ró adrèbhá Giká ni rǐnyí tadhá dhi ki no ko dhi!» 49 Dhya kàdrì nda tà drá dhi: «Mírì, mí alì áma mvá dré dràrà ko dhi 'á wà!» 50 Di Yésu logó drá dhi: «Mí nzi mí bhàna. Àmi mvá adrí dre!»

Di dhya nda dré kúlí Yésu dré tàle nda ni ka'izo gò, ngàzo nzìle. ⁵¹ Dré tá adrérà'a láti 'á dhi, akódhi ni màràbà ì dré arázó atsálé vélá tàá drá dhi: «Ámi mvá adrí dre!» ⁵² Di dré àyi ki lizízó ngalè áyi mvá nda ni rúbhá atsá tá dóro lókyá ángùdhi sè ya dhi. † dré logózóá drá dhi: «Rúbhá àtsí nda nga rúásà agyá, sáà àlo kítú rírí àmvolésè dhi sè.» ⁵³ Di atá ni nda dré nìzoá tàle dhi, lókyá nda tá lókyá Yésu dré tàzo í dré dhi «Ámi mvá adrí dre» dhi 'i dhi be. Di akódhi i móndyá wáyi akódhi ni dzó lé dhi íbe dhi ì dré Yésu ni ka'izo.

⁵⁴ Kòrìdhi, tà líndrìga ró Yésu dré 'òle áyi angama Yùdáyà lésè àlìle Gàlìláyà le dhi àmvolésè dhi ni rì 'i.*

5

Yésu tidrí mèrèkpè agó àlo dhi

¹ Amvolásà dhi, Yésu dré gòzo lile Yèrúsalmà na, Yúdà ànzi ki gwányá ki àlo ni tà sè. ² Bhàandre nda 'á, ànyi zèribàti adrélé zìle Kábìlìgyà kya ró dhi làga dhi, yì àlo ledélé bómà tíni, adrélé rú zìle Èbèrè ti sè Bètèzàtà dhi be. Yì nda làgàsè kúrú dhi, à ledé tá àrà dzó kògbo tíni dhi i nzi. ³ Kònàle dhi, dràbhá zyandre lavulé dhi ì adrè tá ayilé. Ayi kòfalé dhi tá mì kùdúkùdu i, mèrèkpè i, tsàle mómí pá be àbvò ro dhi íbe.* ⁵ Ayi nda i kòfalé dhi, agó àlo ayilépi drà be kóná nyadhi-alo-drì-mudrí-drì-nzi-drì-na dhi tá be. ⁶ Yésu kònò akódhi nda adrérà'a ayilé kònàle dre dhi, dré nìzoá tàle dhi, akódhi ayí tá drà be vwàvwà ro dhi be. Di dré tàzoá drá dhi: «Mí lè adrìlé?» ⁷ Di dràbhá nda logó drá dhi: «Mírì, dhya àlo kitswálépi áma ledé bwà dhi yókódhó. Angyá ko, lókyá yì dré adrérà'a ru kàgbá dhi 'á dhi, dhya àlo kitswálépi áma do bhèle yì na má kàdríró ásà dhi yó. Má kàdré 'òle síle dhi, dhya àzya adrè lavulé síle má kandràna.» ⁸ Di Yésu tà drá dhi: «Mí nga, mí do ámi kíndri, ìndì mí kídhó atsí to!» ⁹ Gbà kòdhwa, agó nda dré adrízó. Dré áyi kíndri dòzo gò kídhózó adrélé atsí to.

Kítú tà nda dré ru 'òzo dhi tá sàbátù 'i. ¹⁰ Di Yúdà ànzi ki kàdrì ì dré agó adrìlépi nda ni nòzo gò, ì dré tàzoá drá dhi: «Àndrò kònìdhi, sàbátù 'i. Ama ki tátítrí kúlí adrè ámi kíndri dòma sàbátù tú dhi ni logá.» ¹¹ Di, akódhi logó àyi dré dhi: «Dhya áma tidrìlépi dhi tà má dré dhi: <Mí do ámi kíndri, ìndì mí to atsí.>» ¹² † gò lizíá tíá dhi: «Àdhi tà mí dré dhi, mí kòdo ámi kíndri, ìndì mí kòto atsí dhi nì?» ¹³ Di, agó adrìlépi nda nì ina ngalè dhya áyi tidrìlépi nda àdhi 'i ya dhi ko. Tàko ko, Yésu lavú tá mómí zyandre kònàle dhi i kòfalésè lyà.

¹⁴ Amvolásà dhi, Yésu dré agó nda ni kisúzó tépelò na gò, tàzoá drá dhi: «Mí nò rè ká! Mí adrí nyànomvá dre. Adré di lèá dhi, mí kòtayí tàkonzì 'òma, tà kòkóròko lavulé dhi kàtsáró mí rú ko dhi bvó.» ¹⁵ Gò agó nda dré ngàzo lile longóá Yúdà ànzi ki kàdrì i dré dhi, Yésu tidrí tá i nì.

Yésu tadhá ngádra 'á dhi, i Gìká ni Mvágó 'i dhi

¹⁶ Di Yúdà ànzi ki kàdrì nda ì dré dhèzo adrélé Yésu ni mì pfo, dré tá adrélé tà nda ki 'o sàbátù tú dhi sè. ¹⁷ Di, Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Áma Atá adrè ngbú adrélé àzì 'o atsálé àndrò kònìdhi. Di ma ró dhi, má adrè kpà àzì 'o.» ¹⁸ Di kúlí nda sè dhi, Yúdà ànzi ki kàdrì nda ì dré gòzo véle

* **4:54** 4:54 A kònò Yòwánì 2:11. * **5:3** 5:3-4 Wárágà Gìká ni Kúlí tisìzo àyi dri drìdrì dhi i léna dhi, à adrè kúlí kòni ki kisú kònwa ko: [† adrè tá yì ni ru kàgbàma letè. 4 Angyá ko, lókyá àruka i sè dhi, Mírì ni ángéló adrè tá asilé yì nda ni kàgbá. Dràbhá sílepi zyà drìdrì yì kàgbàlé nda na dhi, adrè tá adrìlé áyi drà lésè, tágba drà nda kàdré ngini ya dhi.]

adrélé láti nda, kitswázó akódhi ni pfu dràle dhi bvó. Tàko ko, akódhi adré tá ngbà 'í tòlí sàbátù àdhya ni ño kòdhya ko. Adré tá kpà Giká ni zi áyi tándi ni Atá ro, adrézó áyi bha adrélé díri Giká be.

¹⁹ Di Yésu dré logózóá áyi dré dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Giká ni Mvágó kitswá tà àlo 'o áyi dri sè bwà ko. Adré ngbà 'í tà áyi Atá dré adrélé 'òle gò í dré adrézó nòá dhi ki 'o kòdhya. Tà ángùdhi Giká Atá dré adrélé 'òle dhi, akódhi ni Mvágó adré kókpà 'òá kònini. ²⁰ Tàko ko, Giká Atá adré áyi Mvágó ni le gò, adrézó tà tíí í dré adrélé 'òle dhi ki tadhá drá. Tà bàti ró dhi, a ni tà kàdrì dra tà kòdhi ki lavúbhá dhi ki tadhá áyi Mvágó nda dré 'òle gò, àmi ki líndrì dré gàzo ásà bhwăbhwa. ²¹ Angyá ko, ngóro Giká Atá dré adrélé mómndí dràbhá dre dhi ki tingá dràdrà lésè adrézó lídrì fe àyi dré dhi tíni dhi, akódhi ni Mvágó adré kókpà lídrì fe dhya ángùdhi í dré adrézó lèá fèle drá dhi dré. ²² Kòdhi íbe dhi, Giká Atá adré dhya àlo ni tàbvó ta ko. Be ró dhi, tayí ina rinyí wăyi adrézó mómndí ki tàbvó ta dhi áyi Mvágó drígá. ²³ 'O kònini kitswá lé mómndyá wăyi dhi ì kàdréró áyi Mvágó nda ni lindrì bha, ngóro ì dré adrélé áyi tándi ni lindrì bha dhi tíni. Dhya ángùdhi adrélèpi Giká ni Mvágó ni lindrì bha ko dhi, adré kókpà Giká Atá akódhi ni amùlepi dhi ni lindrì bha ko.

²⁴ Má adré tà bàti ta àmi dré: Dhya ángùdhi adrélèpi áma kúlí yi gò adrézó dhya áma amùlepi dhi ni ka'í dhi, akódhi nda lídrì kóná vésè kólyá dhi íbe. Giká kitswá tà bha akódhi nda dri ko. Be ró dhi, akódhi nda apfò dràdrà lésè afilé lídrì le dre.

²⁵ Má adré tà bàti ta àmi dré: Lókyá adré alìle, atsá kpà dre, mómndyá dràbhá dre dhi ki Giká ni Mvágó ni kúlí yi. Di àyi dra akódhi nda ni kúlí yibhá dhi ki adrí. ²⁶ Tàko ko, ngóro Giká Atá dré adrélé rinyí adrézó lídrì fe dhi íbe áyi tándi léna dhi tíni dhi, fè kpà rinyí adrézó lídrì fe nda áyi Mvágó dré adrézó ába í léna. ²⁷ Fè kókpà rinyí adrézó mómndí ki tàbvó ta dhi áyi Mvágó nda dré, akódhi dré adrélé Mómndí ni Mvá 'i dhi sè.

²⁸ Lè àmi ki líndrì kàdré gàle tà kòdhi sè ko. Angyá ko, lókyá adrélèpi alìle dhi sè dhi, mómndyá wăyi dràbhá dre gò ì dré adrézó ayilé mógó í 'àsè dhi ki Giká ni Mvágó ni kúlí yi gò, ²⁹ ì dré topfòzo mógó nda ì lésè. Ayi tà dóro 'obhá dhi ki nga dràdrà 'àsè adrílé. Di, àyi tà kònzi 'obhá dhi ki àyikya nga dràdrà 'àsè, Giká kòbhàro tà àyi dri be dhi bvó. ³⁰ Má kitswá mána tà àlo 'o áma dri sè ko. Má adré ngbà 'í tàbvó ta ngóro má dré adrélé yìle Giká vélésè dhi tíni. Di tàbvó má dré adrélé tàle nda gyăgya. Tàko ko, má adré tà má dré adrélé lèle dhi ki nda 'òle kòdhya ko. Be ró dhi, má adré mána tà dhya áma amùlepi dhi dré adrélé lèle dhi ki nda 'òle kòdhya.»

Tà adrèbhá Yésu ni tà longó dhi í

³¹ «Kònò má kàdré tá áma tándi ni tà longó ma dhi, áma kúlí kitswá tá adré lanzìlanzi ko. ³² Di, dhya àzya adré áma tà longó ni. Má ni tàle dhi, tà dré adrélé longolé áma tà dri dhi, tà bàti 'i dhi be. ³³ Mì mù tá mómndí ì lile Yòwánì véna àmi, di tà dré longolé áma tà dri dhi tá tà bàti 'i. ³⁴ Má adré mána áma totó tà mómndí ì dré adrélé longolé áma tà dri dhi dri ko. Di, má adré tà kòdhi ni ta, mì kòkitswáro adrílé ásà be dhi bvó. ³⁵ Yòwánì nda tá tálà adrélèpi kòle, adrélèpi ngá kazá mómndí ì dré dhi 'i. Di mì ka'í tá lenzélé akódhi ni ngádra nda 'á lókyá tsà sè.

³⁶ Di, ma mána tà kàdrì àruka adrèbhá áma tà longó dóro lavúlé Yòwánì àdhya rúsè dhi íbe. Tà nda ì, tà áma Atá dré afèle má dré 'òle akílè tíí dhi 'i. Tà má dré adrélé 'òle nda ì adré áma tà longó, adrézó tadhá dhi, Giká Atá amù ma ni. ³⁷ Kòdhi íbe dhi, Giká Atá áma amùlepi nda adré kpà

ina áma tà longó. Mì yi tàdží akódhi ni kúlí ko. Mì nò kpà tàdží akódhi ni mĩbhalé ko. ³⁸ Mì adré kpà akódhi ni kúlí likí àmi léna ko. Tàko ko, mì adré àmikya dhya dré amùle dhi ni ka'í ko.

³⁹ Mì adré tà títi tisìle Giká ni Kúlí na dhi ki àndu nda nĩle kòdhya. Angyá ko, mì adré kisúá dhi, mì ni lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisú Kúlí nda sè. Di Kúlí nda kòdhi adré áma tà longó nì. ⁴⁰ Tágba kònìni dhi, mì lè àmikya alìle má vélé lídrì kisú ko!

⁴¹ Má adré mána rúku nda kisulé móndí i vélésè ko. ⁴² Di, má nĩ àmi be. Má nĩ, àmi Giká ni lèle àko àmi ki togó na dhi be. ⁴³ Má alì mána áma Atá ni rú sè gò, mì dré áma ka'izo dòle àmi kòfalé ko. Di, dhya àzya kàdré alìle áyi tàndi ni rú sè dhi, mì adré àmikya akódhi nda ni ka'í dòle dóro. ⁴⁴ Mì adré rúku nda kisulé àmi kòfalésè. Di, mì adré àmikya rúku adrélépi angalé Giká àlo kwákwá dhi vélésè dhi ni nda kisulé kòdhya ko. Mì ni di àmikya áma ka'í ngíningíni ró?

⁴⁵ Lè mì kòkisù ko tàle dhi, má ni àmi ki asíkì áma Atá tí ma dhi. Dhya dra àmi ki asíkilepi dhi, Mósè mì dré adrézó mì bha vélána dhi 'i. ⁴⁶ Kònò mì kàdré tá Mósè ni ka'í bàti dhi, mì ni tá kpà adré áma ka'í. Angyá ko, akódhi tisì tá áma tà kòdhya. ⁴⁷ Di mì adré kó tà dré tisìle nda ki ka'í ko dhi, mì ni di àmikya áma kúlí ka'í ngíningíni ró?»

6

Yésu fè ngá nyàle móndí ngùlù-nzi dhi i dré

(A kònò kpà Mátáyò 14:13-21; Márokò 6:30-44; Lúkà 9:10-17)

¹ Amvolásà dhi, Yésu i dré gòzo lebèbhá ni íbe Gàliláyà na gò, i dré zyàzo tápáriandre Gàliláyà àdhya ni ta'á na. (A adré kpà tápáriandre nda ni rú zi, tápáriandre Tìbèríyà àdhya.)* ² Móndí zyandre lavulé dhi i adré tá Yésu ni lebe, i dré tá adrélé tà líndrìga ró dré adrélé 'òle adrézó dràbhá ki tidrí dhi ki no dhi sè. ³ Di Yésu i dré mbàzo lebèbhá ni íbe kòngó àlo drìna gò, i dré lírízó. ⁴ Yúdà ànzi ki gwányá Pásikà àdhya tá ànyi.

⁵ Di Yésu kòtingá mĩ móndyá zyandre lavulé nda ki no adrérà'a alìle í vélé dre dhi, dré tàzoá Filípò dré dhi: «Mà ni mápà kisú gĩle móndyá wáyi kòni i dré nyàle dhi ángolè?» ⁶ Tà tá kònìni kitswázó Filípò ni tà ka'ika'í tabhĩ. Tàko ko, nĩ tá ina tà í dré adrélé 'òle dhi be. ⁷ Di Filípò logó drá dhi: «Tágba mà kàdré tá làfa lò'wa kámá-rĩ dhi íbe yà dhi, mà kitswá tá mápà gĩ móndyá àlo àlo títi ni i dré kitswálé ndìndì mvá tsà ni ni kisú nyàle dhi bwà ko.»† ⁸ Yésu ni lebèbhá ki àzya, Andréyà, Sìmónà Pétèró ni adrúpi tà drá dhi: ⁹ «Mváagó àlo kònwánò. Akódhi mápà ladhílé órezè sè dhi íbe nzi, ìndì kosyá íbe rĩ.‡ Di, ngá kòni ki àdho 'o móndyá zyandre kònìni ni i dré dhi?»

¹⁰ Di Yésu gò tàá áyi lebèbhá i dré dhi: «Mì 'o móndyá kòni i lírìlé.» Arà nda 'á dhi, mbì tá bĩ. Di móndyá nda i dré lírízó. Ago i tá ànyìànyì ngùlù-nzi.§ ¹¹ Di Yésu dré mápà nda ki adózó, àwoyà tàzo Giká dré gò, lanzízóá móndyá títi nda i dré, ngóró i dré tá lèle nyàle dhi tĩni. Dré kpà kosyá nda ki lanzízó àyi dré kònìni. ¹² Di àyi títi nda i kònya pìzo dre dhi, dré tàzoá áyi lebèbhá i dré dhi: «Mì lokó àmbí ni, kórònyá ni àlo kábíró ko.»

* **6:1** 6:1 Rú «Tìbèríyà» kònìdhi tá kpà rú bhàandre àlo tápáriandre nda mìle dhi àdhya 'i. A kònò Yòwànì 6:23. † **6:7** 6:7 A adré tá làfa lò'wa kònìdhi ni rú zi «dènàrí». Dènàrí àlo dhi tá làfa adrélé fèle móndí àlo dré àzì 'òle kítú àlo sè dhi tí dhi 'i. Di làfa lò'wa kámá-rĩ kòni i tá làfa kàdrè 'i. ‡ **6:9** 6:9 «Órezè» kònìdhi, mbì pfò ni kárà àlo sùlepi nyá tĩni dhi 'i. § **6:10** 6:10 A nà tá ngbà 'í àgo adrèbhá tá kònàle dhi i kòdhya. A nà tá tòkó i ànzimvá íbe ko.

13 Di ì dré mápà nzi móndyá ì dré nyàle nda ki àmbí ki lokózó gàle kánzì mudrí-drì-rì dhi ì sè bǐbi.

14 Di móndyá nda ì kònò tà línđrīga ró Yésu dré 'òle nda dre dhi, ì dré ngàzo adrélé táà dhi: «Bàti, dhya kòdhi Pròfétà adrélépi tá alìle bvò le dhi 'i!» 15 Di Yésu kònò, ì adré tá 'òle alìle áyi bha ópí ro rinyí sè dhi dre dhi, dré gòzo áyi vu lyà, mbàle kalóma kòngó nda drìna.

Yésu to atsí tǎpǎriandre drìsè

(A kònò kpà Mátáyò 14:22-33; Mároko 6:45-52)

16 Ìndró kàndrì dre dhi, Yésu ni lebebhá ì dré ngàzo síle tǎpǎriandre làgana. 17 Ì kònò, ngá aní dre, ìndì Yésu atsá rè àyi vélé ko dhi dre dhi, ì dré tombàzo bwátù na gò, kidhólé adrélé zyàle tǎpǎriandre ni ta'á na, kitswálé lile Kàpàrànwúmà na. 18 Lyǎandre adré tá víle tǎpǎriandre nda mi gò, yí dré adrézó ru kǎgbá. 19 Di ì kòlì vwàle ànyíànyì kílóméterè nzi yà, ngalè nzi-drì-àlo yà dhi dre dhi, ì dré Yésu ni nòzo adrérà'a atsí to tǎpǎriandre drìsè, adrézó alìle àyi vélé. Gò tirì dré àyi ki 'òzo lavúlé. 20 Di, Yésu dré ína tǎzoá àyi dré dhi: «Ma 'i! Mì ro ngá ko!» 21 Ì adré tá akódhi ni le dòle bwátù na. Di gbǎ lókyá nda sè dhi, ì dré tsàzo tǎpǎriandre nda ni ta'á na, àrà ì dré tá adrézó lile dhi na.

Móndí zyandre dhi ì ndà Yésu

22 Kítú bvóá dhi sè dhi, móndyá zyandre tayílé ta'á lésè nda ì dré nòzoá dhi, Yésu ni lebebhá ì tombà tá bwátù àlo dhi na lile àyi pátí. Ì nǐ tá kpà tàle dhi, Yésu mbà tá ína bwátù nda na ko dhi be. 23 Lókyá nda sè dhi, bwátù àruka angábhá bhàandre Tìbèríyà àdhya lésè dhi ì dré atsázó ànyi àrà móndyá nda ì dré tá mápà nyàzo Mírì ni àwoyà tàma àmvolésè nda làga. 24 Di móndyá zyandre nda ì kònò Yésu ì lebebhá ni íbe dhi ì tá yó dhi dre dhi, ì dré tombàzo bwátù nda ì 'ásè gò, zyàle Kàpàrànwúmà na kitswálé Yésu ni nda.

Yésu mápà adrélépi lídrì fe dhi 'i

25 Di ì kòkisú Yésu tǎpǎriandre nda ni ta'á na dre dhi, ì dré lizízóá tíá dhi: «Rábbì, mí atsá kònwa ángutú?» 26 Yésu logó àyi dré dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Mì adré áma nda, mì dré tà línđrīga ró má dré 'òle dhi ki nòle dhi sè ko. Be ró dhi, mì adré àmikya áma nda, mì dré mápà nyàle pizo ásà dhi sè. 27 Di, adré leá dhi, mì kàdré àzì 'o mányàngá adrélépi ñwàle ñwanwà dhi sè ko. Be ró dhi, mì kàdré àmikya àzì 'o mányàngá dra adrélépi kóná vésè kólyá dhi sè. Ma, Móndí ni Mvá, má ni mányàngá nda ni fe àmi dré. Tàko ko, Giká Atá lwà áyi àngì má rú tadházóá dhi, í ka'í ma káyà dhi.» 28 Di ì lizí tíá dhi: «Lè mà kò'o àdho tà kòdhya kitswázó Giká ni àzì 'o dhi?» 29 Yésu logó àyi dré dhi: «Àzì Giká dré adrélé lèle mì kò'o dhi, kònìdhi 'i: Mì kàdré dhya dré amùle dhi ni ka'í.» 30 Di ì gò lizíá tíá dhi: «Mí ni àdho tà línđrīga ró dhi ni 'o kòdhya, mà kònòró gò àmi ka'izo? Mí ni àdho tà 'o? 31 Ama ki tábhí ì nya tá mánnà duku na. Ngóró tisìle Giká ni Kúlí na dhi tíni: <Akódhi fè mápà asilépi bhù lésè dhi àyi dré nyàle.>» 32 Di Yésu tà àyi dré dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Mósè fè mápà asilépi bhù lésè dhi àmi dré ni ko. Di, áma Atá adré ína mápà tàndì asilépi bhù lésè dhi ni fe àmi dré ni. 33 Tàko ko, mápà tàndì Giká dré adrélé fèle nda, dhya asilépi bhù lésè adrélé lídrì fe móndyá bvò àdhya ì dré dhi 'i.» 34 Di ì tà drá dhi: «Mírì, mí kàdré ngbú mápà kòdhi ni afè àma dré wà!»

* 6:31 6:31 A kònò Pfòma 16:4, 15; Longó ì 78:24.

³⁵ Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Ma mána mápà adrélépi lídrì fe dhi 'i. Dhya ángùdhi adrélépi alìle má véle dhi, tàbirí kitswá tàdzí gòle akódhi ni 'o ko. Dhya ángùdhi adrélépi áma ka'ì dhi, yì lovó kitswá tàdzí gòle akódhi ni nde ko. ³⁶ Dì, ngóro má dré tàle àmi dré dre dhi tìni dhi, tágba mì dré áma nòzo 'í dhi, mì ka'ì àmikya ma ko. ³⁷ Mòndyá wáyì áma Atá dré adrélé afèle má dré dhi ki alì má véle. Dì dhya ángùdhi adrélépi alìle má véle dhi, má kitswá tàdzí akódhi ni dro ko. ³⁸ Angyá ko, má así bhù lésè kitswálé tà má dré adrélé lèle dhi ki 'o kòdhya ko. Be ró dhi, má así mána tà dhya áma amùlepi dhi dré adrélé lèle dhi ki 'o kòdhya. ³⁹ Dì tà dhya áma amùlepi nda dré adrélé lèle dhi, kònìdhi 'i: Adré lèá dhi, má kòtayí dhya dré afèle má dré dhi ki àlo avìle ko. Adré kpà lèá dhi, má kòtingá àyi nda i títí dràdrà lésè kítú kùdù sè. ⁴⁰ Bàti, tà áma Atá dré adrélé lèle dhi, kònìdhi 'i: Adré lèá dhi, dhya ángùdhi adrélépi áyi Mvágó ni no gò adrézó akódhi ni ka'ì dhi, dhya nda kàdré lídrì kóná vèsè kólyá dhi íbe. Dì má ni akódhi ni tingá dràdrà lésè kítú kùdù sè.»

⁴¹ Dì Yúdà ànzi nda ì dré dhèzo adrélé Yésu ni ndri, dré tá tàle dhi «Ma mápà asílépi bhù lésè dhi 'i» dhi sè. ⁴² Ì adré tá tàá àyi kòfalésè dhi: «Kòdhi tsì Yésu, Yòséfa ni mvá 'i ko? Mà nì akódhi ni atá, andre ni be dhi be. Dì akódhi 'o i ngìni adrélé tàá nyànomvá dhi, í así bhù lésè dhi?»

⁴³ Dì Yésu logó àyi dré dhi: «Mì tayí adrema làndrì ndri àmi kòfalésè dhi. ⁴⁴ Dhya àlo kitswá ína alìle má véle ko, áma Atá áma amùlepi dhi kàsè akódhi ni togó nì ko dhi. Dì má ni akódhi nda ni tingá dràdrà lésè kítú kùdù sè. ⁴⁵ Ngóro pròfètà ì dré tisìle Giká ni Kúlí na dhi tìni: <Giká ni àyi títí dhi ki tadhá.>† Dì dhya ángùdhi adrélépi Giká Atá ni yi gò, adrézó tà dré adrélé tadhálé dhi ki kisú dhi, akódhi nda adré alìle má véle. ⁴⁶ Kòdhi adré lèá ko tàle dhi, dhya àlo nò Giká Atá dhi. Ngbà 'í ma angálépi Giká Atá nda vélésè dhi, má nò akódhi ma.

⁴⁷ Má adré tà bàti ta àmi dré: Dhya ángùdhi adrélépi áma ka'ì dhi, akódhi nda lídrì kóná vèsè kólyá dhi íbe. ⁴⁸ Ma mápà adrélépi lídrì fe dhi 'i. ⁴⁹ Àmi ki tábhí ì nya tá mánnà duku na gò, ì dré todràzo. ⁵⁰ Dì, kònìdhi ína mápà asílépi bhù lésè dhi 'i. Dhya adrélépi nyàá dhi kitswá dràle ko. ⁵¹ Ma mápà lídrì ro asílépi bhù lésè dhi 'i. Dhya ángùdhi adrélépi mápà nda ni nya dhi, ni adré lídrì íbe kóná vèsè kólyá. Mápà nda kòdhi, áma rúbhá má dré dra fèle móndyá bvò àdhyà i dré adrízó dhi 'i.»

⁵² Dì Yúdà ànzi nda ì dré ngàzo adrélé tà kayí àyi kòfalésè, adrézó tàá dhi: «Dhya kòdhi ni kitswá áyi rúbhá afè àma dré nyàle ngìningìni ró?»

⁵³ Dì Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Mì kònya Mòndí ni Mvá ni rúbhá ko, ìndì mì kòmvu akódhi ni kàrí ko dhi, mì kitswá àmikya adrélé lídrì íbe àmi léna ko. ⁵⁴ Dhya ángùdhi adrélépi áma rúbhá nya, adrézó kpà áma kàrí mvu dhi, akódhi nda lídrì kóná vèsè kólyá dhi íbe. Dì má ni akódhi ni tingá dràdrà lésè kítú kùdù sè. ⁵⁵ Tàko ko, áma rúbhá ngá tàndi adrélé nyàle dhi 'i, ìndì áma kàrí ngá tàndi adrélé mvùle dhi 'i. ⁵⁶ Dhya ángùdhi adrélépi áma rúbhá nya, adrézó kpà áma kàrí mvu dhi, akódhi nda adré adrélé má léna, ìndì má adré kpà adrélé akódhi léna. ⁵⁷ Ngóro áma Atá lídrì ro dhi dré áma amùle dhi tìni, ìndì ngóro má dré adrélé lídrì íbe akódhi nda sè dhi tìni dhi, dhya ángùdhi adrélépi áma nya dhi ni adré kókpà lídrì íbe má sè. ⁵⁸ Ma kònìdhi, mápà asílépi bhù lésè dhi 'i. Àmi ki tábhí ì nya tá mánnà gò, ì dré todràzo. Dì, dhya adrélépi mápà kònìdhi ni nya dhi ni ína adré lídrì íbe kóná vèsè kólyá.»

† 6:45 6:45 A kònò Esáyà 54:13.

⁵⁹ Yésu tà tá tà nda i Kàpàrànwúmà na, dré tá adrérà'a tà tadhá Yúda ànzi ki lèsámò dzó na dhi 'á.

Yésu ni lebhéhá bí dhi ì tayí akódhi

⁶⁰ Di Yésu ni lebhéhá ì kòyi tà nda i dre dhi, àyi ki àruka bí dhi ì dré tàzoá àyi kòfalésè dhi: «Tà dré adrélé tadhále kòdhi kòkòròko. Adhi ni kitswá yíá ka'ile dhi ni?»

⁶¹ Yésu dré nìzoá tàle dhi, àyi lebhéhá nda ì adré tá làndrì ndri tà nda sè dhi be gò, dré tàzoá àyi dré dhi: «Tà kòdhi adré tsì àmi ki 'o ledhéle nì bàti? ⁶² Mì ni di kisúá ngíni, lókyá mì dré dra Mòndí ni Mvá ni nòzo mbàrà'a àrà dré tá adrézó wáláká dhi léna dhi tú dhi? ⁶³ Giká ni Tirí adré lídrì fe nì. Tà rúbhá àdhya adré ina tà àlo 'o ko. Kúli má dré tàle àmi dré kòdhi i kúli Tirí àdhya 'i, ìndì kúli adrèbhá lídrì fe dhi 'i. ⁶⁴ Di, tágba kònini dhi, mómí àruka àmi kòfalé dhi ì ka'ì àyikya ma ko.» Yésu tà tá kònini tàko ko, nì tá kínó lésè ngalè àdhibhá ì kitswá àyi ka'ì ko ya dhi be. Nì tá kpà, àdhi ni àyi lefè kàribhá i drígá nì ya dhi be. ⁶⁵ Akódhi gò tàá dhi: «Tà kòdhi sè dhi, má tà tá àmi dré dhi, dhya àlo kitswá ina alile má véle ko, áma Atá kòfè láti akódhi dré alizo nì ko dhi.»

⁶⁶ Kìdhólé lókyá nda sè dhi, Yésu ni lebhéhá bí dhi ì dré akódhi ni tayízó gò, ì dré gòzo véle atsilé túmánì akódhi be ko. ⁶⁷ Di Yésu dré lizízóá àyi lebhéhá mudrì-drì-rì dhi i tí dhi: «Àmi ró dhi, mì lè kókpà lile àyikya tìni?»

⁶⁸ Di, Simónà Pétèró logó drá dhi: «Mírì, mà nì lì àdhi véna? Mì mína kúli adrèbhá lídrì kóná vèsè kólyá dhi nì fe dhi íbe. ⁶⁹ Ama, mà ka'ì bàti, ìndì mà nì tàle dhi, mi Dhya lólo Giká àdhya 'i dhi be.» ⁷⁰ Di Yésu logó àyi dré dhi: «Má kipè zakó tsì àmi mudrì-drì-rì nì i ma? Di, tágba kònini dhi, àmi ki àlo ina dzáborò 'i!» ⁷¹ Adré tá Yúdàsì, Simónà Ìsikàriyótà ni mvá nì tà ta kòdhya. Tàko ko, akódhi nda, àyi mudrì-drì-rì nda ki àlo ró dhi, adré tá ina 'òle Yésu ni lefè kàribhá i drígá dhi nì.

7

Yésu ni adrúpi ì ka'ì akódhi ko

¹ Amvolásà dhi, Yésu dré gòzo adrélé tatsilé bvò Gàliláyà àdhya 'ásè. Adré tá leá tatsilé bvò Yúdáyà àdhya 'ásè ko, Yúda ànzi ki kàdrì kònàle dhi ì dré tá adrélé láti nda akódhi ni pfùzo dràle dhi sè.

² Yúda ànzi ki gwányá tàbèrènákolò kya atsá tá ànyi.* ³ Di Yésu ni adrúpi ì dré tàzoá drá dhi: «Lè mí kònga kònwàsè lile Yúdáyà na, àmi lebhéhá wáyi dhi ì kònòró kpà tà líndrìga ró mí dré adrélé 'òle dhi i be dhi bvò. ⁴ Dhya àlo kàdré àyi le 'òle mómí i dré nìle dhi, adré tà 'o lùzu ró ko. Mí dré adrélé tà nda kòdhi ki 'o dhi sè dhi, mí tadhá di rè mi mómí wáyi dhi ì dré nòle!» ⁵ Akódhi ni adrúpi nda ì tà tá kònini tàko ko, ì adré tá ndìndì akódhi ni ka'ì ko.

⁶ Di Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Lókyá mána kitswá rè ko. Di, àmi dré dhi, lókyá ángùdhi mì dré adrézó lèle lile kònàle dhi ina dóro. ⁷ Mómí bvò kòndì àdhya ì kitswá togó kònzì bha àmi rú ko. Di, ì adré àyikya togó kònzì bha má rú, má dré adrélé tadhá ngádra 'á dhi, tà ì dré adrélé 'òle dhi ì kònzì dhi sè. ⁸ Àmi, mì lì gwányá na. Má kitswá rè mána lile kònàle ko. Tàko ko, lókyá mána kitswá rè ko.» ⁹ Kòtà tà nda dre dhi, dré gòzo adrélé Gàliláyà na.

* **7:2** 7:2 Gwányá tàbèrènákolò kya kòndhi ni lókyá 'á dhi, Yúda ànzi ì adré tá tàbèrènákolò ki ledé wémà i tìni, adrézó lirilé àyi zàna, kitswá àyi ki tábhì ki lavuma duku 'ásè dhi nì tà kisú dhi bvò. A kònò Lèvìtikè 23:34-36; Dùtèrònómè 16:13.

Yésu lì gwányá tàbèrènákolò kya na

¹⁰ Di, Yésu ni adrúpi ì kòlì gwányá nda na dre dhi, akódhi dré kpà ngàzo lile kònàle. Di, lì tá ngádra 'ásè ko. Be ró dhi, lì ína lùzu ró. ¹¹ Gwányá nda 'á dhi, Yúdà ànzi kì kàdrì ì adré tá akódhi ni nda, adrézó lizíá dhi: «Dhya kòdhi ángwà?» ¹² Móndí zyandre kònàle dhi ì kòfalé dhi, à adré tá ngùrùngùrù ta akódhi ni tà sè. Ayi kì àruka ì adré tá tàá dhi: «Akódhi móndí dóro 'i.» Aruka ni ì adré kó tàá dhi: «Kóko, adré ína móndí zyandre dhi kì lití.» ¹³ Di, dhya àlo adré tá tà ta akódhi ni tà dri ngádra 'á ko, ì dré tá adrélé títi Yúdà ànzi kì kàdrì kì ro dhi sè.

¹⁴ Gwányá nda kòtsa kítógá ni na dre dhi, Yésu dré lizo tépelò na gò, kídholé adrélé tà tadhá. ¹⁵ Yúdà ànzi ì adré tá akódhi ni yi síbhálé be ngbo, adrézó lizíá àyi kòfalésè dhi: «Dhya kòdhi ndà kó tà nìle ko dhi, kisú dī tògyá adrézó Gìká ni tà ni kònìni dhi ngíni?»

¹⁶ Di Yésu dré logózóá àyi dré dhi: «Tà má dré adrélé tadhálé kòdhi ì, tà mána 'i ko. Be ró dhi, tà nda ì angá àyikya Gìká áma amùlepi dhi vélésè. ¹⁷ Dhya ángùdhi adrélépi tà Gìká dré adrélé lèle dhi kì nda 'òle dhi, akódhi nda ni nìá ngalè tà má dré adrélé tadhálé nda ì angá Gìká vélésè yà, kó ngalè áma tàndi vélésè yà dhi. ¹⁸ Dhya adrélépi tà adrébhá angalé àyi tàndi drílésè dhi kì tà ta dhi, adré rúku nda kisulé àyi tàndi dré. Di, dhya adrélépi dhya àyi amùlepi dhi ni rúku nda bhàle dhi, adré ína tà bàti ta. Tà àlo kinzò ro akódhi léna dhi yókódhó.

¹⁹ Mósè fè tá tsì tátrítrí kúlí àmi dré ko? Di, dhya àlo àmi kòfalé dhi adré tà tátrítrí kúlí nda dré adrélé tàle dhi kì 'o ko. Mì adré àmikya láti nda kitswázó áma pfu dràle àdho tà sè?» ²⁰ Di móndyá zyandre nda ì logó drá dhi: «Mì tirí kònze ìbe mí léna! Adhi adré láti nda kitswázó àmi pfu dràle dhi nì?» ²¹ Di Yésu logó àyi dré dhi: «Má 'o ngbà 'í tà líndrígá ró àlo dhi sàbátù tú gò, àmi títi dhi kì líndrì dré adrézó gàle ásà. ²² Di, àmi ró dhi, mì adré kókpà àzì 'o sàbátù tú. Tàko ko, Mósè fè àmi dré tòlì adrézó àmi kì ànziàgo kì lwa gò, mì dré adrézó àyi kì lwa, gba kàdré sàbátù tú yà dhi. (Tà bàti ró dhi, tòlì nda angá tá Mósè vélésè ko. Be ró dhi, angá ína àma kì tábhí ì vélésè drìdrì Mósè ni lókyá kandrà.) ²³ Di mì kàdré àmi kì ànziàgo kì lwa sàbátù tú kitswázó Mósè ni tátrítrí kúlí líkí dhi, àmi kì togó adré dī aswálé má rú, má dré agó àlo dhi ni tídrílé wáyì sàbátù tú dhi sè àdho tà sè? ²⁴ Lè mì kàdré móndí kì tàbvó ta ngbà 'í tà adrélé nòle mì sè dhi ì sè ko. Be ró dhi, mì kàdré àmikya tàbvó ta gyágya.»

Yésu Mèsíyà 'i bàti?

²⁵ Lókyá nda sè dhi, móndyá Yèrúsalémà 'a dhi kì àruka ì adré tá tàá àyi kòfalésè dhi: «Dhya kòdhi tsì dhya àma kì kàdrì ì dré adrézó láti nda pfùzoá dràle dhi 'i ko? ²⁶ Di, mì nò rè ká! Akódhi adré tà ta ngádra 'á gò, ì dré adrézó tà àlo ta drá ko! Ì nì àyikya tàle dhi, akódhi Mèsíyà 'i bàti dhi be? ²⁷ Di, lókyá Mèsíyà dré dra atsázó dhi sè dhi, dhya àlo kitswá àrà dré angázó lásà dhi ni ni ko. Mà nì àmakya àrà dhya kòdhi dré angázó lásà dhi be.»

²⁸ Di Yésu dré rè dhu adrérà'a tà tadhá tépelò na dhi 'á dhi, dré ngàzo kúlí yo tàzoá dhi: «Mì nì tsì ma be? Mì nì àrà má dré angázó lásà dhi be? Má alì mána áma drì sè ko. Di, dhya áma amùlepi dhi adré ngbú adrélé tà bàti ta. Mì nì àmikya akódhi ko. ²⁹ Di, má nì mána akódhi be. Tàko ko, má angá akódhi vélésè, ìndì akódhi amù ma nì.»

³⁰ Gò Yúdà ànzi kì kàdrì ì dré ngàzo adrélé láti nda kitswázó akódhi ni ru. Di, àyi kì àlo so drígá akódhi rú ko, lókyá ni dré tá rè kitswálé ko dhi

sè. ³¹ Dì, móndyá zyandre nda i kòfalé dhi, móndí bí dhi ì dré akódhi ni ka'izo. † adré tá tàá dhi: «Lókyá Mèsíyà dré dra atsázó dhi sè dhi, akódhi ni tsì tà líndrígá ró dhi ki 'o dhya kòdhi àdhya ki lavú?»

Fàrisáyò ì mù móndí i kitswálé Yésu ni ru

³² Fàrisáyò ì dré móndyá zyandre nda ki yizo adrérà'a ngùrùngùrù ta Yésu ni tà dri dhi 'í. Dì àyi tùmání kòwánà kàdrì íbe dhi, ì dré tépelò líkíbhá ki àruka ki mùzo kitswálé akódhi ni ru.

³³ Gò Yésu dré tàzoá dhi: «Ma dhu rè tùmání àmi íbe lókyá tsà sè. Amvolásà dhi, má ni go lìle dhya áma amùlepi dhi véna. ³⁴ Mì ni áma nda gò, mì dré àmikya kitswázó áma kisú ko. Ángyá ko, mì kitswá lìle àrà má dré adrézó lìle lána dhi na bwà ko.» ³⁵ Dì Yúdà ànzì ki kàdrì nda ì dré lizízóá àyi kòfalésè dhi: «Dhya kòdhi adré 'òle lìle ángolé, mà dré kitswázó akódhi ni kisú bwà ko dhi? A ni lí Giríkì ki bvò Yúdà ànzì ì dré ayízó dhi ì 'ásè, kitswálé Giríkì ki tadhá? ³⁶ Adré leá tàle ngíni dré adrérà'a tàá dhi: <Mì ni áma nda gò, mì dré àmikya kitswázó áma kisú ko,> ìndì <Mì kitswá lìle àrà má dré adrézó lìle lána dhi na bwà ko> dhi?»

Yiandre adrélépi lídrì fe dhi

³⁷ Gwányá nda ni kítú kùdù, adrélépi kàdrì kítú àruka títi nda ki lavú dhi sè dhi, Yésu dré ngàzo kúlí yo tàzoá dhi: «Dhya àlo kàdré yì lovó íbe dhi, akódhi kàlì má véle adrélé yì mvu wà. ³⁸ Dhya ángùdhi adrélépi áma ka'ì dhi, yiandre adrélépi lídrì fe dhi ni adí apfòle akódhi ni togó lésè, ngóro Gíká ni Kúlí dré adrélé tàle dhi tìni.»† ³⁹ Kòdhi Yésu adré tá Tirí Lólo móndyá àyi ka'ìbhá dhi ì dré adrélé 'òle kisúlé dhi ni tà ta kòdhya. Tàko ko, Tirí Lólo nda atsá tá rè ko, Yésu dré tá rè file àyi mìlanzilanzì na ko dhi sè.

Móndí ì lanzí ru Yésu ni tà sè

⁴⁰ Móndyá zyandre nda ì kòyi Yésu ni kúlí nda ì dre dhi, àyi ki àruka ì dré adrézó tàá dhi: «Dhya kòdhi Pròfétà 'i bàti!» ⁴¹ Aruka ni ì adré tá tàá dhi: «Akódhi Mèsíyà 'i!» Dì, àruka ni ì adré kó àyikya tàá dhi: «Mèsíyà ni kitswá tsì angalé Gàliláyà lésè? ⁴² Gíká ni Kúlí adré zakó tsì tàá dhi, Mèsíyà ni angá ópí Dàwídì ni sùrú lésè, ìndì Bètèlémè, bhàandre Dàwídì dré angázó lásà dhi lésè!»‡ ⁴³ Dì móndyá zyandre nda ì dré ru lanzízó Yésu ni tà sè. ⁴⁴ Àyi ki àruka ì adré tá leá dhi, à kòru akódhi. Dì, dhya àlo so drígá akódhi rú ko.

Yúdà ànzì ki kàdrì ì 'o àyi ki togó tombalé Yésu rú

⁴⁵ Gò tépelò líkíbhá nda ì dré gòzo kòwánà kàdrì i véna Fàrisáyò íbe. Dì àyi nda ì dré lizízóá àyi tí dhi: «Mì adrì dhya kòdhi agòzo ába ko àdho tà sè?» ⁴⁶ Dì tépelò líkíbhá nda ì logó dhi: «Dhya àlo adrélépi tà ta dhya kòdhi àdhya tìni dhi tàdzì yókódhó.» ⁴⁷ Dì Fàrisáyò nda ì gò lizíá àyi tí dhi: «Mì tayí kókpà àmi akódhi nda dré litílé dre? ⁴⁸ Dhya àlo Yúdà ànzì ki kàdrì i kòfalé yà, kó ngalè Fàrisáyò i kòfalé yà akódhi ni ka'ilepi dhi tsì be? ⁴⁹ Kóko! Dì, móndyá zyandre kòdhi ì nǎ àyikya Mósè ni tátrítrí kúlí ko. Gíká ni tátrítrí àyi dri!»

⁵⁰ Fàrisáyò nda ì kòfalé dhi, Nìkòdémò atú lìlepi Yésu véna ngátsi sè dhi tá be. Dì akódhi dré tàzoá àyi dré dhi: ⁵¹ «Àma ki tátrítrí kúlí ka'ì tsì tà bhàle dhya àlo dri akódhi ni yi àko ró, ìndì tà dré 'òle dhi ni ni àko ró dhi 'i?» ⁵² Dì ì logó drá dhi: «Mì kókpà móndí angalépi Gàliláyà lésè dhi 'i? Mí

† 7:38 7:38 A kònò Ezèkyélè 47:1; Zàkàriyà 14:8. ‡ 7:42 7:42 A kònò 2 Sàmùwélé 7:12; Míkè 5:2.

vwa rè tà Giká ni Kúlí dré adrélé tàle dhi i ká. Mí ni nòá dhi, pròfétà àlo angálépi Gàliláyà lésè dhi yókódhó.»

[⁵³ Gò àyi àlo àlo títi dhi ì dré ngàzo nzìle àyi bhà'asè. §

8

Tòkó àlo rùle múná tà 'orà'a dhi

¹ Di Yésu dré lizo mbàle kóngó Olívè fa kya drina. ² Ngá kòwa dre dhi, dré gòzo lile tépelò na gò, mónnyá wáyi dhi ì dré alizo ru kimó akódhi làga. Akódhi dré lirizó gò kidhólé adrélé àyi ki tadhá.

³ Di tátrítrí kúlí tadhábhá i Fàrisáyò ìbe dhi, ì dré tòkó àlo dhi ni adrizo alizo bháá mónnyá wáyi i kandrá. † ru tá akódhi nda adrérà'a múná tà 'o agó àlo dhi be. ⁴ Di ì dré tàzoá Yésu dré dhi: «Tadhálépi, à ki tòkó kònìdhi adrérà'a múná tà 'o agó àlo be dhi 'á. ⁵ Mósè fè tá tòlí tátrítrí kúlí na tàzoá àma dré dhi, mà kàdré tòkó tà 'obhá kònìni dhi ki lebhé todràle kírà sè. Di mí adrè mína tàá tà kòdhi sè ngìni?» ⁶ † lizí tá akódhi kònìni kitswázó akódhi ni tabhì litilé, ì kòkitswáwó akódhi ni asikí be dhi bvó. Di, Yésu dré ina tandizo gò, kidhólé adrélé ngá tisì drígambílí sè kìní mi. ⁷ † dré rè dhu adrérà'a akódhi ni lizí dhi 'á dhi, dré ngàzo áyi totó gò, tàá àyi dré dhi: «Dhya tàkonzì 'òlepi tàdzí ko dhi kàdré àmi kòfalé be dhi, akódhi nda kòkidhó rè zyà tòkó kònìdhi ni lebhélé kírà sè dhi nì.» ⁸ Di dré gòzo tódhyá tandile adrélé ngá tisì kìní mi.

⁹ Di ì kòyi kúlí nda dre dhi, ì dré ngàzo topfòle àlo àlo kidhólé màlìga i rú, Yésu ki tayí tòkó nda adrélépi áyi totó akódhi kandrá dhi be. ¹⁰ Di Yésu dré ngàzo áyi totó lizíá tíá dhi: «Tòkó, àyi nda i ángwà? Dhya àlo tà bhàlepi mí dri dhi yókódhó?» ¹¹ Akódhi logó dhi: «Mírì, dhya àlo yó.» Di Yésu tà drá dhi: «Má bhà kókpà tà mí dri ko. Di mí lè, ìndì kidhólé nyànomvá dhi, mí kògò véle tàkonzì 'o ko.»]*

Yésu ngádra bvò àdhya 'i

¹² Yésu dré gòzo tàá mónnyá zyandre i dré dhi: «Ma ngádra adrélépi ngá kazá mónnyá bvò àdhya i dré dhi 'i. Dhya ángùdhi adrélépi áma lebè dhi kitswá tàdzí atsilé tínímvá na ko. Be ró dhi, a ni adrè ngádra lídrì àdhya ìbe.»

¹³ Di, Fàrisáyò ì dré ngàzo tàá drá dhi: «Mí adrè mína ámi tàndi ni tà longó mi. Tà mí dré adrélé tàle dhi i, tà bàti 'i ko.» ¹⁴ Di Yésu logó àyi dré dhi: «Gba má dré adrézó áma tàndi ni tà longó dhi, tà má dré adrélé tàle dhi i, tà bàti 'i. Tàko ko, má nì, má angá ángolésè ya, ìndì má adrè lile ángolé ya dhi be. Di, mì nì àmikya ngalè má angá ángolésè ya, kó ngalè má adrè lile ángolé ya dhi ko. ¹⁵ Mì adrè àmikya áma tàbvó ta ngóro mónnyá bvò kòndi àdhya ì dré adrélé tàle dhi tíni. Di, má adrè mána dhya àlo ni tàbvó ta ko. ¹⁶ Kònò má kàdré tá tàbvó ta dhi, tàbvó má dré kitswále tàle nda ni tá adrè gyágya. Ángyá ko, má adrè tà àlo 'o kalóma ko. Be ró dhi, áma Atá áma amùlepi dhi túmání má be. ¹⁷ A tisì tá àmi ki tàndi ki tátrítrí kúlí na tàle dhi, móndí rì tà nobhá mǐ sè dhi ì kàdré tà àlo dhi ni longó kòdhyá dhi, tà ì dré adrélé longolé nda, tà bàti 'i.† ¹⁸ Ma, má adrè áma tàndi ni tà longó. Kòdhi ìbe dhi, áma Atá áma amùlepi dhi adrè kókpà áma tà longó.» ¹⁹ Di ì lizí tíá dhi: «Ámi Atá ángwà?» Yésu gò logóá àyi dré

§ 7:53 7:53 Wárágà àruka Giká ni Kúlí tisìzo àyi dri drìdrì dhi i léna dhi, à adrè Yòwànì 7:53-8:11 dhi ni kisú ko. * 8:11 8:11 A kònò tà àndu ngìle Yòwànì 7:53 na dhi. † 8:17 8:17 A kònò Dùtèrònómè 17:6; 19:15.

dhi: «Mì nǐ ma àdhi 'i yà dhi ko, ìndì mì nǐ áma Atá àdhi 'i yà dhi ko. Kònò mì kònǐ tá ma be dhi, mì nǐ tá kpà áma Atá nǐ ni.»

²⁰ Yésu tà tá kúlí nda i, dré tá adrérà'a tà tadhá tépelò na, ànyì àrà adrézó ngá fèle Giká dré dhi ki líkí dhi làga dhi 'á. Di, dhya àlo ru tá akódhi ko, lókyá nǐ dré tá rè kitswálé ko dhi sè.

Yésu dhya Giká Atá dré amùle dhi 'i

²¹ Yésu dré gòzo tàá àyi dré dhi: «Má adré 'òle lǐle. Mì nǐ áma nda gò, mì dré àmikya todràzo àmi ki tàkonzì na. Mì kitswá lǐle àrà má dré adrézó lǐle lána dhi na bwà ko.» ²² Di Yúdà ànzì ì lizí àyi kòfalésè dhi: «Akódhi adré 'òle àyi pfu dràle? Kòdhi vo tà dré adrézó tàá dhi: <Mì kitswá lǐle àrà má dré adrézó lǐle lána dhi na bwà ko> dhi 'i?» ²³ Di Yésu logó àyi dré dhi: «Mì angá àmikya bvò kòndì lésè. Di, má angá mána kurú lésè. Àmi móndí bvò kòndì àdhya 'i. Di, ma mána móndí bvò kòndì àdhya 'i ko. ²⁴ Àsà dhi, má tà tá àmi dré dhi, mì nǐ todrà àmi ki tàkonzì na. Tàko ko, mì kòka'ì, ma Dhya adrélépi be dhi 'i ko dhi, mì nǐ dra todrà àmi ki tàkonzì na.»[‡] ²⁵ Di ì lizí tíá dhi: «Mì mína àdhi 'i?» Yésu gò logóá àyi dré dhi: «Ma dhya má dré adrézó tàá kíno lésè dhi, ma akódhi 'i nda 'i. ²⁶ Ma dhu rè tà íbe bí tàle àmi ki tà dri. Ma kpà tà íbe bí tàle àmi ki tàbvó tàzo. Di, dhya áma amùlepi dhi adré ngbú adrélé tà bàti ta. Má adré ngbà 'í tà má dré yǐle akódhi nda vélésè dhi ki ta móndyá bvò kòndì àdhya i dré kòdhya.»

²⁷ Di, ì nǐ tá ko tàle dhi, Yésu adré tá àyi Atá nǐ tà ta kòdhya dhi. ²⁸ Di Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Lókyá mì dré dra ma, Móndí nǐ Mvá nǐ tingázó kuru dhi sè dhi, mì nǐ nǐá tàle dhi, ma Dhya adrélépi be nda 'i dhi be. Mì nǐ kpà nǐá tàle dhi, má adré tà àlo 'o áma drǐ sè ko dhi be. Di, má adré ngbà 'í tà áma Atá dré tadhálé má dré dhi ki ta kòdhya. ²⁹ Dhya áma amùlepi dhi túmání má be. Tayí ma kalóma ko. Angyá ko, má adré ngbú tà akódhi nǐ togó dré adrézó kínlé ásà dhi ki 'o kòdhya.» ³⁰ Di Yésu dré tá adrérà'a tà nda ki ta dhi 'á dhi, móndí bí dhi ì dré akódhi nǐ ka'izo.

Mì nǐ adré móndí trǐle bàti dhi i ró

³¹ Di Yésu dré tàzoá Yúdà ànzì àyi ka'ìbhá nda i dré dhi: «Mì kàdré tròle tà má dré adrélé tadhálé dhi i rú dhi, mì nǐ adré áma lebèbhá 'i bàti. ³² Di mì nǐ tà bàti nǐ gò, tà bàti nda dré àmi ki trizo wǎyi.» ³³ Ì logó drá dhi: «Àma, àma Abàramà nǐ sùrú 'i. Mà atsá rè tàdzí dhya àlo nǐ màràbà ro ko. Di mí adré mína tàá dhi, à nǐ àma ki trǐ dhi ngíni?» ³⁴ Di Yésu logó àyi dré dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Dhya ángùdhi adrélépi tàkonzì 'o dhi, akódhi nda tàkonzì nǐ màràbà 'i. ³⁵ Màràbà adré ína adrélé sùrú 'á nyo ko. Di, mváagó adré ína adrélé sùrú 'á nyo. ³⁶ Di Giká nǐ Mváagó kòtrǐ àmi dhi, mì nǐ adré móndí trǐle bàti dhi i ró.

³⁷ Má nǐ tàle dhi, àmi Abàramà nǐ sùrú 'i dhi be. Di, mì adré àmikya láti nda kitswázó áma pfu dràle, mì dré adrélé áma kúlí ka'ì dòle àmi ki togó na ko dhi sè. ³⁸ Má adré mána tà áma Atá dré tadhálé má dré dhi ki ta kòdhya. Di, mì adré àmikya tà mì dré yǐle àmi ki atá vélésè dhi ki 'o kòdhya.»

³⁹ Ì gò logóá drá dhi: «Àma ki atá, Abàramà 'i.» Di Yésu tà àyi dré dhi: «Mì kàdré tá Abàramà nǐ ànzì 'i bàti dhi, kònò mì nǐ tá adré tà Abàramà dré 'òle dhi ki 'o kòdhya. ⁴⁰ Di, nyànomvá dhi, mì adré àmikya láti nda kitswázó áma pfu dràle, má dré tà bàti má dré yǐle Giká vélésè dhi nǐ tàle àmi dré dhi sè. Abàramà 'o tá ína tà làsú be kònini dhi ko. ⁴¹ Di, mì adré

[‡] 8:24 8:24 A kònò Pfòma 3:14-15.

àmikya tà 'o ngóro àmi ki atá dré adrélé 'òle dhi t́ni.» Dì ì logó drá dhi: «Àma, àma ànzi òlè swà ro dhi 'i ko! Ama ki Atá, Giká 'i kalóma.»

⁴² Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Giká kàdré tá àmi ki Atá 'i bàti dhi, kònò m̀ì ni tá adré áma le. Angyá ko, má angá Giká vélésè gò, má dré adrézó kònwa akódhi ni rú sè. Má alì mána áma drì sè ko. Be ró dhi, akódhi amù ma ǹì. ⁴³ Tà má dré adrélé tàlè kòdhi ì adré file àmi dr̀ina ko àdho tà sè? Ì adré file ko, m̀ì dré kitswálé áma kúlí yi bwà ko dhi sè. ⁴⁴ Àmi àmikya àmi ki atá Dzaborò ni ànzi 'i. M̀ì adré àmi ki atá nda ni lovó le 'òle kòdhiya. Kidhólé kidhoma lésè dhi, akódhi nda dhya adrélépi móndí ki tupfú todràle dhi 'i. Adré kpà tròle tà bàti rú ko, tà bàti dré adrélé akódhi léna àlomvá ko dhi sè. Dré adrerà'a kinzò ta dhi 'á dhi, adré áyi tàndi ni ti ta kòdhiya. Tàko ko, akódhi kinzò líyí 'i, ìndi kinzò ni atá 'i. ⁴⁵ Dì, má dré mána adrélé tà bàti ta dhi sè dhi, m̀ì adré áma ka'ì ko. ⁴⁶ Àmi kòfalé dhi, àdhi ni kitswá tsì tàkonzì àlo tadhá má rú dhi ǹì? Dì má kàdré tà bàti ta kòdhiya dhi, m̀ì adré áma ka'ì ko àdho tà sè? ⁴⁷ Dhya adrélépi Giká àdhiya ró dhi adré ina Giká ni kúlí yi. Dì, m̀ì adré àmikya áma kúlí yi ko, m̀ì dré adrélé Giká àdhiya ró ko dhi sè.»

Yésu ì Abàramà be dhi

⁴⁸ Dì Yúdà ànzi nda ì gò logó drá dhi: «Mà adré zakó tàá kyá tàle dhi, m̀ì mína Sàmàriyà agó 'i, ìndi m̀ì tirí kònzi íbe mí léna dhi!» ⁴⁹ Dì Yésu logó àyi dré dhi: «Tirí kònzi má léna yókódhó. Be ró dhi, má adré mána lindr̀ì fe áma Atá dré. Dì, m̀ì adré àmikya kanyò fe má dré. ⁵⁰ Má adré m̀ìlanzilanzì nda kisulé áma tàndi dré ko. Dì, dhya adrélépi m̀ìlanzilanzì le fèle má dré dhi be. Akódhi nda kpà dhya adrélépi tàbvó ta gyágya dhi 'i. ⁵¹ Má adré tà bàti ta àmi dré: Dhya ángùdhi adrélépi áma kúlí ka'ì 'òle dhi kitswá tàdzí dràle ko!»

⁵² Dì Yúdà ànzi nda ì gò tàá drá dhi: «Nyànomvá, mà ǹì tàle dhi, m̀ì tirí kònzi íbe mí léna káyà dhi be! Abàramà drà dre. Pròfétà ì todrà kókpà dre. Dì, mí adré mína tàá dhi, dhya adrélépi ámi kúlí ka'ì 'òle dhi kitswá tàdzí dràle ko. ⁵³ M̀ì adré kisùá dhi, m̀ì mína kàdr̀ì áma ki atá Abàramà ni lavú? Akódhi drà dre. Pròfétà ì todrà kókpà dre. M̀ì adré d̀ì kisùá dhi, m̀ì tá mína àdhi 'i?» ⁵⁴ Dì Yésu gò logó dhi: «Má kàdré tá m̀ìlanzilanzì nda kisulé áma tàndi dré dhi, kònò áma m̀ìlanzilanzì nda ni tá adré tà tàko ró. Dì, áma Atá adré ina áma m̀ì bha lanzìle dhi ǹì. Akódhi nda, dhya m̀ì dré adrézó tàá dhi, akódhi àmi ki Giká 'i dhi 'i. ⁵⁵ M̀ì ǹì àmikya akódhi ko. Dì, má ǹì mána akódhi be. Kònò má kòtà tá dhi, má ǹì akódhi ko dhi, má ǹì tá adré kinzò líyí 'i àmi t́ni. Dì má ǹì akódhi be, ìndi má adré akódhi ni kúlí ka'ì 'òle. ⁵⁶ Àmi ki atá Abàramà lenzé tá tò, dré tá kítú má dré alìzo dhi ni nòle dhi sè. Akódhi nò kítú nda 'í gò, dré lenzézó ásà.» ⁵⁷ Dì Yúdà ànzi nda ì tà drá dhi: «Àmi kóná kòtsa kó rè nyadhì-rì-dr̀ì-mudrí ko dhi, mí 'o m̀ì ng̀ini tàá dhi, mí nò Abàramà 'í dhi?» ⁵⁸ Dì Yésu logó àyi dré dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Abàramà ni tirà ko dhi 'á dhi, ma tá mána be!» ⁵⁹ Dì kúlí nda sè dhi, ì dré ngàzo kírà kudhú, kitswázó akódhi ni lebhé dràle ásà. Dì, Yésu dré ina áyi zùzo gò, p̀fòle lyà tépelò 'àsè.

9

Yésu tidrí agó àlo òlè m̀ì kùdúkùdu ró dhi

¹ Yésu ì dré tá adrerà'a l̀ìle láti 'àsè dhi 'á dhi, akódhi dré m̀ì bhèzo agó àlo òlè m̀ì kùdúkùdu ró dhi ni no. ² Dì akódhi ni lebhéhá ì dré lizizóá dhi: «Rábbi, àdhi 'o tàkonzì agó kònìdhi ni t̀izo m̀ì kùdúkùdu ró dhi ǹì? Akódhi 'o ǹì, kó ngalè akódhi ni tibhá ì 'o kó àyi?» ³ Yésu logó dhi: «À ti

akódhi kònini akódhi ni tàkonzì sè yà, kó ngalè akódhi ni tibhá ki tàkonzì sè yà dhi ko. Be ró dhi, à ti akódhi kònini, à kòkitswá ró tã Giká dré adrélé lèlè 'òlè akódhi léna dhi ni no be dhi bvó. ⁴ Adré leá dhi, mà kàdré dhya áma amùlepi dhi ni àzì 'o kítú dré adrérà'a be dhi 'á. Ngátsi adré ina alìlè. Lókyá nda sè dhi, dhya àlo kitswá àzì 'o bwà ko. ⁵ Má dré adrérà'a bvò kònidhi lé dhi 'á dhi, ma ngádra adrélépi ngá kazá mónyá bvò àdhya i dré dhi 'i.»

⁶ Yésu kòtã tã nda dre dhi, dré tùsú fùzo kìnì mi, kùrú anzwázó tùsú nda sè gò, agó mĩ kùdúkùdu ró nda ni mĩ ndryàzo ásà. ⁷ Dré tãzoá drá dhi: «Mĩ lè ámi mĩ dzi yĩ ledélé rú zìlè Sílòwámà dhi na.» (Rú Sílòwámà nda kòdhi adré leá tãlè dhi «Mùlè dhi».) Dì agó nda dré lizo áyì mĩ dzi kònàlè gò, dré nzìzo adrélé ngá nobe.

⁸ Dì akódhi ni bhàzĩ i, túmání mónyá atú akódhi ni nobhá adrérà'a ngá zi dhi íbe dhi, ì dré ngàzo adrélé lizíá àyì kòfalésè dhi: «Agó kònidhi tsĩ dhya adrélépi tá lĩrìlè adrélé ngá zi dhi 'i ko?» ⁹ Ayì ki àruka ì dré adrézó tãá dhi: «Akódhi 'i.» Aruka ni ì adré kó tãá dhi: «Kóko. Akódhi 'i ko. Dì, sù akódhi tĩni.» Dì, agó nda dré ina adrézó tãá dhi: «Ma 'i!» ¹⁰ Dì ì lizí tĩá dhi: «Ámi mĩ nzĩ dì ru adrélé ngá no ngínìngìni ró?» ¹¹ Akódhi logó àyì dré dhi: «Agó rú zìlè Yésu dhi anzwá tá kùrú, áma mĩ ndryàzo ásà gò, tãzoá dhi, má kòlì áma mĩ dzi yĩ Sílòwámà àdhya na. Dì má kòlì áma mĩ dzi kònàlè dre dhi, má dré ngàzo adrélé ngá no!» ¹² Ì gò lizíá tĩá dhi: «Agó kòdhi ángwà?» Gò logóá dhi: «Má nĩ ko.»

Fàrisáyò ì lizí tã agó adrélépi dhi tí

¹³ Gò ì dré agó adrélépi tá mĩ kùdúkùdu ró nda ni drizo, lizo ába Fàrisáyò ì véna. ¹⁴ Kítú Yésu dré tá kùrú anzwázó gò, agó nda ni mĩ nzìzo dhi tá sàbátù 'i. ¹⁵ Dì Fàrisáyò nda ì dré kpà lizízóá akódhi tí, ngalè akódhi ni mĩ nzì tá ru adrélé ngá no ngìni ya dhi. Akódhi dré logózóá àyì dré dhi: «Agó àlo dhi ndryà tá áma mĩ kùrú sè. Dì má kòdzì áma mĩ dre dhi, má dré kidhózó adrélé ngá no.» ¹⁶ Fàrisáyò nda ki àruka ì gò adrélé tãá dhi: «Dhya tã nda ni 'òlepi kòdhi angá ina Giká vélésè ko. Tãko ko, adré sàbátù ni tòlì líkì ko.» Dì, àruka ni ì adré kó tãá dhi: «Tàkonzì líyì kitswá ina tã lĩndrĩga ró làsú be kònini dhi ki 'o bwà ngínìngìni ró?» Dì ì dré ru lanzízó tã nda sè. ¹⁷ Ì dré gòzo lizíá agó adrélépi tá mĩ kùdúkùdu ró nda tí dhi: «Mĩ ró dhi, mí adré mína tãá agó ámi mĩ nzìlepi nda ni tã sè ngìni?» Akódhi logó dhi: «Akódhi nda pròfètà 'i.»

¹⁸ Dì, Yúdà ànzì ki kàdrì nda ì ka'ĩ tá rè ko tãlè dhi, agó nda tá mĩ kùdúkùdu 'i gò, dré gòzo adrélé ngá no dhi. Ásà dhi, ì dré akódhi ni tibhá ki azízó gò, ¹⁹ lizízóá àyì tí dhi: «Agó kònidhi àmi ki mvá 'i? Mĩ adré tãá dhi, mĩ ti tá akódhi mĩ kùdúkùdu ró? Adré di ngá no nyànomvá ngínìngìni ró?» ²⁰ Dì akódhi ni tibhá nda ì logó àyì dré dhi: «Mà nĩ tãlè dhi, kònidhi àma ki mvá 'i, ìndì apfò tá mĩ kùdúkùdu ró dhi be. ²¹ Dì, mà nĩ ngalè adré nyànomvá ngá no ngìni ya dhi ko. Mà nĩ kpà ngalè àdhi nzì akódhi ni mĩ nĩ ya dhi ko. Mĩ kòlizí akódhi kòdhya. Atsá kàdrì dre. A ni kitswá áyì tãndì ni tã ta bwà.» ²² Akódhi ni tibhá nda ì tã tá kònini, ì dré tá adrélé Yúdà ànzì ki kàdrì ki ro dhi sè. Tãko ko, àyì nda ì yì tá ru tãzoá dhi, ì ni dhya ángùdhi adrélépi ka'ĩá tãlè dhi, Yésu Mèsíyà 'i dhi ni dro àyì ki lisámbò dzó lésè. ²³ Tã nda sè dhi, akódhi ni tibhá nda ì tã tá dhi: «Atsá kàdrì dre. Mĩ kòlizí akódhi kòdhya.»

²⁴ Dì Fàrisáyò nda ì dré gòzo tódhyá agó adrélépi tá mĩ kùdúkùdu ró nda ni azí gò, ì dré tãzoá drá dhi: «Mĩ fè lĩndrì Giká dré. Mà nĩ tãlè dhi,

agó kòdhi tàkonzì líyí 'i dhi be.» ²⁵ Gò logóá dhi: «Akódhi nda kàdré ína tàkonzì líyí 'i bàti dhi, má nǐ ko. Má nǐ ngbà 'í tà àlo kònìdhi: Ma tá mǐ kùdúkùdu ró. Di, nyànomvá dhi, má adrè ngá no!» ²⁶ Di ì gò lizíá tíá dhi: «Akódhi nda 'o mi ngíni? Nzǐ ámi mǐ ngíni?» ²⁷ Gò logóá àyi dré dhi: «Má tà tá àmi dré dre. Di, mì yi ma ko. Mì adrè tà nda nǐ le yǐle tódhyá àdho tà sè? Mì adrè kpà lèá atsálé akódhi nǐ lebhà í ró?» ²⁸ Di ì dré akódhi nǐ dhàzo tàzoá dhi: «Mì mína dhya kòdhi nǐ lebhèlèpi 'i! Ama àmakya Mósè nǐ lebhà 'i! ²⁹ Mà nǐ tàle dhi, Gǐká tà tá tà Mósè be dhi be. Di, kàdré ína dhya kòdhi nǐ tà sè dhi, mà nǐ ngalè akódhi angá ángolésè ya dhi ko.» ³⁰ Di agó nda logó àyi dré dhi: «Tà kòdhi tà kitswálèpi dhya kí líndrǐ tǐgá dhi 'i! Mì nǐ àmikya ngalè akódhi angá ángolésè ya dhi ko, tágba dré áma mǐ nzizo nǐ dhi! ³¹ Mà nǐ tàle dhi, Gǐká adrè tàkonzìbhà kí yi ko dhi be. Di, adrè ína mónyá adrèbhà tròle àyi tà rú, adrèbhà tà í dré adrélé lèle dhi kí 'o dhi kí yi kòdhya. ³² A yi rè tàdzí ko tàle dhi, dhya àlo nzǐ móndí tǐle mǐ kùdúkùdu ró dhi nǐ mǐ dhi. ³³ Kònò agó kòdhi kàngá tá Gǐká vélésè ko dhi, kitswá tá tà àlo 'o bwà ko.» ³⁴ Di ì logó drá dhi: «À ti mì trú tàkonzì na bàti! Mǐ 'o mi ngíni, adrélé àma kí tadhá dhi?» Di ì dré akódhi nǐ dròzo àyi kí lèsámbo dzó lésè.

³⁵ Yésu kòyi tàle dhi, ì dro tá agó nda dhi dre dhi, dré akódhi nǐ kisúzo gò, lizízóá tíá dhi: «Mǐ adrè Móndí nǐ Mvǎ nǐ ka'í?» ³⁶ Agó nda logó dhi: «Mírǐ, mí tà rè má dré, akódhi nda àdhi 'i ya dhi ká, má kòkitswáro akódhi nǐ ka'í be dhi bvó.» ³⁷ Yésu tà drá dhi: «Mǐ nò akódhi dre. Akódhi dhya adrélèpi tà ta mí be nǐ 'i.» ³⁸ Di agó nda tà drá dhi: «Mírǐ, má ka'í dre!» Gò dré adhézo àyi kórókó tití Yésu kandrá, akódhi nǐ lindrǐ bhàzo.

Adhibhá ì mǐ kùdúkùdu 'i bàti?

³⁹ Di Yésu dré gòzo tàá dhi: «Má alì mána bvò kòndi lé kitswálé tàbvò kònìdhi nǐ ta: Má alì kitswálé dhya mǐ kùdúkùdu ró dhi ì kòkitswáro ngá no, ìndì dhya adrèbhà ngá no dhi ì kàtsáro mǐ kùdúkùdu í ró.» ⁴⁰ Fàrisáyò àruka adrèbhà Yésu làga dhi ì kòyi kúlí nda dre dhi, ì dré lizízóá tíá dhi: «Àma tsǐ kókpà mǐ kùdúkùdu 'i?» ⁴¹ Di Yésu logó àyi dré dhi: «Kònò mǐ kàdré tá mǐ kùdúkùdu 'i bàti dhi, à kitswá tá tà bha àmi dri àmi kí tàkonzì kí tà sè ko. Di, mì dré adrélé tàle dhi mì adrè ngá no dhi sè dhi, àmi kí tàkonzì ì dhu rè àmi dri be.»

10

Kábilíyà líkǐlèpi ì kábilíyà nǐ íbe dhi

¹ Yésu gò tàá dhi: «Má adrè tà bàti ta àmi dré: Dhya adrélèpi file kábilíyà kí gírí na ti nǐ 'ásè ko, di, adrélèpi ína file láti twá 'ásè dhi, akódhi nda kùgú 'i, ìndì ngá kǎrǐlèpi 'i. ² Di, dhya adrélèpi file gírí nda nǐ ti 'ásè dhi, kábilíyà líkǐlèpi 'i. ³ Gírí nǐ ti líkǐlèpi adrè ti nda nǐ nzi akódhi dré gò, kábilíyà ì dré adrézó akódhi nǐ kúlí yi. Akódhi adrè àyi tàndi nǐ kábilíyà kí azí àyi kí rú sè gò, adrézó àyi kí dri pfòzo àyi íbe kǐvǐ na. ⁴ Kò'o àyi pfòle títi dre dhi, adrè dhèle àyi kandrá. Gò kábilíyà nda ì dré adrézó lǐle vása, ì dré kúlí nǐ nǐ nǐle be dhi sè. ⁵ Di, kábilíyà nda ì kitswá tàdzí lǐle móndí twá ì dré nǐle ko dhi vésè ko. Be ró dhi, ì nǐ lapá ràle akódhi nda kandrásè, ì dré kúlí nǐ nǐ nǐle ko dhi sè.»

⁶ Yésu tà tá tà nda àyi dré kúlí alaala sè. Di, tà dré adrélé tàle nda kí àndu fǐ ína àyi drǐna ko.

⁷ Di Yésu dré gòzo tàá dhi: «Má adrè tà bàti ta àmi dré: Ma gírítí kábilíyà ì dré dhi 'i. ⁸ Mónyá wáyí alìbhà drǐdrǐ má kandrá dhi ì tá kùgubhá 'i,

ìndì kàribhá 'i. Di, kábilígyà nda ì yi tá àyi ko. ⁹ Ma gírítì 'i. Dhya ángùdhi adrélépi afilé má 'ásè dhi nì adrí. Akódhi nda nì adré afilé, adrélé pfòle, adrélé kpà ngá kisú nyàle. ¹⁰ Kùgú adré ngbà 'í alìle kitswále ngá kugù, kitswále móndí kì tupfú todràle, ìndì kitswále tà kizá. Di, má alì mána móndí ì kàdréró lídrì ìbe, ìndì lídrì nda kògaró àyi léna gagà.

¹¹ Ma kábilígyà líkílépi dóro dhi 'i. Kábilígyà líkílépi dóro nda adré áyi lídrì fe áyi kábilígyà ì dré. ¹² Di, kàdré dhya adrélépi ngbà 'í àzì 'o làfa sè dhi nì tà sè dhi, akódhi nda kábilígyà líkílépi 'i bàti ko. Kábilígyà nda ì kpà akódhi nì tàndi àdhya 'i ko. Akódhi kònò kàlagí adrérà'a alìle dhi, adré ína kábilígyà nda kì tayí lapázó. Gò kàlagí nda dré adrézó kábilígyà nda kì turú, adrézó àyi kì lapé. ¹³ Dhya nda adré lapálé, dré adrélé ngbà 'í àzì 'o làfa sè dhi sè, ìndì dré adrélé kábilígyà nda kì tà kisù ko dhi sè.

¹⁴ Ma kábilígyà líkílépi dóro dhi 'i. Má nì áma kábilígyà ì be, ìndì áma kábilígyà nda ì nì kpà ma be, ¹⁵ ngóro áma Atá dré áma nìle be dhi tìni, ìndì má dré kpà áma Atá nì nìle be dhi tìni. Má adré áma lídrì fe áma kábilígyà nda ì dré. ¹⁶ Ma kókpà kábilígyà àruka adrèbhá gírì kònìdhi 'á ko dhi ìbe. Adré làá dhi, má kàdrì àyi nda ì afízó àyi ìbe be. Ì nì kpà áma kúlí yi gò, kábilígyà títì nda ì dré adrézó pãrí àlo ró, àyi kì líkílépi dré kpà adrézó àlo kwákwá.

¹⁷ Áma Atá adré áma le tò, má dré adrélé áma lídrì fe kitswázó gòle dòá tódhyá dhi sè. ¹⁸ Dhya àlo kitswá áma lídrì tingá bwà ko. Di, má adré mána fèá ngóro má dré adrélé lèle 'òle dhi tìni. Ma rinyí ìbe kitswázó fèá, ìndì ma kpà rinyí ìbe kitswázó gòle dòá. Kòrìdhi, tòlí má dré kisúle áma Atá vélésè dhi 'i.»

¹⁹ Yésu nì kúlí nda ì sè dhi, Yúdà ànzì ì dré gòzo tódhyá ru lanzí. ²⁰ Ayi kì àruka bǐ dhi ì adré tá tàá dhi: «Akódhi tirí kònzì ìbe í léna! Ngá kizá akódhi nì drì dre! Mì adré akódhi nì yi àdho tà sè?» ²¹ Di, àruka nì ì adré kó tàá dhi: «Dhya adrélépi tirí kònzì ìbe í léna dhi adré ína kúlí ta kònìni ko. Tirí kònzì nì kitswá tsì móndí mì kùdúkùdu ró dhi kì mì nzi bwà?»

Yúdà ànzì kì àruka ì gà Yésu rè

²² Lókyá kidhì àdhya sè dhi, Yúdà ànzì ì adré tá gwányá adrézó tépelò nì bhàma twá Gíká dré dhi nì tà kisù dhi nì 'o Yèrúsaléma na. ²³ Di Yésu dré tá adrérà'a atsílé tépelò nì kògbo zìle Sòlòmónò àdhya ró dhi 'ásè dhi 'á dhi, ²⁴ Yúdà ànzì ì dré ru kimózó akódhi làgàsè kúrú gò, tàá drá dhi: «Mí nì tà kòdhi nì losó vwàle lókyá be ángopí? Mí kàdré Mèsíyà 'i bàti dhi, mí tà rè áma dré ngádra 'á ká.» ²⁵ Di Yésu logó àyi dré dhi: «Má tà tá tà nda àmì dré dre. Di, mì ka'ì àmikya ma ko. Tà líndrìga ró má dré adrélé 'òle áma Atá nì rú sè dhi ì adré tadhá ngádra 'á dhi, ma àdhi 'i ya dhi nì. ²⁶ Di, mì ka'ì àmikya ma ko, mì dré adrélé áma kábilígyà 'i ko dhi sè. ²⁷ Áma kábilígyà ì adré áma kúlí yi. Má nì kpà àyi be gò, ì dré adrézó áma lebe. ²⁸ Má adré lídrì kóná vèsè kólyá dhi nì fe àyi dré gò, ì dré kitswázó tàdzí dràle ko. Dhya àlo kitswá kpà àyi kì topá má drígàsè bwà ko. ²⁹ Áma Atá àyi kì afèlepi má dré dhi kàdrì ngá wáyì dhi kì lavú. Di dhya àlo kitswá àyi kì topá áma Atá nda drígàsè bwà ko. ³⁰ Áma áma Atá be dhi ì àlo 'i.»

³¹ Gò Yúdà ànzì nda ì dré gòzo tódhyá kírà kudhú kitswázó Yésu nì lebhé dràle ásà. ³² Di Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Má 'o tà líndrìga ró dóro bǐ angábhá áma Atá vélésè dhi ì àmì dré nòle dhi 'í. Di tà nda ì kòfalé dhi, mì adré 'òle áma lebhé kírà sè tà ángùdhi sè?» ³³ Di Yúdà ànzì nda ì logó drá dhi: «Mà adré àmì lebhé kírà sè tà dóro nda kì àlo sè ko. Be ró dhi, mà

adré àmakya ámi lebhé kírà sè, mí dré adrélé Gĩká ni lodhá dhi sè. Angyá ko, mí móndí ro ni, mí adré mána ámi 'o adrélé Gĩká ro!»

³⁴ Di Yésu logó àyi dré dhi: «À tisì zakó tsì àmi ki tátrítrí kúlí na dhi, Gĩká tà tá dhi: <Ami gĩká 'i!»* ³⁵ Mà nǐ tàle dhi, à kitswá tà àlo tisìle Gĩká ni Kúlí na dhi ni bhe gàrà dri bwà ko dhi be. Di Gĩká kòzi kó móndyá áyi Kúlí kisúbhá dhi i gĩká i ró dhi, ³⁶ mì adré di àmikya tàá dhi, má adré Gĩká ni lodhá, má dré tàle dhi ma Gĩká ni Mvágó 'i dhi sè dhi ngíni? Tà bàti ró dhi, Gĩká Atá nda bhà ma twá adrélé ína ró gò, áma amùzo bvò kònìdhi lé dhi nì. ³⁷ Má kàdré tà áma Atá dré adrélé 'òle dhi ki 'o kòdhya ko dhi, mì kòka'í ma ko. ³⁸ Di, má kàdré tà nda ki 'o 'í dhi, gba mì kàdré áma ka'í ko yà dhi, mì kàdré tà líndrìga ró má dré adrélé 'òle nda ki ka'í kòdhya, mì kònìró tàle dhi, áma Atá má léna, ìndì ma áma Atá léna dhi be.» ³⁹ Di ì dré gòzo adrélé láti nda kitswázó akódhi ni ru. Di, akódhi dré ína ngàzo pfòle lyà àyi kòfalésè.

⁴⁰ Amvolásà dhi, Yésu dré gòzo lile zyàle Yòròdànè ni ta'á na, àrà Yòwánì dré tá adrézó bátisimò fe drìdrì dhi na. Dré adrézó kònàle gĩle lókyá be vwàvwà ro tsà gò, ⁴¹ móndí zyandre dhi ì dré alìzo akódhi véle. † adré tá tàá dhi: «Yòwánì 'o tá ína tà àlo líndrìga ró dhi ko. Di, tà títi dré tá tàle agó kòdhi ni tà dri dhi i tá tà bàti 'i.» ⁴² Di móndí zyandre dhi ì dré Yésu ni ka'izo kònàle.

11

Làzàro ni dràma

¹ Agó àlo rú be Làzàro dhi tá drà ro Bètànìyà na. Bètànìyà nda tá kpà bhà akódhi ni amvúpi i, Màrìyà i Màrátà be dhi kya 'i.* ² Màrìyà nda kòdhi tá tòkó málàsì dàlepi Mírì Yésu pá gò, pá ni ki atrìzo áyi drìbhí sè dhi 'i.† Di adrúpi ni, Làzàro nda tá drà ro. ³ Gò akódhi ni amvúpi rì nda ì dré móndí mùzo lile tàá Yésu dré dhi: «Mírì, ámi arúpi mí dré lèle tò dhi drà ro.» ⁴ Yésu kòyi rúbí nda dre dhi, dré tàzoá dhi: «Làzàro ni drà kòdhi kitswá akódhi ni 'o dràle nyo ko. Be ró dhi, drà nda atsá ína akódhi rú Gĩká kòkisúró mìlanzilanzì ásà, ìndì kòbhàró kpà áyi Mvágó ni mì lanzìle ásà be dhi bvó.»

⁵ Yésu lè tá Màrátà i, amvúpi ni Màrìyà be, ìndì Làzàro be tò. ⁶ Di, kòyi tàle dhi, Làzàro nda tá drà ro dhi dre dhi, dré gòzo ína adrélé àrà í dré tá adrézó dhi na kítú rì. ⁷ Gò dré tàzoá áyi lebhé i dré dhi: «Mà kògò lile Yùdáyà na.» ⁸ Di, akódhi ni lebhé nda ì tà drá dhi: «Rábbì, gí dhu rè ko, Yùdà ànzi ì dré tá adrézó láti nda kitswázó ámi lebhé dràle kírà sè dhi. Di, mí adré mána 'òle gòle kònàle?» ⁹ Yésu logó àyi dré dhi: «Kítú adré kàle sàà mudrí-drì-rì ko? Dhya ángùdhi adrélépi atsílè kítú sè dhi adré dhèle ko, dré adrélé ngádra bvò kòndi àdhya ni no dhi sè. ¹⁰ Di, kàdré ína atsílè ngátsi sè dhi, adré dhèle, dré adrélé ngádra àko í léna dhi sè.»

¹¹ Kòtà tà nda dre dhi, dré gòzo tàá àyi dré dhi: «Áma ki arúpi Làzàro ko ayí dre. Di, má adré mána lile akódhi ni toró.» ¹² Di lebhé ni ì tà drá dhi: «Mírì, akódhi kàdré ayí ko dhi, a ni adrí.» ¹³ † adré tá àyikya kisùá dhi, Yésu adré tá Làzàro ni ayí kòma ni tà ta kòdhya. Táko, Yésu adré tá ína akódhi ni dràma ni tà ta kòdhya. ¹⁴ Di Yésu dré tàzoá àyi dré ngádra 'á dhi: «Làzàro drà dre. ¹⁵ Di àmi ki tà sè dhi, má adré lenzélè má dré tá adrélé kònàle yó dhi sè, mì kòkitswáró áma ka'í bàti be dhi bvó. Mà kòlì

* **10:34** 10:34 A kònò Longó i 82:6. * **11:1** 11:1 A kònò Lúkà 10:38-42. † **11:2** 11:2 A kònò Yòwánì 12:1-8.

dì akódhi véna.» ¹⁶ Dì Tòmá, adrélé kpà rú z̄ile Látì dhi dré t̄azoá Yésu ni lebhébhá àruka títi dhi ì dré dhi: «Mà kòlì kókpa be, mà kòdràró tùmáni akódhi be!»

Yésu dhya adrélépi mómí k̄i t̄ingá dràdrà lésè dhi 'i, ìndì dhya adrélépi lídrì fe dhi 'i

¹⁷ Yésu kòtsa Bètàniyà na dre dhi, dré ȳzoá tàle dhi, à bhà tá Làzàró ayíle mógó na k̄itú su dre. ¹⁸ Bètàniyà nda tà ànyì Yèrúsalémà làga, ànyìanyì k̄ilóméterè na. ¹⁹ Dì Yúdà ànzi b̄i dhi ì alì tá Màràtá ì véle Màriyà be, kitswále àyi k̄i togó tindrì àyi k̄i adrúpi ni dràdrà ni tà sè.

²⁰ Dì Màràtá kòyi tàle dhi, Yésu adrè tá alìle dhi dre dhi, dré ngàzo lìle ru kisú ába. Dì, Màriyà lírì tá ìna adrélé dzó na. ²¹ Màràtá dré t̄azoá Yésu dré dhi: «Mírì, kònò mí kàdré tá kònwa be dhi, áma adrúpi kitswá tá dràle ko! ²² Dì, ndìndì nyànómvá dhi, má n̄i tàle dhi, Giká ni tà ángùdhi mí dré dra z̄ile í tí dhi ni fe mí dré dhi be.» ²³ Yésu tà drá dhi: «Ámi adrúpi ni angá dràdrà lésè.» ²⁴ Dì Màràtá logó drá dhi: «Má n̄i tàle dhi, a ni nga dràdrà 'àsè k̄itú kùdù mómí ì dré dra ngàzo dràdrà 'àsè dhi tú dhi be.» ²⁵ Dì Yésu tà drá dhi: «Ma dhya adrélépi mómí k̄i t̄ingá dràdrà lésè dhi 'i, ìndì dhya adrélépi lídrì fe àyi dré dhi 'i. Dhya ángùdhi adrélépi áma ka'ì dhi, tágba kòdrà yà dhi, a ni adrì. ²⁶ Kòdhi ìbe dhi, dhya ángùdhi adrélépi lídrì ìbe ìndì adrélépi áma ka'ì dhi, kitswá t̄adzì dràle kóná vésè kólyá ko. Mí ka'ì tà kòdhi véle?» ²⁷ Dì Màràtá logó drá dhi: «Àyíya, Mírì, má adrè ka'íá dhi, mí Mèsíyà 'i, Giká ni Mvágó 'i, ìndì dhya adrélépi tá alìle bvò le dhi 'i.»

²⁸ Màràtá kòtá tà nda dre dhi, dré ngàzo lìle àyi amvúpi Màriyà ni azì gò, t̄azoá drá kòyàyà sè dhi: «Dhya tà tadhálépi dhi kònwànò. Adrè ámi zì.» ²⁹ Màriyà kòyi rúbì nda dre dhi, dré ngàzo mbèlè lìle Yésu véna. ³⁰ Yésu f̄i tá rè bhà nda na ko. Dì, adrè tá dhu rè àrà ì dré ru kisúzó Màràtá be dhi na. ³¹ Dì Yúdà ànzi adrèbhá tá Màriyà làga dzó na adrélé akódhi ni togó tindrì nda, ì kònò akódhi ngarà'a p̄fòle mbèlè dre dhi, ì dré kpà ngàzo akódhi ni lebhè. Ì adrè tá àyikya kisúá dhi, adrè lìle ngòle mógó dr̄ina.

³² Màriyà kòtsa àrà Yésu dré tá adrézó dhi na akódhi ni no dre dhi, dré dhèzo akódhi pá gò, t̄áá drá dhi: «Mírì, kònò mí kàdré tá kònwa be dhi, áma adrúpi kitswá tá dràle ko!» ³³ Dì Yésu kònò Màriyà nda ì adrèrà'a ngòle tùmáni Yúdà ànzi alìbhá ába dhi ìbe dre dhi, akódhi ni togó dré ñozo, adrélé lanzile tò. ³⁴ Dré lizízóá dhi: «Mì bhà akódhi ni rúbhá ángwà?» Ì logó drá dhi: «Mírì, mí alì nòá.» ³⁵ Yésu dré ngòzo. ³⁶ Dì Yúdà ànzi nda ì dré t̄azoá dhi: «Mì nò rè dré akódhi ni lèle nḡini ya dhi ká!» ³⁷ Dì, mómí àruka àyi kòfalé dhi ì dré t̄azoá dhi: «Dhya kòdhi n̄i tá kó agó m̄i kùdúkùdu ró dhi ni m̄i 'i dhi, kitswá tá ts̄i tà 'o Làzàró dré dràzo ko dhi bwà ko?»

Yésu t̄ingá Làzàró dràdrà lésè

³⁸ Yésu ni togó dré gòzo tódhyá ñòle gò, dré lizo tsàle mógó na. Mógó nda tá gò 'i. A alì tá k̄irà kàdrì bhàle tíá. ³⁹ Dì Yésu dré t̄azoá dhi: «Mì zì k̄irà tíásà.» Dì, Màràtá, dhya dràlepi nda ni amvúpi tà drá dhi: «Mírì, kòndì t̄adzì ni véle tò. Angyá ko, akódhi ayí mógó na k̄itú su dre!» ⁴⁰ Yésu logó drá dhi: «Má tà tá mí dré dhi, mí kòka'ì dhi, mí ni Giká ni m̄ilanzìlanzi no dhi ko?» ⁴¹ Dì ì dré k̄irà nda ni z̄izo. Gò Yésu dré m̄i t̄ingázó kurú na, t̄azoá dhi: «Tátá, má adrè àwoyà ta mí dré, mí dré áma ȳile dre dhi sè. ⁴² Má n̄i, mí adrè ngbú adrélé áma yi dhi be. Dì, má tà mána tà kòdhi mómíyá zyandre má làga kòni k̄i tà sè, ì kòkitswáró ka'íá dhi, mí amù ma m̄i.» ⁴³ Kòtá tà nda dre dhi, dré ngàzo kúlì yo t̄azoá dhi: «Làzàró, mí apfò

kònalèsè!»⁴⁴ Di dhya tá dràlepi nda dré ngàzo apfòle. A lambé tá drígá ni ì, pá ni ìbe kítá kàtswákàtswa dhi ì sè, drì ni ìbe lambézó kítá àzya sè. Di Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì trì akódhi, tayízóá lile.»

Yúdà ànzi ì yi ru kitswázó Yésu ni pfu dràle

(A kònò kpà Mátáyò 26:1-5; Márokò 14:1-2; Lúkà 22:1-2)

⁴⁵ Di Yúdà ànzi alìbhá tá Màríyà véle nda ì kònò tà Yésu dré 'òle nda dre dhi, àyi ki àruka bí dhi ì dré akódhi ni ka'izo. ⁴⁶ Di, àruka ni ì dré àyikya lizo Fàrìsáyò ì véna, tà Yésu dré 'òle nda ni tití àyi dré.

⁴⁷ Gò kòwánà kàdrì ì Fàrìsáyò ìbe dhi ì dré bhàgo kàdrì ki kìmózó tití gò, ì dré tàzoá dhi: «Mà ni 'òá ngíni? Tàko ko, agó kòdhi adré véle tà líntríga ró dhi ki 'o bí! ⁴⁸ Mà kòtayí akódhi adréle tá 'o kònìni dhi, mónnyá wáyi dhi ki akódhi ni ka'í. Di Rómà ki kàdrì ki àma ki tépelò 'o pfùle, túmání àma ki sùrú ìbe.» ⁴⁹ Di, àyi ki àlo rú be Kàyáfà, adrélepi tá kòwánà ki kàdrì ro kóná kònàdhi sè dhi, dré ngàzo tàá àyi dré dhi: «Àmi, mì nì àmìkya tà àlo ko! ⁵⁰ Mì nì ko tàle dhi, dóro ni àmi dré dhi, dhya àlo dré dràle mónnyá wáyi ì dré dhi, àmi ki sùrú wáyi dhi kòdràró nyo ko dhi?» ⁵¹ Akódhi tà tá tà nda àyi dré sè ko. Di, dré tá adréle kòwánà ki kàdrì ro kóná nda sè dhi sè dhi, longó tá ìna tà nda pròfètà àdhya tìni tàzoá dhi, Yésu ni dra Yúdà ànzi ki sùrú ni tà sè. ⁵² Di, kitswá tá ngbà 'í dràle sùrú nda ni tà sè ko, a ni kókpà dra kitswálé Gíkà ni ànzi ayìbhá àrà tití ì 'àsè dhi ki kìmó adréle sùrú àlo ró. ⁵³ Di kìdhólé kítú nda sè dhi, Yúdà ànzi ki kàdrì nda ì dré ru yìzo kitswázó Yésu ni pfu dràle.

⁵⁴ Di àsà dhi, Yésu dré gòzo véle adréle atsílé Yúdà ànzi ì kòfalésè ngádra 'àsè ko. Di, dré ìna lizo àrà ànyi duku làga dhi na, bhàandre rú zìle Èfàràyimà dhi na gò, ì dré adrézó kònàle túmání lebhà ni ìbe.

⁵⁵ Yúdà ànzi ki gwányá Pásikà àdhya kàtsá ànyi dre dhi, mónní zyandre dhi ì dré ngàzo gbàbhú lésè lile Yèrúsalemà na, kitswálé àyi ki temvé drìdrì gwányá nda kandrá. ⁵⁶ Di ì adré tá Yésu ni nda, adrézó tàá àyi kòfalésè tépelò na dhi: «Mì kisù ngíni? Akódhi kitswá tsì alìle gwányá lé ko?» ⁵⁷ Di, kòwánà kàdrì ì Fàrìsáyò ìbe dhi ì fè tá tòlí tàzoá dhi, dhya àlo kònì àrà Yésu dré tá adrézó lána dhi be dhi, kòtadhá àrà nda àyi dré, ì kòkitswáro akódhi ni ru be dhi bvó.

12

Màríyà dà màlàsì Yésu pá

(A kònò kpà Mátáyò 26:6-13; Márokò 14:3-9)

¹ Tayí tá kítú nzi-drì-àlo gwányá Pásikà àdhya kandrá gò, Yésu dré lizo Bètáníyà na, bhà Làzàrò àdhya na. Làzàrò nda tá dhya Yésu dré tingálé dràdrà lésè dhi 'i. ² Di kònàle dhi, à dré ngá ladhízó Yésu dré nyàle. Màrátà adré tá ngá bha mónní ì kandrá. Làzàrò tá kpà mónnyá lirìbhá mísá làgàsè túmání Yésu be dhi ì kòfalé. ³ Di Màríyà dré màlàsì làgí kyàkyà ladhílé tsèrèlè nàradà sè dhi ni adózó, alizo ába líterè àlo ni kítógá 'àsè.* Dré màlàsì nda ni dàzo Yésu pá gò, pá ni ki atrìzo àyi drìbhí sè. Gò màlàsì nda ni tàdzí dré dzó nda ni 'a dòzo wáyi.

⁴ Di Yúdàsì Ìsìkàrìyótà, Yésu ni lebhà ki àlo tá kpà kònàle. Akódhi nda tá dhya adrélepi 'òle Yésu ni lefè kàrìbhá ì drígá dhi 'i. Di kònò tà Màríyà dré 'òle nda dre dhi, dré ìna tàzoá dhi: ⁵ «À kitswá tá màlàsì kòdhi ni làgí, làfa ni ì fèzo lemerèbhá ì dré ko àdho tà sè? A ni tá kitswá làfa lò'wa

* **12:3** 12:3 Nàradà kònìdhi, dò àlo tàdzí be dóro ìndì làgí be kàdrì, adrézó màlàsì ladhí àsà dhi 'i.

kámá-na dhi ki kisú ásà.»† 6 Tà tá kònini dré tá adrélé lemerèbhá ki tà kisú dhi sè ko. Be ró dhi, tà ina tà nda dré tá adrélé kùgú 'i dhi sè. Tàko ko, akódhi tá dhya adrélépi kòmvo adrézó làfa bha lána dhi ni líkí dhi 'i. Di, adré tá ina ngá bhàle lána dhi ni do áyi tándi dré. 7 Gò Yésu dré tàzoá drá dhi: «Mí tayí tòkó kònidhi, kàdréro tá dré 'òle kòdhi ni líkí áyi togó na tsàle kítú dra áma rúbhá bhàzo mógó na dhi tú! 8 Mì adré ngbú adrélé lemerèbhá íbe àmi kòfalé. Di, mì kitswá ngbú adrélé túmání má be ko.»

Yúdà ànzi ì yi ru kitswázó Làzàrò ni pfu dràle

9 Yúdà ànzi zyandre dhi ì kòyi tàle dhi, Yésu tá Bètànyà na dhi dre dhi, ì dré kpà lizo kònale. † lè tá ngbà 'i Yésu ni tà sè ko. † lè kókpà kitswálé Làzàrò Yésu dré tingalé dràdrà lésè dhi ni no dhi bvó. 10 Di kòwánà kàdrì ì dré kpà ru yizo kitswázó Làzàrò ni pfu dràle. 11 Tàko ko, akódhi nda ni tà sè dhi, Yúdà ànzi zyandre dhi ì adré tá àyi ki tayí, adrézó Yésu ni ka'ì.

Yésu fì Yèrúsalemà na ópí tìni

(A kònò kpà Mátáyò 21:1-11; Márokò 11:1-11; Lúkà 19:28-40)

12 Kítú bvóá dhi sè dhi, móndí zyandre alìbhá gwányá Pásikà àdhya lé nda ì dré yizoá tàle dhi, Yésu adré alìle Yèrúsalemà le. 13 Di ì dré mbira bí ki dòzo, topfòzo ába kitswálé ru kisú akódhi be. † adré tá loyóá dhi:

«Òsánà! Tà tani kàdré dhya adrélépi alìle Mírì ni rú sè dhi dri!

Tà tani kàdré ópí Ìsèrèlè ànzi kya dri!»‡

14 Di Yésu dré púndà mvá àlo dhi ni kisúzó gò, mbàzo lírìlé dríá, ngóro tìsìle Gìká ni Kúlí na dhi tìni:

15 «Mì, zapi Siyónà àdhya ni, mí kòro ngá ko.

Mì nò rè ká! Àmi ópí adré alìle, lírì ina púndà mvá dri.»§

16 Lókyá nda sè dhi, tà nda kòdhi ki àndu fì tá dhu rè Yésu ni lebèbhá ì drìna ko. Di Yésu kònga dràdrà 'àsè file áyi mìlanzilanzì na dre dhi, ì dré nìzoá tàle dhi, à tìsì tá tà nda ì Yésu ni tà dri gò, à dré tà nda ki 'òzo akódhi dré dhi be.

17 Mòndyá zyandre tá Yésu ni nobhá Làzàrò ni azirà'a angalé dràdrà lésè, ìndì apfòle mógó lésè nda ì adré tá tà nda ni títí. 18 Di móndí àruka zyandre dhi ì kòyi tà líndrìga ró Yésu dré tá 'òle nda ni rúbí dre dhi, ì topfò tá kitswálé ru kisú akódhi be. 19 Di Fàrisáyò ì dré tàzoá àyi kòfalésè dhi: «Mì nò rè ká! Mà kitswá àmakya tà àlo 'o bwà ko. Mòndyá wáyi bvò àdhya ì adré lile akódhi vésè!»

Yésu longó áyi dràma ni tà

20 Mòndyá alìbhá Yèrúsalemà le kitswálé Gìká ni líndrì bha gwányá nda tú dhi ì kòfalé dhi, Gírìkì àruka ì tá be. 21 Di àyi nda ì dré alizo Fílípò angalépi tá Bètèsàyídà, Gàliláyà le dhi lésè dhi véle gò, lizíá tíá dhi: «Atálágó, mà adré Yésu ni le nòle.» 22 Di Fílípò dré lizo tà nda ni ta Andréyà dré gò, ì dré lizo rìti tàá Yésu dré.

23 Yésu dré logózóá àyi dré dhi: «Lókyá Móndí ni Mvá dré dra mìlanzilanzì kisúzó dhi kitswá dre. 24 Má adré tà bàti ta àmi dré: Ngánò lò'wa kòdhe dràle kìnì na ko dhi, a ni ngbú adré kalóma. Di, lò'wa nda kòdhe ina dràle dhi, a ni lò'wa àruka ki 'a bí. 25 Dhya ángùdhi adrélépi tròle áyi tándi ni lídrì rú dhi, a ni áyi lídrì nda ni 'o avìle. Di, dhya adrélépi áyi lídrì bvò kòndi dri dhi ni ga dhi, a ni áyi lídrì nda ni líkí adrélé kóná

† 12:5 12:5 A adré tá làfa lò'wa kòni ki rú zi «dènàrì». Dènàrì kámá-na kòni ì tá làfa adrélé fèle móndí àlo dré àzì 'òle kóná àlo sè dhi tí dhi 'i. ‡ 12:13 12:13 A kònò Longó ì 118:25-26. § 12:15 12:15 A kònò Zàkàrìyà 9:9.

vèsè kólyá. ²⁶ Dhya ángùdhi adrélépi áma tà le 'òle áma màràbà tíni dhi, lè akódhi nda kàdré áma lebè. Arà ángùdhi má dré adrézó lána dhi na dhi, áma màràbà nda ni adré kókpà be. Di áma Atá ni lindrì fe dhya adrélépi áma tà 'o nda dré.

²⁷ Nyànomvá dhi, áma togó adré lanzìle tò. Di má ni tàà ngíni? Má ni tsì tàà dhi, <Tátá, mí tidrí ma lókyá kizà àdhya kònìdhi sè> dhi? Kóko, má atsa mána kitswálé kizà nya lókyá kònìdhi sè. ²⁸ Tátá, mí kòbhà ámi rú kùle wà!» Yésu kòtà tà nda dre dhi, kúlí dré apfòzo bhù lésè tàà dhi: «Má bhà áma rú kùle dre. Má ni kpà go tódhyá rú nda ni bha kùle.» ²⁹ Di móndyá zyandre adrèbhá tá kònàle dhi ì kòyi kúlí nda dre dhi, ì dré adrézó tàà dhi: «Kòdhi bhù tadí nì!» Aruka ni ì adré kó tàà dhi: «Ángéló àlo dhi tà tà drá nì!»

³⁰ Di, Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Kúlí kòdhi apfò áma tà sè ko. Di, apfò ína àmi ki tà sè. ³¹ Nyànomvá kònìdhi, lókyá bvò kònìdhi ni tàbvò tàzo dhi 'i. Nyànomvá dhi, à ni ópí bvò kòndi àdhya ni dro pfòle.* ³² Di ma ró dhi, à kòtingá ma kurú na bvò 'àsè dre dhi, má ni móndyá wáyi dhi ki asé má vélé.» ³³ Yésu tà tá tà nda tadházóá dhi, í ni dra dràdrà kára ángùdhi sè ya dhi.†

³⁴ Di móndyá zyandre nda ì logó drá dhi: «Mà yi tàle dhi, tátátrí kúlí adré tàà dhi, Mésíyà ni adré kóná vèsè kólyá dhi 'i. Mí adré di mína tàà dhi, lè à kòtingá Móndí ni Mvá bvò 'àsè dhi ngíni? Móndí ni Mvá nda àdhi i?» ³⁵ Di Yésu gò tàà àyi dré dhi: «Àmi dhu rè ngádra íbe àmi kòfalé dhi lókyá tsà sè. Lè mì kàdré atsílè mì dré adrèrà'a ngádra nda íbe dhi 'á, tímímvá kòkiró àmi ko dhi bvó. Angyá ko, dhya adrélépi atsílè tímímvá na dhi nì ína ngalè í adré lile ángolé ya dhi ko. ³⁶ Mì dré adrèrà'a ngádra íbe dhi 'á dhi, mì kàdré ngádra nda ni ka'í, mì kàtsáró ànzi ngádra àdhya ì ró be dhi bvó.» Yésu kòtà tà nda ì dre dhi, dré ngàzo lile áyi zu àyi rúsè.

Yúdà ànzi ì ka'í Yésu ko

³⁷ Tágba Yésu dré tá tà lindrìga ró bí dhi ki 'òzo àyi mi dhi, ì ka'í tá àyikya akódhi ko. ³⁸ Di tà nda kòdhi atsa kònìni, kitswálé kúlí profétà Èsáyà dré tá tisìle kòni ì kò'oró ru be dhi bvó:

«Mírì, àdhi ka'í kúlí mà dré longólé dhi nì?

Adhi nò tà Mírì dré tadhálé áyi drìgá rìnyi ró dhi sè dhi nì?»‡

³⁹ Di móndí ì kitswá tá Yésu ni tà ka'í bwà ko. Angyá ko, Èsáyà nda tà tà kpà dhi:

⁴⁰ «Gìká 'o àyi ki mì adùle,
àyi ki togó 'òzo tombálé,
ì kònòró ngá àyi ki mì sè ko,
ì kònìró tà àyi ki togó na ko,
ì kàdzáró àyi ki togó má vélé gò,
má dré àyi ki tidrízó dhi ko.»§

⁴¹ Èsáyà tà tá tà nda kònìni tàko ko, nò tá ína Yésu ni mìlanzilanzì gò, dré akódhi ni tà tàzo.

⁴² Tágba kònìni dhi, móndí zyandre dhi ì ka'í tá Yésu. Ndìndì Yúdà ànzi ki kàdrì ki àruka ì ka'í 'í. Di, ì adré tá àyi ki tà ka'íka'í nda ni tà ta ngádra 'á ko. Angyá ko, ì adré tá ngá ro, Fàrìsáyò ki dra àyi ki dro lèsámbo dzó ì

* **12:31** 12:31 «Ópí bvò kòndi àdhya» kònìdhi Sàtánà 'i. † **12:33** 12:33 «Móndí ni Mvá ni tingama kurú na bvò 'àsè» kònìdhi adré tà rì dhi ki tadhá. Adré tadhá dhi, à ni Yésu ni tingá tidíle fa kipakipa dri. Adré kókpà tadhá dhi, à ni akódhi ni tà tingá bhàle kuru akódhi ni dràma sè ìndì akódhi ni ngàma dràdrà 'àsè dhi sè. ‡ **12:38** 12:38 A kònò Èsáyà 53:1. § **12:40** 12:40 A kònò Èsáyà 6:9-10.

lèsè dhi sè. ⁴³ Tàko ko, ì adré tá àyikya rúku le kisulé móndí i véna, rúku kisulé Giká véna dhi ni lavú.

Kúlí Yésu dré tàle dhi kī móndí kī tàbvó ta nì

⁴⁴ Amvolásà dhi, Yésu dré kúlí yòzo tàzoá móndyá zyandre i dré dhi: «Dhya ángùdhi adrélépi áma ka'í dhi, adré ngbà 'í áma ka'í kòdhya ko, adré kókpà dhya áma amùlepi dhi ni ka'í. ⁴⁵ Dhya ángùdhi adrélépi áma no dhi, adré dhya áma amùlepi dhi ni no kòdhya. ⁴⁶ Má alì mána bvò kònìdhi lé adrélé ngádra ró, kitswálé dhya ángùdhi adrélépi áma ka'í dhi kògòró véle adrélé tìnìmvá na ko. ⁴⁷ Dhya àlo kàdré áma kúlí yi gò, adrézó ka'íá 'òle ko dhi, má adré akódhi nda ni tàbvó ta ma ko. Tàko ko, má alì bvò kònìdhi lé kitswálé móndyá bvò àdhya kī tàbvó ta ko. Be ró dhi, má alì mána kitswálé móndyá bvò àdhya kī tìdrí. ⁴⁸ Dì, dhya adrélépi áma ga gò adrézó áma kúlí ka'í ko dhi, akódhi nda ni tàbvó tàlepi be. Kúlí má dré tàle dhi kī akódhi ni tàbvó ta kítú kùdù sè dhi nì. ⁴⁹ Tàko ko, má tà tá mána kúlí nda i áma drì sè ko. Be ró dhi, áma Atá áma amùlepi dhi fè ina tòlí tàzoá má dré dhi, má kòtà àdho tà 'i ya dhi, ìndì má kòtà tà nda ngíni ya dhi nì. ⁵⁰ Dì má nì tàle dhi, akódhi ni tòlí nda adré móndí kī adrì lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisú dhi be. Ásà dhi, tà ángùdhi má dré adrélé tàle dhi, má adré tàá ngóro áma Atá dré tàle má kòtà dhi tìni.»

13

Yésu dzì áyi lebèbhá kī pá

¹ Gwányá Pásikà àdhya kandrà dhi, Yésu nì tá tàle dhi, lókyá í dré ngàzo bvò kònìdhi 'àsè lile áyi Atá véna dhi kitswá dre dhi be. Lè tá ngbú áyi lebèbhá bvò dri dhi i tò. Dì gò adrélé áyi kī le tsàle kùdù na.

² Ìndró sè dhi, Yésu i lebèbhá ni ìbe dhi ì adré tá ngá nya. Dì Dzáborò bhà tá tà Yùdàsì Ìsikàryótà, Simónà ni mvá ni togó na, kòlefèró Yésu kàribhá i drígá. ³ Yésu nì tá tàle dhi, áyi Atá tayí tá tà títi dhi i í drígá, í angá tá Giká vélèsè, ìndì í adré 'òle gòle Giká véna dhi be. ⁴ Dì dré ngàzo mísá làgàsè, kítá í dré tá asólé kítá àzya dri dhi ni avù gò, kítá àzya adózó dròle áyi kípilé 'á. ⁵ Dré yì adózó dàle kòtà na gò, kidhózó adrélé áyi lebèbhá àlo àlo dhi kī pá dzi, adrézó pá nda kī atrì kítá í dré tá dròle áyi kípilé 'á nda sè.

⁶ Kòtsa Simónà Péteró rú dre dhi, akódhi nda dré tàzoá drá dhi: «Mírì, mí ni tsì áma pá dzi bàti?» ⁷ Yésu logó drá dhi: «Tà má dré adrélé 'òle kònìdhi, mí nì rè nyànomvá ko. Dì, mí ni go tà nda ni àndu ni ndò.» ⁸ Péteró tà drá dhi: «Kóko! Mí kitswá áma pá dzi tàdzí ko!» Yésu logó drá dhi: «Má kòdzì mí ko dhi, mí kitswá véle adrélé áma lebèlepi ró ko.» ⁹ Dì Simónà Péteró tà drá dhi: «Mírì, kàdré kònìni dhi, mí kòdzì ngbà 'í áma pá kòdhya ko, mí kòdzì kókpà áma drígá i áma drì be!» ¹⁰ Dì Yésu logó drá dhi: «Adré làá dhi, dhya áyi dzìlepi dre dhi kògò ngbà 'í áyi pá dzi kòdhya. Dì akódhi ni rúbhá wáyì dhi ni adré ndì àko. Àmì, áma lebèbhá ni i, àmì kemve kpírìkpírì. Dì, àmì títi ko.» ¹¹ Tà tá kònìni, dré tá nìle àdhi adré tá 'òle áyi lefè kàribhá i drígá nì ya dhi be dhi sè. Ásà dhi, tà tá dhi: «Àmì títi ni i kemve ko.»

¹² Dì Yésu kòdzì áyi kī pá i akilé títi dre dhi, dré gòzo áyi kítá asó, gòzo lírìlé mísá làga. Dré tàzoá áyi dré dhi: «Mì nì tsì tà má dré 'òle àmì dré kòdhi ni àndu be? ¹³ Mì adré àmìkya áma zi tà tadhálépi ró, ìndì Mírì ro. Mì adré tà nda ni ta kyá, tàko ko, ma kònìni bàti. ¹⁴ Dì ngóro ma, àmì kī Mírì ro ìndì àmì kī tadhálépi ró nì, má dré àmì kī pá dzìle dhi tìni dhi, lè mì kàdré kókpà àmì kī adrùpi kī pá dzi àmì kòfalèsè. ¹⁵ Tàko ko, má 'o tà

kòdhi àmi dré nòle, mì kàdréro kókpà 'òá ngóro má dré 'òle àmi dré dhi tíni. ¹⁶ Má adré tà bàti ta àmi dré: Dhya adrélépi màràbà ro dhi lavú áyi mírì ko. Dhya mùle dhi lavú kpà dhya áyi mùlepi dhi ko. ¹⁷ Nyànomvá dhi, mì nǐ tà nda kòdhi i be. Di mì kàdré tà nda ki 'o dhi, Gíkà nǐ tà tani bha àmi dri.

¹⁸ Má adré àmi wǎyi dhi ki tà ta kòdhya ko. Má nǐ mána dhya má dré kípèle dhi i dóro. Di, adré leá dhi, tà tisìle Gíkà nǐ Kúlí na kònìdhi kò'o ru: <Dhya mà dré áma mápà nyàzo tùmání ába dhi alá ina i má rú nǐ.> ¹⁹ Má adré tà kòdhi nǐ ta àmi dré drìdrì tà nda nǐ atsama kandrà, tà nda kònì dra ru 'o dhi, mì kòka'iró dhi, ma Dhya adrélépi be dhi 'i. ²⁰ Má adré tà bàti ta àmi dré: Dhya ángùdhi adrélépi móndí má dré mùle dhi nǐ ka'ì dòle dóro dhi, adré áma tàndi nǐ ka'ì kòdhya. Dhya ángùdhi adrélépi áma ka'ì dòle dóro dhi, adré dhya áma amùlepi dhi nǐ ka'ì kòdhya.»

Yésu longó dhi, Yùdàsì nǐ áyi lefè kàribhá i drígá

(A kònò kpà Mátáyò 26:20-25; Márokò 14:17-21; Lúkà 22:21-23)

²¹ Yésu kòtà tà nda i dre dhi, akódhi nǐ togó dré lanzìzo tò gò, dré tàzoá ngádra 'á dhi: «Má adré tà bàti ta àmi dré: Àmi ki àlo nǐ áma lefè kàribhá i drígá.» ²² Di akódhi nǐ lebèbhá i dré adrézó ru no, adrélé lizíá àyi kòfalèsè ngalè adré tá àdhi nǐ tà ta ya dhi. ²³ Akódhi nǐ lebèbhá nda ki àlo dré lèle tò dhi, lírì tá adrélé akódhi làga. ²⁴ Di Sìmonà Pétèro dré akódhi nda nǐ agózó drígá sè, kòlizíro Yésu nǐzoá ngalè adré tá àdhi nǐ tà ta ya dhi. ²⁵ Di akódhi nda dré áyi bhèzo Yésu agá lizíá tíá dhi: «Mírì, dhya nda àdhi 'i?» ²⁶ Yésu logó drá dhi: «Akódhi nda dhya má dré dra mápà kígá kònìdhi nǐ sòzo súpù na fèzoá drá dhi 'i.» Di kòso mápà kígá nda súpù na dre dhi, dré fèzoá Yùdàsì Isìkàriyótà, Sìmonà nǐ mvá dré. ²⁷ Yùdàsì kòdo mápà kígá nda dre dhi, Sàtánà dré ndìrì fizo akódhi léna. Di Yésu dré tàzoá drá dhi: «Tà mí dré adrélé 'òle kòdhi, mí kò'o mbèlè.» ²⁸ Di, dhya àlo àyi adrèbhá tá mísá làgàsè nda i kòfalé dhi nǐ ngalè Yésu tà tá tà nda drá àdho tà sè ya dhi ko. ²⁹ Yùdàsì dré tá adrélé làfa líkì nǐ dhi sè dhi, àyi ki àruka i adré tá kisúá dhi, kònò Yésu adré tá tàá drá dhi, kòlì ngá gǐ àyi dré gwányá nǐ tà sè yà, kó ngalè, kòlì ngá fe lemerèbhá i dré yà dhi. ³⁰ Di Yùdàsì kòdo mápà kígá nda dre dhi, dré ngàzo pfòle kivi na. Lókyá nda tá ngátsi 'i.

Yésu fè tòlì tídhí ro dhi

³¹ Di Yùdàsì kòpfò dre dhi, Yésu dré tàzoá dhi: «Nyànomvá dhi, Gíkà nǐ Móndí nǐ Mvá nǐ mì bha lanzìle. A nǐ kpà áyi mìlanzìlanzì tadhá akódhi nda rú. ³² Di Gíkà kàdré áyi mìlanzìlanzì tadhá akódhi rú dhi, a nǐ kókpà áyi Mvá nda nǐ mì bha lanzìle áyi tàndi léna. Bàti, a nǐ akódhi nǐ mì bha lanzìle nyànomvá. ³³ Áma ànzi i, ma dhu rè àmi íbe ngbà 'í lókyá tsà sè. Mǐ nǐ áma nda. Di, ngóro má dré tá tàle Yùdà ànzi i dré dhi tíni dhi, má adré kpà tàá nyànomvá àmi dré dhi: Mǐ kitswá lile àrà má dré adrézó lile lána dhi na bwà ko.

³⁴ Má adré tòlì tídhí ro kònìdhi nǐ fe àmi dré kòdhya: Mǐ kàdré ru le àmi kòfalèsè. Ngóro má dré àmi ki lèle tò dhi tíni dhi, àmi, mì kàdré kókpà ru le àmi kòfalèsè tò. ³⁵ Mǐ kàdré ru le àmi kòfalèsè kònìni dhi, móndyá wǎyi dhi ki nǐá tàle dhi, àmi áma lebèbhá 'i bàti dhi be.»

Yésu longó dhi, Pétèro nǐ áyi ga

(A kònò kpà Mátáyò 26:31-35; Márokò 14:27-31; Lúkà 22:31-34)

* **13:18** 13:18 A kònò Longó i 41:10.

³⁶ Gò Simónà Pétèró dré tàzoá drá dhi: «Mírì, mí adrè lile ángolé?» Di Yésu logó drá dhi: «Àrà má dré adrézó lile lána dhi, mí kitswá áma lebé lizo lána nyànomvá bwà ko. Di, mí ni go mína áma lebé lizo lána ndò.»
³⁷ Pétèró tà drá dhi: «Mírì, má kitswá ámi lebé nyànomvá bwà ko àdho tà sè? Ma gànzi ró áma lídrì fe dràzo mí dré!»
³⁸ Di Yésu logó drá dhi: «Mí ni tsì ámi lídrì fe dràzo má dré bàti? Má adrè tà bàti ta mí dré: Drìdrì àgólòwa dré dra tsírà bhèzo dhi kandrà dhi, mí ni áma ga vèsè be na.»

14

Yésu tindrì áyi lebèbhá ki togó

¹ Yésu gò tàá àyi dré dhi: «Mì kòtayí àmi ki togó adrélé lanzìle ko. Mì kàdré Gìká ni ka'ì, adrézó kpà áma ka'ì. ² Áma Atá ni dzó na dhi, àrà adrézó lána dhi i be bĭ. Má adrè lile kònàle kitswálé àrà ledé àmi dré. Kàdré tá kònini ko dhi, kònò má kitswá tá tàá àmi dré ko. ³ Di má kòlì àrà ledé àmi dré dre dhi, má ni agò àmi ki do lizo àmi íbe má bhàna, mì kàdréró túmání má be àrà má dré adrézó lána dhi na. ⁴ Mì nì láti lizo àrà má dré adrézó lile lána dhi na dhi be.»

Yésu láti lizo áyi Atá véna dhi 'i

⁵ Tòmá tà drá dhi: «Mírì, mà nì ngalè mí adrè lile ángolé ya dhi ko. Mà ni kitswá láti nda ni ni ngíni?»
⁶ Di Yésu logó drá dhi: «Ma láti 'i, tà bàti 'i, ìndì lídrì 'i. Dhya àlo kitswá lile áma Atá véna ko, kàdré lile má 'àsè ko dhi. ⁷ Mì kònì ma be dhi, mì ni kókpà áma Atá ni ni be. Kidhólé nyànomvá dhi, mì nì akódhi be. Mì nò kókpà akódhi dre.»

⁸ Filípò tà drá dhi: «Mírì, mí tadhá àma dré Gìká Atá wà! Kòdhi ni kitswá àma dré.»
⁹ Di Yésu logó drá dhi: «Filípò, ma àmi íbe kínó lésè gò, mí dré rè áma nizo ko? Dhya ángùdhi áma nòlepi dhi nò áma Atá dre. Mí adrè di mína tàá dhi <Mí tadhá àma dré Gìká Atá wà!> dhi ngíni?
¹⁰ Mí adrè tsì ka'íá dhi, ma áma Atá léna, ìndì áma Atá má léna dhi ko? Kúlì má dré adrélé tàle àmi dré kòni i, má adrè tàá áma drì sè ko. Be ró dhi, áma Atá adrélépi adrélé má léna dhi adrè áyi àzì 'o nì. ¹¹ Lè mì kàdré tà má dré adrélé tàle kòni ki ka'ì: Ma áma Atá léna, ìndì áma Atá má léna. Mì kàdré tà nda ni ka'ì áma kúlì sè ko dhi, mì kàdré di ka'íá tà líndrìga ró má dré adrélé 'òle dhi ki tà sè. ¹² Má adrè tà bàti ta àmi dré: Dhya ángùdhi adrélépi áma ka'ì dhi ni kpà ína tà má dré adrélé 'òle dhi ki 'o. A ni ndìndì tà kàdrì dra tà nda ki lavúbhá dhi ki 'o, má dré adrélé lile áma Atá véna dhi sè. ¹³ Má ni tà ángùdhi mì dré dra zìle áma rú sè dhi ni 'o, áma Atá kòkisúró mìlanzilanzì áyi Mvágó sè be dhi bvó. ¹⁴ Bàti, tà ángùdhi mì dré dra zìle má tí áma rú sè dhi, má ni 'òá.»

Yésu lazì dhi, áyi Atá ni Tírì Lólo amù

¹⁵ Yésu gò tàá dhi: «Mì kàdré áma le dhi, mì ni kókpà áma tòlì ki ka'ì 'òle. ¹⁶ Má ni tà zi áma Atá tí, kòfèró dhya àzya dra àmi ki drì tàlepi dhi, kàdréró túmání àmi íbe kóná vèsè kólyá. ¹⁷ Akódhi nda, Tírì Lólo adrélépi tà bàti Gìká àdhya ni tadhá dhi 'i. Mòndyá bvò kòndi àdhya i kitswá akódhi ni kisú bwà ko, i dré akódhi ni nòle ko dhi se, ìndì i dré akódhi ni nìle ko dhi sè. Di, àmi ró dhi, mì nì àmìkya akódhi be, dré adrélé àmi íbe dhi sè, ìndì dré dra adrélé àmi léna dhi sè. ¹⁸ Má kitswá àmi ki tayí adrélé kìmvoànzi i ró ko. Má ni dra agò àmi vélé. ¹⁹ Tayí ngbà 'í lókyá tsà, mòndyá bvò kòndi àdhya i dré gòzo vélé áma no ko. Di, àmi ró dhi, mì ni àmìkya áma no. Má dré adrélé lídrì íbe dhi sè dhi, mì ni kókpà adrè lídrì íbe. ²⁰ Kítú nda kònàdhi tú dhi, mì ni nìá tàle dhi, ma áma Atá léna, àmi má léna, ìndì ma

àmi léna dhi be. ²¹ Dhya ángùdhi adrélépi áma tòlí íbe gò, adrézó ka'íá 'òle dhi, akódhi nda adré áma le nì. Áma Atá ni dhya adrélépi áma le nda ni le. Di má ni kókpà akódhi ni le, adrézó áma tadhá drá.»

²² Yùdàsì, Ísikàriyótà ro ko dhi, lizí tíá dhi: «Mírì, mí ni ngbà 'í ámi tadhá àma dré gò, ámi tadházó mónnyá bvò àdhya ì dré ko àdho tà sè?» ²³ Di Yésu logó drá dhi: «Dhya ángùdhi adrélépi áma le dhi ni tà má dré adrélé tadhále dhi kí ka'í 'òle. Áma Atá ni akódhi nda ni le. Di mà ni lí àma kí bhà mo akódhi véna, adrézó túmání akódhi be. ²⁴ Di, dhya adrélépi áma le ko dhi kitswá ína tà má dré adrélé tadhále dhi kí ka'í 'òle ko. Kúlí mì dré adrélé yìle kòdhi ì, kúlí mána 'ì ko. Be ró dhi, kúlí nda ì angá áma Atá áma amùlepi dhi vélésè.

²⁵ Má tà tà kòdhi ì àmi dré, má dré rè dhu adrérà'a àmi íbe dhi 'á. ²⁶ Di, áma Atá ni Dhya dra àmi kí drì tàlepi dhi ni amù áma rú sè. Akódhi nda, Tírí Lólo 'i. Kàtsá dre dhi, a ni tà títi dhi kí tadhá àmi dré gò, adrézó tà títi má dré tàle àmi dré dhi kí 'o agalé àmi léna dhi nì.

²⁷ Má adré tà kìdrìkìdrì tayí àmi dré. Má adré áma tà kìdrìkìdrì fe àmi dré kòdhyà. Má adré fèá ngóro bvò kònìdhi dré adrélé fèle dhi tíni ko. Di mì kòtayí àmi kí togó adrélé lanzile ko. Mì kàdré kpà ngá ro àlomvá ko. ²⁸ Mì yi tá ma tǎrà'a àmi dré dhi: «Má adré lile, ìndì má ni dra agò àmi vélé.» Mì kàdré tá áma le bàti dhi, kònò mì ni tá lenzé má dré adrélé lile áma Atá véna dhi sè. Tàko ko, áma Atá nda kàdrì áma lavú. ²⁹ Má tà tà kòdhi ì àmi dré drìdrì tà nda kí atsama kandrá, kitswálé tà nda ì kònì dra ru 'o dhi, mì kòka'író be dhi bvó. ³⁰ Má kitswá gòle tà ta àmi íbe vwàvwà ro ko. Angyá ko, ópí bvò kòndi àdhya adré alìle. Akódhi nda rìnyí àko má drìle. ³¹ Di, adré làá dhi, mónnyá bvò kòndi àdhya ì kònì tàle dhi, má adré áma Atá ni le, ìndì má adré tà títi dré tàle má kò'o dhi kí 'o káyà dhi. Mì nga, mà kòlìró kònwásè!»

15

Vínò fa ì kólá ni íbe dhi

¹ Amvolásà dhi, Yésu dré gòzo tàá dhi: «Ma vínò fa bàti dhi 'i. Áma Atá, vínò fa nda ni líkìlépi 'i. ² Adré kólá ángùdhi má rú adrélépi lò'wa 'a ko dhi ni ga sèle. Di, kàdré ína kólá adrélépi lò'wa 'a dhi ni tà sè dhi, adré kólá nzì rúá dhi kí sí, kólá nda kògòro vélé adrélé lò'wa 'a wáláká ni ni lavú. ³ Àmi ró dhi, mì atsá kemve kpírìkpírì, kúlí má dré tàle àmi dré dhi ì sè dre. ⁴ Lè mì kàdré adrélé má léna, ngóro má dré adrélé àmi léna dhi tíni. Vínò fa ni kólá àlo dhi kitswá ína lò'wa 'a áyi tàndi sè bwà ko, kàdré adrélé vínò fa rú ko dhi. Kókpà kòdhi tíni, mì kitswá àmìkya lò'wa 'a bwà ko, mì kàdré adrélé má léna ko dhi.

⁵ Ma vínò fa 'i, ìndì àmi kólá ni 'i. Dhya ángùdhi adrélépi adrélé má léna gò má dré adrézó lána dhi, akódhi nda ni lò'wa 'a bí. Tàko ko, mì kàdré má rúsè lará ro dhi, mì kitswá àmìkya tà àlo 'o bwà ko. ⁶ Dhya àlo kàdré adrélé má léna ko dhi, à ni akódhi nda ni bhe gàrà dri ngóro adrélé kólá bhe dhi tíni gò, dré adrézó 'yòle. Á adré kólá làsú be kònìni nda kí lomvó dále àtsí na gò, ì dré adrézó vèle. ⁷ Di, mì kàdré àmìkya adrélé má léna gò, áma kúlí ì dré adrézó àmi léna dhi, mì ni kitswá tà ángùdhi mì dré adrélé lèle dhi ni zi gò, mì dré tà nda ni kisúzó. ⁸ Mì kàdré lò'wa 'a bí dhi, kòdhi mì adré tadhá dhi, àmi áma lebhèbhá 'i bàti gò, mì dré adrézó áma Atá ni rú bha kùle ásà.

⁹ Ngóro áma Atá dré adrélé áma le dhi tíni dhi, má adré kókpà àmi kí le. Lè mì kàdré di adrélé áma lèle nda na. ¹⁰ Mì kàdré áma tòlí kí ka'í 'òle

dhi, m̀̀ ni adré áma l̀̀le na, ngóró má dré adrélé áma Atá ni tòlí ki ka'ì 'òle, adrézó kpà akódhi ni l̀̀le na dhi tíni. ¹¹ Má tà tà kòdhi ì àmi dré, m̀̀ kàdréro áma kólénzè íbe àmi léna, ìndì àmi ki kólénzè kògaró kitswá lé títi. ¹² Tòlí má dré adrélé fèle àmi dré dhi, tòlí kònìdhi 'i: Lè m̀̀ kàdré ru le àmi kòfalésè, ngóró má dré adrélé àmi ki le dhi tíni. ¹³ Lèle kàdrì lèle àruka títi dhi ki lavùlépi dhi, kònìdhi 'i: A kòfè dhyá ki lídrì dhyá ki arúpi ki tà sè. ¹⁴ Ami áma arúpi 'i, m̀̀ kàdré tòlí má dré adrélé fèle dhi ki 'o dhi. ¹⁵ Má adré gòle véle àmi ki zi m̀̀aràbà ì ró ko. Angyá ko, dhyá adrélépi m̀̀aràbà ro dhi ǹ̀ ína tà àyi m̀̀írì dré adrélé 'òle dhi ì ko. Dì, má adré mána àmi ki zi arúpi ì ró, má dré tà títi má dré ỳ̀le áma Atá vélesè dhi ki tadhá lé àmi dré dhi sè. ¹⁶ M̀̀ kipè tá ma àmi ko. Be ró dhi, má kipè àmi ma, àmi ki bhàzo adrélé l̀̀le lò'wa 'abe, àmi ki lò'wa nda ì kàdréro nyo. Dì ásà dhi, áma Atá ni tà ángùdhi m̀̀ dré dra z̀̀le í tí áma rú sè dhi ni fe àmi dré. ¹⁷ Tòlí mána, tòlí kònìdhi 'i: M̀̀ kàdré ru le àmi kòfalésè.»

Móndyá bvò àdhyá ì bhà togó kònzi Yésu ì rú, lebhà ni íbe

¹⁸ «Móndyá bvò àdhyá ì kàdré togó kònzi bha àmi rú dhi, m̀̀ kòtivì ko tàle dhi, àyi nda ì bhà tá zyà togó kònzi má rú 'íká. ¹⁹ M̀̀ kàdré tá bvò kòndi àdhyá ró dhi, kònò móndyá bvò kòndi àdhyá ki tá adré àmi ki le móndi àyikya ì ró. Dì, má kipè mána àmi apfòle bvò kòndi lésè gò, m̀̀ dré adrézó véle bvò kòndi àdhyá ró ko. Ásà dhi, móndyá bvò kòndi àdhyá ì adré togó kònzi bha àmi rú. ²⁰ Lè m̀̀ kàdré kúlì má dré tá tàle àmi dré kònìdhi ni kisù: <Dhyá adrélépi m̀̀aràbà ro dhi lavú àyi m̀̀írì ko.> Móndi ì kòpfo áma m̀̀ 'í dhi, ì ni kókpà àmi ki m̀̀ pfo. Ì kòka'ì áma kúlì 'òle 'í dhi, ì ni kókpà àmi ki kúlì ka'ì 'òle. ²¹ Ì ni tà nda kòdhi ki 'o àmi rú áma tà sè, ì dré dhyá áma amùlepi dhi ni ǹ̀le ko dhi sè. ²² Kònò má kàlì tá tà ta àyi dré ko dhi, à kitswá tá tà bha àyi dri àyi ki tàkonzì sè ko. Dì, nyànomvá dhi, àyi àyikya tà àlo ì dré kitswázó àyi ki tàrà ga àyi ki tàkonzì sè dhi àko. ²³ Dhyá ángùdhi adrélépi togó kònzi bha má rú dhi, adré kókpà bhàá áma Atá rú. ²⁴ Kònò má kò'o tá tà líndrìga ró dhyá àzya dré 'òle tàdzì ko dhi ì àyi kòfalé ko dhi, à kitswá tá tà bha àyi dri àyi ki tàkonzì sè ko. Dì, nyànomvá dhi, ì nò tà líndrìga ró nda ì 'í gò, ì dré àyikya togó kònzi bhàzo má rú, ìndì áma Atá rú. ²⁵ Ì 'o kònini kitswá lé tà tisìle àyi ki tátírìrí kúlì na kònìdhi kò'oró ru be dhi bvò: <Ì bhà togó kònzi má rú tà àndu àko.>*

²⁶ Má ni Dhyá dra àmi ki drì tàlepi dhi ni amù àmi dré áma Atá vélesè. Akódhi nda, Tìrí Lólo adrélépi tà bàti tadhá, ìndì adrélépi angá lé Gìká vélesè dhi 'i. Dì kàtsá dre dhi, a ni áma tà longó àmi dré ǹ̀. ²⁷ Ami ró dhi, m̀̀ ni kókpà áma tà longó móndi ì dré. Tàko ko, àmi túm̀̀ní má be kídholé áma àzì ni kídhome lésè.»

16

¹ «Má tà tà kòdhi ì àmi dré, m̀̀ kòkitswá ró àmi ki tà ka'ìka'ì tayì ko. ² Tàko ko, à ni àmi ki dro l̀̀sámbò dzó ì lésè. Lókyá adré ndìndì alìle, móndyá dra àmi ki tupfùbhá todràle dhi ki kisùá dhi, ì adré àyikya tà 'o Gìká dré. ³ Ì ni 'òá kònini, ì dré Gìká Atá ni ǹ̀le ko dhi sè, ìndì ì dré áma ǹ̀le ko dhi sè. ⁴ Má tà tà kòdhi ì àmi dré, kitswá lé lókyá ì dré dra tà nda ki 'òzo dhi kònì atsá dhi, tà má dré tàle àmi dré nda ì kàgaró àmi léna be dhi bvò.»

Tìrí Lólo ni àzì

* 15:25 15:25 A kònò Longó ì 35:19; 69:5.

«Má tà tá tà nda i àmi dré drìdrì ko, má dré tá dhu rè adrélé àmi ìbe dhi sè. ⁵ Nyànomvá dhi, má adré lile dhya áma amùlepi dhi véna. Di, dhya àlo àmi kòfalé dhi adré lizíá má tí ngalè má adré lile ángolé ya dhi ko. ⁶ Be ró dhi, kizà adré ína gàle àmi ki togó na, tà má dré tàle àmi dré nda i sè. ⁷ Di, má adré mána tà bàti tà àmi dré: Dóro ni àmi dré dhi, má dré lile dhi. Angyá ko, má kòlì ko dhi, Dhya dra àmi ki drì tàlepi dhi kitswá alìle àmi véle ko. Di, má kòlì dhi, má ni mána akódhi nda ni amù àmi véle. ⁸ Akódhi kàtsá dre dhi, a ni mónnyá bvò kòndi àdhya ki tàkonzì tadhá àyi dré, adrézó Giká ni tà gyägya tadhá àyi dré, adrézó kpà tàbvó Giká dré dra tàle dhi ni tadhá àyi dré. ⁹ A ni àyi ki tàkonzì tadhá, ì dré adrélé áma ka'ì ko dhi sè. ¹⁰ A ni Giká ni tà gyägya tadhá, má dré adrélé lile áma Atá véna gò, m̀ dré gòzo véle áma no ko dhi sè. ¹¹ A ni tàbvó Giká dré dra tàle dhi ni tadhá, Giká dré ópí bvò kòndi àdhya ni tàbvó tàle dre dhi sè.

¹² Ma dhu rè tà ìbe bí tàle àmi dré. Di, nyànomvá dhi, m̀ kitswá rè tà nda ki mvo bwà ko. ¹³ Di, Tirí tà bàti àdhya nda kàtsá dre dhi, a ni àmi ki tidrì tà bàti wäyi dhi léna. Angyá ko, kitswá ína tà ta áyi drì sè ko. Be ró dhi, a ni ngbà 'í tà í dré dra yìle dhi ki ta àmi dré kòdhya. A ni kókpà tà dra atsábhá dhi ki longó àmi dré. ¹⁴ A ni mìlanzìlanzi fe má dré. Tàko ko, a ni tà í dré dra kisulé má véle dhi ki do longolé àmi dré. ¹⁵ Tà títi áma Atá àdhya i kókpà mána 'i. Di ásà dhi, má tà tá dhi, Tirí nda ni tà í dré dra kisulé má véle dhi ki do longolé àmi dré.»

Yésu ni lebèbhá ki kizà ni ru ladzá atsálé kólénzé ro

¹⁶ Yésu gò táá dhi: «Tayí lókyá tsà, m̀ dré gòzo véle áma no ko. Amvolásà dhi, gí ko, m̀ dré gòzo áma no.» ¹⁷ Di akódhi ni lebèbhá ki àruka ì dré lizizóá àyi kòfalésè dhi: «Adrè lèá tàle ngíni? Tà tá dhi: <Tayí lókyá tsà, m̀ dré gòzo véle áma no ko. Amvolásà dhi, gí ko, m̀ dré gòzo áma no.> Tà tá kpà dhi: <Má adrè lile áma Atá véna.> ¹⁸ Adrè lèá tàle ngíni, dré adrèrà'a táá dhi <lókyá tsà> dhi 'á dhi? Mà nì ngalè adrè àdho tà ta ya dhi ko.»

¹⁹ Yésu dré nìzoá tàle dhi, ì adrè tá tà le lizilé í tí tà nda dri dhi be gò, dré tàzoá àyi dré dhi: «M̀ adrè lizíá àmi kòfalésè ngalè tà má dré tàle nda ì adrè lèá tàle ngíni ya dhi? Má tà tá dhi: <Tayí lókyá tsà, m̀ dré gòzo véle áma no ko. Amvolásà dhi, gí ko, m̀ dré gòzo áma no.> ²⁰ Má adrè tà bàti ta àmi dré: M̀ ni àmikya àwó ngo adrézó tongolé. Di, mónnyá bvò kòndi àdhya ki àyikya lenzé. Àmi ki togó ni kizà nya. Di, kizà nda ni ína ru ladzá atsálé kólénzé ro. ²¹ Tòkó adrélèpi 'òle tìle dhi adrè kizà nya, akódhi ni lókyá tìzo dhi dré atsálé ànyi dre dhi sè. Di, kòti dre dhi, adrè gòle véle áyi kizà nda ni tà kisù ko. Angyá ko, adrè lenzélé dré mvá tìle apfòle bvò dri dre dhi sè. ²² Tà nda kòdhi kókpà kònni àmi ki tà sè. Nyànomvá dhi, àmi ki togó adrè gàle kizà sè. Di, má ni go àmi ki no gò, àmi ki togó dré gòzo adrélè lenzélé. Di dhya àlo kitswá kólénzé nda ni tingá àmi ki togó lésè bwà ko.

²³ Kidhólé lókyá nda kònàdhi sè dhi, m̀ kitswá gòle véle tà àlo lizí má tí ko. Má adrè tà bàti ta àmi dré: Áma Atá ni tà ángùdhi m̀ dré dra zìle í tí áma rú sè dhi ni fe àmi dré. ²⁴ Atsálé nyànomvá kòndhi dhi, m̀ zi rè tà àlo áma rú sè dhi ko. Lè m̀ kàdrè tà zi áma rú sè gò, m̀ kòkisúró tà nda, àmi ki kólénzé kògaró kitswá lé títi be dhi bvó.»

Yésu lavú bvò kòndhi

²⁵ «Má tà tà kòdhi ì àmi dré kúlí alaala sè. Di, lókyá adrélèpi alìle dhi sè dhi, má kitswá gòle véle tà ta àmi dré kònni ko. Be ró dhi, má ni mána áma Atá ni tà ta àmi dré ngádra 'á. ²⁶ Lókyá nda sè dhi, m̀ ni adrè tà zi

áma Atá tí áma rú sè. Má adré tàá ko tàle dhi, má ni tà nda ki zi áma Atá tí àmi dré ma dhi. ²⁷ Tàko ko, áma Atá ni tàndi adré àmi ki le, mì dré adréle áma le dhi sè, ìndì mì dré ka'ile dhi má angá akódhi vélésè dhi sè. ²⁸ Bati, má angá áma Atá vélésè alìle bvò kònìdhi lé. Di nyànomvá dhi, má adré bvò kònìdhi ni tayí, gòzo áma Atá véna.»

²⁹ Di akódhi ni lebhá ì tà drá dhi: «Nyànomvá dhi, mí adré vélé tà ta ngádra 'á, kúlí alaala sè ko. ³⁰ Nyànomvá dhi, mà nì tàle dhi, mí nì tà títi dhi i be. Lè kpà à kògò tà àlo lizí mí tí dhi ko. Di ásà dhi, mà ka'ì tàle dhi, mí angá Giká vélésè káyà dhi.» ³¹ Di Yésu logó àyi dré dhi: «Mì adré tsì áma ka'ì nyànomvá? ³² Mì yi rè ká! Lókyá adré alìle, atsá kpà dre, à ni àmi ki lapé ràle àmi àlo àlo títi dhi ki dzó i 'ásè. Mì ni áma tayí adréle kalóma. Di, má kitswá mána adréle kalóma ko, áma Atá dré adréle túmání má be dhi sè. ³³ Má tà tà kòdhi i àmi dré, mì kàdréro adréle tà kìdrìkìdri íbe, mì dré adréle má léna dhi sè. Bvò kònìdhi lé dhi, mì ni adré kizà nya tò. Di, mì kàdré àmìkya togó tsi! Má lavú mána bvò nda dre!»

17

Yésu zi tà áyi Atá tí áyi tàndi dré

¹ Yésu kòtà tà nda i dre dhi, dré mì tingázó kurú na bhù na, tàzoá dhi: «Tátá, lókyá kitswá dre. Mí bhà ámi Mváagó ni mì lanzìle wà, ámi Mváagó kòbhàró kókpà ámi mì lanzìle be dhi bvò. ² Tàko ko, mí afè rìnyí akódhi dré adrézó móndyá wáyi i drìle, kòferó lídrì kóná vèsè kólyá dhi móndyá wáyi mí dré afèle í dré dhi i dré. ³ Lídrì kóná vèsè kólyá nda, tà kòni 'i: adréle mi, Giká bati àlo kwákwá dhi ni ni dhi, ìndì adréle Yésu Krísto mí dré amùle dhi ni ni dhi. ⁴ Má tadhá ámi mìlanzìlanzì móndyá bvò dri dhi i dré nòle dre. Angyá ko, má 'o àzì mí dré afèle má dré 'òle dhi akilé dre. ⁵ Di nyànomvá dhi, Tátá, mí bhà áma mì lanzìle mí làga, mìlanzìlanzì má dré tá adrézó ába mí làga drìdrì bvò ni bhàma kandrá dhi sè wà.»

Yésu zi tà áyi Atá tí áyi lebhá i dré

⁶ «Má tadhá mì móndyá mí dré adolé bvò kòndi lésè afèle má dré dhi i dré dre. Ayi nda i tá mína 'i. Di mí afè tá àyi má dré gò, ì dré ámi kúlí ka'izo 'òle. ⁷ Nyànomvá dhi, ì nì tàle dhi, tà títi mí dré afèle má dré dhi ì angá mí vélésè dhi be. ⁸ Tàko ko, má fè àyi dré kúlí mí dré afèle má dré dhi i gò, ì dré kúlí nda ki ka'izo. Di ì nì bati tàle dhi, má apfò mí vélésè dhi. † ka'ì kpà tàle dhi, mí amù ma mi. ⁹ Má adré tà zi mí tí àyi nda i dré. Má adré tà zi móndyá bvò àdhya i dré ko. Be ró dhi, má adré mána tà zi àyi mí dré afèle má dré nda i dré. Angyá ko, àyi mína 'i. ¹⁰ Ngá wáyi mána i kókpà mína 'i. Ngá wáyi mína i kókpà mána 'i. Di má kisú mìlanzìlanzì àyi nda i sè dre. ¹¹ Nyànomvá dhi, má adré mána lile mí véna. Má gò vélé adréle bvò kònìdhi lé ko. Di, àyi nda i dhu rè àyikya bvò kònìdhi lé. Ama Atá lólo ni, mí kàdré àyi ki líkí ámi rú mí dré afèle má dré dhi ni rìnyí sè, ì kàdréro ngá àlo ró, ngóro mà dré adréle mí be ngá àlo ró dhi tíni. ¹² Má dré tá adrerà'a àyi íbe dhi 'a dhi, má adré tá àyi ki líkí ámi rú mí dré afèle má dré nda ni rìnyí sè. Má su tá àyi rú gò, àyi ki àlo dré avìzo ko, kàdré ngbà 'í mvá adrélépi tá lile dràdrà kisú dhi 'i ko dhi.* Tà nda kòdhi atsá kònìni, kitswále tà tisìle ámi Kúlí na dhi ì kò'oró ru be dhi bvò.†

¹³ Nyànomvá dhi, má adré lile mí véna. Di má adré tà kòdhi ki ta má dré rè dhu adrerà'a bvò kònìdhi lé dhi 'á, ì kàdréro adréle áma kólénzé íbe,

* 17:12 17:12 «Mvá adrélépi tá lile dràdrà kisú» kònìdhi tá Yùdàsì Ìsikàrìyótà 'i. † 17:12 17:12 A kònò Longó i 41:10; Yòwànì 13:18.

ìndì kólénzè nda kògaró àyi léna kitswálé títi. ¹⁴ Má fè àyi dré ámi kúlí gò, mónnyá bvò kòndi àdhya ì dré togó kònzì bhàzo àyi rú, ì dré adrélé bvò kòndi àdhya ró ko dhi sè, ngóro má dré kpà adrélé bvò kòndi àdhya ró ko dhi tíni. ¹⁵ Má adrè tà zi mí tí, mí kòtingáro àyi bvò kòndi 'ásè dhi ko. Be ró dhi, má adrè mána tà zi, mí kàdréro àyi kí líkí Dhya kònzì ní tà sè. ¹⁶ Ayi nda ì mónní bvò kòndi àdhya 'i ko, ngóro má dré kpà adrélé mónní bvò kòndi àdhya 'i ko dhi tíni. ¹⁷ Mí kòbhà àyi twá adrélé mónnyá lólo mína ì ró tà bàti sè. Ámi kúlí, tà bàti nda 'i. ¹⁸ Ngóro mí dré áma amùle bvò kòndhi lé dhi tíni dhi, má adrè kókpà àyi kí mu lile bvò nda 'ásè. ¹⁹ Ayi nda kí tà sè dhi, má adrè áma tàndi ní fe adrélé ámi tà 'o, ì kàtsáro mónnyá lólo mína ì ró tà bàti sè.»

Yésu zi tà áyi Atá tí mónnyá wáyi dra áyi ka'ibhá dhi ì dré

²⁰ «Má adrè ngbà 'í tà zi mí tí àyi nda ì dré ko. Má adrè kókpà tà zi mónnyá dra áma ka'ibhá àyi nda kí kúlí sè dhi ì dré. ²¹ Tátá, má adrè tà zi, àyi títi nda ì kàdréro ngá àlo ró, ngóro mí dré adrélé má léna dhi tíni, ìndì má dré adrélé mí léna dhi tíni. Lè ì kàdré kókpà áma léna, mónnyá bvò kòndi àdhya ì kòka'íro dhi, mí amù ma mi. ²² Má fè àyi dré mīlanzilanzi mí dré afèle má dré dhi, ì kàdréro ngá àlo ró, ngóro mà dré adrélé mí be ngá àlo ró dhi tíni: ²³ ma àyi léna, ìndì mí má léna. Lè ì kàdré kókpà ngá àlo ró kitswálé títi, mónnyá bvò kòndi àdhya ì kònró tàle dhi, mí amù ma mi, ìndì mí adrè àyi kí le ngóro mí dré adrélé áma le dhi tíni.

²⁴ Tátá, má adrè leá dhi, mónnyá mí dré afèle má dré nda ì kàdré túmání má be àrà má dré adréro lána dhi na, ì kàdréro áma mīlanzilanzi no be dhi bvó. Mí afè má dré mīlanzilanzi nda, mí dré tá áma lèle drìdrì bvò ní bhàma kandrà dhi sè.

²⁵ Áma Atá gyágya ní, tágba mónnyá bvò kòndi àdhya ì dré ámi nizo ko dhi, má ní mána mi be. Mónnyá áma ka'ibhá nda ì ní kpà tàle dhi, mí amù ma mi dhi be. ²⁶ Má 'o mí àyi nda ì dré nīle. Má ní kpà go adrélé ámi 'o ì dré nīle, kitswálé lèle mí dré adréro áma le ásà dhi kàdréro àyi léna, ìndì áma tàndi má kàdréro àyi léna.»

18

Yésu ní rùma

(Á kòno kpà Mátáyò 26:47-56; Márokò 14:43-50; Lúkà 22:47-53)

¹ Yésu kòtà tà nda ì dre dhi, ì dré ngàzo lile lebèbhá ní íbe zyàle yábhuru rú zìle Kèdrónà dhi ní ta'á na. Gò ì dré fizo amvú àlo òlívè fa kya na. ² Dì Yùdásì adrélèpi tá 'òle akódhi ní lefè kàribhá ì drígá dhi ní tá kpà àrà nda be. Angyá ko, Yésu ì lebèbhá ní íbe dhi ì adrè tá ru kimó kònàle rä. ³ Dì Yùdásì nda dré Rómà kí sòdá zyandre dhi kí adrìzo í vèsè, túmání tépelò líkíbhá àruka angábhá kòwánà kàdrì ì vélésè ìndì Fàrisáyò ì vélésè dhi íbe, alizo àyi íbe. Ayi nda ì ru tá àtsí ì, tálà ì, ìndì àdzú ngá íbe àyi drígá. ⁴ Dì Yésu ní tá tà títi adrèbhá 'òle atsálé í rú dhi ì be gò, dré áyi kisízó àyi nda ì véna, lizíá àyi tí dhi: «Mì adrè àdhi ní nda?» ⁵ Í logó drá dhi: «Yésu Nàzàrétà lésè dhi.» Dì Yésu tà àyi dré dhi: «Ma 'i.» Yùdásì adrélèpi akódhi ní lefè àyi drígá nda totó tá ì àyi kòfalé. ⁶ Dì Yésu kòtà dhi «Ma 'i» àyi dré dre dhi, ì dré gòzo bvólé ro ledhélé kíni mi. ⁷ Gò Yésu dré gòzo tódhyá lizíá àyi tí dhi: «Mì adrè àdhi ní nda?» Í tà dhi: «Yésu Nàzàrétà lésè dhi.» ⁸ Dì Yésu logó dhi: «Má tà tá àmi dré dhi, ma 'i dhi dre. Mì kàdré áma nda kòdhyá dhi, mì tayí dì mónnyá kòni ì lile.» ⁹ Tà nda kòdhi atsá tá kòni,

kitswálé kúlí Yésu dré tá tàle kònìdhi kò'oró ru: «Má tayí dhya mí dré afèle má dré dhi ki àlo avìle ko.»*

¹⁰ Gò Simónà Péteró adrélépi tá sápi íbe dhi, dré ngàzo sápi nda ni asé gò, kòwánà ki kàdrì ni màràbà ni bí dríagó lésè dhi ni bvwàzo kìle. Màràbà nda ni rú tá Málókò. ¹¹ Dì, Yésu dré tàzoá Péteró dré dhi: «Mí logó sápi mína àrà ni na. Adré leá má kòmvu tsì kópò kizà àdhya áma Atá dré afèle má dré mvùle ni ko?»

Yésu pfò Anà kandrà

¹² Gò Rómà ki sòdá nda i, àyi ki kàdrì, tsàle Yúdà ànzi ki tépelò likíbhá nda íbe dhi, ì dré Yésu ni rúzo adròle. ¹³ Ì dré zyà akódhi ni drìzo lizo ába Anà, Kàyáfà ni andrì bhàna. Kàyáfà nda tá kòwánà ki kàdrì 'i kóná nda kònàdhi sè. ¹⁴ Akódhi nda tá dhya tàlepi Yúdà ànzi i dré dhi «Dóro ni, dhya àlo dré dràle mónyá wáyi i dré dhi» dhi 'i.

Péteró gà Yésu rè

(A kònò kpà Mátáyò 26:69-70; Márokò 14:66-68; Lúkà 22:55-57)

¹⁵ Simónà Péteró i Yésu ni lebèlepi àzya dhi be dhi, ì adré tá lile Yésu vèsè. Kòwánà ki kàdrì nì tá Yésu ni lebèlepi nda be go, à dré akódhi ni tayízó file Yésu vèsè kòwánà ki kàdrì nda ni bhà'álé na. ¹⁶ Dì, Péteró totó tá ína i adrélé kivì na dzóti làga. Dì Yésu ni lebèlepi, kòwánà ki kàdrì dré tá nìle be nda dré pfòzo tà ta mvátokó adrélépi tá dzóti nda ni likí dhi be gò, dré Péteró ni 'òzo file. ¹⁷ Gò mvátokó adrélépi dzóti likí nda dré lizízó Péteró tí dhi: «Mí tsì dhya kòdhi ni lebèbhá ki àlo 'i ko?» Dì, Péteró logó dhi: «Kóko, ma 'i ko.»

¹⁸ Arà nda dré tá adrélé kidhì ro dhi sè dhi, màràbà i tépelò likíbhá íbe dhi ì turú tá àtsí gò, ì dré àyi ki totózó làgàsà adrélé yòá. Dì Péteró dré kpà àyi totózó adrélé àtsí yo àyi kòfalé.

Kòwánà ki kàdrì lizí tà Yésu tí

(A kònò kpà Mátáyò 26:59-66; Márokò 14:55-64; Lúkà 22:66-71)

¹⁹ Dzó nda na dhi, kòwánà ki kàdrì dré Yésu ni lizízó akódhi ni lebèbhá ki tà sè, ìndì tà dré adrélé tadhálé dhi ki tà sè. ²⁰ Dì Yésu dré logózóá drá dhi: «Má tà tá mána tà ngádra 'á mónyá wáyi dhi i kandrà. Vèsè wáyi, má tadhá tá tà lísàmbò dzó i 'ásè ìndì tépelò na, àrà Yúdà ànzi wáyi dhi ì dré adrézó ru kimó nda i 'ásè. Má tà tá tà àlo dhi lùzu ró ko. ²¹ Mí adré dì tà lizí má tí àdho tà sè? Lè mí kòlízí tà mónyá áma kúlí yibhá dhi i tí. Ayi nda ì nì tà má dré tàle dhi i dóro.» ²² Yésu kòtà tà nda dre dhi, tépelò likíbhá ki àlo adrélépi tá ànyi làgá dhi dré akódhi ni mǐ sàzo gò, tàzoá drá dhi: «Mí adré kúlí logó kòwánà ki kàdrì tí kònini?» ²³ Dì Yésu logó drá dhi: «Má kòtà tà kònzi dhi, lè mí kòtadhá tà kònzi nda àma dré. Dì, má kòtà tà bàti kòdhya dhi, mí adré dì áma si àdho tà sè?» ²⁴ Gò Anà dré Yésu ni mùzo bã akódhi ni adròzo ásà dhi íbe í rú lile Kàyáfà, kòwánà ki kàdrì véna.

Péteró gò tódhyá Yésu ni ga rè

(A kònò kpà Mátáyò 26:71-75; Márokò 14:69-72; Lúkà 22:58-62)

²⁵ Dì Simónà Péteró adré tá ína àtsí yo kivì na. Gò lizízóá tíá dhi: «Mí tsì akódhi ni lebèbhá ki àlo 'i ko?» Dì Péteró dré tà nda ni gàzo rè, tàzoá dhi: «Kóko, ma 'i ko.» ²⁶ Gò kòwánà ki kàdrì ni màràbà àlo, adrélépi tá dhya Péteró dré tá bí bvwàle dhi ni aró ro dhi, dré tàzoá dhi: «Má nò tsì mí túmání akódhi be amvú òlívè fa kya na ko?» ²⁷ Dì Péteró dré gòzo tódhyá tà nda ni ga rè. Gbǎ lókyá nda sè dhi, àgólòwa dré tsirà bhèzo.

* 18:9 18:9 A kònò Yòwánì 6:39; 17:12.

*Yésu pfò Pilátò kandrà**(A kònò kpà Mátáyò 27:1-2, 11-14; Márokò 15:1-5; Lúkà 23:1-5)*

²⁸ Ngá kòwa dre dhi, ì dré Yésu ni drizo Kàyáfà bhàlésè, lizo ába Rómà ki gùvèrènére ni dzó kàdrì na. Di, Yúdà ànzi Yésu ni dribhá nda ì fi tá àyikya dzó kàdrì nda na ko, ì kàtsáró ndí ró ko, ì kòkitswáró gwányá Pásikà àdhya ni nya be dhi bvó.

²⁹ Gò Pilátò dré apfòzo àyi vélé, liziá àyi tí dhi: «Mì adré agó kònìdhi ni asíkí àdho tà sè?» ³⁰ Ì logó drá dhi: «Akódhi kàdré tá drikònze líyí 'i ko dhi, kònò mà kitswá tá alìle akódhi ni fe mí drígá dhi ko.» ³¹ Pilátò tà àyi dré dhi: «Àmi ki tàndi mì kòdo akódhi tàbvó tàle, ngóro àmi ki tátrítrí kúlí dré adrelé lèle dhi tìni.» Di Yúdà ànzi nda ì logó drá dhi: «À adré móndí pfùma dràle dhi ni logá àma dré.» ³² Tà nda kòdhi atsá tá kònìni, kitswálé kúlí Yésu dré tá tàle í ni ngalè dra dràdrà kára ángùdhi sè ya dhi kò'oro ru be dhi bvó.

³³ Di Pilátò dré gòzo file àyi dzó kàdrì na gò, dré Yésu ni azizó, lizizóá tíá dhi: «Mì, mì ópí Yúdà ànzi kya 'i?» ³⁴ Yésu logó dhi: «Tà mí dré lizilé kòdhi angá àmi tàndi drìlèsè? Kó ngalè, dhya àzya tà áma tà mí dré nì?» ³⁵ Di Pilátò logó dhi: «Ma dhu Yúdà mvá 'i bàti? Àmi tàndi ni sùrú ì kòwánà kàdrì ìbe dhi, ì afè mì má drígá àyi. Mí 'o àdho tà 'i?» ³⁶ Yésu logó dhi: «Àma òpì, òpì bvò kòndi àdhya 'i ko. Àma òpì kàdré tá òpì bvò kòndi àdhya 'i dhi, kònò áma màràbà ì pfu tá làpfú, má dré dhèzo Yúdà ànzi ì drígá ko dhi dre. Di, áma òpì ìna òpì kònwà dhi 'i ko.» ³⁷ Pilátò lizí tíá dhi: «Mì di mína ópí 'i?» Di Yésu logó dhi: «Mí tà kyá tàle dhi, ma ópí 'i dhi.† A ti ma ìndì má alì bvò kònìdhi lé kitswálé tà bàti longó móndí ì dré. Dhya ángùdhi adrelépi tròle tà bàti rú dhi adré áma kúlí yi.» ³⁸ Di Pilátò tà drá dhi: «Tà bàti nda àdho 'i?»

*A òtò tà Yésu dri kitswálé dràdrà sè**(A kònò kpà Mátáyò 27:15-31; Márokò 15:6-20; Lúkà 23:13-25)*

Pilátò kòtà tà nda dre dhi, dré gòzo pfòle kivì na Yúdà ànzi ì véna gò, tàá àyi dré dhi: «Má kisú mána tà àlo tà bhàzo akódhi dri dhi ko. ³⁹ Di, gwányá Pásikà àdhya tú dhi, mì adré àkodrà áma ti lizí, má kòtrìró àmi dré móndí àlo 'ìle bãdzó na dhi. Mì adré di lèá dhi, má kòtrì àmi dré ópí Yúdà ànzi kya kòdhi?» ⁴⁰ Di ì dré ngàzo trèle, yòzoá kúlí 'u'ù sè dhi: «Akódhi ko! Mí kàtrì àma dré Bàràbà kòdhya!» Di Bàràbà nda tá ìna móndí ki kodzólépi ligilé àyi ki kàdrì ì rú dhi 'i.

19

¹ Di Pilátò dré Yésu ni tayízo drìle bhwàle. ² Gò sòdá ì dré fanzì kùtsi ró dhi ni pàzo kùla ró asólé akódhi dri gò, kánzò kã asózó rúá. ³ Di ì dré adrezó alìle akódhi vélé adrelé tàá dhi: «Mòdo mí dré, ópí Yúdà ànzi kya ni!» Ì adré tá kpà akódhi ni mì tozá.

⁴ Gò Pilátò dré gòzo tódhyá pfòle kivì na, tàá Yúdà ànzi ì dré dhi: «Mì nò rè ká! Má adré akódhi ni 'o apfòle àmi kandrà, mì kònìró dhi, má kisú mána tà àlo tà bhàzo akódhi dri dhi ko.» ⁵ Di Yésu dré apfòzo kivì le kùlá ledélé kùtsí sè dhi be í dri, ìndì kánzò kã be í rú. Pilátò dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì nò rè agó kònìdhi ká!»

† **18:37** 18:37 A kitswá kpà kúlí tisìle Gíríkí ti sè kòni ki ladzá kònìni: «Mí adré tàá dhi, ma ópí 'i dhi mì.»

⁶ Di kòwánà kàdrì i tɛpèlò likíbhá íbe dhi ì kònò akódhi dre dhi, ì dré ngàzo adrélé tetrélé, adrézó loyóá dhi: «Mí tidí akódhi fa kípakipa dri! Mí tidí akódhi!» Di, Pílátò logó àyi dré dhi: «Àmi ki tándi, m̀ do akódhi tidílé fa kípakipa dri àmi. Ma ró dhi, má kisú mána tà àlo tà bhàzo akódhi dri dhi ko.» ⁷ Yúdà ànzi ì logó drá dhi: «Àma, àma tátrítrí kúlí íbe. Di tátrítrí kúlí nda adrélé leá dhi, akódhi kòdràdrà dré àyi zìle Gìká ni Mvágó ro dhi sè.»*

⁸ Pílátò kòyi tà nda dre dhi, tirì dré gòzo vélé akódhi ni 'o lavúlé. ⁹ Di dré gòzo Yésu ni dri fizo ába àyi dzó kàdrì na gò, lizízóá tíá dhi: «Mí angá ángolésè?» Di, Yésu logó ína kúlí ko. ¹⁰ Pílátò gò tàá drá dhi: «Mí adré tsì kòdhi agílé má tí? Mí nì ko tàle dhi, ma r̀nyí íbe ngalè ámi trizo yà, kó ngalè ámi 'òzo tidílé fa kípakipa dri yà dhi?» ¹¹ Di Yésu logó drá dhi: «Kònò Gìká kòfè tá r̀nyí nda mí dré ko dhi, mí kitswá tá tà àlo 'o má rú ko. Àsà dhi, dhya áma lefèlepi mí drígá dhi ni tàkonzì kàdrì mína ni lavú.»

¹² Kìdhólé lókyá nda sè dhi, Pílátò dré kìdhózó adrélé láti nda Yésu ni trizo. Di, Yúdà ànzi ì dré kúlí yòzo tàzoá dhi: «Mí kòtrì agó kòdhi dhi, mi Kàyìsàrà ni arúpi 'i ko. Tàko ko, dhya ángùdhi adrélèpi tàá dhi, ì ópí 'i dhi, adré ína ligílé Kàyìsàrà rú.» ¹³ Di Pílátò kòyi kúlí nda dre dhi, dré Yésu ni 'òzo apfòle kivi le. Gò dré lirízó lirírà adrézó móndí ki tàbvó ta dhi dri, àrà rú zìle Bhà'álé kírà sè dhi na. (Arà nda ni rú Èbèrè ti sè dhi «Gàbátà».)

¹⁴ Lókyá nda tá ànyíanyi kítú rírí, kítú adrézó tà ledé gwányá Pásikà àdhya dré dhi 'i. Pílátò dré tàzoá Yúdà ànzi ì dré dhi: «M̀ nò r̀ è àmi ki ópí kònìdhi ká!» ¹⁵ Di ì dré gòzo adrélé tetrélé, adrézó loyóá dhi: «Akódhi kòdràdrà! Kòdràdrà! Mí tidí akódhi fa kípakipa dri!» Pílátò lizí àyi tí dhi: «Má kòtidí tsì àmi ki ópí fa kípakipa dri?» Di kòwánà kàdrì ì logó dhi: «Àma ki ópí àzya yókódhó, ngbà 'í Kàyìsàrà 'i kalóma.» ¹⁶ Gò Pílátò dré Yésu ni fèzo àyi drígá, ì kòtidíró akódhi fa kípakipa dri be dhi bvó.

Yésu ni tidima fa kípakipa dri dhi

(A kònò kpà Mátáyò 27:32-44; Márokò 15:21-32; Lúkà 23:26-43)

Di ì dré Yésu ni drizo lizo ába. ¹⁷ Akódhi dré àyi tándi ni fa kípakipa dòzo lizo pfòle ába tsàle àrà adrélé zìle Drífà ro dhi na. (A adré àrà nda ni rú zi Èbèrè ti sè dhi «Gòlògótà».) ¹⁸ Kònàle dhi, ì dré akódhi ni tidízó fa kípakipa nda dri. Ì dré kpà móndí r̀ àruka ki tidízó fa àruka ì drisè, àlo ni Yésu ni dríagó lésè, àzya ni lidzí ni lésè, Yésu ni tándi kítógá 'á.

¹⁹ Pílátò 'o tá wárágá tisìle gò, d̀izoá fa kípakipa nda dri. A tisì tá dríá dhi: «Yésu Nàzàrétà lésè dhi, ópí Yúdà ànzi kya.» ²⁰ Yúdà ànzi zyandre dhi ì dré wárágá nda ni nàzo. Tàko ko, àrà Yésu ni tidízó fa dri nda tá ànyi bhàandre làga, ìndì à tisì tá wárágá nda Èbèrè ti sè, Látínò ti sè, ìndì Gíríkí ti sè. ²¹ Di ásà dhi, Yúdà ànzi ki kòwánà kàdrì ì dré lizo tàá Pílátò dré dhi: «Mí kòtisì <Ópí Yúdà ànzi kya> dhi ko. Be ró dhi, mí kòtisì mína dhi: <Agó kònìdhi tà tá dhi, ì ópí Yúdà ànzi kya 'i.»» ²² Di, Pílátò dré logózóá dhi: «Tà má dré tisìle kòdhi, má tisì dre.»

²³ Sòdá ì kòtidí Yésu fa kípakipa dri dre dhi, ì dré akódhi ni kítá ki dòzo lanzílé àyi su dhi ì kòfalésè àlo àlo. Di tayí tá ngbà 'í kítá kàtswa adrélé asolé kítá àzya ì zàle dhi kòdhya. A dhi tá kítá nda ngá àlo ró, kìdhólé dri lésè tsàle pá na. ²⁴ Di ì dré tàzoá àyi kòfalésè dhi: «Mà kòlasí ko. Be ró dhi, mà kòvù dzègé sè, nòzoá ngalè a ni adré àdhi dré ya dhi.» Tà nda kòdhi atsa tá kònìni, kitswálé tà tisìle Gìká ni Kúlí na kònìdhi kò'oró ru:

* 19:7 19:7 A kònò Lèvitikè 24:16.

«Ī lanzí áma kítá i àyi kòfalésè,
 ì vù kítá mána dzègé sè.»†

Di tà kòdhi tà sòdá nda ì dré 'òle dhi 'i.

²⁵ Anyi Yésu ni fa kipakipa nda làga dhi, akódhi ni andre ì adré tá àyi ki totó, tùmání andre ni ni amvúpi be, Màríyà Kòlópà ni tòkò be, ìndi Màríyà Màgàdálénè be. ²⁶ Di Yésu kònò áyi andre tùmání áyi lebèlepi í dré lèle tò dhi be dre dhi, dré tàzoá áyi andre dré dhi: «Tòkò, ámi mvá kònìdhi.» ²⁷ Dré kpà tàzoá áyi lebèlepi nda dré dhi: «Ámi andre kònìdhi.» Di kidhólé lókyá nda sè dhi, Yésu ni lebèlepi nda dré akódhi ni dòzo líkílé í bhàna.

Yésu ni dràma

(À kònò kpà Mátáyò 27:45-56; Márokò 15:33-41; Lúkà 23:44-49)

²⁸ Amvolásà dhi, Yésu kònì, tà títi dhi ì 'o tá ru akílé dhi dre dhi, dré tàzoá dhi: «Yí lovó adré áma 'o.» Tà tá kònìni kitswálé tà tisìle Gíkà ni Kúlí na dhi kò'oró ru be dhi bvó.‡ ²⁹ Lìdrí àlo gàlepi vìnégàrì sè dhi tá kònàle. Di sòdá nda ì dré ngá vòdhovódho dhi ni adózó sòle vìnégàrì nda léna, dròzoá fanzì rú zìle ìsópè dhi sílé gò, tingázóá kuru bhàle Yésu tí. ³⁰ Di Yésu kòmvu vìnégàrì nda dre dhi, dré tàzoá dhi: «Tà títi dhi ì 'o ru akílé dre.» Dré drì abhézó gò, áyi lídrì tayízó lile.

³¹ Kítú nda tá kítú adrézó tà ledé sàbátù kandrá dhi 'i. Di Yúdà ànzi ki kàdrì ì lè tá àyikya, sàbátù nda dré àbvò nda ki kile fa kipakipa i dri dhi ko. Tàko ko, sàbátù nda tá ína kàdrì, dré dhèle Pásikà tú dhi sè. Asà dhi, ì dré Pílátò ni ti lizízó, kò'oró dhya tidílé fa i dri nda ki pá tonòle, ìndi àyi ki àbvò tirílé fa nda i drìlésè. ³² Di sòdá ì dré lizo dhya àlo tidílé tùmání Yésu be dhi ni pá ki tonò. Gò ì dré kpà dhya àzya tidílé dhi ni pá ki tonòzo. ³³ Di, ì kòtsa Yésu rú dre dhi, ì dré kisúzóá dhi, drà dre. Ī tonò di pá ni i ko. ³⁴ Di, sòdá nda ki àlo dré ína Yésu ni sòzo gàrànzì 'á dli sè gò, gbǎ kòdhwa, kàrí dré apfòzo yí be. ³⁵ Dhya tà nda kòdhi ki nòlepi mǐ sè dhi adré tà nda ki longó nǐ. Di tà dré adrélé longólé nda i, tà bàti 'i. Akódhi nda nǐ tàle dhi, í adré tà bàti ta dhi be. Adré tà nda ki longó, mǐ kòka'író kpà tà nda i be dhi bvó. ³⁶ Tà nda kòdhi atsá kònìni, kitswálé tà tisìle Gíkà ni Kúlí na kònìdhi kò'oró ru: «À kitswá akódhi ni fà ki àlo ño ko.»§ ³⁷ Tà àzya Kúlí nda na dhi adré kpà tàá dhi: «Ī ni dhya ì dré sòle dhi ni no.»*

Yésu ni rúbhá bhàma mógó na dhi

(À kònò kpà Mátáyò 27:57-61; Márokò 15:42-47; Lúkà 23:50-56)

³⁸ Amvolásà dhi, agó àlo rú be Yòséfà angálépi Arimátáyà lésè dhi dré lizo Pílátò ni ti lizí, kòfèró láti í dré Yésu ni rúbhá dòzo bhàle mógó na. Yòséfà nda tá Yésu ni lebèbhá ki àlo 'i. Di, adré tá ína akódhi ni lebè lùzu ró, dré tá adrélé Yúdà ànzi ki kàdrì ki ro dhi sè. Di Pílátò dré tà nda ni ka'izo gò, Yòséfà dré lizo rúbhá nda ni do. ³⁹ Nìkòdémò atú lilepi Yésu véna ngátsi sè dhi dré kpà lizo Yòséfà be. Akódhi nda do tá dò tàdzí be dóro ledéle mǐrè sè ìndi àlówè sè dhi ànyíànyì kiló nyadhi-àlo-drì-mudrí.† ⁴⁰ Di àyi rǐti nda ì dré Yésu ni rúbhá dòzo, lambéle kítá kàtswákàtswa dhi i sè gò, dò nda ni dàzo rúa, ànzya gà Yúdà ànzi ì dré adréle 'òle àbvò sìzo dhi tǐni. ⁴¹ Amvú àlo dhi tá ànyì àrà Yésu ni tidízó fa kipakipa dri nda làga. Amvú nda na dhi, à ga tá mógó tídhí dhi kǐrà na. A bhà tá rè móndí lána

† 19:24 19:24 A kònò Longó i 22:19. ‡ 19:28 19:28 A kònò Longó i 22:16; 69:22. § 19:36 19:36 A kònò Pfòma 12:46; Ngá nàma 9:12; Longó i 34:21. * 19:37 19:37 A kònò Zàkàríyà 12:10. † 19:39 19:39 «Mǐrè» i «àlówè» be kòni i, ngá tàdzí be dóro angábhá mbì lésè yà, ngalè fa lésè yà dhi 'i. Yúdà ànzi ì adré tá ngá nda ki adó dò tàdzí be dóro dhi ni ledézó ásà gò, adrézó dò nda ni da àbvò rú, àbvò nda ni sìma kandrá.

ko. ⁴² Di kítú nda dré tá adrelé kítú adrezó tà ledé sàbátù kandrá dhi 'i sè dhi, ìndì mógó nda dré tá adrelé ànyì dhi sè dhi, ì dré Yésu ni rúbhá bhàzo kònàle.

20

Yésu ni ngàma dràdrà 'àsè dhi

(A kònò kpà Mátáyò 28:1-8; Márokò 16:1-8; Lúka 24:1-12)

¹ Drùbhì kínó ngá pfùnìpfùnì, kítú ni àlo pósò àdhyà sè dhi, Màrìyà Màngàdàlénè dré ngàzo lile mógó na. Dré nòzoá dhi, à tingá kírà mógó nda tísè dre. ² Di dré ràzo Simónà Péteró ki kisú tùmání Yésu ni lebèlepi àzya dré lèlè tò dhi be gò, tàzoá àyì dré dhi: «À do Mírì mógó lésè lizo ába dre. Mà nì ngalè à bhà akódhi ángolé ya dhi ko!»

³ Di Péteró i Yésu ni lebèlepi àzya nda be dhi ì dré ngàzo láti do lizo mógó na. ⁴ Ayi rìti nda ì adré tá ràle rarà. Di, Yésu ni lebèlepi àzya nda dré ína ràzo sírí tsàle mógó na drìdrì Péteró kandrána. ⁵ Dré tandìzo kítá kàtswákàtswa tayílè dhi ki no mógó na. Di, fi tá ína lána ko. ⁶ Simónà Péteró adrelépi tá aralé akódhi vésè dhi dré kpà atsázó gò, file ndiri mógó na. Dré kítá kàtswákàtswa tayílè nda ki nòzo, ⁷ kítá tá Yésu ni drì ndràzo àsà dhi be. A pa tá kítá nda bhàle gàrà dri, àrà twá kítá kàtswákàtswa nda kya rúsè dhi na. ⁸ Di Yésu ni lebèlepi àzya atsálépi tá drìdrì nda dré kpà fizo mógó na. Dré tà nda ni nòzo gò, ka'izoá. ⁹ (Tàko ko, atsalé kònàdhi dhi, tà tísìle Giká ni Kúlí na dhi fi tá dhu rè àyì drìna ko. Di ì nì tá rè ko tàle dhi, lè tá Yésu kònga dràdrà 'àsè dhi.) ¹⁰ Gò akódhi ni lebèbhá nda ì dré gòzo nzìle àyì bhàna.

Yésu agá Màrìyà Màngàdàlénè kandrá

(A kònò kpà Mátáyò 28:9-10; Márokò 16:9-11)

¹¹ Di, Màrìyà totó tá ína i adrelé ngòle kivì na mógó nda làga. Dré tá adrerà'a ngòle dhi 'á dhi, dré tandìzo ngá no mógó na gò, ¹² ángéló rì kítá kemve asóbhá àyì rú dhi ki nòzo. Ayi nda ì lírí tá àrà tá Yésu ni rúbhá bhàzo dhi 'á, àlo ni àrà drì ni ni bhàzo dhi lésè, àzya ni àrà pá ni ni bhàzo dhi lésè. ¹³ Di ì dré lizízoá tíá dhi: «Tòkó, mí adré ngòle àdho tà sè?» Akódhi logó àyì dré dhi: «À do áma Mírì dre. Má nì ngalè à bhà akódhi ángolé ya dhi ko.» ¹⁴ Kòtà tà tà nda dre dhi, dré áyì alázó Yésu ni no adrerà'a áyì totó kònàle. Di, nì tá ína tàle dhi, Yésu 'i dhi ko. ¹⁵ Yésu dré lizízoá tíá dhi: «Tòkó, mí adré ngòle àdho tà sè? Mí adré àdhi ni nda?» Màrìyà adré tá ína kisúá dhi, akódhi nda tá amvú líkílèpi 'i. Dré di tàzoá drá dhi: «Atálágó, mí kòdo akódhi mi dhi, mí tà má dré mí bhà akódhi ángolé ya dhi, má kòlìró akódhi ni adó.» ¹⁶ Yésu tà drá dhi: «Màrìyà!» Di Màrìyà dré áyì alázó akódhi véle, tàá drá Èbèrè ti sè dhi: «Ràbbúnì!» (Rú nda kòdhi adré leá tàle dhi «Tà tadhálèpi».) ¹⁷ Di Yésu tà drá dhi: «Mí ru ma ko. Tàko ko, má mbà rè áma Atá véna ko. Di, mí lì mína áma adrúpi i véna tàá áyì dré dhi, má adré mbàle áma Atá adrelépi kpà àmi ki Atá ro dhi véna. Má adré mbàle áma Giká adrelépi kpà àmi ki Giká ro dhi véna.»

¹⁸ Di Màrìyà Màngàdàlénè dré lizo longóá akódhi ni lebèbhá i dré dhi: «Má nò mána Mírì dre!» Gò dré tà akódhi dré tá tàle í dré dhi ki longózó àyì dré.

Yésu agá áyì lebèbhá i kandrá

(A kònò kpà Mátáyò 28:16-20; Márokò 16:14-18; Lúka 24:36-49)

19 Kìtú ni àlo pòsò àdhyà nda ni ìndró sè dhi, Yésu ni lebèbhá ì kimó tá ru dzó àlo na, dzóti ki atsúzó gágá, ì dré tá adrélé Yúdà ànzi ki kàdrì ki ro dhi sè. Di Yésu dré alizo áyi totó àyi ki kítógá 'á gò, tàá àyi dré dhi: «Tà kìdrìkìdrì kàdré àmi íbe!» 20 Kòtá tà nda dre dhi, dré áyi drígá ki tadházó àyi dré áyi gàrànzì be. Di akódhi ni lebèbhá nda ì dré lenzézó tò, ì dré àyi ki Mírì nda ni nòle dhi sè. 21 Di Yésu dré gòzo tódhyá tàá àyi dré dhi: «Tà kìdrìkìdrì kàdré àmi íbe! Ngóro áma Atá dré áma amùle dhi tìni dhi, má adré kókpà àmi ki mu.» 22 Kòtá tà nda dre dhi, dré la'a vòzo àyi dri gò, tàzoá àyi dré dhi: «Mì kòkisú Tírì Lólo wà! 23 Dhya ángùdhi mì dré dra tàkonzì ni ni trizo dhi, Gìká ni kókpà akódhi nda ni tàkonzì tri. Dhya ángùdhi mì dré dra tàkonzì ni ni trizo ko dhi, Gìká kitswá kókpà akódhi nda ni tàkonzì tri ko.»

Yésu tadhá ì Tòmá dré

24 Di, Tòmá, adrélé kpà rú zìle Làtí, Yésu ni lebèbhá mudrí-drì-rì dhi ki àlo dhi, tá ìna àyi kòfalé yókódhó Yésu dré tá alìrà'a. 25 Di Yésu ni lebèbhá àruka nda ì dré tàzoá drá dhi: «Mà nò Mírì dre!» Di, akódhi logó àyi dré dhi: «Má kònò nǎrì ki fúdrì akódhi ni drígálé 'á, áma drígámbílí sòzo lána gò, áma drígá sòzo akódhi ni gàrànzì na ko dhi, má kitswá mána ka'íá bwá ko!»

26 Di kítú nzi-drì-na àmvolésè dhi, Yésu ni lebèbhá ì dré gòzo tódhyá ru kimó dzó nda na. Tòmá tá ìna àyi kòfalé be. Tágbà à dré tá dzóti nda ki atsúzó dhi, Yésu dré alizo áyi totó àyi ki kítógá 'á gò, tàá àyi dré dhi: «Tà kìdrìkìdrì kàdré àmi íbe!» 27 Gò dré tàzoá Tòmá dré dhi: «Mí so ámi drígámbílí kónwa. Mí nò áma drígá ì. Mí so kpà ámi drígá áma gàrànzì na. Mí kòtayí tà kayima gò, adrézó áma ka'í!» 28 Di Tòmá tà drá dhi: «Áma Mírì, áma Gìká!» 29 Gò Yésu dré tàzoá drá dhi: «Mí adré áma ka'í, mí dré áma nòle dre dhi sè. Di, kólénzè ìna mónnyá adrébhá áma ka'í áma no àko ró dhi ì dré!»

Tà búkù kònìdhi ni tìsìzo dhi

30 Yésu 'o tá tà línđrìga ró àruka bí dhi ì áyi lebèbhá ì mi. A tìsì tà nda ì búkù kònìdhi léna ko. 31 Di, à tìsì tà kòdhi ì, mì kòka'író dhi, Yésu Mèsíyà 'ì, ìndì Gìká ni Mvágó 'ì gò, àmi ki tà ka'íka'í nda sè dhi, mì kàdré ró lídrì íbe akódhi léna be dhi bvó.

21

Yésu tadhá ì áyi lebèbhá nzi-drì-rì dhi ì dré

1 Amvolásà dhi, Yésu dré gòzo tódhyá áyi tadhá áyi lebèbhá ì dré tǎpǎriandre Tìbèríyà àdhyà mìle.* Tà nda 'o ru kònìni: 2 Sìmónà Pétèró, Tòmá adrélé kpà rú zìle Làtí dhi, Nàtànàyélè angálèpi Kánà Gàlìláyà le dhi lésè dhi, Zèbèdáyò ni ànziàgo ì, tsàle Yésu ni lebèbhá rì àruka íbe dhi ì tá túmánì tǎpǎriandre nda mìle. 3 Di Sìmónà Pétèró dré tàzoá àyi dré dhi: «Má adré lile kosyá bhe.» Ì tà drá dhi: «Mà ni kpà lì túmánì mí be.» Di ì dré tombàzo bwátù na gò, lile kosyá bhe yì ni tǎlì na. Di, ngátsi nda sè dhi, ì kisú tá àyikya ngá àlo ko.

4 Ngá kòwa dre dhi, Yésu totó tá ì adrélé tǎpǎriandre nda mìle. Di, akódhi ni lebèbhá ì nǐ tá àyikya tàle dhi, dhya nda Yésu 'ì dhi ko. 5 Di Yésu dré kúlì yòzo tàzoá àyi dré dhi: «Áma ànzi ì, mì ru tsì kosyá 'í?» Ì logó drá dhi: «Kóko.» 6 Di Yésu tà àyi dré dhi: «Mì kòbhe àmi ki kimbá bwátù ni dríagó

* 21:1 21:1 «Tǎpǎriandre Tìbèríyà àdhyà» kònìdhi tá rú àzya tǎpǎriandre Gàlìláyà àdhyà dré dhi 'ì.

lèsè gò, mì kòkisúró kosyá.» I dré di bhèzoá gò, ì dré kitswázó kimbá nda ni asé bwà ko, kosyá dré gàle lána zyandre ró dhi sè. ⁷ Di Yésu ni lebèlepi dré lèle tò dhi dré tàzoá Péteró dré dhi: «Mírì 'i!» Sìmónà Péteró kòyi akódhi tǎrà'a dhi «Mírì 'i» dre dhi, dré kítá í dré tá ngìle í rúsè kitswázó kosyá bhe dhi ni adózó asólé í rú gò, áyi bhèzo yĩ na. ⁸ Yésu ni lebèbhá àruka nda ì dré kpà gòzo bwátù be, adrélé kimbá gàlepi kosyá sè bĩ nda ni se àmvòràmvò. Ángyá ko, ì vwà tá yĩ mìlèsè ko, ngbà 'í ànyíànyí méterè nyadhi-nzi.

⁹ I kòtsa s̄ile k̄iní mi dre dhi, ì dré àtsí turulé dhi ni nòzo, tùmání kosyá tobhàle dríá dhi íbe, ìndì mápà be. ¹⁰ Di Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì alì kosyá àruka mì dré rùle dhi íbe.» ¹¹ Di Sìmónà Péteró dré mbàzo bwátù na gò, kimbá nda ni asé apfòle k̄iní mi. Kimbá nda ga tá kosyá kàdrìkàdrì kámá-àlo-drì-nyadhi-ri-drì-mudrí-drì-na dhi ì sè. Di, tágba kosyá nda ì dré tá adrézó zyandre ró dhi, kimbá nda tikí tá ko.

¹² Yésu dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì alì ngá nya.» Akódhi ni lebèbhá nda k̄i àlo lizí tá ngalè akódhi àdhi 'i ya dhi ko. Tàko ko, ì n̄i tàle dhi, akódhi Mírì 'i káyà dhi be. ¹³ Di Yésu dré áyi kisízó ànyí àyi làga, mápà nda ni adó lanzílè àyi dré. Dré kpà 'òzoá kònini kosyá nda ì sè. ¹⁴ Di kòrìdhi, vèsè ni na Yésu dré áyi tadházó áyi lebèbhá ì dré, áyi ngàma dràdrà 'àsè dhi àmvólèsè dhi 'i.

Yésu ì Péteró be dhi

¹⁵ I kònya ngá dre dhi, Yésu dré tàzoá Sìmónà Péteró dré dhi: «Sìmónà, Yòwánì ni mvá, mí adrè áma le bàti àyi kòni kya k̄i lavú?» Akódhi logó drá dhi: «Áyíya, Mírì, mí n̄i tàle dhi, má adrè ámi le dhi be.» Di Yésu tà drá dhi: «Mí kàdré áma kábilígyà ànzi k̄i líkí.» ¹⁶ Yésu gò akódhi ni lizí vèsè ni r̄i sè tàzoá dhi: «Sìmónà, Yòwánì ni mvá, mí adrè áma le bàti?» Akódhi logó drá dhi: «Áyíya, Mírì, mí n̄i tàle dhi, má adrè ámi le dhi be.» Di Yésu tà drá dhi: «Mí kàdré áma kábilígyà k̄i líkí.» ¹⁷ Yésu gò akódhi ni lizí vèsè ni na sè tàzoá dhi: «Sìmónà, Yòwánì ni mvá, mí adrè áma le?» Kizà dré Péteró ni 'òzo, Yésu dré tá lizílè tíá vèsè ni na sè dhi «Mí adrè áma le?» ya dhi sè. Di Péteró dré logózóá drá dhi: «Mírì, mí n̄i mína tà tíí dhi ì be. Mí n̄i tàle dhi, má adrè ámi le dhi be!» Di Yésu tà drá dhi: «Mí kàdré áma kábilígyà k̄i líkí. ¹⁸ Má adrè tà bàti ta mí dré: Mí dré tá adrérà'a kàdhúra ro dhi 'á dhi, mí adrè tá ámi tándi ni káfà 'i ámi kípilé 'á gò, mí dré adrézó l̄ile àrà ángùdhi mí dré adrézó l̄ile l̄ile lána dhi na. Di, mí kònì dra atsá málìga ró dhi, mí ni mína ámi drígá k̄i kidzì gò, dhya àzya dré ámi káfà 'ìzo ámi kípilé 'á, ámi drizo l̄izo mí be àrà mí dré l̄ezo l̄ile lána ko dhi na.» ¹⁹ Yésu tà tá kònini tadházóá dhi, Péteró ni dra dràdrà kárà ángùdhi sè ya dhi, ìndì akódhi ni dràdrà nda ni lindrì fe Gíká dré ngini ya dhi. Di Yésu kòtà tà nda dre dhi, dré tàzoá drá dhi: «Mí kàdré áma le!»

Yésu ì akódhi ni lebèlepi dré lèle tò dhi be dhi

²⁰ Gò Péteró dré áyi alázó, Yésu ni lebèlepi dré lèle tò dhi ni no adrérà'a al̄ile àyi vèsè. (Akódhi nda tá dhya áyi bhèlepi Yésu agá mísá làga gò, lizíá tíá dhi «Mírì, àdhi ni ámi lefè kàribhá ì drígá n̄i?» ya dhi 'i.)† ²¹ Di Péteró kònò akódhi nda dre dhi, dré lizízóá Yésu tí dhi: «Mírì, kàdré di dhya kònìdhi ni tà sè dhi, tà ni n̄i adrè ngini?» ²² Yésu logó drá dhi: «Má kòlè akódhi kàdré lídrì íbe tsàle lókyá má dré dra agòzo dhi 'á dhi, kòdhi ámi tà 'i? Mí, mí kàdré mína áma le!» ²³ Di tà nda sè dhi, rúbí dré la'úzó

† 21:20 21:20 A kònò Yòwánì 13:25.

Yésu ni ka'ibhá i kòfalé tàá dhi, akódhi ni lebèlepi nda kitswá ína dràle ko. Tákò, Yésu tà tá dhi, dhya nda kitswá dràle ko dhi ko. Be ró dhi, tà tá ína dhi: «Má kòlè akódhi kàdré lídrì íbe tsàle lókyá má dré dra agòzo dhi 'á dhi, kòdhi ámi tà 'i?»

²⁴ Yésu ni lebèlepi nda, dhya tà nda kòdhi ki nòlepi mǐ sè gò, dré adrézó tà nda ki longó, adrézó tísìá wárágà kònìdhi léna dhi 'i. Mà nǐ tàle dhi, tà dré adrélé longolé nda i tà bàti 'i dhi be.

²⁵ Yésu 'o tá kpà tà àruka i bǐ. Má adré kisùá dhi, kònò à kòtìsì tá tà nda i àlo àlo títì búkù i léna dhi, àrà búkù nda ki tobhàzo bvò kònìdhi lé dhi ni tá adré yókódhó.

Tà àpóstolò ì dré 'òle dhi i

Búkù kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Dhya búkù kònìdhi ni tisilepi dhi tá Lúkà 'i. Akódhi nda tá Pólò ni atsiàmù ki àlo 'i (16:10, àruka ni ìbe), ìndì akódhi ni àziàmù ki àlo 'i (2 Tímòtéyò 4:11; Kòlòsáyì 4:14). Kònìdhi búkù Lúkà dré tisile dhi ni rì 'i. Akódhi ni búkù ni àlo rú zìle «Rúbí Tani Lúkà dré tisile dhi» léna dhi, adrè tà tíí Yésu dré 'òle ìndì tadhálé, kídhólé áyì àzì ni kídhoma lésè, tsàle kítú áyì dorà'a bhù na dhi 'á dhi ki tíí (1:1-2). Akódhi ni búkù ni rì kònìdhi léna dhi, adrè tà àpóstolò ì dré 'òle dhi ki tíí kòdhya. Adrè di móndyá Yésu ni ka'ìbhá drìdrì dhi ì kisú tá Tírí Lólo gò, ì dré Yésu ni Rúbí Tani longózó Yèrúsalmà na, bvò Yúdáyà àdhya na ìndì Sàmàríyà àdhya na, tsàle byá bvò ni kùdù na ngìni ya dhi ni tíí (1:8). Adrè kpà tadhá dhi, Gìká kídhó rè zyà Rúbí Tani nda ni mu Yúdà ànzi ì véna gò, dré kpà mùzoá móndyá sùrú twá ro dhi ì véna. Di tà Gìká dré kisùle 'òle kíno lésè gò kídhózó 'òá Yúdà ànzi ì kòfalé dhi, adrè 'òá kíswalé tíí móndyá ka'ìbhá Èkèlézyà le dhi ì kòfalé.

Tà kàdrì àruka Lúkà dré adrèzó tà ni ki tisì dhi ì kòni 'i: (1) Tírí Lólo ni àzì móndyá ka'ìbhá ì léna dhi; (2) móndyá ka'ìbhá dhi ki lídrì ladzama atsálé Krísto àdhya tíni dhi; (3) móndyá ka'ìbhá dhi ki àzì lizo Rúbí Tani longó sùrú tíí ì dré dhi; (4) móndyá ka'ìbhá dhi ki mǐ pfòma ìndì àyì ki togó tsìma àzì tayílé àyì drígá dhi na dhi.

Tà kàdrìkàdrì búkù kònìdhi léna dhi kǐ atìma

- 1) Yésu ni ka'ìbhá ki 'òma adrélé gànzi ró akódhi ni àzì 'o dhi (1:1-2:47)
- 2) Móndyá ka'ìbhá dhi ki àzì Yésu ni Rúbí Tani longózó Yèrúsalmà na dhi (3:1-8:3)
- 3) Móndyá ka'ìbhá dhi ki àzì lizo Rúbí Tani longó bvò Yúdáyà àdhya na ìndì Sàmàríyà àdhya na dhi (8:4-12:25)
- 4) Pólò ni àzì lizo Rúbí Tani longó móndyá sùrú twá ro dhi ì dré dhi (13:1-28:31)
 - a) Pólò ni atsí andre ni àlo (13:1-14:28)
 - b) Ru kisuma Yèrúsalmà na dhi (15:1-35)
 - c) Pólò ni atsí andre ni rì (15:36-18:22)
 - d) Pólò ni atsí andre ni na (18:23-21:16)
 - e) Pólò ni rùma Yèrúsalmà na dhi, ìndì akódhi ni lǐma Rómà na dhi (21:17-28:31)

Yésu lazí áyì ka'ìbhá ì dré dhi, ì ni Tírí Lólo kisú

¹ Atalágó Tèyòfilè, áma búkù drìdrì dhi léna dhi, má tisì tá tà tíí Yésu dré 'òle ìndì tadhálé, kídhólé áyì àzì ni kídhoma lésè, ² tsàle kítú áyì dorà'a bhù na dhi 'á dhi ì.* Drìdrì akódhi ni dòzo dhi kandrá dhi, lazí tá tà àpóstolò ì dré tá kipele dhi ì dri Tírí Lólo ni rìnyí sè. ³ Tàko ko, akódhi ni dràma àmvolésè dhi, tadhá tá áyì tàndì vèsè be bǐ àyì nda ì kandrá gò, dré tà bǐ dhi ki 'òzo tadházóá ngádra 'á dhi, ì lídrì ìbe káyà dhi. Agá tá àyì kandrá tà ta àyì dré Gìká ni Opì ni tà dri kítú nyadhi-rì.

⁴ Kítú àlo, Yésu dré tá adrèrà'a ngá nya àyì ìbe dhi 'á dhi, lazí tá tà àyì dri kònìni: «Lè mǐ kònga Yèrúsalmà 'àsè ko. Be ró dhi, mǐ kàdré tà áma

* 1:2 1:2 Búkù drìdrì Lúkà àdhya «Rúbí Tani Lúkà dré tisile dhi» 'i. A kònò Lúkà 1:1-4.

Atá dré lazilé gò, má dré tà ni ni tàzo àmi dré dhi ni letè. ⁵ Tàko ko, Yòwánì fè tá ína bàtísimò móndí i dré dhi yí sè. Di, tayí ngbà 'í lókyá tsà, mì dré àmìkya bàtísimò kisúzó Tírí Lólo sè.»†

Gìká do Yésu bhù na

⁶ Apóstolò nda ì kòkimó ru Yésu làga dre dhi, ì dré lizízóá tíá dhi: «Mírì, mí ni go Isèrélè ànzi kì òpì bha áyi totó tódhyá gbă lókyá kònìdhi sè?» ⁷ Di Yésu logó àyi dré dhi: «Lókyá ìndì kítú áma Atá dré bhàle áyi tàndì ni rìnyí sè dhi kì nìma, àmi kì tà 'i ko. ⁸ Di, lókyá Tírí Lólo dré dra asízó àmi kì asó dhi tú dhi, mì ni rìnyí kisú. Gò mì dré áma tà mì dré nòle ìndì mì dré yìle dhi kì longózó kìdhólé Yèrúsalmà 'a, bvò Yùdáyà àdhya na, bvò Sàmàríyà àdhya na, tsàle byá bvò ni kùdù na.»

⁹ Yésu kòtà tà nda ì dre dhi, Gìká dré akódhi ni dòzo bhù na àyi misè gò, ndùrùku dré akódhi ni kimózó. ¹⁰ Di dré tá adrérà'a mbàle, ìndì ì dré adrérà'a ngá no bhù na dhi 'á dhi, àgo rì kítá kemve asóbhá àyi rú dhi ì dré agázó ngbô ró àyi mîle gò, ¹¹ tàà àyi dré dhi: «Àmi móndyá Gàlíláyà àdhya ni i, mì totó àmi adrélé ngá no bhù na àdho tà sè? Yésu dòle àmi vélésè bhù na kòdhi ni agò làsú be ngóro mì dré akódhi ni nòle mbàrà'a bhù na dhi tìni.»

A zì Mátáyà àzì do Yùdàsì ni àrà 'a

¹² Gò àpóstolò nda ì dré sizo kòngó Olivè fa kya drìlésè, atsí kitswálé tòle sàbátù tú bwà dhi ni to gòzo Yèrúsalmà na.‡ ¹³ † kòtsa bhàandre nda na dre dhi, ì dré fizo mbàle dzó 'a kile kurú na ì dré tá adrézó adrélé lána dhi na. Ayi nda ì tá: Pètèró, Yòwánì, Yàkóbhò, Andréyà, Filipò, Tòmá, Bàràtòlómáyò, Mátáyò, Yàkóbhò (Aláfáyò ni mvá), Simónà (dhya adrélépi tá àtsi ró áyi sùrú ni tà sè dhi), tsàle Yùdàsì (Yàkóbhò ni mvá). ¹⁴ Ayi nda ì adrè tá ru kimó títi, adrélé tà ta Gìká be togó àlo sè landè àko ró. † adrè tá 'òá kònìni tùmání tòkò àruka íbe, Màríyà Yésu ni andre be, ìndì adrúpi ni íbe.

¹⁵ Kítú nda kòna kì àlo sè dhi, Yésu ni ka'ìbhá ànyíànyì kámá-àlo-drìnyadhi-àlo dhi ì kimó tá ru. Gò Pètèró dré ngàzo áyi totó àyi kòfalé tàà dhi: ¹⁶ «Áma adrúpi i, adrè tá leà dhi, tà Tírí Lólo dré tá longólé Dàwídi tí Yùdàsì ni tà dri gò, tìsìzóá Gìká ni Kúlí na dhi kò'o ru. Yùdàsì nda fè tá ína ì dhya Yésu ni lebhá rùle dhi kì adrì dhi nì. ¹⁷ Akódhi tá àma kì àlo 'i, ìndì Mírì tayí tá àzì kònìdhi àma drìgá akódhi be. ¹⁸ Làfa akódhi dré kisulé tà kònzi í dré 'òle nda sè dhi sè dhi, gi tá amvú gò, dhèzo amvú nda na tsílitsili ró, 'a lafulé gò, fí ni ì dré adàzo títi kìnì mì. ¹⁹ Móndyá títi Yèrúsalmà 'a dhi ì yi tá tà nda ni rúbí 'í. Àsà dhi, ì dré amvú nda ni rú zizo àyi kì bhàti sè <Akèlédámà>. Rú nda adrè leà tàle dhi <Amvú kàrí àdhya>.§ ²⁰ Tàko ko, à tìsì tá búkù Yùdà ànzi kì Longó kya na dhi:

<Lè akódhi ni bhà kàtsá tándró ro.

Lè kpà dhya àlo kòmo bhà àrà nda na ko.>*

A tìsì kpà dhi:

<Lè móndí àzya kòdo akódhi ni àzì akódhi ni àrà 'a.>†

²¹⁻²² Àsà dhi, lè mà kòkipè móndí àzya àzì do Yùdàsì ni àrà 'a, móndyá adrèbhá tá tùmání àma íbe lókyá wáyì mà dré tá adrérà'a tatsilé Mírì Yésu be dhi 'á dhi ì kòfalé. Ayi nda ì tá àma kòfalé kìdhólé Yòwánì dré bàtísimò

† **1:5** 1:5 A kònò Mátáyò 3:11; Márokò 1:8; Lúká 3:16; Yòwánì 1:33. ‡ **1:12** 1:12 «Atsí kitswálé tòle sàbátù tú bwà» kònìdhi tá ànyíànyì kílómèterè àlo dhi 'i. § **1:19** 1:19 A kònò Mátáyò 27:3-8.

* **1:20** 1:20 A kònò Longó ì 69:26. † **1:20** 1:20 A kònò Longó ì 109:8.

fèzo Yésu dré dhi sè, atsálé kítú akódhi ni dorà'a àma vélésè dhi 'á. Adré leá dhi, dhya dra kipèle nda kàmú i àma Mírì ni tà nobhá mǐ sè ni íbe, mà kàdréró Mírì ni ngàma dràdrà 'ásè dhi ni tà longó tùmání akódhi be móndí i dré.»

²³ Di ì dré móndí rǐ dhi ki bhàzo àyi kandra: Yòséfà adréle kpà rú zǐle Bàràsábà, rú àzya be Yúsitò dhi, ìndì Mátíyà be. ²⁴ Gò ì dré tà zǐzo Gíká tí kònini: «Mírì, mí nǐ mína móndyá títi dhi ki togó be. Mí tadhá àma dré dhya mí dré kipèle àyi rǐ kòni i kòfalé dhi kòdhya, ²⁵ akódhi nda kòdoró àzì àma adrèbhá àpòstolò ro ni i kòfalé Yùdàsì ni àrà 'a. Tàko ko, Yùdàsì tayí ina àzì nda lizo àrà kitswálépi í dré dhi na.» ²⁶ Gò ì dré dzègé vùzo àyi rǐ nda ki rú sè. ‡ Mátíyà dré lavúzó, gò ì dré akódhi ni bhàzo àpòstolò mudrí-drǐ-àlo nda i rú.

2

Tírí Lólo así adhéle Yésu ni ka'ibhá i drǐsè

¹ Kítú gwányá Pàtèkótè àdhya dré atsázó dhi sè dhi, Yésu ni ka'ibhá i kimó tá ru adréle títi àrà àlo dhi na.* ² Gbǎ kòdhwa, kpòrò dré ndròzo bhù lésè ngóro lyãandre gú dhi dré adréle avilé dhi tǐni gò, kpòrò nda dré afízó gǎle dzó ì dré tá adrézó lirílé lána dhi léna. ³ Gò ì dré ngá ngóro àtsí làdra tǐni dhi ni nòzo ru lanzírà'a asilé lirílé àyi àlo àlo títi dhi i drǐsè. ⁴ Di àyi títi dhi ì dré gàzo Tírí Lólo sè gò, ì dré ngàzo adréle ti twátwa ki ta, ngóro Tírí nda dré adréle bhàle àyi tí dhi tǐni.

⁵ Lókyá nda sè dhi, móndí zyandre Yúdà ànzi ró angábhá sùrú títi bvò drǐ dhi i lésè, adrèbhá kpà tròle Gíká ni tà rú dhi ì adré tá adréle Yèrúsalemá 'a. ⁶ Di ì kòyi kpòrò nda dre dhi, ì dré ru kimózó zyandre ró gò, àyi ki drǐ dré abízó, àyi àlo àlo títi dhi ì dré adréle àyi nda ki yi adrérà'a àyi ki tàndi ki ti ta dhi sè. ⁷ Di àyi ki líndrǐ dré gàzo bhwǎbhwa gò, ì dré adrézó tàá dhi: «Móndyá títi adrèbhá tà ta kòni i tsǐ móndí Gàliláyà lésè dhi 'i ko? ⁸ Di àma àlo àlo títi dhi i, mà adré àyi ki yi adrérà'a àma ki tàndi ki ti ta ngíningíni ró? ⁹ Ama kòfalé dhi, móndí àruka i angá bvò Pàrùtíyà àdhya lésè, Mèdíyà àdhya lésè, Elámà àdhya lésè, Mèsòpòtámíyà àdhya lésè, Yúdáyà àdhya lésè, Kàpàdòkíyà àdhya lésè, Pótò àdhya lésè, Asíyà àdhya lésè, ¹⁰ Fírǐgíyà àdhya lésè, Pàfilíyà àdhya lésè, Ezèpétò àdhya lésè, àrà ànyi Kírénè làga bvò Libíyà àdhya na dhi lésè, bhàandre Rómà àdhya lésè, ¹¹ tùrù Kùrétè àdhya lésè, ìndì bvò Aràbíyà àdhya lésè.† Ama ki àruka i Yúdà ànzi 'i. Aruka ni i kó móndí sùrú twá ro Yúdà ànzi ki Gíká ni ka'ibhá dhi 'i. Di àma títi, mà adré àyi ki yi adrérà'a tà kàdrìkàdrì Gíká dré 'òle dhi ki tà ta àma ki tàndi ki ti sè!» ¹² Di àyi títi nda ki líndrǐ adré tá gǎle bhwǎbhwa, àyi ki drǐ dré kpà adrézó abíle gò, ì dré adrézó lizíá àyi kòfalésè dhi: «Tà kòdhi adré leá tàle ngíni?» ¹³ Di, àyi ki àruka i adré tá àyikya Yésu ni ka'ibhá nda ki gu, adrézó tàá dhi: «ǐ adré drǎle wá litsí dré!»

Pètèro longó Gíká ni kúlí móndí zyandre i dré

¹⁴ Di Pètèro i àpòstolò mudrí-drǐ-àlo àruka nda íbe dhi, ì dré ngàzo àyi ki totó móndyá zyandre nda i kandra gò, akódhi dré kúlí yòzo tàzoá àyi

‡ **1:26** 1:26 Lókyá àruka i sè dhi, Yúdà ànzi ì adré tá móndí ki kipè kitswálé Gíká ni àzì 'o dhi dzègé sè. † adré tá tà zi Gíká tí gò, adrézó dzègé vu, Gíká kòtadháro àyi dré dhya í dré kipèle dhi kòdhya be dhi bvò. * **2:1** 2:1 Pàtèkótè kònìdhi, gwányá Gíká dré fèle Yúdà ànzi ì dré adrézó lenzélé lànyá lokoma ni tà sè dhi 'i. A kònò Pfòma 23:16; 34:22; Lèvítíkè 23:15-21; Dùtèrònómè 16:9-11. Pàtèkótè nda kítú nyadhi-rǐ-drǐ-mudrí gwányá Pásikà àdhya àmvolésè. † **2:11** 2:11 Móndyá bvò Ezèpétò àdhya lésè ìndì Libíyà àdhya lésè kòni ì angá tá kpà bvò kàdrì Afirikà àdhya lésè.

dré dhi: «Àmi Yúdà ànze ró ni i, ìndì àmi títi adrèbhá adrélé Yèrúsaléma 'a ni i, mì ga rè bíbhálé má vélé ká! Lè mì kòni tà adrélépi lavulé kòdhi dóro. ¹⁵ Wá adré móndyá kòni ki tsi nì ngóro mì dré adrélé kisùle dhi tíni ko. Tàko ko, dhu rè tìdzí 'i. ¹⁶ Be ró dhi, tà kòdhi ína tà pròfètà Yòwélé dré tá longólé dhi 'i:

¹⁷ <Gìká tà dhi: Lókyá kùdù sè dhi, má ni áma Tírí kutú móndyá títi i dri.

Di àmi ki ànzeàgo i àmi ki ànzitòkò íbe dhi ki tà longó pròfètà kya tíni. Àmi ki kàdhurá ki ngá dra agábhá àyi mì toróbí tíni dhi ki no, ìndì àmi ki màlìga ki toróbí twátwa dhi ki abì.

¹⁸ Lókyá nda sè dhi, má ni áma Tírí kutú áma màràbà àgo ró ìndì tòko ró dhi i dri gò, ì dré adrézó tà longó pròfètà kya tíni.

¹⁹ Má ni tà líndrìga ró dhi ki 'o agalé bhù mibhalé 'á, adrézó tà adrèbhá áma rìnyí tadhá dhi ki 'o agalé bvò dri: kàrí ni kutú, àtsí ni ko, ìndì àtsíkà ni sa tátá.

²⁰ Kítú ni ru ladzá atsálé tìnìmvá ro, ìndì mbà ni liká kàrí tíni 'íká, gò Mírì ni kítú múrúngú ìndì rúku ró dhi dré atsázó ndò.

²¹ Di móndyá títi dra liyíbhá Mírì rú dhi ki adrí.>»

²² Pètèrò gò tàá dhi: «Àmi Ìsèrèlè ànze ni i, mì yi rè áma kúlí ni i ká! Gìká tadhá àmi dré ngádra 'á dhi, Yésu Nàzàrètà lésè dhi tá dhya í dré amùle nì dhi 'i, tà twátwa líndrìga ró í dré fèle Yésu nda dré 'òle àmi kòfalé dhi i sè, ngóro àmi ki tàndì mì dré nìle be dhi tíni. ²³ A lefè tá akódhi nda àmi drìgá, ngóro Gìká dré tá tà ni ni bhàle nìzoá drìdrì dhi tíni gò, àmi túmání móndí kòzi dhi íbe dhi, mì dré akódhi ni tidízó dràle fa kípakipa dri. ²⁴ Di, Gìká dré ína akódhi ni tingázó dràdrà lésè, akódhi ni apázó ngáaswa dràdrà àdhya lésè. Angyá ko, dràdrà ni rìnyí kitswá tá ína akódhi ni ru bwà ko.

²⁵ Dàwídi tà tá akódhi ni tà dri dhi: <Má adrè tá ngbú Mírì Gìká ni no má kandrá.

Angyá ko, akódhi áma dríagó lésè, má kòlyàró tìrì dré àlomvá ko.

²⁶ Di àsà dhi, áma togó adrè gàle arí sè bí, ìndì áma làdra adrè lenzélé.

Àma rúbhá ni kpà adrè lídrì íbe, má dré adrélé mì bha Mírì véna dhi sè.

²⁷ Tàko ko, mí kitswá mína áma tayí móndyá dràbhá dre dhi ki àrà na ko, ìndì mí kitswá ámi Dhya lólo dhi ni tayí ñwàle mógó na ko.

²⁸ Mí 'o ma láti lídrì àdhya ki ni dre.

Di mí ni áma fe gàle arí sè bí mà dré adrélé túmání mí be dhi sè.>§

²⁹ Àma adrúpi i, má kitswá tàá àmi dré ngádra 'á dhi: Àma ki tábhí Dàwídi drà tá ína síle gò, akódhi ni mógó dré adrézó àma kòfalé be atsálé ándrò kòndhi. ³⁰ Di, akódhi nda tá pròfètà 'i. Nì tá kpà tà Gìká dré tá lazilé í dré mòndrà sè tàle dhi, Gìká ni àyi toyó ki àlo bha adrélé ópí kàdrì ro í tíni dhi be. ³¹ Di kòno tà adrélépi tá alìle dhi drìdrì dre dhi, dré Mèsíyà ni ngàma dràdrà 'àsè dhi ni tà longózó tàzoá dhi, Gìká kitswá akódhi ni tayí móndyá dràbhá dre dhi ki àrà na ko, ìndì kitswá akódhi ni rúbhá tayí ñwàle mógó na ko. ³² Di Gìká tingá Yésu nda dràdrà lésè dre. Àma títi kòni i, dhya tà nda ni nobhá mì sè dhi 'i. ³³ Di Gìká kòtingá akódhi nda kurú na bhàle àyi dríagó lésè dre dhi, akódhi dré Tírì Lólo àyi Atá dré tá lazilé dhi ni kisúzó gò, dré Tírì nda ni kutúzó àma dri, ngóro mì dré adrélé nòle ìndì yìle ándrò kòndhi tíni. ³⁴ Tàko ko, Dàwídi mbà tá ína bhù na nì ko. Di, tà tá ína dhi:

‡ 2:21 2:21 A kòno Yòwélé 3:1-5. § 2:28 2:28 A kòno Longó i 16:8-11.

<Mírì Gĩká tà áma Mírì dré dhi:

Mí àlì lírìlé áma driágo lésè,

³⁵ tsàlè lókyá má dré dra ámi kàribhá ki bhàzo

adrélé ámi pá zàlè dhi 'á.»*

³⁶ Adré di làá dhi, sùrú wǎyi Ìsèrélè ànzi kya ì kònì tà kònìdhi dóro: Giká bhà Yésu mì dré tá tidilé fa kípákípa dri nda kòdhi adrélé Mírì ro, ìndì Mèsíyà ro!»

³⁷ Mòndyá nda ì kòyi tà nda ì dre dhi, àyi ki togó dré ñòzo kizà dré gò, ì dré lizízóá Pétèró ì tí àpóstolò àruka íbe dhi: «Àma ki adrúpi ì, adré di làá dhi, mà kò'o ngíni?»

³⁸ Pétèró logó àyi dré dhi: «Àmi àlo àlo títi ni ì, mì kòladzá àmi ki togó gò, bàtìsimò dòzo Yésu Krísto ni rú sè, Giká kòtrìró àmi ki tàkonzì ì be dhi bvó. Di mì ni Tírì Lólo Giká dré dra fèlè àmi dré àngyá dhi ni kisú. ³⁹ Tàko ko, tà Giká dré lazilé kòdhi àmi dré, àmi ki ànzi ì dré, ìndì móndyá títi adrèbhá làwú làvo 'ásè dhi ì dré. Tà bàti ró dhi, lazikúli nda móndyá títi Mírì áma ki Giká dré dra azilé dhi ì dré.»

⁴⁰ Di Pétèró dré kúli àruka bí dhi ki tàzo àyi dré, àyi ki kodzózó tàzoá dhi: «Mì kòtidrí àmi lapázó móndyá ándrò gòdhógòdho ni ì kòfalésè wà.»

⁴¹ Di àyi Pétèró ni kúli ka'ìbhá dhi ì dré bàtìsimò dòzo. Gò mómí ànyíànyì ngùlù-na dhi ì dré ru amúzó Yésu ni ka'ìbhá nda íbe kítú nda sè.

Yésu ni ka'ìbhá ki adrema ngá àlo ró dhi

⁴² Di Yésu ni ka'ìbhá nda ì adré tá àyi ki fe adrélé tà àpóstolò ì dré tá adrélé tadhálé dhi ki yi, adrézó ngá àlo ró àyi kòfalésè. Ì adré tá ngá nya túmání, adrézó tà ta Giká be landè àko ró. ⁴³ Ayi títi dhi ki líndrí adré tá gàlè bhwǎbhwa, Giká dré tá adrélé àpóstolò nda ki 'o adrélé tà twátwa líndríga ró dhi ki 'o bí dhi sè. ⁴⁴ Móndyá ka'ìbhá títi nda ì adré tá ru amú adrélé ngá àlo ró, adrélé àyi ki ngá ki lanzí àyi kòfalésè. ⁴⁵ Ì adré tá àyi ki amvú ki lagí àyi ki ngá íbe, adrézó làfa ni ni lanzí àyi kòfalésè, ngóro àyi ki àruka ki lemerè dré adrélé dhi tíni. ⁴⁶ Kítú àlo àlo títi ì sè dhi, ì adré tá ru kimó togó àlo sè tépelò na. Ì adré tá kpà mányàngá do nyàlè àyi ki dzó ì 'ásè, adrézó nyàá arí sè togó ànzimvá kya tíni dhi be.† ⁴⁷ Ì adré tá kpà Giká ni rú bha kùlè. Ayi ki tà tá dóro móndyá títi ì mílésè. Di kítú àlo àlo títi ì sè dhi, Mírì adré tá mómí àruka ì dré tá adrélé tidrìlé dhi ki amú túmání àyi íbe.

3

Pétèró tidrí agó àlo tìlè mèrèkpè ro dhi

¹ Kítú àlo dhi, Pétèró ì Yòwání be dhi ì adré tá mbàlè tépelò na sáà na kítú rírì àmvolésè dhi sè, lókyá ànzyà gá adrézó tà zi Giká tí dhi sè. ² Lókyá nda sè dhi, à adré tá agó àlo tìlè mèrèkpè ro dhi ni adó bhàlè tépelò nda ni zèribàti zìlè Aveave ró dhi làga, ànzyà ì dré adrélé 'òlè kítú àlo àlo títi ì sè dhi tíni, kàdréró ngá zi mómí adrèbhá fìlè tépelò na dhi ì tí. ³ Di akódhi nda kònò Pétèró ì Yòwání be adrérà'a 'òlè fìlè dre dhi, dré kidhózó adrélé làfa zi àyi tí. ⁴ Pétèró ì Yòwání be dhi ì dré akódhi ni nòzo dèí gò, Pétèró dré tàzoá drá dhi: «Mí nò rè àma ká!» ⁵ Di agó nda dré adrézó àyi ki no adrézó kisúá dhi, ì ni ngá kisú àyi drígàsè.

* **2:35** 2:35 A kònò Longó ì 110:1. † **2:46** 2:46 Giká ni Kúli tìsìlè Gírìkì ti sè dhi adré tàà kònwa dhi: «...ì adré tá mápà tonjò». Kúli kòdhi ì kitswá léá tàlè dhi, ì adré tá mányàngá Mírì àdhya ni nya.

⁶ Di, Pétèró dré tazoá drá dhi: «Ma làfa ledélé àrezá sè yà, kó ngalè órò sè yà dhi àko. Di, ngá má dré adrézó ába dhi, má adré mána fèá mí dré: Yésu Krísto Nàzàrétà lésè dhi ni rú sè, mí nga, mí kidhó atsí to!» ⁷ Gò Pétèró dré akódhi ni dríagó rùzo, akódhi ni 'òzo ngàle dhi bvó. Gbã kòdhwa, akódhi ni pá i kùlkpo ni íbe dhi ì dré tombázó gò, ⁸ dré ngàzo áyi totó trà pá dri gò, kidhólé atsí to. Di dré adrézó lile lowábe, adrelé Gíká ni rú bhabe kùle. Gò ì dré fizo akódhi be tépelò na. ⁹ Móndyá títi dhi ì kònò akódhi adrérà'a atsí to, adrézó kpà Gíká ni rú bha kùle dre dhi, ¹⁰ ì dré nizoá tàle dhi, akódhi tá mèrèkpe agó adrelépi tá lirílé adrelé ngá zi tépelò ni zèribàti zìle Aveave ró dhi làga dhi 'i dhi be. Di àyi ki líndrí dré gàzo bhwãbhwa gò, ì dré adrézó síbhálé be ngbo tà atsálépi akódhi nda rú dhi sè.

Pétèró longó Gíká ni kùlì tépelò na

¹¹ Agó nda dré rè dhu adrérà'a tròle Pétèró i rú Yòwánì be dhi 'á dhi, móndyá zyandre títi nda ì dré arázó líndríga be afilé àyi véle tépelò ni kògbo zìle Sòlòmónò àdhya ró dhi lé. ¹² Pétèró kònò tà nda dre dhi, dré tazoá móndyá nda ì dré dhi: «Ìsèrèlè ànzi ni i, àmi ki líndrí adré gàle tà kòdhi sè àdho tà sè? Mì adré kpà àma ki no, ngóro mà 'o tá àmakya agó kònìdhi atsí to àma ki tàndi ki rinyí sè yà, kó ngalè mà dré adrelé tròle Gíká ni tà rú dhi sè yà dhi na tìni àdho tà sè? ¹³ Gíká Abàràma àdhya, Ísákà àdhya, ìndì Yàkòbhò àdhya, Gíká àma ki tábhí kya nda bhà áyi adhemakandra Yésu ni mǐ lanzile tà kòdhi sè dhi nì. Mì lefè tá àmikya Yésu nda kitswálé dràle gò, akódhi ni tà gàzo rè Pilátò kandrá, tágba Pilátò nda dré tá ína akódhi ni lèzo trìle dhi. ¹⁴ Di mì gà tá àmikya Dhya lólo ìndì gyãgya nda gò, móndí pfùlepi àlo dhi ni zìzo trìle àmi dré kòdhya. ¹⁵ Di mì pfu tá dhya láti nzilepi móndí ì dré adrízó nda dràle gò, Gíká dré ína akódhi ni tingázó dràdrà lésè. Ama dhya tà nda ki nobhá mǐ sè dhi 'i. ¹⁶ Agó mì dré adrelé nòle ìndì nìle kònìdhi bhà ína áyi tà ka'ika'ì Yésu ni rú na gò, rú nda dré akódhi ni 'òzo tombálé. Tàko ko, Yésu ni rú nda ì túmání tà ka'ika'ì bhàle rú nda léna dhi be dhi, ì 'o agó kònìdhi adrelé wáyi, ngóro àmi títi mì dré adrelé nòle dhi tìni.

¹⁷ Ama adrúpi i, má nì tàle dhi, tà mì dré 'òle àmi ki kàdrì íbe Yésu rú nda i, mì 'o tá tà nìma ko na dhi be. ¹⁸ Di, láti nda sè dhi, Gíká 'o tà í dré tá longólé drìdrì áyi pròfétà títi dhi ì tí dhi kitswálé títi. Longó tá dhi, áyi Mèsíyà ni kizà nya.* ¹⁹ Adré di leá dhi, mì kòladzá àmi ki togó agòzo Gíká véle, kòtrìró àmi ki tàkonzì i be dhi bvó. ²⁰ Mì kò'o kònìni dhi, mì ni lókyá adrézó àmi ki togó tindrì dhi ni kisú Mírì véna. Akódhi ni kpà Mèsíyà í dré zìle àmi dré drìdrì dhi ni amù. Akódhi nda Yésu 'i. ²¹ Di, adré leá dhi, akódhi nda kàdré dhu rè bhù na, tsàle lókyá Gíká dré dra tà títi dhi ki 'òzo atsálé tídhí ro dhi 'á, ngóro dré longólé kíno lésè áyi pròfétà lólo dhi ì tí dhi tìni. ²² Tàko ko, Mósè tà tá dhi: «Mírì àmi ki Gíká ni pròfétà àlo má tìni dhi ni 'o apfòle àmi ki tàndi ki sùrú lésè amùle àmi dré. Adré leá dhi, mì kàdré tà títi dré dra tàle àmi dré dhi ki yi. ²³ Di, dhya ángùdhi dra pròfétà nda ni yilepi ko dhi, Gíká ni akódhi nda ni tingá móndyá ína ì kòfalésè gò, akódhi ni tà 'òzo akílé.»†

²⁴ Tà bati ró dhi, kidhólé Sàmùwélè rú dhi, pròfétà àlo àlo títi kùlì longóbhá dhi ì longó tá tà adrébhá ru 'o ándrò kòni ì kòdhya. ²⁵ Ami ró dhi, àmi ànzi adrébhá tà pròfétà ì dré longólé nda ki kisú tàylé ro dhi 'i. Mì adré kókpà tà Gíká dré bhàle ru yìzo àmi ki tábhí íbe dhi ni kisú

* **3:18** 3:18 A kònò Lúka 24:25-27. † **3:23** 3:23 A kònò Dùtèrònómè 18:15, 18, 19.

tàyi lé ro. Tàko ko, Giká lazí tá Abàráma dré dhi: «Má ni tà tani bha sùrú títi bvò àdhyà i dri ámi ànzi i sè.»[‡] ²⁶ Di Giká kò'o áyi adhemakandra Yésu nda apfòle dre dhi, dré rè zyà akódhi ni amùzo àmi, Ìsèrélè ànzi i vélé 'íká, kàdrìró àmi àlo àlo títi dhi i àmi ki tà kònze lésè, tà tani bhàzo àmi dri be dhi bvò.»

4

Pètèró i Yòwánì be dhi i pfò Yúdà ànzi ki bhàgo kàdrì i kandrà

¹ Pètèró i Yòwánì be dhi i dré rè dhu adrérà'a tà ta mónnyá zyandre nda i dré dhi 'á dhi, kòwánà i, tépelò likíbhá ki kàdrì, ìndì Sàdùkáyò ìbe dhi i dré atsázó àrà nda 'á. ² Ayi ki togó adrè tá aswálé àpòstolò nda i rú, i dré tá adrélé tà tadhá móndí i dré dhi sè. Angyá ko, i adrè tá Yésu ni ngàma dràdrà 'ásè dhi ni tà longó, adrézó kpà longóá dhi, mónnyá Yésu ni ka'ìbhá dhi ki kókpa nga dràdrà 'ásè.* ³ Di i dré Pètèró ki rùzo Yòwánì be bhèle bǎdzó na ngá wàlè tà. Tàko ko, kítú ndì dre. ⁴ Di, móndí àruka bí àyi ki kúlí yibhá dhi i ka'í tá Yésu gò, mónnyá títi Yésu ni ka'ìbhá dhi i dré lizózó tsàlè ànyíanyi ngùlù-nzi.

⁵ Ngá kòwa dre dhi, Yúdà ànzi ki drì kobhá i, àyi ki bhàgo i ìndì tatrítrí kúlí tadhábhá ìbe dhi, i dré ru kimózó Yèrúsalmà 'a. ⁶ Ayi kòfalé dhi tá: kòwánà ki kàdrì rú zìlè Anà dhi, Kàyáfà, Yòwánì, Alìgìzándrè, tsàlè móndí àruka kòwánà ki kàdrì ni sùrú lésè dhi ìbe. ⁷ Di i dré Pètèró ki 'òzo apfòle Yòwánì be àyi kandrà gò, i dré lizízóá àyi tí dhi: «Mì 'o àmìkya tà kòdhi àdhi ni rìnyí sè ya, kó ngalè àdhi ni rú sè ya dhi?»

⁸ Di Pètèró gàlèpi Tirí Lólo ni rìnyí sè dhi dré logózóá àyi dré dhi: «Àmi, Yúdà ànzi ki kàdrì i bhàgo ìbe ni i, ⁹ àndrò kònìdhi, à adrè àma ki lizí tà dóro 'òlè mèrèkpe agó àlo dhi dré dhi ni tà sè, ìndì akódhi nda adrì ngíni ya dhi ni tà sè. ¹⁰ Adrè di leá dhi, àmi tùmání Ìsèrélè ànzi ìbe títi dhi i, mì kònì tà kònìdhi dóro: Agó kònìdhi adrè áyi totó rúbhá be dóro àmi kandrà, Yésu Krísto Nàzàrètà lésè dhi ni rú ni rìnyí sè. Mì tidí tá Yésu nda dràle fa kipakipa dri gò, Giká dré ína akódhi ni tingázó dràdrà lésè. ¹¹ Akódhi nda ni tà sè dhi, Giká ni Kúlí adrè tàá dhi:

«Kírà àmi dzó sibhá i mì dré gàlè gàgà dhi,
gò atsálé kírà agógó dzó nda dré adrézó áyi totó dríá dhi ró.»[†]

¹² A adrè tà tidrízó dhi ni kisú móndí twá Yésu nda rúsè dhi na ko. Tàko ko, rú àzya Giká dré afèlè mónnyá bvò dri dhi i dré kitswázó adrílé ásà dhi yókódhó.»

¹³ Di Yúdà ànzi ki bhàgo kàdrì nda i kònò Pètèró i Yòwánì be adrérà'a tà ta tirí àko dre dhi, àyi ki líndrì dré gàzo bhwǎbhwa. Angyá ko, i nò tá dhi, àyi nda i tá móndí tàko tà ndabhá nìlè ko dhi 'i. Di, i nì kpà tàlè dhi, àyi móndí adrèbhá tá tùmání Yésu be dhi 'i dhi be. ¹⁴ Di, i dré tá adrélé mèrèkpe agó adrìlèpi nda ni no adrérà'a àyi totó àyi làga dhi sè dhi, i kitswá tá àyikya kúlí logó àyi tí bwà ko. ¹⁵ Di i dré Pètèró ki 'òzo pfòle Yòwánì be àyi kandrásè kivi na gò, i dré tà nda ni 'a nyàzo àyi kòfalé ¹⁶ tàzoá dhi: «Mà ni 'oá àgo kòdhi ki tà sè ngíni? Tàko ko, mónnyá títi adrèbhá Yèrúsalmà 'a dhi i nì tàlè dhi, àyi nda i 'o àyikya tà líndrìga ró dhi 'í dhi be. Mà kitswá àmakya kayíá bwà ko. ¹⁷ Di, adrè leá dhi, mà kòlogá àyi tàzoá dhi, i kògò

[‡] **3:25** 3:25 Giká ni Kúlí tisìlè Gírìkì tí sè dhi adrè tàá kònwa dhi: «Má ni tà tani bha sùrú títi bvò àdhyà i dri ámi kórì sè.» Kórì nda Yésu, Mèsíyà 'i. A kònò Kìdhoma 22:18; 26:4. * **4:2** 4:2 Sàdùkáyò kònì i tá Yúdà ànzi ki drì kobhá, adrèbhá ngangà dràdrà 'ásè dhi ni tà ka'í ko dhi 'i.

[†] **4:11** 4:11 A kònò Longó i 118:22.

vélé tà ta dhya àlo dré agó kòdhi ni rú sè ko, tà kòdhi ni rúbí kògòró la'úlé mómndí i kòfalésè lile drìdrì ko dhi bvó.»

¹⁸ Di ì dré gòzo àyi nda ki azí gò, tà tàma ìndì tà tadhama Yésu ni rú sè dhi ni logázó àyi dré tà tándi ró. ¹⁹ Di, Pétèró i Yòwánì be dhi ì dré logózóá àyi tí dhi: «Mì lanzí rè tà kònìdhi ni bvó ká: Adrélé Giká ni kúlí ga 'òle, kitswázó àmi ki kúlí ka'ì 'òle dhi, tsì dóro Giká m̀lèsè? ²⁰ Tàko ko, mà kitswá àmakya tà mà dré nòle mì sè ìndì mà dré yìle bíbhálé sè dhi ki longoma tayí bwà ko.»

²¹ Di bhàgo kàdrì nda ì dré gòzo kúlí aswaaswa ki ta àyi dri gò, ì dré àyi ki tayízó lile. I kisú tá àyikya tà àlo tà ñozo àyi dri dhi ko. Tàko ko, mómndyá títi dhi ì adré tá Giká ni rú bha kùle tà ru 'òlepi nda ni tà sè. ²² Angyá ko, mèrèkpè agó adrìlèpi líndrìga ró nda ni kóná lavú tá ina nyadhi-rì.

Yésu ni ka'ìbhá ì zi tà Giká tí

²³ A kòtayí Pétèró i Yòwánì be dre dhi, ì dré gòzo àyi ki arúpi Yésu ni ka'ìbhá dhi ì véna, tà títi kòwánà kàdrì ì bhàgo ìbe dhi ì dré tàle àyi dré dhi ki tití. ²⁴ Ayi nda ì kòyi tà nda ì dre dhi, ì dré ngàzo kúlí yo togó àlo sè tàzoá Giká dré dhi: «Mírì rúku ró bhù ki bhàlepi bvò be, yìandre be, ìndì ngá títi àyi lé dhi ìbe ni, ²⁵ mí longó tá kúlí àmi màràbà, àma ki tábhí Dàwídì tí Tírì Lólo ni rinyí sè mì, tàzoá dhi:

<Súru títi dhi ki togó aswá àdho tà sè?

Mómndyá bvò àdhya ì yi ru kitswázó tà àngyá 'o àdho tà sè?

²⁶ Ópí kàdrì bvò àdhya ì lotó àyi, ìndì mómndí ki kàdrì ì kimó ru, kitswázó ru pfu Mírì Giká rú, ìndì akódhi ni Mèsíyà rú.*

²⁷ Tà bàti ró dhi, bhàandre kònìdhi 'á dhi, Eródè i Pòtiyò Pilátò be dhi ì amú tá ru túmání mómndí súru twá ro dhi ìbe ìndì Ìsèrèlè ànzi ìbe, kitswázó tà 'o àmi adhemakandra lólo, Yésu mí dré zìle dhi rú. § ²⁸ I 'o kònìni, kitswálé tà mí dré kisùle 'òle kínó lésè àmi rinyí sè dhi ì kò'oró ru be dhi bvó. ²⁹ Di nyànómvá dhi, Mírì, mí kòyi kúlí aswaaswa ì dré adrélé tàle àma rú dhi ì. Mí kòfè rinyí àma àmi màràbà ì dré, adrézó àmi kúlí longó tirì àko. ³⁰ Mí kòkidzì kpà àmi drìgá rinyi ró dhi, adrézó mómndí ki tidrì àyi ki drà ì lésè, adrézó kpà tà líndrìga ró adrèbhá àmi rinyí tadhá dhi ki 'o, àmi adhemakandra lólo, Yésu ni rú sè.» ³¹ I kòzi tà nda ì Giká tí akílè dre dhi, àrà ì dré ru kimózó lána nda dré ru kizízó. Di ì dré gàzo títi Tírì Lólo ni rinyí sè gò, ì dré ngàzo adrélé Giká ni kúlí longó mómndí ì dré tirì àko.

Yésu ni ka'ìbhá ì lanzí àyi ki ngá i àyi kòfalésè

³² Mómndyá títi Yésu ni ka'ìbhá dhi ì amú tá ru adrélé ngá àlo ró àyi ki togó na ìndì àyi ki tà kisùkisù na. Dhya àlo àyi kòfalé adrèlèpi tàá dhi, ngá ina ngbà 'í ì dré kalóma dhi tá yókódhó. Be ró dhi, ì adré tá àyi ki ngá títi dhi ki lanzí àyi kòfalésè. ³³ Apóstolò ì adré tá Mírì Yésu ni ngàma dràdrà 'àsè dhi ni tà longó rinyí kàdrì sè. Di àyi tá Giká ni togó tani ìbe àyi rú. ³⁴ Dhya àlo lemerè ro àyi kòfalé dhi tá yókódhó. Angyá ko, àyi títi adrèbhá amvú ìbe yà, kó ngalè dzó ìbe yà dhi ì adré tá ngá nda ki lagí, adrézó làfa ni ni adó alizo ³⁵ bhàà àpóstolò ì kandrà. Di à adré tá làfa nda ni lanzí mómndí àlo àlo ì dré ngóro àyi ki lemerè dré adrélé dhi tíni.

³⁶ Agó àlo rú be Yòséfà angálèpi Lévi ni súru lésè, tìle tùrù Kipirò àdhya na dhi tá àyi kòfalé. Apóstolò ì fè tá drá rú Bàrànába. (Rú nda kòdhi adré làé tàle dhi «Mv́ adrélèpi mómndí ki togó timbà dhi».) ³⁷ Akódhi nda tá

* 4:26 4:26 A kònò Longó ì 2:1-2. § 4:27 4:27 A kònò Mátáyò 27:1-2; Lúkà 23:7-11.

amvú àlo dhi íbe gò, dré lagízóá, làfa ni ni adózó alìzo bhàá àpóstolò i kandrá.

5

Anànyà i Sàfirà be dhi

¹ Agó àlo rú be Anànyà dhi i tòkó ni Sàfirà be dhi i tá kpà amvú àlo dhi íbe gò, ì dré lagízóá. ² Di, Anànyà nda dré ína làfa ni àruka tingázó zùle àyi tándi dré gò, àmbí ni ni dòzo lizo bhàá àpóstolò i kandrá. Di akódhi ni tòkó nì tá kpà tà nda dóro.

³ Gò Pétèró dré tàzoá drá dhi: «Anànyà, mí tayí mína Sàtánà file ámi togó na àdho tà sè? Mí tà kinzò Tírí Lólo dré gò, amvú kòdhi ni làfa àruka tingázó zùle ámi tándi dré. ⁴ Drìdrì mí dré amvú nda ni lagízó dhi kandrá dhi, amvú nda tá mína 'i ko? Mí dré lagízóá dhi àmvolèsè dhi, làfa nda tá mí drìgá gò, mí dré tá kitswázó tà ángùdhi mí dré lèle 'òle dhi ni 'o àsà dhi ko? Mí 'o di mi ngíni tà kòdhi ni kisù 'òle kònini dhi? Mí tà kinzò móndí i dré ko. Be ró dhi, mí tà mína kinzò Gíká dré.» ⁵ Anànyà kòyi kúlí nda i dre dhi, dré dhèzo dràle. Di tirì dré móndyá títi tà nda ni yibhá dhi ki 'òzo lavúlé. ⁶ Gò kàdhùrà àruka ì dré alìzo akódhi ni àbvò do lambélé gò, ì dré pfòzo sĩa.

⁷ Anyiànyi sàa na àmvolèsè dhi, Anànyà ni tòkó dré afízó Pétèró i vélé, tà lavúlépi nda ni nì àko ró. ⁸ Pétèró dré lizízóá tíá dhi: «Mí tà rè má dré ká: Mì lagí amvú kòdhi làgí be kòdhòpi bàti?» Tòkó nda logó dhi: «Àyíya, kòdhi làgí nda 'i.» ⁹ Di Pétèró tà drá dhi: «Mì 'o àmi ngíni ru yi ámi agó be kitswázó Mírì ni Tírí tabhì litílé dhi? Mí nò rè ká! Dhya ámi agó ni sibhá dhi i dzó tí. Ì ni kókpà ámi do pfòzo mí be.» ¹⁰ Gbá kòdhwa, tòkó nda dré dhèzo dràle Pétèró kandrá. Gò kàdhùrà nda ì dré afízó akódhi ni àbvò kisú. Ì dré dòzoá, pfòzo sĩa agó ni làga. ¹¹ Di tirì dré móndyá títi Èkèlézyà le dhi ki 'òzo lavúlé, túmání móndyá títi tà nda ni yibhá dhi íbe.

Àpóstolò ì 'o tà líndrìga ró dhi i bĩ

¹² Àpóstolò ì adrè tá tà líndrìga ró adrèbhá Gíká ni rinyí tadhá dhi ki 'o bĩ móndí i kòfalé. Móndyá ka'ibhá títi dhi ì adrè tá ru kimó togó àlo sè tépelò ni kògbo zìle Sòlòmónò àdhya ró dhi na. ¹³ Di, móndí àruka ì adrè tá tabhìle ru amú àyi íbe ko, tágba móndyá títi dhi ì dré tá adrézó àyi ki rú ta dóro dhi. ¹⁴ Tágba kònini dhi, móndí zyandre àgo ró ìndì tòko ró dhi ì adrè tá Mírì Yésu ni ka'ì, adrézó ru amú móndyá ka'ibhá nda íbe adrélé lile drìdrì. ¹⁵ Àsà dhi, à adrè tá dràbhá ki do tobhàle lánzá i dri ìndì kíndri i dri látì i bhálésè, kitswálé Pétèró kònì dra lavú dhi, ndìndì akódhi ni líndrì kòlavúró àyi nda ki àruka i drìsè gò, ì kàdrìró be dhi bvó. ¹⁶ Móndí zyandre angábhá bhàandre ànyi Yèrúsalemà làgàsè dhi i lésè dhi ì adrè tá kpà dràbhá ki adó, móndí tirì kònzi ì dré adrélé mì pfòle dhi íbe, alìzo àyi íbe. Gò àyi títi nda ì dré adrézó adrélé.

A pfo àpóstolò ki mì

¹⁷ Di kòwánà ki kàdrì túmání móndyá títi akódhi làga adrèbhá Sàdùkáyò i ró dhi íbe dhi, ì adrè tá lovó kònzi bha àpóstolò nda i rú. ¹⁸ Gò ì dré àyi ki rùzo bhèle bádzó móndyá títi ì dré dhi na. ¹⁹ Di, ngátsi sè dhi, ángéló Mírì àdhya dré ína bádzó nda ni ti ki tinzìzo, àyi ki adrìzo apfòzo àyi íbe gò, tàzoá àyi dré dhi: ²⁰ «Mì lè àmi ki totó tépelò na, adrélé lídrì tídhí ro kòdhi ni rúbí longó móndí i dré.» ²¹ Di drùbhì kíno, ì dré lizo tépelò na

gò, kidhólé adrélé móndí ki tadhá, ngóro ángéló nda dré tá tàle àyi dré dhi tíni.

Kòwánà ki kàdrì nda i móndyá akódhi làga dhi íbe dhi ì kòtsa dre dhi, ì dré Ìsèrélè ànzi ki bhàgo kàdrì ki kimózó títi. Gò ì dré móndí ki mùzo kitswálé àpóstolò nda ki adrì bãdzó lésè. ²² Di, dhya mùle nda ì kòtsa dre dhi, ì kisú tá àyi nda i bãdzó na ko. Di ì dré gòzo gòle tà nda ni longó bhàgo kàdrì nda i dré, tàzoá dhi: ²³ «Mà dré tsàzo kònàle dhi, mà kisú tá dhi, à atsú tá bãdzó ni ti i gágá. Mà kisú kpà bãdzó likíbhá i adrérà'a àyi ki totó dzóti nda i kandrá. Di, mà kònzi dzóti nda i dre dhi, mà dré àmakya dhya àlo kisúzó ko.» ²⁴ Di tépelò likíbhá ki kàdrì, kòwánà kàdrì íbe dhi ì kòyi tà nda dre dhi, àyi ki drì dré abízó gò, ì dré adrézó lizíá àyi kòfalésè ngalè àdho tà 'o tá àpóstolò nda i nì ya dhi. ²⁵ Di dhya àlo dré atsázó longóá àyi dré dhi: «Mì yi rè ká! Ago mì dré tá bhèle bãdzó na dhi ì totó àyi tépelò na, adrélé móndí ki tadhá.» ²⁶ Gò tépelò likíbhá ki kàdrì nda ì dré ngàzo lile móndí ni íbe, àpóstolò nda ki adrì alizo àyi íbe. Di, ì adrì tá àyi rinyí sè ko, ì dré tá adrélé ngá ro, móndí zyandre dhi ki dra àyi ki lebhé todràle kírà sè dhi sè.

²⁷ Ì kàdrì àyi dre dhi, ì dré àyi ki 'òzo apfòle bhàgo kàdrì nda i kandrá gò, kòwánà ki kàdrì dré àyi ki lizíó tàzoá dhi: ²⁸ «Mà logá tá àmi dré tà tadhama agó kòdhi ni rú sè dhi ko? Di, mì nò rè ká! Mì 'o àmikya tà mì dré adrélé tadhálé kòdhi ayílé Yèrúsalemà 'àsè títi dre. Mì adrè kpà agó kòdhi ni kàrí le bhàle àma dri.»

²⁹ Gò Péteró i àpóstolò àruka nda íbe dhi ì dré logózóá dhi: «Adrè làé dhi, mà kàdré Giká ni kúlí ka'í 'òle dhi kòdhya, móndí kya ko. ³⁰ Giká àma ki tábhí kya tingá Yésu mì dré tá àmikya tidíle dràle fa kípakipa dri dhi dràdrà lésè. ³¹ Di Giká dré akódhi nda ni tingázó kurú na bhàle àyi driágo lésè adrélé ópí kàdrì ro ìndì móndí ki tidrílépi ró, kòfèro láti Ìsèrélè ànzi ì dré àyi ki togó ladzázó, Giká kòtrìró àyi ki tàkonzì i be dhi bvó. ³² Ama dhya tà nda ki nobhá mì sè dhi 'i, ngóro Tírí Lólo Giká dré afèle móndyá adrèbhá àyi kúlí ka'í 'òle dhi ì dré dhi dré kpà adrélé dhi tíni.»

³³ Bhàgo kàdrì nda ì kòyi tà nda i dre dhi, àyi ki togó dré aswázó tà tàndi ró gò, ì dré adrézó àyi ki le 'òle todràle. ³⁴ Fàrìsáyò àlo rú be Gàmàliyélè dhi tá àyi nda i kòfalé. Akódhi nda tá tatrítrí kúlí tadhálépi lindrì ro móndyá títi ì mìlésè dhi 'i. Di dré ngàzo àyi totó bhàgo kàdrì nda i kòfalé tàá dhi, à kò'o rè àgo nda i pfòle kivi na lókyá tsà sè. ³⁵ Gò dré tàzoá bhàgo nda ì dré dhi: «Ìsèrélè ànzi ni i, mì kàdré àmi ki líkí, tà mì dré adrélé lèle 'òle àgo kòdhi i rú dhi sè. ³⁶ Gí rè lavúlé ko, Tèwúdà apfò tá ína tàá dhi, ì móndí kàdrì 'i. Gò móndí ànyíanyi kámá-su dhi ì dré ru amúzó akódhi be. Di, akódhi ni pfùzo dràle gò, akódhi ni lebhèbhá nda ki lapézó títi gò, àyi ki tà dré akízó nyinyi. ³⁷ Amvolásà dhi, Yùdásì angálépi Gàliláyà lésè dhi dré kpà apfòzo lókyá à dré tá adrérà'a móndí ki na dhi 'á gò, dré móndí zyandre dhi ki sèzo í vésè. Di, akódhi ni pfùzo kpà dràle gò, akódhi ni lebhèbhá nda ki lapézó títi. ³⁸ Di nyànomvá, má adrè tàá àmi dré dhi: Mì kòtro àgo kòdhi ki tà rú ko. Mì tayí àyi lile. Tàko ko, tà ì dré adrélé lèle 'òle dhi kàngá móndí ì vélésè dhi, a ni dra akílé. ³⁹ Di, tà nda kàngá ína Giká vélésè dhi, mì kitswá àmikya àyi ki kíkí bwà ko. Mì kàdré di àmi ki líkí, mì kòkisúró àmi adrérà'a ru pfu Giká be ko!» Di bhàgo kàdrì nda ì dré Gàmàliyélè ni kúlí ka'izo. ⁴⁰ Gò ì dré àpóstolò nda ki azízó, àyi ki 'òzo bhwàle gò, lazízóá àyi dri dhi, ì kògò vélé tà ta Yésu ni rú sè ko. Gò ì dré àyi ki tayízó lile.

⁴¹ Di àpóstolò nda ì dré apfòzo bhàgo kàdrì nda ì vélésè lenzébe lavúlé, Giká dré tá ka'ile ì kònya kanyò Yésu ni rú ni tà sè dhi sè. ⁴² Di kítú àlo àlo títi ì sè dhi, ì adré tá tà tadhá tépelò na ìndì móndí ki dzó ì 'àsè, adrézó Rúbí Tani longó, adrézó tadhá dhi, Yésu Mèsíyà 'i káyà dhi.

6

A kipè àgo nzi-drì-rì dhi ì kitswálé àpóstolò ki ledé

¹ Lókyá nda kònàdhi sè dhi, Yésu ni ka'ibhá ì adré tá lizólé lile drìdrì. Di, àyi nda ì kòfalé dhi, Yúdà ànzi adrèbhá Gíríkì ti ta dhi ì dré ngàzo adrélé kúlí ti Yúdà ànzi adrèbhá Èbèrè ti ta dhi ì rú. ì adré tá tàá dhi, à adré tá àyi ki tàyítòkò ki tà tivì, à dré tá adrèrà'a mánýàngá lanzí móndí ì dré kítú àlo àlo ì sè dhi 'á. ² Di àpóstolò mudrì-drì-rì dhi ì dré móndyá ka'ibhá títi dhi ki kímózó gò, tàzoá àyi dré dhi: «Kitswá mà dré Giká ni kúlí tadhama tayízó, kitswázó mánýàngá ni tà 'o dhi ko. ³ Di àma ki adrúpi ì, lè mì kòkipè àmi kòfalé àgo nzi-drì-rì gabhá Tírí Lólo sè ìndì tògyá sè, àyi ki tà dré adrézó dóro móndí ì mìlésè dhi ì, mà kòtayíró àzì nda àyi drígá. ⁴ Di àma ró dhi, mà ni àma ki fe títi adrélé tà ta Giká be, adrézó kpà akódhi ni kúlí tadhá.» ⁵ Di móndyá zyandre títi nda ì dré tà nda ni ka'izo. Gò ì dré Sètèfánò, adrélépi tà ka'ika'ì ìbe kàdrì ìndì gàlepi Tírí Lólo sè dhi ki kipèzo, túmání Fílípò ìbe, Pòròkórò be, Nìkànórà be, Tímónà be, Pàrùménà be, tsàle Nìkòlá angálépi Atiyòkiyà lésè, Yúdà ànzi ki Giká ni ka'ilepi dhi be. ⁶ Gò ì dré àyi nda ki bhàzo àpóstolò ì kandrá. Di àyi nda ì dré tà zìzo Giká tí àyi dré, drígá bhàzo àyi àlo àlo títi ì dri, Giká kòbhàró tà tani àyi dri be dhi bvò.

⁷ Di Giká ni kúlí adré tá ayílé lile drìdrì. Móndyá ka'ibhá Yèrúsalémà na dhi ì adré tá lizólé lavúlé. Àyi nda ì kòfalé dhi, kòwánà zyandre dhi ì ka'ì tá Yésu gò, adrézó tròle akódhi ni tà rú.

A ru Sètèfánò

⁸ Sètèfánò nda tá Giká ni togó tani ìbe í rú, ìndì rìnyí ni ìbe bí gò, dré adrézó tà kàdrì líndrìga ró adrèbhá Giká ni rìnyí tadhá dhi ki 'o móndí ì kòfalé. ⁹ Di, móndí àruka angábhá lísambò dzó zile «Màràbà trèle dhi kya» ró dhi lésè dhi, ì dré ngàzo ligílé Sètèfánò rú, adrézó tà kayí tíá. Àyi nda ì tá Yúdà ànzi angábhá Kìrénè lésè, Alìgìzàndrìyà lésè, bvò Kìlikìyà àdhya lésè, ìndì bvò Asíyà àdhya lésè dhi 'i. ¹⁰ Di, ì kitswá tá àyikya Sètèfánò ni lavú bwà ko. Angyá ko, adré tá tà ta tògyá sè ìndì Tírí Lólo ni rìnyí sè.

¹¹ Gò ì dré làfa fèzo lùzu ró móndí àruka ì dré, ì kòtáro kinzò sè dhi: «Mà yi Sètèfánò adrèrà'a làdhá dha Mósè rú, ìndì Giká rú.» ¹² Di ì dré móndí zyandre dhi ì, bhàgo ì, ìndì tátírítrí kúlí tadhábhá ìbe dhi ki 'a tifízó ligílé Sètèfánò rú. Gò àyi nda ì dré akódhi ni rùzo, drìzoá lizo ába Yúdà ànzi ki bhàgo kàdrì ì kandrá. ¹³ Di ì dré móndí àruka ki 'òzo pfòle tàá kinzò sè dhi: «Agó kòdhi adré ngbú adrélé tà ta kònzi àma ki tépelò lólo dhi rú, ìndì Mósè ni tátírítrí kúlí rú. ¹⁴ Tàko ko, mà yi akódhi adrèrà'a tàá dhi, Yésu Nàzàrétà lésè kòdhi ni tépelò nda ni pfu gò, labhi Mósè dré tayílé àma dré dhi ki ladzázó.» ¹⁵ Di bhàgo kàdrì títi ru kímóbhá nda ki mǐ tá Sètèfánò dri gò, ì dré nòzoá dhi, akódhi ni mǐbhalé tá ángéló àdhya tíni.

7

Sètèfánò logó kúlí Yúdà ànzi ki bhàgo kàdrì ì dré

¹ Gò kòwánà ki kàdrì dré lizízoá Sètèfánò tí dhi: «Tà tàle mí rú kòdhi ì tà bàti 'i?»

² Di Sètèfánò dré logózóá dhi: «Áma adrúpi i áma atá íbe ni i, mì yi rẹ áma kúlí ká! Gíká m̄lanz̄ilanzi ro dhi agá tá àma ki tábhí Abàràma kandra, akódhi dré tá adrérà'a bvò Mèsòpòtamiyà àdhya na dhi 'á, dr̄dr̄i dré bhà mòzo bvò Kàránà àdhya na dhi kandra. ³ Gíká dré tazoá drá dhi: <Mí tayí ámi bvò i ámi sùrú be, lizo bvò má dré dra tadhále mí dré dhi na.>^{*} ⁴ Di Abàràma dré bvò Kàlàdayò kya ni tayízó gò, lizo bhà mo Kàránà na. Akódhi ni atá ni dràma àmvolésè dhi, Gíká dré akódhi ni amùzo alile bvò mì dré adrézó adrélé àndrò kònìdhi lé.

⁵ Di, Gíká fè tá akódhi dré bvò tàylé ro dhi kònwarè ko. Fè tá ndìndì àrà dré kitswázó pá bha lána dhi ko. Di, lazí tá ína dhi, í ni dra bvò nda ni fe akódhi dré, ìndì bvò nda ni adrè akódhi ni toyó i dré tàylé ro, tágba dré rẹ dhu adrézó mvá àko dhi. ⁶ Gíká tà drá dhi: <Ámi toyó ki adrè mómí twá i ró mómí àruka ki bvò na. A ni àyi ki bha adrélé màràbà i ró, adrézó àyi ki m̄ pfo kóná kámá-su. ⁷ Di, má ni mána tà bha sùrú dra àyi ki bhàlepi adrélé màràbà i ró dhi dri. Amvolásà dhi, ì ni angá bvò nda lésè, agòle adrélé áma lindrì bha àrà kònìdhi 'á.>[†] ⁸ Gò Gíká dré tà bhàzo ru yìzo Abàràma be tazoá dhi, ì kòlwà àyi ki ànziàgo i títi, tà ru yìzo nda ni tadházó.‡ Gò Abàràma dré Ísákà ni tizo gò, akódhi ni lwàzo kítú ni nzi-dri-na sè. Ísákà dré Yàkóbhò ni tizo gò, Yàkóbhò nda dré àma ki tábhí mudrí-dri-rì dhi ki tizo.

⁹ Amvolásà dhi, àma ki tábhí ì dré lovó kònzi bhàzo àyi ki tùgumvá Yòséfa rú gò, ì dré akódhi ni lagízó adrélé màràbà ro bvò Èzèpètò àdhya na. Di, Gíká tá ína tùmání akódhi be gò, ¹⁰ dré akódhi ni apázó akódhi ni kizà títi i lésè. Tàko ko, fè tá tógyá akódhi dré, akódhi ni tà 'òzo adrélé dóro Fàráwò, ópí kàdrì Èzèpètò drìle dhi m̄lèsè. Di Fàráwò nda dré Yòséfa ni bhàzo adrélé ópí ro í bvó Èzèpètò drìle, ìndì tà títi àyi dzó kàdrì na dhi i drìle.

¹¹ Gò kàràbhò dré dhèzo bvò wáyi Èzèpètò àdhya 'ásè, ìndì Kàránà àdhya 'ásè. Kizà tá kàdrì lavulé gò, àma ki tábhí ì dré kitswázó mányàngá kisú bwà ko. ¹² Di Yàkóbhò kòyi ngánò tá Èzèpètò na be dhi dre dhi, dré àma ki tábhí ki mùzo lile kònàle vésè ni àlo sè. ¹³ Di vésè ni rì sè dhi, Yòséfa dré àyi 'òzo àyi adrúpi nda ì dré nile gò, Yòséfa ni sùrú tadházó Fàráwò dré. ¹⁴ Gò Yòséfa dré mómí mùzo lile àyi atá Yàkóbhò ki adrì àyi sùrú íbe títi. Àyi nda i tá mómí nyadhi-na-dri-mudrí-dri-nzi. ¹⁵ Di Yàkóbhò ì dré lizo àma ki tábhí íbe Èzèpètò na gò, ì dré todràzo kònàle. ¹⁶ Bvóá dhi, àyi ki àbvò ki dòzo lizo bhàá mógó àlo Sikémè le dhi na. Abàràma gi tá mógó nda làfa sè Emórà ni ànzi i drígá.

¹⁷ Lókyá Gíká dré tá adrérà'a 'òle tà í dré tá lazilé Abàràma dré dhi ni 'o dhi 'á dhi, mómíyá àmakya ì lizó tá zyandre ró Èzèpètò na. ¹⁸ Gò ópí kàdrì àzya Yòséfa ni tà nilepi ko dhi dré ngàzo adrélé òpì nya Èzèpètò dri. ¹⁹ Akódhi nda dré àma ki sùrú ki litízó, àma ki tábhí ki m̄ pfozo, àyi ki 'òzo àyi ki ànzi kùrí ki labhé tayílé, ì kòtodraró be dhi bvó.

²⁰ Di lókyá nda sè dhi, Mósè ni tizo. Akódhi ni tà avé tá Gíká m̄lèsè tò. A dré akódhi ni likízó atá ni ni dzó na mbă na. ²¹ Di à kòlabhé akódhi tayílé dre dhi, Fàráwò ni zapi dré akódhi ni kisúzó gò, dòzoá likilé àyi tándi ni mvá ro. ²² Gò Mósè nda ni tadházó tógyá wáyi Èzèpètò kya sè gò, dré mbàzo atsálé r̄nyi ró kúlí tàma sè ìndì tà 'òma sè.

* **7:3** 7:3 A kònò Kìdhoma 12:1. † **7:7** 7:7 A kònò Kìdhoma 15:13-14. ‡ **7:8** 7:8 Tà Gíká dré tá bhàle ru yìzo Abàràma be tazoá dhi, ì kòlwà àyi ki ànziàgo i títi kònìdhi adrè tá tadhá dhi, àyi tá Gíká ni sùrú 'i káyà dhi.

²³ Mósè ni kóná kòtsa nyadhi-rĩ dre dhi, dré kisùzoá dhi, í ni lí áyi adrúpi Ìsèrélè ànzi ki no. ²⁴ Gò dré Èzèpétò agó àlo dhi ni nòzo adrérà'a Ìsèrélè mvá àlo dhi ni mĩ pfo. Di dré fizo dhya adrélé mĩ pfòle nda ni tàrà ga gò, Èzèpétò agó nda ni pfùzo dràle. ²⁵ Mósè adrè tá ína kisùá dhi, áyi adrúpi Ìsèrélè ànzi ki tá nĩa tàle dhi, Giká amù i kitswálé àyi ki apá dhi be. Di, ì nĩ tá àyikya tà nda ko. ²⁶ Kítú bvoá dhi sè dhi, Mósè dré tsàzo Ìsèrélè ànzi rĩ dhi ki kisú adrérà'a ru pfu. Lè tá àyi ki 'òle ru amú tódhyá àyi kòfalésè gò, dré tàzoá àyi dré dhi: <Áma arúpi i, àmi kó adrúpi i ró dhi, mĩ adrè di àmikya ru 'o kònze àdho tà sè?> ²⁷ Di, dhya adrélépi tá áyi adrúpi ni mĩ pfo dhi dré ína Mósè ni gbòzo, tàzoá dhi: <Adhi bhà mĩ adrélé ópí ro ìndì tàbvó tàlepi ró àma drìle dhi nì?> ²⁸ Mí adrè mína áma le pfùle dràle, ngóro mí dré Èzèpétò agó kònàdhi ni pfùle dràle agyá dhi tĩni?§ ²⁹ Mósè kòyi kúlí nda dre dhi, dré lapázó bvò nda lésè, lile atsálé móndí twá ro bvò Màyànà àdhya na. Gò dré ànziàgo rĩ dhi ki tizo kònale.

³⁰ Kóná nyadhi-rĩ àmvolésè dhi, ángéló àlo dhi dré agázó Mósè kandrá fanzì adrélépi tá kòle àtsi ró dhi na, duku ànyi kóngó Sínáyì àdhya làga dhi na. ³¹ Di Mósè kònò tà nda dre dhi, akódhi ni líndrí dré gazo bhwábhwa ngá dré adrélé nòle nda ni tà sè. Dré tá adrérà'a áyi kisí ànyi ngá nda ni no dhi 'á dhi, dré Mírì ni kúlí yizo tàá dhi: ³² <Ma Giká àmi tábhí kya 'i, Giká Abàràrà àdhya, Ísákà àdhya ìndì Yàkóbhò àdhya 'i.> Mósè dré ngazo adrélé lyàle gò, dré gòzo ngá nda ni tabhì nòle ko tirì dré. ³³ Di Mírì dré tàzoá drá dhi: <Mí tuvù àmi kámókà i mí pásè. Tàko ko, àrà mí dré adrézó àmi totó 'á kòndhi, àrà lólo dhi 'i. ³⁴ Má nò kizà áma móndyá ì dré adrélé nyàle Èzèpétò na dhi, àyi ki tongotongo ki yizo dre. Di má así kitswálé àyi ki apá dhi bvó. Mí alì di nyànomvá, má kòmùró mĩ lile Èzèpétò na.>*

³⁵ Mósè kòdhi, dhya Ìsèrélè ànzi ì dré tá gàle tàzoá drá dhi, <Adhi bhà mĩ adrélé ópí ro ìndì tàbvó tàlepi ró àma drìle dhi nì?> nda 'i. Di, Giká mù tá ína akódhi nda adrélé àyi ki ópí ro ìndì àyi ki apálépi ró dhi kòdhya. Mù tá akódhi ángéló agálépi akódhi kandrá fanzì adrélépi tá kòle dhi na dhi sè. ³⁶ Di Mósè nda adrì tá Ìsèrélè ànzi i apfòzo àyi íbe Èzèpétò lésè dhi nì. 'O tá tà líndrìga ró adrèbhá tá Giká ni rìnyí tadhá dhi i Èzèpétò na, yìandre Kika mìle, ìndì duku na kóná nyadhi-rĩ.†

³⁷ Mósè kòdhi, dhya tá tàlepi Ìsèrélè ànzi i dré dhi, <Giká ni pròfètà àlo má tĩni dhi ni 'o apfòle àmi ki tàndì ki sùrú lésè amùle àmi dré> nda 'i.‡ ³⁸ Akódhi nda tá túmánì àma ki móndyá ru kimóbhá duku na dhi íbe. Totó tá i àma ki tábhí ki kòfalé 'á, ángéló adrélépi tà ta í be kóngó Sínáyì àdhya drìna dhi be. Kisú tá kúlí lídrì àdhya i gò, kúlí nda ki longózó tayílé àma dré.

³⁹ Di, àma ki tábhí nda ì lè tá àyikya akódhi ni kúlí ka'ile 'òle ko. Be ró dhi, ì gá tá àyikya akódhi. Ayi ki togó na dhi, ì lè tá gòle Èzèpétò na. ⁴⁰ Gò ì dré tàzoá Arónà dré dhi: <Mí ledé àma dré giká kitswábhá àma ki drì ko dhi i wà. Angyá ko, kàdré ína Mósè àma ki adrìlepi apfòle Èzèpétò lésè kòdhi ni tà sè dhi, mà nĩ ngalè àdho tà 'o akódhi nì ya dhi ko.> ⁴¹ Di ì dré tí ngbòlò líndrí ledézó, ngá fèzo drá mòbòmà ro gò, gwányá 'òzo lenzézó ngá líndrí ì dré tá ledélé àyi ki drìgá sè nda ni tà sè. ⁴² Di, Giká dré ína àmvò alázó àyi rú gò, àyi ki tayízó adrélé líndrì fe bhìbhínyà bhù na dhi i dré, ngóro tisìle búkù pròfètà kya na dhi tĩni:

§ 7:28 7:28 A kònò Pfòma 2:14. * 7:34 7:34 A kònò Pfòma 3:5-10. † 7:36 7:36 A kònò Pfòma 7:3; 14:21; Ngá nàma 14:33. ‡ 7:37 7:37 A kònò Dùtèrònómè 18:15, 18.

«Isèrèlè ànzì nì ì, mì alì tá tsì kà'wá pfùle dhi kì afè má dré mòbòmà àruka ìbe,

mì dré tá adrérà'a duku na kóná nyadhi-rì dhi 'á dhi 'í?

⁴³ Kóko! Mì todó tá àmìkya ngá líndrí mì dré tá ledéle kitswázó líndrí fe drá dhi ì kòdhya:

wémà Mòlókò àdhyà ì bhìbhínyà líndrí àmì kì gìká Ràyífánà àdhyà be. §

Di ásà dhi, má nì àmì kì mu adrélé móndí twá ì ró

bvò Bàbìlónà àmvona dhi na. >*

⁴⁴ Ama kì tábhí nda ì todó tá kpà tàbèrènákolò adrélépi Gìká nì adrema nì tà tadhá dhi duku 'ásè. A ledé tá tàbèrènákolò nda lású be ngóro Gìká dré tá tàle Mósè dré dhi tìni, ìndì ngá líndrí dré tá tadhále drá dhi tìni. ⁴⁵ A kòtayí tàbèrènákolò nda àma kì tábhí ì dré Yòsúwà be dre dhi, àyi nda ì dré dòzoá lizo ába bvò sùrú twá Gìká dré dròle àyi kandrásè dhi kya na. Gò tàbèrènákolò nda dré adrézó bvò nda lé tsàle ópí Dàwídì nì lókyá 'á.

⁴⁶ Dàwídì nda nì tà tá dóro Gìká mìlèsè gò, dré Gìká nì ti lizizó, kòtayíró ì dzó kàdrì si Gìká Yàkòbhò àdhyà dré. † ⁴⁷ Di, Dàwídì nì mvá Sòlòmónò dré ìna dzó kàdrì nda nì sizo drá nì. ⁴⁸ Di, Gìká kurú na bhù na dhi adré ìna adrélé dzó móndí ì dré adrélé síle dhi ì 'ásè ko. Ngóro pròfétà dré adrélé tàle dhi tìni:

⁴⁹ «Mírì tà dhi: Bhù àrà má dré adrézó lírìlé adrélé òpì nya 'á dhi 'ì,

ìndì bvò àrà má dré adrézó áma pá bha dríá dhi 'ì.

Mì nì dì dzó kárà be ngìni dhi nì si má dré kòdhya?

Àrà má dré dra lovózó lána dhi nì adré ángolé?

⁵⁰ Ama dríga ledé ngá kòdhi ì títí nì ko? ‡

⁵¹ Amì àmì kì togó 'obhá tombálé, ìndì àmì kì bíbhále tabhóbhá adrézó lígìlé Gìká rú nì ì, àmì ngóro àmì kì tábhí nda ì tìni: Mì adré ngbú adrélé Tírì Lólo nì kúlì kayikayi! ⁵² Pròfétà àlo àmì kì tábhí ì dré mì pfòle ko dhi tsì be? † tupfú tá ndìndì pròfétà adrèbhá tá Dhyà gyägya dhi nì alìma nì tà longó dhi ì todràle. Di nyànomvá dhi, mì lefè àmìkya akódhi nda kàribhá ì dríga gò, mì dré akódhi nì pfùzo dràle. ⁵³ Mì kisú tá Gìká nì tátírítrí kúlì dré longolé ángéle ì tí dhi gò, mì dré àmìkya tà tátírítrí kúlì nda dré adrélé tàle dhi kì ka'izo 'òle ko!»

A lebhé Sètèfánò dràle kírà sè

⁵⁴ Bhàgo kàdrì nda ì kòyi tà nda ì dre dhi, àyi kì togó dré aswázó Sètèfánò rú gò, ì dré adrézó síkálándrà tsi bvóá. ⁵⁵ Di, Sètèfánò gàlepi Tírì Lólo sè nda dré ìna mì tingázó kurú na bhù na Gìká nì mìlantzìlanzi no, ìndì Yésu nì no adrérà'a áyi totó Gìká nì dríagó lésè. ⁵⁶ Dré tàzoá dhi: «Mì nò rè ká! Má adré nòá dhi, bhù lanzi ru dre. Di má adré Móndí nì Mv́a nì no adrérà'a áyi totó Gìká nì dríagó lésè!»

⁵⁷ † kòyi tà nda sè dhi, ì dré àyi kì bíbhále tabhózó gò, tetrézó kúlì 'u'ù sè. Di ì dré dhèzo Sètèfánò dri, ⁵⁸ akódhi nì se pfòzo ába bhàandre 'ásè kivi na gò, ì dré kidhózó adrélé akódhi nì lebhé kírà sè. Di akódhi nì asikìbhá nda ì tuvù tá àyi kì kítá kidhì àdhyà ì lebhélé kàdhúra àlo rú zìle Sàwúlò dhi pá. § ⁵⁹ † dré tá adrérà'a Sètèfánò nì lebhé dhi 'á dhi, adré tá liyìlé Mírì rú adrézó tàá dhi: «Mírì Yésu, mí do áma lídrì wà!» ⁶⁰ Di dré dhèzo áyi

§ 7:43 7:43 Mòlókò ìndì Ràyífánà kòni ì tá gìká tàko móndí sùrú twá ro dhi ì dré adrélé líndrí bhàle dhi 'ì. * 7:43 7:43 A kònò Amósà 5:25-27. † 7:46 7:46 Wáràgà àruka Gìká nì kúlì tisizo àyi dri dhi ì léna dhi, à adré kúlì kòni kì kisú kònwa: «kòtayíró ì dzó kàdrì si Yàkòbhò nì ànzì ì dré». ‡ 7:50 7:50 A kònò Esáyà 66:1-2. § 7:58 7:58 Sàwúlò kònìdhi, dhyà dra rú zìle amvútú Pólò dhi 'ì.

kórókó tífi gò, yòzoá dhi: «Mírì, mí bhà tàkonzì kònìdhi àyi dri ko.» Kòtà tà nda dre dhi, dré dràzo.

8

¹ Di Sàwúlò nda ka'ì tá kpà dhi, à kòpfu Sètèfánò dràle wà dhi 'í.

A pfo mónyá Ekèlézyà le dhi ki mì lavulé

Kidhólé kítú nda sè dhi, à dré kidhózó adrélé mónyá Ekèlézyà Yèrúsalmà àdhya lé dhi ki mì pfo lavulé. Di àyi tífi nda ì dré lapázó ayìbe bvò Yùdáyà àdhya 'ásè ìndì Sàmàríyà àdhya 'ásè. Tayí tá ngbà 'í àpóstolò ì Yèrúsalmà 'a kòdhya. ² Ago àruka adrèbhá tá tròle Gíkà ni tà rú dhi ì dré Sètèfánò ni àbvò dòzo, lizo síá. Gò ì dré akódhi ni ngòzo tà tàndì ró.

³ Di, Sàwúlò ro dhi, dré ína àyi fèzo kitswálé Ekèlézyà ni tà pfu. Adré tá tatsilé Yésu ni ka'ìbhá ki ndabe dzó àlo àlo ì 'ásè, adrézó àgo ki turú tòkó íbe, adrézó àyi ki 'o lebhélé bádzó na.

Filípò longó Rúbí Tani Sàmàríyà na

⁴ Mónyá ka'ìbhá ayìbhá nda ì adré tá Rúbí Tani longó àrà tífi ì dré adrézó lavulé dhi ì 'ásè. ⁵ Di Filípò lì tá ína bhàandre àlo bvò Sàmàríyà àdhya lé dhi na gò, kidhólé adrélé Mèsíyà ni tà longó mómí ì dré kònàle. ⁶ Mónyá zyandre nda ì kòyi tà Filípò dré adrélé tàle dhi ì, ìndì ì kònò tà línríga ró dré adrélé 'òle dhi ì dre dhi, ì dré adrézó bíbhále ga akódhi ni kúlí yi lovó sè. ⁷ Tírí kònzi bí dhi ì adré tá topfòle mómí ì lésè tetrébe. Mómí bí mèrèkpe ro, ìndì pá be àbvò ro dhi ì adré tá kpà adrélé. ⁸ Tà nda sè dhi, arí adré tá gàle bhàandre nda léna bí.

Simónà kódzógó ro dhi ka'ì Yésu

⁹ Bhàandre nda 'á dhi, agó àlo rú be Simónà dhi adré tá lánrí ndrì lókyá be vwàvwà ro, adrézó mónyá tífi Sàmàríyà le dhi ki línrí tígá. Adré tá tàá dhi, ì ína mómí kàdrì 'i. ¹⁰ Mónyá tífi kidhólé àyi tàko ì rú tsàle àyi kàdrìkàdrì ì rú dhi ì adré tá akódhi ni yi lovó sè, adrézó tàá dhi: «Dhya kòdhi, rìnyí angálépi Gíkà vélésè rú zìle <Rìnyí kàdrì> dhi 'i.» ¹¹ Ì adré tá tròle akódhi rú, dré tá adrélé àyi ki línrí tígá àyi lánrí tà sè lókyá be vwàvwà ro dhi sè. ¹² Di, ì kòyi Rúbí Tani Filípò dré adrélé longólé Gíkà ni Opì ni tà dri ìndì Yésu Krísto ni tà dri dhi dre dhi, àyi àgo ró ìndì tòko ró dhi ì dré Rúbí nda ni ka'ìzo gò, ì dré bàtísimò dòzo. ¹³ Simónà ni tàndì dré kpà ka'ìzoá gò, bàtísimò dòzo. Dré ngàzo adrélé tròle Filípò rú, adrézó tà kàdrì línríga ró dré adrélé 'òle dhi ki no gò, akódhi ni línrí dré adrézó gàle ásà.

¹⁴ Apóstolò Yèrúsalmà na dhi ì kòyi tàle dhi, mónyá Sàmàríyà le dhi ì ka'ì tá Gíkà ni kúlí dhi dre dhi, ì dré Pètèró ki amùzo Yòwànì be àyi vélé.

¹⁵ Ayì nda ì kàtsá dre dhi, ì dré tà zìzo Gíkà tí mónyá ka'ìbhá nda ì dré, ì kòkisúró Tírí Lólo be dhi bvò. ¹⁶ Tàko ko, Tírí Lólo nda asó tá rè dhu àyi ko. Ì kisú tá ngbà 'í bàtísimò Mírì Yésu ni rú sè dhi kòdhya. ¹⁷ Di Pètèró ì Yòwànì be dhi ì dré drígá bhàzo àyi àlo àlo tífi nda ì dri gò, ì dré Tírí Lólo kisúzó.

¹⁸ Di Simónà nda kònò, mómí ì adré tá Tírí Lólo kisú àpóstolò ki drígá bhàma àyi dri dhi sè dhi dre dhi, dré làfa lèzo fèle Pètèró ì dré Yòwànì be, ¹⁹ tàzoá dhi: «Mì afè kókpà rìnyí kòdhi má dré wà, kitswálé dhya ángùdhi má dré dra drígá bhàzo dríá dhi kòkisúró Tírí Lólo be dhi bvò.» ²⁰ Di, Pètèró logó drá dhi: «Mí kòdrà tùmání ámi làfa be! Tàko ko, mí kisú tá

mína dhi, mí ni tá tà Gíká dré adrélé afèle àngyá dhi ni gi làfa sè. ²¹ Mi tà àko Gíká ni àzì kòdhi léna, ámi togó dré adrélé gyăgya Gíká kandrá ko dhi sè. ²² Lè mí kòladzá di ámi togó tà kònzì mí dré kisùle 'òle kòdhi ni tà sè. Mí zi kpà tà Mírì tí, kòtrìró ámi tà kònzì nda be dhi bvó. ²³ Tàko ko, má nò dhi, ámi togó ga tà kùdzì sè bǐ, ìndì mí móndí 'ìle tàkonzì sè dhi 'i.» ²⁴ Di Símónà logó dhi: «Ámi ki tàndi, mì kòzi tà Mírì tí má dré àmi, tà mì dré tàle kòdhi ki àlo kàtsáró má rú ko dhi bvó.»

²⁵ Amvolásà dhi, Péteró i Yòwànì be dhi ì dré Mírì Yésu ni tà ì dré nòle ìndì ì dré yìle dhi ki longózó, akódhi ni kúlí tadházó mónnyá kònale dhi ì dré. Gò ì dré gòzo gòle Yèrúsalmà na, Rúbí Tani longóbe bhà bǐ Sàmàríyà kya ì 'ásè.

Filípò longó Rúbí Tani Ètìyòpíyà agó àlo dhi dré

²⁶ Amvolásà dhi, ángéló Mírì àdhyà dré tàzoá Fílípò dré dhi: «Mí nga lèlè tàbhu na láti silepi Yèrúsalmà lésè lèlè Gázà na duku 'ásè dhi 'ásè.» ²⁷ Di Fílípò dré ngàzo lèlè. Láti 'á dhi, ì dré drè sǐzo Ètìyòpíyà agó àlo dhi be. Akódhi nda tá ùníkì 'i, ìndì móndí kàdrì Kàndákè, Ètìyòpíyà ki ópí kàdrì tòko ró dhi zàle, adrélépi làfa ni ni líkí tídí dhi 'i.* Akódhi lè tá Yèrúsalmà na kitswálé Gíká ni lindrì bha. ²⁸ Dré tá adrérà'a nzìle dhi 'á dhi, lírí tá áyi tàmbírì dònjí dré adrélé sèle nì dhi na, adrélé búkù pròfétà Èsáyà àdhyà ni na kúlí be drádra. ²⁹ Gò Tírì Lólo dré tàzoá Fílípò dré dhi: «Mí kisí mí ànyì tàmbírì kòdhi làga, mì kòlìró túmánì agó kòdhi be.» ³⁰ Di Fílípò dré ràzo tsàle ànyì tàmbírì nda làga gò, agó nda ni yi adrérà'a búkù pròfétà Èsáyà àdhyà ni na. Dré lizízóá tíá dhi: «Mí nǐ tà mí dré adrélé nàle kòdhi ni àndu be?»

³¹ Di agó nda logó dhi: «Má ni kitswá nǐá ngìni dhya àlo kòngi àndu ni má dré ko dhi?» Di dré Fílípò ni zìzo mbàle lírìlé í làga tàmbírì na. ³² Tà Gíká ni Kúlí na dré tá adrélé nàle dhi tá tà kòndhi 'i:

«À drè tá akódhi ànzýà gà à dré adrélé kábilígyà se lizo ába àrà adrézó líá dhi na dhi tǐni.

Ngóro kábilígyà mvá dré adrélé kíri dhya adrélépi áyi bhí re dhi kandrá dhi tǐni dhi, akódhi nǐ ti ko.

³³ A nò tá akódhi móndí tàko ró gò, akódhi ni tàbvó tàzo gyăgya ko.

Adhi ni kitswá akódhi ni ànzimvá ki tà tídí dhi nì? Tàko ko, à tingá akódhi ni lídrì bvò drèsè dre.»†

³⁴ Gò Ètìyòpíyà agó nda dré lizízóá Fílípò tí dhi: «Mí tà rè má dré ká: Pròfétà kòdhi adrè àdhi ni tà ta kòdhya? Adré áyi tàndi ni tà ta, kó ngalè móndí àzya ni tà ta kòdhya?» ³⁵ Di kidhólé tà dré tá adrélé nàle nda rú dhi, Fílípò dré Rúbí Tani Yésu ni tà dri dhi ni longózó drá.

³⁶ Ì dré tá adrérà'a lèlè láti 'ásè dhi 'á dhi, ì dré tsàzo ànyì àrà àlo yǐ be dhi làga. Di Ètìyòpíyà agó nda dré tàzoá dhi: «Mí nò rè ká! Yǐ kó be kòdhi dhi, tà má dré kitswázó bátisimò do bwà ko dhi àdho tà 'i?» [³⁷ #] ³⁸ Di dré tàzoá dhi, à kòkíkì tàmbírì. Gò Fílípò ì agó nda be dhi ì dré sizo fìle yǐ na gò, Fílípò dré bátisimò fèzo drá. ³⁹ Di ì kàpfò yǐ nda lésè dre dhi, Mírì ni Tírì dré ndirì Fílípò ni dòzo. Ètìyòpíyà agó nda gò vélé akódhi ni no ko. Di dré gòzo adrélé lèlè lenzébe. ⁴⁰ Di Fílípò ro dhi, dré gòzo áyi kisú bhàandre

* **8:27** 8:27 «Ùníkì» kòndhi, agó angíle kitswálé ópí kàdrì ni àzì 'o dhi 'i. † **8:33** 8:33 A kònò Èsáyà 53:7-8. ‡ **8:37** 8:37 Wárágà Gíká ni Kúlí tǐsizo áyi dri drìdrì dhi ì léna dhi, à adrè kúlí kòni ki kisú kònwa ko: [Fílípò tà drá dhi: «Mí kòka'ì ámi togó wáyi sè dhi, mí ni kitswá bátisimò do.» Di agó nda logó dhi: «Má adrè ka'íá dhi, Yésu Krìsto Gíká ni Mvágó 'i.»]

ru zìle Azótò dhi na. Di dré ngàzo láti do lizo Kàyisàriyà na, Rúbí Tani longóbe bhàandre àlo àlo títi dhi i 'ásè.

9

Sàwùlò ladzá àyi togó Yésu ni ka'i

(A kònò kpà Tà 'òle dhi i 22:6-16; 26:12-18)

¹ Lókyá nda kònàdhi sè dhi, Sàwùlò gò ína adrélé lalíle Mírì Yésu ni ka'ìbhá i bvó, adrézó dràdrà kúlí ta àyi kì tà sè. Di dré ngàzo lile kòwánà kì kàdrì véna ² akódhi ni lizi, kòtisìró wárágà i Yúdà ànzi kì lísámbò dzó kì kàdrì Dàmàsékè na dhi i dré, í kònì tsa móndí àgo ró ìndì tòko ró adrèbhá Yésu ni láti lebè dhi kì kisú dhi, í kòturúró àyi agòzo àyi íbe Yèrúsalémà le be dhi bvó.

³ Di dré tá adrérà'a láti 'á, adrélé tsàle ànyi Dàmàsékè làga dhi 'á dhi, ngádra bhù lésè dhi dré kòzo ngbõ ró ngá kazá akódhi làgàsè kúru. ⁴ Di dré dhèzo kìnì mi gò, kúlí yi tàrà'a í dré dhi: «Sàwùlò, Sàwùlò, mí adrè áma mǐ pfo àdho tà sè?» ⁵ Sàwùlò lizi dhi: «Mírì, mǐ àdhi 'i?» Di kúlí nda logó drá dhi: «Ma Yésu mí dré mína adrélé mǐ pfole dhi 'i. ⁶ Di mí nga file bhàandre na. Kònàle dhi, à ni tà kitswálépi mí dré dra 'òle dhi ni ta mí dré.»

⁷ Mòndyá adrèbhá tá atsí to túmání Sàwùlò be dhi ì kíkí tá àyi, adrélé tà nda ni no síbhálé be ngbo. Ý yi tá kúlí nda 'í, di, ì nò àyikya dhya àlo ko. ⁸ Gò Sàwùlò dré ngàzo kìnì misè. Di, dré mǐ nzizo dhi, kitswá tá ína ngá no bwà ko. Di à dré akódhi ni drígá ruzo, akódhi ni sèzo fizo ába Dàmàsékè na. ⁹ Gò dré adrézó kònàle kítú na ngá no àko ró, ngá nya àko ró ìndì ngá mvu àko ró.

¹⁰ Dàmàsékè na dhi, Yésu ni ka'ilepi àlo rú be Anànyà dhi tá be. Di ngá dré agázó akódhi mi toróbí tìni gò, Mírì dré tàzoá drá dhi: «Anànyà!» Akódhi logó dhi: «Mírì, ma kònìdhi.» ¹¹ Di Mírì tà drá dhi: «Mí nga lile láti andre rú zìle Pyà dhi na, agó àlo rú be Yúdàsì dhi bhàna. Kònàle dhi, mí lizi agó rú zìle Sàwùlò angalépi Tàrusò lésè dhi ni tà. Akódhi nda adrè tà zi má tí lókyá kònìdhi sè. ¹² Ngá agá akódhi mi toróbí tìni gò, dré agó àlo rú be Anànyà dhi ni nòzo firà'a drígá bha í dri, í kògòró ngá no be dhi bvó.» ¹³ Di, Anànyà logó dhi: «Mírì, má yi móndí bí dhi i tí tà kònzì títi agó kòdhi dré 'òle ámi móndyá lólo Yèrúsalémà na dhi i rú dhi i 'í. ¹⁴ Atsá kpà kònwa rǐnyí í dré kisulé kòwánà kàdrì i véna dhi be, kitswálé móndyá títi adrèbhá ámi zi àyi kì Mírì ro dhi kì turú dhi bvó.» ¹⁵ Di, Mírì tà Anànyà dré dhi: «Mí lì! Tàko ko, agó kòdhi dhya má dré zìle adrélé áma àzì 'o dhi 'i. A ni lí áma tà longó móndyá sùrú twá ro dhi i dré, àyi kì ópí i dré, ìndì Ìsèrélè ànzi i dré. ¹⁶ Má ni kizà kàdrì kitswálépi dré dra nyàle áma tà sè dhi ni tadhá drá.»

¹⁷ Gò Anànyà dré lizo file Sàwùlò ni kisú dzó nda na. Dré drígá bhàzo akódhi dri, tàzoá dhi: «Áma adrúpi Sàwùlò, Mírì Yésu agalépi mí kandra láti bhálé dhi amù ma nì, mí kògòró ngá no, ìndì mí kògaró Tirí Lólo sè be dhi bvó.» ¹⁸ Gbǎ kòdhwa, ngá ngóró kosyá kobhó tìni dhi dré adhézo Sàwùlò mǐlèsè gò, dré gòzo adrélé ngá no. Di dré ngàzo bàtisimò do. ¹⁹ Bvóá dhi, dré ngá nyàzo gò, gòzo rǐnyí kisú.

Sàwùlò longó Rúbí Tani Dàmàsékè na

Gò Sàwùlò dré adrézó Yésu ni ka'ìbhá Dàmàsékè le dhi i véna lókyá be vwàvwà ro tsà. ²⁰ Gbǎ lókyá nda sè dhi, dré ngàzo adrélé Yésu ni tà longó Yúdà ànzi kì lísámbò dzó i 'ásè, adrézó tadhá dhi, Yésu nda Gíká ni

Mváagó 'i káyà dhi. ²¹ Mòndyá tíí adrébhá akódhi ni yi dhi ki líndrí adré tá gàle bhwàbhwa gò, ì dré adrézó lizíá àyi kòfalésè dhi: «Agó kòdhi tsì dhya adrélépi tá mòndyá adrébhá Yésu kòdhi ni ka'í Yèrúsalémà na dhi ki mī pfo lavulé dhi 'i ko? Atsá kònwa kitswálé àyi nda ki turú lizo àyi íbe kòwánà kàdrì ì véna ko?» ²² Di, Sàwúlò adré tá ína atsálé rinyi ró adrélé lile drìdrì. Adré tá tadhá ngádra 'á dhi, Yésu Mèsíyà 'i káyà dhi gò, Yúdà ànzi Dàmàsékè le dhi ì dré kitswázó kúlí logó tíá bwà ko.

²³ Lókyá kòlavú vwàle dre dhi, Yúdà ànzi nda ì dré ngàzo ru yi kitswázó Sàwúlò ni pfu dràle dhi bvó. ²⁴ Di, Sàwúlò dré ína tà nda ni yìzo. Kítú vésè ìndì ngátsi vésè dhi, ì adré tá rìle akódhi bvó bhàandre nda ni zèribàti ì 'àsè, kitswálé akódhi ni pfu dràle. ²⁵ Di ngátsi àlo sè dhi, akódhi ni lebèbhá ì dré akódhi ni bhàzo kánzì na gò, akódhi ni tirízó zèribà drìsè kivi na gò, dré lapázó.

Sàwúlò tsa Yèrúsalémà na

²⁶ Gò Sàwúlò dré lizo Yèrúsalémà na. Kòtsa dre dhi, dré àyi tabhizo amulé Yésu ni ka'ìbhá íbe. Di, àyi tíí nda ì adré tá àyikya akódhi ni ro. Tàko ko, ì ka'í tá ko tàle dhi, akódhi atsá Yésu ni ka'ìlepi ró bàti dhi. ²⁷ Di, Bàrànbà dré ína akódhi ni drizo lizo ába àpóstolò ì véna. Gò dré Sàwúlò nò tá Mírì Yésu láti 'á, ìndì Mírì tà tá tà akódhi dré ngíni ya dhi ki titízó àyi dré. Dré kpà Sàwúlò longó tá Yésu ni tà tirì àko Dàmàsékè na ngíni ya dhi ni titízó. ²⁸ Di ì dré Sàwúlò ni ka'izo dòle adrélé túmání àyi íbe. Akódhi adré tá tatsíle Yèrúsalémà 'àsè, Mírì ni tà longóbe tirì àko. ²⁹ Adré tá kpà tà ta ìndì tà kayí Yúdà ànzi adrébhá Gírìkì ti ta dhi íbe. Di, àyi nda ì dré ngàzo adrélé láti nda kitswázó akódhi ni pfu dràle. ³⁰ Di Sàwúlò ni adrúpi Yésu ni ka'ìbhá dhi ì kòyi tà nda dre dhi, ì dré akódhi ni drizo lizo ába Kàyisàriyà na gò, mùzoá lile Tàrusò na.

³¹ Di Yésu ni ka'ìbhá tíí bvò Yúdáyà àdhya na, Gàliláyà àdhya na, ìndì Sàmàriyà àdhya na dhi ì tá tà kàdrìkàdrì íbe àyi kòfalé mómí àruka íbe. Gíkà adré tá àyi ki timbà àyi ki tà ka'íka'í na. Í adré tá lizólé, adrélé tà 'o Mírì ni ròma na, ìndì Tirí Lólo ni rinyi sè, adrézó lile ába drìdrì.

Pètèró 'o tà líndríga ró dhi ì Lídà na ìndì Yópè na

³² Pètèró dré tá adrérà'a tatsíle àrà twátwa ì 'àsè dhi 'á dhi, tsa tá Yésu ni ka'ìbhá bhàandre Lídà àdhya na dhi ki no. ³³ Kònàle dhi, dré agó àlo rú be Ayìnéyà, adrélépi pá be àbvò ro dhi ni kisúzó. Akódhi nda ayí tá lángá na kóná nzi-drì-na. ³⁴ Di Pètèró dré tàzoá drá dhi: «Ayìnéyà, Yésu Krísto tidrí mi dre! Mí nga ámi kíndri pa!» Gbã kòdhwa, akódhi nda dré ngàzo trà kuru. ³⁵ Di mómíyá tíí adrébhá tá Lídà le ìndì Sàrónà le dhi ì dré akódhi ni nòzo gò, ì dré àyi ki togó adzázó Mírì vélé.

³⁶ Anyi àrà nda làgana, bhàandre Yópè àdhya na dhi, tòkó àlo Yésu ni ka'ìlepi, rú be Tàbità dhi tá be. (Rú nda kòdhi adré leá tàle Gírìkì ti sè dhi «Dòrúkà».) Akódhi nda adré tá ngbú adrélé tà dóro 'o, adrézó kpà ngá fe lemerèbhá ì dré. ³⁷ Di lókyá nda sè dhi, dré dhèzo drà be gò, dré dràzo. Di akódhi ni rúbhá dzìzo gò, dòzoá bhàle dzó àlo dhi ni 'a kàle kurú na dhi na. ³⁸ Yópè nda ànyi Lídà làga. Di Yésu ni ka'ìbhá Yópè le dhi ì kòyi Pètèró tá Lídà na dhi dre dhi, ì dré àgo rì dhi ki mùzo akódhi ni ti lizí, tàzoá dhi: «Mí kàlì mbèlè àma vélé wà!»

³⁹ Di Pètèró dré ngàzo lile túmání àyi íbe. Kòtsa dre dhi, ì dré akódhi ni drizo mbàzo ába dzó 'a kàle kurú na nda na. Tàyítókó tíí dhi ì dré ngàzo

* **9:36** 9:36 Rú «Tàbità» Eberé ti sè kònìdhi, ìndì rú «Dòrúkà» Gírìkì ti sè kònìdhi, adré leá tàle dhi «lóbha».

àyi ki totó ànyi akódhi làgàsè adrélé àwó ngo, adrézó kítá twátwa Tàbítà nda dré tá dhìle dré rè dhu adrérà'a tùmání àyi íbe dhi 'á dhi ki tadhá drá. ⁴⁰ Gò Pétèró dré mónnyá títi nda ki 'òzo pfòle kivè na. Dré áyi kórókó tífizo, tà zìzo Gíká tí gò, áyi alázó àbvò nda véle tàá dhi: «Tàbítà, mí nga!» Dì akódhi nda dré mì nzìzo Pétèró ni no gò, ngàzo lírìlé. ⁴¹ Pétèró dré akódhi ni drígá rùzo gò, akódhi ni tingázó kuru. Dré Yésu ni ka'ìbhá ki azizó tàytòkò íbe, Tàbítà nda ni tadházó àyi dré lídrì ro. ⁴² Dì tà nda ni rúbí dré la'úzó bhàandre wáyi Yópè àdhya 'àsè gò, móndí zyandre dhi ì dré Mírì Yésu ni ka'izo. ⁴³ Gò Pétèró dré adrézó Yópè na lókyá be vwàvwà ro, agó àlo rú be Símónà, kíní nyìlepi dhi bhàna.

10

Kòrùnèlìyò zi Pétèró í bhàna

¹ Agó àlo rú be Kòrùnèlìyò dhi tá bhàandre Kàyisàriyà àdhya na. Akódhi nda tá Rómà ki sòdá adrélé zìle Itàliyà àdhya ró dhi ki kàdrì 'i.* ² Akódhi ì mónnyá títi akódhi ni dzó lé dhi íbe dhi, ì adré tá tròle Gíká ni tà rú, adrézó kpà akódhi ni ro. Adré tá ngá fe rà móndí lemerè ro dhi ì dré, adrézó kpà tà ta Gíká be landè àko ró. ³ Kítú àlo, ànyíànyi sàà na kítú rírì àmvolésè dhi sè dhi, ngá agá tá akódhi mi toróbí tìni. Akódhi nò ángéló àlo Gíká àdhya ngádra 'á afírà'a í véle, tàá í dré dhi: «Kòrùnèlìyò!» ⁴ Dì dré ángéló nda ni nòzo dhì tirì dré gò, lizizóá tí dhi: «Mírì, àdho tà 'i?» Ángéló nda logó drá dhi: «Tà mí dré zìle Gíká tí dhi ì tùmání ngá mí dré fèle lemerèbhá ì dré dhi íbe dhi ì mbà tsàle Gíká kandrà gò, akódhi dré ámi tà kisùzo. ⁵ Dì nyànómvá dhi, mí mù móndí lile Yópè na, agó rú be Símónà adrélé kpà rú zìle Pétèró dhi ni azí. ⁶ Akódhi nda adré ayilé kíní nyìlepi àlo rú be Símónà dhi bhàna, yìandre mìle.» ⁷ Dì ángéló tà tàlepi akódhi dré nda kòlì dre dhi, Kòrùnèlìyò dré áyi mārábà rì dhi ki azizó tùmání sòdá àlo adrélèpi tá tà 'o í dré, adrélèpi kpà tròle Gíká ni tà rú dhi be. ⁸ Dré tà títi lavúbhá nda ki tífizo àyi dré gò, àyi ki mùzo lile Yópè na.

Ngá agá Pétèró mi toróbí tìni

⁹ Kítú bvoá dhi sè, ànyíànyi kítú rírì sè, dhya mùle nda ì dré tá adrérà'a láti 'á ànyi Yópè làga dhi 'á dhi, Pétèró dré mbàzo dzó drì be kpàkpà dhi drìna, adrélé tà ta Gíká be.† ¹⁰ Tàbirì dré akódhi ni 'òzo gò, dré adrézó ngá le nyàle. A dré tá adrérà'a ngá ladhí drá dhi 'á dhi, ngá dré afízó akódhi dri toróbí tìni. ¹¹ Akódhi dré nòzoá dhi, bhù lanzí ru dre gò, dré ngá ngóró kítá pìpì gú rùle ti ni su dhi ì 'àsè dhi tìni dhi ni nòzo adrérà'a asilé bvò dri. ¹² Kítá nda na dhi tá kà'wá pá be su dhi ki kárà twátwa dhi ì, tùmání kà'wá adrébhá àyi ki se agátì sè dhi ki kárà twátwa dhi íbe, ìndì àrí ki kárà twátwa dhi íbe. ¹³ Gò kúlì àlo dhi dré tàzoá drá dhi: «Pétèró, mí nga àyi ki tupfú nyàle!» ¹⁴ Dì, Pétèró logó dhi: «Mírì, tàdzí ko! Tàko ko, má nya ngá ndì ró tatrítrí kúlì dré adrélé logalé dhi ki àlo tàdzí ko.»‡ ¹⁵ Dì kúlì nda dré gòzo tàá drá dhi: «Mí zi mína ngá Gíká dré temvéle dre dhi ndì ró ko.» ¹⁶ Tà nda dré ru 'òzo kònnìni vèsè be na gò, kítá nda ni dòzo bhù na.

¹⁷ Dì Pétèró ni drì dré abízó tà nda sè gò, dré adrézó lizíá í léna ngalé ngá í dré nòle nda adré tá leà tàle ngíni ya dhi. Gbă lókyá nda sè dhi, dhya Kòrùnèlìyò dré tá mùle nda ì dré Símónà ni bhà lizizó, atsázó dzó nda tí.

* **10:1** 10:1 Rómà ki sòdá ki kàdrì kòndhi tá sòdá ànyíànyi nyadhì-nzi dhi ì drìle. † **10:9** 10:9 Kínó lésè Isèrélè ànzì ki bvò na dhi, à adré tá dzó ki drì ledé kpàkpà, à kòkìswaró mbàle lírìlé lóvolé kònalè be dhi bvò. ‡ **10:14** 10:14 A kòno Lèvìtìkè 11:1-47; Ezèkyèlè 4:14.

18 Gò ì dré kúlí yòzo, lizízóá ngalè Símónà adrélé kpà rú zìle Pétèró dhi adré ayilé dzó nda na yà dhi.

19 Di Pétèró dré rè dhu adrèrà'a ngá í dré nòle nda ni tà kisù dhi 'á dhi, Tírí Lólo dré tazoá drá dhi: «Mí yi rè ká! Ago na dhi ì adré ámi nda. 20 Di mí nga síle àyi véna, mì kòlìró tùmáni àyi íbe tà kayí àko ró. Angyá ko, má mù àyi ma.» 21 Di Pétèró kòsi dzó nda drílèsè dre dhi, dré tazoá àgo nda ì dré dhi: «Ma kònìdhi dhya mì dré adrélé ndàle dhi 'i. Mì alì kònwa àdho tà sè?» 22 Di ì logó drá dhi: «Sòdá kì kàdrì rú be Kòrùnèlìyò dhi amù àma nì. Akódhi nda mómí gyágya, adrélépi Giká ni ro dhi 'i. Yúdà ànzi títi dhi ì adré akódhi ni rú ta dóro. Ángéló lólo Giká àdhya tà drá dhi, kòzi mì í bhàna ámi kúlí kì yìzo dhi bvó.» 23 Di Pétèró dré àyi kì azizó ayilé dzó nda lé.

Pétèró lè Kòrùnèlìyò bhàna

Drùbhì sè dhi, Pétèró ì dré ngàzo lile àyi íbe tùmáni Yésu ni ka'ìbhá àruka Yópè lésè dhi íbe. 24 Kítú bvóá dhi sè dhi, ì dré tsàzo Kàyìsàríyà na. Kòrùnèlìyò kimó tá áyi aró ì áyi arúpi kákà dhi íbe gò, ì dré adrézó àyi kì letè. 25 Di Pétèró dré tá adrèrà'a file bhà'álé nda na dhi 'á dhi, Kòrùnèlìyò dré alìzo adhélé akódhi pá, kitswálé akódhi ni lindrì bha. 26 Di, Pétèró dré ína akódhi ni tingázó, tazoá drá dhi: «Mí nga. Áma tàndi, ma kókpà mómí 'i mí tíni.» 27 Di Pétèró ì dré tà titízo akódhi be gò, dré fìzo mómíyá zyandre ru kimóbhá nda kì kisú dzó na. 28 Gò dré tazoá àyi dré dhi: «Ámi títi, mì nì tàle dhi, Yúdà ànzi kì tatrítrí kúlí adré ru sùma mómí sùrú twá ro dhi íbe dhi ni logá àyi dré dhi be. Tatrítrí kúlí nda adré kpà fìma àyi bhàna dhi ni logá. Di, Giká tadhá ína má dré dhi, má kòzi dhya àlo ndì ró yà, kò ngalè mómí temvéle ko dhi ró yà dhi ko. 29 Ásà dhi, mì dré áma azizó dhi, má alì ndiri tà kayí àko ró. Má adré di àmi kì lizí, mì azí ma àdho tà sè?»

30 Di Kòrùnèlìyò logó dhi: «Lavú dre kítú na, sàà na kítú rírì àmvolésè dhi sè dhi, má adré tá tà ta Giká be áma dzó kònìdhi 'á. Gbã kòdhwa, agó àlo kítá íbe lagulagu ró dhi dré agázó má kandrà, 31 tàá má dré dhi: «Kòrùnèlìyò, Giká yi tà mí dré zìle í tí dhi ì 'í. Tivì kpà ngá mí dré fèle lemerèbhá ì dré dhi ì ko. 32 Di mí mù mómí lile Yópè na, Símónà adrélé kpà rú zìle Pétèró dhi ni azí. Akódhi nda adré ayilé Símónà kíní nyìlepi dhi bhàna, yìandre mìle.» 33 Di gbã lókyá nda sè dhi, má dré mómí mùzo lile ámi azí. Mí 'o dóro alìzo. Di nyànomvá dhi, àma títi ni ì Giká kandrà, kitswálé tà títi Mírì dré tàle mí kòtà àma dré dhi kì yi.»

Pétèró longó Rúbí Tani mómí sùrú twá ro dhi ì dré

34 Gò Pétèró dré ngàzo tàá àyi dré dhi: «Nyànomvá dhi, má nì tàle dhi, Giká adré mómí kì no twátwa ko dhi be. 35 Be ró dhi, adré ína mómí sùrú títi ì lésè adrébhá áyi ro, adrébhá kpà tà gyágya 'o dhi kì ka'ì kòdhya. 36 Giká nda amù Rúbí Tani àma, Isèrèlè ànzi ì véle longózóá àma dré dhi, mà ni kitswá adrélé tà kìdrìkìdrì íbe àma kòfalé í be Yésu Krísto sè. Yésu Krísto nda mómíyá títi dhi kì Mírì 'i. 37 Ámi kì tàndi, mì nì tà títi ru 'obhá Yúdáyà na kìdhólé Gàlìláyà lésè, bàtìsimò Yòwànì dré tá longólé dhi àmvolésè dhi ì be. 38 Mì nì tàle dhi, Giká zì tá Yésu Nàzàrètà lésè nda gò, Tírí Lólo fèzo drá rìnyí be dhi be. Di Yésu nda dré tatsízo tà dóro 'obe ìndì mómíyá títi Dzàborò dré tá atólé í pálé dhi kì tìdrìbe. Tàko ko, Giká tá tùmáni akódhi be. 39 Áma dhya tà títi akódhi dré 'òle Yúdà ànzi kì bvó na ìndì Yèrúsalmà na nda kì nobhá mì sè dhi 'i. A tidí tá akódhi dràle fa kipakipa dri. 40 Di, kítú ni na sè dhi, Giká dré ína akódhi ni tingázó dràdrà lésè gò, akódhi ni 'òzo mómí ì dré nòle. 41 Mómíyá títi dhi ì nò tá akódhi

ko. Ngbà 'í àma Giká dré tá zìlè drìdrì kitswálé tà nda kì no dhi ì, mà nò akódhi àma. Akódhi nì ngàma dràdrà 'àsè dhi àmvolésè dhi, mà nya ngá ìndì mà mvu ngá tùmání akódhi be dhi àma. ⁴² Di akódhi lazí tà àma dri tàzoá dhi, mà kàdré àyi tà longó mómí ì dré adrézó tadhá dhi, ì dhya Giká dré bhàle adrélé mómíyá tíí lídrì ro ìndì dràbhá dre dhi kì tàbvó tàlèpi ró dhi 'ì. ⁴³ Pròfètà tíí dhi ì longó tá akódhi nì tà tàzoá dhi, Giká nì mómíyá tíí dra akódhi nì ka'ìbhá dhi kì tàkonzì tri akódhi nì rú sè.»[§]

Mómíyá sùrú twá ro dhi ì kisú Tírí Lólo

⁴⁴ Pètèró dré rè dhu adrérà'a tà nda kì ta dhi 'á dhi, Tírí Lólo dré asízó mómíyá tíí adrèbhá akódhi nì yi nda kì asó. ⁴⁵ Di mómíyá ka'ìbhá Yúdà ànzì ró alìbhá tá tùmání Pètèró be dhi ì kònò, Giká kutú tá kókpà Tírí Lólo mómíyá sùrú twá ro dhi ì dri dhi dre dhi, àyi kì líndrí dré gàzo bhwäbhwa. ⁴⁶ Tàko ko, ì yi tá àyi nda ì adrérà'a ti twátwa kì ta, adrézó Giká nì rú bha kùlè dhi 'í. Gò Pètèró dré tàzoá dhi: ⁴⁷ «Àdhi nì kitswá bàtìsimò dòma yí sè dhi nì logá mómíyá kòni ì dré dhi nì? Angyá ko, ì kisú àyikya Tírí Lólo àmakya tíni.» ⁴⁸ Di dré tàzoá dhi, à kòfè bàtìsimò àyi dré Yésu Krísto nì rú sè. Gò ì dré Pètèró nì ti lizízó, kàdréró dhu rè àyi véna lókyá tsà sè.

11

Pètèró ngí tà í dré 'òlè dhi kì àndu

¹ Gò àpóstolò ì mómíyá ka'ìbhá Yúdáyà na dhi ìbe dhi ì dré yìzoá tàlè dhi, mómíyá sùrú twá ro dhi ì kisú kókpà Giká nì kúlí dre. ² Di Pètèró kòlì tsàlè Yèrúsalmà na dre dhi, mómíyá ka'ìbhá Yúdà ànzì ró dhi ì dré dhèzo adrélé akódhi nì ndri, ³ adrézó tàá dhi: «Mí fí mína mómíyá lwàlè ko dhi ì bhàna gò, mí dré ngá nyàzo tùmání àyi ìbe!»

⁴ Di Pètèró dré ngàzo tà tíí lavúbhá nda kì tíí àyi dré m̀bhalé tí, tàzoá dhi: ⁵ «Má tá mána bhàandre Yópè àdhya na. Kítú àlo, má dré tá adrérà'a tà ta Giká be dhi 'á dhi, ngá dré afízó má dri toróbí tíni. Má nò tá ngá ngóro kítá pìpì gú rùlè ti nì su dhi ì 'àsè dhi tíni dhi adrérà'a asilé bhù lésè atsálé má vélé. ⁶ Má kòbhe mì ngá kítá nda léna dhi kì no dre dhi, má dré kà'wá pá be su dhi kì kára twátwa dhi kì nòzo, tùmání kà'wá mbì lésè dhi ìbe, kà'wá adrèbhá àyi kì se agátì sè dhi ìbe, tsàlè àrí ìbe. ⁷ Gò má dré kúlí yìzo tàá má dré dhi: <Pètèró, mí nga àyi kì tupfú nyàlè!> ⁸ Di má dré logózóá dhi: <Mírì, tàdzí ko! Tàko ko, ngá ndì ró àma kì tátírítrí kúlí dré adrélé logalé dhi kì àlo afí rè má sílè tàdzí ko.> ⁹ Di kúlí nda dré gòzo tàá bhù lésè dhi: <Mí zi mína ngá Giká dré temvélé dre dhi ndì ró ko.> ¹⁰ Tà nda dré ru 'òzo kònìni vésè be na gò, ngá tíí nda kì dòzo bhù na.

¹¹ Gbã lókyá nda sè dhi, àgo na tá amùlè má vélé Kàyìsàríyà lésè dhi ì dré àyi kì kikízó dzó mà dré tá adrézó lána dhi tí. ¹² Gò Tírí Lólo dré tàzoá má dré dhi, mà kòlì tùmání àyi ìbe tà kayí àko ró. Dhya ka'ìbhá nzi-dri-àlo kòni ì dré kpà lizo tùmání má be gò, mà dré fizo agó àlo rú be Kòrùnèliyò dhi nì dzó na. ¹³ Gò akódhi nda dré í nò tá ángéló agàrà'a í kandrà àyi dzó lé ngíni ya dhi nì tíízó àma dré. Tà dhi, ángéló nda tà tá í dré dhi: <Mí mù mómíyá lile Yópè na Simónà adrélé kpà rú zìlè Pètèró dhi nì azí. ¹⁴ A nì kúlí longó àmi dré mómíyá tíí àmi dzó lé dhi ìbe gò, mì dré lídrì kóná vésè kólyá dhi nì kisúzó kúlí nda sè.> ¹⁵ Di má dré kidhóra'a tà ta Kòrùnèliyò nda ì dré dhi 'á dhi, Tírí Lólo dré asízó àyi kì asó ngóro dré tá asilé àma kì asó kítú Pàtèkótè àdhya tú dhi tíni. ¹⁶ Gò kúlí Mírì dré tá tàlè dhi dré

§ 10:43 10:43 A kònò Esáyà 53:5-6; Yèrèmíyà 31:34.

agázó má léna. Akódhi tà tá dhi: «Yòwánì fè tá ína bàtísimò yí sè. Dì, mì ni àmíkya bàtísimò kisé Tírí Lólo sè.»* 17 Dì Gíká fè kó àyi dré Tírí Lólo àlo nda í dré afèle àma Mírì Yésu Kristo ni ka'ìbhá í dré dhi kòdhya dhi, ma dì tá mána àdhi 'i, kitswálé tà Gíká dré tá lèlè 'òle dhi ni kíkí dhi?»

18 Dì ì kòyi tà nda ì dre dhi, ì dré kúlí tayízó gò, ì dré Gíká ni rú bhàzo kùle, tàzoá dhi: «Kàdré kònìni dhi, Gíká nzi dì kókpà láti mónnyá sùrú twá ro dhi ì dré, ì kòladzáró àyi ki togó lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisé.»

Ekèlézyà Atiyòkíyà na dhi

19 Mónnyá ka'ìbhá ayíbhá àyi ki mì pfòma Sètèfánò ni dràma àmvolésè dhi ni tà sè dhi, ì lè tá byá bvò Fòwíníkè àdhya na, tùrù Kìpìrò àdhya na, ìndì bhàandre Atiyòkíyà àdhya na.† Ayi nda ì adré tá ngbà 'í Gíká ni kúlí longó Yúdà ànzi ì dré. 20 Dì, àyi ki àruka angábhá Kìpìrò lésè ìndì Kìrénè lésè dhi ì dré àyíkya lizo Atiyòkíyà na gò, kidhólé adrélé tà ta mónnyá sùrú twá ro dhi ì dré, adrézó Rúbí Tani Mírì Yésu ni tà dri dhi ni longó àyi dré.‡ 21 Gíká ni rinyí tá túmání àyi íbe gò, mónnyá zyandre dhi ì dré àyi ki togó adzázó Mírì vélé, akódhi ni ka'ì.

22 Mónnyá Ekèlézyà Yèrúsalmà àdhya lé dhi ì kòyi rúbí nda dre dhi, ì dré Bàrànbà ni mùzo lile Atiyòkíyà na. 23-24 Akódhi nda tá mónnyá dóro gàlepi Tírí Lólo sè, adrélépi kpà tà ka'ìka'ì íbe kàdrì dhi 'i. Dì kòtsa Atiyòkíyà na dre dhi, dré nòzoá dhi, Gíká bhà tá àyi togó tani mónnyá ka'ìbhá nda ì rú dre gò, dré lenzézó ásà. Gò dré àyi ki kodzózó títi tàzoá dhi, ì kàdré tròle Mírì ni tà rú togó wáyi sè. Dì mónnyá zyandre lavúlé dhi ì dré Mírì Yésu ni ka'ìzo gò, ì dré ru amúzó mónnyá ka'ìbhá kònàle nda íbe.

25 Amvolásà dhi, Bàrànbà dré lizo Sàwúlò ni nda Tàrúsò na. 26 Kòkisú akódhi dre dhi, dré akódhi ni adrìzo agòzo ába Atiyòkíyà le. Dì àyi nda ì dré adrézó ru kimó mónnyá zyandre Ekèlézyà le dhi íbe, adrézó àyi ki tadhá kóná àlo. Atiyòkíyà nda 'á dhi, à kidhó tá adrélé Yésu ni lebhá ki zi Kristo ni ka'ìbhá ì ró.

27 Lókyá nda sè dhi, pròfètà àruka ì dré angázó Yèrúsalmà lésè atsálé Atiyòkíyà 'a. 28 Ayi ki àlo rú be Agábò dhi dré ngàzo longóá Tírí Lólo ni rinyí sè dhi, kàràbhò kàdrì dhi ni dhe bvò wáyi Rómà ki òpì zàle dhi 'ásè. (Dì Kàràbhò nda dhe tá Rómà ki ópì kàdrì, Kàlàwùdíyò ni lókyá 'á bàti.)

29 Dì mónnyá ka'ìbhá Atiyòkíyà le dhi ì dré ru yízo tàzoá dhi, ì ni àyi ki ngá lokó ngóro àyi àlo àlo títi dhi ì dré kitswálé 'òle dhi tíni gò, mùzoá àyi ki adrúpi Yésu ni ka'ìbhá Yúdáyà na dhi ki ledé. 30 Gò ì dré 'òzoá kònìni. Ì dré Bàrànbà ki mùzo Pólò be ngá nda ki adzì Ekèlézyà Yèrúsalmà na dhi ni bhàgo ì véna.

12

A pfu Yàkòbhò dràle, ìndì à ru Pétèró bhèle bǎdzó na

1 Lókyá nda kònàdhi sè dhi, ópì Èródè Agùrìpà dré kidhózó adrélé Yésu ni ka'ìbhá àruka ki mì pfo.* 2 Dré Yàkòbhò, Yòwánì ni adrúpi ni 'òzo pfùle dràle sápi sè. 3 Kònò tà nda 'o tá Yúdà ànzi ki togó adrélé kìnìlé dhi dre dhi, dré kpà Pétèró ni 'òzo rùle. 'O tá tà nda gwányá Mápà tàkú àko dhi

* **11:16** 11:16 A kònò Tà 'òle dhi ì 1:5. † **11:19** 11:19 «Atiyòkíyà» kònàdhi tá bhàandre kàdrì Rómà ki òpì ni bvò Siríyà àdhya drìle dhi 'i. ‡ **11:20** 11:20 Mónnyá Rúbí Tani longóbhá kònì ki àruka ì angá tá bhàandre Kìrénè àdhya bvò Líbiyà àdhya lé, bvò kàdrì Afiríkà àdhya lé dhi lésè. * **12:1** 12:1 «Èródè Agùrìpà» kònàdhi tá Èródè Kàdrì dhi ni toyó 'i. (A kònò Lúka 1:5.) Akódhi tá ópì ro bvò Yúdáyà àdhya, Sàmàríyà àdhya, Gàlílàyà àdhya, Pèràyà àdhya, Ituráyà àdhya, Tràkònítì àdhya ìndì Abìlénè àdhya ì drìle.

àdhya tú. ⁴ Di kò'o akódhi rùle dre dhi, dré akódhi ni bhèzo bãdzó na gò, sòdá mudrí-drì-nzi-drì-àlo tukùle su su dhi ki bhàzo adrélé akódhi ni likí. Adré tá kisùá dhi, í ni akódhi ni 'o apfòle tàbvó tàle móndyá tíí i kandrá gwányá Pásikà àdhya àmvolésè. ⁵ Di, à dré tá adrérà'a Pètèró ni likí bãdzó na dhi 'á dhi, móndyá ka'ibhá dhi i adré tá àyikya tà zi Gíká tí togó wáyi sè akódhi dré.

Mírì 'o Pètèró apfòle bãdzó lésè líndríga ró

⁶ Kítú Eródè dré tá adrézó 'òle Pètèró ni tàbvó ta dhi ni ngátsi sè dhi, Pètèró adré tá ayí ko sòdá rí dhi i kòfalé bãdzó na. A adró tá akódhi nyìrì rí dhi i sè. Sòdá àruka i adré tá àyi ki totó bãdzó nda tí, adrélé bãdzó likí. ⁷ Gbã kòdhwa, ángéló Mírì àdhya dré agázó Pètèró kandrá gò, ngádra dré kòzo ngá kazá dzó 'a kàle nda na. Ángéló nda dré akódhi ni gbúlú sàzo akódhi ni torózó ayí lésè gò, tàzoá drá dhi: «Mí nga mbèlè!» Gò nyìrì dré adàzo akódhi drígásè. ⁸ Di ángéló nda dré tàzoá drá dhi: «Mí 'ì ámi káfà ámi kípilé 'á, ámi kámókà ki tosózó.» Di Pètèró dré 'òzoá ngóro tàle í dré dhi tìni. Gò ángéló dré tàzoá drá dhi: «Mí asó ámi kítá kidhì àdhya, mí kàlìró má vésè.» ⁹ Di Pètèró dré dhèzo akódhi bvó adrélé akódhi ni lebe. Ní tá ko tàle dhi, tà ángéló nda dré adrélé 'òle dhi tá tà tàndì 'i dhi. Adré tá ína kisùá dhi, ngá agá tá í mi toróbí tìni. ¹⁰ I dré àrà ni àlo ìndì rí ni sòdá i dré tá adrézó bãdzó likí dhi ki lavúzó gò, i dré tsàzo dzóti kàdrì aya ró adrézó pfòle 'ásà bhàandre na dhi kandrá. Di dzóti nda dré ru nzìzo áyi tà sè àyi dré, gò i dré pfòzo. I kòlì láti 'ásè vwàle tsà dre dhi, ángéló nda dré ndìrì Pètèró ni tayízó.

¹¹ Kùdù ro dhi, Pètèró dré ína tà nda ni atógyàzo, tàzoá dhi: «Nyànomvá dhi, má nì bàti tàle dhi, Mírì amù áyi ángéló áma apá Eródè drígásè, ìndì tà tíí Yúdà ànzi i dré tá lèle 'òle má rú dhi i lésè dhi dre dhi.»

¹² Di tà nda kòfì Pètèró drìna dre dhi, dré lèzo Màríyà, Yowánì Márokò ni andre ni dzó na. Kònale dhi, móndí zyandre dhi i kimó tá ru adrélé tà zi Gíká tí. ¹³ Akódhi kòga dzóti adrézó fìle kivi lésè dhi dre dhi, mvátòkò àlo màràbà ro rú be Ródà dhi dré áyi kisízó ànyi dzóti nda làga. ¹⁴ Kòyi Pètèró ni kúlì nìle kyá dre dhi, dré áyi tapízó ràle dzó na dzóti nzi àko ró togó kìnì dré gò, dré longózóá móndyá tíí dzó lé dhi i dré dhi: «Pètèró kivi na dzó tí.» ¹⁵ I logó drá dhi: «Ngá kizá mi nì!» Di, gò tàá rìnyí sè dhi: «Tà bàti 'i!» I gò tàá dhi: «Kòdhi akódhi ni líndrí 'i.» ¹⁶ Di, Pètèró dré ína gòzo adrélé dzóti ga. I kònzì akódhi ni no dre dhi, àyi ki líndrí dré gàzo bhwãbhwa. ¹⁷ Di Pètèró dré drígá bhàzo kuru àyi ki kúlì kikízó gò, dré Mírì 'o tá i apfòle bãdzó lésè ngini ya dhi ni titízó àyi dré. Gò tàzoá dhi: «Mì longó tà kòdhi Yàkòbhò i dré àma ki adrúpi àruka tíí dhi íbe be.»† Gò dré pfòzo lile àrà àzya na.

¹⁸ Ngá kòwa dre dhi, sòdá adrèbhá tá bãdzó likí nda ki drì dré abízó nyinyi gò, i dré adrézó liziá àyi kòfalésè ngalè àdho tà 'o tá Pètèró ni ya dhi. ¹⁹ Di Eródè dré móndí ki mùzo lile akódhi ni nda gò, i dré àyikya kisúzóá ko. Di dré sòdá adrèbhá bãdzó likí nda ki lizízó tà tàndì ró gò, àyi ki 'òzo tupfúlè todràle.

Eródè Agurípà ni dràma

Àmvolásà dhi, ópí Eródè dré ngàzo bvò Yúdáyà àdhya lésè lile adrélé Kàyisàriyà na lókyá be vwàvwà ro. ²⁰ Akódhi ni togó adré tá aswálé móndyá bhàandre Tírè kya Sídónà be dhi i 'ásè dhi i rú. Di àyi nda i

† 12:17 12:17 A adré kisùá dhi, Yàkòbhò kòndhi tá Yésu ni adrúpi, atsálépi Ekèlézyà ni bhàgo ki àlo ró dhi 'i. A kònò Tà 'òle dhi i 15:13; 21:18.

dré ru yizo, móndí ki m̀̀zo lile Eródè ni ti lizí, tà k̀̀drík̀̀dri k̀̀dréró àyi k̀̀falé akódhi be be dhi bvó. Angyá ko, àyi ki mányàngá wáyi dhi adré tá apfòle ópí nda ni bvò lésè. Di dhya m̀̀le nda ì dré ru yizo Eródè ni dzó líkíbhá ki k̀̀drì rú be Bálástò dhi be gò, kítú tà tàzo Eródè be dhi ni bhàzo.

²¹ Kítú bhàle nda sè dhi, Eródè dré áyi kítá ópí àdhya ki tosózó í rú, lírízó áyi lírìrà òpí àdhya dri gò, kúlí dò tàle móndyá títi ì kandrà. ²² Di ì dré ngàzo adrélé loyóá dhi: «Kúlí kònìdhi móndí kya 'i ko! Be ró dhi, giká àlo dhi àdhya 'i!»[‡] ²³ Gbã kòdhwa, ángéló Mírì àdhya dré Eródè ni tswàzo, dré tá lindrì fèle Giká dré ko dhi sè. Gò píróló ì dré akódhi ni nyàzo gò, dré dràzo.

²⁴ Di, Giká ni kúlí adré tá ína ayílè lile drìdrì. ²⁵ Bàrànába ì Sàwúlò be dhi ì kò'o àyi ki àzì akílè Yèrúsalmà na dre dhi, ì dré Yòwànì adrélé kpà rú zìle Márokò dhi ni drìzo, gòzo akódhi be Atiyókíyà na.

13

A mù Bàrànába ì Sàwúlò be lile Giká ni àzì 'o

¹ Èkèlézyà Atiyókíyà àdhya lé dhi, pròfétà ì tà tadhábhá íbe dhi ì tá be. Ayi nda ì tá: Bàrànába, Símeyónà (adrélé kpà rú zìle Móndí nì dhi), Lùkíyò (angálèpi Kìrénè lésè dhi), Mànàyénè (ì dré mbàzo ópí Eródè Atípà be dhi), tsàle Sàwúlò.* ² Kítú àlo, ì dré tá adrérà'a tàbirì mvo, adrézó lìsàmbò 'o Mírì ni rú sè dhi 'á dhi, Tírì Lólo dré tàzoá àyi dré dhi: «Mì bhà Bàrànába ì Sàwúlò be twá má dré, ì k̀̀dréró àzì má dré àyi ki azizó 'oá dhi ni 'o.» ³ Di ì kòmvò tàbirì tà zìzo Giká tí dre dhi, ì dré drígá bhàzo àyi rì nda ì dri gò, àyi ki m̀̀zo lile Giká ni àzì 'o.

Bàrànába ì Sàwúlò be dhi ì lile t̀̀rù Kìpìrò àdhya na

⁴ A kòmvò Bàrànába ì Sàwúlò be Tírì Lólo ni r̀̀nyí sè dre dhi, ì dré sizo tsàle bhàandre rú zìle Sèlèwùkíyà dhi na, ỳ̀andre m̀̀le. Kònàle dhi, ì dré mbàzo bwátù na lile t̀̀rù Kìpìrò àdhya na. ⁵ Ì kòtsa bhàandre rú zìle Sàlámì dhi na dre dhi, ì dré kidhózó adrélé Giká ni kúlí longó Yúdà ànzì ki lìsàmbò dzó ì 'ásè. Yòwànì Márokò tá àyi íbe gò, dré adrézó àyi ki ledé àzì sè.

⁶ Ì dré lavúzó t̀̀rù nda 'ásè tsàle bhàandre rú zìle Páfò dhi na. Kònàle dhi, ì dré ru kisúzó Yúdà mvá àlo rú be Bàrànyèsù dhi be. Akódhi nda tá kòdzógó 'i, ìndì pròfétà kinzò ro dhi 'i. ⁷ Adré tá tròle gùvèrènerè t̀̀rù nda àdhya, rú be Sèrùgíyò Pólò dhi rú. Gùvèrènerè nda tá móndí tà nìlepi bí dhi 'i. Di dré Bàrànába ki azizó Sàwúlò be, kitswázó Giká ni kúlí yì àyi tí. ⁸ Di, kòdzógó Èlúmà (adrélé kòdzógó ni rú zi Gírìkì ti sè dhi t̀̀ni) nda dré ína ngàzo adrélé ligílè àyi íbe, adrézó láti nda gùvèrènerè nda ni litízó, kòkà'iró Yésu ko dhi bvó. ⁹ Di Sàwúlò adrélé kpà rú zìle Pólò, gàlepi Tírì Lólo sè dhi, dré m̀̀ tingbózo Èlúmà dri gò, ¹⁰ tàzoá drá dhi: «Mì, Dzàborò ni mvá adrélèpi móndí ki lití túrúpfú sè dhi 'i, ìndì tà gyàgya títi dhi ki kàribhá 'i! Mí kitswá mína Mírì ni tà gyàgya ki ladzama atsálé kinzò ro dhi ni tayí ko. ¹¹ Di mí yì r̀̀ ká! Nyànómvá dhi, Mírì bhà áyi drígá mí rú dre. Mí ni atsá m̀̀ kùdúkùdu ró gò, mí dré kitswázó ngádra kítú àdhya ni no bwà ko lókyá be vwàvwà ro.» Gbã kòdhwa, Èlúmà ni m̀̀ dré sàzo gò, t̀̀nìmvá dré gòzo m̀̀iá. Dré kidhózó adrélé áyi lidzyá, adrélé móndí nda kitswálé áyi tesé drígá sè. ¹² Di gùvèrènerè nda kònò tà ru 'òlepi nda

‡ 12:22 12:22 A kònò Èzèkyélè 28:2. * 13:1 13:1 «Lùkíyò» kònìdhi angá tá bhàandre Kìrénè àdhya bvò Lìbiyà àdhya lé, bvò k̀̀drì Afiríkà àdhya lé dhi lésè. «Eródè Atípà» kònìdhi, Eródè K̀̀drì ni mvá 'i.

dre dhi, dré Yésu ni ka'izo. Tàko ko, akódhi ni líndrí ga tá bhwăbhwa tà tadhále Mírì ni tà dri dhi ni tà sè.

Pólò i Bàrànába be dhi ì lî Atiyòkíyà bvò Pisidíyà àdhya lé dhi na

¹³ Gò Pólò i atsiámu ni íbe dhi ì dré bwátù dòzo ngàzo Páfò lésè, lile tsàle bhàandre rú zìle Pèrúgè bvò Pàfilíyà àdhya lé dhi na. Kònàle dhi, Yòwánì Márokò dré ína àyi ki tayízó gòzo Yèrúsalmà na. ¹⁴ Gò ì dré ngàzo Pèrúgè lésè lile tsàle Atiyòkíyà bvò Pisidíyà àdhya lé dhi na.† Sàbátù tú dhi, ì dré fizo lirílé Yúdà ànzi ki lísàmbò dzó na. ¹⁵ A kònà tà àruka tisìle Mósè ni tatrítrí kúlí na ìndì pròfètà ki búkù ì 'àsè dhi ì dre dhi, lísàmbò dzó nda ni kàdrì ì dré mómí mùzo tàá Pólò ì dré Bàrànába be dhi: «Àma ki adrúpi ì, mì kàdré kúlí íbe tàle mómíyá kòni ki timbàzo àyi ki tà ka'ika'í na dhi, mì kòtà wà.»

¹⁶ Dì Pólò dré ngàzo àyi drígá bha kuru gò, tàzoá dhi: «Àmi Ìsèrélè ànzi ró ni ì, ìndì àmi sùrú twá ro adrèbhá Gíkà ni ro ni ì, mì yi rè ma ká! ¹⁷ Gíkà Ìsèrélè ànzi kya zì tá àma ki tábhí ì ì dré. Dì ì dré tá adrèrà'a bvò Ezèpètò àdhya na dhi 'á dhi, dré àyi ki 'òzo lizólé atsálé kpà kàdrì gò, dré àyi ki adrìzo apfòle bvò nda lésè àyi rìnyí kàdrì sè. ¹⁸ Gò dré àyi ki tà kònzì mvòzo duku na ànyíànyì kóná nyadhi-rì. ¹⁹ Bvóá dhi, dré sùrú nzi-drì-rì bvò Kánánà àdhya na dhi ki tà 'òzo akílé gò, àyi ki bvò fèzo àyi mómíyá nda ì dré tàyilé ro. ²⁰ Tà nda kòdhi ì lavú tá títi kóná be ànyíànyì kámá-su-drì-nyadhi-rì-drì-mudrí.

Amvolásà dhi, Gíkà dré tàbvó tabhá ki fèzo àyi dré, tsàle pròfètà Sàmùwélè ni lókyá 'á. ²¹ Gò mómíyá nda ì dré ópí zìzo gò, Gíkà dré Sàwúlà, Kísà ni mvá angálépi Bènyàminà ni sùrú lésè dhi ni fèzo adrélé ópí ro àyi drìle kóná nyadhi-rì. ²² Dì kòtingá Sàwúlà dre dhi, dré Dàwídì ni bhàzo adrélé ópí ro àyi drìle. Tà tá akódhi nda ni tà sè dhi: «Má kisú Dàwídì, Yésè ni mvá, dhya adrélépi áma togó nda 'òle kinílé dhi ró dre. A ni tà títi má dré adrélé lèle í kò'o dhi ki 'o.»‡

²³ Dàwídì nda ni sùrú lésè dhi, Gíkà 'o Yésu apfòle adrélé Ìsèrélè ànzi ki tídrìlépi ró, ngóro dré tá lazílé àyi dré dhi tíni. ²⁴ Akódhi nda ni atsama kandrá dhi, Yòwánì longó tá Gíkà ni kúlí Ìsèrélè ànzi títi ì dré, tàzoá dhi, ì kòladzá àyi ki togó gò, bàtísimò dòzo. ²⁵ Yòwánì nda dré tá adrèrà'a 'òle àyi àzì 'o akílé dhi 'á dhi, adrè tá tàá dhi: «Mì adrè kisúá dhi, ma àdhi 'i? Ma mána dhya mì dré adrélé letèle dhi 'i ko. Dì, mì yi rè ká! Akódhi nda adrè alìle má bvó. Má kitswá ndàndì akódhi ni kámókà bã tri bwà ko.»§

²⁶ Àma adrúpi ì, àmi Abàràmanà ni ànzi ró ni ì, ìndì àmi sùrú twá ro adrèbhá Gíkà ni ro ni ì, Gíkà amù kúlí adrézó mómí ki tídrì kòdhi àma ki tàndì ì dré. ²⁷ Mómíyá Yèrúsalmà na dhi ì àyi ki kàdrì íbe dhi ì ni tá àyikya Yésu nda àdhi 'i ya dhi ko. † ni tá kpà pròfètà ki kúlí ì dré adrélé nàle sàbátù àlo àlo títi dhi ì sè dhi ki àndu ko. Dì, ì dré tà bhàzo Yésu dri dhi, ì 'o tá àyikya kúlí nda ì kitswálé títi. ²⁸ Tágba ì dré tà àlo kitswálépi dràdrà sè dhi ni kisúzó akódhi véna ko dhi, ì lizí tá Pilátò, kò'oró akódhi pfùle dràle. ²⁹ † kò'o tà títi tisìle akódhi ni tà dri dhi ì dre dhi, ì dré akódhi ni rúbhá tirízó fa kipakipa drìlèsè, bhàle mógó na. ³⁰ Dì, Gíkà dré ína akódhi ni tingázó dràdrà lésè. ³¹ Gò akódhi dré agázó vèsè be bí ìndì kítú bí mómíyá lèbhá túmánì í be Gàliláyà lésè tsàle Yèrúsalmà na dhi ì kandrá. Nyànomvá dhi,

† **13:14** 13:14 «Atiyòkíyà bvò Pisidíyà àdhya lé» kòndhi, bhàandre twá Atiyòkíyà bvò Siríyà àdhya lé, Pólò ì dré angázó lásà dhi rúsè dhi 'i. ‡ **13:22** 13:22 A kònò 1 Sàmùwélè 16:12; Longó ì 89:21. § **13:25** 13:25 A kònò Mátáyò 3:11; Márokò 1:7; Lúkà 3:16; Yòwánì 1:27.

àyi nda i dhya adrèbhá akódhi ni tà ì dré nòlè mǐ sè ìndì ì dré yǐlè bíbhálé sè dhi ki longó Ìsèrèlè ànzì ì dré dhi 'i.

³² Di àma, mà adré Rúbí Tani kònìdhi ni longó àmi dré: Tà Gìká dré tá lazílé àma ki tábhí ì dré dhi, ³³ akódhi 'o ándrò àma, àyi ki ànzì ì dré, dré Yésu ni tingálé dràdrà lésè dhi sè. Ngóro tísìlè Yúdà ànzì ki Longó ni rǐ na dhi tǐni:

<Mi áma Mvágó 'i.

Ándrò dhi, má ti mi ma.>^{*}

³⁴ Gìká lazí tá dhi, í ni dra akódhi ni tingá dràdrà lésè gò, rúbhá ni dré kitswázó ñwàlè tàdzí ko. Tà tá dhi:

<Má ni tà lólo má dré lazílé Dàwídí dré ìndì mǐ dré kitswálé ka'íle dhi ki fe àmi dré.>[†]

³⁵ Gìká ni Kúlí adré kpà tàá àrà àzya na dhi:

<Mí kitswá ámi Dhya lólo dhi ni tayí ñwàlè mógó na ko.>[‡]

³⁶ Dàwídí ro dhi, kò'o tà títí Gìká dré tá lèlè í kò'o dhi ì áyi lókyá 'á dre dhi, dré dràzo gò, akódhi ni rúbhá sizo atá ni kya ì kòfalé gò, dré ína ñwàzo ñwanwà. ³⁷ Di, kàdré dhya Gìká dré tingálé dràdrà lésè nda ni tà sè dhi, ñwa ína àlomvá ko.

³⁸⁻³⁹ Di áma adrúpi i, lè mǐ kònì tà mà dré adrélé longólé àmi dré kònìdhi dóro: Gìká adré mǐndí ki tàkonzì tri Yésu nda sè. Akódhi léna dhi, Gìká adré mǐndyá títí adrèbhá akódhi ni ka'í dhi ki apá àyi ki tàkonzì títí Mósè ni tátírítrí kúlí dré tá kitswázó àyi ki apá lásà bwà ko dhi ì lésè gò, adrézó àyi ki bha gyägya í kandrà. ⁴⁰ Di ásà dhi, mǐ kònò dóro, tà pròfètà ì dré tá tàlè kònì ì kàtsáro àmi rú ko:

⁴¹ <Ami adrèbhá tà má dré tàlè dhi ni no tà tàko ró ni i, mǐ yi rè ká!

Ami ki líndrí kòga bhwäbhwa gò, mǐ kòtodròró!

Tàko ko, má ni dra tà kàdrè 'o àmi ki lókyá 'á.

Tágba à kòtití tá tà nda àmi dré yà dhi, mǐ kitswá tá ka'íá tàdzí ko.>[§]

⁴² Di Pólò ì Bàrànába be dhi ì dré tá adrérà'a apfòlè lísambò dzó nda lésè dhi 'á dhi, à dré àyi ki ti lizízo, ì kàgòro tà ì dré tàlè nda ki ta tódhyá sàbátù adrélépi alìlè dhi sè. ⁴³ Mǐndyá ru kimóbhá nda ì kàpfò dre dhi, Yúdà ànzì bí dhi ì ìndì mǐndí bí sùrú twá ro Yúdà ànzì ki Gìká ni ka'íbhá dhi íbe dhi, ì dré dhèzo Pólò ì bvó Bàrànába be. Di Pólò ì dré tà tàzo àyi íbe àyi ki kodzózo, ì kògòro adrélé tròlè Gìká ni togó tani rú.

Pólò ì Bàrànába be dhi ì lǐ mǐndyá sùrú twá ro dhi ì véna

⁴⁴ Sàbátù bvóá dhi tú dhi, ànyíànyí mǐndyá títí bhàandre nda 'á dhi ì dré ru kimózó kitswázó Mírǐ ni kúlí yi. ⁴⁵ Di, Yúdà ànzì ì kònò mǐndyá zyandre nda ì dre dhi, ì dré lovó kònzi bhàzo Pólò ì rú gò, ì dré adrézó tà kayí akódhi be, adrézó akódhi ni lodhá. ⁴⁶ Di Pólò ì Bàrànába be dhi ì dré kúlí logózó àyi tí tirí àko, tàzoá dhi: «Adré tá lèá dhi, mà kòlongó rè zyà Gìká ni kúlí àmi, Yúdà ànzì ì dré 'íká. Di, mǐ gà àmikya kúlí nda rè, adrézó àmi ki no ngóro mǐndí kitswábhá lídrè kóná vésè kólyá dhi sè ko dhi ì ró. Di mǐ yi rè ká! Mà adré àmi ki tayí lizo mǐndyá sùrú twá ro dhi ì véna.

⁴⁷ Tàko ko, tà Mírǐ dré tàlè mà kò'o dhi, kònìdhi 'i:

<Má bhà mi adrélé ngádra ró mǐndyá sùrú twá ro dhi ì dré,

mǐ kàdrǐró mǐndí angábhá bvò wáyi lésè dhi ì lídrè kóná vésè kólyá dhi ni kisú be dhi bvó.>^{* »}

^{*} **13:33** 13:33 A kònò Longó ì 2:7. [†] **13:34** 13:34 A kònò Èsáyà 55:3. [‡] **13:35** 13:35 A kònò Longó ì 16:10. [§] **13:41** 13:41 A kònò Abàkúkà 1:5. ^{*} **13:47** 13:47 A kònò Èsáyà 49:6.

⁴⁸ Di mónnyá sùrú twá ro nda ì kòyi tà nda dre dhi, ì dré ngàzo adrélé lenzélé, adrézó Mírì ni kúlí ni tà bha kuru. Gò àyi tíí Gìká dré tá zìle kitswálé lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisú dhi, ì dré Yésu ni ka'izo. ⁴⁹ Di Mírì ni kúlí adré tá ayílé bvò nda 'ásè wáyi.

⁵⁰ Di, Yúdà ànzi nda ì dré àyikya dhya kàdrìkàdrì bhàandre nda 'á dhi ki 'a tifízó, tòkó rúku ró adrèbhá Gìká ni ro dhi íbe. Ì dré móndí zyandre dhi ki kodzózó ligílé Pólò ì rú Bàrànába be, ì kòpforó àyi ki m̀ be dhi bvò. Gò ì dré àyi ki dròzo p̀fòle àyi ki bvò 'ásè. ⁵¹ Di Pólò ì Bàrànába be dhi ì dré àyi ki bhàandre ni tàpfulíndrì tròlepi àyi pá dhi ni towázó, tadházóá dhi, ì tayí àyi ki tà tíí dre. Gò ì dré lizo bhàandre rú zìle Ikòníyò dhi na. ⁵² Di, kàdré mónnyá ka'ibhá Atiyòkíyà na nda ki tà sè dhi, ì ga àyikya arí sè bí, ìndì Tirí Lólo sè bí.

14

Pólò ì Bàrànába be dhi ì Ikòníyò na

¹ Ikòníyò na dhi, Pólò ì Bàrànába be dhi ì dré kpà fizo Yúdà ànzi ki lèsám̀bò dzó na gò, ì dré Gìká ni kúlí longózó r̀inyí sè. Di móndí lizólizo Yúdà ànzi ró ìndì sùrú twá ro dhi ì dré Yésu ni ka'izo. ² Di, Yúdà ànzi kúlí nda ni gabhá r̀e dhi ì dré àyikya móndí àruka sùrú twá ro dhi ki 'a tifízó, àyi ki togó 'òzo abílé Yésu ni ka'ibhá ì rú. ³ Tágba kònini dhi, Pólò ì Bàrànába be dhi ì dré gòzo adrélé kònale lókyá be vwàvwà ro. Ì adré tá Mírì ni tà longó tirì àko, adrézó akódhi ni togó tani ni tà ta. Mírì adré tá tadhá dhi, tà ì dré adrélé longolé nda tá tà bàti 'i. Tàko ko, adré tá r̀inyí fe àyi dré adrézó tà líndrìga ró adrèbhá àyi r̀inyí tadhá dhi ki 'o. ⁴ Di mónnyá zyandre bhàandre nda 'á dhi ì dré ru lanzízó: Ayi ki àruka ì dhe tá Yúdà ànzi ì vèsè, àruka ni ì dhe tá kó àyikya àpòstolò nda ì vèsè. ⁵ Gò móndí àruka Yúdà ànzi ró ìndì sùrú twá ro dhi ì túmánì àyi ki kàdrì íbe dhi, ì dré ru yizo kitswázó Pólò ki 'o kònzi Bàrànába be, àyi ki lebhézó todràle kírà sè dhi bvò. ⁶ Di, àyi nda ì kòyi tà nda dre dhi, ì dré lapázó lile bvò Lìkàwòniyà àdhya na. Ì dré tatsízó bhàandre Lìsìtrà àdhya 'ásè, Dèrùbè àdhya 'ásè, ìndì àrà bhàandre nda ì làgàsè dhi ì 'ásè, ⁷ adrélé Rúbí Tani longòbe móndí ì dré.

Pólò ì Bàrànába be dhi ì Lìsìtrà na

⁸ Lìsìtrà na dhi, agó àlo pá be àbvò ro dhi tá be. A ti tá akódhi mèrèkpè ro gò, dré kitswázó atsí to tàdzí ko. ⁹ Akódhi nda lírí tá adrélé Pólò ni yi adrèrà'a Gìká ni kúlí ta móndí ì dré. Pólò kònò akódhi dhií dre dhi, dré nõzoá dhi, akódhi tá tà ka'ika'í íbe kitswázó adrélé. ¹⁰ Di dré tàzoá drá kúlí 'u'ù sè dhi: «Mí nga ámi totó pá dri!» Di agó nda dré wàzo àyi totó gò, kidhólé atsí to.

¹¹ Móndí zyandre dhi ì kònò tà Pólò dré 'òle nda dre dhi, ì dré ngàzo kúlí loyó tàzoá Lìkàwòniyàbhá ki ti sè dhi: «Gìká ì ladzá àyi atsálé móndí ì ró gò, ì dré asízó àma vélé!» ¹² Gò ì dré kidhózó adrélé Bàrànába ni zi gìká Zèwúsì ro, adrézó Pólò ni zi gìká Èrùmè ro, dré tá adrélé kúlí longólépi 'i dhi sè.* ¹³ Zèwúsì ni tépelò tá ànyi firà bhàandre nda na. Di Zèwúsì ni kòwánà dré ngàzo tíago ki tesé alizo àyi íbe túmánì ngá p̀fò aveave tí'ile dhi íbe atsálé bhàandre ni zèribà tí. Tàko ko, akódhi ì mónnyá zyandre nda íbe dhi ì adré tá ngá nda ki le fèle mòbòmà ro Bàrànába ì dré Pólò be, kitswázó àyi ki líndrì bha.

* **14:12** 14:12 Atú dhi, Gìrikì ì véna dhi, Zèwúsì tá àyi ki gìká ki kàdrì 'i. Èrùmè tá ína gìká ki kúlí longólépi dhi 'i.

14 Di, àpóstolò nda ì kòyi tà nda dre dhi, ì dré àyi ki kítá ki lasízó kizà dré gò, ì dré ràzo loyóába mónnyá zyandre nda ì kòfalésè dhi: 15 «Àma ki arúpi ì, mì adrè kònìni ni àdho tà 'o? Ama, àma kókpa móndí 'i àmi tìni. Mà alì Rúbí Tani longó àmi dré, mì kòtayíró tà tàkotàko kòni ì, àmi ki togó adzázó Giká lídrì ro dhi véle. Akódhi nda bhà tá bhù ì, bvò be, yïandre be ìndì ngá títí àyi lé dhi íbe nì. 16 Atú dhi, tayí tá mónnyá sùrú títí ì lésè dhi ì adrélé àyi ki tàndi ki láti lebe. 17 Di, tágba kònìni dhi, tayí ína àyi tàndi ni tadhama tà dóro dré adrélé 'òle dhi ì sè dhi ko: Adré kozya afè àmi dré bhù lésè, adrézó lànyá 'o kàle àmi dré lókyá ni 'á. Adré mányàngá afè kitswálé àmi dré. Adré kpà arí fe gàle àmi ki togó na bí.» 18 Di ì kòtà kúlí nda ì togó wáyi sè dre dhi, ì dré mónnyá zyandre nda ki kikízó, ì kòfèró mòbòmá àyi dré ko sè.

19 Amvolásà dhi, Yúdà ànzi àruka ì dré alìzo Atiyòkiyà lésè ìndì Ikòniyò lésè gò, ì dré mónnyá zyandre nda ki 'a tifízó ligilé Pólò ì rú. Di àyi nda ì dré Pólò ni lebhézó kírà sè gò, akódhi ni rúbhá sèzo pfòzo ába bhàandre nda 'àsè kivì na. I adrè tá àyikya kisùá dhi, akódhi drà dre. 20 Di, mónnyá ka'ìbhá dhi ì kòkimó ru akódhi làgàsè kúrú dre dhi, dré ína ngàzo gò, gòle file bhàandre na.

Pólò ì Bàrànába be dhi ì gò Atiyòkiyà bvò Siríyà àdhya lé dhi na

Kítú bvóá dhi sè dhi, Pólò ì dré ngàzo lile Bàrànába be Dèrúbè na. 21 Kònàle dhi, ì dré Rúbí Tani longózó, móndí zyandre dhi ki 'òzo atsálé Yésu ni ka'ìbhá ì ró. Gò ì dré gòzo tatsíle Lisítrà 'àsè, Ikòniyò 'àsè, ìndì Atiyòkiyà Pìsidíyà le dhi 'àsè, 22 adrélé mónnyá ka'ìbhá dhi ki timbàbe, adrézó àyi ki kodzó adrélé àyi ki totó tātā àyi ki tà ka'ika'ì na. I adrè tá tàá dhi: «Adré làá dhi, mà kàdré kizà ka'ì nyàle bí kitswázó file Giká ni Opì na.» 23 Èkèlézyà àlo àlo títí dhi ì 'àsè dhi, ì tobhà tá bhàgo ì adrélé mónnyá ka'ìbhá nda ki drì ko. Di ì kòmvo tàbirì tà zìzo Mírì tí bhàgo nda ì dré dre dhi, ì dré àyi ki tayízó Mírì ì dré tá ka'ile dhi drígá.

24 I kòlavú bvò Pìsidíyà àdhya 'àsè dre dhi, ì dré tsàzo bvò Pàfilíyà àdhya na. 25 I dré Giká ni kúlí longózó Pèrúgè na gò, ì dré sizo tsàle bhàandre rú zìle Atàlíyà dhi na, yïandre mìle. 26 Kònàle dhi, ì dré bwátù dòzo gòzo Atiyòkiyà bvò Siríyà àdhya lé dhi na. Atiyòkiyà nda tá bhàandre àyi ki tayízó Giká drígá, ì kòlìró àzì 'o akódhi ni togó tani sè dhi 'i. Nyànomvá dhi, ì 'o àzì nda akíle dre. 27 Di ì kòtsa Atiyòkiyà na dre dhi, ì dré mónnyá títí Èkèlézyà le dhi ki kimózó gò, tà títí Giká dré 'òle àyi sè dhi ki títízó àyi dré. I títí tá kpà Giká nzì tá láti mónnyá sùrú twá ro dhi ì dré Yésu ni ka'izo ngíni ya dhi. 28 Di ì dré adrézó tùmání mónnyá ka'ìbhá nda íbe lókyá be vwàvwa ro.

15

Èkèlézyà ni drì kobhá ki ru kimoma Yèrúsalemà na dhi

1 Amvolásà dhi, Yúdà ànzi àruka ì dré angázó Yúdáyà lésè atsálé Atiyòkiyà 'a gò, ì dré adrézó tadhá mónnyá ka'ìbhá ì dré dhi: «Mì kò'o àmi lwàle ngóro Mósè ni tátrítrí kúlí dré adrélé tàle dhi tìni ko dhi, mì kitswá lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisú bwà ko.» 2 Di, Pólò ì Bàrànába be dhi ì dré àyikya tà nda ni gàzo gò, ì dré tà kayízó àyi íbe rìnyì sè. Gò Pólò ki kípèzo Bàrànába be, ìndì móndí ka'ìbhá àruka íbe, ì kòlìró Yèrúsalemà na kitswálé tà ta tà nda dri àpóstolò íbe, ìndì bhàgo Èkèlézyà àdhya íbe. 3 Èkèlézyà Atiyòkiyà le dhi dré àyi ki ledézó lile àyi ki atsí na. Di ì dré ngàzo lavulé bvò Fòwínikè àdhya 'àsè ìndì Sàmàríyà àdhya 'àsè, adrélé

móndyá sùrú twá ro dhi ì ka'í tá Yésu ngíni ya dhi ni tà titíbe gò, rúbí nda dré adrézó arí fe bí móndyá ka'íbhá ì dré. ⁴ Ì kòtsa Yèrúsalmà na dre dhi, àpóstolò ì, bhàgo ì ìndì móndyá títi Èkèlézyà le dhi íbe dhi, ì dré àyi kí ka'izo dòle togó dóro sè. Gò Pólò ì dré tà títi Giká dré 'òle àyi sè dhi kí titízó àyi dré.

⁵ Dì, Yésu ni ka'íbhá àruka Fàrìsáyò ro dhi ì dré ngàzo tàá dhi: «Adré lèá dhi, à kòlwà móndyá ka'íbhá sùrú twá ro dhi ì gò, lazízóá àyi dri dhi, ì kàdré Mósè ì tatrítrí kúlí líkí.»

⁶ Dì àpóstolò nda ì bhàgo nda íbe dhi ì dré ru kimózó kitswázó tà nda ni 'a nya dhi bvó. ⁷ Ì kòtà tà tà nda dri vwàvwà ro dre dhi, Pètèrò dré ngàzo tàá àyi dré dhi: «Áma adrúpi ì, mì nǐ tàle dhi, Giká kipè tá ma àmi kòfalé kíno, móndyá sùrú twá ro dhi ì kòyiró Rúbí Tani má tí, Yésu ni ka'izo dhi be. ⁸ Dì Giká móndyá títi dhi kí togó nìlepi dhi, dré Tírí Lólo fèzo àyi dré ngóro dré tá afèle àma dré dhi tíni, tadházóá dhi, í ka'í àyi dre dhi.* ⁹ Dì nò tá ína àyi twá àma rúsè ko. Tàko ko, temvé tá àyi kí togó àyi kí tà ka'ika'í sè. ¹⁰ Dì nyànomvá dhi, mì adré àmikya Giká ni tabhì àdho tà sè? Tàko ko, mì adré ngá lanzì àma kí tábhí ì àma kí tàndì íbe dhi mà dré kitswálé dòle bwà ko dhi ni bha móndyá ka'íbhá nda ì dri. ¹¹ Tà nda kitswá ko! Be ró dhi, mà adré àmakya ka'íá dhi, Giká adré àma kí tidrí Mírì Yésu ni togó tani sè, ngóro dré adréle àyi kí tidrí dhi tíni.»

¹² Dì móndyá títi ru kimóbhá nda ì kòfalé dhi, ngá dré bhùzo ndi gò, ì dré Bàrànába kí yìzo Pólò be adrerà'a tà twátwa línđrìga ró Giká dré tá 'òle àyi sè móndyá sùrú twá ro dhi ì kòfalé dhi kí tití. ¹³ Ì kòtití tà nda ì akílè dre dhi, Yàkòbhò dré ngàzo tàá dhi: «Áma adrúpi ì, mì yi rè ma ká! ¹⁴ Símónà Pètèrò títi àma dré, Giká bhe tá rè zyà mì móndyá sùrú twá ro dhi ì véna, móndí kí kipèzo àyi kòfalé adréle móndyá ína ì ró ngíni ya dhi dre. ¹⁵ Dì kúlí pròfètà ì dré tisìle dhi ì adré ru kisú tà nda be. Ì tisì tá dhi: ¹⁶ «Mírì Giká tà dhi: Amvolásà dhi, má ni go Dàwídì ni dzó arílepi dre dhi ni 'o àyi totó tódhyá.

Má ni go tà ni abíbhá dhi kí ledé,
dzó nda ni bhàzo tódhyá àrà ni 'á,

¹⁷ kitswálé móndí kí àmbí ì kòndàró ma, Mírì,
túmání móndyá títi sùrú twá ro má dré azilé adréle mána ró dhi íbe.

Ma, Mírì adrélepi tà kòdhi kí 'o dhi, má adré tà nda kí ta ma.

¹⁸ Má 'o tá tà nda ì nìle kíno lésè.†»

¹⁹ Yàkòbhò gò tàá dhi: «Asà dhi, má mìlésè dhi, dóro ni mà dré tà kòkòròko bhàle móndyá sùrú twá ro àyi kí togó adzàbhá Giká véle dhi ì dri ko dhi.

²⁰ Be ró dhi, mà kòtisì wáràgà tàzoá àyi dré dhi, ì kònya mányàngá fèle giká tàko ì dré dhi ko, ì kò'o ndòtò tà ko, ì kònya kà'wá 'òle zùle dràle dhi kí zǎ ko, ìndì ì kònya kà'wá kàrí ko.‡ ²¹ Tàko ko, kídhólé kíno lésè dhi, à adré Mósè ni tatrítrí kúlí longó bhàandre àlo àlo títi dhi ì 'àsè, adrézó nàà Yúdà ànzì kí lisàmbò dzó ì 'àsè sàbátù àlo àlo títi ì sè.»

Wáràgà tisìle Yésu ni ka'íbhá sùrú twá ro dhi ì dré dhi

²² Gò àpóstolò nda ì, bhàgo nda ì ìndì móndyá títi Èkèlézyà le dhi íbe dhi, ì dré ru yìzo móndí kí kipèzo àyi kòfalé mùle túmání Pólò íbe ìndì Bàrànába be, lile móndyá ka'íbhá Atiyòkíyà na dhi ì véna. Ì kipè tá Yúdàsì adréle kpà rú zìle Bàràsàbà dhi ì Sílà be kòdhya. Àyi nda ì tá móndyá

* **15:8** 15:8 A kònò Tà 'òle dhi ì 10:44; 11:15. † **15:18** 15:18 A kònò Amósà 9:11-12. ‡ **15:20** 15:20 A kònò Pfòma 34:15-16; Lèvitikè 17:10-16; 18:6-23.

ka'ibhá dhi ki drì kobhá i kòfalé. ²³ Di ì dré wárágà tisìzo kònìni, ì kòfèró àyi drígá:

«Àma, àpòstolò i bhàgo íbe, àmi ki adrúpi ró dhi i, mà adré wárágà kònìdhi ni tisì àma ki adrúpi sùrú twá ro Atìyòkíyà na, bvò Síríyà àdhya na, ìndì bvò Kìlìkíyà àdhya na dhi i dré. Mòdo àmi dré!

²⁴ Mà yi tàle dhi, móndí àruka ì pfò tá àma kòfalésè lile tà ta àmi dré gò, ì dré àmi ki drì kizázó, àmi ki togó 'òzo lanzile. Di, mà mù tá àyi nda ì àma ko. ²⁵ Di tà nda sè dhi, àma títi, mà yi ru móndí àruka ki kipèzo mùle àmi véna, tùmání àma ki arúpi Bàránábà i Pólò be, mà dré lèle tò dhi íbe. ²⁶ Ayi nda ì móndí àyi ki lídrì febhá adréle dràdrà mǐle àma ki Mírì Yésu Krísto ni tà sè dhi 'i. ²⁷ Di mà adré Yùdásì ki mu Sílà be, ì kòtáró kúlí sè tà mà dré adréle tisìle àmi dré kònì i. ²⁸ Ama tùmání Tírí Lólo be dhi, mà nò dóro ni, mà dré tà àzya lanzì dhi ni bhàle àmi dri ko dhi. Tà kitswábhá mǐ kò'o dhi ì ngbà 'í tà kònì 'i: ²⁹ Mǐ kònya mányàngá fèle gǐká tàko ì dré dhi ko, mǐ kònya kà'wá kàrí ko, mǐ kònya kà'wá 'òle zùle dràle dhi ki zǎ ko, ìndì mǐ kò'o ndòtò tà ko. Mǐ kàdré 'òá kònìni dhi, kòdhi mǐ adré 'òá dóro. Mǐ kàdré dóro.»

³⁰ Gò ì dré dhya kípèle nda ki mùzo lile Atìyòkíyà na. Ì kòtsa dre dhi, ì dré móndyá zyandre ka'ibhá dhi ki kimózó gò, wárágà nda ni fèzo àyi dré.

³¹ Ayi nda ì kònà wárágà nda dre dhi, ì dré lenzézó kúlí tisìle àyi ki togó tindrìzo nda ki tà sè. ³² Gò Yùdásì i Sílà be, adrébhá tá àyikya pròfétà ro dhi i, ì dré tà bí dhi ki tàzo kitswázó móndyá ka'ibhá nda ki timbà àyi ki tà ka'ika'í na. ³³ Di ì kògò adréle kònàle lókyá tsà dre dhi, móndyá ka'ibhá nda ì dré tà kìdrìkìdri zizo Gǐká tí àyi dré, ì kògòró móndyá àyi ki mubhá dhi i véna dóro. [³⁴ §] ³⁵ Di, Pólò i Bàránábà be dhi ì dré gòzo àyikya adréle Atìyòkíyà na. Ayi tùmání móndí àruka bí dhi íbe dhi, ì adré tá Mírì ni kúlí longó, adrézó tà ni ki tadhá móndí i dré.

Pólò ì lanzí ru Bàránábà be

³⁶ Lókyá kòlavú tsà dre dhi, Pólò dré tàzoá Bàránábà dré dhi: «Mà kògò àma ki adrúpi bhàandre àlo àlo títi mà dré Mírì ni kúlí longózó dhi i 'ásè dhi ki nobe, nòzoá ngalè àyi ngíni ya dhi.» ³⁷ Bàránábà dré ka'izoá. Di adré tá lèá dhi, ì kòdrì Yòwánì Márokò àyi vèsè be. ³⁸ Di, Pólò adré tá ína nòá dhi, kitswá ko. Tàko ko, Yòwánì Márokò nda tayí tá àyi bvò Pàfilíyà àdhya na gò, dré gòzo lile àyi íbe àzì na ko. ³⁹ Di ì dré tà nda ni kayízó àyi kòfalésè tà tàndì ró gò, ì dré ru lanzízó ásà. Bàránábà dré ína Yòwánì Márokò ni drìzo gò, ì dré mbàzo bwátù na lile tùrù Kìpíró àdhya na. ⁴⁰ Di, Pólò dré ína Sílà ni kipèzo kòdhya. Di móndyá ka'ibhá dhi ì kòtayí àyi Mírì drígá, kòlikíró àyi àyi togó tani sè dre dhi, ì dré ngàzo lile. ⁴¹ Gò ì dré lavúzó bvò Síríyà àdhya 'ásè ìndì Kìlìkíyà àdhya 'ásè, móndyá ka'ibhá Èkèlézyà i 'ásè dhi ki timbàbe àyi ki tà ka'ika'í na.

16

Pólò i Sílà be dhi ì drì Timòtéyò lizo Gǐká ni àzì 'o

¹ Di Pólò ì dré tsàzo Dèrúbè na gò, lile tsàle Lìsítà na. Kònàle dhi, Yésu ni ka'ilepi àlo rú be Timòtéyò dhi tá be. Akódhi nda ni andre tá Yúdà mvá Yésu ni ka'ilepi dhi 'i. Di, akódhi ni atá tá ína Gírìkì 'i. ² Móndyá ka'ibhá Lìsítà le ìndì Ikòníyò le dhi ì adré tá akódhi ni rú ta dóro. ³ Di Pólò adré tá akódhi ni le drìle àyi vèsè atsí na. Ásà dhi, dré akódhi ni 'òzo lwàle, Yúdà

§ 15:34 15:34 Wárágà Gǐká ni Kúlí tisìzo àyi dri drìdrì dhi i léna dhi, à adré kúlí kònì ki kisú kònwa ko: [Di, Sílà ro dhi, ka'í tá ína adréle kònàle.]

ànzì bvò nda lé dhi ì kòka'irò akódhi be dhi bvó. Tàko ko, ì nǐ títì tàle dhi, akódhi nǐ atá tá Gíríkì 'i dhi be.

⁴ Dì Pólò ì adré tá tatsilé bhàandre àlo àlo ì 'ásè, adrélé tà àpóstolò ì bhàgo ìbe Yèrúsalmà na dhi ì dré ru yìzo dríá dhi ki longóbe mónnyá ka'ibhá dhi ì dré adrélé 'òle.* ⁵ Dì mónnyá ka'ibhá Èkèlézyà ì 'ásè dhi ì adré tá ru tím̀bà àyi ki tà ka'ika'i na. I adré tá kpà lizólé lile drìdrì kítú àlo àlo títì ì sè.

Màkèdòníyà agó àlo dhi zi Pólò lile áyi bvò na

⁶ Gò Pólò ì atsiàm̀u nǐ ìbe dhi ì dré lavúzò bvò Fìrìgíyà àdhya 'ásè ìndì Gálàtíyà àdhya 'ásè. Tàko ko, Tírì Lólo logá tá àyi dré Gíká nǐ kúlí longoma bvò Asíyà àdhya na dhi. ⁷ I dré tsàzo ànyi bvò Mísíyà àdhya làga dhi, ì tabhì tá lile bvò Bìtìníyà àdhya na ká. Dì, Yésu nǐ Tírì dré ína tà nda nǐ logázò àyi dré. ⁸ Dì ì dré lavúzò bvò Mísíyà àdhya 'ásè, sìle bhàandre rú zìle Trówà dhi na, yìandre m̀ile. ⁹ Ngátsi sè dhi, ngá dré agázò Pólò mi toróbì tìni. Nò tá Màkèdòníyà agó àlo dhi adrérà'a áyi totó adrélé Pólò nǐ ti lizi: «Mí azyá Màkèdòníyà le kitswálé àma ki ledé wà!» ¹⁰ Dì Pólò kònò ngá nda dre dhi, mà dré ndrì látì ndàzo lizo Màkèdòníyà na. Angyá ko, mà nǐ tá tàle dhi, Gíká zi tá àma lile Rúbì Tani longó mónnyá kònàle dhi ì dré dhi be.

Lìdìyà ka'i Yésu Fìlipóyì na

¹¹ Dì mà dré bwátù d̀ozo Trówà na, lavúzò pyà t̀urù Sàmòtrákè àdhya na. Kítú bvóá dhi sè dhi, mà dré tsàzo bhàandre rú zìle Nèyàpólì dhi na. ¹² Gò mà dré ngàzo kònalésè lile bhàandre Fìlipóyì àdhya na. Fìlipóyì nda bhàandre kàdrì bvò Màkèdòníyà àdhya lé dhi ki àlo 'i, ìndì bhàandre móndí bǐ Rómà ro dhi ì dré bhà mòzo lána dhi 'i. Gò mà dré adrézó kònàle lókyá be vwàvwà ro tsà.

¹³ Sàbátù tú dhi, mà dré pfòzo bhàandre nda lésè tsàle yìandre àlo adrélépi d̀ile dhi m̀ile. Mà adré tá kisúá dhi, mà nǐ àrà adrézó tà ta Gíká be dhi nǐ kisú kònàle. Dì mà dré lirízò adrélé tà ta t̀okó ru kimóbhá kònàle dhi ìbe. ¹⁴ Ayì nda ì kòfalé dhi, t̀okó àlo rú be Lidíyà angalépi bhàandre Tìyàtírà àdhya lésè dhi tá be. Akódhi nda tá kítá làgì kyàkyà dhi ki lagìlépi 'i, ìndì móndí adrélépi Gíká nǐ ro dhi 'i. Dì dré tá adrérà'a Pólò nǐ yi dhi 'á dhi, Mírì dré akódhi nǐ togó 'òzo atsálé àtsi ró tà Pólò dré tàle dhi ki ka'ì. ¹⁵ Dì akódhi ì mónnyá títì akódhi nǐ dzó lésè dhi ìbe dhi ì dré bàtísimò d̀ozo. Dré àma ki ti lizízo tàzoá dhi: «Mì kàdré áma no Mírì Yésu nǐ ka'ilepi ró bàti dhi, mì kàlì adrélé áma dzó lé wà.» Dì kàsè àma ki togó tà t̀andi ró dre dhi, mà dré ka'izoá.

A bhe Pólò ì Sílà be bãdzó na

¹⁶ Kítú àlo, mà dré tá adrérà'a lile àrà adrézó tà ta Gíká be dhi na dhi 'á dhi, mà kisú tá ru mvátòkó àlo màràbà ro dhi be. Akódhi nda tá tìrì kònzi ìbe ì léna gò, adrézó tà adrébhá alìle dhi ki longó móndí ì dré rìnyí nǐ sè. Akódhi nǐ líyì ì adré tá làfa kisú bǐ akódhi sè. ¹⁷ Dì akódhi dré ngàzo adrélé àma ki lebè Pólò be, loyóába dhi: «Àgo kònì ì màràbà Gíká kurú na bhù na dhi àdhya 'i! I adré látì adrézó adrélé ásà dhi nǐ tadhá àmi dré!» ¹⁸ Adré tá 'òá kònini kítú be bǐ. Dì, kùdù nǐ na dhi, Pólò nǐ togó dré aswázò gò, dré áyi alázò tàá tìrì kònzi nda dré dhi: «Yésu Krìsto nǐ rú sè dhi, má adré tàá mí dri dhi, mí pfò mvátòkó kònìdhi lésè!» Gbǎ lókyá nda sè dhi, tìrì nda dré pfòzo lásà.

* 16:4 16:4 A kònò Tà 'òle dhi ì 15:23-29.

¹⁹ Di mvátòkó nda ni líyí ì kònò tà ì dré tá adrézó mǐ bha làfa kisúzó ásà dhi abí dre dhi dre dhi, ì dré Pólò ki rùzo sèle Sílà be, lizo àyi íbe bhàandre nda ni kàdrì ì kandrà ngá lagírà na. ²⁰ Ì kòtsa àyi nda ì kandrà dre dhi, ì dré tàzoá dhi: «Dhya Yúdà ànzì ró kòni ì adré àma ki bhàandre ni 'a tífí! ²¹ Tàko ko, ì adré àyikya labhi logalé àma Rómà ro dhi ì dré dhi ki tadhá. Kìtswá mà dré labhi nda ki ka'izo, adrézó kpà 'òá ko.»

²² Gò móndí zyandre dhi ì dré kpà ru amúzó àyi íbe Pólò ì rú Sílà be. Di bhàandre ni kàdrì nda ì dré àyi ki kítá 'òzo tuvùle àyi rúsè, gò àyi ki 'òzo bhwàle fa sè. ²³ A kòbhwa àyi tà tàndì ró dre dhi, àyi ki bhèzo bãdzó na. Gò lazízóá bãdzó nda ni likílépi dri dhi, kàdré àyi ki likí dóro. ²⁴ Akódhi kòyi kúlí nda dre dhi, dré àyi ki bhàzo bãdzó nda ni 'a kile twá dhi na, àyi ki pá 'òzo kitsilé fa kólòngbó sè.

²⁵ Anyiànyi ngátsi kítógá sè dhi, Pólò ì Sílà be dhi ì adré tá tà ta Gíkà be, adrézó longó ngo akódhi ni rú bhàzo kùle. Dhya àruka títi 'ìle bãdzó nda lé dhi ì adré tá àyi ki yi. ²⁶ Gbã kòdhwa, kàdikàdi kàdrì dhi dré bvò kosézó, bãdzó nda ni pá kizízó rìnyí sè. Di bãdzó ni ti ì dré títi ru tinzìzo gò, dhya títi 'ìle nda ki nyìrì dré tikízó adàle àyi rúsè. ²⁷ Di bãdzó likílépi nda kòlaró bãdzó ti ki no ngbo dre dhi, dré àyi sápi asézó kitswázó àyi pfu dràle. Angyá ko, adré tá ína kisúá dhi, dhya 'ìle nda ì lapá títi dre. ²⁸ Di, Pólò dré kúlí yòzo rìnyí sè, tàzoá dhi: «Mí 'o mǐ kònzì ko! Ama títi be kònàdhi!» ²⁹ Di bãdzó likílépi nda dré àtsí zìzo gò, dré arázó afilé bãdzó 'a kile twá nda lé, adhéle lyabe tirì dré Pólò ì kandrà Sílà be. ³⁰ Dré àyi ki drìzo pfòzo àyi íbe kivì na gò, lizízóá àyi tí dhi: «Atálágó ì, lè má kò'o àdho tà kòdhya kitswázó adrìlé dhi?» ³¹ Ì logó drá dhi: «Àmì móndyá títi àmì dzó lésè dhi íbe dhi ì, mǐ kòka'ì Mírì Yésu gò, mǐ kàdrìró.» ³² Gò ì dré Mírì ni kúlí longózó àyi dré, móndyá títi akódhi ni dzó lésè dhi íbe. ³³ Di ngátsi nda sè dhi, bãdzó likílépi nda dré àyi ki drìzo lizo àyi ki làzì dzi gò, gbã lókyá nda sè dhi, ì dré bàtisimò dòzo móndyá títi ni íbe. ³⁴ Dré Pólò ki drìzo fizo àyi íbe àyi dzó na, mányàngá fèzo àyi dré nyàle. Di akódhi ì móndyá títi ni íbe dhi, ì dré gàzo arí sè bí, ì dré Gíkà ni ka'ile dhi sè.

³⁵ Ngá kòwa dre dhi, bhàandre ni kàdrì nda ì dré pòlìsì ki mùzo tàá bãdzó likílépi nda dré dhi: «Mí trè àgo kòdhi ì lile.» ³⁶ Di bãdzó likílépi nda dré tàzoá Pólò dré dhi: «Bhàandre ni kàdrì ì amù kúlí tàá dhi, à kòtrì àmì lile. Mǐ ni di kitswá pfòle lile togó be kàdrìkìdri.» ³⁷ Di, Pólò dré ína tàzoá pòlìsì nda ì dré dhi: «Ì 'o tá àma bhwàle móndyá títi ì kandrà àma ki tàbvó ta àko ró gò, àma ki 'òzo bhèle bãdzó na, tágba má dré adrézó móndí Rómà ro dhi 'ì dhi.† Di nyànomvá dhi, ì adré àyikya àma ki le tayílé lùzu ró? Tàdzí ko! Àyi ki tàndì ì kàlì àma ki tri dhi àyi!»

³⁸ Gò pòlìsì nda ì dré gòzo kúlí nda ki longó bhàandre ni kàdrì nda ì dré. Àyi nda ì kòyi, Pólò ì Sílà be dhi ì tá móndí Rómà ro dhi 'ì dhi dre dhi, tirì dré àyi ki 'òzo. ³⁹ Di ì dré alizo Pólò ki togó tindrì, àyi ki drìzo pfòzo àyi íbe kivì na gò, àyi ki ti lizízó ì kòtayíró àyi ki bhàandre lizo. ⁴⁰ Di Pólò ì Sílà be dhi ì kàpfò bãdzó lésè dre dhi, ì dré gòzo lile Lidíyà bhàna. Kònàle dhi, ì dré ru kimózó móndyá ka'ìbhá dhi íbe, àyi ki timbàzo àyi ki tà ka'ika'ì na gò, ì dré àyi ki tayízó lizo.

† **16:37** 16:37 Rómà ki tòlì adré tá móndí Rómà ro dhi ki bhwàma logá. Kàdré Pólò ni tà adrézó móndí Rómà ro dhi sè dhi, à kònò Tà 'òle dhi ì 22:25-29; 23:27.

17

Pólò i Sílà be dhi i Tèsàlòníkè na

¹ Amvolásà dhi, ì dré lavúzó bhàandre Afipóli àdhyà 'ásè ìndì Apòlòníyà àdhyà 'ásè gò, tsàle bhàandre Tèsàlòníkè àdhyà na. Yúdà ànzì kì lèsámbò dzó tá kònàle be. ² Di Pólò dré lizo lèsámbò dzó nda na, ànzyà gà dré tá adrélé 'òle dhi tìni. Sàbátù na dhi ì sè dhi, dré tà tisìle Gìkà ni Kúlí na dhi kì tàzo mónnyà kònàle dhi íbe. ³ Adré tá tà nda kì àndu ngi àyi dré, adrézó tadhá dhi, lè tá Mèsíyà kònya kizà dràzo gò, kòngaró dràdrà 'ásè. Tà tá àyi dré dhi: «Yésu má dré adrézó tà ni ni longó àmi dré kòdhi, Mèsíyà 'i.» ⁴ Di Yúdà ànzì àruka ì dré kúlí nda ni ka'izo gò, ì dré ru amúzó Pólò íbe Sílà be. Gírìkì zyandre adrébhá tá Gìkà ni ro dhi ì dré kpà ka'izoá, tùmání tòkó bǐ rúku ró dhi íbe.

⁵ Di, Yúdà ànzì àruka ì dré àyikya lovó kònzì bhàzo Pólò i rú. Di ì dré àgo kònzì àruka kì kimózó ngá lagirà na gò, ì dré móndí zyandre dhi kì 'a tífízó adrélé tà 'o wàyá ro bhàandre na. Gò ì dré ru wùzo tsàle Yàsónà bhàna kitswálé Pólò kì nda Sílà be, ì kàdrìró àyi mónnyà zyandre ì kandrá be dhi bvó. ⁶ Di, ì kòndà àyi tí dre dhi, ì dré Yàsónà kì sèzo móndí ka'ibhá àruka íbe, lizo àyi íbe bhàandre nda ni kàdrì ì kandrá. Gò ì dré yòzoá dhi: «Àgo adrébhá móndí kì drì kizá bvò wáyì 'ásè kòdhi ì atsá kpà kònwa dre. ⁷ Yàsónà kònìdhi ka'ì àyi dòle í bhàna. Àyi títí nda ì adré ligílé Kàyìsàrà ni tòlí i rú, adrézó tàá dhi, ópí kàdrì àzya rú be Yésu dhi be.» ⁸ Di kúlí ì dré tàle nda ì dré gòzo mónnyà zyandre nda kì 'a tífí, bhàandre ni kàdrì nda íbe. ⁹ Di ì dré Yàsónà kì 'òzo làfa fe arúpi ni íbe gò, ì dré àyi kì tayízó lile.

Pólò i Sílà be dhi i Bèróyà na

¹⁰ Ngá kàni dre dhi, mónnyà ka'ibhá dhi ì dré Pólò kì 'òzo lile Sílà be bhàandre Bèróyà àdhyà na. Àyi nda ì kòtsa dre dhi, ì dré lizo Yúdà ànzì kì lèsámbò dzó na. ¹¹ Mónnyà Bèróyà le dhi kì togó tá dóro Tèsàlòníkèbhá kya kì lavú. Di ì dré Gìkà ni kúlí ka'izo yile lovó sè. Kítú àlo àlo títí ì sè dhi, ì adré tá tà tisìle Gìkà ni Kúlí na dhi kì àndu nda, nǐzoá ngalè tà Pólò dré tá adrélé tàle dhi ì tà bàti 'i yà dhi. ¹² Di móndí bǐ Yúdà ànzì ì kòfalé dhi ì dré Yésu ni ka'izo, tùmání Gírìkì tòkó rúku ró bǐ dhi íbe, ìndì Gírìkì àgo bǐ dhi íbe.

¹³ Di, Yúdà ànzì Tèsàlòníkè na dhi ì kòyi, Pólò adré tá kpà Gìkà ni kúlí longó Bèróyà le dhi dre dhi, ì dré àyikya alizo kitswálé mónnyà zyandre nda kì 'a tífí ligílé Pólò i rú. ¹⁴ Gbǎ lókyá nda sè dhi, mónnyà ka'ibhá dhi ì dré Pólò ni 'òzo lile àtsí dri yǐandre na ro. Di, Sílà ì Tímòtéyò be dhi ì dré àyikya adrézó Bèróyà na. ¹⁵ Dhya adrébhá Pólò ni dri dhi ì dré lizo ába tsàle bhàandre Aténáyì àdhyà na. Di akódhi dré lazízóá àyi dri dhi, Sílà ì Tímòtéyò be dhi ì kàlì í vélé mbèlè. Gò ì dré gòzo gòle Bèróyà na.

Pólò longó Gìkà ni kúlí Aténáyì na

¹⁶ Pólò dré tá adrerà'a àyi nda kì letè Aténáyì na dhi 'á dhi, akódhi ni togó adré tá lanzile lavúlé, dré tá adrélé nòá dhi, bhàandre nda ga gìkà tàko kì líndrì ì sè bǐ dhi sè. ¹⁷ Àsà dhi, adré tá Gìkà ni kúlí ta Yúdà ànzì íbe, ìndì mónnyà sùrú twá ro adrébhá tá Gìkà ni ro dhi íbe Yúdà ànzì kì lèsámbò dzó na. Kítú àlo àlo títí ì sè dhi, adré tá kpà Gìkà ni kúlí ta mónnyà adrébhá tá ru kimó ngá lagirà na dhi íbe. ¹⁸ Di tògyabhá àruka adrélé zìle

Èpikùréyò i ró ìndì Sòtòyíkò i ró dhi ì dré dhèzo adrélé tà kayí akódhi be.* Ayi ki àruka ì adré tá liziá dhi: «Dhya kúlí kyàkyà kòdhi adré ína àdho tà le tàle?» Aruka ni ì adré tá tàá dhi: «Sù ngóro adré giká twá ki tà longó na tìni.» † adré tá tàá kònnìni, Pólò dré tá adrélé Yésu ni Rúbí Tani longó akódhi ni ngàma dràdrà 'àsè dhi ni tà be dhi sè. ¹⁹ Gò ì dré akódhi ni drizo lizo ába àrà rú zìle Arèyòpágò, tògyabhá ì dré tá adrézó ru kimó lána dhi na.† Ayi nda ì dré tàzoá drá dhi: «Mà ni kitswá tà tídhí mí dré adrélé tadhále kòdhi ki ni bwà? ²⁰ Tà mí dré adrélé tàle nda ì adhé àma bílé twá. Dì mà lè nìle ngalè tà nda ì adré leá tàle ngíni ya dhi.» ²¹ († tà tá kònnìni tàko ko, Atènyìbhá títi dhi ì mómndí alialì dhi íbe dhi ì adré tá àyi ki lókyá wáyi dhi ni fe adrézó tà tídhí dhi ki yi, adrézó kpà tà nda ki títi àyi kòfalésè.)

²² Dì Pólò dré ngàzo áyi totó àyi ru kimóbhá nda ì kòfalé gò, tàá dhi: «Àmi Atènyìbhá ni i, má adré nòá dhi, tà títi ì sè dhi, àmi mómndí adrébhá giká ni tà nda nìle dhi 'i. ²³ Tàko ko, má dré tá adrerà'a tatsilé àmi ki bhàandre 'àsè dhi 'á dhi, má nò tá àrà mì dré adrézó àmi ki giká ki lindrì bha 'àsà dhi i. Má kisú kpà àlètàrì mì dré adrézó ngá fe àmi ki giká dré dhi. A tisi tá rúá dhi: <Giká nìle ko dhi dré.> Dì má adré mána Giká mì dré adrézó lindrì ni ni bha nìá àko ró dhi ni tà longó àmi dré.

²⁴ Giká bvò bhàlepi ngá títi lá dhi íbe dhi, Mírì bhù kya bvò be dhi 'i. Dì adré ína adrélé tépelò mómndí ì dré adrélé síle dhi ì 'àsè ko. ²⁵ Mómndí ì kitswá kpà tà 'o akódhi dré ngóro akódhi tá lovó ni íbe na tìni bwà ko. Tàko ko, akódhi adré lídrì fe, la'a íbe ìndì ngá àruka títi dhi íbe mómndyá títi ì dré dhi nì. ²⁶ Akódhi 'o tá sùrú títi dhi ì apfòle mómndí àlo lésè, ì kàyíró adrélé bhà mo bvò wáyi dhi drìsè. Bhà àyi ki lókyá ì ngóro dré tá lèle 'òle dhi tìni. Lanzí kpà bvò ì dré adrézó bhà mo 'àsà dhi i. ²⁷ Giká 'o tá kònnìni, mómndí ì kàdréró áyi nda gò, kòkitswá dhi, ì kòkisúró ì be dhi bvò. Tàkò, akódhi ína vwàwà ro àma àlo àlo títi dhi ì rúsè ko. ²⁸ Angyá ko, akódhi léna dhi, àma lídrì íbe, adrézó tà 'o, adrézó kpà adrélé be. Ngóro àmi ki tògyabhá àruka ì dré tàle dhi tìni: <Àma akódhi ni ànzi 'i.>

²⁹ Dì mà dré adrélé Giká ni ànzi 'i dhi sè dhi, adré leá mà kòkisú ko tàle dhi, Giká ni làsú sù ngóro ngá lídrì mómndí ì dré adrélé ledélé órò sè yà, àrezá sè yà, kó ngalè kírà sè yà, àyi ki tògyá sè ìndì àyi ki tà kisùle dhi sè dhi tìni dhi. ³⁰ Atú dhi, Giká tayí tá mómndí ì adrélé tà 'o tà nìma ko na. Dì, nyànomvá dhi, adré ína mómndyá títi àrà títi ì 'àsè dhi ki kodzó, ì kòladzáró àyi ki togó. ³¹ Tàko ko, bhà kítú í dré dra mómndyá títi bvò àdhya ki tàbvó tàzo gyàgya, agó í dré zìle tà nda sè dhi sè dhi dre. Tadhá kpà mómndyá títi ì dré dhi, tà nda tà bàti 'i dhi, dré akódhi nda ni tingálé dràdrà lésè dhi sè.»

³² † kòyi tà Pólò dré tàle mómndí ni tingama dràdrà lésè dhi ni tà dri nda dre dhi, àyi ki àruka ì dré ngàzo akódhi ni gu. Dì àruka ni ì dré kó tàzoá dhi: «Mà ni go tà mí dré adrélé tàle kòdhi ki yi tódhyá kítú àzya sè.» ³³ Dì Pólò dré pfòzo àyi kòfalésè. ³⁴ Ayi ki àruka ì dré ru amúzó akódhi be gò, ì dré Yésu ni ka'izo. Ayi nda ì kòfalé dhi tá tògyabhá nda ki àlo, Diyònúsiyò, tòkò àlo rú be Dàmári dhi, tsàle mómndí àruka íbe.

18

Pólò lè Kòrìtò na

* **17:18** 17:18 Dhya adrélé zìle «Èpikùréyò» i ró kòni ì adré tá tadhá dhi, tà kàdrì lavúlé dhi kólénzé tà 'i. Dhya adrélé zìle «Sòtòyíkò» i ró kòni ì adré tá àyikya tadhá dhi, lè à kòka'í tà títi adrébhá atsálé dhi ì, adrézó kpà togó íbe kàdrìkàdrì. † **17:19** 17:19 «Arèyòpágò» kònnìdhi tá rú kóngó àlo Atènyì le dhi àdhya 'i, ìndì rú tògyabhá adrébhá tá ru kimó àrà nda lé dhi kya 'i.

¹ Amvolásà dhi, Pólò dré ngàzo Aténáyì lésè lile bhàandre Kòritò àdhyà na. ² Kònàle dhi, ì dré ru kisúzó Yúdà mvá àlo rú be Akílà angálépi Pótò lésè dhi be. Lavú dre lókyá tsà, ì angá tá bvò Itàliyà àdhyà lésè tòkó ni rú be Pìrìsíká dhi be, alìle Kòritò le. Tàko ko, Rómà ki ópí kàdrì, Kàlàwùdíyò fè tá tòlí tàzoá dhi, Yúdà ànzì tíí dhi ì kòpfò bhàandre Rómà àdhyà 'ásè. Di Pólò dré tsàzo ³ adréle àyi bhàna, adréle àzì 'o tùmáni àyi íbe. Angyá ko, ì adré tá tíí àzì àlo adrézó wémà ledé dhi ni 'o kòdhyà. ⁴ Sàbátù àlo àlo tíí ì sè dhi, Pólò adré tá Giká ni kúlí ta Yúdà ànzì ki lèsámbo dzó na, adrézó Yúdà ànzì ki togó asé Gírìkì íbe, ì kòka'iró Yésu be dhi bvò.

⁵ Sílà ì Tímòtéyò be dhi ì kàtsá Màkèdòníyà lésè dre dhi, Pólò dré kídhozó adréle àyi lókyá wáyì dhi ni fe adrézó Giká ni kúlí longó, adrézó tadhá Yúdà ànzì ì dré dhi, Yésu Mèsíyà 'i káyà dhi. ⁶ Di, Yúdà ànzì nda ì dré ngàzo adréle ligíle Pólò be, adrézó akódhi ni lodhá. Di Pólò dré àyi kítá kayázó, tàzoá àyi dré dhi: «Àmi ki kàrí kàdré ngòle àmi ki tàndi ì dri. Ma tà àko má rú àmi ki tà sè. Kídholé nyànomvá dhi, má adré mána lile Giká ni kúlí longó mónnyá sùrú twá ro dhi ì véna.»

⁷ Di akódhi dré apfòzo lèsámbo dzó nda lésè lile agó àlo rú be Títíyò Yúsitò dhi ni dzó na, ànyi lèsámbo dzó nda làgana. Akódhi nda tá móndí adrélepi Giká ni ro dhi 'i. ⁸ Kònàle dhi, lèsámbo dzó ni kàdrì rú be Kùrìsipò dhi ì mónnyá tíí akódhi ni dzó lésè dhi íbe dhi, ì dré Mírì Yésu ni ka'izo. Di Kòritòbhá àruka bí adrébhá Pólò ni kúlí yi dhi ì adré tá kpà Yésu ni ka'ì gò, ì dré adrézó bàtìsimò do.

⁹ Ngátsi àlo sè dhi, ngá dré agázó Pólò mi toróbí tìni gò, Mírì dré tàzoá drá dhi: «Mí ro ngá ko! Mí gò adréle áma tà longó. Mí tayí kúlí ko. ¹⁰ Angyá ko, ma tùmáni mí be. Dhya àlo kitswá drígá bha mí rú ámi 'òzo kònzi dhi ko. Tàko ko, ma móndí íbe zyandre ró bhàandre kònìdhi 'á.» ¹¹ Di Pólò dré gòzo adréle kònàle, adréle Giká ni kúlí tadhá àyi dré kóná àlo tàlí sè.

¹² Lókyá Gálíyò dré tá adrerà'a gùvèrènerè ro bvò Akáyà àdhyà drìle dhi 'á dhi, Yúdà ànzì ì dré ngàzo ru amú Pólò rú gò, ì dré akódhi ni drìzo lizo ába tàbvò tǎrà na. ¹³ Ì dré tàzoá dhi: «Dhya kònìdhi adré ína móndí ki kodzó, ì kàdréró Giká ni lindrì bha látì twá àma ki tátírítrí kúlí dré adréle tadhále dhi rúsè dhi sè.» ¹⁴ Di Pólò dré tá adrerà'a 'òle kúlí ta dhi 'á dhi, Gálíyò dré logózóá Yúdà ànzì nda ì dré dhi: «Àmi Yúdà ànzì ró ni ì, mì kàdré tá móndí asíkì tà kònzi tsà dhi sè yà, kó ngalè tà kònzi kàdrì dhi sè yà dhi, má ni tá àmi ki yi togó vwàvwà sè. ¹⁵ Di, mì dré adréle tà kayí kúlí ki tà dri, rú ki tà dri, ìndì àmi ki tàndi ki tátírítrí kúlí ni tà dri dhi sè dhi, mì nò àmikya tà nda ì àmi. Má lè mána tà nda ki bvò tàle ko!» ¹⁶ Di dré àyi ki dròzo pfòle tàbvò tǎrà nda 'ásè. ¹⁷ Gò àyi tíí nda ì dré àyi ki lèsámbo dzó ni kàdrì rú be Sòsèténè dhi ni rùzo tswàle tàbvò tǎrà nda kandrá. Di, Gálíyò dré ína tà nda ni nòzo tà tàko ró.

Pólò gò Atìyòkíyà na

¹⁸ Pólò dré adrézó Kòritò na lókyá be vwàvwà ro. Di dré lazízó mónnyá ka'ìbhá ì tí gò, ì dré mbàzo bwátù na Pìrìsíká íbe ìndì Akílà be kitswàlé lile bvò Síríyà àdhyà na. Drìdrì dré mbàzo bwátù na dhi kandrá dhi, Pólò 'o tá àyi drìbhí rèle bhàandre rú zìle Kèkùréyà dhi na, mònndrà dré tá sile dhi ni tà sè.*

¹⁹ Ì dré tsàzo bhàandre Efésò àdhyà na gò, Pólò dré Pìrìsíká ki tayízó Akílà be. Dré ína lizo Yúdà ànzì ki lèsámbo dzó na Giká ni kúlí ta àyi íbe.

* **18:18** 18:18 Kínó lésè Yúdà ànzì ì véna dhi, móndí mònndrà silepi dhi kò'o mònndrà nda akíle dre dhi, adré tá àyi drìbhí 'o rèle tà nda ni tadházó.

20 Gò ì dré akódhi ni ti lizízó, kàdréro dhu rè àyi véna vwàvwà ro tsà. Di, dré ina ka'izoá ko. 21 Di, dré tá adrérà'a 'òle àyi ki tayí dhi 'á dhi, dré tazoá dhi: «Giká kòlè dhi, má ni go atsálé àmi ta.» Dré bwátù dòzo ngàzo Èfèsò lésè, 22 lile Kàyisàriyà na. Kòtsa dre dhi, dré rè zyà mbàzo Yèrúsalmà na mòdo fe móndyá ka'ibhá i dré 'iká, gò lizo Atiyókíyà na ndò.

23 Dré adrézó Atiyókíyà na lókyá be vwàvwà ro tsà. Gò dré ngàzo tatsilé bvò Gálàtiyà àdhya 'ásè ìndì Fìrìgíyà àdhya 'ásè, móndyá ka'ibhá títi dhi ki timbàbe àyi ki tà ka'ika'i na.

Apólò tadhá Giká ni kúlí Èfèsò na ìndì Kòrítò na

24 Lókyá nda kònàdhi sè dhi, Yúdà mvá àlo rú be Apólò angalépi Alìgizàndriyà lésè dhi, dré tsàzo Èfèsò na. Akódhi nda tá móndí tà nìlepi bí, ìndì Giká ni Kúlí nìlepi dóro dhi 'i. 25 A tadhá tá kpà drá Mírì ni tà dóro. Di akódhi ni togó tá àtsi ró adrészó Yésu ni tà longó, adrészó akódhi ni tà tadhá kyákyá. Di, nì tá ina ngbà 'í bàtísimò Yòwànì àdhya ni tà kòdhya.† 26 Di dré kidhózó adrélé Giká ni kúlí ta tirì àko Yúdà ànzì ki lisámbò dzó na. Pìrìsíkà i Akílà be dhi i kòyi akódhi dre dhi, i dré akódhi ni drizo lizo ába àyi véna gò, i dré Giká ni tà àndu ngizo drá dóro kitswálé títi.

27 Amvolásà dhi, Apólò dré lèzoá lile bvò Akáyà àdhya na. Di móndyá ka'ibhá Èfèsò le dhi i dré akódhi ni kodzózó lile gò, i dré wárágà tisizo àyi ki adrúpi Akáyà na dhi i dré, i kòka'iró akódhi dòle àyi véna dóro. Di akódhi kòtsa kònàle dre dhi, dré móndyá Yésu ni ka'ibhá Giká ni togó tani sè dhi ki ledézó tò. 28 Tàko ko, adré tá tà kayí Yúdà ànzì íbe rìnyí sè móndyá títi i kandrá, adrészó tadhá tà tisìle Giká ni Kúlí na dhi i sè dhi, Yésu Mèsíyà 'i káyà dhi.

19

Pólò tsa Èfèsò na

1 Apólò dré tá adrérà'a Kòrítò na dhi 'á dhi, Pólò dré láti dòzo lavúzó bvò kòngo ró Asíyà àdhya 'ásè, lile tsàle Èfèsò na. Kònàle dhi, dré Yésu ni ka'ibhá àruka ki kisúzó gò, 2 lizízóá àyi tí dhi: «Mì dré Yésu ni ka'izo dhi, mì kisú Tírí Lólo 'í?» Di i logó drá dhi: «Kóko, mà yi tá ko tàle dhi, Tírí Lólo be dhi.» 3 Pólò gò lizíá dhi: «Kàdré kònìni dhi, mì do di bàtísimò ángùdhi kòdhya?» I logó dhi: «Bàtísimò Yòwànì àdhya 'i.» 4 Di Pólò tà àyi dré dhi: «Yòwànì fè tá bàtísimò móndí i dré, tadházóá dhi, i ladzá àyi ki togó dre. Di adré tá tàá àyi dré dhi, i kòka'i dhya adrélépi tá adhéle í bvò dhi kòdhya. Dhya nda Yésu 'i.» 5 I kòyi kúlí nda dre dhi, i dré ngàzo bàtísimò do Mírì Yésu ni rú sè. 6 Di Pólò dré drígá bhàzo àyi dri gò, Tírí Lólo dré asízó àyi ki asó gò, i dré kidhózó adrélé ti twátwa ki ta, adrészó tà longó pròfétà kya tìni. 7 Ago nda i tá ànyíànyì mudrí-drì-rì.

8 Amvolásà dhi, Pólò dré lizo Yúdà ànzì ki lisámbò dzó na gò, kidhólé adrélé Giká ni kúlí ta tirì àko. Dré Giká ni Opì ni tà tadházó móndyá kònàle dhi i dré mbà na, adrészó àyi ki togó asé, i kòka'iró be dhi bvò. 9 Di, àyi ki àruka i dré àyi ki togó 'òzo tombálé, kúlí nda ki gàzo gò, i dré kidhózó adrélé tà ta kònzi Mírì ni láti ni tà rú móndyá títi i kandrá. Di Pólò dré àyi ki tayízó. Dré móndyá ka'ibhá dhi ki drizo lizo àyi íbe Tíránò ni dzó adrészó móndí ki tadhá dhi na gò, dré adrészó Giká ni tà ta àyi dré kítú àlo àlo títi i sè. 10 Dré 'òzoá kònìni kóná rì gò, móndyá títi Yúdà ànzì ró ìndì súrú twá ro bvò Asíyà àdhya lé dhi i dré Mírì ni kúlí yìzo.

† 18:25 18:25 A kònò Tà 'òle dhi i 19:3-4.

11 Giká adré tá rinyí fe Pólò dré adrézó tà kàdrì líndrìga ró nòle rè ko dhi ki 'o. 12 A adré tá ndìndì kítá twátwa dré tá tabèle dhi ki do lizo bhàá dràbhá i rú gò, ì dré adrézó adrìlé àyi ki drà ì lésè. Tirí kònzì ì adré tá kpà topfòle àyi ki àruka ì lésè.

Sèkéva ni ànziàgo ì tabhì tirí kònzì dròle

13 Yúdà ànzi àruka ì adré tá tatsílé àrà twátwa ì 'ásè, adrélé tirí kònzì ki drobe topfòle móndí ì lésè. Gò ì dré kidhózó adrélé tà nda ni tabhì 'òle Mírì Yésu ni rú sè, adrézó tàá tirí kònzì ì dré dhi: «Má adré tàá àmì dri Yésu Pólò dré adrézó tà ni ni longó dhi ni rú sè dhi, mì pfò!» 14 Dì Yúdà ànzi ki kòwánà kàdrì àlo rú be Sèkéva dhi ni ànziàgo nzi-drì-rì dhi ì adré tá kpà 'òá kònnì. 15 Kítú àlo dhi, ì tà tá kònnì gò, tirí kònzì nda dré logózó àyi dré dhi: «Má nì Yésu be. Má nì kpà Pólò àdhi 'i ya dhi be. Dì, àmì àmikya àdhibhá 'i?» 16 Dì agó tirí kònzì nda dré tá adrézó lána dhi dré dhèzo àyi dri, àyi títi dhi ki rinyí lavú gò, àyi ki tswàzo tà tàndi ró. Gò ì dré lapázó dzó nda lésè bvólílí ro ìndì làzì be bǐ àyi rúsè.

17 Mòndyá títi Yúdà ànzi ró ìndì sùrú twá ro Efésò le dhi ì kòyi tà nda dre dhi, tirí dré àyi ki 'òzo gò, ì dré adrézó Mírì Yésu ni rú ni líndrì bha. 18 Dì móndí bǐ Yésu ni ka'ìbhá dhi ì adré tá alìle tà kònzì ì dré 'òle dhi ki ta ngádra 'á móndyá títi ì kandrá. 19 Àyi ki àruka adrébhá tá làndrì ndrìbhá ro dhi ì adré tá àyi ki búkù làndrì àdhya ki adó alìzo zàá móndyá títi ì kandrá. Búkù ì dré zàle nda ki làgì tá ànyànyì làfa lò'wa ngùlù-nyadhi-rì-drì-mudrí.* 20 Dì àsà dhi, Mírì ni kúlì adré tá la'ulé akódhi ni rinyí sè, adrélé lile drìdrì.

21 Tà nda ì kò'o ru títi dre dhi, Pólò dré nòzoá dhi, dóro ni í dré lavúlé bvò Màkèdòníyà àdhya 'ásè ìndì Akáyà àdhya 'ásè, lile Yèrúsalmà na dhi. Tà tá dhi: «Má kòlì tsàle kònàle dre dhi, adré kpà leá dhi, má kòlì Rómà na.» 22 Dì dré àyi àzìàmù rì, Tìmòtèyò ì Erástò be dhi ki mùzo lile í kandrána Màkèdòníyà na gò, dré ína adrézó Asíyà na lókyá tsà sè.

Efèsòbhá ki ligìma Pólò i rú dhi

23 Lókyá nda sè dhi, tà dré abízó nyǎnyì Efésò na Mírì ni láti ni tà sè. 24 Agó àlo rú be Dèmètríyò adrélépi tá ngá di àrezá sè dhi tá kònàle be. Akódhi nda ì àzìzì ni ìbe dhi ì adré tá giká tòko ró rú be Arètémì dhi ni dzó nzǐ tsàtsà dhi ki ledé àrezá sè, adrézó làfa kisú àsà bǐ.† 25 Dì akódhi dré ngàzo àyi àzìzì nda ki kímó túmánì móndí àruka adrébhá tá ngá ledé àyi tǎni dhi ìbe gò, tàzoá àyi dré dhi: «Áma arúpi i, mì nǐ tàle dhi, mà adré làfa kisú bǐ àzì kòdhi sè dhi be. 26 Dì mì nò ìndì mì yi tàle dhi, Pólò kòdhi se móndí zyandre kònwa Efésò 'a ìndì bvò wáyì Asíyà àdhya lé dhi ki togó litíle dre. Adré ína tàá dhi, giká líndrì móndí ì dré adrélé ledéle àyi ki drìgá sè dhi i, giká tàndi 'i ko. 27 Dì tà nda kitswá ngbà 'í àma ki àzì ni rú kizá kòdhya ko. A ni kókpà kitswá àma ki giká tòkó gú, Arètémì ni tépelò ni rú kizá gò, akódhi ni líndrì móndyá títi Asíyà 'ásè ìndì bvò wáyì 'ásè dhi ì dré adrélé bhàle dhi ni tingázó!»

28 Dì ì kòyi tà nda dre dhi, àyi ki togó dré aswázó tà tàndi ró gò, ì dré ngàzo adrélé tetrélé adrézó loyóá dhi: «Àrètémì Efèsòbhá kya kàdrì lavúlé!» 29 Gí ko, tà dré abízó nyǎnyì bhàandre nda 'á. Dì móndí zyandre dhi ì dré Pólò ni atsiàmù, Gáyò ì Arìstàrúkò be angábhá Màkèdòníyà lésè dhi ki rùzo gò,

* 19:19 19:19 «Làfa lò'wa ngùlù-nyadhi-rì-drì-mudrí» (50.000) kòni ì tá làfa adrélé fèle móndí ngùlù-nyadhi-rì-drì-mudrí dhi ì dré àzì 'òle kítú àlo sè dhi tí dhi 'i. † 19:24 19:24 «Àrètémì» kòndhi, Gírìkì ki giká ki àlo tòko ró, ì dré adrézó mì bha vélána, kòfèró àyi dré ànzi dhi 'i. ‡ adré tá akódhi ni líndrì bha dzó nzǐ tsàtsà ledéle àrezá sè dhi ì sè.

ì dré ru wùzo lile àyi íbe àrà kàdrì adrézó ru kimó dhi na. ³⁰ Pólò adré tá ína leá pfòle mónnyá zyandre nda ì kandrà. Di, mónnyá ka'ìbhá dhi ì dré àyikya ka'izoá ko. ³¹ Ndìndì dhya kàdrìkàdrì Asíyà drìle dhi ki àruka adrébhá tá Pólò nì arúpi ró dhi, ì dré kúlí mùzo akódhi nì ti lizí, kòpfóro mónnyá zyandre nda ì kandrà ko.

³² Mónnyá zyandre ru kimóbhá nda ki drì abí dre nyínyi. Ayi ki àruka ì adré tá tetrélé, adrézó tà àlo ta. Aruka nì ì adré tá kó tà àzya ta. Ayi bí dhi ì nì tá ngalè ì kimó tá ru àdho tà sè ya dhi ko. ³³ Yúdà ànzi ì dré agó àlo rú be Alìgìzándrè dhi nì 'òzo pfòle mónnyá zyandre ì kandrà, kòngìró tà nda nì àndu be dhi bvó. Di akódhi dré drìgá bhàzo kuru àyi ki kúlí kikízó, í kòkìtswáro áyi tàrá ga àyi kandrà. ³⁴ Di, ì kònì akódhi Yúdà mvá 'i dhi dre dhi, ì dré ngàzo adréle tetrélé kúlí àlo sè ànyìanyi sàà rì, adrézó loyóá dhi: «Àrètémì Efésòbhá kya kàdrì lavulé!»

³⁵ Kùdù ro dhi, dhya bhàle adréle bhàandre nda nì tà tisì dhi dré ngàzo mónnyá zyandre nda ki kúlí kikí gò, tàzoá àyi dré dhi: «Àmi Efésòbhá nì ì, mónnyá títi dhi ì nì tàle dhi, à bhà bhàandre Efésò àdhya adréle gíká gú, Àrètémì nì tépelò líkí, akódhi nì líndrì adhélepi bhù lésè dhi íbe dhi be. ³⁶ Dhya àlo kitswá tà kòdhi nì kayí bwà ko. Ásà dhi, adré leá dhi, mì kàdré kírì, ìndì mì kò'o tà wáyá ro ko. ³⁷ Mì adrì àgo kòni ì kònwa, tákò ì lodhá àyikya àma ki gíká tòkó ko, ì topá kpà ngá akódhi nì tépelò ì lésè ko. ³⁸ Di Dèmètríyò ì àzízì nì íbe dhi ì kàdré tà íbe tàle móndí ì rú dhi, àrà adrézó tàbvó ta dhi ì be, ìndì tàbvó tabhá ì be. Adré di leá dhi, ì kòlì tà ta móndí ì rú kònàle. ³⁹ Mì kàdré tà àzya íbe lizíle dhi, à nì kpà tà nda ki yi àrà adrézó tà ki bvó lanzí àma ki tòlì sè dhi na. ⁴⁰ Tàko ko, tayí ngbà 'í tsà, à dré àma ki asíkìzo móndí ki ligìma ándrò kònìdhi nì tà sè. A kòlizí àma dhi, mà kitswá tà àlo ta tà wáyá 'òle ándrò kònìdhi nì àndu ngìzo dhi bwà ko.» Di kòtà tà nda ì dre dhi, dré mónnyá zyandre ru kimóbhá nda ki 'òzo ayílé.

20

Pólò lavú Màkèdóníyà 'ásè ìndì Gíríkì ki bvò 'ásè

¹ Tà wáyá nda kàkí dre dhi, Pólò dré mónnyá ka'ìbhá dhi ki azízó gò, àyi ki kodzóó adréle àyi ki totó tātā àyi ki tà ka'ika'í na. Kòlazí àyi tí dre dhi, dré ngàzo lile bvò Màkèdóníyà àdhya na. ² Dré lavúzó bvò nda 'ásè, tà bí dhi ki tabe mónnyá ka'ìbhá dhi ki tìmbàzo àyi ki tà ka'ika'í na. Dré tsàzo Gíríkì ki bvò na gò, ³ dré adrézó kònàle mbá na. Dré tá adrerà'a 'òle bwátù do lizo bvò Síríyà àdhya na dhi 'á dhi, dré yìzoá tàle dhi, Yúdà ànzi ì yi tá ru kitswázó áyi 'o kònzi. Di dré nòzoá dhi, dóro nì ì dré gòle bvò Màkèdóníyà àdhya 'ásè dhi. ⁴ Akódhi nì atsiàmu ì tá: Sòpátrò, Pírò nì mvá angálepi Bèróyà lésè dhi, Àrìstàrúkò ì Sèkúndò be angábhá Tèsàlòníkè lésè dhi ì, Gáyò Dèrúbè lésè dhi, Tìmòtéyò, tsàle Tíkíkò ì Tròfìmò be angábhá bvò Asíyà àdhya lésè dhi ì. ⁵ Ayi nda ì dré lizo drìdrì àma kandràna, kitswále àma ki letè Trówà na. ⁶ Àma ró dhi, gwányá Mápà tàkú àko dhi àdhya àmvolésè dhi, mà dré bwátù dòzo ngàzo Fìlípóyì lésè gò, kítú nzi àmvolésè dhi, mà dré tsàzo ru kisú àma ki atsiàmu nda íbe Trówà na. Gò mà dré adrézó kònàle kítú nzi-drì-rì.

Yùtìkò nì tìngama dràdrà lésè dhi

⁷ Kítú ni àlo pòsò àdhyà sè dhi, mà kimó tá ru mónnyá ka'ibhá dhi íbe, kitswázó mányàngá do nyàle.* Pólò adré tá ta mónnyá nda i dré. Dì dré tá adréle 'òle lile drùbhì sè dhi sè dhi, dré gòzo adréle tá ta tsàle ngátsi kítógá na. ⁸ A tobhà tá tálà bí dhi i dzó 'a kile kurú na mà dré ru kimózó lána dhi na. ⁹ Kàdhúra àlo rú be Yùtikò dhi lírí tá mòlìsà na gò, ayí dré adrézó akódhi ni 'o, Pólò dré tá adrerà'a tà ta vwàvwà ro dhi 'á. Dì ayí kòlavú akódhi dre dhi, dré dhèzo byá kìnì na, dzó nda ni ètázì ni na 'ásè. A ni akódhi ni tingá dhi, àkò drà ína dre. ¹⁰ Dì Pólò dré sizo, tandile kàdhúra nda drìle, akódhi ni lomvó í drígá gò, tàzoá mónnyá tíí i dré dhi: «Mì bhà àmì ki togó kuru ko! Akódhi lídrì íbe!» ¹¹ Ì kògò mbàle dzó 'a kile kurú na nda na dre dhi, ì dré mápà tonòzo nyàle. Dì Pólò dré gòzo tà ta tsàle drùbhì na gò, ngàzo lile. ¹² Gò ì dré kàdhúra nda ni drìzo nzìzo ába rúbhá be líná. Dì tà nda tindrì tá mónnyá tíí dhi ki togó lavulé.

Pólò nga Trówà lésè lile Mìlétò na

¹³ Gò mà dré bwátù dòzo lizo drìdrì Pólò kandrána, kitswálé akódhi ni letè bhàandre rú zìle Àsò dhi na. Tàko ko, akódhi lè tá ína atsí tòle pá sè tsàzo àma ki kisú kònàle. ¹⁴ Akódhi kàtsá àma ki kisú Àsò 'a dre dhi, mà dré tombàzo bwátù na lile tsàle bhàandre rú zìle Mìlénè dhi na. ¹⁵ Kítú bvóá dhi sè dhi, mà dré gòzo lile bwátù sè, tsàle tùrù Kíyò àdhyà kandrá. Kítú bvóá dhi sè dhi, mà dré tsàzo tùrù Sámò àdhyà na. Dì kítú bvóá dhi sè dhi, mà dré tsàzo bhàandre rú zìle Mìlétò dhi na. ¹⁶ Pólò lè tá áyi kikilé Èfèsò na ko, kòtigíró tà bvò Asíyà àdhyà na ko dhi sè. Tàko ko, adré tá ína lèá lile mbèlè, kòkìswá dhi, kòtsaró Yèrusalémà na drìdrì gwányá Pàtèkótè àdhyà kandrá.

Pólò tà tà bhàgo Èfèsò lésè dhi i dré

¹⁷ Dì Mìlétò na dhi, Pólò dré kúlí mùzo Èfèsò na bhàgo Èkèlézyà àdhyà ki azí. ¹⁸ Ì kàtsá akódhi véle dre dhi, dré tàzoá àyi dré dhi: «Lókyá mà dré tá adrerà'a àmì íbe dhi 'á dhi, mì nì ngalè má 'o tá tà ngíni ya dhi be, kidhólé kítú má dré atsázó bvò Asíyà àdhyà 'á dhi sè. ¹⁹ Má 'o tá Mírì ni tà akódhi ni màràbà tíni, togó ànzimvá kya tíni dhi be ìndì m̀ndra be bí, tágba Yúdà ànzi ì dré tá áma tabhìzo tà ì dré tá ru yìzo 'òá má rú dhi i sè dhi. ²⁰ Mì nì tàle dhi, má longó tá àmì dré Giká ni kúlí, tà ni ki tadházó mónnyá tíí i kandrá, ìndì àmì ki dzó i 'ásè dhi be. Mà zù àmì dré tà àlo kitswálépi àmì ki ledé bwà dhi ko. ²¹ Má kodzó tá Yúdà ànzi i mónnyá sùrú twá ro dhi íbe, ì kòladzáró àyi ki togó agòzo Giká véle, ìndì ì kòka'iró àma ki Mírì Yésu.

²² Dì mì yi rè ká! Nyànomvá dhi, má adré mána lile Yèrusalémà na, ngóro Tírì Lólo dré adréle áma dri dhi tíni. Má nì àdho tà ni atsa má rú kònàle nì ya dhi ko. ²³ Má nì ngbà 'í tà Tírì Lólo dré adréle longolé má dré bhàandre àlo àlo tíí i 'ásè kònìdhi be: Bã i kizà íbe dhi ì adré áma letè kònàle. ²⁴ Dì, má adré mána áma lídrì no tà tàko ró. Má adré ngbà 'í angú kòdhi ni le ràle tsàle kùdù ni na, má kò'oró àzì Mírì Yésu dré tayílé má drígá dhi akilé tíí, kòdhi adré tàá dhi, má kòlongóro Rúbí Tani Giká ni togó tani ni tà dri dhi móndí i dré.

²⁵ Dì nyànomvá dhi, má nì tàle dhi, àmì má dré tatsízó Giká ni Opì ni tà longóbe àmì kòfalésè dhi ki àlo kitswá gòle véle áma m̀bhalé no ko dhi be. ²⁶ Àsà dhi, má adré tàá àmì dré àndrò kònìdhi dhi, àmì tíí dhi i kòfalé dhi, dhyà àlo ni kàrí kitswá ngòle má dri ko. ²⁷ Tàko ko, má longó àmì dré tà

* **20:7** 20:7 Giká ni Kúlí tisile Gírìkì ti sè dhi adré tàá kònwa dhi: «...kitswázó mápà tonò». Kúlí kòdhi ì kitswá lèá tàle dhi: «kitswázó mányàngá Mírì àdhyà ni nya».

títí Giká dré tá lèlè má kòlongó dhi i, àlo ni ni zu àko ró. ²⁸ Di mì kàdré àmi ki tàndi ki likí, tùmání kábilígyà ki pãrí wáyi Tirí Lólo dré bhàle àmi drígá, mì kàdréro àyi ki dri ko dhi íbe. Mì kàdré Giká ni Ekèlézyà dré gíle àyi tàndi ni kàrí sè dhi ki likí ngóro kábilígyà likíbhá dóro dhi i tìni. ²⁹ Má nì tàle dhi, áma lèma àmvolésè dhi, kàlagí àtrá ki tífí àmi kòfalé kitswálé àmi ki 'o kònzì dhi be. Ì kitswá àyikya kábilígyà ki àlo tayí líná ko. ³⁰ Ndìndì àmi ki tàndi i kòfalé dhi, móndí àruka ki apfò adréle tà bàti ladzá atsálé kinzò ro, kitswázó móndyá ka'ìbhá dhi ki se àyi vésè dhi bvó. ³¹ Asà dhi, mì kàdré tàmgá dri! Mì kòtivì ko tàle dhi, gíle kóná na dhi, má tayí tá àmi àlo àlo títí dhi ki kodzoma m̀ndra be bí kítú be ìndì ngátsi be dhi ko dhi.

³² Nyànomvá dhi, má adré àmi ki tayí Giká drígá, akódhi kàdréro àmi ki timbà kúlí dré afèle àyi togó tani sè dhi sè, mì kòkisúro tà dré lazilé móndyá títí í dré bhàle twá adréle ína ró dhi i dré tàyilé ro dhi be dhi bvó. ³³ Má bhà tá dhya àlo ni ngá lovó ko, kàdré akódhi ni àrezá 'i yà, akódhi ni óro 'i yà, kó ngalè akódhi ni kítá 'i yà dhi. ³⁴ Àmi ki tàndi, mì nì tàle dhi, má 'o tá àzì áma tàndi ni drígá sè, kitswázó ngá kisú àma dré, áma bhápi íbe dhi be. ³⁵ Tà títí má dré 'òle dhi i sè dhi, má tadhá àmi dré dhi, lè mì kàdré àzì 'o landè àko ró kònnìni, kitswázó móndí yàyà dhi ki ledé. Mì kisú rè kúlí Mírì Yésu ni tàndi dré tàle kòni i ká: <Dhya adrélépi ngá fe dhi ni kólénzé adré dhya adrélépi ngá kisú dhi àdhya ni lavú.>>

³⁶ Pólò kòtà tà nda i dre dhi, i dré àyi ki kórókó titizo tà zizo Giká tí. ³⁷ Di àyi títí dhi i dré adrézó Pólò ni kamú, adrézó ngòle rúa, i dré tá adrerà'a lazilé tíá dhi 'á. ³⁸ Àyi ki togó tá kizà ro lavulé, akódhi dré tá tàle dhi, i kitswá gòle véle àyi no ko dhi sè. Gò i dré akódhi ni adzízó ỳandre mìle, kòmbàro bwátù na.

21

Pólò lè Yèrusalémà na

¹ Mà kòlanzì ru bhàgo nda íbe dre dhi, mà dré bwátù dòzo lizo pyà t̀rù Kósà àdhya na. Kítú bvóá dhi sè dhi, mà dré tsàzo t̀rù Ródò àdhya na. Gò mà dré lizo tsàle bhàandre Pàtárà àdhya na. ² Kònàle dhi, mà dré bwátù àzya adrélépi 'òle zyàle bvò Fòẁnikè àdhya na dhi ni kisúzó gò, mà dré tombàzo lána lèlè. ³ Mà kòtsa àrà adrézó t̀rù Kìpìrò àdhya ni dri no dhi na dre dhi, mà dré lavúzó tàbhù ni lésè gò, lèlè bvò Siríyà àdhya na. Di mà dré tsàzo bhàandre Tírè àdhya na, à kòtiríró ngá bwátù nda dré adolé dhi i be dhi bvó. ⁴ Kònàle dhi, mà dré móndí ka'ìbhá àruka ki kisúzó gò, mà dré adrézó àyi íbe kítú nzi-dri-rì. Àyi nda i dré tàzoá Pólò dré Tirí Lólo ni r̀nyí sè dhi, kòlì Yèrusalémà na ko. ⁵ Di, áma ki lókyá kòkitswá dre dhi, mà dré àmakya ngàzo kitswálé lèlè. Móndyá ka'ìbhá títí nda i, àyi ki tòkó i ìndì àyi ki ànzimvá íbe dhi, i dré àma ki adzízó apfòle bhàandre nda lésè gò, mà dré àma ki kórókó titizo tà zizo Giká tí ỳandre mìle. ⁶ Mà kòlazì àyi tí dre dhi, mà dré tombàzo bwátù na lèlè gò, i dré àyikya nzìzo àyi bhàna.

⁷ Mà kònga Tírè lésè dre dhi, mà dré lizo tsàle bhàandre rú zìle Pòtòlémáyì dhi na. Kònàle dhi, mà dré mòdo fèzo àma ki adrupi Yésu ni ka'ìbhá dhi i dré gò, mà dré adrézó àyi íbe kítú àlo. ⁸ Kítú bvóá dhi sè dhi, mà dré lizo tsàle bhàandre Kàyìsàriyà àdhya na. Kònàle dhi, mà dré adrézó Filípò, Rúbí Tani longólépi dhi ni dzó na. Akódhi nda tá dhya nzi-dri-rì kipèle Yèrusalémà na dhi ki àlo 'i.* ⁹ Akódhi tá ànzitókó su mobhá rè ko, adrébhá tá Giká ni kúlí longó profétà kya tìni dhi íbe.

* 21:8 21:8 A kònò Tà 'òle dhi i 6:5; 8:5.

10 Mà kàdré kònàle gĩle kítú àruka i dre dhi, pròfètà àlo rú be Agábò dhi dré atsázó bvò Yùdáya àdhya lésè. 11 Akódhi nda dré áyi kisízó ànyi àma làga, Pólò ni káfà adó, áyi pá ki adrózo áyi drígá íbe gò, tàzoá dhi: «Tírí Lólo adrè tàá dhi: Yúdà ànzi Yèrúsalmà na dhi ki káfà kònìdhi ni líyí ni adrò kònìni gò, ì dré akódhi ni fèzo móndí sùrú twá ro dhi i drígá.» 12 Mà kòyi tà nda dre dhi, àma móndyá ka'ìbhá kònàle dhi íbe dhi i, mà dré Pólò ni ti lizízó, kòlìrò Yèrúsalmà na ko dhi bvò. 13 Di, Pólò dré ína logózóá dhi: «Mì adrè ngòle, adrézó áma togó 'o ñòle àdho tà sè? Ma gànzi ró ngbà 'í bã nya kòdhya ko. Ma kókpà gànzi ró lile dràle Yèrúsalmà na Mírì Yésu ni rú ni tà sè.» 14 Di mà dré kitswálé akódhi ni logá bwà ko dhi sè dhi, mà dré kúlí tayízó, tàzoá dhi: «Tà Mírì dré adrélé lèle 'òle dhi kò'o ru wà.»

15 Amvolásà, mà dré tà títi dhi ki ledézó gò, mà dré mbàzo Yèrúsalmà na. 16 Mà mbà tá túmání móndí ka'ìbhá àruka Kàyisàriyà lésè dhi íbe. Di ì dré àma ki drìzo lizo àma íbe agó àlo rú be Mìnásónà dhi ni dzó na, mà kàyíró kònàle be dhi bvò. Akódhi nda angá tá Kìpìrò lésè, ìndì akódhi tá móndí Yésu ni ka'ilepi kíno lésè dhi 'i.

Pólò ì kimó ru bhàgo Èkèlézyà àdhya íbe

17 Mà kòtsa Yèrúsalmà na dre dhi, àma ki adrúpi Yésu ni ka'ìbhá dhi ì dré àma ki ka'izo dòle togó dóro sè. 18 Kítú bvóá dhi sè dhi, mà dré lizo Pólò be Yàkòbhò bhàna.† Kònàle dhi, bhàgo títi Èkèlézyà àdhya ì kimó tá kpà ru. 19 Di Pólò dré mòdo fèzo àyi dré gò, tà títi Gìká dré 'òle áyi àzì sè móndyá sùrú twá ro dhi ì kòfalé dhi ki titízó àyi dré mibhalé tí.

20 Ì kòyi tà nda i dre dhi, ì dré ngàzo adrélé Gìká ni rú bha kùle. Gò ì dré tàzoá Pólò dré dhi: «Àma ki adrúpi, mí nò rè ngalè Yúdà ànzi lizólizo dhi ì ka'ì Yésu ngìni ya dhi ká. Ayi títi nda ki togó kókpà àtsi ró Mósè ni tatrítrí kúlí ni tà sè. 21 Di, ì yi tàle dhi, mí adrè mína Yúdà ànzi títi ayìbhá móndyá sùrú twá ro dhi ì kòfalésè dhi ki tadhá, ì kòtayíró Mósè ni tatrítrí kúlí, ìndì ì kògòró véle adrélé àyi ki ànzi ki lwa ko, adrézó kpà àma ki labhi lebé ko. 22 Mà ni 'òá ngìni? Tàko ko, ì ni dra ámi atsama ni rúbí yi 'í. 23 Di mí kò'o tà mà dré adrélé tàle mí dré kònìdhi kòdhya. Ago su mònndrà sibhá dhi ì kònwa àma kòfalé be. 24 Mí kòdrì àyi nda ì lizo àyi íbe, mì kòtemvéró àmi túmání àyi íbe Gìká kandrá. Mí kòfè kpà làfa ì dré kitswázó àyi ki drìbhí 'o rèle dhi mi.‡ Mí kò'o kònìni dhi, móndyá títi dhi ki nǎ tàle dhi, tà adrélé tàle mí rú kòdhi ì kínzò 'i dhi be. Ì ni kpà nǎ dhi, mí adrè mína tà tatrítrí kúlí dré adrélé tàle dhi ki ka'ì 'òle dhi be. 25 Kàdré móndyá ka'ìbhá sùrú twá ro dhi ki tà sè dhi, mà tisì tá wáràgà, tà mà dré tá ru yìzo ì kò'o dhi ki longózó àyi dré. Má tisì tá dhi, ì kònnya mányàngá fèle gìká tàko ì dré dhi ko, ì kònnya kà'wá kàrí ko, ì kònnya kà'wá 'òle zùle dràle dhi ki zǎ ko, ìndì ì kò'o ndòtò tà ko.§»

26 Di kítú bvóá dhi sè dhi, Pólò dré àgo nda ki drìzo lizo àyi ki temvé túmání í be. Gò dré fizo tépelò na, kitswálé lókyá àyi ki temvema nda dré kitswázó akílé gò, ngá fèzo Gìká dré àyi àlo àlo títi dhi ki rú sè dhi ni longó.*

A ru Pólò tépelò na

27 Kítú nzi-drì-rì àyi ki temvema nda àdhya ì dré tá adrérà'a 'òle akílé dhi 'á dhi, Yúdà ànzi àruka angábhá bvò Asíyà àdhya lésè dhi ì dré Pólò

† 21:18 21:18 Yàkòbhò kònìdhi tá Yésu ni adrúpi ki àlo 'i. A kònò Tà 'òle dhi ì 12:17; 15:13. ‡ 21:24 21:24 A kònò tà àndu ngìle mònndrà síma ni tà sè Tà 'òle dhi ì 18:18 na dhi. § 21:25 21:25 A kònò Tà 'òle dhi ì 15:20. * 21:26 21:26 A kònò 1 Kòrìtòbhá ì 9:20.

ni nòzo tépelò na. Di ì dré ngàzo mónďyá zyandre títi dhi ki 'a tífí, akódhi ni ruzo gò, ²⁸ ì dré kúlí yòzo tàzoá dhi: «Ìsèrélè ànzi ì, mì alì àma ki ledé wà! Kònìdhi agó adrélépi mónďyá títi àrà títi ì 'ásè dhi ki kodzó ligilé àma ki sùrú rú, àma ki tátrítrí kúlí rú, ìndì tépelò kònìdhi rú dhi 'i. Kòdhi ìbe dhi, akódhi adrì ndìndì mónďí sùrú twá ro dhi ì afízó àyi ìbe tépelò le, àrà lólo kònìdhi ni 'òzo atsálé ndì ró!» ²⁹ (Ì tà tá kònìni tàko ko, ì nò tá Tròfimò angálépi Èfèsò lésè dhi ì Pólò be bhàandre 'á. Di ì adrè tá àyikya kisúá dhi, Pólò adrì tá akódhi afízó ába tépelò le.)

³⁰ Di tà nda dré mónďyá títi bhàandre nda 'á dhi ki 'a tifízó gò, ì dré angázó aralé àrà títi ì lésè Pólò ni ru, akódhi ni sèzo pfòzo ába tépelò 'ásè gò, tépelò ni dzóti ki tesézó. ³¹ Di ì dré tá adrérà'a 'òle Pólò ni pfu dràle dhi 'á dhi, Rómà ki sòdá ki kàdrì dré yìzoá tàle dhi, tà abí dre nyĩnyi Yèrúsalmà 'a. ³² Gbã kòdhwà, akódhi dré sòdá ki drìzo àyi ki drì kobhá ìbe ràzo àyi ìbe mónďyá zyandre nda ì véna. Ayi nda ì kònò sòdá ki kàdrì nda ì sòdá ni ìbe dre dhi, ì dré Pólò ni pfùma tayízó. ³³ Di sòdá ki kàdrì nda dré àyi kisízó ànyi akódhi làga gò, akódhi ni 'o rùle, adròle nyìrì rì dhi ì sè. Gò dré lizizóá ngalè akódhi àdhi 'i ya dhi, ìndì 'o tá àdho tà 'i ya dhi. ³⁴ Mónďyá zyandre nda ì kòfalé dhi, mónďí àruka ì adrè tá tetrélé, adrézó tà àlo ta. Aruka ni ì adrè tá kó tà àzya ta. Tà wàyá nda sè dhi, sòdá ki kàdrì nda kitswá tá tà nda ni àndu ni bwà ko. Di dré Pólò ni 'òzo drìle lizo ába dzó kàdrì adrézó sòdá ki líkí dhi na. ³⁵ Sòdá nda ì kòtsa Pólò be àrà adrézó mbàle dzó kàdrì nda na dhi na dre dhi, ì dré akódhi ni dòzo dodò mónďyá zyandre nda ki ligìma ni tà sè. ³⁶ Tàko ko, àyi títi dhi ì adrè tá lile tetrébe àyi vése, adrézó loyóá dhi: «Akódhi kòdràdrà! Kòdràdrà!»

Pólò ga àyi tàrà mónďyá zyandre ì kandrà

³⁷ A dré tá adrérà'a 'òle Pólò ni 'o fìle dzó kàdrì nda na dhi 'á dhi, dré lizizóá sòdá ki kàdrì tí dhi: «Má ni kitswá tà ta mí dré bwà?» Di sòdá ki kàdrì nda logó drá dhi: «Mí ni tákò Gírìkì ti tàle be? ³⁸ Mì kònìdhi tsì Ezèpétò agó atú mónďí ki kodzólépi ligilé gò drìkònzibhá ngùlù-su dhi ki drìzo lapázó àyi ìbe duku na dhi 'i ko?» ³⁹ Di, Pólò logó drá dhi: «Ma, ma Yúdà mvá angálépi Tàrúsò bvò Kìlìkìyà àdhya lé dhi lésè dhi 'i. Di ma mónďí bhàandre rúku kyàkyà dhi lésè dhi 'i. Má adrè àmi ti lizì, mí kòfèró má dré látì tà tàzo mónďyá zyandre kònì ì dré.» ⁴⁰ Di sòdá ki kàdrì nda kòka'ì dre dhi, Pólò dré ngàzo àyi totó àrà adrézó mbàle dzó kàdrì nda na dhi na gò, drígá bha kuru mónďyá zyandre nda ki kúlí kíkízó. Di ngá kòbhù ndiì dre dhi, dré tàzoá àyi dré Èbèrè ti sè dhi:†

22

¹ «Áma adrúpi ì, áma atá ìbe ni ì, mì yi rè tà má dré adrélé tàle àmi dré áma tàrà gàzo ni ì ká!» ² Ì kòyi akódhi adrérà'a tà ta àyi dré Èbèrè ti sè dre dhi, ì dré gòzo véle adrélé kíri wáláká ni ni lavú. Gò Pólò dré tàzoá dhi: ³ «Ma Yúdà mvá tìle Tàrúsò bvò Kìlìkìyà àdhya lé dhi na dhi 'i. Di, à líkí tá ma mbàle kònwa Yèrúsalmà 'a. Gàmàliyélè tadhá tá àma ki tábhí ki tátrítrí kúlí má dré nìle kyá dhi nì. Áma togó tá àtsi ró Gíká ni tà sè, àmi títi àndrò ni kya tìni. ⁴ Kàdré mónďyá adrèbhá Yésu kòdhi ni látì lebè dhi ki tà sè dhi, má pfo tá àyi ki mì tsàle byá àyi ki dràdrà na. Má turú tá àyi àgo ró ìndì tòko ró nda ì lebhélé bádzó na. ⁵ Kòwánà ki kàdrì ì bhàgo kàdrì títi dhi ìbe dhi ki kitswá tadhá dhi, tà má dré adrélé tàle kòdhi ì tà bàti 'i

† 21:40 21:40 A kitswá kpá kúlí «Èbèrè ti» kònì ki ladzá: «Àràméyà ti».

dhi. Má kisú tá ndìndì wárágà àyi nda ì dré tisìle àyi kì adrúpi Dàmàsékè na dhi ì dré dhi ì gò, má dré lizo ába kitswálé mónnyá ka'ìbhá kònàle dhi kì turú adrìle Yèrúsalmà le, à kònòró tà àyi dri be dhi bvó.»

Pólò títí, í ka'ì Yésu ngíni ya dhi

(A kònò kpà Tà 'òle dhi ì 9:1-19; 26:12-18)

⁶ «Lókyá má dré tá adrérà'a tsàle ànyi Dàmàsékè làga ànyíanyi kítú rírí sè dhi 'á dhi, ngádra kàdrì bhù lésè dhi dré kòzo ngbõ ró ngá kazá má làgàsè kúrú. ⁷ Dì má dré dhèzo kìní mi gò, má dré kúlí yìzo tàá má dré dhi: <Sàwúlò, Sàwúlò, mí adrè áma mǐ pfo àdho tà sè?> ⁸ Má dré lizízóá dhi: <Mírì, mí àdhi 'i?> Dì kúlí nda logó má dré dhi: <Ma, Yésu Nàzàrètà lésè, mí dré mína adrélé mǐ pfòle dhi 'i.> ⁹ Ama atsiàmú ì nò tá kpà ngádra nda 'í. Dì, ì nǐ tá àyikya tà kúlí nda dré tá adrélé tàle má dré dhi kì àndu ko. ¹⁰ Gò má dré lizízóá dhi: <Mírì, lè má kò'o ngíni?> Mírì logó má dré dhi: <Mí nga lèle Dàmàsékè na. Kònàle dhi, à nǐ tà títí Gǐká dré bhàle mí kò'o dhi kì ta mí dré.> ¹¹ Dì má dré kitswálé ngá no ngádra nda nǐ lagulagu dré bwà ko dhi sè dhi, áma atsiàmú ì dré áma drígá rùzo, áma sèzo lizo má be Dàmàsékè na.

¹² Kònàle dhi, agó àlo rú be Anànyà dhi dré alizo áma no. Akódhi nda tá móndí adrélépi tròle Mósè nǐ tatrítrí kúlí rú dhi 'i. Yúdà ànzi títí Dàmàsékè na dhi ì adrè tá kpà akódhi nǐ rú ta dóro. ¹³ Akódhi kàtsá áyi totó ànyi má làga dre dhi, dré tàzoá má dré dhi: <Áma adrúpi Sàwúlò, ámi mǐ kògò ngá no!> Gbǎ lókyá nda sè dhi, má dré gòzo adrélé ngá no gò, má dré akódhi nǐ nòzo. ¹⁴ Akódhi dré tàzoá má dré dhi: <Gǐká àma kì tábhí kya zì mǐ kitswálé tà í dré adrélé lèle 'òle dhi kì nǐ, kitswálé Dhya gyǎgya dhi nǐ no, ìndì kitswálé akódhi nda nǐ kúlí yǐ tíá dhi bvó. ¹⁵ Tàko ko, mí nǐ akódhi nǐ tà mí dré nòle ìndì mí dré yìle dhi kì longó mónnyá títí ì dré. ¹⁶ Dì nyànomvá dhi, mí adrè àdho tà letè? Mí nga akódhi nǐ zǐ adrélé ámi Mírì ro, ìndì mí do bàtisimò, Gǐká kòdzìró mǐ ámi tàkonzì ì lésè be dhi bvó.>»

Pólò títí, Mírì zǐ ì lèle mónnyá sùrú twá ro dhi ì véna ngíni ya dhi

¹⁷ «Má kàgò Yèrúsalmà le dre dhi, má dré adrézó tà zǐ Gǐká tí tépelò na gò, ngá dré afízó má dri toróbí tǐni. ¹⁸ Má nò tá Mírì adrérà'a tàá má dré dhi: <Mí nga mbèlè pfòle Yèrúsalmà 'àsè. Tàko ko, mónnyá Yèrúsalmà 'a dhi ì kitswá àyikya áma tà mí dré adrélé longólé dhi kì ka'ì bwà ko.> ¹⁹ Má logó dhi: <Mírì, àyi nda ì nǐ dóro tàle dhi, má adrè tá mána tatsíle lísambò dzó ì 'àsè mónnyá adrèbhá ámi ka'ì dhi kì turúbe lebhélé bǎdzó na, adrézó kpà àyi kì bhwa. ²⁰ Kòdhi ìbe dhi, lókyá à dré tá adrérà'a Sètèfànò, ámi tà longólépi dhi nǐ kàrí kutú dhi 'á dhi, ma tá mána kònàle, adrélé tà nda nǐ ka'ì, adrézó kpà dhya adrèbhá tá akódhi nǐ pfu dràle dhi kì kítá líkí.> ²¹ Dì Mírì dré tàzoá má dré dhi: <Mí lǐ, tàko ko, má nǐ ámi mu lèle làwú làvo na, mónnyá sùrú twá ro dhi ì véna.>»

Pólò tadhá dhi, ì Rómà agó 'ì

²² Mónnyá zyandre nda ì yǐ tá Pólò tsàle lókyá dré kúlí nda nǐ tǎrà'a. Gò ì dré ngàzo kúlí loyó, adrézó tàá dhi: «À kòtingá akódhi móndí ì kòfalésè! Kìtswá ìna lídrì sè ko!» ²³ Ì dré adrézó tetrélé, adrézó àyi kì kítá kì lebhé kìní mi, adrézó tàpfulíndrì lomvó todàle kurú na. ²⁴ Dì sòdá kì kàdrì nda dré Pólò nǐ 'òzo drìle fizo ába àyi kì dzó kàdrì na. Dré tàzoá dhi, à kòbhwà akódhi adrézó akódhi nǐ lizí, kòtáró tà mónnyá zyandre nda ì dré tá adrézó tetrélé í rú dhi nǐ àndu. ²⁵ Dì, à kàdrò akódhi kitswálé bhwàle dre dhi, Pólò dré lizízóá sòdá kì drì kòbhá kì àlo tí dhi: «Rómà kì tatrítrí kúlí ka'ì, mǐ

kàdré mómndí Rómà ro dhi ni bhwa, akódhi ni tàbvó ta àko ró dhi 'í?»²⁶ Di sòdá ki drì kòlepi nda kòyi kúlí nda dre dhi, dré lizo longóá sòdá ki kàdrì nda dré, tàzoá dhi: «Mí adré tá 'òle àdho tà 'o? Tàko ko, agó kòdhi ína mómndí Rómà ro dhi 'í!»²⁷ Di sòdá ki kàdrì nda dré áyi kisizó ànyì Pólò làga, liziá tíá dhi: «Mí tà rè má dré ká: Mí mómndí Rómà ro dhi 'í bàti?» Pólò logó dhi: «Áyíya, kònini.»²⁸ Sòdá ki kàdrì tà dhi: «Má fè mána làfa kàdrì, atsázó mómndí Rómà ro dhi ró.» Di Pólò logó dhi: «Mána, à ti ma mómndí Rómà ro dhi ró dhi titì.»²⁹ Gbã kòdhwa, sòdá adrébhá tá 'òle Pólò ni lizí dhi ì dré akódhi ni tayízó. Di tirì dré sòdá ki kàdrì nda ni 'òzo, dré ñile í 'o tá Pólò adrélépi Rómà ro ni adròle nyìrì sè dhi sè.

Pólò pfò Yúdà ànzi ki bhàgo kàdrì i kandrà

³⁰ Kítú bvóá dhi sè dhi, sòdá ki kàdrì nda dré kòwánà kàdrì ki 'òzo ru kimó bhàgo kàdrì títi dhi íbe. Di dré Pólò ni trizo gò, 'òzoá apfòle àyi nda i kandrà, kitswázó tà Yúdà ànzi ì dré adrézó akódhi ni asíkì dhi ni àndu ni dhi bvó.

23

¹ Di Pólò dré ngàzo bhàgo kàdrì nda ki no dhi gò, tàzoá dhi: «Áma adrúpi i, áma togó arókì ma ko tà títi má dré 'òle Gíkà kandrà atsálé ándrò kònndhi dhi i sè dhi.»² Gbã kòdhwa, kòwánà ki kàdrì rú be Anáníyà dhi dré mómndyá adrébhá Pólò làga dhi ki 'òzo akódhi ni ti sa.³ Di Pólò dré tàzoá drá dhi: «Mí, àbè rúbhá tswàle mvèle kemve dhi ró ni, Gíkà ni ámi tswa nì! Mí lírí mína kònàle kitswálé áma tàbvó ta àma ki tátrítrí kúlí sè. Di, mí 'o mína ma tswàle, adrézó tátrítrí kúlí nda ni ño.»⁴ Gò àyi adrébhá Pólò làga nda ì dré tàzoá drá dhi: «Mí 'o mí ngíni adrélé Gíkà ni kòwánà ki kàdrì ni lodhá kònini dhi?»⁵ Di Pólò logó dhi: «Adrúpi i, má nì tá ko tàle dhi, akódhi kòwánà ki kàdrì 'i dhi. Angyá ko, Gíkà ni Kúlí adré tàá dhi: «Mí kòtà tà kònzi ámi mómndyá ki kàdrì rú ko.»*»

⁶ Di Pólò nì tá tàle dhi, bhàgo kàdrì ru kimóbhá nda i kòfalé dhi, mómndí àruka i tá Sàdùkáyò 'i, ìndì àruka ni i tá Fàrisáyò 'i dhi be. Di dré kúlí yòzo tàzoá àyi dré dhi: «Áma adrúpi i, ma mána Fàrisáyò 'i, ìndì Fàrisáyò mvá 'i. A adré áma tàbvó ta ándrò kònini, má dré adrélé mì bha Gíkà véna adrézó ka'íá dhi, mómndyá dràbhá dre dhi ki nga dràdrà 'ásè dhi sè!»⁷ Kòtà tà nda dre dhi, lawà dré kizo Fàrisáyò i kòfalésè Sàdùkáyò íbe gò, mómndyá zyandre nda ì dré ru lanzízó.⁸ (Tàko ko, Sàdùkáyò ì adré àyikya tàá dhi, ngangà dràdrà 'ásè dhi yókódhó, ìndì ángéló i tirí íbe dhi i yókódhó. Di, Fàrisáyò ì adré àyikya tà nda ki ka'í títi.)⁹ Di lawà nda dré véle kizo lavúlé gò, tátrítrí kúlí tadhábhá àruka Fàrisáyò ró dhi ì dré ngàzo adrélé tà kayí rinyí sè, adrézó tàá dhi: «Mà kisú àmakya tà kònzi àlo dhi agó kònndhi véna ko. Aruka ni, tirí 'i yà, kó ngalè ángéló 'i yà dhi tà tà drá nì!»¹⁰ Di lawà nda dré tá adrélé lile drìdrì dhi sè dhi, sòdá ki kàdrì nda adré tá ngá ro, ì ni dra Pólò ni ru pfùle dràle dhi sè. Di dré lazízóá áyi sòdá i dri dhi, ì kòsi akódhi ni apá àyi drígásè, drìle lizo ába àyi ki dzó kàdrì na.

¹¹ Kítú nda ni ngátsi sè dhi, Mírì dré agázó Pólò kandrà tàá drá dhi: «Mí tsi togó! Ngóro mí dré áma tà longólé kònwa Yèrúsalemà 'a dhi tíni dhi, adré kpà leá dhi, mí kòlongó áma tà Rómà na.»

Yúdà ànzi ì yi ru kitswázó Pólò ni pfu dràle

* 23:5 23:5 A kònò Pfòma 22:27.

¹² Ngá kòwa dre dhi, Yúdà ànzì àruka ì dré ru yïzo gò, mònndrà sizo àyi kòfalèsè tàzoá dhi, ì kitswá ngá nya ko ìndì ngá mvu ko, tsàle ì dré Pólò ni pfurà'a dràle dhi 'á. ¹³ Dhya ru yibhá tà nda dri dhi ì lavú tá nyadhi-rì. ¹⁴ Di ì dré lizo kòwánà kàdrì ì véna bhàgo íbe, tàá àyi dré dhi: «Mà sì mònndrà àma kòfalèsè tàzoá dhi, mà kitswá ngá nya ko ìndì ngá mvu ko, tsàle lókyá mà dré dra Pólò ni pfùzo dràle dhi 'á. ¹⁵ Di nyànomvá dhi, àmi túmání bhàgo kàdrì íbe dhi ì, mì kòlizì sòdá ki kàdrì, kògòró Pólò ni 'o apfòle àmi kandrà, ngóró mì lè tá akódhi ni tà ndàle nìle kyá na tíni. Di àma ró dhi, mà ni adrè rìle kitswálé akódhi ni pfu dràle drìdrì dré dra atsázó kònwa dhi kandrà.»

¹⁶ Di, tà ì dré ru yïzo 'òá Pólò rú nda ni rúbí dré dhèzo akódhi ni kòdromvá bína gò, akódhi nda dré lizo longóá Pólò dré sòdá ki dzó kàdrì na. ¹⁷ Gò Pólò dré sòdá ki drì kobhá ki àlo azízó, tàzoá drá dhi: «Mí drì kàdhúra kònìdhi lizo ába sòdá ki kàdrì véna. Tàko ko, akódhi tà íbe longólé drá.» ¹⁸ Di sòdá ki drì kòlepi nda dré akódhi ni drìzo lizo ába sòdá ki kàdrì véna, tàzoá dhi: «Pólò 'ìle bãdzó na kòdhi zi tá ma lizilé, má kàdzíró kàdhúra kònìdhi mí véle. Angyá ko, akódhi tà íbe longólé mí dré.» ¹⁹ Di sòdá ki kàdrì nda dré kàdhúra nda ni drígá ruzo, akódhi ni drìzo gàrà dri gò, lizízóá tíá dhi: «Mí adrè àdho tà le longólé má dré?» ²⁰ Di kàdhúra nda logó dhi: «Yúdà ànzì ì yi ru ámi lizízó, mí kò'oró Pólò pfòle kìdru bhàgo kàdrì ì kandrà, ngóró ì lè tá akódhi ni tà ndàle nìle kyá na tíni. ²¹ Adrè di lèá dhi, mí kòka'ì mína ko. Tàko ko, àyi ki àruka ànyíànyì nyadhi-rì dhi ì adrè àyikya rìle akódhi bvó láti 'á. Àyi nda ì sì mònndrà tàzoá dhi, ì kitswá ngá nya ko ìndì ngá mvu ko tsàle lókyá ì dré dra akódhi ni pfùzo dràle dhi 'á. Nyànomvá kònìdhi, àyi gànzi ró, adrélé ngbà 'í ámi kúlí letè kòdhyà.» ²² Di sòdá ki kàdrì nda dré lazízóá kàdhúra nda dri dhi: «Mí kòtà tà mí dré longólé má dré kòdhi dhya àlo dré ko.» Gò dré akódhi ni tayízó lile.

A mù Pólò gùvèrènére Fèlikisì véna Kàyisàriyà na

²³ Di sòdá ki kàdrì nda dré àyi sòdá ki drì kobhá rì dhi ki azízó, tàzoá àyi dré dhi: «Mì ledé tà títi dhi ì kitswázó sòdá kámá-rì dhi ki dri, túmání sòdá nyadhi-na-drì-mudrí dòngí ì dri dhi íbe, ìndì sòdá kámá-rì dèlì íbe àyi drígá dhi íbe, lizo àyi íbe sàà nzi-drì-su ngátsi àdhyà sè Kàyisàriyà na. ²⁴ Mì bhà kpà dòngí ì kitswálé Pólò ni do tsàle byá gùvèrènére Fèlikisì véna líná dhi bvó.» ²⁵ Di dré wárágà tisìzo gùvèrènére nda dré kònìni:

²⁶ «Ma, Kàlàwùdíyò Lìsiyà, má adrè wárágà kònìdhi ni tisì mi, atálágó, gùvèrènére Fèlikisì dré. Mòdo mí dré! ²⁷ Yúdà ànzì ì ru tá agó má dré adrélé mùle mí véna kònìdhi gò, ì dré tá adrézó 'òle akódhi ni pfu dràle. Di má dré yïzoá tàle dhi, akódhi mómá Rómà ro dhi 'ì gò, mà dré lizo sòdá mána íbe akódhi ni apá àyi drígàsè. ²⁸ Má lè tá tà ì dré adrézó akódhi ni asíkì ásà dhi ni àndu nìle gò, má dré akódhi ni 'òzo pfòle àyi ki bhàgo kàdrì ì kandrà. ²⁹ Má dré kisúzóá dhi, ì adrè akódhi ni asíkì àyi ki tátrítrí kúlí ni tà sè. Di, tà tà bhàzo akódhi dri kitswálé dràdrà sè yà, kó ngalè bã sè yà dhi tá yókódhó. ³⁰ Má dré yïzoá tàle dhi, ì yi tá ru kitswázó akódhi ni pfu dràle dhi, má dré akódhi ni mùzo lile gbá lókyá nda sè mí véna. Má dré kpà lazízóá akódhi ni asíkìbhá ì dri dhi, ì kòlì tà ì dré adrézó akódhi ni asíkì ásà dhi ki ta mí kandrà.»

³¹ Di sòdá nda ì dré Pólò ni drìzo lizo ába ngátsi sè ngóró tá tàle àyi dré dhi tíni gò, ì dré tsàzo bhàandre rú zìle Atípátrì dhi na. ³² Kítú bvóá dhi sè dhi, ì dré akódhi ni tayízó sòdá dòngí ì dri nda ì drígá, ì kògòró lile ába be dhi bvó. Gò àyi lèbhá pá sè dhi ì dré àyikya nzìzo àyi ki dzó kàdrì na. ³³ Di

sòdá dònǵí i dri nda ì kòtsa Kàyìsàríyà na dre dhi, ì dré wárágà nda ni fèzo gùvèrènére Fèlíkisì dré gò, Pólò ni tayízó akódhi drígá. ³⁴ Dì gùvèrènére nda dré wárágà nda ni nàzo gò, lizízóá Pólò tí ngalè akódhi angá tá bvò ángùdhi lésè ya dhi. Kòyi tàle dhi, akódhi angá tá Kìlíkiyà lésè dhi dre dhi, ³⁵ dré tàzoá drá dhi: «Má ni ámi yi lókyá ámi asíkìbhá ì dré dra atsázó dhi tú.» Gò dré Pólò ni 'òzo líkìlé Eródè ni dzó kàdrì na.

24

Yúdà ànzì ì asíkì Pólò Fèlíkisì kandrà

¹ Kítú nzi àmvolésè dhi, kòwánà kì kàdrì Anànyà ì dré tsàzo bhàgo àruka íbe ìndì dhya adrélèpi tá kúlí ta àyi dré, rú be Tèrùtúlò dhi be Kàyìsàríyà na. Gò ì dré tà ì dré tá adrézó Pólò ni asíkì ásà dhi kì tàzo gùvèrènére Fèlíkisì kandrà. ² A kàzì Pólò dre dhi, Tèrùtúlò nda dré ngàzo tà ta akódhi rú kònini: «Atálágó Fèlíkisì, mà adrè lenzélé tà kìdrìkìdrì mà dré adrézó ába lókyá be vwàvwà ro mí zàle dhi ni tà sè, ìndì tà mí dré kisùle ladzálé atsálé dóro àma kì bvò kònìdhi lé dhi kì tà sè. ³ Mà adrè tà nda kì no lókyá wáyi sè ìndì àrà títi ì 'àsè gò, mà dré adrézó àwoyà ta mí dré togó wáyi sè. ⁴ Dì, má lè mána ámi lókyá kizálé ko. Má adrè dì ámi ti lizí, mí kòyiró àma lókyá tsà sè ámi togó dóro sè.

⁵ Mà kisú dhi, agó kònìdhi ìna drìkònzi líyí 'i. Adrè móndí kì kodzó ligìlé Yúdà ànzì bvò wáyi 'àsè dhi ì kòfalésè. Akódhi móndyá adrèbhá dhya Nàzàrétà lésè dhi ni láti kinzò ro dhi ni lebè dhi kì kàdrì kì àlo 'i. ⁶ Tabhì tá ndìndì àma kì tépelò 'òle atsálé ndì ró gò, mà dré akódhi ni rùzo.* ⁸ Ámi tàndì, mí ni kítswá akódhi ni lizí, kítswázó tà títi mà dré adrézó akódhi ni asíkì ásà kòdhi kì àndu ni kyá.»

⁹ Gò Yúdà ànzì ì dré kpà tàzoá dhi, tà títi Tèrùtúlò dré tàle Pólò rú nda ì tà bàti 'i.

Pólò ga àyi tàrà Fèlíkisì kandrà

¹⁰ Dì gùvèrènére nda dré drígá bhèzo Pólò véna kòtáro tà gò, Pólò dré ngàzo tàá dhi: «Má nì tàle dhi, mí dhya adrélèpi tàbvò ta bvò kònìdhi drìle dhi 'i kóná be bí dhi be. Ásà dhi, ma arí íbe adrézó áma tàrà ga mí kandrà. ¹¹ Ngóro mí dré kítswálé nìle be dhi tìni dhi, lavú rè kítú mudrí-drì-rì ko, má mbà tá Yèrúsalmà na kítswálé Gìká ni lindrì bha. ¹² Dhya adrèbhá áma asíkì kòni ì kisú tá ma tépelò na adrèrà'a tà kayí móndí íbe yà, kó ngalè adrèrà'a móndí kì kodzó ligìlé yà dhi ko. Ì kisú tá kpà ma adrèrà'a 'òá kònini Yúdà ànzì kì lèsambò dzó ì 'àsè yà, kó ngalè àrà àzya bhàandre nda lé dhi na yà dhi ko. ¹³ Ì kítswá kpà tadhá dhi, tà ì dré adrézó áma asíkì ásà dhi ì tà bàti 'i dhi bwà ko. ¹⁴ Dì, má adrè mána tà kònìdhi ni ka'ì kòdhya: Má adrè láti ì dré adrélé zìle kinzò ro nda ni lebè, adrézó Gìká àma kì tábhí kya ni lindrì bha ásà. Má adrè kpà tà títi tisìle Mósè ni tatrítrí kúlí na ìndì pròfétà kì búkù ì 'àsè dhi kì ka'ì. ¹⁵ Má adrè kpà mí bha Gìká véna, adrézó ka'íá àyi kòni kya tìni dhi, móndyá títi gyàgya ró ìndì kònzi ró dhi kì nga dràdrà 'àsè. ¹⁶ Dì ásà dhi, má adrè ngbú adrélé áma togó líkì, má kàdréró tà àko má rú Gìká kandrà, ìndì móndí ì kandrà.

¹⁷ Má dré tá tsàle Yèrúsalmà na ko kóná bí dhi sè dhi, má gò tsàle kònale kítswálé ngá fe lemerèbhá áma sùrú na dhi ì dré, ìndì kítswálé ngá fe Gìká

* **24:6** 24:6 Wárágà Gìká ni Kúlí tisìzo àyi dri drìdrì dhi ì léna dhi, à adrè kúlí kòni kì kisú kònwa ko: [Má lè tá akódhi ni tàbvò tàle ngóro àma kì tatrítrí kúlí dré adrélé tàle dhi tìni. ⁷ Dì, sòdá kì kàdrì Lìsiyà dré ìna akódhi ni pàzo àma drígàsè rìnyí sè. ⁸ Gò dré tàzoá dhi, akódhi ni asíkìbhá ì kápfo akódhi ni tà ta mí kandrà.]

dré. ¹⁸ I kisú tá ma adrérà'a tà kòdhi ki 'o tépelò na, àkò má temvé tá ma dre dhi 'á. Ama tá túmání mómí zyandre dhi íbe ko. Má 'o tá kpà tà àlo wàyá ro ko. ¹⁹ Di, Yúdà ànzi àruka angábhá bvò Asíyà àdhya lésè dhi i tá àyikya kònàle. Adré tá lèá dhi, àyi nda i kàdré áma asíkí kònwa mí kandrà dhi àyi, i kàdré tà íbe tàle má rú dhi. ²⁰ Adré kó lèá dhi, dhya kòni i kòtà tà kònzì i dré tá kisúlé má véle, má dré tá pfòrà'a Yúdà ànzi ki bhàgo kàdrì i kandrà dhi 'á dhi. ²¹ Aruka ni, tà nda tà má dré tá yòle àyi kandrà kònìdhi 'i: «A adré áma tàbvó ta àmi kandrà ándrò kònìni, má dré adrélé ka'íá tàle dhi, mómíyá dràbhá dre dhi ki nga dràdrà 'ásè dhi sè!»

²² Di Fèlikisì, Mírì ni látì ni tà nìlepi dóro nda, dré ru kìmoma nda ni 'òzo akílè gò, tàzoá àyi dré dhi: «Lókyá sòdá ki kàdrì Lìsíyà dré dra atsázó dhi tú dhi, má ni àmi ki tà kòdhi ni bvó lanzí.» ²³ Gò dré lazízóá sòdá ki drì kòlepi dri dhi, kòbhà sòdá àruka i adrélé Pólò ni líkí. Di, à kòtayí akódhi adrélé tà àruka dré adrélé lèle 'òle dhi ki 'o, ìndì à kòtayí akódhi ni arúpi i adrélé akódhi ni lomí.

Pólò pfò Fèlikisì i kandrà Drùsílà be

²⁴ Kítú àruka i kòlavú dre dhi, Fèlikisì i dré gòzo tsàle tòkò ni rú be Drùsílà adrélépi Yúdà mvá ro dhi be. Dré Pólò ni azízó gò, akódhi ni yìzo adrérà'a tà adrézó Yésu Krísto ni ka'í dhi ni tà ta. ²⁵ Di Pólò dré tá adrérà'a tà ta tà gyàgya 'òma ni tà dri, lovó mvòma ni tà dri, ìndì tàbvó tàma adrélépi alìle dhi ni tà dri dhi 'á dhi, tirì dré Fèlikisì ni 'òzo gò, dré tàzoá dhi: «Tà kòdhi kitswá kítú ándrò dhi sè dre. Mí lì. Má kòkisú lókyá àzya dre dhi, má ni go ámi azí.» ²⁶ Kòdhi íbe dhi, Fèlikisì adré tá ína mǐ bha, Pólò kòfèró làfa í dré. Ásà dhi, adré tá akódhi ni azí rā, i kàdréró tà tíí túmání.

²⁷ Kóná rǐ dhi i kòlavú kònìni dre dhi, Pòrùkíyò Féstò dré atsázó gùvèrènerè ro Fèlikisì ni àrà 'a. Di Fèlikisì dré tá adrélé Yúdà ànzi ki togó le 'òle kínlé dhi sè dhi, dré Pólò ni tayízó adrélé bǎdzó na.

25

Pólò pfò Féstò kandrà

¹ Kítú na Féstò ni tsàma bvò Yúdáyà àdhya na dhi àmvolésè dhi i kòlavú dre dhi, akódhi dré ngàzo Kàyisàriyà lésè lèle Yèrúsalmà na. ² Kònàle dhi, Yúdà ànzi ki kòwánà kàdrì i àyi ki kàdrì àruka íbe dhi, i dré tsàzo tà i dré tá adrézó Pólò ni asíkí ásà dhi ki ta akódhi kandrà. Gò i dré Féstò ni tí lizízó, ³ kò'oró Pólò lèle tàbvó tàle Yèrúsalmà na, àyi ki togó 'òzo kínlé dhi bvó. I lízì tá kònìni tàko ko, i adré tá 'òle mómí ki bha rìle akódhi bvó, i kòpfuró akódhi dràle látì 'á be dhi bvó. ⁴ Di, Féstò dré logózóá àyi dré dhi: «À adré Pólò ni líkí bǎdzó na Kàyisàriyà na. Áma tàndi, má adré 'òle lèle kònàle. ⁵ Di akódhi nda kò'o tà kònzì dhi, lè mà kòlì túmání àmi ki kàdrì àruka íbe, i kòtáró tà i dré adrézó akódhi ni asíkí ásà dhi i kònàle.»

⁶ Féstò kàdré kònàle kítú nzi-drì-na yà, kó ngalè mudrì yà dhi dre dhi, dré gòzo lèle Kàyisàriyà na. Di kítú bvóá dhi sè dhi, dré lírízó tàbvó tǎrà na gò, Pólò ni 'òzo apfòle í kandrà. ⁷ Pólò kàpfò dre dhi, Yúdà ànzi alìbhá Yèrúsalmà lésè dhi i dré ngàzo akódhi ni gàrà ki kúrú gò, i dré asíkízoá tà kàdrìkàdrì i sè bí. Di, i kitswá tá àyikya tadhá dhi, tà nda i tà bàti 'i dhi bwà ko. ⁸ Gò Pólò dré ngàzo àyi tǎrà ga, tàzoá dhi: «Má 'o tà kònzì àlo Yúdà ànzi ki tátírí kúlí rú yà, àyi ki tépelò rú yà, kó ngalè Rómà ki ópí kàdrì rú yà dhi ko.»

⁹ Di Féstò dré tá adrélé Yúdà ànzi ki togó le 'òle kínlé dhi sè dhi, dré lízízóá Pólò tí dhi: «Mí ka'í lèle Yèrúsalmà na, má dré kitswázó ámi tàbvó

ta kònàle dhi 'í?» ¹⁰ Di Pólò logó dhi: «Má adré áma totó kònwa tàbvó tǎrà Kàyìsàrà àdhya 'á. Adré làá dhi, à kòtà áma tàbvó kònwa. Má 'o tà kònzi àlo dhi Yúdà ànzi i rú ko, ngóro mí dré ñile be dhi tǐni. ¹¹ Di, má kò'o mána tà kònzi àlo kitswálépi dràdrà sè dhi 'í dhi, má kitswá dràma ga ko. Di, tà ì dré adrézó áma asíkǐ ásà dhi ì kàdré àyíkya kǐnzò 'i dhi, dhya àlo kitswá áma fe àyi drígá bwà ko. Má adré mána ámi lizí, mí kòmùró ma Kàyìsàrà dré tàbvó tàle ñì!» ¹² Di Féstò dré tà tazo áyi dri tabhá íbe gò, logózóá dhi: «Mí lizí Kàyìsàrà ámi tàbvó ta ñì, mí ñì di tsa Kàyìsàrà nda kandrà!»

Pólò pfò ópí Agùrípà i kandrà Bèrùnìkè be

¹³ Kítú àruka i àmvolésè dhi, ópí Agùrípà i amvúpi ñi Bèrùnìkè be dhi ì dré tsazo mòdo fe Féstò dré Kàyìsàríyà na. ¹⁴ Di ì dré tá adréle gǐle kònàle dhi sè dhi, Féstò dré Pólò ñi tà titízó ópí nda dré. Tà tá dhi: «Agó àlo Fèlìkisi dré tayílé bǎdzó na dhi rè dhu kònwàrè. ¹⁵ Má dré tá lizo Yèrúsalmà na dhi, Yúdà ànzi kǐ kòwánà kàdrì i àyi kǐ bhàgo íbe dhi ì alì tá akódhi nda ñi asíkǐ má kandrà gò, ì dré áma lizízó, má kònòró tà akódhi dri. ¹⁶ Má dré logózóá àyi dré dhi, àma Rómà ro dhi i, mà adré gà móndí fe à kònòró tà driá dhi, tàbvó ñi ñi ta àko ró ko. Be ró dhi, lè akódhi kòyi rè zyà tà áyi asíkǐbhá ì dré adréle tàle í rú dhi i gò, lókyá fèzo akódhi dré áyi tàrà gazo tà nda i sè 'íká.

¹⁷ Di àyi nda ì dré tá atsázó kònwa dhi, má tigí tá tà nda ko. Be ró dhi, kítú bvóá dhi sè dhi, má dré lirízó tàbvó tǎrà na gò, agó nda ñi 'o apfòle má kandrà. ¹⁸ Di, akódhi ñi asíkǐbhá nda ì konga tà ta dre dhi, tà ì dré tàle akódhi rú dhi i tá kònzi ngóro má dré tá adréle kǐsùle dhi tǐni ko. ¹⁹ Be ró dhi, ì adré tá àyíkya tà kayí akódhi be àyi kǐ tǎndi kǐ Gíká ñi tà dri, ìndì agó àlo dràlepi, rú be Yésu dhi ñi tà dri. Di, Pólò adré tá ína tǎá dhi, akódhi nda lídrì íbe. ²⁰ Ma ró dhi, má ñì tá ngalè má ñi tà làsú be kònìni dhi ñi bvó ta ngíni ya dhi ko. Ásà dhi, má dré lizízóá ngalè Pólò ñi kitswá ka'íá lile tàbvó tàle Yèrúsalmà na yà dhi. ²¹ Di, Pólò dré ína áma lizízó, má kòmùró i àma kǐ ópí kàdrì Kàyìsàrà dré tàbvó tàle ñì. Di má dré akódhi ñi 'òzo adréle likíle bǎdzó na, tsàle lókyá má dré kitswázó akódhi ñi mu Kàyìsàrà véna dhi 'á.» ²² Gò Agùrípà dré tazoá Féstò dré dhi: «Má adré mána agó kòdhi ñi le yǐle.» Féstò logó dhi: «Mí ñi akódhi ñi yi kǐdru.»

²³ Kítú bvóá dhi sè dhi, Agùrípà i Bèrùnìkè be dhi ì dré atsázó mǐlanzilanzì be bǐ. Ì dré afízó tàbvó tǎrà le sòdá kǐ kàdrì íbe ìndì dhya kàdrìkàdrì bhàandre nda àdhya íbe. Gò Féstò dré Pólò ñi 'òzo apfòle àyi kandrà, ²⁴ tazoá dhi: «Ópí Agùrípà, ìndì àmi tíí àma íbe ñi i, mǐ nò rè agó kònìdhi ká! Yúdà ànzi tíí Yèrúsalmà na ìndì kònwa Kàyìsàríyà 'a dhi ì atsá tà ta akódhi rú má kandrà, yòzoá kúlí 'u'ù sè dhi, akódhi kitswá dràdrà sè. ²⁵ Di ma ró dhi, má kǐsú mána tà àlo dré 'òle kitswálépi dràdrà sè dhi ko. Di, akódhi dré áma lizíle áyi mu Kàyìsàrà dré tàbvó tàle ñì dhi sè dhi, má nò dóro ñi, akódhi ñi mùle vélána dhi. ²⁶ Di, ma mána tà pyà má dré kitswálé tǐsìle àma kǐ ópí kàdrì nda dré akódhi ñi tà dri dhi àko. Ásà dhi, má 'o akódhi apfòle àmi kandrà, lavúlé dhi, mǐ, ópí Agùrípà kandrà, mà kònì akódhi ñi lizí dhi, má kòkísúró tà má dré kitswálé tǐsìle akódhi ñi tà dri dhi be dhi bvó. ²⁷ Tàko ko, kitswá má dré móndí 'ile dhi ñi mùzo Kàyìsàrà véna, tà akódhi ñi asíkǐzo ásà dhi kǐ tadhá àko ró dhi ko.»

26

Pólò ga áyi tàrà Agùrípà kandrà

¹ Gò Agùrípà dré tazoá Pólò dré dhi: «Mí ni kitswá kúlí ta mí rúsè, ámi tará gazo.» Dì Pólò dré drígá bhazo kuru gò, tà tazo áyi tará gazo kònini: ² «Ópí Agùrípà, ma mána arí íbe, má dré adrélé áma tará ga ándrò mí kandrà tà tíí Yúdà ànzi ì dré adrézó áma asíkí ásà dhi ì sè dhi sè. ³ Tàko ko, mí nì mína Yúdà ànzi kí labhí ì, tà ì dré adrézó ru kayí àyi kòfalésè ásà dhi íbe tíí dhi ì dóro lavulé. Má adré di ámi ti lizí, mí kòyiró ma togó be vwàvwà.

⁴ Yúdà ànzi tíí dhi ì nì áma tà dóro, kidhólé áma anzi áma tàndi ni bvò na dhi lésè, tsàle lókyá má dré tá adrérà'a Yèrúsalémà na dhi 'á. ⁵ Ì nì ma kíno lésè, ìndi ì kòlè dhi, ì nì kitswá tadhá, má 'o tá áma kí Gíká ni tà ngóro Fàrisáyò adrèbhá 'oá togó be àtsi ró dhi kí àlo ró ngíni ya dhi. ⁶ Dì à adré áma tàbvó ta ándrò kònini, má dré adrélé mǐ bha tà Gíká dré tá lazilé áma kí tábhí ì dré dhi ni tà sè dhi sè. ⁷ Tà lazilé nda, tà áma kí sùrú mudri-drì-rì dhi ì dré adrézó mǐ bha kitswázó kisúá, ì dré adrérà'a Gíká ni tà 'o togó be àtsi ró kítú be ìndi ngátsi be dhi 'á dhi 'i. Ópí Agùrípà, má dré kpà adrélé mǐ bha tà nda sè dhi sè dhi, Yúdà ànzi ì adré áma asíkí ándrò. ⁸ Ámi adrèbhá kònwa ni ì, mǐ kitswá àmikya ka'íá ko tàle dhi, Gíká adré mónnyá drèbhá dre dhi kí tingá dràdrà lésè dhi àdho tà sè?

⁹ Wáláká dhi, áma tàndi má ka'í tá kpà dhi, lè tá má kò'o tà tíí dhi ì kitswázó ligilé Yésu Nàzàrétà lésè dhi ni rú be. ¹⁰ Dì kòrìdhi tá tà má dré 'òle Yèrúsalémà na dhi 'i. Kòwánà kàdrì ì fè tá rinyí má dré Yésu ni ka'íbhá bǐ dhi kí turúzó lebhélé bǎdzó na. A dré tá adrérà'a 'òle àyi kí tupfú todràle dhi 'á dhi, má adré tá mána ka'íá dhi, tà nda kàdré kònini. ¹¹ Má adré tá tatsilé lèsámbo dzó ì 'àsè adrélé tà ñobe àyi dri, adrézó àyi kí 'o rinyí sè, ì kògàro àyi kí tà ka'íka'í be dhi bvó. Áma togó dré tá adrélé aswálé àyi rú tà tàndi ró dhi sè dhi, má adré tá lèle àyi kí mǐ pfobe, tsàle byá mónnyá sùrú twá ro dhi kí bhàandre ì 'àsè.»

*Pólò tíí, í ka'í Yésu ngíni ya dhi
(À kònò kpà Tà 'òle dhi ì 9:1-19; 22:6-16)*

¹² «Dì tà nda kòdhi sè dhi, má adré tá lèle Dàmàsékè na, kitswálé àzi kòwánà kàdrì ì dré tá bhàle má drígá dhi ni 'o rinyí ì dré fèle má dré dhi sè. ¹³ Ópí, má dré tá adrérà'a láti 'á kítú rírì sè dhi 'á dhi, má dré ngádra bhù lésè dhi ni nòzo adrérà'a kòle kítú ni lagulagu lavú, adrérà'a ngá kazá áma làgàsè kúrú áma atsiámu íbe. ¹⁴ Dì mà dré ledhézó tíí kǐni mí gò, má dré kúlí yízo tàá má dré Èbèrè ti sè dhi: «Sàwúlò, Sàwúlò, mí adré áma mǐ pfo àdho tà sè? Mí dré adrélé kùtsí to pá sè dhi kòkòròko mí dré.»* ¹⁵ Dì má dré lizízóá dhi: «Mírì, mǐ àdhi 'i?» Mírì dré logózóá má dré dhi: «Ma Yésu mí dré mína adrélé mǐ pfòle dhi 'i. ¹⁶ Dì mí nga ámi totó pá dri! Má agá mí kandrà ámi bha adrélé áma àzi 'òlepi ró ìndi áma tà longólépi ró. Mí ni áma tà mí dré nòle dhi ì, ìndi tà má dré dra tadhálé mí dré dhi íbe dhi kí longó móndí ì dré. ¹⁷ Má ni ámi apá ámi tàndi ni sùrú ì drígàsè ìndi mónnyá sùrú twá ro dhi ì drígàsè. Tàko ko, má adré mána ámi mu àyi nda ì véna ¹⁸ kitswálé àyi kí mǐ nzi, ì kàpfòró tǐnimvá lésè atsálé ngádra 'á, ìndi ì kàpfòró Sàtánà ni rinyí zàlésè atsálé Gíká véle, akódhi kòtrìró àyi kí tàkonzì ì gò, àrà fèzo àyi dré mónnyá ì dré bhàle twá adrélé ina ró àyi kí tà ka'íka'í sè dhi ì kòfalé.»

¹⁹ Dì, ópí Agùrípà, má ka'í tá tà Gíká dré tadhálé má dré nda ni 'òle togó wáyi sè. ²⁰ Dì má dré rè zyà lizo Gíká ni kúlí longó mónnyá Dàmàsékè na

* **26:14** 26:14 Kúlí «Mí dré adrélé kùtsí to pá sè dhi kòkòròko mí dré» kòni ì adré lèá tàle dhi: «Mí dré adrélé ligilé tà má dré adrélé lèle 'òle dhi íbe dhi kòkòròko mí dré.»

dhi i dré. Gò má dré lizo longóá móndyá Yèrúsalémà na dhi i dré, tùmáńi móndyá bvò wáyi Yùdáyà àdhyà 'àsè dhi íbe, ìndì móndyá sùrú twá ro dhi íbe. Má tà tá àyi títi nda i dré dhi, ì kòladzá àyi ki togó agòzo Gíká vélé, ìndì ì kàdré tà adrèbhá tadhá dhi ì ladzá àyi ki togó káyà dhi ki 'o kòdhya. ²¹ Tà nda kòdhi sè dhi, Yúdà ànzi ì ru tá ma tépelò na gò, ì dré láti ndàzo kitswázó áma pfu dràle. ²² Di, Gíká su ína má rú atsálé ándrò kòndhi gò, má dré adrézó tà má dré nòle ìndì má dré yìle dhi ki longó móndyá títi tàko ìndì kàdrì ro dhi i dré. Má adré ngbà 'í tà pròfétà ì Mósè be dhi ì dré tá longólé dhi ki longó kòdhya. ²³ † longó tá dhi: <Mèsíyà ni kizà nya, dré ngàzo drìdrì dràdrà 'àsè móndyá àruka títi dhi ì kandrána gò, dré ngàdra lídrì àdhyà ni tà longózó áyi tàndi ni sùrú i dré, tùmáńi móndyá sùrú twá ro dhi íbe.>†»

Pólò azì Agùrìpà Yésu ni ka'ì

²⁴ Pólò dré tá adrérà'a áyi tàrá ga kònìni dhi 'á dhi, Féstò dré kúlí yòzo tàzoá dhi: «Pólò, ámi drì abí dre! Tà kàdrì mí dré ndàle nìle dhi ì adrè ámi drì kizá nì!» ²⁵ Di Pólò dré logózóá dhi: «Atálágó Féstò, ngá kizá áma drì ko! Tà má dré adrélé tàle kòdhi i, tà bàti 'ì ìndì tògyakúlí 'i. ²⁶ Ópí Agùrìpà yi ína tà kòdhi i dre. Má adrè di tà nda ki ta akódhi kandrá tirì àko. Má nì tàle dhi, tà nda ki àlo zù ì akódhi dré ko dhi be. Tàko ko, tà nda ì 'o ru lùzu ró ko. ²⁷ Ópí Agùrìpà, mí ka'ì tà pròfétà ì dré longólé dhi i? Má nì, mí ka'ì 'í dhi be!» ²⁸ Di Agùrìpà tà Pólò dré dhi: «Mí adrè tsì kisúá dhi, lókyá tsà kòndhi sè, mí ni áma 'o atsálé Krísto ni ka'ìlepi ró dhi bàti?» ²⁹ Di Pólò logó dhi: «Kàdré lókyá tsà sè yà, kó ngalè lókyá vwàvwà sè yà dhi, má adrè Gíká ni ti lizí, mì kàtsáró má tñi tùmáńi móndyá títi adrèbhá áma kúlí yi ándrò ni íbe, mì kàdré ngbà 'í nyèrì kòni íbe àmi rú ko dhi kòdhya.»

³⁰ Gò ópí Agùrìpà ì dré ngàzo tùmáńi gùvèrènerè Féstò be, Bèrùnìkè be, ìndì móndyá adrèbhá tá àyi íbe dhi íbe. ³¹ Di ì kàpfò àrà nda lésè dre dhi, ì dré adrézó tàá àyi kòfalésè dhi: «Agó kòdhi 'o tà àlo kitswálépi dràdrà sè yà, kó ngalè bá sè yà dhi ko.» ³² Gò Agùrìpà dré tàzoá Féstò dré dhi: «Agó kòdhi kòlízí tá mi áyi mu Kàyìsàrà dré tàbvó tàle dhi ko dhi, kònò à ni tà kitswá akódhi ni tri bwà.»

27

Pólò ni atsì andre lizo Rómà na dhi

¹ A kòka'ì lókyá mà dré kitswázó bwátù do lizo bvò Itàliyà àdhyà na dhi dre dhi, à dré Pólò ki fèzo móndí àruka 'ìle dhi íbe Rómà ki ópí kàdrì ni sòdá ki drì kòlepi, rú be Yùlìyò dhi drígá. ² Di mà dré tombàzo bwátù àlo angálépi Adràmiténò lésè dhi na gò, mà dré ngàzo lile. Bwátù nda adrè tá lile bhàandre àruka yìandre mìlèsè bvò Asíyà àdhyà lé dhi i 'àsè. Mà lì tá tùmáńi Arìstàrúkò angálépi Tèsalònìkè bvò Màkèdòníyà àdhyà lé dhi lésè dhi be.

³ Kítú bvóá dhi sè dhi, mà dré tsàzo bhàandre Sídónà àdhyà na. Yùlìyò ni togó dóro tadhálé Pólò véna dhi sè dhi, dré akódhi ni tayízó lile áyi arúpi bhàandre nda lé dhi ki no, ì kòkitswáró akódhi ni ledé. ⁴ Mà kònga Sídónà lésè dre dhi, lyá dré adrézó avilé sínyà dri àma rú gò, mà dré lavúzó tùrù Kìpìrò àdhyà làgàsè, tùrù nda kòkìkìró lyá nda tsà be dhi bvó. ⁵ Gò mà dré pfòzo yìandre ni tálí drìsè, lavúlé bvò Kìlìkíyà àdhyà làgàsè ìndì Pàfìlìyà àdhyà làgàsè, tsàle bhàandre rú zìle Mìrà bvò Lìkíyà àdhyà lé dhi na.

† 26:23 26:23 A kònò Esáyà 42:6; 49:6.

6 Kònàle dhi, sòdá ki drì kòlepi nda dré bwátù àzya angálépi Alìgìzàndrìyà lésè, adrélépi lile Itàlìyà na dhi ni kisúzó, àma ki bhàzo lána gò, mà dré lizo. 7 Kítú bí dhi, mà dré lizo yàya gò, mà dré tsàzo ànyi bhàandre rú zìle Kínídò dhi làga kizà be bí. Di lyá dré tá adrélé avilé sínyà dri àma rú dhi sè dhi, mà dré ngá kizo lavúzó tùrù Kùrètè àdhya làgàsè, tásóká Sàlòmónè àdhya kandrásè, tùrù nda kòkikíró lyá nda tsà be dhi bvó. 8 Mà dré lavúzó vwàle tsà tùrù nda làgàsè gò, mà dré tsàzo kizà be bí bhàandre rú zìle «Àrà avélépi bwátù zùzo dhi» na, ànyi bhàandre rú zìle Làsáyà dhi làgana.

9 Mà dré lókyá kizálé bí dre dhi sè dhi, lyá adré tá vïle kònzi lavúlé. Tàko ko, kítú adrézó móndí ki tàkonzì trìma ni tà kisù dhi lavú dre.* Di Pólò dré ngàzo bwátù nda ni dobhá ki kodzó, tàzoá dhi: 10 «Àma arúpi i, má adré nòá dhi, atsí kònìdhi adré 'òle atsálé kòkóròko. Bwátù kònìdhi tùmání ngá lána dhi íbe dhi ki kitswá abílé títi. Ndìndì àma ki tàndì, mà ni kpà kitswá todràle.» 11 Di, sòdá ki drì kòlepi nda lè tá Pólò ni kúlí nda ki yìle ko. Be ró dhi, yi ína bwátù dobhá ki kàdrì ki kúlí bwátù líyí be dhi kòdhya. 12 Àrà mà dré àma ki kikízó lána nda kitswá tá ína adrézó lókyá kidhì àdhya ni letè lavúlé dhi ko. Di móndí bí àma adrébhá tá bwátù nda lé dhi i kòfalé dhi i dré ru yizo, mà kòngaró àrà nda 'ásè lile. Í adré tá leá tsàle bhàandre rú zìle Fòwìnikisì tùrù nda lé dhi na, kitswá lé lókyá kidhì àdhya ni letè lavúlé kònàle. Fòwìnikisì nda tá àrà adrézó bwátù zu, lyá dré adrézó avilé kítú dré ndìrà lésè dhi 'i.

Kàgùmá vi yìandre mi

13 Lyá dré kidhózó adrélé avilé tàbhu lésè yàya gò, bwátù dobhá nda i dré kisúzoá dhi, i ni kitswá lile tsàle Fòwìnikisì na. Di i dré aya tá tirílé yì na adrézó bwátù kíkí dhi ni asézó gò, mà dré ngàzo adrélé lavúlé tùrù Kùrètè àdhya nda làgàsè. 14 Di, gí ko, lyáandre gú dhi dré ngàzo adrélé avilé tùrù nda drìlèsè, adrélé bwátù nda ni vi lile yìandre kítógá na ró. (À adré lyáandre làsú be kònìni nda ni rú zi «lyáandre angálépi kurú lésè ìndì kítú dré apfòrà lésè dhi».) 15 Mà dré tá kitswá lé lile sínyà dri lyá rúsè bwá ko dhi sè dhi, mà dré àma ki tayízó lyáandre nda dré adrélé tikpólé lizo àma íbe. 16 Mà dré tá adrérà'a lavúlé tùrù mvá àlo rú be Kàwúdà dhi làgàsè dhi 'á dhi, mà dré lagúzo kitswá lé kòlóngbò 'ìle bwátù àndu dhi ni asé bhàle bwátù nda drìna. 17 Bwátù dobhá i kòlikí kòlóngbò nda dre dhi, i dré bá ki lebhézó lavúlé bwátù zàlèsè, kitswá lé rùá tātā. Di i adré tá ngá ro, lyáandre nda ni dra bwátù nda ni vi lile áyi lasí àrà sínyí ro ànyi bvò Lìbíyà àdhya làga dhi rú dhi sè. Asà dhi, i dré fa adrézó bwátù kíkí tsà dhi ni tirízó yì na gò, bwátù nda ni tayízó lyáandre nda dré adrélé tikpólé. 18 Kítú bvóá dhi sè, kàgùmá nda dré tá adrélé àma ki liví tesélé rìnyí sè dhi sè dhi, bwátù dobhá i dré kidhózó adrélé ngá dòle bwátù nda lé dhi ki lebhé yì na. 19 Kítú ni na sè dhi, i dré ngá adrézó bwátù do ásà dhi ki lebhézó yì na àyi ki tàndì ki drígá sè. 20 Kàgùmá nda dré gòzo adrélé vïle rìnyí sè kítú bí gò, mà dré gòzo kítú 'i yà, kó ngalè bhìbhìnyà 'i yà dhi ki no ko. Kùdù ro dhi, mà dré àma ki mï bhàma kitswázó adrélé dhi ni tayízó.

21 Lókyá kòlavú vwàvwà ro mà dré ngá nya àko ró dre dhi, Pólò dré ngàzo áyi totó àyi títi dhi i kandrà tàá dhi: «Àma arúpi i, adré tá leá dhi,

* 27:9 27:9 Gìká ni Kúlí tísìle Gírìkì ti sè dhi adré tàá kònwa dhi: «kítú adrézó tàbirì mvo dhi lavú dre». Kítú nda tá kítú adrézó móndí ki tàkonzì trìma ni tà kisù dhi 'i. A kònò Lèvìtikè 16:29-34. Kítú nda tá mbà ni nzi-drì-su na, kó ngalè mbà ni mudrí na. Di lókyá dóro adrézó lile bwátù sè yìandre mïsè dhi lavú dre.

mì kòyi tá áma kúlí gò, ngàzo Kùrétè lésè ko dhi. Kònò mì kitswá tá kizà kòndi ni nya ko, ìndì ngá kòdhi ì kitswá tá abílè ko. ²² Dì, nyànomvá dhi, má adrè àmi ki kodzó, mì kàdréro togó tsi! Dhya àlo àmi kòfalé dhi kitswá ína dràle ko. Bwátù kòndi ni ngbà 'í abí dhi nì. ²³ Tàko ko, ngátsi ándrò kòndi sè dhi, Gíká, áma líyí, má dré adrézó tà ni nì 'o dhi ni ángéló agá tá má kandrà ²⁴ tàá dhi: «Pólò, mí ro ngá ko! Adré leá dhi, mí kòtsa pfòle Kàyísàrà kandrà. Gíká ni togó tani sè dhi, a ni mónnyá títi mì dré adrézó lile àyi íbe bwátù kòndi sè dhi ki tidrí ámi tà sè.» ²⁵ Dì áma arúpi i, mì kàdré togó tsi! Tàko ko, má adrè Gíká ni ka'í, adrézó kpà ka'íá dhi, tà nda ki ru 'o ngóro dré tàle má dré dhi tíni. ²⁶ Dì, adrè leá dhi, àma ki bwátù kòndi kòlì áyi lasí tùrù àlo dhi rú.»

Bwátù lasí i tùrù rú

²⁷ Kítú ni mudrí-drì-su sè dhi, kàgùmá nda adrè tá ngbú àma ki vi lile yíandre Adríyà àdhya mìsè.† Anyíanyi ngátsi kítógá sè dhi, bwátù dobhá nda ì dré atógyàzoá dhi, mà adrè tá tsàle ànyi kìnì làgana ró. ²⁸ Dì ì dré aya adrézó yí tálí tabhì dhi ni bhèzo yí na, kisúzóá dhi, yí alú tá méterè nyadhi-àlo-drì-mudrí-drì-nzi-drì-rì. Mà kòlì vwàle tsà dre dhi, ì dré gòzo tódhyá tabhíá kisúzóá dhi, yí alú tá méterè nyadhi-àlo-drì-nzi-drì-na. ²⁹ Dì ì adrè tá ngá ro, àma ki bwátù nda ni dra áyi lasí kírà kàdrìkàdrì yí gàrà na dhi ì rú dhi sè. Dì ì dré aya su dhi ki tirízó yí na bwátù nda àmvolésè kitswálé kíkíá gò, ì dré adrézó ngá letè wàle. ³⁰ Dì, bwátù dobhá nda ì dré àyikya kòlóngbò tirízó yí na, ngóro ì adrè tá 'òle aya àruka ki tirí bwátù kòmvolésè na tíni, ì kòkitswáro lapalé àma ki bwátù nda lésè. ³¹ Dì Pólò dré tàzoá sòdá ki drì kòlepi nda ì dré sòdá ni íbe dhi: «Dhya kòni ì kòpfò bwátù kòndi 'ásè dhi, mì kitswá àmikya adrélé bwà ko!» ³² Dì sòdá nda ì dré kòlóngbò nda ni bã ki bvwàzo, tayízóá dhèle yí na.

³³ Ngá dré tá adrèrà'a 'òle wàle dhi 'á dhi, Pólò dré mónnyá títi dhi ki kodzózó ngá nya, tàzoá dhi: «Ándrò kòndi, kítú ni mudrí-drì-su mì dré adrézó tàmgá dri ngá nya àko ró dhi 'i. ³⁴ Má adrè di àmi ki kodzó ngá nya. Angyá ko, mì adrè nyaá adrízó. Dhya àlo àmi kòfalé dhi ni drìbhí àlo dhi kitswá avìle ko!» ³⁵ Kòtà tà nda ì dre dhi, dré mápà adózó, àwoyà tàzo Gíká dré àyi títi nda ì kandrà gò, òzoá nyàle. ³⁶ Dì ì dré togó tsìzo títi gò, ì dré kòkpà ngá dòzo nyàle. ³⁷ Ama títi bwátù nda lé dhi ì tá kámá-rì-drì-nyadhi-na-drì-mudrí-drì-nzi-drì-àlo. ³⁸ Mà kònya ngá pìzo dre dhi, bwátù dobhá nda ì dré ngánò àmbí bhèzo yí na, bwátù nda kàngáro yí dri be dhi bvó.

³⁹ Ngá kòwa dre dhi, ì dré kìnì nòzo làwú làvo na. Dì, ì nì tá àyikya kìnì nda bvò ángùdhi 'i ya dhi ko. Ì dré àrà yí dré tá adrézó ru lomví dhi ni nòzo sínyí yí mìle dhi be gò, ì dré ru yìzo tàzoá dhi, kòkitswá dhi, ì ni bwátù nda ni di lile áyi lasí sínyí nda dri. ⁴⁰ Dì ì dré aya adrézó bwátù kíkí dhi ki bã bvwàzo tayízóá yí na gò, kápí kàdrì adrézó bwátù tidì ásà dhi ki bã titrìzo. Dì ì dré kítá kàdrì lyá dré adrézó bwátù vi ásà dhi ni tingázó kuru 'ìle bwátù kandrálésè ro gò, ì dré bwátù nda ni tayízó lile sínyí nda drìna ro. ⁴¹ Dì, bwátù nda ni kòmvo dré ína lizo áyi lasí anzulé sínyí ru lokólépi yí kítógá na dhi dri ngbí. Dì yí adrélépi tá longalé dhi adrè tá ru tswa bwátù nda rú gò, bwátù nda ni àndu dré kidhózó tonòle.

⁴² Sòdá nda ì yi tá ru tàzoá dhi, ì ni dhya 'ìle dhi ki tupfú todràle, àyi ki àlo kòkitswáro yí wa lapázó ko dhi bvó. ⁴³ Dì, sòdá ki drì kòlepi nda dré

† 27:27 27:27 «Yíandre Adríyà àdhya» kòndhi tá yíandre Mèdìtèránè àdhya ni kítógá na.

ína Pólò ni lèlè tidrìlé dhi sè dhi, dré àyi ki logázó. Dré lazizóá móndyá yí nibhá wàlè dhi i dri dhi, ì kòlèbhé rè zyà àyi yí na lèlè pfòlè kìnì drìna. ⁴⁴ Gò dré tàzoá móndyá àruka títi dhi i dré dhi, ì kòtombà pálàngì i drìsè ìndì bwátù kígá i drìsè, kitswálé lèlè pfòlè àyi vèsè. Dì ásà dhi, móndyá títi nda ì dré topfòzo kìnì drìna adrìlé.

28

Pólò tùrù Mèlìtè àdhya na

¹ Mà kàpfò yíandre lésè líná dre dhi, mà dré yízoá tàlè dhi, tùrù nda ni rú tá Mèlìtè. ² Móndyá bhà mobhá tùrù nda drìlè dhi ì dré àma ki ka'izo dòlè àyi véna togó dóro lavulè dhi sè. Ì dré àtsí turúzó àma dré yòlè, kozya dré tá adrélé dhìlè dhi sè, ìndì kidhì dré tá adrélé àma ki 'o dhi sè. ³ Dì, Pólò dré àtsipá amvózó kitswálé dàlè àtsí na dhi, nì àtrá dré ína apfòzo lásà àtsí ni rìnyí dré, akódhi ni drígá tsi ngbí. ⁴ Móndyá nda ì kònò nì nda adrérà'a livilé akódhi drígá dre dhi, ì dré tàzoá àyi kòfalésè dhi: «Kòndhi agó móndí pfùlepi dràlè dhi 'i bàti! Tágba dré adrízó yíandre lésè dhi, gíká gyágya dhi kitswá akódhi ni tayí adrìlé ko.» ⁵ Dì, Pólò dré ína nì nda ni kivízó dhèlè àtsí na gò, kàtrá nì dré akódhi ni 'òzo kònzi àlomvá ko. ⁶ Móndyá nda ì adrè tá letéá, nòzoá ngalè akódhi ni drígá ni tipì yà, kó ngalè a ni dhe dràlè ngbõ ró yà dhi. Dì, ì kòletè vwàvwà ro dre dhi, ì dré nòzoá dhi, tà twá 'o ína akódhi ko. Dì ì dré gòzo tà ladzá, tàzoá dhi: «Dhya kòndhi gíká ki àlò 'i!»

⁷ Móndyá tùrù nda drìlè dhi ki kàdrì rú be Pòpìliyò dhi ni bhà tá ànyi àrà nda làga. Dì akódhi nda dré àma ki ka'izo dòlè í véna togó dóro sè, adrézó àma ki 'o dóro kítú na. ⁸ Dì, akódhi ni atá adrè tá ína drà ro lánzá na, rúbhá nì dré tá adrélé àtsi ró dhi sè, ìndì dré adrélé áyi 'a bhu kàri ró dhi sè. Dì Pólò dré fizo akódhi ni no gò, dré tà zizo Gíká tí, drígá bhàzo akódhi dri gò, akódhi ni tidrízó. ⁹ Tà nda ni rúbí kòla'ú dre dhi, dràbhá àruka títi tùrù nda drìlè dhi ì dré alizo Pólò vélé gò, dré kpà àyi ki tidrízó títi. ¹⁰ Gò ì dré àma ki lindrì bhàzo láti twátwa bí dhi i sè. Dì mà dré tá adrérà'a 'òlè lèlè dhi 'á dhi, ì dré ngá mà dré tá adrézó lovó nì íbe atsi sè dhi ki afèzo àma dré.

Pólò tsa Rómà na

¹¹ Mà kàdré kònàlè mbá na dre dhi, mà dré tombàzo bwátù àlò lókyá kidhì àdhya ni letèlepi lavulè tùrù nda làga dhi na gò, mà dré ngàzo lèlè. Bwátù nda angá tá Alìgìzàndrìyà lésè, ìndì rú ni tá «Gíká làti i».* ¹² Dì mà dré tsàzo bhàandre rú zìlè Sirákúsà dhi na gò, mà dré adrézó kònàlè kítú na. ¹³ Gò mà dré ngàzo lavulè bvò nda làgàsè, tsàlè bhàandre rú zìlè Règíyò dhi na. Kítú bvóá dhi sè dhi, lyá dré kidhózó adrélé avilé tàbhu lésè gò, kítú nì na sè dhi, mà dré tsàzo bhàandre rú zìlè Pòtìyólì dhi na. ¹⁴ Kònàlè dhi, mà dré móndí ka'ìbhá àruka ki kisúzó gò, ì dré àma ki zizo adrélé àyi véna pòsò àlò. Dì àmvolásà dhi, mà dré ngàzo lèlè Rómà na. ¹⁵ Móndyá ka'ìbhá Rómà na dhi ì yi tá tàlè dhi, àma tá láti 'á. Dì àyi ki àruka ì dré alizo àma ki drì letè ngá lagírà kàdrì Apíyò àdhya na. Àruka nì ì dré alizo àma ki kisú bhàandre rú zìlè «Kùmú ki dzó na dhi i» dhi na. Pólò kònò àyi nda ì títi dre dhi, dré àwoyà tàzo Gíká dré gò, togó tsizo. ¹⁶ Mà kòtsa Rómà na dre dhi, à dré dzó fèzo Pólò dré adrézó lána kalóma. A bhà tá ngbà 'í sòdá àlò adrélé akódhi ni líkí dhi kòdhya.

* **28:11** 28:11 «Gíká làti» kòni i tá Gírìkì ki gíká rì ì dré tá adrézó mǐ bha àyi véna adrézó lèlè bwátù sè yíandre mìsè dhi 'i.

Pólò longó Giká ni kúlí Rómà na

¹⁷ Kítú na àmvolésè dhi, Pólò dré Yúdà ànzi Rómà le dhi ki drì kobhá ki azizó alìle í vélé. Ayi nda ì kòkimó ru dre dhi, akódhi dré ngàzo taa àyi dré dhi: «Áma adrúpi i, à ru tá ma Yèrúsalmà na áma fèzo Rómà i drígá, tágba má dré tá tà àlo 'òzo kònzì áma ki sùrú rú yà, kó ngalè áma ki tábhí ki labhi rú yà dhi ko dhi. ¹⁸ Rómà ki kàdrì ì kòlizí ma dre dhi, ì dré tà àlo kitswálépi dràdrà sè dhi ni kisúzó má vélé ko gò, ì dré adrézó áma le tayílé. ¹⁹ Di, Yúdà ànzi kònàle dhi ì dré tá tà nda ni gàzo dhi, lè tá má kòlizí à kòmùró ma Kàyìsàrà dré tàbvó tàle be dhi bvó. Tágba dré adrézó kònini dhi, ma mána tà àlo adrézó áma tàndi ni sùrú asíkì ásà dhi àko. ²⁰ Di ásà dhi, má azí tá àmi nòle, mà kòtàró tà àmi íbe. A 'ì ma nyàrì sè kònini, tà Ìsèrélè ànzi ì dré adrézó mǐ bha ásà dhi ni tà sè.»

²¹ Di Yúdà ànzi nda ì dré logózóá drá dhi: «Mà kisú wárágà àlo ámi tà dri Yúdáyà lésè dhi ko. Kòdhi íbe dhi, áma ki adrúpi angábhá kònalésè dhi ki àlo tà tà kònzì àlo mí rú yà, kó ngalè tà kònzì àlo dhya àzya dré tàle mí rú yà dhi ko. ²² Di, mà adré àmakya tà mí dré adrélé kisùle dhi ki le yǐle mí tí. Tàko ko, mà nǐ tàle dhi, mónnyá àrà tíí i 'ásè dhi ì adré tà ta kònzì Giká ni látì mí dré adrélé longólé kòdhi rú dhi be.»

²³ Di ì dré kítú bhàzo kitswázó gòle ru kisú Pólò be. Kítú nda kàtsá dre dhi, ì dré atsázó vélé zyandre ró wáláká ni ni lavú, àrà Pólò dré tá adrézó adrélé dhi 'á. Di kidhólé drùbhì sè tsàle ìndró na dhi, Pólò dré Giká ni Opì ni tà longózó, àndu ni ni ngìzo àyi dré, adrézó àyi ki togó asé Yésu ni ka'í tà tisìle Mósè ni tatrítrí kúlí na ìndì pròfétà ki búkù i 'ásè dhi i sè. ²⁴ Gò àyi ki àruka ì dré tà dré tàle nda ki ka'izo. Di, àruka ni ì ka'í tá àyikya ko. ²⁵ Ì dré tá adrerà'a tà kayí àyi kòfalésè, adrézó 'òle ayílé dhi 'á dhi, Pólò dré kúlí kòni ki tàzo àyi dré: «Tírí Lólo longó tá tà kyá àmi ki tábhí i dré pròfétà Esáyà tí, ²⁶ tàzoá dhi:

<Mí lì tàá mónnyá kòdhi ì dré dhi:

Mì ni adré tà yi 'í,

dì, mì kitswá tà mì dré adrélé yǐle nda ki àndu ni tàdzí ko.

Mì ni adré ngá no 'í,

dì, mì kitswá ngá mì dré adrélé nòle nda ki atógyà tàdzí ko.

²⁷ Tàko ko, mónnyá kòdhi ki togó andírì dre.

Ì tabhó àyi ki bíbhálé, àyi ki mǐ dròzo dròdrò.

Ì kò'o tá kònini ko dhi, kònò ì ni tá ngá no àyi ki mǐ sè,

adrézó tà yi àyi ki bíbhálé sè, adrézó tà ni àyi ki togó na,

ì dré àyi ki togó adzázó má vélé gò,

má dré àyi ki tidrízó.>†»

²⁸ Pólò gò taa dhi: «Adré di làá dhi, mì kònì dóro tàle dhi, Giká mù kúlí adrézó móndí ki tidrì dhi mónnyá sùrú twá ro dhi i véna. Ì ni àyikya kúlí nda ni yi!» [²⁹ ‡]

³⁰ Di Pólò adré tá adrélé dzó í dré làfa fèzo adrézó lána dhi na kóná rǐ. Adré tá mónnyá tíí adrébhá tá alìle í vélé dhi ki ka'í dòle togó dóro sè. ³¹ Adré tá Giká ni Opì ni tà longó, adrézó Mírì Yésu Krísto ni tà tadhá móndí i dré tirì àko. Di dhya àlo logá tá akódhi ko.

† **28:27** 28:27 A kònò Esáyà 6:9-10. ‡ **28:29** 28:29 Wárágà Giká ni Kúlí tisizo àyi dri drìdrì dhi i léna dhi, à adré kúlí kòni ki kisú kònwa ko: [Pólò kòtà kúlí nda i dre dhi, Yúdà ànzi nda ì dré ngàzo lìle tà kayíbe àyi kòfalésè tà tàndi ró.]

Wárágà Pólò dré tisìle Rómàbhá i dré dhi

Wárágà kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Kònìdhi wárágà Pólò dré tisìle móndyá ka'ìbhá Rómà na dhi i dré dhi 'i. Rómà nda tá bhàandre kàdrì Rómà ki òpì drìle dhi 'i. A adré kisùá dhi, Yésu ni ngàma dràdrà 'àsè dhi àmvolésè dhi, akódhi ni ka'ìbhá àruka Yúdà ànzi ró, ngóro Akílà i Pìrìsikà be dhi i tíni dhi, ì lè tá Rúbí Tani longó Rómà na gò, Ekèlézyà bhàzo kònàle (Tà 'òle dhi i 18:2). Pólò adré wárágà kònìdhi ni tisì tà ledézó kitswázó lile móndyá ka'ìbhá kònàle nda ki no dhi bvó. Adré àyi ki le nòle drìdrì dré dra lizo Èsèpányà na dhi kandrà.

Di wárágà kònìdhi léna dhi, Pólò adré Rúbí Tani ni tà àndu ngì m̀bhalé tí. Adré kpà àzì bhàle í drígá adrézó lile Rúbí Tani longó móndyá sùrú twá ro dhi i véna dhi ni tà ta. Adré tàá dhi, Rúbí Tani nda adré láti Giká dré adrézó móndí ki bha gyägya í kandrà dhi ni tà tadhá. Akódhi adré ngbà 'í àyi ki bha gyägya àyi ki tà ka'ìka'ì sè (Rómàbhá i 1:16-17).

Pólò adré tadhá dhi, móndyá títi dhi i tàkonzì ni rinyí zàle (1:18-3:20). Di Giká adré àyi ki bha gyägya í kandrà, ì dré Yésu Krísto ni ka'ìle dhi sè (3:21-4:25). I kò'o kònìni dhi, Giká adré àyi ki atrì tàkonzì ni rinyí lésè, ìndì dràdrà ni rinyí lésè (5:1-21). Adré di leá dhi, ì kàdré àyi ki no ngóro móndí dràbhá tàkonzì lésè dre gò, ì dré adrézó lídrì íbe Krísto na dhi i ró (6:1-7:25). I kàdré kpà atsílè Tirì Lólo ni rinyí sè, adréle trobe Giká ni lèle kàdrì dré tadhá àyi dré Krísto na dhi rú (8:1-39).

Amvolásà dhi, Pólò adré tà twátwa dhi ki tadhá: móndyá Giká dré zìle adréle ína i ró dhi ki tà, móndyá sùrú twá ro dhi ki tidrima Yúdà ànzi íbe dhi, àma ki fèma Giká dré dhi, lèle ni tà, àma ki bhàma móndyá àma drìle dhi ki rinyí zàle dhi, àma ki adrúpi ki tàbvó tàma ko dhi, ìndì àma ki adrúpi ki 'òma ledhélé tàkonzì na ko dhi.

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhi léna dhi ki atìma

- 1) Pólò ni mòdo fèma, ìndì tà dré adrézó wárágà kònìdhi ni tisì dhi (1:1-17)
- 2) Móndyá títi dhi i tàkonzì ni rinyí zàle (1:18-3:20)
- 3) Tà Giká dré adrézó móndí ki tidrí dhi (3:21-4:25)
- 4) Lídrì tídhí ro Krísto na dhi (5:1-8:39)
- 5) Móndyá sùrú twá ro dhi ki tidrima Yúdà ànzi íbe dhi (9:1-11:36)
- 6) Móndyá ka'ìbhá dhi ki atsima (12:1-15:13)
- 7) Tà tàle kùdù ro dhi i, ìndì mòdo fèma (15:14-16:27)

Pólò ni mòdo fèma

¹ Ma, Pólò, Yésu Krísto ni màrábà, má adré wárágà kònìdhi ni tisì ma. Giká azì ma adréle àpòstolò ro gò, àma bhàzo twá adréle àyi Rúbí Tani longó dhi bvó. ² Lazì tá Rúbí Tani nda ni tà drìdrì àyi pròfètà i tí gò, ì dré tà nda ki tisizo akódhi ni Kúlí lólo dhi na.* ³ Rúbí Tani nda adré akódhi ni Mvá, àma ki Mírì Yésu Krísto ni tà tadhá kòdhya. A ti tá akódhi nda móndí ro ópì Dàwídì ni sùrú na. ⁴ Di, Giká tadhá ína ngádra 'á dhi, akódhi àyi Mvágó 'i káyà dhi, dré akódhi ni tingálè dràdrà lésè Tirì Lólo ni rinyí sè dhi sè. ⁵ Krísto nda sè dhi, Giká bhà àyi togó tani àma rú, àma ki bhàzo adréle àpòstolò i ró, mà kàdré móndí sùrú títi i lésè dhi ki azì Krísto ni

* 1:2 1:2 A kònò Esáyà 52:7; 61:1.

ka'í, ìndì akódhi ni kúlí ka'í 'òle, à kàdréro akódhi ni rú bha kùle be dhi bvó. ⁶ Ami kókpà móndyá azilé adrélé Yésu Krísto àdhya ró nda i kòfalé be.

⁷ Má adré wárágà kònìdhi ni tisì àmi, móndyá títi Rómà na, Gìká dré lèle tò ìndì dré azilé adrélé móndyá lólo ína i ró dhi i dré. Gìká àma ki Atá i Mírì Yésu Krísto be dhi i kòbhà àyi ki togó tani àmi rú, ìndì i kòfè tà kìdrìkìdri àmi dré!

Pólò lè lèle móndyá ka'ìbhá Rómà na dhi ki no

⁸ Drìdrì dhi, má adré àwoyà fe áma Gìká dré àmi ki tà sè, Yésu Krísto ni rú sè. Tàko ko, à adré àmi ki tà ka'ìka'í ni tà títi bvó wáyi 'ásè. ⁹ Gìká, má dré adrézó tà ni ni 'o togó wáyi sè, adrézó Mv́a ni ni Rúbí Tani longó dhi nì dóro tàle dhi, tà má dré adrélé tàle kònìdhi, tà bàti 'i káyà dhi. Má adré àmi ki tà kisù landè àko ró, ¹⁰ vésè wáyi má dré adrérà'a tà zi akódhi tí dhi 'á. Má adré akódhi ni ti lizí, lókyá bí àmvolésè dhi, kàdré tà dré lèle 'òle dhi 'i dhi, kònzìró láti má dré tsàzo àmi véna. ¹¹ Tàko ko, ma lovó íbe tò àmi ki nòzo, má kòkìtswáro tà tani àzya Tírì Lólo àdhya ni fe àmi dré, kìtswálé àmi ki tím̀bà àmi ki tà ka'ìka'í na. ¹² Má adré kpà leá dhi, àma tùmání àmi íbe dhi i, mà kòkìtswá ru tím̀bà àma ki tà ka'ìka'í sè.

¹³ Ama adrúpi i, má adré leá mì kònì dhi, vésè be bí, má ndà tá láti lizo àmi véna, áma àzì kòkìtswáro lò'wa dóro 'a àmi kòfalé, ngóro dré adrélé 'òle móndyá àruka títi sùrú twá ro dhi i kòfalé dhi tíni. Di, atsálé ándrò kònìdhi dhi, tà àruka i kíkí láti má dré nì. ¹⁴ Tàko ko, adré leá dhi, má kòlì móndyá twátwa títi dhi i véna: móndí tà ndabhá nìle dhi i véna, ìndì móndí tà nibhá ko dhi i véna, móndí tògya ró dhi i véna, ìndì móndí tògya ró ko dhi i véna. ¹⁵ Asà dhi, áma togó kókpà àtsi ró lizo Rúbí Tani longó àmi adrèbhá Rómà na dhi i dré.

Rúbí Tani ni rìnyí adrézó móndí ki tídrí dhi

¹⁶ Ma kanyò ro Rúbí Tani ni tà sè ko. Tàko ko, Rúbí Tani nda, rìnyí Gìká dré adrézó móndyá títi adrèbhá Rúbí nda ni ka'í dhi ki tídrí ásà dhi 'i. Akódhi fè rè zyà Rúbí nda Yúdà ànzì i dré gò, adrézó kpà fèá móndyá sùrú twá ro dhi i dré. ¹⁷ Rúbí Tani nda adré tadhá dhi, Gìká adré móndí ki bha gyägya í kandrà ngíni ya dhi. Adré ngbà 'í àyi ki bha gyägya àyi ki tà ka'ìka'í sè. Láti àzya tà ka'ìka'í rúsè dhi yókódhó. Ngóro tisìle Gìká ni Kúlí na dhi tíni: «Dhya atsálépi gyägya àyi tà ka'ìka'í sè dhi ni adrí.»†

Gìká ni kombà tadhále móndyá tàkonzì 'obhá dhi i rú dhi

¹⁸ Gìká adré àyi kombà tadhá bhù lésè móndyá títi adrèbhá àyi tà ga rè, adrèbhá tà kònzì 'o, ìndì adrèbhá láti tà bàti àdhya ni kíkí àyi ki tà kònzì sè dhi i rú. ¹⁹ Tàko ko, àyi nda i nì àyikya Gìká ni tà kìtswálé nìle dhi i be, akódhi ni tàndì dré tà nda ki tadhále àyi dré ngádra 'á nì dhi sè. ²⁰ Angyá ko, kìdhóle bvó ni bhàma lésè dhi, à adré Gìká ni tà kìtswálé nòle mì sè bwà ko dhi ki atógyà dóro. Kòdhi adré tàá dhi, à adré akódhi ni rìnyí adrélépi kóná vésè kólyá dhi ni atógyà, akódhi ni lídrì Gìká àdhya ró dhi be, ngá títi dré bhàle dhi i sè. Asà dhi, móndyá nda i tà àlo i dré kìtswázó àyi ki tàrà ga ásà dhi àko.

²¹ Tàko ko, tágba i dré Gìká ni nìzo be dhi, i adré akódhi ni lindrì bha ngóro dré kìtswálé akódhi dré dhi tíni ko. I adré kpà àwoyà ta drá ko. Be ró dhi, àyi ki tà kisùkisù atsá ína tà tàko ró, ìndì àyi ki tògyá azá atsálé tìnìmvá ro. ²² Tágba i dré adrézó tàá dhi, àyi tògya ró dhi, i atsá àyikya móndí azaaza ró. ²³ I tayí Gìká kìtswálépi dràle bwà ko dhi ni mìlanzilanzì,

† 1:17 1:17 A kònò Abàkúka 2:4.

adrézó lindrì fe ngá lindrì làsú be móndí adrébhá dràle dràdrà dhi i tìni, àrí i tìni, kà'wá i tìni, ìndì kà'wá adrébhá àyi ki se agáti sè dhi i tìni dhi i dré.

²⁴ Di ásà dhi, Gìká tayí móndyá nda i adrélé tatsílé swà ro, lovó kònzì àyi ki togó na dhi ki 'obe gò, ì dré adrézó kanyò fe àyi ki tàndi ki rúbhá i dré àyi kòfalésè. ²⁵ I tayí tà bàti Gìká àdhya, adrézó tà kinzò ro dhi ni ka'ì kòdhya. I adré lindrì fe ngá Gìká dré bhàle dhi i dré, adrézó lèsámbo 'o ngá nda ki rú sè. Di, ì adré àyikya lindrì fe Dhya ngá títi nda ki bhàlepi dhi dré ko. Akódhi nda kitswá rúku sè kóná vésè kólyá! Kàdré kònìni.

²⁶ Tà nda sè dhi, Gìká tayí àyi adrélé tatsílé rúbhá lovó kanyò ro dhi ki bhabe. Di àyi ki tòkó ì tayí àyikya tà tòkó ì dré ànzyà adrélé 'òle àgo íbe àyi ki rúbhá sè dhi, adrézó tà swà 'o àyi ki rúbhá sè àyi kòfalésè. ²⁷ Kókpà kòdhi tìni, àgo ì tayí àyikya tà àgo ì dré ànzyà adrélé 'òle tòkó íbe àyi ki rúbhá sè dhi, adrézó rúbhá lovó àtsi ró dhi ki bha àyi kòfalésè àgo ró. Di àgo nda ì adré tà kanyò ro dhi ki 'o àyi kòfalésè gò, ì dré adrézó làgí kitswálépi àyi ki tà swà nda sè dhi ni kisú àyi ki tàndi i rú.

²⁸ I dré Gìká ni nìma gàle rè dhi sè dhi, akódhi tayí àyi adrélé tà kisù wàyá ro, adrézó tà kitswábhá 'òle ko dhi ki 'o. ²⁹ Di ì ga àyikya tà kònzì ki kára títi dhi i sè bí. I ga togó kònzì sè, ngá lovó sè, tà swà sè, lovó kònzì sè, móndí ki tupfuma sè, lawà sè, móndí ki litima sè, ìndì drìkònzì sè bí. Ayi móndí ki asíkìbhá 'i, ³⁰ móndí ki rú tabhá kònzì dhi 'i, Gìká ni kàribhá 'i, móndí ki lindrì bhabhá ko dhi 'i, drìkàdrìbhá 'i, ìndì afàbhá 'i. I adré ngbú adrélé tà kònzì twátwa ì dré kitswálé 'òle dhi ki kisù. I adré ligilé àyi ki tibhá i rú. ³¹ Ayi tògyá àko. I kitswá adrélé ka'ile ko. Ayi móndí ki lovó àko àyi rú. I adré kpà móndí ki kizà bha ko. ³² I nì tàbvó Gìká dré tàle gyägya kòndhi dóro: Móndyá adrébhá tà làsú be kònìni nda ki 'o dhi ì kitswá àyikya dràdrà sè. Di, tágba kònìni dhi, ì adré ngbà 'í tà nda ki 'o kòdhya ko, ì adré kókpà móndyá adrébhá tà nda ki 'o dhi ki ka'ì.

2

Móndí ki tàbvó Gìká dré adrélé tàle gyägya dhi

¹ Di ásà dhi, mí adrélépi móndí ki tàbvó ta ni, mí tà àlo mí dré kitswázó ámi tàrà ga ásà dhi àko, gba mí kàdré àdhi 'i ya dhi. Tàko ko, mí kàdré móndí àruka ki tàbvó ta dhi, mí adré tà bha ámi tàndi dri. Angyá ko, mí adré kókpà tà mí dré adrézó àyi ki tàbvó ta ásà nda ki 'o. ² Mà nì tàle dhi, Gìká adré móndyá adrébhá tà 'o làsú be kònìni dhi ki tàbvó ta gyägya dhi be. ³ Di, mí kàdré mína àyi ki tàbvó ta gò, mí dré adrézó tà nda ki 'o dhi, mí adré tsì kisúá dhi, mí ni lapá Gìká ni tàbvó tàma sílésè bwà? ⁴ Kòdhi mí adré tsì Gìká ni togó dóro ìndì vwàvwà ro dré adrélé tadhále mí dré, dré adrérà'a ámi tà mvo dhi 'á dhi ni ayízè? Mí nì ko tàle dhi, Gìká ni togó dóro nda adré ámi adrì ámi togó ladzá dhi nì dhi?

⁵ Di, mí dré ámi togó 'òle tombálé dhi sè, ìndì mí dré ámi togó ladzama gàle rè dhi sè dhi, mí adré Gìká ni kombà asé ámi tàndi dri, tsàle kítú dré dra àyi kombà tadházó gò, móndí ki tàbvó tàzo gyägya dhi tú. ⁶ Tàko ko, Gìká ni tà logó móndí àlo àlo títi dhi i dré, tà ì dré 'òle dhi i tí.* ⁷ Móndyá títi adrébhá tà dóro 'o landè àko ró, adrézó mìlanzilanzì nda kisúlé lindrì íbe ìndì lídrì kóná vésè kólyá dhi be dhi i dré dhi, a ni lídrì kóná vésè kólyá dhi ni fe kòdhya. ⁸ Di, móndyá títi adrébhá àyi ki tàndi ki tà bha drìdrì, adrébhá tà bàti ga, adrézó tà kònzì ka'ì dhi i dré dhi, a ni àyi kombà tadhá

* 2:6 2:6 A kònò Longó i 62:13; Tògyakúli 24:12.

áyi togóaswa be kòdhya. ⁹ Kizà i tà kòkóròko be dhi ki adré móndyá tíí adrébhá tà kònzì 'o dhi i dré. Tà nda ki adré rè zyà Yúdà ànzì i dré gò, adrélé kókpà móndyá sùrú twá ro dhi i dré. ¹⁰ Di, mìlanzilanzì, lindrì, tà kìdrìkìdrì be dhi ki adré móndyá tíí adrébhá tà dóro 'o dhi i dré. Tà nda ki adré rè zyà Yúdà ànzì i dré gò, adrélé kókpà móndyá sùrú twá ro dhi i dré. ¹¹ Tàko ko, Gìká adré ìna móndí ki no twátwa ko.

¹² Móndyá tíí tatrítrí kúlí Mósè àdhya àko gò ì dré adrézó tàkonzì 'o dhi ki kókpà todrà tatrítrí kúlí nda àko. Móndyá tíí tatrítrí kúlí nda zàle gò ì dré adrézó tàkonzì 'o dhi i, Gìká nì àyi ki tàbvó ta tatrítrí kúlí nda sè. ¹³ Tàko ko, móndyá adrébhá ngbà 'í tatrítrí kúlí nda nì yi dhi ì kitswá atsálé gyägya Gìká mìlése ko. Be ró dhi, móndyá adrébhá tatrítrí kúlí nda nì ka'í 'òle dhi ki atsá gyägya akódhi mìlése àyi. ¹⁴ Angyá ko, móndyá sùrú twá ro tatrítrí kúlí nda àko dhi ì kàdré tà tatrítrí kúlí nda dré adrélé tàle dhi ki 'o àyi ki tàndì i sè dhi, sù ngóro àyi tatrítrí kúlí nda ìbe àyi léna dhi tìni, tágba ì dré adrézó tatrítrí kúlí nda àko dhi. ¹⁵ Ì adré tadhá dhi, Gìká tìsì tà tatrítrí kúlí nda dré adrélé tàle dhi i àyi ki togó na dre. Àyi ki togó adré kpà tadhá dhi, tà nda kònzì. Àyi ki tà kisùkisù adré ngalè àyi ki asíkì 'í yà, kó ngalè àyi ki tàrá ga 'í yà dhi. ¹⁶ Tà nda kòdhi ki ru 'o kítú Gìká dré dra móndyá tíí dhi ki tà lùzu ró dhi ki bvó tàzo Yésu Krísto sè dhi tú, ngóro Rúbí Tani má dré adrélé longólé dhi dré adrélé tàle dhi tìni.

Yúdà ànzì i tatrítrí kúlí be dhi

¹⁷ Mí adrélépi ámi zi Yúdà mvá ro nì, mí adré zakó ámi totó tatrítrí kúlí Mósè àdhya dri, adrélé ámi afà Gìká nì tà sè. ¹⁸ Mí adré kisùá dhi, mí nì tà Gìká dré adrélé lèle à kò'o dhi i be, ìndì mí nì tà kì kòfalé lanzilé tà dóro ka'izo dhi be, mí dré tatrítrí kúlí nda nì tà àndu ndàle nìle be dhi sè. ¹⁹ Mí adré kpà kisùá dhi, mí mína mì kùdúkùdu kì drì kòlepi 'i, ngádra móndí tìnímvá na dhi i dré dhi 'i, ²⁰ móndí tà nibhá ko dhi kì tadhálépi 'i, ìndì ànzímvá kì tadhálépi 'i, mí dré tà bàti kisulé tà nìni be kitswálé tíí tatrítrí kúlí nda na dhi sè. ²¹ Di mí adrélépi móndí àruka kì tadhá nì, mí adré mína ámi tàndì nì tadhá ko àdho tà sè? Mí adrélépi tadhá dhi, à kòkugù ngá ko dhi, mí adré mína ngá kugù àdho tà sè? ²² Mí adrélépi tàá dhi, à kò'o múná tà ko dhi, mí adré mína múná tà 'o àdho tà sè? Mí adrélépi gìká tàko kì líndrì ga nì, mí adré mína ngá gìká tàko kì tépelò na dhi kì topá àdho tà sè? ²³ Di mí adrélépi ámi afà tatrítrí kúlí nì tà sè nì, mí adré mína tatrítrí kúlí nda nì ño, adrézó kanyò fe Gìká dré ásà àdho tà sè? ²⁴ Ngóro tìsìle Gìká nì Kúlí na dhi tìni: «Ámi kì tà sè dhi, móndyá sùrú twá ro dhi ì adré Gìká nì lodhá.»†

²⁵ Mí dré ámi 'òle lwàle dhi dóro, mí kàdré tà tatrítrí kúlí dré adrélé tàle dhi kì 'o dhi. Di, mí kàdré mína tatrítrí kúlí nda nì ño dhi, mí atsá ngóro mí 'o tá mí lwàle ko na tìni. ²⁶ Dhya àlo Yúdà mvá ro ko áyi 'òlepi lwàle ko dhi kàdré tà tatrítrí kúlí dré adrélé tàle dhi kì 'o dhi, Gìká nì zakó tsì akódhi nda nì no ngóro akódhi 'o tá i lwàle dre na tìni. ²⁷ Tà bàti ró dhi, dhya áyi 'òlepi lwàle ko gò, dré adrézó tatrítrí kúlí 'o dhi nì ìna tà bha mì dri. Angyá ko, tágba mí dré adrézó tatrítrí kúlí tìsìle nda ìbe gò, mí dré ámi 'òzo lwàle dhi, mí adré mína tatrítrí kúlí nda nì ño.

²⁸ Tàko ko, dhya adrélépi ngbà 'í áyi 'o sùle ngóro Yúdà mvá tìni tà dré adrélé 'òle rúbhá sè dhi i sè dhi, dhya nda Yúdà mvá 'i bàti ko. Kókpà kòdhi tìni, dhyá kì 'òma lwàle ngbà 'í rúbhá na dhi, dhyá kì lwàma 'i bàti ko. ²⁹ Be ró dhi, dhya adrélépi Yúdà mvá ro áyi togó na dhi ìna Yúdà mvá

† 2:24 2:24 A kònò Esáyà 52:5.

'i bàti. Dhyá ki 'òma lwàlè togó na dhi ína dhyá ki lwàma 'i bàti. Dhya àlo kitswá ngbà 'í áyi 'o lwàlè kònìni Tirí Lólo ni rìnyí sè, tátrítrí kúlí tisìle dhi sè ko. Akódhi nda adrè rúku kisú mómódí i véna ko. Be ró dhi, adrè ína rúku kisú Gíká véna.

3

¹ Di adrema Yúdà mvá ro dhi ni dóro àdho 'i? Di kó, dhyá ki 'òma lwàlè dhi ni dóro àdho 'i? ² Tà nda kòdhi i dóro lavúlè láti títi i sè. Drìdrì dhi, Gíká bhà áyi tándi ni kúlí i Yúdà ànzi nda i drígá. ³ Di, àyi ki àruka i líkí àyikya kúlí nda i ko, i dré adrélé tà ka'íka'í àko dhi sè. Di i dré adrélé tà ka'íka'í àko dhi sè dhi, kòdhi adrè tsì tàá dhi, Gíká kitswá ína adrélé ka'íle togó wáyi sè ko? ⁴ Tàdzí ko! Gíká adrè ngbú ína adrélé tà bàti ta, tágba mómódí títi dhi i dré adrézó kinzòbhá 'i dhi. Ngóro tisìle Gíká ni Kúlí na dhi tíni:

«Adrè leà dhi, mómódí títi dhi i kònì dhi, tà títi mí dré adrélé tàle dhi i gyägya,

ìndì tàbvó títi mí dré adrélé tàle dhi i gyägya.»*

⁵ Di, àma ki tà kònzi kàdré Gíká ni tà gyägya tadhá ngádra 'á dhi, mà ni go tàá ngíni? Mà ni tsì tàá dhi, Gíká gyägya ko, dré adrélé áyi kombà tadhá mómódí i dré dhi sè? (Kòdhi má adrè tà ta mómódí kya tíni.) ⁶ Tàdzí ko! Tàko ko, kàdré tá kònìni dhi, Gíká ni tá kitswá mómódí títi bvò àdhyá ki tàbvó ta ngíni? ⁷ Aruka ni, à ni kitswá liziá dhi: «Áma tà kinzò ro dhi kàdré Gíká ni tà bàti tadhá ngádra 'á, adrézó kpà akódhi ni mìlanzìlanzì tadhá lavúlè dhi, akódhi adrè di tà bha má dri tàkonzì 'òlepi tíni àdho tà sè?» ⁸ Di, à kàdré tà kisú kònìni dhi, à ni tá kitswá kpà tàá dhi: «Lè mà kàdré tà kònzi 'o, tà dóro kàtsáro ásà be dhi bvó!» Mómódí àruka i adrè àma ki lodhá adrézó tàá dhi, mà adrè tà ta kònìni. Tà bàti ró dhi, tà Gíká dré dra bhàle àyi nda i dri dhi kitswá áyi dré.

Mómódí gyägya dhi yókódhó

⁹ Di mà ni go tàá ngíni? Ama Yúdà ànzi ró dhi i, àma tsì dóro mómódí àruka títi dhi ki lavú? Alomvá ko! Tàko ko, má tadhá ngádra 'á dhi, mómódí títi Yúdà ànzi ró ìndì sùrú twá ro dhi i tàkonzì ni rìnyí zàle. ¹⁰ Ngóro Gíká ni Kúlí dré adrélé tàle dhi tíni:

«Mómódí gyägya dhi yókódhó, ndìndì àlo ni yó.

¹¹ Dhya tà nìlepi bàti dhi yókódhó.

Dhya adrélépi Gíká ni nda dhi yókódhó.

¹² Mómódí títi dhi i alá àyi Gíká rú dre.

Ayi títi dhi i tayí àyi ki togó abíle dre.†

Dhya adrélépi tà dóro 'o dhi yókódhó, ndìndì àlo ni yó.

¹³ Ayi ki àwobhálé ngóro mógó ti be ngbo dhi tíni.

‡ adrè mómódí ki lití àyi ki làdra sè.‡

Nì ki kàtrá adrè títle àyi tísè.§

¹⁴ Tátrítríkúlí i kúlí aswaaswa íbe dhi i adrè apfòle àyi sílèsè.*

¹⁵ Ayi ki pá adrè ràle mómódí ki kàrí kutúbe.

¹⁶ † adrè tà kizá tayíle kizà be àyi ki láti 'ásè.

¹⁷ † ni láti tà kàdríkàdri àdhyá ko.†

* **3:4** 3:4 A kònò Longó i 51:6. † **3:12** 3:12 A kònò Longó i 14:1-3; 53:2-4. ‡ **3:13** 3:13 A kònò Longó i 5:10. § **3:13** 3:13 A kònò Longó i 140:4. * **3:14** 3:14 A kònò Longó i 10:7. † **3:17** 3:17 A kònò Esáyà 59:7-8.

18 Tirí àyi mi Giká ni tà sè dhi yókódhó.»‡

19 Mà nì be tàle dhi, tà títi tátrítrí kúlí dré adrélé tàle dhi i, adré tàà móndyá adrèbhá tátrítrí kúlí nda zàle dhi i dré, kitswázó móndyá títi bvó àdhya ki kúlí kíkí, àyi ki tadházó tàkonzìbhá i ró Giká kandrà dhi bvó. 20 Di àsà dhi, dhya àlo kitswá atsálé gyägya Giká kandrà, tátrítrí kúlí 'òma sè ko. Angyá ko, tátrítrí kúlí nda adré tadhá àma dré dhi, àma tàkonzìbhá 'i káyà dhi.

Móndí ki bhàma gyägya Giká kandrà àyi ki tà ka'ika'i sè dhi

21 Di, nyànomvá dhi, Giká tadhá láti twá tátrítrí kúlí rúsè í dré adrézó móndí ki bha gyägya í kandrà dhi dre. Tà tisìle Mósè ni tátrítrí kúlí na ìndì pròfètà ki búkù i 'àsè dhi i adré láti nda ni tà longó kòdhya. 22 Láti nda, kònìdhi: Giká adré móndyá títi adrèbhá Yésu Krísto ni ka'i dhi ki bha gyägya í kandrà, àyi ki tà ka'ika'i nda sè. Tàko ko, Giká mìlésè dhi, móndí i twátwa ko: 23 àyi títi dhi i 'o tàkonzì gò, i dré kitswázó akódhi ni mìlanzilanzì sè ko. 24 Di, Giká ni togó tani sè dhi, adré àyi ki bha gyägya í kandrà àngyá, Yésu Krísto dré àyi ki apalé tàkonzì lésè dhi sè. 25 Giká afè Krísto nda dràle mòbòmà ro, kitswázó móndyá títi adrèbhá akódhi ni ka'i dhi ki tàkonzì tri akódhi ni kàrí sè dhi bvó. Giká 'o kònìni tadházóá dhi, i gyägya káyà dhi. Tàko ko, akódhi ni togó vwàvwà sè dhi, mvò tá móndí ki tàkonzì i dré tá 'òle wáláká dhi i gò, tà nòzo àyi dri ko. 26 'O tá kònìni áyi tà gyägya tadházó nyànomvá, adrézó kpà tadhá dhi, i gyägya, ìndì i dhya adrélèpi móndyá títi adrèbhá Yésu ni ka'i dhi ki bha gyägya dhi 'i.

27 Kàdré di kònìni dhi, tà mà dré kitswázó àma ki afà àsà dhi be? Tà àlomvá yókódhó! Tà nda kònìni àdho tà sè? Mà dré tátrítrí kúlí 'òle dhi sè? Kóko, be ró dhi, mà dré tà ka'ile dhi sè. 28 Tàko ko, mà adré tadhá dhi, Giká adré móndí ki bha gyägya ngbà 'í àyi ki tà ka'ika'i sè, tátrítrí kúlí 'òle dhi sè ko. 29 Di Giká ngbà 'í Giká Yúdà ànzi kya 'i? Akódhi kókpà Giká móndyá sùrú twá ro dhi kya 'i ko? Ayíya, akódhi kókpà Giká móndyá sùrú twá ro dhi kya 'i. 30 Tàko ko, Giká ngbà 'í àlo kwákwá. Adré móndí ki bha gyägya í mìlésè ngbà 'í àyi ki tà ka'ika'i sè, i kàdré Yúdà ànzi 'i yà, kó ngalé móndí sùrú twá ro dhi 'i yà dhi. 31 Kòdhi adré tsì tàá dhi, tà ka'ika'i sè dhi, mà adré tátrítrí kúlí no tà tàko ró? Tàdzí ko! Be ró dhi, mà adré tátrítrí kúlí nda ni 'o àyi totó tātā.

4

Abàramà, dhya bhàle gyägya akódhi ni tà ka'ika'i sè dhi

1 Di àsà dhi, mà ni tàá àma ki tábhí Abàramà ni tà sè ngíni? Akódhi nda kisú tá ina àdho tà dóro áyi tà ka'ika'i sè? 2 Kònò Abàramà kàtsá tá gyägya Giká mìlésè tà dóro í dré 'òle dhi i sè dhi, a ni tá kitswá áyi afà tà nda sè. Di, Giká kandrà ko. 3 Di, Giká ni Kúlí adré ina tàá dhi: «Abàramà ka'i tá Giká gò, Giká dré akódhi ni nòzo gyägya akódhi ni tà ka'ika'i nda sè.»*

4 Ngóro mà dré nìle be dhi tìni dhi, dhya adrélèpi àzì 'o dhi adré làgí kisú ngá fèle àngyá dhi ró ko. Be ró dhi, adré ina làgí kisú ngá kitswálèpi àzì nda tí dhi ró. 5 Di, dhya adrélèpi ina àzì 'o ko gò, adrézó Giká adrélèpi tàkonzìbhá ki bha gyägya dhi ni ka'i dhi, Giká adré akódhi nda ni no gyägya akódhi ni tà ka'ika'i sè. 6 Dàwídi adré kpà tà ta kònìni móndyá Giká dré adrélé nòle gyägya dhi ki kólénzé ni tà sè. Di, Giká adré àyi nda ki no gyägya àzì i dré 'òle dhi i sè ko.

‡ 3:18 3:18 A kònò Longó i 36:2. * 4:3 4:3 A kònò Kìdhoma 15:6.

7 «Kólénzé móndyá Giká dré àyi ki tà kònzi ki trizo, ìndì àyi ki tàkonzì ki zùzo dhi ì dré!

8 Kólénzé dhya Mírì dré kitswázó tàdzí tà bha dríá tàkonzì ni ni tà sè ko dhi dré!»†

9 Di kólénzé nda ngbà 'í móndyá àyi ki 'obhá lwàle dhi ì dré? Kólénzé nda kókpà móndyá àyi ki 'obhá lwàle ko dhi ì dré ko? Ngóro mà dré tàle dre dhi tíni: Giká nò tá Abàramà gyägya akódhi ni tà ka'ika'ì sè. 10 Di, Giká nò tá akódhi kònini ángutú? Akódhi ni lwàma àmvolésè, kó ngalè akódhi ni lwàma kandrá? Giká nò tá akódhi gyägya akódhi ni lwàma kandrá, àmvolásà ko. 11 Di Abàramà dré gòzo tà áyi 'òzo lwàle dhi ni kisú ndò. Tà akódhi ni 'òzo lwàle nda tá ngóro àngì adrélépi tadhá dhi, Giká nò tá akódhi gyägya akódhi ni tà ka'ika'ì sè, akódhi ni lwàrà ko dhi 'á dhi tíni. Di ásà dhi, Abàramà atsá móndyá títi adrébhá Giká ni ka'ì, di, àyi ki 'obhá lwàle ko dhi ki atá ro, Giká kònòro kpà àyi nda ì gyägya àyi ki tà ka'ika'ì sè. 12 Abàramà kókpà móndyá àyi ki 'obhá lwàle gò, ì dré adrézó atsilé àyi ki tà ka'ika'ì na ngóro àma ki atá Abàramà dré tá 'òle àyi lwàma kandrá dhi tíni dhi ki atá 'ì.

Tà Giká dré lazilé dhi ni kisuma tà ka'ika'ì sè dhi

13 Giká lazí tá Abàramà ì dré toyó ni ìbe dhi, ì ni dra bvò wäyi dhi ni kisú tàyilé ro. Di Abàramà kisú tá tà lazilé nda, dré tá tatrítrí kúlí 'òle dhi sè ko. Be ró dhi, kisú tà nda dré tá Giká ni ka'ìle gò, Giká dré akódhi ni nòzo gyägya ásà dhi sè. 14 Tàko ko, móndyá adrébhá tatrítrí kúlí lebè dhi ì kàdré tà tà lazilé nda ni kisú àyi dhi, kònò tà ka'ika'ì ni tá adré tà tàko 'ì, ìndì tà Giká dré lazilé nda ni tá kpà adré tà tàko 'ì. 15 Angyá ko, tatrítrí kúlí adré Giká ni kombà asé móndyá adrébhá tatrítrí kúlí nda ni tabhì lebèle dhi ì dri. Di, àrà tatrítrí kúlí dré adrézó yó dhi 'á dhi, tatrítrí kúlí nda ni ñoma kókpà yókódhó.

16 Di ásà dhi, à adré tà Giká dré lazilé nda ni kisú tà ka'ika'ì sè, ngóro tà Giká dré afèle àngyá áyi togó tani sè dhi ró, tà lazilé nda kàdréro Abàramà ni toyó títi dhi ì dré, ngbà 'í àyi adrébhá tatrítrí kúlí lebè dhi ì dré ko, di kókpà àyi adrébhá Giká ni ka'ì Abàramà àdhya tíni dhi ì dré. Akódhi nda àma títi dhi ki atá 'ì. 17 Ngóro Giká ni Kúlí dré adréle tàle dhi tíni: «Má bhà mi adréle sùrú zyandre dhi ki atá ro.»‡ Di Abàramà nda àma ki atá 'ì, Giká akódhi dré ka'ìle dhi mìlésè. Tàko ko, Giká nda adré móndyá dràbhá dre dhi ki 'o adréle, adrézó kpà ngá adrébhá yó dhi ki 'o adréle be dhi ni.

18 Abàramà ka'ì tá tà Giká dré lazilé nda gò, adrézó mǐ bha akódhi véna ásà, tágba tà adrézó mǐ bha ásà dhi dré tá adrézó yó dhi. Di ásà dhi, atsá sùrú zyandre dhi ki atá ro, ngóro tá tàle drá dhi tíni: «Ámi toyó ki adré zyandre ró.»§ 19 Tayí tá áyi tà ka'ika'ì nda atsálé yàya ko, tágba dré nòzoá dhi, áyi kóná tá ànyìànyì nyadhi-nzi, áyi rúbhá tá ànyì dràdrà mǐle, ìndì áyi tòkó, Sarà tá kóndó 'ì dhi. 20 Tágba kònini dhi, tayí tá áyi tà ka'ika'ì nda, adrézó tà kayí í léna tà Giká dré tá lazilé nda ni tà sè dhi ko. Be ró dhi, atsá tá ína vélé rinyi ró áyi tà ka'ika'ì na gò, dré Giká ni rú bhàzo kùle. 21 Tàko ko, ka'ì tá bàti tàle dhi, Giká tá rinyí ìbe kitswázó tà í dré tá lazilé nda ni 'o. 22 Di akódhi ni tà ka'ika'ì nda sè dhi, «Giká nò akódhi gyägya.»

23 A tisi kúlí «Giká nò akódhi gyägya» kòni ì ngbà 'í Abàramà ni tà sè ko. 24 A tisi kókpà kúlí nda ì àma adrébhá Giká àma ki Mírì Yésu ni tingalépi dràdrà lésè dhi ni ka'ì gò, Giká dré adrézó àma ki no gyägya dhi ki tà sè.

† 4:8 4:8 A kònò Longó ì 32:1-2. ‡ 4:17 4:17 A kònò Kidhoma 17:5. § 4:18 4:18 A kònò Kidhoma 15:5.

25 Akódhi fè Yésu nda dràle àma ki tàkonzì ki tà sè gò, akódhi ni tingázó dràdrà lésè àma ki bhàzo gyägya í kandrà dhi bvó.

5

Ama tà kùdrìkùdrì íbe àma kòfalé Gìká be

¹ Di Gìká dré àma ki bhàle gyägya í mìlésè àma ki tà ka'ika'ì sè dhi sè dhi, àma tà kùdrìkùdrì íbe àma kòfalé akódhi be, àma ki Mírì Yésu Krísto sè. ² Ama ki tà ka'ika'ì nda sè dhi, Krísto nda nzì láti àma dré Gìká ni togó tani kisúzó gò, mà dré adrézó àma ki totó tätä lána. Di mà adré lenzélé, adrézó m̀ bha Gìká véna akódhi ni mìlanzìlanzì mà dré dra kisúlé dhi ni tà sè.

³ Ngbà 'í kòdhi ko, mà adré kpà lenzélé kizà mà dré adrélé nyàle dhi ki tà sè. Tàko ko, mà ǹ tàle dhi, àma ki kizà nyàma nda adré àma ki 'o adrélé togó tsi dhi be. ⁴ Di àma ki togó tsìma nda adré tà àma léna dhi ki tabhì atsálé dóro. Ama ki tà tabhìma nda adré àma ki 'o adrélé m̀ bha Gìká véna. ⁵ Di àma ki m̀ bhàma Gìká véna nda kitswá kanyò fe àma dré ko. Angyá ko, Gìká kutú áyi lèle gàle àma ki togó na b̀, Tirí Lólo dré afèle àma dré dhi sè.

⁶ Tàko ko, mà dré tá dhu r̀ adrérà'a r̀nyí àko dhi 'á dhi, lókyá kòkitswá dre dhi, Krísto drà àma, tàkonzìbhá ki tà sè. ⁷ Dhyá ki fèle dràle móndí àlo gyägya dhi ni tà sè dhi, tà kòkòròko 'i. Aruka ni, à ni kitswá dhyá ki fe dràle móndí àlo dóro dhi ni tà sè. ⁸ Di, Gìká tadhá ína áyi lèle kàdrì àma vélé dhi tà kònìdhi sè: Mà dré tá dhu r̀ adrérà'a tàkonzìbhá 'i dhi 'á dhi, Krísto drà àma ki tà sè. ⁹ Di nyànomvá dhi, Gìká bhà àma gyägya í mìlésè Krísto ni kàrí sè. Di dré 'òle kònìni dhi sè dhi, a ni àma ki apá áyi kombà lésè Krísto nda sè bàti! ¹⁰ Tàko ko, mà dré tá adrérà'a Gìká ni kàribhá 'i dhi 'á dhi, akódhi amú tá àma tódhyá í be áyi Mv́a ni dràma sè. Di dré àma ki amúlé í be kònìni dhi sè dhi, a ni àma ki tidrí áyi Mv́a nda ni lídrì sè bàti! ¹¹ Di tà nda sè dhi, mà adré lenzélé Gìká kandrà àma ki Mírì Yésu Krísto sè, Gìká dré àma ki amúlé tódhyá í be Krísto nda sè dhi sè.

Dràdrà kisuma Adámà ni tà sè dhi, ìndì lídrì kisuma Krísto ni tà sè dhi

¹² Tàkonzì afí tá bvò kònìdhi lé móndí àlo, Adámà sè gò, dràdrà dré kpà afízó tàkonzì nda sè. Asà dhi, dràdrà nda atsá tá móndyá títi bvò àdhyà í rú, ì dré títi tàkonzì 'òle dhi sè. ¹³ Tàko ko, dr̀dr̀ Gìká dré tátítrí kúlí fèzo dhi kandrà dhi, tàkonzì tá bvò kònìdhi lé be. Di, tátítrí kúlí dré tá adrérà'a yó dhi 'á dhi, Gìká adré tá tà bha móndí ì dri ngóro dré kitswá lé áyi ki tàkonzì sè dhi tíni ko. ¹⁴ Tágba kònìni dhi, kidhólé Adámà ni lókyá 'á atsálé Mósè ni lókyá 'á dhi, móndyá títi bvò àdhyà ì tá dràdrà ni r̀nyí zàle, nd̀nd̀ áyi tàkonzì 'obhá Gìká ni tátítrí kúlí ǹzo Adámà àdhyà tíni ko dhi ì. Adámà nda ni tà adré tá Krísto adrélépi tá alìle dhi ni tà tadhá kòdhyà.

¹⁵ Di, tàkonzì Adámà dré tá 'òle nda ína ngóro tà tani Gìká dré afèle áyi togó tani sè dhi tíni ko. Tàko ko, móndí àlo nda ni tàkonzì sè dhi, móndí lìzólìzo dhi ì todrà dre. Di, Gìká tadhá vélé áyi togó tani lavúlé, tà tani afèzo gàle móndí lìzólìzo ì léna lavúlé, móndí àlo, Yésu Krísto sè. ¹⁶ Kòdhi íbe dhi, tàkonzì móndí àlo dré 'òle nda ni kùdù ngóro tà tani Gìká dré afèle nda ni kùdù tíni ko. Tàko ko, tàbvó tàma angálépi tàkonzì àlo nda lésè dhi ni tà sè dhi, Gìká adré tá tà bha móndí ì dri. Di, tà tani angálépi tàkonzì zyandre dhi ì lésè nda ni tà sè dhi, Gìká adré móndí ki bha gyägya í kandrà. ¹⁷ Angyá ko, tàkonzì móndí àlo dré 'òle nda sè dhi, dràdrà adré tá òpì nya móndyá títi ì dri, móndí àlo nda sè. Di, móndyá títi Gìká ni togó

tani kisúbhá gò, dré àyi ki bhàzo gyăgya dhi ki adrí gò, ì dré véle adrézó òpì nya lavulé mómí àlo, Yésu Krísto nda sè.

¹⁸ Dì tàkonzì àlo Adámà dré 'òle nda ni tà sè dhi, Giká adré tá tà bha mómíyá tíí ì dri. Kókpà kòdhi tíni, tà àlo gyăgya Krísto dré 'òle nda ni tà sè dhi, Giká adré mómíyá tíí dhi ki bha gyăgya í m̀lèsè, ì kòkisúró lídrì áàsà be dhi bvó. ¹⁹ Tàko ko, mómí àlo nda ni ligìma ni tà sè dhi, mómí lízólìzo dhi ì atsá tá tàkonzìbhá ro. Kókpà kòdhi tíni, tà mómí àlo, Krísto dré ka'ìle 'òle dhi ni tà sè dhi, mómí lízólìzo dhi ki atsá gyăgya Giká m̀lèsè.

²⁰ Kàdré dì tãtrítrí kúlí ni tà sè dhi, Giká fè tá tãtrítrí kúlí nda mómí ì dré, àyi ki tàkonzì ì kòlìzóró l̀ile drìdrì. Dì, àrà tàkonzì ì dré lízózó dhi 'á dhi, Giká tadhá véle áyi togó tani lavulé. ²¹ Dì áàsà dhi, ngóro tàkonzì dré tá adréle òpì nya mómíyá tíí ì dri, ì kòtodrãró áàsà dhi tíni dhi, nyànomvá dhi, Giká ni togó tani adré òpì nya àyi dri kònini, Giká kòbhãró àyi gyăgya í m̀lèsè gò, ì kòkisúró lídrì kóná vèsè kólyá dhi àma ki Mírì Yésu Krísto sè be dhi bvó.

6

Dràma tàkonzì lèsè dhi, ìndì adrema lídrì íbe Krísto na dhi

¹ Dì mà ni go tàá ngíni? Mà ni tsì go adréle tàkonzì 'o, Giká kàdréro áyi togó tani bha àma rú lavulé? ² Tàdzí ko! Mà drà àmakya tàkonzì lèsè dre. Dì mà ni go atsílè tàkonzì na ngínìngíni ró? ³ M̀ì ǹì ko tàle dhi, àma tíí bàtìsimò dobhá ru amúzó Yésu Krísto be dhi ì, mà do bàtìsimò nda ru amúzó ába akódhi ni dràma na káyà dhi? ⁴ Dì bàtìsimò dòma nda sè dhi, mà drà túmãní akódhi be gò àma ki sizo ába, mà kàdrìró adréle lídrì tídhí ro dhi íbe, ngóro Giká Atá dré Krísto ni tingálè drãdrã lèsè áyi m̀lãnzìlãnzì sè dhi tíni.

⁵ Dì mà dré ru amulé Krísto be akódhi ni dràma na dhi sè dhi, mà ni kókpà ru amú akódhi be akódhi ni ngangà drãdrã 'àsè dhi na. ⁶ Tàko ko, mà ǹì tàle dhi, à tidí tá àma ki lídrì àku túmãní Krísto be fa kípakìpa dri dhi be, àma ki rúbhá tàkonzì àdhya kòdrãró gò, mà kògòró véle adréle m̀arãbà tàkonzì àdhya ì ró ko dhi bvó. ⁷ Angyá ko, dhya ángùdhi drãlepi dre dhi, à atrì akódhi nda tàkonzì ni r̀inyí lèsè dre.

⁸ Dì mà dré drãle túmãní Krísto be kònini dhi sè dhi, mà adré ka'íá dhi, mà ni kókpà adré lídrì íbe túmãní akódhi be. ⁹ Tàko ko, mà ǹì tàle dhi, Krísto nga drãdrã 'àsè, ìndì kitswá gòle véle drãle ko dhi be, dré adréle véle drãdrã ni r̀inyí zàle ko dhi sè. ¹⁰ Akódhi dré drãzo dhi, drã ngbà 'í vèsè àlo kitswálè tàkonzì ni r̀inyí lavú dhi bvó. Dì lídrì dré adrézó ába dhi, adré ába Giká dré.

¹¹ Kókpà kòdhi tíni, m̀ì kàdré àmi ki no ngóro mómí drãbhá tàkonzì lèsè dre gò, ì dré adrézó lídrì íbe Giká dré Yésu Krísto na dhi ì ró. ¹² Dì áàsà dhi, m̀ì kòtayí tàkonzì adréle òpì nya àmi ki rúbhá na dhi ko, m̀ì kàdréro lovó kònzì àmi ki rúbhá kya ki ka'ì 'òle ko dhi bvó. ¹³ M̀ì kòfè àmi ki rúbhá ki k̀ìgá ì ngóro ngá adrézó tàkonzì 'o áàsà dhi ì ró ko. Be ró dhi, m̀ì kàdré àmi ki fe Giká dré, ngóro mómíyá adrìbhá drãdrã lèsè dhi ì ró. M̀ì kàdré kpà àmi ki rúbhá ki k̀ìgá ki fe Giká dré, ngóro ngá adrézó tà gyăgya 'o áàsà dhi ì ró. ¹⁴ Tàko ko, tàkonzì kitswá gòle òpì nya àmi dri ko. Angyá ko, àmi tãtrítrí kúlí ni r̀inyí zàle ko. Be ró dhi, àmi àmìkya Giká ni togó tani zàle.

M̀arãbà tà gyăgya àdhya ì

¹⁵ Kàdré dì kònini dhi, mà ni tsì go adréle tàkonzì 'o, mà dré adréle véle tãtrítrí kúlí zàle ko dhi sè, ìndì mà dré adréle Giká ni togó tani zàle dhi

sè? Tàdzí ko! ¹⁶ Mì nǐ ko tàle dhi, mì kàdré àmi ki fe móndí àlo dré ngóró akódhi ni màrábà ro dhi, àmi màrábà móndí mì dré adrézó kúlí nǐ nǐ ka'í 'òle nda àdhya 'i dhi? Dì mì kàdré tàkonzì ka'í 'òle dhi, mì nǐ adré màrábà tàkonzì àdhya 'i gò, tàkonzì nda dré àmi ki drizo lǐle dràdrà kisú. Dì, mì kàdré àmikya Giká nǐ kúlí ka'í 'òle dhi, mì nǐ adré akódhi ni màrábà 'i gò, dré àmi ki bhàzo gyǎgya í mǐlèsè. ¹⁷ Dì, mà kàdré àwoyà fe Giká dré! Tàko ko, tágba mì dré tá adrézó màrábà tàkonzì àdhya 'i dhi, mì ka'í àmikya Giká nǐ tà tadhále àmi dré dhi 'òle àmi ki togó wǎyi sè dre. ¹⁸ Dì Giká atrì àmi tàkonzì nǐ rǐnyí lésè gò, mì dré atsázó màrábà tà gyǎgya àdhya i ró.

¹⁹ Má adré tà ta móndí kya tíni kònìni, àmi móndí ro dhi ki tà yàya sè. Wáláká dhi, mì fè tá àmi ki rúbhá adrélé màrábà tàkonzì àdhya i ró gò, mì dré adrézó tatsilé swà ro, adrélé tàkonzì 'o lizo ába drǐdrǐ. Dì, nyànomvá dhi, mì kòfè àmi ki rúbhá adrélé màrábà tà gyǎgya àdhya i ró, mì kàdréro atsilé togó lólo be Giká kandrà be dhi bvó. ²⁰ Lókyá mì dré tá adrérà'a màrábà tàkonzì àdhya 'i dhi 'á dhi, àmi tá tà gyǎgya nǐ rǐnyí zàle ko. ²¹ Dì, mì kisú tá àmikya àdho tà dóro 'i, tàkonzì mì dré tá 'òle, adrèbhá kanyò fe àmi dré àndrò dhi i sè dhi? Angyá ko, tàkonzì nda ì adré móndí ki dri lǐle dràdrà kisú. ²² Dì, nyànomvá dhi, Giká atrì àmi tàkonzì nǐ rǐnyí lésè gò, mì dré atsázó màrábà Giká àdhya i ró. Dì tà dóro mì dré adrélé kisulé ásà dhi, kònìdhi 'i: Àmi móndí àyi ki febhá adrélé lólo Giká dré dhi 'i, ìndì mì nǐ lídrì kóná vèsè kólyá dhi nǐ kisú. ²³ Tàko ko, làgí tàkonzì àdhya dràdrà 'i. Dì, tà tani Giká dré adrélé afèle àyi togó tani sè dhi, lídrì kóná vèsè kólyá àma ki Mírì Yésu Krísto na dhi 'i.

7

Ama móndí atrìle tátírítrí kúlí nǐ rǐnyí lésè dhi 'i

¹ Ama adrúpi i, mì nǐ àmikya tátírítrí kúlí nǐ tà dóro. Dì mì nǐ tàle dhi, tátírítrí kúlí nda rǐnyí íbe móndí dri, akódhi nda dré adrérà'a lídrì íbe dhi 'á dhi be. ² Tà nda kòdhi nǐ tadházó dhi, mì kisú rè tòkó mòle dhi nǐ tà ká. Tátírítrí kúlí adrè tàá dhi, tòkó mòle nda akódhi nǐ agó nǐ rǐnyí zàle, agó nda dré adrérà'a lídrì íbe dhi 'á. Dì, agó nda kòdrà dhi, à adrè tòkó nda nǐ atrì tátírítrí kúlí làmó àdhya lésè. ³ Àsà dhi, akódhi nǐ agó kàdré dhu rè lídrì íbe gò, dré gòzo agó àzya mo dhi, à adrè akódhi nǐ zi tòkó zàràbhù ro dhi ró. Dì, akódhi nǐ agó kòdrà dhi, à adrè akódhi nǐ atrì tátírítrí kúlí nda lésè gò, dré kitswázó atsálé agó àzya nǐ tòko ró. Akódhi kò'o kònìni dhi, akódhi tòkó zàràbhù ro dhi 'i ko.

⁴ Dì àma adrúpi i, tà nda kókpà kònìni àmi ki tà sè. Mì drà kókpà tátírítrí kúlí lésè Krísto nǐ dràma sè dre, mì kàtsáro móndí àzya àdhya ró, Krísto ngàlepi dràdrà 'àsè nda àdhya ró, mì kàdréro lò'wa dóro 'a Giká dré be dhi bvó. ⁵ Tàko ko, mà dré tá adrérà'a lovó kònzi rúbhá àdhya nǐ rǐnyí zàle dhi 'á dhi, tátírítrí kúlí nda nǐ tá láti lovó kònzi i dré adrézó tà 'o àma ki rúbhá na gò, mà dré adrézó lò'wa kònzi 'a kitswálé dràdrà sè. ⁶ Dì, nyànomvá dhi, mà drà àmakya tátírítrí kúlí adrèlépi tá àma ki 'i nda lésè gò, àma ki atrizo tátírítrí kúlí nda nǐ rǐnyí lésè, mà kàdréro tà 'o Giká dré láti tídhí Tírì Lólo àdhya sè, láti àku tátírítrí kúlí tisìle dhi àdhya sè ko.

Tátírítrí kúlí i tàkonzì be dhi

⁷ Dì mà nǐ go tàá ngíni? Tátírítrí kúlí tàkonzì 'i? Tàdzí ko! Tà bàti ró dhi, tátírítrí kúlí nda 'o tá ma nǐá ngalè tàkonzì àdho 'i ya dhi nǐ. Tàko ko, tátírítrí kúlí nda kòtà tá dhi «Mí kòbhà móndí ki ngá lovó ko» dhi ko dhi, kònò má kitswá tá nǐá ngalè lovó kònzi bhàma àdho 'i ya dhi ko. ⁸ Dì, tátírítrí kúlí

nda kònzì láti dre dhi, tàkonzì 'o tá ína lovó kònzì ki kára títi dhi i gàle má léna bí. Angyá ko, tátrítrí kúlí nda kàdré tá yó dhi, kònò tàkonzì ni tá adré rìnyí àko. ⁹ Wáláká dhi, má adré tá lídrì íbe tátrítrí kúlí àko. Dì, tátrítrí kúlí kàtsá má véle dre dhi, tàkonzì atsá tá lídrì ro má léna gò, ¹⁰ má dré mána dràzo. Dì má dré nòzoá dhi, tátrítrí kúlí fèle móndí ki drìzo lile lídrì kisú nda drì ína ma lile dràdrà kisú kòdhya. ¹¹ Tàko ko, tátrítrí kúlí nda sè dhi, tàkonzì kisú tá láti áma lítízó gò, dré áma 'òzo dràle. ¹² Tágba kònìni dhi, tátrítrí kúlí nda ína lólo, ìndì tà tátrítrí kúlí nda dré adrélé tàle à kò'o dhi i lólo, gyàgya, ìndì dóro.

¹³ Dì tátrítrí kúlí adrélépi dóro nda 'o tsì ma dràle dhi nì? Tàdzí ko! Be ró dhi, tàkonzì 'o ma dràle tà adrélépi dóro nda sè dhi nì, à kònìró ngalé tàkonzì ni tàndi àdho 'i ya dhi, ìndì tàkonzì nda kàtsáró kònzì lavúlé tátrítrí kúlí sè be dhi bvó.

Ru pfùma tàkonzì be dhi

¹⁴ Mà nì tàle dhi, tátrítrí kúlí tà Tírí Lólo àdhya 'i dhi be. Dì, ma mána móndí bvó àdhya 'i, ìndì à lagí ma adrélé màràbà ro tàkonzì dré. ¹⁵ Tàko ko, tà má dré adrélé 'òle dhi i, má nì má adré 'òá àdho tà sè ya dhi ko. Angyá ko, má adré tà má dré adrélé lèle 'òle dhi ki 'o kòdhya ko. Be ró dhi, má adré mána tà má dré gàle gàgà dhi ki 'o kòdhya. ¹⁶ Dì má kàdré tà má dré adrélé lèle 'òle ko dhi ki 'o dhi, má adré ka'íá tàle dhi, tátrítrí kúlí dóro káyà dhi. ¹⁷ Dì má adré kisúá dhi, má adré tà nda ki 'o ma ko. Be ró dhi, tàkonzì adrélépi má léna dhi adré 'òá nì. ¹⁸ Má nì tàle dhi, tà dóro má léna yókódhó dhi be. Kòdhi adré tàá dhi, tà dóro áma rúbhá tàkonzì àdhya na dhi yókódhó. Tàko ko, ma lovó íbe tò adrézó tà dóro 'o. Dì, má kitswá mána tà nda ki 'o bwà ko. ¹⁹ Angyá ko, má adré tà dóro má dré adrélé lèle 'òle dhi ki 'o kòdhya ko. Be ró dhi, má adré mána tà kònzì má dré adrélé lèle 'òle ko dhi ki 'o kòdhya. ²⁰ Dì má kàdré tà má dré adrélé lèle 'òle ko dhi ki 'o dhi, má adré 'òá ma ko. Be ró dhi, tàkonzì adrélépi má léna dhi adré 'òá nì.

²¹ Dì má adré tátrítrí kúlí kònìdhi ni kisú adrérà'a tà 'o má léna: Tágba má kàdré tà dóro le 'òle yà dhi, má adré ngbà 'í tà kònzì 'o kòdhya. ²² Tàko ko, áma togó na dhi, má adré lenzélé tátrítrí kúlí Gíká àdhya ni tà sè. ²³ Dì, má adré mána tátrítrí kúlí àzya kisú adrérà'a tà 'o áma rúbhá na, adrézó ru pfu tátrítrí kúlí má dré ka'íle áma tà kisùkisù na dhi be. Tátrítrí kúlí àzya nda adré áma 'i bhàle tátrítrí kúlí tàkonzì àdhya adrélépi tà 'o áma rúbhá na dhi ni rìnyí zàle. ²⁴ Adho kizà 'i má dré kònìni nì! Adhi ni kitswá áma apá rúbhá adrélépi áma dri lile dràdrà kisú kònìdhi lésè dhi nì? ²⁵ Má adré àwoyà fe Gíká dré áma ki Mírì Yésu Krísto sè!

Dì ásà dhi, áma tà kisùkisù na dhi, ma màràbà Gíká ni tátrítrí kúlí àdhya 'i. Dì, áma rúbhá tàkonzì àdhya na dhi, ma mána màràbà tàkonzì ni tátrítrí kúlí àdhya 'i.

8

Atsima Tírí Lólo ni rìnyí sè dhi

¹ Dì nyànomvá dhi, tà adrézó tà bha móndyá adrèbhá Yésu Krísto na dhi i dri dhi véle yókódhó. ² Tàko ko, tátrítrí kúlí Tírí Lólo adrélépi lídrì fe Yésu Krísto na dhi àdhya atrì áma tátrítrí kúlí tàkonzì àdhya ìndì dràdrà àdhya lésè dre. ³ Angyá ko, tátrítrí kúlí Mósè àdhya kitswá tá áma ki tídrì bwà ko, lovó kònzì rúbhá àdhya dré tá tátrítrí kúlí nda ni 'òle atsálé rìnyí àko dhi sè. Dì, Gíká 'o tá ína tà áma ki tídrízó dhi nì. Amù áyi tàndi ni Mvá

alìle rùbhá tàkonzì àdhya ni do àmakya tíni, kòfèró i dràle tàkonzì ni tà sè. Dì ásà dhi, Gìká bhà tà tàkonzì adrélépi tá tà 'o móndí ki rùbhá na nda dri, rinyí ni ni 'òzo akilé. ⁴ 'O tà nda kònini kitswálé tà gyägya tatrítrí kúlí dré adrélé tàle dhi i kò'oró ru kitswálé títi àma adrèbhá atsilé lovó kónzi rùbhá àdhya na ko, di, adrèbhá atsilé Tírí Lólo ni rinyí sè dhi i léna.

⁵ Tàko ko, móndyá adrèbhá atsilé lovó kónzi rùbhá àdhya na dhi i adrè ngbà 'í tà lovó kónzi nda dré adrélé lèle dhi ki kisù 'òle kòdhya. Di, móndyá adrèbhá atsilé Tírí Lólo ni rinyí sè dhi i adrè àyikya tà Tírí nda dré adrélé lèle dhi ki kisù 'òle kòdhya. ⁶ Angyá ko, adrélé lovó kónzi rùbhá àdhya ni tà kisù dhi adrè dhyá ki dri lile dràdrà kisú. Di, adrélé Tírí ni tà kisù dhi adrè ína dhyá ki dri lile lídrì kisú, tà kàdrìkàdrì be kòdhya. ⁷ Móndyá adrèbhá lovó kónzi rùbhá àdhya ni tà kisù dhi i, kàribhá Gìká àdhya 'i. Ayi nda i adrè àyi ki bha Gìká ni tatrítrí kúlí ni rinyí zàle ko. I kitswá kpà 'óá kònini bwà ko. ⁸ Ayi adrèbhá lovó kónzi rùbhá àdhya ni rinyí zàle nda i kitswá kpà Gìká ni togó 'o kinilé bwà ko.

⁹ Di, àmi ró dhi, àmi lovó kónzi rùbhá àdhya ni rinyí zàle ko. Be ró dhi, àmi àmikya Tírí Lólo ni rinyí zàle, Tírí Gìká àdhya nda kàdré adrélé àmi léna bàti dhi. Dhya àlo kàdré Tírí Krísto àdhya íbe í léna ko dhi, akódhi nda móndí Krísto àdhya 'i ko. ¹⁰ Di Krísto kàdré àmi léna dhi, tágba àmi ki rùbhá dré adrézó lile dràdrà kisú tàkonzì ni tà sè dhi, àmi lídrì íbe Krísto ni Tírí na, Gìká dré àmi ki bhàle gyägya í mìlésè dhi sè. ¹¹ Di Gìká Yésu ni tingalépi dràdrà lésè dhi ni Tírí kàdré adrélé àmi léna dhi, Gìká Krísto ni tingalépi dràdrà lésè nda ni kókpà lídrì fe àmi ki rùbhá adrèbhá dràle dràdrà dhi i dré, áyi Tírí adrélépi àmi léna nda ni rinyí sè.

¹² Di àma adrúpi i, àma màri íbe bàti. Di, màri nda, tà adrézó atsilé lovó kónzi rùbhá àdhya na dhi 'i ko. ¹³ Tàko ko, mì kàdré atsilé lovó kónzi rùbhá àdhya na dhi, mì ni dràdrà. Di, mì kàdré àmikya àmi ki tàkonzì ki 'o dràle Tírí ni rinyí sè dhi, mì ni adrè lídrì íbe. ¹⁴ Móndyá títi Gìká ni Tírí dré adrélé tidrìle dhi i, Gìká ni ànzi 'i. ¹⁵ Tàko ko, Tírí mì dré kisulé nda bhà àmi gòle adrélé màrábà ro ko, ìndì adrélé tiri ró ko. Be ró dhi, Tírí mì dré kisulé nda bhà ína àmi adrélé Gìká ni ànzi i ró. Tírí nda sè dhi, mà adrè liyilé Gìká rú adrézó tàá dhi: «Àbbà! Tátá!» ¹⁶ Tírí nda ni tàndi adrè tadhá àma léna dhi, àma Gìká ni ànzi 'i káyà dhi ni. ¹⁷ Di mà kàdré Gìká ni ànzi 'i dhi, mà ni tà dré lazilé áyi ànzi i dré dhi ni kisú tàyilé ro. Mà ni tà nda ni kisú túmání Krísto be, mà kàdré kizà ka'i nyàle túmání akódhi be dhi. Tàko ko, mà kàdré kizà ka'i nyàle túmání Krísto be dhi, mà ni kókpà mìlanzilanzì kisú túmání ába.

Mìlanzilanzì adrélépi alìle dhi

¹⁸ Di má adrè kisùá dhi, kizà mà dré adrélé nyàle nyànomvá dhi i kitswá àyikya mìlanzilanzì Gìká dré dra tadhále àma dré dhi sè ko. ¹⁹ Tàko ko, ngá títi Gìká dré bhàle dhi i adrè lókyá dré dra áyi ànzi ki 'òzo apfòle dhi ni letè lovó sè. ²⁰ Angyá ko, Gìká bhà ngá títi í dré tá bhàle nda i adrélé tà tàko ni rinyí zàle, tágba ngá nda i dré tá lèzoá kàdré kònini ko dhi. Di, Gìká lè tá ína tà nda kàdré kònini. Tágba kònini dhi, à adrè mì bha Gìká véna, ²¹ akódhi kàtrìró ngá nda i àyi ki ñwanwà ni rinyí lésè, i kàdré ró ngá trìle mìlanzilanzì ro Gìká ni ànzi kya tíni dhi i ró. ²² Di mà ni tàle dhi, ngá títi Gìká dré bhàle nda i adrè tongolé, adrézó kizà nya ngóro tòkó adrélépi 'òle tìle dhi àdhya tíni, atsálé nyànomvá kònidhi dhi be. ²³ Di, ngbà 'í ngá nda 'i ko, àma adrèbhá Tírí Lólo íbe ngóro ngádrì Gìká dré afèle dhi ró dhi i, mà adrè kókpà tongolé àma léna, adrézó kítú Gìká dré dra àma ki

tadházó áyi ànzi i ró dhi ni letè lovó sè. Kítú nda tú dhi, Gìká ni àma ki apá àma ki rúbhá íbe títi. ²⁴ Mà dré adrélé mǐ bha Gìká véna kònini dhi sè dhi, akódhi tidrí àma dre. Di, à kàdré mǐ bha ngá adrélé nòle mǐ sè dhi ni tà sè dhi, kòdhi mǐ bhàma 'i bàti ko. Adhi adré mǐ bha ngá í dré kisulé dre dhi ni tà sè dhi nì? ²⁵ Di, mà kàdré mǐ bha tà mà dré rè kisulé ko dhi sè dhi, mà adré letèa togó vwàvwà sè.

²⁶ Kókpà kòdhi tíni, Tírí Lólo adré àma ki ledé àma ki tà yàya sè. Tàko ko, mà nǐ tà zìle Gìká tí ngóro dré kitswálé dhi tíni ko. Di, Tírí nda nǐ tándi adré ína tà zi Gìká tí àma dré, adrézó tongólé tongotongo kitswázó tà ni nǐ ta kúlí sè bwà ko dhi i sè. ²⁷ Di Gìká adrélépi àma ki togó ki tabhǐ dhi, nǐ tà Tírí nda dré adrélé lèle zìle í tí dhi i be. Tàko ko, Tírí nda adré tà zi Gìká tí akódhi ni mónyá lólo i dré, ngóro Gìká dré adrélé lèle dhi tíni.

²⁸ Mà nǐ kpà tàle dhi, Gìká adré tà títi dhi ki 'o ru amú adrélé dóro mónyá títi adrébhá áyi le, dré azilé ngóro í dré kisùle 'òle drǐdrǐ dhi tíni dhi i dré dhi be. ²⁹ Tàko ko, mónyá Gìká dré tá nǐle drǐdrǐ mónyá ína ró dhi i, akódhi zì tá kpà àyi kitswálé atsálé ngóro áyi Mvágó tíni, akódhi nda kàdréro Mvá kàyo ró áyi adrúpi zyandre dhi i kòfalé be dhi bvó. ³⁰ Di àyi Gìká dré tá zìle drǐdrǐ nda i, azi kókpà àyi. Ayi akódhi dré tá azilé nda i, bhà kókpà àyi gyägya í mǐlésè. Ayi akódhi dré tá bhàle gyägya í mǐlésè nda i, 'o kókpà áyi mǐlanzìlanzì kisú.

Gìká ni lèle kàdrǐ àma véle Yésu Krísto na dhi

³¹ Di tà nda kòdhi i sè dhi, mà nǐ go tàa ngíni? Gìká kàdré àma dré dhi, àdhi ni kitswá ru pflu àma íbe dhi nì? ³² Tàko ko, akódhi apá áyi tándi nǐ Mvá dràdrà lésè ko. Be ró dhi, fè ína akódhi nda dràle àma títi dhi ki tà sè. Kò'o kònini 'í dhi, a ni kókpà tà títi dhi ki afè àma dré áyi togó tani sè, ngóro dré áyi Mvá ni afèle àma dré dhi tíni. ³³ Adhi ni kitswá mónyá Gìká dré zìle dhi ki asikǐ dhi nì? Gìká adré àyi nda ki bha gyägya í mǐlésè dhi nì! ³⁴ Adhi ni di kitswá tà bha àyi nda i dri dhi nì? Yésu Krísto drà àma ki tà sè nì! Lavúlé dhi, akódhi nga dràdrà 'ásè gò, dré adrézó Gìká ni driágó lésè, adrélé tà zi tíá àma dré! ³⁵ Adhi ni di kitswá àma ki kòfalé lanzí lèle Krísto àdhya be dhi nì? Kizà 'i yà, tà kòkòroko 'i yà, mǐ pfpòfò 'i yà, tàbirí 'i yà, adrélé bvólíli ro dhi 'i yà, adrélé ànyi dràdrà mǐle dhi 'i yà, kó ngalè dràdrà 'i yà dhi ni kitswá tsǐ 'òà dhi nì? ³⁶ Ngóro Gìká ni Kúlí dré adrélé tàle dhi tíni:

«Àmǐ tà sè dhi, àma ànyi dràdrà mǐle lókyá títi i sè.

A adré àma ki no ngóro kábilígyà adrélé 'òle tilíle dhi i tíni.»*

³⁷ Di, tà nda kòdhi títi dhi i sè dhi, àma àmakya móndí tà lavúbhá lavúlavú Krísto àma ki lèlepi dhi sè dhi 'i. ³⁸ Tàko ko, má adré ka'íá bàti tàle dhi, tà àlo kitswá àma ki kòfalé lanzí lèle Gìká àdhya be bwà ko, kàdré gba dràdrà 'i yà, lídrǐ 'i yà, ángéló i 'i yà, tírí kònzi ópí kàdrǐ ro ìndì rǐnyi ró dhi i 'i yà, lókyá ándrò kònìdhi 'i yà, lókyá adrélépi alìle dhi 'i yà, ³⁹ rǐnyí kurú na dhi 'i yà, kó ngalè rǐnyí bvò àndúna dhi 'i yà dhi. Bàti, ngá títi Gìká dré bhàle dhi ki àlo kitswá ína àma ki kòfalé lanzí lèle Gìká dré tadhále àma dré àma ki Mírí Yésu Krísto na dhi be bwà ko.

9

Gìká i mónyá dré zìle dhi íbe dhi

¹ Má adré tà bàti ta Krísto na. Má adré kinzò ta ko. Tírí Lólo adrélépi àma togó na dhi adré tadhá dhi, tà má dré adrélé tàle kònìdhi, tà bàti 'i:

* 8:36 8:36 A kònò Longó i 44:23.

2-3 Ama togó adré kizà nya, adrézó kpà lanzìle áma sùrú, Yúdà ànzi kì tà sè landè àko ró. Má mìlèsè dhi, dóro ni tá áma tándi ni tatríle gò, àma kì kòfalé lanzízó Krísto be dhi, áma sùrú nda ì kòkitswá tá adríle ásà dhi. 4 Angyá ko, àyi nda ì Ìsèrélè ànzi 'i. Gìká bhà tá àyi adréle áyi ànzi ì ró gò, áyi mìlanzìlanzi tadházó àyi dré. Bhà tá tà twátwa ru yìzo àyi íbe dhi ì. Fè tá kpà àyi dré áyi tatrítrí kúlí, túmáni tà adrézó áyi lindrì bha dhi íbe, ìndì áyi lazikúlí íbe. 5 Ayi kì tábhí ì Abàramà 'i, Ísákà 'i, ìndì Yàkóbhò 'i. Kòdhi íbe dhi, Krísto ni tándi apfò tá móndí ro àyi kì sùrú lésè. Krísto nda, Gìká adrélepi tà títi dhi ì dríle, ìndì kitswálepi rúku sè kóná vésè kólyá dhi 'i! Kàdré kònìni!

6 Kòdhi adré leá ko tàle dhi, Gìká 'o tà í dré tá lazíle áyi kì tà sè dhi ko dhi. Tàko ko, móndyá títi angábhá Ìsèrélè ni sùrú lésè dhi ì, Ìsèrélè ànzi 'i bàti ko. 7 Kókpà kòdhi tíni, móndyá títi angábhá Abàramà ni sùrú lésè dhi ì, akódhi ni ànzi 'i bàti ko. Be ró dhi, Gìká tà tá Abàramà dré dhi: «À ni ngbà 'í Ísákà ni ànzi kì zi ámi ànzi ì ró dhi kòdhyà.»* 8 Kòdhi adré tàá dhi, ànzi òle rúbhá sè dhi ì Gìká ni ànzi 'i ko. Be ró dhi, Gìká adré ngbà 'í ànzi òle áyi lazikúlí sè dhi kì no áyi ànzi ì ró dhi kòdhyà. 9 Tàko ko, Gìká lazí tá tà nda kúlí kòni ì sè: «Lókyá kòkitswá dre dhi, má ni agò gò, Sàrà dré mváagó tìzo.»†

10 Ngbà 'í kòdhi ko, ànziàgo rì Rèbékà dré òle dhi kì atá tá agò àlo, àma kì tábhí Ísákà 'i. 11-12 Di, ànzimvá nda kì tirà ko, ìndì ì dré rè tà dóro 'i yà, kó ngalè tà kònze 'i yà dhi kì 'orà ko dhi 'á dhi, Gìká tà tá ína Rèbékà dré dhi: «Mvá kàyo ni tà 'o mvá tùgu dré akódhi ni màràbà tíni.»‡ Kòdhi adré tadhá dhi, Gìká adré móndí kì zi ngóro dré kisùle 'òle drìdrì dhi tíni. Akódhi ni tándi dhya adrélepi móndí kì azí dhi 'i. Di, adré àyi kì azí tà dóro ì dré adréle 'òle dhi kì tà sè ko. 13 Ngóro Gìká ni Kúlí dré adréle tàle dhi tíni: «Má lè Yàkóbhò kòdhyà. Di, má gà mána Èsáwù rè.»§

14 Di mà ni gò tàá ngíni? Gìká tsì gyágya ko? Tàdzí ko! 15 Tàko ko, akódhi tà Mósè dré dhi:

«Má ni dhya ángùdhi má dré adrézó kizà ni ni le bhàle dhi ni kizà bha. Má ni kpà áma togó dóro tadhá dhya ángùdhi má dré adrézó leá tadhále drá dhi dré.»*

16 Di ásà dhi, tà kàdrì dhi, tà móndí ì dré adréle lèle 'òle dhi 'i ko, ìndì tà ì dré adréle 'òle áyi kì rìnyí sè dhi 'i ko. Tà kàdrì lavulé dhi, ngbà 'í Gìká ni togó dóro dré adréle tadhále dhya ángùdhi dré adrézó leá tadhále drá dhi dré dhi 'i. 17 Tàko ko, Gìká ni Kúlí adré tàá Fàráwò, ópí kàdrì Ezèpétò àdhya ni tà sè dhi: «Má bhà mì ópí kàdrì ro tà kòdhi sè, má kòtadháro áma rìnyí mí rú, à kòbhàro áma rú kùle bvò wáyi 'ásè be dhi bvó.»† 18 Di ásà dhi, Gìká adré dhya ángùdhi dré adrézó kizà ni ni le bhàle dhi ni kizà bha. Adré kpà dhya ángùdhi dré adrézó togó ni ni le 'òle tombále dhi ni togó 'o tombále.

Gìká ni kombà ì akódhi ni togó tani be dhi

19 Di àruka ni, àmi kì àlo ni kitswá lizíá má tí dhi: «Kàdré di kònìni dhi, Gìká adré tà bha móndí ì dri àdho tà sè? Tàko ko, àdhi ni kitswá lìgíle tà dré adréle lèle 'òle dhi íbe dhi nì?» 20 Di, mì móndí ro ni, mì tá àdhi 'i, adréle tà kayí Gìká tí ni? Ngá ledéle dhi adré tsì lizíá dhya áyi ledélepi dhi tí dhi: «Mí ledé ma làsú be kònìni àdho tà sè» ya dhi?‡ 21 Dhya adrélepi

* 9:7 9:7 A kònò Kìdhoma 21:12. † 9:9 9:9 A kònò Kìdhoma 18:10. ‡ 9:11-12 9:11-12 A kònò Kìdhoma 25:23. § 9:13 9:13 A kònò Málákí 1:2-3. * 9:15 9:15 A kònò Pfòma 33:19. † 9:17 9:17 A kònò Pfòma 9:16. ‡ 9:20 9:20 A kònò Èsáyà 29:16; 45:9.

lìdrí ru dhi tsì rĩnyí íbe adrézó lìdrí nda ki ru ngóro dré adrélé lèle dhi tĩni ko? Akódhi kitswá tsì kĩní àlo sè lìdrí àlo ru tà kàdrì 'òzo ásà, gòzo lìdrí àzya ru tà tàko 'òzo ásà dhi ko?

²² Kókpà kòdhi tĩni, Gĩká lè tá áyi kombà tadhále, áyi rĩnyí 'òzo mónyá títi dhi i dré nòle. Di, mvò tá ína mónyá í dré tá bhàle kitswálé lile dràdrà kisú dhi ki tà áyi togó vwàvwà sè, ²³ kitswázó áyi mĩlanzĩlanzĩ kàdrì dhi ni tadhá mónyá í dré tá bhàle kitswálé áyi mĩlanzĩlanzĩ kisú áyi togó dóro sè dhi i dré. ²⁴ Ama kókpà mónyá dré azílé nda i kòfalé be. Di, akódhi azí àma ngbà 'í Yúdà ànzì i kòfalésè ko. Azí kókpà àma mónyá sùrú twá ro dhi i kòfalésè. ²⁵ Ngóro dré adrélé tàle búkù Oséyà àdhya na dhi tĩni:

«Má ni mónyá adrèbhá tá mána ró ko dhi ki zi mónyá mána i ró.

Má ni sùrú má dré tá lèle ko dhi ni zi sùrú má dré lèle tò dhi ró.»[§]

²⁶ Arà tá tàzoá àyi dré dhi <Ami mónyá mána 'i ko> dhi 'á dhi,

à ni àyi ki zi Gĩká lídrì ro dhi ni ànzì i ró.»^{*}

²⁷ Di, Ìsèrèlè ànzì ki tà sè dhi, pròfètà Esáyà yo tá kúlí tàzoá dhi:

«Tágba Ìsèrèlè ànzì i dré lizózó ngóro sĩnyí yĩandre mĩle dhi tĩni dhi, ngbà 'í àyi ki àmbí ki adrì nì.

²⁸ Tàko ko, Mírì ni kúlí í dré lazílé bvò kònìdhi ni tà dri dhi ni 'o mbèlè kitswálé títi.»[†]

²⁹ Ngóro Esáyà dré tá longólé drìdrì dhi tĩni:

«Mírì rĩnyí líyí ro dhi kòtayí tá ànzì ki àmbí àma dré ko dhi,

kònò àma ki tà atsá tá ngóro mónyá Sòdómà i lésè Gòmórà be dhi kya tĩni dre.»[‡]

Ìsèrèlè ànzì i ka'ì ko

³⁰ Di mà ni go tàá ngĩni? Mónyá sùrú twá ro adrèbhá tá àyi ki nda bhàle gyágya Gĩká mĩlésè ko dhi, i atsá àyikya gyágya akódhi mĩlésè àyi ki tà ka'ika'ì sè. ³¹ Di, Ìsèrèlè ànzì adrèbhá tá àyi ki nda bhàle gyágya Gĩká mĩlésè tátírìrí kúlí sè dhi, i atsá àyikya gyágya akódhi mĩlésè ko. ³² Adho tà sè? Tàko ko, i ndà látì atsázó gyágya akódhi mĩlésè àyi ki tà ka'ika'ì sè ko. Be ró dhi, i ndà àyikya látì atsázó gyágya tà dóro i dré 'òle dhi i sè. Di ásà dhi, i tsì àyi ki pá kírà adrélèpi móndí ki tokpó ledhélé dhi rú. ³³ Ngóro Gĩká ni Kúlí dré adrélé tàle dhi tĩni:

«Mì nò rè ká! Má bhà Siyónà na kírà adrélèpi móndí ki tokpó dhi, kírà adrélèpi móndí ki 'o ledhélé dhi.

Di dhya ángùdhi adrélèpi kírà nda ni ka'ì dhi,

kitswá tàdzí adrélé kanyò ro ko.»[§]

10

¹ Ama adrúpi i, má adrè Gĩká ni ti lízì togó wáyi sè, adrézó ngòle akódhi rú Ìsèrèlè ànzì ki tà sè, akódhi kòtìdrìró àyi be dhi bvò. ² Tàko ko, má kitswá tàá àyi nda ki tà sè dhi, àyi ki togó àtsì ró Gĩká ni tà sè bàti. Di, àyi ki togó àtsì ró nda adrè ína áyi totó tà bàti nĩma dri ko. ³ Angyá ko, i nĩ látì Gĩká dré adrézó móndí ki bha gyágya í kandrà dhi ko. I ka'ì kpà Gĩká ni látì nda ni lebèle ko. Be ró dhi, i ndà àyikya àyi ki tàndì ki látì atsázó gyágya Gĩká kandrà dhi kòdhya. ⁴ Di, Krìsto 'o ína tà Gĩká dré tátírìrí kúlí fèzo ásà dhi kitswálé títi, kitswálé mónyá títi adrèbhá áyi ka'ì dhi i kàtsáro gyágya Gĩká kandrà be dhi bvò.

[§] 9:25 9:25 A kònò Oséyà 2:25. ^{*} 9:26 9:26 A kònò Oséyà 2:1. [†] 9:28 9:28 A kònò Esáyà 10:22-23. [‡] 9:29 9:29 A kònò Esáyà 1:9. [§] 9:33 9:33 A kònò Esáyà 8:14-15; 28:16.

Tà adrézó móndí kí tídrí àyí kí tà ka'íka'í sè dhi

⁵ Kàdré atsama gyägya tátrítrí kúlí 'òma sè dhi ni tà sè dhi, Mósè tísì tá kònìni: «Dhya adrélépi tà títi tátrítrí kúlí dré adrélé tàle dhi kí 'o dhi ni adrí tà nda í sè.»* ⁶ Di, kàdré ína atsama gyägya Gíká kandrà tà ka'íka'í sè dhi ni tà sè dhi, Gíká ni Kúlí adré tàá kònìni: «Mí kòtà ámi togó na dhi, àdhi ni mba bhù na nì ya dhi ko.»† (Kòdhi adré tàá dhi, àdhi ni mba Krísto ni 'o asilé bvò dri dhi nì.) ⁷ «Mí kòtà kpà dhi, àdhi ni si bvò àndúna nì ya dhi ko.»‡ (Kòdhi adré tàá dhi, àdhi ni si Krísto ni tingá dràdrà lésè dhi nì.) ⁸ Di, Gíká ni Kúlí adré ína tàá dhi: «Kúlí ànyí mí làga. Kúlí nda mí tí ìndì ámi togó na.»§ Kúlí nda kúlí tà ka'íka'í àdhyà mà dré adrélé longolé kònìdhi 'i: ⁹ Mí kòtà ámi tí sè dhi, Yésu Mírì 'i gò, mí dré ka'ízoá ámi togó na tàle dhi, Gíká tingá akódhi dràdrà lésè dhi, mí ni adrí. ¹⁰ Tàko ko, à adré Yésu ni ka'í togó sè gò, Gíká dré adrézó dhyá kí bha gyägya í kandrà. A adré kpà tàá tí sè dhi, Yésu Mírì 'i gò, Gíká dré adrézó dhyá kí tídrí. ¹¹ Ngóro Gíká ni Kúlí dré adrélé tàle dhi tíni: «Dhya ángùdhi adrélépi akódhi ni ka'í dhi kitswá tàdzí adrélé kanyò ro ko.»* ¹² Angyá ko, Yúdà ànzì í mónnyá sùrú twá ro dhi íbe dhi í twátwa ko. Mírì àlo kwákwá dhi àyí títi nda kí Mírì 'i. Akódhi nda adré tà tani fe gàle mónnyá títi adrébhá liyílé í rú dhi í léna. ¹³ Tàko ko, Gíká ni Kúlí adré tàá dhi: «Dhya ángùdhi adrélépi liyílé Mírì rú dhi ni adrí.»†

¹⁴ Di, ì ni kitswá liyílé Mírì rú ngíni, ì kòka'í rè akódhi ko dhi? † ni kitswá kpà akódhi ni ka'í ngíni, ì kòyi rè akódhi ni tà ko dhi? † ni kitswá kpà akódhi ni tà yi ngíni, móndí àruka ì kòlongó rè akódhi ni rúbí àyí dré ko dhi? ¹⁵ Ayí nda kí kitswá kpà akódhi ni rúbí longó ngíni, à kòmù rè àyí rúbí nda ni longó ko dhi? Ngóro Gíká ni Kúlí dré adrélé tàle dhi tíni: «Mì nò rè ngalè dhyà adrébhá alìle rúbí tani longó dhi kí pá avé tò ngíni ya dhi ká!»‡

¹⁶ Di, Ìsèrèlè ànzì Rúbí Tani yibhá dhi í kòfalé dhi, àyí títi dhi ì ka'í àyikya Rúbí nda ko. Tàko ko, pròfétà Esáyà tà dhi: «Mírì, àdhi ka'í rúbí mà dré longolé dhi nì?»§ ¹⁷ Di ásà dhi, à adré rúbí nda ni ka'í, rúbí nda ni yìma sè. A adré kpà rúbí nda ni yi, Krísto ni kúlí longoma sè. ¹⁸ Má adré di lizíá dhi: Ìsèrèlè ànzì ì yi tsì rúbí nda ko? Kònìni ko, ì yi 'í. Ngóro Gíká ni Kúlí dré adrélé tàle dhi tíni: «Móndí kí kúlí la'ú bvò wáyí 'ásè.

Ayí kí kúlí tsa byá bvò ni kùdù na.»*

¹⁹ Di, má adré gòle lizíá dhi: Ìsèrèlè ànzì nda ì nì tsì rúbí nda ni àndu ko? † nì 'í. Drìdrì dhi, Mósè longó tá Gíká ni kúlí kònìni:

«Má nì àmi kí 'o lovó kònzì bha sùrú adrébhá bàti ró ko dhi í rú. Má nì àmi kí togó 'o aswále sùrú twá adrébhá tà nìni àko dhi í rú.»†

²⁰ Kòdhi íbe dhi, Esáyà longó tá Gíká ni kúlí tirì àko kònìni:

«Má tayí ma mónnyá adrébhá tá áma nda ko dhi ì dré kisúlé.

Má tadhá ma mónnyá adrébhá tá tà zi má tí ko dhi ì dré.»‡

²¹ Di, kàdré ína Ìsèrèlè ànzì kí tà sè dhi, Esáyà tà kpà dhi:

«Kídhólé drùbhì sè tsàle ìndró na dhi, má kidzì áma drígá mónnyá adrébhá ligílé má rú, adrézó áma kúlí ga rè dhi í véna.»§

* **10:5** 10:5 A kònò Lèvitíké 18:5. † **10:6** 10:6 A kònò Dùtèrònómè 30:13. ‡ **10:7** 10:7 A kònò Dùtèrònómè 30:13. § **10:8** 10:8 A kònò Dùtèrònómè 30:14. * **10:11** 10:11 A kònò Esáyà 28:16. † **10:13** 10:13 A kònò Yòwélè 3:5. ‡ **10:15** 10:15 A kònò Esáyà 52:7. § **10:16** 10:16 A kònò Esáyà 53:1. * **10:18** 10:18 A kònò Longó í 19:5. † **10:19** 10:19 A kònò Dùtèrònómè 32:21. ‡ **10:20** 10:20 A kònò Esáyà 65:1. § **10:21** 10:21 A kònò Esáyà 65:2.

11

Gĩká gà rẹ Ìsèrélẹ ànzì ĩ kọ

¹ Má adré dì lizíá dhi: Gĩká gà ína áyì mǒndyá ĩ dre? Tàdzí kọ! Tàkọ kọ, áma tàndì, ma Ìsèrélẹ mvá 'i. Má angá mána Abàráma ñì sùrú lésè, ìndì Bènyàminà ñì sùrú lésè. ² Gĩká gà áyì mǒndyá ĩ dré tá zìlẹ drìdrì dhi ĩ rẹ kọ. Mì ñì tà Gĩká ñì Kúlí dré adrélé tàlẹ pròfétà Elíyà ñì tà sè dhi kọ? Elíyà nda ngo tá Gĩká rú Ìsèrélẹ ànzì kì tà sè kònìni: ³ «Mírì, ì tupfú ámi pròfétà ĩ todràlẹ dre. Ĩ awú kpà ámi àlètàrì ĩ dre. Dì tayí ngbà 'í ma kalóma. Ĩ adré kpà láti nda áma pfùzo dràlẹ.»* ⁴ Dì, Gĩká logó tá kúlí akódhi dré ngíni? Logó tá kònìni: «Mì kalóma kọ. Tàkọ kọ, má líkí má dré àgo ngulù-nzi-drì-rì àyì kì kórókó titìbhá Bálà kandrà kọ dhi ĩ kòdhya.»† ⁵ Dì ándrò kònìdhi, tà nda kókpà kònìni. Tayí rẹ Ìsèrélẹ ànzì kì àmbí Gĩká dré zìlẹ áyì togó tani sè dhi ĩ. ⁶ Dì Gĩká kòzì àyì nda ĩ áyì togó tani sè 'í dhi, kòdhi adré tadhá dhi, zì àyì tà dóro ì dré 'òlẹ dhi ĩ sè kọ. Kàdré tá kònìni kọ dhi, kònò Gĩká ñì togó tani ñì tá adré tà dré adrélé fẹlẹ àngyá dhi 'i kọ.

⁷ Tà nda kòdhi ĩ adré tàá dhi, tà Ìsèrélẹ ànzì ì dré adrélé ndàlẹ àyì kì togó wáyi sè dhi, ì kisú kọ. Ngbà 'í àyì Gĩká dré zìlẹ dhi ĩ kisú tà nda àyì. Dì, àyì kì àruka títi dhi kì togó atsá ína tòmbatòmba. ⁸ Ngóro tìsìlẹ Gĩká ñì Kúlí na dhi tìni:

«Gĩká 'o àyì kì tà kisùkisù atsálẹ tìnìmvá ro, àyì kì mǐ dròzo, ì kàdréró ngá no kọ gò, àyì kì bíbhálẹ tabhózó, ì kàdréró tà yì kọ atsálẹ ándrò kònìdhi.»‡

⁹ Dàwídì tà kpà dhi:

«Lẹ àyì kì gwányá ì kàtsá tà adrélépì àyì kì 'o la'ìlẹ bǎ sílẹ dhi ró, tà adrélépì àyì kì 'o ledhélẹ dhi ró, ìndì tà adrézó tà ñọ àyì dri àyì kì tàkonzì sè dhi ró.

¹⁰ Lẹ àyì kì mǐ kàní, ì kàdréró ngá no kọ, ìndì àyì kì àmvò kàdré atrulé nyo.»§

¹¹ Má adré dì lizíá dhi: Ìsèrélẹ ànzì ì kòdhe kònìni dhi, ì dhe kònìni nyo? Tàdzí kọ! Be ró dhi, àyì kì tàkonzì kì tà sè dhi, Gĩká ñì ína láti mǒndyá sùrú twá ro dhi ĩ dré adrízó, kítswázó Ìsèrélẹ ànzì nda kì 'o lovó kònzì bha mǒndyá sùrú twá ro nda ĩ rú. ¹² Dì Ìsèrélẹ ànzì kì tàkonzì sè dhi, Gĩká fẹ tà tani gàlẹ mǒndyá títi bvò àdhyà ĩ dré. Ìsèrélẹ ànzì nda kì dhèma sè dhi, Gĩká fẹ tà tani gàlẹ mǒndyá sùrú twá ro dhi ĩ dré. Kàdré dì kònìni dhi, Ìsèrélẹ ànzì nda kì kònì dra agò Gĩká vélẹ dhi, akódhi ñì tà tani fe gàlẹ àyì dré lavúlẹ!

Mǒndyá sùrú twá ro dhi kì tidrìma

¹³ Ámi sùrú twá ro ñì ĩ, má adré nyànomvá tà ta àmi dré. Gĩká bhà ma adrélé àpóstolò ro àmi, mǒndyá sùrú twá ro dhi ĩ véna. Má adré dì áma àzì nda ñì tà bha kuru. ¹⁴ Aruka ñì, àzì nda sè dhi, má ñì kítswá áma tàndì ñì sùrú kì 'o lovó kònzì bha àmi, mǒndyá sùrú twá ro dhi ĩ rú, kítswázó àyì kì àruka kì tidrì ásà dhi bvó. ¹⁵ Tàkọ kọ, Ìsèrélẹ ànzì nda kì gàma sè dhi, Gĩká 'o mǒndyá àruka títi bvò àdhyà ĩ ru amú tódhyá ĩ be. Dì kònì dra go Ìsèrélẹ ànzì nda kì ka'ì dhi, a ñì lídrì fe àyì adrébhá ngóro mǒndí dràbhá dre dhi ĩ tìni nda ĩ dré! ¹⁶ Ngóro mǐ dré ñìlẹ be dhi tìni dhi, mápà ñì kìgá adrélé fẹlẹ drìdrì Gĩká dré dhi kàdré lólo dhi, mápà wáyi nda kókpà lólo. Fa kómvo kàdré lólo dhi, fa nda ñì kólá ĩ kókpà lólo.

* **11:3** 11:3 A kònò 1 Opí ĩ 19:10, 14. † **11:4** 11:4 A kònò 1 Opí ĩ 19:18. ‡ **11:8** 11:8 A kònò Dùtèrònómè 29:3; Esáyà 6:10; 29:10. § **11:10** 11:10 A kònò Longó ĩ 69:23-24.

¹⁷ Ìsèrélè ànzì ì ngóró òlívè fa, Gìkà dré kólá ì kì àruka kì togázó dhi t́nì. Àmì sùrú twá ro ì ì, àmì ngóró òlívè fa twá apfòlèpi mbì na, Gìkà dré kólá ì kì adózó 'òlè t́lè òlívè fa tándì nda rú dhi t́nì. Dì nyànomvá dhi, mì adrè kpà òlívè fa nda ì sù adrélèpi apfòlè kómvo ì lésè dhi ì kìsú. ¹⁸ Dì, lè mì kàdré àmì kì afà, Gìkà dré àmì kì 'òlè t́lè kólá togalé nda kì àrà 'a dhi sè ko. Dì, mì kàdré àmì kì afà dhi, lè mì kònlè tálè dhi, mì adrè fa kómvo 'o ru totó dhi àmì ko. Be ró dhi, fa kómvo nda adrè ína àmì kì 'o ru totó dhi ì. ¹⁹ Aruka ì, mì ì t́aà dhi: «Gìkà togá kólá nda ì, àma kì 'òzo t́lè àyì kì àrà 'a dhi bvó.» ²⁰ Kòdhi bàti. Dì, Gìkà togá àyì nda ì, ì dré tá adrélè t́a ká'íka'í àko dhi sè. Àmì ró dhi, mì adrè àmìkya àmì kì totó àmì kì t́a ká'íka'í sè. Mì kàdré dì drìkàdrì ro t́a nda sè ko. Be ró dhi, mì kàdré àmìkya t́iri ró. ²¹ Tàko ko, Gìkà kòtogá Ìsèrélè ànzì adrèbhá t́a kólá tándì ró nda ì kònlè dhi, mì kònlè dóro, kòtogaró kókpà àmì àyì t́nì ko dhi bvó.

²² Dì mì kìsù rè Gìkà ì togó dóro ì t́a, akódhi ì kòmbà be dhi ká. Akódhi adrè àyì kòmbà tadhá móndyá ledhébhá dhi ì dré. Dì, adrè ína àyì togó dóro tadhá àmì dré, mì kògò adrélè tròlè akódhi ì togó dóro nda rú dhi. Dì, mì kò'ò kònlè ko dhi, akódhi ì kókpà àmì kì togá ngóró kólá àruka nda ì t́nì. ²³ Dì Ìsèrélè ànzì nda ì kàgò Gìkà véle akódhi ì ká'í dhi, a ì go àyì kì 'ò t́lè tódhyá òlívè fa nda rú. Angyá ko, akódhi rìnyí íbe kítswázó t́a nda ì 'ò. ²⁴ Tàko ko, tágba mì dré angázó òlívè fa gá adrélèpi apfòlè mbì na dhi lésè dhi, Gìkà ga àmì gò, àmì kì 'òzo t́lè òlívè fa í dré kídhlé nda rú. Dì a ì kókpà kítswá kólá angábhá òlívè fa nda lésè dhi kì 'ò t́lè tódhyá àyì kì tándì kì fa nda rú.

Ìsèrélè ànzì kì t́drìma

²⁵ Àma adrèpi ì, má lè mì kònlè Gìkà ì t́a lùzu ró kònlè dhi, mì kàdréró drìkàdrì ro ko dhi bvó: Ìsèrélè ànzì kì togó atsá tómbátómba, tsàlè lókyá móndyá títì Gìkà dré zìlè sùrú twá ì kòfalésè dhi ì dré dra alìzo akódhi véle dhi 'á. ²⁶ Dì àyì nda ì kàlì dre dhi, Gìkà ì Ìsèrélè ànzì kì t́drì títì, ngóró t́sìlè akódhi ì Kúlì na dhi t́nì:

«Dhya dra móndí kì apalèpi dhi ì apfò Sìyónà lésè gò, dré Yàkóbhò ì ànzì kì togó adzázó àyì kì ligìma ì t́a lésè.

²⁷ Dì t́a má dré dra bhàlè ru yìzo àyì íbe dhi, kònlè dhi 'ì:

Má ì àyì kì tákonzì kì t́ngá títì.»*

²⁸ Kàdré dì Rúbí Tani ì t́a sè dhi, Ìsèrélè ànzì nda ì atsá nyànomvá Gìkà ì kàribhá ro, àmì sùrú twá ro dhi kì t́a sè. Dì, kàdré ína àyì kì zìma ì t́a sè dhi, àyì ngbú móndyá Gìkà dré lèlè tó dhi 'ì, t́a dré t́a lazílè àyì kì tábhí ì dré dhi kì t́a sè. ²⁹ Tàko ko, kàdré t́a tani Gìkà dré afèlè dhi kì t́a sè, ìndì móndyá dré azílè dhi kì t́a sè dhi, akódhi kítswá tádzì t́a í dré 'òlè nda kì ladzá ko. ³⁰ Àmì atú ligìbhá Gìkà rú dhi ì, mì kìsú nyànomvá akódhi ì togó dóro Ìsèrélè ànzì kì ligìma ì t́a sè dre. ³¹ Kókpà kòdhi t́nì, àyì nda ì atsá nyànomvá móndí adrèbhá ligìlè akódhi rú dhi ì ró, ì kòkìsúró kókpà Gìkà ì togó dóro, mì dré akódhi ì togó dóro nda ì kìsúlé dre dhi sè. ³² Tàko ko, Gìkà tayí móndyá títì dhi ì adrélè 'ìlè àyì kì ligìma ì t́a sè, í kòkítswaró àyì togó dóro tadhá àyì títì nda ì dré be dhi bvó.

Gìkà ì rú bhàma kùlè dhi

³³ Bàti, Gìkà ì t́a làgì kyàkyà dhi kàdrì lavúlè!

Akódhi ì tògyá ì t́a nìnlè ì be dhi ì kàdrì lavúlè!

Adhi ì kítswá tábvo dré adrélè tálè dhi kì àndu ngì dhi ì?

Adhi ì kítswá láti dré adrézó t́a 'ò ásà dhi kì àndu ì dhi ì?

* 11:27 11:27 A kònlè Èsáyà 59:20-21; 27:9.

34 Ngóro Giká ni Kúli dré adrélé tàle dhi t́ni:

«Àdhi ni tà Mírì dré adrélé kisùle dhi ni?»

Àdhi tà akódhi ni drì ni?†

35 Adhi fè ngá Giká dré,

kògòro vùdrì ni ni logó dhi ni?‡

36 Tàko ko, tà títi dhi ĩ angá akódhi vélèsè, ĩ adré kpà adrélé akódhi sè, ìndì akódhi dré.

Mìlanzilanzì kàdré akódhi dré kóná vèsè kólyá! Kàdré kònìni.

12

Ama ki fèma mòbòmà ro Giká dré dhi

1 Di ásà dhi, áma adrúpi ĩ, má adré àmi ki kodzó kònìni: Giká dré áyi togó dóro tadhále àmi dré dhi sè dhi, mì kàdré àmi ki rúbhá ki fe akódhi dré ngóro mòbòmà lólo lídrì ro kitswábhá akódhi mìlèsè dhi ĩ ró. Kòdhi lísámbo bàti mì dré adrélé 'òle akódhi ni rú sè dhi 'i. 2 Mì kòfè àmi adrélé ru su tà móndyá bvò kòndì àdhya ĩ dré adrélé 'òle dhi íbe ko. Be ró dhi, mì kòtayí àmi Giká dré adrélé ladzálé, dré adrélé àmi ki tà kisùkisù 'o atsálé tídhí ro dhi sè. Mì kò'o kònìni dhi, mì ni di kitswá tà ki kòfalé ni lanzíle, adrézó tà Giká dré adrélé lèle mì kò'o dhi ki ka'ì 'òle. Tà dré adrélé lèle mì kò'o nda kòdhi ĩ, tà dóro kitswábhá títi akódhi mìlèsè dhi 'i.

3 Giká ni togó tani bhàle má rú dhi sè dhi, má adré tàá àmi àlo àlo títi dhi ĩ dré dhi: Mì kàdré àmi ki tà kisù tà kàdrì ro ngóro dré kitswále àmi sè ko dhi t́ni ko. Be ró dhi, mì kàdré àmi ki tà kisù tògyá sè, ngóro Giká dré tà ka'ika'ì fèle àmi àlo àlo títi dhi ĩ dré dhi t́ni. 4 Ama àlo àlo títi dhi ĩ rúbhá íbe àlo. Di, rúbhá nda ína kígá íbe bí, ìndì kígá nda ĩ adré àzì twátwa dhi ki 'o. 5 Kókpà kòdhi t́ni, àma zyandre dhi ĩ, mà amú ru atsálé rúbhá àlo ró Krísto na, ìndì àma títi dhi ĩ rúbhá àlo nda ni kígá 'i. 6 Ama àlo àlo títi dhi ĩ, mà kisú rìnyí twátwa dhi ĩ, ngóro Giká dré áyi togó tani bhàle àma rú dhi t́ni. Di dhya àlo kòkisú rìnyí adrézó Giká ni kúli longó pròfétà àdhya t́ni dhi, kàdré kúli nda ni longó ngóro Giká dré tà ka'ika'ì fèle drá dhi t́ni. 7 Dhya àzya kòkisú ína rìnyí adrézó tà 'o móndí ĩ dré dhi, kàdré áyi fe adrélé tà nda ki 'o. Dhya àzya kòkisú ína rìnyí adrézó móndí ki tadhá dhi, kàdré áyi fe adrélé àyi nda ki tadhá. 8 Dhya àzya kàdré ína móndí ki kodzó dhi, kàdré áyi fe adrélé àyi nda ki kodzó. Dhya àzya kàdré ína ngá fe móndí ĩ dré dhi, kàdré ngá nda ki fe togó dóro sè. Dhya àzya kàdré ína móndí ki drì ko dhi, kàdré àyi nda ki drì ko togó wáyi sè. Dhya àzya kàdré ína móndí ki kizà bha dhi, kàdré àyi nda ki kizà bha togó kìnì sè.

Lèle ni tà

9 Lè mì kàdré móndí ki le togó wáyi sè, túrúpfú àko. Mì kàdré tà kònzi ga, adrézó tròle tà dóro rú. 10 Mì kàdré ru le àmi kòfalèsè ngóro adrúpi ĩ t́ni. Mì kàdré láti nda adrézó àmi ki adrúpi ki lindrì bha àmi kòfalèsè. 11 Mì kàdré tà 'o togó wáyi sè, adrézó tòbvo ró ko. Be ró dhi, àmi ki togó kàdré ína àtsi ró adrézó tà 'o Mírì dré akódhi ni màràbà t́ni. 12 Mì kàdré lenzélé, adrézó mì bha Giká véna. Mì kàdré togó tsi, mì dré adrérà'a kizà nya dhi 'á. Mì kàdré àmi ki fe adrélé tà zi Giká tí landè àko ró. 13 Mì kàdré àmi ki ngá lanzí móndyá Giká àdhya adrèbhá lemerè ro dhi ĩ dré. Mì kàdré móndí ki ka'ì dòle àmi véna togó dóro sè.

14 Mì kàdré tà tani zi Giká tí móndyá adrèbhá àmi ki mì pfo dhi ĩ dri. Ayíya, mì kàdré tà tani zi àyi nda ĩ dri, mì kòtatrí àyi ko. 15 Mì kàdré lenzélé

† 11:34 11:34 A kònò Esáyà 40:13. ‡ 11:35 11:35 A kònò Yóbò 41:3.

túmání mónďyá adrébhá lenzélé dhi íbe. Mì kàdré kpà àwó ngo túmání mónďyá adrébhá àwó ngo dhi íbe. ¹⁶ Mì kàdré àmi kì adrúpi kì tà kisù, adrézó ngá àlo ró àmi kòfalésè. Mì kàdré drìkàdrì ro ko. Be ró dhi, mì kàdré àmikya ru su mónďí tàko íbe. Mì kàdré kpà àmi kì no tògyabhá ro ko.

¹⁷ Mì kàdré tà kònzi logó tà kònzi 'òle àmi rú dhi tí ko. Mì kàdré tà adrébhá dóro mónďyá títi i m̀lèsè dhi kì nda 'òle. ¹⁸ Kòkitswá dhi, tà títi mì dré adrélé 'òle dhi i sè dhi, mì kàdré tà k̀drìk̀drì likì àmi kòfalé mónďyá títi dhi íbe. ¹⁹ Ama arúpi má dré lèlè tò ni i, dhya àlo kò'o tà kònzi àmi rú dhi, mì kòlogó tà kònzi nda ni vùdrì drá ko. Be ró dhi, mì kòtayí láti Gìká dré adrézó áyi kombà tadhá. Tàko ko, Mírì adré tàá áyi Kúlí na dhi: «Má ni mónďí kì tà kònzi kì vùdrì logó àyi dré dhi ma. Má ni tà logó àyi dré tà i dré 'òle dhi i tí dhi ma.»* ²⁰ Di, ngóro Gìká ni Kúlí dré adrélé tàle dhi tíni: «Àmi kàribhá kàdré tàbirí íbe dhi, mí kàdré ngá fe akódhi dré nyàle.

Akódhi kàdré yí lovó íbe dhi, mí kàdré yí fe akódhi dré mvùle.

Tàko ko, mí kàdré 'òá kòǹni dhi, mí ni kanyò fe akódhi dré ngóro àtsíkèle d̀le akódhi dri dhi tíni.»†

²¹ Di mí kòtayí mì tà kònzi dré adrélé lavúlé dhi ko. Be ró dhi, mí kàdré mína tà kònzi lavú tà dóro mí dré adrélé 'òle dhi i sè.

13

Ama kì bhàma mónďyá àma drìle dhi kì r̀nyí zàle dhi

¹ Adré lèá dhi, mónďí àlo àlo títi dhi i kàdré àyi kì bha mónďyá àyi drìle dhi kì r̀nyí zàle. Tàko ko, r̀nyí adrézó òpì nya dhi angá ína Gìká vélésè. Akódhi bhà kpà mónďyá adrébhá òpì nya nda i adrélé ópí ro dhi nì. ² Àsà dhi, dhya ángùdhi adrélépi ligílé ópí i drìle dhi rú dhi, adré ína ligílé tà Gìká dré bhàle nì dhi rú. Di dhya adrélépi 'òá kòǹni dhi adré Gìká ni tàbvó tàma asé áyi tàndi dri. ³ Tà bàti ró dhi, mónďyá adrébhá tà dóro 'o dhi i adré ópí àyi drìle dhi kì ro dhi àyi ko. Be ró dhi, mónďyá adrébhá tà kònzi 'o dhi i adré àyikya ópí àyi drìle dhi kì ro dhi àyi. Di mí kàdré ópí mí drìle dhi nì le ròle ko dhi, mí kàdré tà dóro 'o, akódhi kòbhàró àmi tà kuru be dhi bvó. ⁴ Tàko ko, akódhi nda Gìká ni àzì 'òlepi 'i, kàdréro àmi 'o dóro be dhi bvó. Di, mí kàdré mína tà kònzi 'o dhi, lè mí kàdré ngá ro. Angyá ko, ópí nda r̀nyí íbe adrézó tà ño mónďí i dri. Akódhi Gìká ni àzì 'òlepi 'i, kàdréro tà ño dhya adrélépi tà kònzi 'o dhi dri, adrézó Gìká ni kombà tadhá drá be dhi bvó. ⁵ Adré di lèá dhi, mì kàdré àmi kì bha mónďyá àmi drìle dhi kì r̀nyí zàle. Di, mì kàdré ngbà 'í 'òá kòǹni, à kòǹoró tà àmi dri ko dhi sè ko. Mì kàdré kókpà 'òá kòǹni, àmi kì togó kàrókìró àmi ko dhi sè.

⁶ Tà nda sè dhi, lè mì kàdré kpà mèdáyì gì be. Tàko ko, mónďyá àmi drìle dhi i Gìká ni àzì 'obhá, adrébhá àyi kì fe adrélé àzì nda ni 'o dhi 'i.

⁷ Mì kàdré di dhya ángùdhi ni màri mì dré adrézó ába dhi ni logó akódhi dré. Màri nda kàdré mèdáyì gìma ni tà sè dhi, mì kàdré mèdáyì nda ni gì. Kàdré tákisì àzya gìma ni tà sè dhi, mì kàdré tákisì nda ni gì. Kàdré mónďí kì r̀oma ni tà sè dhi, mì kàdré àyi nda kì ro. Kàdré mónďí kì lindrì bhàma ni tà sè dhi, mì kàdré àyi nda kì lindrì bha.

Tà àzya tadhálé lèle ni tà dri dhi

* **12:19** 12:19 A kònò D̀tèrònómè 32:35. † **12:20** 12:20 A kònò Tògyakúlí 25:21-22.

⁸ Lè mì kàdré dhya àlo ni màri íbe àmi rú ko, kàdré ngbà 'í màri adrézó ru le àmi kòfalésè dhi 'i ko dhi. Tàko ko, dhya ángùdhi adrélépi áyi àzya ni le dhi 'o tà tíí tátrítrí kúlí dré adrélé tàle à kò'o dhi i dre. ⁹ Tòlí tátrítrí kúlí na dhi ì adré tàá dhi: «Mí kò'o múná tà ko, mí kòpfu móndí dràle ko, mí kòkugù ngá ko, ìndì mí kòbhà móndí ki ngá lovó ko.»* Di tòlí nda i tòlí àruka tíí dhi íbe dhi ì adré ru kisú tà tòlí àlo kònìdhi dré adrélé tàle dhi ni ta kòdhya: «Mí kàdré àmi àzya ni le ngóro mí dré adrélé àmi tàndi ni le dhi tíni.»† ¹⁰ Dhya adrélépi áyi àzya ni le dhi kitswá ína tà kònzì 'o akódhi rú bwà ko. Di ásà dhi, dhya adrélépi áyi àzya ni le dhi adré tà tíí tátrítrí kúlí dré adrélé tàle dhi ki 'o kitswále tíí.

Adrema gànzi ró Krísto ni agòma ni tà sè dhi

¹¹ Lè mì kàdré tà nda kòdhi ki 'o togó wáyi sè, mì dré lókyá ándrò kònìdhi ni nìle be dhi sè. Lókyá mì dré ngàzo ayí 'ásè dhi kitswá dre. Tàko ko, lókyá mà dré dra lídrì kóná vésè kólyá dhi ni kisúzó dhi atsá ànyi lavúle lókyá mà dré kidhózó Yésu ni ka'í dhi rúsè dre. ¹² Ngá adré 'òle wàle, ìndì kítú adré 'òle apfòle. Adré di leá dhi, mà kòtingá àma rúsè tà adrélé 'òle tìnìmvá na dhi i, àdzú ngá ngádra àdhya ki tosózó àma rú kòdhya. ¹³ Mà kàdré atsílè ngádra 'ásè ngóro dré kitswále dhi tíni. Di, mà kògò adrélé tatsíle gwányá wáyá ki tà 'obe, wá tsibe, ndòtò tà 'obe, tà swà 'obe, lawàbe, ìndì lovó kònzì bhabe móndí i rú dhi ko. ¹⁴ Be ró dhi, mì kàsó àmìkya Mírì Yésu Krísto àmi rú. Mì kòtayí kpà àmi adrélé kisúá ngalè mì ni lovó kònzì àmi ki rúbhá kya ki 'o ngíni ya dhi ko.

14

Ama ki adrúpi ki tàbvó tàma ko dhi

¹ Mì kàdré móndyá adrébhá tà ka'íka'í íbe yàya dhi ki ka'í. Di, mì kàdré àmìkya àyi nda ki ndrì tà ì dré adrélé nòle dóro yà, kó ngalè kònzì yà dhi i sè ko. ² Tàko ko, dhya àlo ni tà ka'íka'í sè dhi, adré ngá tíí dhi ki ka'í nyàle. Di, dhya àzya tà ka'íka'í íbe yàya dhi adré ína ngbà 'í ngábí ki ka'í nyàle dhi kòdhya. ³ Adré di leá dhi, dhya adrélépi ngá tíí dhi ki nya nda kàdré dhya adrélépi ngá àruka ki nya ko nda ni ayízè ko. Kókpà kòdhi tíni, dhya adrélépi ngá àruka ki nya ko nda kàdré tà bha dhya adrélépi ngá tíí dhi ki nya nda dri ko. Angyá ko, Gíká ka'í akódhi nda dre. ⁴ Di, mì tá mína àdhi 'i, adrélé móndí àzya ni màràbà ni tàbvó ta ni? Màràbà nda kàdré áyi totó áyi tà ka'íka'í na yà, kó ngalè kàdré dhèle yà dhi, tà nda adré akódhi ni tàndi ni mírì ni no kòdhya. Tà bàti ró dhi, akódhi nda ni áyi totó tàtá. Tàko ko, Mírì rìnyí íbe kitswázó akódhi ni 'o adrélé áyi totó tàtá.

⁵ Aruka ni, dhya àlo adré kítú àlo dhi ni no kàdrì kítú àruka ki lavú. Di, dhya àzya adré ína kítú tíí dhi ki no díri. Adré di leá dhi, móndí àlo àlo tíí dhi ì kàdré tà ì dré adrélé nòle tà bàti ró dhi ki ka'í togó wáyi sè. ⁶ Dhya adrélépi kítú àlo dhi ni no kítú kàdrì ro dhi, adré 'òá kònìni kitswázó lindrì fe Mírì dré. Dhya adrélépi ngá tíí dhi ki ka'í nyàle dhi, adré 'òá kònìni kitswázó lindrì fe Mírì dré. Angyá ko, adré àwoyà ta Gíká dré ngá nda ki tà sè. Dhya adrélépi ngá àruka ki ka'í nyàle ko dhi, adré kpà 'òá kònìni kitswázó lindrì fe Mírì dré. Adré kpà àwoyà ta Gíká dré ngá í dré adrélé nyàle dhi ki tà sè. ⁷ Tàko ko, àma àmakya lídrì íbe àma ki tàndi i dré ko. Mà adré kpà dràle àma ki tàndi i dré ko. ⁸ Mà kàdré lídrì íbe dhi, mà adré ába kitswázó lindrì fe Mírì dré. Mà kàdré kó dràle dhi, mà

* 13:9 13:9 A kònò Pfòma 20:13-17; Dùtèrònómè 5:17-21. † 13:9 13:9 A kònò Lèvítikè 19:18.

adré dràle kitswálé lindrì fe Mírì dré. Di mà kàdré lídrì íbe yà, kó ngalè mà kàdré dràle yà dhi, àma títi dhi i Mírì àdhya 'i. ⁹ Tà nda kòdhi sè dhi, Krísto drà gò dré adrízó, í kàdréro móndyá títi lídrì ro ìndì dràbhá dre dhi kí Mírì ro be dhi bvó.

¹⁰ Di mì ró dhi, mì adré mína ámi adrúpi ni tàbvó ta àdho tà sè? Kó ngalè, mì adré ámi adrúpi ni ayízè àdho tà sè? Tàko ko, àma títi mà ni pfo àma kí totó Gíká kandrà, kòtáro àma kí tàbvó be dhi bvó. ¹¹ Tàko ko, Gíká ni Kúlí adré tàá dhi:

«Ma, Mírì lídrì ro ni, má adré tàá tà bàti ró dhi:
Móndyá títi dhi kí àyi kí kórókó titi má kandrà.

Móndyá títi dhi kí tàá àyi kí tàndi kí ti sè dhi, ma Gíká 'i.»*

¹² Di ásà dhi, àma àlo àlo títi dhi i, mà ni àma kí tàndi kí tà ta Gíká kandrà.

Ama kí adrúpi kí 'òma ledhélé ko dhi

¹³ Di ásà dhi, lè mà kògò véle àma kí adrúpi kí tàbvó ta àma kòfalésè ko. Be ró dhi, mì kònò dóro, mì kò'oró tà àlo kitswálépi àmi kí adrúpi ni 'o dhèle tàkonzì na dhi ko. ¹⁴ Ma adrelépi Mírì Yésu na ni, má adré ka'íá tàle dhi, ngá àlo kitswá adrelé ndi ró àyi tàndi ni tà sè ko. Di, dhya àlo kàdré ngá àlo dhi ni no ndi ró dhi, ngá nda ína ndi ró akódhi dré bàti. ¹⁵ Mí kàdré kizà fe ámi adrúpi dré ngá mí dré adrelé nyàle dhi sè dhi, kòdhi mí adré véle tà 'o lèle sè ko. Lè mí kòkizá ámi adrúpi Krísto dré dràzo ásà nda ni tà ka'íka'í, ngá mí dré adrelé nyàle dhi sè ko. ¹⁶ Mí kòfè kpà láti móndí i dré kitswázó ngá mí dré adrelé nòle dóro dhi ni tà ta kònzì dhi ko. ¹⁷ Tàko ko, Gíká ni Opì, tà adrezó ngá nya ìndì ngá mvu dhi 'i ko. Be ró dhi, Gíká ni Opì nda ína tà adrezó tà gyàgya 'o, adrezó tà kèdrìkèdri íbe, adrezó kpà arí Tirí Lólo dré adrelé fèle dhi íbe dhi 'i. ¹⁸ Dhya ángùdhi adrelépi Krísto ni tà 'o kònìni dhi ni tà ni adré dóro Gíká mìlèsè, ìndì móndí i mìlèsè.

¹⁹ Di ásà dhi, lè mà kàdré láti nda adrezó tà kèdrìkèdri íbe àma kòfalé, adrezó kpà ru timbà àma kí tà ka'íka'í na. ²⁰ Mí kòpfu Gíká ni àzì mánýàngá ni tà sè ko. Bàti, mánýàngá títi dhi i dóro lavulé. Di, mí kàdré ámi adrúpi ni 'o dhèle ngá mí dré adrelé nyàle dhi sè dhi, ngá nda ni nyàma atsá ína tà kònzì ró mí dré. ²¹ Dóro ni, mí dré zà nyàle yà, vínò mvùle yà, kó ngalè tà àzya 'òle yà dhi ko dhi, tà nda kàdré ámi adrúpi ni 'o dhèle dhi.

²² Di tà ángùdhi mí dré adrelé ka'íle dhi, mí kàdré tà nda ni líkí àmi kòfalé Gíká be. Kólénzé dhya adrelépi tà bha àyi tàndi dri tà í dré ka'íle dhi ni tà sè ko dhi dré! ²³ Di, dhya àlo kàdré ína tà kayí í léna ngá í dré adrelé 'òle nyàle dhi ni tà sè gò, adrezó ngá nda ni nya dhi, Gíká ni tà bha akódhi nda dri. Tàko ko, akódhi adré tà 'o tà ka'íka'í sè ko. Tà bàti ró dhi, tà ángùdhi adrelé 'òle tà ka'íka'í sè ko dhi, tàkonzì 'i.

15

Tà adrébhá àma kí adrúpi kí togó 'o kínlé dhi kí 'òma

¹ Lè àma adrébhá rinyi ró àma kí tà ka'íka'í na dhi i, mà kàdré móndyá tà ka'íka'í íbe yàyà dhi kí tà yàyà do àma kí togó na. Mà kàdré tà adrébhá àma kí togó 'o kínlé dhi kí 'o kòdhya ko. ² Be ró dhi, àma àlo àlo títi dhi i, mà kàdré tà adrébhá àma kí adrúpi kí togó 'o kínlé dhi kí 'o kòdhya, mà kàdréro àyi kí 'o dóro, adrezó àyi kí timbà àyi kí tà ka'íka'í na be dhi bvó. ³ Angyá ko, Krísto ni tàndi 'o tá ína tà adrébhá tá àyi togó 'o kínlé dhi i ko. Ngóro Gíká ni Kúlí dré adrelé tàle dhi tìni: «Làdhá móndí i dré adrelé dhàle mí rú dhi i adhé má dri dre.»* ⁴ Tàko ko, tà títi atú tisìle Gíká ni Kúlí

* **14:11** 14:11 A kònò Èsáyà 45:23. * **15:3** 15:3 A kònò Longó i 69:10.

na dhi i, à tisì kitswázó àma ki tadhá, ìndì àma ki timbà àma ki tà ka'ika'ì na, mà kàdréro togó tsi, adrézó mǐ bha Giká véna be dhi bvó.

⁵ Giká nda adré àma ki 'o togó tsi, adrézó àma ki timbà àma ki tà ka'ika'ì na dhi nì. Dì akódhi kòfè kpà àmi adrélé ngá àlo ró àmi kòfalésè, ngóro Yésu Krísto dré tadhále àmi dré dhi tíni, ⁶ mǐ kòkitswáro Giká, àma ki Mírì Yésu Krísto nì Atá nì rú bha kùle togó àlo sè ìndì kúlí àlo sè be dhi bvó.

Yésu Krísto atsa màràbà ro móndyá títi dhi i dré

⁷ Dì ásà dhi, mǐ kàdré ru ka'ì àmi kòfalésè, ngóro Krísto nì tàndi dré àmi ki ka'ile dhi tíni, kitswázó mìlanzìlanzì fe Giká dré dhi bvó. ⁸ Tàko ko, má adré tàá àmi dré dhi: Krísto atsa Yúdà ànzi ki màràbà ro Giká nì tà bàti nì tà sè, kitswálé tà Giká dré tá lazilé àyi ki tábhí i dré dhi ki 'o títi, ⁹ móndyá sùrú twá ro dhi ì kòkitswáro kpà Giká nì rú bha kùle akódhi nì togó dóro sè be dhi bvó. Ngóro Giká nì Kúlí dré adrélé tàle dhi tíni:

«Ásà dhi, má nì àmi rú bha kùle móndyá sùrú twá ro dhi i kòfalé, adrézó longó ngo àmi rú sè.»†

¹⁰ Kúlí nda adré kpà tàá dhi:

«Àmi sùrú twá ro nì i, mǐ kàdré lenzélé túmání móndyá Giká àdhya ìbe wà!»‡

¹¹ Adré kpà tàá dhi:

«Àmi títi sùrú twá ro nì i, mǐ kàdré Mírì nì rú bha kùle wà!

Àmi móndyá títi nì i, mǐ kàdré akódhi nì tà bha kuru!»§

¹² Esáyà adré kpà tàá dhi:

«Dhya àlo Yésè nì kómvo lésè dhi nì apfò kitswálé òpè nya sùrú títi dhi i dri.

Móndyá sùrú twá ro dhi ki mǐ bha akódhi véna.»*

¹³ Giká adrézó mǐ bha ásà dhi kòfè kólénzé i gale tà kìdríkìdri be àmi léna bí, mǐ dré adrélé akódhi nì ka'ì dhi sè, mǐ kàdréro véle mǐ bha akódhi véna lavulé Tírì Lólo nì rǐnyí sè be dhi bvó!

Pólò nì àzì móndyá sùrú twá ro dhi i véna dhi

¹⁴ Ama adrúpi i, áma tàndi má adré ka'íá tàle dhi, mǐ ga àmíkya tà dóro sè bí, tà nǐnì sè bí, ìndì mǐ kitswá ru kodzó àmi kòfalésè bwà. ¹⁵ Dì, tágba kònìni dhi, má tisì tà àruka kòdhi i àmi dré tirì àko, kitswázó tà nda ki 'o agalé àmi léna dhi bvó. Tàko ko, Giká nì togó tani bhàle má rú dhi sè dhi, ¹⁶ bhà ma adrélé Yésu Krísto nì àzì 'òlepi ró móndyá sùrú twá ro dhi i véna. Má adré di tà 'o kòwánà àdhya tíni, adrézó Giká nì Rúbí Tani longó, móndyá sùrú twá ro nda ì kàdréro ngá fèle mòbòmà ro kitswálépi Giká mìlésè, Tírì Lólo dré bhàle adrélé lólo akódhi dré dhi i tíni.

¹⁷ Dì ásà dhi, má adré áma drǐ bha kuru Yésu Krísto na, àzì má dré adrélé 'òle Giká dré nda nì tà sè. ¹⁸ Dì, má kitswá mána tà àzya ta ko, kàdré ngbà 'í tà Krísto dré 'òle má sè móndyá sùrú twá ro dhi ki adrizo Giká nì kúlí ka'ì 'òle dhi 'i ko dhi. 'O tà nda kònìni kúlí i dré afèle má dré tàle dhi i sè, tà i dré afèle má dré 'òle dhi i sè, ¹⁹ tà twátwa líndrìga ró dhi ki rǐnyí sè, ìndì Tírì Lólo nì rǐnyí sè. Dì má longó Krísto nì Rúbí Tani nda kidhólé Yèrusalémà na tsàle byá bvò Ilirikò àdhya na. ²⁰ Angyá ko, ma tá ngbú lovó ìbe tò lizo Rúbí Tani nda nì longó àrà Krísto nì tà yizo rè ko dhi i 'ásè, má kòtobhàro ngá dzópá dhya àzya dré bhàle dhi dri ko. ²¹ Ngóro Giká nì Kúlí dré adrélé tàle dhi tíni:

† 15:9 15:9 A kònò Longó i 18:50; 2 Sàmùwélé 22:50. ‡ 15:10 15:10 A kònò Dùtèrònómè 32:43.

§ 15:11 15:11 A kònò Longó i 117:1. * 15:12 15:12 A kònò Esáyà 11:10.

«Móndyá akódhi ni tà longózó àyi dré rè ko dhi ki akódhi ni no. Móndyá akódhi ni tà yibhá rè ko dhi ki akódhi ni tà àndu ni.»†

Pólò lè tsàlè Rómà na

²² Vèsè be bǐ, àzì nda kíkí tá láti má dré lizo àmi ki no ko dhi nì. ²³ Dì, nyànomvá dhi, má 'o àzì mána bvò kòni i 'àsè dhi akílè títi dre. Kóná bǐ, ma tá lovó íbe tò lizo àmi ki no. ²⁴ Dì má adrè mǐ bha àmi ki nòzo má dré lavúra 'a lile bvò Esèpányà àdhya na dhi 'á, mà kòkítswá ró lenzélè tùmání àmi íbe lókyá tsà sè. Amvolásà dhi, mǐ ni kítswá áma ledé má dré lizo Esèpányà na.

²⁵ Dì, nyànomvá dhi, má adrè mána lile Yèrúsalmà na, kítswalé ngá adzì móndyá lólo Gíká àdhya i dré. ²⁶ Tàko ko, móndyá ka'ibhá Màkèdòníyà na ìndì Akáyà na dhi ì nò tá dóro ni, ì dré ngá lokólè fèlè lemerèbhá móndyá ka'ibhá Yèrúsalmà na dhi i kòfalé dhi i dré dhi. ²⁷ Ayi nda ì kisù tá tà nda 'òlè dhi àyi. Dì, tà bàti ró dhi, àyi tá móndyá nda ki màri íbe. Tàko ko, móndyá sùrú twá ro dhi ì kòkisú tà tani Tírí Lólo dré fèlè Yúdà ànzi i dré dhi tùmání àyi íbe dhi, àyi màri Yúdà ànzi nda kya íbe. Adré dì lèá dhi, móndyá sùrú twá ro nda ì kàdré àyi ki ngá lanzí Yúdà ànzi nda i dré. ²⁸ Dì má kàdzí ngá fèlè nda i àyi dré gò, àzì nda ni 'òzo akílè títi dre dhi, má ni láti do lavúzó àmi tasè gò, lile Esèpányà na. ²⁹ Má nǐ tàlè dhi, lókyá má dré dra tsàzo àmi véna dhi sè dhi, má ni tsa Krísto ni tà tani íbe bǐ dhi be.

³⁰ Áma adrúpi i, má adrè àmi ki kodzó àma ki Mírì Yésu Krísto ni rú sè, ìndì lèlè Tírí Lólo àdhya sè, mǐ kàdréró tà zi Gíká tí má dré, adrézó àdzú bhu tùmání má be. ³¹ Mǐ kàdré tà zi tíá, kàpá ró ma móndyá ka'ibhá ko Yúdáyà na dhi i drígásè be dhi bvó. Mǐ kàdré kpà tà zi, móndyá ka'ibhá Yèrúsalmà na dhi i kòka'iró tà má dré adrélè 'òlè àyi dré dhi be dhi bvó. ³² Dì Gíká kòlè dhi, má ni tsa àmi véna arí be bǐ gò, mà dré kítswázó lovólè tsà tùmání àmi íbe. ³³ Gíká adrélèpi tà kàdríkàdri fe dhi kàdré tùmání àmi íbe títi! Kàdré kònini.

16

Pólò ni mòdo fèma móndí twátwa i dré dhi

¹ Má lè áma ki amvúpi Fòwíbè ni tà tadhálè àmi dré. Akódhi nda màrábà Èkèlézyà Kèkùréyà na dhi àdhya 'i. ² Má adrè lèá dhi, mǐ kòka'ì akódhi dòlè dóro Mírì Yésu ni rú sè, ngóro dré kítswalé móndyá lólo Gíká àdhya i sè dhi tǐni. Mǐ kòledé kpà akódhi tà ángùdhi dré adrézó lovó ni íbe dhi sè be. Angyá ko, akódhi ni tàndi ledé móndí bǐ dhi i dre. Ledé kókpà ma 'í.

³ Mǐ kòfè mòdo Pírìsikà i dré Akílà be. Ayi nda i áma àziàmú Yésu Krísto na dhi 'i. ⁴ Ì ka'ì tá àyi ki tàndi ki lídrì fèlè adrélè ànyi dràdrà mǐlè, kítswázó áma tídrì dhi bvó. Dì má adrè ngbà 'í àwoyà fe àyi dré ma kalóma ko. Èkèlézyà títi móndyá sùrú twá ro dhi kya i adrè kókpà àwoyà fe àyi dré.

⁵ Mǐ kòfè kpà mòdo móndyá Èkèlézyà àdhya adrèbhá ru kimó àyi ki dzó na dhi i dré be. Mǐ kòfè mòdo áma arúpi Èpènetò, má dré lèlè tò dhi dré be. Akódhi nda tá dhya Krísto ni ka'ilepi drìdrì bvò Asíyà àdhya na dhi 'i.

⁶ Mǐ kòfè mòdo Màríyà, àzì 'òlepi landèzo àmi dré dhi dré be. ⁷ Mǐ kòfè mòdo Andrònìkò i dré Yùnìyà be be. Ayi nda i áma aró, mà dré tá adrézó tùmání àyi íbe bǎdzó na dhi 'i. Ayi kpà móndí kàdrì àpóstolò i kòfalé dhi 'i. Ì ka'ì tá kpà Krísto drìdrì má kandrà.

⁸ Mǐ kòfè mòdo áma arúpi Apìliyátò, má dré lèlè Mírì na dhi dré be. ⁹ Mǐ kòfè mòdo Ùrùbánò, áma ki àziàmú Krísto na dhi dré be. Mǐ kòfè mòdo

† 15:21 15:21 A kònò Esáyà 52:15.

áma arúpi Sàtàkísà, má dré lèle tò dhi dré be. ¹⁰ Mì kòfè mòdo Apélè, áyi tà ka'ika'ĩ Krísto na dhi ñi tadhálepi ngádra 'á dhi dré be. Mì kòfè mòdo mónnyá Arístòbúlò ñi dzó na dhi ñi dré be. ¹¹ Mì kòfè mòdo áma aró Èròdíyò dré be. Mì kòfè mòdo mónnyá Mírì Yésu ñi ka'ibhá Nàrùkísò ñi dzó na dhi ñi dré be. ¹² Mì kòfè mòdo Trífayínà ñi dré Trífósà be be. Ayi nda ñi tòkó adrébhá Mírì ñi àzì 'o landèzo dhi 'i. Mì kòfè mòdo áma arúpi Pèrúsì, má dré lèle tò dhi dré. Akódhi nda tòkó àzya adrélèpi Mírì ñi àzì 'o togó wáyi sè dhi 'i. ¹³ Mì kòfè mòdo Rúfù, Mírì dré zìle dhi dré, ìndì andre ñi adrélèpi kókpà áma andre ró dhi dré be. ¹⁴ Mì kòfè mòdo Asìkùrítò dré, Fèlègónà dré, Èrúmè dré, Pàtróbà dré, Èrúmà dré, ìndì àma ki adrúpi adrébhá àyi ìbe dhi ñi dré be. ¹⁵ Mì kòfè mòdo Fìlòlógò dré, Yùliyà dré, Nèrèwù dré amvúpi ñi be, Olípà dré, túmání mónnyá títi Gìká àdhya adrébhá àyi ìbe dhi ìbe. ¹⁶ Mì kòfè mòdo adrézó ru kamú àmi kòfalésè lèle sè. Èkèlézyà títi Krísto àdhya ñi fè kókpà mòdo àmi dré.

Tà tàle kùdù ro mónnyá ka'ibhá ki kodzóó dhi ñi

¹⁷ Áma adrúpi ñi, má adrè àmi ki kodzó, mì kàdréro àmi ki likí mónnyá adrébhá àmi ki 'o ru lanzí àmi kòfalésè dhi ki tà sè. Ayi nda ñi adrè tà twá tadhá tà mì dré kisulé dhi ñi rúsè, adrézó mónní àruka ki 'o ledhélé tàkonzì na. Mì kàdré adrélé twá àyi rúsè. ¹⁸ Tàko ko, mónnyá làsú be kònini nda ñi adrè àma ki Mírì Yésu Krísto ñi tà 'o akódhi ñi màràbà ñi tíni ko. Be ró dhi, àyi àyikya màràbà àyi ki tàndi ki lovó kya 'i. ĩ adrè kùlì kìnìkìnì ki ta túrúpfú kùlì ìbe, adrézó mónní tà ñibhá ko dhi ki lití. ¹⁹ Dì, kàdré ìna àmi ki tà sè dhi, mónnyá títi dhi ñi yi tàle dhi, mì adrè Mírì ñi kùlì ka'ĩ 'òle ngíni ya dhi 'i. Má adrè dì lenzélé àmi ki tà sè. Dì, má adrè lèá dhi, mì kàdré tògya ró tà dóro ki tà sè, adrélé kpà tà àko àmi rú tà kònzi ki tà sè. ²⁰ Tayí ngbà 'í lókyá tsà, Gìká adrélèpi tà kàdrìkàdrì fe dhi dré àmi ki fèzo Sàtána ñi ató àmi ki pá zàle.

Ama ki Mírì Yésu kòbhà áyi togó tani àmi rú!

²¹ Áma àziàmù Tímòtéyò fè mòdo àmi dré. Lùkíyò, Yàsónà, ìndì Sòsipàtrò adrébhá áma aró ro dhi, ñi fè kpà mòdo àmi dré.

²² Ma, Tèrùtíyò wárágà kònìdhi ñi tisìlepi ñi, má adrè mòdo fe àmi dré Mírì ñi rú sè.

²³ Gáyò, áma ki ka'ilepi dòle áyi dzó na mónnyá títi Èkèlézyà àdhya ìbe dhi, fè mòdo àmi dré. Èràstò bhàandre kònìdhi ñi làfa likílépi dhi, túmání àma ki adrúpi Kùwàrùtò be dhi ñi fè kpà mòdo àmi dré. [²⁴ *]

Gìká ñi rú bhàma kùle kùdù ro dhi

²⁵ Rúku kàdré Gìká dré! Akódhi rìnyí ìbe kitswázó àmi ki timbà àmi ki tà ka'ika'ĩ na, Yésu Krísto ñi Rúbí Tani má dré adrélé longolé dhi sè, ngóro Gìká dré tà ñi zùle kìnó lésè dhi ñi tadhále dhi tíni. ²⁶ Nyànomvá dhi, Gìká adrélèpi kóná vèsè kólyá nda 'o tà nda apfòle ngádra 'á tà pròfétà ñi dré tisìle áyi Kùlì na dhi ñi sè, kitswálé mónní sùrú títi ñi lésè dhi ñi kòka'iró akódhi, adrézó kpà akódhi ñi kùlì ka'ĩ 'òle be dhi bvó. ²⁷ Mìlanzilanzì kàdré Gìká àlo kwákwá tògya ró nda dré Yésu Krísto sè kóná vèsè kólyá! Kàdré kònini.

* **16:24** 16:24 Wárágà Gìká ñi Kùlì tisìzo àyi dri drìdrì dhi ñi léna dhi, à adrè kùlì kònì ki kisú kònwa ko: [Ama ki Mírì Yésu Krísto ñi togó tani kàdré àmi ìbe. Kàdré kònini.]

Wárágà Pólò dré tisìle Kòrítòbhá i dré dhi ni àlo

Wárágà kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Kònìdhi wárágà Pólò dré tisìle móndyá ka'ìbhá Kòrítò na dhi i dré dhi ni àlo 'i. Kòrítò nda tá bhàandre kàdrì Gírìkì kya ki àlo 'i, ìndì bhàandre kàdrì Rómà ki òpì ni bvò Akáyà àdhya drìle dhi 'i. Móndí bí bhàandre nda na dhi i adrè tá ngá gì ìndì ngá lagí, adrézó g'íkà tàko ki lindrì bha, adrézó tògyá nda nìle. Ayi bí dhi i adrè tá kpà atsilé swà ro ndòtò tà 'obe. Pólò tsa tá Rúbí Tani longó gò Èkèlézyà bházo kònàle, dré tá adrérà'a áyi atsi andre ni rì to dhi 'á (Tà 'òle dhi i 18:1-17).

Pólò adrè wárágà kònìdhi ni tisì kitswázó móndyá ka'ìbhá dhi ki drì ta tà twátwa apfòbhá àyi kòfalé dhi i sè. Adrè àyi ki kodzó tà i dré tá adrézó ru lanzí àyi kòfalésè dhi ki tà sè, ndòtò tà àyi ki àruka i dré tá adrélé 'òle dhi ni tà sè, ìndì tà i dré tá adrézó tàbvó ta àyi kòfalésè dhi ki tà sè. Adrè kpà tà tadhá àyi dré tà twátwa i dré tá lizílé dhi i dri: làmó ni tà, mányàngá fèle g'íkà tàko i dré dhi ni nyàma ni tà, àgo ki tà tòkó íbe lèsámò na dhi, mányàngá Mírì àdhya ni tà, tà tani Tírì Lólo dré adrélé fèle dhi ki tà, lèle ni tà, Krísto ni ngàma dràdrà 'ásè dhi ni tà, ìndì móndyá dràbhá dre dhi ki ngàma dràdrà 'ásè dhi ki tà.

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhi léna dhi ki atìma

- 1) Pólò ni mòdo fèma, ìndì àwoyà fèma Kòrítòbhá ki tà sè dhi (1:1-9)
- 2) Tà móndyá ka'ìbhá dhi i dré adrézó ru lanzí ásà dhi i (1:10-4:21)
- 3) Ndòtò tà móndyá ka'ìbhá i kòfalé dhi (5:1-13)
- 4) Tà i dré adrézó tàbvó ta àyi kòfalésè dhi i (6:1-20)
- 5) Làmó ni tà (7:1-40)
- 6) G'íkà tàko ki tà (8:1-11:1)
- 7) Ago ki tà tòkó íbe lèsámò na dhi, ìndì mányàngá Mírì àdhya ni tà (11:2-34)
- 8) Tà tani Tírì Lólo dré adrélé fèle dhi i (12:1-14:40)
- 9) Krísto ni ngàma dràdrà 'ásè, móndyá dràbhá dre dhi kya íbe dhi ki tà (15:1-58)
- 10) Làfa lokólé Èkèlézyà Yèrúsalémà na dhi dré dhi, ìndì kúlí kùdù (16:1-24)

Pólò ni mòdo fèma

¹ Ma, Pólò, G'íkà dré azilé adrélé Yésu Krísto ni àpóstolò ro ngóro í dré lèle dhi tìni dhi, túmání àma ki adrúpi Sòsèténè be dhi, ² mà adrè wárágà kònìdhi ni tisì Èkèlézyà G'íkà àdhya Kòrítò na dhi dré, àmi G'íkà dré bhàle twá adrélé móndyá lólo ína i ró Yésu Krísto na dhi i dré. G'íkà azí àmi adrélé lólo túmání móndyá títí àrà títí i 'ásè adrèbhá àma ki Mírì Yésu Krísto ni zi àyi ki Mírì ro dhi íbe. Bàti, akódhi nda Mírì àyikya 'i, ìndì àmakya 'i.

³ G'íkà àma ki Atá i Mírì Yésu Krísto be dhi i kòbhà àyi ki togó tani àmi rú, ìndì i kòfè tà kìdrìkìdri àmi dré!

Tà tani móndyá ka'ìbhá dhi i dré kisúlé Krísto na dhi i

⁴ Má adrè ngbú adrélé àwoyà ta áma G'íkà dré àmi ki tà sè, dré àyi togó tani bhàle àmi rú Yésu Krísto na dhi sè. ⁵ Tàko ko, m̀ dré adrélé Yésu Krísto na dhi sè dhi, G'íkà 'o àmi gàle tà tani títí dhi i sè, àmi ki kúlí tàma na ìndì

àmi ki tà nìma na. ⁶ 'O tà nda àmi léna kònini tadházóá dhi, Krísto ni tà mà dré longólé gò mì dré ka'izoá dhi tà bàti 'i dhi. ⁷ Asà dhi, tà tani Giká dré adréle fèle dhi ki àlo pi àmi ko, mì dré adrérà'a àma ki Mírì Yésu Krísto ni agòma letè lovó sè dhi 'á. ⁸ Akódhi ni àmi ki timbà àmi ki tà ka'ika'ì na tsàle lókyá kùdù sè nì, mì kàdréro tà àko àmi rú kítú àma ki Mírì Yésu Krísto dré dra agòzo dhi tú. ⁹ Giká àmi ki azilépi ru amú áyi Mvá, àma ki Mírì Yésu Krísto be nda, kitswá adréle ka'ile togó wáyi sè.

Tà mónyá ka'ibhá dhi ì dré adrézó ru lanzí ásà dhi ì

¹⁰ Ama adrúpi ì, má adré àmi ki kodzó àma ki Mírì Yésu Krísto ni rú sè: Ami tití, mì kàdré ru yi àmi kòfalésè, mì kàdréro ru lanzí àmi kòfalésè ko, be ró dhi, mì kàdréro ngá àlo ró kitswále tití, tà mì dré adréle kisùle dhi ì sè, ìndì tà mì dré adréle lèle 'òle dhi ì sè. ¹¹ Ama adrúpi ì, má yi móndí àruka Kòlówè ni dzó lésè dhi ì tí dhi, lawà àmi kòfalé be dhi 'í. ¹² Kòdhi ìbe dhi, má adré yíá tàle dhi, àmi kòfalé dhi, dhya àlo adré tàá dhi: «Ma Pólò ni lebèlepi 'i.» Dhya àzya adré kó tàá dhi: «Ma mána Apólò ni lebèlepi 'i.» Azya ni: «Ma mána Pétéro ni lebèlepi 'i.»* Azya ni: «Ma mána Krísto ni lebèlepi 'i.»

¹³ Mì adré kisùá dhi, à ni kitswá tsì Krísto ni lanzí bwà? A tidí tá Pólò dràle fa kipakipa dri àmi ki tà sè dhi kòdhya? A fè tá bàtisimò àmi dré Pólò ni rú sè? ¹⁴ Má adré mána àwoyà ta Giká dré, má dré bàtisimò fèle dhya àlo àmi kòfalé dhi dré ko dhi sè. Má fè ngbà 'í Kùrisipò ì dré Gáyò be. ¹⁵ Dì dhya àlo kitswá tàá dhi, à fè bàtisimò àmi dré áma rú sè dhi ko. ¹⁶ (Bàti, má fè kpà bàtisimò mónyá Sètèfàna ni dzó lésè dhi ì dré. Dì, má nì má fè tá bàtisimò dhya àzya dré 'í káyà dhi ko.) ¹⁷ Tàko ko, Krísto mù ma kitswále bàtisimò fe móndí ì dré ko. Be ró dhi, mù ma kitswále Rúbí Tani longó móndí ì dré dhi bvó. Dì, má adré mána Rúbí Tani nda ni longó kúlí angábhá móndí ki tògyá lésè dhi ì sè ko, Krísto ni dràma fa kipakipa dri dhi kàtsáro tà rìnyí àko dhi ró ko.

Yésu Krísto, rìnyí ìndì tògyá Giká àdhya 'i

¹⁸ Tàko ko, Krísto ni fa kipakipa nda ni tà adréle longólé dhi sù ngóro tà azaaza tíni mónyá adrébhá lèle dràdrà kisú dhi ì dré. Dì, àma adrébhá lèle lídrì kisú dhi ì dré dhi, tà nda ína rìnyí Giká àdhya 'i. ¹⁹ Tàko ko, Giká ni Kúlí adré tàá dhi:

«Má ni tògyabhá ki tògyá kizá.

Má ni mónyá tà nibhá dhi ki tà nìni 'o atsálé tà tàko ró.»†

²⁰ Dì tògyabhá ì ángwà? Mónyá tà ndabhá nìle dhi ì ángwà? Tògyabhá adrébhá tà kayí àyi kòfalésè lókyá ándrò kòndi sè dhi ì ángwà? Giká tadhá ngádra 'á dhi, tògyá bvò kòndi àdhya tà azaaza 'i dhi! ²¹ Tàko ko, akódhi ni tògyá sè dhi, tayí tá ì mónyá bvò kòndi àdhya ì dré kitswále nìle àyi ki tàndì ki tògyá sè bwà dhi ko. Be ró dhi, nò ína dóro ni, í dré adréle mónyá adrébhá áyi ka'ì dhi ki tidrí, tà sùlepi tà azaaza tíni adréle longólé dhi sè dhi. ²² Tàko ko, Yúdà ànzì ì adré tà líndrìga ró dhi ki zi nòle dhi kòdhya. Giríkì ì adré àyikya tògyá nda nìle dhi kòdhya. ²³ Dì, àma ró dhi, mà adré àmakya Krísto tidíle fa kipakipa dri dhi ni tà longó kòdhya. Tà nda kòdhi tà adrélepi Yúdà ànzì ki 'o ledhélé dhi 'i, ìndì tà azaaza mónyá sùrú twá ro dhi ì dré dhi 'i. ²⁴ Dì, mónyá Yúdà ànzì ró ìndì sùrú twá ro Giká dré azilé dhi ì dré dhi, Krísto nda rìnyí Giká àdhya 'i, ìndì tògyá Giká àdhya 'i.

* **1:12** 1:12 Giká ni Kúlí tisìle Giríkì ti sè dhi léna dhi, à adré «Kéfà» kisú kònwa. Rú nda rú àzya Pétéro àdhya 'i. † **1:19** 1:19 A kònò Esáyà 29:14.

25 Tàko ko, Gìká ni tà sùlepi tà azaaza tíni dhi ína tògya ró móndí ki tògyá lavú. Kòdhi íbe dhi, Gìká ni tà sùlepi tà yàya tíni dhi ína rinyi ró móndí ki rinyi lavú.

26 Ama adrúpi i, mì kisù rè ngalè àmi tá móndí ngíni ya dhi ká, lókyá Gìká dré tá àmi ki azirà'a dhi. Àmi kòfalé dhi, móndí bí dhi i tá tògyabhá 'i ko móndí i m̀lèsè dhi. Àmi ki àruka bí dhi i tá móndí kàdrìkàdrì 'i ko. Àmi ki àruka bí dhi i tá móndí angábhá ópí ki sùrú lésè dhi 'i ko. 27 Di, Gìká kipè ína móndyá móndyá bvò àdhya i dré adrélé nòle azaaza ró dhi i kòdhya, kitswázó kanyò fe tògyabhá i dré dhi bvó. Kipè móndyá móndyá bvò àdhya i dré adrélé nòle yàya dhi i kòdhya, kitswázó kanyò fe móndyá rinyi ró dhi i dré dhi bvó. 28 Kipè móndyá móndyá bvò àdhya i dré adrélé nòle tà tàko ró, adrélé kpà zèle zèzè dhi i kòdhya, kitswázó tà kàdrì bvò àdhya ki kizá, 29 dhya àlo kòkitswáró áyi afà Gìká kandrà ko dhi bvó. 30 Di Gìká 'o àmi ru amú Yésu Krísto be dhi nì. 'O kpà Krísto nda adrélé àma dré tògyá angálépi í vélèsè dhi 'i. Tàko ko, akódhi nda dhya àma ki bhàlepi gyàgya ìndì lólo Gìká kandrà dhi 'i, ìndì dhya àma ki apálépi tàkonzì lésè dhi 'i. 31 Asà dhi, ngóro Gìká ni Kúlí dré adrélé tàle dhi tíni: «Lè dhya adrélépi áyi afà dhi kàdré áyi afà tà Mírì dré 'òle dhi ki tà sè.»‡

2

Krísto tidíle fa kipakipa dri dhi ni tà longoma

1 Ama adrúpi i, lókyá má dré tsàzo Gìká ni tà lùzu ró dhi ni longó àmi dré dhi sè dhi, má longó tá tà nda kúlí kìnìkìni i sè ko, ìndì tògyakúlí i sè ko. 2 Tàko ko, má lè tá tà àzya 'òle nìle àmi kòfalé ko, kàdré ngbà 'í Yésu Krísto, dhya tidíle fa kipakipa dri dhi ni tà 'i ko dhi. 3 Asà dhi, má dré tá adrérà'a àmi kòfalé dhi 'á dhi, ma tá móndí tà íbe yàya, adrélépi tiri ró adrélé lyàle lyàya dhi 'i. 4 Tà má dré longolé àmi dré nda, má longó tá tògyakúlí kitswázó àmi ki togó asé dhi i sè ko. Be ró dhi, má longó mána tà nda rinyi Tírí Lólo dré tadhále dhi sè, 5 àmi ki tà ka'ika'i kàdréro áyi totó tògyá móndí kya dri ko, be ró dhi, kàdréro áyi totó rinyi Gìká àdhya dri.

Tògyá Gìká àdhya

6 Di, tágba dré adrézó kònìni dhi, mà adré àmakya tògyá àlo dhi ni tadhá móndyá li'wábhá àyi ki tà ka'ika'i na dhi i kòfalé. Di, tògyá nda ína tògyá bvò kòndi àdhya 'i ko, ìndì tògyá ópí bvò kòndi àdhya àyi ki tà dré adrézó akíle dhi kya 'i ko. 7 Be ró dhi, mà adré àmakya Gìká ni tògyá dré zùle zùzù kìnó lésè dhi ni tadhá kòdhya. Gìká bhà tá tògyá nda drìdrì bvò ni bhàma kandrà, mà kòkisúró m̀lanzìlanzì ásà. 8 Ópí bvò kòndi àdhya i nì àyikya tògyá nda ko. Kònò i kònì tá be dhi, i kitswá tá àma ki Mírì m̀lanzìlanzì ro dhi ni tidí dràle fa kipakipa dri dhi ko. 9 Di, ngóro tisìle Gìká ni Kúlí na dhi tíni:

«Tà móndí ki m̀i dré nòle rè ko, àyi ki bíbhále dré yìle rè ko, i dré kpà kisùle rè ko dhi,

Gìká bhà drìdrì zùle móndyá adrèbhá áyi le dhi i dré.»*

10 Di, Gìká tadhá ína tà lùzu ró nda àma dré Tírí Lólo ni rinyi sè dre. Tàko ko, Tírí nda adré tà títi dhi ki tabhì, adrézó ndìndì tà Gìká dré zùle zùzù dhi ki ni. 11 Angyá ko, móndí i kòfalé dhi, àdhi nì tà dhya àlo dré adrélé kisùle í léna dhi nì, kàdré ngbà 'í dhya nda ni togó 'i ko dhi? Kókpà kòdhi tíni, dhya àlo nì tà Gìká dré adrélé kisùle dhi i ko. Ngbà 'í Gìká ni Tírí nì nì.

‡ 1:31 1:31 A kònò Yèrèmíyà 9:23. * 2:9 2:9 A kònò Esáyà 52:15; 64:3.

12 Ama ró dhi, mà kisú tirí bvò kòndi àdhya kòdhya ko. Be ró dhi, mà kisú àmakya Tirí angálépi Giká vélésè dhi kòdhya, mà kòkitswá ró tani Giká dré afèle àma dré àyi togó tani sè dhi ki ni be dhi bvò. 13 Mà adrè tani nda kòdhi ki ta kòdhya. Di, mà adrè taa kúli mómí ki tògyá dré adrélé tadhálé dhi i sè ko. Be ró dhi, mà adrè àmakya taa kúli Tirí dré adrélé tadhálé dhi i sè. Mà adrè di tani Tirí àdhya ki ta kúli Tirí àdhya i sè. 14 Dhya Giká ni Tirí àko dhi kitswá ina tani adrèbhá angalé Tirí nda vélésè dhi ki ka'i bwà ko. Tàko ko, akódhi mílésè dhi, tani nda i tani azaaza 'i. Kitswá kpà tani nda ki àndu ni bwà ko. Angyá ko, à kitswá ngbà 'í tani nda ki àndu ni lanzilé Tirí sè bwà. 15 Dhya Giká ni Tirí íbe dhi adrè tani títi dhi ki bvò ni lanzilé. Di, dhya àzya kitswá ina akódhi nda ni tàbvò ni tàle bwà ko. 16 Tàko ko, «Àdhi ni tani Mírì dré adrélé kisùle dhi ni? Adhi ni kitswá akódhi ni dri ta ni?»† Di, àma ró dhi, àma àmakya Krísto ni tani kisùkisù íbe àma léna.

3

Màràbà Giká àdhya i

1 Ama adrèpi i, mà dré tani adrèrà'a àmi íbe dhi 'á dhi, mà kitswá tani tani àmi dré ngóro mómí li'wábhá àyi ki tani ka'ika'i na dhi i dré dhi tani ko. Mà tani tani di tani àmi dré ngóro mómí bvò àdhya i dré dhi tani, ìndi mómí adrèbhá ànzimvá ro Krísto ni ka'ima na dhi i dré dhi tani. 2 Mà fè tani àmi dré bàsú kòdhya, mànyàngá tòmbatòmbe dhi 'i ko. Tàko ko, mà kitswá tani àmikya ngá nda ni mvo bwà ko. Tani bàti ró dhi, mà kitswá dhu rè mvoá bwà ko. 3 Àmi dhu rè mómí bvò àdhya i tani. Tàko ko, mà adrè àmikya lovó kónzi bha, adrèzó kpà lawàle àmi kòfalésè. Di àmi tsì mómí bvò àdhya 'i ko? Mà adrè tsì tani 'o mómí kya tani ko? 4 Angyá ko, àmi ki àlo kadrè tani dhi «Ma Pólò ni lebèlepi 'i,» ìndi àzya ni kó «Ma Apólò ni lebèlepi 'i» dhi, kòdhi mà adrè tsì tani 'o mómí kya tani ko?

5 Apólò ina àdhi 'i? Pólò di kó ina àdhi 'i? Ama ngbà 'í Giká ni màràbà mà dré Yésu ni ka'izo àyi ki kúli sè dhi 'i. Ama àlo àlo títi dhi i, mà 'o àzi Mírì dré bhàle àma drígá dhi kòdhya. 6 Mà ri tani kórì gò, Apólò dré yi dàzo driá. Di, Giká 'o ina kórì nda mbàle dhi ni. 7 Àsà dhi, dhya adrèlépi kórì ri dhi, ìndi dhya adrèlépi yi da dhi, mómí kadrè 'i ko. Dhya kadrè ngbà 'í Giká adrèlépi kórì 'o mbàle dhi 'i. 8 Dhya adrèlépi kórì ri dhi i dhya adrèlépi yi da dhi be dhi ki àzi àlo. Di àyi àlo àlo títi dhi ki làgí kisú àyi ki tándi ki àzi i dré 'òle dhi tí. 9 Tàko ko, àma Giká ni àziàmu 'i. Àmi àmikya Giká ni amvú 'i. Àmi kókpà Giká ni dzó adrélé síle dhi 'i.

10 Giká ni togó tani bhàle mà rú dhi sè dhi, mà bhà dzó ni pá ngóro dzó sílepi tògyá sè dhi tani gò, mómí àruka i dré adrèzó ngá tobhà driá. Di, adrè léá dhi, àyi àlo àlo títi dhi i kònò dóro ngalè i adrè tobhàá ngíni ya dhi. 11 Tàko ko, dhya àlo kitswá dzópá àzya bha dzópá bhàle dre dhi rúsè bwà ko. Dzópá bhàle nda, Yésu Krísto 'i. 12 Dzópá nda dri dhi, mómí àruka ki ngá tobhà órò sè yà, àrezá sè yà, kírà làgí kyàkyà dhi i sè yà, fa sè yà, kózó sè yà, kó ngalè kayísá sè yà dhi. 13 Di à ni àyi àlo àlo títi nda ki àzi i ngíni ya dhi ni no ngádra 'á kítú tàbvò tazo dhi tú. Tàko ko, Giká ni àyi àlo àlo títi dhi ki àzi ki tabhì àtsí sè, tadházóá dhi, àzi nda i ngalè ngíni ya dhi. 14 Dhya àlo ni àzi kadrè àyi totó tātā dhi, akódhi nda ni làgí kisú àzi nda sè. 15 Di, dhya àzya ni àzi kòve àtsí sè vevè dhi, akódhi nda kitswá ina làgí

† 2:16 2:16 A kònò Esáyà 40:13.

kisú ko. Akódhi ni tãndi ni adrí, di kãdrí gba yà dhi, a ni su ngóro mómndí akpólépi àtsí misè dhi tìni.

¹⁶ Mì nǐ ko tàle dhi, àmi Gìká nǐ tépelò 'i, ìndì Gìká nǐ Tírí adré adréle àmi léna dhi? ¹⁷ Dhya àlo kòpfu Gìká nǐ tépelò dhi, Gìká nǐ kókpà akódhi nda nǐ pfu dràle. Tàko ko, Gìká nǐ tépelò ìna lólo, ìndì àmi akódhi nǐ tépelò nda 'i.

¹⁸ Mì kãdré àmi kǐ tãndi kǐ lití ko. Dhya àlo àmi kòfalé dhi kãdré kisùá dhi, ì tògyá líyí 'i tògyá bvò kòndi àdhyà sè dhi, lè akódhi nda kàtsá mómndí azaaza ró, kàtsá ró tògyá líyí ro bàti. ¹⁹ Tàko ko, tògyá bvò kòndi àdhyà tà azaaza 'i Gìká mìlèsè. Ngóro Gìká nǐ Kúlí dré adréle tàle dhi tìni: «Akódhi adré tògyabhá kǐ 'o la'ìle àyì kǐ tãndi kǐ túrúpfú tà sílé.»* ²⁰ Adré kpà tàá dhi: «Mírì nǐ tàle dhi, tà tògyabhá ì dré adréle kisùle dhi ì tà tàko 'i dhi be.»† ²¹ Adré di lèá dhi, mì kògò adréle àmi kǐ afà mómndí kǐ tà sè ko! Tàko ko, tà títi dhi ì àmikya 'i. ²² Kãdré Pólò 'i yà, Apólò 'i yà, Péteró 'i yà, bvò kòndhi 'i yà, lídrì 'i yà, dràdrà 'i yà, lókyá ándrò kòndhi 'i yà, kó ngalè lókyá adrélepi alìle dhi 'i yà dhi, tà títi dhi ì àmikya 'i. ²³ Di àmi àmikya Krísto àdhyà 'i, ìndì Krísto Gìká àdhyà 'i.

4

Krísto nǐ àpóstolò ì

¹ Àsà dhi, mì kãdré àma kǐ no ngóro Krísto nǐ àzì 'obhá ì ró, ìndì dhyà Gìká nǐ tà lùzu ró dhi kǐ bhàzo àyì drígá dhi ì ró. ² Di adré lèá dhi, dhyà àzì bhàzo drígá dhi kãdré mómndí àyì mírì dré kitswálé ka'ìle togó wáyì sè dhi 'i. ³ Di, mì kãdré àmikya àma tàbvó ta yà, kó ngalè tàbvó tàlepi bvò kòndi àdhyà kãdré tàá nǐ yà dhi, tà nda tà tàko 'i má mìlèsè. Àma tãndi má adré ndìndì àma tàbvó ta ma ko. ⁴ Àma togó adré àma arókì tà àlo sè ko. Di, kòdhi adré tadhá dhi, ma gyägya Gìká kandrà dhi ko. Dhyà adrélepi àma tàbvó ta dhi ngbà 'i Mírì 'i kalóma. ⁵ Àsà dhi, lè mì kãdré dhyà àlo nǐ tàbvó ta drìdrì lókyá Gìká dré bhàle dhi kandrà ko. Mì kãdré Mírì Yésu nǐ agòma letè. Akódhi nda nǐ tà zùle tìnìmvá na dhi kǐ 'o apfòle ngádra 'á gò, tà mómndí ì dré lèle 'òle àyì kǐ togó na dhi kǐ tadházó. Di mómndí àlo àlo títi dhi kǐ rúku kitswálépi àyì sè dhi nǐ kisú Gìká véna.

⁶ Àma adrúpi ì, má tadhá tà nda kòdhi ì àmi dré àma kǐ tãndi ì rú Apólò be, mì kònrò lile vwàvwà ro tà tisìle dhi ì rúsè ko, mì kãdrékpà drìkàdrì ro adrézó mómndí kǐ no twátwa dhi ko. ⁷ Mì tá mína àdhi 'i, adréle àmi tãndi nǐ no twá mómndí àruka ì rúsè nǐ? Tà dóro títi mí dré adrézó ába dhi ì kòfalé dhi, tà àlo mí dré kisùlé ko dhi be? Di mí kòkisú tà nda ì 'i dhi, mí adré di àmi afà ngóro mí kisú tá tà nda ì ko na tìni àdho tà sè?

⁸ Mì adré àmikya kisùá dhi, mì kisú tà títi mì dré tá adrézó lovó nǐ ìbe dhi ì dre? Mì adré kisùá dhi, mì atsá ngábhá ì ró dre? Mì atsá ópí ì ró, adréle òpì nya àma àko dhi dre? Má mìlèsè dhi, dóro nǐ tá mì dré atsálé ópí ì ró bàti dhi, mà kòkitswá ró tá òpì nya túmání àmi ìbe ká. ⁹ Tàko ko, má mìlèsè dhi, sù ngóro Gìká bhà tá àma adrébhá àpóstolò ro dhi ì kùdù ro, ngóro mómndí rùle àdzú na, tà bhàzo àyì dri kitswálé dràdrà sè gò, adrézó àyì kǐ dri lizo àyì kǐ tufú todràle mómndyá títi ì mi dhi ì tìni. Àma ngóro mómndí wáyá bhàle mómndyá títi bvò àdhyà ì kandrà ángéló ìbe, ì dré adréle nòle dhi ì tìni. ¹⁰ À adré àma kǐ no mómndí azaaza ì ró Krísto nǐ tà sè gò, adrézó àmi kǐ no tògyabhá ì ró Krísto na. Àma mómndí tà ìbe yàyà dhi 'i, di, àmi àmikya mómndí rìnyi ró dhi 'i. À adré àma kǐ ayízè gò, adrézó àmi

* 3:19 3:19 A kònò Yóbò 5:13. † 3:20 3:20 A kònò Longó ì 94:11.

ki lindrì bha. ¹¹ Atsálé ándrò kònìdhi dhi, àma tàbirí íbe, yí lovó íbe, ìndì kítá àko. A adré àma ki mǐ pfo gò, mà dré adrézó tatsíle àrà ndabe. ¹² Mà adré àzì 'o landèzo àma ki tàndi ki dríga sè. A kàdré àma ki lodhá dhi, mà adré àmakya tà tani zi Gíká tí mǒndí i dri. A kàdré àma ki mǐ pfo dhi, mà adré àmakya tà nda ni mvo. ¹³ A kàdré àma ki rú ta kònzi dhi, mà adré àmakya kúlí yàyà logó kòdhya. Atsálé nyànomvá kònìdhi dhi, à adré àma ki no kòròsò tíni, ngá àṅwá adréle bhèle mbì na dhi tíni.

¹⁴ Má adré tà nda kòdhi ki tisì kitswázó kanyò fe àmi dré ko. Be ró dhi, má adré mána tisíá kitswázó àmi ki kodzó, ngóro áma ànzi má dré lèle tò dhi i tíni. ¹⁵ Tágba mì kàdré àmi ki drì kobhá íbe ngùlù-mudrí Krísto na yà dhi, àmi ngbà 'í atá íbe àlo. Tàko ko, má dré Rúbí Tani longólé àmi dré gò mì dré ka'izoá dhi sè dhi, má atsá mána àmi ki atá ro Yésu Krísto na. ¹⁶ Má adré di àmi ki kodzó, mì kàdréro áma lebè, adrézó tà 'o mána tíni. ¹⁷ Tà kòdhi sè dhi, má adré áma mvá Tímòtéyò, má dré lèle tò dhi ni mu àmi véna. Akódhi nda mǒndí kitswálé ka'ile togó wáyì sè Mírì ni tà sè dhi 'i. Kòtsa dre dhi, a ni láti má dré adréle lebèle Yésu Krísto na dhi ni tà 'o agalé àmi léna, ngóro má dré adréle tadhálé àrà títi i 'àsè ìndì Èkèlézyà títi i 'àsè dhi tíni.

¹⁸ Mǒndí àruka àmi kòfalé dhi i atsá àyíkya drìkàdrì ro, adrézó kisúá dhi, má kitswá lèle àmi véna ko. ¹⁹ Di, Mírì kòlè dhi, má ni tsa àmi véna mbèlè. Di má kònì tsa dhi, má ni ngbà 'í drìkàdrìbhá nda ki kúlí yi kòdhya ko, má ni kókpa nòá ngalè àyi Gíká ni rìnyí íbe bàti yà dhi. ²⁰ Tàko ko, à adré Gíká ni Opì ni tà tadhá ngbà 'í kúlí sè ko. Be ró dhi, à adré tà ni ni tadhá rìnyí sè. ²¹ Mì adré leá dhi, má kòtsa àmi véna ngíni? Má kòtsa fimbò be má dríga, kó ngalè togó yàyà gàlepi lèle sè dhi be?

5

Ndòtò tà mǒndyá ka'ìbhá i kòfalé dhi

¹ Àrà títi i 'àsè dhi, à adré yíá tàle dhi, ndòtò tà àmi kòfalé be. A adré ndìndì ndòtò tà kára be kònìni nda ni yi pàgànò i kòfalé ko. Tàko ko, à adré tàá dhi, agó àlo àmi kòfalé dhi adré ayílé àyi atá ni tòkó be. ² Di mì adré àmikya avólé drìkàdrì sè! Adré tá be leá dhi, mì kòtongó tá tà nda sè gò, dhya tà nda ni 'òlepi dhi ni tingázó àmi kòfalésè. ³ Ma ró dhi, tágba má dré adrézó àmi kòfalé yó dhi, áma togó ína ngbú àmi véna. Di má tà tá mána dhya tà nda ni 'òlepi dhi ni tàbvó dre, ngóro ma tá àmi kòfalé be na tíni. ⁴ Di mì kònì dra ru kimó àma ki Mírì Yésu ni rú sè dhi, áma togó ni adré túmání àmi íbe, ìndì àma ki Mírì Yésu ni rìnyí ni adré àmi íbe. ⁵ Di mì kòfè dhya nda Sàtánà dríga, lovó kònzi akódhi ni rúbhá àdhya kòdràro gò, akódhi ni lídrì kàdríró kítú Mírì dré dra agòzo dhi tú.

⁶ Tà mì dré kitswázó àmi ki afà àsà dhi yókódhó. Mì nì ko tàle dhi, tàkú mvá tsà dhi adré mápà fónδρο títi dhi ni 'o avólé nì dhi? ⁷ Di mì kòtingá tàkú àku kòdhi, àmi ki temvézó, mì kàtsáro mápà tídhí ro tàkú àko. Tà bàti ró dhi, mì atsá àmikya mápà tídhí ro dre, à dré Krísto àma ki kábilígyà mvá Pásiká àdhya ni pfùle dràle mòbòmà ro dhi sè. ⁸ Àsà dhi, mà kàdré àma ki gwányá Pásiká àdhya ni 'o. Di, mà kàdré 'òá mápà ladhílé tàkú àku tàkonzi àdhya ìndì togó kònzi àdhya sè dhi sè ko. Be ró dhi, mà kàdré àmakya 'òá mápà tàkú àko togó wáyì àdhya ìndì tà bàti àdhya sè.

⁹ Àma wárágà tisíle drìdrì dhi léna dhi, má tisì tá àmi dré dhi, mì kàdré ru su mǒndyá adrébhá ndòtò tà 'o dhi íbe ko. ¹⁰ Kòdhi má adré tá mǒndyá bvò kòndi àdhya adrébhá ndòtò tà 'o yà, adrébhá ngá lovó bha yà, adrébhá

ngá kisú túrúpfú sè yà, kó ngalè adrébhá gíká tàko ki lindrì bha yà dhi ki tà ta kòdhya ko. Kònò kàdré tá kònini ko dhi, a ni tá leá dhi, mì kònga bvò kònìdhi 'ásè. ¹¹ Di, má adrè tá mána leá tàle dhi: Mì kàdré ru su mónyá adrébhá àyi ki zi Yésu ni ka'ìbhá i ró gò, ì dré adrézó ndòtò tà 'o yà, adrézó ngá lovó bha yà, adrézó gíká tàko ki lindrì bha yà, adrézó móndí ki rú ta kònzi yà, adrézó wá tsi yà, kó ngalè adrézó ngá kisú túrúpfú sè yà dhi ìbe ko. Mì kàdré ndìndì ngá nya mónyá làsú be kònini nda ìbe ko.

¹²⁻¹³ Tàko ko, mónyá Yésu ni ka'ìbhá ko dhi ki tàbvó tàma nò ma ko. Gíká ni àyi nda ki tàbvó ta nì. Di, adrè zakó tsì leá dhi, mì kàdré mónyá Èkèlézyà le dhi ki tàbvó ta àmi? Àsà dhi, ngóro Gíká ni Kúlí dré adrélé tàle dhi tìni: «Mì kòdro tàkonzì líyì àmi kòfalèsè.»*

6

Tà adrézó tàbvó ta àsà mónyá ka'ìbhá i kòfalé dhi i

¹ Mì kàdré tà ìbe àmi kòfalé àmi ki adrúpi be dhi, mì adrè àmikya lile tà nda ni bvó 'o pàgánò ì dré tàle dhi ngínìngíni ró? Mì adrè àmikya lile tà nda ni bvó 'o mónyá Gíká àdhya ì dré tàle dhi ko àdho tà sè? ² Mì nì ko tàle dhi, mónyá Gíká àdhya ki mónyá bvò kòndi àdhya ki tàbvó ta àyi dhi? Di mì kònì dra mónyá bvò kòndi àdhya ki tàbvó ta àmi dhi, mì kitswá tsì tà mvá tsà àmi kòfalé dhi ki bvó ta bwà ko? ³ Mì nì ko tàle dhi, mà ni dra ángéló ki tàbvó ta dhi? Di mà kitswá tà lídrì kòndi àdhya ki bvó ta bwà ko àdho tà sè? ⁴ Mì kàdré tà làsú be kònini dhi ìbe àmi kòfalé dhi, mì adrè ò lile tà nda ki bvó 'o tàle móndí Èkèlézyà dré adrélé nòle móndí tàko ró dhi i véna ngíni? ⁵ Má adrè tà kòdhi ki ta kanyò fèzo àmi dré. Àmi kòfalé dhi, dhya àlo adrélépi tògyá ìbe kitswázó tà àyi adrúpi i kòfalé dhi ni bvó ta bwà dhi tsì yókódhó? ⁶ Di, móndí ka'ìlepi àlo dhi adrè ìna àyi adrúpi ni dri lizo ába tà àyi kòfalé dhi ni bvó 'o tàle, ìndì adrè 'òá kònini mónyá ka'ìbhá ko dhi i kandrà!

⁷ Tà bàti ró dhi, mì dré adrélé tà adrézó tàbvó ta àsà dhi ìbe àmi kòfalé dhi sè dhi, kòdhi adrè tadhá dhi, mì adhé dre. Mì kitswá tá tà kònzi 'òle àmi rú dhi ki mvo bwà ko àdho tà sè? Mì kitswá tá àmi ki ngá tayí topalé dhi bwà ko àdho tà sè? ⁸ Di, mì adrè àmikya móndí ki 'o kònzi, adrézó àyi ki ngá topá dhi àmi. Mì adrè kpà 'òá kònini àmi ki adrúpi i rú!

⁹ Mì nì ko tàle dhi, mónyá adrébhá tà kònzi 'o dhi ì kitswá file Gíká ni Opì na ko dhi? Mì kòtayí àmi adrélé litilé ko: Mónyá adrébhá ndòtò tà 'o dhi i, mónyá adrébhá gíká tàko ki lindrì bha dhi i, mónyá adrébhá múná tà 'o dhi i, àgo adrébhá ayílé àgo ìbe dhi i, ¹⁰ mónyá adrébhá ngá kugù dhi i, mónyá adrébhá ngá lovó bha dhi i, mónyá adrébhá wá tsi dhi i, mónyá adrébhá móndí ki rú ta kònzi dhi i, ìndì mónyá adrébhá ngá kisú túrúpfú sè dhi ìbe dhi ì kitswá file Gíká ni Opì na ko. ¹¹ Wáláká dhi, móndí àruka àmi kòfalé dhi i tá àyi nda kòdhi i tìni. Di, Gíká dzì àmi àmi ki tàkonzì lésè, àmi ki bhàzo twá adrélé ìna ró, àmi ki bhàzo gyágya í kandrà Mírì Yésu Krísto ni rú sè, ìndì àma ki Gíká ni Tírì ni rìnyí sè.

Lindrì fema Gíká dré àma ki rúbhá sè dhi

¹² Mì adrè tàá dhi: «Mà kitswá àmakya tà títi dhi ki 'o bwà.» Bàti, kònini. Di, tà títi nda ì kitswá àyikya àmi ki ledé ko. Má adrè tàá dhi: «Má kitswá tà títi dhi ki 'o bwà.» Di, má kitswá mána àma tayí tà dré atólé í pálé dhi ko.

¹³ Mì adrè kpà tàá dhi: «Gíká bhà mányàngá 'a dré. Bhà kpà 'a mányàngá

* 5:12-13 5:12-13 A kònò Dùtèrònómè 17:7.

dré.» Kòdhi bàti. Di, Gìká ni ngá nda ki tà 'o akílé rìti. Kàdré rúbhá ni tà sè dhi, Mírì Gìká bhà rúbhá à kàdréro ndòtò tà 'o ásà dhi bvó ko. Be ró dhi, bhà ína rúbhá nda à kàdréro áyi tà 'o ásà be dhi bvó. Mírì adré kpà rúbhá nda ni líkí nì. ¹⁴ Gìká tìngá tá Mírì Yésu ni rúbhá dràdrà lésè áyi rìnyí sè. A ni kókpà àma ki rúbhá ki tìngá dràdrà lésè kònìni.

¹⁵ Mì nì ko tàle dhi, àmi ki rúbhá i Krísto ni rúbhá ni kìgá 'i dhi? Di má ni tsì áma rúbhá adrélépi Krísto àdhyà ró dhi ni amú tòkó zàràbhù ni rúbhá be bwà? Tàdzí ko! ¹⁶ Mì nì ko tàle dhi, dhyà adrélépi ru amú tòkó zàràbhù be dhi, ì atsá rúbhá àlo ró akódhi be dre dhi? Tàko ko, Gìká ni Kulí adré tàá dhi: «Áyi rìti dhi ki atsá rúbhá àlo ró.»* ¹⁷ Di, dhyà adrélépi ru amú Mírì be dhi, ì atsá ngá àlo ró akódhi be Tirí na dre.

¹⁸ Lè mì kàdré lapalé ndòtò tà sílèsè! Tàkonzì àruka títi móndí dré adréle 'òle dhi i, adré 'òá áyi rúbhá rú ko. Di, dhyà ángùdhi adrélépi ndòtò tà 'o dhi, adré tàkonzì nda ni 'o áyi tàndi ni rúbhá rú. ¹⁹ Mì nì ko tàle dhi, àmi ki rúbhá Tirí Lólo ni tépelò 'i dhi? Tàko ko, Gìká fè àmi dré Tirí Lólo nda adréle àmi léna. Àmi ki rúbhá àmi ki tàndi kya 'i ko. ²⁰ Tàko ko, Gìká gí àmi làgí kàdrì sè dre. Di ásà dhi, mì kàdré lindrì fe Gìká dré àmi ki rúbhá sè.

7

Lámó ni tà

¹ Kàdré ína tà mì dré lízilé má tí àmi ki wárágà le dhi ki tà sè dhi, dóro ni agó dré tòkó mòle ko dhi. ² Di, kitswázó ndòtò tà 'o ko dhi, lè àgo àlo àlo títi dhi ì kàdré áyi ki tàndi ki tòkó íbe, ìndì tòkó àlo àlo títi dhi ì kàdré áyi ki tàndi ki àgo íbe. ³ Lè agó kàdré áyi rúbhá logá áyi tòkó dré ko. Kókpà kòdhi tìni, lè tòkó kàdré áyi rúbhá logá áyi agó dré ko. ⁴ Tòkó ni rúbhá ngbà 'í akódhi ni tàndi àdhyà 'i ko. Be ró dhi, akódhi ni rúbhá nda kókpà agó ni àdhyà 'i. Kókpà kòdhi tìni, agó ni rúbhá ngbà 'í akódhi ni tàndi àdhyà 'i ko. Be ró dhi, akódhi ni rúbhá nda kókpà tòkó ni àdhyà 'i. ⁵ Mì kàdré di ru ga àmi kòfalésè rúbhá ni tà sè ko, kàdré ngbà 'í lókyá mì dré ru yìzo àmi ki fèzo adréle tà ta Gìká be dhi 'á ko dhi. Di lókyá nda kòlavú dre dhi, mì kògò adréle ru amú, Sàtánà kòkitswá ró àmi ki tabhì litílé àmi ki lovó rúbhá àdhyà sè ko dhi bvó. ⁶ Má adré tà kòdhi ni ta ngóro tòlì bhàle àmi dri dhi tìni ko. Be ró dhi, má fè mána láti àmi dré adrézó tà 'o. ⁷ Má mìlèsè dhi, dóro ni tá móndyá títi dhi ì dré lámó mòle ko má tìni dhi. Di, Gìká lanzí tà tani twátwa dhi i móndí àlo àlo títi dhi i dré. Dhyà àlo tà tani àlo dhi íbe. Dhyà àzya tà tani àzya dhi íbe.

⁸ Kàdré móndyá mobhá ko dhi i tàyítòkó íbe dhi ki tà sè dhi, má adré tàá dhi, dóro ni ì dré ngbú adréle kònìni má tìni dhi. ⁹ Di, ì kòkitswá rúbhá lovó mvo bwà ko dhi, lè ì kòmo àyikya lámó. Tàko ko, lámó mòle dhi dóro lavúlé, rúbhá lovó tayílé adréle àtsi ró dhi rúsè.

¹⁰ Kàdré móndyá mobhá dhi ki tà sè dhi, má adré tàá kònìni (má adré di tàá ma ko, Mírì adré tàá nì): Lè tòkó kònga áyi agó kandrásè ko. ¹¹ Di, kò'o kònìni dhi, kògò agó àzya mo ko, be swá dhi, kògò ru amú áyi agó be. Adré kpà leá dhi, agó kòtìngá áyi tòkó ko.

¹² Àmi àruka títi dhi i dré dhi, má adré tàá kònìni (má adré tàá ma, Mírì adré tàá nì ko): Agó àlo Yésu ni ka'ilepi dhi kàdré tòkó ka'ilepi ko dhi íbe gò, tòkó nda dré adrézó leá adréle agó nda be dhi, lè agó nda kòtìngá tòkó nda ko. ¹³ Kókpà kòdhi tìni, tòkó àlo Yésu ni ka'ilepi dhi kàdré agó ka'ilepi

* 6:16 6:16 A kònò Kidhoma 2:24.

ko dhi íbe gò, agó nda dré adrézó lèá adrélé tòkó nda be dhi, lè tòkó nda kòtayí agó nda ko. ¹⁴ Tàko ko, Giká bhà agó ka'ilepi ko nda twá adrélé ina ró, akódhi ni tòkó Yésu ni ka'ilepi nda ni tà sè. Kókpà kòdhi tíni, Giká bhà tòkó ka'ilepi ko nda twá adrélé ina ró, akódhi ni agó Yésu ni ka'ilepi nda ni tà sè. Kònò kàdré tá kònìni ko dhi, àyi kì ànzi kì tá adré móndí bhàle twá Giká dré dhi i ró ko. Dì, tà bàti ró dhi, ànzi nda i àyikya móndí lólo Giká àdhya 'i.

¹⁵ Dì, dhya ka'ilepi ko dhi kàdré ina lèá ru lanzíle àyi àzya Yésu ni ka'ilepi dhi be dhi, à kòtayí akódhi lile. Akódhi nda kòlì làsú be kònìni dhi, à atrì àzya ni Yésu ni ka'ilepi dhi tòlì làmó àdhya lésè, kàdré agó 'i yà, kó ngalè tòkó 'i yà dhi. Angyá ko, Giká azí àmi adrélé tà kàdrìkàdrì íbe. ¹⁶ Kòdhi íbe dhi, mì, tòkó Yésu ni ka'ilepi ni, mí nì ngalè mí ni àmi agó ni tidrí yà dhi ko. Kókpà kòdhi tíni, mì, agó Yésu ni ka'ilepi ni, mí nì ngalè mí ni àmi tòkó ni tidrí yà dhi ko.

Adrema ngóro mì dré tá adrélé Giká dré àmi kì azirà'a dhi tíni dhi

¹⁷ Kàdré ngbà 'i tà kòdhi 'i ko dhi, lè àmi àlo àlo títi dhi i mì kàdré adrélé ngóro Mírì dré fèle àmi dré dhi tíni, ìndì ngóro mì dré tá adrélé Giká dré àmi kì azirà'a dhi tíni. Má adré tòlì kòdhi ni fe Èkèlézyà títi i dré kòdhya.

¹⁸ Dì dhya àlo kàdré móndí lwàle dhi 'i Giká dré tá akódhi ni azirà'a dhi, akódhi nda kàdré ngbú adrélé kònìni. Dhya àlo kàdré móndí lwàle ko dhi 'i Giká dré tá akódhi ni azirà'a dhi, akódhi nda kò'o i lwàle ko. ¹⁹ Dhyá kì lwàma ìndì dhyá kì lwàma ko dhi, tà tàko 'i. Tà kàdrì dhi ngbà 'i Giká ni tòlì kì ka'ima 'òle dhi 'i. ²⁰ Lè àmi àlo àlo títi dhi i mì kàdré adrélé ngóro mì dré tá adrélé Giká dré àmi kì azirà'a dhi tíni. ²¹ Dì mí kàdré màràbà 'i Giká dré tá àmi azirà'a dhi, mí kòtayí àmi togó adrélé lanzíle tà nda sè ko. Dì, mí kòkìswá atsálé móndí trìle dhi ró bwà dhi, mí kò'o mína kònìni. ²² Tàko ko, dhya adrélépi tá màràbà ro Mírì dré akódhi ni azirà'a dhi, atsá ina móndí trìle Mírì àdhya ró. Kókpà kòdhi tíni, dhya adrélépi tá màràbà ro ko Mírì dré akódhi ni azirà'a dhi, atsá ina màràbà Krísto àdhya ró. ²³ Giká gì àmi làgì kàdrì sè. Mì kòtayí dì àmi atsálé màràbà móndí kya ró dhi ko. ²⁴ Dì áma adrúpi i, lè àmi àlo àlo títi dhi i mì kàdré adrélé Giká kandrà ngóro mì dré tá adrélé dré àmi kì azirà'a dhi tíni.

Móndyá mobhá ko dhi kì tà, tàytòkó kya íbe dhi i

²⁵ Kàdré móndyá mobhá ko dhi kì tà sè dhi, má kisú tòlì Mírì vélésè ko. Dì, má adré mána tà kisùle kònìdhi ni fe ngóro móndí kitswálepì adrélé ka'ile, Mírì dré àyi togó dóro tadhálé drá dhi sè dhi tíni. ²⁶ Kizà mà dré adrélé nyàle lókyá ándrò kòndì sè dhi sè dhi, má adré kisúá dhi, dóro ni mì dré adrélé dhu rè ngóro mì dré adrélé dhi tíni dhi. ²⁷ Mì kàdré tòkó íbe dhi, mí kòndà láti tòkó nda ni tingázó dhi ko. Mì kàdré tòkó àko dhi, mí kòndà tòkó mòle dhi ko. ²⁸ Dì, mí kòmo tòkó dhi, mí 'o mína tàkonzì 'i ko. Kókpà kòdhi tíni, kyánzi mòlepi rè ko dhi kòmo dhi, akódhi 'o tàkonzì 'i ko. Dì, móndyá adrèbhá ru mo dhi i, tà ni adré àyi kì drì nya rä. Má adré mána àmi kì le apalé tà nda i sílèsè.

²⁹ Áma adrúpi i, má adré lèá tàle dhi, tayí ngbà 'i lókyá tsà. Kidhólé nyànomvá dhi, lè àgo adrèbhá tòkó íbe dhi i kàdré Giká ni tà 'o ngóro àyi tá tòkó àko na tíni. ³⁰ Móndyá adrèbhá ngòle dhi i kàdré tà 'o ngóro i adré tá ngòle ko na tíni. Móndyá adrèbhá lenzélé dhi i kàdré tà 'o ngóro i adré tá lenzélé ko na tíni. Móndyá adrèbhá ngá gì dhi i kàdré tà 'o ngóro ngá nda i tá àyikya 'i ko na tíni. ³¹ Móndyá adrèbhá tà 'o ngá bvò kòndì àdhya

i sè dhi ì kàdré tà 'o ngóro àyi tá ngá nda ki lovó íbe ko na tíni. Tàko ko, bvò mà dré nìle kònìdhi adrè akílé akíakí.

³² Má adrè leá dhi, mì kàdré tà adrézó togó bha lanzìle dhi íbe ko. Agó mòlepi ko dhi adrè áyi togó bha Mírì ni tà dri, adrézó kisùá ngalè í ni kitswá Mírì ni togó 'o kinílé ngíni ya dhi. ³³ Dì, agó mòlepi dhi adrè ína áyi togó bha tà bvò kòndi àdhya i dri, adrézó kisùá ngalè í ni kitswá áyi tòkó ni togó 'o kinílé ngíni ya dhi. ³⁴ Dì tà dré adrélé lèle 'òle dhi ì lanzí ru 'a be rì. Kókpà kòdhi tíni, tòkó mòlepi ko dhi ìndì kyánzi mòlepi rè ko dhi, ì adrè àyi kì togó bha Mírì ni tà dri, ì kàdréró lólo rúbhá ni tà sè ìndì togó ni tà sè akódhi kandrà be dhi bvó. Dì, tòkó mòlepi dhi adrè ína áyi togó bha tà bvò kòndi àdhya i dri, adrézó kisùá ngalè í ni kitswá áyi agó ni togó 'o kinílé ngíni ya dhi. ³⁵ Má adrè tà kòdhi kì ta kitswázó tà lanzì bha àmi dri ko, be ró dhi, kitswázó àmi kì ledé, mì kàdréró tà kitswábhá Mírì mílèsè dhi kì 'o, adrézó tròle akódhi ni tà rú togó wáyi sè.

³⁶ A kòzì tòkó agó àlo dhi dré gò, agó nda dré adrézó kisùá dhi, í adrè tà 'o tòkó nda rú dóro ko áyi lovó rúbhá àdhya sè gò, dré adrézó tòkó nda ni le mòle dhi, lè ì kòmo ru ngóro dré adrélé lèle dhi tíni. Akódhi kò'o kònìni dhi, 'o tàkonzì 'i ko. ³⁷ Dì, agó nda kònì dóro tàle dhi, í lè tòkó nda ni mòle ko, ngóro tà bhàle í dri dhi tíni ko, be ró dhi, ngóro tà í dré lèle 'òle dhi tíni gò, dré kitswázó áyi lovó rúbhá àdhya ni mvo bwà dhi, akódhi 'o dóro làmó mòzo ko. ³⁸ Dì ásà dhi, agó tòkó zìle drá dhi ni mòlepi dhi, 'o dóro. Dì, agó tòkó zìle drá dhi ni mòlepi ko dhi 'o ína dóro lavúlé.

³⁹ Tòkó àlo dhi ni agó kàdré dhu rè lídrì íbe dhi, lè ì kàdré ngbú adrélé agó nda be. Dì, akódhi ni agó kòdrà dhi, akódhi ni kitswá ína agó ángùdhi dré lèle dhi ni mo, kàdré móndí Mírì àdhya 'i dhi. ⁴⁰ Dì, má adrè mána kisùá dhi, akódhi ni adrè arí íbe lavúlé, kàdré dhu rè ngóro dré adrélé dhi tíni dhi. Má adrè kpà kisùá dhi, má adrè àmi kì drì ta tògyá Giká ni Tírì àdhya sè.

8

Mányàngá fèle giká tàko i dré dhi ni tà

¹ Kàdré manyàngá fèle giká tàko i dré dhi ni tà sè dhi, má adrè tàà kònìni: Mà nì tàle dhi, àma títi dhi i tà nìni íbe dhi be. Tà nìni adrè móndí kì 'o avólé drìkàdrì sè. Dì, lèle adrè ína móndí kì timbà àyi kì tà ka'ika'i na. ² Dhya ángùdhi adrélépi kisùá dhi, í nì tà be dhi, nì ína tà ngóro dré kitswálé í kònì dhi tíni rè ko. ³ Dì, dhya adrélépi Giká ni le dhi, Giká nì akódhi nda kòdhya.

⁴ Kàdré dì manyàngá fèle giká tàko i dré dhi ni nyàma ni tà sè dhi, mà nì tàle dhi, giká tàko bvò àdhya i tà tàko 'i dhi be. Mà nì kpà, Giká ngbà 'í àlo kwákwá dhi be. ⁵ Bàti, móndí àruka ì adrè àyikya giká tàko bhù na ìndì bvò dri dhi kì zi giká ro. Tàko ko, giká i bí, ìndì mírì i bí. ⁶ Dì, tágba dré adrézó kònìni dhi, àma dré dhi, Giká ngbà 'í àlo kwákwá. Akódhi nda àma kì Atá ngá títi dhi kì bhàlepi, ìndì mà dré adrézó lídrì íbe drá dhi 'i. Mírì kókpà 'í àlo kwákwá. Akódhi nda Yésu Krísto ngá títi dhi kì bhàzo ásà, ìndì mà dré adrézó lídrì íbe ásà dhi 'i.

⁷ Dì, móndyá títi dhi ì nì àyikya tà nda kòdhi i ko. Móndí àruka ì adrè rè dhu ru su giká tàko kì tà íbe. Ayi nda ì kàdré manyàngá fèle giká tàko i dré dhi ni nya dhi, ì adrè nòá ngóro manyàngá giká tàko kya ró. Dì àyi kì tà ka'ika'i yàyà dhi sè dhi, àyi kì togó adrè àyi kì arókì gò, ì dré adrézó kisùá dhi, ì 'o àyi atsálé ndì ró Giká kandrà dre. ⁸ Tà bàti ró dhi, manyàngá

adré ína àma ki 'o atsálé ànyi Gìká làga dhi nì ko. Gba mà kònya yà dhi, kó ngalè mà kònya ko yà dhi, tà nda adré tà dóro 'o àma dré ko.

⁹ Dì, mì dré nìle mì kitswá àmìkya ngá tíí dhi ki nya bwà dhi sè dhi, mì kònò dóro, tà nda kàtsáró tà mì dré adrézó mómíí tà ka'ìka'í íbe yàà dhi ki 'o ledhéle tàkonzì na dhi ró ko. ¹⁰ Tàko ko, dhya àlo tà íbe yàà dhi kònò mì adrélépi tà nìní íbe dhi adrérà'a ngá nya gìká tàko nì tépelò na dhi, tà nda nì zakó tsì akódhi nda nì togó se adrélé mányàngá fèle gìká tàko i dré dhi nì nya? ¹¹ Asà dhi, mí adré ámi adrúpi tà íbe yàà indì Krísto dré dràzo ásà dhi nì tà ka'ìka'í kizá ámi tà nìní nda sè. ¹² Mì kàdré tàkonzì 'o àmi kì adrúpi i rú, adrézó àyi kì tà ka'ìka'í yàà dhi kì kizá làsú be kònìni dhi, mì adré àmìkya tàkonzì 'o Krísto nì tàndi rú. ¹³ Asà dhi, ngá má dré adrélé nyàle dhi kàdré áma adrúpi nì 'o dhèle tàkonzì na dhi, má kitswá gòle véle zà nya ko, má kògòró akódhi nì 'o dhèle ko.

9

Pólò gà ngá kisúle Rúbí Tani nì longoma nì tà sè

¹ Má kitswá mána tà adrèbhá dóro má mìlésè dhi ki 'o bwà ko? Ma mána àpóstolò 'i ko? Má nò àma kì Mírì Yésu áma mì sè ko? Àmi àzì má dré 'òle Mírì nì tà sè dhi nì lò'wa 'i ko? ² Tágba mómíí àruka i kàdré áma no ngóro àpóstolò ro ko yà dhi, ma àpóstolò 'i àmi dré. Tàko ko, mì dré adrélé Mírì Yésu na dhi sè dhi, mì adré àzì má dré 'òle àpóstolò ro dhi nì tadhá ngádra 'á dhi àmi.

³ Tà má dré adrézó áma tàrá ga ásà mómíí adrèbhá áma ndrì dhi i tí dhi i, tà kònì 'i: ⁴ Mà kitswá tsì adrélé ngá kisú nyàle indì mvùle àzì mà dré adrélé 'òle dhi sè bwà ko? ⁵ Mà kitswá tsì tòkó Yésu nì ka'ìbhá dhi kì do mòle, adrézó tatsìlé àyi íbe ngóro àpóstolò àruka kya tìni, Mírì nì adrúpi kya tìni, indì Pèteró àdhya tìni dhi ko? ⁶ Adré tsì leá dhi, àma Bàránàbà be dhi i, mà kàdré ngbà 'í àzì 'o àma kì tàndi kì drígá sè làfa kisúzó dhi àma? ⁷ Adhi adré sòdá àzì 'o àyi tàndi nì làfa sè dhi nì? Adhi adré ngá kidhí gò, adrézó lò'wa nì nì nya ko dhi nì? Adhi adré kà'wá líkí gò, adrézó bàsú nì nì mvu ko dhi nì?

⁸ Mì adré kisúá dhi, má adré tà kòdhi kì ta ngóro mómíí i dré adrélé kisúle dhi tìni? Mósè nì tátrítrí kúlí adré kókpà tàá kònìni ko? ⁹ Tàko ko, Mósè nì tátrítrí kúlí nda adré tàá dhi: «Tí dré adrérà'a lò'wa ató zìle dhi 'á dhi, à kòdrò ti nì ngá nyàle dhi nì logázó drá ko.»* Kòdhi Gìká adré ngbà 'í tí kì tà kisú kòdhya? ¹⁰ Adré zakó tsì tà nda nì ta àma kì tà sè? Tà bàti ró dhi, à tsì tà nda àma kì tà sè. Tàko ko, adré leá dhi, dhya adrélépi amvú 'a dhi i dhya adrélépi ngánò tswa dhi be dhi, i kàdré 'òá adrézó mì bha lànyá kisúzó àyikya ró. ¹¹ Mà kòrì kòrì Tirí Lólo àdhya àmi kòfalé 'í dhi, mà kitswá tsì ngá bvò àdhya kì kisú àmi drígàsè ko?

¹² Mómíí àruka i kàdré rìnyí íbe kitswázó ngá kisú àmi drígàsè 'í dhi, àma àmakya rìnyí íbe àyikya kì lavú ko? Dì, tágba dré adrézó kònìni dhi, mà 'o tà àmi kòfalé rìnyí nda sè ko. Be ró dhi, mà adré àmakya tà tíí dhi kì mvo, mà kòkìkírò Rúbí Tani Krísto àdhya nì longoma ko.

¹³ Mì nì ko tàle dhi, dhya adrèbhá àzì 'o tépelò na dhi i adré ngá fèle tépelò nda na dhi kì àmbí kisú nyàle dhi? Dhya adrèbhá tà 'o àlètàrì kandrá dhi i adré kpà ngá fèle àlètàrì nda dri dhi kì àmbí kisú.† ¹⁴ Kókpà kòdhi tìni, Mírì Yésu fè tòlí tàzoá dhi, mómíyá adrèbhá Rúbí Tani longó dhi i kàdré ngá kisú àyi kì lídrì dré Rúbí Tani nì longoma nda sè.‡

* **9:9** 9:9 A kònò kpà Dùtèrònómè 25:4; 1 Tímòtéyò 5:18. † **9:13** 9:13 A kònò Lèvitikè 6:9, 19; Dùtèrònómè 18:1-3. ‡ **9:14** 9:14 A kònò Mátáyò 10:10; Lúká 10:7.

¹⁵ Di, má 'o mána tà rinyí nda sè àlomvá ko. Má adré kpà tà kòdhi ki tisi, àmi ki togó asézó ngá fe má dré dhi bvó ko. Má mìlésè dhi, dóro ni tá má dré dràle kitswálé ngá zi àmi tí ko dhi! Dhya àlo kitswá tà má dré adrézó áma afà ásà kòdhi ni tingá má vélésè ko! ¹⁶ Tà bàti ró dhi, má kàdré Rúbí Tani longó dhi, má kitswá mána áma afà tà nda sè bwà ko. Tàko ko, Giká bhà àzì nda má drígá nì, má kàdréro 'òá be dhi bvó. Kònò kizà ni tá adré áma ngá 'i, má kàdré tá Rúbí Tani nda ni longó ko dhi! ¹⁷ Kònò má kòkipè tá àzì nda 'òle ma dhi, má ni tá làgí kisú ásà. Di, Giká dré àzì nda ni bhàle má drígá nì dhi sè dhi, má adré ngbà 'í àzì bhàle má drígá nda ni 'o kòdhya. ¹⁸ Má ni di àdho làgí kisú àzì nda sè kòdhya? Áma làgí, adrema Rúbí Tani má dré adrélé longolé àngyá dhi ni longó dhi 'i. Ásà dhi, má adré longóá ngá zi àko ró, tágba má dré adrézó rinyí ìbe kitswázó ngá kisú àzì nda sè dhi.

¹⁹ Gba má dré adrézó dhya àlo ni màrábà 'i ko dhi, má 'o ma adrélé mónnyá títi dhi ki màrábà ro, kitswázó mónní bí dhi ki adri Krísto ni ka'í dhi bvó. ²⁰ Di Yúdà ànzi i kòfalé dhi, má 'o ma adrélé Yúdà ànzi nda i tíni, kitswázó àyi ki adri Krísto vélé dhi bvó. Mónnyá adrébhá Mósè ni tátrítrí kúlí zàle dhi i kòfalé dhi, má 'o ma adrélé àyi tátrítrí kúlí zàle nda i tíni, tágba má dré adrézó tátrítrí kúlí zàle ko dhi, má kòkitswáro àyi ki adri Krísto vélé be dhi bvó. ²¹ Mónnyá adrébhá tátrítrí kúlí àko dhi i kòfalé dhi, má 'o ma adrélé àyi tátrítrí kúlí àko nda i tíni, kitswázó àyi ki adri Krísto vélé dhi bvó. Kòdhi adré tàá dhi, ma Giká ni tátrítrí kúlí zàle ko dhi ko. Be ró dhi, ma mána Krísto ni tátrítrí kúlí zàle. ²² Mónnyá tà ka'ika'í ìbe yàya dhi i kòfalé dhi, má 'o ma adrélé yàya àyi nda i tíni, kitswázó àyi ki adri Krísto vélé dhi bvó. Di mónnyá títi dhi i kòfalé dhi, má 'o ma adrélé àyi àlo àlo títi dhi i tíni, adrélé láti títi dhi ki nda kitswázó àyi ki àruka ki tidrí dhi bvó. ²³ Má adré tà títi nda ki 'o Rúbí Tani ni tà sè, mà kòkisúro tà tani ásà túmání mónní àruka bí dhi ìbe be dhi bvó.

²⁴ Mì nì ko tàle dhi, mónní i kàdré angú ra dhi, àyi títi dhi i adré ràle, di, ngbà 'í àyi ki àlo adré làgí kisú nì dhi? Di mì kàdré àmikya angú ra kitswázó làgí kisú dhi bvó. ²⁵ Mónnyá títi adrébhá ru pfu lavi na dhi i adré tà bí dhi ki mvo, àyi ki rúbhá ki 'òzo atsálé tòmbatòmba. † adré 'òá kitswázó kúlá adrélépi ñwàle ñwanwà dhi ni kisúzó kòdhya. Di, mà adré àmakya 'òá kitswázó kúlá kitswálépi ñwàle bwà ko dhi ni kisúzó kòdhya. ²⁶ Di ásà dhi, má adré mána angú ra wàyá ro ko. Mà kàdré ru pfu mónní àzya be dhi, má adré akódhi ni tisi wàyá ro ko. ²⁷ Di, má adré mána áma rúbhá 'o atsálé tòmbatòmba, adrézó bhàá áma rinyí zàle, má kònì dra Rúbí Tani longó mónní àruka i dré dhi, à kòkitswáro làgí logá má dré ko.

10

Tà 'òma Ìsèrèlè ànzi kya tíni ko dhi

¹ Áma adrúpi i, má lè mì kòtivì ko tàle dhi, Mósè ni lókyá 'á dhi, áma ki tábhí títi dhi i atsi tá ndùrùku zàlésè gò, i dré lavúzó yíandre 'ásè dhi.* ² Di ndùrùku nda na ìndì yíandre nda na dhi, i kisú tá bàtísimò, ru amúzó Mósè be. ³ Ayi títi dhi i nya tá mányàngá àlo angálépi Giká vélésè dhi kòdhya. ⁴ † mvu tá kpà yí àlo angálépi Giká vélésè dhi kòdhya. Tàko ko, i adré tá yí adrélépi apfòle kírà angálépi Giká vélésè gò adrélé àyi ki lebe dhi lésè dhi ni mvu.† Kírà nda tá Krísto 'i. ⁵ Tágba dré tá adrézó kònìni dhi, mónní bí àyi kòfalé dhi ki tà tá dóro Giká mìlésè ko gò, i dré todràzo duku na.

* **10:1** 10:1 A kònò Pfòma 13:21-22; 14:19-29 † **10:4** 10:4 A kònò Ngá nàma 20:8-11.

⁶ Di tà nda kòdhi ì atsó tá àyi rú kònìni kitswálé tà tadhá àma dré, mà kàdréro tà kònzi ki lovó bha àyikya tíni ko. ⁷ Mì kàdré di gìká tàko ki lindrì bha àyi ki àruka kya tíni ko. Ngóro tisìle Gìká ni Kúlí na dhi tíni: «Móndí ì lírí tá adrélé ngá nya ìndì ngá mvu gò, ì dré ngàzo adrélé làrí to gìká tàko ì kandrà.»[‡] ⁸ Mà kàdré ndòtò tà 'o àyi ki àruka kya tíni ko. Tàko ko, àyi ngùlù-nyadhi-àlo-drì-na nda ì todrà tá kítú àlo sè. [§] ⁹ Mà kàdré Krísto ni tabhì àma ki tàkonzì sè àyi ki àruka kya tíni ko. Tàko ko, nì títí tá àyi nda ì todràle dhi kòdhya.* ¹⁰ Mì kàdré kpà ngùrùngùrù ta àyi ki àruka kya tíni ko. Tàko ko, ángélo adrélépi dràdrà fe dhi tupfú tá àyi nda ì todràle dhi kòdhya.†

¹¹ Tà nda kòdhi ì atsó tá àyi rú kitswázó tà tadhá àma dré. A tisì kpà tà nda ì kitswázó àma adrèbhá lídrì ìbe lókyá kùdù kònìdhi 'á dhi ki kodzó dhi bvó. ¹² Asà dhi, mì kàdré kisúá dhi mì adrè àmi ki totó tātā dhi, mì kònò dóro, mì kòdheró ko! ¹³ Tà twá adrè àmi ki tabhì tà adrèbhá móndyá títi dhi ki tabhì dhi ì rúsè ko. Gìká kitswá kpà adrélé ka'ìle togó wáyi sè. Kitswá àmi ki tayí tà dré tabhìle àmi ki rìnyí lavúzó dhi ko. Di, tà dré adrèrà'a àmi ki tabhì dhi 'á dhi, a ni láti nzi àmi dré kitswázó lapalé tíásà, mì kòkitswáro togó tsi be dhi bvó.

Gìká tàko ki lindrì bhàma ko dhi

¹⁴ Di àma arúpi má dré lèle tò ni ì, mì kàdré lapalé gìká tàko ki lindrì bhàma ni tà sílésè. ¹⁵ Má adrè tà kòdhi ki ta àmi, móndí tògya ró dhi ì dré. Di àmi ki tàndì, mì kòtabhì tà má dré adrélé tàle nda ì, nìzoá ngalè tà nda ì tà bàti 'i yà dhi. ¹⁶ Mà dré adrèrà'a mányàngá Mírì àdhyà ni nya dhi 'á dhi, mà kàdré kópò adó, adrézó tà tani zi Gìká tí dríá gò, adrézó mvuá dhi, mà adrè zakó tsì àma ki amú Krísto ni kàrì be? Mà kàdré kpà mápà tojò nyàle dhi, mà adrè zakó tsì àma ki amú Krísto ni rúbhá be? ¹⁷ Mápà nda dré adrélé ngbà 'i àlo dhi sè dhi, àma zyandre dhi ì, mà atsó rúbhá àlo ró. Angyá ko, mà adrè títi mápà àlo nda ni nya kòdhya.

¹⁸ Mì kisù rè Ìsèrèlè ànzi ki tà ká. I kàdré ngá fèle mòbòmà ro àlètàrì dri dhi ki nya dhi, ì adrè zakó tsì àyi ki amú Gìká àlètàrì nda ni bhàzo drá dhi be? ¹⁹ Má adrè leá tàle dhi, ngá fèle gìká tàko ì dré dhi, tà kàdrì 'i dhi ko. Gìká tàko ì kpà tà kàdrì 'i ko. ²⁰ Di, à kàdré ngá fe mòbòmà ro gìká tàko ì dré dhi, à adrè fèá tirì kònzi ì dré, Gìká dré ko. Má adrè di leá dhi, mì kàmú ru tirì kònzi ìbe àlomvá ko. ²¹ Mì kitswá adrélé kópò Mírì àdhyà ni mvu, adrézó kókpà kópò tirì kònzi kya ni mvu dhi bwà ko. Mì kitswá adrélé mányàngá Mírì àdhyà ni nya, adrézó kókpà mányàngá tirì kònzi kya ni nya dhi bwà ko. ²² Kòdhi mà adrè tsì Mírì ni togó le 'òle aswálé? Ama tsì rìnyí ìbe akódhi àdhyà ni lavú?

Tà títi dhi ki 'òma lindrì fèzo Gìká dré dhi

²³ Mì adrè tàá dhi: «Mà kitswá tà títi dhi ki 'o bwà.» Bàti, kònìni. Di, tà títi nda ì kitswá àyikya àmi ki ledé ko. «Mà kitswá tà títi dhi ki 'o bwà.» Di, tà títi nda ì kitswá àyikya móndí ki timbà àyi ki tà ka'ika'ì na ko. ²⁴ Lè mì kàdré tà dóro nda kisúlé àmi ki tàndì ì dré ko. Be ró dhi, mì kàdré àmikya tà dóro nda àmi ki àzya ì dré.

²⁵ Mì kàdré ngá títi adrélé lagilé ngá lagirà na dhi ki ka'ì nyàle. Di, mì kàdré àmikya ngá nda ki tà lízi ko, tà nda kàròkìró àmi ki togó ko dhi bvó.

‡ **10:7** 10:7 A kònò Pfòma 32:6. § **10:8** 10:8 «Ngùlù-nyadhi-àlo-drì-na» kònìdhi: 23.000. A kònò Ngá nàma 25:1-18 * **10:9** 10:9 A kònò Ngá nàma 21:5-6 † **10:10** 10:10 A kònò Ngá nàma 17:6-14

26 Tàko ko, Giká ni Kúli adré tàá dhi: «Bvò i ngá títi lá dhi íbe dhi i, Mírì àdhya 'i.»‡

27 Dhya àlo Yésu ni ka'ilepi ko dhi kòzi àmi ngá nya gò, mì dré ka'izoá lile dhi, mì kònya ngá títi bhàle àmi kandrà dhi i. Di, mì kòlizi àmikya ngá nda ki tà ko, tà nda kàrókìró àmi ki togó ko. 28 Di, dhya àlo kòtà ína àmi dré dhi, «Kònìdhi ngá fèle g'iká tàko dré dhi 'i» dhi, mì kònya ko, dhya tà nda ni tàlepi àmi dré dhi ni tà sè, ìndì tà nda kàrókìró mómí ni togó ko sè. 29 Má adré àmi ki togó ni tà ta kòdhya ko. Be ró dhi, má adré mána dhya àzya nda ni togó ni tà ta kòdhya. Di à ni kitswá liziá dhi: «À adré tà má dré adrélé nòle dóro dhi ki logá má dré dhya àzya ni togó ni tà sè àdho tà sè? 30 Má kàdré mána àwoyà ta Giká dré gò adrézó ngá nya dhi, à adré tà ta kònzì má rú ngá má dré àwoyà fèzo ásà nda sè àdho tà sè?»

31 Di mì kàdré ngá nya yà, ngá mvu yà, kó ngalè tà ángudhi ni 'o yà dhi, mì kàdré tà nda ki 'o títi kitswázó lindrì fe Giká dré dhi bvò. 32 Mì kò'o tà àlo kitswálépi mómí ki 'o ledhéle tàkonzì na dhi ko, àyi nda ì kàdré Yúdà ànzì 'i yà, mómí sùrú twá ro dhi 'i yà, kó ngalè mómí Èkèlézyà Giká àdhya lé dhi 'i yà dhi. 33 Mì kàdré tà 'o mána tìni. Má adré tà títi dhi ki 'o, áma tà kàdréro dóro mómíyá títi dhi i mílèsè. Má adré tà dóro nda kisulé áma tàndi dré ko. Be ró dhi, má adré mána tà dóro nda mómí zyandre dhi i dré, ì kòkitswáro lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisú be dhi bvò.

11

1 Mì kàdré tà 'o mána tìni, ngóro áma tàndi má dré adrélé tà 'o Krísto àdhya tìni dhi tìni.

Ago ki tà tòkò íbe lísámbò na dhi

2 Má adré àmi ki tà bha kuru, mì dré adrélé ngbú áma tà kisù dhi sè, ìndì mì dré adrélé tròle tà má dré tadhále àmi dré dhi i rú dhi sè.

3 Di, má adré mána leá mì kònì dhi, àgo títi dhi ki drì Krísto 'i, tòkò ni drì agó 'i, ìndì Krísto ni drì Giká 'i. 4 Di lísámbò na dhi, agó àlo dhi kòndrà ngá í dri gò, adrézó tà zi Giká tí yà, kó ngalè adrézó Giká ni kúli longó pròfétà àdhya tìni yà dhi, agó nda adré ína kanyò fe Krísto dré.* 5 Di tòkò àlo dhi kòndrà ngá í dri ko gò, adrézó tà zi Giká tí yà, kó ngalè adrézó Giká ni kúli longó pròfétà àdhya tìni yà dhi, tòkò nda adré ína kanyò fe áyi agó dré. Tàko ko, sù ngóro tòkò nda rè tá áyi drìbhí rèrè na tìni. 6 Tòkò kòndrà ngá í dri ko dhi, dóro ni tá dré áyi drìbhí rèle rèrè dhi. Di, tòkò ni drìbhí rèma yà, kó ngalè akódhi ni drìbhí fàma yà dhi kàdré kanyò fe drá dhi, lè akódhi kàdré áyi drì ndràndrà. 7 Di, adré leá dhi, agó kòndrà ína áyi drì ko. Tàko ko, Giká bhà agó làsú be í tìni, ìndì agó adré Giká ni mìlanzilanzì tadhá. Di, tòkò adré ína agó ni mìlanzilanzì tadhá. 8 Angyá ko, Giká 'o tá agó apfòle tòkò lésè ko. Be ró dhi, 'o ína tòkò apfòle agó lésè. 9 Kòdhi íbe dhi, Giká bhà tá agó tòkò dré ko. Be ró dhi, bhà ína tòkò agó dré. 10 Tà nda sè dhi, ìndì ángélo ki tà sè dhi, lè tòkò kàdré áyi drì ndra tadházóá dhi, ì agó zàle dhi.

11 Di, tágba kònìni dhi, Mírì na dhi, tòkò ni tà kitswá adrélé be dhi agó ni tà àko ko. Agó ni tà kitswá kpà adrélé be dhi tòkò ni tà àko ko. 12 Tàko

‡ 10:26 10:26 A kònò Longó Ĩ 24:1. * 11:4 11:4 Giká ni Kúli tisìle Girikì ti sè dhi adré tàá kònwà dhi, «agó nda adré ína kanyò fe áyi drì dré.» Kòdhi adré leá tàle dhi, agó nda adré kanyò fe Krísto dré.

ko, ngóró tòkó dré apfòle agó lésè dhi tíni dhi, à ti kpà agó apfòle tòkó lésè. Di, tà bàti ró dhi, ngá títi dhi ĩ apfò Giká vélésè.

¹³ Mì kòlanzí tà kòni kì bvó àmi kì tándi ĩ kòfalé: Tòkó àlo dhi kòndrà áyi drì ko gò adrézó tà zi Giká tí dhi, kòdhi tsì dóro? ¹⁴ Ngá wáyi Giká dré bhàle dhi kì lású adré zakó tsì tadhá àmi dré dhi, agó ni drìbhí kàdré kàtswa dhi, tà nda adré kanyò fe akódhi dré? ¹⁵ Di, tòkó ni drìbhí kàdré kàtswa dhi, tà nda adré ìna lindrì fe akódhi dré. Tàko ko, Giká fè drìbhí kàtswa nda akódhi dré ngóró ngá dré adrézó áyi drì ndra ásà dhi tíni. ¹⁶ Dhya àlo kàdré tà le kayilé tà nda kòdhi ĩ dri dhi, àma labhi àzya mà dré adrélé lebèle dhi àko. Èkèlézyà Giká àdhya ĩ kókpà labhi àzya àko.

Mányàngá Mírì àdhya

(A kònò kpà Mátáyò 26:26-29; Márokò 14:22-25; Lúkà 22:15-20)

¹⁷ Kàdré tà mì dré adrézó ru kimó adrélé 'òá dhi kì tà sè dhi, má kitswá àmi kì tà bha kuru ásà ko. Tàko ko, mì adré àmikya tà kònzì kì 'o, tà dóro kì lavú. ¹⁸ Drìdrì dhi, má adré yíá tàle dhi, mì dré adrérà'a ru kimó móndí Èkèlézyà àdhya ĩ ró dhi 'á dhi, mì adré àmikya ru lanzí àmi kòfalésè. Di má ni kitswá tà nda ni ka'í tsà. ¹⁹ Tà bàti ró dhi, lè tà adrézó ru lanzí dhi ĩ kàdré àmi kòfalé be, à kòkitswáró móndyá Giká dré ka'ile àmi kòfalé dhi kì ni be dhi bvó. ²⁰ Mì dré adrérà'a ru kimó dhi 'á dhi, mì adré àmikya manyàngá Mírì àdhya ni nya kòdhya ko. ²¹ Tàko ko, mì dré adrérà'a ngá nya dhi 'á dhi, àmi àlo àlo títi dhi ĩ mì adré ngá do àmi kì tándi ĩ dré nyàle drìdrì móndí àruka ĩ kandrá. Di móndí àruka ĩ tàbirí íbe, àruka ni ĩ adré kó wá tsi. ²² Àmi tsì dzó àko kitswázó ngá nya ìndì ngá mvu lána dhi? Kó ngalé, mì adré Èkèlézyà Giká àdhya ni ayizè, adrézó kanyò fe móndí manyàngá àko dhi ĩ dré? Má ni àdho tà ta àmi dré kòdhya? Má ni tsì àmi kì tà bha kuru? Kóko! Má kitswá àmi kì tà bha kuru tà nda sè ko!

²³ Tàko ko, má tadhá mána àmi dré tà má dré kisulé Mírì vélésè kòni ĩ kòdhya: Ngátsi Mírì Yésu ni lefèzo kàribhá ĩ drígá dhi sè dhi, akódhi adó tá mápà, ²⁴ àwoyà fèzo Giká dré gò, ñòzoá tàzoá dhi: «Kòndhi àma rúbhá má dré adrélé fèle àmi kì tà sè dhi 'i. Mì nya, ìndì mì kàdré 'òá kònzì adrézó àma tà kisù.» ²⁵ Ngá nyàma àmvolésè dhi, dré kókpà 'òzoá kònzì kópò sè. Adó kópò nda, tàzoá dhi: «Kópò kòndhi adré tà tídhí Giká dré bhàle ru yízo móndí íbe àma kàrí sè dhi ni tà tadhá. Mì mvu, ìndì vésè wáyi mì dré adrérà'a mvuá dhi 'á dhi, mì kàdré 'òá kònzì adrézó àma tà kisù.» ²⁶ Tàko ko, vésè wáyi mì dré adrérà'a mápà kòdhi ni nya, adrézó kpà kópò kòdhi ni mvu dhi 'á dhi, mì adré Mírì ni dràdrà ni tà longó, tsàle lókyá dré dra agòzo dhi 'á.

²⁷ Àsà dhi, dhya ángùdhi adrélépi Mírì ni mápà nya yà, adrélépi kó akódhi ni kópò mvu yà ngóró dré kitswálé Giká m̀lèsè dhi tíni ko dhi, akódhi nda adré ìna tàkonzì 'o Mírì ni rúbhá rú ìndì akódhi ni kàrí rú gò, tàkonzì nda dré adrézó akódhi dri. ²⁸ Adré di lèá dhi, móndí àlo àlo títi dhi ĩ kàdré áyi kì tándi kì togó tabhì 'íká gò, ĩ kògòró adrélé mápà nda ni nya, adrézó kópò nda ni mvu ndò. ²⁹ Tàko ko, dhya ángùdhi adrélépi mápà nda ni nya, adrézó kópò nda ni mvu Mírì ni rúbhá ni tà kisù àko ró dhi, adré ìna Giká ni tàbvó tàma asé áyi tándi dri. ³⁰ Tà nda sè dhi, móndí bí àmi kòfalé dhi ĩ rúbhá íbe yàyà ìndì drà ro, ìndì àmi kì àruka bí dhi ĩ todrà dre. ³¹ Mà kàdré àma kì tándi kì tàbvó ta dhi, Giká kitswá àma kì tàbvó ta ko. ³² Di, Mírì Giká adré ìna àma kì tàbvó ta, adrézó àma kì lotó, í kòbhàró tà àma dri móndyá bvò àdhya kya tíni ko dhi bvó.

³³ Àsà dhi, áma adrúpi ĩ, mì dré adrérà'a ru kimó mányàngá Mírì àdhyà nì nya dhi 'á dhi, mì kàdré ru letè àmi kòfalésè. ³⁴ Àmi kì àruka ĩ kàdré tàbirí ìbe dhi, ĩ kònnya ngá àyi bhàna 'íká, mì kònì dra ru kimó dhi, mì kò'oró tàkonzì gò àmi kì tàbvó tàzo dhi ko.

Kàdré tà àruka mì dré lizilé dhi kì tà sè dhi, má nì tà nda kì lotó lókyá má dré adrérà'a àmi véna dhi 'á.

12

Tà tani Tírí Lólo dré adrélé fèle dhi ĩ

¹ Àma adrúpi ĩ, kàdré tà tani Tírí Lólo dré adrélé fèle dhi kì tà sè dhi, má adrè leá mì kònì tà bàti tà nda ĩ dri be. ² Mì nì tàle dhi, mì dré tá adrérà'a págànò ĩ ró dhi 'á dhi, mì tayí tá àmi adrélé tatsilé gìká tàko kitswábhá kúlí ta bwà ko dhi ĩ vésè dhi be. ³ Àsà dhi, má adrè tà bàti ta àmi dré: Dhya àlo adrélépi tà ta Gìká nì Tírí nì rìnyí sè dhi kitswá tàá dhi «Tátrítrí kàdré Yésu dri!» dhi bwà ko. Kòdhi ìbe dhi, dhya àlo kitswá tàá dhi «Yésu Mírì 'ì!» dhi bwà ko, kàdré ngbà 'í Tírí Lólo nì rìnyí sè ko dhi.

⁴ Tà tani Tírí Lólo dré adrélé fèle dhi ĩ twátwa. Dì, Tírí àlo nda adrè ìna fèá nì. ⁵ Látì adrézó Mírì nì àzì 'o dhi ĩ twátwa. Dì, à adrè àzì nda kì 'o Mírì àlo nda dré. ⁶ Tà Gìká dré adrélé 'òle móndí ĩ 'ásè dhi ĩ twátwa. Dì, Gìká àlo nda adrè tà títi nda kì 'o móndyá títi dhi ĩ 'ásè dhi nì.

⁷ Gìká adrè àyi Tírí nì rìnyí tadhá móndyá ka'ìbhá àlo àlo títi dhi ĩ rú, adrézó tà dóro 'o àyi títi nda ĩ dré. ⁸ Dhya àlo dré dhi, Tírí nda adrè rìnyí adrézó kúlí ta tògyá sè dhi nì fe kòdhyà. Dhya àzya dré dhi, Tírí àlo nda adrè rìnyí adrézó kúlí ta tà nìni sè dhi nì fe kòdhyà. ⁹ Azya nì dré dhi, Tírí àlo nda adrè rìnyí adrézó Gìká nì ka'ì togó wáyi sè dhi nì fe kòdhyà. Azya nì dré dhi, Tírí àlo nda adrè rìnyí adrézó móndí kì drà tidrí dhi nì fe kòdhyà. ¹⁰ Azya nì dré dhi, adrè rìnyí adrézó tà líntríga ró dhi kì 'o dhi nì fe kòdhyà. Azya nì dré dhi, adrè rìnyí adrézó Gìká nì kúlí longó pròfétà àdhyà tíni dhi nì fe kòdhyà. Azya nì dré dhi, adrè rìnyí adrézó tírì twátwa dhi kì nì lanzilé dhi nì fe kòdhyà. Azya nì dré dhi, adrè rìnyí adrézó ti twátwa kì ta dhi nì fe kòdhyà. Azya nì dré dhi, adrè rìnyí adrézó ti twátwa nda kì kúlí àndu ngì dhi nì fe kòdhyà. ¹¹ Tírí àlo kwákwá nda adrè tà títi nda kì 'o nì. Adrè rìnyí twátwa nda kì lanzí móndí àlo àlo títi ĩ dré, ngóró ĩ dré adrélé lèle 'òle dhi tíni.

Rúbhá àlo kìgá nì ìbe bí dhi

¹² Dhyá kì rúbhá ngá àlo dhi 'ì, gba dré adrézó kìgá ìbe bí dhi. Krísto nì tà kókpà kòdhi tíni. Gba rúbhá nì nì kìgá ĩ dré adrézó bí dhi, rúbhá nda ngbà 'í àlo. ¹³ Tàko ko, à fè bàtísimò àma títi dhi ĩ dré Tírí Lólo àlo dhi nì rìnyí sè, mà kàdréró rúbhá àlo ró, gba mà kàdré Yúdà ànzi 'ì yà, móndí sùrú twá ro dhi 'ì yà, màràbà 'ì yà, kó ngalè móndí màràbà ro ko dhi 'ì yà dhi. Gìká bhà Tírí àlo nda adrélé àma títi dhi ĩ léna.

¹⁴ Rúbhá nda nì kìgá ngbà 'í àlo ko. Be ró dhi, rúbhá nda kìgá ìbe bí. ¹⁵ Tágba rúbhá nda nì pá kòtà tá dhi «Má dré adrélé drìgá 'ì ko dhi sè dhi, ma rúbhá nì kìgá 'ì ko» dhi, pá nda nì tá adrè ngbú rè rúbhá nda nì kìgá ró. ¹⁶ Kó ngalè, bí nì kòtà tá dhi «Má dré adrélé mì 'ì ko dhi sè dhi, ma rúbhá nì kìgá 'ì ko» dhi, bí nda nì tá adrè ngbú rè rúbhá nda nì kìgá ró. ¹⁷ Kònò rúbhá wáyi dhi kàdré tá mì 'ì yà dhi, a nì tá kitswá tà yi ngíni? Kó ngalè, rúbhá wáyi dhi kàdré tá bí 'ì yà dhi, a nì tá kitswá ngá tàdzí ngu ngíni? ¹⁸ Tà bàti ró dhi, Gìká tobhà kìgá àlo àlo títi dhi ĩ rúbhá léna ngóró ĩ dré tá lèle 'òle dhi tíni. ¹⁹ Kìgá nda ĩ kàdré tá ngbà 'í àlo dhi, kònò rúbhá

nda kitswá tá adréle ko. ²⁰ Tà bàti ró dhi, rúbhá ni kígá i bí. Di, rúbhá nda ína ngbà 'í àlo.

²¹ Rúbhá nda ni mǐ kitswá ína tàá drígá dré dhi «Ámi lovó má rú yó!» dhi bwà ko. Kó ngalè, drǐ ni kitswá ína tàá pá dré dhi «Ámi lovó má rú yó!» dhi bwà ko. ²² Tàko ko, rúbhá ni kígá adréle nòle yàya dhi ì kàdré tá yó dhi, kònò rúbhá nda kitswá tá tà 'o bwà ko. ²³ Rúbhá ni kígá mà dré adréle nòle lindrì àko ró dhi i, mà adré àyi nda ki lindrì bha kígá àruka títi dhi kya ki lavú. Rúbhá ni kígá kitswábhá adréle nòle ko dhi i, mà adré àyi nda ki líkí kígá àruka títi dhi ki lavú. ²⁴ Di, mà adré 'òá kònini rúbhá ni kígá kitswábhá adréle nòle dhi ki tà sè ko. Di, Gíká amú ína rúbhá ni kígá i títi, lindrì fèzo kígá adrébhá tá lindrì àko dhi i dré, ²⁵ tà adrézó ru lanzí dhi kàdréro rúbhá nda na yó, be ró dhi, kígá nda ì kàdréro àyi ki àzya ki tà kisù. ²⁶ Asà dhi, kígá àlo dhi kàdré kizà nya dhi, kígá àruka títi dhi ì adré kókpà kizà nya tùmání akódhi be. Kígá àlo dhi kàdré rúku kisú dhi, kígá àruka títi dhi ì adré lenzélé tùmání akódhi be.

²⁷ Ami ró dhi, àmi Krísto ni rúbhá 'i. Ami àlo àlo títi dhi i rúbhá nda ni kígá 'i. ²⁸ Gíká bhà tá rè zyà àpóstolò i adréle drǐdrǐ Ekèlézyà na gò, pròfètà ki bhàzo àyi àmvolésè gò, dhya adrébhá tà tadhá dhi ki bhàzo àyi àmvolésè. Amvolásà dhi, bhà tá dhya adrébhá tà líndrìga ró dhi ki 'o dhi i, dhya adrébhá mómí ki drà tídrí dhi íbe, dhya adrébhá mómí ki ledé dhi íbe, dhya adrébhá mómí ki drǐ ko dhi íbe, tsàle dhya adrébhá ti twátwa ki ta dhi íbe. ²⁹ Di mómíyá títi dhi i àpóstolò 'i ko. Ayi títi dhi i pròfètà 'i ko. Ayi títi dhi i tà tadhábhá 'i ko. Ayi títi dhi i rǐnyí íbe adrézó tà líndrìga ró dhi ki 'o ko, ³⁰ adrézó mómí ki drà tídrí ko, adrézó ti twátwa ki ta ko, adrézó ti twátwa nda ki kúlí àndu ngi ko. ³¹ Di, àmi ki togó kàdré ína àtsi ró, kitswázó tà tani lavúlé Tírí Lólo dré adréle fèle dhi ki kisú.

Nyànomvá dhi, má ni láti dóro láti àruka títi dhi ki lavúlépi dhi ni tadhá àmi dré kòdhya.

13

Lèle ni tà

¹ Kònò má kàdré tá ti twátwa mómí kya ki ta ángéló kya íbe gò, má dré mána adrézó lèle àko dhi, má ni tá adré ngóro ngílingíí adréle tswàle wàyá ro dhi tǐni, kó ngalè gòká adréle vòle wàyá ro dhi tǐni. ² Kònò má kàdré tá Gíká ni kúlí longó pròfètà àdhya tǐni, adrézó tà títi lùzu ró dhi ki ni lanzíle tà nǐnǐ be wǎyi, adrézó tà ka'íka'í íbe kàdrì kitswázó kóngó ki 'o àyi ki kisí gò, má dré mána adrézó lèle àko dhi, má ni tá adré ngá tàko 'i. ³ Kònò má kòlanzí tá áma ngá títi dhi i lemerèbhá i dré, áma rúbhá fèzo vèle àtsí na gò, má dré mána adrézó lèle àko dhi, má kitswá tá tà dóro àlo kisú ásà ko.

⁴ Lèle adré tà letè togó vwàvwà sè, adrézó àyi togó dóro tadhá mómí i dré. Adré lovó kònzì bha mómí i rú ko. Adré àyi afà ko, adrézó drìkàdrì ro ko. ⁵ Adré kanyò fe mómí i dré ko, adrézó tà dóro nda kisúle àyi tǎndi dré ko, adrézó àyi togó tayí adréle aswále ko. Adré tà kònzì 'òle í rú dhi ki tà kisù vwàvwà ro ko. ⁶ Adré lenzélé tà kònzì sè ko. Be ró dhi, adré ína lenzélé tà bàti sè. ⁷ Lèle adré tà títi dhi ki mvo, adrézó Gíká ni ka'í tà títi i sè, adrézó mǐ bha akódhi véna tà títi i sè, adrézó togó tsi tà títi i sè.

⁸ Lèle kitswá tàdzí akíle ko. Di, à ni Gíká ni kúlí longoma pròfètà kya tǐni dhi ni tayí. A ni ti twátwa ki tàma kikí. A ni kúlí tàma tà nǐnǐ sè dhi ni tayí. ⁹ Tàko ko, mà adré àmakya tà ni tsà, adrézó Gíká ni kúlí longó pròfètà

kya tíni tsà. ¹⁰ Di, lókyá tà títi dhi ì dré dra kitswábhá títi dhi tú dhi, tà kitswábhá tsà dhi ki àyikya tavì.

¹¹ Má dré tá adrérà'a mvámvá ro dhi 'á dhi, má adré tá tà ta mvámvá àdhya tíni, adrézó tà kisù mvámvá àdhya tíni, adrézó tà ni lanzílé mvámvá àdhya tíni. Di, lókyá má dré atsázó móndí kàdrì ro dhi sè dhi, má tayí tà ànzímvá kya ĩ títi. ¹² Nyànomvá dhi, mà adré ngá no tsà, ngóro ngá líndrí adrélé nòle tàlàtálà na dhi tíni. Di, lókyá adrélépi alìle dhi sè dhi, mà ni ru no Gíká be mǐ sè. Nyànomvá dhi, má adré tà ni tsà. Di, lókyá adrélépi alìle dhi sè dhi, má ni tà títi dhi ki ni, ngóro Gíká dré áma nìle bàti dhi tíni.

¹³ Nyànomvá dhi, tà na kòni ĩ be: tà ka'ika'í, mǐ bhàbhà Gíká véna dhi, ìndì lèle. Di, tà kàdrì lavulé tà nda ĩ kòfalé dhi ìna lèle 'i.

14

Ti twátwa ki tàma, ìndì tà longoma pròfètà kya tíni dhi

¹ Mǐ kàdré di láti lèle àdhya ni lebè. Ami ki togó kàdré kpà àtsi ró, kitswázó tà tani Tírí Lólo dré adrélé fèle dhi ki kisú. Lavulé dhi, mǐ kàdré rǐnyí adrézó Gíká ni kúlí longó pròfètà kya tíni dhi ni le kisulé dhi kòdhya.

² Tàko ko, dhya adrélépi ti twá ta dhi adré tà ta móndí ĩ dré ko. Be ró dhi, adré ìna tà ta Gíká dré. Angyá ko, dhya àlo nǐ tà akódhi dré adrélé tàle dhi ko, dré adrélé tà lùzu ró dhi ki ta Tírí Lólo ni rǐnyí sè dhi sè. ³ Di, dhya adrélépi Gíká ni kúlí longó pròfètà àdhya tíni dhi adré ìna tà ta móndí ĩ dré, kitswázó àyi ki timbà àyi ki tà ka'ika'í na, kitswázó àyi ki kodzó, ìndì kitswázó àyi ki togó ki tindrì.

⁴ Dhya adrélépi ti twá ta dhi adré àyi tàndì ni timbà àyi tà ka'ika'í na. Di, dhya adrélépi Gíká ni kúlí longó pròfètà àdhya tíni dhi adré ìna móndyá títi Èkèlézyà le dhi ki timbà àyi ki tà ka'ika'í na.

⁵ Má adré lèá dhi, mǐ kàdré títi ti twátwa ki ta. Di, lavulé dhi, má adré lèá mǐ kàdré Gíká ni kúlí longó pròfètà kya tíni. Tàko ko, dhya adrélépi tà longó pròfètà àdhya tíni dhi lavú dhya adrélépi ti twátwa ki ta dhi, akódhi nda kàdré ngbà 'i ti twátwa nda ki kúlí àndu ngi Èkèlézyà ni timbàzo dhi ko dhi.

⁶ Áma adrúpi ĩ, kònò má kòtsa tá àmi véna adrélé ti twátwa ki ta dhi, tà nda ni tá kitswá àmi ki ledé ngíni? Di, má kòtsa mána tà lùzu ró tadhálé dhi ìbe yà, tà nǐnǐ tàle dhi ìbe yà, tà longolé pròfètà àdhya tíni dhi ìbe yà, kó ngalè tà tadhálé dhi ìbe yà dhi, tà nda ni àmi ki ledé bàti. ⁷ Kàdré ndìndì ngá ledélé lǎrí ro ngóro fírílí tíni, ìndì kùdhí tíni dhi ki tà sè dhi, à kàdré ngá nda ki tswa wàyá ro dhi, à ni longó adrélé tswàle nda ni ni ngíni? ⁸ Kó ngalè, à kàdré góká vo dóro ko dhi, àdhi ni àyi lotó lèle àdzú bhu dhi nǐ?

⁹ Tà nda kòdhi kókpà kònìni àmi ki tà sè. Mǐ kàdré kúlí nìle ko dhi ki ta kòdhya dhi, à ni kúlí mǐ dré adrélé tàle nda ki àndu ni ngíni? Mǐ ni adré àmìkya kúlí nda ki ta àngyá. ¹⁰ Tà bàti ró dhi, ti twátwa adrélé tàle bvò dri dhi ĩ bí. Di, ti adrélépi àndu àko dhi yókódhó. ¹¹ Di má kònì kúlí adrélé tàle dhi ki àndu ko dhi, má ni adré móndí twá ro dhya adrélépi kúlí nda ki ta dhi dré, ìndì akódhi nda ni kpà adré móndí twá ro má dré. ¹² Tà nda kókpà kònìni àmi ki tà sè. Ami ki togó dré adrélé àtsi ró tà tani Tírí Lólo dré adrélé fèle dhi ki kisú dhi sè dhi, mǐ kàdré tà tani adrézó Èkèlézyà ni timbà dhi ki nda kòdhya.

¹³ Asà dhi, lè dhya adrélépi ti twá ta dhi kàdré tà zi Gíká tí, kitswázó kúlí ĩ dré adrélé tàle nda ki àndu ngi dhi bvó. ¹⁴ Tàko ko, má kàdré tà ta Gíká be ti twá dhi sè dhi, áma togó adré tà nda ki ta nǐ. Di, áma tà kisùkisù adré ìna tà 'o ko. ¹⁵ Di má nǐ 'òá ngíni? Má ni tà ta Gíká be áma togó sè,

adrézó kpà tàá áma tà kisùkisù sè. Má ni longó ngo áma togó sè, adrézó kpà longóá áma tà kisùkisù sè. ¹⁶ Tàko ko, mí kàdré Giká ni rú bha kùle ngbà 'í kúlí angábhá ámi togó lésè dhi ì sè dhi, dhya adrélépi kúlí mí dré adrélé tàle àwoyà fèzo Giká dré nda ki yi dhi ni kitswá tàá «Kònini!» dhi ngíni? Angyá ko, akódhi nda nǐ kúlí mí dré adrélé tàle nda ki àndu ko. ¹⁷ Di tágba mí dré adrézó àwoyà ta Giká dré dhi, mí adré mína dhya nda ni timbà akódhi ni tà ka'íka'í na ko.

¹⁸ Má adré àwoyà ta Giká dré, má dré adrélé ti twátwa ki ta àmi títi dhi kya ki lavú dhi sè. ¹⁹ Di, lísámbo na dhi, má dré kúlí nzi móndí ì dré nǐle dhi ki tàle àyi ki tadházó dhi dóro lavulé, má dré kúlí ngùlù-mudrí dhi ki tàle ti twá sè dhi rúsè.

²⁰ Áma adrúpi ì, mì kàdré tà kisù ngóro ànzimvá kya tǐni ko. Mì kàdré tà 'o ànzimvá kya tǐni ngbà 'í tà kónzi 'òma ni tà sè. Di, tà kisùma ni tà sè dhi, mì kàdré tà 'o ngóro móndí lǐ'wábhá dre dhi kya tǐni. ²¹ Giká ni Kúlí adré tàá dhi:

«Mírǐ tà dhi: Má ni tà ta móndyá kòdhi ì dré móndí adrébhá ti twátwa ki ta dhi ì sè, ìndì móndí twá ki kúlí ì sè.

Di, tágba dré adrézó kònini dhi, ì kitswá àyikya áma yi ko.»*

²² Ásà dhi, Giká bhà ti twátwa ki tàma, kitswázó àyi rǐnyí tadhá móndyá ka'íbhá dhi ì dré ko, be ró dhi, móndyá ka'íbhá ko dhi ì dré. Di, bhà ína tà longoma pròfétà kya tǐni dhi, kitswázó àyi rǐnyí tadhá móndyá ka'íbhá dhi ì dré, móndyá ka'íbhá ko dhi ì dré ko. ²³ Di àmi móndyá Èkèlézyà le ni ì, mì kòkimó ru títi adrélé ti twátwa ki ta gò, móndí ka'ílepi ko dhi 'i yà, kó ngalè móndí tà nda ni nǐlepi ko dhi 'i yà dhi dré fizo àmi ki yi dhi, a ni tàá dhi, ngá kizá àmi ki drǐ dre. ²⁴ Di, mì kàdré àmikya títi Giká ni kúlí longó pròfétà kya tǐni gò, móndí ka'ílepi ko dhi 'i yà, kó ngalè móndí tà nda ni nǐlepi ko dhi 'i yà dhi dré fizo àmi ki yi dhi, a ni àyi tàkonzì ni àmi ki kúlí ì sè, adrézó ka'íá ì tàkonzì líyí 'i káyà dhi. ²⁵ Di tà títi dré zùle àyi togó na dhi ki apfò ngádra 'á gò, dré dhèzo àyi mǐ bha kǐnǐ na, Giká ni lǐndrǐ bhàzo, tàzoá dhi: «Giká àmi kòfalé be bàti!»

Tà 'òma mǐbhalé tí lísámbo na dhi

²⁶ Áma adrúpi ì, à kàdré di 'òá ngíni? Mì kàdré ru kimó dhi, àmi ki àlo ni kitswá longó ngo, àzya ni ni kitswá tà tadhá, àzya ni ni kitswá tà lùzu ró dhi ni tadhá, àzya ni ni kitswá ti twá ta, àzya ni ni kitswá ti twá nda ni kúlí àndu ngi. Di mì kàdré tà títi nda ki 'o kitswázó móndyá Èkèlézyà le dhi ki timbà àyi ki tà ka'íka'í na. ²⁷ A kàdré ti twátwa ki ta dhi, adré leá dhi, ngbà 'í móndí rǐ yà, kó ngalè na yà dhi ì kàdré ti twátwa nda ki ta dhi àyi. Di ì kàdré ti nda ki ta bvóá bvóá. Adré kpà leá dhi, dhya àzya kàdré kúlí ì dré adrélé tàle nda ki àndu ngi. ²⁸ Di, dhya kitswálépi kúlí nda ki àndu ngi bwà dhi kàdré yó dhi, le móndyá nda ì kàdré àyikya kǐri lísámbo na. Ì kàdré ti twátwa nda ki ta àyi ki tǎndi ì dré, ìndì Giká dré.

²⁹ Kàdré móndyá adrébhá Giká ni kúlí longó pròfétà kya tǐni dhi ki tà sè dhi, le àyi rǐ yà, kó ngalè na yà dhi ì kàdré kúlí nda ki longó, móndyá àruka títi dhi ì kàdréro tà ì dré adrélé tàle nda ki tabhǐ lanzíle. ³⁰ Dhya àzya adrélépi lírǐle dhi kòkisú tà lùzu ró tadhálé dhi dhi, le dhya adrélépi tá tà ta drǐdrǐ nda kòtayí kúlí tàma. ³¹ Di àmi àlo àlo títi dhi ì, mì ni kitswá Giká ni kúlí longó pròfétà kya tǐni, dhya àlo àzya ni bvó, kitswázó móndyá títi dhi ki tadhá, ìndì àyi ki kodzó dhi bvó. ³² Adré leá dhi, móndyá adrébhá tà

* 14:21 14:21 A kònò Esáyà 28:11-12.

longó pròfétà kya t́ni dhi ĩ kàdré àyi ki togó bha àyi ki ŕnyí zàle. ³³ Tàko ko, Gĩká adré tà 'o wàyá ro ko. Be ró dhi, adré ìna tà 'o tà kàdríkàdri na.

Ngóro dré adrélé Èkèlézyà tíí ĩ 'àsè dhi t́ni dhi, ³⁴ lè tòkó ĩ kàdré kírì l̀sàmbò na. ĩ kòtà kúlí ko. Be ró dhi, ĩ kàdré àyi ki bha àyi ki dr̀i kobhá ĩ zàle, ngóro Mósè ni t́trítrí kúlí dré adrélé tàle dhi t́ni. ³⁵ ĩ kàdré tà ĩ dré lèle ǹle dhi ĩbe dhi, ĩ kàdré tà nda ki lizí àyi ki àgo ĩ tí bhàna. Tàko ko, tòkó dré adrélé tà ta l̀sàmbò na dhi kanyò ro akódhi dré.

³⁶ Ami Kòritòbhá ni ĩ, mì adré vo tsì kisùá dhi, Gĩká ni kúlí apfò àmi ki tàndi ĩ vélésè? Kó ngalè, Gĩká ni kúlí nda tsa ngbà 'í àmi véna? ³⁷ Móndí àruka àmi kòfalé dhi ĩ kàdré àyi ki no pròfétà ĩ ró yà, kó ngalè móndí Tírí Lólo ni ŕnyí ĩbe dhi ĩ ró yà dhi, lè àyi nda ĩ kòka'í dhi, tà má dré adrélé tisìle àmi dré kòdhi ĩ, tòlí Mírì àdhyà 'i. ³⁸ Dì, ĩ kòka'í kònini ko dhi, à kitswá kpà àyi ki tàndi ki ka'í ko.

³⁹ Dì àma adrúpi ĩ, àmi ki togó kàdré àtsi ró, adrézó Gĩká ni kúlí longó pròfétà kya t́ni. Mì kòlogá kpà ti twátwa ki tàma móndí ĩ dré ko. ⁴⁰ Dì, adré leá dhi, mì kàdré àmikya tà tíí dhi ki 'o m̀bhalé tí, ngóro dré kitswálé Gĩká m̀lèsè dhi t́ni.

15

Kr̀sto ni ngàma dràdrà 'àsè dhi

¹ Àma adrúpi ĩ, má lè Rúbì Tani má dré longólé àmi dré dhi ni tà 'òle agalé àmi léna. Mì ka'í Rúbì Tani nda gò, mì dré adrézó àmi ki totó t́tá dríá. ² Rúbì Tani nda sè dhi, Gĩká adré àmi ki tidrí, mì kàdré tròle gígí ro tà má dré longólé àmi dré nda rú dhi. Dì, mì kàdré 'òá kònini ko dhi, mì ka'í àmikya àngyá.

³ Má tadhá àmi dré tà kàdríkàdrì má dré kisúlé kòni ĩ kòdhyà: Kr̀sto drà àma ki tàkonzì ki tà sè, ngóro tisìle Gĩká ni Kúlí na dhi t́ni. ⁴ Dì akódhi ni rúbhá bhàzo mógó na gò, kítú ni na sè dhi, dré ngàzo dràdrà 'àsè, ngóro tisìle Gĩká ni Kúlí na dhi t́ni. ⁵ Dì dré agázó Pétèro kandrá gò, dré agázó àpòstolò mudrí-dr̀i-r̀i dhi ĩ kandrá. ⁶ Amvolásà dhi, dré agázó lókyá àlo sè móndí ka'ìbhá kámá-nzi lavú dhi ĩ kandrá. Àyi nda ĩ kòfalé dhi, móndí b̀i dhi ĩ dhu rè lídrì ĩbe. Dì, àyi ki àruka ĩ todrà dre. ⁷ Dì akódhi dré agázó Yàkòbhò kandrá gò, dré gòzo agalé àpòstolò tíí dhi ĩ kandrá. ⁸ Àyi tíí nda ĩ àmvolésè dhi, dré kpà agázó àma tàndi kandrá, tágba má dré tá adrézó ngóro mvámvá t̀le lókyá dóro sè ko dhi t́ni dhi.

⁹ Tàko ko, ma móndí tàko lavúlé àpòstolò tíí dhi ĩ kòfalé dhi 'i. Má kitswá nd̀ndì adrélé zìle àpòstolò ro dhi ko, má dré tá móndyá Gĩká ni Èkèlézyà le dhi ki m̀ pfòle dhi sè. ¹⁰ Dì, Gĩká ni togó tani bhàle má rú dhi sè dhi, ma ngóro má dré adrélé àndrò kònndhi t́ni. Akódhi bhà àyi togó tani nda má rú àngyá ko. Tàko ko, má 'o mána àzì àpòstolò àruka tíí dhi kya ki lavú. Tà bàti ró dhi, má 'o àzì nda ma ko. Be ró dhi, Gĩká ni togó tani adrélépi tà 'o má léna dhi 'o ìna àzì nda ǹ. ¹¹ Àsà dhi, kàdré ma 'i yà, kó ngalè àyi nda 'i yà dhi, tà nda kòdhi ĩ tà mà dré adrélé longólé ìndì mì dré ka'ile dhi 'i.

Móndyá dràbhá dre dhi ki ngàma dràdrà 'àsè dhi

¹² Dì, mà kàdré kó longóá dhi Kr̀sto nga dràdrà 'àsè 'í dhi, móndí àruka àmi kòfalé dhi ĩ adré d̀i àyikya tàá dhi, móndyá dràbhá dre dhi ĩ kitswá ngalè dràdrà 'àsè ko dhi ng̀ning̀ni ró? ¹³ Kònò ngangà dràdrà 'àsè dhi kàdré tá yó dhi, Kr̀sto nga tá kpà dràdrà 'àsè ko. ¹⁴ Dì Kr̀sto kònga tá dràdrà 'àsè ko dhi, tà mà dré adrélé longólé dhi ni tá adré tà tàko 'i, ìndì

àmi ki tà ka'ika'ì ni tá adré tà tàko 'i. ¹⁵ Kòdhi ìbe dhi, mà ni tá adré Giká ni tà longóbhá kinzò sè dhi 'i. Tàko ko, mà longó àmakya Giká ni tà tàzoá dhi, akódhi tingá Krísto dràdrà lésè dre dhi 'i. Di, mónnyá dràbhá dre dhi ì kòkitswá tá ngàle dràdrà 'àsè ko dhi, Giká tingá tá kpà Krísto dràdrà lésè ko. ¹⁶ Tàko ko, mónní ì kòkitswá tá ngàle dràdrà 'àsè ko dhi, Krísto nga tá kpà dràdrà 'àsè ko. ¹⁷ Di Krísto kònga tá dràdrà 'àsè ko dhi, àmi ki tà ka'ika'ì ni tá adré àngyá, ìndì m̀ ni tá adré dhu rè àmi ki tàkonzì na. ¹⁸ Kòdhi ìbe dhi, mónnyá Krísto ni ka'ìbhá gò ì dré todrazo dhi ki tà akí tá dre. ¹⁹ Kònò mà kàdré tá ngbà 'í m̀ bha Krísto véna lídrì kònìdhi ni tà sè dhi, mà ni tá adré kizàbhá 'i mónnyá àruka títi dhi ki lavú.

²⁰ Di, tà bàti ró dhi, Krísto nga dràdrà 'àsè, ngóro dhya ngàlepi drìdrì mónnyá dràbhá àruka títi dhi ì kandrána dhi ró. ²¹ Tàko ko, ngóro dràdrà dré atsálé mónní ì kòfalé mónní àlo dhi sè dhi tíni dhi, ngangà dràdrà 'àsè dhi atsá kókpà mónní àlo dhi sè. ²² Ngóro mónnyá títi angábhá Adámà lésè dhi ì dré adrélé dràle dhi tíni dhi, mónnyá títi ru amúbhá Krísto be dhi ki adrí. ²³ Di, mónní àlo àlo títi dhi ki adrí àyi ki tàndi ki lókyá sè. Krísto adrí ìna drìdrì mónnyá àruka títi dhi ì kandrá nì. Di lókyá dré dra agòzo dhi tú dhi, mónnyá akódhi àdhya ki adrí. ²⁴ Amvolásà dhi, lókyá kùdù ni atsá. Lókyá nda sè dhi, Krísto ni tirí kònzi títi ópí kàdrì ro ìndì rinyi ró dhi ki tà 'o akilé, rinyi títi adrézó òpì nya dhi ìbe gò, Opì logózó Giká Atá drígá. ²⁵ Tàko ko, lè Krísto kàdré òpì nya tsàle lókyá Giká dré dra akódhi ni kàribhá títi dhi ki bhàzo adrélé akódhi ni pá zàle dhi 'á.* ²⁶ Kàribhá ni kùdù dré dra tà ni ni 'òzo akilé dhi, dràdrà 'i. ²⁷ Angyá ko, Giká ni Kúlí adré tàá dhi: «Giká bhà tà títi dhi ì akódhi ni pá zàle.»† Di tà tisìle kòdhi kàdré tàá «tà títi dhi ì» kònìni dhi, adré Giká ni tàndi ni bha lána ko. Tàko ko, Giká nda dhya adrélépi tà títi nda ki bha Krísto ni pá zàle dhi 'i. ²⁸ Di akódhi kònì dra 'oá kònìni dhi, Krísto, Giká ni Mvágó nda ni áyi tàndi ni bha Giká tà títi dhi ki bhàlepi áyi pá zàle nda zàle, Giká kàdré ró tà títi dhi ì drìle.

²⁹ Di, ngangà dràdrà 'àsè dhi kàdré ìna yó dhi, mónnyá adrèbhá bàtisimò do mónnyá dràbhá ki rú sè dhi ì adré 'oá kònìni àdho tà sè? Mónnyá dràbhá dre dhi ì kòkitswá ngàle dràdrà 'àsè ko dhi, à adré bàtisimò do àyi ki rú sè àdho 'òzo?

³⁰ Ama ró dhi, mà adré kpà àma ki lídrì fe adrélé dràdrà mìle lókyá títi ì sè àdho tà sè? ³¹ Tàko ko, mà mána dràdrà mìle kítú àlo àlo títi dhi ì sè. Tà nda tà bàti 'i, ngóro má dré adrélé áma drì bha kuru àmi ki tà sè Yésu Krísto àma ki Mírì na dhi tíni. ³² Kònò má kòpfu tá ru kà'wá àtrá ìbe Èfésò na ngbà 'í mónní ki tà sè dhi, mà ni tá àdho tà dóro kisú ásà kòdhya? Mónnyá dràbhá dre dhi ì kòkitswá ngàle dràdrà 'àsè ko dhi, «Mà kàdré ngá nya, adrézó ngá mvu!

Tàko ko, kídru, mà ni dra dràdrà.»‡

³³ M̀ kòtayí àmi adrélé litilé ko: «Ru sùma mónní kònzi ìbe dhi adré dhya ki tà dóro ki kizá.» ³⁴ M̀ kògò di adrélé tà kisù dóro. M̀ kòtayí kpà tàkonzì 'òma. Tàko ko, mónní àruka àmi kòfalé dhi ì nì àyikya Giká ko. Má adré tà kòdhi ni ta kanyò fèzo àmi dré.

Rúbhá mónnyá dra ngabhá dràdrà 'àsè dhi kya

³⁵ Di, à ni kitswá lizíá dhi: «Mónnyá dràbhá dre dhi ki nga dràdrà 'àsè ngíni? Ĩ ni nga rúbhá ngíni dhi sè?» ³⁶ Tà lizílé nda tà azaaza 'i! Lò'wa

* 15:25 15:25 A kònò Longó ì 110:1. † 15:27 15:27 A kònò Longó ì 8:7. ‡ 15:32 15:32 A kònò Esáyà 22:13.

mí dré adrélé kidhílé dhi kòdrà ko dhi, kitswá ina apfòle lídrì ro ko. ³⁷ Mí dré adrérà'a lò'wa kidhí dhi 'á dhi, mí adré ngá dra apfòlepi dhi ni kidhí kòdhya ko. Be ró dhi, mí adré ngbà 'í lò'wa kidhí kòdhya, kàdré ngánò lò'wa 'i yà, kó ngalè ngá àzya ni lò'wa 'i yà dhi. ³⁸ Dì Gìká adré rúbhá tídhí dhi ni fe lò'wa nda dré, ngóró í dré adrélé lèle 'òle dhi tíni. Lò'wa àlo àlo títi dhi i dré dhi, adré rúbhá fe adrélé àyi ki tàndi kya ró.

³⁹ Ngá títi dhi ki ză kandra àlo ko. Móndí ki ză ni kára twá, kà'wá ki ză ni kára twá, àrí kya ni kára twá, ìndì kosyá kya ni kára twá. ⁴⁰ Kòdhi íbe dhi, rúbhá bhù àdhya i be, ìndì rúbhá bvò àdhya i be. Dì rúbhá bhù àdhya ki lagulagu twá rúbhá bvò àdhya kya rúsè. ⁴¹ Kítú ni lagulagu twá, mbă ni lagulagu twá, ìndì bhìbhínyà ki lagulagu twá. Ndìndì bhìbhínyà àlo àlo títi dhi ki lagulagu twá àyi ki àzya kya rúsè.

⁴² Tà nda ni adré kókpà kònìni móndyá dra ngabhá dràdrà 'ásè dhi ki tà sè. Rúbhá adrélé sìle kìnì na ngá adrélépi ñwàle ñwanwà dhi ró dhi, ni nga rúbhá kitswálepi ñwàle bwà ko dhi ró. ⁴³ Rúbhá adrélé sìle líndrì àko dhi, ni nga rúbhá mìlanzìlanzì ro dhi ró. Rúbhá adrélé sìle rúbhá yàyà ro dhi, ni nga rúbhá rìnyi ró dhi ró. ⁴⁴ Rúbhá adrélé sìle rúbhá bvò àdhya ró dhi, ni nga rúbhá adrélépi Tírì Lólo ni lídrì íbe dhi ró.

Ngóró rúbhá bvò àdhya dré adrélé be dhi tíni dhi, rúbhá adrélépi Tírì ni lídrì íbe dhi kókpà be. ⁴⁵ Asà dhi, Gìká ni Kúlì adré tàà dhi: «Móndí drìdrì, Adámà atsá móndí lídrì íbe dhi ró.»§ Dì, Adámà kùdù ro dhi atsá ina Tírì adrélépi lídrì fe dhi ró. ⁴⁶ Dì, rúbhá Tírì àdhya atsá drìdrì ni ko. Be ró dhi, rúbhá bvò àdhya atsá ina 'íká, gò rúbhá Tírì àdhya dré atsázó ndò. ⁴⁷ Móndí drìdrì nda apfò tàpfulíndrì bvò àdhya lésè. Dì, móndí kùdù ro nda apfò ina bhù lésè. ⁴⁸ Móndyá bvò àdhya i ngóró móndí apfòlepi bvò lésè nda tíni. Dì, móndyá bhù àdhya i àyikya ngóró móndí apfòlepi bhù lésè nda tíni. ⁴⁹ Ngóró mà dré adrélé làsú íbe móndí apfòlepi bvò lésè nda àdhya tíni dhi tíni dhi, mà ni adré kókpà làsú íbe móndí apfòlepi bhù lésè nda àdhya tíni.

⁵⁰ Ama adrúpi i, tà má dré adrélé tàle dhi i, kònì i: Dhyá ki rúbhá i kàrí ni be dhi i kitswá file Gìká ni Opì na bwà ko. Ngá adrélépi ñwàle ñwanwà dhi kitswá file ngá kitswábhá ñwàle bwà ko dhi i kòfalé bwà ko. ⁵¹ Mì yi rè ká! Má adré tà lùzu ró dhi ni ta àmì dré kòdhya: Ama títi dhi i kòfalé dhi, móndí àruka i kitswá dràle ko. Dì, àma títi dhi ki rúbhá ki ru ladzá ⁵² lókyá mvá tsà mǐ atswàma àdhya tíni dhi sè, gòká kùdù dré ngorà'a. Tàko ko, à ni gòká vo gò, móndyá dràbhá dre dhi i dré ngàzo dràdrà 'ásè rúbhá kitswábhá ñwàle bwà ko dhi íbe. Dì àma ki rúbhá ki ru ladzá. ⁵³ Tàko ko, lè rúbhá adrélépi ñwàle ñwanwà kònìdhi kòladzá ru atsálé rúbhá kitswálepi ñwàle bwà ko dhi ró. Lè rúbhá adrélépi dràle dràdrà kònìdhi kòladzá ru atsálé rúbhá kitswálepi dràle bwà ko dhi ró. ⁵⁴ Dì rúbhá adrélépi ñwàle ñwanwà nda kònì ru ladzá atsálé rúbhá kitswálepi ñwàle bwà ko dhi ró dhi, ìndì rúbhá adrélépi dràle dràdrà nda kònì ru ladzá atsálé rúbhá kitswálepi dràle bwà ko dhi ró dhi, tà tisìle Gìká ni Kúlì na kònìdhi ni ru 'o: «À lavú dràdrà ni rìnyí, tà ni ni 'òzo akílé dhi dre!»*

⁵⁵ Dràdrà, àmì rìnyí móndí ki lavúzó dhi ángwà?

Dràdrà, àmì rìnyí móndí ki tupfúzó todràle dhi ángwà?»†

⁵⁶ Dràdrà ni rìnyí adrézó móndí ki tupfú todràle nda, tàkonzì 'i. Dì tàkonzì nda ni rìnyí angá tátrítrí kúlì lésè. ⁵⁷ Dì, mà kàdré àmakya àwoyà fe Gìká

§ 15:45 15:45 A kònò Kìdhoma 2:7. * 15:54 15:54 A kònò Èsáyà 25:8. † 15:55 15:55 A kònò Oséyà 13:14.

dré, dré adrélé àma ki 'o tàkonzì lavú dràdrà be àma ki Mírì Yésu Krísto ni rinyí sè dhi sè!

⁵⁸ Àsà dhi, àma adrúpi má dré lèlè tò ni i, mì kàdré àmi ki totó tātā. Mì kòtayí àmi tà dré kizílè àlomvá ko. Mì kàdré ngbú àmi ki fe adrélé Mírì ni àzì 'o adrézó lèlè ába drìdrì. Tàko ko, mì nì tàlè dhi, àzì mì dré adrélé 'òlè Mírì na dhi kitswá dràlè àngyá ko dhi be.

16

Làfa lokólé mónnyá ka'ìbhá Yèrúsalmà na dhi ĩ dré dhi

¹ Kàdré làfa mì dré adrélé lokólé mónnyá Gíká àdhya Yèrúsalmà na dhi ĩ dré dhi ni tà sè dhi, mì kàdré 'òá ngóro má dré tàlè Èkèlézyà Gálàtíyà na dhi ĩ dré dhi tìni.* ² Kítú ni àlo pòsò àlo àlo títí dhi kya sè dhi, àmi àlo àlo títí dhi ĩ mì kàdré làfa mì dré kisúlè dhi ni àruka bha gàrà dri. Mì kàdré 'òá kònìni kitswálé má kònì dra tsa dhi, mì kòlokóro làfa lókyá nda sè ko. ³ Dì má kòtsa dre dhi, má ni wárágà ki fe mónnyá mì dré dra kípèlè dhi ĩ dré gò, àyi ki mùzo ngá mì dré adrélé fèlè nda ki adzì Yèrúsalmà na. ⁴ Kòkitswá má dré kpà lizo dhi, mà ni li tùmání àyi íbe.

Atsì Pólò dré lèlè tòlè dhi

⁵ Má kònì dra lavú bvò Màkèdòníyà àdhya 'ásè dhi, má ni tsa àmi véna. Tàko ko, má ni lavú Màkèdòníyà 'ásè. ⁶ Aruka ni, má ni adrè àmi véna lókyá be vwàvwà ro tsà. Aruka ni, má ni ndìndì lókyá kidhì àdhya ni letè lavúlè àmi véna, mì kògòro áma ledé má dré lizo àrà má dré dra lizo lána dhi na. ⁷ Tàko ko, má lè àmi ki nòlè ngbà 'í lókyá tsà sè má dré adrèrà'a lavúlè dhi 'á ko. Be ró dhi, Mírì kòlè dhi, má adrè leá gile àmi ta. ⁸ Nyànomvá dhi, má ni adrè kònwa Èfèsò 'a tsàlè gwányá Pàtèkótè àdhya na. ⁹ Tàko ko, Gíká nzi láti má dré adrézó àzì kàdrì dhi ni 'o kònwa, gba móndí bí dhi ĩ kàdré ligílè má rú yà dhi.

¹⁰ Tìmòtéyò kòtsa àmi véna dhi, mì kò'o akódhi dóro, kàdré àmi kòfalé tirì àko. Tàko ko, akódhi adrè Mírì ni àzì 'o mána tìni. ¹¹ Adré dì leá dhi, dhya àlo kàyízè akódhi ko. Akódhi dré adrèrà'a 'òlè agòlè dhi 'á dhi, mì kòledé akódhi, kàgòro má véle togó be kìdrìkìdri. Àngyá ko, má adrè akódhi ni letè adrúpi àruka íbe.

¹² Kàdré àma ki adrúpi Apólò ni tà sè dhi, má kodzó tá akódhi togó wáyi sè, kòlìro àmi véna àma ki adrúpi àruka íbe. Dì, akódhi lè tá ina lèlè nyànomvá ko. Dì a ni dra lókyá dóro nda lizo ndò.

¹³ Lè mì kàdré tàmìga dri, adrélé àmi ki totó tātā àmi ki tà ka'ìka'ì na. Mì kàdré togó tsi, adrézó kpà rinyi ró. ¹⁴ Mì kàdré kpà tà títí dhi ki 'o lèlè sè.

¹⁵ Mì nì tàlè dhi, Sètèfàná ĩ mónnyá akódhi ni dzó lé dhi íbe dhi ĩ tá móndí Yésu ni ka'ìbhá drìdrì bvò Akáyà àdhya na dhi 'i dhi be. Dì ĩ fè àyi adrélé tà 'o mónnyá lólo Gíká àdhya ĩ dré. Áma adrúpi i, má adrè àmi ki kodzó, ¹⁶ mì kàdré àmi ki bha mónnyá adrèbhá tà 'o àyi nda kya tìni dhi ĩ zàlè, ìndì mónnyá títí adrèbhá àzì 'o landèzo tùmání àyi íbe dhi ĩ zàlè. ¹⁷ Má adrè lenzélè Sètèfàná ki atsama Fòrùtùnátò íbe Akàyìkò be dhi ni tà sè. Àyi nda ĩ 'o má dré tà títí mì dré kitswálè 'òlè bwà ko dhi ĩ dre. ¹⁸ ĩ tìndrì áma togó ngóro ĩ dré kpà 'òlè àmi dré dhi tìni. Mì kàdré dì móndí làsú be kònìni dhi ki tà bha kuru.

Mòdo kùdù

* 16:1 16:1 A kònò Rómabhá ĩ 15:25-26.

¹⁹ Ekèlézyà bvò Asíyà àdhya lé dhi ì fè m̀do àmi dré. Akílà ĩ Pírĩsíkà be dhi ì fè kpà m̀do àmi dré togó wăyi sè Mírĩ Yésu na, túmání m̀ndyá Ekèlézyà àdhya adrébhá ru kimó àyi ki dzó lé dhi íbe. ²⁰ Ama ki adrúpi tíí k̀nwa dhi ì fè kpà m̀do àmi dré. Ami ró dhi, mì k̀fè m̀do adrézó ru kamú àmi k̀falésè lèlè sè.

²¹ Ma, Pólò, má adré k̀lí k̀ni ki tisì áma t̀ndi ni drígá sè, m̀do fèzo àmi dré. ²² Dhya àlo k̀dré Mírĩ Yésu ni le ko dhi, tátrítrí k̀dré akódhi dri! Mírĩ, mí k̀lì wà! ²³ Mírĩ Yésu ni togó tani k̀dré àmi íbe! ²⁴ Má adré àmi ki le tíí Yésu Krísto na.

Wárágà Pólò dré tisìle Kòrítòbhá i dré dhi ni rì

Wárágà kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Kònìdhi wárágà Pólò dré tisìle mómnyá ka'ìbhá Kòrítò na dhi i dré dhi ni rì 'i. Pólò adrè wárágà kònìdhi ni tisì kitswázó tà ledé àyi kòfalésè Kòrítòbhá nda ìbe dhi bvó. Tàko ko, akódhi ni wárágà ni àlo léna dhi, lotó tá àyi àyi ki ru lanzima ni tà sè, ìndì àyi ki tàkonzì àruka ki tà sè. Di mómnyá àruka àyi kòfalé dhi ì gò adrélé ligìlé akódhi rú, adrézó lizíá ngalè akódhi tá àpóstolò 'i bàti yà dhi. Di wárágà kònìdhi léna dhi, Pólò adrè tà ta rìnyí sè, adrézó àyi tàrá ga àzì àpóstolò àdhya Gìká dré bhàle í dríká dhi ni tà sè. Tágba kònìni dhi, Pólò adrè leá dhi, àyi Kòrítòbhá nda ìbe dhi ì kògò ru amú tódhyá. Adré kpà lenzélé, dré yìle Tító tí tàle dhi, ì ladzá àyi ki togó, ìndì ì lè gole àyi no tò dhi sè (7:5-16).

Wárágà kònìdhi léna dhi, Pólò adrè kpà àzì Gìká dré fèle mómnyá ka'ìbhá títi dhi i dré adrézó Rúbí Tani longó dhi ni tà ta (2:14-17; 3:1-3, 4-18; 4:1-18; 5:16-21). Amvolásà dhi, adrè Kòrítòbhá ki kodzó ngá lokó kitswálé títi, ì kòfèro lemerèbhá mómnyá ka'ìbhá Yèrúsalemà na dhi i kòfalé dhi i dré.

Wárágà kònìdhi léna dhi, Pólò kàdré àyi tàrá ga àpóstolò kinzò ro adrèbhá ligìlé í rú dhi ki tà sè dhi, adrè 'òá kònìni àyi tàndi ni tà sè ko. Be ró dhi, adrè ína 'òá kònìni tadházóá ngádra 'á dhi, Rúbí Tani dré adrélé longólé dhi tà bàti 'i káyà dhi.

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhi léna dhi ki atìma

- 1) Pólò ni mómnyá fèma, ìndì mómnyá ka'ìbhá dhi ki togó tindrìma (1:1-11)
- 2) Tà Pólò ì kòfalé Kòrítòbhá ìbe dhi (1:12-7:16)
- 3) Kòrítòbhá ki kodzoma ngá lokó fèle mómnyá ka'ìbhá Yèrúsalemà na dhi i dré dhi (8:1-9:15)
- 4) Pólò ni tàrá gàma àzì Gìká dré bhàle akódhi dríká dhi ni tà sè dhi (10:1-13:10)
- 5) Pólò ni kúlí kùdù (13:11-13)

Pólò ni mómnyá fèma

¹ Ma, Pólò, bhàle adrélé Yésu Krísto ni àpóstolò ro ngóro Gìká dré lèle dhi tìni dhi, tùmání àma ki adrúpi Tímòtéyo be dhi, mà adrè wárágà kònìdhi ni tisì àmi, Ekélézyà Gìká àdhya Kòrítò na dhi dré, tùmání mómnyá lólo títi Gìká àdhya bvó Akáyà àdhya na dhi ìbe.

² Gìká àma ki Atá i Mírì Yésu Krísto be dhi ì kòbhà àyi ki togó tani àmi rú, ìndì ì kòfè tà kàdrìkàdrì àmi dré!

Gìká adrè mómnyá ki togó tindrì

³ Rúku kàdré Gìká, àma ki Mírì Yésu Krísto ni Atá dré! Akódhi nda, àma ki Atá adrélépi àyi togó dóro tadhá àma dré dhi 'i, ìndì Gìká adrélépi àma ki togó tindrì lavúlé dhi 'i. ⁴ Adré àma ki togó tindrì àma ki kizà títi dhi i na, mà kòkitswáro kpà mómnyá àruka ki togó tindrì àyi ki kizà títi dhi i na, ngóro Gìká dré àma ki tàndi ki togó tindrìle dhi tìni. ⁵ Tàko ko, ngóro kizà Krísto dré nyàle dhi ì dré adrélé gàle àma léna bí dhi tìni dhi, Gìká adrè kókpà àma ki togó tindrì lavúlé Krísto sè. ⁶ Mà kàdré kizà nya dhi, mà adrè nyàá mì kòkisúro togó tindrìma tùmání lídrì kóná vèsè kólyá dhi be be dhi bvó. Gìká kàdré àma ki togó tindrì dhi, adrè tindrìá kitswázó

kókpà àmi ki togó tindrì, mì kàdréro togó tsi kizà títi mì dré adrélé nyàle àmakya tíni dhi i sè. ⁷ Di mà adré mǐ bha Giká véna àmi ki tà sè. Tàko ko, mà nǐ tàle dhi, ngóro mà dré adrélé kizà nya tùmání àmi íbe dhi tíni dhi, mà ni kókpà togó tindrìma kisú tùmání àmi íbe dhi be.

⁸ Ama ki adrúpi i, mà adré leá mì kònì ngalè mà nya tá kizà bvò Asíyà àdhya na ngíni ya dhi. Kizà nda nò tá àma tà tándi ró, àma ki rǐnyí lavúzó gò, mà dré àma ki mǐ bhàma kitswázó adrélé dhi ni tayízó. ⁹ Ama léna dhi, sù ngóro à nò tá tà àma dri kitswálé dràdrà sè na tíni. Di, tà nda 'o tá ru kònìni, mà kàdréro mǐ bha àma ki tándi i dri ko, be ró dhi, Giká adrélépi móndí ki tingá dràdrà lésè dhi dri. ¹⁰ Akódhi nda apá àma dràdrà làsú be kònìni nda lésè nì. A ni go kpà àma ki apá nì. Mà adré di àma ki mǐ bha akódhi véna, kògòro adrélé àma ki apá. ¹¹ Ami ró dhi, mì adré kpà àma ki ledé, mì dré adrélé tà zi Giká tí àma dré dhi sè. Di àsà dhi, móndí zyandre dhi ki tà tani Giká dré dra 'òle àma dré dhi ki no, ì dré tà zile akódhi tí àma dré dhi sè gò, ì dré àwoyà fèzo akódhi dré àma ki tà sè.

Pólò ladzá tà í dré tá kisùle 'òle dhi

¹² Tà mà dré adrézó drǐ bha kuru àsà dhi, tà kònìdhi 'i: Ama ki togó adré tadhá àma léna dhi, mà 'o tà bvò kònìdhi lé, lavulé dhi, àmi kòfalé, togó lólo wáyì angalépi Giká vélésè dhi sè dre. Mà 'o kònìni àma móndí ro dhi ki tògyá sè ko. Be ró dhi, mà 'o àmakya kònìni Giká ni togó tani bhàle àma rú dhi sè. ¹³ Ama ki wárágà i léna dhi, mà adré ngbà 'í tà mì dré kitswálé nàle ìndì nǐle bwà dhi ki tisì àmi dré kòdhya. Di má adré mǐ bha, mì kòkitswáro tà kònìdhi ni ni dóro, ¹⁴ ngóro mì dré kidhólé nǐle tsà dhi tíni: Kítú àma ki Mírì Yésu dré dra agòzo dhi tú dhi, mì ni kitswá drǐ bha kuru àma ki tà sè, ngóro mà dré dra drǐ bhàle kuru àmi ki tà sè dhi tíni.

¹⁵ Má dré tá àmi ki tà ka'ile bàti dhi sè dhi, má kisù tá drǐdrǐ dhi, má ni tá tsa àmi véna vésè be rǐ, mì kòkitswáro tá tà tani kisú vésè be rǐ ká. ¹⁶ Angyá ko, má lè tá tsàle àmi véna, má dré tá adrérà'a lǐle Màkèdóniyà na dhi 'á, má kònì agò Màkèdóniyà lésè dhi, má kògòro tódhyá àmi ki no gò, mì kòkitswáro àma ledé lǐle Yúdáyà na. ¹⁷ Di mì adré kisùá dhi, má dré tá adrérà'a tà kisù 'òle kònìni dhi 'á dhi, má kisù tá mána tà nda 'òle togó wáyì sè ko? Kó ngalè, mì adré kisùá dhi, má adré mána tà kisù 'òle ngóro móndyá bvò àdhya kya tíni, adrézó tàá «Àyíya» ìndì «Kóko» lókyá àlo sè dhi 'í?

¹⁸ Di, Giká nǐ tàle dhi, mà dré adrérà'a áyi kúlí longó àmi dré dhi 'á dhi, mà adré tàá «Àyíya» ìndì «Kóko» lókyá àlo sè ko dhi be. ¹⁹ Tàko ko, Yésu Krísto, Giká ni Mvágó, mà dré tà ni ni longózó tùmání Sílà íbe ìndì Tímòtéyò be àmi dré dhi, adré ína tàá «Àyíya» ìndì «Kóko» lókyá àlo sè ko.* Be ró dhi, Krísto nda léna dhi, tà títi dhi i «Àyíya» 'i. ²⁰ Angyá ko, Giká adré tà títi í dré lazilé dhi ki 'o kitswálé títi Krísto na. Di Krísto nda sè dhi, mà adré tàá «Kàdré kònìni», adrézó Giká ni rú bha kùle. ²¹ Giká nda adré àma ki 'o adrélé àma ki totó tātā tùmání àmi íbe Krísto na dhi nì. Tàko ko, akódhi zì tá àma, ²² àngì lwàzo àma rú tadházóá dhi, àma móndyá ína 'i káyà dhi. Dré Tirí Lólo bhàzo àma ki togó na, ngóro ngádrǐ adrélépi tadhá dhi, í ni tà títi í dré lazilé dhi ki afè àma dré dhi tíni.

²³ Giká nǐ dóro tàle dhi, tà má dré adrélé tàle kònìdhi tà bàti 'i káyà dhi. Má kàdré kinzò ta dhi, akódhi kòbhà tà má dri. Má gò tá tsàle tódhyá àmi

* **1:19** 1:19 Giká ni Kúlí tisìle Giríkì ti sè dhi léna dhi, à adré rú «Silùwánò» kisú kònwa. Rú nda tá rú àzya Sílà dré dhi 'i.

véna Kòrítò na ko, má kàpáró àmi kúlí má dré tá adrélé 'òle tàle àmi dri dhi i lésè. ²⁴ Mà adré òpì le nyàle àmi dri àmi ki tà ka'ìka'ì ni tà sè ko. Be ró dhi, mà adré àmakya àzì 'o tùmání àmi íbe, mì kàdréro gale arí sè bǐ. Tàko ko, mì adré àmi ki totó tātā àmi ki tàndi ki tà ka'ìka'ì sè.

2

¹ Di má nò tá dóro ni, má dré gòle tsàle àmi véna ko dhi, má kògòró kizà fe àmi dré ko. ² Tàko ko, má kàdré kizà fe àmi dré dhi, àdhi ni go arí fe má dré dhi ni, kàdré àmi má dré kizà fèzo àmi dré dhi 'i ko dhi? ³ Di má tisì tá wárágà àmi dré ngóro má dré tá tisìle dhi tǐni, má kònì dra tsa àmi véna dhi, má kòkisúró kizà móndyá tá kitswábhá arí fe má dré dhi i véna ko. Má ka'ì tá dhi, má kàdré arí íbe dhi, àmi títi mì ni kókpà adré arí íbe. ⁴ Di má tisì tá wárágà nda àmi dré togó lanzì gàlepi kizà sè bǐ dhi be, ìndì mǐndra íbe bǐ. Má tisì tá kònìni kitswázó kizà fe àmi dré dhi bvó ko, be ró dhi, mì kònìró áma lèle kàdrì àmi véna dhi be dhi bvó.

Dhya tàkonzì 'òlepi dhi ni tàkonzì trǐma

⁵ Dhya àlo kòfè kizà dhi, akódhi nda fè kizà ngbà 'í má dré ko. Be ró dhi, fè kizà nda àmi títi dhi i dré, kó ngalè móndí bǐ àmi kòfalé dhi i dré. (Má lè tà nda ni kitélé ko.) ⁶ Tà móndí bǐ àmi kòfalé dhi i dré òle dhya nda dri dhi kitswá akódhi dré dre. ⁷ Di nyànomvá dhi, adré leá dhi, mì kòtrǐ akódhi ni tàkonzì, akódhi ni togó tǐndrǐzo, akódhi ni togó nda kòjòró kizà dré òjò ko. ⁸ Má adré di àmi ki kodzó, mì kògòró tódhyá àmi ki lèle tadhá akódhi dré.

⁹ Má tisì tá wárágà nda àmi ki tabhǐzo, nǐzoá ngalè mì adré áma kúlí ka'ì 'òle tà títi i sè 'í yà dhi. ¹⁰ Mì kàdré dhya àlo ni tàkonzì tri dhi, má adré kókpà akódhi nda ni tàkonzì tri. Má kàdré tàkonzì tri dhi, tàkonzì kitswálé trǐle dhi kàdré be dhi, má adré trǐá Krísto kandrá àmi ki tà sè, ¹¹ Sàtánà kòkisúró láti áma ki litízó dhi ko dhi bvó. Tàko ko, mà nǐ tà akódhi nda dré adrélé 'òle áma ki tabhǐzo litílé dhi i be.

Pólò ni togó lanzì Trówà na

¹² Má dré tá lǐzo Krísto ni Rúbí Tani longó Trówà na dhi, Mírǐ nǐ tá láti dra má dré àzì nda ni 'òzo. ¹³ Di, tágba kònìni dhi, áma togó lanzì tá ína, má dré áma adrúpi Títò ni kisúlé kònàle ko dhi sè. Asà dhi, má dré lazízó móndyá kònàle dhi i tí gò, lǐzo bvó Makedóniyà àdhya na.

Ama ngóro tàdzì dóro Krísto àdhya tǐni

¹⁴ Di, mà kàdré àwoyà fe Gǐká dré! Tàko ko, akódhi adré ngbú adrélé áma ki tidrǐ, ngóro móndí í dré 'òle lavúlé Krísto na dhi i tǐni. Ama sè dhi, adré kpà Krísto ni 'o móndí i dré nǐle àrà títi i 'àsè, ngóro tàdzì dóro adrélépi ngùle móndí i kòfalé dhi tǐni. ¹⁵ Angyá ko, áma ngóro tàdzì dóro Krísto dré fèle Gǐká dré, adrélépi ngùle móndyá adrèbhá lǐle lídrǐ kisú dhi i kòfalé, tùmání móndyá adrèbhá lǐle dràdrà kisú dhi íbe dhi tǐni. ¹⁶ Ayi adrèbhá lǐle dràdrà kisú nda i dré dhi, áma tàdzì dràdrà àdhya tǐni. Di, àyi adrèbhá lǐle lídrǐ kisú nda i dré dhi, áma àmakya tàdzì lídrǐ àdhya tǐni. Di àdhi ni kitswá tà nda sè nǐ? ¹⁷ Ama ró dhi, mà adré Gǐká ni kúlí lagí làfa sè ngóro móndí àruka bǐ dhi kya tǐni ko. Be ró dhi, Krísto na dhi, mà adré àmakya kúlí nda ni longó togó wǎyi sè Gǐká kandrá, Gǐká dré áma ki mùle tà nda ni 'o nǐ dhi sè.

3

Ama ngóro wárágà Krísto dré tisìle móndí ki togó na dhi tíni

¹ Mà adré gòle véle àma ki tàndi ki tà dóro ta kòdhya? Adré tsì lèá dhi, mà kàdré àma ki tà dóro ki tisì wárágà na fèle àmi dré yà, kó ngalè mà kàdré àmi ki lizí àma ki tà dóro ki tisì wárágà na yà dhi, ngóro móndí àruka ì dré adrélé 'òle dhi tíni? ² Ami ki tàndi ì wárágà àmakya tisìle àma ki togó na, móndyá títi dhi ì dré adrélé nàle ìndì nìle dhi 'i. ³ Bàti, mì adré tadhá ngádra 'á dhi, àmi wárágà Krísto dré tisìle àma ki àzì sè dhi 'i. Akódhi tisì wárágà nda wárágà sú sè ko. Be ró dhi, tisì Tírí Gíká lídrì ro dhi àdhya sè. Tisì kpà wárágà nda kírà dri ko. Be ró dhi, tisì móndí ki togó na.

Ama Gíká ni àzì 'obhá tà tídhí dré bhàle ru yìzo móndí íbe dhi ni tà sè dhi 'i

⁴ Mà adré tà nda kòdhi ki ka'ì bàti Krísto sè Gíká kandrá. ⁵ Di, mà adré àma ki no ngóro móndí kitswábhá tà 'o àyi ki tàndi ki rinyí sè bwà dhi ì ró ko. Be ró dhi, Gíká adré ína àma ki 'o kitswálé títi dhi nì. ⁶ Akódhi 'o àma kitswálé títi, adrélé àyi àzì 'obhá tà tídhí ì dré bhàle ru yìzo móndí íbe dhi ni tà sè dhi ì ró. Tà tídhí dré bhàle nda angá tátírítrí kúlí tisìle dhi lésè ko. Be ró dhi, angá ína Tírí Lólo vélésè. Tàko ko, tátírítrí kúlí tisìle nda adré móndí ki 'o todràle. Di, Tírí nda adré ína móndí ki 'o adrélé.

⁷ Tágba tátírítrí kúlí tisìle wárágà pá sè kírà ì dri dhi dré tá adrézó dràdrà fe dhi, Gíká 'o tá tátírítrí kúlí nda adrélé mīlanzīlanzī ro, Ìsèrélè ànzì ì kòkítswáro Mósè ni mībhalé no bwà ko lagulagu ni ni tà sè, tágba lagulagu nda dré tá adrézó akílé akíakí dhi. ⁸ Kàdré kònìni dhi, tà tídhí angalépi Tírí Lólo vélésè nda ni adré di véle mīlanzīlanzī ro lavúlé! ⁹ Tà àku adrélépi tá tà bha móndí ì dri nda kàdré tá mīlanzīlanzī ro dhi, tà tídhí adrélépi móndí ki bha gyágya Gíká kandrá nda véle mīlanzīlanzī ro lavúlé! ¹⁰ Tàko ko, tà àku adrélépi tá mīlanzīlanzī ro nda gò véle adrélé mīlanzīlanzī ro ko, tà tídhí nda ni mīlanzīlanzī dré àku ni ni lavúlé dhi sè. ¹¹ Tà àku adrélépi tá akílé nda kàdré tá mīlanzīlanzī ro dhi, tà tídhí adrélépi kóná vésè kólyá nda véle mīlanzīlanzī ro lavúlé!

¹² Di mà dré adrélé mī bha tà nda kòdhi dri dhi sè dhi, mà adré tà títi dhi ki 'o tawà sè. ¹³ Ama ngóro Mósè adrélépi tá àyi mībhalé zu kítá sè, Ìsèrélè ànzì ì kònòro lagulagu ni adrélépi tá akílé dhi ko dhi tíni ko. ¹⁴ Di, Ìsèrélè ànzì nda ki tà kisùkisù tá ína tīnīmva na. Tàko ko, atsálé ándrò kònìdhi dhi, ì dré adrérà'a tà àku Gíká dré tá bhàle ru yìzo móndí íbe dhi ni kúlí na dhi 'á dhi, kítá àlo nda adré rè dhu àyi ki tà kisùkisù zu. A kitswá ngbà 'í kítá nda ni tīngá Krísto ni ka'ima sè. ¹⁵ Bàti, atsálé ándrò kònìdhi dhi, ì kàdré Mósè ni tátírítrí kúlí na dhi, kítá nda adré rè dhu àyi ki tà kisùkisù zu. ¹⁶ Di, dhya àlo kàdré àyi togó adzá Mírì véle dhi, à adré kítá nda ni tīngá. ¹⁷ Mírì nda Tírí 'i. Arà Mírì ni Tírí dré adrézó dhi 'á dhi, tà adrézó móndí ki tri dhi be. ¹⁸ Ama títi kítá nda ni tīngázó àma ki mībhalé 'àsè dhi ì, mà adré Mírì ni mīlanzīlanzī tadhá, ngóro tàlàtálà dré adrélé ngá líndrí tadhá dhi tíni. Di Mírì adré àma ki ladzá atsálé àyi tàndi tíni gò, mà dré adrézó akódhi ni mīlanzīlanzī tadhá adrézó lile ába drìdrì. Kòdhi tà Mírì adrélépi Tírí 'i nda dré adrélé 'òle nì dhi 'i.

4

Ngá làgí kyàkyà lèdrí rùle kīnì sè dhi ì léna dhi

¹ Di ásà dhi, Gíká dré àzì nda ni bhàle àma drígá àyi togó dóro sè dhi sè dhi, mà adré àma ki togó tayí adrélé lanzile ko. ² Be ró dhi, mà gà àmakya

tà lùzu ró ìndì kanyò ro dhi ki 'òma rè. Mà adré tà 'o túrúpfú sè ko, adrézó kpà Giká ni kúlí ladzá atsálé kinzò ro ko. Be ró dhi, mà adré àmakya tà bàti tadhá ngádra 'á, adrézó àma ki tàndi ki tà tadhá mónnyá títi dhi i dré kitswálé tabhìle àyi ki togó na Giká kandrà. ³ Di, Rúbí Tani mà dré adrélé longólé dhi kàdré ìna lùzu ró dhi, adré ngbà 'í lùzu ró mónnyá adrébhá ìle dràdrà kisú dhi i dré. ⁴ Angyá ko, giká bvò kòndi àdhya 'o mónnyá ka'ìbhá ko dhi ki tà kisùkisù atsálé tìnìmvá ro, ì kòkìswáró ngádra Rúbí Tani àdhya ni no bwà ko.* Rúbí Tani nda adré Krísto, adrélépi Giká ni líndrí 'i dhi ni mìlanzìlanzì tadhá kòdhya. ⁵ Tàko ko, mà adré àma ki tàndi ki tà longó kòdhya ko. Be ró dhi, mà adré Yésu Krísto ni tà longó kòdhya, adrézó tadhá dhi, akódhi Mírì 'i, ìndì àma, àmi ki màràbà Yésu ni tà sè dhi 'i. ⁶ Tàko ko, Giká tà tá dhi: «Ngádra kàdré kòle tìnìmvá na!»† Di Giká nda 'o àyi ngádra kòle ngá kazá àma ki togó na dhi nì, mà kònìró àyi mìlanzìlanzì adrélépi lagulé Krísto ni mìbhalé 'á dhi be dhi bvò.

⁷ Di, àma àmakya ngá làgí kyàkyà nda ìbe àma léna, tágba mà kàdré ngóro lídrí rùle kìnì sè dhi i tìni yà dhi, tadházóá dhi, rìnyí kàdrì lavulé nda angá ìna Giká vélésè, àma vélésè ko. ⁸ Mà adré kizà nya láti títi i sè, di, kizà nda lavú ìna àma ko. Ama ki drì adré abílé, di, tà nda kizá ìna àma ki tà ka'ìka'ì ko. ⁹ A adré àma ki mì pfo, di, Giká tayí ìna àma ko. A adré àma ki abhé kìnì mi, di, mà drà àmakya ko. ¹⁰ Mà adré ngbú adrélé Yésu ni dràdrà todó àma rú, à kàdréro kókpà Yésu ni lídrì no àma rú be dhi bvò. ¹¹ Tàko ko, à adré ngbú àma adrébhá lídrì ro dhi ki lefè adrélé dràdrà mìle Yésu ni tà sè, à kàdréro kókpà Yésu ni lídrì no àma ki rúbhá adrélépi dràle dràdrà dhi rú. ¹² Di àsà dhi, àma ngbú ànyì dràdrà mìle, mì kàdréro lídrì ìbe be dhi bvò.

¹³ Giká ni Kúlí adré tàá dhi: «Má ka'ì dre. Àsà dhi, má dré tà tàzo.»‡ Tà ka'ìka'ì làsú be kònìni nda sè dhi, mà adré kpà Giká ni ka'ì gò, adrézó tà ta. ¹⁴ Tàko ko, mà nì tàle dhi, Giká Mírì Yésu ni tingálépi dràdrà lésè dhi ni kókpà àma ki tingá dràdrà lésè tùmàni Yésu be gò, àma ki 'òzo pfòle àmi ìbe í kandrà dhi be. ¹⁵ Tà títi mà dré adrélé mvòle dhi i, mà adré mvòá àmi ki tà sè, Giká ni togó tani kòtsaró móndí zyandre lavulé dhi i véna gò, àyi ki 'o adrélé àwoyà ta akódhi dré, adrézó akódhi ni rú bha kùle.

¹⁶ Àsà dhi, mà adré àma ki togó tayí adrélé lanzìle ko. Tágba àma ki rúbhá dré adrézó ñwàle ñwanwà dhi, Giká adré àma ki togó 'o atsálé tídhí ro kítú àlo àlo títi i sè. ¹⁷ Tàko ko, kizà tsàtsà mà dré adrélé nyàle lókyá tsà sè kòdhi ì adré àma ki 'o kitswálé mìlanzìlanzì kàdrì kizà nda ki lavulépi ìndì adrélépi kóná vésè kólyá dhi ni kisú. ¹⁸ Di mà adré mì bha ngá kitswálé nòle mì sè dhi i dri ko. Be ró dhi, mà adré àmakya mì bha tà kitswálé nòle mì sè bwà ko dhi i dri. Angyá ko, ngá kitswálé nòle mì sè dhi ì adré ngbà 'í gile lókyá tsà sè. Di, tà kitswálé nòle mì sè bwà ko dhi ì adré àyikya gile kóná vésè kólyá.

5

Ama ki rúbhá bhù àdhya ni asoma

¹ Mà nì tàle dhi, àma ki rúbhá bvò àdhya adrélépi ngóro wémà tìni kònìdhi kòdrà dhi, mà ni dzó àzya dra adrélépi kóná vésè kólyá dhi ni kisú Giká véna bhù na dhi be. Dzó nda dzó móndí ì dré sile nì dhi 'i ko. Be ró dhi, dzó nda dzó Giká dré sile nì dhi 'i. ² Nyànomvá dhi, mà adré

* **4:4** 4:4 «Giká bvò kòndi àdhya» kònìdhi Sàtánà 'i. † **4:6** 4:6 A kònò Kìdhoma 1:3. ‡ **4:13** 4:13 A kònò Longó i 116:10.

tongólé lovó sè, adrézó àma ki rúbhá bhù àdhya nda ni le asólé àma rú. ³ Angyá ko, mà kònì dra rúbhá nda ni asó dhi, mà kitswá adrélé bvólíí ro ko. ⁴ Bàti, mà dré adrérà'a rúbhá bvò àdhya kònìdhi na dhi, mà adré tongólé, adrézó ngá lanzì todó. Kòdhi adré làá ko tàle dhi, mà adré rúbhá bvò àdhya kònìdhi ni le tayílé dhi. Di, mà adré àmakya rúbhá bhù àdhya nda ni le asólé kòdhya, kitswálé rúbhá dràdrà àdhya kònìdhi kòladzáró ru atsálé rúbhá lídrì àdhya ró be dhi bvó. ⁵ Gíká zì àma tà nda kòdhi ni kisú dhi nì gò, dré Tírí Lólo afèzo àma dré, ngóro ngádrì adrélépi tadhá dhi, í ni tà tíí í dré lazilé dhi ki afè àma dré dhi tíni.

⁶ Di ásà dhi, àma ki togó adré ngbú gàle àma ki tà ka'ile dhi sè bí. Mà nì kpà tàle dhi, mà dré adrérà'a rúbhá kònìdhi na dhi 'á dhi, àma vwàvwà ro Mírì ni bhà rúsè dhi be. ⁷ Tàko ko, mà adré atsilé àma ki tà ka'ika'í sè. Mà adré atsilé ngá mà dré kitswálé nòle mì sè dhi í sè ko. ⁸ Bàti, mà adré gàle àma ki tà ka'ile dhi sè bí. Di àma mìlésè dhi, dóro ni tá mà dré rúbhá kònìdhi ni tayílé gò, lizo adrélé Mírì bhàna dhi. ⁹ Di, mà adré tà tíí dhi ki 'o adrézó Gíká ni togó 'o kinílé, gba mà kàdré rúbhá kònìdhi na yà, kó ngalè mà kòtayí rúbhá nda yà dhi. ¹⁰ Tàko ko, adré làá dhi, àma tíí mà kòpfò Krísto kandrá, kòtáró àma ki tàbvó, mà kòkisúró tà kitswálépi tà mà dré 'òle rúbhá na dhi í sè dhi, gba tà nda ì kàdré tà dóro 'í yà, kó ngalè tà kònzi 'í yà dhi.

Gíká amú àma tódhyá í be Krísto sè

¹¹ Di mà dré Mírì ni ròma nìle be dhi sè dhi, mà adré móndí ki togó asé akódhi ni ka'í. Gíká nì ína àma ki tà dóro. Má adré kisúá dhi, mì nì kókpà àma ki tà dóro. ¹² Mà lè gòle àma ki tàndi ki tà dóro ta àmi dré ko. Be ró dhi, mà adré àmakya láti fe àmi dré adrézó drì bha kuru àma ki tà sè, mì kòkitswáró kúlí logó móndyá adrèbhá drì bha kuru ngá adrélé nòle mì sè dhi ki tà sè dhi í tí. Bàti, àyi nda ì adré drì bha kuru tà móndí ki togó na dhi ki tà sè ko. ¹³ Mà kàdré tà 'o ngóro móndí azaaza kya tíni dhi, mà adré 'òá Gíká dré. Mà kàdré kó tà 'o tà kisùkisù be dóro dhi, mà adré 'òá àmi dré. ¹⁴ Tàko ko, Krísto ni lèle adré àma ki fe adrélé tà 'o dhi nì. Angyá ko, mà dré ka'ile Krísto drà móndyá tíí dhi ki tà sè dre dhi sè dhi, mà ka'í kókpà tàle dhi, móndyá tíí dhi ì todrà túmání akódhi be dre. ¹⁵ Di akódhi drà móndyá tíí dhi ki tà sè, kitswálé móndyá adrèbhá lídrì ro dhi ì kògòro adrélé tà 'o àyi ki tàndi í dré ko, be ró dhi, ì kàdréro tà 'o akódhi dràlepi gò ngalè dràdrà 'àsè àyi dré nda dré.

¹⁶ Di kidhólé nyànomvá dhi, mà adré dhya àlo no, ngóro móndyá bvò àdhya ì dré adrélé nòle dhi tíni ko. Tágba atú dhi, mà dré tá Krísto ni nòzo kònini dhi, mà adré gòle véle akódhi ni no kònini ko. ¹⁷ Di dhya àlo kàdré Krísto na dhi, akódhi nda móndí Gíká dré bhàle tódhyá adrélé móndí tídhí ro dhi 'í. Tà àku ì akí dre. Mì nò rè ká! Tà tíí dhi ì atsá tà tídhí ro dre! ¹⁸ Tà tíí nda kòdhi ì ngá Gíká vélésè. Akódhi nda amú àma tódhyá í be Krísto sè gò, àzì adrézó móndí ki adrì ru amú tódhyá í be dhi ni bhàzo àma dríga. ¹⁹ Tàko ko, Gíká adré móndyá tíí bvò àdhya ki amú tódhyá í be Krísto na gò, adrézó véle àyi ki tàkonzì ki tà bha àyi dri ko. Di fè rúbí ru amuma tódhyá nda àdhya àma dré, mà kàdréro longóá móndí ì dré be dhi bvó.

²⁰ Di ásà dhi, àma dhya adrèbhá Krísto ni tà longó akódhi ni rú sè dhi 'í. Gíká ni tàndi adré móndí ki azí àma tí dhi nì. Mà adré di àmi ki tí lízì Krísto ni rú sè: Mì kòtayí àmi Gíká dré amulé tódhyá í be dhi wà! ²¹ Tàko

ko, Giká bhà Krísto adrélépi tá tàkonzì àko nda atsálé tàkonzì ro àma ki tà sè, mà kàtsáro mónnyá í dré bhàle gyägya Krísto na dhi i ró be dhi bvó.

6

¹ Ama Giká ni àziàmú ró dhi i, mà adré àmi ki kodzó, mì kònòró Giká ni togó tani mì dré kisulé dhi tà tako ró ko. ² Tako ko, Giká adré tàá dhi: «Lókyá áma togó tani tadházó dhi sè dhi, má yi tá mi. Kítú mónnyá ki tídrízó dhi sè dhi, má ledé tá mi.»*
Di mì yi rè ká! Nyànomvá kònìdhi, lókyá Giká dré adrézó áyi togó tani tadhá dhi 'i. Àndrò kònìdhi, kítú Giká dré adrézó mónnyá ki tídrí dhi 'i.

Kizà Pólò dré nyàle, ìndì tà dré 'òle Giká ni àzì sè dhi i

³ Mà adré tà kitswábhá mónnyá ki 'o ledhélé tàkonzì na dhi ki 'o ko, à kòkitswáro tà ta kònzi àzì Giká dré bhàle àma drígá dhi rú ko. ⁴ Be ró dhi, mà adré àma ki tadhá Giká ni màràbà i ró tà títi i sè: Mà adré àma ki togó tsi kizà títi mà dré adrélé nyàle dhi i na, ìndì tà kòkòróko adrèbhá atsálé àma rú dhi i na. ⁵ Lókyá àruka i sè dhi, à tswà àma, àma ki lebhézó bádzó na. A kodzó mónnyá i ligilé àma rú. Mà 'o àzì kòkòróko landèzo. Mà ko ayí ko, kó ngalè mà ayí tàbirí sè. ⁶ Mà adré àmakya tà 'o togó lólo sè, tà nìni sè, togó vwàvwà sè, togó dóro sè, Tírí Lólo ni rìnyí sè, ìndì lèle túrúpfú àko dhi sè. ⁷ Mà adré tà bàti ta, adrézó tà 'o Giká ni rìnyí sè. Mà adré àdzú ngá ki ru àma ki dríagó lésè ìndì àma ki lídzi lésè, adrézó tà gyägya 'o ásà.† ⁸ Mà adré Giká ni tà 'o, gba à kàdré àma ki líndrì bha yà, kó ngalè à kàdré kanyò fe àma dré yà dhi, gba à kàdré àma ki rú ta dóro yà, kó ngalè à kàdré àma ki rú ta kònzi yà dhi. A adré àma ki zi mónnyá ki lítibhá i ró, tákò mà adré àmakya tà bàti ta. ⁹ A adré àma ki no ngóro mónnyá nìle ko dhi i ró, tákò mónnyá bí dhi i nì àma be. A adré àma ki no ngóro mónnyá dràdrà mìle dhi i ró, tákò àma rè dhu lídrì íbe. A adré tà ño àma dri, di, à pfu ína àma dràle ko. ¹⁰ A adré kizà fe àma dré, di, mà adré àmakya lenzélé. A adré àma ki no lemerèbhá ro, di, mà adré àmakya mónnyá bí dhi ki 'o atsálé ngábhá ro. A adré àma ki no ngá àko na tíni, di, àma àmakya ngá títi dhi íbe.

¹¹ Àmi Kòritòbhá ni i, mà tà tà àmi dré ngádra 'á. Mà tadhá àma ki togó dóro àmi dré dre. ¹² Mà gà àma ki lèle tadhama àmi dré ko. Di, mì gà àmikya àmi ki lèle tadhama àma dré dre. ¹³ Má adré tà kònìdhi ni ta àmi dré ngóro àma ànzi i dré dhi tíni: Mì kàdré àmi ki togó dóro tadhá àma dré wà, ngóro mà dré adrélé àmakya ni tadhá àmi dré dhi tíni!

Ru amuma mónnyá ka'ìbhá ko dhi íbe ko dhi

¹⁴ Lè mì kàdré ru amú mónnyá ka'ìbhá ko dhi íbe ko. Tako ko, tà gyägya ni kitswá tsì ru su tà kònzi be bwà? Ngádra ni kitswá tsì ru amú tìnìmvá be bwà? ¹⁵ Krísto ni kitswá tsì ru yi Dzáborò be bwà? Di mónnyá Yésu ni ka'ìlepi dhi ni kitswá ru su mónnyá ka'ìlepi ko dhi be ngíningíni ró? ¹⁶ Giká ni tépelò ni kitswá tsì ru yi giká tako íbe bwà? Tako ko, àma Giká lídrì ro dhi ni tépelò 'i. Ngóro Giká ni tàndi dré tàle dhi tíni:

«Má ni adré àyi kòfalé,
adrélé atsilé túmání àyi íbe.
Má ni adré àyi ki Giká ro,
ì ni àyikya adré àma mónnyá i ró.‡

* **6:2** 6:2 A kònò Esáyà 49:8. † **6:7** 6:7 «Àdzú ngá rùle dríagó lésè» kònì i, àdzú ngá adrézó kàribhá ki lavú ásà dhi 'i. «Àdzú ngá rùle lídzi lésè» kònì i, àdzú ngá adrézó sùle dhyá rú dhi 'i. ‡ **6:16** 6:16 A kònò Lèvítikè 26:12; Yèrèmfyà 32:38; Ezèkyèlè 37:27.

17 Di Mírì adré tàá dhi:
 Mì kápfo àyi kòfalésè,
 àmi kì bha adrélé twá àyi rúsè.
 Mì kòtabè ngá àlo ndì ró dhi ko gò,
 má kòka'iró àmi. §

18 Mírì rinyí líyí ro dhi adré tàá dhi:
 Má nì adré àmi kì Atá ro,
 mì nì àmikya adré áma ànziàgo i ró, ìndì áma ànzitòkó i ró.»*

7

1 Áma arúpi má dré lèlè tò ni i, mà dré adrélé tà Giká dré lazilé nda íbe dhi sè dhi, lè mà kòtemvé àma tà títi kitswábhá àma kì 'o atsálé ndì ró rúbhá na, ìndì togó na dhi i sè. Mà kàdré kpà àma kì fe adrélé lólo kitswálé títi Giká m̀lèsè, akódhi ni ròma na.

Pólò nì arí Kòrìtòbhá kì tà sè dhi

2 Mì kòka'ì áma dòle àmi kì togó na wà! Mà 'o àmakya dhya àlo kònze ko. Mà kizá dhya àlo ni tà ka'ika'ì ko. Mà lití dhya àlo ngá kisúzó drígásà dhi ko. 3 Má adré tà kòdhi kì ta kitswázó tà bha àmi dri ko. Tàko ko, ngóro má dré tàlè àmi dré dre dhi tíni dhi, àmi kì tà àma kì togó na. Mà ka'ì kpà adrélé túmání àmi íbe, kàdré lídrì na yà, kó ngalè dràdrà na yà dhi. 4 Má adré àmi kì tà ka'ì tà bàti ró, adrézó drì bha kuru àmi kì tà sè. Di áma togó andrì gò, má dré adrézó gàlè arí sè bí, tágba mà dré adrézó kizà nya lavulé dhi.

5 Tàko ko, mà dré tá atsázó Màkèdòníyà 'a dhi, mà kisú tá lókyá lovózó dhi àlomvá ko. A fè tá kizà àma dré láti títi i sè. Áma tá lawà íbe àma rú, adrézó kpà tirí íbe àma léna. 6 Di, Giká adrélépi móndí kizà ro dhi kì togó tindrì dhi, tindrì ína àma kì togó Títò ni atsama sè. 7 Di, ngbà 'í akódhi ni atsama sè ko, tindrì kpà àma kì togó, àmi kì tàndì mì dré tá kpà akódhi ni togó tindrìlè dhi sè. Tàko ko, akódhi títi tá àma dré, àmi kì lovó áma nòzo dhi ni tà, àmi kì kizà tà ru 'òlepi dhi sè dhi ni tà, ìndì àmi kì togó àtsi ró áma tà sè dhi ni tà. Di áma togó dré gòzo vélé gàlè arí sè wáláká ni ni lavú.

8 Tágba má dré tá kizà fèzo àmi dré áma wárágà sè dhi, áma togó ína kizà ro tà nda sè ko. Tà bàti ró dhi, áma togó tá kizà ro, lókyá má dré yízoá tàlè dhi, wárágà nda fè tá kizà àmi dré, tágba dré tá adrézó ngbà 'í lókyá tsà sè dhi. 9 Di, nyànomvá dhi, má adré mána lenzélé. Má adré lenzélé àmi kì kizà nda sè ko, be ró dhi, àmi kì kizà nda dré àmi kì 'òlè togó ladzá dhi sè. Tàko ko, mì atsá tá àmikya kizà ro ngóro Giká dré tá lèlè dhi tíni. Asà dhi, mà 'o àmi kònze àlomvá ko. 10 Angyá ko, à kàdré kizà ro ngóro Giká dré adrélé lèlè dhi tíni dhi, kizà nda adré dhya kì 'o togó ladzá, à kàdríró be dhi bvó. Di kizà làsú be kònini nda kitswá gile dhya léna bwà ko. Di, kizà bvò kòndi àdhya adré ína dhya kì dri lèlè dràdrà na. 11 Mì nò rè ngalè kizà mì dré nyàlè ngóro Giká dré tá lèlè dhi tíni nda 'o tà dóro àmi léna ngíni ya dhi ká! Kizà nda 'o àmi kì togó atsálé àtsi ró adrélé tà 'o lovó sè, adrélé àmi kì tàrá ga, adrélé tàkonzì ga, adrélé ngá ro, adrélé lovó íbe áma nòzo, ìndì adrélé gànzi ró tà ño gyágya dhya tàkonzì 'òlepi dhi dri. Di láti títi nda i sè dhi, mì tadhá ngádra 'á dhi, àmi tà àko àmi rú tà nda sè dhi dre. 12 Má tisì tá wárágà nda àmi dré, dhya tà kònze 'òlepi nda ni tà sè ko, ìndì dhya tà kònze nda ni 'òzo rúá dhi ni tà sè ko. Be ró dhi, má tisì mána

§ 6:17 6:17 A kònò Esáyà 52:11; Ezèkyélè 20:34, 41. * 6:18 6:18 A kònò 2 Sàmùwélè 7:14; Esáyà 43:6.

wárágà nda, mì kònòró ngádra 'á Gíká kandrà dhi, àmi àtsi ró àma ki tà sè ngíni ya dhi. ¹³ Tà nda kòdhi ì sè dhi, Gíká tindrì àma ki togó dre.

Tumáni àma ki togó tindrima nda be dhi, mà lenzé tá lavulé, mà dré nòle ngalè mì fè tá arí Títò dré ngíni ya dhi sè. Tàko ko, mì 'o akódhi ni togó atsálé kìdrìkìdrì dre. ¹⁴ Atú dhi, má tà tá akódhi dré àmi ki tà, áma drì bhàzo kuru àsà gò, mì dré kanyò fèzo má dré ko. Ngóro tà títi má dré tàle àmi dré dhi ì dré adrelé tà bàti 'i dhi tìni dhi, àmi ki tà títi má dré tàle drì be kuru Títò kandrà dhi ì tá kókpà tà bàti 'i. ¹⁵ Nyànomvá dhi, akódhi ni lèle àmi véna dhi atsá véle kàdrì wáláká ni ni lavú, dré adrérà'a kisúá dhi, mì ka'í tá àma ki kúlí 'òle, ìndì mì ka'í tá ì dòle àmi véna ngá ròma sè ìndì togó yàyà sè ngíni ya dhi 'á. ¹⁶ Má adré di lenzélé, má dré kitswálé àmi ki ka'í tà títi ì sè dhi sè.

8

Pólò kodzó Kòritòbhá ì ngá lokó fèle móndí ka'ìbhá àruka ì dré

¹ Áma adrúpi ì, má adré leá dhi, mì kònì tà Gíká dré 'òle áyi togó tani sè Èkèlézyà Màkèdóniyà le dhi ì 'ásè dhi be. ² Tágba kizà kàdrì dré tá adrézó móndyá ka'ìbhá nda ki tabhì lavulé dhi, àyi ki arí kàdrì tumáni àyi ki lemerè be dhi ì 'o tá àyi ki togó atsálé àtsi ró ngá fe móndí àruka ì dré. ³ Má adré tà bàti ta àmi dré: Ì fè ngá ì dré kitswálé fèle bwà dhi ì títi. Bàti, ì fè ngá nda ì àyi ki rinyí lavú byá. Àyi ki tàndi ì kisù tá tà nda 'òle drìdrì gò, ⁴ ì dré àma ki ti lizizó tà tàndi ró, mà kòfèró láti àyi dré drígá bhàzo tumáni móndí àruka ìbe, ngá fe móndyá ka'ìbhá Yèrúsalmà na dhi ì dré.* ⁵ Di tà ì dré 'òle nda lavú tà mà dré tá kisùle dhi byá. Tàko ko, ì fè tá rè zyà àyi ki tàndi ì Mírì dré 'íká gò, ì dré àyi ki fèzo àma dré ndò, ngóro Gíká dré tá lèle dhi tìni.

⁶ Di àsá dhi, mà lizí Títò ni ti, kògòró àmi véna àmi ki kodzó tà dóro mì dré tá kidhólé 'òle dhi ni 'o kitswálé títi be dhi bvó. Tàko ko, akódhi nda kidhó tá àmi ki kodzólé drìdrì, mì kòlokóro ngá fèle móndí àruka ì dré dhi ni. ⁷ Ngóro mì dré adrelé tà dóro 'o lavulé àmi ki tà ka'íka'í sè, àmi ki kúlí ì sè, àmi ki tà nìni sè, àmi ki togó àtsi ró dhi sè, ìndì àmi ki lèle àma véle dhi sè dhi tìni dhi, mì kò'o kókpà tà dóro nda kòdhi, ngá fèzo móndí àruka ì dré àmi ki togó wáyi sè.

⁸ Kòdhi má adré tòlí bha àmi dri ko. Be ró dhi, má adré mána àmi ki lèle tabhì móndí àruka togó ìbe àtsi ró dhi kya rú, nìzoá ngalè àmi ki lèle nda lèle bàti 'i yà dhi. ⁹ Tàko ko, mì nì tà àma ki Mírì Yésu Krísto dré 'òle áyi togó tani sè dhi be. Tágba dré tá adrézó ngá líyí ro dhi, 'o ì atsálé lemerè ro àmi ki tà sè, mì kàtsáro ngábhá ì ró akódhi ni lemerè sè.

¹⁰ Di má adré àmi ki drì ta àmi ki ledézó kònìni: Kóná lavulépi dhi sè dhi, àmi tá móndyá tà nda ni lebhá 'òle drìdrì dhi 'i. Àmi tá kókpà móndyá kidhóbhá ngá lokó kitswálé fèle móndí àruka ì dré drìdrì dhi 'i.

¹¹ Di nyànomvá dhi, mì kò'o tà nda kitswálé títi, ngóro mì dré tá tà nda ni lèle 'òle togó wáyi sè dhi tìni. Mì kòfè ngá nda ì ngóro mì dré kitswálé fèle bwà dhi tìni. ¹² Tàko ko, dhya àlo kàdré ngá le fèle togó wáyi sè gò, dré adrézó feá ngóro dré kitswálé fèle bwà dhi tìni dhi, Gíká adré ngá nda ni ka'í. Angyá ko, Gíká adré ngá dhya nda dré adrézó ába dhi ni no kòdhya. Adré ngá akódhi dré adrézó ába ko dhi ni no kòdhya ko.

¹³ Má adré leá ko, mì kàdré ngá fe móndí àruka ì dré atsázó ngábhá ro gò, mì dré àmikya atsázó lemerèbhá ro dhi. Be ró dhi, má adré leá dhi,

* 8:4 8:4 A kònò Rómà 15:26.

àmi títi mì kàdré tà 'o àmi kòfalésè adrézó díri. ¹⁴ Di àmi adrèbhá ngá íbe bí nyànomvá dhi ĩ, mì ni kitswá mónnyá adrèbhá lemerè ro dhi ki ledé. Di lókyá mì dré dra adrézó lemerè ro gò ĩ dré adrézó ngá íbe bí dhi sè dhi, ĩ ni kitswá àyikya àmi ki ledé. Kònini dhi, mì ni adrè díri. ¹⁵ Ngóro tísile Gíká ni Kúlí na dhi t́ni: «Dhya ngá lokólépi bí dhi tá ngá íbe bí lavúlé ko, ìndi dhya ngá lokólépi tsà dhi, ngá pi akódhi ko na.»†

Pólò mù Títò ĩ àziàmu ni íbe Kòrítò na

¹⁶ Mà adrè àwoyà fe Gíká dré, dré Títò ni togó 'òle atsálé àtsi ró àmi ki tà sè àmakya t́ni dhi sè. ¹⁷ Angyá ko, Títò ka'í tà mà dré źile í tí nda 'òle gò, adrézó lile àmi véna lovó sè, ngóro dré lèle 'òle ni dhi t́ni. ¹⁸ Mà adrè kpà àma ki adrúpi àlo dhi ni mu lile túmání Títò be. A adrè akódhi nda ni tà bha kuru Èkèlézyà títi ĩ 'ásè, àzi dré adrélé 'òle Rúbí Tani ni tà sè dhi sè. ¹⁹ Ngbà 'í kòdhi ko, Èkèlézyà ĩ kipè tá akódhi lile túmání àma íbe, mà kàdzíro ngá fèle nda ĩ mónnyá ka'íbhá Yèrúsalmà na dhi ĩ dré, kitswázó Mírì ni tàndi ni lindrì bha, ìndi àma ki togó àtsi ró móndí ki ledézó dhi ni tadhá. ²⁰ Mà adrè lèá dhi, tà kitswázó àma ki asíkí ngá bí bhàle àma drígá nda ki tà sè dhi kàdré yókódhó. ²¹ Tàko ko, mà adrè tà títi dhi ki nda 'òle dóro Mírì mìlèsè, ìndi móndí ĩ mìlèsè.

²² Kòdhi íbe dhi, mà adrè kpà àma ki adrúpi àzya mu lile àyi nda íbe àmi véna. Mà tabhì akódhi nda vèsè be bí ìndi láti twátwa ĩ sè bí gò, dré àyi togó tadházó àtsi ró. Nyànomvá dhi, akódhi ni togó véle àtsi ró lavúlé, dré àmi ki tà ka'ile bàti dhi sè. ²³ Kàdré Títò ni tà sè dhi, akódhi àma arúpi 'i, ìndi àma àziàmu àmi kòfalé dhi 'i. Kàdré àma ki adrúpi àruka nda ki tà sè dhi, àyi dhya Èkèlézyà ĩ dré mùle kitswálé lindrì fe Krísto dré dhi 'i. ²⁴ Di ásà dhi, mì kòtadhá àyi dré àmi ki lèle bàti, Èkèlézyà títi dhi ĩ kòniró tà mà dré adrézó dri bha kuru àmi ki tà sè dhi be dhi bvó.

9

Ngá lokólé mónnyá ka'íbhá Yèrúsalmà na dhi ĩ dré dhi ki tà

¹ Kàdré di ngá mì dré adrélé lokólé fèle mónnyá ka'íbhá Yèrúsalmà na dhi ĩ dré nda ki tà sè dhi, lè tá má kòtìsì tà tà nda dri àmi dré ko. ² Tàko ko, má nì tàle dhi, àmi ki togó àtsi ró àyi nda ki ledézó dhi be. Má adrè drì bha kuru tà nda sè, adrézó tàá mónnyá Màkèdóniyà le dhi ĩ dré dhi, kidhólé kóná lavúlépi dhi sè dhi, àmi adrèbhá Akáyà na dhi ĩ gànzi ró adrélé ngá fe. Di àmi ki togó àtsi ró nda 'o móndí bí àyi kòfalé dhi ki togó atsálé kókpà àtsi ró ngá fe dhi nì. ³ Di, tágba kònini dhi, má adrè àma ki adrúpi kòdhi ki mu lile àmi véna, kitswálé àmi ki tà mà dré adrézó drì bha kuru ásà nda kàtsáro tà tàko ró ko. Be ró dhi, má adrè lèá dhi, mì kàdré àmikya gànzi ró ngá fe, ngóro má dré tàle àmi ki tà sè dhi t́ni. ⁴ Tàko ko, mà kòtsa tá àmi véna túmání móndí àruka Màkèdóniyà lésè dhi íbe gò, mà dré àmi ki kisúzó gànzi ró ko dhi, kònò mà ni tá adrè kanyò ro túmání àmi íbe, mà dré tá àmi ki tà ka'ile tò dhi sè. ⁵ Di ásà dhi, má nò tá dóro ni, má dré adrúpi nda ki mùle lile drìdrì má kandrána, àmi ki kodzó ngá mì dré lazilé togó dóro sè nda ki lokó adrélé gànzi ró dhi. Mì kò'o kònini dhi, mì ni kitswá ngá nda ki fe togó dóro sè. Mì kitswá fèá ngóro à ru tá àmi ŕnyí sè fèá na t́ni ko.

⁶ Ngóro mì dré nìle be dhi t́ni dhi, dhya ángùdhi adrélépi kórì ri tsà dhi, adrè kókpà ngá akónà tsà. Di, dhya ángùdhi adrélépi kórì ri bí dhi, adrè kókpà ngá akónà bí. ⁷ Lè àmi àlo àlo títi dhi ĩ mì kàdré ngá fe ngóro mì

† 8:15 8:15 A kònò Pfòma 16:18.

dré kisùle drìdrì àmi léna dhi tìni. Di, mì kàdré àmikya ngá fe togó kizà ro dhi sè ko, ìndì ngóro tòlí bhàle àmi dri dhi tìni ko. Tàko ko, Gìká adrè dhyà adrélèpi ngá fe arí sè dhi ni ka'ì kòdhya. ⁸ Di Gìká rìnyí íbe kitswázó ngá fe gàle àmi drígá bí áyi togó tani sè, kitswálé tà títí i sè dhi, mì kàdréro ngbú adrélé ngá títí mì dré adrézó lovó ni íbe dhi íbe, adrézó kpà tà dóro títí mì dré adrélé lèle 'òle dhi ki 'o be dhi bvó. ⁹ Ngóro tisìle Gìká ni Kúlí na dhi tìni:

«Akódhi lanzí áyi ngá i lemerèbhá i dré.

Akódhi ni tà gyágya ni adrè kóná vèsè kólyá.»*

¹⁰ Di Gìká adrélèpi kórì fe mómí i dré rìle, ìndì adrélèpi mápà fe àyi dré nyàle dhi ni kórì títí mì dré adrézó lovó ni íbe dhi ki fe àmi dré, adrézó 'òá mbàle, mì kòkitswáro tà dóro 'o togó dóro sè, adrézó lò'wa dóro 'a lavúlé.

¹¹ A ni ngá fe gàle àmi drígá bí látí títí i sè, mì kòkitswáro ngbú adrélé ngá fe mómí i dré gò, ì kàdréro àwoyà fe Gìká dré ngá mì dré adrélé fèle áyi dré àma drígá dhi ki tà sè.

¹² Tàko ko, ngá mì dré adrélé fèle kòdhi ki ngbà 'í mómíyá ka'ìbhá Yèrusalémà na dhi ki ledé kòdhya ko. Ngá nda ki kókpà mómí bí dhi ki 'o àwoyà fe Gìká dré. ¹³ Tà dóro mì dré adrélé 'òle, adrélèpi àmi ki tà dóro tadhá nda sè dhi, mómí bí dhi ki Gìká ni rú bha kùle, mì dré tà Krísto ni Rúbí Tani dré adrélé tàle dhi ki ka'ìle 'òle dhi sè, ìndì mì dré adrélé ngá fe àyi dré ìndì mómí àruka i dré togó dóro sè dhi sè. ¹⁴ Ì ni kpà tà zi Gìká tí àmi dré togó wáyi sè, dré áyi togó tani bhàle àmi rú lavúlé dhi sè. ¹⁵ Mà kàdré àwoyà fe Gìká dré, tà tani dré afèle, kitswázó àndu ni ni ngi bwà ko nda ni tà sè!

10

Pólò ga áyi tàrà àzì Gìká dré bhàle í drígá dhi ni tà sè

¹ Ma, Pólò, má adrè àmi ki kodzó togó dóro ìndì yàya angalépi Krísto vélésè dhi sè. Má nì dóro tàle dhi, mómí àruka ì adrè tàá dhi, má kàdré àmi kòfalé dhi, ma mómí yàya 'i dhi. Di, áma wárágà i 'ásè dhi, má adrè mána tà ta rìnyí sè. ² Di má adrè àmi ki ti lizí, má kònì dra tsa àmi véna dhi, mì kò'oró ma àmi ki àruka ki lotó rìnyí sè ko. Tàko ko, kòkitswá dhi, má ni tà ta rìnyí sè mómí àruka adrèbhá kisùá dhi, mà adrè tà 'o mómíyá bvò àdhya kya tìni dhi i dré. ³ Angyá ko, tágba mà dré adrézó bvò kònìdhi lé dhi, mà adrè àmakya àdzú bhu mómíyá bvò àdhya kya tìni ko. ⁴ Adzú ngá mà dré adrézó àdzú bhu ásà dhi i, àdzú ngá bvò kòndi àdhya 'i ko. Be ró dhi, áyi àyikya àdzú ngá rìnyí ró Gìká àdhya, mà dré adrézó àma ki kàribhá ki rìnyí adrézó àdzú bhu 'ásà dhi ni pfu dhi 'i. Mà adrè di tà kayikayi títí kinzò ro dhi ki pfu, ⁵ tùmání tà títí drìkàdrì ro adrèbhá ru pfu Gìká ni tà nìni rú dhi íbe. Mà adrè kpà tà kisùle títí dhi ki turú tobhàle Krísto ni rìnyí zàle. ⁶ Di mì kòbhà àmi ki tàndi i Krísto ni rìnyí zàle kitswálé títí dre dhi, mà ni adrè gànzi ró tà ño mómíyá àruka títí adrèbhá dhu rè ligilé dhi i dri.

⁷ Mì adrè àmikya ngbà 'í ngá no àyi ki làsú sè. Lè dhya ángùdhi adrélèpi ka'íá dhi, ì mómí Krísto àdhya 'i dhi, kònì tàle dhi, àma kókpà mómí Krísto àdhya 'i i tìni dhi. ⁸ Tágba má kàdré áma afà rìnyí Mírì dré afèle àma dré dhi ni tà sè lavúlé yà dhi, ma kanyò ro rìnyí nda sè ko. Tàko ko, Mírì afè rìnyí nda àma dré kitswázó àmi ki tà ka'ìka'ì kizá ko, be ró dhi, kitswázó àmi ki tímà àmi ki tà ka'ìka'ì na dhi bvó. ⁹ Di má lè mì kàdré kisùá ko

* 9:9 9:9 A kònò Longó i 112:9.

tàle dhi, má adr   àmi ki l ndr   le tig l    ma w r g   ĩ s  dhi. ¹⁰ Angy  ko, m nd   ruka ĩ adr   t   dhi: «Akódhi ni w r g   ĩ ' s  dhi, adr   t  ta k l  lanzilanz  ĩ s  ĩnd  r ny  s . Di, k dr   ma k fal  dhi, akódhi  na m nd  y y  'i, ĩnd  akódhi ni k l  ĩ k l  t ko 'i.» ¹¹ L  m ndy  adr bh  t  ta l s  be k n ni nda ĩ k n  dhi, m  ni t  'o r ny  s   mi k fal , ng r  m  dr  adrélé t  ta r ny  s   ma ki w r g   ĩ ' s  dhi t ni.

¹² M  kitswá  ma ki am  m nd   ruka adr bh   yi ki t nd  ki t  d ro tadh  dhi  be bw  ko. M  kitswá kp   ma ki tabh   yi nda ĩ r  ko.  yi nda ĩ k dr   yi ki tabh   yi ki t nd  ĩ k fal s , ĩnd   yi ki t nd  ĩ r  dhi,  yi t gy   ko. ¹³ Di,  ma r  dhi, m  kitswá àmakya  ma ki af   ma ki t nd  ki bv  lav  dhi ko. Be r  dhi, m  ni ngb  'i  ma ki af  ts le by   z  Gik  dr  bh le  ma dr g  dhi ni bv  na. Az  nda ni bv  tsa by   mi v na. ¹⁴ M  adr  di  ma ki af  lav l  ko, ng r  m  tsa t   mi v na ko na t ni. T ko ko, m  tsa by   mi v na Kr sto ni R b  Tani be dhi 'i. ¹⁵ M  kitswá kp   ma ki af   ma ki bv  lav ,  z  m nd   ruka ĩ dr  ' le dhi ki t  s  ko. Di, m  adr  àmakya m  bha, m  k dr r  l le  mi ki t  ka'ika'i be dr dr ,  ma ki  z   mi k fal  dhi k dr r  kp  l le dr dr , ¹⁶ m  k kitsw r  l le R b  Tani long be bv  vwàvwà ro àmikya r s  dhi ĩ ' s . T ko ko, m  l   ma ki af le  z  m nd   ruka ĩ dr  ' le  yi ki  r  ĩ ' s  dhi ki t  s  ko. ¹⁷ Di, ng r  Gik  ni K l  dr  adrélé t le dhi t ni: «L  dhya adr l pi  yi af  dhi k dr   yi af  t  M r  dr  ' le dhi ki t  s .»* ¹⁸ T ko ko, M r  adr  dhya adr l pi  yi t nd  ni t  d ro tadh  dhi ni ka'i k dhya ko. Be r  dhi, adr   na dhya i dr  adrézó t  d ro ni ni ka'i dhi ni ka'i k dhya.

11

P l  kodz  Kor t bh  ĩ  p stol  kinz  ro dhi ki t  s 

¹ M  adr  l   dhi, m  k tay  ma t  ta ts  ng r  m nd  azaaza  dhya t ni, ng r  m  dr  adrélé ' le dhi t ni. ² Ma lov   be  mi ki t  s  t , ng r  Gik  ni t nd  dr  kp  adrélé lov   be  mi ki t  s  t  dhi t ni. T ko ko, m  z   mi adrélé ag   lo kw kw , Kr sto dr , m  k f r   mi akódhi dr  ng r  t k  l lo  go t  n lepi r  ko dhi t ni. ³ Di, m  adr  m na ng  ro  mi ki t  s . Ng r  ni dr  t   v  ni litílé  yi t r p f  t  s  dhi t ni dhi,   ni kitswá kp   mi ki t  kis kis  lit , m  k tay r  tr ma Kr sto r  tog  l lo s  dhi be dhi bv . ⁴ T ko ko,   k tsa adrélé Y su tw  dhi ni t  long  Y su m  dr  t  ni ni longózó dhi r s  dhi, m  adr  àmikya t  nda ni ka'i mb l . A k dr  k   mi ki kodz  tir  tw  kis  Tir  L lo m  dr  kis l  dhi r s  dhi, m  adr  kp  ka'ia mb l . A k dr  k   mi ki kodz  r b  tani tw  ka'i R b  Tani m  dr  ka'ile dhi r s  dhi, m  adr  k kp  ka'ia mb l . ⁵ M  m l s  dhi, dhya  mi k fal  adr bh   yi ki no  p stol  k dr  ĩ r  dhi ĩ lav  ma  lomv  ko. ⁶ T gba m  k kis  t gy  adr z  k l  ta d ro dhi ko y  dhi, ma m na t  n n   be. M  tadh  t  nda  mi dr  ng dra '  t  t t  ĩ s  ĩnd  l t  t t  ĩ s  dre.

⁷ L ky  m  dr  R b  Tani Gik   dhya ni long z   mi dr  l fa s  ko dhi s  dhi, m  'o t  ts  t konz , m  dr  t   ma t  tir l  kitsw z   mi ki t  ting  kuru dhi s  dhi 'i? ⁸ M  ka'i t  l fa kis l  Èkèlézyà  ruka ĩ dr g s , kitswázó  z  'o  mi k fal  dhi bv . ⁹ Di m  dr  t  adr r 'a  mi v na, adrélé ng  lov   be dhi '  dhi, m  zi t  ng   lo  mi ki  lo t  ko. T ko ko,  ma ki adr pi atsábhá M k d n y  l s  dhi ĩ af  t  ng  m  dr  t  adrézó lov  ni  be dhi ĩ  yi. T  t t  ĩ s  dhi, m  tay  t   ma t  lanz le  mi dri dhi ko. Di m  ni go adrélé '   k n ni. ¹⁰ M  adr  t   t  b t  Kr sto  dhya adr l pi m  l na dhi

* **10:17** 10:17 A k n  Y r m y  9:23; 1 Kor t bh  ĩ 1:31.

sè dhi: Dhya àlo bvò wǎyi Akáyà àdhya na dhi kitswá áma afàma tà nda sè dhi ni kikí bwà ko. ¹¹ Má adrè tàá kònìni àdho tà sè? Má dré àmi ki lèlè ko dhi sè? Giká ni tàndi nì dóro, má lè àmi 'í káyà dhi!

¹² Di, má ni go adrélé tà 'o ngóro má dré adrélé 'òlè dhi tìni, kitswázó láti kikí dhya adrèbhá àyi ki 'o nòlè ngóro àma tìni gò, ì dré adrézó àyi ki afà tà nda sè dhi ì dré. ¹³ Dhya nda ì àpóstolò kinzò ro dhi 'i, ìndì àzì 'obhá túrúpfú sè dhi 'i. ĩ adrè àyi ki ladzá atsálé ngóro Krísto ni àpóstolò ì tìni. ¹⁴ Di, áma líndrí adrè ìna gàlè tà nda sè ko. Tàko ko, Sàtánà ni tàndi adrè àyi ladzá atsálé ngóro ángéló ngádra àdhya tìni. ¹⁵ Di akódhi ni màràbà ì kàdré àyi ki ladzá atsálé ngóro mómndí adrèbhá tà gyägya 'o dhi ì tìni dhi, tà nda adrè áma líndrí tigá ko. Di, lókyá kùdù sè dhi, ì ni àyikya tà kitswálépi tà ì dré 'òlè dhi ì sè dhi ni kisú kòdhya.

Kizà Pólò dré nyàlè Giká ni àzì sè dhi ĩ

¹⁶ Má adrè gòlè tàá dhi: Lè mì kònò ma ngóro mómndí azaaza tìni, má dré adrélé tà ta kònìni dhi sè ko. Di, mì kàdré àmikya áma no kònìni dhi, mì kòka'í ma ngóro mómndí azaaza tìni, má kòkitswáro áma afà tsà be dhi bvò. ¹⁷ Bàti, má kàdré áma afà kònìni dhi, má adrè tà ta ngóro Mírì dré adrélé lèlè dhi tìni ko, be ró dhi, ngóro mómndí azaaza dré adrélé tàlè dhi tìni. ¹⁸ Di, mómndí bí dhi ì dré adrélé àyi ki afà mómndyá bvò àdhya kya tìni dhi sè dhi, má ni kókpà áma afà kònìni. ¹⁹ Àmi adrèbhá àmi ki no tògyabhá ro ni ì, àmi gànzi ró adrélé mómndí azaaza ki ka'í togó wǎyi sè! ²⁰ Tà bàti ró dhi, mì adrè mómndí ki ka'í, gba ì kàdré àmi ki bha àyi ki màràbà ì ró yà, ì kàdré àmi ki lití yà, ì kàdré àmi ki ngá topá yà, ì kàdré àmi ki no mómndí tàko ì ró yà, kó ngalè ì kàdré àmi ki mì sa yà dhi. ²¹ Má adrè tàá kanyò sè dhi, mà 'o tá tà àmi kòfalé rǐnyí sè mómndyá nda kya tìni ko!

Di, tà àngùdhi mómndí àruka ì dré kitswázó àyi ki afà ásà dhi, má ni kókpà kitswá 'òá kònìni. (Kòdhi má adrè tà ta mómndí azaaza àdhya tìni.) ²² Àyi nda ì Èbèrè 'i? Ma kókpà kònìni. Àyi Ìsèrélè ànzi 'i? Ma kókpà kònìni. Àyi Abàràrà ni toyó 'i? Ma kókpà kònìni. ²³ Àyi Krísto ni màràbà 'i? (Kòdhi má adrè tà ta tirí kiza líyí àdhya tìni.) Ma kókpà kònìni àyi ki lavú. Má 'o mána àzì kòkòròko àyikya ki lavú. A lebhé ma bǎdzó na vèsè be bí àyi ki lavú. A tswà ma vèsè be bí àyi ki lavú. Ma tá ànyì dràdrà mǐlè vèsè be bí. ²⁴ Vèsè be nzi, Yúdà ànzi ì bhwa ma fimbò sè vèsè be nyadhi-àlo-drì-mudrí-drì-nzi-drì-su. ²⁵ Vèsè be na, à tswà ma fa sè. Vèsè be àlo, à lebhé ma kírà sè. Vèsè be na, bwátù arí áma tayí yǐ mi. Ma tá yǐandre mi ngátsi àlo ìndì kítú àlo. ²⁶ Vèsè be bí, má to atsí lizo vwàvwà ro. Má nya kiza yǐ liti ì sè, kùgú ì drígá, áma sùrú ì drígá, mómndí sùrú twá ro dhi ì drígá, ìndì adrúpi kinzò ro dhi ì drígá. Má nya kpà kiza bhàandre ì 'ásè, duku ì 'ásè, ìndì yǐandre ì mǐsè. ²⁷ Má 'o àzì kòkòròko landèzo lavúlé. Vèsè be bí, má ko ayí ko. Tàbirí ndè ma, yǐ lovó be. Vèsè be bí, ngá nyàlè dhi pi ma. Kidhì ndè ma, ìndì ma tá kítá àko. ²⁸ Má kitswá tà àruka títi dhi ki ta ko. Di, kítú àlo àlo títi ì sè dhi, má adrè mána áma togó bha lanzile Ekèlézyà títi dhi ki tà sè. ²⁹ Dhya àlo kàdré yàya dhi, ma kókpà yàya. A kò'o dhya àlo dhèlè tàkonzì na dhi, áma togó adrè aswálé tà nda sè.

³⁰ Di kòkitswá má dré adrézó áma afà dhi, má ni áma afà tà adrèbhá áma tà yàya ki tadhá dhi ì sè. ³¹ Giká áma ki Mírì Yésu ni Atá, kitswálépi rúku sè kóná vèsè kólyá dhi, nì dóro tàlè dhi, má adrè kinzò ta ko dhi. ³² Lókyá má dré tá adrèrà'a Dàmàsèkè na dhi 'á dhi, gùvèrènerè adrélépi tá ópí Arètà zàlè dhi bhà tá sòdá ì adrélé bhàandre nda ni zèribàti ki líkí, ì kòkitswáro áma ru be dhi bvò. ³³ Di, à bhà ma kánzì na, áma 'òzo pfòlè

mòlísà àlo zèribà na dhi 'ásè, áma tírízó gò, má dré lapázó gùvèrènére nda drígásè.

12

Tà lùzu ró Giká dré tadhále Pólò dré dhi ĩ

¹ Adré leá dhi, má kògò adréle áma afà, tágba kàdré tà dóro 'i ko yà dhi. Di má ni ngá agábhá má mi toróbí t́ni dhi ḱi tà ta, túmání tà lùzu ró Mírì dré tadhále má dré dhi íbe. ² Má nì agó àlo Yésu Krísto nì ka'ilepi dhi be. Lavú dre kóná mudrí-drì-su, Giká do tá akódhi kurú na, bhù kurú na àzya nì ki lavulépi dhi na. Di má nì ko ngalè Giká do tá akódhi rúbhá na yà, kó ngalè rúbhá na ko yà dhi. Giká nì ngbà 'í nì. ³⁻⁴ Di má nì, Giká do tá akódhi nda pàràdisò na dhi be. Kàdré tá rúbhá na yà, kó ngalè rúbhá na ko yà dhi, má nì ko. Giká nì nì. Di kònale dhi, akódhi yi tá tà kitswázó tà nì ni ta kúlí sè bwà ko, à dré logalé móndí dré tàle dhi ĩ kòdhya. ⁵ Má ni áma afà dhya làsú be kònini nda ni tà sè. Di, má kitswá mána áma afà áma tàndi ni tà sè ko, kàdré ngbà 'í áma tà yàya ki tà sè ko dhi. ⁶ Kònò má kàdré tá áma le afàle áma tàndi ni tà sè dhi, má ni tá adré móndí azaaza 'i ko. Tàko ko, má ni tá adré tà bàti ta kòdhya. Di, má adré mána tà nda ni le 'òle ko, dhya àlo kònòró ma kàdrì ngóró dré kitswálé tà má dré adréle 'òle ìndì tàle dhi ĩ sè ko dhi t́ni ko.

⁷ Di, kitswázó áma kíkí, má kàtsáro drìkàdrì ro tà kàdrì lùzu ró tadhále má dré nda ki tà sè ko dhi, à bhà ngá kùtsí t́ni dhi áma rúbhá na. Ngá nda ngá Sàtánà dré amùle kitswálé kizà fe má dré dhi 'i, má kàdréro drìkàdrì ro ko dhi bvó. ⁸ Vésè be na, má lizí tá Mírì ti, kòtìngáro tá ngá nda má rúsè ká. ⁹ Di, akódhi logó má dré dhi: «Áma togó tani kitswá mí dré dre. Tàko ko, má adré áma rinyí 'o kitswálé títi ámi tà yàya na.» Di ásà dhi, má ni mána áma afà áma tà yàya ki tà sè, Krísto ni rinyí kàdréro tà 'o má léna be dhi bvó. ¹⁰ Má adré di lenzélé áma tà yàya ki tà sè, làdhá adréle dhàle má rú dhi ki tà sè, tà kòkòróko ki tà sè, áma mǐ pfòma ni tà sè, ìndì kizà má dré adréle nyàle Krísto ni tà sè dhi ki tà sè. Tàko ko, má dré adrérà'a yàya dhi 'á dhi, ma rinyí ró.

Pólò ni togó lanzì Kòrítòbhá ki tà sè

¹¹ Má kòtà tà ngóro móndí azaaza àdhya t́ni dhi, mì 'o ma adréle tà ta kònini dhi àmi. Adré tá be leá dhi, mì kàdré áma tà dóro ki tadhá dhi àmi. Tàko ko, dhya àmi kòfalé adrèbhá àyi ki no àpóstolò kàdrì ĩ ró dhi ĩ lavú ma àlomvá ko, tágba má kàdré mána móndí tàko 'i yà dhi. ¹² Lókyá má dré tá adrérà'a àmi kòfalé dhi 'á dhi, má 'o tá tà líndrìga ró adrèbhá tá Giká ni rinyí tadhá dhi ĩ landè àko ró, tadházóá dhi, ma àpóstolò 'i káyà dhi. ¹³ Tà dóro títi má dré tá 'òle Ekèlézyà àruka ĩ 'ásè dhi ĩ, má 'o kókpà àmi kòfalé 'í. Di, má tayí mána áma tà lanzile àmi dri dhi ko. Mì kòtrì di tà kònzì má dré 'òle àmi rú nda kòdhi!

¹⁴ Kòdhi vésè ni na má dré adrézò 'òle lile àmi véna dhi 'i. Di má kitswá áma tà tayí lanzile àmi dri dhi ko. Tàko ko, má adré àmi ki ngá nda kiséle kòdhya ko. Be ró dhi, má adré mána àmi ki tàndi ki nda kiséle kòdhya. Adré leá dhi, ànzimvá ĩ kàdré ngá lokó fèle àyi ki tibhá ĩ dré dhi àyi ko. Adré di be leá dhi, ànzì ki tibhá ĩ kàdré ngá lokó fèle àyi ki ànzì ĩ dré dhi àyi. ¹⁵ Ma ró dhi, ma gànzi ró áma ngá fe akílé títi àmi dré, ìndì áma tàndi ni fe wáyì àmi dré. Di, má kàdré àmi ki le lavulé dhi, mì ni go adréle áma le tsà?

¹⁶ Di mì ni ka'íá tàle dhi, má tayí áma tà lanzìle àmi dri dhi ko dhi. Di, tágba kònini dhi, móndí àruka àmi kòfalé dhi ki tàá dhi, ma túrúpfú líyí ro ni, má lití àyi túrúpfú sè. ¹⁷ Má lití tsì àmi, àmi ki ngá kisúzó dhya má dré mùle àmi véna dhi i sè? ¹⁸ Bàti, má kodzó tá Títò lìle àmi véna gò, má dré áma ki adrúpi àlo dhi ni mùzo lìle túmání akódhi be. Di Títò nda lití tsì àmi, ngá kisúzó àmi drígásè dhi 'í? Ama rìti dhi i, mà 'o tà àmi kòfalé togó àlo sè, láti àlo dhi ni lebèzo.

¹⁹ Mì adré àmikya kisúá dhi, mà tà tà nda kòdhi i títi kitswázó áma ki tàrá ga àmi kandrá? Kóko! Be ró dhi, mà adré àmakya tà ta Gíká kandrá ngóro móndí adrèbhá Krísto na dhi i tìni. Áma arúpi mà dré lèle tò ni i, tà títi mà dré adrélé 'òle dhi i, mà adré 'òá kitswázó àmi ki timbà àmi ki tà ka'íka'í na. ²⁰ Má adré mána ngá ro, má ni dra tsa àmi véna àmi ki kisú ngóro má dré lèle ko dhi tìni dhi sè, ìndì mì ni dra áma kisú ngóro mì dré lèle ko dhi tìni dhi sè. Má adré kpà ngá ro, má ni dra lawà kisú àmi kòfalé, lovó kònzi íbe, togóaswa be, dhyá ki tà bhàma drìdrì dhi be, làdhá be, móndí ki rú tàma kònzi dhi be, drìkadrì be, ìndì tà wàyá be dhi sè. ²¹ Má adré kpà ngá ro, má kònì dra tsa dhi, áma Gíká ni dra áma tà tírí àmi kandrá dhi sè, ìndì má ni dra ngo móndí bí tàkonzì 'obhá drìdrì gò, ì dré àyi ki togó ladzázó ko dhi ki tà sè dhi sè. Tàko ko, ì ladzá àyi ki togó àyi ki tà ndí ró dhi ki tà sè, àyi ki ndòtò tà sè, ìndì àyi ki tà swà ì dré 'òle dhi ki tà sè ko.

13

Tà tàle kùdù ro Kòrìtòbhá ki kodzóó dhi i

¹ Kòdhi vésè ni na má dré adrézó lìle àmi véna dhi 'i. Ngóro tisìle Gíká ni Kúlí na dhi tìni: «À kàdré tà títi dhi ki bvó lanzí, móndí rì yà kó ngalè na yà tà nda ki nobhá mì sè dhi ki kúlí sè.»* ² Má longó tá tà àmi dri má dré tá adrèrà'a àmi véna vésè ni rì sè dhi 'á, di má adré gòle longóá má dré adrèrà'a vwàvwà ro dhi 'á: Má kònì dra tsa àmi véna dhi, má kitswá mónnyá tàkonzì 'obhá drìdrì dhi ki tayí móndí àruka íbe tà ñòma àyi dri dhi sè ko. ³ Mì adré tá lèá nìle dhi, Krísto adré tà ta má tí nì káyà dhi, di mì ni nìá. Tàko ko, Krísto dré adrèrà'a tà 'o àmi kòfalé dhi 'á dhi, akódhi yàyà ko. Be ró dhi, adré ína tà 'o rìnyí sè. ⁴ Tà bàti ró dhi, akódhi tá yàyà akódhi ni tidírà'a fa kipakipa dri dhi 'á. Di, nyànomvá dhi, akódhi ína lídrì íbe Gíká ni rìnyí sè. Ama ró dhi, áma kókpà yàyà Krísto na. Di, áma àmakya lídrì íbe túmání akódhi be Gíká ni rìnyí sè, ìndì mà ni rìnyí nda ni tadhá àmi dré.

⁵ Lè mì kàdré àmi ki togó ki tabhì, nìzoá ngalè mì ka'í Krísto bàti gò, mì dré adrézó tà 'o àmi ki tà ka'íka'í nda sè yà dhi. Mì kàdré àmi ki tàndì ki tabhì. Mì nì, Yésu Krísto àmi léna be dhi ko? Aruka ni, mì ni àmi ki tabhì kisúzóá dhi, àmi ki tà kitswá ko. ⁶ Di má adré mì bha, mì kònìró tàle dhi, Gíká ka'í áma adrélé àpóstolò i ró nì káyà dhi. ⁷ Má adré tà zi Gíká tí, mì kò'oró tà kònzi àlomvá ko. Má adré zìá kònini, à kònòró áma ngóro móndí Gíká dré ka'íle dhi i tìni ko. Be ró dhi, má adré mána zìá kònini, mì kàdré ró tà dóro 'o, tágba mà kàdré sùle ngóro móndí Gíká dré ka'íle ko dhi i tìni yà dhi. ⁸ Tàko ko, mà kitswá tà àlo 'o kònzi tà bàti rú bwà ko. Be ró dhi, mà kitswá ngbà 'í tà 'o tà bàti nda dré. ⁹ Mà kàdré yàyà gò, mì dré àmikya adrézó rìnyí ró dhi, mà adré lenzélé tà nda sè. Mà adré kpà tà zi Gíká tí, kò'oró àmi kitswá lé títi be dhi bvó. ¹⁰ Asà dhi, má adré tà kòdhi

* 13:1 13:1 A kònò Dùtèrònómè 19:15.

ki tisi àmi dré, má dré adrérà'a vwàvwà ro dhi 'á, má kònì dra tsa àmi véna dhi, má kòlotóró àmi rĩnyí Mírĩ dré afèle má dré dhi sè ko. Tàko ko, akódhi afè rĩnyí nda má dré kitswázó àmi ki tà ka'ika'ĩ kizá ko, be ró dhi, kitswázó àmi ki timbà àmi ki tà ka'ika'ĩ na dhi bvó.

¹¹ Kùdù ro dhi, áma adrúpi i, mì kàdré lenzélé. Mì kàdré àmi ki fe Gĩká dré adrélé 'òle kitswálé tíí. Mì kàdré ru timbà, adrézó kpà ru yi àmi kòfalésè. Mì kàdré tà kìdríkìdri íbe àmi kòfalé be. Di Gĩká adrélépi lèle fe tà kìdríkìdri be dhi, ni adré túmání àmi íbe. ¹² Mì kòfè mòdo adrézó ru kamú àmi kòfalésè lèle sè. Móndyá tíí Gĩká àdhya kònwa dhi ì fè mòdo àmi dré.

¹³ Mírĩ Yésu Krísto ni togó tani, Gĩká ni lèle, ìndì ru amuma Tírí Lólo be dhi ì kàdré àmi íbe tíí!

Wárágà Pólò dré tisile Gálàtíyàbhá i dré dhi

Wárágà kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Kònìdhi wárágà Pólò dré tisile móndyá ka'ibhá bvò Gálàtíyà àdhya na dhi i dré dhi 'i. Pólò longó tá Rúbí Tani gò, Èkèlézyà ki tobhàzo bvò nda na, dré tá adrérà 'a àyi atsí andre ni rì to, adrélé kpà na ni ni to dhi 'á (Tà 'òle dhi i 16:6; 18:23). Amvolásà dhi, móndí àruka i dré tsàzo adrélé tadhá dhi, lè móndyá ka'ibhá Yúdà ànzi ró ko dhi i kàdré Mósè ni tátírítrí kúlí líkí, lavúlé dhi, i kàdré àyi ki 'o lwàle. I adré di tá móndyá ka'ibhá nda ki drì kizá tà nda sè.

Di Pólò adré wárágà kònìdhi ni tisì kitswázó móndyá ka'ibhá nda ki lotó tà tadhálé kinzò sè nda ni tà sè. Drìdrì dhi, adré tadhá dhi, Giká azí i adrélé àpóstolò ro móndyá sùrú twá ro dhi i véna ngíni ya dhi. Adré kpà tadhá dhi, àpóstolò àruka títi dhi i ka'í i àyi àzì be ngíni ya dhi. Bvóá dhi, adré tadhá dhi, Giká adré móndí ki bha gyàgya í kandrá tátírítrí kúlí 'òma sè ko, di ngbà 'í Yésu Krísto ni ka'ima sè. Kùdù ro dhi, Pólò adré àyi ki kodzó, i kàdréro atsílé Tírí Lólo ni rìnyí sè. Tàko ko, Tírí nda ni lò'wa dóro 'a bí àyi léna. Lò'wa kàdrì lavúlé dhi, lèle 'i.

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhi léna dhi ki atìma

- 1) Pólò ni mòdo fèma, ìndì Rúbí Tani ni tà (1:1-10)
- 2) Pólò ni azima adrélé àpóstolò ro dhi (1:11-2:21)
- 3) Móndí ki tídrìma tátírítrí kúlí 'òma sè ko, di, Yésu Krísto ni ka'ima sè dhi (3:1-4:31)
- 4) Atsima Tírí Lólo ni rìnyí sè dhi (5:1-6:10)
- 5) Pólò ni kúlí kùdù (6:11-18)

Pólò ni mòdo fèma

¹ Ma, Pólò, Yésu Krísto ni àpóstolò, má adré wárágà kònìdhi ni tisì ma. A mù ma móndí i vélésè ko. Móndí i mù kpà ma ni ko. Be ró dhi, Yésu Krísto i Giká Atá akódhi ni tingálépi dràdrà lésè dhi be dhi, i mù ma adrélé àpóstolò ro dhi àyi. ² Ama túmání áma adrúpi títi mà dré adrézó àyi íbe dhi i, mà adré wárágà kònìdhi ni tisì Èkèlézyà bvò Gálàtíyà àdhya na dhi i dré.

³ Giká àma ki Atá i Mírì Yésu Krísto be dhi i kòbhà àyi ki togó tani àmi rú, ìndì i kòfè tà kàdrìkàdrì àmi dré! ⁴ Krísto nda fè i dràle àma ki tàkonzì ki tà sè, kitswálé àma ki apá bvò kònzi àndrò kònìdhi lésè, ngóro Giká àma ki Atá dré tá lèle dhi tìni. ⁵ Mìlanzilanzì kàdré Giká dré kóná vèsè kólyá! Kàdré kònìni.

Rúbí Tani ngbà 'í àlo kwákwá

⁶ Áma líndrì adré gàle àmi ki tà sè. Tàko ko, mì adré àmìkya Giká àmi ki azílépi Krísto ni togó tani sè dhi ni tayí mbèlè gò, adrézó àmi ki adzá rúbí tani twá dhi véna. ⁷ Tà bàti ró dhi, rúbí tani twá Rúbí Tani bàti dhi rúsè dhi yókódhó. Di, móndí àruka i adré àyikya àmi ki drì kizá, adrézó Rúbí Tani Krísto àdhya ni le ladzálé atsálé tà gòdhógòdho ró. ⁸ Di, dhya àlo kàdré rúbí tani twá dhi ni longó Rúbí Tani mà dré longolé àmi dré dhi rúsè dhi, Giká ni tátírítrí kàdré akódhi nda dri, gba kàdré àma 'i yà, kó ngalé ángéló apfòlepi bhù lésè dhi 'i yà dhi! ⁹ Ngóro mà dré tàle dre dhi tìni dhi, má

adré gòle tàá dhi: Dhya àlo kàdré rúbí tani twá dhi ni longó àmi dré Rúbí Tani mì dré ka'ile dhi rúsè dhi, Gìká ni tátrítrí kàdré akódhi dri!

¹⁰ Kòdhi má adré tsì mómí ki togó tabhì asélé, ì kòka'író áma tà be dhi bvó? Kóko! Má adré mána leá dhi, Gìká kòka'í áma tà nì. Kó ngalè, má adré tà 'o kitswázó mómí ki togó 'o kinlé dhi bvó? Kóko! Kònò má kàdré tá 'òá kònìni dhi, má ni tá adré Krísto ni màrábà 'i ko.

Pólò ni azima adrélé àpóstolò ro dhi

¹¹ Ama adrúpi ì, má lè mì kònì tàle dhi, Rúbí Tani má dré adrélé longolé dhi angá mómí ì drílèsè ko. ¹² Má kisú Rúbí Tani nda mómí ì vélèsè ko. Mómí ì tadhá kpà Rúbí nda má dré nì ko. Be ró dhi, Yésu Krísto ni tàndi tadhá Rúbí nda má dré nì.

¹³ Tàko ko, mì yi tàle dhi, wáláká dhi, má adré tá Yúdà ànzi ki Gìká ni tà lebè ngìni ya dhi 'í. Mì yi kpà má adré tá mómí Ekèlézyà Gìká àdhya lé dhi ki mǐ pfo lavulé, adrézó àyi ki tà tabhì pfùle ngìni ya dhi 'í. ¹⁴ Má adré tá mána Yúdà ànzi ki Gìká ni tà 'o, adrézó lile ába drìdrì áma mbàamu bǐ Yúdà ànzi ró dhi kya ki lavú. Ama togó tá àtsi ró lavulé áma ki tábhí ki labhì ki tà sè.

¹⁵⁻¹⁶ Dì, Gìká zì tá ína ma áma tirà ko dhi 'á gò, áma azízó áyi togó tani sè. Dì kisú tá dóro ni, ì dré áyi Mvá ni tadhále má dré dhi, má kàdréro akódhi ni Rúbí Tani longó mómí sùrú twá ro dhi ì véna. Dì dré áyi Mvá nda ni tadházó má dré dhi, má zi tá mómí àlo kitswálé áma drì ta dhi ko. ¹⁷ Má lè tá kpà Yèrúsalmà na dhya bhàle adrélé àpóstolò ì ró drìdrì má kandrà dhi ki no ko. Dì, gbǎ lókyá nda sè dhi, má lè tá mána bvò Aràbíyà àdhya na gò, má dré gòzo lile Dàmásékè na.

¹⁸ Kóná na àmvolésè dhi, má dré lizo Yèrúsalmà na, mà kòkitswáro ru ni Péteró be be dhi bvó.* Gò mà dré adrézó akódhi be kítú mudrí-drì-nzi.

¹⁹ Má nò tá àpóstolò ki àruka ì ko, ngbà 'í Yàkòbhò, Mírì ni adrúpi 'i kalóma.

²⁰ Má adré tàá Gìká kandrà dhi, tà má dré adrélé tisìle kòdhi ì tà bàti 'i, kinzò 'i ko.

²¹ Amvolásà dhi, má dré lizo bvò Síríyà àdhya na ìndì Kìlìkíyà àdhya na.

²² Lókyá nda sè dhi, mómí Krísto ni ka'ibhá Ekèlézyà Yúdáyà na dhi ì 'àsè dhi ì nǐ tá rè dhu ma ko. ²³ Ì yi tá ngbà 'í tà adrélé tàle áma tà sè dhi kòdhya: «Dhya atú adrélépi áma ki mǐ pfo dhi, adré nyànomvá tà adrézó Krísto ni ka'í dhi ni longó, tágba dré tá adrézó tà nda ni tabhì pfùle dhi.»

²⁴ Dì ì adré tá Gìká ni rú bha kùle áma tà sè.

2

Àpóstolò ì ka'í Pólò

¹ Kóná mudrí-drì-su àmvolésè dhi, má dré gòzo lile tódhyà Yèrúsalmà na. Mà lè tá túmání Bàrànbà be. Má drì tá kpà Títò má vèsè be. ² Má lè tá kònàle, Gìká dré tá tadhále má dré dhi má kòlì dhi sè. Dì mà kòkisú ru áma pátí dhya adrélé nòle mómí kàdrì Ekèlézyà àdhya ró dhi ìbe dre dhi, má dré Rúbí Tani má dré adrélé longolé mómí sùrú twá ro dhi ì dré dhi ni àndu ngìzo àyi dré. Tàko ko, má lè tá àzì má dré tá 'òle ìndì má dré tá adrélé 'òle dhi kàtsá tà tàko ró ko. ³ Dì ì dré áma kúlì yìzo dhi, ì lè tá ndìndì áma atsiàmu Títò ni 'òle lwàle dhi ko, tágba akódhi dré tá adrézó Gírìkì mvá 'i dhi. ⁴ Tà nda kòdhi apfò tá áma kandrà tàko ko, adrúpi àruka kinzò ro dhi ì afí tá lùzu ró áma kòfalé, tà áma ki trizo Yésu Krísto na dhi ni nda nìle túrúpfú sè, ì kòbhàro áma gòle adrélé tódhyà màrábà tátrítrí

* **1:18** 1:18 Gìká ni Kúlì tisìle Gírìkì ti sè dhi léna dhi, à adré «Kéfà» kisú kònwa. Rú nda rú àzya Péteró àdhya 'i.

kúlí àdhya i ró be dhi bvó. ⁵ Di, mà ka'í tá àmakya tà ì dré lèle 'òle nda àlomvá ko, mà kòsuró tà bàti Rúbí Tani àdhya mà dré adréle longólé àmi dré dhi rú.

⁶ Kàdré di dhya adréle nòle móndí kàdrì i ró nda ki tà sè dhi, ì lè tá àyikya tà àzya bhàle tà má dré adréle longólé dhi dri ko. (Ayi nda ì kàdré tá móndí kàdrì 'i bàti dhi, tà nda tà kàdrì 'i má m̀lèsè ko. Tàko ko, Giká adré móndí ki làsú no kòdhya ko.) ⁷ Be ró dhi, ì nò àyikya ngádra 'á dhi, Giká bhà tá má drígá àzì adrézó Rúbí Tani longó móndyá sùrú twá ro dhi ì véna dhi, ngóro í dré tá àzì adrézó Rúbí nda ni longó Yúdà ànzi ì véna dhi ni bhàle Pètèro drígá dhi t́ni. ⁸ Tàko ko, Giká tá Pètèro ni bhàlepi adréle àpóstolò ro Yúdà ànzi ì véna dhi, bhà tá kpà ma adréle àpóstolò ro móndyá sùrú twá ro dhi ì véna dhi nì. ⁹ Di Yàkòbhò, Pètèro, tsàle Yòwàni, adréle nòle móndí kàdrì Èkèlézyà àdhya ró dhi, ì nò dhi, Giká afè tá àzì nda má dré àyi togó tani sè nì. Di ì dré àma ki drígá rùzo tùmáni Bàrànába be, tadházóá dhi, mà amú ru àyi íbe dre. Di mà dré ru yizo àyi íbe, mà kòliró àmakya móndyá sùrú twá ro dhi ì véna, ìndì ì kòliró àyikya Yúdà ànzi ì véna. ¹⁰ Í zi tá ngbà 'í tà àlo àma tí kòdhya, mà kògòro adréle móndí lemerè ro dhi ki tà kisù. Di tà nda kòdhi tá tà àma togó dré adrézó àtsi ró 'òá dhi 'i.

Pólò ligí Pètèro be Atiyòkiyà na

¹¹ Di, àmvolásà, lókyá Pètèro dré atsázó Atiyòkiyà 'a dhi sè dhi, má ligí tá akódhi be móndyá títi ì kandrà, tà kònzi dré tá adréle 'òle dhi sè. ¹² Tàko ko, akódhi dré atsázó dhi, kidhó tá adréle ngá nya tùmáni móndí ka'ibhá sùrú twá ro dhi íbe. Di, móndí àruka Yàkòbhò dré amùle dhi ì dré atsázó dhi, Pètèro dré ina apfòzo móndyá sùrú twá ro nda ì kòfalèsè gò, adréle àyi rúsè gàrà dri. 'O tá kònini dré tá adréle Yúdà ànzi amùle nda ki ro dhi sè. Tàko ko, àyi nda ì adré tá leá dhi, móndyá ka'ibhá títi dhi ì kàdré àyi ki 'o lwàle. ¹³ Di móndyá ka'ibhá àruka títi Yúdà ànzi ró dhi ì kònò tà nda dre dhi, ì dré kpà kidhózó adréle túrúpfú tà nda ni 'o tùmáni Pètèro be. Í se tá ndìndì Bàrànába ni togó adréle túrúpfú tà nda ni 'o àyikya t́ni.

¹⁴ Di má kònò, ì adré tá tà bàti Rúbí Tani àdhya ni lebé ko dhi dre dhi, má dré tàzoá Pètèro dré móndyá títi ì kandrà dhi: «Mì, Yúdà mvá ro ni, mí adré mína tà 'o ngóro móndyá sùrú twá ro dhi kya t́ni, Yúdà ànzi kya t́ni ko? Di mí 'o mì ngíni adréle móndyá sùrú twá ro nda ki kodzó adréle tà 'o Yúdà ànzi kya t́ni dhi?»

Móndyá Yúdà ànzi ró ìndì sùrú twá ro dhi ki bhàma gyägya àyi ki tà ka'ika'í sè dhi

¹⁵ Ama ró dhi, àma móndí tile Yúdà ànzi ró dhi 'i. Ama móndí sùrú twá ro Giká ni tátrítrí kúlí nibhá ko dhi 'i ko.* ¹⁶ Di, mà nì tàle dhi, Giká adré móndí ki bha gyägya í kandrà tátrítrí kúlí 'òma sè ko dhi be. Be ró dhi, adré ngbà 'í àyi ki bha gyägya ì dré Yésu Krísto ni ka'ile dhi sè. Di àma, mà ka'í kókpà Yésu Krísto nda, Giká kòbhàro àma gyägya í kandrà Krísto ni ka'ima sè, tátrítrí kúlí 'òma sè ko. Tàko ko, dhya àlo kitswá atsálé gyägya Giká kandrà tátrítrí kúlí 'òma sè bwà ko.

¹⁷ Di, mà kàdré ndàá atsálé gyägya Giká kandrà mà dré Krísto ni ka'ile dhi sè gò, àma ki kisúzó tàkonzìbhá ro dhi, kòdhi adré tsì tàá dhi, Krísto adré àma ki 'o file tàkonzì na dhi nì? Tàdzí ko! ¹⁸ Má kògò àma bha tátrítrí kúlí má dré tayílé dhi ni rinyí zàle dhi, má adré tadhá dhi, ma tátrítrí kúlí

* **2:15** 2:15 Giká ni Kúlí tisìle Gíríkì ti sè dhi adré tàá kònwa dhi: «móndí sùrú twá ro adrébhá tàkonzì 'o dhi ì». Kòdhi tá rú Yúdà ànzi ì dré fèle móndyá sùrú twá ro dhi ì dré dhi 'i. Rú nda ni àndu adré leá tàle dhi: «móndí sùrú twá ro Giká ni tátrítrí kúlí nibhá ko dhi ì»

nda ni ñòlepi 'i bàti. ¹⁹ Tàko ko, tatrítrí kúlí nda sè dhi, má drà mána tatrítrí kúlí nda lésè dre, má kàdréro lídrì íbe Gíká dré be dhi bvó. Bàti, à tidí ma dràle tùmání Krísto be fa kípakipa dri dre. ²⁰ Di má kàdré lídrì íbe dhi, kòdhi véle ma 'i ko, be ró dhi, Krísto ína lídrì íbe má léna nì. Di lídrì má dré adrézó ába rúbhá na kònìdhi, má adré ába, má dré adrélé Krísto, Gíká ni Mvágó ni ka'í dhi sè. Akódhi nda lè tá ma tò gò, áyi tándi ni lídrì fèzo áma tà sè dhi nì. ²¹ Di má adré mána Gíká ni togó tani ga ko. Angyá ko, mómí ì kòkítswá tá atsálé gyägya Gíká kandrà tatrítrí kúlí 'òma sè dhi, kònò Krísto drà tá ína àngyá.

3

Tatrítrí kúlí 'òma, kó ngalè Krísto ni ka'ima

¹ Ami Galatíyabhá ni i, àmi mómí azaaza 'i! Adhi lífí àmi kólé sè dhi nì? Tàko ko, à tadhá tá àmi dré ngádra 'á dhi, Yésu Krísto drà fa kípakipa dri àmi ki tà sè ngíni ya dhi 'í. ² Di má lè ngbà 'í tà àlo kònìdhi ni lizilé àmi tí kòdhya: Mì kisú Tírí Gíká àdhya mì dré tatrítrí kúlí 'òle dhi sè? Kó ngalè, mì dré Krísto ni rúbí mì dré yìle dhi ni ka'ile dhi sè? ³ Mì tayí àmi azalé kònìni ngíningíni ró? Mì kidhó kó Gíká ni ka'í akódhi ni Tírí ni rínyí sè dre dhi, mì ni go tsì tà mì dré kidhólé nda ni 'o akílé àmi ki tándi ki rínyí sè bwà? ⁴ Mì nya tsì kizà bí dhi i àngyá? Kóko, kàdré kònìni ko! ⁵ Mì tà rè má dré ká: Gíká adré áyi Tírí fe àmi dré, adrézó kpà tà líndrìga ró dhi ki 'o àmi kòfalé, mì dré adrélé tatrítrí kúlí 'o dhi sè? Kó ngalè, mì dré adrélé Krísto ni rúbí mì dré yìle dhi ni ka'í dhi sè?

⁶ Mì kisú rè Abàramà ni tà ká. Gíká ni Kúlí adré tàá dhi: «Akódhi ka'í tá Gíká gò, Gíká dré akódhi ni nòzo gyägya akódhi ni tà ka'ika'í nda sè.»* ⁷ Àsà dhi, lè mì kònì dhi, mómíyá adrèbhá Gíká ni ka'í dhi i Abàramà ni ànzi 'i bàti. ⁸ Gíká ni Kúlí tadhá tá drìdrì dhi, Gíká ni mómíyá sùrú twá ro dhi ki bha gyägya í kandrà àyi ki tà ka'ika'í sè gò, Kúlí nda dré Rúbí Tani longózó Abàramà dré, tàzoá dhi: «Má ni tà tani bha sùrú títi bvò àdhya i dri mí sè.»† ⁹ Di àsà dhi, mómíyá títi adrèbhá Gíká ni ka'í dhi i adrè tà tani kisú, ngóro Abàramà dré tá kisulé áyi tà ka'ika'í sè dhi tíni.

¹⁰ Di, mómíyá títi adrèbhá láti nda atsázó gyägya Gíká kandrà tatrítrí kúlí 'òma sè dhi i àyikya tatrítrí íbe àyi dri. Tàko ko, Gíká ni Kúlí adrè tàá dhi: «Dhya ángùdhi adrélèpi ngbú tà títi tisìle búkù tatrítrí kúlí àdhya na dhi ki 'o ko dhi, Gíká ni tatrítrí akódhi nda dri.»‡ ¹¹ Di mà adrè nòá ngádra 'á dhi, dhya àlo kítswá atsálé gyägya Gíká kandrà tatrítrí kúlí 'òma sè bwà ko. Tàko ko, Gíká ni Kúlí adrè tàá dhi: «Dhya atsálèpi gyägya áyi tà ka'ika'í sè dhi ni adrí.»§ ¹² Di, tatrítrí kúlí adrè ína áyi totó tà ka'ika'í dri ko. Be ró dhi, ngóro tisìle dhi tíni: «Dhya adrélèpi tà títi tatrítrí kúlí dré adrélè tàle dhi ki 'o dhi ni adrí tà nda i sè.»*

¹³ Krísto apá àma tatrítrí angalèpi tatrítrí kúlí lésè dhi lésè, dré atsálé dhya tatrìlé dhi ró àma ki tà sè dhi sè. Tàko ko, Gíká ni Kúlí adrè tàá dhi: «Dhya ángùdhi tidílé fa kípakipa dri dhi tatrítrí íbe í dri.»† ¹⁴ Krísto 'o tà nda kònìni, kítswalé tà tani Gíká dré lazilé Abàramà dré dhi kòtsaró kpà mómíyá sùrú twá ro dhi i véna Yésu Krísto sè, mà kòkisúro Tírí Lólo Gíká dré lazilé dhi àma ki tà ka'ika'í sè be dhi bvó.

Tatrítrí kúlí i lazikúli be dhi

* **3:6** 3:6 A kònò Kidhoma 15:6. † **3:8** 3:8 A kònò Kidhoma 12:3; 18:18; 22:18. ‡ **3:10** 3:10 A kònò Dùtèrònómè 27:26. § **3:11** 3:11 A kònò Abàkúka 2:4. * **3:12** 3:12 A kònò Lèvítikè 18:5. † **3:13** 3:13 A kònò Dùtèrònómè 21:23.

¹⁵ Ama adrúpi i, má ni tà nda kòdhi ni tadhá tà móndí ì dré adrélé 'òle àyi kòfalésè dhi rú: Móndí ì kòbhà tà ru yìzo àyi kòfalésè dhi, à kitswá gòle tà nda ni bhe bwà ko. A kitswá kpà tà àzya bha tà nda dri bwà ko. ¹⁶ Di tà Gìká dré tá lazilé Abàramà dré dhi i kókpa kònini. Gìká ni Kúlí adré tàá dhi, Gìká lazí tá tà nda i Abàramà dré, toyó ni be. Kúlí nda adré tàá «toyó ni i dré» ngóro móndí bí dhi i dré dhi tìni ko. Be ró dhi, adré tàá «toyó ni dré» ngóro móndí àlo dré dhi tìni.† Móndí àlo nda Krísto 'i. ¹⁷ Tà má dré adrélé lèle tàle dhi, tà kònìdhi 'i: Gìká bhà tá tà ru yìzo Abàramà be dhi gò, àyi lazikúlí fèzo drá. Di tatrítrí kúlí atsálépi kóná kámá-su-drì-nyadhi-àlo-drì-mudrí àmvolésè dhi kitswá ina tà bhàle ru yìzo nda ni bhe bwà ko. Tatrítrí kúlí nda kitswá kpà lazikúlí nda ni pfu ko. ¹⁸ Tàko ko, tà Gìká dré lazilé àyi móndyá i dré tàyilé ro dhi kàdré tá àyi totó tatrítrí kúlí dri dhi, kònò tàyilé nda kitswá tá àyi totó lazikúlí dri ko. Di, tà bàti ró dhi, Gìká fè tàyilé nda Abàramà dré àyi lazikúlí sè.

Tà Gìká dré tatrítrí kúlí fèzo àsà dhi

¹⁹ Kàdré di kònini dhi, tà Gìká dré tatrítrí kúlí fèzo àsà dhi àdho tà 'i? Gìká fè tá tatrítrí kúlí nda kitswá lé móndí ki tàkonzì tadhá àyi dré, tsàle lókyá Abàramà ni toyó tà ni ni lazizó nda dré atsàrà'a. Gìká fè tá tatrítrí kúlí nda ángéló i sè, ìndì móndí àlo adrélépi tá àyi totó móndí ki kòfalé 'á Gìká be dhi sè.‡ ²⁰ Di Gìká dré tá àyi lazikúlí nda ni fèzo Abàramà dré dhi, dhya àzya adrélépi tá àyi totó àyi ki kòfalé 'á dhi tá yókódhó. Tàko ko, Gìká ngbà 'í àlo kwákwá.

²¹ Kòdhi adré tsì tàá dhi, tatrítrí kúlí adré ru pfu lazikúlí Gìká àdhya íbe? Tàdzí ko! Tàko ko, tatrítrí kúlí kòkitswá tá lídrì fe móndí i dré bwà dhi, kònò móndí ki tá atsá gyàgya tatrítrí kúlí nda sè. ²² Di, Gìká ni Kúlí adré ina tàá dhi, móndyá títí bvò àdhya i tàkonzì ni rìnyí zàle, Gìká kòfèró àyi lazikúlí nda móndyá adrèbhá Yésu Krísto ni ka'ì dhi i dré àyi ki tà ka'ika'ì sè.

²³ Drìdrì lókyá adrézó Krísto ni ka'ì nda dré atsázó dhi kandrà dhi, àma tá móndí 'ìle tatrítrí kúlí ni rìnyí zàle, tsàle lókyá nda ni tadhàrà'a. ²⁴ Di àsà dhi, Gìká bhà tá tatrítrí kúlí nda adrélé àma ki drì kòlepi ró, tsàle lókyá Krísto dré atsàrà'a, Gìká kòbhàró àma gyàgya í kandrà àma ki tà ka'ika'ì sè. ²⁵ Di lókyá adrézó Krísto ni ka'ì nda dré atsálé dre dhi sè dhi, àma véle tatrítrí kúlí adrélépi tá àma ki drì ko nda ni rìnyí zàle ko.

Ama Gìká ni ànzi 'i bàti

²⁶ Di àmi títí dhi i Gìká ni ànzi 'i, mì dré Yésu Krísto ni ka'ìle dhi sè. ²⁷ Tàko ko, àmi títí bàtìsimò dobhá ru amúzó Krísto be dhi i, mì asó Krísto àmi rú dre. ²⁸ Di àmi véle twátwa ko, gba mì kàdré Yúdà ànzi 'i yà, kó ngalè móndí Yúdà ànzi ró ko dhi 'i yà, màràbà 'i yà, kó ngalè móndí màràbà ro ko dhi 'i yà, àgo 'i yà, kó ngalè tòkó 'i yà dhi. Tàko ko, àmi títí mì atsá ngá àlo ró Yésu Krísto na. ²⁹ Di mì kàdré móndyá Krísto àdhya 'i dhi, àmi Abàramà ni ànzi 'i bàti. Mì ni kpà tà Gìká dré lazilé àyi ànzi i dré tàyilé ro dhi ni kisú.

4

¹ Tà má dré adrélé tàle dhi, tà kònìdhi 'i: Dhya dra àyi atá ni ngá kisúlépi tàyilé ro dhi kàdré dhu rè mvámvá ro dhi, akódhi ngóro màràbà tìni, gba

† 3:16 3:16 A kònò Kìdhoma 12:7; 13:15; 24:7. § 3:19 3:19 «Móndí adrélépi tá àyi totó móndí ki kòfalé 'á Gìká be» kònìdhi tá Mósè 'i.

áyì atá nì ngá tíí dhi dré adrézó ína ró dhi. ² A adré akódhi nì bha akódhi nì likíbhá ì drígá ìndì akódhi nì ngá likíbhá ì drígá, tsàlè lókyá atá nì dré bhàlè dhi dré atsàrà'a. ³ Dì àma, àma tá kókpà ànzimvá ì tìni, adrélé kpà màràbà ì ró tà bvò kòndì àdhya kì rìnyí zàlè. ⁴ Dì lókyá kòkitswá dre dhi, Giká dré áyì Mvágó nì amùzo, tòkó dré òlè tatrítrí kúlí zàlè, ⁵ kàpáro mónnyá adrèbhá tá tatrítrí kúlí nda zàlè dhi ì, mà kàtsáro Giká nì ànzi ì ró be dhi bvò. ⁶ Dì mà dré adrélé akódhi nì ànzi 'ì bàti dhi sè dhi, Giká amù áyì Mvá nì Tírí adrélé àma kì togó na. Tírí nda adré loyóá àma léna dhi: «Abbà! Tátá!» ⁷ Dì ásà dhi, mì véle màràbà 'ì ko. Be ró dhi, mì mína Giká nì mvá 'ì bàti. Dì mí dré adrélé akódhi nì mvá 'ì dhi sè dhi, mì nì kpà tà dré lazilé áyì ànzi ì dré tàyilé ro dhi nì kisú.

Pólò nì togó lanzì Gàlàyàbhá kì tà sè

⁸ Wáláká dhi, mì dré tá Giká nì nìrà ko dhi 'á dhi, àmi tá màràbà giká tàko kya 'ì, tágba giká nda ì dré adrézó giká bàti 'ì ko dhi. ⁹ Dì, nyànomvá dhi, mì nì véle Giká dre. Tà bàti ró dhi, Giká nì àmi nì. Dì mì 'ò àmi ngíni gòlè àmi kì adzá tà rìnyí àko ìndì kizà ro bvò kòndì àdhya nda ì véna dhi? Mì adré tsì leá gòlè adrélé tà nda kì màràbà ì ró? ¹⁰ Tàko ko, mì adré àmikya kítú àruka kì tà lebè, mbá àruka kya íbe, lókyá àruka kya íbe, ìndì kóná àruka kya íbe. ¹¹ Má adré ngá ro àmi kì tà sè, àzì má dré 'òlè àmi kòfalé dhi nì dra atsá tà tàko ró dhi sè.

¹² Àma adrúpi ì, má adré àmi kì ti lizí, mì kàtsáro má tìni, ngóro má dré tá atsálé àmi tìni dhi tìni. Wáláká dhi, mì 'ò tá ma kònzì ko. ¹³ Ngóro mì dré nìlè be dhi tìni dhi, lókyá má dré Rúbí Tani longózó àmi dré vèsè nì àlò sè dhi sè dhi, má longó tá, àma rúbhá dré tá adrélé drà ro dhi sè. ¹⁴ Dì tágba àma rúbhá yàyà nda dré tá adrézó tà lanzì ro àmi dri dhi, mì ayízè tá ma ko, mì gà tá kpà ma ko. Be ró dhi, mì ka'ì àmikya ma dòlè ngóro ángéló Giká àdhya tìni, kó ngalè Yésu Kristo nì tándi tìni. ¹⁵ Dì àmi kì arí mì dré tá adrézó ába dhi véle ángwà? Má kitswá tàá àmi kì tà sè dhi, kòkitswá tá dhi, mì nì tá àmi kì mì angí afèlè má dré.* ¹⁶ Dì, nyànomvá dhi, má atsá vo véle àmi kì kàribhá ro, má dré adrélé tà bàti ta àmi dré dhi sè?

¹⁷ Móndí àruka àmi kòfalé dhi kì togó àtsì ró kitswázó àmi kì se àyì vèsè. Dì, tà ì dré adrélé lèlè 'òlè nda dóro ko. Ì adré àyikya àma kì kòfalé le lanzilé àmi íbe, àmi kì togó kàtsáro àtsì ró àyì kì tà sè be dhi bvò. ¹⁸ Adréle togó íbe àtsì ró dhi dóro, tà adrézó togó íbe kònzìni dhi kàdré dóro dhi. Adré kpà leá dhi, mì kàdré togó íbe àtsì ró lókyá wáyì sè, ngbà 'ì lókyá mà dré adrèrà'a àmi íbe dhi 'á ko. ¹⁹ Àma ànzi ì, má adré gòlè kizà nya àmi kì tà sè, ngóro tòkó adrélèpi 'òlè òlè dhi dré adrélé kizà nya dhi tìni, tsàlè lókyá mì dré dra àmi kì tayízó Kristo dré ladzálé atsálé í tìni dhi 'á. ²⁰ Má lè tá adrélé túmání àmi íbe nyànomvá, má kòkitswáro tà ta àmi dré làsú be twá. Angyá ko, àma drì adré abílè àmi kì tà sè!

Tà tadhálé Agàrà nì tà rú, ìndì Sàrà nì tà rú dhi

²¹ Àmi adrèbhá leá adrélé tatrítrí kúlí zàlè nì ì, mì tà rè má dré ká: Mì nì tà tatrítrí kúlí nda dré adrélé tàlè dhi ì ko? ²² Tàko ko, à tìsì tá dhi, Abàràrà tá ànzìàgo íbe rì. Alo nì tá mvámvá tòkó màràbà ro, rú be Agàrà dhi dré òlè dhi 'ì. Azya nì tá mvámvá tòkó màràbà ro ko, rú be Sàrà dhi dré òlè dhi 'ì. ²³ A ti mvámvá tòkó màràbà ro dhi àdhya nda rìnyí rúbhá

* **4:15** 4:15 Kúlí «mì nì tá àmi kì mì angí afèlè má dré» kònzì ì adré leá tàlè dhi, àyì nda ì tá gánzi ró àyì kì fe wáyì Pólò nì tà sè.

àdhya sè. Di, à ti mvámvá tòkó màràbà ro ko dhi àdhya nda lazikulí Giká àdhya sè.

²⁴ A ni kitswá tà nda kòdhi ki àndu ngi kònini: Tòkó rì nda ì adré tà rì Giká dré bhàle ru yìzo móndí íbe dhi ki tà tadhá kòdhya. Agàrà nda adré tà Giká dré bhàle ru yìzo móndí íbe kòngó Sináyì drìna dhi ni tà tadhá. Akódhi adré ànzi ki ti adréle màràbà i ró. ²⁵ Agàrà adré kòngó Sináyì bvò Aràbíyà àdhya na dhi ni tà tadhá, adrézó kpà Yèrusalémà ándrò kòndi ni tà tadhá. Angyá ko, Yèrusalémà nda ànzi ni íbe dhi i màràbà 'i. ²⁶ Di, Yèrusalémà bhù na dhi ína màràbà 'i ko. Yèrusalémà nda àma ki andre 'i. ²⁷ Tàko ko, Giká ni Kulí adré tàá dhi:

«Mì, tòkó kóndó ro òlepi ko ni, mí kòlenzé wà!
Mì mváaswa yìlepi ko ni, mí kòga lúlúgyá wà!
Tàko ko, tòkó tayíle dhi ni ànzi ki lizó bí,
tòkó adrélepi agó be dhi àdhya ki lavú.»†

²⁸ Ama adrúpi i, àmi àmikya ànzi òle Giká ni lazikulí sè dhi 'i, ngóro Ísákà tíni. ²⁹ Lókyá nda kònàdhi sè dhi, mvámvá òle rìnyí rúbhá àdhya sè nda adré tá mvámvá òle Tírí Lólo ni rìnyí sè nda ni mì pfo. Nyànomvá dhi, tà nda kòdhi kókpà kònini. ³⁰ Di, Giká ni Kulí adré tàá ngini? «Mí dro tòkó màràbà ro nda i mvá ni be mí kandrásè. Tàko ko, tòkó màràbà ro nda ni mvá kitswá ína tà lazíle tayíle ro dhi ni kisú túmání tòkó màràbà ro ko dhi ni mvá be tàdzí ko.»‡ ³¹ Di ásà dhi, àma adrúpi i, àma tòkó màràbà ro dhi ni ànzi 'i ko. Be ró dhi, àma àmakya tòkó màràbà ro ko dhi ni ànzi 'i.

5

Ama mónnyá Krísto dré trìle dhi 'i

¹ Krísto trì àma, mà kàdréro móndí trìle bàti dhi i ró. Adré di lèá dhi, mì kàdré àmi ki totó tàtà tà nda sè. Mì kòtayí kpà àmi gòle adréle tódhya màràbà tàtrítrí kulí àdhya i ró ko.

² Mì yi rè ká! Ma, Pólò, má adré tàá àmi dré dhi: Mì kò'o àmi lwàle kitswále atsále gyàgya Giká kandrà dhi, tà Krísto dré 'òle àmi dré dhi kitswá vélé àmi ki ledé ko. ³ Má adré gòle tàá dhi: Lè dhya ángùdhi áyi 'òlepi lwàle dhi kàdré tà títi tàtrítrí kulí dré adréle tàle dhi ki 'o. ⁴ Àmi adrébhá láti nda atsázó gyàgya Giká kandrà tàtrítrí kulí 'òma sè ni i, mì lanzi ru Krísto be dre. Mì vwà kpà Giká ni togó tani rúsè vwavwà. ⁵ Di, àma ró dhi, àma ki tà ka'íka'í sè dhi, mà adré mì bha Giká véna àma ki bhàma gyàgya akódhi kandrà dhi ni tà sè, adrézó tà nda ni letè lovó sè Tírí Lólo ni rìnyí sè. ⁶ Tàko ko, àma adrébhá Yésu Krísto na dhi i dré dhi, dhya ki lwàma ìndi dhya ki lwàma ko dhi, tà tàko 'i. Tà kàdrì lavúle dhi ngbà 'i Krísto ni ka'íma gò adrézó tà ka'íka'í nda ni tadhá lèle sè dhi 'i.

⁷ Mì adré kó tá angú ra dóro dhi, àdhi kíkí di àmi tà bàti ka'íma 'òle dhi ni tayí dhi ni? ⁸ Tà adrézó àmi ki togó se kònini nda angá ína Giká adrélepi àmi ki azí dhi vélésè ko. ⁹ Mì nì ko tàle dhi, tàkú mvá tsà dhi adré mápà fòndro títi dhi ni 'o avólé ni dhi? ¹⁰ Di, má adré mána ka'íá Mírì na tàle dhi, mì kitswá tà twá kisù tà má dré adréle tàle kòdhi rúsè ko. Kàdré ína dhya adrélepi àmi ki drì kizá dhi ni tà sè dhi, Giká ni tà bha akódhi nda dri, kàdré gba àdhi 'i ya dhi.

¹¹ Ama adrúpi i, kònò má kàdré tá tadhá dhi, lè móndí ì kàdré àyi ki 'o lwàle dhi 'i dhi, à ni tá go adréle àma mì pfo àdho tà sè? Tàko ko, tà má dré adréle longólé Krísto ni dràma fa kipakipa dri dhi ni tà dri dhi kitswá

† 4:27 4:27 A kònò Esáyà 54:1. ‡ 4:30 4:30 A kònò Kidhoma 21:10. * 5:9 5:9 A kònò 1 Kòritòbhá i 5:6.

tá véle mǒndí kǐ 'o ledhéle dhi ko. ¹² Kàdré dhya adrébhá àmi kǐ drǐ kizá nda kǐ tà sè dhi, má mìlése dhi, dóro ni tá ì dré àyi kǐ rúbhá kǐ tolwàle títi dhi!

¹³ Ami, áma adrúpi ró ni ì, Gǐká azí àmi adrélé mǒndí trǐle bàti dhi ì ró. Dì, mì kàdré àmi kǐ trǐma nda ni no ngóro tà adrélépi láti fe àmi dré adrézó lovó kǒnzi àmi kǐ rúbhá kya kǐ 'o dhi ró ko. Be ró dhi, mì kàdré àmikya tà 'o àmi kǐ adrúpi ì dré àyi kǐ màràbà ì tíni lèle sè. ¹⁴ Tàko ko, tà títi tátǐtrǐ kúlí dré adrélé tàle dhi ì adré àyi kǐ totó tòlí àlo kǒnndhi dri: «Mí kàdré ámi ázya ni le ngóro mí dré adrélé ámi tàndi ni le dhi tíni.»†
¹⁵ Dì, mì kàdré àmikya ru titsí, adrézó ru nya àmi kǒfalésè kà'wá àtrá kya tíni dhi, mì kǒnò dǐ dóro, mì kǒpfuró ru todràle ko.

Atsima Tirí Lólo ni rǐnyí sè dhi

¹⁶ Má adré dǐ tàá dhi: Mì kàdré atsilé Tirí Lólo ni rǐnyí sè gò, mì kǒkǐswáro lovó kǒnzi àmi kǐ rúbhá kya kǐ 'o ko. ¹⁷ Tàko ko, tà lovó kǒnzi rúbhá àdhya dré adrélé lèle 'òle dhi ì twá Tirí Lólo àdhya ì rúsè. Tà Tirí Lólo dré adrélé lèle 'òle dhi ì kǒkpà twá tà lovó kǒnzi rúbhá àdhya dré adrélé lèle 'òle dhi ì rúsè. Dǐ tà rǐ nda kòdhi ì adré ru pfu àyi kǒfalésè gò, mì dré kǐswázó tà mì dré adrélé lèle 'òle dhi kǐ 'o bwà ko. ¹⁸ Dì, mì kàdré àmi kǐ tayí Tirí Lólo dré adrélé tidrǐle dhi, àmi véle tátǐtrǐ kúlí ni rǐnyí zàle ko.

¹⁹ A ni kǐswá tà lovó kǒnzi rúbhá àdhya dré adrélé lèle 'òle dhi kǐ no ngádra 'á: ndòtò tà, tà ndǐ ró dhi, tà swà, ²⁰ gǐká tàko kǐ lindrǐ bhàma, kólé tà, togó kǒnzi bhàma, lawà, lovó kǒnzi bhàma mǒndí ì rú dhi, togóaswa, dhyá kǐ tà bhàma drǐdrǐ dhi, ru lanzima, ru kayima, ²¹ dirèma, wá tsǐma, gwányá wàyá kǐ tà, tsàle tà àruka làsú be kǒnndhi ì. Má adré tà longó àmi dri ngóro má dré tá longolé àmi dri drǐdrǐ dhi tíni: Mǒndyá adrébhá tà 'o làsú be kǒnndhi ì kǐswá àyikya file Gǐká ni Opǐ na ko.

²² Dì, lò'wa dóro Tirí Lólo dré adrélé 'òle 'àle mǒndí ì léna dhi ì, kǒni 'i: lèle, arí, tà kǐdrǐkǐdrǐ, togó vwàvwà, togó dóro, tà dóro 'òma, tà ka'ika'í, ²³ togó yàyà, ìndǐ dhyá kǐ lovó mvòma. Tátǐtrǐ kúlí adré tà ta kǒnzi tà nda kòdhi ì rú àlomvá ko. ²⁴ Mǒndyá Yésu Krísto àdhya ì tidǐ fa kǐpakipa dri lovó kǒnzi rúbhá àdhya, túmání tà títi lovó kǒnzi nda dré adrélé lèle 'òle dhi ìbe todràle dre. ²⁵ Mà dré adrélé lídrǐ ìbe Tirí Lólo ni rǐnyí sè dhi sè dhi, lè mà kàdré kpà atsilé Tirí nda ni rǐnyí sè. ²⁶ Lè mà kàdré drǐkàdrǐ ro ko. Mà kàdré àma kǐ adrúpi kǐ togó 'o aswále ko, adrézó lovó kǒnzi bha àma kǐ adrúpi ì rú ko.

6

Ama kǐ adrúpi kǐ tà lanzǐ dòma

¹ Ama adrúpi ì, mì kǒkǐsú àmi kǐ adrúpi àlo dhi adrérà'a tàkǒnzǐ 'o dhi, àmi lì'wábhá àmi kǐ tà ka'ika'í na dre ni ì, mì kǒlotó akódhi nda togó yàyà sè. Dì, mì kǒsu àmi kǐ tàndǐ ì rú, tà nda kòtabhǐró kǒkpà àmi gò, àmi kǐ 'òzo dhèle tàkǒnzǐ na dhi ko. ² Mì kàdré ru ledé àmi kǒfalésè, adrézó àmi kǐ adrúpi kǐ tà lanzǐ do. Mì kàdré 'òá kǒnndhi, mì ni tòlí Krísto dré fèle dhi ni 'o kǐswále títi. ³ Dhya àlo kàdré áyi no mǒndí kàdrǐ ro dhi, tágba dré adrézó mǒndí tàko 'i dhi, akódhi nda adré áyi tàndǐ ni lití. ⁴ Lè àmi àlo àlo títi dhi ì mì kàdré tà mì dré adrélé 'òle dhi kǐ tabhǐ, mì kǒkǐswáro àmi kǐ drǐ bha kuru àmi kǐ tàndǐ kǐ tà sè be dhi bvó. Dì, mì kòtabhǐ àmi kǐ

† 5:14 5:14 A kǒnò Lèvítikè 19:18.

tà mǒndí àruka kya rú ko. ⁵ Tàko ko, lè àmi àlo àlo títi dhi i mì kàdré tà bhàlè àmi ki tàndi i drígá dhi ki 'o kòdhya.

⁶ Lè dhya ángùdhi adrézó Gíká ni kúlí tadhá drá dhi kàdré áyi ngá dóro títi dhi ki lanzí dhya adrélépi áyi tadhá dhi dré.

⁷ Mì kòtayí àmi adrélé litilé ko: A kitswá Gíká ni gu bwà ko. Mì ni ngá mì dré adrélé kidhílé dhi ni akónà kòdhya. ⁸ Mì kàdré ngá kidhí lovó kònzì rúbhá àdhya dré dhi, mì ni dràdrà akónà lovó kònzì nda lésè kòdhya. Di, mì kàdré ngá kidhí Tírí Lólo dré dhi, mì ni lídrì kóná vésè kólyá dhi ni akónà Tírí nda vélésè kòdhya. ⁹ Mà kòtayí àma adrélé landèle tà dóro 'òma sè ko. Tàko ko, lókyá kòkitswá dre dhi, mà ni lànýá dóro akónà, mà kòtayí àma landèle ko dhi. ¹⁰ Di ásà dhi, mà kàdré láti nda adrézó tà dóro 'o mǒndyá títi i dré. Lavúlé dhi, mà kàdré 'òá kònìni àma ki adrúpi Yésu ni ka'ìbhá dhi i dré.

Pólò ni kúlí kùdù

¹¹ Mì nò rē wárágà pá kàdrì má dré adrézó wárágà kònìdhi ni tisì àmi dré àma tàndi ni drígá sè dhi i ká.

¹² Dhya adrèbhá àmi ki le 'òle lwàle nda i adrè àyikya tà 'o rúbhá sè, à kàdréró àyi ki no dóro be dhi bvó. Di, i adrè ngbà 'í tà nda ki 'o, à kàdréró àyi ki mǐ pfo Krísto ni fa kipakipa ni tà sè ko dhi sè. ¹³ Tà bàti ró dhi, ndìndì àyi àyi ki 'obhá lwàle nda i adrè àyikya tátírítrí kúlí líkí ko. Tágba kònìni dhi, i adrè àmi ki le 'òle lwàle, i kòkitswáró àyi ki afà tà i dré àmi ki 'òzo 'òá àmi ki rúbhá sè dhi ni tà sè.

¹⁴ Di, ma ró dhi, má kitswá mána áma afà tà àzya sè ko, kàdré ngbà 'í fa kipakipa àma ki Mírì Yésu Krísto àdhya ni tà sè ko dhi. Tàko ko, fa kipakipa nda sè dhi, à tidí tà bvò kòndi àdhya má dré tá adrézó mǐ bha dríá dhi i todràle dre. A tidí kpà ma dràle tà bvò kòndi àdhya i lésè dre. ¹⁵ Tà bàti ró dhi, dhya ki lwàma ìndì dhya ki lwàma ko dhi, tà kàdrì 'i ko. Tà kàdrì lavúlé dhi ngbà 'í dhya ki tayíma Gíká dré bhàlè tódhyá adrélé mǒndí tídhí ro dhi 'i. ¹⁶ Tà kèdrìkèdrì i Gíká ni togó dóro be dhi i kàdré mǒndyá títi adrèbhá 'òá kònìni dhi i dré. Ayi nda i Ìsèrèlè ànzì bàti Gíká àdhya 'i.

¹⁷ Kùdù ro dhi, lè dhya àlo kògò adrélé áma lagù ko. Angyá ko, ma àngì Yésu àdhya ìbe má rú.

¹⁸ Àma adrúpi i, àma ki Mírì Yésu Krísto ni togó tani kàdré àmi ìbe! Kàdré kònìni.

Wárágà Pólò dré tisìle Èfésòbhá i dré dhi

Wárágà kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Kònìdhi wárágà Pólò dré tisìle móndyá ka'ìbhá Èfésò na dhi i dré dhi 'i. Èfésò nda tá bhàandre kàdrì bvò Asíyà àdhya na dhi 'i. Pólò longó tá Rúbí Tani kònàle gò, Gìká ni tà tadházó Èfésòbhá i dré kóná rì tàlì sè, dré tà adrèrà'a áyi atsí andre ni na to dhi 'á (Tà 'òle dhi i 19:1-20:1).

Pólò adrè wárágà kònìdhi ni tisì tà kàdrìkàdrì rì dhi i sè. Alo ni, adrè Rúbí Tani ni tà àndu ngì mìbhalé tí, adrézó Gìká zì móndí i adrélé ína ró gò, àyi ki apázó tàkonzì lésè Yésu Krísto sè ngìni ya dhi ni tà tadhá. Adré tà lùzu ró Gìká dré kisùle 'òle kíno lésè dhi ni tadhá kònìni: «A ni tà títi bhù na ìndì bvò dri dhi ki amú bhàle adrélé ópí kàdrì àlo, Krísto zále» (1:10). Pólò adrè kpà Gìká amú móndyá sùrú twá ro dhi i Yúdà ànzi íbe adrélé sùrú àlo ró Krísto na ngìni ya dhi ni tà tadhá (2:11-22).

Rì ni, Pólò adrè Yésu ni ka'ìbhá i kàdré atsilé ngìni ya dhi ni tà tadhá. Adré tàá dhi, mà kòtingá àma ki lídrì àku àma rúsè, lídrì tídhí Gìká dré bhàle adrélé ína tìni dhi ni asózó àma rú (4:20-24). Adré kpà tà tadhá àgo ki tà àyi ki tòkó íbe dhi dri, ànzimvá ki tà àyi ki tibhá íbe dhi dri, ìndì màràbà ki tà àyi ki mírì íbe dhi dri. Kùdù ro dhi, adrè móndyá ka'ìbhá dhi ki kodzó, i kàdréro àdzú ngá Gìká àdhya ki tosó àyi rú àdzú tírì kònzi íbe dhi ni tà sè (6:10-20).

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhi léna dhi ki atìma

- 1) Pólò ni mòdo fèma (1:1-2)
- 2) Krísto ni Rúbí Tani ni tà àndu ngìma (1:3-3:21)
- 3) Lídrì tídhí ro Krísto na dhi (4:1-6:20)
- 4) Pólò ni kúlí kùdù (6:21-24)

Pólò ni mòdo fèma

¹ Ma, Pólò, bhàle adrélé Yésu Krísto ni àpóstolò ro ngóro Gìká dré lèle dhi tìni dhi, mà adrè wárágà kònìdhi ni tisì àmi, móndyá lólo Gìká àdhya Èfésò na dhi i dré, àmi adrèbhá Yésu Krísto ni ka'ì tà títi i sè dhi i dré. ² Gìká àma ki Atá i Mírì Yésu Krísto be dhi i kòbhà àyi ki togó tani àmi rú, ìndì i kòfè tà kàdrìkàdrì àmi dré!

Tà tani Gìká dré afele àma dré Krísto na dhi i

³ Rúku kàdré Gìká, àma ki Mírì Yésu Krísto ni Atá dré! Tàko ko, akódhi afè àma dré tà tani títi angábhá í vélésè bhù lésè dhi i, mà dré adrélé Krísto na dhi sè. ⁴ Drìdrì bvò ni bhàma kandrà dhi, zì tá àma adrélé Krísto na, mà kàdréro lólo ìndì tà kònzi àko àma rú í mìlèsè be dhi bvò. Akódhi ni lèle sè dhi, ⁵ bhà tá àma twá drìdrì, mà kàtsáro áyi ànzi i ró Yésu Krísto sè, ngóro dré tá lèle 'òle dhi tìni, ìndì ngóro tà nda dré tá adrélé dóro akódhi mìlèsè dhi tìni. ⁶ 'O tá kònìni, mà kàdréro áyi rú bha kùle, áyi togó tani mìlanzilanzì ro í dré bhàle àma rú áyi Mvá í dré lèle tò dhi na dhi ni tà sè. ⁷ Tàko ko, akódhi ni togó tani kàdrì lavulé nda sè dhi, amú áyi Mvá nda dràle àma ki tàkonzì trizo ìndì àma ki apázó tàkonzì lésè akódhi ni kàrì sè. ⁸ Tà bàti ró dhi, fè áyi togó tani gàle àma léna bì, túmánì tògyá wáyi tà títi dhi ki àndu nizo dhi be. ⁹ Tadhá kpà àma dré tà lùzu ró í dré kisùle 'òle ìndì í dré lèle 'òle kíno lésè Krísto na dhi, ngóro dré tá adrélé dóro akódhi mìlèsè dhi tìni. ¹⁰ Tà dré lèle 'òle nda, tà kònìdhi 'i: Lókyá kòkitswá títi dre

dhi, a ni tà títi bhù na ìndì bvò dri dhi ki amú bhàle adrélé ópí kàdrì àlo, Krísto zàle.

¹¹ Di Giká bhà àma twá, àma ki zìzo adrélé mónnyá ìna i ró Krísto na, ngóro í dré kisùle 'òle kínó lésè dhi tíni. Tàko ko, akódhi adré tà títi dhi ki 'o ngóro í dré kisùle 'òle, ìndì í dré lèlè 'òle dhi tíni. ¹² Di Giká 'o tà nda kònìni, kitswálé àma àma ki mǐ bhabhá Krísto véna drìdrì dhi i, mà kàdréró Giká ni rú bha kùle akódhi ni mǐlanzìlanzì sè be dhi bvó.

¹³ Amí ró dhi, mǐ yì kókpà tà bàti Rúbí Tani àdhyà Giká dré adrézó àmi ki tídrì ásà dhi gò, mǐ dré Krísto ni ka'izo. Di Giká dré áyi àngì lwàzo àmi rú, tadházóá dhi, àmi mónnyá ìna 'i káyà dhi. Àngì nda, Tírì Lólo Giká dré lazilé dhi 'i. ¹⁴ Tírì Lólo nda ngádrì Giká dré afèlè àma dré drìdrì, tadházóá dhi, í ni dra tà í dré lazilé tàyilè ro dhi ni afè àma dré dhi 'i, tsàle lókyá í dré dra àma, mónnyá ìna ró dhi ki apázó kitswálé títi dhi 'á. Di ásà dhi, mà kàdré akódhi ni rú bha kùle akódhi ni mǐlanzìlanzì sè wà!

Pólò zi tà Giká tí Efèsòbhá i dré

¹⁵ Di ásà dhi, kìdhólé lókyá má dré yìzoá tàle dhi, mǐ adré Mírì Yésu ni ka'ì, adrézó mónnyá lólo Giká àdhyà ki le ngìni ya dhi sè dhi, ¹⁶ má adré àwoyà ta Giká dré àmi ki tà sè landè àko ró. Má adré kpà àmi ki tà kisù, má dré adrérà'a tà zi Giká tí dhi 'á. ¹⁷ Má adré Giká, àma ki Mírì Yésu Krísto ni Atá mǐlanzìlanzì ro dhi ni ti lizì, kòfèró tògyá Tírì Lólo àdhyà àmi dré kitswázó áyi tà lùzu ró dhi ki ni, mǐ kòkitswáro kpà áyi tàndì ni ni dóro lavúlé be dhi bvó. ¹⁸ Má adré kpà tà zi akódhi tí, kò'oró áyi ngádra ngá kazá àmi ki togó na, mǐ kònìró tà dré àmi ki azízó adrélé mǐ bha í véna ásà dhi i, túmǎní tà kàdrì mǐlanzìlanzì ro dré lazilé áyi mónnyá i dré tàyilè ro dhi be.

¹⁹ Kò'o kpà àmi áyi rǐnyí kàdrì lavúlé adrélépi tà 'o àma adrèbhá áyi ka'ì dhi i léna dhi ni ni. Akódhi ni rǐnyí kàdrì lavúlé nda, ²⁰ rǐnyí dré tadhálé Krísto rú, dré akódhi ni tingàrà'a dràdrà lésè, ìndì akódhi ni 'orà'a lirílè áyi dríágo lésè bhù na dhi 'á dhi 'i. ²¹ Giká bhà Krísto nda adrélé ópí kàdrì títi dhi i drìle, rǐnyí títi adrézó òpì nya dhi i drìle, rǐnyí àruka títi dhi i drìle, òpì títi dhi i drìle, ìndì rú títi kitswálé fèlè lókyá kònìdhi sè ìndì lókyá adrélépi alìlè dhi sè dhi i drìle. ²² Bhà kpà tà títi dhi i adrélé Krísto ni pá zàle gò, akódhi ni bhàzo adrélé Èkèlézyà ni drì kòlepi ró tà títi i sè. ²³ Èkèlézyà nda Krísto ni rúbhá 'i. Akódhi adré Èkèlézyà nda ni 'o gàle áyi tàndì ni lídrì sè bǐ, ngóro í dré adrélé tà títi dhi ki 'o gàle áyi tàndì sè bǐ dhi tíni.

2

Giká 'o àma adrélé túmǎní Krísto be

¹ Wáláká dhi, àmi tá àmíkya mónní dràbhá dre dhi 'i, àmi ki ligìma ni tà sè ìndì àmi ki tàkonzì ki tà sè. ² Lókyá nda sè dhi, mǐ adré tá tatsilé tàkonzì 'obe, ìndì tà bvò kòndì àdhyà ki lebèbe. Mǐ adré tá kpà tírì kònzì ki kàdrì adrélépi òpì kitswálé nòle bwà ko dhi drìle dhi ni lebè. Tírì nda tírì adrélépi tà 'o nyànomvá mónnyá adrèbhá ligílè Giká rú dhi i léna dhi 'i. ³ Ama títi, àma tá kókpà àyi nda i kòfalé, adrélé tà 'o àyíkya tíni. Mà adré tá tatsilé lovó kònzì àma ki rúbhá kya ki 'obe, ìndì tà mà dré tá adrélé kisùle lovó kònzì nda sè dhi ki 'obe. Ama ki tà làsú kònzì sè dhi, mà adré tá lèlè Giká ni kombà kisú áyi nda kya tíni.

⁴ Di, Giká ni togó dóro lavúlé dhi sè, ìndì akódhi ni lèlè kàdrì àma véle dhi sè dhi, ⁵ 'o àma adrélé túmǎní Krísto be, tágba mà dré tá adrézó mónní dràbhá dre dhi 'i àma ki tàkonzì ki tà sè dhi. Tà bàti ró dhi, Giká tídrì àmi áyi togó tani sè. ⁶ Di mà dré ru amúlè Yésu Krísto be dhi sè dhi, Giká tingá

àma kurú na tùmáńi akódhi be, àma ki 'òzo lírílé bhù na tùmáńi akódhi be. ⁷ Giká 'o tà nda kònìni, kitswálé lókyá títi adrèbhá alìle dhi i sè dhi, í kòtadháró áyi togó tani kàdrì lavúlé, í dré bhàle àma rú Yésu Krísto na dhi be dhi bvó.

⁸ Tàko ko, Giká tidrí àmi áyi togó tani sè, àmi ki tà ka'ika'í sè. Tà nda kòdhi angá àmi ki tándi i vélésè ko. Be ró dhi, tà nda ína tà Giká dré fèle àmi dré àngyá dhi 'i. ⁹ Di akódhi tidrí àmi tà dóro mì dré 'òle dhi i sè ko, dhya àlo kòkitswáró áyi afà áyi tándi ni tà sè bwà ko. ¹⁰ Angyá ko, àma ngá Giká dré ledélé áyi tándi ni drígá sè dhi 'i. Akódhi bhà àma tódhya Yésu Krísto na, mà kàdré ró tà dóro í dré bhàle drìdrì àma dré 'òle dhi ki 'o be dhi bvó.

Ama sùrú àlo Yésu Krísto na dhi 'i

¹¹ Di ásà dhi, mì kisù rè ngalè wáláká dhi, àmi tá móndí ngíni ró dhi 'i ya dhi ká. Tàko ko, àmi tá móndí tìle sùrú twá ro dhi 'i. Yúdà ànzi adrèbhá àyi kì zi móndí lwàle dhi i ró dhi, ì adrè tá àmi kì zi móndí lwàle ko dhi i ró. (Tàkò, àyi kì lwàma nda ngbà 'í tà ì dré 'òle àyi kì rúbhá na dhi 'i.)

¹² Wáláká dhi, àmi tá vwàvwà ro Krísto rúsè. Àmi tá twá Giká ni sùrú, Ìsèrèlè ànzi i rúsè. Àmi tá kpà twá tà Giká dré bhàle ru yìzo móndyá ína íbe dhi rúsè, ìndì áyi lazikúlí rúsè. Bvò kònìdhi lé dhi, àmi tá Giká àko, ìndì tà mì dré tá kitswázó mǐ bha ásà dhi tá kpà yókódhó. ¹³ Di, nyànomvá dhi, mì dré ru amulé Yésu Krísto be dhi sè dhi, Giká 'o àmi adrèbhá tá vwàvwà ro dhi i atsálé ànyi í làga Krísto ni kàrí sè dre.

¹⁴ Tàko ko, Krísto ni tándi bhà tà kìdrìkìdrì àma kòfalé nì. Angyá ko, 'o Yúdà ànzi i móndyá sùrú twá ro dhi íbe dhi i atsálé sùrú àlo ró, dré áyi rúbhá fèle dhi sè. 'O kpà zèribà adrélèpi tá àma kì kòfalé lanzí, adrézó àma kì 'o adrélé kàribhá i ró dhi arílé. ¹⁵ 'O kpà tatrìtrì kúlí i tà títi tatrìtrì kúlí nda dré adrélé tàle à kò'o dhi íbe dhi kì tà akílé. 'O tà nda kòdhi i kitswázó sùrú rǐ nda kì bha adrélé sùrú àlo tídhí ro dhi ró í léna, adrélé kpà tà kìdrìkìdrì íbe. ¹⁶ 'O kpà kònìni, kitswálé áyi drama fa kipakipa dri dhi sè dhi, í kàmúró àyi rǐ nda i tódhya Giká be, ì kàtsá ró rúbhá àlo ró. Di pfu tà adrélèpi tá àyi kì 'o adrélé kàribhá i ró nda dràle kònìni. ¹⁷ Di Krísto nda alì Rúbí Tani tà kìdrìkìdrì àdhya ni longó àmi sùrú twá ro adrèbhá tá vwàvwà ro Giká rúsè dhi i dré, ìndì àma Yúdà ànzi adrèbhá tá ànyi akódhi làga dhi i dré. ¹⁸ Tàko ko, nǐ láti àma dré adrézó àma kì kisi àmi íbe ànyi Giká Atá làga Tírí Lólo àlo sè dhi nì.

¹⁹ Di ásà dhi, àmi sùrú twá ro ni i, àmi vélé móndí twá 'i ko, ìndì móndí angábhá sùrú twá i lésè dhi 'i ko. Be ró dhi, àmi àmikya bhàànzi 'i tùmáńi móndyá lólo Giká àdhya íbe. Àmi kpà Giká ni sùrú akódhi ni dzó lé dhi 'i. ²⁰ Akódhi adó kpà àmi dzó nda ni sizo, àmi kì tobhàzo dzópá í dré bhàle àpòstolò i sè ìndì pròfètà i sè dhi dri. Yésu Krísto ni tándi, kírà agógó dzó nda dré adrézó áyi totó dríá dhi 'i. ²¹ Akódhi adrè dzó wáyi nda ni 'o adrélé kitsílé, adrélé mbàle atsálé tépelò lólo Mírì dré dhi ró dhi nì. ²² Di mì dré adrélé Krísto na dhi sè dhi, Giká adrè kpà àmi kì tobhà dzó nda ni sizo, dzó nda kàtsá ró àrà í dré adrézó lána áyi Tírí sè dhi ró be dhi bvó.

3

Azi Giká dré bhàle Pólò drígá móndyá sùrú twá ro dhi i dré dhi

¹ Di ásà dhi, ma, Pólò, ma Yésu Krísto ni móndí 'ìle bǎdzó lé àmi sùrú twá ro dhi kì tà sè dhi 'i. ² Mǐ yi tàle dhi, Giká bhà àzì má drígá áyi togó tani sè, má kàdré ró 'oá àmi dré dhi 'i. ³ Tàko ko, akódhi tadhá má dré tà lùzu ró í dré kisùle 'òle kínó lésè dhi, ngóro má dré adrélé tà ni ni tisi tsà dhi tǐni.

⁴ Mì kònà tà má dré adrélé tisile kòdhi i dhi, mì ni kitswá tògyá Giká dré afèle má dré Krísto ni tà lùzu ró nda ni àndu nìzo dhi ni atógyà. ⁵ Wáláká dhi, Giká 'o tá tà lùzu ró nda mómí lókyá àruka i sè dhi i dré nìle ko. Di, nyànomvá dhi, tadhá tà nda áyi Tirí ni rinyí sè áyi àpóstolò lólo i dré, ìndì áyi pròfétà lólo i dré dre. ⁶ Di tà lùzu ró nda, tà kònìdhi 'i: Rúbí Tani ni ka'ima sè dhi, mómíyá sùrú twá ro dhi i kisú tà Giká dré lazilé áyi ànzi i dré tàyilé ro dhi tùmání Yúdà ànzi íbe dre. Ì atsá kpà rúbhá àlo ró tùmání Yúdà ànzi nda íbe dre. Ì kisú kpà tà Giká dré lazilé dhi tùmání Yúdà ànzi nda íbe Yésu Krísto na dre.

⁷ Giká fè ma adrélé Rúbí Tani nda ni màrábà ro áyi togó tani í dré bhàle má rú dhi sè, ìndì áyi rinyí adrélépi tà 'o má léna dhi sè. ⁸ Tágba má dré tá adrézó mómí tákò ró lavulé mómíyá tí Giká àdhya i kòfalé dhi, akódhi bhà àzì nda má drígyá áyi togó tani sè, má kàdréro Krísto ni tà kàdrì, kitswázó àndu ni ni ni bwà ko dhi ni longó mómíyá sùrú twá ro nda i dré. ⁹ Lè kpà má kàdré tadhá mómíyá tí i dré ngádra 'á dhi, Giká adrè tà lùzu ró nda ni 'o ngini ya dhi. Giká ngá tí dhi ki bhàlepi dhi zù tá tà lùzu ró nda kínó lésè. ¹⁰ 'O tá kònìni, kitswálé nyànomvá dhi, í kòtadháro Ekèlézyà rú áyi tògyá kàdrì í dré adrézó tà tí dhi ki 'o ásà dhi, tirí ópí kàdrì ro ìndì rinyi ró kurú na bhù i 'ásè dhi i dré be dhi bvó. ¹¹ Di Giká 'o tá í dré kisùle 'òle kínó lésè nda kitswálé tí àma ki Mírì Yésu Krísto sè, kàdréro kóná vèsè kólyá. ¹² Di mà dré adrélé Krísto na dhi sè dhi, ìndì mà dré adrélé akódhi ni ka'í dhi sè dhi, mà kitswá àma ki kisí ànyi Giká làga tirì àko, ìndì tà ka'ika'í be bí. ¹³ Di ásà dhi, má adrè àmi ki ti lizí, mì kòtayíró àmi ki togó adrélé lanzile, má dré adrélé kizà nya àmi ki tà sè dhi sè ko. Tàko ko, má adrè kizà nya kònìni, mì kòkitswáro Giká ni mìlanzìlanzì kisú be dhi bvó.

Krísto ni lèle ni tà nìma

¹⁴ Di ásà dhi, má adrè àma kórókó tí Giká, àma ki Atá kandrà. ¹⁵ Sùrú tí bhù na ìndì bvó dri dhi i adrè adrélé be akódhi sè. ¹⁶ Má adrè tà zi akódhi tí, kitswálé akódhi ni mìlanzìlanzì kàdrì lavulé dhi sè dhi, kòtimbaró àmi ki togó áyi Tirí ni rinyí sè. ¹⁷ Má adrè zìá kònìni, Krísto kàdréro adrélé àmi ki togó na àmi ki tà ka'ika'í sè. Má adrè kpà tà zi Giká tí, mì kàdréro tròle lèle rú, adrézó àmi ki totó tātā lāna, ¹⁸ kitswálé àmi tùmání mómíyá lólo tí Giká àdhya íbe dhi i, mì kòkitswáro Krísto ni lèle ni tàli àngopí ya, kàtswa ni àngopí ya, mvumvù ni àngopí ya, ìndì tálí ni àngopí ya dhi ni ni. ¹⁹ Ayíya, mì kàdré akódhi ni lèle tà nìni wáyì dhi ni lavulépi nda ni ni, mì kàdréro gàle Giká ni tàndì ni lídrì sè kitswálé tí be dhi bvó.

²⁰ Giká rinyí íbe kitswázó tà 'o, tà mà dré adrélé zìle akódhi tí dhi ki lavú, ìndì tà mà dré adrélé kisùle dhi ki lavú byá, akódhi ni rinyí adrélépi tà 'o àma léna dhi sè. ²¹ Mìlanzìlanzì kàdré akódhi dré Ekèlézyà na ìndì Yésu Krísto na, lókyá tí i sè ìndì kóná vèsè kólyá! Kàdré kònìni.

4

Adrema ngá àlo ró Krísto ni rúbhá na dhi

¹ Di ásà dhi, ma 'ìle bǎdzó kòndi 'á Mírì ni tà sè ni, má adrè àmi ki kodzó, mì kàdréro atsilé ngóro dré kitswálé tà Giká dré àmi ki azizó ásà dhi sè dhi tìni. ² Mì kàdré àmi ki tà bha kìnì mi tà tí i sè, adrézó tà 'o togó yàya sè, adrézó tà letè togó vwàvwà sè. Mì kàdré àmi ki adrúpi ki tà yàya mvo àmi kòfalésè lèle sè. ³ Mì kàdré tà tí dhi ki 'o, adrézó àmi ki líkí adrélé ngá àlo ró àmi kòfalésè Tirí Lólo na, tà kàdrìkàdrì adrélépi àmi ki fe ru

amú dhi sè. ⁴ Krísto ni rúbhá ngbà 'í àlo kwákwá. Tírí Lólo kpà ngbà 'í àlo kwákwá, ngóro tà Gíká dré àmi ki azizó adrélé m̀ bha í véna ásà dhi dré adrélé àlo kwákwá dhi t́ni. ⁵ Mírì ngbà 'í àlo kwákwá, tà ka'ika'ì ngbà 'í àlo kwákwá, ìndì bàtisimò ngbà 'í àlo kwákwá. ⁶ Gíká kókpà ngbà 'í àlo kwákwá. Akódhi nda móndyá títí dhi ki Atá 'i. Adré òpì nya àyi títí dhi i dri, adrézó tà 'o àyi títí dhi i sè, adrézó adrélé àyi títí dhi i léna dhi nì.

⁷ Dì, àma àlo àlo títí dhi i, mà kisú tà tani twátwa dhi i, ngóro Krísto dré tà nda ki lanzíle àma dré àyi togó tani sè dhi t́ni. ⁸ Asà dhi, Gíká ni Kúli adrélé t́a dhi:

«Akódhi dré tá mbàrà'a kurú na dhi 'á dhi,
drì tá dhya í dré rùle dhi i í vésè gò,

tà tani lanzíle móndí i dré.»*

⁹ Kúli «akódhi mbà kurú na» kòdhi ì adrélé làa tàle dhi, akódhi si tá kpà bvò àndúna. ¹⁰ Dì akódhi sìlepi nda tá dhya àlo mbàlepi kurú na bhù ki lavú nda 'i, kò'oró bvò wáyi dhi gàle àyi tàndì ni lídrì sè bí be dhi bvó.

¹¹ Dì Krísto nda bhà móndí àruka Èkèlézyà le dhi i adrélé àpóstolò i ró dhi nì. Bhà àruka ni i adrélé pròfètà i ró, àruka ni ki bhàzo adrélé Rúbí Tani longóbhá i ró, àruka ni ki bhàzo adrélé Èkèlézyà ni líkíbhá i ró, àruka ni ki bhàzo adrélé tà tadhábhá i ró. ¹² Bhà àyi nda i adrélé kònìni, ì kàdréro móndyá Gíká àdhya ki ledé kitswále títí, ì kàdréro àzì bhàle àyi drígá dhi ki 'o, adrézó Krísto ni rúbhá tìmbà be dhi bvó. ¹³ A ni adrélé kònìni, tsàle lókyá àma títí mà dré dra atsázó ngá àlo ró àma ki tà ka'ika'ì na, ìndì Gíká ni Mvágó ni nìma na gò, mà dré lí'wázó atsále Krísto ni tàndì t́ni, kitswále akódhi ni tà sè títí dhi 'á.

¹⁴ Lókyá nda sè dhi, mà kitswá gòle véle adrélé ànzimvá i t́ni ko. A kitswá gòle adrélé àma ki tesé tà tadhále twátwa dhi i sè, ngóro lyàandre dré adrélé bwátù líví, ìndì yì dré adrélé bwátù kàgbá dhi t́ni ko. A kitswá kpà gòle adrélé àma ki tesé móndí adrèbhá láti nda àma ki litíle àyi ki túrúpfú tà sè dhi i sè ko. ¹⁵ Be ró dhi, mà ni àmakya adrélé tà bàti ta lèle sè, adrézó mbàle tà títí i sè, atsále ngóro Krísto adrélèpi rúbhá ni drì 'i dhi t́ni. ¹⁶ Akódhi nda adrélé rúbhá ni kígá títí dhi ki 'o ru amú ìndì ru kisú kídrì títí adrèbhá àyi ki t́i dhi i sè, atsále rúbhá àlo ró dhi nì. Dì rúbhá ni kígá àlo àlo títí dhi ì kàdré àyi ki àzì 'o dhi, rúbhá wáyi nda adrélé mbàle atsále rìnyi ró lèle na.

Lídrì t́dhi ro Krísto na dhi

¹⁷ Dì ásà dhi, mà adrélé àmi ki kodzó tà tàndì ró Mírì ni rú sè, mà kògòro véle adrélé atsíle ngóro pàgánò ì dré adrélé atsíle àyi ki tà kisùkisù àngyá na dhi t́ni ko. ¹⁸ Àyi ki tà kisùkisù nda atsá t́nimvá ro gò, ì dré adrézó vwàvwà ro lídrì Gíká àdhya rúsè, ì dré àyi ki togó 'òle tombále gò adrézó tà nìni àko dhi sè. ¹⁹ Àyi ki togó andírì gò, ì dré àyi ki fèzo adrélé tà swà 'o, adrézó kpà tà ndí ró dhi ki kára títí dhi ki 'o lovó sè.

²⁰ Dì, àmi ró dhi, mà kisú àmikya Krísto ni tà nìle dhi kònìni ko. ²¹ Tàko ko, mà yi tá akódhi ni tà gò, à dré tà bàti adrélèpi akódhi léna dhi ni tadházó àmi dré dhi 'í. ²² Kàdré dì àmi ki atsima wáláká dhi ni tà sè dhi, lè mà kòtingá àmi ki lídrì àku àmi rúsè. Àngyá ko, lídrì àku nda adrélé dràle dràdrà lovó kònzì adrèbhá akódhi ni lití dhi i sè. ²³ Kòdhi íbe dhi, mà kòtayí àmi ki tà kisùkisù Tírí Lólo dré adrélé ladzálé atsále t́dhi ro. ²⁴ Mì kàsó kpà àmi rú lídrì t́dhi Gíká dré bhàle adrélé ìna t́ni dhi, mà kòkitswáro atsíle tà gyàgya na, tà bàti na, ìndì tà lólo na be dhi bvó.

* 4:8 4:8 A kònò Longó i 68:19.

²⁵ Di àmi àlo àlo títi dhi i, mì kòtayí kìnzò tàma, adrézó tà bàti ta àmi ki adrúpi i dré. Angyá ko, àma títi dhi i rúbhá àlo ni kàgá 'i. ²⁶ Ami ki togó kàdré aswálé dhi, mì kòtayí àmi adrélé tàkonzì 'o ásà ko. Mì kòtayí kpà kítú ndìle àmi ki togóaswa nda dri ko. ²⁷ Mì kòfè láti Dzáborò dré kitswázó tà 'o àmi ki togó na dhi ko. ²⁸ Lè dhya ángùdhi adrélépi ngá kugù dhi, kògò adrélé ngá kugù ko. Be ró dhi, akódhi nda kàdré àzì 'o áyi tàndi ni drígá sè adrézó adrilé ásà, kòkitswáró kpà ngá lanzí lemerèbhá i dré be dhi bvó. ²⁹ Mì kòtayí kúlí kònzì àlo dhi apfòle àmi sílèsè ko. Be ró dhi, mì kàdré ngbà 'í kúlí dóro kitswábhá àmi ki adrúpi ki timbà àyi ki tà ka'ika'i na dhi ki ta kòdhya, kitswázó àyi adrèbhá àmi ki yi dhi ki ledé ásà. ³⁰ Mì kòfè kizà Tirí Lólo Gìká àdhya dré ko. Tàko ko, Gìká afè Tirí nda àmi dré ngóro àngì lwàle àmi rú dhi tìni, tadházóá dhi, í ni àmi ki apá kitswálé títi kítú í dré bhàle dhi tú. ³¹ Mì kòtingá àmi rúsè togó kùdzí, togóaswa, kombà, kótrétre, làdhá i, ìndì tà kònzì ki kára títi dhi íbe. ³² Di, mì kàdré àmikya dóro, adrélé àmi ki togó dóro tadhá àmi kòfalèsè. Mì kàdré kpà àmi ki adrúpi ki tàkonzì tri àmi kòfalèsè, ngóro Gìká dré àmi ki tàkonzì trile Krísto na dhi tìni.

5

Atsima ngádra 'ásè dhi

¹ Di àmi, Gìká ni ànzì dré lèle tò ni i, mì kàdré tà 'o akódhi àdhya tìni. ² Mì kàdré kpà atsilé lèle na Krísto àdhya tìni. Tàko ko, akódhi nda lè àma tò gò, áyi lídrì fèzo àma ki tà sè, ngóro mòbòmà tàdzí be dóro fèle Gìká dré dhi tìni.

³ Adré leá dhi, ndòtò tà, tà ndì ró dhi i, ngá lovó be dhi ì kàdré àmi kòfalé àlomvá ko. Angyá ko, tà nda kòdhi ì kitswá móndyá lólo Gìká àdhya i sè ko. ⁴ Adré kpà leá dhi, ndòtò kúlí i, kúlí azaaza i, ìndì kúlí wàyá adrézó lenzélé ásà dhi íbe dhi ì kàdré àmi kòfalé yókódhó. Kúlí làsú be kònzì nda ì kitswá kpà àmi sè ko. Be ró dhi, mì kàdré àmikya kúlí adrézó àwoyà fe Gìká dré dhi ki ta kòdhya. ⁵ Tàko ko, mì nì dóro tàle dhi, móndyá adrèbhá ndòtò tà 'o dhi i, móndyá adrèbhá tà ndì ró dhi ki 'o dhi i, ìndì móndyá adrèbhá ngá lovó bha dhi íbe dhi ki àlo kitswá file Opì Krísto kya Gìká be dhi na ko dhi. (Dhya ángùdhi adrélépi ngá lovó bha dhi ína gìká tàko ki líndrì bhàlepi 'i.)

⁶ Mì kòtayí àmi dhya àlo dré litíle kúlí tàko i sè ko. Tàko ko, tà kònzì làsú be kònzì dhi ì adré Gìká ni kombà asé móndyá adrèbhá ligíle akódhi rú dhi i dri. ⁷ Ásà dhi, lè mì kòsù ru àyi nda íbe ko, adrézó kpà tà 'o àyi íbe ko. ⁸ Tàko ko, wáláká dhi, àmi tá tìnímvá 'i. Di, nyànomvá dhi, àmi àmikya ngádra 'i Mírì Yésu na. Mì kàdré di atsilé ngóro ànzì ngádra àdhya i tìni. ⁹ Angyá ko, lò'wa dóro móndyá ngádra 'á dhi ì dré adrélé 'àle dhi i, kònzì 'i: tà dóro títi dhi ki 'òma, tà gyàgya 'òma, ìndì tà bàti tàma. ¹⁰ Mì kàdré tà Mírì ni togó dré adrézó kìnìlé ásà dhi ki nda nìle kòdhya. ¹¹ Mì kòsù ru tà tàkotàko móndyá tìnímvá na dhi ì dré adrélé 'òle dhi íbe ko. Be ró dhi, mì kàdré àmikya tà nda ki tadhá ngádra 'á. ¹² Tàko ko, ndìndì tà móndyá nda ì dré adrélé 'òle lùzu ró dhi ki tàma adré kanyò fe. ¹³ A adré ngá títi adrélé tadhále ngádra 'á dhi ki no dóro. ¹⁴ Kòdhi íbe dhi, ngá títi ngádra dré adrélé tadhále dhi ì adré kpà atsálé ngádra ró. Ásà dhi, à adré tàá dhi: «Mì adrélépi ayí ko ni, mí kòlaró ayí lésè, ìndì mí kàngá dràdrà lésè gò, Krísto kò'oró áyi ngádra kòle àmi kazá.»

¹⁵ Di ásà dhi, mì kònò dóro ngalè mì adrè atsílè ngíni ya dhi. Mì kàdré atsílè ngóro móndí azaaza i t́ni ko. Be ró dhi, mì kàdré àmikya atsílè ngóro tógyabhá i t́ni. ¹⁶ Mì kàdré lókyá wáyi mì dré adrézó ába dhi ḱi líkí, adrézó tà dóro 'o ásà. Angyá ko, kítú kòni i kònze lavúlé. ¹⁷ Mì kàdré d́i móndí azaaza i ró ko. Be ró dhi, mì kàdré àmikya tà Mírì dré adrélé lèlè mì kò'o dhi ḱi nda nìlè kòdhya. ¹⁸ Mì kòtayí àmi wá dré adrélé tsìlè ko. Tàko ko, wá nda adrè móndí ḱi tidrì adrélé tà swà 'o dhi nì. Be ró dhi, mì kàdré àmi ḱi tayí adrélé gàlè Tírì Lólo sè. ¹⁹ Mì kàdré longó Gíká nì Kúlí na dhi ḱi ngo, tùmání longó adrézó Gíká nì rú bha kùlè dhi íbe, ìndì longó adrèbhá angálé Tírì Lólo vélèsè dhi íbe, adrézó ru timbà àmi kòfalèsè. Ayíya, mì kàdré longó ngo Mírì dré, adrézó lenzélé akódhi nì rú sè togó wáyi sè. ²⁰ Kòdhi íbe dhi, mì kàdré ngbú àwoyà ta Gíká àma ḱi Atá dré tà títi i sè, àma ḱi Mírì Yésu Krísto nì rú sè.

Ago ḱi tà àyi ḱi tòkó íbe dhi

²¹ Lè mì kàdré àmi ḱi bha àmi ḱi àzya i zàlè àmi kòfalèsè, Krísto nì lindrì bhàma sè.

²² Àmi tòkó i, mì kàdré àmi ḱi drì asó àmi ḱi àgo i kandrá, ngóro mì dré adrélé 'òlè Mírì kandrá dhi t́ni. ²³ Tàko ko, agó ína tòkó drìlè, ngóro Krísto dré adrélé Èkèlézyà drìlè dhi t́ni. Krísto nda, Èkèlézyà adrélépi akódhi nì rúbhá ro dhi nì tidrìlépi 'i. ²⁴ Dì ngóro Èkèlézyà dré adrélé àyi bha Krísto zàlè dhi t́ni dhi, lè tòkó ì kàdré kókpa àyi ḱi bha àyi ḱi àgo i zàlè tà títi i sè.

²⁵ Àmi àgo i, lè mì kàdré àmi ḱi tòkó ḱi le, ngóro Krísto dré Èkèlézyà nì lèlè tò gò, àyi lídrì fèzo akódhi nì tà sè dhi t́ni. ²⁶ Akódhi 'o kònni, Èkèlézyà nda nì temvézó yí akódhi nì dzìzo ásà dhi sè ìndì Gíká nì Kúlí sè, akódhi nì 'òzo atsálé lólo Gíká dré, ²⁷ í kò'oró akódhi apfòlè í kandrá Èkèlézyà m̀lanzilanzì ro dhi ró, ndì àko, rúbhá àdé àko, ìndì tà àzya kítswalépi ko dhi àko, akódhi kàdré ró lólo ìndì tà kònze àko í rú be dhi bvó. ²⁸ Kókpa kòdhi t́ni, lè àgo ì kàdré àyi ḱi tòkó ḱi le, ngóro ì dré adrélé àyi ḱi tàndi ḱi rúbhá ḱi le dhi t́ni. Agó adrélépi àyi tòkó nì le dhi adrè àyi tàndi nì le kòdhya. ²⁹ Angyá ko, dhya àlo gá àyi tàndi nì rúbhá tàdzí rè ko. Be ró dhi, adrè ína ngá fe àyi rúbhá dré nyàlè, adrézó rúbhá nda nì líkí dóro, ngóro Krísto dré adrélé 'òlè Èkèlézyà dré dhi t́ni. ³⁰ Tàko ko, àma akódhi nì rúbhá nì k̀gá 'i. ³¹ Ngóro Gíká nì Kúlí dré adrélé tàlè dhi t́ni: «Ásà dhi, agó nì àyi atá nì tayí àyi andre be, ru amúzó àyi tòkó be gò, àyi r̀iti nda ì dré atsázó rúbhá àlo ró.»* ³² Tà nda kòdhi, tà kàdrì lùzu ró dhi 'i. Dì, má adrè mána tà nda nì ta Krísto nì tà dri, ìndì Èkèlézyà nì tà dri. ³³ Tágba kònni dhi, lè àmi àlo àlo títi dhi i mì kàdré àmi ḱi tòkó ḱi le, ngóro mì dré adrélé àmi ḱi tàndi ḱi le dhi t́ni. Adrè kpà lèá dhi, tòkó ì kàdré àyi ḱi àgo ḱi lindrì bha.

6

Anzìmvá ḱi tà àyi ḱi tibhá íbe dhi

¹ Àmi ànzìmvá i, lè mì kàdré àmi ḱi tibhá ḱi kúlí ka'í 'òlè, mì dré adrélé Mírì na dhi sè. Tàko ko, tà nda kòdhi tà gyágya 'i. ² «Mí kàdré àmi atá nì lindrì bha àmi andre be.» Tòlì nda kòdhi tòlì Gíká dré fèlè drìdrì tùmání lazikúlí be dhi 'i. ³ Lazikúlí nda, kòndhi 'i: «Mí kàdré àmi atá nì lindrì bha àmi andre be, mí kàdré ró arí íbe, adrézó kpà lídrì íbe bvò kòndhi dri lókyá be vwàvwà ro be dhi bvó.»*

* **5:31** 5:31 A kònò Kìdhoma 2:24. * **6:3** 6:3 A kònò Pfòma 20:12; Dùtèrònómè 5:16.

⁴ Ami, ànzì kì atá ì, mì kàdré àmi kì ànzìmvá kì togó 'o aswálé àngyá ko. Be ró dhi, mì kàdré àmìkya àyi kì likí, adrézó àyi kì tadhá ìndì àyi kì lotó Mírì nì tà sè.

Màràbà kì tà àyi kì mírì ìbe dhi

⁵ Ami màràbà ró nì ì, mì kàdré àmi kì mírì bvò kòndì àdhya kì kúlí ka'ì 'òlè togó dóro sè, àyi kì lindrì bhàma sè, ìndì àyi kì ròma sè, ngóro mì dré adrélé 'òlè Krísto dré dhi tìni. ⁶ Dì, mì kàdré ngbà 'ì àyi kì kúlí ka'ì 'òlè àyi mi, àmi kì tà kàdréro dóro àyi mìlèsè dhi bvó ko. Be ró dhi, mì kàdré àmìkya àyi kì kúlí ka'ì 'òlè togó wáyì sè ngóro màràbà Krísto àdhya ì tìni, adrézó tà Gìká dré adrélé lèlè mì kò'o dhi kì 'o tà nda sè. ⁷ Mì kàdré àmi kì àzì 'o màràbà ì ró togó wáyì sè, adrézó 'òá ngóro móndí ì dré dhi tìni ko, be ró dhi, ngóro Mírì nì tándì dré dhi tìni. ⁸ Tàko ko, mì nì tàlè dhi, Mírì nì làgí fe móndí àlo àlo títì ì dré tà dóro ì dré 'òlè dhi ì tí, ì kàdré gba màràbà 'ì yà, kó ngalè móndí màràbà ro ko dhi 'ì yà dhi be.

⁹ Ami mírì ro nì ì, mì kàdré kókpà 'òá kònìni àmi kì màràbà ì véna. Mì kògò vélé adrélé kúlí aswaaswa ta àyi dri ko. Tàko ko, mì nì tàlè dhi, àmi kì Mírì bhù na dhi kókpà àyi kì Mírì 'ì dhi be. Akódhi nda adrè kpà móndí kì no twátwa ko.

Adzú ngá Gìká àdhya kì tosoma

¹⁰ Kùdù ro dhi, mì kàdré rìnyi ró Mírì na, ìndì akódhi nì rìnyí kàdrì lavúlè dhi na. ¹¹ Mì kàdré àdzú ngá títì Gìká dré adrélé afèlè dhi kì tosó àmi rú, mì kòkìswáro àmi kì totó tātā tà Dzaborò dré adrézó àmi kì tabhì litilè ásà dhi ì kandrà be dhi bvó. ¹² Tàko ko, mà adrè ru pfu móndí rúbhá be ìndì kàrì be dhi ìbe ko. Be ró dhi, mà adrè àmakya ru pfu tirì kònzì kì kàdrì adrèbhá kurú na bhù ì 'ásè dhi ìbe, àyi adrèbhá ópí kàdrì ì ró ìndì rìnyi ró, adrèbhá òpì nya bvò tìnimvá ro kòndì drìlè dhi ìbe. ¹³ Dì ásà dhi, mì kàdré àdzú ngá títì Gìká àdhya kì tosó àmi rú, kítú kònzì kònì dra atsá dhi, mì kòkìswáro pá si àmi kì kàribhá ì kandrà gò, àdzú nda àmvolésè dhi, mì kàdréro dhu rè àmi kì totó tātā be dhi bvó.

¹⁴ Mì kàdré dì àmi kì totó adrélé gànzi ró. Mì kò'ì àmi kì kípílé 'á káfà tà bàti àdhya kòdhya. Mì kàsó àmi agá aya tà gyàgya àdhya kitswázó àmi kì likí dhi kòdhya. ¹⁵ Mì kòtosó àmi pá kámókà adrézó gànzi ró lile Rúbí Tani tà kàdrìkàdrì àdhya nì longó ásà dhi ì kòdhya. ¹⁶ Tà títì dhi ì sè dhi, mì kòru àmi drígá àgbáwù àmi kì tà ka'ika'ì àdhya kòdhya, mì kòkìswáro kíyá títì àtsì ró Dhya kònzì dré adrézó àmi kì bhu ásà dhi kì àtsì kidrá be dhi bvó. ¹⁷ Mì kàsó àmi dri kàtabhúlà aya ró tà àmi kì tidrízó dhi àdhya kòdhya. Mì kòru àmi drígá sápi Tirì Lólo àdhya kòdhya. Sápi nda Gìká nì Kúlí 'ì. ¹⁸ Kòdhi ìbe títì dhi, mì kàdré ngbú tà zì Gìká tí, adrézó tongolé akódhi rú Tirì Lólo nì rìnyí sè. Mì kàdré 'òá kònìni adrézó kpà tàmgà dri. Mì kàdré kpà tà zì Gìká tí móndyá lólo títì akódhi àdhya ì dré landè àko ró.

¹⁹ Mì kàdré kpà tà zì Gìká tí má dré, má kònì dra tà ta dhi, kàfèro kúlí má dré kitswázó tà lùzu ró Rúbí Tani àdhya nì longó tirì àko be dhi bvó. ²⁰ Rúbí Tani nda nì tà sè dhi, ma móndí 'ìlè bádzó lé adrélépi Krísto nì tà longó akódhi nì rú sè dhi 'ì. Mì kàdré dì tà zì Gìká tí, má kàdréro Rúbí Tani nda nì longó tirì àko, ngóro dré kitswálé má kòlongó dhi tìni.

Pólò nì kúlí kùdù

²¹ Ama kì adrúpi Tíkìkò mà dré lèlè tò dhi, nì tà títì dhi kì longó àmi dré, mì kòyiró áma rúbí, túmání tà má dré adrélé 'òlè dhi ìbe. Akódhi nda Mírì nì àzì 'òlèpi, kitswálé ka'ìlè togó wáyì sè dhi 'ì. ²² Má adrè dì akódhi

ni mu àmi véna tà nda sè, mì kònřó ngalè àma ngíni ya dhi, ìndì akódhi kòtimbàró àmi àmi ki tà ka'ika'í na.

²³ Giká àma ki Atá tùmání Mírì Yésu Krísto be dhi ì kòfè tà kèdríkèdri, lèle, ìndì tà ka'ika'í íbe àmi, àma ki adrúpi ì dré! ²⁴ Giká ni togó tani kàdré mónyá tíí adrèbhá àma ki Mírì Yésu Krísto ni le lèle kitswálépi akilé bwà ko dhi sè dhi ì dré!

Wárágà Pólò dré tisìle Fìlipóyìbhá í dré dhi

Wárágà kònìdhi ní tà àndu ngìle drìdrì dhi

Kònìdhi wárágà Pólò dré tisìle mónnyá ka'ìbhá Fìlipóyì na dhi í dré dhi 'í. Fìlipóyì nda tá bhàandre kàdrì Rómà kí òpì ní bvò Màkèdóníyà àdhya drìle dhi 'í. Pólò longó tá Rúbí Tani gò Èkèlézyà bhàzo kònàle, dré tá adrérà'a àyì atsí andre ní rì to dhi 'á (Tà 'òle dhi í 16:12-40).

Pólò adré wárágà kònìdhi ní tisì, dré adrérà'a bǎdzó na dhi 'á. Adré tisìá àwoyà tàzo Fìlipóyìbhá í dré, ngá ì dré adzìlé àyì ledézó dhi kí tà sè. Adré kpà àyì kí togó timbà, adrézó tàá dhi, kizà í dré adrélé nyàle dhi adré véle Rúbí Tani 'o lile drìdrì lavulé. Adré tàá dhi, Gìká fè àma adrélé ngbà 'í Krísto ní ka'ì ko, fè kókpà àma adrélé kizà nya akódhi ní tà sè (1:12-30). Adré kpà Fìlipóyìbhá nda kí kodzó, ì kàdréro tà kisù Krísto àdhya tìni, adrézó àyì kí tà bha kìnì mi, adrézó kizà ka'ì nyàle Krísto àdhya tìni (2:1-30). Adré kpà àyì kí kodzó, ì kàdréro mǐ bha tà adrélé 'òle rúbhá sè dhi í dri ko. Be ró dhi, ì kònì di tàle dhi, Gìká bhà àyì gyǎgya í kandrá ì dré Krísto ní ka'ìle dhi sè (3:1-11). Kùdù ro dhi, Pólò adré àyì kí kodzó, ì kàdréro tà 'o ína tìni, adrézó lile ába drìdrì, adrézó lenzélé, adrézó kpà tà zi Gìká tí tà títí í sè (3:12-4:9).

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhi léna dhi kí atìma

- 1) Pólò ní mòdo fèma, ìndì tà dré zìle Gìká tí Fìlipóyìbhá í dré dhi (1:1-11)
- 2) Pólò ní kizà nyàma Rúbí Tani ní tà sè dhi (1:12-30)
- 3) Ama kí tà bhàma kìnì mi Yésu Krísto àdhya tìni dhi (2:1-18)
- 4) Azí Tímòtéyò kya Èpàfùròdító be dhi (2:19-30)
- 5) Ama kí atsama gyǎgya Gìká kandrá Krísto ní ka'ìma sè dhi, ìndì tà 'òma Pólò àdhya tìni dhi (3:1-4:9)
- 6) Pólò ní àwoyà tàma ngá fèle drá dhi sè dhi, ìndì mòdo kùdù (4:10-23)

Pólò ní mòdo fèma

¹ Ma, Pólò, túmǎní Tímòtéyò be, adrèbhá Yésu Krísto ní mǎrǎbà ro dhi í, mà adré wárágà kònìdhi ní tisì àmi, mónnyá lólo títí Yésu Krísto ní ka'ìbhá Fìlipóyì na dhi í dré, túmǎní Èkèlézyà ní drì kobhá íbe, ìndì Èkèlézyà ní tà líkìbhá íbe. ² Gìká àma kí Atá í Mírì Yésu Krísto be dhi í kòbhà àyì kí togó tani àmi rú, ìndì ì kòfè tà kàdrìkàdrì àmi dré!

Pólò zì tà Gìká tí Fìlipóyìbhá í dré

³ Má adré àwoyà ta áma Gìká dré, vèsè wǎyì má dré adrérà'a àmi kí tà kisù dhi 'á. ⁴ Má dré adrérà'a tà zi Gìká tí àmi títí dhi kí tà sè dhi 'á dhi, má adré 'òá arí sè bǐ, ⁵ mǐ dré ru amulé túmǎní má be Rúbí Tani ní longoma ní tà sè dhi sè. Mǐ 'o kònìni kídhólé kítú mǐ dré tá Rúbí nda ní ka'izo dhi sè, atsálé àndrò kònìdhi. ⁶ Má adré di ka'íá tàle dhi, Gìká àzì dóro nda ní kídhólépi 'òle àmi léna dhi ní go lile ába drìdrì gò, 'òá akìlé títí kítú Yésu Krísto dré dra agòzo dhi tú.

⁷ Má kàdré àmi títí dhi kí tà kisù kònìni dhi, kòdhi gyǎgya, má dré adrélé àmi kí tà íbe áma togó na dhi sè. Gba má kàdré bǎ nya yà, kó ngalè má kàdré Rúbí Tani longó adrézó tàrá ní ní ga yà dhi, àma túmǎní àmi íbe títí dhi í Gìká ní togó tani íbe àma rú. ⁸ Gìká ní dóro tàle dhi, má adré àmi kí le togó wǎyì sè, Yésu Krísto ní tàndì ní lèle sè káyà dhi.

⁹ Má adré di tà zi Gíká tí, mì kàdréro ru le àmi kòfalésè, adrézó tà nǐnǐ kisú tògyá be adrézó lile ába drǐdrǐ, ¹⁰ mì kòkítswáro tà ki kòfalé ni lanzílé, tà dóro lavulé dhi ki ka'izo, mì kàdréro togó íbe lólo ìndì tà àko àmi rú, tsàle kítú Krísto dré dra agòzo dhi tú. ¹¹ Mì nǐ kpà ga lò'wa tà gyàgya àdhya Yésu Krísto dré adrélé 'òle 'àle àmi léna dhi i sè bǐ, Gíká kòkísúro mìlanzilanzì i rúku be ásà be dhi bvó.

Rúbí Tani ni ìma drǐdrǐ Pólò ni bã nyàma sè dhi

¹² Ama adrúpi i, má adré lèá mì kònǐ dhi, tà atsálépi má rú kòdhi nǐ véle láti Rúbí Tani dré adrézó lile drǐdrǐ lavulé. ¹³ Ásà dhi, sòdá títi adrébhá Rómà ki ópí ni dzó kàdrǐ líkí kònwa dhi i tùmǎní mónnyá àruka títi dhi íbe dhi, i nǐ dóro tàle dhi, má adré bã nya Yésu Krísto ni tà sè káyà dhi. ¹⁴ Di áma bã nyàma nda ni tà sè dhi, Gíká fè àma ki adrúpi bǐ dhi i gàle tawà sè bǐ Mírǐ Yésu na gò, i dré adrézó véle Gíká ni kúlí longó tirǐ àko wáláká ni ni lavú.

¹⁵ Tà bàti ró dhi, àyi ki àruka i adré Krísto ni tà longó àyi ki lovó kònzi sè, ìndì dirèma sè. Di, àruka ni i adré kó àyikya longóá togó dóro sè. ¹⁶ Ayi nda kònǐ i adré 'òá kònǐni lèle sè. Tàko ko, i nǐ tàle dhi, Gíká bhà ma kònwa adrélé Rúbí Tani ni tàrá ga dhi be. ¹⁷ Di, mónnyá àruka kóna i adré àyikya Krísto ni tà longó togó kònzi sè, adrézó àyi ki tàndi ki tà bha drǐdrǐ. I adré kisúá dhi, i ni go véle áma kizà timbà kònwa bãdzó 'á. ¹⁸ Tà yókódhó! A kàdré Krísto ni tà longó láti twátwa i sè, gba kàdré togó kònzi sè yà, kó ngalè togó dóro sè yà dhi, má adré lenzélé tà nda sè.

Ayíya, má ni kpà go adrélé lenzélé. ¹⁹ Tàko ko, má nǐ tàle dhi, Gíká ni dra tà atsálépi má rú kòdhi ni ladzá atsálé tà áma apázó dhi ró dhi be, tà mì dré adrélé zǐle akódhi tí dhi i sè, ìndì tà Yésu Krísto ni Tirǐ dré adrélé 'òle áma ledézó dhi sè. ²⁰ Má adré mì bha Gíká véna lovó sè, má kòkítswáro adrélé kanyò ro tà àlo sè ko, be ró dhi, má kàdréro gàle tawà sè bǐ nyànomvá ngóro lókyá wáyì sè dhi tǐni, adrézó Krísto ni tà bha kuru áma rúbhá sè, gba kàdré áma lídrǐ sè yà, kó ngalè áma dràdrà sè yà dhi. ²¹ Tàko ko, má kàdré lídrǐ íbe dhi, má adré ába Krísto ni tà sè. Má kàdré kó dràle dràdrà dhi, kòdhi dóro lavulé má mìlésè. ²² Di, má kàdré dhu rè lídrǐ íbe dhi, má ni go adrélé Krísto ni àzì 'o, adrézó lò'wa dóro 'a bǐ. Di má nǐ má ni àdho kipè kòdhya ya dhi ko. ²³ Tà rǐ nda kòdhi i adré áma togó tesé. Ma lovó íbe tò lizo adrélé tùmǎní Krísto be. Tà nda tà dóro lavulé dhi 'i. ²⁴ Di, àmi ki tà sè dhi, lè má kògò mána adrélé lídrǐ íbe. ²⁵ Má adré di tà nda ni ka'í, adrézó nǐá tàle dhi, má ni go adrélé lídrǐ íbe, adrézó tùmǎní àmi íbe títi, mì kòkítswáro lile drǐdrǐ àmi ki tà ka'ika'í na kólénzé be bǐ. ²⁶ Di má kònǐ dra go tsàle àmi véna dhi, mì nǐ véle àmi ki drǐ bha kuru Yésu Krísto na lavulé, tà dré 'òle má dré dhi sè.

Atsima ngóro dré kítswalé Rúbí Tani sè dhi tǐni dhi

²⁷ Tà kàdrǐ lavulé dhi, lè mì kàdré atsílé ngóro dré kítswalé Rúbí Tani Krísto àdhya sè dhi tǐni. Di gba má kòtsa àmi ki no yà, kó ngalè má kòyi ngbà 'í àmi ki tà yiyǐ yà dhi, má ni nǐá tàle dhi, mì adré àmi ki totó tātá, adrélé àdzú bhu togó àlo sè, Rúbí Tani mì dré ka'ile dhi ni tà sè dhi be. ²⁸ Ásà dhi, mì kítswá ngá ro àmi ki kàribhá adrébhá ru pfu àmi íbe dhi ki tà sè àlomvá ko. Kòdhi ni tadhá àyi dré dhi, i adré lile dràdrà kisú, di mì adré àmíkya lile lídrǐ kóná vésè kólyá dhi ni kisú, ngóro Gíká dré adrélé tà nda ni 'o nǐ dhi tǐni. ²⁹ Tàko ko, Krísto ni tà sè dhi, Gíká fè àmi adrélé ngbà 'í akódhi ni ka'í ko, fè kókpà àmi adrélé kizà nya akódhi ni tà sè. ³⁰ Nyànomvá dhi, mì adré àdzú àlo mì dré tá nòle má rú dhi ni bhu

kòdhya. Ngóro mì dré yìle dhi tìni dhi, má adrè kpà dhu rè àdzú nda ni bhu.

2

Ama ki tà bhàma kìnì mi Yésu Krísto àdhya tìni dhi

¹ Má nì tàle dhi, Gìká adrè àmi ki timbà Krísto na, adrézó àmi ki togó tìndrì áyi lèle sè dhi be. Mì amú ru Tirí Lólo be, adrélé ngá àlo ró akódhi léna. Mì adrè àmi ki togó dóro tadhá, adrézó àmi ki adrúpi ki kizà bha àmi kòfalésè. ² Asà dhi, má adrè àmi ki kodzó, mì kàdréro ru yi àmi kòfalésè, adrézó ru le lèle àlo sè, adrézó kpà tà 'o togó àlo sè, ìndì tà kisùle àlo dhi sè. Mì kàdré 'òá kònìni dhi, mì ni áma togó 'o gàle arí sè bì. ³ Ami kòfalé dhi, mì kò'o tà àlo kitswázó àmi ki tà bha drìdrì dhi bvó yà, kó ngalè kitswázó àmi ki afà dhi bvó yà dhi ko. Be ró dhi, mì kàdré àmikya àmi ki tà bha kìnì mi, adrézó àmi ki adrúpi ki tà no kàdrì àmikya ki lavú. ⁴ Mì kàdré ngbà 'í àmi ki tàndì ki tà kisù kòdhya ko. Be ró dhi, àmi àlo àlo títì dhi i, mì kàdré àmi ki adrúpi ki tà kisù kòdhya.

⁵ Mì kàdré tà kisù ngóro Yésu Krísto àdhya tìni:

⁶ Tágba akódhi dré tá adrézó Gìká ni tàndì ni làsú íbe dhi, lè tá tròle adrema díri Gìká be dhi rú ko.

⁷ Be ró dhi, tayí tá ína i atsálé ngá tàko ró, làsú màràbà àdhya ni ka'izo dòle gò,

ka'izoá atsálé móndí ro.

Di kàtsá làsú be móndí tìni dre dhi,

⁸ dré áyi tà bhàzo kìnì mi gò,

tà Gìká dré tá lèle í kò'o dhi ki ka'izo 'òle tsàle byá dràdrà na, ndìndì dràdrà fa kipakipa dri dhi na.

⁹ Di ásà dhi, Gìká dré akódhi ni tingázó bhàle kuru lavúlé, rú kàdrì rú àruka títì dhi ki lavúlépi dhi ni fèzo akódhi dré.

¹⁰ Di Yésu ni rú nda sè dhi, móndyá títì ìndì tirí títì bhù na, bvò dri, ìndì bvò àndúna dhi ki àyi ki kórókó títì akódhi kandrá,

akódhi ni lindrì bhàzo.

¹¹ Ì ni kpà tàá àyi ki tàndì ki ti sè dhi, Yésu Krísto Mírì 'i, Gìká Atá ni rú bhàzo kùle ásà.

Ama ki laguma bhìbhìnyà i tìni móndí i kòfalé dhi

¹² Áma arúpi má dré lèle tò ni i, ngóro mì dré adrélé ngbú áma kúlí ka'í 'òle má mi dhi tìni dhi, mì kàdré kókpà 'òá kònìni má dré adrèrà'a àmi kòfalé yó dhi 'á. Mì kàdré tà 'o Gìká ni ròma sè ìndì akódhi ni lindrì bhàma sè, kitswázó tà àmi ki tidrízó ásà dhi ni 'o kitswálé títì dhi bvó.

¹³ Tàko ko, Gìká adrè ína tà 'o àmi léna nì, mì kàdréro tà í dré adrélé lèle mì kò'o dhi ki le 'òle, adrézó kpà tà nda ki 'o be dhi bvó.

¹⁴ Mì kàdré tà títì dhi ki 'o ngùrùngùrù sè ko ìndì káyì sè ko, ¹⁵ mì kàdréro Gìká ni ànzi lólo i ró tà àlo àko àmi rú, ìndì tà kònzi àko àmi rú, móndyá àndrò gòdhógòdho àyi ki tayíbhá litilé dhi i kòfalé be dhi bvó. Mì kàdré lagulé àyi nda i kòfalé ngóro bhìbhìnyà bhù mibhalé 'á dhi i tìni, ¹⁶ mì dré adrèrà'a kúlí lídrì àdhya ni tadhá àyi dré dhi 'á. Mì kàdré 'òá kònìni dhi, má ni áma drì bha kuru àmi ki tà sè kítú Krísto dré dra agòzo dhi tú. Tàko ko, à ni nóá ngádra 'á dhi, má ra angú, ìndì má 'o àzì landèzo àngyá ko.

¹⁷ Di tágba kòkitswá má dré áma lídrì fèzo wáyì àmi ki tà sè yà dhi, má adrè mána lenzélé ásà. Tàko ko, áma lídrì nda sù ngóro vínò dàle tà mì dré adrélé 'òle ìndì fèle Gìká dré mòbòmà ro àmi ki tà ka'ika'í sè dhi dri

dhi t́ini.* Má adré di lenzélé ásà t́umǎní àmi íbe t́ítí. ¹⁸ Adré kpà lèá dhi, mì kàdré lenzélé t́umǎní má be.

Azi Timòtéyò kya Epàfùròdítò be dhi

¹⁹ Má adré mì bha Mírì Yésu véna kitswázó Timòtéyò ni mu lile àmi véna mbèlè, má kòkitswá ró àmi ki rúbí yi gò, áma togó kàndrìró be dhi bvó. ²⁰ Dhya àzya Timòtéyò rúsè adrélépi tà kisù mána t́ini dhi yókódhó. Akódhi adré áyi togó bha wáyi àmi ki tà dri. ²¹ Mòndyá àruka t́ítí dhi ì adré ngbà 'í àyi ki tàndi ki tà kisù kòdhya. Ì adré Yésu Krísto ni tà kisù kòdhya ko. ²² Di, mì nǐ tàle dhi, Timòtéyò 'o tà t́ítí dhi ì áyi tà ka'íka'í tadházó dhi be. 'O Rúbì Tani ni àzì mǎràbà t́ini t́umǎní má be, ngóro mvámvá dré adrélé àzì 'o áyi atá be dhi t́ini. ²³ Má adré di mì bha akódhi ni mùzo lile àmi véna mbèlè, lókyá má dré dra nǐzoá ngalè áma tà ni adré ngǐni ya dhi sè. ²⁴ Má adré kpà ka'íá Mírì na tàle dhi, áma tàndi má ni kókpà tsa àmi ki no mbèlè.

²⁵ Má nò dóro ni, áma adrúpi Epàfùròdítò ni mùle nzìle àmi véna dhi. Akódhi mì dré tá amùle ngá adzì áma lemerè ni tà sè nda atsá ína áma àzìàmú ró, ìndì áma àdzú bhuàmú ró. ²⁶ Di, nyànomvá dhi, akódhi ína lovó íbe tò àmi ki nòzo. Akódhi ni togó adré kpà lanzìle, mì dré tá yìle tàle dhi, akódhi tá drà ro dhi sè. ²⁷ Tà bàti ró dhi, akódhi tá ína drà ro ànyíanyi dràdrà mǐle. Di, Gíká bhà akódhi ni kizà dre. Ngbà 'í akódhi 'i ko, bhà kókpà áma kizà, má kònyaró vélé kizà lavúlé akódhi ni tà sè ko dhi bvó. ²⁸ Di ásà dhi, áma togó àtsi ró akódhi ni mùzo nzìle àmi véna, mì kògòro lenzélé akódhi ni nòma sè gò, áma togó kàndrìró ásà. ²⁹ Di akódhi kòni dra tsa dhi, mì kòka'í akódhi dòle àmi véna Mírì ni lèle sè, ìndì kólénzé wáyi sè. Mì kàdré kpà mòndí làsú be kòni dhi ki lindrì bha be. ³⁰ Tàko ko, akódhi tá ína ànyíanyi dràdrà mǐle Krísto ni àzì ni tà sè. Ka'í tá kpà áyi lindrì fèle, kitswázó tà mì dré kitswálé 'òle bwà ko dhi ki 'o má dré.

3

Ama ki atsama gyǎgya Gíká kandrà Krísto ni ka'ima sè dhi

¹ Kùdù ro dhi, áma adrúpi ì, mì kàdré lenzélé Mírì Yésu na! Má kògò tà má dré tá tisìle àmi dré dhi ki tisì tódhyá dhi, kòdhi kitswá áma lagù ko. Tà tisìle nda ki kpà kitswá àmi ki likí. ² Lè mì kàdré sùle àmi rú kòkí ki tà sè. Áyi nda ì Yúdà ànzì adrébhá tà kònzì 'o, adrébhá mòndí ki le 'òle lwàle dhi 'i. ³ Gíká mǐlèsè dhi, áma ki tàndi ì mòndyá lwàle bàti dhi 'i. Tàko ko, mà adré Gíká ni lindrì bha akódhi ni Tírì ni rǐnyí sè dhi àma. Mà adré àma ki drì bha kuru mà dré ru amulé Yésu Krísto be dhi sè. Mà adré kpà mì bha tà adrélé 'òle rúbhá sè dhi ì dri ko. ⁴ Kònò áma tàndi má ni tá adré tà íbe bí kitswázó áma mì bha dríá dhi ma.

Mòndí àruka ì kàdré kisùá dhi, ì 'o tà bí rúbhá sè kitswázó mì bha dríá dhi, má 'o mána tà bí àyíkya ki lavú dhi ma. ⁵ Tàko ko, à ti tá ma Ìsèrèlè mvá ro, Bènyámínà ni sùrú na. Ma Èbèrè tàndi angálépi Èbèrè ki sùrú lésè dhi 'i. A lwà tá ma kítú ni nzi-drì-na áma tǐzo dhi àmvolésè. Kàdré Yúdà ànzì ki tǎtrítrí kúlí ni tà sè dhi, má lebè tá tǎtrítrí kúlí nda Fàrisáyò ro. ⁶ Kàdré adrema togó íbe àtsi ró dhi ni tà sè dhi, má pfo tá mòndyá ka'íbhá Èkèlézyà na dhi ki mì tà tàndi ró. Kàdré adrema gyǎgya tǎtrítrí kúlí 'òma sè dhi ni tà sè dhi, à kitswá tá tà àlo bha má rú bwà ko.

* **2:17** 2:17 Kàdré ngá dàle mòbòmà dri dhi ni tà sè dhi, à kònò Kìdhoma 35:14; Pfòma 24:6-8; Ngá nàma 15:1-16; 28:7; 29:6; Èbèrè ì 9:19.

⁷ Di, tà ángùdhi má dré tá kitswálé kisúlé tà nda kòdhi ì sè bwà dhi, má adré nyànomvá nòá tà tàko ró Yésu Krísto ni tà sè. ⁸ Ngbà 'í kòdhi ko, má adré tà títi dhi ki no tà tàko ró, má dré adrélé áma Mírì Yésu Krísto ni nìma ni tà no kàdrì lavúlé dhi sè. Akódhi ni tà sè dhi, má gà tà títi dhi ì gágà, adrézó tà nda ki no kànyànyà ro, má kòkisúró Krísto, ⁹ ru amúzó akódhi be be dhi bvó. Má kitswá tá áma tàndi ni 'o atsálé gyägya Giká kandrà tátrítrí kúlí 'òma sè bwà ko. Di, Giká bhà ína ma adrélé gyägya í kandrà, má dré Krísto ni ka'ile dhi sè dhi ni. Tàko ko, à kitswá ngbà 'í atsálé gyägya akódhi kandrà tà ka'ika'í sè. ¹⁰ Nyànomvá dhi, má adré ngbà 'í Krísto ni le nìle, túmání rìnyí dré ngàzo dràdrà 'ásè dhi be kòdhya. Má adré kpà kizà dré nyàle dhi ki le nyàle, má kòdràró ngóro dré dràle dhi tíni, ¹¹ má kòkitswáró kpà ngàle dràdrà 'ásè be dhi bvó.

Angú rama kitswázó làgí kisú dhi

¹² Má adré kisúá ko tàle dhi, má kisú tà nda kòdhi ì títi dre dhi. Má atsá kpà dhu rè dóro kitswálé títi ko. Di, má adré mána lile drìdrì kitswálé tà nda ki ru, ngóro Yésu Krísto dré kpà áma rùle í dré dhi tíni. ¹³ Áma adrúpi ì, má adré kisúá ko tàle dhi, má ru tà nda ì dre dhi. Di, tà má dré adrélé 'òle dhi, kòndhi 'i: Má adré tà má ànvolé dhi ki tivì, adrézó áma fe adrélé lile drìdrì. ¹⁴ Má adré angú ra tsàle byá kùdù ni na, kitswázó làgí Giká dré áma zìzo kisúá bhù na Yésu Krísto na dhi ni kisú dhi bvó.

¹⁵ Lè áma títi li'wábhá áma ki tà ka'ika'í na dre dhi ì, mà kàdré tà kisú kòndhi. Di, mómá àruka àmi kòfalé dhi ì kàdré tà kisú twá dhi, Giká ni tà nda ni tadhá àmi dré. ¹⁶ Tà kàdrì lavúlé dhi, lè mà kàdré lile drìdrì, adrélé tròle tà mà dré kisúlé dre dhi ì rú.

¹⁷ Áma adrúpi ì, mì kàdré áma lebé adrézó tà 'o mána tíni. Mì kàdré kpà mómá adrébhá tà mà dré tadhá àmi dré dhi ki lebé dhi ki no be. ¹⁸ Tàko ko, má adré gòle tà má dré tá tàle àmi dré vésè be bí kòndhi ni ta mìnra sè: Mómá bí dhi ì adré tà 'o ngóro kàribhá Krísto ni fa kipakipa àdhya ì tíni. ¹⁹ Ayì nda ì adré lile dràdrà kisú. Ayì ki giká, àyì ki rúbhá ki lovó 'i. Ì adré àyì ki drì bha kuru tà adrébhá kanyò fe àyì dré dhi ki tà sè. Ì adré ngbà 'í tà bvó kòndi àdhya ki kisú kòdhya. ²⁰ Di, áma ró dhi, áma ki bhà ína bhù na. Mà adré áma ki tidrìlépi, Mírì Yésu Krísto ni agòma kònalésè dhi ni letè lovó sè. ²¹ Akódhi ni áma ki rúbhá yàya dhi ki ladzá atsálé àyì rúbhá m̀lanzilanzì ro dhi tíni, àyì rìnyí í dré adrézó tà títi dhi ki bha àyì pá zàle dhi sè.

4

¹ Di áma adrúpi má dré lèle tò ni ì, mì kàdré àmi ki totó tātā Mírì Yésu na! Áma arúpi ì, ma lovó íbe tò àmi ki nòzo. Má adré kpà lenzélé àmi ki tà sè tò. Àmi áma kúlá má dré adrézó drì bha kuru ásà dhi 'i.

Tà tàle kùdù ro Fìlipóyìbhá ki kodzózó dhi ì

² Má adré Yùwòdíyà ki ti lizí Sítikè be, ì kàdréro ru yi togó àlo sè Mírì Yésu na. ³ Mì, áma àziàmú má dré kitswálé ka'ile ni, má adré kpà ámi ti lizí tòkó nda ki ledé. Tàko ko, ì bhu tá àdzú túmání má be Rúbí Tani ni tà sè, túmání Kèlémè be, ìndi áma àziàmú àruka àyì ki rú dré adrézó búkú lídrì àdhya léna dhi íbe.

⁴ Mì kàdré ngbú adrélé lenzélé Mírì Yésu na. Má adré gòle tàá dhi, mì kàdré lenzélé! ⁵ Mì kàdré àmi ki togó yàya tadhá mómá títi ì véna. Mírì Yésu adré alìle mbèlè. ⁶ Mì kòbhà àmi ki togó adrélé lanzile tà àlo sè ko. Be ró dhi, tà títi ì sè dhi, mì kàdré tà mì dré adrélé lèle kisúlé dhi ki zi Giká

tí, adrézó tongólé akódhi rú, adrézó kpà àwoyà ta akódhi dré. ⁷ Di Gíká ni tà kìdrìkìdrì adrélépi mónnyá títi dhi ki tà nǐnǐ lavú dhi ni àmi ki togó líkí, àmi ki tà kisùkisù be Yésu Krísto na.

⁸ Kùdù ro dhi, áma adrúpi i, mì kàdré tà títi adrébhá bàti dhi ki kisù, túmání tà títi kitswábhá lindrì sè dhi íbe, tà títi adrébhá gyǎgya dhi íbe, tà títi adrébhá lólo dhi íbe, tà títi adrébhá aveave ró dhi íbe, tà títi kitswábhá adrélé ka'ile dhi íbe, tà títi adrébhá dóro kitswálé títi dhi íbe, ìndì tà títi kitswábhá rúku sè dhi íbe kòdhya. ⁹ Mì kàdré tà títi mì dré ndàle kisulé má véle dhi ki 'o, túmání tà títi mì dré yìle má tí dhi íbe, ìndì tà títi mì dré nòle má rú dhi íbe. Di Gíká adrélépi tà kìdrìkìdrì fe dhi ni adré túmání àmi íbe.

Pólò tà àwoyà ngá fèle í dré dhi sè

¹⁰ Má adré lenzélé Mírì Yésu na, mì dré gòle áma tà kisù lókyá vwàvwà àmvolésè dhi sè. Má nǐ, mì adré tá áma tà kisù drìdrì dhi be. Di, láti mì dré tá kitswázó àmi ki togó dóro tadhá má véle dhi tá yó. ¹¹ Má adré tàá kònìni, má dré adrélé ngá lovó íbe dhi sè ko. Tàko ko, má nǐ mána adrélé togó kìdrìkìdrì íbe ngá má dré adrézó ába dhi ki tà sè dhi be. ¹² Má sù ru adrema lemerè ro dhi be, ìndì adrema ngá íbe bí dhi be. Tà títi i sè dhi, má nǐ adrélé togó kìdrìkìdrì íbe dhi be, gba má kàdré ngá nyàle dhi íbe yà, kó ngalè tàbirí íbe yà, má kàdré ngá íbe bí yà, kó ngalè ngá àko yà dhi. ¹³ Má kitswá tà títi dhi ki 'o Krísto adrélépi rǐnyí afè má dré dhi sè.

¹⁴ Di, mì 'o àmikya dóro áma kizà dòzo túmání má be. ¹⁵ Ami Filípóyìbhá ni i, mì nǐ dóro tàle dhi, lókyá má dré tá Rúbí Tani longózó àmi kòfalé gòzo adrélé 'òle ngàle Màkèdòníyà 'ásè dhi sè dhi, àmi tá Ekèlézyà àlo ru amulépi má be adrélé ngá fe má dré dhi 'i kalóma dhi. Ekèlézyà àzya adrélépi 'óá kònìni dhi tá yókódhó. ¹⁶ Tàko ko, má dré tá adrérà'a Tèsalòníkè na dhi 'á dhi, mì adzí tá ngá má dré tá adrézó lovó ni íbe dhi i vèsè be bí. ¹⁷ Má adré tàá kònìni, má dré adrélé ngá le kisulé àmi drígàsè dhi sè ko. Be ró dhi, má adré mána leà dhi, Gíká kòfè tà tani àmi dré ngá mì dré afèle má dré dhi i sè. ¹⁸ Má kisú ngá títi mì dré adzilé Epàfùròdító drígá dhi i dre. Nyànomvá dhi, ma ngá íbe bí kitswálé má sè. Ngá àlo áma pìlepi dhi véle yókódhó. Ngá mì dré afèle nda i ngóro ngá tàdzí be dóro fèle mòbòmà ro Gíká dré dhi i tǐni. Ngá nda i kitswá akódhi mìlèsè gò, dré ka'izoá. ¹⁹ Di áma Gíká ni ngá títi mì dré adrézó lovó ni íbe dhi ki fe gàle àmi drígá bí, ngóro dré adrélé tà làgí kyàkyà mìlanzìlanzì ro dhi ki fe Yésu Krísto na dhi tǐni. ²⁰ Mìlanzìlanzì kàdré Gíká àma ki Atá dré kóná vèsè kólyá! Kàdré kònìni.

Mòdo kùdù

²¹ Mì kòfè mòdo mónnyá lólo títi Yésu Krísto ni ka'ìbhá dhi i dré. Adrúpi mà dré adrézó àyi íbe kònwa dhi i fè mòdo àmi dré. ²² Mónnyá lólo títi Gíká àdhya i fè kpà mòdo àmi dré, lavulé dhi, àyi adrébhá Kàyìsàrà ni dzó na dhi 'i.

²³ Mírì Yésu Krísto ni togó tani kàdré àmi íbe!

Wárágà Pólò dré tisile Kòlòsáyìbhá i dré dhi

Wárágà kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Kònìdhi wárágà Pólò dré tisile mómnyá ka'ìbhá Kòlòsáyì na dhi i dré dhi 'i. Kòlòsáyì nda tá bhàandre àlo bvò Asíyà àdhya na, vwàlepi Èfèsò rúsè ko dhi 'i. Sù ngóro Pólò ni tàndi tsa tá rè kònàle ko na tìni. Akódhi ni àziàmú, Èpàfùrà tsa tá Rúbí Tani longó gò, Èkèlézyà bhàzo kònàle dhi nì (1:7; 4:12). Amvolásà dhi, Pólò dré tá adrérà'a bǎdzó na dhi 'á dhi, yi tá tàle dhi, à adré tá Gìká ni tà tadhá Kòlòsáyìbhá i dré kinzò sè, adrézó tàá dhi, lè ì kàdré tirí àruka ópí kàdrì ro dhi ki lindrì bha, ì kàdré àyi ki 'o lwàle, ìndì ì kàdré tà àruka ki 'o kitswázó adrìlé, ìndì kitswázó Gìká ni ni dhi bvó.

Dì àsà dhi, Pólò adré wárágà kònìdhi ni tisì kitswázó tà nda ki lotó, ìndì kitswázó Rúbí Tani ni tà àndu ngì. Adré tàá dhi, lè à kàdré ngbà 'í Yésu Krísto ni ka'ì kòdhya, kitswázó adrìlé ìndì kitswázó Gìká ni ni dhi bvó. Gìká 'o tá akódhi nda ngá títí dhi ki bha gò, akódhi ni 'òzo kpà mómnyá títí dhi ki amú tódhyá í be dhi kòdhya. Krísto nda ngá títí dhi i drìle, ìndì Èkèlézyà drìle (1:15-23). Dì ngóro mà dré akódhi ni ka'ìle adrélé àma ki Mírì ro dre dhi tìni dhi, lè mà kàdré atsìlé akódhi léna, adrélé tròle akódhi rú, adrézó àma ki timbà akódhi léna, mà kàtsáro rìnyi ró àma ki tà ka'ìka'ì na (2:6-7).

Kùdù ro dhi, Pólò adré mómnyá ka'ìbhá ì kàdré atsìlé ngìni ya dhi ni tà tadhá. Adré tà tadhá àgo ki tà àyi ki tòkó íbe dhi dri, ànzimvá ki tà àyi ki tibhá íbe dhi dri, ìndì màràbà ki tà àyi ki mírì íbe dhi dri.

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhi léna dhi ki atìma

- 1) Pólò ni mòdo fèma, ìndì tà dré zìle Gìká tí Kòlòsáyìbhá i dré dhi (1:1-14)
- 2) Krísto ngá títí i drìle, ìndì Èkèlézyà drìle (1:15-2:5)
- 3) Àma ki lídrì Krísto na dhi (2:6-4:6)
- 4) Mòdo kùdù (4:7-18)

Pólò ni mòdo fèma

¹ Ma, Pólò, bhàle adrélé Yésu Krísto ni àpóstolò ro ngóro Gìká dré lèle dhi tìni dhi, túmání àma ki adrúpi Tímòtéyò be dhi, mà adré wárágà kònìdhi ni tisì, ² àmi, àma ki adrúpi lólo adrèbhá Yésu Krísto ni ka'ì tà títí i sè Kòlòsáyì na dhi i dré. Gìká àma ki Atá kòbhà àyi togó tani àmi rú, ìndì kòfè tà kìdrìkìdrì àmi dré!

Rúbí Tani tsa Kòlòsáyìbhá i véna

³ Mà adré ngbú adrélé àwoyà fe Gìká, àma ki Mírì Yésu Krísto ni Atá dré àmi ki tà sè, adrézó kpà tà zi akódhi tí àmi dré. ⁴ Tàko ko, mà yi tàle dhi, mì adré Yésu Krísto ni ka'ì, adrézó mómnyá lólo Gìká àdhya ki le ngìni ya dhi 'í. ⁵ Angyá ko, mì yi tá tà bàti Rúbí Tani àdhya tsàlepi àmi véna dhi gò, mì dré adrézó mǐ bha tà Gìká dré zùle àmi dré bhù na dhi ni tà sè. ⁶ Rúbí Tani nda adré ayìlé lò'wa dóro 'abe bvò wáyì 'àsè, adrézó lèle drìdrì. Adré kókpà 'òá kònìni àmi kòfalé, kìdhólé kítú mì dré tá Rúbí nda ni yìzo gò, Gìká ni togó tani ni tà nìzo bàti dhi sè, atsálé ándrò kònìdhi. ⁷ Mǐ yi tá Rúbí nda àma ki àziàmú, Èpàfùrà mà dré lèle tò dhi tí. Akódhi nda Krísto ni àzì 'òlepi àmi ki tà sè, kitswálé ka'ìle togó wáyì sè dhi 'i. ⁸ Dì akódhi tà àma dré àmi ki lèle angálépi Tirí Lólo vélésè dhi ni tà nì.

Pólò zi tà Gìká tí Kòlòsáyìbhá i dré

⁹ Tà nda sè dhi, kidhólé kítú mà dré àmi ki tà yizo dhi sè dhi, mà adré tà zi Giká tí àmi dré landè àko ró. Mà adré akódhi ni ti lizi, kò'oró àmi gàle tògyá wáyi ìndì tà nìni Tírí Lólo dré adrélé fèle dhi i sè bí, mì kòkitswáro tà Giká dré adrélé lèle mì kò'o dhi ki ni dóro lavúlé be dhi bvó. ¹⁰ Mà adré zíá kòni, mì kàdréro atsilé ngóro dré kitswále Mírí milésè dhi tìni, adrélé tà akódhi ni togó dré adrézó kinílé ásà dhi ki 'o kòdhya. Mì kàdré 'òá kòni dhi, mì ni adré lò'wa dóro 'a bí, adrézó kpà Giká ni ni dóro adrézó lèle ába drìdrì. ¹¹ Mà adré kpà tà zi akódhi tí, kàdréro àmi ki timbà áyi rinyí kàdrì mĩlanzilanzì ro dhi sè, mì kàdréro togó tsi tà títi i sè, adrézó kpà tà letè togó vwàvwà sè. ¹² Mì kàdré kpà àwoyá fe Giká Atá dré kólénzé sè be. Angyá ko, akódhi 'o àmi kitswále títi, mì kòkisúro tà dré lazilé áyi mónnyá lólo i dré tàyilé ro dhi áyi Opì ngádra àdhya na be dhi bvó. ¹³ Tàko ko, akódhi apá àma òpì tìnímvá àdhya lésè gò, àma ki 'òzo afflé Opì áyi Mvá í dré lèle tò dhi àdhya lé. ¹⁴ Akódhi ni Mvá nda sè dhi, trè àma ki tàkonzì, àma ki apázó tàkonzì ni rinyí lésè.

Krìsto dhya adrélépi ngá títi i drìle dhi 'i, ìndì Ekèlézyà ni drì 'i

¹⁵ Krìsto nda, Giká kitswále nòle mì sè bwà ko dhi ni líndrì 'i. Akódhi Giká ni Mvágó kàyo adrélépi ngá títi bhàle dhi i drìle dhi 'i. ¹⁶ Tàko ko, Giká 'o tá akódhi ngá títi dhi ki bha dhi kòdhya, gba kàdré ngá bhù na dhi 'i yà, ngá bvò dri dhi 'i yà, ngá kitswále nòle mì sè dhi 'i yà, ngá kitswále nòle mì sè ko dhi 'i yà, òpì 'i yà, rinyí 'i yà, ópì kàdrì 'i yà, kó ngalè rinyí adrézó òpì nya dhi 'i yà dhi. Bati, Giká bhà tá ngá títi nda i akódhi sè, ìndì akódhi dré. ¹⁷ Akódhi tá kínó ngá títi dhi i kandrá. Adré kpà ngá títi dhi ki 'o adrélé ru totó àyi ki àrà i 'àsè dhi nì. ¹⁸ Akódhi rúbhá ni drì 'i, kòdhi adrè tàá dhi, Ekèlézyà ni drì 'i. Akódhi ngá títi dhi ki kidhoma 'i, ìndì Mvá kàyo ngàlepi drìdrì dràdrà 'àsè dhi 'i, kàdréro ngá títi dhi i drìle be dhi bvó. ¹⁹ Tàko ko, Giká nò tá dóro ni, í dré áyi tàndì ni lídrì 'òle gàle áyi Mvá nda léna bí gò, ²⁰ akódhi ni 'òzo ngá títi dhi ki amú tódhyá í be dhi, gba kàdré ngá bvò dri dhi 'i yà, kó ngalè ngá bhù na dhi 'i yà dhi. Di Giká bhà tà kìdrìkìdrì àyi kòfalé ngá títi nda íbe, áyi Mvá nda ni kàrí kutúlépi fa kipakipa dri dhi sè.

²¹ Àmi ró dhi, àmi tá wáláká dhi vwàvwà ro Giká rúsè, adrélé akódhi ni kàribhá i ró, tà kònzì títi mì dré tá adrélé kisùle adrézó kpà 'òá dhi ki tà sè. ²² Di, nyànomvá dhi, Giká amú àmi tódhyá í be Krìsto ni rúbhá fèle dràle àmi ki tà sè dhi sè dre, í kò'oró àmi apfòle í kandrá mónní lólo i ró, tà kònzì àko ìndì tà àko àmi rú. ²³ Di, adrè lèá dhi, mì kàdré tròle àmi ki tà ka'ika'ì rú, adrézó àmi ki totó tātā Rúbí Tani mì dré ka'ile gò adrézó mì bha ásà dhi dri. Rúbí Tani nda, Rúbí adrélé longólé mónnyá títi bvò dri dhi i dré dhi 'i. Giká bhà ma, Pólò, adrélé Rúbí nda ni àzì 'òlepi ró.

Azì Giká dré bhàle Pólò drígá Ekèlézyà ni tà sè dhi

²⁴ Nyànomvá dhi, má adrè lenzélé kizà má dré adrélé nyàle àmi ki tà sè dhi i sè. Tàko ko, àma rúbhá na dhi, má adrè kizà Krìsto dré kidhólé nyàle dhi ki ka'ì nyàle kitswále títi akódhi ni rúbhá ni tà sè, kòdhi adrè tàá dhi, Ekèlézyà ni tà sè. ²⁵ Má atsá Ekèlézyà nda ni àzì 'òlepi ró, ngóro Giká dré àzì nda ni bhàle má drígá dhi tìni, má kòlongóro àmi dré Giká ni kúlí kitswále títi be dhi bvó. ²⁶ Giká zù tá tà lùzu ró nda zùzù kínó lésè mónnyá lókyá títi i sè dhi i dré. Di, nyànomvá dhi, tadhá tà lùzu ró nda áyi mónnyá lólo i dré dre. ²⁷ Tàko ko, Giká nò dóro ni, í dré tà kàdrì lùzu ró ìndì mĩlanzilanzì ro í dré lèle 'òle mónnyá sùrú twá ro dhi i kòfalé nda ni 'òle àyi dré nìle dhi. Tà kàdrì nda, Krìsto adrélépi àmi léna, mì dré adrézó

mì bha vélána kitswázó mìlanzìlanzì kisú dhi 'i. ²⁸ Di mà adré Krísto nda ni tà longó móndyá títi i dré. Mà adré àyi ki kodzó adrézó àyi ki tadhá tògyá wáyi sè, mà kòkitswáró àyi àlo àlo títi dhi ki 'o apfòle Gìká kandrá, móndí lí'wábhá Krísto na kitswále títi dhi i ró. ²⁹ Tà nda sè dhi, mà adré àzì 'o, adrézó kpà àdzú bhu akódhi ni rìnyí kàdrì adrélépi tà 'o má léna dhi sè.

2

¹ Má adré leá mì kònì ngalè má adré àdzú bhu àmi ki tà sè, móndyá ka'ìbhá Làwòdikíyà na dhi ki tà sè, ìndì móndyá àruka títi áma nobhá rè ko dhi ki tà sè ngíni ya dhi. ² Má adré 'oá kònìni kitswázó àyi ki togó timbà, ì kàmúró ru atsálé ngá àlo ró lèle na be dhi bvó. Má adré kpà leá dhi, ì kòkisú tògyá gàle àyi léna bí, ì kòkitswáró Gìká ni tà lùzu ró dhi ni ni dóro lavúlé, adrézó tà nda ni ka'ì kitswále títi. Tà lùzu ró nda, Krísto ni tàndi 'i. ³ Dhya ángùdhi ru amúlépi akódhi nda be dhi adré tògyá làgí kyàkyà zùle akódhi léna dhi ni kisú, tà nìni be.

⁴ Má adré tà kòdhi ni ta àmi dré, dhya àlo kòkitswáró àmi ki lití kúlí kìnì i sè ko. ⁵ Gba má dré adrézó àmi kòfalé yó dhi, áma togó ína ngbú àmi véna. Má adré lenzélé mì dré adrélé tà títi dhi ki 'o mǐbhalé tí dhi sè, ìndì mì dré adrélé àmi ki totó tātā àmi ki tà ka'ìka'ì Krísto na dhi léna dhi sè.

Ama ki lídrì Krísto na dhi

⁶ Di ásà dhi, ngóro mì dré Yésu Krísto ni ka'ìle adrélé àmi ki Mírì ro dre dhi tíni dhi, mì kàdré atsilé akódhi léna, ⁷ adrélé tròle akódhi rú, adrézó àmi ki timbà akódhi léna, mì kàtsáro rìnyi ró àmi ki tà ka'ìka'ì na, ngóro tadhále àmi dré dhi tíni. Mì kàdré kpà àwoyà fe Gìká dré tà títi i sè.

⁸ Mì kònò dóro, dhya àlo kòlitírò àmi tògyá tàko adrélépi angalé móndí i drílèsè dhi sè ko. Angyá ko, tògyá nda adré àyi totó labhi móndí kya i dri, ìndì tà bvò kòndi àdhya i dri. Adré àyi totó Krísto ni tà dri ko. ⁹ Tàko ko, Krísto nda ni rúbhá na dhi, Gìká 'o tá àyi tàndi ni lídrì gàle gagà. ¹⁰ 'O kpà lídrì nda gàle àmi léna gagà Krísto na. Akódhi tirí títi ópí kàdrì ro ìndì rìnyi ró dhi i drìle.

¹¹ Akódhi léna dhi, Gìká 'o kpà àmi lwàle dre. Di, àmi ki lwàma nda, lwàma 'òle móndí ki drígá sè dhi 'i ko. Be ró dhi, Krísto 'o àmi lwàle, lovó kònzì rúbhá àdhya ni tingázó dhi nì. ¹² Tàko ko, à sǐ tá àmi tùmání akódhi be bàtisimò na gò, àmi ki tingázó tùmání akódhi be, mì dré Gìká ni rìnyi akódhi ni tingázó dràdrà lèsè dhi ni ka'ìle dhi sè.

¹³ Wáláká dhi, àmi tá móndí dràbhá dre dhi 'i àmi ki tàkonzì ki tà sè. A lwà tá kpà àmi, lovó kònzì rúbhá àdhya ni tingázó dhi ko. Di, nyànomvá dhi, Gìká 'o àmi adrìlé tùmání Krísto be dre. Tàko ko, trì àma ki tàkonzì i títi gò, ¹⁴ tà tisìle tátrítrí kúlí na adrèbhá tá tà bha àma dri dhi ki pfùzo. Bàti, tingá tà nda i àma rúsè, tidílé fa kipakipa dri. ¹⁵ Lavú kpà tirí kònzì ópí kàdrì ro ìndì rìnyi ró dhi i, àyi ki rìnyí tingázó àyi drígàsè, àyi ki tà yàyà tadházó móndyá títi dhi i dré nòle.

¹⁶ Di ásà dhi, mì kòtayí àmi dhya àlo dré tàbvó tàle, ngá mì dré adrélé nyàle dhi ki tà sè yà, kó ngalè ngá mì dré adrélé mvùle dhi ki tà sè yà dhi ko. Mì kòtayí kpà àmi tàbvó tàle gwányá adrézó Gìká ni lindrì bha dhi ni tà sè yà, gwányá mbá sí àdhya ni tà sè yà, kó ngalè kitú sàbátù àdhya ni tà sè yà dhi ko. ¹⁷ Tà nda kòdhi i ngbà 'í tà adrèbhá alìle dhi ki líndrì 'i. Di, tà tàndi ína Krísto 'i. ¹⁸ Mì kòtayí kpà móndyá adrèbhá àyi ki tà bha kìnì mi túrúpfú sè ìndì adrèbhá ángéló ki lindrì bha dhi i adrélé tà bha àmi dri

ko. Móndyá làsú be kònìni nda ì adré ngá ì dré nòle toróbí t́ni dhi ḱi tà títí, adrézó àyi ḱi afá àyi ḱi tà kisùle àngyá dhi ì sè. ¹⁹ Dì, ì lanzí ru Krísto, adrélépi rúbhá ni drì 'i dhi be dre. Tàkò akódhi nda adré rúbhá ni kígá títí dhi ḱi 'o ru amú kídri títí ìndì bã títí adrébhá àyi ḱi t́i' dhi ì sè gò, rúbhá nda dré adrézó mbàle ngóro Giká dré adréle lèle dhi t́ni.

²⁰ Mì drà kó tùmání Krísto be tà bvò kòndi àdhya ì lésè dre dhi, mì adré di àmikya tà 'o ngóro móndyá bvò kòndi àdhya kya t́ni àdho tà sè? Angyá ko, mì adré tòlí làsú be kònìni dhi ḱi lebe kòdhya: ²¹ «Mí kòdo ngá kòndi mí drígá ko! Mí kòtabhì ngá kòndi ni tàdzí ko! Mí kòtabè ngá kòndi ko!» ²² Ngá títí adrézó tà 'o ásà nda kòdhi ì adré ñwàle ñwanwà. Kòdhi ìbe dhi, tòlí nda ì tà tadhále nda ìbe dhi ì adré ngbà 'í angalé móndyá bvò kòndi àdhya ì drilésè. ²³ Tà bàti ró dhi, tòlí làsú be kònìni nda ì sù ngóro tòlí tògya ró dhi ì t́ni. Tàko ko, à adré tàá dhi, lè à kàdré tròle Giká ni tà rú, à kàdré dhyá ḱi tà bha ḱini mi, ìndì à kàdré dhyá ḱi rúbhá 'o adréle kizà nya. Dì, tòlí nda ì kitswá àyikya àma ḱi ledé lovó kònzì àma ḱi rúbhá kya ḱi ató àma pàlé dhi bwà ko.

3

¹ Dì ásà dhi, Giká dré àmi ḱi tingalé dràdrà lésè tùmání Krísto be dhi sè dhi, mì kàdré àmi ḱi togó bha tà kurú na bhù na dhi ì dri. Kònàle dhi, Krísto adré lírlé Giká ni dríagó lésè. ² Mì kàdré tà bvò kòndi àdhya ḱi kisù kòdhya ko. Be ró dhi, mì kàdré àmikya tà kurú na bhù na dhi ḱi kisù kòdhya. ³ Tàko ko, mì drà dre, ìndì Giká zù àmi ḱi lídrì t́dhi ro dhi Krísto be í léna dre. ⁴ Bàti, àmi ḱi lídrì nda Krísto 'i. Dì lókyá akódhi nda dré dra apfòzo dhi tú dhi, mì ni kókpà apfò tùmání akódhi be akódhi ni mìlanzilanzì na.

Lídrì àku, ìndì lídrì t́dhi

⁵ Dì ásà dhi, lè mì kò'o àmi ḱi lídrì àku bvò kòndi àdhya ni tà ì todràle. Tà nda ì tà kòni 'i: ndòtò tà, tà ndí ró dhi, rúbhá lovó bhàma, lovó kònzì ḱi bhàma, ìndì ngá lovó bhàma. Tàko ko, ngá lovó bhàma, giká tàko ḱi lídrì bhàma 'i. ⁶ Tà nda kòdhi ì sè dhi, Giká ni kombà adré alìle móndyá adrébhá ligilé akódhi rú dhi ì dri. ⁷ Wáláká dhi, mì fè tá àmi adréle tatsilé tà nda ḱi 'obe. ⁸ Dì, nyànomvá dhi, lè mì kòtingá àmi rúsè tà làsú be kònìni dhi ì títí: togóaswa, kombà, tà kònzì, mómí ḱi rú tàma kònzì dhi, ìndì kúlí swà adrébhá apfòle àmi sílésè dhi ì. ⁹ Mì kòtà kpà kinzò àmi kòfalésè ko. Tàko ko, mì tingá àmi rúsè àmi ḱi lídrì àku tùmání tà kònzì títí mì dré tá adréle 'òle dhi ìbe dre gò, ¹⁰ mì dré lídrì t́dhi ro dhi ni asózó àmi rú. Giká àmi ḱi bhàlepi dhi adré àmi ḱi lídrì nda ni ladzá atsalé t́dhi ro làsú be ína t́ni, mì kòkítswáro akódhi ni ni dóro lavulé be dhi bvò.

¹¹ Dì ásà dhi, mómí ì véle twátwa ko, gba ì kàdré Yúdà ànzì 'i yà, kó ngalè mómí Yúdà ànzì ró ko dhi 'i yà, mómí lwàle dhi 'i yà, kó ngalè mómí lwàle ko dhi 'i yà, mómí sùrú twá ro dhi 'i yà, mómí tà nibhá ko dhi 'i yà, màràbà 'i yà, kó ngalè mómí màràbà ro ko dhi 'i yà dhi. Tà kàdrì lavulé dhi ngbà 'í Krísto adrélépi àyi títí nda ì léna, ìndì adrélépi tà títí dhi 'i dhi 'i.

¹² Dì àmi Giká dré lèle tò ìndì dré zìle adréle móndyá lólo ína ì ró ni ì, mì kòtosó àmi tà dóro mì dré adréle 'òle àmi ḱi togó dóro sè dhi ì sè, àmi ḱi tà mì dré adréle bhàle ḱini mi dhi sè, àmi ḱi togó yàyà sè, ìndì àmi ḱi togó vwàvwà sè. ¹³ Mì kàdré àmi ḱi adrúpi ḱi tà yàyà mvo, adrézó àmi ḱi

tàkonzì tri àmi kòfalésè, gba tàkonzì 'òlè àmi rú nda kàdré àdho tà 'i ya dhi. Mì kàdré àmi kì adrúpi kì tàkonzì tri, ngóro Mírì dré àmi kì tàkonzì trìlè dhi tìni. ¹⁴ Tà kàdrì tà títi nda kì lavúlèpi dhi, tà kònìdhi 'i: Mì kòtosó àmi lèlè sè. Tàko ko, lèlè nda adré àmi kì amú adrélé ngá àlo ró kitswálé títi dhi nì.

¹⁵ Mì kàdré Krísto nì tà kàdrìkàdrì tayí adrélé òpì nya àmi kì togó na. Angyá ko, Gìká azi àmi adrélé rúbhá àlo ró tà kàdrìkàdrì na. Mì kàdré kpà àwoyà fe Gìká dré. ¹⁶ Mì kàdré Krísto nì kúlí tayí adrélé gàlè àmi léna bǐ, mì kàdréro tà tadhá ìndì ru kodzó àmi kòfalésè tògyá wáyì sè. Mì kàdré longó Gìká nì Kúlí na dhi kì ngo, tùmání longó adrézó Gìká nì rú bha kùlè dhi íbe, ìndì longó adrèbhá angálé Tirí Lólo vélésè dhi íbe, adrézó àwoyà ta Gìká dré. ¹⁷ Kúlí títi mì dré adrélé tàlè ìndì tà títi mì dré adrélé 'òlè dhi i, mì kàdré 'òá Mírì Yésu nì rú sè, adrézó àwoyà fe Gìká Atá dré akódhi sè.

Ago kì tà àyi kì tòkó íbe dhi, ìndì ànzimvá kì tà àyi kì tibhá íbe dhi

¹⁸ Àmi tòkó i, mì kàdré àmi kì drì asó àmi kì àgo i kandrà, ngóro dré kitswálé móndyá adrèbhá Mírì na dhi i sè dhi tìni.

¹⁹ Àmi àgo i, mì kàdré àmi kì tòkó kì le. Mì kòbhà kpà togó kùdzí àyi rú ko.

²⁰ Àmi ànzimvá i, mì kàdré àmi kì tibhá kì kúlí ka'í 'òlè tà títi i sè. Tàko ko, Mírì nì togó adré kìnìlè tà nda sè.

²¹ Àmi, ànzì kì atá i, mì kàdré àmi kì ànzimvá kì togó 'o aswálé àngyá ko, àyi kì togó kòlanzìró ko.

Màràbà kì tà àyi kì mírì íbe dhi

²² Àmi màràbà ro nì i, mì kàdré àmi kì mírì bvò kòndi àdhya kì kúlí ka'í 'òlè tà títi i sè. Di, mì kàdré ngbà 'í 'òá kònìni àyi nda i mi, àmi kì tà kàdréro dóro àyi m̀lèsè dhi bvó ko. Be ró dhi, mì kàdré 'òá kònìni àmi kì togó wáyì sè, ìndì mì dré adrélé Mírì nì ro dhi sè. ²³ Tà títi àngùdhi mì dré adrélé 'òlè dhi i, mì kàdré 'òá àmi kì togó wáyì sè, ngóro mì dré adrélé 'òá Mírì dré dhi tìni, m̀ndí i dré dhi tìni ko. ²⁴ Tàko ko, mì nì tàlè dhi, mì nì làgí múrúngú Mírì dré lazílè àyi ànzì i dré tàyìlè ro dhi nì kìsú dhi be. Mírì mì dré adrézó tà nì nì 'o màràbà nì tìni dhi, Mírì Yésu Krísto 'i. ²⁵ Di, dhya adrélèpi tà kònzì 'o dhi nì tà kònzì kìsú tà kònzì í dré 'òlè dhi i tí. Tàko ko, Gìká adré m̀ndí kì no twátwa ko.

4

¹ Àmi mírì ro nì i, mì kàdré àmi kì màràbà kì 'o dóro ìndì gyägya. Mì kòtivì ko tàlè dhi, àmi kókpa Mírì íbe bhù na dhi.

Tà àruka tàlè Kòlòsáyìbhá kì kodzózó dhi i

² Mì kàdré àmi kì fe adrélé tà zi Gìká tí landè àko ró, adrézó tàmiiga dri, adrélé kpà àwoyà fe akódhi dré. ³ Mì kàdré kpà tà zi Gìká tí àma dré, kònzìró látì àma dré kitswázó Krísto nì tà lùzu ró dhi nì longó be dhi bvó. Tàko ko, tà nda tà má dré adrézó bǎ nya ásà dhi 'i. ⁴ Di mì kàdré tà zi akódhi tí, má kòkitswáró tà nda nì longó ngádra 'á, ngóro dré kitswálé má dré 'òlè dhi tìni.

⁵ Mì kàdré tà 'o tògyá sè m̀ndyá Yésu nì ka'ìbhá ko dhi i kòfalé. Mì kàdré lókyá wáyì mì dré adrézó ába dhi kì líkí, adrézó tà dóro 'o ásà. ⁶ Mì kàdré ngbú kúlí ta àmi kì togó dóro sè, kúlí nda ì kàdréro kìnìkìnì ngóro tà'í dàlè mányàngá na dhi tìni, mì kònzìró kpà adrélé tà logó m̀ndí àlo àlo títi adrèbhá tà lizí àmi tí dhi i dré dhi be.

Mòdo kùdù

⁷ Ama ki adrúpi Tikíkò mà dré lèle tò dhi ni áma rúbí tíí dhi ki longó àmi dré. Akódhi nda àma ki àzíàmú 'i, ìndì Mírì ni àzí 'òlepi, kitswálé ka'ìle togó wáyi sè dhi 'i. ⁸ Di má adré akódhi ni dzo àmi véna, mì kònìró àma ki tà tíí dhi i, ìndì kòtìmbàró àmi àmi ki tà ka'ìka'ì na. ⁹ Ì adré lèle àmi véna, túmání àma ki adrúpi Onèsímò mà dré lèle tò dhi be. Akódhi nda angá àmi ki tàndi i kòfalésè, ìndì kitswá adréle ka'ìle togó wáyi sè. Ayi nda ì kònì dra tsa dhi, ì ni tà tíí adrébhá lavulé kònwa dhi ki tíí àmi dré.

¹⁰ Arìstàrukò mà dré adrézó bǎdzó 'á akódhi be dhi, fè mòdo àmi dré. Márokò, Bàrànába ni kòdromvá fè kpà mòdo àmi dré. Mì yi tá akódhi nda ni tà drìdrì dre. Kòtsa àmi véna dhi, mì kòka'ì akódhi dòle àmi véna togó dóro sè. ¹¹ Yésu, adréle kpà rú zile Yúsitò dhi, fè kpà mòdo àmi dré. Ayi nda kòdhi i Yúdà ànzi adrébhá àma ki àzíàmú Gíká ni Opì ni tà sè dhi i kòfalé dhi 'i àyi pátí. Ì adré kpà áma togó tindrì tò.

¹² Èpàfùrà angálépi àmi kòfalésè, adrélépi kpà Yésu Krísto ni màràbà ro dhi, fè mòdo àmi dré. Akódhi nda adré ngbú tà zi Gíká tí àmi dré togó be àtsi ró, mì kàdréró àmi ki totó tātā, adréle lì'wálé àmi ki tà ka'ìka'ì na, adréle tà Gíká dré adréle lèle mì kò'o dhi ki ka'ì 'òle tíí. ¹³ Má ni kitswá tàá akódhi nda ni tà sè dhi, adré àyi fe adréle àzí 'o àmi ki tà sè, ìndì mónnyá ka'ìbhá Làwòdìkíyà na ìndì Yèràpòlì na dhi ki tà sè. ¹⁴ Ama ki adrúpi Lúkà mà dré lèle tò, adrélépi kódzó ro dhi, ì fè mòdo àmi dré túmání Démà be.

¹⁵ Mì kòfè mòdo àma ki adrúpi adrébhá Làwòdìkíyà na dhi i dré, Nífà dré, ìndì mónnyá Èkèlézyà àdhya adrébhá ru kimó akódhi ni dzó na dhi i dré. ¹⁶ A kònà wárágà kònìdhi àmi kòfalé dre dhi, mì kòmù wárágà nda Èkèlézyà Làwòdìkíyà na dhi dré kpà nàle be. Má adré kpà lèá dhi, mì kòdo wárágà má dré tá mùle àyi nda i dré dhi nàle àmi kòfalé be. ¹⁷ Mì kòtà Arùkípò dré dhi: «Mí kònò dóro, mí kò'oró àzí Mírì dré bhàle mí drígá dhi akílé tíí.»

¹⁸ Ma, Pólò, má adré kúlí kònì ki tìsì áma tàndi ni drígá sè, mòdo fèzo àmi dré. Mì kòtìvì áma nyìrì ki tà ko. Gíká ni togó tani kàdré àmi íbe!

Wárágà Pólò dré tisìle Tèsàlòníkèbhá i dré dhi ni àlo

Wárágà kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Kònìdhi wárágà Pólò dré tisìle móndyá ka'ìbhá Tèsàlòníkè na dhi i dré dhi ni àlo 'i. Tèsàlòníkè nda tá bhàandre kàdrì Rómà ki òpè ni bvò Màkèdóniyà àdhya drìle dhi 'i. Pólò tsa tá Rúbí Tani longó gò Èkèlézyà bhàzo kònàle, dré tá adrérà'a áyi atsí andre ni rì to dhi 'á, akódhi ni pfòma Fìlipóyì lésè dhi àmvolésè. Di, gí tá rè ko, Yúdà ànzi ì dré togó kònzi bhàzo Pólò rú, adrézó ligílé ába. Di adrè tá leà dhi, Pólò kòpfò Tèsàlòníkè lésè lile Bèroyà na (Tà 'òle dhi i 17:1-10). Amvolásà, akódhi kòtsa Kòritò na dre dhi, dré móndyá ka'ìbhá Tèsàlòníkè na dhi ki rúbì yìzo áyi àziàmù Tìmòtéyò tí gò, dré wárágà kònìdhi ni tisìzo àyi dré.

Pólò adrè wárágà kònìdhi ni tisì kitswázó móndyá nda ki timbà àyi ki tà ka'ìka'ì na dhi bvò. Adré àwoyà ta Gìká dré àyi ki tà ka'ìka'ì ni tà sè, ìndì àyi ki lèle sè. Adré í 'o tá tà àyi kòfalé ngìni ya dhi ni tà 'o agalé àyi léna, adrézó àyi ki kodzó, ì kàdréró atsilé ngóro dré kitswálé Gìká m̀lèsè dhi t̀ni. Adré kpà kúlì logó tà Tèsàlòníkèbhá ì dré tá lizilé Mírì Yésu ni agòma ni tà dri, ìndì móndyá ka'ìbhá dhi ki ngàma dràdrà 'àsè dhi ni tà dri dhi i sè. Kùdù ro dhi, adrè Èkèlézyà ni drì ta, adrézó tà kitswábhá ì kàdré 'òá àyi kòfalésè dhi ki tadhá àyi dré.

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhi léna dhi ki atìma

- 1) Mòdo fèma (1:1)
- 2) Tèsàlòníkèbhá ki tà ka'ìka'ì (1:2-3:13)
- 3) Atsima ngóro dré kitswálé Gìká m̀lèsè dhi t̀ni dhi (4:1-12)
- 4) Yésu ni agòma, ìndì móndyá ka'ìbhá dhi ki ngàma dràdrà 'àsè dhi (4:13-5:11)
- 5) Móndyá ka'ìbhá dhi ki drì tàma (5:12-28)

Mòdo fèma

¹ Ma, Pólò, túmání Sílà ìbe ìndì Tìmòtéyò be dhi i, mà adrè wárágà kònìdhi ni tisì Èkèlézyà Tèsàlòníkè na dhi dré, àmi adrèbhá Gìká Atá àdhya ró ìndì Mírì Yésu Krìsto àdhya ró dhi i dré.* Gìká kòbhà áyi togó tani àmi rú, ìndì kòfè tà kìdrìkìdrì àmi dré!

Pólò fè àwoyà Tèsàlòníkèbhá ki tà ka'ìka'ì ni tà sè

² Lókyá mà dré adrérà'a tà zi Gìká tí dhi 'á dhi, mà adrè ngbù adrélé àwoyà ta akódhi dré àmi títi dhi ki tà sè, adrézó tà zi akódhi tí àmi dré. ³ Vésè wáyi, mà adrè àmi ki tà kòni ki kisù Gìká àma ki Atá kandrà kòdhya: Mì adrè àzì 'o àmi ki tà ka'ìka'ì sè, adrézó tà 'o àmi ki lèle sè, adrézó m̀ bha àma ki Mírì Yésu Krìsto véna landè àko ró.

⁴ Ama ki adrùpi Gìká dré lèle tò ni i, mà nì tàle dhi, akódhi zì àmi adrélé móndyá ína i ró dhi be. ⁵ Tàko ko, lókyá mà dré Rúbí Tani longózó àmi dré dhi sè dhi, mà longó tá Rúbí Tani nda ngbà 'í kúlì sè ko. Be ró dhi, mà longó àmakya Rúbí nda rìnyí sè, Tírì Lólo sè, ìndì mà dré tá nìle, tà mà dré tá adrélé longólé nda i tà bàti 'i dhi be dhi sè. Mà dré tá adrérà'a àmi kòfalé dhi 'á dhi, m̀ nì mà 'o tá tà àmi ki tà sè ngìni ya dhi be. ⁶ Àmi ró dhi,

* **1:1** 1:1 Gìká ni Kúlì tisìle Gírìkì ti sè dhi léna dhi, à adrè rú «Silùwánò» kisú kònwa. Rú nda tá rú àzya Sílà dré dhi 'i.

mì lebè tá àma, adrézó tà 'o àmakya tíni ìndì Mírì Yésu àdhya tíni. Tágba mì dré tá adrézó kizà nya lavulé dhi, mì ka'í tá kúlí mà dré longólé nda arí Tírí Lólo dré fèle gàle àmi léna dhi sè. ⁷ Asà dhi, mónnyá ka'íbhá títi bvò Màkèdóníyà àdhya na ìndì Akáyà àdhya na dhi ì nò Mírì ni tà àmi rú gò, ì dré kpà adrézó tà 'o àmikya tíni. ⁸ Tàko ko, àmi ki tà sè dhi, Mírì 'o áyi kúlí la'ulé ngbà 'í Màkèdóníyà 'àsè, ìndì Akáyà 'àsè ko. Mónnyá àrà títi ì 'àsè dhi ì yi tàle dhi, mì ka'í Gíká ngíni ya dhi 'í. Asà dhi, lè mà kògò adrélé àmi ki tà títi àyi dré ko. ⁹ Angyá ko, àyi ki tàndi ì adrè mì ka'í tá àma dòle àmi véna togó dóro sè ngíni ya dhi ni tà títi àyi. Ì adrè kpà mì tayí gíká tàko ì, àmi ki togó adzázó Gíká bàti lídrì ro dhi vélé, adrézó akódhi ni tà 'o màràbà ni ì tíni ngíni ya dhi ni tà títi. ¹⁰ Nyànomvá dhi, mì adrè akódhi ni Mvágó Yésu, dré tingálé dràdrà lésè dhi ni agòma bhù lésè dhi ni letè. Yésu nda apá àma Gíká ni kombà adrélépi alìle dhi lésè ni.

2

Azi Pólò dré 'òle Tèsàlòníkèbhá i kòfalé dhi

¹ Ama ki adrúpi ì, àmi ki tàndi mì nì tàle dhi, àma ki tsàma àmi véna dhi tá tà tàko 'i ko dhi be. ² Ngóro mì dré nìle be dhi tíni dhi, drìdrì mà dré tsàzo àmi véna dhi kandrà dhi, à pfo tá àma ki mì, àma ki 'òzo kònzì lavulé Filìpóyì na. Dì, Gíká dré tawà afèzo àma dré lèzo áyi Rúbí Tani longó àmi dré tírì àko, tágba à dré tá adrézó liglé àma íbe tà tàndi ró dhi. ³ Tàko ko, mà dré adrérà'a móndí ki kodzó Rúbí Tani nda ni ka'í dhi 'á dhi, mà adrè àyi ki kodzó kinzò sè yà, tà kònzì mà dré lèle 'òle dhi sè yà, kó ngalè túrúpú sè yà dhi ko. ⁴ Be ró dhi, mà adrè àmakya Rúbí Tani nda ni longó ngóro móndí Gíká dré ka'íle gò, Rúbí nda ni bhàzo àyi drígá dhi ì ró. Dì mà adrè longóá kitswázó móndí ki togó 'o kiníle dhi bvó ko. Be ró dhi, mà adrè àmakya longóá kitswázó Gíká adrélépi àma ki togó tabhì dhi ni togó 'òzo kiníle dhi bvó. ⁵ Lókyá mà dré tá adrérà'a àmi kòfalé dhi 'á dhi, mà tà tá tà àlo kúlí kìnì ì sè kitswázó àmi ki tà bha kuru àngyá dhi ko. Mà 'o tá kpà tà àlo àmi ki ngá kisúzó túrúpú sè dhi ko, ngóro Gíká ni tàndi dré nìle be dhi tíni. ⁶ Mà ndà tá kpà rúku kisúle móndí ì mìlèsè ko, kàdré tá àmi mìlèsè yà, kó ngalè móndí àruka ì mìlèsè yà dhi. ⁷ Ama Yésu Krísto ni àpóstolò ro dhi ì, mà ni tá kitswá àma ki 'o adrélé móndí kàdrì ro àmi drìle dhi bwà. Dì, àma tá àmakya àmi kòfalé dhi togó íbe ànzimvá kya tíni, ngóro ànzi ki andre dré adrélé áyi tàndi ni ànzimvá ki líkí dhi tíni. ⁸ Mà dré àmi ki lèle tò dhi sè dhi, àma ki lovó tá ngbà 'í Gíká ni Rúbí Tani longózó àmi dré dhi kòdhya ko. Ama ki lovó tá kpà àma ki tàndi ki lídrì fèzo àmi dré, àma ki lèle àmi véna nda sè.

⁹ Ama ki adrúpi ì, mì kisù rè ngalè mà 'o tá àzì kòkòròko landèzo àmi kòfalé ngíni ya dhi ká. Mà dré tá adrérà'a Gíká ni Rúbí Tani longó àmi dré dhi 'á dhi, mà 'o tá àzì kítú be ìndì ngátsi be, àma ki tà kòlanzìró àmi ki àlo dri ko. ¹⁰ Àmi tà nda ki nobhá mì sè túmání Gíká be dhi ì, mì ni kitswá tàá àma ki tà sè, ngalè mà 'o tá tà àmi Yésu ni ka'íbhá ì kòfalé gyágya, togó lólo se, ìndì tà àko àma rú ngíni ya dhi. ¹¹ Mì nì kpà tàle dhi, mà 'o tá tà àmi àlo àlo títi dhi ì véna dóro, ngóro ànzi ki atá dré adrélé 'òle áyi ànzi ì dré dhi tíni dhi be. ¹² Mà timbà tá àmi àmi ki tà ka'íka'í na, àmi ki togó tindrìzo, àmi ki kodzózó, mì kàdréro atsílè ngóro dré kitswálé Gíká mìlèsè dhi tíni. Tàko ko, akódhi nda adrè àmi ki zi fìle áyi Opì na, ìndì áyi mìlanzìlanzì na dhi nì.

¹³ Ásà dhi, mà adré kpà àwoyà ta Giká dré tà kònìdhi sè: Lókyá mì dré Giká ni kúlí yìzo àma tí dhi sè dhi, mì ka'í tá kúlí nda ngóro kúlí móndí kya ró ko. Be ró dhi, mì ka'í àmikya kúlí nda ngóro kúlí Giká àdhya ró, ngóro dré adrélé bàti dhi tìni. Dì nyànomvá dhi, kúlí nda adré tà 'o àmi adrèbhá ka'íá dhi i léna dhi nì.

¹⁴ Ama ki adrúpi i, àmi ki tà atsá ngóro Giká ni Ekèlézyà Yùdáyà na adrèbhá Yésu Krísto na dhi kya tìni. Tàko ko, mì nya kizà àmi ki tàndi ki móndí i drígá, ngóro ì dré kizà nyàle Yúdà ànzi i drígá dhi tìni. ¹⁵ Yúdà ànzi nda ì pfu tá Mírì Yésu dràle ngóro ì dré tá pròfétà ki tupfulé todràle dhi tìni gò, ì dré àma ki mì pfòzo tà tàndi ró dhi àyi. Ayi ki tà kitswá Giká mìlèsè àlomvá ko. I adré ru pfu móndyá títi dhi íbe. ¹⁶ I adré kpà àma ki le kikilé, mà kòlongóro Giká ni kúlí móndyá sùrú twá ro dhi i dré ko, ì kàdríro ko dhi bvó. Ásà dhi, ì adré àyi ki tàkonzì ki 'o gàle àyi léna gagà. Dì, kùdù ro dhi, Giká tadhá àyi kombà àyi dré dre.

Pólò lè gòle Tèsalòníkèbhá ki no

¹⁷ Ama ki adrúpi i, lókyá mà dré ru lanzízo àmi íbe lókyá tsà sè dhi sè dhi, àma ki ru lanzima nda tá ngbà 'í rúbhá na, togó na ko. Dì àma ki togó tá àtsi ró àmi ki tà sè gò, mà dré láti ndàzo kitswázó gòle àmi ki no. ¹⁸ Vésè be bǐ, mà lè tá gòle àmi véna. Lavúlé dhi, ma, Pólò, má lè tá tò, di, Sàtánà kikí tá ína láti àma dré. ¹⁹ Tàko ko, àmi ki tàndi i tà mà dré adrézó mì bha ásà, adrézó kpà lenzélé ásà dhi 'i. Àmi kpà àma ki kúlá mà dré dra àma ki drǐ bhàzo ásà kuru àma ki Mírì Yésu kandrá, akódhi dré agòrà'a dhi 'i. ²⁰ Ayíya! Àmi móndí mà dré adrézó àma ki drǐ bha kuru, adrézó kpà lenzélé àyi sè dhi 'i.

3

¹ Dì mà dré tá kitswálé gòle àmi ki nòma ko dhi ni mvo bwà ko dhi sè dhi, mà nò tá dóro ni, mà dré adrélé àma pátí Aténáyì na dhi. ² Dì mà dré àma ki adrúpi Tímòtéyò ni mùzo àmi véna kitswálé àmi ki kodzó, ìndì àmi ki timbà àmi ki tà ka'íka'í na. Akódhi nda Giká ni àzìamu mà dré adrézó Krísto ni Rúbí Tani 'o ayílé túmání akódhi be dhi 'i. ³ Mà adré leá dhi, dhya àlo àmi kòfalé dhi kòtayí i kizà mà dré adrélé nyàle dhi dré kizilé ko. Àmi ki tàndi mì nì tàle dhi, Giká tayí àma adrélé kizà làsú be kònìni dhi ki nya dhi be. ⁴ Tàko ko, mà dré tá adrérà'a àmi íbe dhi 'á dhi, mà adré tá ngbú tàá dhi, à adré tá 'òle àma ki mì pfo. Dì tà nda atsá kònìni bàti, ngóro mì dré nǐle be dhi tìni. ⁵ Ásà dhi, lókyá má dré kitswázó gòle àmi ki nòma ko dhi ni mvo bwà ko dhi sè dhi, má mù tá Tímòtéyò àmi véna, nìzoá ngalè mì adré tròle àmi ki tà ka'íka'í rú ngíni ya dhi. Má adré tá ngá ro, dhya adrélépi móndí ki tabhì litílé dhi ni dra àmi ki lití gò, àzì mà dré tá 'òle àmi kòfalé dhi dré atsázó tà tàko ró dhi sè.

Rúbí Tímòtéyò dré longolé dhi tindrì Pólò ni togó

⁶ Dì, nyànomvá dhi, Tímòtéyò agò àmi vélèsè, àmi ki tà ka'íka'í ni rúbí dóro longó àma dré àmi ki lèle ni tà be dre. Akódhi tà àma dré dhi, mì adré ngbú adrélé àma ki tà kisù, adrézó lovó íbe àma ki nòzo, ngóro mà dré kpà adrélé lovó íbe àmi ki nòzo dhi tìni. ⁷ Dì àma ki adrúpi i, àma ki togó andrì àmi ki tà ka'íka'í ni tà sè dre, tágba mà dré adrézó kizà nya lavúlé dhi. ⁸ Nyànomvá dhi, àma ki lídrì agò dre, mà dré yìle tàle dhi, mì adré àmi ki totó tātā Mírì Yésu na dhi sè. ⁹ Dì mà nǐ, mà nǐ àwoyà ta Giká dré tà dré 'òle àmi dré dhi sè ngíni ya dhi ko. Tàko ko, àmi ki tà sè dhi,

mà adré lenzélé àma ki Gíká kandrà lavúlé. ¹⁰ Kitú be ìndì ngátsi be dhi, mà adré akódhi ni ti lizí togó wáyi sè, kòtayíró àma gòle àmi ki no, mà kòkitswáró tà àmi ki pìbhá àmi ki tà ka'ika'í na dhi ki òmbà be dhi bvó.

¹¹ Di Gíká àma ki Atá ni tàndi, àma ki Mírì Yésu be dhi ì kònzì láti àma dré kitswázó lile àmi véna. ¹² Mírì kò'o kpà àmi ki lèle gàle àmi léna gagà, mì kàdréro ru le àmi kòfalésè, adrézó kpà mónnyá àruka títi dhi ki le, ngóro mà dré adréle àmi ki le dhi tíni. ¹³ Kòtimbà kpà àmi ki togó, mì kàdréro lólo, ìndì tà àko àmi rú Gíká àma ki Atá kandrà, lókyá àma ki Mírì Yésu dré dra agòzo áyi mónnyá lólo títi dhi íbe dhi tú. Kàdré kònnìni!

4

Atsima ngóro dré kitswálé Gíká m̀lèsè dhi tíni dhi

¹ Kùdù ro dhi, àma ki adrúpi i, mà adré àmi ki ti lizí, adrézó àmi ki kodzó Mírì Yésu ni rú sè: Ngóro mà dré tadhálé àmi dré dre dhi tíni dhi, mì kàdré atsílè ngóro dré kitswálé Gíká m̀lèsè dhi tíni. Tà bàti ró dhi, mì adré atsílè làsú be kònnìni. Di nyànomvá dhi, mì kògò adrélé 'òá lizo ába drìdrì. ² Tàko ko, mì nì tà mà dré lazílè àmi dri Mírì Yésu ni rú sè dhi i be.

³ Gíká adré leá dhi, mì kàdré àmi ki fe adrélé lólo í dré. Mì kàdré di àmi ki líkí ndòtò tà sè. ⁴ Lè àmi àlo àlo títi dhi i, mì kònnì adrélé àmi ki tàndi ki rúbhá líkí dhi be, ngóro dré adrélé lólo Gíká m̀lèsè dhi tíni, ìndì dré kitswálé lindrì sè dhi tíni.* ⁵ Mì kòtayí àmi adrélé rúbhá lovó bha àmi kòfalésè ngóro págànò Gíká ni nibhá ko dhi kya tíni ko. ⁶ Tà kòdhi sè dhi, lè dhya àlo àmi kòfalé dhi kò'o áyi adrúpi kònnìni ko, ìndì kòliti akódhi àlomvá ko. Angyá ko, Mírì ni tà ño mónnyá títi adrèbhá tàkònzì làsú be kònnìni dhi ki 'o dhi i dri, ngóro mà dré longólè àmi dri drìdrì dhi tíni. ⁷ Tàko ko, Gíká azí àma adrélé ndòtò tà 'o dhi ko. Be ró dhi, azí ína àma adrélé lólo í dré. ⁸ Di ásà dhi, dhya ángùdhi adrélépi tà lazílè í dri kòdhi ni ga rè dhi, adré m̀ndí ki kúlí ga kòdhya ko. Be ró dhi, adré ína Gíká adrélépi áyi Tirí Lólo fe àmi dré dhi ni kúlí ga kòdhya.

⁹ Kàdré ru lèma ngóro adrúpi i tíni dhi ni tà sè dhi, lè mà kòtisì tà nda àmi dré wárágà sè ko. Tàko ko, Gíká ni tàndi tadhá àmi adrélé ru le àmi kòfalésè dhi nì. ¹⁰ Tà bàti ró dhi, mì adré ru le àmi kòfalésè àmi ki adrúpi títi Màkèdònyà na dhi íbe. Di, àma ki adrúpi i, mà adré àmi ki kodzó, mì kògòro adrélé 'òá lizo ába drìdrì.

¹¹ Mì kàdré àmi ki fe adrélé tà kìdrìkìdrì íbe àmi kòfalé, adrézó àmi ki tàndi ki tà no, adrézó kpà àzì 'o àmi ki tàndi ki drígá sè, ngóro mà dré lazílè àmi dri dhi tíni. ¹² Mì kàdré 'òá kònnìni dhi, àmi ki tà ni adré dóro mónnyá ka'ìbhá ko dhi i m̀lèsè, ìndì mì kitswá adrélé ngá zi m̀ndí i tí ko.

Yésu ni agòma, ìndì mónnyá ka'ìbhá dhi ki ngàma dràdrà 'àsè dhi

¹³ Ama ki adrúpi i, kàdré mónnyá dràbhá dre dhi ki tà sè dhi, mà lè mì kàdré tà nìma kò na ko, adrélé kpà kizà ro ngóro mónnyá tà m̀ bhàzo dhi àko dhi i tíni ko. ¹⁴ Tàko ko, mà ka'í tàle dhi, Yésu drà gò, dré ngàzo dràdrà 'àsè dhi 'í. Di mà adré kpà ka'íá tàle dhi, Gíká ni mónnyá títi Yésu ni ka'ìbhá gò ì dré todràzo dhi ki tingá dràdrà lésè, ngóro dré Yésu ni tingálè dràdrà lésè dhi tíni. ¹⁵ Mà adré tà Mírì dré tadhálé àma dré dhi ki ta àmi dré kòdhya: Ama dra adrèbhá dhu rè lídrì íbe kitú Mírì dré dra agòzo dhi tú dhi i, mà kitswá lile drìdrì mónnyá dràbhá dre dhi i kandràna ko. ¹⁶ Tàko ko, à ni lúlúgyá ga, ángéló ki kàdrì dré kúlí yòzo gò, Gíká ni gòkà

* **4:4** 4:4 A kitswá kpà kúlí tisìle Giríkì ti sè kònnìni ki ladzá kònnìni: «Lè àmi àlo àlo títi dhi i, mì kònnìni tòkò mòle dhi be, ngóro...»

vòzo gò, Mírì ni tàndi dré asízó bhù lésè. Di mónnyá Krísto ni ka'ìbhá gò ì dré todràzo dhi ì dré ngàzo dràdrà 'àsè 'íká. ¹⁷ Amvolàsà dhi, Gìká dré àma dra adrèbhá dhu rè lídrì ìbe dhi ki tingázó kimólé àyi ìbe ndùrùku na, àma títi mà kòkisúró ru Mírì be kurú na. Di mà ni adrè tùmání Mírì be kóná vèsè kólyá. ¹⁸ Di àsà dhi, mì kàdré ru kodzó àmi kòfalèsè kúlí kòdhi ì sè.

5

Kitú Mírì Yésu dré dra agòzo dhi

¹ Ama ki adrúpi ì, kàdré lókyá ki tà sè kitú ìbe dhi, lè mà kòtisì tà nda àmi dré wáràgà sè ko. ² Tàko ko, àmi ki tàndi mì nì dóro tàle dhi, kitú Mírì dré dra agòzo dhi ni atsá ngóro kùgú dré adrélé atsálé ngátsi sè dhi tìni dhi. ³ Lókyá móndí ì dré adrèrà'a tàá dhi «Tà títi dhi ì kìdrìkìdrì, ìndì kírì!» dhi 'á dhi, tà dra àyi ki tà pfùlepi dhi ni atsá àyi rú ngbõ ró, ngóro mváaswa dré adrélé atsálé tòkò 'a be dhi rú ngbõ ró dhi tìni. Di àyi ki àlo kitswá ína lapálé tà nda sílèsè ko.

⁴ Di, àmi, àma ki adrúpi ì, àmi àmikya tìnìmvá na ko, kitú nda kòkiró àmi kùgú àdhya tìni ko. ⁵ Tàko ko, àmi títi dhi ì ànzì ngádra àdhya 'i, ìndì ànzì kitú àdhya 'i. Ama ànzì tìnìmvá àdhya 'i ko, ìndì ngátsi àdhya 'i ko. ⁶ Àsà dhi, mà kàdré adrélé ayí na móndí àruka ì tìni ko. Be ró dhi, mà kàdré àmakya tàmgà dri, adrélé àma ki tà kisùle dhi ki líkí. ⁷ Angyá ko, mónnyá adrèbhá ayí ko dhi ì adrè ayí ko ngátsi sè. Mónnyá adrèbhá wá tsi dhi ì adrè kpà wá tsi ngátsi sè. ⁸ Di, mà dré adrélé mónnyá kitú àdhya 'i dhi sè dhi, lè mà kàdré àma ki tà kisùle dhi ki líkí. Lè mà kàsó àma rú àma ki tà ka'ìka'ì lèle be, ngóro aya asólé àma agá kitswázó àma ki líkí dhi tìni. Mà kàsó kpà àma dri tà mà dré adrézó m̀ bha adrízó àsà dhi, ngóro kátabhùlà aya ró asólé àma dri dhi tìni. ⁹ Tàko ko, Gìká zì àma kitswálé ayí kombà kisú kòdhya ko. Be ró dhi, zì àma kitswálé lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisú àma ki Mírì Yésu Krísto sè kòdhya. ¹⁰ Krísto nda drà àma ki tà sè, kitswálé mà kàdré gba lídrì ro yà, kó ngalè mà kòdrà yà dhi, mà kàdréro lídrì ìbe tùmání akódhi be be dhi bvó. ¹¹ Di àsà dhi, mì kàdré ru kodzó, adrélé kpà ru tìmbà àmi kòfalèsè àmi ki tà ka'ìka'ì na, ngóro mì dré adrélé 'òle dhi tìni.

Tà tàle kùdù ro Tèsàlònìkèbhá ki kodzózó dhi ì

¹² Ama ki adrúpi ì, mà adrè àmi ki ti lízì, mì kàdréro àmi ki drì kobhá Mírì ni àzì na dhi ki líndrì bha. Tàko ko, àyi nda ì adrè àzì 'o landèzo àmi kòfalé, adrézó kpà àmi ki kodzó. ¹³ Mì kàdré àyi ki tà bha kuru lèle na, àzì ì dré adrélé 'òle nda ni tà sè. Mì kàdré kpà tà kìdrìkìdrì ìbe àmi kòfalé.

¹⁴ Ama ki adrúpi ì, mà adrè àmi ki kodzó, mì kàdréro móndí tòbvo ró dhi ki bí se, adrézó móndí tìri ró dhi ki kodzó, adrézó kpà móndí tà ìbe yàyà dhi ki ledé. Mì kàdré àmi ki togó vwàvwà tadhá mónnyá títi dhi ì véna. ¹⁵ Mì kònò dóro, dhya àlo àmi kòfalé dhi kòlogóro tà kònzi tà kònzi 'òle í rú dhi tí ko. Be ró dhi, mì kàdré ngbú tà dóro nda 'òle àmi kòfalèsè, ìndì mónnyá àruka títi dhi ì véna.

¹⁶ Mì kàdré ngbú adrélé lenzélé, ¹⁷ adrézó tà zi Gìká tí landè àko ró, ¹⁸ adrézó àwoyà ta akódhi dré tà títi ì sè. Tàko ko, tà nda kòdhi ì tà Gìká dré adrélé lèle mì kò'o Yésu Krísto na dhi 'i.

¹⁹ Mì kòkidrá àtsí Tírí Lólo àdhya ko. ²⁰ Mì kàyízè kpà tà móndí ì dré adrélé longólé pròfétà kya tìni dhi ì ko. ²¹ Mì kàdré tà títi dhi ki tabhì, adrézó tròle tà dóro ì rú. ²² Mì kàdré àmi ki líkí tà kònzi ki kára títi dhi ki tà sè.

²³ Nyànomvá dhi, Gĩká adrélépi tà kàdrìkàdrì fe dhi ni tàndi kò'o àmi atsálé lólo kitswálé tíí í m̀lése. Kàdré kpà àmi ki lídrì líkí wǎyi, àmi ki togó íbe ìndì àmi ki rúbhá íbe, mì kàdréro tà àko àmi rú kítú àma ki Mírì Yésu Krísto dré dra agòzo dhi tú. ²⁴ Gĩká adrélépi àmi ki azí dhi kitswá adrélé ka'ile togó wǎyi sè, ìndì a ni tà nda ki 'o nì.

²⁵ Ama ki adrúpi i, mì kàdré kpà tà zi Gĩká tí àma dré be.

²⁶ Mì kòfè mòdo àma ki adrúpi tíí dhi i dré, adrézó ru kamú àmi kòfalésè àyi íbe lèle sè. ²⁷ Má adré àmi ki kodzó Mírì ni rú sè, mì kònàró wárágà kònìdhi àma ki adrúpi tíí dhi i dré.

²⁸ Ama ki Mírì Yésu Krísto ni togó tani kàdré àmi íbe!

Wárágà Pólò dré tisìle Tèsàlòníkèbhá i dré dhi ni rì

Wárágà kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Kònìdhi wárágà Pólò dré tisìle móndyá ka'ìbhá Tèsàlòníkè na dhi i dré dhi ni rì 'i. Wárágà kònìdhi léna dhi, akódhi adrè àwoyà ta Gìká dré Tèsàlòníkèbhá ki tà ka'ìka'ì ni tà sè ìndì àyi ki lèle sè, tágba à dré adrézó àyi ki mǐ pfo lavulé gò, ì dré adrézó kizà nya dhi. Adré kpà gòle Yésu ni agòma ni tà tadhá àyi dré, ngóro dré tá tadhále àyi dré àyi wárágà ni àlo léna dhi tǐni. Tàko, móndí àruka ì adrè tá taa àyi dré kǐnzò sè dhi, kǐtú Yésu dré dra agòzo dhi atsá dre. Di Pólò adrè àyi ki lotó, adrézó taa àyi dré dhi, lè móndí zyandre dhi ì kòligí rè zyà Gìká rú gò, agó drìkònzì líyí ro dhi dré apfòzo 'íká gò, Yésu kàgòro ndò. Adré di àyi ki kodzó, ì kàdréro àyi ki totó tātā, adrélé tròle tà dré tadhále àyi dré dhi i rú.

Adré kpà àyi ki kodzó, ì kòtayíró àyi adrélé tóbvo ró ko. Be ró dhi, ì kàdré àzì 'o ngóro dré tá 'òle àyi kòfalé dhi tǐni, ìndì ì kòtayí àyi adrélé landèle tà dóro 'òma sè ko.

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhi léna dhi ki atǐma

- 1) Mòdo fèma (1:1-2)
- 2) Àwoyà fèma Tèsàlòníkèbhá ki tà ka'ìka'ì ni tà sè dhi (1:3-12)
- 3) Tà tadhále Yésu ni agòma ni tà dri dhi (2:1-17)
- 4) Tà zǐma Gìká tí dhi, ìndì àzì 'òma (3:1-15)
- 5) Mòdo kùdù (3:16-18)

Mòdo fèma

¹ Ma, Pólò, túmání Sílà íbe ìndì Tímòtéyò be dhi i, mà adrè wárágà kònìdhi ni tisì Èkèlézyà Tèsàlòníkè na dhi dré, àmi adrèbhá Gìká àma ki Atá àdhya ró ìndì Mírì Yésu Krísto àdhya ró dhi i dré. ² Gìká àma ki Atá i Mírì Yésu Krísto be dhi ì kòbhà àyi ki togó tani àmi rú, ìndì ì kòfè tà kàdrìkàdrì àmi dré!

Tèsàlòníkèbhá ki tà ka'ìka'ì, ìndì tàbvó Gìká dré dra tàle gyägya lókyá kùdù sè dhi

³ Ama ki adrúpi i, lè mà kàdré ngbú àwoyà ta Gìká dré àmi ki tà sè. Tà nda kòdhi gyägya, tàko ko, mǐ adrè Gìká ni ka'ì togó wǎyi sè adrézó lǐle ába drìdrì. Àmi títí, mǐ adrè kpà ru le àmi kòfalésè adrézó lǐle ába drìdrì. ⁴ Tà nda sè dhi, mà adrè àmi ki tà ta drì be kuru Èkèlézyà Gìká àdhya ì kòfalésè. Mà adrè taa àyi dré dhi, mǐ adrè Gìká ni ka'ì, adrézó togó tsi, tágba à dré adrézó àmi ki mǐ pfo lavulé gò, mǐ dré adrézó kizà nya dhi.

⁵ Tà nda kòdhi ì adrè tadhá dhi, Gìká adrè tàbvó ta gyägya. Tàko ko, kizà mǐ dré adrélé nyàle kòdhi i sè dhi, Gìká ni àmi ki 'o kitswálé àyi Opì mǐ dré adrézó kizà nya ásà dhi sè. ⁶ Tà bàti ró dhi, Gìká gyägya. A ni kizà logó móndyá adrèbhá kizà fe àmi dré dhi i dré gò, ⁷ tà kàdrìkàdrì afèzo àma adrèbhá kizà nya túmání àmi íbe dhi i dré. A ni 'òá kònìni lókyá Mírì Yésu dré dra agázó bhù lésè àyi ángéló rǐnyi ró dhi íbe dhi tú. ⁸ Akódhi nda ni alì àtsí adrélépi kòle dhi na, kitswálé tà ño móndyá Gìká ni nibhá ko dhi i dri, ìndì móndyá àma ki Mírì Yésu ni Rúbí Tani gabhá 'òle dhi i dri. ⁹ A ni tà ño àyi nda i dri gyägya, àyi ki tupfúzó todràle kóná vésè kólyá, ì kàdréro vwàvwà ro Mírì rúsè, ìndì akódhi ni rǐnyí mǐlanzìlanzì ro dhi rúsè. ¹⁰ Tà

nda ni ru 'o kítú Mírì dré dra agòzo kitswálé m̀lanzìlanzì kisú lindrì be mónnyá lólo títi áyi ka'ìbhá dhi i vélésè dhi tú. Àmi ró dhi, m̀ni ni adrè kòkpà àyi nda i kòfalé, m̀ni dré kúlí mà dré longólé àmi dré dhi ki ka'ìle dhi sè.

¹¹ Tà nda sè dhi, mà adrè tà zi àma ki Gìkà tí àmi dré landè àko ró, kò'oró àmi kitswálé tà í dré àmi ki azizó ásà dhi sè, ìndì kò'oró tà dóro títi m̀ni dré adrélé lèlè 'òle àmi ki tà ka'ìka'ì sè dhi i kitswálé títi áyi r̀nyí sè. ¹² Mà adrè zìá kònìni, àma ki Mírì Yésu kòkisúró m̀lanzìlanzì àmi ki tà sè, ìndì m̀ni kòkisúró kpà m̀lanzìlanzì akódhi léna, àma ki Gìkà i Mírì Yésu Krísto be dhi ki togó tani bhàle àmi rú dhi sè.

2

Tà dra ru 'obhá dr̀dr̀ Mírì ni agòma kandrà dhi i

¹ Àma ki adr̀pi i, kàdré àma ki Mírì Yésu Krísto ni agòma, ìndì àma ki ru kimoma akódhi be dhi ki tà sè dhi, mà adrè àmi ki kodzó kònìni: ² À kàdré tàá dhi, Mírì Yésu ni kítú atsá dre dhi, m̀ni kòtayí tà nda àmi ki dr̀ kizá yà, kó ngalè àmi ki lindrì tigá yà dhi mbèlè ko. Gba à kàdré tàá dhi, tà nda apfò Tirì Lólo vélésè yà, móndí ki kúlí lésè yà, kó ngalè àma ki tàndi ki wárágà lésè yà dhi, m̀ni kòka'ì ko. ³ M̀ni kòtayí àmi dhya àlo dré litilé nd̀nd̀ tà àlo sè ko. Tàko ko, kítú nda kitswá atsálé dr̀dr̀ móndí zyandre dhi ki ligìma Gìkà rú dhi kandrà ko, ìndì dhya dr̀kònzì líyí ro dhi ni apfòma kandrà ko. Dr̀kònzì líyí nda, dhya adrélépi lèlè dr̀dr̀ kisú dhi 'i. ⁴ Akódhi nda ni ligí gìkà títi móndí ì dré adrézó àyi ki lindrì bha dhi íbe, ìndì ngá títi ì dré adrézó gìkà nda ki lindrì bha ásà dhi íbe gò, dré áyi bhàzo gìkà nda i dr̀le títi. A ni nd̀nd̀ fi lirilé Gìkà ni tépelò na gò, adrélé tàá ngàdra 'á dhi, áyi tàndi ína Gìkà 'i.

⁵ Lókyá má dré tá adrèrà'a àmi kòfalé dhi 'á dhi, má tà zakó tsì tà nda àmi dré dhi 'í? ⁶ Dì nyànómvá dhi, m̀ni ǹni tà adrélépi dr̀kònzì líyí nda ni apfòma kíkí dhi àdho 'i ya dhi be. Akódhi kitswá apfòle ko, tsàle lókyá ni dré dra kitswázó dhi 'á. ⁷ Tàko ko, r̀nyí lùzu ró tàkònzì àdhya kidhó adrélé tà 'o dre. Dì, dhya adrélépi r̀nyí nda ni kíkí dhi ni go adrélé kíkíá, tsàle lókyá dra akódhi ni tingázó dhi 'á. ⁸ Lókyá nda sè dhi, dr̀kònzì líyí nda ni apfò. Dì, Mírì Yésu ni akódhi ni pfu dr̀le áyi la'a sè, akódhi ni tà 'òzo akilé áyi atsama lagulagu ró dhi sè. ⁹ Dr̀kònzì líyí nda ni atsá Sàtánà ni r̀nyí be, adrélé tà twátwa lindrìga ró ìndì kinzò ro dhi ki 'obe. ¹⁰ A ni mónnyá adrèbhá lèlè dr̀dr̀ kisú dhi ki lití tà kònzì ki kárà títi dhi i sè. Àyi nda ki todrà akilé títi, ì dré tà bàti lèlè ka'ìle adrízó ásà ko dhi sè. ¹¹ Àsà dhi, Gìkà ni tà r̀nyí ró dhi ni amù àyi ki lití, ì kòka'ìró tà kinzò ro dhi, ¹² í kòbhàró tà mónnyá títi tà bàti gabhá gò, ì dré lenzézó tàkònzì sè dhi i dri.

M̀ni kàdré àmi ki totó tātā!

¹³ Dì, àma ki adr̀pi Mírì dré lèlè ni i, lè mà kàdré ngbú àwoyà ta Gìkà dré àmi ki tà sè. Tàko ko, Gìkà kípè tá àmi kitswálé adrélé dr̀dr̀ móndí àruka i kandrà, Tirì Lólo dré àmi ki bhàle lólo Gìkà kandrà dhi sè, ìndì m̀ni dré tà bàti ka'ìle dhi sè. ¹⁴ Akódhi azí àmi lídr̀ tídhí ro nda ni kisú Rúbí Tani mà dré longólé àmi dré dhi sè, m̀ni kòkisúró àma ki Mírì Yésu Krísto ni m̀lanzìlanzì be dhi bvó. ¹⁵ Dì ásà dhi, àma ki adr̀pi i, m̀ni kàdré àmi ki totó tātā, adrélé tròle tà mà dré tadhálé àmi dré dhi i rú, kàdré kúlí sè yà, kó ngalè wárágà sè yà dhi.

¹⁶⁻¹⁷ Àma ki Mírì Yésu Krísto ni tàndi i Gìkà àma ki Atá be dhi ì kòtimbà àmi ki togó, r̀nyí fèzo àmi dré, m̀ni kòkitswáró ngbú adrélé tà dóro 'o, adrézó kpà kúlí dóro ta. Tàko ko, Gìkà nda lè àma tò gò, tà adrézó àma ki

timbà nyo dhi ni afèzo àma dré tùmání tà mà dré adrézó mǐ bha ásà dhi be áyi togó tani sè dhi nì.

3

Pólò lizí Tèsalònìkèbhá kǐ tǐ, ì kàdréro tà zi Gìkà tí í dré

¹ Kùdù ro dhi, àma kǐ adrúpi ì, mǐ kàdré tà zi Gìkà tí àma dré, Mírì nǐ kúlí kàdréro la'úlé lile drǐdrǐ, ìndì mǒndí ì kàdréro kúlí nda nǐ no lǐndrì ro, ngóro tà nda dré adrélé àmǐ véna dhi tǐnǐ. ² Mǐ kàdré kpà tà zi Gìkà tí, kàpáro àma mǒndí kǒnzi adrèbhá ligílé í rú dhi ì drígásè. Angyá ko, mǒndyá títí dhi ì kitswá Gìkà nǐ ka'í ko.

³ Dì, Mírì kitswá ìna adrélé ka'ile togó wáyi sè. A nǐ àmǐ kǐ timbà àmǐ kǐ tà ka'ika'í na, adrézó àmǐ kǐ likí Dhya kǒnzi nǐ tà sè. ⁴ Mà adré ka'íá Mírì na tàle dhi, mǐ adré tà mà dré adrélé tàle mǐ kò'o dhi kǐ 'o, ìndì mǐ nǐ go adrélé 'òá. ⁵ Mírì kàsé àmǐ kǐ togó í vélé, mǐ kǒnìró Gìkà nǐ lèle bàti, adrézó kpà togó tsi, ngóro Krísto dré adrélé àmǐ kǐ fe 'òá dhi tǐnǐ.

Azì 'òma Pólò àdhyà tǐnǐ dhi

⁶ Ama kǐ adrúpi ì, mà adré àmǐ kǐ kodzó Mírì Yésu Krísto nǐ rú sè: Mǐ kàdré ru su àmǐ kǐ adrúpi adrèbhá tòbvo ró, adrèbhá kpà tà mà dré tadhálé àmǐ dré dhi kǐ lebé ko dhi ìbe ko. ⁷ Amǐ kǐ tàndi mǐ nǐ tàle dhi, lè mǐ kàdré tà 'o àmakya tǐnǐ dhi be. Angyá ko, àma tá àmakya tòbvo ró àmǐ kǒfalé ko. ⁸ Mà nya tá kpà dhya àlo nǐ ngá àngyá ko. Be ró dhi, mà 'o àmakya àzì kòkóròko landèzo kítú be ìndì ngátsi be, àma kǐ tà kòlanzìró àmǐ kǐ àlo dri ko. ⁹ Tágba mà dré tá adrézó rǐnyí ìbe kitswázó ngá zi àmǐ tí bwà dhi, mà zi tá ngá àlo àmǐ tí ko, mǐ kàdréro tà no àma rú gò, adrézó 'òá àmakya tǐnǐ. ¹⁰ Tàko ko, mà dré tá adrérà'a àmǐ kǒfalé dhi 'á dhi, mà lazí tá tà àmǐ dri kǒnìni: «Lè dhya adrélépi àzì le 'òle ko dhi kǒnya ngá ko.»*

¹¹ Mà adré tàà kǒnìni tàko ko, mà adré yǐá tàle dhi, mǒndí àruka àmǐ kǒfalé dhi ì tayí àyi adrélé tòbvo ró. Ayi nda ì adré àzì 'o ko. Be ró dhi, ì adré àyikya tǐfílé mǒndí kǐ tà ì 'ásè. ¹² Mà adré dǐ tà lazí mǒndyá làsú be kǒnìni dhi ì dri, adrézó àyi kǐ kodzó Mírì Yésu Krísto nǐ rú sè: Ì kàdré àzì 'o togó be lǐrì, adrézó àyi kǐ tàndi kǐ ngá nya kòdhya. ¹³ Dì, àmǐ, àma kǐ adrúpi ì, mǐ kòtayí àmǐ adrélé landèle tà dóro 'òma sè ko.

¹⁴ Dhya àlo àmǐ kǒfalé dhi kàdré kúlí mà dré tisìle wárágà kǒnìdhi léna dhi kǐ ka'í 'òle ko dhi, mǐ kǒnò akódhi nda dóro, adrézó ru su akódhi be ko, kanyò kò'oró akódhi be dhi bvó. ¹⁵ Dì tágba kàdré kǒnìni yà dhi, mǐ kǒnò akódhi àmǐ kǐ kàribhá ro ko. Be ró dhi, mǐ kàdré àmikya akódhi nǐ kodzó àmǐ kǐ adrúpi tǐnǐ.

Mòdo kùdù

¹⁶ Nyànomvá dhi, Mírì tà kǐdríkàdri líyí ro dhi nǐ tàndi kòfè tà kǐdríkàdri àmǐ dré lókyá wáyi ì sè, ìndì látí wáyi ì sè. Mírì kàdré tùmání àmǐ ìbe títí.

¹⁷ Ma, Pólò, má adré kúlí kǒnì kǐ tisì àma tàndi nǐ drígá sè, mòdo fèzo àmǐ dré. Má adré kúlí tisì kǒnìni àma wárágà títí ì 'ásè, tadházóá dhi, má tisì ma.

¹⁸ Ama kǐ Mírì Yésu Krísto nǐ togó tani kàdré àmǐ ìbe títí!

* 3:10 3:10 A kǒnò 1 Tèsalònìkèbhá ì 4:11.

Wárágà Pólò dré tisìle Tìmòtéyò dré dhi ni àlo

Wárágà kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Kònìdhi wárágà Pólò dré tisìle Tìmòtéyò dré dhi ni àlo 'i. Tìmòtéyò nda tá kàdhùrà àlo Yésu ni ka'ìlepi, angálépi bvò Asíyà àdhya lésè dhi 'i. Akódhi ni andre tá Yúdà mvá Yésu ni ka'ìlepi dhi 'i. Atá ni tá Gírìkì 'i. Pólò kipè tá akódhi adrélé áyi atsiàmú ró, kàtsáró kpà áyi àziàmú ki àlo ró (Tà 'òle dhi ì 16:1-3). Amvolásà dhi, Pólò bhà tá akódhi adrélé Èkèlézyà ni drì kobhá ki àlo ró í bvó (2 Tìmòtéyò 1:6).

Pólò adré wárágà kònìdhi ni tisì tà kàdrìkàdrì na dhi ì sè. Alo ni, adré Tìmòtéyò ni kodzó adrélé tàmbàgà dri mónnyá adrèbhá tá Gìká ni tà tadhá kinzò sè Èkèlézyà na dhi ki tà sè. Tàko ko, àyi nda ì adré tá tròle títí tàko ì rú, ìndì tábhí ki rú ki atìma rú, adrézó mónnyá ka'ìbhá dhi ki 'o ru lanzí àyi kòfalésè (1:4; 4:7). Ì adré tá kpà làmó mòmá logá, mányàngá àruka ki nyàma be móndí ì dré (4:3). Rì ni, Pólò adré tà lazí Tìmòtéyò dri Èkèlézyà ni drì kòma ni tà sè, ìndì tà adrézó Èkèlézyà ni drì kobhá ki kipè dhi ki tà sè. Na ni, Pólò adré Tìmòtéyò ni drì ta, akódhi kàdréró Yésu Krìsto ni màràbà dóro dhi ró, ìndì kàdréró mónnyá Èkèlézyà le dhi ki drì ko dóro.

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhi léna dhi ki atìma

- 1) Pólò ni mòdo fèma (1:1-2)
- 2) Èkèlézyà ni tà, ìndì Èkèlézyà ni drì kobhá ki tà (1:3-3:16)
- 3) Tìmòtéyò ni drì tàma Gìká ni àzì 'òma ni tà sè dhi (4:1-6:21)

Pólò ni mòdo fèma

¹ Ma, Pólò, Yésu Krìsto ni àpóstolò, má adré wárágà kònìdhi ni tisì ma. Gìká àma ki tídrìlépi dhi túmání Yésu Krìsto mà dré adrézó mì bha vélána dhi be dhi, ì bhà ma adrélé àzì nda ni 'o dhi àyi. ² Má adré tisíá mì, Tìmòtéyò, àma mvá bàti tà ka'ìka'ì na dhi dré. Gìká àma ki Atá ì àma ki Mírì Yésu Krìsto be dhi ì kòbhà àyi ki togó tani mí rú, ì kòbhà ámi kizà, ìndì ì kòfè tà kìdrìkìdrì mí dré!

Pólò kodzó Tìmòtéyò Gìká ni tà tadhábhá kinzò sè dhi ki tà sè

³ Ngóro má dré tá ámi kodzólé má dré tá adrérà 'a lile Màkèdóníyà na dhi 'á dhi tìni dhi, mí kògò adrélé Èfèsò na, mí kòtáro móndí àruka adrèbhá Gìká ni tà tadhá kinzò sè dhi ì dri dhi, ì kòtayí tà nda ki tadhama. ⁴ Mí kòtà kpà àyi dré dhi, ì kòtayí adrema tròle títí tàko ì rú, ìndì tábhí ki rú ki atìma rú dhi. Angyá ko, tà nda kòdhi ì adré káyì 'o apfòle móndí ì kòfalé. Ì adré àyikya móndí ki ledé Gìká ni àzì bhàle àyi drígá dhi ki 'o tà ka'ìka'ì sè dhi ko. ⁵ Má adré tòlí kòdhi ni fe, móndí ì kàdréró ru le àyi kòfalésè be dhi bvó. Lèle nda adré angálé togó lólo ìndì dóro, adrélépi tà ka'ì túrúpfú sè ko dhi lésè. ⁶ Móndí àruka ì ku látì dóro nda 'ásè gò, ì dré àyi ki fèzo adrélé tà tàko ki títí àyi kòfalésè. ⁷ Àyi nda ì lè adrélé tátítrí kúlí tadhábhá ì ró. Dì, ì nì àyikya tà ì dré adrélé tadhále dhi ki àndu ko, tágba ì dré adrézó tà nda ki tadhá rìnyí sè dhi.

⁸ Mà nì tàle dhi, tátítrí kúlí dóro dhi be, à kàdré tà 'o ngóro tátítrí kúlí nda dré adrélé tàle dhi tìni dhi. ⁹ Mà nì kpà tàle dhi, Gìká bhà tátítrí kúlí mónnyá gyàgya dhi ì dré ko dhi be. Be ró dhi, bhà ìna tátítrí kúlí

nda m'ndyá adrébhá tátrítrí kúlí nda ni ño dhi i dré, túmání m'ndyá adrébhá liglé í rú dhi íbe, m'ndyá adrébhá áyi tà ga dhi íbe, m'ndyá adrébhá tàkonzi 'o dhi íbe, m'ndyá adrébhá tà lólo ató àyi pálé dhi íbe, m'ndyá adrébhá áyi lindri bha ko dhi íbe, m'ndyá adrébhá áyi ki tibhá ki tupfú dhi íbe, m'ndyá adrébhá m'ndí ki tupfú todràle dhi íbe, ¹⁰ m'ndyá adrébhá ndòtò tà 'o dhi íbe, àgo adrébhá ayilé àgo íbe dhi íbe, m'ndyá adrébhá m'ndí ki lagí màràbà ro dhi íbe, m'ndyá adrébhá kinzò ta dhi íbe, m'ndyá adrébhá tà ta m'ndí i rú kinzò sè dhi íbe, ìndì m'ndyá adrébhá tà twá tadhálé tà gyägya rúsè dhi ki 'o dhi íbe. ¹¹ Tà tadhálé gyägya nda adré angalé Rúbí Tani m'lanzilanzì ro Giká rúku ró dhi dré bhàle má drígá dhi lésè.

Giká ni togó tani bhàle Pólò rú dhi

¹² Má adré àwoyà ta àma ki Mirì Yésu Krísto dré, dré rinyí afèle má dré adrézó áyi àzì 'o dhi sè. Akódhi nò tá ma ngóro m'ndí í dré kitswálé ka'ile dhi ró gò, àma bhàzo adrélé áyi àzì 'o, ¹³ tágba atú dhi, má dré tá adrézó akódhi ni lodhá, adréro akódhi ni m'ndyá ki m' pfo, adréro áyi ki 'o kónzi lavulé dhi. Di, Giká gò ína áyi togó dóro tadhá má dré, má dré tá adrélé tà nda ki 'o tà n'ima ko ìndì tà ka'ima ko na dhi sè. ¹⁴ Di àma ki Mirì bhà áyi togó tani kàdrì má rú gò, àma 'òzo gale tà ka'ika'ì sè b'ì, ìndì lèle sè b'ì Yésu Krísto na.

¹⁵ Kúlí kòni i, kúlí bàti kitswálé ka'ile togó wáyi sè dhi 'i: Yésu Krísto alì bvò kòndhi lé kitswálé tàkonzìbhá ki tidri dhi bvó. Ayi nda i kòfalé dhi, ma tàkonzì liyí áyi títi dhi ki lavulépi dhi 'i. ¹⁶ Di, tà nda sè dhi, Giká bhà áma kizà, Yésu Krísto kòtadháro áyi togó vwàvwà ma tàkonzì 'òlepi lavulé nda rú, m'ndí tà nda ni nobhá dhi ì kòka'íro akódhi gò, lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisúzó. ¹⁷ Lindri i m'lanzilanzì be dhi ì kàdré Giká dré kóná vèsè kólyá! Akódhi nda Opí kàdrì adrélépi kóná vèsè kólyá, kitswálépi dràle bwà ko, ìndì kitswálé nòle bwà ko dhi 'i. Akódhi Giká 'i kalóma. Kàdré kòni!

¹⁸ Ama mvá Tímòtéyo, má adré ámi kodzó ngóro atú pròfètà ì dré tà longolé ámi tà dri dhi tíni, mí kàdréro tròle tà longolé nda i rú, adréro àdzú tà ka'ika'ì àdhyà ni bhù dóro. ¹⁹ Mí kàdré kpà tròle ámi tà ka'ika'ì rú, adréro ámi togó likí adrélé dóro. M'ndí àruka ì bhe àyikya tà nda ì rìti gò, ì dré áyi ki tà ka'ika'ì tayízó arilé, ngóro bwátù àruka ì dré adrélé arilé y'andre na dhi tíni. ²⁰ Ayi nda i kòfalé dhi, Ìmènyò ì Alìgizàndrè be. Má tayí áyi nda ì Sàtánà drígá, ì kònró áyi ki tàkonzì gò, Giká ni lodhama tayízó be dhi bvó.

2

Tà zìma Giká tí m'ndyá títi i dré dhi

¹ Drìdrì dhi, má adré àma ki adrúpi ki kodzó, ì kàdréro tà zi Giká tí m'ndyá títi i dré, adréro tongolé akódhi rú, adréro kpà àwoyà ta akódhi dré áyi ki tà sè. ² Ì kàdré kpà tà zi Giká tí opí i dré, ìndì m'ndyá bhàle áyi drìle dhi i dré, mà kàdréro tà 'o togó be lìrì ìndì k'ìdrìk'ìdrì, adréro tròle Giká ni tà rú, àma ki tà kàdréro lindri be m'ndí i m'lésè. ³ Tà nda kòdhi, tà dóro kitswálépi Giká àma ki tidrìlépi dhi m'lésè dhi 'i. ⁴ Akódhi adré leá dhi, m'ndyá títi dhi ì kòkisúró lídrì kóná vèsè kólyá dhi, adréro kpà tà bàti ni. ⁵ Tàko ko, Giká ngbà 'í àlo kwákwá. Dhya adrélépi áyi totó tà 'o m'ndí ki kòfalé 'á Giká be dhi kókpà àlo kwákwá. Akódhi nda Yésu Krísto atsálépi m'ndí ro dhi 'i. ⁶ Akódhi fè tá áyi tàndi ngóro lagí kàdrì fèle m'ndyá títi

dhi ki apázó tàkonzì lésè dhi tìni. 'O tá tà nda lókyá kitswálépi dhi sè, tadházóá dhi, Gĩká adré làá dhi, mónnyá títi dhi ì kàdrí. ⁷ Tà nda sè dhi, Gĩká bhà ma adrélé àyi tà longólépi ró ìndì àpóstolò ro, má kàdréro tà bàti adrézó Krísto ni ka'í dhi ni tadhá mónnyá sùrú twá ro dhi ì dré. Kòdhi má adré tà bàti ta kòdhya, má tà kìnzò ko.

Ago ki tà tòkò íbe Ekèlézyà na dhi

⁸ Má adré di làá dhi, àgo títi àrà títi ì 'àsè dhi ì kàdré tà zi Gĩká tí, adrézó dríga da kurú na akódhi véna togó lólo sè, togóaswa àko, ìndì káyi àko.

⁹ Má adré kpà làá dhi, tòkò ì kàdré kítá asó àyi rú tògyá sè, àyi ki làsú kàdréro dóro móndí ì m̀lèsè, ngóro dré kitswálé àyi ki lindrì sè dhi tìni. Ì kàdré àyi ki 'o avélé drìbhí títì sè yà, órò sè yà, màyìkà ì sè yà, kó ngalé kítá làgi ró dhi ì sè yà dhi ko. ¹⁰ Be ró dhi, ì kàdré àyi ki 'o avélé tà dóro ì dré adrélé 'òle dhi ì sè, ngóro dré kitswálé tòkò adrébhá tàá dhi ì adré tròle Gĩká ni tà rú dhi ì sè dhi tìni.

¹¹ Lè tòkò ì kàdré tà nda nìle togó be l̀rì ìndì ànzimvá kya tìni. ¹² Má ka'í tòkò ì kàdré tà tadhá dhi ko, ìndì ì kàdré àgo ì drìle dhi ko. Di ì kàdré tà yi kíri. ¹³ Tàko ko, Gĩká bhà tá Adámà 'íká, gò dré gòzo Èvà ni bha ndò. ¹⁴ Sàtánà lití tá kpà Adámà kòdhya ko. Be ró dhi, tòkò tayí ìna ì Sàtánà dré litílé dhi ni gò, dré Gĩká ni tòlì ǹzo. ¹⁵ Di, tágba dré adrézó kònini dhi, tòkò ki adrí ànzi ki tìma sè, ì kàdré tròle àyi ki tà ka'íka'í rú, lèle rú, tà lólo rú, ìndì tà 'òma tògyá sè dhi rú dhi.

3

Ekèlézyà ni drì kòbhá ki tà

¹ Kúlí kònì ì, kúlí kitswálé ka'ile dhi 'i: Dhya ángùdhi adrélépi lovó íbe adrézó Ekèlézyà ni drì kòlepi ró dhi, adré àzì dóro le 'òle dhi kòdhya. ² Di adré làá dhi, Ekèlézyà ni drì kòlepi kàdré móndí adrélépi tà àko í rú dhi 'i. Akódhi kàdré agó tòkò íbe àlo kwákwá dhi 'i. Kàdré móndí adrélépi àyi tà kisùle dhi ki líkí, adrélépi tà 'o tògyá sè, ìndì kitswálépi lindrì sè dhi 'i. Kàdré móndí adrélépi móndí ki ka'í dòle í véna togó dóro sè dhi 'i, ìndì móndí tà nìlepi tadhálé dóro dhi 'i. ³ Kàdré wá tsilepi ró ko, làpfubhá ro ko, ìndì lawàbhá ro ko. Be ró dhi, kàdré ìna móndí adrélépi togó íbe yà yà dhi 'i. Kàdré kpà làfa lovó bhàlepi ró ko. ⁴ Kònì adrélé mónnyá àyi tàndì ni dzó lé dhi ki drì ko dóro dhi be. Kònì kpà adrélé àyi ànzimvá ki líkí dóro, ì kàdréro àyi kúlí yi lindrì sè. ⁵ Angyá ko, dhya àlo kònì mónnyá àyi tàndì ni dzó lé dhi ki drì kòle dóro ko dhi, a ni kitswá Ekèlézyà Gĩká àdhya ni líkí ngíni? ⁶ Lè akódhi kàdré móndí Yésu ni ka'ilepi tídhí ro dhi 'i ko, kàtsáro drìkàdrì ro gò, akódhi ni tàbvò tàzo Dzáborò àdhya tìni ko. ⁷ Lè akódhi ni tà kàdré dóro mónnyá ka'ìbhá ko dhi ì m̀lèsè, à kòkitswáro tà kanyò ro dhi ni bha akódhi rú ko, kòla'ìró kpà b́ Dzáborò dré tapélé dhi sílé ko.

Ekèlézyà ni tà líkíbhá ki tà

⁸ Kàdré Ekèlézyà ni tà líkíbhá ki tà sè dhi, adré kpà làá dhi, àyi nda ì kàdré móndí kitswábhá lindrì sè dhi 'i. Ì kàdré túrúpfubhá ì ró ko, wá tsibhá ì ró ko, ìndì làfa ndabhá túrúpfú sè dhi ì ró ko. ⁹ Be ró dhi, ì kàdré àyikya tròle tà bàti lùzu ró ì dré ka'ile dhi rú togó lólo sè. ¹⁰ Lè à kàdré r̀ zyà àyi ki tabhì 'íká, di à kòkisú tà àlo àyi rú ko dhi, à kògòro àyi ki bha adrélé àzì 'o Ekèlézyà ni tà líkíbhá ì ró ndò.

¹¹ Kàdré àyi ki tòkò ki tà sè dhi, adré kpà làá dhi, àyi nda ì kàdré móndí kitswábhá lindrì sè dhi 'i. Ì kàdré móndí ki rú tabhá kònzi dhi ì ró ko. Be

ró dhi, ì kàdré àyikya móndí adrèbhá àyi ki tà kisùle dhi ki likí dhi 'i, ìndì móndí kitswálé ka'ìle tà tíí ì sè dhi 'i.

¹² Lè Èkèlézyà ni tà likílepi kàdré agó tòkó ìbe àlo kwákwá dhi 'i. Kòni adrélé àyi ànzimvá ki dri ko dóro, móndyá tíí àyi tàndi ni dzó lé dhi ìbe dhi be. ¹³ Èkèlézyà ni tà likíbhá ì kàdré àyi ki àzì 'o dóro dhi, ì ni lindrì kisú móndí ì mlésè ìndì Gìká mlésè. Ì ni kpà adrè àyi ki totó tátà àyi ki tà ka'ika'ì dri Yésu Krísto na.

Tà lùzu ró mà dré ka'ìle dhi

¹⁴ Má adrè tà kòdhi ki tisì mí dré, gba má dré adrézó m̀ bha tsàzo mí véna mbèlè dhi. ¹⁵ Dì, má kòtigí tà dhi, mí ni n̄á dhi, móndyá Gìká ni sùrú ro dhi ì kàdré tà 'o àyi kòfalésè ngini ya dhi be. Sùrú nda, Èkèlézyà Gìká lídrì ro dhi àdhyà 'i, ìndì dzópá tà bàti dré adrézó àyi totó driá dhi 'i. ¹⁶ Lè móndyá tíí dhi ì kòni tàle dhi, tà lùzu ró mà dré ka'ìle dhi tà kàdrì lavulé dhi 'i dhi be:

Krístò apfò tá móndí ro gò,
Tírì Lólo dré akódhi ni tadházó móndí gyăgya ró.
Dré agázó ángéló ì mi gò,
à dré akódhi ni tà longózó sùrú tíí ì 'ásè.
Móndí bvò dri dhi ì dré akódhi ni ka'izo gò,
Gìká dré akódhi ni dòzo mbàle mlanzìlanzi na.

4

Tà tadhále kinzò sè dhi ì

¹ Tírì Lólo adrè tàá ngádra 'á dhi, lókyá kùdù sè dhi, móndí àruka ki àyi ki tà ka'ika'ì tayí, adrézó tatsilé tirí adrèbhá móndí ki lití dhi ì vésè, adrélé tròle tà tirí kònzì ì dré adrélé tadhále dhi ì rú. ² Tà adrélé tadhále lású be kònzì dhi ì adrè apfòle kinzòbhá adrèbhá tà 'o túrúpfú sè dhi ì vélésè. Àyi nda ì tayí àyi ki togó abíle ngóro aya bhàle kàle àtsí na dhi tíni gò, ì dré gòzo véle àyi ki tàndi ki tàkònzì ni ko. ³ Ì adrè làmó logá móndí ì dré, adrézó kpà mányàngá àruka ki nyàma logá àyi dré. Tákò Gìká bhà tá mányàngá nda móndyá adrèbhá àyi ka'ì, adrèbhá kpà tà bàti ni dhi ì dré nyàle àwoyà tàma sè. ⁴ Tàko ko, ngá tíí Gìká dré bhàle dhi ì dóro. Adrè dì lèá dhi, à kògà ngá nda ki àlo ko. A kàdré dì be ngá tíí dhi ki ka'ì nyàle àwoyà sè. ⁵ Angyá ko, à adrè ngá nda ki bha lólo Gìká kandrà akódhi ni kúlí sè, ìndì tà zìma akódhi tí dhi sè.

Yésu Krísto ni àzì 'òlepi dóro dhi

⁶ Mí kòtadhá tà nda kòdhi ì àma ki adrúpi ì dré dhi, mí ni adrè Yésu Krísto ni àzì 'òlepi dóro dhi ró. Mí ni kpà tadhá dhi, mí li'wá tà bàti mí dré ka'ìle dhi na, ìndì tà dóro tadhále mí dré lebèle dhi na dre. ⁷ Mí kàdré tíí tàko adrèbhá lindrì fe Gìká dré ko dhi ki ga rè. Mí kàdré mína ámi fe atsálé r̄nyi ró adrema tròle Gìká ni tà rú dhi sè. ⁸ Dhyá ki rúbhá fèma atsálé r̄nyi ró dhi dóro tsà. Dì, adrema tròle Gìká ni tà rú dhi ìna dóro lavulé tà tíí dhi ì sè. Tàko ko, dhyà adrélépi tròle Gìká ni tà rú dhi kisú ìna tà Gìká dré lazíle lídrì ándrò kòndhi ni tà sè dhi ì dre. A ni kókpa tà lazíle lídrì adrélépi alìle dhi ni tà sè dhi ki kisú.

⁹ Kúlí kòdhi ì, kúlí bàti kitswálé ka'ìle togó w̄yi sè dhi 'i. ¹⁰ Dì ásà dhi, mà adrè àzì kòkóròko 'o adrézó landèle, mà dré adrélé m̀ bha Gìká lídrì ro dhi véna dhi sè. Akódhi nda dhyà adrélépi móndyá tíí dhi ki tídrì dhi 'i, lavulé dhi, dhyà adrélépi móndyá adrèbhá àyi ka'ì dhi ki tídrì dhi 'i.

¹¹ Lè mí kàdré tà nda kòdhi ki tadhá mómí i dré, adrézó àyi ki kodzó adrélé tà nda ki 'o. ¹² Mí kòtayí mi dhya àlo dré nòle mómí tàko ró ámi kàdhúra ni tà sè dhi ko. Di, mí kàdré mína tà dóro 'o, mómíyá ka'ibhá dhi i kàdréro tà no mí rú, adrézó 'òá mína tíni kúlí tàma na, atsimá na, lèle na, tà ka'ika'i na, ìndì tà lólo 'òma na. ¹³ Mí kàdré ámi fe adrélé Gíká ni Kúlí na àyi kandrà, adrézó àyi ki kodzó, adrézó kpà àyi ki tadhá, tsàle lókyá má dré dra tsàzo dhi 'á. ¹⁴ Mí kòbhe tà tani Tirí Lólo dré fèle mí dré pròfètà ki kúlí sè, bhàgo Èkèlézyà àdhya i dré drígá bhàrà'a mí dri dhi 'á dhi ko. ¹⁵ Mí kàdré ámi fe adrélé tà nda kòdhi ki 'o togó wáyi sè, mómíyá títi dhi i kàdréro nòá dhi, mí adrè lèle drìdrì ámi tà ka'ika'i na dhi. ¹⁶ Mí kàdré sùle ámi tàndi rú, ìndì tà mí dré adrélé tadhálé dhi i rú landè àko ró. Tàko ko, mí kàdré 'òá kònini dhi, mí ni ámi tàndi ni tidrí, adrézó kpà mómíyá adrèbhá ámi yi dhi ki tidrí.

5

Tímòtèyò ni drì tàma mómíyá ka'ibhá dhi ki tà sè dhi

¹ Mí kòtà tà màlìga i dri kúlí aswaaswa sè ko. Be ró dhi, mí kàdré mína àyi ki kodzó ngóro ámi atá i tíni. Mí kàdré kàdhúra ki 'o ngóro ámi adrúpi i tíni. ² Mí kàdré kpà tòkó màlìga ki 'o ngóro ámi andre i tíni, adrézó kyánzi ki 'o togó be lólo ngóro ámi amvúpi i tíni.

Tàyítòkó ki tà

³ Lè mí kàdré tàyítòkó adrèbhá mómí àko dhi ki lindrì bha, adrézó àyi ki likí. ⁴ Di, tàyítòkó àlo dhi kàdré ína ànzi íbe yà, kó ngalè toyó íbe yà dhi, lè àyi nda i kòni rè zyà adrélé tà 'o àyi ki tà ka'ika'i sè, adrézó àyi ki tàndi ki sùrú ki likí, adrézó tà logó àyi ki tibhá i dré àyi ki tábhí íbe, ngóro àyi nda i dré tá 'òle àyi dré dhi tíni. Tàko ko, tà nda tà dóro kitswálépi Gíká mìlésè dhi 'i. ⁵ Tàyítòkó adrélépi kalóma bàti dhi adrè áyi mì bha Gíká véna, adrézó tà zi akódhi tí, adrézó tongólé rúá kítú be ìndì ngátsi be landè àko ró. ⁶ Di, tàyítòkó adrélépi tatsíle áyi tàndi ni lovó 'obe dhi dra ína dre, tágba dré adrézó lídrì íbe dhi. ⁷ Mí kòlazí tà nda kòdhi i mómíyá ka'ibhá i dri, à kòkitswáro tà kònzì ta àmi ki àlo rú ko. ⁸ Dhya àlo kàdré sùle áyi sùrú i rú ko, lavúlé dhi, mómíyá áyi tàndi ni dzó lé dhi i rú ko dhi, akódhi nda gà áyi tà ka'ika'i dre. Akódhi kònzì mómíyá ka'ibhá ko dhi ki lavú.

⁹ Kìtswázó tàyítòkó àlo dhi ni rú bha tàyítòkó àruka adrélé ledélé dhi kya i kòfalé dhi bvó dhi, lè akódhi nda ni kóná kòlavú nyadhi-na, ìndì kàdré tòkó adrélépi tá agó àlo kwákwá dhi àdhya 'i.* ¹⁰ Adré kpà lèá dhi, tà akódhi dré 'òle dhi i kàdré dóro mómí i mìlésè. Kòdhi adrè tàá dhi, akódhi tòkó adrélépi tá áyi ànzimvá ki likí dóro, adrélépi mómí ki ka'í dòle í véna togó dóro sè, adrélépi tà 'o mómíyá ka'ibhá i dré àyi ki màràbà tíni, adrélépi mómí kizà ro dhi ki ledé, adrélépi kpà áyi fe tà dóro ki kárá títi dhi ki 'o dhi 'i.

¹¹ Di, kàdré ína tàyítòkó kyánzi ró dhi ki tà sè dhi, mí kòbhà àyi nda ki rú tàyítòkó àruka kya i kòfalé ko. Tàko ko, àyi ki lovó rúbhá àdhya kòlavú àyi ki lovó adrézó tròle Krísto rú dhi dre dhi, i ni lèá gòle làmó na. ¹² Di i ni àyi ki tàndi ki 'o tàbvó tàle, i dré mòmídrà i dré tá síle drìdrì dhi ni nòle dhi sè. ¹³ Kòdhi íbe dhi, i ni ru su adrélé tòbvo ró, adrélé tatsíle mómí ki dzó i 'àsè. Ngbà 'í kòdhi ko, i ni kpà atsá tòkó adrèbhá tà tàko ki ta,

* 5:9 5:9 A kitswá kpà kúlí tisìle Gíríkí ti sè kòni ki ladzá kònini: «...kòlikí i ngbà 'í agó dré tá mòle dhi dré.»

adrézó tífílé mǒndí kǐ tà ì 'ásè, adrézó kúlí kǐtswábhá tàle ko dhi kǐ ta dhi ì ró. ¹⁴ Dì ásà dhi, má adré tàytòkó kyánzi ró dhi kǐ drǐ ta, ì kògòró mòle, adrélé ànzi ti, adrézó àyi kǐ dzó kǐ tà líkí, ì kòfèró láti àyi kǐ kàribhá dré àyi kǐ rú tazo kònzǐ dhi ko. ¹⁵ Tàko ko, àyi kǐ àruka ì ku láti dóro 'ásè gò, ì dré dhèzo Sàtánà bvó.

¹⁶ Dì tókó àlo Yésu nǐ ka'ilepi dhi kàdré tàytòkó íbe áyi sùrú lé dhi, kàdré àyi kǐ ledé. Kòtayí àyi kǐ tà lanzile Ekèlézyà dri ko, Ekèlézyà kòkǐtswáró tàytòkó adrèbhá kalóma bàti dhi kǐ ledé kòdhya be dhi bvó.

Bhàgo kǐ tà

¹⁷ Kàdré bhàgo adrèbhá Ekèlézyà nǐ drǐ ko dóro dhi kǐ tà sè dhi, à kàdré àyi nda kǐ lindrǐ bha vèsè be rǐ. Lavúlé dhi, à kàdré 'òá kònnìni àyi adrèbhá àyi kǐ fe adrélé Gíká nǐ kúlí longó, adrézó kpà akódhi nǐ tà tadhá dhi ì dré.

¹⁸ Tàko ko, Gíká nǐ Kúlí adré tàá dhi: «Tí dré adrérà'a lò'wa ató zǐle dhi 'á dhi, à kòdrò ti nǐ ngá nyàle dhi nǐ logázó drá ko,» ìndì «Lè dhya àzì 'òlepi dhi kònya áyi landè.»[†] ¹⁹ Mí kòyi tà adrélé tàle bhàgo àlo rú dhi ko, mǒndí rǐ yà kó ngalè na yà tà nda nǐ nobhá mǐ sè dhi ì kàdré tàá àyi ko dhi.‡ ²⁰ Dhya àlo kàdré tàkonzì 'o dhi, mí kòtadhá tàkonzì nda drá mǒndyá ka'ibhá títi dhi ì kandrà, mǒndyá àruka títi dhi ì kàdréro ngá ro tàkonzì 'òma sè.

²¹ Má adré ámi kodzó Gíká ì kandrà, Yésu Krísto be, ìndì ángéló Gíká dré kǐpèle dhi íbe: Mí kàdré tà nda kòdhi kǐ 'o, adrézó mǒndí kǐ no twátwa ko. Mí kàdré kpà mǒndí kǐpèkǐpè ko. ²² Mí kòbhà drígá mǒndí dri, akódhi nǐ bhàzo twá Mírǐ nǐ àzì 'o dhi mbèlè ko. Mí kòfǐ kpà mǒndí kǐ tàkonzì na ko. Dì, mí kàdré mína ámi tàndi nǐ líkí adrélé lólo.

²³ Ámi 'a nǐ tà sè, ìndì ámi rúbhá dré adrélé drà ro rä dhi sè dhi, mí kàdré ngbà 'í yǐ mvu kòdhya ko. Mí kàdré kpà vínò mvu tsà be.

²⁴ A kǐtswá mǒndí àruka kǐ tàkonzì no ngádra 'á, àkò à tà rè àyi kǐ tàkonzì nda kǐ tàbvó ko dhi 'á. Dì, à nǐ kó mǒndí àruka kǐ tàkonzì no àmvolásà.

²⁵ Kókpà kòdhi tíni, à kǐtswá tà dóro mǒndí ì dré adrélé 'òle dhi kǐ no ngádra 'á. Ndìndì tà dóro adrélé nòle ngádra 'á ko dhi ì kǐtswá àyi kǐ zu bwà ko.

6

Màràbà kǐ tà

¹ Kàdré mǒndyá ka'ibhá adrèbhá màràbà ro dhi kǐ tà sè dhi, ì kàdré àyi kǐ mǐrǐ kǐ no ngóro mǒndí kǐtswábhá lindrǐ wǎyi sè dhi ì ró, à kòkǐtswáró tà ta kònzǐ Gíká rú ko, ìndì tà mà dré adrélé tadhále dhi ì rú ko. ² Àyi kǐ mǐrǐ ì kàdré mǒndí ka'ibhá dhi 'i dhi, ì kòtayí àyi nda kǐ lindrǐ bhàma, ì dré adrélé àyi kǐ adrúpi 'i Krísto na dhi sè ko. Be ró dhi, ì kàdré àyikya àzì 'o àyi dré dóro lavúlé. Tàko ko, mǐrǐ ì dré adrézó àzì 'o àyi dré nda ì, mǒndyá ka'ibhá ì dré adrélé lèle tò dhi 'i. Mí kàdré tà nda kòdhi kǐ tadhá mǒndí ì dré kòdhya, adrézó àyi kǐ kodzó adrélé tà nda kǐ 'o.

Gíká nǐ tà tadhama kǐnzò sè dhi, ìndì làfa lovó bhàma

³ Dhya àlo kàdré Gíká nǐ tà tadhá kǐnzò sè, adrézó tròle àma kǐ Mírǐ Yésu Krísto nǐ kúlí bàti dhi ì rú ko, adrézó kpà tròle tà tadhále lindrǐ fèzo Gíká dré dhi ì rú ko dhi, ⁴ dhya nda mǒndí drǐkàdrǐ ro, tà nǐlepi àlomvá ko dhi 'i. Akódhi lovó kònzǐ íbe adrézó tà kayí mǒndí íbe kúlí kǐ tà dri. Tà nda kòdhi adrè mǒndí kǐ 'o adrélé lovó kònzǐ bha àyi kòfalésè, adrézó lawàle,

[†] 5:18 5:18 A kònò kpà Dùtèrònómè 25:4; 1 Kòrìtòbhá ì 9:9; Màtáyò 10:10; Lúkà 10:7. [‡] 5:19 5:19 A kònò Dùtèrònómè 19:15.

adrézó ru lodhá, adrézó ru no mĩ kònzi sè, ⁵ adrézó kpà tà kayí àyi kòfalésè landè àko ró. Mòndyá làsú be kònìni nda kɪ tà kisùkisù abíabí gò, ì dré tà bàti tayízó. Ì adré kisùá dhi, adrema tròle Gĩká ni tà rú dhi láti adrézó ngá kisú ásà dhi 'i.

⁶ Tà bàti ró dhi, mà kàdré tròle Gĩká ni tà rú, adrézó lenzélé ngá mà dré adrézó ába dhi kɪ sè dhi, mà kisú àmakya ngá làgí be kàdrè dhi dre. ⁷ Tàko ko, mà atsá bvò kònìdhi 'á drígálé sè. Mà ni kpà go pfòle 'ásà drígálé sè. ⁸ Dì mà kàdré ngá nyàle dhi ìbe, adrézó kpà kítá asólé àma rú dhi ìbe dhi, mà ni lenzé ásà. ⁹ Dì, mòndyá adrèbhá láti nda atsázó ngábhá ì ró dhi ì adré àyikya dhèle tà adrélèpi mómí kɪ tabhè dhi na. Ì adré kpà àyi kɪ 'o la'ìle àyi kɪ lovó kònzi azaaza ró dhi ì sílé gò, lovó nda ì dré adrézó àyi kɪ dri lile àyi kɪ abiabi kisú dràdrà be. ¹⁰ Tàko ko, làfa lovó ìna tà kònzi kɪ kárá títi dhi kɪ kómvo 'i. Mómí àruka adrèbhá làfa lovó bha dhi ì tayí àyi lile vwàvwà ro àyi kɪ tà ka'ika'ì rúsè gò, ì dré adrézó kizà nya lavulé.

Timotéyo ni drè tàmá

¹¹ Dì, mĩ mómí Gĩká àdhya ró ni, mĩ kàdré mína lapalé tà nda kòdhi ì sílésè títi. Mĩ kàdré láti nda adrézó tà gyägya 'o, adrézó tròle Gĩká ni tà rú, adrézó Gĩká ni ka'ì togó wáyì sè, adrézó àmi lèle tadhá, adrézó àmi togó tsi, adrézó kpà àmi togó yàyà tadhá. ¹² Mĩ kàdré àdzú tà ka'ika'ì àdhya ni bhu dóro. Mĩ kòru lídrì kóná vèsè kólyá Gĩká dré àmi azizó kisùá dhi ngbí, ngóro mĩ dré tà mĩ dré ka'ìle dhi ni longólé mómí bĩ dhi ì kandrà dóro dhi tíni. ¹³ Má adré àmi kodzó Gĩká adrélèpi lídrì fe ngá títi ì dré dhi mìlésè, ìndì Yésu Krísto tà ì dré ka'ìle dhi ni longólèpi Pòtíyò Pilátò kandrà dóro dhi mìlésè, tàzoá dhi: ¹⁴ Mĩ kàdré tòlí fèle mĩ dré kòdhi kɪ 'o togó lólo sè ìndì tà àko mĩ rú, tsàle kítú àma kɪ Mírì Yésu Krísto dré dra agòzo dhi tú. ¹⁵ Gĩká ni Yésu Krísto nda ni 'o agòle lókyá ì dré bhàle dhi sè dhi ni. Akódhi nda Gĩká rúku ró dhi 'i, Opí kàdrè àlo kwákwá dhi 'i, opí títi dhi kɪ Opí 'i, ìndì mírì títi dhi kɪ Mírì 'i. ¹⁶ Akódhi dhya àlo kwákwá kitswálèpi dràle ko, ìndì adrélèpi adrélé ngádra kitswázó tsàle ànyi làgá bwà ko dhi na dhi 'i. Akódhi dhya mómí àlo dré nòle rè ko, ìndì kitswálé nòle bwà ko dhi 'i. Lindrì ì rinyí be dhi ì kàdré akódhi dré kóná vèsè kólyá! Kàdré kònìni.

Ngábhá kɪ tà

¹⁷ Kàdré mòndyá ka'ìbhá ngábhá ro bvò kònìdhi lé dhi kɪ tà sè dhi, mĩ kàdré àyi nda kɪ kodzó, ì kàdréro drìkàdrè ro ko. Ì kàdré kpà àyi kɪ mĩ bha ngá adrèbhá gile ko dhi ì dri ko. Be ró dhi, ì kàdré àyi kɪ mĩ bha Gĩká adrélèpi ngá títi kɪ afè àma dré adrézó lenzélé ásà dhi véna. ¹⁸ Mĩ kàdré tàá àyi dré dhi, ì kàdré tà dóro 'o, adrézó ngábhá ì ró tà dóro nda kɪ 'òma sè. Ì kàdré kpà gànzi ró adrélé àyi kɪ ngá lanzí mómí ì dré togó dóro sè. ¹⁹ Ì kàdré 'òá kònìni dhi, ì ni ngá làgí be kàdrè kitswábhá akílé bwà ko dhi kɪ lokó àyi dré lókyá adrélèpi alile dhi sè, ì kòkisúro lídrì bàti dhi be dhi bvó.

Pólò ni kúlí kùdù

²⁰ Timotéyo, mĩ kàdré tà Gĩká dré bhàle mĩ drígá dhi kɪ likí dóro. Mĩ kògà kúlí tàko adrèbhá lindrì fe Gĩká dré ko dhi ì, tímání tà kinzò ro adrèbhá ligilé tà bàti rú dhi ìbe. A adré tà nda kɪ zi «tà nìni», dì, tà nda ì àyikya kinzò tà 'i. ²¹ Mómí àruka tabhá dhi ì kisú tà nìni nda dre dhi, ì tayí àyi vwàle àyi kɪ tà ka'ika'ì rúsè vwàvwà.

Gĩká ni togó tani kàdré àmi ìbe!

Wárágà Pólò dré tisìle Tìmòtéyò dré dhi ni rì

Wárágà kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Kònìdhi wárágà Pólò dré tisìle Tìmòtéyò dré dhi ni rì 'i. Wárágà kònìdhi léna dhi, Pólò adré Tìmòtéyò, áyi àziàmú ro dhi ni timbà akódhi ni tà ka'ika'i na. Adré akódhi ni kodzó, kògòró adrélé Rúbí Tani longó, adrézó Giká ni tà tadhá, adrézó àzì bhàle í drígá dhi ni 'o kitswálé títi (2:2; 4:2, 5). Adré kpà tàá dhi, Tìmòtéyò kàdré kizà ka'i nyàle ngóró sòdá dóro Yésu Krísto àdhya tìni (1:8; 2:3; 4:5).

Pólò adré Tìmòtéyò ni bí se, kàdréro áyi líkí kúlí tàko ìndì títí tàko ki tà sè, ìndì káyi azaaza adrèbhá mómí kì drì kizá dhi ki tà sè (2:14-18; 2:23; 4:4). Kàdré dhi be tròle Giká ni Kúlí rú, ìndì Giká ni tà tadhálé gyágya dhi í rú (1:13; 2:15; 3:14-17; 4:2).

Kùdù ro dhi, Pólò adré tàá dhi, Tìmòtéyò kàdré tà í dré nòle Pólò rú dhi ki lebe: tà dré tadhálé dhi í, akódhi ni atsimá, akódhi ni tà ka'ika'i, akódhi ni togó vwàvwà, akódhi ni lèle, akódhi ni togó tsìma, tsàle kizà dré nyàle dhi í (1:13; 3:10-11).

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhi léna dhi kì atìma

- 1) Pólò ni mòdo fèma (1:1-2)
- 2) Tìmòtéyò ni kodzoma àzì bhàle akódhi drígá dhi ni 'o dhi (1:3-2:13)
- 3) Tìmòtéyò ni drì tàma (2:14-4:5)
- 4) Tà nòle Pólò rú dhi í (4:6-18)
- 5) Mòdo kùdù (4:19-22)

Pólò ni mòdo fèma

¹ Ma, Pólò, Yésu Krísto ni àpóstolò, má adré wárágà kònìdhi ni tisì ma. Giká bhà ma adrélé àpóstolò ro ngóró í dré lèle dhi tìni, má kàdréro lídrì dré lazilé Yésu Krísto na dhi ni tà longó mómí í dré be dhi bvó. ² Má adré tisíá mí, Tìmòtéyò, áma mvá má dré lèle tò dhi dré. Giká àma kì Atá í àma kì Mírì Yésu Krísto be dhi í kòbhà àyi kì togó tani mí rú, í kòbhà ámi kizà, ìndì í kòfè tà kàdrìkàdrì mí dré!

Pólò kodzó Tìmòtéyò àzì bhàle akódhi drígá dhi ni 'o togó wáyi sè

³ Má adré àwoyà ta Giká dré ámi tà sè. Giká nda Giká má dré adrézó tà ni ni 'o togó lólo sè ngóró áma tábhí í dré tá 'òle dhi tìni dhi 'i. Má dré adrèrà'a tà zi akódhi tí dhi 'á dhi, má adré ámi tà kisù kítú be ìndì ngátsi be landè àko ró. ⁴ Má kàdré ámi m̀ndra ni tà kisù dhi, ma lovó íbe tò ámi nòzo, áma togó kògaró arí sè bí be dhi bvó. ⁵ Má nì tàle dhi, mí adré Giká ni ka'i togó wáyi sè dhi be, ngóró ámi dèdé Lòwísì dré tá ka'ile drìdrì dhi tìni, ìndì ámi andre Yùnikè dré kpà ka'ile dhi tìni. Má adré ka'íá dhi, mí kpà mína tà ka'ika'i làsú be àyikya tìni dhi íbe mí léna. ⁶ Tà nda sè dhi, má adré ámi kodzó, mí kògòró tà Giká dré bhàle mí léna áyi togó tani sè, má dré drígá bhàrà'a mí dri dhi 'á dhi ni 'o atsálé àtsi ró. ⁷ Tàko ko, Tírì Giká dré bhàle àma léna dhi adré àma kì togó 'o adrélé tiri ró ko. Be ró dhi, Tírì nda adré ína àma kì togó 'o gàle rìnyí sè bí ìndì lèle sè bí. Adré kpà àma kì 'o adrélé tà 'o tògyá sè.

⁸ Adré dhi lèá dhi, mí kàdré kanyò ro àma kì Mírì ni tà longoma sè ko. Mí kàdré kpà kanyò ro ma, akódhi ni mómí 'ìle bádzó lé dhi ni tà sè ko. Be ró dhi, mí kàdré mína kizà ka'i nyàle tùmání má be Rúbí Tani ni tà sè,

rinyí Giká dré adrélé fèle dhi sè. ⁹ Giká nda tidrí àma, àma ki azizó adrélé mónnyá lólo ína i ró dhi nì. 'O tá tà nda kònini tà dóro mà dré 'òle dhi i sè ko. Be ró dhi, 'o tá kònini ngóro í dré kisùle 'òle kínó lésè áyi togó tani sè dhi tìni. Bvò ni bhàma kandrà dhi, kisù tá áyi togó tani tadhálé àma dré Yésu Krísto na. ¹⁰ Di nyànomvá dhi, tadhá áyi togó tani nda àma dré Yésu Krísto àma ki tidrílépi dhi ni atsama sè dre. Akódhi nda 'o dràdrà ni rinyí akílé gò, láti adrézó lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisú ásà dhi ni tadházó ngádra 'á Rúbí Tani sè. ¹¹ Rúbí Tani nda ni tà sè dhi, Giká bhà ma adrélé áyi tà longólépi ró, àpóstolò ro, ìndì áyi tà tadhálépi ró. ¹² Tà nda sè dhi, má adré kizà nya kòdhi tìni. Di, ma mána kanyò àko, má dré nìle má ka'í àdhi 'i ya dhi be dhi sè. Má adré kpà ka'íá dhi, akódhi nda rinyí íbe kitswázó tà í dré bhàle má drígá dhi ni líkí tsàle kítú tàbvó tàzo dhi tú.*

¹³ Mí kàdré tà má dré tadhálé gyàgya mí dré yìle dhi ki lebè kòdhya, adrézó tròle ámi tà ka'íka'í rú, ìndì lèle Yésu Krísto na dhi rú. ¹⁴ Mí kàdré tà dóro bhàle mí drígá dhi ni líkí, Tírí Lólo adrélépi adrélé mí léna dhi ni rinyí sè.

¹⁵ Ngóro mí dré nìle be dhi tìni dhi, mónnyá ka'íbhá títi angábhá bvò Asíyà àdhya lésè dhi ì tayí ma adrélé kalóma. Ayi nda i kòfalé dhi, Figèlò i Èrè mògèné be. ¹⁶ Di, Mírì kòtadhá áyi togó dóro mónnyá títi Onèsifóro ni dzó na dhi i dré, dré áma togó tindrìle rá dhi sè, ìndì dré tá adrélé kanyò ro áma nyìrì ki tà sè ko dhi sè. ¹⁷ Lókyá akódhi nda dré atsázó Rómà 'a dhi sè dhi, ndà tá ma lovó sè gò áma kisúzó. ¹⁸ Di Mírì kòtadhá áyi togó dóro akódhi dré kítú tàbvó tàzo dhi tú. Mí nì akódhi ndà tá láti áma ledézó má dré tá adrérà'a Èfésò na dhi 'á ngíni ya dhi be.

2

Sòdá dóro Yésu Krísto àdhya

¹ Di áma mvá, mí kàdré rinyi ró Giká ni togó tani bhàle mí rú Yésu Krísto na dhi sè. ² Tà mí dré yìle má tí móndí bí dhi i kandrà dhi i, mí kàdré tà nda ki tadhá tayílé móndí mí dré kitswálé ka'íle dhi i dré, àyi nda ì kòkitswáro kpà tà nda ki tadhá móndí àruka i dré be dhi bvó. ³ Mí kàdré kizà ka'í nyàle tùmání má be, ngóro sòdá dóro Yésu Krísto àdhya tìni. ⁴ Dhya adrélépi sòdá àzì 'o dhi adré ína mǐ bhe tà bvò kòndi àdhya i dri ko, í kòkitswáro áyi kàdrì áyi bhàlepi àzì nda mi dhi ni togó 'o kíníle be dhi bvó. ⁵ Kòdhi íbe dhi, dhya adrélépi angú ra dhi kitswá ína làgí kisú ko, kàdré angú nda ni ra ngóro angú ni tòlí dré adrélé tàle dhi tìni ko dhi. ⁶ Adré kpà leá dhi, dhya áyi fèlepi amvú 'a dhi kòkisú rè zyà lànyá lokólé drìdrì dhi nì. ⁷ Lè mí kàdré tà má dré adrélé tàle kòdhi ki kisú dóro gò, Mírì kòfèro mí dré tògyá tà nda ki àndu nìzo títi.

⁸ Mí kàdré Yésu Krísto angálépi Dàwídì ni sùrú lésè, ngàlepi kpà dràdrà 'àsè dhi ni tà kisú kòdhya, ngóro Rúbí Tani má dré adrélé longólé dhi dré adrélé tàle dhi tìni. ⁹ Rúbí Tani nda ni tà sè dhi, má adré kizà nya, tsàle byá áma 'írà'a nyìrì sè drìkònzì líyí tìni dhi 'á. Di, à kitswá Giká ni kúlí 'i nyìrì sè bwà ko. ¹⁰ Asà dhi, má adré tà títi dhi ki mvo mónnyá Giká dré zàle dhi ki tà sè, ì kòkisúro kpà lídrì kóná vèsè kólyá dhi mǐlanzìlanzì be Yésu Krísto na be dhi bvó.

¹¹ Kúlí kòni i, kúlí kitswálé ka'íle dhi 'i:
Mà kòdrà tùmání Yésu be dhi,

* **1:12** 1:12 A kitswá kpà kúlí tisìle Gírìkì ti sè kòni ki ladzá kònini: «...akódhi nda rinyí íbe kitswázó tà má dré bhàle í drígá dhi ni líkí tsàle kítú tàbvó tàzo dhi tú.»

mà ni kókpà adré lídrì íbe tùmáńí akódhi be.

¹² Mà kàdré togó tsi kizà na dhi,

mà ni kókpà òpì nya tùmáńí akódhi be.

Mà kògà akódhi dhi,

akódhi ni kókpà àma ki ga.

¹³ Mà kàdré mómńí kitswábhá adrélé ka'ile dhi 'i ko dhi,

akódhi ngbú dhya kitswálépi adrélé ka'ile togó wáyi sè dhi 'i,

tàko ko, akódhi kitswá ína áyi tándi ni ga ko.

Gìká ni àzì 'òlepi dré kitswálé ka'ile dhi

¹⁴ Lè mí kàdré tà nda kòdhi ki 'o agalé mómńyá ka'ibhá dhi i léna. Mí kàdré kpà àyi ki kodzó Gìká kandrà, ì kàdréro tà kayí àyi kòfalésè kúlí ki tà dri ko. Tà kayikayi làsú be kònńi dhi kitswá tà dóro 'o àlomvá ko. Be ró dhi, adré ína mómńyá adrébhá tà nda ki yi dhi ki drì kizá. ¹⁵ Mí kàdré tà títi dhi ki 'o kitswázó ámi fe Gìká dré ngóro mómńí dré kitswálé ka'ile dhi ró. Mí kàdré kpà akódhi ni àzì 'o kanyò àko, adrézó akódhi ni kúlí tà bàti àdhya ni tadhá gyágya. ¹⁶ Mí kàdré kúlí tàko adrébhá lindrì fe Gìká dré ko dhi ki ga. Tàko ko, mómńyá adrébhá kúlí ta kònńi dhi ì adré àyikya vwàle Gìká ni tà rúsè vwàvwà. ¹⁷ Ayi ki tà tadhále dhi ì adré mómńí ki 'o kónzi, ngóro làzì dré adrélé atsílé rúbhá nya dhi tını. Ayi nda ì kòfalé dhi, ìmènáyò ì Fílétò be. ¹⁸ Ayi nda ì ku láti tà bàti àdhya 'ásè dre. Ì adré tàá dhi, ngangà dràdrà 'ásè dhi ni tà lavú dre. Ì adré di mómńí àruka ki tà ka'ika'ì kizá ásà. ¹⁹ Tágba kònńi dhi, dzópá Gìká dré bhàle dhi adré ína áyi totó tātā. A tisi kúlí kòni ì dzópá nda rú kòdhya: «Mírì nì mómńyá adrébhá ína ró dhi i be,»* ìndì «Lè mómńyá títi adrébhá tàá dhi, àyi mómńí Mírì àdhya 'i dhi, ì kòtayí tà kónzi 'òma.»

²⁰ Dzó kàdrì dhi léna dhi, ngá ledélé órò sè ìndì àrezá sè dhi i be, tùmáńí ngá ledélé fa sè ìndì kını sè dhi íbe. Ngá ledélé órò sè ìndì àrezá sè nda ì ngá adrézó tà 'o ásà lindrì sè dhi 'i. Ngá àruka nda ì kó ngá adrézó tà 'o ásà lindrì àko dhi 'i. ²¹ Dhya ángùdhi áyi temvélépi tàkonzì títi ì lésè dhi ni adré ngá adrézó tà 'o ásà lindrì sè dhi 'i. Akódhi nda fè ì adrélé lólo Mírì dré kitswázó tà dóro 'o í sè. Akódhi gànzi ró tà dóro títi dhi ki 'o.

²² Lè mí kàdré lapalé lovó kónzi kàdhúra kya ì sílésè. Mí kàdré láti nda adrézó tà gyágya 'o, adrézó Gìká ni ka'ì togó wáyi sè, adrézó ámi lèle tadhá, adrézó tà kìdrìkìdrì bha mómńí ì kòfalé. Mí kàdré tà nda ki 'o tùmáńí mómńyá títi adrébhá liyilé Mírì rú togó lólo sè dhi íbe. ²³ Mí kàdré káyi azaaza ró ìndì tògyá àko dhi ki ga. Tàko ko, mí nì tàle dhi, tà nda ì adré mómńí ki 'o lawàle àyi kòfalésè dhi be. ²⁴ Adré leá dhi, màràbà Mírì àdhya kàdré lawàle mómńí íbe ko. Be ró dhi, kàdré ína áyi togó dóro tadhá mómńyá títi ì véna. Kòni adrélé tà tadhá dóro dhi be. Kàdré kpà tà mvo togó vwàvwà sè. ²⁵ Kàdré mómńyá adrébhá ligílé í rú dhi ki lotó togó yàà sè. Adhi nì nì, Gìká ni láti fe àyi dré àyi ki togó ladzázó gò, tà bàti nìzo dhi. ²⁶ Ì kò'o kònńi dhi, ì ni go tà ni kisùle dóro gò, ì dré lapázó bã Dzáborò dré tapélé àyi dré dhi sílésè. Angyá ko, akódhi nda ru tá àyi, àyi ki 'òzo tà í dré lèle ì kò'o dhi ki 'o.

3

Tà lókyá kùdù àdhya i

* 2:19 2:19 A kònò Ngá nàma 16:5.

¹ Lè mí kònǐ tà kònìdhi dóro: Lókyá kùdù sè dhi, tà kòkóròko lavulé dhi ki dra atsa. ² Tàko ko, mǎndí ki adré àyi ki tǎndi ki le kòdhyà. Ì ni adré làfa lovó bha, adrézó àyi ki afà, adrélé drìkàdrì ro. Ì ni adré Gìkà ni lodhá, adrézó ligilé àyi ki tibhá i rú, adrézó àwoyà ni tàle ko, adrézó tà lólo ató àyi pǎlé. ³ Ì ni adré lèle àko, adrézó mǎndí ki tàkonzì tri ko, adrézó mǎndí ki rú ta kònzi. Ì kitswá àyi ki tǎndi ki lovó mvo ko, adrézó tà 'o kà'wá àtrá kya tíni, adrézó tà dóro ga. ⁴ Ì ni adré mǎndí ki lefè kàribhá i drígá, adrézó tà 'o swà ro, adrézó àyi ki tà bha kuru, adrézó àyi ki tǎndi ki lovó le Gìkà ni lavú. ⁵ Ì ni su ngóro mǎndí adrèbhá tròle Gìkà ni tà rú dhi i tíni. Dì, ì ni àyikya Gìkà ni rǐnyí gǎgà. Mí kàdré di ru su mǎndyá làsú be kònìni dhi ìbe ko.

⁶ Ayi nda ki àruka ì adré tifilé dzó i 'ásè túrúpfú sè, adrélé tòkó kitswá lé litilé mbèlè dhi ki lití. Tàko ko, tòkó nda ì ga àyikya tàkonzì sè bí gò, ì dré adrézó tatsilé lovó kònzi twátwa dhi ki 'obe. ⁷ Ì adré ngbú tà nda nìle, di, ì kitswá àyikya tà bàti ni ka'ìle bwà ko. ⁸ Mǎndyá nda ì adré ligilé tà bàti rú, ngóro Yánè ì Yàmbéré be dhi ì dré tá ligilé Mósè rú dhi tíni.* Ayi ki tà kisùkisù abíabí gò, àyi ki tà ka'ìka'ì dré atsázó tà tàko ró. ⁹ Dì, ì kitswá àyikya gòle lile drìdrì ko. Tàko ko, à ni àyi ki azaaza no ngádra 'á, ngóro Yánè kya Yàmbéré be dhi tíni.

Timotéyò ni drì tàma

¹⁰ Dì, mí ró dhi, mí lebè mína ma, tà má dré tadhálé dhi ki nìzo dóro dre. Mí nǐ kpà áma atsimá, tà má dré lèle 'òle dhi, áma tà ka'ìka'ì, áma togó vwàvwà, áma lèle, áma togó tsìma, ¹¹ áma mǐ pfòma, ìndì kizà títi má dré nyàle dhi i be. Mí nǐ kpà tà atsábhá má rú gò áma mǐ pfòzo Atiyókíyà na, Ikóniyò na, ìndì Lísitrà na dhi i be. Dì, Mírì apá ína ma tà títi nda ì lésè.† ¹² Tà bàti ró dhi, à ni mǎndyá títi adrèbhá leà tròle Gìkà ni tà rú Yésu Krísto na dhi ki mǐ pfo. ¹³ Dì, mǎndyá kònzi adrèbhá mǎndí ki lití dhi ki adré véle tàkonzì 'o lizo ába drìdrì. Ì ni adré mǎndí ki lití, adrézó kpà àyi ki tayí adrélé litilé.

¹⁴ Dì, mí ró dhi, mí kàdré mína tròle tà mí dré yìle gò ka'izoá bàti dhi i rú. Tàko ko, mí nǐ, mí yi tá tà nda ì àdhibhá i tí ya dhi be. ¹⁵ Kòdhi ìbe dhi, kidhólé ámi anzì lésè dhi, mí nǐ Gìkà ni Kúlí lólo dhi dóro. Kúlí nda ni kitswá tògyá fe mí dré adrízó ásà, mí dré Yésu Krísto ni ka'ìle dhi sè. ¹⁶ Tàko ko, tà títi tisìle Gìkà ni Kúlí na dhi ì apfò akódhi ni tǎndi sílèsè. Tà tisìle nda ì dóro adrézó mǎndí ki tadhá, adrézó àyi ki tàkonzì tadhá àyi dré, adrézó àyi ki lotó, adrézó àyi ki kodzó adrélé atsilé tà gyǎgya na, ¹⁷ mǎndyá Gìkà àdhyà ì kòkitswá ró títi, adrélé kpà gànzi ró tà dóro títi dhi ki 'o.

4

¹ Má adré ámi kodzó Gìkà mǐlèsè ìndì Yésu Krísto mǐlèsè. Yésu nda dhya dra mǎndyá títi lídrì ro ìndì dràbhá dre dhi ki tàbvó tàlepi, í dré dra agòrà àyi Opì na dhi 'á dhi 'i. ² Mí kàdré Gìkà ni kúlí longó mǎndí ì dré, kàdré gba lókyá dóro sè yà, kó ngalè lókyá kònzi sè yà dhi. Mí kàdré mǎndí ki tàkonzì tadhá àyi dré, adrézó àyi ki lotó, adrézó àyi ki kodzó togó vwàvwà sè ìndì tà tadhálé gyǎgya dhi i sè. ³ Tàko ko, lókyá adrélépi alìle dhi sè dhi, mǎndí ki Gìkà ni tà tadhálé gyǎgya dhi ki ga. Ì ni tà tadhábhá bí dhi ki

* **3:8** 3:8 «Yánè ì Yàmbéré be» kòni ì rú Yúdà ànzi ì dré tá fèle Ezèpètò ni kódzógó ì dré dhi 'i. A kònò Pfòma 7:11, 22. † **3:11** 3:11 A kònò Tà 'òle dhi i 13; 14.

kimó àyi làgàsè, adrélé tà ì dré adrélé lèlè yìlè dhi ki tadhá, ì kòkìswáró àyi ki tàndi ki lovó 'o be dhi bvó. ⁴ Ì kitswá àyi ki bíbhálé ga tà bàti véna ko. Be ró dhi, ì ni àyikya àyi ki bíbhálé ga títí tàko ì véna. ⁵ Di, mi ró dhi, mí kàdré mína ámi tà kisùlè dhi ki líkí tà títí ì sè. Mí kàdré kizà ka'ì nyàlè, adrézó Rúbí Tani longó, adrézó àzì Gíká dré bhàlè mí drígá dhi ni 'o kitswálé títí.

⁶ Tàko ko, ma ró dhi, má fè áma lídrì wáyi Gíká dré mòbòmà ro dre. Lókyá má dré dra lizo dhi atsá kpà ànyi dre. ⁷ Má bhu mána àdzú dóro, angú ràzo tsàlè kùdù ni na dre. Má su áma tà ka'ika'ì rú. ⁸ Di nyànomvá dhi, à zù kùlá tà gyágya àdhya adrélé áma letè. Di Mírì dra móndí ki tàbvó tàlèpi gyágya dhi ni kùlá nda ni afè má dré, kítú tàbvó tàzo dhi tú dhi nì. A kitswá fèá ngbà 'í má dré kalóma ko. A ni kókpà fèá mónnyá títí adrèbhá àyi agòma letè lovó sè dhi ì dré.

Pólò ni kúlí kùdù

⁹ Mí kò'o tà títí dhi ì alizo má véle mbèlè. ¹⁰ Tàko ko, Démà lè tá ína tà bvó kòndi àdhya ì tò gò, áma tayízó adrélé kalóma, lizo Tèsalòníkè na. Kùrèsékè lè ína Gàlàtíyà na, ìndì Títò lè ína Dàlàmatíyà na. ¹¹ Tayí ngbà 'í Lúkà kònwa má làga kòdhya. Di mí kàdrì Mároko alizo akódhi be. Tàko ko, akódhi nda ni kitswá drígá bha má véle àzì sè. ¹² Má mù Tíkíkò Èfésò na. ¹³ Mí dré adrérà'a 'òlè alìlè dhi 'á dhi, mí kàdó kótì má dré tayílé Kàrúpò véna Trówà na dhi alizo ába be. Mí kàlì kpà áma búkù íbe, lavúlè dhi, búkù kínì sè dhi ì.

¹⁴ Alìgizàndrè adrélèpi tóká líyí ro dhi 'o ma kònzi lavúlè. Mírì ni tà logó akódhi dré tà dré 'òlè dhi ì tí dhi nì. ¹⁵ Mí kòlíkí mína mi akódhi sè. Angyá ko, akódhi ligí àma íbe kúlí mà dré adrélé longólé dhi ki tà sè tà tàndi ró.

¹⁶ A dré tá adrérà'a áma tàbvó ta vèsè ni àlo sè dhi 'á dhi, dhya àlo alìlèpi àyi totó má làga dhi tá yókódhó. Mónnyá títí dhi ì tayí ma adrélé kalóma. Gíká kòbhà tà nda àyi rú ko! ¹⁷ Di, Mírì totó tá ína ì má làga rìnyí afè má dré àyi kúlí longózó ngádra 'á dhi nì, mónnyá títí sùrú twá ro dhi ì kòyiró be dhi bvó. Di Gíká apá ma kàmì sílèsè nì. ¹⁸ Bàti, Mírì ni áma apá tà kònzi títí 'òlè má rú dhi ì lésè gò, áma 'òzo fìlè líná àyi Opì bhù àdhya léna. Rúku kàdré akódhi dré kóná vèsè kólyá! Kàdré kònini.

Mòdo kùdù

¹⁹ Mí fè mòdo Pìrìsikà ì dré Akílà be, ìndì mónnyá títí Onèsifórò ni dzó na dhi íbe. ²⁰ Erástò gò adrélé Kòrítò na. Má tayí Tròfìmò drà ro Mìlétò na. ²¹ Mí 'o tà títí dhi ì alizo kònwa lókyá kidhì àdhya kandra.

Yùbúlò ì fè mòdo mí dré tùmáñí Púdè, Línò, Kàlàwùdíyà, ìndì àma ki adrúpi títí dhi íbe.

²² Mírì kàdré tùmáñí mí be! Akódhi ni togó tani kàdré àmi íbe títí!

Wárágà Pólò dré tisìle Títò dré dhi

Wárágà kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Kònìdhi wárágà Pólò dré tisìle Títò dré dhi 'i. Títò nda tá mómí Yúda mvá ro ko Yésu ni ka'ilepi gò, dré atsázó Pólò ni àzìamu ki àlo ró dhi 'i (Gàlátíyàbhá i 2:1-3). Pólò tayí tá akódhi tùrù Kùrètè àdhya na, kònòró Èkèlézyà ki tà, bhàgo ki tobhàzo Èkèlézyà bhàandre títi i 'àsè dhi i drìle (1:5).

Pólò adré wárágà kònìdhi ni tisì tà kàdrìkàdrì na dhi i sè. Alo ni, adré tà lazì Títò dri tà adrézó Èkèlézyà ni drì kobhá ki kípè dhi ki tà sè (1:5-16). Tàko ko, mómí bǐ Èkèlézyà Kùrètè àdhya na dhi ki tà tá dóro ko. Rì ni, Pólò adré Títò ni drì ta, tà kitswábhá dré tadhálé mómí twátwa Èkèlézyà na dhi i dré dhi ki tà sè: àgo màlìga i, tòkó màlìga (kitswábhá kpà kyánzi ki tadhá dhi i), kàdhúra i, ìndì màrábà i (2:1-15). Na ni, Pólò adré mómíyá ka'ìbhá dhi i kàdré atsìlé ngíni ya dhi ni tà tadhá Títò dré (3:1-11). Ayi nda i kàdré tà kìdrìkìdrì bha mómí i kòfalé, adrézó tà kitswábhá mómí ki 'o ru lanzì dhi ki ga.

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhi léna dhi ki atìma

- 1) Pólò ni mómó fèma (1:1-4)
- 2) Èkèlézyà ni drì kobhá ki tà (1:5-16)
- 3) Tà kitswábhá tadhálé mómí twátwa Èkèlézyà na dhi i dré dhi i (2:1-15)
- 4) Mómíyá ka'ìbhá dhi ki atsìma (3:1-11)
- 5) Pólò ni kúlí kùdù (3:12-15)

Pólò ni mómó fèma

¹ Ma, Pólò, Gìká ni màrábà, ìndì Yésu Krìsto ni àpóstolò, má adré wárágà kònìdhi ni tisì ma. Gìká bhà ma adrélé àzì nda ni 'o, mómíyá í dré zìle dhi i kòka'ìró Yésu Krìsto, tà bàti nǐzo gò, adrézó tròle Gìká ni tà rú, ² i kàdré mǐ bha lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni kisúzó. Gìká kitswálépi kǐnzò ta ko dhi lazì tá lídrì nda ni tà drìdrì bvò ni bhàma kandrá. ³ Dì lókyá dré tá bhàle dhi kòkitswá dre dhi, Gìká àma ki tidrìlépi nda dré ayi kúlí 'òzo apfòle ngádra 'á. Tàko ko, bhà ayi kúlí nda ni longoma ni tà má drìgá, má kòlongóro ngóro dré tá tàle má kò'o dhi tǐni.

⁴ Má adré wárágà kònìdhi ni tisì mǐ, Títò, àma mvá bàti àma ki tà ka'ìka'ì na dhi dré. Gìká àma ki Atá i Yésu Krìsto àma ki tidrìlépi dhi be dhi i kòbhà àyi ki togó tani mí rú, ìndì i kòfè tà kìdrìkìdrì mí dré!

Azì fèle Títò dré 'òle tùrù Kùrètè àdhya na dhi

⁵ Má tayí tá mǐ adrélé Kùrètè na, mí kòledéro tà kitswábhá rè ko dhi i títi, bhàgo ki tobhàzo Èkèlézyà bhàandre àlo àlo títi dhi i 'àsè dhi i drìle, ngóro má dré tá lazìlé mí dri dhi tǐni. ⁶ Adré leá dhi, bhàgo kàdré mómí adrélépi tà àko í rú dhi 'i. Kàdré agó tòkó íbe àlo kwákwá dhi 'i. Akódhi ni ànzì i kàdré mómí Yésu ni ka'ìbhá dhi 'i. I kàdré kpà tà kitswázó ayi ki asíkì àsà dhi àko ayi rú, kàdré tà swà 'òma ni tà sè yà, kó ngalè mómí ki kúlí gàma ni tà sè yà dhi. ⁷ Adré leá dhi, Èkèlézyà ni drì kòlepi kàdré mómí adrélépi tà àko í rú dhi 'i. Tàko ko, à adré Gìká ni àzì bha akódhi drìgá kòdhya. Akódhi kàdré drìkàdrì ro ko, kombà ro ko, wá tsìlepi ró ko, làpfubhá ro ko, ìndì làfa ndàlepi túrúpfú sè dhi ró ko. ⁸ Be ró dhi, kàdré ína mómí adrélépi mómí ki ka'ì dòle í véna togó dóro sè, adrélépi tà dóro

le, adrélépi tà 'o tògyá sè, adrélépi gyägya ìndì lólo, ìndì adrélépi áyi tàndi ni lovó mvo dhi 'i. ⁹ Kàdré tròle gígí ro kúlí bàti tadhále í dré dhi i rú, í kòkitswáró móndí ki kodzó tà adrélé tadhále gyägya dhi i sè, kitswázó kpà móndí adrèbhá ligílé tà nda i rú dhi ki tàkonzì tadhá àyi dré.

¹⁰ Tàko ko, móndí adrèbhá ligílé, adrèbhá tà tàko ki ta, adrèbhá kpà móndí ki lití dhi i bǐ. Lavulé dhi, àyi Yúdà ànzi i kòfalé. ¹¹ Adré làá dhi, à kàtsú àyi ki ti. Angyá ko, ì adré àyikya tà kitswábhá tadhále ko dhi ki tadhá kòdhya, kitswázó làfa kisú túrúpfú sè dhi bvó. Ë adré di móndí dzó àruka i 'àsè dhi ki drì kizá títi. ¹² Ayi ki tàndi ki pròfétà ki àlo tà dhi: «Kùrètèbhá i ngbú àyikya kinzòbhá 'i, kà'wá àtrá kònzì dhi 'i, ìndì kòvongbolobhá tòbvo ró dhi 'i.» ¹³ Tà tàle àyi rú nda kòdhi tà bàti 'i. Asà dhi, mí kàdré àyi ki tàkonzì tadhá àyi dré ngádra 'á, ì kàdréro àyi ki totó tātā àyi ki tà ka'ika'í na be dhi bvó. ¹⁴ Lè ì kògò adrélé tròle títí tàko Yúdà ànzi kya i rú ko, ìndì tòlí móndyá tà bàti gabhá rè dhi kya i rú ko. ¹⁵ Móndyá adrèbhá togó íbe lólo dhi i dré dhi, ngá títi dhi i lólo. Di, móndyá tà ka'ika'í àko adrèbhá togó íbe ndǐ ró dhi i dré dhi, ngá títi dhi i ndǐ ró. Angyá ko, ì tayí àyikya àyi ki togó atsálé ndǐ ró àyi ki tà kisùkisù be. ¹⁶ Móndyá làsú be kònni nda ì adré tàá dhi, ì nǐ Gíká be. Di, ì adré àyikya akódhi ni ga tà títi ì dré adrélé 'òle dhi i sè. Ayi nda i móndyá adrélé gàle gàgà dhi 'i. Ayi móndyá adrèbhá ligílé, ìndì kitswábhá tà dóro 'o bwà ko dhi 'i.

2

Tà kitswábhá tadhále móndí twátwa Èkèlézyà na dhi i dré dhi i

¹ Di, mí ró dhi, mí kàdré mína tà tadhá ngóro dré kitswálé Gíká ni tà adrélé tadhále gyägya dhi sè dhi tǐni. ² Mí kàdré àgo màlìga ki tadhá, ì kàdréro àyi ki tà kisùle dhi ki likí, adrézó tà 'o tògyá sè, ì kòkitswáró lindrì sè. Ë kàdré àyi ki totó tātā àyi ki tà ka'ika'í na, àyi ki lèle na, ìndì àyi ki togó tsima na.

³ Kàdré tòkò màlìga ki tà sè dhi, mí kàdré kpà àyi ki tadhá, ì kàdréro atsílé ngóro móndí àyi ki febhá adrélé lólo Gíká dré dhi i tǐni. Ë kàdré móndí ki rú ta kònzì ko. Ë kòtayí kpà àyi atsálé wá ni màrábà i ró ko. Be ró dhi, ì kàdré àyikya tà dóro tadhá kòdhya. ⁴ Asà dhi, ì ni kitswá kyánzi ki tadhá, ì kàdréro àyi ki àgo ki le àyi ki ànzimvá íbe, ⁵ adrézó tà 'o tògyá sè, adrézó togó íbe lólo ìndì dóro, adrézó àyi ki dzó ki tà likí, adrézó drì asó àyi ki àgo i kandrà, à kòkitswáró tà ta kònzì Gíká ni kúlí rú àyi ki tà sè ko.

⁶ Kàdré kàdhúra ki tà sè dhi, mí kàdré kpà àyi ki kodzó, ì kàdréro tà 'o tògyá sè. ⁷ Mí ró dhi, mí kàdré tà dóro 'o tà títi i sè, ì kàdréro tà nda ki no mí rú, adrézó 'òá mína tǐni. Mí kàdré tà mí dré adrélé tadhále dhi ki likí, kàdréro tà bàti ró kitswálé lindrì sè. ⁸ Mí kàdré kpà kúlí ta gyägya, à kòkitswáró kúlí nda ki kayí ko, ámi kàribhá ì kàdréro kanyò ro, ì dré adrélé tà kònzì àko tàle àma rú dhi sè.

⁹ Kàdré màrábà ki tà sè dhi, mí kàdré àyi ki kodzó, ì kàdréro drì asó àyi ki mírì i kandrà tà títi i sè, àyi ki tà kàdréro dóro àyi ki mírì nda i mìlésè. Ë kàdré kúlí tokó àyi tí ko. ¹⁰ Ë kàdré kpà àyi ki ngá kugù àlomvá ko. Be ró dhi, ì kàdré àyi ki tàndi ki tadhá ngóro móndí kitswálé ka'ile togó wáyì sè dhi i ró, ì kàdréro Gíká àma ki tidrìlépi dhi ni tà adrélé tadhále dhi ki 'o adrélé lindrì ro tà títi i sè.

¹¹ Tàko ko, Gíká tadhá àyi togó tani kitswázó móndyá títi dhi ki tidrì dhi dre. ¹² Akódhi ni togó tani nda sè dhi, adré àma ki tadhá atsima twá àyi tà rúsè dhi ni ga, lovó kònzì bvò kòndi àdhya ki 'òma be, mà kàdréro atsílé

tògyá sè, adrélé tà gyägya 'o, adrézó tròle Giká ni tà rú lókyá ándrò kònndhi sè. ¹³ Mà adré 'òá kònini, adrézó m̄ bha arí be, adrézó Yésu Krísto, àma ki Giká kàdrì ìndì àma ki tidrìlépi dhi ni agòma m̄lanzilanzì ro dhi ni letè. ¹⁴ Akódhi nda fè áyi tàndi àma ki tà sè, kitswálé àma ki apá tàkonzì títi i lésè, ìndì kitswálé àma ki temvé adrélé móndyá lólo ína i ró, mà kàdréró àtsi ró adrélé tà dóro 'o.

¹⁵ Mí kàdré tà nda kòdhi ki tadhá móndí i dré kòdhya, adrézó àyi ki kodzó, adrézó àyi ki lotó rinyí wáyi fèle mí dré dhi sè. Mí kòtayí mi dhya àlo dré ayizèle ko.

3

Móndyá ka'ibhá dhi ki atsimá

¹ Lè mí kògò adrélé tàá móndyá ka'ibhá i dré dhi, i kàdré àyi ki bha àyi ki ópí i zàle, ìndì dhya bhàle àyi drìle dhi i zàle. I kàdré àyi nda ki kúlí yi, adrézó gànzi ró tà dóro títi dhi ki 'o. ² I kòtà dhya àlo ni rú kònzì ko. I kòlawà kpà móndí íbe ko. Be ró dhi, i kàdré àyi ki togó dóro ìndì yàya tadhá móndyá títi i véna.

³ Tàko ko, wáláká dhi, àma tá kókpà móndí azaaza lig'ibhá Giká rú, àyi ki tay'ibhá litilé dhi 'i. Ama tá màràbà àma ki lovó kònzì kya, ìndì lovó twátwa bvò àdhya kya 'i. Mà adré tá tatsilé tà kònzì 'obe, lovó kònzì bhabe, ìndì togó kònzì bhabe àma kòfalésè. Móndí àruka i adré tá kpà togó kònzì bha àma rú. ⁴ Di, Giká àma ki tidrìlépi dhi tadhá tá ína áyi togó dóro áyi lèle be àma dré gò, ⁵ àma ki tidrízó. Tidrí tá àma tà gyägya mà dré 'òle dhi i sè ko. Be ró dhi, tidrí ína àma í dré àma ki kizà lèle bhàle dhi sè. Tàko ko, dzì tá àma àma ki tàkonzì lésè, àma ki tizo tódhya, lídrì tídhí ro dhi ni afèzo àma dré Tirí Lólo ni rinyí sè. ⁶ Dré Tirí Lólo nda ni kutúzó gale àma léna bí Yésu Krísto àma ki tidrìlépi dhi sè, ⁷ kitswálé àma í dré bhàle gyägya áyi togó tani sè dhi i, mà kòkisúró lídrì kóná vésè kólyá dhi tàyilé ro, adrézó àma ki m̄ bha ásà. ⁸ Kúlí kòdhi i, kúlí kitswálé ka'ile dhi 'i. Má adré di lèá dhi, mí kàdré tà kòdhi ki tadhá ngádra 'á, móndyá Giká ni ka'ibhá dhi i kàdréró àyi ki fe adrélé tà dóro 'o. Tà nda i tà dóro lavulé kitswábhá móndyá títi dhi ki ledé dhi 'i.

⁹ Di, mí kàdré mína káyi azaaza dhi ki ga, tábhí ki rú ki atíma íbe, lawà íbe, ìndì tà kayima táttrítrí kúlí ni tà dri dhi be. Tàko ko, tà nda kòdhi i tà tàko kitswábhá móndí ki ledé bwà ko dhi 'i. ¹⁰ Dhya àlo kàdré móndí ki 'o ru lanzí dhi, lè mí kòkodzó akódhi nda vésè àlo tsàle vésè rì. Kòyi ko dhi, mí kòtayí akódhi. ¹¹ Mí ni tàle dhi, dhya làsú be kònini dhi tayí áyi tà kisùkisù abilé dre dhi be. Tàkonzì dré adrélé 'òle dhi i sè dhi, adré tà bhà áyi tàndi dri.

Pólò ni kúlí kùdù

¹² Má ni Arètémà 'i yà kó ngalè Tíkikò 'i yà dhi ni mu mí véna. Ayi nda ki àlo kòtsa dre dhi, mí kò'o tà títi dhi i lizo àma kisú Nikòpólí na. Tàko ko, má nò dóro ni, má dré lókyá kidhì àdhya ni letèle lavulé kònale dhi. ¹³ Mí kò'o tà títi dhi i Zénà tòlì tà 'òlepi dhi ki ledézó Apólò be lile àyi ki atsí na, ngá àlo kòpiró àyi láti na ko. ¹⁴ Lè àma ki móndyá i kòni àyi ki fèle adrélé tà dóro 'o, i kòkitswáró ngá fe móndyá adrébhá lovó ni íbe dhi i dré, adrézó kpà lò'wa dóro 'a bí.

¹⁵ Móndyá títi mà dré adrézó àyi íbe kònwa dhi i fè mòdo mí dré. Mí kòfè kpà mòdo móndyá ka'ibhá títi adrébhá àma ki le dhi i dré.

Giká ni togó tani kàdré àmi íbe títi!

Wárágà Pólò dré tisìle Fìlèmonà dré dhi

Wárágà kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Kònìdhi wárágà Pólò dré tisìle Fìlèmonà dré dhi 'i. Fìlèmonà nda tá mómí kàdrì Yésu ni ka'ilepi, adrélèpi Èkèlézyà Kòlòsáyì àdhya na dhi 'i. Akódhi tá mārábà àlo rú be Onèsímò dhi íbe. Onèsímò nda lapá tá Fìlèmonà drígàsè lile ru kisú Pólò be bǎdzó na. Di Pólò dré akódhi ni togó asézó Yésu ni ka'ì gò, dré kisùzoá dóro ni, í dré akódhi ni logólé liyí ni véna dhi.

Pólò adrè di wárágà kònìdhi ni tisì Fìlèmonà ni ti lizízó, kòtrìró áyi mārábà nda ni tàkonzì, akódhi ni ka'izo dòle ngóro áyi adrúpi Krísto na dhi ró. Pólò adrè leá dhi, Fìlèmonà kò'o tà nda kònìni ngóro tòlí bhàle í dri dhi tìni ko, be ró dhi, ngóro dré lèle 'òle áyi lèle Krísto na dhi sè dhi tìni.

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhi léna dhi ki atìma

Pólò ni mòdo fèma (1:1-3)

Pólò ni àwoyà fèma Fìlèmonà ni tà sè dhi (1:4-7)

Fìlèmonà ni ti lizìma Onèsímò ni tà sè dhi (1:8-22)

Pólò ni kúlí kùdù (1:23-25)

Pólò ni mòdo fèma

¹ Ma, Pólò 'ìle bǎdzó kòndi 'á Yésu Krísto ni tà sè dhi, túmání àma ki adrúpi Tímòtéyò be dhi, mà adrè wárágà kònìdhi ni tisì mi, àma ki àziàmú Fìlèmonà mà dré lèle tò dhi dré. ² Mà adrè kpà tisìá àma ki amvúpi Apíyà dré, àma ki àdzú bhuàmú Arùkípò dré, ìndì mómíyá Èkèlézyà àdhya adrèbhá ru kimó ámi dzó na dhi ì dré. ³ Gìká àma ki Atá ì Mírì Yésu Krísto be dhi ì kòbhà àyi ki togó tani àmi rú, ìndì ì kòfè tà kàdrìkàdrì àmi dré!

Pólò fè àwoyà Fìlèmonà ni tà sè

⁴ Lókyá má dré adrèrà'a tà zi Gìká tí dhi 'á dhi, má adrè ngbú adrélé àwoyà ta akódhi dré ámi tà sè, adrézó kpà tà zi akódhi tí mí dré. ⁵ Tàko ko, má adrè ámi tà ka'ìka'ì Mírì Yésu na dhi ni tà yi, túmání ámi lèle mí dré adrélé tadhálé mómíyá lólo tí Gìká àdhya ì véna dhi ni tà be. ⁶ Má adrè di tà zi Gìká tí, ámi tà ka'ìka'ì nda kàdréró lò'wa 'a bí, mí kònró tà tani tí mí dré adrézó ába Yésu Krísto na dhi ì be dhi bvó. ⁷ Áma adrúpi, ámi lèle tímà àma togó gàle arí sè bí, mí dré mómíyá Gìká àdhya ki togó tindrìle dhi sè.

Pólò lizì Fìlèmonà ni ti Onèsímò ni tà sè

⁸ Ásà dhi, tágba má dré tá kitswázó tòlí fe mí dré Krísto na tà kitswálèpi mí dré 'òle dhi sè dhi, ⁹ má adrè mána ámi ti lizí lèle sè. Di, ma, Pólò màlìga ró 'ìle nyànómvá bǎdzó 'á Yésu Krísto ni tà sè dhi, ¹⁰ má adrè ámi ti lizí áma mvá Onèsímò ni tà sè. Tàko ko, akódhi nda atsá áma mvá ro Krísto na kònwa bǎdzó 'á. ¹¹ Wáláká dhi, akódhi tá mómí tàko 'i mí mìlèsè. Di, nyànómvá dhi, akódhi ìna mómí kitswálèpi àma ki ledé túmání mí be dhi 'i.* ¹² Má adrè akódhi ni logó mí véna, tágba akódhi dré adrézó áma tàndi ni togó 'i dhi.

¹³ Má lè tá tò akódhi ni kikílè ànyi má làga kònwa, kòledéro ma ámi àrà 'a, má dré adrèrà'a bǎ nya Rúbí Tani ni tà sè dhi 'á. ¹⁴ Di, má kitswá tá 'òá

* 1:11 1:11 Rú «Onèsímò» kònìdhi adrè leá tàle dhi, «dhya adrélèpi mómí ki ledé dhi».

kònini mí dré ka'íá àko ró ko. Be ró dhi, má adré lèá dhi, mí kò'o tà dóro ngóro mí dré lèle 'òle dhi tìni, ngóro tòlì bhàle mí dri dhi tìni ko.

¹⁵ Aruka ni, mì lanzí tá ru Onèsímò be lókyá tsà sè, mí kògòró akódhi ni kisú adrézó ába nyo be dhi bvó. ¹⁶ Nyànomvá dhi, akódhi véle ngbà 'í màrábà 'i ko. Akódhi lavú véle màrábà byá. Akódhi adrúpi má dré mána lèle tò dhi 'i. Di, lavúlé dhi, akódhi ni adré móndí mí dré dra lèle tò dhi 'i, ìndì adrúpi mí dré dra lèle tò Mírì na dhi 'i.

¹⁷ Di ásà dhi, mí kàdré áma no ámi arúpi ró dhi, mí kòka'í akódhi ngóro mí ni tá áma tàndi ni ka'í kòdhyà na tìni. ¹⁸ Akódhi kò'o mi kònzi yà, kó ngalè kàdré ámi màri íbe í rú yà dhi, mí kòbhà màri nda áma rú tí. ¹⁹ Ma, Pólò, má adré kúlí kòni kì tisì áma tàndi ni drígá sè: Má ni màri nda ni logó mí dré. Kònò má ni tá kitswá tàá dhi, mi mína áma màri íbe mí rú, ìndì màri nda ámi tàndi ni lídrì 'i. ²⁰ Di áma adrúpi, má adré lèá mí kò'o tà nda kòdhi má dré Mírì ni rú sè. Mí kòtindrì áma togó Krísto na. ²¹ Má adré wárágà kòndhi ni tisì mí dré, adrézó ka'íá dhi, mí ni áma kúlí ka'í 'òle. Má nì, mí ni véle tà 'o tà má dré adrélé zìle kòdhi ni lavú byá dhi be.

²² Kòdhi íbe dhi, mí kòledé àrà má dré kitswázó ayilé mí véna dhi be. Tàko ko, má adré mì bha Gíká véna, kònzìró láti má dré gòzo tsàle àmi véna, ngóro mì dré adrélé zìle akódhi tí dhi tìni.

Pólò ni kúlí kùdù

²³ Èpàfùrà mà dré adrézó bã nya ába Yésu Krísto ni tà sè dhi, fè mòdo mí dré. ²⁴ Márokò, Àrìstàrúkò, Démà, tsàle Lúkà be, áma àzìàmú ró dhi, ì fè kpà mòdo mí dré.

²⁵ Mírì Yésu Krísto ni togó tani kàdré àmi íbe!

Wárágà tisìle Èbèrè i dré dhi

Wárágà kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Kònìdhi wárágà tisìle Èbèrè i dré dhi 'i. A nì dhya wárágà kònìdhi ni tisìlepi dhi ngalè àdhi 'i ya dhi ko. Di, à ni kitswá nòá dhi, à adrè tisìá mónnyá Yésu ni ka'ìbhá gò, ì dré adrézó kizà nya dhi i dré. A adrè di tisìá àyi nda ki kodzózó, ì kàdréro àyi ki totó tātā àyi ki tà ka'ìka'ì na. A adrè kpà tadhá àyi dré ngádra 'á dhi, Yésu Krísto dhya àyi ki tidrìlépi kitswálé títi dhi 'i.

A lanzí wárágà kònìdhi 'a be rì. Alo ni, à adrè Krísto ni tà kàdrì lavúlé dhi ni tadhá (1:1–10:18). A adrè tadhá dhi, akódhi Gìká ni Mvágó adrélépi Gìká ni tàndi ni lídrì tadhá kyá í rú dhi 'i. Akódhi kàdrì pròfètà ki lavú, ángéló ki lavú, Mósè ni lavú, ìndì Yòsúwà ni lavú. Akódhi kòwánà kàdrì tà tídhí Gìká dré bhàle ru yìzo móndí íbe dhi ni tà sè dhi 'i. Di akódhi kàdrì kòwánà tà àku ru yìzo dhi àdhya ki lavú. Akódhi ni lídrì fèle mòbòmà ro ngbà 'í vèsè àlo dhi kókpà kàdrì, mòbòmà atú fèle vèsè be bí dhi ki lavú. Di akódhi ni kàrí kutúlépi dhi sè dhi, temvé àma ki togó tàkonzì lésè kitswálé títi, àma ki tidrízó.

Rì ni, à adrè mónnyá ka'ìbhá dhi ki kodzózó, ì kàdréro tròle àyi ki tà ka'ìka'ì rú (10:19–13:19). A adrè tà ka'ìka'ì mónnyá Gìká àdhya atú dhi ì dré tadhá dhi ki tà tadhá. A adrè kpà Gìká adrè àma ki lotó áyi ànzi i tíni dhi ni tà tadhá. A adrè kpà tàá dhi, mà kàdré àma ki m̀ bha Yésu dri, adrézó àma ki kisí ànyi Gìká làga akódhi sè, ìndì àma ki tà ka'ìka'ì sè.

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhi léna dhi ki atìma

- 1) Krísto, Gìká ni Mvágó adrélépi Gìká ni tàndi ni lídrì tadhá í rú dhi 'i (1:1-3)
- 2) Krísto kàdrì ángéló ki lavú (1:4-2:18)
- 3) Krísto kàdrì Mósè ni lavú, ìndì Yòsúwà ni lavú (3:1-4:13)
- 4) Krísto kòwánà kàdrì kòwánà atú dhi ki lavúlépi dhi 'i (4:14-7:28)
- 5) Tà tídhí ru yìzo Krísto sè dhi kàdrì, tà àku ru yìzo dhi ni lavú (8:1-9:22)
- 6) Krísto ni lídrì fèle mòbòmà ro dhi kàdrì, mòbòmà atú fèle dhi ki lavú (9:23-10:18)
- 7) Àma ki kisima ànyi Gìká làga dhi (10:19-39)
- 8) Tà ka'ìka'ì (11:1-40)
- 9) Gìká ni ànzi ki lotoma (12:1-13)
- 10) Tà tàle mónnyá ka'ìbhá ki kodzózó dhi i (12:14-13:19)
- 11) Kúlí kùdù (13:20-25)

Gìká longó áyi kúlí áyi Mvágó tí

¹ Atú dhi, Gìká longó tá áyi kúlí àma ki tábhí i dré áyi pròfètà i tí, lókyá twátwa i sè ìndì látì twátwa i sè. ² Di, lókyá kùdù kònìdhi sè dhi, longó áyi kúlí àma dré áyi tàndi ni Mvágó tí. Akódhi nda dhya Gìká dré tá 'òle ngá títi dhi ki bha dhi 'i, ìndì dhya dré bhàle kitswálé tà títi í dré lazílé tàyílé ro dhi ki kisú dhi 'i. ³ Akódhi nda adrè lagúlé Gìká ni tàndi ni m̀lanzìlanzì sè. Adrè kpà Gìká ni tàndi ni lídrì 'o adrélé nòle kyá í rú. Adrè ngá títi dhi ki 'o adrélé ru totó àyi ki àrà i 'àsè áyi kúlí rìnyi ró dhi sè. Akódhi dré

móndyá bvò dri dhi ki temvézó àyi ki tàkonzì lésè dhi àmvolésè dhi, dré mbàzo lirílè Gìká múrúngú dhi ni driágo lésè bhù na.*

Gìká ni Mvágó kàdrì ángéló ki lavú

⁴ Di Gìká ni Mvágó nda atsa kàdrì ángéló títi dhi ki lavú byá, ngóro rú Gìká dré fèle drá dhi dré kpà adrélé kàdrì ángéló kya ki lavú byá dhi tíni.

⁵ Tàko ko, Gìká tà tá tàdzí tà ángéló dré ngóro dré tàle áyi Mvágó dré dhi tíni ko. Tà tá áyi Mvágó nda dré dhi:

«Mí áma Mvágó 'i.

Àndrò dhi, má ti mi ma.»†

Tà kpà dhi:

«Má ni mána adré akódhi ni Atá ro.

Akódhi ni ína adré áma Mvágó ro.»‡

⁶ Kòdhi íbe dhi, lókyá Gìká dré tá adrérà'a áyi Mvágó kàyo nda ni amù bvò dri dhi 'á dhi, tà dhi:

«Lè ángéló títi Gìká àdhya ì kòbhà akódhi ni lindrì.»§

⁷ Kàdré ángéló ki tà sè dhi, Gìká tà dhi:

«Akódhi adré áyi ángéló ki amù lyá tíni.

Adré áyi màràbà nda ki amù àtsí làdra tíni.»*

⁸ Di, kàdré ína akódhi ni Mvágó ni tà sè dhi, tà dhi:

«Á! Gìká, ámi lirírà adrézó òpì nya dhi ni adré kóná vésè kólyá.

Mí ni adré òpì nya kùtù fa adrélépi ámi tà gyágya tadhá dhi sè.

⁹ Mí lè mína tà gyágya kòdhya gò, tà kònzì gázo gágà.

Di ása dhi, Gìká, ámi Gìká zì mí adrélé kàdrì ámi arúpi ki lavú gò,

dò kólénzé àdhya ni dàzo mí dri.»†

¹⁰ Akódhi tà kpà áyi Mvágó nda ni tà sè dhi:

«Mírì, ngá títi dhi ki kidhoma 'á dhi, mí bhà tá bvò ni pá mi.

Mí bhà tá kpà bhù ì ámi tàndi ni drígá sè.

¹¹ Ngá nda ki dra akílé títi, di, mí ni mína ngbú adré be.

Ì ni akù kítá ì tíni.

¹² Mí ni àyi ki kopá kánzò tíni.

Ì ni ru ladzá kítá àku dhi ì tíni.

Di, mí ni mína ngbú adré ngóro mí dré adrélé dhi tíni.

Ámi kóná kitswá kpà tàdzí akílé ko.»‡

¹³ Gìká tà kpà tàdzí tà ángéló àlo dré kònini ko:

«Mí alì lirílé áma driágo lésè,

tsàle lókyá má dré dra ámi kàribhá ki bhàzo adrélé ámi pá zàle dhi 'á.»§

¹⁴ Ángéló títi dhi ì ngbà 'í tirí adrèbhá Gìká ni àzì 'o dhi 'i. Akódhi adré àyi ki amù móndyá dra lídrì kóná vésè kólyá dhi ni kisúbhá dhi ki ledé.

2

Tà kàdrì adrézó móndí ki tidrì dhi

¹ Di ása dhi, lè mà kàdré véle tròle tà mà dré yìle dhi ì rú wáláká ni ni lavú, mà kòkitswáro vwàle tà nda ì rúsè ko dhi bvó. ² Tàko ko, Gìká 'o tá kúlí atú í dré tá longolé ángéló ì tí dhi ì adrélé ru totó tātā. Di dhya ángùdhi kúlí nda ki gàlepi 'òle dhi kisú tá ína tà ñòle í dri kitswálépi áyi tàkonzì sè dhi. ³ Kàdré kònini dhi, mà ni di àmakya lapá tàbvó tàma sílèsè

* **1:3** 1:3 Opí kàdrì ni driágo lésè dhi, àrà adrélé fèle móndí dré akódhi ni lindrì tadházo dhi 'i.

† **1:5** 1:5 A kònò Longó ì 2:7. ‡ **1:5** 1:5 A kònò 2 Sàmùwélè 7:14. § **1:6** 1:6 A kònò Dùtèrònómè 32:43.

* **1:7** 1:7 A kònò Longó ì 104:4. † **1:9** 1:9 A kònò Longó ì 45:7-8. ‡ **1:12** 1:12 A kònò Longó ì 102:26-28. § **1:13** 1:13 A kònò Longó ì 110:1.

ngíningíni ró, mà kàdré tà kàdrì adrézó mómódí kì tìdrí ándrò kòdhi nì no tà tàko ró dhi? Mírì Yésu nì tàndì longó tá rè zyà tà nda nì gò, mómódyá akódhi nì yibhá dhi ì dré tadházóá àma dré dhi, tà nda tà bàti 'i káyà dhi. ⁴ Gìká tadhá kpà ngádra 'á dhi, tà nda tà bàti 'i, tà twátwa líndrìga ró dré 'òle mómódí ì kòfalé dhi ì sè, ìndì rìnyí twátwa Tírì Lólo àdhya dré lanzìlé mómódí ì dré ngóro dré lèlè 'òle dhi tìni dhi ì sè.

Yésu atsá mómódí ro àyi adrúpi kì tìdrí

⁵ Di, kàdré ángéló kì tà sè dhi, Gìká bhà bvò adrélépi alìle mà dré adrézó tà nì nì ta dhi adrélé àyi kì pá zàle ko. ⁶ Be ró dhi, à tìsì tà Gìká nì Kúlì na kònìni:

«Á! Gìká, mómódí tá ína àdhi 'i, mí dré adrézó akódhi nì tà kisù dhi? Mómódí nì mvá tá ína àdhi 'i, mí dré adrézó akódhi nì tà no dhi?

⁷ Mí bhà akódhi adrélé lókyá tsà sè ángéló ì zàle.

Mì bhà kpà akódhi nì mì lanzìle, líndrì fèzo drá.

⁸ Mí bhà kpà tà títí dhi ì adrélé akódhi nì pá zàle.»*

Gìká kòbhà tà títí dhi ì mómódí nì pá zàle kònìni dhi, tayí tà àlo dré bhàle akódhi nì pá zàle ko dhi ko. Di, nyànomvá dhi, mà nò rè tà títí dhi ì adrérà'a akódhi nì pá zàle dhi ko. ⁹ Di, mà adré Yésu nì no kòdhya. Tàko ko, Gìká bhà tá akódhi nda adrélé lókyá tsà sè ángéló ì zàle, kitswálé Gìká nì togó tani sè dhi, kòdraró mómódyá títí dhi kì tà sè be dhi bvó. Di nyànomvá dhi, Gìká bhà akódhi nì mì lanzìle, líndrì fèzo drá, dré tá kizà ka'ìle nyàle gò dràzo dhi sè.

¹⁰ Tàko ko, adré tá lèá dhi, Gìká ngá títí dhi ì dré adrézó ásà adrélé kpà drá dhi, kò'o Yésu nì tà kitswálé títí kizà dré nyàle dhi sè, kitswázó ànzì zyandre dhi kì adrì àyi mìlanzìlanzì kisú dhi bvó. Angyá ko, Yésu nda dhya láti nzìlepi àyi dré lídrì kisúzó dhi 'i.

¹¹ Di Yésu adrélépi mómódí kì 'o atsálé lólo nda, tùmání mómódyá dré 'òle atsálé lólo dhi íbe dhi kì Atá àlo kwákwá. Ásà dhi, akódhi adré àyi kì zi àyi adrúpi ì ró kanyò àko. ¹² Tàko ko, tà dhi:

«Á! Gìká, má nì ámi tà longó áma adrúpi ì dré.

Má nì ámi rú bha kùle àyi ru kimóbhá nda ì kòfalé.»†

¹³ Tà kpà dhi:

«Má nì áma tà ka'ìka'ì bha Gìká léna.»

Tà kókpà dhi:

«Ma kònìdhi, tùmání ànzì Gìká dré afèle má dré dhi íbe.»‡

¹⁴ Di ànzì nda ì dré adrélé rúbhá íbe ìndì kàrí íbe dhi sè dhi, Yésu nì tàndì atsá tá kpà mómódí ro àyi tìni. 'O tá kònìni, kitswálé àyi dràma sè dhi, í kòpfuró Dzáborò adrélépi tá rìnyí dràdrà àdhya íbe dhi nì tà, ¹⁵ ìndì í kòtrìró mómódyá títí adrèbhá tá àyi kì lókyá wáyì sè màràbà ì ró dràdrà ròma sè dhi ì be dhi bvó.

¹⁶ Tà bàti ró dhi, akódhi atsá ángéló kì ledé kòdhya ko. Be ró dhi, atsá ína Abàramà nì ànzì kì ledé kòdhya. ¹⁷ Ásà dhi, adré tá lèá dhi, akódhi kàtsá àyi adrúpi ì tìni tà títí ì sè, kàtsáro àyi kì kòwánà kàdrì kitswálépi àyi kì kizà bha ìndì kitswálépi adrélé ka'ìle dhi ró Gìká kandrá, kò'oró tà títí dhi ì mómódí kì tàkonzì trìzo be dhi bvó. ¹⁸ Tàko ko, akódhi nì tàndì nya tá kizà, tà dré tá adrérà'a àyi tabhì dhi 'á. Ásà dhi, a nì kitswá mómódyá tà dré adrélé tabhìle dhi kì ledé bwà.

* **2:8** 2:8 A kònò Longó ì 8:5-7. † **2:12** 2:12 A kònò Longó ì 22:23. ‡ **2:13** 2:13 A kònò Esáyà 8:17-18.

3

Yésu kàdrì Mósè ni lavú

¹ Di áma adrúpi Giká dré azilé adrélé mónnyá lólo ína i ró ni i, m̀i kisù r̀è Yésu nda ni tà ká. Akódhi, àpóstolò ìndì kòwánà kàdrì mà dré ka'ile bàti gò, adrézó tà ni ni longó dhi 'i. ² Akódhi 'o tá tà títi Giká áyi z̀ilepi dhi dré bhàle í drígá dhi i, ngóro Mósè dré kpà tà títi Giká ni dzó na bhàle í drígá dhi ki 'òle dhi t́ini. ³ Di, Yésu kitswá ína lindrì kàdrì s̀è Mósè ni lavú, ngóro dhya adrélépi dzó si dhi dré adrélé lindrì íbe kàdrì, dzó s̀ile nda àdhya ni lavú dhi t́ini. ⁴ Tàko ko, dzó títi dhi i dré dhi, dhya àyi ki sibhá dhi i be. Di, dhya ngá títi dhi ki s̀ilepi dhi, Giká 'i. ⁵ Mósè àdhya ró dhi, kitswá tá Giká dré ka'ile ngóro màrábà í dré bhàle áyi dzó na dhi ró gò, dré tà Giká dré lèlè tàlè lókyá adrélépi alìle dhi s̀è dhi ki longózó. ⁶ Di, Krísto àdhya ró dhi, kitswá ína Giká dré ka'ile ngóro áyi Mv́aagó í dré bhàle áyi dzó dr̀ile dhi ró. Ama Giká ni dzó nda 'i, mà kàdré tròle tà mà dré ka'ile bàti gò, adrézó m̀i bha ásà, ìndì adrézó dr̀i bha kuru ásà dhi rú dhi.

Ama ki togó 'òma tombálé ko dhi

⁷ Di ásà dhi, ngóro Tírì Lólo dré adrélé tàlè Giká ni Kúlì na dhi t́ini:
«Ándrò dhi, m̀i kòyi Giká ni kúlì dhi,
⁸ m̀i kò'o àmi ki togó tombálé ko.
M̀i kò'o ngóro àmi ki tábhì kya t́ini ko,
lókyá ì dré tá ligírà'a má rú, ìndì ì dré tá áma tabh̀rà'a duku na dhi 'á.
⁹ Kònàle dhi, ì tabh̀i tá ma, áma togó vwàvwà tabh̀izo,
tágba ì dré tá tà títi má dré 'òle dhi ki nòzo kóná nyadhi-r̀i dhi.
¹⁰ Ásà dhi, áma togó dré aswázó mónnyá lókyá nda 'á dhi i rú.
Di má dré t̀azoá dhi: <Ì adré ngbú àyi ki togó tayí adrélé vwàle má rúsè
vwàvwà.
Ì ǹi kpà áma láti lebèle ko.>

¹¹ Di má dré m̀ondrà s̀izo togóaswa dré, t̀azoá dhi:

<Ayì nda ì kitswá t̀adzí f̀ile àrà adrézó lovólé má be dhi léna ko!>*

¹² Di áma adrúpi i, m̀i kònò dóro, dhya àlo àmi kòfalé dhi kàdrérogó togó kònzi, adrélépi Giká lídrì ro dhi ni ka'ì ko gò, adrézó áyi alá akódhi rú dhi íbe ko. ¹³ Be ró dhi, m̀i kàdré ru timbà àmi kòfalésè àmi ki tà ka'ika'ì na kítú àlo àlo títi i s̀è, àmi ki àlo kòtayíró i tàkonzì dré lit̀ilé gò, áyi togó 'òzo tombálé Giká rú dhi ko. Lè m̀i kàdré 'òá kònìni, à dré r̀è dhu adrérà'a kítú nda ni zi «Ándrò» dhi 'á. ¹⁴ Tàko ko, àma Krísto ni arúpi 'i bàti, mà kàdré tròle gígí ro tà mà dré ka'ile dr̀idr̀i dhi rú, tsàle byá àma ki lókyá ni kùdù na dhi. ¹⁵ Ngóro Giká ni Kúlì dré adrélé tàlè dhi t́ini:

«Ándrò dhi, m̀i kòyi Giká ni kúlì dhi,
m̀i kò'o àmi ki togó tombálé, ngóro àmi ki tábhì ì dré tá 'òle ì dré ligírà'a
Giká rú dhi t́ini ko.»†

¹⁶ Di àyi Giká ni kúlì yibhá gò, ì dré ligízó akódhi rú nda i tá àdhibhá 'i? Ayì nda i tá zakó mónnyá títi Mósè dré tá adr̀ile apfòzo àyi íbe Ezèpétò lésè dhi 'i? ¹⁷ Di Giká ni togó aswá tá kóná nyadhi-r̀i dhi àdhibhá i rú? Ayì nda i tá zakó mónnyá tàkonzì 'obhá gò, ì dré ledhézó todràle duku na dhi 'i? ¹⁸ Di Giká s̀i tá m̀ondrà àdhibhá i dré t̀azoá dhi, ì kitswá t̀adzí f̀ile àrà adrézó lovólé í be dhi léna ko dhi? Ayì nda i tá zakó mónnyá akódhi ni kúlì gabhá 'òle dhi 'i? ¹⁹ Di mà adré nòá dhi, àyi nda ì kitswá tá f̀ile àrà adrézó lovólé nda léna ko, ì dré Giká ni ka'ile ko dhi s̀è.

* 3:11 3:11 A kònò Longó i 95:7-11. † 3:15 3:15 A kònò Longó i 95:7-8.

4

Arà adrézó lovólé Giká be dhi

¹ Di Giká lazí tà tayílé àma dré, tàzoá dhi, mà ni kitswá file àrà adrézó lovólé í be dhi léna. Ásà dhi, mì kònò dóro, dhya àlo àmi kòfalé dhi kòtayíró lókyá fizo àrà nda léna dhi lapalé ko. ² Tàko ko, à longó Rúbí Tani àma dré yíle, ngóro Ìsèrèlè ànzi nda kya tíni. Di, rúbí ì dré yíle nda ledé tá ína àyi ko. Angyá ko, ì yi tá rúbí nda kisúlé tà ka'íka'í sè ko. ³ Di, àma rúbí nda ni ka'ìbhá dhi ì, mà adré àmakya file àrà adrézó lovólé nda léna. Kàdré àrà nda ni tà sè dhi, Giká tà dhi:

«Di má sè tá mòndrà togóaswa dré, tàzoá dhi:

«Ì kitswá tàdzí file àrà adrézó lovólé má be dhi léna ko!»*

Giká tà tá tà nda kònìni, tágba dré tá áyi àzì 'òzo akílé kídhólé í dré bvò bhàrà lésè dhi. ⁴ Tàko ko, à tisì tà kítú ni nzi-drì-rì ni tà dri, Giká ni Kúlí na dhi kònìni: «Kítú ni nzi-drì-rì sè dhi, Giká dré lovózo àzì títi í dré tá 'òle dhi ì sè.»† ⁵ Di akódhi ni Kúlí nda adré kpà tàá dhi: «Ì kitswá tàdzí file àrà adrézó lovólé má be dhi léna ko.»

⁶ Di tayí dhu rè lókyá mómí àruka ì dré kitswázó file àrà adrézó lovólé nda léna dhi. Angyá ko, mómíyá atú Rúbí Tani yìbhá nda ì fì tá àyikya àrà nda léna ko, ì dré kúlí nda ni ka'íle 'òle ko dhi sè. ⁷ Di kóná bí lókyá nda àmvolésè dhi, Giká dré gòzo tódhyá kítú àzya bha, kítú nda ni zizo «Ándrò» gò, dré longózoá Dàwídi tí ngóro tisile kònwa dre dhi tíni:

«Ándrò dhi, mì kòyi Giká ni kúlí dhi,

mì kò'o àmi kì togó tombalé ko.»‡

⁸ Tàko ko, Yòsúwà kò'o tá kó rè mómíyá nda ì file àrà adrézó lovólé nda léna 'í dhi, kònò Giká gò tá kítú àzya adrézó file lána dhi ni tà ta ko. ⁹ Di ásà dhi, tayí dhu rè àrà mómíyá Giká àdhya ì dré kitswázó lovólé lána sàbátù ni tà àdhya tíni dhi. ¹⁰ Angyá ko, dhya ángùdhi filepi àrà adrézó lovólé Giká be nda léna dhi, adré kpà lovólé áyi tàndi ni àzì sè, ngóro Giká dré lovólé áyi àzì sè dhi tíni. ¹¹ Adré di léá dhi, mà kò'o tà títi dhi ì kitswázó file àrà adrézó lovólé nda léna, dhya àlo àma kòfalé dhi kògàro Giká ni kúlí gò dhèzo Ìsèrèlè ànzi nda kya tíni ko.

¹² Tàko ko, Giká ni kúlí lídrì ro, ìndì adré tà 'o rìnyí sè. Kúlí nda tsi, sápi sí lìtsi be rì dhi ni lavú byá. Adré file mómí léna tsàle byá àrà akódhi ni tà kisùkisù lanzízo togó ni be dhi na. Adré file tsàle byá àrà akódhi ni fà kì lanzízo fà ni ni dò be dhi na. Adré tà akódhi dré adrélé kisùle dhi kì bvó lanzí, tà dré adrélé lèle 'òle dhi ìbe. ¹³ Ngá àlo ngá títi Giká dré bhàle dhi ì kòfalé dhi kitswá áyi zu akódhi mìlésè bwà ko. Ngá títi dhi ì ngádra 'á, dhya mà dré dra àma kì tà títi dhi kì tàzo akódhi kandrá nda mi.

Yésu, àma kì kòwánà kàdrì lavúlé dhi 'i

¹⁴ Di ásà dhi, mà kàdré tròle gígí ro tà mà dré ka'íle bàti gò, adrézó longóá dhi rú. Tàko ko, àma kòwánà kàdrì lavúlé, filepi bhù na tsàle byá Giká ni tàndi véna dhi ìbe. Akódhi nda, Yésu, Giká ni Mvágó 'i. ¹⁵ Ama kì kòwánà kàdrì nda, mómí kitswálépi kizà do áyi togó na àma kì tà yàya kì tà sè bwà ko dhi 'i ko. Be ró dhi, àma kì kòwánà kàdrì nda ína dhya tà títi dhi ì dré tabhìle àma tíni gò, dré ína tàkonzì 'òzo ko dhi 'i. ¹⁶ Di tà mà dré ka'íle bàti nda sè dhi, mà kàdré àma kì kisi ànyi Giká ni lírìrà adrézó òpì nya áyi togó tani sè dhi làga, kàdréro àma kì kizà bha, adrézó áyi togó tani bha àma rú, kitswázó àma kì ledé lókyá kitswálépi àma sè dhi sè be dhi bvó.

* 4:3 4:3 A kònò Longó ì 95:11. † 4:4 4:4 A kònò Kìdhoma 2:2. ‡ 4:7 4:7 A kònò Longó ì 95:7-8.

5

¹ Kòwánà kàdrì ángùdhi mómí ì dré adrélé kipèle dhi, ì adré kipèá kitswálé áyi totó àyi ki kòfalé 'á Gíká be, adrélé ngá fe ìndì mòbòmà fe akódhi dré àyi ki tàkonzì ki tà sè. ² Kòwánà kàdrì nda ni kitswá tà 'o togó yàyà sè mómíyá tà nibhá ko, àyi ki tayíbhá litílé dhi ì dré, áyi tàndi ni tà dré kpà adrélé yàyà dhi sè. ³ Di akódhi ni tà yàyà nda sè dhi, lè kàdré ngá fe mòbòmà ro áyi tàndi ni tàkonzì ki tà sè, adrézó kókpà feá mómí ki tàkonzì ki tà sè. ⁴ Dhya àlo kitswá áyi tàndi ni bha adrélé kòwánà ro lindrì kisúzó ásà dhi ko. Gíká kitswá ngbà 'í mómí ki zi adrélé àzì nda ni 'o dhi nì, ngóro dré Arónà ni zìle dhi tìni.

⁵ Kókpà kòdhi tìni, Krísto bhà tá áyi tàndi adrélé kòwánà kàdrì ro mìlanzilanzì kisúzó ásà dhi ko. Be ró dhi, Gíká zì tá akódhi nì gò, tàzoá drá dhi:

«Mì áma Mváagó 'i. Andrò dhi, má ti mi ma.»*

⁶ Tà kpà áyi Kúlí na dhi:

«Mì kòwánà kàdrì 'i kóná vèsè kólyá, ngóro Mèlikìsèdékè tìni.»†

⁷ Lókyá Yésu nda dré tá adrérà'a bvò dri dhi 'á dhi, zi tá tà Gíká tí, adrézó ngòle kúlí 'u'ù sè àwó íbe dhya kitswálépi tá akódhi ni apá dràdrà lèsè nda rú. Di Gíká dré akódhi ni yìzo, dré áyi bhàle Gíká ni rìnyí zàle dhi sè. ⁸ Tágba akódhi dré tá adrézó Gíká ni Mvá 'i dhi, lè tá kònì Gíká ni kúlí ka'ìle 'òle dhi be, kizà í dré nyàle dhi sè. ⁹ Di Gíká kò'o akódhi ni tà kitswálé títí dre dhi, akódhi dré atsázó dhya adrélépi lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni fe mómíyá títí adrèbhá áyi kúlí ka'ì 'òle dhi ì dré dhi ró. ¹⁰ Angyá ko, Gíká bhà akódhi adrélé kòwánà kàdrì ro ngóro Mèlikìsèdékè tìni.

Ama ki tà ka'ika'i tayima ko dhi

¹¹ Ama tà íbe bí tàle tà nda ì dri. Di, tà nda ki àndu ngèma àmi dré dhi kòkòròko. Tàko ko, mì adré tà yi nìle mbèlè ko. ¹² Lókyá lavú dre tò kídholé kítú mì dré Yésu ni ka'izo dhi sè, atsálé nyànomvá kònìdhi. Lè tá dhi, mì kàtsá tà tadhábhá ì ró dre. Di, adré leá dhi, à kògò Gíká ni kúlí ni tà adrélé tadhále drìdrì dhi ki tadhá tódhyá àmi dré. Lè à kàdré bàsú fe àmi dré kòdhya, mányàngá tòmbátòmba 'i ko. ¹³ Dhya ángùdhi adrélépi ngbà 'í bàsú mvu dhi dhu rè mvámvá 'i. Akódhi nì rè tà adrélé tadhále tà gyágya dri dhi ì ko. ¹⁴ Di, mányàngá tòmbátòmba dhi ína mómí lí'wábhá dre dhi ì dré. Áyi nda ì adré ngbú adrélé nyàá atsázó tògyabhá ro, ì kòkitswáro tà dóro ki ni lanzíle tà kònzi íbe.

6

¹ Di ásà dhi, lè mà kòtayí tà adrélé tadhále drìdrì Krísto ni tà sè dhi ì gò, adrézó tà adrèbhá mómí ki 'o lí'wálé àyi ki tà ka'ika'ì na dhi ki tadhá kòdhya. Lè mà kògò tódhyá dzó ni pá bha, adrézó tà adrélé tadhále drìdrì kònì ki tadhá ko: dhya ki togó ladzama tà adrèbhá dhya ki dri lile dràdrà kisú dhi ki tà sè dhi, Gíká ni ka'ima, ² tà tadhále bàtísimò twátwa dhi ki tà dri dhi ì, drígá bhàma mómí ì dri dhi, mómíyá dràbhá dre dhi ki ngàma dràdrà 'ásè dhi, ìndì mómí ki tàbvó Gíká dré dra tàle kitswálé kóná vèsè kólyá dhi. ³ Gíká kòlè dhi, mà ni 'òá kònìni.

⁴ Kàdré di mómíyá dhebhá àyi ki tà ka'ika'ì tayí dhi ki tà sè dhi, à ni kitswá àyi ki adrì agòle àyi ki togó ladzá tódhyá dhi ngínìngíni ró? Tàko ko, àyi nda ì kisú tá Gíká ni ngádra ngá kazá àyi ki togó na dhi 'í. Ì tabhì

* 5:5 5:5 A kònò Longó ì 2:7. † 5:6 5:6 A kònò Longó ì 110:4.

tá tà tani dré afèle àyi dré bhù lésè dhi 'í. 5 Ì kidhó tá adrélé Tírí Lólo ni tà ni 'í. 5 Ì tabhì tá Gìká ni kúlí gò, ì dré nizoá tàle dhi, kúlí nda dóro dhi 'í. Ì kidhó tá kpà adrélé rinyí lókyá adrélépi àlile dhi àdhya ki ni dhi 'í. 6 Di tà nda kòdhi ì àmvolésè dhi, ì kòdhe àyi ki tà ka'ika'í tayí dhi, à kitswá àyi ki adrì agòle àyi ki togó ladzá tódhya dhi bwà ko. Tàko ko, ì adrè àyikya gòle Gìká ni Mvágó ni tidí tódhya fa kipakipa dri, adrézó kanyò fe akódhi dré mónnyá títi ì mi.

7 Bvò adrélépi kozya adrélépi dhìle í dri rà dhi ni se gò, adrézó ngá 'o kàle bǐ dhya bvò nda ni 'àzo àyi dré dhi ì dré dhi, adrè tà tani kisú Gìká vélésè. 8 Di, bvò adrélépi kùtsí ki 'o apfòle mbì wàyá íbe dhi, atsa ina ngá àngyá ro gò, Gìká dré adrézó 'òle bvò nda ni tatrí. Kùdù ro dhi, a ni zàá vèle àtsí sè.

9 Di, àma arúpi má dré lèle tò ni ì, tágba mà dré adrézó tà ta kònini dhi, mà adrè ka'ía dhi, mì ni àmikya tà tani lavulé dhi ki kisú, tùmání lídrì kóná vésè kólyá dhi be. 10 Tàko ko, Gìká ngbú gyägya. Kitswá àzì dóro mì dré 'òle dhi ki tà tivì ko. Kitswá kpà lèle mì dré tadhálé í dré, tà mì dré 'òle ìndì mì dré adrélé 'òle àyi mónnyá lólo ì dré dhi ì sè dhi ni tà tivì ko. 11 Di mà adrè leá dhi, àmi àlo àlo títi dhi ì mì kàdré dhu rè tà 'o togó be àtsi ró kònini tsàle kùdù na, mì kòkisúró tà mì dré adrézó mì bha ásà dhi ì kitswálé títi be dhi bvó. 12 Mà adrè leá dhi, mì kàtsá tòbvo ró ko, be ró dhi, mì kàdré àmikya tà 'o ngóro mónnyá adrèbhá tà Gìká dré lazilé dhi ki kisú àyi ki tà ka'ika'í sè ìndì àyi ki togó vwàvwà sè dhi kya tíni.

Tà Gìká dré lazilé dhi kitswá tàdzí ru ladzá ko

13 Lókyá Gìká dré tá adrèrà'a tà lazí Abàramà dré dhi 'á dhi, sè tá mònndrà tadházóá dhi, í ni tà í dré lazilé nda ni 'o bàti. Dhya kàdrì akódhi ni lavulépi, dré tá kitswázó mònndrà nda ni sè rú ni sè dhi tá yókódhó. Di Gìká sè tá mònndrà nda àyi tàndì ni rú sè, 14 tàzoá dhi:

«Tà bàti ró dhi, má ni tà tani bha mí dri.

Má ni kpà àmi sùrú 'o lizólé zyandre ró.»*

15 Di Abàramà kòletè tà nda togó vwàvwà sè dre dhi, dré tà Gìká dré lazilé nda ni kisúzó.

16 Mòndí ì kàdré mònndrà sè dhi, ì adrè siá mòndí kàdrì àyi ki lavulépi dhi ni rú sè. Di mònndrà nda adrè tà ì dré tàle dhi ni 'o adrélé ru totó tātā, adrézó káyi títi dhi ki 'o akilé. 17 Di Gìká sè tá kpà mònndrà tà í dré lazilé nda ni 'òzo adrélé ru totó tātā, ìndì tadházóá mónnyá adrèbhá tá 'òle tà lazilé nda ni kisú dhi ì dré dhi, tà í dré kisùle 'òle nda kitswá tàdzí ru ladzá ko. 18 Di Gìká 'o tá tà rǐ kitswábhá ru ladzá ko dhi ì. Kitswá kpà ina kinzò ta tàdzí ko. 'O tá kònini, kitswázó àma àma ki zubhá í léna dhi ki timbà àma ki tà ka'ika'í na, mà kàdréró tròle gígí ro tà mà dré adrézó mì bha ásà dhi rú. 19 Tà mà dré adrézó mì bha ásà nda adrè àma ki 'o adrélé àma ki totó tātā, tà àlo kòkitswáró àma ki tà ka'ika'í kizí ko dhi bvó. Tà mà dré adrézó mì bha ásà nda adrè kpà àma ki 'o lavulé kítá 'ìle tépelò bhù àdhya ni 'a lakízó dhi 'ásè, adrélé file Arà lólo lavulé dhi na. 20 Yésu ni tàndì fì àrà nda na àma kandrána àma ki tà sè dre. Tàko ko, akódhi atsa kòwána kàdrì ro kóná vésè kólyá Mèlikisèdéké tíni.

7

Mèlikisèdéké kòwána kàdrì 'i

1 Mèlikisèdéké nda tá ópí kàdrì bhàandre Sàlémà àdhya drìle dhi 'i, ìndì kòwána Gìká kurú na bhù na dhi àdhya 'i. Abàramà dré tá adrèrà'a agòle

* 6:14 6:14 A kònò Kidhoma 22:16-17.

àdzú dré tá ópí ki lavúzó dhi lésè dhi 'á dhi, Mèlikìsèdékè nda lè tá ru kisú akódhi be gò, dré tà tani bhàzo driá. ² Di Abàràrà dré ngá títi í dré tá adolé àdzú nda lésè dhi ki díme fèzo akódhi dré.* Rú Mèlikìsèdékè kòdhi adrè zyà leá tàle dhi «ópí tà gyágya àdhyà». Kòdhi íbe dhi, akódhi ni ru «ópí Sàlémà àdhyà» nda adrè leá tàle dhi «ópí tà kìdrìkìdrì àdhyà».† ³ Akódhi atá àko, andre àko, ìndì sùrú kómvo àko. Akódhi ni kìdhoma yókódhó, akódhi ni lídrì ni kùdù kpà yókódhó. Akódhi Giká ni Mv́á t́ni, ìndì adrè adrélè kòwánà kàdrì ro kóná vèsè kólyá.

⁴ Mì kisú rè ngalè Mèlikìsèdékè nda ni tà tá kàdrì ngíni ya dhi ká! Ndìndì àma ki tábhí Abàràrà ni tàndì fè tá ngá títi í dré tá adolé àdzú lésè dhi ki díme akódhi dré. ⁵ Mósè ni tátrítrí kúlí adrè leá dhi, Léví ànzi bhàle adrélè kòwánà i ró dhi ì kàdrè àyi ki adrúpi Ìsèrèlè ànzi ró dhi ki ngá títi dhi ki díme lokó àyi drígàsè, tágba àyi nda ì dré kpà adrézó Abàràrà ni ànzi 'i dhi. ⁶ Di, tágba Mèlikìsèdékè nda dré angázó Léví ni sùrú lésè ko dhi, kisú tá ína Abàràrà ni díme akódhi drígàsè. Gò dré tà tani bhàzo dhya Giká ni lazikúlí ki kisúlèpi nda dri. ⁷ Ngóro mà dré nìle be dhi t́ni dhi, dhya adrélèpi tà tani bha dhi kàdrì, dhya adrézó tà tani bha driá dhi ni lavú.

⁸ Léví ànzi adrèbhá díme kisú nda i àyikya móndí adrèbhá dràle dràdrà dhi 'i. Di, Mèlikìsèdékè díme kisúlèpi nda ína dhya Giká ni Kúlí dré adrézó tàá dhi, akódhi lídrì íbe kóná vèsè kólyá dhi 'i. ⁹ A ni kítswá ndìndì tàá dhi, Léví ànzi adrèbhá díme kisú nda ì fè tá àyi ki tàndì ki díme Mèlikìsèdékè dré àyi ki tábhí Abàràrà ni láti 'àsè. ¹⁰ Tàko ko, lókyá Mèlikìsèdékè dré tá Abàràrà ni díme kisúzó dhi sè dhi, Léví tá rè dhu àyi tábhí Abàràrà ni rúbhá na be.

Yésu kòwánà kàdrì 'i Mèlikìsèdékè t́ni

¹¹ Tátrítrí kúlí Giká dré tá fèle Ìsèrèlè ànzi i dré dhi adrè àyi totó, tà Léví ànzi adrèbhá kòwánà i ró dhi ì dré adrélè 'òle dhi i dri. Di kòwánà nda ì kòkítswá tá tà 'o kítswálé títi Giká mìlèsè 'í dhi, lè tá akódhi kògò dhya àzya bha adrélè kòwánà ro ngóro Mèlikìsèdékè t́ni, di ngóro kòwánà angábhá Arónà ni sùrú lésè dhi i t́ni ko dhi àdho tà sè? ¹² Tàko ko, à kòladzá kòwánà ki tà dhi, adrè kpà leá dhi, à kòladzá tátrítrí kúlí. ¹³ Ama ki Mírì mà dré adrézó tà kòdhi ki ta dhi angá tá ína sùrú twá lésè. Dhya àlo sùrú nda lésè dhi 'o tá àzì àlètàrì làga kòwánà ro tàdzí ko. ¹⁴ Angyá ko, mà nì tàle dhi, àma ki Mírì nda angá tá Yúda ni sùrú lésè dhi be. Mósè tà tá tà àlo sùrú nda ni tà dri ko, dré tá adrèrà'a kòwánà ki tà ta dhi 'á.

¹⁵ Tà mà dré adrélè tàle kòdhi ì atsa véle ngádra 'á tà kònìdhi sè: Kòwánà àzya làsú be Mèlikìsèdékè t́ni dhi apfò dre. ¹⁶ Akódhi nda atsa kòwánà ro, ngóro tòlí dré adrélè tàle móndí ki sùrú kómvo ki tà sè dhi t́ni ko. Be ró dhi, atsa ína kòwánà ro, dré adrélè rìnyí íbe adrézó lídrì ro kóná vèsè kólyá dhi sè. ¹⁷ Tàko ko, Giká ni Kúlí adrè tàá dhi:

«Mì kòwánà 'i kóná vèsè kólyá, ngóro Mèlikìsèdékè t́ni.»‡

¹⁸ Di Giká bhà tá tòlí àku dhi gàrà dri, tòlí nda dré tá adrélè rìnyí àko ìndì tà àko dhi sè. ¹⁹ Angyá ko, Mósè ni tátrítrí kúlí kítswá tá ína tà àlo 'o kítswálé títi bwà ko. Di, nyànomvá dhi, Giká bhà tà dóro tà àku nda ni lavúlèpi, mà dré adrézó mì bha ásà dhi dre gò, mà dré adrézó àma ki kisí ànyi akódhi làga tà nda sè.

* **7:2** 7:2 «Dímè» kònìdhi, dhya ki ngá títi adrélè kisúlè, lanzílé 'a be mudrí dhi ki àlo adrélè fèle Giká dré dhi 'i. † **7:2** 7:2 A kònò Kìdhoma 14:17-21. ‡ **7:17** 7:17 A kònò Longó i 110:4.

20 Kòdhi íbe dhi, Giká sù kpà mònndrà tà nda ni bhàzo. Mòndí àruka ì atsá tá kòwánà ì ró mònndrà àko. 21 Di, Giká bhà ína Yésu atsálé kòwánà ro mònndrà sè, tàzoá drá dhi:

«Mírì sù tá mònndrà, ìndì kitswá áyi kúlí ladzá ko:

<Mi, kòwánà 'i kóná vèsè kólyá.>»§

22 Di ásà dhi, Yésu atsá ína dhya adrélépi tà dóro lavulé Giká dré bhàle ru yìzo mòndí íbe dhi ni 'o adrélé ru totó tātā dhi ró.

23 Tátrítrí kúlí zàle dhi, mòndí bí dhi ì atsá tá kòwánà ì ró, dràdrà dré tá adrélé àyi kì àzì kíkí dhi sè. 24 Di, Yésu adré ína àzì 'o kòwánà ro kóná vèsè kólyá, dré adrélé lídrì íbe kóná vèsè kólyá dhi sè. 25 Di ásà dhi, akódhi ni kitswá mómnyá adrèbhá alìle Giká vélé í sè dhi kì tidrì kitswálé títi, í dré adrélé ngbú lídrì íbe adrézó tà zi Giká tí àyi dré dhi sè.

26 Di Yésu nda, kòwánà kàdrì kitswálépi títi àma sè dhi 'i. Angyá ko, akódhi lólo, tà àko í rú, ìndì tàkonzì àko. Giká bhà kpà akódhi twá tàkonzìbhá ì rúsè gò, akódhi ni tingázó zá kuru bhù kì lavú. 27 Di, akódhi adré ína tà 'o ngóro kòwánà kàdrì àruka kya tíni ko. Tàko ko, kítú àlo àlo títi ì sè dhi, àyi nda ì adré mòbòmà fe àyi kì tàndì kì tàkonzì kì tà sè 'íká, gò ì dré kpà adrézó fèá mòndí kì tàkonzì kì tà sè ndò. Di, akódhi fè ína ì mòbòmà ro ngbà 'í vèsè àlo mòndí kì tàkonzì kì tà sè dre. 28 Tátrítrí kúlí adré mòndí adrèbhá tà íbe yàya dhi kì bha adrélé kòwánà kàdrì ì ró. Di, mònndrà Giká dré síle tátrítrí kúlí nda ni fèma àmvolésè dhi, bhà ína Giká ni Mvágó adrélé kòwánà kàdrì kitswálépi títi dhi ró, adrélé kóná vèsè kólyá.

8

Yésu, kòwánà kàdrì tà tídhí Giká dré bhàle ru yìzo mòndí íbe dhi ni tà sè dhi 'i

1 Tà kàdrì mà dré adrélé tàle dhi, tà kònndhi 'i: Ama kòwánà kàdrì làsú be kònndi nda íbe. Akódhi nda lírì adrélé Giká múrúngú dhi ni lírìrà òpì àdhya ni dríagó lésè bhù na. 2 Kònndè dhi, adré Giká ni tà 'o àrà lólo adrézó akódhi ni líndrì bha lána dhi na. Arà nda, tàbèrènakolò tàndì Mírì dré ledélé nì, mòndí ì dré ledélé ko dhi 'i.

3 Kòwánà kàdrì títi adrélé bhàle dhi ì, à adré àyi kì bha adrélé ngá fe ìndì mòbòmà fe Giká dré. Adré di leá dhi, àma kì kòwánà kàdrì kàdré kpà ngá íbe fèle Giká dré. 4 Kònò akódhi nda kàdré tá kònwa bvò dri dhi, kitswá tá ndìndì adrélé kòwánà ro ko. Tàko ko, kòwánà adrèbhá ngá fe Giká dré ngóro tátrítrí kúlí dré adrélé tàle dhi tíni dhi ì be. 5 Ayi nda ì adré àyi kì àzì 'o kòwánà ì ró ngá líndrì adrèbhá ngá tàndì bhù na dhi kì tadhá dhi ì sè. Asà dhi, lókyá Mósè dré tá adrèrà'a 'òle tàbèrènakolò ledé dhi 'á dhi, Giká lazí tá tà akódhi dri, tàzoá dhi: «Mí kònò dóro, mí kòledéro ngá títi dhi ì làsú be ngóro má dré tadhále mí dré kóngó drìna dhi tíni.»* 6 Di, nyànomvá dhi, àzì Yésu dré kúsulé kòwánà àdhya ró dhi ína kàdrì àyikya kì lavú byá. Tàko ko, akódhi adré àyi totó tà 'o mòndí kì kòfalé 'á Giká be, tà tídhí Giká dré bhàle ru yìzo àyi íbe dhi ni tà sè. Tà tídhí ru yìzo nda kpà kàdrì, tà àku ru yìzo dhi ni lavú. Kòdhi íbe dhi, lazikúlí tà tídhí ru yìzo nda dré adrézó àyi totó dríá dhi ì kókpa kàdrì, lazikúlí àku dhi kì lavú.

7 Kònò tà àku Giká dré tá bhàle ru yìzo mòndí íbe nda kàdré tá dóro kitswálé títi dhi, tà adrézó àzya ni ni bha àrà ni 'á dhi ni tá adré yókódhó.

8 Di, Giká kúsú tá ína tà kònzi àyi mómnyá ì véna gò, tàzoá dhi:

§ 7:21 7:21 A kònò Longó ì 110:4. * 8:5 8:5 A kònò Pfòma 25:40.

«Mírì tà dhi: Mì yi rè ká! Lókyá adrélépi alìle dhi sè dhi,
 má ni tà tídhí ru yìzo tódhyá Ìsèrélè ànzì íbe, ìndì Yúdà ànzì íbe dhi ni bha.
 9 Tà tídhí ru yìzo nda kitswá adrélé ngóro tà àku má dré tá bhàle ru yìzo
 àyi kì tábhí íbe dhi tíni ko.

Lókyá nda kònàdhi sè dhi, má ru tá àyi kì dríngá gò, àyi kì adrìzo apfòle
 Ezèpètò lésè.

Di, ì ka'ì tá àyikya tà má dré bhàle ru yìzo àyi íbe nda ni lebèle ko.

Gò má dré gòzo véle àyi kì tà kisù ko.

10 Di, Mírì tà dhi: Lókyá adrélépi alìle dhi sè dhi,
 tà tídhí má dré dra bhàle ru yìzo tódhyá Ìsèrélè ànzì íbe nda, tà kònìdhi 'i:
 Má ni áma tátírítrí kúlí bha àyi drìna,
 kúlí nda kì tisìzo àyi kì togó na.

Má ni mána adrè àyi kì Gìká ro,
 ìndì ì ni àyikya adrè áma mónnyá i ró.

11 Dhya àlo kitswá gòle áyi àzya 'i yà, kó ngalè áyi adrúpi 'i yà dhi ni tadhá,
 tàzoá dhi <Mí kònì Mírì> dhi ko.

Tàko ko, àyi nda kì títi áma ni,

kìdhólé móndí tàko lavulé àyi kòfalé dhi rú, tsàle móndí kàdrì lavulé dhi
 rú.

12 Angyá ko, má ni àyi kì tà kònzi kì tri.

Má kitswá gòle véle àyi kì tàkònzì kì tà kisù ko.»†

13 Di Gìká dré tà ru yìzo nda kòdhi ni zìle «tídhí ro» dhi sè dhi, kòdhi adrè
 tadhá dhi, akódhi bhà tà àku ru yìzo nda gàrà dri dre. Tà bhàle gàrà dri
 adrélépi kpà agàle dhi, adrè 'òle tavìle.

9

Tòlì àku adrézó Gìká ni lindrì bha ásà dhi i

1 Tà àku Gìká dré tá bhàle ru yìzo Ìsèrélè ànzì íbe nda tá tòlì adrézó Gìká
 ni lindrì bha ásà dhi íbe, túmání àrà lólo bvò dri adrézó akódhi ni lindrì
 bha lána dhi be. 2 Di à ledé tá tàbèrènakòlò, 'a ni ni lakízó 'a be rì. A zi
 tá 'a ni ni àlo kìle nda ni rú «Àrà lólo dhi». Àrà nda léna dhi, à bhà tá
 ngá adrézó àtsí tosó sílá dhi, mísá àlo dhi, ìndì mápà fèle Gìká dré dhi íbe.

3 Kítá 'ìle tàbèrènakòlò nda ni 'a lakízó dhi àmvolésè dhi, 'a ni ni rì rú zìle
 «Àrà lólo lavulé dhi» tá be. 4 Àrà nda léna dhi, à bhà tá àlètàrì ledélé órò sè
 adrézó béndélé za Gìká dré dríá dhi, ìndì kpúkúbhú rúbhá ni ni ndryàzo
 títi órò sè, tà Gìká dré tá bhàle ru yìzo móndí íbe nda àdhya be. Kpúkúbhú
 nda léna dhi, à bhà tá lìdrì ledélé órò sè mánnà íbe í léna dhi, kùtù fa
 Arónà àdhya bí àlú ì dré topfòzo dríá dhi, ìndì kírà tátírítrí kúlí tisìzo àyi
 dri, adrèbhá tà Gìká dré tá bhàle ru yìzo móndí íbe nda ni tà tadhá dhi
 íbe. 5 Kpúkúbhú nda drìle dhi, à bhà tá kèrùbímà adrèbhá Gìká ni adrema
 mìlanzilanzì ro dhi ni tadhá dhi i. Kèrùbímà nda kì kupfú i zàle dhi, àrà
 adrézó móndí kì tàkònzì tri dhi tá be. Di, nyànomvá dhi, mà kitswá tà nda
 kòdhi kì àndu ngi mìbhalé tí bwà ko.

6 A kòtobhà ngá títi nda i tàbèrènakòlò nda léna kònini dre dhi, kòwánà
 ì adrè tá fìle kítú àlo àlo títi i sè 'a ni ni àlo kìle nda léna, adrélé àyi kì àzì
 'o. 7 Di, kàdré ína 'a ni ni rì kìle nda ni tà sè dhi, kòwánà kì kàdrì adrè tá
 ngbà 'í fìle lána dhi ni. Adré tá ngbà 'í fìle lána vèsè àlo kóná àlo sè. Adré
 tá ngbú fìle kàrì be, adrélé fèa Gìká dré áyi tàndi ni tàkònzì kì tà sè, ìndì
 móndí kì tàkònzì ì dré tá 'òle tà nìma ko na dhi kì tà sè. 8 Kòdhi Tirì Lólo
 adrè tá tadhá dhi, à nzì tá látì adrézó fìle Àrà lólo lavulé nda léna dhi rè

† 8:12 8:12 A kònò Yèrèmíyà 31:31-34.

ko, tàbèrènákolò ni àlo nda dré tá rè dhu adrérà'a be dhi 'á. ⁹ Kòdhi adrè lókyá ándrò kònìdhi ni tà tadhá. Adré tadhá dhi, ngá kòwánà ì dré adrélé fèle mòbòmà ìbe Gìká dré dhi ì kitswá mómnyá adrèbhá lèsámbo nda ki 'o dhi ki togó temvé kitswálé tíí dhi bwà ko. ¹⁰ Angyá ko, ngá ì dré adrélé fèle Gìká dré nda ì ngbà 'í mányàngá ì ngá mvùle dhi ìbe dhi 'i. Tà ì dré adrélé 'òle nda ì ngbà 'í tà twátwa adrézó mómnyá ki rúbhá ki temvé dhi 'i. A adrè tòlí nda ki 'o kònìni, tsàle lókyá Gìká dré tà tídhí dhi ni bhàrà'a dhi 'á.

Krìsto ni kàrí kitswá mómnyá ki togó ki temvé kitswálé tíí

¹¹ Dì, nyànomvá dhi, Krìsto apfò kòwánà kàdrì ro tà dóro atsábhá dhi ki tà sè dre. Fì kpà tàbèrènákolò kàdrì kitswálépi tíí àlo ni ni lavú dhi léna dre. Tàbèrènákolò nda, tàbèrènákolò bvò kòndi àdhya mómnyá ì dré ledélé àyi ki drígá sè dhi 'i ko. Be ró dhi, tàbèrènákolò nda, tàbèrènákolò bhù àdhya 'i. ¹² Akódhi fì lána ndrìàgo ki kàrí tiàgo kya be fèle dhi sè ko. Be ró dhi, fì ína ngbà 'í vèsè àlo Arà lólo lavúlé dhi léna àyi tàndi ni kàrí sè, kitswálé àma ki apá tàkonzì ni rinyí lésè kóná vèsè kólyá. ¹³ Tátrítrí kúlí zàle dhi, à adrè ndrìàgo ki kàrí tiàgo kya be dhi ni adó tíkàrá zàle dhi ni tópfó be, ligìle mómnyá adrèbhá ndì ró àyi ki tàkonzì sè dhi ì drìsè, kitswázó àyi ki rúbhá ki temvé, àyi ki 'òzo atsálé lólo Gìká dré. ¹⁴ Kàdré kònìni dhi, Krìsto ni kàrí adrè dhi véle àma ki togó ki temvé tà mà dré 'òle adrèbhá tá àma ki dri lile dràdrà kisé dhi ì lésè, mà kàdréró Gìká adrélépi lídrì ro dhi ni tà 'o be dhi bvò! Tàko ko, Tirí Lólo adrélépi kóná vèsè kólyá dhi ni rinyí sè dhi, Krìsto fè àyi tàndi mòbòmà kitswálépi tíí dhi ró Gìká dré àma ki tàkonzì ki tà sè.

¹⁵ Àsà dhi, Krìsto nda dhya adrélépi àyi totó tà 'o mómnyá ki kòfalé 'á Gìká be, tà tídhí Gìká dré bhàle ru yìzo àyi ìbe dhi ni tà sè dhi 'i, mómnyá Gìká dré azilé dhi ì kòkísúró tà dré lazilé àyi dré tàyilé ro dhi, adrézó ába kóná vèsè kólyá. Tàko ko, Krìsto drà àyi ki apá àyi ki tàkonzì ì dré tá 'òle tà àku ru yìzo dhi zàle dhi ì lésè dre.

¹⁶ Kàdré wárágá tísìle tàyilé ngá ki tà sè dhi ni tà sè dhi, adrè leá dhi, à kòtadhá rè zyà dhya wárágá nda ni tísìlepi dhi drà dre káyá dhi 'íká.

¹⁷ Tàko ko, à kitswá tà 'o wárágá nda sè bwà ko, dhya nda dré rè dhu adrérà'a lídrì ìbe dhi 'á. A ni ngbà 'í kitswá tà 'o ásà dhya nda ni dràma àmvolésè. ¹⁸ Tà nda sè dhi, Gìká bhà tá ndìndì tà àku ru yìzo mómnyá ìbe dhi kàrí sè. ¹⁹ Angyá ko, Mósè kòlongó tà tíí tátrítrí kúlí dré tá adrélé tàle à kò'o dhi ì mómnyá tíí ì dré dre dhi, dré tiàgo ki kàrí ndrìàgo kya be dhi ni adózó amulé yì be gò, ligìzoá búkù tátrítrí kúlí nda àdhya dri, ìndì mómnyá tíí nda ì drìsè, fanzí rú zìle ìsópè dhi sè, ìndì kítá ká dhi sè. ²⁰ Gò dré tàzoá dhi: «Kònìdhi, kàrí tà Gìká dré bhàle ru yìzo àmi ìbe dhi àdhya 'i.»* ²¹ Dì dré kpà kàrí nda ni adózó ligìle tàbèrènákolò dri, ìndì ngá tíí adrézó Gìká ni líndrì bha ásà dhi ì drìsè. ²² Tà bàti ró dhi, tátrítrí kúlí adrè leá dhi, à kàdré ànyíànyí ngá tíí dhi ki temvé kàrí sè. Angyá ko, kàrí kòkutú ko dhi, Gìká kitswá mómnyá ki tàkonzì tri ko.

²³ Dì adrè tá leá dhi, à kàdré ngá líndrì adrèbhá ngá tàndi bhù na dhi ki tadhá nda kòdhi ki temvé kònìni. Adré dhi leá dhi, à kàdré ngá tàndi bhù àdhya ki temvé mòbòmà dóro mòbòmà nda ki lavúbhá dhi ì sè.

²⁴ Tàko ko, Krìsto fì tá àrà lólo ledélé mómnyá ki drígá sè, adrélépi tá ngá líndrì ngá tàndi bhù na dhi àdhya ró dhi léna ko. Be ró dhi, fì ína bhù ni tàndi na gò, pfòle adrélé Gìká kandrà àma ki tà sè. ²⁵ Fì tá kpà bhù na

* 9:20 9:20 A kònò Pfòma 24:8.

kitswálé áyi fe mòbòmà ro vèsè be bǐ, ngóro kòwánà ki kàdrì dré adrélé fìle Arà lólo layúlé dhi léna kóná àlo àlo tíí i sè kà'wá ki kàrí sè dhi tíí ko. ²⁶ Kònò Krísto kàdré tá 'òá kònìni dhi, a ni tá leá dhi, kàdré kizà nya vèsè be bǐ kidhólé bvò ni bhàma lésè. Di, nyànomvá, lókyá kùdù kònìdhi sè dhi, Krísto apfò ngbà 'í vèsè àlo áyi fe mòbòmà ro, kitswálé tàkonzì ki tà 'o akílé dhi dre. ²⁷ Adré leá dhi, móndí àlo àlo tíí dhi i kòdrà vèsè àlo gò, àmvolàsà dhi, Gìká kòtáro àyi ki tàbvó. ²⁸ Kókpà kòdhi tíí, Krísto fè i dràle mòbòmà ro vèsè àlo, kitswálé móndí zyandre dhi ki tàkonzì ki tingá. A ni kpà go apfòle vèsè ni rǐ sè. Di, a ni go apfòle kitswálé tàkonzì tingá dhi bvó ko. Be ró dhi, a ni go apfòle kitswálé lídrì kóná vèsè kólyá dhi ni fe móndyá adrèbhá áyi letè dhi i dré.

10

Krístò fè i dràle mòbòmà ro ngbà 'í vèsè àlo

¹ Tà Mósè ni tátírítrí kúlí dré adrélé tàle dhi i ngbà 'í tà dóro adrèbhá alìle dhi ki líndrì 'i, tà dóro tàndì nda 'i ko. Ásà dhi, tágba à kàdré mòbòmà fe Gìká dré kóná àlo àlo tíí i sè landè àko ró yà dhi, tátírítrí kúlí nda kitswá tàdzí móndyá adrèbhá àyi ki kisí Gìká kandrà dhi ki 'o kitswálé tíí ko. ² Kònò kòkitswá tá móndyá adrèbhá lèsámbo 'o nda ki togó temvé kitswálé tíí 'í dhi, i kitswá tá gòle véle àyi ki tàkonzì kisù ko gò, à dré mòbòmà fèma àyi ki tà sè dhi ni tayízó. ³ Tà bàti ró dhi, mòbòmà adrélé fèle kóná àlo àlo tíí i sè nda i adrè móndyá nda ki tàkonzì 'o agálé àyi léna dhi ni. ⁴ Angyá ko, tiàgo ki kàrí ndrìago kya be dhi kitswá tàdzí tàkonzì tingá ko.

⁵ Di ásà dhi, Krísto dré tá adrèrà'a 'òle alìle bvò kònìdhi lé dhi 'á dhi, tà tà Gìká dré dhi:

«Mí lè tá mòbòmà i ìndì ngá adrélé fèle mòbòmà ro mí dré dhi íbe kòdhya ko.

Di, mí ledé mína rúbhá má dré kitswálé fèle dhi kòdhya.

⁶ Mí ka'í tá kà'wá adrélé zàle dhi i, ìndì mòbòmà adrélé fèle tàkonzì ki tà sè dhi íbe kòdhya ko.

⁷ Di má dré tàzoá dhi: «Á! Gìká, ma kònìdhi.

Má alì tà mí dré adrélé lèle má kò'o dhi ni 'o, ngóro tisìle áma tà sè ámi búkù pàle dhi léna dhi tíí.»*

⁸ Di Krísto nda tà tá rè zyà dhi: «Mí lè tá mòbòmà i, ngá adrélé fèle dhi i, kà'wá adrélé zàle dhi i, ìndì mòbòmà adrélé fèle tàkonzì ki tà sè dhi íbe kòdhya ko. Mí ka'í tá kpà ngá nda i ko.» Tà tá kònìni, tágba tátírítrí kúlí dré adrézó leá dhi, à kàdré ngá nda ki fe Gìká dré dhi. ⁹ Gò dré tàzoá dhi: «Ma kònìdhi. Má alì tà mí dré adrélé lèle má kò'o dhi ni 'o.» Ásà dhi, bhà tá tà àku nda gàrà dri, tà tídhí nda ni bhàzo àrà ni 'á. ¹⁰ Di Yésu Krísto dré tà Gìká dré tá lèle í kò'o dhi ni 'òle dhi sè dhi, Gìká 'o àma atsálé lólo í kandrà, Krísto ni rúbhá fèle ngbà 'í vèsè àlo mòbòmà ro àma ki tà sè dhi sè.

¹¹ Tátírítrí kúlí zàle dhi, kòwánà tíí dhi i adrè ngbú adrélé àyi ki àzì 'o kítú àlo àlo tíí i sè, adrézó mòbòmà fe landè àko ró, tágba mòbòmà nda i dré kitswázó tàdzí móndí ki tàkonzì tingá ko dhi. ¹² Di, Krísto fè ína i ngóro mòbòmà àlo kwákwá fèle tàkonzì ki tà sè kitswálépi lókyá tíí i sè dhi ró gò, dré lírízó Gìká ni dríágó lésè. ¹³ Kidhólé lókyá nda sè dhi, adrè lókyá Gìká dré dra áyi kàribhá ki bhàzo adrélé áyi pá zàle dhi ni letè. ¹⁴ Tàko ko, mòbòmà àlo kwákwá nda sè dhi, 'o móndyá Gìká dré bhàle twá adrélé ína ró dhi i kitswálé tíí kóná vèsè kólyá.

* 10:7 10:7 A kònò Longó i 40:7-9.

15 Tirí Lólo adré kpà tà nda ki longó kòdhya. Angyá ko, tà tá rè zyà dhi:
16 «Mírì tà dhi: Lókyá adrélépi alìle dhi sè dhi, tà tídhí má dré dra bhàle
ru yìzo tódhyá àyi íbe dhi, tà kònìdhi 'i:

Má ni áma tátírí kúlí bha àyi ki togó na, kúlí nda ki tisìzo àyi drìna.»†

17 Gò tàá dhi:

«Má kitswá gòle véle àyi ki tàkonzì ki tà kisù, tà kònzi ì dré 'òle dhi íbe
ko.»‡

18 Di Giká kòtrì móndí ki tàkonzì i kònìni dhi, adré di làá dhi, à kògò véle
mòbòmà fe tàkonzì nda ki tà sè ko.

Ama ki kisima ànyi Giká làga dhi

19 Di áma adrúpi i, mà dré adrélé Yésu ni tà ka'í bàti dhi sè dhi, mà kitswá
adrélé file Arà lólo lavulé dhi léna akódhi ni kàrí sè. 20 Mà adré file lána
látì tídhí lídrì ro dré nzìle àma dré kitswázó lavulé kítá 'ìle dhi 'ásè dhi 'ásè.
Kítá 'ìle nda, akódhi ni rúbhá 'i. 21 Di ásà dhi, mà dré adrélé kòwánà kàdrì
adrélépi Giká ni dzó drìle dhi íbe dhi sè dhi, 22 mà kàdré àma ki kisí ànyi
Giká làga togó dóro adrélépi akódhi ni ka'í bàti dhi sè. Tàko ko, akódhi
temvé àma ki togó, àma ki tàkonzì nìni tingázó dre. Dzì kpà àma ki rúbhá
yì tsèrèlè dhi sè dre. 23 Mà kàdré kpà tròle gígí ro tà mà dré adrézó mǐ bha
ásà, adrézó kpà longóá dhi rú. Tàko ko, Giká tà nda ni lazilépi dhi kitswá
adrélé ka'ìle togó wǎyi sè. 24 Mà kàdré kpà àma ki adrúpi ki tà kisù, adrézó
ru kodzó àma kòfalésè, mà kàdréró tà dóro 'o lèle sè. 25 Mà kòtayí adrema
ru kimó àma ki adrúpi íbe dhi ngóro móndí àruka kya tìni ko. Be ró dhi,
mà kàdré ru timbà àma kòfalésè àma ki tà ka'ika'í na. Mà kàdré véle 'òá
adrézó ìle ába drìdrì, mà dré adrérà'a kítú Mírì dré dra agòzo dhi ni no
atsàrà'a ànyi dhi 'á.

26 Di, mà kògò adrélé tàkonzì 'o ìze sè mà dré tà bàti kisúzó nìle dhi
àmvolésè dhi, mòbòmà kitswálépi tàkonzì nda ki tingá dhi ni adré véle
yókódhó. 27 Mà kàdré 'òá kònìni dhi, tayí ngbà 'í tirì àma dré, mà dré
adrérà'a Giká ni tàbvó tàma letè, túmánì átsí kàdrì dra akódhi ni kàribhá
ki zàlepi véle dhi be dhi 'á. 28 Tàko ko, dhya àlo kògà Mósè ni tátírí kúlí
'òle gò, móndí rǐ yà, kó ngalè na yà tà nda ni nobhá mǐ sè dhi ì dré akódhi
ni asíkìzo dhi, à adré akódhi nda ni 'o dràle, kizà ni ni bha àko ró. 29 Kàdré
kònìni dhi, mǐ adré kisúá dhi, à ni di véle tà ño dhya adrélépi Giká ni Mvá
ni ayízè, adrélépi kàrí tà Giká dré bhàle ru yìzo dhi àdhya àyi 'òlepi atsálé
lólo dhi ni no ngá tàko ró, ìndì adrélépi Tirí Giká dré fèle àyi togó tani sè
dhi ni lodhá dhi dri ngíni? 30 Angyá ko, mà nǐ dhya tà kòni ki tàlepi dhi
be: «Má ni móndí ki tà kònzi ki vúdri logó àyi dré dhi ma. Má ni tà logó
àyi dré tà ì dré 'òle dhi i tí dhi ma.» Akódhi nda tà kpà dhi: «Mírì ni àyi
móndyá ki tàbvó ta.»§ 31 Dhèle Giká lídrì ro dhi drígá dhi, tà adrélépi tirì
fe gàle dhya léna dhi 'i!

32 Mǐ kisù rè lókyá mǐ dré tá Giká ni ngádra kisúzó ngá kazá àmi ki togó
na dhi ká! Lókyá nda sè dhi, tágba mǐ dré tá adrézó kizà nya dhi, mǐ adré
tà àmi ki togó tsi àdzú kàdrì dhi na. 33 Lókyá àruka i sè dhi, à adré tá àmi
ki lodhá, adrézó àmi ki mǐ pfo móndyá títì i kandrà. Lókyá àruka i sè dhi,
mǐ adré tá àmi ki totó tātā móndí adrèbhá kizà nya kònìni dhi làga. 34 Mǐ
adré tá kizà do àmi ki togó na móndí 'ìle bǎdzó na dhi ki tà sè. A kàdré àmi
ki ngá topá dhi, mǐ adré tá tà nda ni ka'í dóro, adrézó lenzélé ásà. Tàko ko,
mǐ nǐ tá tàle dhi, àmi tá àmikya tà dóro ngá nda ki lavúbhá dhi íbe, ìndì tà
nda ì kitswá akílé bwà ko dhi be.

† 10:16 10:16 A kònò Yèrémíyà 31:33. ‡ 10:17 10:17 A kònò Yèrémíyà 31:34. § 10:30 10:30 A
kònò Dùtèrònómè 32:35-36.

³⁵ Di ásà dhi, mì kòbhe tà mì dré ka'ile bàti dhi ko. Angyá ko, mì ni làgí múrúngú kisú ásà. ³⁶ Adré di làá dhi, mì kàdré togó tsi, adrézó tà Gìká dré adrélé lèlè mì kò'o dhi ki 'o, mì kòkisúró tà dré lazilé dhi be dhi bvó.

³⁷ Tàko ko, ngóró Gìká ni Kúlí dré adrélé tàlè dhi tìni:

«Tayí ngbà 'í lókyá tsà,

dhya adrélépi alìlè dhi dré alìzo. Kitswá ína g'ìlè ko.

³⁸ Dhya adrélépi gyägya má m'ìlèsè dhi ni adré lídrì íbe áyi tà ka'ika'í sè.

Di, kògò ína bvólé ro dhi, áma togó kitswá kinílé akódhi ni tà sè ko.»*

³⁹ Ama ró dhi, àma móndí adrèbhá gòlè bvólé ro kitswálé dràdrà kisú dhi 'i ko. Be ró dhi, àma àmakya móndí adrèbhá Gìká ni ka'í gò adrézó adrélè dhi 'i.

11

Tà ka'ika'í

¹ Dhya adrélépi tà ka'ika'í íbe bàti dhi adré ka'íá tàlè dhi, í ni dra tà í dré adrézó m'ì bha ásà dhi ki kisú káyà dhi. Adré kpà n'íá tàlè dhi, tà í dré kitswálé nòlè m'ì sè ko dhi ki dra ru 'o káyà dhi be. ² Atú dhi, àma ki tábhi ì ka'í tá Gìká kòn'ini gò, akódhi dré àyi ki tà bhàzo kuru ásà.

³ Tà ka'ika'í sè dhi, mà n'ì tàlè dhi, Gìká bhà bhù ì bvò be áyi kúlí sè dhi be. Di ngá adrélé nòlè m'ì sè dhi ì apfò ngá adrélé nòlè m'ì sè ko dhi ì lésè.

⁴ Tà ka'ika'í sè dhi, Abélè fè tá Gìká dré mòbòmà dóro dhi Kàyínà àdhyà ni lavú. Akódhi ni tà ka'ika'í nda sè dhi, Gìká ka'í ngá dré fèlè nda ì gò, akódhi ni tà bhàzo kuru, akódhi ni zìzo móndí gyägya dhi ró. Di tà ka'ika'í nda sè dhi, Abélè adrè rè dhu tà ta àma dré, tágba dré dràzo dhi.

⁵ Tà ka'ika'í sè dhi, Gìká do tá Ènókà í véna, kòdràró ko dhi bvó. Di à dré gòzo vélé akódhi ni kisú ko, Gìká dré tá akódhi ni dòlè í véna dhi sè. Angyá ko, Gìká ni Kúlí adrè tàá dhi, drìdrì Ènókà nda ni dòzo dhi kandrá dhi, akódhi ni tà 'o tá Gìká ni togó kinílé. ⁶ Di, tà ka'ika'í àko dhi, dhyà àlò kitswá ína Gìká ni togó 'o kinílé bwà ko. Tàko ko, lè dhyà ángùdhi adrélépi áyi kisí ànyi Gìká làga dhi kàdré ka'íá dhi, akódhi be, ìndì adrè làgí múrúngú fe móndyá títi adrèbhá áyi nda togó wáyi sè dhi ì dré káyà dhi.

⁷ Tà ka'ika'í sè dhi, Gìká dré tá tà lazízo Nówè dri tà kitswálé nòlè rè ko dhi ki tà sè dhi, Nówè ka'í tá Gìká ni kúlí nda 'òlè gò, bwátù kàdrì dhi ni ledézó kitswázó áyi sùrú tidrí. Di ásà dhi, bhà tá tà móndyá bvò àdhyà ì dri gò, dré atsázó gyägya Gìká m'ìlèsè áyi tà ka'ika'í nda sè.

⁸ Tà ka'ika'í sè dhi, Gìká dré tá Abàràrà ni zìzo l'ìlè bvò dré kitswálé kisulé tàylé ro dhi na dhi, Abàràrà ka'í tá Gìká ni kúlí nda 'òlè gò, dré l'ìzo, tágba dré tá n'ìzoá ngalè í adrè tá l'ìlè ángolé ya dhi ko dhi. ⁹ Akódhi ni tà ka'ika'í nda sè dhi, dré bhà mòzo adrézó móndí twá ro bvò Gìká dré tá lazilé í dré nda na. Gò dré adrézó wémà ì zàlè, ngóró Ísákà ì Yàkòbhò be tà lazilé nda ni kisúbhá tàylé ro dhi ì dré kpà 'òlè dhi tìni. ¹⁰ Tàko ko, adrè tá bhàandre Gìká dré tá tà ni ni kisùzo drìdrì gò, s'ìzoá pá íbe tātā dhi ni letè.

¹¹ Tà ka'ika'í sè dhi, Abàràrà nda kisú tá r'ìnyí mvá t'ìzo, tágba akódhi ni kóná dré tá lavúzó, ìndì Sàrà ni t'ìndì dré tá adrézó kòndó ro dhi. Angyá ko, nò tá Gìká tà nda ni lazilépi í dré dhi ngóro dhyà í dré kitswálé ka'ile togó wáyi sè dhi ró. ¹² Di ásà dhi, agó àlò adrélépi tá ànyi dràdrà m'ìlè nda lésè dhi, ànzì ì dré topfòzo lizólé zyandre ró, ngóro bhìbhínyà bhù m'ìbhalé 'a dhi ì tìni, ìndì sínyí y'ìandre m'ìlè kitswálé nàlè bwà ko dhi tìni.

* 10:38 10:38 A kònò Abàkúkà 2:3-4.

¹³ Mòndyá títi nda kòdhi ì adré tá atsílé tà ka'ika'ì na, tsàlè lókyá ì dré todràrà'a. Ì kisú tá tà Gíká dré lazílé dhi ì ko. Di, ì nò tá àyikya tà lazílé nda ì vwàvwà ro, tà nda ki ka'izo dóro. Ì ka'ì tá kpà tàlè dhi, àyi tá ngóro mómí twá bvò àyikya ró dhi àko dhi ì tíni. ¹⁴ Mòndyá adrébhá tà ta làsú be kònini dhi ì adré tadhá ngádra 'á dhi, ì adré bvò àzya nda adrélé àyikya ró. ¹⁵ Kònò ì kàdré tá bvò ì dré tá tayílé dhi ni tà kisù dhi, ì ni tá kitswá láti kisú nzìzo bvò nda na. ¹⁶ Di, ì adré tá àyikya bvò dóro lavulé dhi ni nda kisúlé kòdhyà. Kòdhi adré tàá dhi, ì adré tá bvò bhù na dhi ni nda kòdhyà. Di ásà dhi, Gíká kanyò àko ì dré adrélé áyi zi àyi ki Gíká ro dhi sè. Tàko ko, akódhi ledé bhàandre àyi dré dre.

¹⁷ Tà ka'ika'ì sè dhi, Gíká dré tá Abàramà ni tabhizo dhi, Abàramà fè tá Ìsákà mòbòmà ro akódhi dré. Di akódhi tà Gíká dré tá lazílé dhi ki kisúlépi nda adré tá 'òlè áyi mváagó àlo kwákwá dhi ni fe dràle, ¹⁸ tágba Gíká dré tá tàzoá drá dhi «À ni ngbà 'í Ìsákà ni ànzi ki zi ámi ànzi ì ró dhi kòdhyà» dhi.* ¹⁹ Abàramà adré tá ína kisúá dhi, tágba Ìsákà kòdrà yà dhi, Gíká rinyí íbe kitswázó akódhi ni tingá dràdrà lésè. Di à ni kitswá tàá kúlí alaala sè dhi, Abàramà gò áyi mváagó nda ni kisú ngóro mómí tingalé dràdrà lésè dhi tíni.

²⁰ Tà ka'ika'ì sè dhi, Ìsákà zi tá tà tani Gíká tí Yàkóbhò ì dri Èsáwù be tà adrébhá tá alìle dhi ki tà sè.

²¹ Tà ka'ika'ì sè dhi, Yàkóbhò dré tá adrérà'a 'òlè dràle dhi 'á dhi, zi tá tà tani Gíká tí Yòséfà ni ànzi àlo àlo títi dhi ì dri. Gò dré Gíká ni lindrì bhàzo, í dré tá adrérà'a áyi agò áyi kùtù fa dri dhi 'á.

²² Tà ka'ika'ì sè dhi, Yòséfà dré tá adrérà'a ànyi dràdrà mìle dhi 'á dhi, longó tá Ìsèrèlè ànzi ki apfòma Ezèpètò lésè dhi ni tà gò, dré tà í dré tá lèlè à kò'o áyi fà ni tà sè áyi dràma àmvolésè dhi ni tà lazízó.

²³ Tà ka'ika'ì sè dhi, Mósè ni tibhá ì zù tá akódhi mbá na akódhi ni tìma àmvolésè. Tàko ko, ì nò tá dhi, mvámvá nda ni tà avé tò. Ì ro tá kpà ngá, ì dré tá ópí kàdrì ni kúlí gàlè 'òlè dhi sè ko.

²⁴ Tà ka'ika'ì sè dhi, Mósè nda dré tá mbàzo atsálé kàdrì dhi, gà tá à kàdré áyi zi ópí kàdrì, Fàráwò ni zapi ni mvá ro dhi rè. ²⁵ Di kipè tá kizà nyàma túmání mómí Gíká àdhyà íbe dhi kòdhyà, lenzema tàkonzì ni tà sè lókyá tsà sè dhi ni àrà 'a. ²⁶ Akódhi mìlésè dhi, kanyò mvòlè Krísto ni tà sè dhi tá dóro lavulé, ngá làgí be kàdrì Ezèpètò na dhi ki kisúlé dhi rúsè. Angyá ko, adré tá mǐ bha làgí múrúngú í dré kitswálé kisúlé dhi dri. ²⁷ Akódhi ni tà ka'ika'ì nda sè dhi, apfò tá Ezèpètò lésè ópí kàdrì ni togóaswa ni ro àko ró gò, dré áyi togó tsìzo lizo ába drìdrì, dré tá adrélé Gíká kitswálé nòlè mǐ sè bwà ko dhi ni no dhi sè. ²⁸ Tà ka'ika'ì nda sè dhi, tà tá Ìsèrèlè ànzi ì dré dhi, ì kò'o gwányá Pásikà àdhyà, kàrí lìgìzo dzóti fa ì rúsè, kitswálé ángéló adrélépi dràdrà fe dhi kòtupfúró àyi ki ànziàgo kàyo ró dhi ì todràle ko dhi bvó.

²⁹ Tà ka'ika'ì sè dhi, Ìsèrèlè ànzi ì zya tá yǎandre Kika, ngóro à dré adrélé atsílé àrà fà ro dhi 'ásè dhi tíni. Di, Ezèpètò ì kòtabhì tà nda 'òlè dre dhi, yǎandre nda dré anzízó àyi drìsè rùkù àyi ki tupfú todràle.

³⁰ Tà ka'ika'ì sè dhi, Ìsèrèlè ànzi ì tatsí tá Yèríkò làgàsè kúrúkúró kítú nzi-drì-rì gò, bhàandre nda ni zèribà dré adàzo kǐni mi.

³¹ Tà ka'ika'ì sè dhi, Rábà, tòkó zàràbhù ro dhi ka'ì tá Ìsèrèlè ànzi mùlè lùzu ró dhi ì dòlè í véna gò, à dré akódhi ni pfùzo dràle túmání mómíyá lìgíbhá Gíká rú dhi íbe ko.

* 11:18 11:18 A kònò Kìdhoma 21:12.

³² Di má ni go vélé tàá ngíni? Lókyá má dré kitswázó tà ta Gèdèyónà ni tà dri, Bàràkà ni tà dri, Sàmòsónà ni tà dri, Yèfétà ni tà dri, Dàwídi ni tà dri, Sàmùwélè ni tà dri, ìndì pròfétà ki tà dri dhi yó. ³³ Ayi nda ki tà ka'ika'ì sè dhi, ì bhu tá àdzú òpì ki lavúzó, ì 'o tá tà gyágya i, ì kisú tá tà Gìká dré tá lazilé dhi i, ì tabhó tá kàmì ki síbhálé i, ³⁴ ì kidrá tá àtsí adrélépi kòle rinyi ró dhi, ì lapá tá móndí ki sápi i sílésè. Ayi tà íbe yàya dhi ì atsá tá rinyi ró. Í atsá tá àgo tòmbatòmba i ró àdzú na, àyi ki kàribhá angábhá bvò twá i lésè dhi ki ladró. ³⁵ Tòkó ì gò tá àyi ki móndí tá dràbhá dhi ki kisú ngóro móndí tingálé dràdrà lésè dhi i tìni.

Móndí àruka ì tayí tá àyi adrélé rúbhá 'òle aswálé gò, ì dré todràzo. Í gà tà à kàpá àyi dhi rè, ì kòngaró dràdrà 'ásè lídrì dóro lavúlé dhi ni kisú be dhi bvó. ³⁶ Arukabhá ni ì tayí tá àyi adrélé gùle, adrélé tswàle, adrélé 'ìle nyìrì sè, adrélé bhèle bãdzó na. ³⁷ A lebhé tá àruka ni ì todràle kírà sè. A tìsì tá àruka ni ì 'a be rì. A tupfú tá àruka ni ì todràle sápi sè. Aruka ni ì tatsí tá lemerèbhá i ró kìní kábilígyà kya ndrì íbe asólé àyi rú dhi íbe. Í tayí tá àyi adrélé mǐ pfòle, adrélé 'òle kònzì. ³⁸ Í tatsí tá duku i 'ásè ìndì kòngó i drìsè, adrélé àyi ki tuzù kírà gǒ i 'ásè, ìndì bhú kìní zàle dhi i 'ásè. Tágba dré tá adrézó kònnìni dhi, móndyá bvò kòndi àdhyà ì kitswá tá àyi nda ki lindrì sè ko!

³⁹ Móndyá títi nda kòdhi ki tà ka'ika'ì sè dhi, Gìká bhà tá àyi ki tà kuru. Di, ì kisú tá àyikya tà dré tá lazilé dhi ko. ⁴⁰ Tàko ko, Gìká bhà tá tà dóro lavúlé dhi zùle àma dré, kitswázó àma ki 'o kitswálé títi túmání àyi íbe dhi bvó.

12

Gìká ni ànzì ki lotoma

¹ Di àma ró dhi, àma móndyá zyandre àyi ki tà ka'ika'ì tadhábhá nda íbe kimólé àma làgàsè kúru. Di àsà dhi, lè mà kòbhe àma rúsè ngá lanzi títi adrèbhá àma ki kíkí dhi i, túmání tàkonzì adrèbhá àma ki tì'ì dhi íbe, mà kàdrèró angú Gìká dré bhàle àma kandrà dhi ni ra landè àko ró. ² Mà kàdré kpà àma ki mǐ bha Yésu dri. Tàko ko, akódhi nda dhya láti nzìlepi àma dré adrézó Gìká ni ka'ì dhi 'i, ìndì dhya adrélépi àma ki 'o kitswálé títi àma ki tà ka'ika'ì na dhi 'i. Akódhi dré tá kólénzé Gìká dré bhàle í kandrà dhi ni nòle dhi sè dhi, ka'ì tá kizà nyàle fa kipakipa dri, kanyò ni ni nòzo tà tàko ró gò, dré lírízó Gìká ni lírìrà òpì àdhyà ni dríágó lésè. ³ Mǐ kisù rè ngalè akódhi mvò tá tàkonzìbhá ligíbhá í rú kònnìni dhi ki tà ngíni ya dhi ká, mǐ kòkitswáro landèle àmi ki togó tayízó lanzile ko dhi bvó.

⁴ Tàko ko, àdzú mǐ dré adrélé bhùle tàkonzì íbe kòdhi léna dhi, mǐ bhu rè tsàle àmi ki kàrí dré kutúra dhi na ko. ⁵ Mǐ tivì kúlí Gìká dré tàle àmi ki kodzózó àyi ànzì i ró dhi dre? Akódhi tà dhi:

«Àma mvá, Mírì kàdré àmi lotó dhi, mí kònò tà nda tà tàko ró ko. Kàdré àmi tàkonzì tadhá mí dré dhi, mí kòtayí àmi togó lanzile àsà ko.

⁶ Tàko ko, Mírì adrè móndyá títi í dré adrélé lèle dhi ki lotó kòdhyà. Adré kpà tà ño móndyá títi í dré adrélé ka'ìle àyi ànzì i ró dhi i dri.»*

⁷ Gìká kàdré di àmi ki lotó dhi, mǐ kàdré togó tsi, adrézó kizà mǐ dré adrélé nyàle nda ki mvo. Gìká adrè àmi ki 'o ngóro àyi tàndi ni ànzì i tìni. Tàko ko, mvámvá àlo atá ni dré adrézó lotóá ko dhi tsi be? ⁸ Di, Gìká kàdré àmi ki lotó ngóro dré adrélé 'òle àyi ànzì títi dhi ki tà sè dhi tìni ko dhi, kòdhi adrè tadhá dhi, àmi akódhi ni ànzì 'i bàti ko. Be ró dhi, àmi àmikya bákólyá ànzì 'i. ⁹ Ama títi dhi i tá atá bvò dri adrèbhá tá àma ki lotó dhi

* 12:6 12:6 A kònò Tògyakúlí 3:11-12.

ìbe gò, mà dré adrézó àyi ki lindrì bha. Kàdré kònini dhi, lè mà kàdré di vélé àma ki bha àma ki Atá bhù na dhi ni rinyí zàle, mà kàdríró be dhi bvó! ¹⁰ Ama ki atá bvò dri nda ì adré tá àma ki lotó lókyá tsà sè, ngóro dré tá adrélé dóro àyi mìlésè dhi tìni. Di, Gĩká adré ína àma ki lotó ngóro dré adrélé dóro àma dré dhi tìni, mà kàtsáro lólo ngóro í dré adrélé lólo dhi tìni. ¹¹ Dhya ángùdhi adrélé lotólé dhi adré tà nda ni no lókyá nda sè dhi ngóro tà adrélépi arí fe dhi ró ko. Be ró dhi, adré ína tà nda ni no ngóro tà adrélépi kizà fe dhi ró. Di, àmvolásà, à kòlotó akódhi nda kitswálé títí dre dhi, a ni lò'wa dóro 'a bí, adrézó tà gyágya 'o tà kàdríkàdri na.

¹² Di ásà dhi, lè mì kògò rinyí fe àmi ki drígá toròbhá dhi i dré, ìndì àmi ki pá landèbhá dhi i dré. ¹³ Mì kàdré kpà láti lotó àmi ki pá i dré, móndí pá ìbe yàya dhi ì kàtsáro mèrèkpè i ró ko, be ró dhi, ì kàdríró be dhi bvó.†

Gĩká ni gàma ko dhi

¹⁴ Lè mì kàdré láti nda adrézó tà kàdríkàdri ìbe àmi kòfalé móndyá títí dhi ìbe. Mì kàdré kpà àmi ki fe adrélé lólo Gĩká dré be. Tàko ko, dhya áyi fèlepi adrélé lólo Mírì dré ko dhi, kitswá ína akódhi ni no ko. ¹⁵ Mì kònò dóro, dhya àlo àmi kòfalé dhi kòtayíró i vwàle Gĩká ni togó tani rúsè ko. Dhya àlo kòtayí kpà áyi togó atsálé kùdzikùdzi ko, tà kùdzí nda kàtsáro kpà móndí àruka bí dhi i rú, àyi ki 'o atsálé ndí ró ko. ¹⁶ Mì kònò kpà dóro, dhya àlo àmi kòfalé dhi kò'oró ndòtò tà ko, ìndì kògàro Gĩká ni tà Èsáwù àdhya tìni ko. Tàko ko, Èsáwù nda lagí tá ína tà í dré tá kitswálé kisúlé tàyi lé mvá kàyo àdhya ró dhi ngbà 'í mányàngá mvá tsà dhi sè. ¹⁷ Ngóro mì dré nìle be dhi tìni dhi, àmvolásà dhi, dré gòzo tódhyá tà tani nda ni le kisúlé gò, à dré gàzoá rè. Ndà tá láti tà nda ni ladzázó, di, kitswá tá ína ko, tágba dré tà nda ni ndàzo mìnndra sè bí dhi.

¹⁸ Ama adrúpi i, mì kisí tá àmi ànyi kòngó kitswálé tabèle bwà, ìndì adrélépi kòle àtsi ró dhi làga ko. Mì kisí kpà àmi ànyi àrà adrélépi tìnimvá ro ìndì ngátsi ró, kàgùmá dré adrézó vñle lána dhi làga, ngóro Ìsèrélè ànzì ì dré tá 'òle kòngó Sináyì àdhya na dhi tìni ko. ¹⁹ Mì kisí kpà àmi ànyi àrà gòká vòzo gò, kúlí tirì fèlepi dhi ni yòzo lána dhi làga ko. Tàko ko, Ìsèrélè ànzì ì dré tá kúlí nda ni yìzo dhi, ì lizí tá Gĩká ni ti, kòkìkìró kúlí nda, kògòro tà ta ko dhi bvó.‡ ²⁰ Angyá ko, ì kitswá tá tà kúlí nda dré tá adrélé tàle ì kò'o dhi ni mvo bwà ko. Kúlí nda tà tá dhi: «Dhya àlo kòtabè kòngó kònìdhi dhi, kàdré gba kà'wá 'i yà dhi, lè à kòlebhé akódhi nda dràle kírá sè.»§ ²¹ Tà ì dré tá nòle nda dré tirì fèle àyi dré tò dhi sè dhi, Mósè ni tàndì tà tá dhi: «Má adré lyàle tirì dré.»*

²² Di, mì kisí àmikya àmi ànyi kòngó Sìyónà àdhya làga, ìndì Yèrúsalémà, bhàandre Gĩká lídrì ro dhi àdhya bhù na dhi làga. Mì kisí àmi ànyi ángéló lèzólìzo ru kimóbhá adrélé lenzélé dhi i làga. ²³ Mì kisí àmi ànyi Gĩká ni ànzì kàyo ró ru kimóbhá, àyi ki rú tisìzo bhù na dhi i làga. Mì kisí àmi ànyi Gĩká, móndyá títí dhi ki tàbvó tàlepi dhi làga, ìndì móndyá atsábhá gyágya kitswálé títí dhi ki lindrì i làga. ²⁴ Mì kisí kpà àmi ànyi Yésu adrélépi áyi totó tà 'o móndí ki kòfalé 'á Gĩká be, tà tídhí Gĩká dré bhàle ru yìzo àyi ìbe dhi ni tà sè dhi làga, ìndì akódhi ni kàrí kutúlèpi, adrélépi tà ta dóro lavúlé Abèlè ni kàrí àdhya rúsè dhi làga.

²⁵ Mì kònò di dóro, mì kògàro dhya adrélépi tà ta àmi dré dhi ko. Tàko ko, móndyá dhya adrélépi tá tà longó àyi dri bvò dri dhi ni gabhá rè dhi ì

† 12:13 12:13 A kònò Tògyakúlí 4:26. ‡ 12:19 12:19 A kònò Pfòma 19:16-22. § 12:20 12:20 A kònò Pfòma 19:12-13. * 12:21 12:21 A kònò Dùtèrònómè 9:19.

kòlapá Giká ni tàbvó tàma sílèsè ko dhi, mà ni di àmakya lapá ngíningíni ró, mà kàdré àma ki alá dhya adrélépi tà longó àma dri bhù lésè dhi rú dhi? ²⁶ Lókyá nda kònàdhi sè dhi, Giká ni kúlí kizí tá bvò tà tándi ró. Di, nyànomvá dhi, akódhi lazí kúlí tàzoá dhi: «Má kitswá ngbà 'í gòle bvò kizí kòdhya ko. Be ró dhi, má ni go tódhyá bvò ki kizí bhù íbe vésè àlo.» ²⁷ Kúlí «tódhyá» ìndì «vésè àlo» kòdhi ì adré leá tàle dhi, Giká ni ngá títi í dré tá bhàle dhi ki kizí tingalé, ngá kitswálé kizílé bwà ko dhi ì kàdréro rè dhu be dhi bvó.

²⁸ Di ásà dhi, mà dré adrélé òpì kitswálé kizílé bwà ko dhi ni kisú dhi sè dhi, mà kàdré àwoyà fe Giká dré, adrézó akódhi ni lindrì bha akódhi ni ròma sè, ngóro dré kitswálé akódhi mìlèsè dhi tìni. ²⁹ Tàko ko, àma ki Giká ìna àtsí adrélépi ngá za vèle dhi 'i.†

13

Tà tàle kùdù ro mónnyá ka'ìbhá ki kodzózó dhi i

¹ Lè mì kàdré ru le àmi kòfalèsè ngóro adrúpi i tìni. ² Mì kòtivì adrema móndí twá ki ka'ì dòle àmi ki dzó na kùmú i ró dhi ko. Tàko ko, móndí àruka adrèbhá 'òá kònìni dhi ì ka'ì tá ángéló i dòle àyi ki dzó na nìá àko ró. ³ Mì kàdré móndí 'ìle bádzo na dhi ki tà kisù, ngóro mì adré tá bã nya túmání àyi íbe na tìni. Mì kàdré kpà móndí adrélé mì pfòle dhi ki tà kisù, ngóro mì adré tá kizà nya àyikya tìni na tìni.

⁴ Lè mónnyá títi dhi ì kàdré làmó ni tà bha kuru. Làmó na dhi, mì kàdré àmi ki rúbhá líkí adrélé ngbà 'í móndí mì dré mòle dhi ì dré. Tàko ko, Giká ni mónnyá adrèbhá múná tà 'o dhi ki tàbvó ta, túmání mónnyá adrèbhá ndòtò tà 'o dhi íbe.

⁵ Lè mì kòtayí àmi làfa lovó dré adrélé tidrìle dhi ko. Be ró dhi, mì kàdré àmikya lenzélé ngá mì dré adrézó ába dhi ki tà sè. Angyá ko, Giká tà dhi: «Má kitswá tàdzí ámi tayí ko.

Má kitswá tàdzí ámi tà tivì ko.»*

⁶ Di ásà dhi, mà adré ka'ìá bàti tàle dhi:

«Mírì dhya adrélépi áma ledé dhi 'i.

Má kitswá ngá ro àlomvá ko.

Móndí ki kitswá àdho tà 'o má rú kòdhya?»†

⁷ Mì kàdré àmi ki dri kòbhá Giká ni kúlí longóbhá àmi dré dhi ki tà kisù. Mì kàdré lò'wa dóro ì dré adrélé 'àle àyi ki lídrì na dhi ki no, adrézó tà 'o tà ka'ìka'ì sè àyikya tìni. ⁸ Yésu Krísto ngbú ngóro dré tá adrélé agyá dhi tìni, dré adrélé ándrò dhi tìni, ìndì dré dra adrélé kóná vésè kólyá dhi tìni.

⁹ Mì kòtayí àmi ki togó tà adrélé tadhálé twá dhi ì dré adrélé sèle dhi ko. Dóro ni, àma ki togó tayílé adrélé timbàle Giká ni togó tani sè dhi. Di, tòlí móndí ì dré adrélé lebèle mányàngá ni tà sè dhi ì kitswá àyi ki togó timbà ko, kitswá kpà àyi ki ledé ko.

¹⁰ Ama àlètàrì íbe, ìndì kòwánà adrèbhá tà 'o Yúdà ànzì ki tàbèrènakolò na dhi ì kitswá ngá adrélé fèle mòbòmà ro àlètàrì nda dri dhi ki nya bwà ko. ¹¹ Tàko ko, kòwánà ki kàdrì adré kà'wá ki kàrí do, adrézó file Àrà lólo lavúlé dhi léna fèá tàkonzì ki tà sè gò, à dré adrézó kà'wá nda ki rúbhá za káà ni kivì na. ¹² Di ásà dhi, Yésu nya tá kpà kizà drázo bhàandre ni kivì na, kitswázó móndí ki temvé atsálé lólo áyi tándi ni kàrí sè.‡ ¹³ Mà kàdré di pfòle akódhi véna káà ni kivì na, adrélé kanyò dré mvòle dhi ni mvo.

† 12:29 12:29 A kònò Dùtèrònómè 4:24. * 13:5 13:5 A kònò Dùtèrònómè 31:6, 8; Yòsúwà 1:5.

† 13:6 13:6 A kònò Longó i 118:6. ‡ 13:12 13:12 A kònò Yòwánì 19:17, 20.

14 Tàko ko, bvò kònìdhi dri dhi, àma bhàandre adrélépi gïle nyo dhi àko. Di, mà adrè àmakya bhàandre adrélépi alìle dhi ni letè kòdhya.

15 Di Yésu sè dhi, mà kàdré ngbú lindrì fe Gìká dré, ngóro mòbòmà mà dré adrélé fèle drá dhi tíni. Mòbòmà nda kúlí adrébhá apfòle àma tísè, adrélé akódhi ni rú bha kùle dhi 'i. 16 Di mì kòtivì adrema tà dóro 'o, adrézó kpà àmi kì ngá lanzí móndí i dré dhi ko. Tàko ko, mòbòmà adrélé fèle làsú be kònìni dhi kì tà sè dhi, Gìká ni togó adrè kinílé tò.

17 Mì kàdré àmi kì drì kobhá kì kúlí ka'ì 'òle, adrézó àmi kì bha àyi kì rinyí zàle. Angyá ko, ì adrè àmi kì likí landè àko ró. Ì ni kpà àzì ì dré adrélé 'òle àmi kì tà sè dhi kì ta Gìká kandrá. Mì kàdré di àyi kì kúlí ka'ì 'òle, ì kàdréro àyi kì àzì nda ni 'o arí sè, kizà sè ko. Tàko ko, ì kàdré 'òá kizà sè dhi, tà nda kitswá àmi kì ledé àlomvá ko.

18 Mì kàdré tà zi Gìká tí àma dré. Tàko ko, mà nì dóro tàle dhi, àma kì togó adrè àma kì arókì àlomvá ko dhi. Má adrè kpà leá atsílé dóro tà títi ì sè. 19 Lavúlé dhi, má adrè àmi kì kodzó, mì kàdréro tà zi Gìká tí, má kòkitswáro gòle mbèlè àmi véna.

Kúlí kùdù

20-21 Gìká tingá àma kì Mírì Yésu dràdrà lésè gò, akódhi ni 'òzo atsálé kábilígyà likílépi kàdrì dhi ró akódhi ni kàrí kutulépi dhi sè. Kàrí nda sè dhi, 'o tà ì dré bhàle ru yìzo móndí íbe dhi kitswále kóná vésè kólyá. Di Gìká adrélépi tà kìdrìkìdrì fe nda kò'o àmi kitswále títi tà títi ì sè, mì kòkitswáro tà dré adrélé lèle mì kò'o dhi kì 'o. Kàdré kpà tà adrélépi dóro ì mlésè dhi ni 'o àma léna Yésu Krísto sè. Milanzilanzì kàdré akódhi dré kóná vésè kólyá! Kàdré kònìni.

22 Àma adrúpi ì, má adrè àmi kì ti lizí, mì kòka'ìró kúlí má dré tisìle àmi kì kodzóó kòdhi ì dóro. Angyá ko, má tisì àmi dré ngbà 'í wárágà tsà dhi kòdhya. 23 Má adrè leá mì kònì dhi, à atrì àma kì adrúpi Tímòtéyo bádzó lésè dre. Akódhi kàtsá má vélé mbèlè dhi, mà ni li túmánì akódhi be àmi kì no.

24 Mì kòfè mòdo àmi kì drì kobhá títi dhi ì dré, túmánì móndyá lólo títi Gìká àdhya íbe. Àma kì adrúpi angábhá Itàliyà lésè dhi ì fè kpà mòdo àmi dré.

25 Gìká ni togó tani kàdré àmi íbe títi!

Wárágà Yàkóbhò dré tisìle dhi

Wárágà kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Kònìdhi wárágà Yàkóbhò dré tisìle dhi 'i. A adré kisùá dhi, Yàkóbhò nda tá Yàkóbhò, Yésu ni adrúpi ró dhi 'i, ìndì Èkèlézyà ni drì kobhá kàdrì dhi ki àlo 'i. Akódhi adré wárágà kònìdhi ni tisì «súrú mudrí-drì-rì ayíbhá bvò wáyi 'ásè dhi i dré» (1:1). Kòdhi adré leá tàle dhi, móndyá títi Yésu ni ka'ìbhá gò ì dré ayízó bvò wáyi 'ásè dhi i dré. Wárágà kònìdhi léna dhi, Yàkóbhò adré móndyá ka'ìbhá dhi ki drì ta tà twátwa bí dhi i sè, adrézó tadhá àyi dré dhi, ì kàdré tà 'o àyi kòfalésè ìndì móndyá bvò kòndi àdhya i kòfalé ngíni ya dhi. Adré tà kòni ki ta kòdhya: tà ka'ìka'ì i tògyá be dhi, móndyá ka'ìbhá lemerè ro ìndì ngábhá ro dhi ki tà, móndyá ka'ìbhá dhi ki tabhìma, Gìká ni kúlí yìma ìndì 'òma, móndí ki nòma twátwa ko dhi, tà ka'ìma ìndì tà dóro 'òma, dhyá ki ti likima, tògyá adrélépi apfòle bhù lése dhi, dhyá ki bhàma Gìká ni rìnyí zàle dhi, móndí ki tàbvó tàma ko dhi, dhyá ki afàma ko dhi, ngábhá ki tà, tà letèma togó vwàvwà sè dhi, ìndì tà zìma Gìká tí dhi. Lavúlé dhi, Yàkóbhò adré tadhá dhi, lè móndyá ka'ìbhá dhi ì kàdré ngbà 'í Gìká ni ka'ì ko, ì kàdré kókpà tà dóro 'o àyi ki tà ka'ìka'ì nda sè.

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhi léna dhi ki atìma

- 1) Mòdo fèma (1:1)
- 2) Tà ka'ìka'ì i tògyá be dhi (1:2-8)
- 3) Móndyá ka'ìbhá lemerè ro ìndì ngábhá ro dhi ki tà (1:9-11)
- 4) Móndyá ka'ìbhá dhi ki tabhìma (1:12-18)
- 5) Gìká ni kúlí yìma, ìndì kúlí nda ni 'òma (1:19-27)
- 6) Móndí ki nòma twátwa ko dhi (2:1-13)
- 7) Tà ka'ìma ìndì tà dóro 'òma (2:14-26)
- 8) Dhyá ki ti likima (3:1-18)
- 9) Dhyá ki bhàma Gìká ni rìnyí zàle dhi (4:1-10)
- 10) Móndí ki tàbvó tàma ko dhi, ìndì dhyá ki afàma ko dhi (4:11-17)
- 11) Ngábhá ki tà (5:1-6)
- 12) Tà letèma togó vwàvwà sè dhi, ìndì tà zìma Gìká tí dhi (5:7-20)

Yàkóbhò ni mòdo fèma

¹ Ma, Yàkóbhò, màràbà Gìká àdhya ìndì Mírì Yésu Krísto àdhya ró dhi, má adré wárágà kònìdhi ni tisì súrú mudrí-drì-rì ayíbhá bvò wáyi 'ásè dhi i dré.* Mòdo àmi dré!

Tà ka'ìka'ì i tògyá be dhi

² Ama adrúpi i, tà twátwa dhi ì kàdré àmi ki tabhì dhi, mì kàdré tà nda ki no ngóro tà adrézó lenzélé ásà dhi i ró. ³ Tàko ko, mì nì tàle dhi, tà adrébhá àmi ki tà ka'ìka'ì tabhì dhi ì adré àmi ki 'o adréle togó tsi nì dhi be. ⁴ Di adré leá dhi, àmi ki togó tsìma nda kàdré tà 'o àmi léna kitswálé títi, mì kòli'wàro àmi ki tà ka'ìka'ì na kitswálé títi, ìndì tà dóro kòpiró àmi àlomvá ko.

⁵ Di, dhyá àlo àmi kòfalé dhi kàdré tògyá le kisúlé dhi, lè akódhi nda kàdré tògyá zi Gìká tí gò, Gìká kòfèro drá. Tàko ko, Gìká adré tà dóro fe

* **1:1** 1:1 A adré kisùá dhi, kúlí «súrú mudrí-drì-rì ayíbhá bvò wáyi 'ásè» kòni ì adré leá tàle dhi: «móndyá títi Yésu ni ka'ìbhá gò ì dré ayízó bvò wáyi 'ásè dhi i».

móndyá títí i dré áyi togó dóro sè, tà bha àko ró àyi dri. ⁶ Di, dhya nda dré adrérà'a tà zi Gìkà tí dhi 'á dhi, lè kàdré zǎá tà ka'ika'í sè, tà kayí àko ró í léna. Angyá ko, dhya ángùdhi adrélépi tà kayí í léna dhi, sù ngóro yǎndre ni mǐ lyá dré adrélé livilé longálé gò, dré adrézó lìle swà ro dhi tǐni. ⁷ Lè dhya làsú be kònìni nda kòkisù ko tàle dhi, í ni ngá kisú Mírì vélésè dhi. ⁸ Tàko ko, akódhi nǐ ína tà áyi togó lé dhi ki kipèle bwà ko. Nǐ kpà ngalè í ni 'òá ngíni ya dhi ko.

Móndyá ka'ibhá lemerè ro ìndì ngábhá ro dhi ki tà

⁹ Lè móndyá ka'ibhá lemerè ro dhi ì kàdré àyi ki drǐ bha kuru, Gìkà dré àyi ki tà tingálé kuru dhi sè. ¹⁰ Di, móndyá ka'ibhá ngábhá ro dhi ì kàdré àyi ki drǐ bha kuru, Gìkà dré àyi ki tà tirílé kǐni mi dhi sè. Tàko ko, ngábhá ki tà ni akí ngóro mbì pfò àdhya tǐni. ¹¹ Angyá ko, kǐtú adré apfòle kàle, àtsí ni dré adrézó mbì za 'yòle, pfò ni dré adrézó dhèle gò, aveave ni dré adrézó akílé. Di ngábhá ki tà ni kókpà akí kònìni, ì dré adrérà'a àyi ki làfa tà 'o dhi 'á.

Móndyá ka'ibhá dhi ki tabhǐma

¹² Kólénzé dhya adrélépi áyi togó tsi tà dré adrérà'a áyi tabhǐ dhi 'á dhi dré! Tàko ko, Gìkà kòka'í akódhi nda ni tà dre dhi, akódhi ni kúlá lídrì àdhya ni kisú, ngóro Gìkà dré lazilé móndyá adrèbhá áyi le dhi i dré dhi tǐni.

¹³ Adré leá dhi, dhya tà dré adrélé tabhǐle dhi kòtà dhi, «Gìkà adré áma tabhǐ nǐ» dhi ko. Angyá ko, tà kònzi kǐswá ína Gìkà ni tabhǐ bwà ko. Akódhi ni tàndi adré kpà dhya àlo ni tabhǐ litíle dhi ko. ¹⁴ Di, tà kàdré dhya àlo ni tabhǐ dhi, tà nda adré akódhi ni lití, dré áyi tayíle áyi tàndi ni lovó kònzi dré sèle litíle dhi sè. ¹⁵ Di lovó kònzi nda kòkisú 'a dre dhi, adré tàkonzì ti. Di tàkonzì nda kòli'wá kǐswálé títí dre dhi, adré dràdrà ti.

¹⁶ Ama adrúpi má dré lèle tò ni i, mǐ kòtayí àmi adrélé litíle ko: ¹⁷ Tà dóro títí kǐswábhá títí dhi ì adré apfòle bhù lésè, adrélé asilé Gìkà Atá ngádra títí dhi ki bhàlepi bhù mǐbhalé 'á dhi vélésè. Akódhi nda kǐswá ru ladzá ko. Tínimvá kpà akódhi mǐle dhi yókódhó. ¹⁸ Akódhi ti àma tódhyá áyi kúlí tà bàti àdhya sè, ngóro í dré tá lèle 'òle dhi tǐni, mà kàdré ró ngádrì i ró ngá títí dré bhàle dhi i kòfalé be dhi bvó.

Gìkà ni kúlí yǐma, ìndì kúlí nda ni 'òma

¹⁹ Ama adrúpi má dré lèle tò ni i, mǐ kònì tà kònìdhi dóro: Lè àmi àlo àlo títí dhi i mǐ kàdré gànzi ró adrélé tà yi mbèlè. Di, mǐ kàdré àmikya kúlí ta mbèlè ko. Mǐ kàdré kpà àmi ki togó tayí aswálé mbèlè ko. ²⁰ Tàko ko, dhya adrélépi áyi togó tayí aswálé dhi adré tà gyǎgya Gìkà àdhya ni 'o kòdhya ko. ²¹ Ásà dhi, mǐ kòtingá àmi rúsè tà wǎyi adrèbhá àmi ki 'o atsálé ndǐ ró dhi i, tà kònzi wǎyi mǐ dré adrélé 'òle dhi íbe. Di togó yàyà sè dhi, mǐ kàdré kúlí Gìkà dré adrélé kidhíle àmi ki togó na dhi ni ka'í. Angyá ko, kúlí nda rǐnyí íbe kǐswázó àmi ki tidrí.

²² Mǐ kàdré ngbà 'í Gìkà ni kúlí yiyí ko. Mǐ kàdré kókpà tà kúlí nda dré adrélé tàle dhi ki 'o be. Mǐ kàdré 'òá kònìni ko dhi, mǐ adré àmi ki tàndi ki lití. ²³ Tàko ko, dhya adrélépi Gìkà ni kúlí yi gò adrézó ka'íá 'òle ko dhi, sù ngóro móndí áyi mǐbhalé nòlepi tàlàtálà na gò, ²⁴ kònò áyi mǐbhalé nda dre dhi, dré lizo tivíá mbèlè ngalè áyi làsú tá ngíni ya dhi tǐni. ²⁵ Di, dhya adrélépi tátírí kúlí kǐswálépi títí, adrélépi móndí ki tri dhi ni yi gò, adrézó tròle rúá, adrézó tà í dré yǐle dhi ki tiví ko, di, adrézó ína tà nda ki 'o dhi, Gìkà ni tà tani bha akódhi dri, tà dré adrélé 'òle dhi i sè.

²⁶ Dhya ángùdhi adrélépi áyi no ngóro móndí adrélépi Gíká ni tà 'o dhi ró gò, adrézó ína áyi kúlí líkí ko dhi, adré áyi tàndi ni lítí. Tà dré adrélé 'òle Gíká ni lindrì bhàzo nda tà tàko 'i. ²⁷ Di, tà à dré kitswálé 'òle Gíká Atá ni lindrì bhàzo, dré adrélé nòle lólo ìndì tà kònzi àko dhi ró dhi, tà kònìdhi 'i: adrélé kìmvoànzi kì líkí tàyítòkó íbe àyi kì kizà na dhi, ìndì adrélé dhyá kì tàndi ni líkí adrélé lólo tà kònzi bvò àdhyà kì tà sè dhi.

2

Móndí kì nòma twátwa ko dhi

¹ Ama adrúpi i, mì dré adrélé àma kì Mírì Yésu Krísto mìlanzìlanzì ro dhi ni ka'ì dhi sè dhi, mì kàdré móndí kì no twátwa ko. ² Agó àlo kítá aveave asólépi í rú trónó órò sè dhi be dhi kàtsá àrà mì dré ru kímózó dhi 'á gò, agó àzya lemerè ro kítá lírì asólépi í rú dhi dré kpà atsázó àrà nda 'á dhi, mì adré 'òá ngìni? ³ Mì kàdré agó kítá aveave asólépi nda ni lindrì bha, adrézó tàá akódhi dré dhi «Mí kòlírì kònwa àrà dóro 'á» gò, mì dré adrézó tàá agó lemerè ro nda dré dhi, «Mí totó mì kònàle», kó ngalè «Mí lírì áma pá làga kìnì mì kònwa» dhi, ⁴ kòdhi mì adré tsì móndí kì no twátwa àmi kòfalèsè ko? Mì adré tsì móndí kì tàbvó ta àmi kì tà kisùle kònzi dhi i sè ko?

⁵ Ama adrúpi má dré lèle tò ni i, mì yi rè ká! Gíká kípè tsì móndyá móndyá bvò àdhyà ì dré adrélé nòle lemerèbhá ro dhi ì atsálé ngábhá ì ró àyi kì tà ka'ika'ì sè dhi kòdhyà ko? Kípè tsì àyi nda ì kitswálé file áyi Opì í dré tà ni ni lazizó móndyá adrèbhá áyi le dhi ì dré dhi na dhi kòdhyà ko?

⁶ Di, àmi, mì adré àmikya lemerèbhá nda kì ayízè! Ngábhá ì adré zakó tsì àmi kì ató àyi pàlé, adrézó kpà àmi kì tidrì tàbvó tabhá ì kandrà dhi àyi?

⁷ Ayi nda ì adré zakó tsì dhyà àmi kì azilépi dhi ni rú dóro dhi ni lodhá dhi àyi?

⁸ Mì nì tòlì tisìle Gíká ni Kúlì na kònìdhi dóro: «Mí kàdré ámi àzya ni le ngóro mí dré adrélé ámi tàndi ni le dhi tìni.»* Di mì kàdré tòlì Gíká ni Opì àdhyà nda ni ka'ì 'òle bàti dhi, kòdhi mì adré tà dóro 'o. ⁹ Di, mì kàdré àmikya móndí kì no twátwa dhi, mì adré tàkonzì 'o gò, tátírítrì kúlì dré adrézó tadhá dhi, àmi tátírítrì kúlì nda ni ñobhá 'i. ¹⁰ Tàko ko, dhyà àlo kàdré tátírítrì kúlì líkí wáyi gò, dré ndìndì tà àlo tátírítrì kúlì nda dré adrélé tàle dhi ni ñòzo dhi, akódhi nda ñò tátírítrì kúlì wáyi nda dre. ¹¹ Angyá ko, Gíká tàlepi dhi «Mí kò'o múná tà ko» dhi, tà kókpà dhi: «Mí kòpfu móndí dràle ko.»† Di mí kò'o múná tà ko gò, mí dré mína móndí pfùzo dràle dhi, mí atsá tátírítrì kúlì ñòlepi ró dre.

¹² Asà dhi, lè mì kàdré kúlì ta adrézó kpà tà 'o, ngóro móndí dra àyi kì tàbvó tàzo tátírítrì kúlì adrélépi móndí kì trì dhi sè dhi kya tìni. ¹³ Tàko ko, kítú dra móndí kì tàbvó tàzo dhi tú dhi, Gíká ni dhyà ángùdhi áyi àzya ni kizà bhàlepi ko dhi ni tàbvó ta, akódhi ni kizà bha àko ró. Gíká mìlèsè dhi, móndí kì kizà bhàle dhi kàdrì lavúlé, móndí kì tàbvó tàle dhi rúsè.

Tà ka'ima ìndì tà dóro 'òma

¹⁴ Ama adrúpi i, dhyà àlo kàdré tàá dhi, ì tà ka'ika'ì íbe gò, dré adrézó tà adrèbhá áyi tà ka'ika'ì nda ni tadhá dhi kì 'o ko dhi, akódhi nda ni àdho tà dóro kisú ásà? Tà ka'ika'ì làsú be kònìni nda ni kitswá tsì akódhi ni tidrì? ¹⁵ Àmi kì adrúpi àlo 'i yà, kó ngalè àmi kì amvúpi àlo 'i yà dhi kàdré kítá asólé í rú dhi àko, ìndì ngá kitswálé nyàle kítú àlo àlo sè dhi àko gò, ¹⁶ àmi kì àlo dré tàzoá akódhi dré dhi: «Mí kòlì togó be kìdrìkìdrì! Mí

* 2:8 2:8 A kònò Lèvitikè 19:18. † 2:11 2:11 A kònò Pfòma 20:13-14; Dùtèrònómè 5:17-18.

kòlikí mi kidhì sè dóro, ìndì mí kònya ngá pìzo pìpì!» gò, mì dré àmikya ngá kitswábhá akódhi ni rúbhá ledé dhi ki fèzo drá ko dhi, mì adré àdho tà dóro 'o kòdhyá? ¹⁷ Kókpà kòdhi tíni, dhya àlo kàdré ngbà 'í tà ka'íka'í íbe gò, adrézó tà dóro 'o tà ka'íka'í nda sè ko dhi, tà ka'íka'í nda drà dre.

¹⁸ A ni kitswá tàá dhi: «Mí mína tà ka'íka'í íbe. Ma mána tà dóro má dré adrélé 'òle dhi íbe. Mí tadhá rè má dré ámi tà ka'íka'í tà dóro 'òle dhi àko nda ká. Dì má ni mí dré áma tà ka'íka'í tadhá tà dóro má dré adrélé 'òle dhi í sè.» ¹⁹ Mí adré mína ka'íá dhi, Gíká àlo kwákwá. Kòdhi dóro. Tírí kònzì ì adré kókpà ka'íá kònzìni gò, ì dré adrézó lyàle tírì dré.

²⁰ Mí móndí azaaza ró ni, mí adré lèá má kòtadhá mí dré dhi, tà ka'íka'í tà dóro 'òle dhi àko dhi, tà tàko 'i káyà dhi? ²¹ Mí kisù rè áma ki tábhí Abàráma ni tà ká. Gíká nò tá tsì akódhi nda gyágya tà dré tá 'òle dhi í sè ko? Tàko ko, akódhi bhà tá áyi mvá Ísákà àlètàrì dri, kitswázó fèá mòbòmà ro Gíká dré. ²² Mí nò rè ngalè akódhi ni tà ka'íka'í adré tá tà 'o tùmání tà dóro dré tá adrélé 'òle dhi íbe ngíni ya dhi ká. Dì Gíká 'o tá akódhi ni tà ka'íka'í nda kitswálé títi tà dóro dré 'òle nda í sè. ²³ Dì tà tsìle Gíká ni Kúlí na kònzìdhi 'o ru kònzìni: «Abàráma ka'í tá Gíká gò, Gíká dré akódhi ni nòzo gyágya akódhi ni tà ka'íka'í nda sè.» Kòdhi íbe dhi, Gíká zi tá kpà akódhi áyi arúpi ró. ²⁴ Mì nò rè ká! Gíká adré móndí ki bha gyágya í kandrá ngbà 'í àyi ki tà ka'íka'í sè ko. Adré kókpà àyi ki bha gyágya tà ì dré adrélé 'òle dhi í sè.

²⁵ Kókpà kòdhi tíni, Gíká bhà tá Rábà, tòkó zàràbhù ro dhi gyágya í kandrá tà dré tá 'òle dhi í sè. Tàko ko, akódhi nda ka'í tá Ísèrelé ànzì mùle lùzu ró dhi í dòle í véna gò, àyi ki mùzo nzìle láti twá 'ásè. ²⁶ Dì ngóro rúbhá la'a lídrì àdhyá àko dhi dré adrélé dràle dràdrà dhi tíni dhi, tà ka'íka'í tà dóro 'òle dhi àko dhi adré kókpà dràle dràdrà.

3

Ama ki làdra líkima

¹ Ama adrúpi í, lè móndí bí àmi kòfalé dhi ì kàdré láti nda atsázó tà tadhábhá í ró ko. Tàko ko, mì nì tàle dhi, Gíká ni àma adrèbhá áyi tà tadhá dhi ki tàbvó ta tà tàndi ró, móndí àruka kya ki lavú dhi be. ² Ama títi dhi í, mà adré ledhéle tàkonzì na láti twátwa í sè. Dì, dhya àlo kàdré ína dhèle tàkonzì na kúlí í dré adrélé tàle dhi í sè ko dhi, akódhi nda móndí dóro kitswálépi dhi 'i. Kitswá áyi rúbhá wáyi dhi ni bha áyi rinyí zàle.

³ Mà kàdré aya mvá tsà dhi ni 'i dǒngí í tí kitswázó àyi ki bha àma ki rinyí zàle dhi, mà kitswá àyi ki dri lile àrà ángùdhi mà dré adrézó lèle lile lána dhi na bwà. ⁴ Kàdré kó bwátù kàdrì ki tà sè dhi, tágba ì kàdré kàdrì gú yà, ìndì lyáandre dré adrézó àyi ki liví yà dhi, aya mvá tsà dhi kitswá áyi ki tidì lile àrà ángùdhi bwátù dòlepi dré adrézó lèle lile lána dhi na bwà.

⁵ Dhya ki làdra ni tà kókpà kòdhi tíni. Tágba làdra nda dré adrézó rúbhá ni kígá mvá tsà dhi 'i dhi, adré áyi afà tà kàdrìkàdrì í dré 'òle dhi ki tà sè. Mì nò rè ngalè àtsí mvá tsà dhi dré adrélé duku andre za vèle ngíni ya dhi ká! ⁶ Ama ki làdra kókpà àtsí 'i. Rúbhá ni kígá títi dhi í kòfalé dhi, adré tà kònzì 'o lavúlé. Adré àma ki rúbhá wáyi dhi ni 'o atsálé ndì ró. Adré kpà àma ki lídrì wáyi dhi ni za vèle àtsí adrélépi angalé líferò lésè dhi sè.

⁷ Móndí ì adré kà'wá mbì àdhyá ki kára títi dhi ki turú adrézó àyi ki líkí bhà 'a, tùmání àrì twátwa dhi íbe, kà'wá twátwa adrèbhá àyi ki se agáti sè dhi íbe, ìndì kosyá twátwa dhi íbe. Bati, ì líkí kà'wá nda í títi atsálé bhà àdhyá ró. ⁸ Dì, dhya àlo kitswá ína áyi tàndi ni làdra líkí kitswálé títi ko.

‡ 2:23 2:23 A kònò Kìdhoma 15:6. § 2:25 2:25 A kònò Yòsúwà 2:1-21.

Làdra nda, ngá kònzì kitswálé líkílé bwà ko dhi 'i. Akódhi ga kàtrá adrélépi móndí ki tupfú todràle dhi sè bǐ.

⁹ Ama ki làdra sè dhi, mà adré Mírì àma ki Atá ni rú bha kùle, adrézó kókpà móndí Gíká dré bhàle làsú be í tìni dhi ki tatrí ásà. ¹⁰ Dì kúlí adrézó tà tani bha móndí i dri dhi i tùmání kúlí adrézó móndí ki tatrí dhi íbe dhi, ì adré apfòle ti àlo nda lésè. Ama adrúpi i, lè tá tà nda kàdré kònìni ko. ¹¹ Yí kìnì ni kitswá tsì apfòle tùmání yí kùdzí be kidrì àlo lésè bwà? ¹² Ama adrúpi i, figì fa kitswá tsì òlívè lò'wa 'a bwà? Vínò fa kitswá tsì figì lò'wa 'a bwà? Dì kidrì tà'i ró dhi kitswá kpà yí kìnì 'o apfòle bwà ko.

Tògyá adrélépi apfòle bhù lésè dhi

¹³ Dhya àmi kòfalé adrélépi tà nǐnǐ íbe ìndì tògyá íbe dhi àdhi 'i? Lè dhya nda kàdré tà nda ki tadhá àyi atsimá dóro dhi sè, ìndì tà dóro í dré adrélé 'òle togó yàyà sè ìndì tògyá sè dhi i sè. ¹⁴ Dì, mì kàdré àmikya lovó kònzì bha àmi kòfalésè, adrézó àmi ki tàndi ki tà bha drìdrì dhi, lè mì kàdré àmi ki afà tà nda sè ko. Mì kàdré kpà tà bàti ga ko. ¹⁵ Tògyá làsú be kònìni nda adré apfòle bhù lésè ko. Be ró dhi, tògyá nda ína tògyá bvò kòndi àdhya 'i. Adré angálé Dzáborò vélésè. ¹⁶ Tàko ko, àrà ángùdhi móndí ì dré adrézó lovó kònzì bha àyi kòfalésè, adrézó àyi ki tàndi ki tà bha drìdrì dhi 'á dhi, à adré tà wàyá kisú, tà kònzì ki kárá títi dhi íbe.

¹⁷ Dì, tògyá adrélépi apfòle bhù lésè dhi ína lólo. Adré tà kìdrìkìdri bha móndí i kòfalé, adrézó togó yàyà tadhá, adrézó móndí ki yi dóro, adrézó móndí ki kizà bha, adrézó tà dóro 'o, adrézó móndí ki no twátwa ko, adrézó kpà tà 'o túrúpú àko. ¹⁸ Mónyá adrèbhá tà kìdrìkìdri bha móndí i kòfalé dhi ì adré ngá kidhí tà kìdrìkìdri na gò, ì dré adrézó lànyá tà gyàgya àdhya ni akónà bǐ.

4

Ama ki bhàma Gíká ni rìnyí zàle dhi

¹ Tà adrézó ru pfu, adrézó lawàle àmi kòfalésè dhi adré angálé ángolésè? Tà nda ì adré zakó tsì angálé àmi ki lovó kònzì adrèbhá àdzú bhu àmi léna dhi i lésè? ² Mì adré ngá lovó bha gò, mì dré adrézó ngá nda ni kisú ko. Dì mì adré lovó kònzì bha móndí i rú, adrézó àyi ki le tupfúle ngá nda ni kisúzó. Mì adré lawàle, adrézó ru pfu móndí íbe ngá nda ni tà sè. Dì, mì adré àmikya ngá mì dré adrélé lèle nda ni kisú ko, mì dré adrélé zǐá Gíká tí ko dhi sè. ³ Dì, tágba mì kàdré ngá nda ni zi Gíká tí yà dhi, mì adré kisúá ko. Tàko ko, mì adré ngá nda ni zi togó kònzì sè, mì kò'oró àmi ki tàndi ki lovó kònzì ásà be dhi bvó.

⁴ Àmi móndí zàràbhù ro ni i, mì nǐ ko tàle dhi, ru sùma tà bvò kòndi àdhya íbe dhi adré dhyá ki 'o atsálé Gíká ni kàribhá ro dhi? Dì dhya ángùdhi adrélépi leà adrélé arúpi bvò kòndi àdhya ró dhi, adré àyi 'o atsálé Gíká ni kàribhá ro. ⁵ Gíká ni Kúlí adré tàá dhi: «Gíká adré togó í dré bhàle àma léna dhi ni lovó bha tò.»* Mì adré kisúá dhi, Gíká ni Kúlí adré tà kòdhi ni ta àngyá? ⁶ Dì, Gíká ni togó tani bhàle àma rú dhi kàdrì lavúlé. Tàko ko, akódhi ni Kúlí adré tàá dhi:

«Gíká adré ru pfu mónyá drìkàdrì ro dhi íbe.

Dì, adré ína àyi togó tani bha mónyá adrèbhá àyi ki tà bha kìnì mi dhi i rú.»†

* **4:5** 4:5 A kitswá kpà kúlí tisile Gírìkì ti sè kòni ki ladzá kònìni: «Gíká adré Tírì í dré bhàle àma léna dhi ni lovó bha tò,» kó ngalè «Togó Gíká dré bhàle àma léna dhi adré lovó bha tò.» † **4:6** 4:6 A kònò Tògyakúlí i 3:34.

⁷ Di ása dhi, mì kàdré àmi ki bha Giká ni rinyí zàle. Mì kàdré ligilé Dzaborò be gò, kòlaparó àmi rúsè vwàvwà ro. ⁸ Mì kàdré àmi ki kisí ànyi Giká làga gò, kòkisíró kpà i ànyi àmi làga. Ami tàkonzìbhá ni i, mì kòdzì àmi ki drígá àmi ki tàkonzì lésè! Ami túrúpfúbhá ni i, mì kòtemvé àmi ki togó! ⁹ Mì kàdré kizà ro, adrélé àwó ngo, adrézó tongolé! Ami ki arí kòladzá ru atsálé àwo ró. Ami ki kólénzé kòladzá ru atsálé kizà ro. ¹⁰ Mì kàdré àmi ki tà bha kìní mi Mírì kandrà gò, kòtingaró àmi ki tà kuru.

Móndí kì tàbvó tàma ko dhi

¹¹ Ama adrúpi i, lè mì kàdré tà ta kònzì àmi ki adrúpi i rú ko. Dhya ángùdhi adrélépi tà ta kònzì áyi adrúpi rú yà, kó ngalè adrélépi akódhi ni tàbvó ta yà dhi, adrè tà ta kònzì Giká ni tátírítrí kúlí rú, adrézó kpà tátírítrí kúlí nda ni tàbvó ta. Mì kàdré tátírítrí kúlí ni tàbvó ta dhi, kòdhi mí adrè tátírítrí kúlí nda ni 'o ko. Be ró dhi, mí atsá mína tátírítrí kúlí nda ni tàbvó tàlepi ró. ¹² Tàkò dhya tátírítrí kúlí fèlepi ìndì móndí kì tàbvó tàlepi dhi ngbà 'í àlo kwákwa. Giká 'i kalóma. Akódhi nda rinyí ìbe kitswázó móndí tídrí, kitswázó kpà móndí pfu dràle. Di, mì tá mína àdhi 'i, adrélé àmi àzya ni tàbvó ta ni?

Ama kì afàma ko dhi

¹³ Mì yi rè ma, àmi adrèbhá tàá dhi «Ándrò yà, kó ngalè kǐdru yà dhi, mà ni li bhàandre àlo na, àzì 'o kóná àlo làfa kisúzó» ni i. ¹⁴ Ami, mì nǐ ngalè kǐdru dhi, àmi ki lídrì ni adrè ngíni ya dhi ko. Tàko ko, àmi ki lídrì nda sù ngóro sàsálì adrélépi sàle lókyá tsà sè gò, dré adrézó akílé dhi tǐni. ¹⁵ Adrè dǐ be làá dhi, mì kàdré tàá kònzìni: «Mírì kòlè dhi, mà ni adrè lídrì ìbe gò, mà dré tà kòni ki 'òzo tà kòna ìbe.» ¹⁶ Di, nyànomvá dhi, mì adrè àmi ki afà adrélé drìkàdrì 'o. Dhyá kì afàma làsú be kònzìni nda kònzì. ¹⁷ Di ása dhi, dhya ángùdhi adrélépi tà dóro ni 'òle gò, adrézó tà nda ki 'o ko dhi, adrè ìna tàkonzì 'o.

5

Tà tàle ngábhá kì kodzózó dhi

¹ Ami ngábhá ro ni i, mì yi rè ká! Lè mì kàdré àwó ngo adrézó lúlù ga, kizà adrèbhá alìle àmi dri dhi ki tà sè! ² Ami ki ngá ñwa dre. Kidzú mbe àmi ki kítá i dre. ³ Kìndrì mbe àmi ki órò i, àmi ki àrezá be dre. Di kìndrì nda ni àmi ki tàkonzì tadhá ngádra 'á kítú tàbvó tàzo dhi tú dhi nǐ. A ni kpà àmi ki zǎ nya, ngóro àtsí dré adrélé zǎ za vèle dhi tǐni. Tàko ko, mì lokó àmíkya ngá làgí be kàdrì dhi i àmi dré lókyá kùdù sè dre. ⁴ Mì yi rè ká! Làfa mì dré gàle fèle dhya àzì 'obhá àmi ki amvú na dhi i dré dhi adrè ngòle àmi dri. Kótrétre dhya lànyá lokóbhá àmi ki amvú na dhi kya dhe Mírì rinyí líyí bína dre. ⁵ Bvò kòndhi lé dhi, àmi tá ngbú adrélé trú kólányá na, adrélé àmi ki tàndi ki lovó 'o. Mì nya àmi sǐle ngbǒngbo kà'wá tǐni, adrélé kítú dra àmi ki tilízó dhi ni letè. ⁶ Mì bhà tà móndí adrèbhá tá tà àko àyi rú dhi i dri, àyi kì tupfúzó todràle, tágba ì dré tá adrézó ligilé àmi rú ko dhi.

Tà letèma togó vwàvwà sè dhi

⁷ Di áma adrúpi i, mì kàdré tà letè togó vwàvwà sè, tsàle kítú Mírì dré dra agòzo dhi tú. Mì nò rè ngalè dhya ngá kidhílépi dhi adrè ngá nda ki letè akónàle togó vwàvwà sè ngíni ya dhi ká. Adrè letèá kidhólé lókyá kozya dré adrézó anzílé dhi sè, tsàle lókyá kozya nda dré adrèrà'a akílé dhi 'á. ⁸ Ami ró dhi, mì kàdré kókpà tà letè togó vwàvwà sè, adrézó togó tsi. Tàko ko, kítú Mírì dré dra agòzo dhi atsá ànyi dre. ⁹ Ama adrúpi i, mì kàdré ru

ndri àmi kòfalésè ko, à kòtáró àmi kì tàbvó ko dhi bvó. Mì nò rè ká! Dhya dra móndí kì tàbvó tàlepi dhi dzó tí!

¹⁰ Ama adrúpi i, mì kisù rè ngalè pròfétà atú tà longóbhá Mírì ni rú sè dhi, ì tsi tá àyi kì togó àyi kì kizà na ngíni ya dhi ká. Mì kàdré dì togó tsi àyikya tìni. ¹¹ Mà adré zakó tsi àyi nda kì zi kólénzèbhá ro, ì dré tá àyi kì togó tsìle dhi sè? Mì yi zakó ngalè Yóbò tsi tá àyi togó ngíni ya dhi 'í. Mì nò kpà tà Mírì dré 'òle akódhi dré kùdù na dhi 'í. Tàko ko, Mírì adré kizà do àyi togó na móndí kì tà sè, adrézó àyi kì kizà bha tà tàndi ró.

¹² Ama adrúpi i, tà kàdrì lavulé dhi, lè mì kòsì mònndrà bhù ni rú sè yà, bvò ni rú sè yà, kó ngalè ngá àzya ni rú sè yà dhi ko. Be ró dhi, mì kàdré ngbà 'í tàà «Áyíya», kó «Kóko», Gìká kòbharó tà àmi dri ko.

Tà zìma Gìká tí tà ka'ika'ì sè dhi

¹³ Dhya àlo àmi kòfalé dhi kàdré kizà nya dhi, kàdré tà zi Gìká tí. Dhya àlo kàdré arí íbe dhi, kàdré longó ngo Gìká ni rú bhàzo kùle. ¹⁴ Dhya àlo àmi kòfalé dhi kàdré drà ro dhi, kàzì bhàgo Èkèlézyà àdhya i, ì kòziró tà Mírì tí akódhi dré, dò dàzo akódhi dri Mírì ni rú sè. ¹⁵ Dì tà zìle Mírì tí tà ka'ika'ì sè dhi ni dhya drà ro nda ni tidrí gò, Mírì dré akódhi ni tingázó kuru. Dhya nda kò'o tàkonzì dhi, Gìká ni kpà akódhi ni tàkonzì tri. ¹⁶ Dì ásà dhi, lè mì kàdré àmi kì tàkonzì kì ta ngádra 'á àmi kòfalésè, adrézó kpà tà zi Gìká tí àmi kì adrúpi i dré, mì kàdríró àmi kì drà i lésè be dhi bvó. Tà bàti ró dhi, tà móndí gyàgya dré adrélé zìle Gìká tí dhi, rìnyí íbe adrézó tà kàdrì 'o.

¹⁷ Mì kisù rè Elíya ni tà ká. Akódhi nda tá móndí 'i àma tìni. Akódhi zi tá tà Gìká tí togó wáyi sè, kozya kòdhiró ko dhi bvó. Dì kozya dré dhìzo bvò dri ko kóná na, mbá nzi-drì-àlo. ¹⁸ Amvolásà dhi, dré gòzo tódhyá tà zi Gìká tí gò, kozya dré gòzo adrélé dhìle gò, bvò dré gòzo adrélé ngá 'o kàle.

¹⁹ Ama adrúpi i, dhya àlo àmi kòfalé dhi kòku láti tà bàti àdhya 'ásè gò, dhya àzya dré akódhi ni adrìzo agòle láti tà bàti àdhya nda 'á dhi, ²⁰ lè mì kòni tà kònìdhi: Dhya ángùdhi adrélèpi móndí tàkonzì 'òlepi dhi ni adrì agòle láti kinzò ro dhi lésè dhi, ni akódhi nda ni tidrí dràdrà lésè gò, akódhi ni tàkonzì zyandre dhi kì zùzo.

Wárágà Pétèró dré tisìle dhi ni àlo

Wárágà kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Kònìdhi wárágà Pétèró dré tisìle dhi ni àlo 'i. Akódhi nda tá àpóstolò ki àlo 'i, ìndì Èkèlézyà ni drì kobhá kàdrì dhi ki àlo 'i. Adré wárágà kònìdhi ni tisì móndyá Gìká àdhya ayíbhá bvò twátwa i 'ásè dhi i dré (1:1). Adré tisíá kitswázó àyi ki timbà àyi ki tà ka'íka'í na dhi bvó. Tàko ko, à adré tá àyi ki mì pfo, adrézó kizà fe àyi dré Krísto ni tà sè. Dì wárágà kònìdhi léna dhi, Pétèró adré Rúbí Tani ni tà 'o agalé àyi léna, adrézó tadhá dhi, Yésu ni ngàma dràdrà 'ásè dhi adré àyi ki 'o adrélé mì bha Gìká véna (1:3-5). Adré kpà tadhá dhi, kizà ì dré adrélé nyàle nda adré àyi ki tà ka'íka'í tabhì, adrézó àyi ki 'o kitswálé tíí, ì kòkisúró rúku, mìlanzilanzì, lindrì be kítú Yésu Krísto dré dra apfòzo dhi tú (1:6-9). Adré kpà tàá dhi, Krísto ni kizà nyàma ni tà sè dhi, lè ì kàdré kókpà tà kisù akódhi àdhya tíni, adrézó gànzi ró adrélé kizà nya akódhi àdhya tíni. Tàko ko, dhya ángùdhi kizà nyàlepi rúbhá na dhi tayí tàkonzì 'òma dre (4:1-6). Pétèró adré kpà tàá dhi, ì kàdré kizà nya Krísto ni tà sè dhi, lè ì kàdré lenzélé adrézó Gìká ni rú bha kùle tà nda sè. Tàko ko, Gìká ni Tírì mìlanzilanzì ro dhi adré adrélé àyi léna (4:12-19).

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhi léna dhi ki atìma

- 1) Pétèró ni mòdo fèma (1:1-2)
- 2) Móndí ki tidrìma (1:3-12)
- 3) Adrema lólo tà tíí dhi ki 'òma sè dhi (1:13-2:10)
- 4) Atsìma dóro dhi, ìndì kizà nyàma (2:11-4:19)
- 5) Bhàgo ki tà kàdhúra íbe dhi (5:1-11)
- 6) Mòdo kùdù (5:12-14)

Pétèró ni mòdo fèma

¹ Ma, Pétèró, Yésu Krísto ni àpóstolò, má adré wárágà kònìdhi ni tisì àmì, móndyá Gìká dré zìle, ayíbhá ngóro móndí twá i ró bvò Pótò àdhya 'ásè, Galàtíyà àdhya 'ásè, Kàpàdòkíyà àdhya 'ásè, Asíyà àdhya 'ásè, ìndì Bítìníyà àdhya 'ásè dhi i dré. ² Gìká Atá nda zì àmì ngóro í dré tá kisùle 'òle kínó lésè dhi tíni, àmì ki bhàzo twá adrélé móndyá lólo ína i ró Tírì Lólo ni rìnyí sè, mì kòka'író Yésu Krísto ni kúlí 'òle, àmì ki tayízó dré temvéle àyi kàrì sè.

Gìká kòbhà àyi togó tani àmì rú, tà kàdrìkàdrì fèzo gàle àmì léna bí!

Ama ki tidrìma, ìndì àma ki mì bhàma Gìká véna dhi

³ Rúku kàdré Gìká, àma ki Mírì Yésu Krísto ni Atá dré! Akódhi ni togó dóro lavúle dhi sè dhi, ti àma tódhyá lídrì tídhí ro dhi ni afèzo àma dré, Yésu Krísto ni ngàma dràdrà 'ásè dhi sè. 'O kònìni, mà kàdré ró mì bha í véna lovó sè, ⁴ adrézó tà í dré lazíle àma dré tàyíle ro, í dré zùle bhù na dhi ni letè. Tà lazíle tàyíle ro nda kitswá ñwàle bwà ko, kitswá atsálé ndí ró bwà ko, ìndì lagulagu ni kitswá kpà akíle bwà ko. ⁵ Dì àmì ki tà ka'íka'í sè dhi, Gìká adré àmì ki líkí àyi rìnyí sè, tsàle lókyá mì dré dra lídrì kóná vésè kólyá dhi ni kisúzó dhi 'á. Gìká gànzi ró lídrì nda ni tadhá lókyá kùdù sè.

⁶ Tà nda kòdhi i sè dhi, mì adré lenzélé lavúle, tágba kòkitswá mì dré adrézó kizà nya tà twátwa adrébhà àmì ki tabhì dhi i sè lókyá tsà sè yà

dhi. ⁷ Tà nda ì atsa àmi rú kònini kitswálé àmi ki tà ka'ika'ì tabhì, ngóro à dré adrélé óro tabhì àtsí sè dhi tìni. Gìká mìlésè dhi, àmi ki tà ka'ika'ì nda lavú óro, ngá adrélépi akílé tágba tabhìzoá àtsí sè dhi byá. Di à kòtabhì àmi ki tà ka'ika'ì nda gò ka'izoá dre dhi, mì ni rúku kisú mìlanzìlanzì íbe ìndì lindrì be kítú Yésu Krísto dré dra apfòzo dhi tú. ⁸ Tágba mì dré akódhi nda ni nòzo rè mì sè ko dhi, mì adré akódhi ni le. Gba mì dré adrézó akódhi ni no nyànomvá ko dhi, mì adré akódhi ni ka'ì gò, mì dré adrézó lenzélé lavulé, kólénzé mìlanzìlanzì ro kitswázó tà ni ni ta bwà ko dhi sè. ⁹ Tàko ko, mì adré tà mì dré Yésu Krísto ni ka'izo ása dhi ni kisú. Tà nda, àmi ki tidrìma 'i.

¹⁰ Kàdré tà adrézó mómí ki tidrì nda ni tà sè dhi, pròfétà atú dhi ì ndà tá tà nda ni àndu nìle kyá gò, ì dré tà tani Gìká dré lèle fèle àmi dré àyi togó tani sè dhi ni tà longózó. ¹¹ Tàko ko, Krísto ni Tirí àyi léna dhi adré tá tadhá àyi dré dhi, Krísto ni kizà nya gò, mìlanzìlanzì kisúzó àmvolásà. Ása dhi, ì adré tá lókyá tà nda dré kitswázó ru 'o dhi ni nda nìle, tùmání tà kitswábhá atsálé drìdrì tà nda ni tadhá dhi íbe. ¹² Di Gìká tadhá tá pròfétà nda ì dré dhi, tà ì dré tá adrélé longólé nda ì kitswá adrélé àyi dré ko. Be ró dhi, ì adré tá tà nda ki longó àmi dré. Di nyànomvá dhi, mì yi tà nda ì dhya Rúbí Tani longóbhá àmi dré Tirí Lólo amùle bhù lésè dhi ni rìnyí sè dhi ì tí dre. Ndàndì ángéló ì lovó íbe tò kitswázó tà nda ki ni.

Adrema lólo tà títi mà dré adrélé 'òle dhi ì sè dhi

¹³ Di ása dhi, mì kàdré tàmbiga dri, adrélé àmi ki tà kisùle dhi ki likí. Mì kàdré mì bha Gìká véna, tà tani mì dré dra kisulé akódhi ni togó tani sè lókyá Yésu Krísto dré dra apfòzo dhi tú dhi ni tà sè. ¹⁴ Àmi, Gìká ni ànzi ì, mì kàdré akódhi ni kúlí ka'ì 'òle. Mì kògò adrélé tatsíle lovó kònzi ki 'obe, ngóro mì dré tá adrélé 'òle mì dré tà nìrà ko dhi 'á dhi tìni ko. ¹⁵ Di, ngóro Gìká àmi ki azílèpi dhi dré adrélé lólo dhi tìni dhi, mì kàdré kókpà lólo tà títi mì dré adrélé 'òle dhi ì sè. ¹⁶ Tàko ko, Gìká ni Kúlí adré tàá dhi: «Mì kàdré lólo. Angyá ko, áma tàndi, ma lólo.»*

¹⁷ Mì nì tàle dhi, Gìká mì dré adrélé zìle àmi ki Atá ro dhi, adré mómí àlo àlo títi dhi ki tàbvó ta ngóro àyi ki tà 'òle dhi ì dré adrélé dhi tìni dhi be. Adré àyi ki no twátwa ko. Di mì dré adrerà'a bvò kònìdhi dri kùmú ì tìni dhi 'á dhi, mì kàdré tà 'o akódhi ni ròma sè. ¹⁸ Tàko ko, mì nì làgí Gìká dré àmi ki gìzo láti tàko àmi ki tábhí ì dré tá lebèle dhi lésè dhi ángopí ya dhi be. Làgí nda tá ngá adrélépi ñwàle ñwanwà ngóro àrezá tìni yà, kó ngalè óro tìni yà dhi 'i ko. ¹⁹ Be ró dhi, Gìká gí àmi Krísto ni kàrí làgí kyàkyà dhi sè. Akódhi nda tá kábilígyà mvá tà kònzi àko ìndì ndí àko í rú dhi 'i. ²⁰ Gìká zì tá akódhi drìdrì bvò ni bhàma kandrá gò, akódhi ni 'òzo apfòle lókyá kùdù kònìdhi sè àmi ki tà sè. ²¹ Di akódhi nda sè dhi, mì adré Gìká ni ka'ì. Gìká tingá akódhi dràdrà lésè gò, akódhi ni mì bhàzo lanzìle, mì kàdré àmi ki tà ka'ika'ì bha Gìká léna, adrézó mì bha akódhi véna.

²² Nyànomvá dhi, mì temvé àmi mì dré tà bàti ka'ile 'òle dhi sè dre, mì kàdré àmi ki adrúpi ki le togó wáyi sè. Adré di leá dhi, mì kàdré ru le àmi kòfalésè togó lólo àtsi ró dhi sè. ²³ Tàko ko, à gò àmi ki ti tódhyá dre. Di, lídrì tídhí mì dré kisulé nda angá mómí ki kórì adrélépi ñwàle ñwanwà dhi lésè ko. Be ró dhi, angá ína kórì kitswálèpi ñwàle bwà ko dhi lésè. Bàti, à ti àmi Gìká ni kúlí lídrì ro, adrélépi kóná vésè kólyá dhi sè.

²⁴ Tàko ko, ngóro Gìká ni Kúlí dré adrélé tàle dhi tìni: «Mómíyá títi dhi ì ngóro mbì tìni.

* 1:16 1:16 A kònò Lèvitikè 19:2.

Ayi ki rúku kpà ngóro mbì pfò kya tíni.
Mbì adré 'yòle gò, pfò ni dré adrézó zìle.

²⁵ Di, Mírì ni kúlí adré ína adrélé kóná vèsè kólyá.»†
Kúlí nda kòdhi Rúbí Tani longólé àmi dré dhi 'i.

2

¹ Di ásà dhi, mì kòtingá àmi rúsè tà kònzi ki kára títi dhi i, kinzò títi dhi i, túrúpfú tà, lovó kònzi bhàma móndí i rú dhi, ìndì móndí ki rú tàma kònzi dhi. ² Ngóro ànzi kùrí i tíni dhi, mì kàdré bàsú tàndì Tirí Lólo àdhya ni le mvùle kòdhya, mì kàdréro mbàle àmi ki lídrì tídhí ro dhi na. ³ Tàko ko, mì tabhì Mírì dre gò, mì dré atógyàzoá dhi, akódhi dóro lavulé.

Kírá lídrì ro dhi ìndì móndyá Giká dré zìle dhi i

⁴ Mì kàdré àmi ki kisí ànyì Mírì Yésu làga. Akódhi nda kírá lídrì ro móndí ì dré gàle gàgà, di Giká dré ína kipèle adrélé làgi ró í mìlèsè dhi 'i. ⁵ Ami adrébhá kókpà ngóro kírá lídrì ro dhi i tíni ni i, mì kòtayí àmi Giká dré tobhàle atsálé dzó Tirí Lólo àdhya ró, mì kàdréro kòwánà lólo i ró, adrélé mòbòmà Tirí àdhya kitswábhá Giká mìlèsè dhi ki fe akódhi dré Yésu Krísto sè. ⁶ Tàko ko, Giká ni Kúlí adré tàá dhi:

«Mì nò rè ká! Má ni kírá bha Sìyónà na.

Kírá nda kírá làgí kyàkyà má dré kipèle adrélé kírá agógó dzó ni pá bhàzo dríá dhi ró dhi 'i.

Dhya ángùdhi adrélépi kírá nda ni ka'ì dhi,

kitswá tàdzí adrélé kanyò ro ko.»*

⁷ Ami adrébhá akódhi ni ka'ì dhi i dré dhi, kírá nda kírá làgí kyàkyà dhi 'i. Di, móndyá akódhi ni ka'ìbhá ko dhi i dré dhi:

«Kírá dzó sibhá ì dré gàle gàgà dhi,

gò atsálé kírá agógó dzó nda dré adrézó áyi totó dríá dhi ró.»†

⁸ Giká ni Kúlí adré kpà tàá dhi:

«Kírá nda kírá adrélépi móndí ki tokpó dhi 'i,

ìndì kírá adrélépi móndí ki 'o ledhélé dhi 'i.»‡

Ayi nda ì adré ledhélé, ì dré adrélé Giká ni kúlí ga 'òle dhi sè. Tàko ko, Giká bhà tá àyi adrélé tà 'o kònini.

⁹ Di, àmi ró dhi, àmi móndyá Giká dré zìle adrélé sùrú ína ró dhi 'i. Ami kpà kòwánà Opí àdhya 'i, sùrú lólo dhi 'i, ìndì móndyá Giká ni tàndì àdhya 'i, mì kàdréro tà kàdrìkàdrì dré 'òle dhi ki longó móndí i dré be dhi bvò. Tàko ko, akódhi azí àmi apfòle tìnìmvá lésè, afflé áyi ngádra líndrìga ró dhi 'á dhi nì. ¹⁰ Wáláká dhi, àmi tá móndyá Giká àdhya 'i ko. Di, nyànomvá dhi, àmi móndyá Giká àdhya 'i bàti. Wáláká dhi, à bhà tá àmi ki kizà ko. Di, nyànomvá dhi, Giká bhà àmi ki kizà dre.

¹¹ Áma arúpi má dré lèle tò ni i, àmi ngóro móndí twá adrébhá bvò àyikya ró dhi àko dhi i tíni. Má adré di àmi ki kodzó, mì kàdréro àmi ki líkí lovó kònzi àmi ki rúbhá kya adrébhá ru pfu àmi íbe dhi ki tà sè. ¹² Mì kàdré kpà atsílé dóro pàgánò i kòfalèsè. Di tágba ì kàdré àmi ki asikì tà kònzi 'òma sè yà dhi, ì ni tà dóro mì dré adrélé 'òle dhi ki no gò, ì dré Giká ni rú bhàzo kùle tà nda i sè kítú dré dra atsázó dhi tú.

Ama ki bhàma àma ki kàdrì i zàle, àma ki mírì íbe dhi

† 1:25 1:25 A kònò Esáyá 40:6-8. * 2:6 2:6 A kònò Esáyá 28:16. † 2:7 2:7 A kònò Longó i 118:22.

‡ 2:8 2:8 A kònò Esáyá 8:14.

¹³ Mírì ni tà sè dhi, mì kàdré àmi ki bha mónnyá tíí bhàle àmi drìle dhi ki rinyí zàle, kàdré ópí kàdrì adrélepi òpì nya àmi dri dhi 'i yà, ¹⁴ kó ngalè gùvèrènerè 'i yà dhi. Angyá ko, gùvèrènerè nda i dhya ópí nda dré bhàle dhi 'i, i kàdréró tà ño mónnyá adrèbhá tà kònzì 'o dhi i dri, adrézó kpà mónnyá adrèbhá tà dóro 'o dhi ki tà bha kuru. ¹⁵ Tàko ko, Giká adrè leá dhi, mì kàdré tà dóro 'o, kitswázó móndí azaaza tà nibhá ko dhi ki kúlí kíkí dhi bvó. ¹⁶ Mì kàdré atsilé ngóro móndí Giká dré trìle dhi i tíni. Dì, mì kàdré àmi ki trìma nda ni no ngóro tà adrélepi láti fe àmi dré adrézó tà kònzì 'o dhi ró ko. Be ró dhi, mì kàdré àmikya tà 'o ngóro màrábà Giká àdhya i tíni. ¹⁷ Mì kàdré mónnyá tíí dhi ki lindrì bha, adrézó àmi ki adrúpi ki le. Mì kàdré Giká ni ro, adrézó ópí kàdrì ni lindrì bha.

¹⁸ Ami màrábà ro ni i, mì kàdré àmi ki bha àmi ki mírì ki rinyí zàle lindrì sè wáyì. Mì kàdré 'òá kònìni ngbà 'í àyi adrèbhá togó íbe dóro ìndì yàya dhi i véna ko. Mì kàdré kókpà 'òá kònìni àyi adrèbhá togó íbe tòmbatòmba dhi i véna. ¹⁹ Tàko ko, mì kàdré kizà nya tà gyágya sè ko gò, adrézó mvòá Giká ni tà sè dhi, kòdhi dóro Giká m̀lèsè. ²⁰ Dì, à kàdré àmi ki tswa mì dré tà kònzì 'òle dhi sè gò, mì dré adrézó mvòá dhi, mì ni àdho tà dóro kisú ásà? Dì, mì kàdré àmikya kizà nya mì dré tà dóro 'òle dhi sè gò, mì dré adrézó mvòá dhi, kòdhi dóro Giká m̀lèsè. ²¹ Giká azí àmi adrélé tà 'o kònìni. Tàko ko, Krìsto ni tàndì nya tá kizà àmi ki tà sè, mì kàdréró akódhi ni lebe, adrézó tà 'o akódhi àdhya tíni. ²² Akódhi 'o tá ína tàkonzì ko. Kúlí móndí ki litízó dhi apfò tá kpà akódhi sílèsè àlomvá ko. ²³ Móndí ì dré tá adrèrà'a akódhi ni lodhá dhi 'á dhi, akódhi logó tá làdhá àyi tí ko. Ì dré tá adrèrà'a akódhi ni rúbhá 'o aswálé dhi 'á dhi, logó tá kúlí aswaaswa àyi tí ko. Be ró dhi, bhà tá i Giká adrélepi tàbvó ta gyágya dhi drígá. ²⁴ Akódhi ni tàndì do tá àma ki tàkonzì i í rú fa kipakipa dri, mà kòdràro tàkonzì lèsè gò, mà kàdréró lídrì íbe adrézó tà gyágya 'o. Làzì akódhi ni tswàzo dhi àdhya sè dhi, mì adrí dre. ²⁵ Tàko ko, àmi tá ngóro kábilígyà avìbhá dhi i tíni. Dì, nyànómvá dhi, mì agò kábilígyà líkílèpi, adrélepi kpà àmi ki lídrì líkí dhi véle dre.

3

Tòkó ki tà àyi ki àgo íbe dhi

¹ Ami tòkó i, mì kàdré kókpà àmi ki bha àmi ki àgo i zàle. Dì àmi ki àgo ki àruka ì kàdré Giká ni kúlí ga rè dhi, mì ni kitswá àyi ki adrí Yésu ni ka'í àmi ki atsima dóro dhi sè, àmi ki kúlí sè ko. ² Tàko ko, ì ni nòá ngalè mì adrè atsilé togó lólo sè, adrélé Giká ni lindrì bha ngíni ya dhi. ³ Lè àmi ki aveave kàdré tà mì dré adrélé 'òle àmi ki rúbhá sè dhi i sè ko, kàdré àmi ki drìbhí tìma 'i yà, màyìkà ledélé órò sè dhi ki tosoma àmi rú dhi 'i yà, kó ngalè kítá aveave dhi ki tosoma àmi rú dhi 'i yà dhi. ⁴ Be ró dhi, àmi ki aveave kàdré ína tà dóro mì dré adrélé zùle àmi ki togó na dhi i sè. Aveave nda aveave àmi ki togó yàya ìndì lírì àdhya, kitswálèpi dràle bwà ko, ìndì adrélepi làgi ró Giká m̀lèsè dhi 'i. ⁵ Tàko ko, tòkó lólo atú adrèbhá tá m̀ bha Giká véna dhi ì adrè tá àyi ki 'o avélé kònìni. Ì adrè tá kpà drì asó àyi ki àgo i kandrá. ⁶ Sàrà adrè tá 'òá kònìni. Adrè tá Abàràma ni kúlí yì, adrézó akódhi ni zi àyi mírì ro. Ami Sàrà nda ni ànzitòkó 'i, mì kàdré tà dóro 'o, adrézó àmi ki tayí adrélé ngá ro tà àlo sè ko dhi.

⁷ Ami àgo i, mì kàdré kókpà 'òá kònìni, adrézó àmi ki tòkó íbe dóro. Mì kàdré àyi ki tà yàya tòkó kya ró dhi ki kisù, adrézó àyi ki lindrì bha. Tàko

ko, m̀ni nì lídrì Giká dré lazílé áyi togó tani sè dhi nì kisú tàyílé ro túmǎní àyi íbe. M̀ni kàdré 'òá kònìni, tà àlo kòkítswáró tà m̀ni dré adrélé zìle Giká tí dhi kì kíkí ko.

Kizà nyàma tà dóro 'òma sè dhi

⁸ Kùdù ro dhi, àmi títi m̀ni kàdré ngá àlo ró àmi kòfalésè, adrélé àmi kì adrúpi kì kizà do. M̀ni kàdré ru le àmi kòfalésè adrúpi i tíni, adrélé àmi kì togó dóro tadhá, adrézó àmi kì tà bha kìnì mi. ⁹ M̀ni kàdré tà kònzi logó tà kònzi 'òle àmi rú dhi tí ko, adrézó kpà làdhá logó làdhá dhàle àmi rú dhi tí ko. Be ró dhi, m̀ni kàdré àmíkya tà tani zi Giká tí m̀ndí tà kònzi 'obhá àmi rú dhi i dri. Tàko ko, Giká azí àmi adrélé tà 'o kònìni, m̀ni kòkisúró tà tani dré lazílé àmi dré tàyílé ro dhi be dhi bvó. ¹⁰ Angyá ko, Giká nì Kúlí adré tàá dhi:

«Lè dhya ángùdhi adrélépi leà lenzélé áyi lídrì sè, adrélépi kpà kítú dóro dhi kì le nòle dhi,

kàdré áyi ti líkí kúlí kònzi i sè, ìndì kìnzò i sè.

¹¹ Lè akódhi kàdzá áyi togó tà kònzi lésè adrézó tà dóro 'o.

Kàdré tà k̀drík̀dri nda bhàle m̀ndí i kòfalé togó wáyi sè.

¹² Tàko ko, M̀rì nì m̀ni m̀ndyá adrèbhá tà gyǎgya 'o dhi i dri.

Adré kpà bíbhálé ga tà ì dré adrélé zìle í tí dhi kì ỳzo.

Dì, adré ína àmvò alá m̀ndyá adrèbhá tà kònzi 'o dhi i rú.»*

¹³ Ami kì togó kàdré àtsi ró adrélé tà dóro 'o dhi, àdhi nì àmi kì 'o kònzi dhi nì? ¹⁴ Dì, tágba m̀ni kàdré kizà nya m̀ni dré adrélé tà gyǎgya 'o dhi sè yà dhi, Giká nì tà tani bha àmi dri. M̀ni kàdré ngá ro tà m̀ndí ì dré adrézó ngá ro ásà dhi i sè ko. M̀ni kòtayí kpà àmi kì togó adrélé lanzìle ko.† ¹⁵ Be ró dhi, àmi kì togó na dhi, m̀ni kòbhà Krísto twá adrélé àmi kì M̀rì ro. M̀ni kàdré ngbú adrélé gànzi ró tà m̀ni dré adrézó m̀ni bha ásà dhi nì àndu ngi, dhya ángùdhi adrélépi tà nda nì lizí àmi tí dhi dré. ¹⁶ Dì, m̀ni kàdré 'òá togó yàya sè, ìndì líndrì sè. M̀ni kàdré àmi kì togó líkí adrélé lólo, kítswálé m̀ndyá adrèbhá àmi kì rú ta kònzi tà dóro m̀ni dré adrélé 'òle Krísto nì tà sè dhi i sè dhi, ì kàdréro kanyò ro kúlí kònzi ì dré adrélé tàle àmi rú dhi i sè. ¹⁷ Angyá ko, m̀ni kàdré kizà nya m̀ni dré adrélé tà dóro 'o dhi sè gò, Giká dré lèzoá kàdré kònìni dhi, kòdhi dóro lavulé m̀ni dré adrélé kizà nya m̀ni dré adrélé tà kònzi 'o dhi sè dhi rúsè.

¹⁸ Tàko ko, Krísto nì tàndì nya tá kizà ngbà 'í vésè àlo m̀ndí kì tàkònzì kì tà sè. Akódhi gyǎgya ró nda drà m̀ndyá gyǎgya ko dhi kì tà sè, kítswálé àmi kì adrì Giká véle dhi bvó. A pfu tá akódhi nì rúbhá dràle gò, dré gòzo adrélé Tírì Lólo nì r̀nyí sè. ¹⁹ Dì Tírì Lólo nda sè dhi, akódhi dré kpà l̀zo Giká nì kúlí longó tírì 'ìle bǎdzó na dhi i dré. ²⁰ Ayi nda ì tá m̀ndí atú lígbhá Giká rú lókyá Nówè dré tá adrérà'a bwátù kàdrì dhi nì ledé, ìndì Giká dré adrérà'a tà letè togó vwàvwà sè dhi 'á dhi 'i. Bwátù kàdrì nda na dhi, m̀ndí bí ko, ngbà 'í m̀ndí nzi-drì-na dhi ì adrì tá ỳ líti sè dhi àyi. ²¹ Ỳ nda adré bàtìsimò nì tà tadhá kòdhya. Dì nyànomvá dhi, bàtìsimò nda adré àmi kì tidrì nì. Adré àmi kì tidrì, àmi kì rúbhá dzìma sè ko, be ró dhi, m̀ni dré adrélé longóá dhi, m̀ni adzá àmi kì togó Giká véle dre dhi sè. Adré àmi kì tidrì, Yésu Krísto nì ngàma dràdrà 'ásè dhi sè. ²² Akódhi nda mbà bhù na gò, adrélé Giká nì dríagó lésè. Kònàle dhi, ángéló i, ópí kàdrì i, tsàle r̀nyí íbe dhi i akódhi nì r̀nyí zàle.

* **3:12** 3:12 A kònò Longó i 34:13-17. † **3:14** 3:14 A kònò Èsáyà 8:12.

4

Atsima ngóró Gíká dré adrélé lèle dhi t́ni dhi

¹ Dì Krísto dré kizà nyàle rúbhá na dhi sè dhi, mì kàdré kókpà tà kisù akódhi àdhya t́ni, adrézó gànzi ró adrélé kizà nya kònini. Tàko ko, dhya ángùdhi kizà nyàlepi rúbhá na dhi tayí tàkonzì 'òma dre. ² Asà dhi, dhya nda kitswá gòle áyi lókyá àmbí bvò kònìdhi dri dhi ni fe, adrézó lovó kònzi áyi rúbhá àdhya ki 'o dhi ko. Be ró dhi, adré áyi fe adrélé tà Gíká dré adrélé lèle í kò'o dhi ki 'o kòdhyà. ³ Tàko ko, wáláká dhi, mì kizá tá àmi ki lókyá bí, adrézó tà pàgánò ì dré adrélé lèle 'òle dhi ki 'o. Mì adré tá tatsilé tà swà 'obe, lovó kònzi ki bhabe, wá tsibe, gwányá wáyá ki tà 'obe, ìndì gíká tàko ki lindrì bhabe, tágba tà nda ì dré tá adrézó kònzi lavúlé Gíká mìlésè dhi. ⁴ Dì nyànomvá dhi, pàgánò nda ki líndrì adré gàle, mì dré adrélé tatsilé àyi íbe tà swà nda ki 'obe ko dhi sè gò, ì dré adrézó àmi ki lodhá. ⁵ Dì, ì ni àyikya tà ì dré adrélé 'òle nda ki ta Gíká adrélépi gànzi ró móndyá títi lídrì ro ìndì dràbhá dre dhi ki tàbvó ta dhi kandrà. ⁶ Tà nda sè dhi, à longó tá ndìndì Rúbí Tani móndyá dràbhá dre dhi ì dré. Dì tágba Gíká dré àyi nda ki tàbvó tàzo tà ì dré 'òle rúbhá na dhi ì sè móndyá títi dhi kya t́ni dhi, ì ni kitswá lídrì Gíká àdhya ni kisú Tirí Lólo na.

⁷ Tà títi dhi ki kùdù atsá ànyi dre. Dì àsà dhi, mì kàdré tà 'o tògyá sè, adrézó àmi ki tà kisùle dhi ki líkí, mì kàdréró tà zi Gíká tí be dhi bvó. ⁸ Lavúlé dhi, mì kàdré ru le àmi kòfalésè togó wáyì sè. Tàko ko, lèle adré ìna tàkonzì zyandre dhi ki zu. ⁹ Mì kàdré àmi ki adrúpi ki ka'ì dòle àmi véna togó dóro sè, ngùrùngùrù sè ko. ¹⁰ Àmi àlo àlo títi dhi ì, mì kàdré tà 'o àmi ki adrúpi ì dré, tà tani mì dré kisulé Gíká ni togó tani sè dhi sè. Mì kàdré 'òá ngóró móndí Gíká dré tà tani twátwa dhi ki bhàzo àyi drígá dhi ì t́ni. ¹¹ Dhya àlo kàdré kúlí longó dhi, kàdré kúlí adrébhá angálé Gíká vélésè dhi ki longó kòdhyà. Dhya àlo kàdré tà 'o móndí ì dré dhi, kàdré 'òá rìnyí Gíká dré adrélé fèle drá dhi sè. Mì kàdré ì tà títi dhi ki 'o, móndí ì kàdréró Gíká ni rú bha kùle Yésu Krísto sè be dhi bvó. Mìlanzilanzì ì rìnyí be dhi ì kàdré akódhi dré kóná vésè kólyá! Kàdré kònini.

Kizà nyàma Krísto ni tà sè dhi

¹² Àma arúpi má dré lèle tò ni ì, lè àmi ki líndrì kàdré gàle, tà kizà ro adrébhá àmi ki tabhì dhi ki tà sè ko. Mì kàdré kpà tà nda ki no ngóró tà twá atsábhá àmi rú dhi ì ró ko. ¹³ Be ró dhi, mì kàdré àmikya lenzélé mì dré adrélé kizà nya Krísto àdhya t́ni dhi sè, akódhi kònì dra apfò áyi mìlanzilanzì na dhi, mì kòkitswá ró vélé lenzélé lavúlé arí be bí be dhi bvó. ¹⁴ A kàdré àmi ki lodhá Krísto ni rú ni tà sè dhi, Gíká ni tà tani bha àmi dri. Tàko ko, Gíká ni Tirí mìlanzilanzì ró dhi adré adrélé àmi léna. ¹⁵ Dì, mì kàdré kizà nya dhi, lè mì kàdré nyaá mì dré adrélé móndí tupfúbhá ì ró yà, kùgubhá ì ró yà, tà kònzi 'obhá ì ró yà, kó ngalè móndí tífíbhá móndí ki tà ì 'àsè dhi ì ró yà dhi sè ko. ¹⁶ Dì, mì kàdré kizà nya mì dré adrélé Krísto ni ka'ìbhá ì ró dhi sè dhi, mì kàdré àmikya kanyò ro tà nda sè ko. Be ró dhi, mì kàdré Gíká ni rú bha kùle, mì dré Krísto ni rú nda ni ka'ìle dòle dhi sè. ¹⁷ Tàko ko, lókyá tàbvó tàzo dhi kitswá dre. A ni rè zyà móndyá Gíká àdhya ki tàbvó ta drìdrì. Dì tàbvó tàma nda kòkidhó àma rú dhi, móndyá Gíká ni Rúbí Tani gabhá rè dhi kya ni di vélé adré ngíni? ¹⁸ Ngóró tisìle Gíká ni Kúlí na dhi t́ni:

«Móndí àlo gyàgya dhi ni adrima kàdré kòkóròko dhi,

móndyá Gĩká ni tà gabhá rè dhi ki tà tàkonzìbhá íbe dhi ni di véle adré ngíni?»*

¹⁹ Asà dhi, lè móndyá adrébhá kizà nya ngóro Gĩká dré adréle lèle dhi tíni dhi, ì kàdré àyi ki bha Gĩká àyi ki bhàlepi dhi drígá, adréle tà dóro 'o. Tàko ko, Gĩká nda kitswá adréle ka'ile togó wáyi sè.

5

Bhàgo ki tà kàdhúra íbe dhi

¹ Bhàgo Èkèlézyà àdhyà àmi kòfalé dhi i dré dhi, má adré tà ta kònini. Ma kókpa bhàgo 'i àmi tíni. Ma dhya Krísto ni kizà nyàle dhi ki nobhá mĩ sè dhi ki àlo 'i, ìndì móndyá dra Gĩká ni mìlanzilanzì dré dra tadhálé dhi ni kisúbhá dhi ki àlo 'i. Di má adré àmi ki kodzó, ² mì kàdréro kábilígyà ki pãrí Gĩká dré bhàle àmi drígá dhi ki líkí, ngóro kábilígyà líkíbhá dóro dhi i tíni. Mì kàdré àyi ki drì ko dóro. Di, mì kàdré 'òá kònini ngóro tòlí bhàle àmi dri dhi tíni ko. Be ró dhi, mì kàdré 'òá togó dóro sè, ngóro Gĩká dré adréle lèle dhi tíni. Mì kàdré 'òá làfa lovó sè ko, be ró dhi, àmi ki togó dré adréle àtsi ró tà nda sè dhi sè. ³ Mì kàdré òpì nya kábilígyà bhàle àmi drígá nda i dri rinyí sè ko. Be ró dhi, mì kàdré àmikya tà dóro 'o àyi kòfalé, ì kàdréro tà no àmi rú, adrézó 'òá àmikya tíni. ⁴ Di lókyá kábilígyà líkíbhá ki kàdrè dré dra apfòzo dhi tú dhi, mì ni kulá mìlanzilanzì ro, lagulagu ni dré kitswázó akílé bwà ko dhi ni kisú.

⁵ Àmi kàdhúra i, mì kàdré kpà àmi ki bha màlìga i zàle. Àmi títi, mì kàdré àmi ki tà bha kìnì mi. Tàko ko, Gĩká ni Kúlì adré tàá dhi:

«Gĩká adré ru pfu móndyá drìkàdrè ro dhi íbe.

Di, adré ína àyi togó tani bha móndyá adrébhá àyi ki tà bha kìnì mi dhi i rú.»*

⁶ Di àsà dhi, mì kàdré àmi ki bha Gĩká ni drígá rinyi ró dhi zàle, kòtingáro àmi kuru lókyá kitswálépi dhi sè be dhi bvó. ⁷ Mì kàdré tà títi adrébhá àmi ki togó 'o lanzìle dhi ki bha Gĩká drígá. Tàko ko, akódhi adré àmi ki tà kisù nì.

⁸ Mì kàdré àmi ki tà kisùle dhi ki líkí, adrézó tàmbìga dri. Tàko ko, àmi ki kàribhá, Dzàborò adré tatsílé kàndrìbe kàmì tíni, adréle móndí nda nyàle.

⁹ Mì kàdré di pá si akódhi kandrà, adrézó àmi ki totó tātā àmi ki tà ka'ika'ì na. Tàko ko, mì nì tàle dhi, àmi ki adrúpi bvò wáyi 'àsè dhi ì adré kpà kizà nya làsú be àmikya tíni dhi be.

¹⁰ Di mì kònya kizà lókyá tsà sè dre dhi, Gĩká ni tàndi adrélépi àyi togó tani tadhá tà títi i sè dhi ni àmi ki 'o kitswálé títi, àmi ki timbàzo, àmi ki 'òzo àmi ki totó tātā àmi ki tà ka'ika'ì na. Tàko ko, akódhi nda azí àmi kitswálé àyi mìlanzilanzì adrélépi kóná vèsè kólyá dhi ni kisú Yésu Krísto na. ¹¹ Rinyí kàdré akódhi dré kóná vèsè kólyá! Kàdré kònini.

Mòdo kùdù

¹² Àma adrúpi Silà má dré adréle ka'ile togó wáyi sè dhi, bhà drígá má véle wárágà kònìdhi ni tisìzo.† Di má tisì wárágà mvá kònìdhi àmi ki kodzózó, ìndì tadházóá àmi dré dhi, mì adré tròle Gĩká ni togó tani rú bàti dhi.

* **4:18** 4:18 A kònò Tògyakúlì 11:31. * **5:5** 5:5 A kònò Tògyakúlì i 3:34. † **5:12** 5:12 Gĩká ni Kúlì tisìle Gĩrìkì ti sè dhi léna dhi, à adré rú «Silùwànò» kisú kònwa. Rú nda tá rú àzya Silà dré dhi 'i.

¹³ Ekèlézyà Bàbìlónà le Gĩká dré zìle àmi tĩni dhi fè mòdo àmi dré.‡ Ama mvá, Márokò fè kpà mòdo àmi dré. ¹⁴ Àmi ró dhi, mì kòfè mòdo adrézó ru kamú àmi kòfalésè lèle sè.

Tà k̀drík̀dri k̀dré àmi tíí adrèbhá Krísto na dhi i dré!

‡ **5:13** 5:13 A adrè kisùá dhi, «Bàbìlónà» k̀nìdhi adrè Rómà, bhàandre k̀drì Rómà ki òpì àdhya ni tà ta k̀dhya.

Wárágà Pétèró dré tisìle dhi ni rì

Wárágà kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Kònìdhi wárágà Pétèró dré tisìle dhi ni rì 'i. Adré tisìá kitswázó móndyá ka'ìbhá tíí dhi ki kodzó, ì kàdréro àyi ki líkí Gìká ni tà tadhábhá kinzò sè dhi ki tà sè. Ì kàdré kpà tatsilé swà ro ngóro tà tadhábhá kinzò sè nda ì dré tá adréle tadhále dhi tíni ko. Pétèró adré tàá dhi, ì kàdré tròle kúlí pròfétá ì dré longolé dhi ì rú, ìndì tà àpóstolò ì dré longolé dhi ì rú (1:19-21; 3:1-2). Adré kpà tà tadhá Mírì Yésu ni agòma ni tà dri, adrézó tàá dhi, Mírì adré tà tigí tà í dré lazíle dhi ki 'òma sè ko. Be ró dhi, akódhi ni togó vwàvwà sè dhi, adré láti fe móndyá tíí dhi ì dré kitswázó adrìle (3:8-16).

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhi léna dhi ki atìma

- 1) Pétèró ni mòdo fèma (1:1-2)
- 2) Tà Gìká dré móndí ki azízó ásà dhi (1:3-21)
- 3) Gìká ni tà tadhábhá kinzò sè dhi ì (2:1-22)
- 4) Krísto ni agòma (3:1-18)

Pétèró ni mòdo fèma

¹ Ma, Sìmonà Pétèró, màrábà ìndì àpóstolò Yésu Krísto àdhya ró dhi, má adré wárágà kònìdhi ni tisì àmi tà ka'ìka'ì làgí kyàkyà dhi ni kisúbhá àmakya tíni dhi ì dré. Mì kisú tà ka'ìka'ì nda, Yésu Krísto, àma ki Gìká ìndì àma ki tidrìlépi dhi ni tà gyàgya sè.

² Gìká ni togó tani ì tà kìdrìkìdri be dhi ì kàdré gàle àmi léna bí, mì dré Gìká ni nìle tùmání àma ki Mírì Yésu be dhi sè!

Tà Gìká dré àma kí azízó ásà dhi

³ Mírì ni rìnyí Gìká àdhya ró dhi sè dhi, afè àma dré tà tíí dhi ì, mà kàdréro atsíle ngóro Gìká dré adréle lèle dhi tíni, adréle kpà tròle akódhi ni tà rú. Akódhi 'o àma Gìká àma ki azílépi akódhi ni m̀lanzìlanzì sè ìndì akódhi ni rìnyí sè dhi ni ni dhi nì. ⁴ Tà nda kòdhi ì sè dhi, Gìká nda afè àma dré àyi lazikúlí kàdrì làgí ró dhi ì, kitswálé lazikúlí nda ì sè dhi, mì kàdréro àyi tándi ni lídrì íbe àmi léna, ìndì mì kòkitswáro lapálé lovó kònzi adrèbhá móndyá bvò àdhya ki kizá dhi ì sílèsè.

⁵ Àsà dhi, mì kàdré àmi ki fe wáyi adréle tà dóro bha àmi ki tà ka'ìka'ì dri. Mì kàdré kpà tà nìni bha tà dóro 'o'ò nda dri, ⁶ adrézó lovó mvomvò bha tà nìni nda dri, adrézó togó tsitsì bha lovó mvomvò nda dri, adrézó trotrò Gìká ni tà rú dhi ni bha togó tsitsì nda dri, ⁷ adrézó togó dóro tadhatadha àmi ki adrúpi ì dré dhi ni bha trotrò Gìká ni tà rú nda dri, adrézó lèle bha togó dóro tadhatadha nda dri. ⁸ Tàko ko, mì kàdré tà nda kòdhi íbe àmi léna adrézó lèle ába drìdrì dhi, mì ni tà dóro 'o bí adrézó kpà lò'wa dóro 'a bí, mì dré àma ki Mírì Yésu Krísto ni nìle be dhi sè. ⁹ Dì, dhya àlo kàdré tà nda ì àko dhi, akódhi ína mì kùdúkùdu 'i. Akódhi tivì kpà tàle dhi, Gìká temvé ì tàkonzì í dré tá 'òle wáláká dhi ì lèsè dre dhi.

¹⁰ Dì ásà dhi, àma adrúpi ì, àmi ki togó kàdré àtsi ró adrézó tadhá dhi, Gìká zì àmi, àmi ki azízó adréle móndyá ína ì ró káyà dhi. Tàko ko, mì kàdré 'oá kònìni dhi, mì kitswá tàdzí dhèle ko. ¹¹ Kòdhi íbe dhi, à ni àmi ki ka'ì fìle àma ki Mírì Yésu Krísto àma ki tidrìlépi dhi ni Opì na, adréle kònàle kóná vèsè kólyá.

¹² Má ni ngbú adré tà nda kòdhi ki 'o agalé àmi léna, tágba mì dré tà nda ki nìzo dóro, adrézó kpà àmi ki totó tātā tà bàti mì dré kisulé dhi dri dhi. ¹³ Di má dré rè dhu adrérà'a lídrì íbe dhi 'á dhi, má mìlèsè dhi, dóro ni adrélé tà nda ki 'o agalé àmi léna dhi. ¹⁴ Tàko ko, má nì tàle dhi, má adré 'òle áma rúbhá kòndhi ni tayí dhi be, ngóro áma ki Mírì Yésu Krísto ni tàndi dré tadhálé má dré dhi tìni. ¹⁵ Di má ni tà títi dhi ki 'o, kitswálé áma lèma àmvolèsè dhi, mì kòkitswáro ngbú adrélé tà nda ki kisù be dhi bvó.

Móndyá Krísto ni mìlanzìlanzì nobhá mì sè dhi i

¹⁶ Tàko ko, mà dré tá adrérà'a àma ki Mírì Yésu Krísto ni atsama rinyí be dhi ni tà longó àmi dré dhi 'á dhi, mà totó tá àma títi tàko apfòbhá mómí ki tògyá lésè dhi i dri ko. Di, mà nò tá àmakya akódhi ni tà kàdrì áma ki tàndi ki mì sè. ¹⁷ Angyá ko, akódhi kisú tá lindrì i mìlanzìlanzì be Gìká Atá vélèsè, Gìká ni kúlí dré apfòrà'a áyi mìlanzìlanzì kàdrì dhi lésè dhi 'á. Kúlí nda tà drá dhi: «Kòndhi áma Mvágó má dré lèle tò dhi 'i. Áma togó adré kinílé akódhi ni tà sè tò.»* ¹⁸ Ama ki tàndi mà yi kúlí apfòlepi bhù lésè nda àma ki bíbhálé sè, mà dré tá adrérà'a akódhi be kóngó lólo drìna dhi 'á.

¹⁹ Tà nda sè dhi, mà nì vélé dóro tàle dhi, kúlí pròfétà ì dré longólé dhi i tà bàti 'i káyà dhi. Àmi ró dhi, mì kàdré tròle kúlí nda i rú dhi, mì ni adré 'òá dóro. Tàko ko, kúlí nda i ngóro àtsí adrélépi kòle ngá kazá tímímvá na dhi tìni. Di mì kàdré tròle kúlí nda i rú, tsàle lókyá kítú dré dra apfòzo, ìndi nzàgó dré dra ngá kazá àmi ki togó na dhi 'á. ²⁰ Tà kàdrì lavulé dhi, lè mì kòndi tàle dhi, dhya àlo kitswá tà àlo pròfétà ì dré tisìle Gìká ni Kúlí na dhi ni àndu ngi áyi drì sè bwà ko. ²¹ Tàko ko, kúlí pròfétà ì dré longólé nda ki àlo angá tàdzí tà mómí ì dré tá lèle tàle dhi lésè ko. Be ró dhi, pròfétà nda ì longó tá kúlí angábhá Gìká vélèsè dhi i kòdhya, ngóro Tirí Lólo dré tá àyi ki tidrìle dhi tìni.

2

Gìká ni tà tadhábhá kinzò sè dhi i (À kònò kpà Yúda 1:4-13)

¹ Atú dhi, pròfétà kinzò ro dhi ì apfò tá Ìsèrèlè ànzi i kòfalé. Di Gìká ni tà tadhábhá kinzò sè dhi ki kókpà apfò àmi kòfalé kòndi. Ì ni Gìká ni tà ì dré dra tadhálé gòdhógòdho dhi ki tosó àmi kòfalé lùzu ró, adrézó mómí ki tà ka'ika'i kizá. Ì ni ndìndi Mírì Yésu àyi ki apálépi tàkonzì lésè dhi ni ga, adrézó dràdrà asé àyi ki tàndi i dri ngbò ró. ² Mómí zyandre dhi ki dhe àyi vèsè, adrélé tà swà 'o àyikya tìni. Tà nda sè dhi, à ni tà ta kònzì látì tà bàti àdhya rú. ³ Ngá lovó sè dhi, tà tadhábhá kinzò sè nda ki àmi ki lití kúlí tàko angábhá àyi drìlèsè dhi i sè, kitswázó ngá kisú àmi drìgàsè dhi bvó. Di, kidhólé kínó lésè dhi, dhya dra àyi ki tàbvó tàlepi dhi ína gànzi ró kitswálé tà bha àyi dri. Akódhi dra àyi ki tà pfùlepi pfupfù nda adré ayí ko ko.

⁴ Tàko ko, Gìká tayí tá ángeló tàkonzì 'obhá dhi i tà nòma àyi dri dhi sè ko. Be ró dhi, bhe tá ína àyi líferò na, àyi ki 'ìzo nyìrì sè àrà tímímvá ro dhi na, adrézó àyi ki líkí kònàle adrélé kítú àyi ki tàbvó tàzo dhi ni letè. ⁵ Tayí tá kpà móndyá adrébhá tá bvò dri Nówè ni lókyá 'á dhi i ko. Be ró dhi, 'o tá ína yí tile bvò drìsè wáyì, móndyá àyi tà gabhá rè nda ki tupfúzó todràle. Tidrì tá ngbà 'í Nówè àyi tà gyàgya longólépi dhi, tímánì mómí àruka nzi-drì-rì dhi íbe kòdhya. ⁶ Gìká bhà tá kpà tà bhàandre Sòdómá

* 1:17 1:17 A kònò Mátayò 17:1-5; Mároko 9:2-7; Lúka 9:28-35.

àdhya dri Gòmórà àdhya be gò, bhàandre nda ki zàzo vèle, tadházóá dhi, í ni mónnyá áyi tà gabhá àyikya tíni dhi ki 'o kònini. ⁷ Apá tá Lótò, dhya gyägya ro dhi kòdhya. Akódhi nda nya tá kizà lavúlé tà swà drìkònzibhá ì dré tá adrélé 'òle dhi ki tà sè. ⁸ Tàko ko, dhya gyägya nda adré tá adrélé àyi kòfalé gò, akódhi ni togó dré adrézó kizà nya àyi ki tà kònzì dré adrélé nòle, ìndì yìle kítú àlo àlo títi ì sè dhi ki tà sè. ⁹ Dì tà títi nda kòdhi ì adré tadhá dhi, Mírì Gìká nì adrélé mónnyá adrébhá tròle áyi tà rú dhi ki apá tà adrébhá àyi ki tabhì dhi ì lésè dhi be. Nì kpà adrélé mónnyá adrébhá tà kònzì 'o dhi ki líkì tsàle kítú àyi ki tàbvó tàzo, gò tà nòzo àyi dri dhi tú dhi be. ¹⁰ Lavúlé dhi, a ni tà nò mónnyá adrébhá tatsilé lovó kònzì àyi ki rúbhá kya ki 'obe, ìndì adrébhá áyi rìnyí adrézó òpì nya dhi ni ayízè dhi ì dri.

Tà tadhábhá kinzò sè nda ì móndí drìkàdrì ro, adrébhá tà 'o tirì àko dhi 'i. Ì adré àyikya tirì m̀lanzilanzì ro bhù na dhi ki lodhá tirì àko. ¹¹ Dì, nd̀ndì ángeló adrébhá rìnyi ró ìndì kòmba ró dhi ì adré àyikya tirì nda ki lodhá, adrézó àyi ki asìkì Mírì kandrà dhi ko. ¹² Dì, mónnyá nda ì adré tà ì dré nìle ko dhi ki lodhá kòdhya. Ayi ngóro kà'wá mbì àdhya tà nibhá ko, à dré òle kítswázó àyi ki turú, tupfúlé todràle dhi ì tíni. Dì ì ni kókpà todrà akílé títi kà'wá nda ì tíni. ¹³ A ni tà kònzì logó àyi dré tà kònzì ì dré 'òle dhi ì tí. Ì adré tatsilé àyi ki lovó kònzì ki 'obe ngádra 'ásè, adrézó lenzélé ásà. Àmi ki gwányá ì 'ásè dhi, àyi ngóro ngá ndì ró adrélépi kanyò fe àmi dré dhi tíni, ì dré adrérà'a lenzélé àyi ki túrúpfú tà sè dhi 'á. ¹⁴ Ayi ki m̀ ga múná tà sè b̀. Ì kítswá tàdzì tàkònzì 'òma tayí ko. Ì adré móndí tà ka'ika'ì íbe yàya dhi ki lití ledhélé tàkònzì na. Ayi ki togó ga làfa lovó sè b̀. Gìká ni tátírì àyi dri! ¹⁵ Ì ku láti tà gyägya àdhya 'ásè, adrézó láti Bálámà, Bòsòro ni mvá àdhya ni lebè kòdhya. Bálámà nda lè tá ína làfa kiséle tà kònzì 'òma sè tò. ¹⁶ Dì, pròfétà nda ni púnda, kà'wá kítswalépi kúlí tà bwà ko dhi tà tá kúlí móndí tíni, kítswázó akódhi ni azaaza kíkì.*

¹⁷ Tà tadhábhá kinzò sè nda ì sù ngóro yì kidrì sèbhá dre dhi ì tíni, ìndì ndùrùku lyàandre dré adrélé livilé dhi ì tíni. Gìká zù tínimvá anilépi tsìtsì dhi àyi dré. ¹⁸ Ì adré àyi ki afà kúlí tàko ì sè, adrélé móndí lapábhá tídhí ro móndí litilé dhi ì kòfalésè dhi ki togó se, ì kàdréró tatsilé swà ro lovó kònzì àyi ki rúbhá kya ki 'obe be dhi bvó. ¹⁹ Ì adré lazíá àyi nda ì dré dhi, ì ni àyi ki tri, tágba àyi ki tàndì ì dré adrézó màrábà àyi ki tà swà àdhya 'i dhi. Tàko ko, dhya ángùdhi tà àlo dré adrélé atólé í pálé dhi ína màrábà tà nda àdhya 'i. ²⁰ Móndí ì kòlapá tà kònzì bvò kòndì àdhya ì sílésè àma ki Mírì Yésu Krísto àma ki tidrìlépi dhi ni nìma sè gò, ì dré gòzo tódhyá àyi ki tayí tà kònzì nda ì dré atólé àyi pálé dhi, àyi ki kùdù ni véle atsá kònzì wálaká ni ni lavú. ²¹ Kòno ì kòni tá láti tà gyägya àdhya ko dhi, kòdhi ni tá adré dóro lavúlé, ì dré láti nda ni nìle be gò, àmvò alázó tòlí lólo fèle àyi dré dhi véle dhi rúsè. ²² Ì 'o àyikya tà ngóro tògyakúlí ì dré adrélé tàle dhi tíni: «Kòkì adré gòle tódhyá ngá í dré adhílé dhi ni nya.»† A adré kpà tàà dhi: «Tìgá dzìle dhi adré gòle fìle tódhyá kùrú na.»

3

Kítú Mírì dré dra agòzo dhi

¹ Àma arúpi má dré lèle tò ni ì, kòndhi wárágà má dré tisìle àmi dré dhi ni rì 'i. Wárágà rì nda ì léna dhi, má 'o tà agalé àmi léna, m̀ kàdréró tà adrébhá bàti dhi ki kisù kòdhya. ² Má adré lèá dhi, m̀ kòkisù kúlí pròfétà

* 2:16 2:16 A kòno Ngá nàma 22:4-35. † 2:22 2:22 A kòno Tògyakúlí 26:11.

lóló atú dhi ì dré longólé dhi ì, tùmání tòlí àma ki Mírì àma ki tídrílépi dhi dré tàle àmi ki àpóstolò ì tí dhi be kòdhya.

³ Drìdrì dhi, lè mì kònì tàle dhi, lókyá kùdù sè dhi, móndí dra àmi ki gubhá dhi ki apfò adréle àmi ki gu, adrézó tatsíle àyi ki tándi ki lovó kònzi ki 'obe. ⁴ Ì ni lizíá dhi: «Akódhi lazí tá ko tàle dhi, í ni dra agò dhi? Di akódhi nda ángwà? Tàko ko, kidhólé àma ki tábhí ki dràma lésè atsálé ándrò kònìdhi dhi, tà títi dhi ì ngbú ngóro dré tá adréle bvò bhàrà'a dhi tìni.» ⁵ Di, àyi nda ì adré tà kòni ki tivì ize sè: Wáláká dhi, Gíká tà tá kúlí gò, bhù ki bhàzo bvò be. Lanzí tá bvò ki kòfalé yì be, bvò nda ni 'òzo apfòle yì nda lésè.* ⁶ Amvolásà dhi, 'o tá yì ùle bvò wáláká dhi drìsè, bvò nda ni pfùzo títi.† ⁷ Di Gíká ni kúlí àlo nda sè dhi, adré bhù ándrò kòni ki líkí bvò ándrò kònìdhi be, adréle àyi ki pfùma àtsí sè dhi ni letè, tsàle kítú í dré dra móndyá áyi tà gabhá dhi ki tàbvò tàzo gò, àyi ki tà 'òzo akílé dhi tú.

⁸ Di, àma arúpi má dré lèle tò ni ì, mì kòtivì ko tàle dhi, Mírì mìlésè dhi, kítú àlo dhi ngóro kóná ngulù-àlo dhi tìni, ìndì kóná ngulù-àlo dhi ngóro kítú àlo dhi tìni dhi.‡ ⁹ Mírì adré tà tigí tà í dré lazíle dhi ki 'òma sè ngóro móndí àruka ì dré adréle kisùle dhi tìni ko. Be ró dhi, adré ína áyi togó vwàvwà tadhá àmi véna. Tàko ko, adré leá dhi, dhya àlo kòdrà nyo ko, be ró dhi, móndyá títi dhi ì kòladzá àyi ki togó agòzo í vélé.

¹⁰ Di, kítú Mírì dré dra agòzo dhi ni atsá ngóro kùgú dré adréle atsálé ngbò ró dhi tìni. Kítú nda tú dhi, bhù ki akí kpòrò 'u'ù be, ìndì ngá títi bhù mìbhalé 'á dhi ki ve àtsí sè. Di bvò ì ngá títi lá dhi íbe dhi ki akí.

¹¹ Di à kàdré ngá títi dhi ki 'o akílé kònìni dhi, lè mì kàdré di vélé móndí ngíni dhi ì ró? Adré leá dhi, mì kàdré atsíle ngóro móndí lóló ì tìni, adréle tròle Gíká ni tà rú! ¹² Mì kàdré kpà kítú Gíká àdhya nda ni letè lovó sè, adrézó tà títi dhi ki 'o kítú nda ni 'òzo atsálé mbèlè. Kítú nda tú dhi, bhù ki ve akílé àtsí sè, ìndì ngá títi bhù mìbhalé 'á dhi ki agá díle àtsí sè. ¹³ Di, mà adré àmakya bhù tídhí ro dhi ki letè bvò tídhí ro dhi be, ngóro Gíká dré lazíle dhi tìni. Arà nda ì 'àsè dhi, tà gyàgya ni ga bí.

¹⁴ Di àma arúpi má dré lèle tò ni ì, mì dré adrèrà'a kítú nda ni letè dhi 'á dhi, mì kàdré àmi ki fe wáyi adréle ndí àko, tà kònzi àko àmi rú, ìndì tà kìdrìkìdri íbe àmi kòfalé Gíká be. ¹⁵ Mì kàdré àma ki Mírì ni togó vwàvwà dré adréle tadhále àmi véna dhi ni no ngóro láti dré adréle fèle àmi dré adrízó ásà dhi ró. Ama ki adrúpi Pólò mà dré lèle tò dhi, tisì kpà tà nda kòdhi àmi dré tògyá Gíká dré fèle í dré dhi sè dre. ¹⁶ Adré tà tisì kònìni áyi wárágà títi dhi ì léna, dré adrèrà'a tà ta tà nda ì dri dhi 'á. Tà àruka dré tisìle wárágà nda ì léna dhi ki àndu nìma kòkòròko. Móndí àruka tà nibhá ko, adrèbhá tà ka'ika'í íbe yàyà dhi ì adré àyikya tà nda ki ladzá atsálé kìnzò ro, ngóro ì dré kpà adréle 'òle tà àruka tisìle Gíká ni Kúlí na dhi ì sè dhi tìni. Ásà dhi, ì adré àyi ki tándi ki dràdrà asé àyi dri.

Pètèro ni kúlí kùdù

¹⁷ Àma arúpi má dré lèle tò ni ì, nyànomvá dhi, má lazí tà nda kòdhi ì àmi dri dre. Mì kàdré di àmi ki líkí, mì kòtayíró àmi móndí kònzi ì dré lítíle ko, ì dré kpà àmi ki tà ka'ika'í kizízó ko. ¹⁸ Be ró dhi, mì kàdré àmi ki fe adréle lí'wálé àma ki Mírì Yésu Krísto àma ki tídrílépi dhi ni togó tani na, ìndì akódhi ni nìma na. Mìlanzìlanzì kàdré akódhi dré nyànomvá, tsàle kóná vèsè kólyá! Kàdré kònìni.

* 3:5 3:5 A kònò Kidhoma 1:6-9. † 3:6 3:6 A kònò Kidhoma 7:11. ‡ 3:8 3:8 A kònò Longó ì 90:4.

Wárágà Yòwánì dré tisìle dhi ni àlo

Wárágà kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

A adré kisúá dhi, dhya wárágà kònìdhi ni tisìlepi dhi tá Yòwánì, àpóstolò ki àlo 'i, ìndì Èkèlézyà ni drì kobhá kàdrì dhi ki àlo 'i. Tágba à dré adrézó Yòwánì nda ni rú kisú wárágà kònìdhi léna ko dhi, à ni kitswá nòá ngádra 'á dhi, dhya wárágà kònìdhi ni tisìlepi dhi tá dhya Yésu ni tà nobhá mǐ sè dhi ki àlo 'i (1:1-4).

Yòwánì adré wárágà kònìdhi ni tisì tà kàdrìkàdrì rǐ dhi i sè. Alo ni, adré móndyá ka'ìbhá dhi ki kodzó tàzoá dhi, ngóró ì dré ru amulé Gìká Atá be, ìndì akódhi ni Mvá, Yésu Krísto be dre dhi tǐni dhi, lè ì kàdré adrélé àyi léna. Ì kàdré kpà tròle tà ì dré yǐle àpóstolò i tí dhi i rú. Adré kpà tàá dhi, dhya ángùdhi Gìká ni ñlepi bàti dhi ni kpà akódhi ni tòlì ki ka'ì 'òle. Kòdhi adré tàá dhi, ì ni Gìká ni Mváagó, Yésu Krísto ni ka'ì, adrézó kpà ru le àyi kòfalésè. Tàko ko, Gìká ni tàndì lèle 'i (3:11-24; 4:7-21).

Rǐ ni, Yòwánì adré àyi ki kodzó, ì kàdréró àyi ki líkí tà pròfétà kinzò ro dhi ì dré adrélé tadhálé dhi ki tà sè. Adré tàá dhi, ì kàdré móndyá títi dhi ki tabhì, ñìzoá ngalè tirí àyi léna dhi i Tirí Gìká àdhya 'i bàti yà dhi (4:1-6). Adré kpà àyi ki kodzó tàzoá dhi, ì lavú bvò kònìdhi dre, ìndì Tirí adrélépi àyi lé dhi kàdrì, tirí adrélépi bvò kònìdhi lé dhi ni lavú (4:4).

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhi léna dhi ki atìma

- 1) Kúlì adrélépi lídrì fe dhi (1:1-4)
- 2) Ngádra i tǐnǐmvá be dhi (1:5-2:29)
- 3) Gìká ni ànzi i Dzáborò kya íbe dhi i (3:1-24)
- 4) Tà bàti i kinzò be dhi (4:1-6)
- 5) Gìká ni lèle, ìndì ru lèma àma kòfalésè dhi (4:7-21)
- 6) Gìká ni Mváagó ni ka'ìma (5:1-21)

Kúlì adrélépi lídrì fe dhi

¹ Mǎ adré dhya adrélépi tá be kǐnó tà títi dhi ki kidhoma lésè, mǎ dré yǐle, mǎ dré nòle mǐ sè, mǎ dré tabèle, ìndì mǎ dré tà ni ni kisùzo dhi ni tà longó kòdhya. Akódhi nda Kúlì adrélépi lídrì fe dhi 'i. ² Lídrì nda apfò tá àma kòfalé gò, mǎ dré nòzoá. Dì mǎ adré tà mǎ dré nòle mǐ sè nda ni tà ta, adrézó lídrì kóná vésè kólyá adrélépi tá Gìká Atá véna gò, dré apfòzo àma kòfalé nda ni tà longó kòdhya. ³ Mǎ adré tà mǎ dré nòle ìndì mǎ dré yǐle nda ni longó àmi dré, mǐ kàmúró kpà ru àma íbe adrélé tǔmǎní be dhi bvó. Ama, mǎ amú ru Gìká Atá be, ìndì akódhi ni Mváagó, Yésu Krísto be dre. ⁴ Mǎ adré tà kòdhi ki tisì, mǎ kàdréró lenzélé tǔmǎní àmi íbe kitswálé títi.

Atsima ngádra 'ásè dhi

⁵ Tà mǎ dré yǐle Yésu Krísto nda tí gò, mǎ dré adrézó longóá àmi dré dhi, tà kònìdhi 'i: Gìká ngádra 'i, ìndì akódhi léna dhi, tǐnǐmvá àlomvá yókódhó. ⁶ Mǎ kàdré tàá dhi, mǎ amú ru Gìká be dre gò, mǎ dré adrézó atsilé tǐnǐmvá na dhi, kòdhi mǎ adré kinzò ta, ìndì mǎ adré atsilé tà bàti na ko. ⁷ Dì, mǎ kàdré àmakya atsilé ngádra 'ásè ngóró Gìká ni tàndì dré adrélé ngádra 'á dhi tǐni dhi, mǎ amú ru àma kòfalésè gò, akódhi ni Mvá, Yésu ni kǎrì dré adrézó àma ki temvé tàkonzì wǎyi dhi i lésè.

⁸ Mà kàdré tàá dhi, àma tàkonzì àko dhi, kòdhi mà adré àma kì tándi kì lití, ìndì tà bàti àma léna yókódhó. ⁹ Dì, mà kàdré àma kì tàkonzì kì ta ngádra 'á Giká kandrà dhi, akódhi ni àma kì tàkonzì nda kì tri gò, àma kì temvézó àma kì tà kònzì wáyi dhi i lésè. Tàko ko, akódhi gyăgya, ìndì kitswá adrélé ka'ile togó wáyi sè. ¹⁰ Mà kàdré tàá dhi, mà 'o tàkonzì ko dhi, mà adré Giká ni bha kinzò líyí ro, adrézó kpà tadhá dhi, akódhi ni kúlí àma léna yókódhó.

2

Krìsto, dhya adrélépi àma kì tàrá ga dhi 'i

¹ Àma ànzì i, má adré tà kòdhi kì tìsì àmi dré, mì kò'oró tàkonzì ko dhi bvó. Dì, dhya àlo kò'o tàkonzì dhi, àma dhya adrélépi àma kì tàrá ga Giká Atá kandrà dhi íbe. Akódhi nda Yésu Krìsto, dhya adrélépi gyăgya dhi 'i. ² Giká afè akódhi dràle mòbòmà ro, àma kì tàkonzì kì trizo ásà. Ngbà 'í tàkonzì àmakya 'i ko, afè akódhi dràle mónyá títí bvò àdhya kì tàkonzì kì trizo.

³ Mà kàdré Giká ni tòlì kì ka'ì 'òle dhi, mà nì tàle dhi, mà nì akódhi bàti dhi be. ⁴ Dhya adrélépi tàá dhi «Má nì akódhi be» gò, dré adrézó akódhi ni tòlì kì ka'ì 'òle ko dhi, dhya nda kinzò líyí 'i, ìndì tà bàti akódhi léna yókódhó. ⁵ Dì, dhya adrélépi ína akódhi ni kúlí ka'ì 'òle dhi adré tadhá dhi, Giká ni lèle ga akódhi léna kitswále títí. Tà kòdhi sè dhi, mà nì tàle dhi, àma akódhi léna dhi be. ⁶ Lè dhya ángùdhi adrélépi tàá dhi, í adré adrélé akódhi léna dhi, kàdré atsilé ngóro Yésu ni tándi dré atsilé dhi tìni.

Tòlì tídhí ro dhi

⁷ Àma arúpi má dré lèle tò nì i, má adré tòlì tídhí ro dhi ni tìsì àmi dré kòdhya ko. Be ró dhi, tòlì má dré adrélé tìsìle kòdhi, tòlì àku mì dré kisúle adrézó ába kidhólé kidhoma lésè dhi 'i. Tòlì àku nda kúlí mì dré yìle dre dhi 'i. ⁸ Tágba kònìni dhi, má adré kpà tòlì tídhí ro dhi ni tìsì àmi dré kòdhya. A ni kitswá tà bàti tòlì nda àdhya ni no Krìsto na, ìndì àmi léna. Tàko ko, tínímvá adré akíle, ìndì ngádra bàti dhi kidhó adrélé nga kazá dre.

⁹ Dhya adrélépi tàá dhi, i ngádra 'á gò, dré adrézó togó kònzì bha áyi adrúpi rú dhi, dhya nda dhu rè tínímvá na. ¹⁰ Dhya adrélépi áyi adrúpi ni le dhi adré atsilé ngádra 'ásè, ìndì tà àlo kitswálepi akódhi ni 'o dhèle dhi akódhi léna yókódhó. ¹¹ Dì, dhya adrélépi ína togó kònzì bha áyi adrúpi rú dhi, dhu rè tínímvá na, ìndì adré atsilé tínímvá na. Akódhi nda nì ngalè í adré lèle ángolé ya dhi ko. Tàko ko, tínímvá nda 'o akódhi ni mì adùle dre.

¹² Àmi, áma ànzì i, má adré tà tìsì àmi dré,
Giká dré àmi kì tàkonzì trìle Krìsto ni rú sè dhi sè.

¹³ Àmi, ànzì kì atá i, má adré tà tìsì àmi dré,
mì dré dhya adrélépi be tà títí dhi kì kidhoma lésè dhi ni nìle be dhi sè.

Àmi, tódhíbhá i, má adré tà tìsì àmi dré,
mì dré Dhya kònzì ni lavúle dre dhi sè.

¹⁴ Àmi, áma ànzì i, má tìsì tà àmi dré,
mì dré Giká Atá ni nìle be dhi sè.
Àmi, ànzì kì atá i, má tìsì tà àmi dré,
mì dré dhya adrélépi be tà títí dhi kì kidhoma lésè dhi ni nìle be dhi sè.

Àmi tódhíbhá i, má tìsì tà àmi dré,
mì dré adrélé rìnyi ró dhi sè,
Giká ni kúlí dré adrélé àmi léna dhi sè,
ìndì mì dré Dhya kònzì ni lavúle dre dhi sè.

Bvò kònìdhi ni tà lèma ko dhi

¹⁵ Lè mì kàdré bvò kònìdhi 'i yà, kó ngalè tà bvò kòndi àdhya 'i yà dhi ki le ko. Dhya àlo kàdré tà bvò kòndi àdhya ki le dhi, Gìká Atá ni lèle akódhi léna yókódhó. ¹⁶ Tàko ko, tà bvò kòndi àdhya i, tà kòni 'i: lovó kònzì rúbhá àdhya i, lovó kònzì ngá adréle nòle mì sè dhi i sè dhi i, ìndì dhyá ki afàma ngá adrézó ába dhi ki tà sè dhi. Tà nda kòdhi ì adré angálé Gìká Atá vélésè ko. Be ró dhi, ì adré àyikya angálé bvò kònìdhi lésè. ¹⁷ Bvò kònìdhi ì lovó kònzì bvò kòndi àdhya íbe dhi ì adré akílé akíakí. Dì, dhya adrélépi tà Gìká dré adréle lèle í kò'o dhi ki 'o dhi, ni ína adré lídrì íbe kóná vésè kólyá.

Krístico ni kàribhá ni atsama

¹⁸ Ama ànzì i, lókyá ándró kònìdhi lókyá kùdù 'i. Mì yi tàle dhi, Krístico ni kàribhá ni dra atsá dhi 'í. Dì ndìndì nyànomvá dhi, Krístico ni kàribhá bí dhi ì apfò dre. Tà nda sè dhi, mà nǐ tàle dhi, kònìdhi lókyá kùdù 'i dhi be. ¹⁹ Mòndyá nda ì pfò àma ki tàndi ì kòfalésè. Dì, àyi tá àyikya mòndyá àmakya 'i ko. Tàko ko, ì kàdré tá mòndyá àmakya 'i dhi, kònò ì ni tá adré ngbú tùmání àma íbe. Dì, àyi ki pfòma nda adré ína tadhá dhi, àyi ki àlo tá àmakya 'i ko.

²⁰ Dì, àmi ró dhi, àmi àmikya Tírí Lólo Krístico dré kutulé àmi dri dhi íbe gò, àmi títi mì dré tà bàti nǐzo. ²¹ Má adré tà tisì àmi dré, mì dré tà bàti nǐle ko dhi sè ko. Be ró dhi, má adré tà tisì àmi dré, mì dré tà bàti nǐle be dhi sè, ìndì tà àlo kinzò ro dhi dré adréle angálé tà bàti nda lésè ko dhi sè.

²² Dì kinzò líyí ína àdhi 'i? Akódhi dhya adrélépi tàá dhi, Yésu Mèsíyà 'i ko dhi 'i. Dhya nda Krístico ni kàribhá 'i. Adré Gìká Atá ni ga, akódhi ni Mvá be. ²³ Tàko ko, dhya ángùdhi adrélépi Gìká ni Mvá ni ga dhi, akódhi Gìká Atá íbe í léna ko. Dhya ángùdhi adrélépi Gìká ni Mvá ni ka'í dhi, akódhi kókpà Gìká Atá íbe í léna.

²⁴ Ami ró dhi, lè mì kàdré tà mì dré tá yǐle kidhólé kidhoma lésè dhi ki líkí adréle àmi léna. Tàko ko, tà mì dré yǐle nda ì kàdré àmi léna dhi, àmi ki tàndi mì ni kpà adré Gìká ni Mvá na, ìndì Gìká Atá na. ²⁵ Tà Krístico dré lazilé àma dré dhi, tà kònìdhi 'i: lídrì kóná vésè kólyá dhi.

²⁶ Má adré tà kòdhi ki tisì àmi dré mómí adrébhá láti nda kitswázó àmi ki líti dhi ki tà sè. ²⁷ Dì, àmi ró dhi, mì kisú Krístico ni Tírí dré kutulé àmi dri dhi gò, Tírí nda dré adrézó àmi léna. Ásà dhi, lè dhya àlo kògò adréle tà tadhá àmi dré ko. Tàko ko, Krístico ni Tírí nda adré tà títi dhi ki tadhá àmi dré nǐ. Tà dré adréle tadhále nda ì tà bàti 'i, kinzò 'i ko. Dì ngóro Tírí nda dré tadhále àmi dré dre dhi tǐni dhi, mì kàdré adréle Krístico na.

Gìká ni ànzì i

²⁸ Dì nyànomvá dhi, áma ànzì i, lè mì kàdré adréle Krístico na, akódhi kònì dra apfò dhi, mà kògaró tà mà dré ka'ile bàti dhi sè bí, adréle kanyò àko akódhi kandrà kítú dré dra agòzo dhi tú. ²⁹ Mì nǐ tàle dhi, akódhi gyǎgya dhi be. Ásà dhi, mì nǐ kpà tàle dhi, dhya ángùdhi adrélépi tà gyǎgya 'o dhi, mómí akódhi dré tíle dhi 'i dhi be.

3

¹ Mì kisù rè lèle kàdrì Gìká Atá dré tadhále àma vélé, à kàdréro àma ki zi akódhi ni ànzì i ró dhi ká! Dì àma akódhi ni ànzì 'i bàti. Mòndyá bvò kòndi àdhya ì nǐ àma àdhibhá 'i ya dhi ko, ì dré kpà Gìká Atá ni nǐle ko dhi sè. ² Ama arúpi má dré lèle tò ni i, nyànomvá dhi, àma Gìká ni ànzì 'i. A tadhá dhu rè mà ni adré ngǐni ya dhi ko. Dì, mà nǐ àmakya tà kònìdhi kòdhyà: Krístico kònì dra apfò dhi, mà ni adré akódhi tǐni. Tàko ko, mà ni akódhi ni

no ngóro dré adrélé dhi t́ni. ³ Dhya ángùdhi adrélépi m̀ bha Giká véna tà nda kòdhi sè dhi, adré áyi t̀andi ni temvé, ngóro Krísto ni t̀andi dré adrélé lólo dhi t́ni.

⁴ Dhya ángùdhi adrélépi tàkonzì 'o dhi adré Giká ni tátrítrí kúlí ño. Tàko ko, tàkonzì 'òma ína ligìma Giká ni tátrítrí kúlí rú dhi 'i. ⁵ Di, mì n̄ t̀ale dhi, Krísto apfò kitswálé àma ki tàkonzì tingá dhi be. M̀ n̄ kpà t̀ale dhi, tàkonzì akódhi léna yókódhó dhi be. ⁶ Dhya ángùdhi adrélépi adrélé akódhi léna dhi kitswá gòle adrélé tàkonzì 'o ko. Dhya ángùdhi adrélépi tàkonzì 'o dhi nò akódhi rè ko, ìndì n̄ kpà akódhi ko.

⁷ Ama ànzì i, mì kòtayí àmi dhya àlo dré litílé ko. Dhya ángùdhi adrélépi tà gyägya 'o dhi gyägya, ngóro Krísto ni t̀andi dré adrélé gyägya dhi t́ni. ⁸ Di, dhya adrélépi tàkonzì 'o dhi ína m̀ndí Dzáborò àdhya 'i. Angyá ko, Dzáborò nda adré tàkonzì 'o kidhólé kidhoma lésè. Tà nda sè dhi, Giká ni Mvágó apfò kitswálé tà Dzáborò dré adrélé 'òle dhi ki pfu akílé dhi bvó. ⁹ Dhya ángùdhi Giká dré t́le atsálé áyi mvá ro dhi kitswá gòle adrélé tàkonzì 'o ko, Giká ni t̀andi ni lídrì dré adrélé akódhi nda léna dhi sè.* Dhya nda kitswá gòle adrélé tàkonzì 'o bwà ko, Giká dré akódhi ni t́le n̄ dhi sè. ¹⁰ Mà n̄ kitswá Giká ni ànzì ki ni lanzílé Dzáborò ni ànzì íbe, tà kòndhi sè: Dhya ángùdhi adrélépi tà gyägya 'o ko dhi, Giká ni mvá 'i ko. Dhya adrélépi áyi adrúpi ni le ko dhi kókpa Giká ni mvá 'i ko.

Ru lèma àma kòfalésè dhi

¹¹ Tà mì dré ỳle kidhólé kidhoma lésè dhi, tà kòndhi 'i: Lè mà kàdré ru le àma kòfalésè. ¹² Lè mà kàdré tà 'o Kàyínà àdhya t́ni ko. Akódhi nda tá m̀ndí Dhya kònzì àdhya 'i gò, dré áyi adrúpi ni pfùzo dràle. Di, pfu tá áyi adrúpi nda dràle àdho tà sè? Pfu akódhi dràle, áyi tà 'òle dhi ì dré tá adrélé kònzì dhi sè, ìndì áyi adrúpi ni tà 'òle dhi ì dré tá adrélé gyägya dhi sè.

¹³ Ama adrúpi i, m̀ndyá bvò kòndi àdhya ì kàdré togó kònzì bha àmi rú dhi, lè àmi ki líndrì kàdré gàle ásà ko. ¹⁴ Mà n̄ t̀ale dhi, mà apfò dràdrà lésè afílé lídrì le dre dhi be, mà dré adrélé àma ki adrúpi ki le dhi sè. Dhya adrélépi m̀ndí ki le ko dhi dhu rè r̄nyí dràdrà àdhya zàle. ¹⁵ Dhya ángùdhi adrélépi togó kònzì bha áyi adrúpi rú dhi, m̀ndí pfùlepi dràle dhi 'i. Di mì n̄ t̀ale dhi, m̀ndyá adrèbhá m̀ndí pfu dràle dhi ki àlo lídrì kóná vésè kólyá dhi íbe í léna ko dhi be.

¹⁶ Mà n̄ kitswá n̄á ngalè lèle àdho 'i ya dhi, tà kòndhi sè: Yésu Krísto fè tá áyi t̀andi ni lídrì àma ki tà sè. Adré di lèá dhi, mà kàdré kókpa àma ki lídrì fe àma ki adrúpi ki tà sè. ¹⁷ Dhya àlo adrélépi ngá íbe dhi kàdré áyi adrúpi ni no adrèrà'a lemerè ro gò, dré adrézó kizà n̄ ni bha ko dhi, Giká ni lèle ni kitswá adrélé akódhi nda léna ngínìngínì ró? ¹⁸ Ama ànzì i, lè mà kàdré m̀ndí ki le ngbà 'í kúlí i sè ko, ìndì ti sè ko. Be ró dhi, mà kàdré àmakya m̀ndí ki le tà mà dré adrélé 'òle dhi i sè ìndì tà bàti sè. ¹⁹ Mà kàdré 'òá kònnì dhi, mà n̄ n̄á dhi, àma m̀ndí tà bàti àdhya 'i dhi be. Mà n̄ kitswá kpà àma ki togó bha adrélé k̀drìk̀drì Giká kandrá. ²⁰ Di, àma ki togó kàdré àma ki arókì, adrézó tà bha àma dri dhi, mà n̄ t̀ale dhi, Giká kàdrì àma ki togó lavú, ìndì akódhi n̄ tà títí dhi be.

²¹ Ama arúpi má dré lèle tò ni i, àma ki togó kàdré tà bha àma dri ko dhi, mà n̄ adrè gàle tà mà dré ka'ile bàti dhi sè b̄ Giká kandrá. ²² Mà adrè kpà tà ángùdhi mà dré adrélé zile akódhi tí dhi ni kisú, mà dré adrélé akódhi

* 3:9 3:9 Giká ni Kúlí tísìle Gírìkì ti sè dhi adrè tàá kònwà dhi: «Giká ni kòrì dré adrélé akódhi nda léna dhi sè.»

ni tòlì kǐ ka'ì 'òle dhi sè, ìndì mà dré adrélé tà akódhi ni togó dré adrézó kinílé ásà dhi kǐ 'o dhi sè. ²³ Dì tòlì Gǐká dré afèle àma dré dhi, kònìdhi 'i: Mà kòka'ì akódhi ni Mvágó Yésu Krísto, adrézó kpà ru le àma kòfalésè, ngóro dré tá tàle mà kò'o dhi tǐni. ²⁴ Dhya ángùdhi adrélépi Gǐká ni tòlì kǐ ka'ì 'òle dhi adré adrélé akódhi léna. Gǐká adré kpà adrélé dhya nda léna. Mà ni kitswá nǐá dhi, Gǐká adré adrélé àma léna dhi, tà kònìdhi sè: Mà ni nǐá Tírí Lólo Gǐká dré afèle àma dré dhi sè.

4

Tírí móndí ì lé dhi kǐ tabhìma

¹ Ama arúpi má dré lèle tò ni ì, lè mì kàdré móndyá títi adrèbhá tàá dhi, àyi Gǐká ni Tírí ìbe àyi léna dhi kǐ ka'ì ko. Be ró dhi, mì kàdré àyi nda kǐ tabhì, nǐzoá ngalè tǐrí àyi lé dhi ì angá Gǐká vélésè bàti yà dhi. Tàko ko, pròfétà kinzò ro bǐ dhi ì apfò ayílé bvò wáyi 'ásè dre. ² Mì ni di kitswá nǐá ngalè tǐrí àyi lé nda ì Tírí Gǐká àdhya 'i yà dhi, tà kònìdhi sè: Dhya ángùdhi adrélépi ka'íá tàle dhi, Yésu Krísto atsá bvò kònìdhi 'á móndí ro káyà dhi, dhya nda Tírí Gǐká àdhya ìbe í léna. ³ Dì, dhya ángùdhi adrélépi Yésu ni tà ga rè dhi, dhya nda Tírí Gǐká àdhya àko í léna. Tírí akódhi nda léna dhi, tǐrí Krísto ni kàribhá àdhya 'i. Mì yi tàle dhi, Krísto ni kàribhá nda adré alìle. Dì akódhi nda atsá adrélé bvò kònìdhi lé dre.

⁴ Dì, àma ànzi ì, àmì àmíkya móndí Gǐká àdhya 'i. Mì lavú kpà pròfétà kinzò ro nda ì dre. Tàko ko, Tírí adrélépi àmì lé dhi kàdrì, tǐrí adrélépi bvò kònìdhi lé dhi ni lavú. ⁵ Ayi nda ì móndyá bvò kòndi àdhya 'i. Ásà dhi, ì adré tà ta ngóro móndyá bvò kòndi àdhya kya tǐni gò, móndyá bvò àdhya ì dré adrézó àyi kǐ kúlí yi. ⁶ Dì, àma àmakya móndí Gǐká àdhya 'i. Dhya ángùdhi Gǐká ni nǐlepi be dhi adré àma kǐ kúlí yi. Dì, dhya ángùdhi adrélépi Gǐká àdhya ró ko dhi adré ína àma kǐ kúlí yi ko. Tà nda kòdhi sè dhi, mà ni kitswá Tírí tà bàti àdhya ni ni lanzílé tǐrí kinzò àdhya be.

Gǐká lèle 'i

⁷ Ama arúpi má dré lèle tò ni ì, mà kàdré ru le àma kòfalésè. Tàko ko, lèle adré angalé Gǐká vélésè. Dhya ángùdhi adrélépi móndí kǐ le dhi, akódhi nda Gǐká ni mvá 'i. Akódhi nǐ kpà Gǐká be. ⁸ Dhya ángùdhi adrélépi móndí kǐ le ko dhi nǐ ína Gǐká ko. Tàko ko, Gǐká lèle 'i. ⁹ Gǐká tadhá àyi lèle àma vélé dhi tà kònìdhi sè: Amù àyi Mvágó àlo kwákwá dhi alìle bvò kònìdhi lé, mà kòkitswáro lídrì kǐsú akódhi sè be dhi bvó. ¹⁰ A adré lèle nda ni no tà kònìdhi sè: Mà lè tá Gǐká àma ko. Be ró dhi, akódhi lè ína àma nǐ gò, àyi Mvágó ni amùzo kitswále dràle mòbòmà ro, àma kǐ tàkonzì kǐ trizo ásà.

¹¹ Ama arúpi má dré lèle tò ni ì, Gǐká kòlè àma tò kònìni dhi, lè mà kàdré kókpà ru le àma kòfalésè. ¹² Dhya àlo nò rè tàdzí Gǐká ko. Dì, mà kàdré ru le àma kòfalésè dhi, kòdhi adré tadhá dhi, Gǐká adré adrélé àma léna, ìndì akódhi 'o àyi lèle gale àma léna kitswále títi.

¹³ Mà ni kitswá nǐá dhi, mà adré adrélé Gǐká léna, ìndì akódhi adré adrélé àma léna dhi, tà kònìdhi sè: Dré àyi Tírí afèle àma dré dhi sè. ¹⁴ Mà nò tà kòdhi mǐ sè gò, mà dré adrézó longóá dhi, Gǐká Atá amù àyi Mvágó adrélé móndyá bvò àdhya kǐ tidrìlépi ró. ¹⁵ Dhya àlo kàdré ka'íá tàle dhi, Yésu Gǐká ni Mvágó 'i káyà dhi, Gǐká adré adrélé dhya nda léna, ìndì akódhi nda adré adrélé Gǐká léna. ¹⁶ Dì àma, mà nǐ lèle Gǐká dré tadhále àma vélé dhi be gò, mà dré adrézó ka'íá.

Gǐká lèle 'i. Dhya ángùdhi adrélépi atsíle lèle na dhi, adré adrélé Gǐká léna, ìndì Gǐká adré adrélé akódhi nda léna. ¹⁷ Tà nda sè dhi, lèle nda adré tà 'o àma kòfalé kitswále títi, mà kògaró tà mà dré ka'ile bàti dhi sè bǐ Gǐká

kandrá, kítú dré dra tàbvò tàzo dhi tú. Tàko ko, àma ki lídrì bvò kònìdhi lé dhi ngóro Krísto àdhya tìni. ¹⁸ Lèle na dhi, tirì yókódhó. Be ró dhi, lèle kitswálépi títi dhi adrè ína tirì dro. Dhya ángùdhi adrélépi ngá ro dhi, lèle ga rè akódhi nda léna kitswálé títi ko. Tàko ko, akódhi adrè ngá ro, à ni dra tà ño í dri dhi sè.

¹⁹ Ama ró dhi, mà adrè móndí ki le, Giká dré zyà àma ki lèle drìdrì nì dhi sè. ²⁰ Dhya àlo kàdré tàá dhi «Má adrè Giká ni le» gò, dré adrézó togó kònzì bha áyi adrúpi rú dhi, akódhi nda kinzò líyí 'i. Tàko ko, dhya adrélépi áyi adrúpi í dré adrélé nòle mì sè dhi ni le ko dhi, kitswá ína Giká í dré adrélé nòle mì sè ko dhi ni le bwà ko. ²¹ Dì tòlí Giká dré afèle àma dré dhi, kònìdhi 'i: Lè dhya adrélépi Giká ni le dhi kàdré kókpà áyi adrúpi ni le.

5

Giká ni Mvágó ni ka'ima

¹ Dhya ángùdhi adrélépi ka'íá dhi Yésu Mèsíyà 'i káyà dhi, akódhi nda Giká ni mvá 'i. Dhya ángùdhi adrélépi ànzì ki atá ni le dhi, adrè kókpà akódhi ni ànzì ki le. ² Mà ni kitswá n'íá dhi, mà adrè Giká ni ànzì ki le dhi, tà kònìdhi sè: Mà dré adrélé Giká ni le dhi sè, ìndì mà dré adrélé akódhi ni tòlí ki 'o dhi sè. ³ Tàko ko, mà kàdré Giká ni le bàti dhi, mà ni akódhi ni tòlí ki ka'í 'òle. Akódhi ni tòlí nda ki 'òma kòkòròko àma dré ko. ⁴ Angyá ko, dhya adrélépi Giká ni mvá ro dhi lavú bvò kònìdhi dre. Tà mà dré adrézó bvò kònìdhi ni lavú ásà dhi, àma ki tà ka'íka'í 'i. ⁵ Dì àdhi ni kitswá bvò kònìdhi ni lavú dhi nì? Ngbà 'í dhya adrélépi ka'íá tàle dhi, Yésu Giká ni Mvágó 'i dhi 'i.

Tà longolé Yésu Krísto ni tà dri dhi

⁶ Yésu Krísto, dhya atsálépi bvò kònìdhi 'á kitswálé bàtìsimò do, ìndì kitswálé kàrí kutú dhi 'i. Akódhi atsá tá ngbà 'i bàtìsimò do ko. Be ró dhi, atsá ína kitswálé bàtìsimò do yí sè, ìndì kitswálé áyi kàrí kutú. Dì Tirí Lólo adrè tadhá àma dré dhi, tà nda tà bàti 'i dhi nì. Tàko ko, Tirí nda tà bàti 'i. ⁷ Tà adrèbhá tadhá dhi, tà nda tà bàti 'i dhi na: ⁸ Tirí Lólo, yí ìndì kàrí. Dì tà na nda ì adrè ru kisú adrézó tà àlo ta kòdhya. ⁹ Mà adrè gà tà móndí ì dré adrélé longolé dhi ki ka'í. Dì, tà Giká dré longolé dhi ína kàdrì tà nda ki lavú. Angyá ko, Giká longó tà nda áyi tàndi ni Mvágó ni tà dri. ¹⁰ Dhya ángùdhi adrélépi Giká ni Mvágó ni ka'í dhi, dhya nda tà Giká dré longolé nda íbe í léna. Dì, dhya adrélépi Giká ni ka'í ko dhi adrè ína akódhi ni bha kinzò líyí ro, dré tà Giká dré longolé áyi Mvágó ni tà dri dhi ni ka'íle ko dhi sè. ¹¹ Dì tà longolé nda, tà kònìdhi 'i: Giká afè àma dré lídrì kóná vèsè kólyá dhi, ìndì mà adrè lídrì nda ni kisú akódhi ni Mvágó na. ¹² Dhya ángùdhi adrélépi Giká ni Mvágó nda íbe dhi kókpà lídrì nda íbe í léna. Dì, dhya adrélépi Giká ni Mvágó nda àko í léna dhi kókpà lídrì nda àko.

Yòwánì ni kùlì kùdù

¹³ Má adrè tà kòdhi ki tisì àmi adrèbhá Giká ni Mvágó ni ka'í dhi ì dré, mì kòkitswáró n'íá dhi, àmi lídrì kóná vèsè kólyá dhi íbe dhi be. ¹⁴ Tà mà dré adrélé ka'íle bàti Giká kandrá dhi, tà kònìdhi 'i: Mà kàdré tà zi akódhi tí ngóro dré adrélé lèle dhi tìni dhi, akódhi adrè àma ki yi. ¹⁵ Dì mà dré nìle, akódhi adrè àma ki yi dhi sè dhi, mà n'ì kpà tàle dhi, mà adrè tà ángùdhi mà dré adrélé zìle akódhi tí dhi ni kisú dhi be.

¹⁶ Dhya àlo kàdré áyi adrúpi ni no adrèrà'a tàkonzì 'o gò, tàkonzì nda dré adrézó dhyá ki dri lile dràdrà kisú ko dhi, lè dhya nda kòzi tà Giká tí akódhi nda dré gò, Giká kòfèro lídrì akódhi dré. Má adrè ngbà 'í móndyá

àyi ki tàkonzì dré adrézó àyi ki dri lile dràdrà kisú ko dhi ki tà ta kòdhya. Tàkonzì adrélépi dhyá ki dri lile dràdrà kisú dhi be. Má adré tàá dhi, à kàdré tà zi Gĩká tí móndyá tàkonzì làsú be kònìni dhi ki 'obhá dhi i dré dhi ko. ¹⁷ Tà kònzi títi adrélé 'òle dhi i, tàkonzì 'i. Di, tàkonzì adrélépi dhyá ki dri lile dràdrà kisú ko dhi be.

¹⁸ Mà nì tàle dhi, dhya adrélépi Gĩká nì mvá ro dhi kitswá gòle adrélé tàkonzì 'o ko dhi be. Tàko ko, Gĩká nì Mvágó adré akódhi nda nì likí gò, Dhya kònzi dré kitswázó akódhi nì 'o kònzi ko. ¹⁹ Mà nì tàle dhi, àma móndí Gĩká àdhya 'i dhi be. Mà nì kpà, móndyá títi bvò kòndi àdhya i Dhya kònzi nì rĩnyí zàle dhi be. ²⁰ Mà nì kpà tàle dhi, Gĩká nì Mvágó atsá bvò kònìdhi 'á gò, dré tògyá afèzo àma dré, mà kòkitswáró Gĩká adrélépi bàti dhi nì ni be dhi bvó. Di mà adré adrélé Gĩká bàti nda léna, adrélé kókpà akódhi nì Mvá, Yésu Krísto léna. Akódhi nda Gĩká bàti dhi 'i, ìndì lídrì kóná vèsè kólyá dhi 'i.

²¹ Ama ànzi i, mì kàdré àmi ki likí gĩká tàko ki tà sè.

Wárágà Yòwánì dré tisìle dhi ni rì

Wárágà kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Kònìdhi wárágà Yòwánì dré tisìle dhi ni rì 'i. Akódhi adré tisíá «Tòkó Giká dré zìle dhi dré akódhi ni ànzì íbe» (1:1). A adré kisúá dhi, kòdhi adré lèá tàle dhi, adré tisíá Èkèlézyà àlo dhi dré mónyá lá dhi íbe. Wárágà tsá kònìdhi léna dhi, Yòwánì adré mónyá ka'íbhá dhi ki kodzó, ì kàdréro ru le àyi kòfalésè, ìndì ì kàdréro àyi ki líkí tà tadhábhá kinzò sè dhi ki tà sè. Ì kàdré kpà dhya ángùdhi adrélépi tà twá tadhá Krísto àdhya rúsè dhi ni ga.

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhi léna dhi ki atìma

- 1) Yòwánì ni mòdo fèma (1:1-3)
- 2) Atsima tà bàti na ìndì lèle na dhi (1:4-6)
- 3) Tà tadhábhá kinzò sè dhi ì (1:7-11)
- 3) Kúlí kùdù (1:12-13)

Yòwánì ni mòdo fèma

¹ Ma, bhàgo, má adré wárágà kònìdhi ni tisì àmi, Tòkó Giká dré zìle dhi dré àmi ànzì íbe.* Má adré àmi ki le tà bàti na. Ngbà 'í ma 'i ko, mónyá títi tà bàti nibhá dhi ì adré kókpà àmi ki le tò. ² Tàko ko, tà bàti nda adré adrélé àma léna, ìndì a ni adré àma íbe kóná vésè kólyá.

³ Giká àma ki Atá ì akódhi ni Mvá Yésu Krísto be dhi ì kòbhà àyi ki togó tani àma rú, ì kòbhà àma ki kizà, ìndì ì kàfè tà kàdrìkàdrì àma dré tà bàti na ìndì lèle na!

Atsima tà bàti na ìndì lèle na dhi

⁴ Má lenzé tá lavulé, má dré àmi ànzì àruka ki kisúle adrérà'a atsilé tà bàti na, ngóro Giká Atá dré tá tàle mà kò'o dhi tíni dhi sè. ⁵ Dì nyànomvá dhi, mi, Tòkó má dré lèle tò ni, má adré tòlí tídhí ro dhi ni tisì mí dré ko. Be ró dhi, má adré tòlí mà dré adrézó ába kídhóle kídhoma lésè dhi ni tisì kòdhya. Má adré àmi ti lizí, mà kàdréro ru le àma kòfalésè. ⁶ A adré lèle nda ni no tà kònìdhi sè: Mà kàdré atsilé ngóro Giká ni tòlí dré adrélé tàle dhi tíni. Ngóro mì dré yìle kídhóle kídhoma lésè dhi tíni dhi, tòlí nda kònìdhi 'i: Mì kàdré atsilé lèle na.

Tà tadhábhá kinzò sè dhi ì

⁷ Mòndí bí adrèbhá mòndí ki lití dhi ì apfò ayíle bvò wáyi 'àsè. Ayi nda ì adré ka'íá ko tàle dhi, Yésu Krísto atsa'í bvò kònìdhi 'á mòndí ro dhi. Dhya ángùdhi adrélépi tà ta làsú be kònìni dhi, mòndí ki litílépi 'i, ìndì Krísto ni kàribhá 'i. ⁸ Mì kàdré di àmi ki líkí, mì kòtayíró tà mà dré àzì 'òzo ásà dhi lapálé ko, be ró dhi, mì kòkisúró làgí múrúngú kitswálépi àmi dré dhi be dhi bvó.

⁹ Dhya ángùdhi adrélépi ràle drìdrì gò adrélé tròle tà Krísto dré tadhále dhi ì rú ko dhi, akódhi nda Giká àko í léna. Dì, dhya ángùdhi adrélépi tròle tà Krísto dré tadhále nda ì rú dhi, akódhi nda Giká Atá íbe, ìndì Giká ni Mvágó íbe í léna. ¹⁰ Dhya àlo kòtsa àmi véna adrélé tà twá tadhá tà kòdhi ì rúsè dhi, mì kòka'í akódhi nda dòle àmi ki dzó na ko. Mì kòfè ndìndì mòdo akódhi dré ko. ¹¹ Tàko ko, dhya ángùdhi adrélépi mòdo fe drá dhi, ì adré ru amú akódhi be tà kònzi dré adrélé 'òle nda ì na.

* **1:1** 1:1 A adré kisúá dhi, kúlí «Tòkó Giká dré zìle dhi ànzì ni íbe» kòni ì adré lèá tàle dhi, «Èkèlézyà àlo mónyá lá dhi íbe dhi ì».

Yòwánì ní kúlí kùdù

¹² Ma dhu rè tà íbe bí tàle àmì dré. Dì, má lè mána tà nda kí tisìle wárágà sè ìndì wárágà sú sè ko. Be ró dhi, má adré mǐ bha tsàzo àmì véna, mà kòkìswáró tà ta ti sè, mà kòlènzé ró tùmǎní àmì íbe kíswalé tíí.

¹³ Àmì Amvúpi Gíká dré zìle dhi ní ànzì ì fè mòdo mí dré.†

† **1:13** 1:13 A adré kisùá dhi, kúlí «ámì Amvúpi Gíká dré zìle dhi ní ànzì ì» kòní ì adré lèá tàle dhi, «móndyá Ekèlézyà Yòwánì véna dhi lé dhi ì».

Wárágà Yòwánì dré tisìle dhi ni na

Wárágà kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Kònìdhi wárágà Yòwánì dré tisìle dhi ni na 'i. Akódhi adré tisìà Yésu ni ka'ilepi àlo rú be Gáyò, adrélépi tá tròle tà bàti rú dhi dré. Yòwánì adré Gáyò nda ni tà bha kuru, dré tá adrélé mómí ka'ibhá ki ledé lile àyi ki atsi na Krísto ni tà sè dhi sè. Adré kpà akódhi ni kodzó, kàdréro àyi líkí agó àlo rú be Dìyòtréfè dhi ni tà kònzi sè.

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhi léna dhi ki atìma

- 1) Yòwánì ni mòdo fèma (1:1-4)
- 2) Gáyò ni tà dóro dhi (1:5-8)
- 3) Dìyòtréfè ni tà, Dèmètríyò àdhya be dhi (1:9-12)
- 4) Kúlí kùdù (1:13-15)

Yòwánì ni mòdo fèma

¹ Ma, bhàgo, má adré wárágà kònìdhi ni tisì mi, àma arúpi Gáyò, má dré lèle tà bàti na dhi dré.

² Àma arúpi má dré lèle tò ni, má adré tà zi Gìká tí, mí kàdréro dóro tà títi ì sè, ìndì àmi rúbhá kàdréro dóro, ngóro àmi tà ka'ika'í dré kpà adrélé dóro dhi tíni. ³ Má lenzé tá lavulé, àma ki adrúpi àruka ì dré atsálé àmi tà ta má dré dhi sè. Tàko ko, ì tití tá, mí adré tròle tà bàti rú, adrézó kpà atsílé tà bàti na ngíni ya dhi. ⁴ Má kàdré yíá tàle dhi, àma ànzi ì adré atsílé tà bàti na dhi, tà nda adré àma fe lenzélé lavulé.

Gáyò ni tà dóro dhi

⁵ Àma arúpi má dré lèle tò ni, mí adré àmi tà ka'ika'í tadhá, tà dóro mí dré adrélé 'òle àma ki adrúpi ì dré dhi ì sè. Mí adré 'òá kònìni, tágba ì dré adrézó mómí twá mí dré nìle ko dhi 'i dhi. ⁶ Àyi nda ì tà àmi lèle ni tà Èkèlézyà kònwa dhi kandrá. Di mí ni 'òá dóro, mí kògò adrélé mómí làsú be kònìni dhi ki ledé lile àyi ki atsi na, ngóro dré kitswálé Gìká mílèsè dhi tíni. ⁷ Tàko ko, àyi nda ì adré lile atsi na Krísto ni tà sè, ìndì ì adré ngá kisú pàgánò ì drígàsè àlomvá ko. ⁸ Adré di leá dhi, mà kàdré mómíyá làsú be kònìni dhi ki ledé, mà kàdréro àzi 'o tùmání àyi íbe tà bàti ni tà sè.

Dìyòtréfè ni tà, Dèmètríyò àdhya be dhi

⁹ Má tisì tá wárágà tsà Èkèlézyà mí véna dhi dré dre. Di, Dìyòtréfè, adrélépi leá adrélé drìdrì àmi kòfalé dhi, lè ína àma ki kúlí yìle ko. ¹⁰ Tà nda sè dhi, má kòtsa àmi véna dre dhi, má ni tà kònzi dré adrélé 'òle dhi ki ta mómíyá títi ì kandrá, tùmání kúlí kònzi dré adrélé tàle àma rú dhi íbe. Di, tà dré adrélé 'òle nda ì kitswá dhu rè akódhi dré ko. Adré kpà àma ki adrúpi ki ka'í dòle í véna ko. Adré kpà mómíyá adrèbhá àyi nda ki le ka'ile dhi ki logá, adrézó àyi ki dro pfole Èkèlézyà 'ásè.

¹¹ Àma arúpi má dré lèle tò ni, mí kàdré tà 'o ngóro mómíyá adrèbhá tà kònzi 'o dhi kya tíni ko. Be ró dhi, mí kàdré mína tà 'o ngóro mómíyá adrèbhá tà dóro 'o dhi kya tíni. Tàko ko, dhya ángùdhi adrélépi tà dóro 'o dhi, mómí Gìká àdhya 'i. Di, dhya adrélépi tà kònzi 'o dhi nì ína Gìká ko.

¹² Di, kàdré ína Dèmètríyò ni tà sè dhi, mómíyá títi dhi ì adré akódhi ni tà ta dóro. Ndìndì tà bàti ni tàndì adré akódhi ni tà ta dóro. Mà adré kpà

akódhi ni tà ta dóro. Mí nǐ tàle dhi, tà mà dré adrélé tàle nda tà bàti 'i dhi be.

Yòwánì nì kúlí kùdù

¹³ Ma dhu rè tà íbe bí tàle mí dré. Di, má lè mána tà nda ki tisìle wárágà fa sè ìndì wárágà sú sè ko. ¹⁴ Má adré mì bha tsàzo ámi no mbèlè, mà kòkìtswáró tà ta ti sè.

¹⁵ Tà kídrikídri kàdré tùmǎní mí be. Ama ki arúpi kònwa dhi ì fè mòdo mí dré. Mí kòfè kpà mòdo àma ki arúpi àlo àlo títi dhi ì dré, adrézó àyi ki zi rú sè.

Wárágà Yúdà dré tisìle dhi

Wárágà kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Kònìdhi wárágà Yúdà dré tisìle dhi 'i. Akódhi nda adré àyì zi Yésu Krísto ni màràbà ro, ìndì Yàkóbhò ni adrúpi ro (1:1). Adré wárágà tsà kònìdhi ni tisì kitswázó móndyá ka'ìbhá dhi ki kodzó, ì kàdréro àyì ki likí móndyá tífìbhá àyì kòfalé adrélé Gìká ni tà tadhá kinzò sè dhi ki tà sè. Adré táá dhi, móndyá nda ì adré tá Gìká ni togó tani ni tà ladzá atsálé àyì dré láti adrézó tà swà 'o dhi ró (1:4). A kònò dhi, tà àruka wárágà kònìdhi léna dhi ì sù ngóro tà Péteró dré tisìle àyì wárágà ni rì na dhi ì tìni. Yúdà adré móndyá ka'ìbhá dhi ki kodzó, ì kàdréro àdzú bhu àyì ki tà ka'ìka'ì ni tà sè (1:3).

Tà kàdrìkàdrì wárágà kònìdhi léna dhi ki atìma

- 1) Yúdà ni mòdo fèma (1:1-2)
- 2) Tà tadhábhá kinzò sè dhi ì (1:3-16)
- 3) Tà tàle móndyá ka'ìbhá ki kodzó dhi ì (1:17-23)
- 4) Gìká ni rú bhàma kùle kùdù ro dhi (1:24-25)

Yúdà ni mòdo fèma

¹ Ma, Yúdà, Yésu Krísto ni màràbà ro, ìndì Yàkóbhò ni adrúpi ró dhi, má adré wárágà kònìdhi ni tisì àmi, móndyá Gìká Atá dré lèle tò, dré azílé, ìndì Yésu Krísto dré adrélé likílé dhi ì dré. ² Gìká kòbhà àmi ki kizà, ìndì kòfè tà kìdrìkìdri ì lèle be gàle àmi léna bǐ!

*Gìká ni tà tadhábhá kinzò sè dhi ì
(A kònò kpà 2 Péteró 2:1-17)*

³ Áma arúpi má dré lèle tò ni ì, áma togó tá àtsi ró wárágà tisìzo àmi dré, lídrì tídhí ro mà dré kisúlé tùmání àmi íbe dhi ni tà sè. Dì, má nò mána dóro ni, má dré wárágà kònìdhi ni tisìle àmi ki kodzó adrélé àdzú bhu àmi ki tà ka'ìka'ì ni tà sè dhi. Gìká bhà tà ka'ìka'ì nda móndyá lólo ína ì léna, ì kàdréro adrélé ába nyo. ⁴ Dì, mómí àruka Gìká ni tà gabhá rè dhi ì luvù tá àyì tífílé lùzu ró àmi kòfalé gò, ì dré adrézó àma ki Gìká ni togó tani ni tà ladzá, atsálé àyì dré láti adrézó tà swà 'o dhi ró. Ì adré kpà àma ki Mírì, àma ki Opí àlo kwákwá, Yésu Krísto ni ga rè. A tisì tá móndyá nda ki tà kínó lésè Gìká ni Kúlí na, tàzoá dhi, Gìká ni tà bha àyì dri.

⁵ Má adré dì lèá dhi, mì kòkisù tà kòni ì, tágba mì dré tà nda ki nìzo dóro dhi: Mírì Gìká apá tá Ìsèrèlè ànzi ì, àyì ki 'òzo apfòle Ezèpétò lésè 'íká, gò dré àyì ki àruka ka'ìbhá ko dhi ki 'òzo todràle ndò. ⁶ Mì kòkisù kpà ángeló tá ligíbhá Gìká rú dhi ki tà. Ayì nda ì lè tá rìnyí bhàle àyì drígá dhi likílé ko gò, ì dré àyì ki tàndi ki bhà bhù na dhi ni tayízó. Dì Gìká dré àyì ki 'ìzo nyìrì sè kóná vèsè kólyá àrà tìnímvá ro dhi na, adrézó àyì ki likí kònàle adrélé kítú kàdrì àyì ki tàbvó tàzo dhi ni letè. ⁷ Kókpà kòdhi tìni, mì kòkisù móndyá Sòdómà àdhya, Gòmórà àdhya, ìndì bhàandre àyì làgàsè dhi kya ki tà. Ayì nda ì fè tá àyì adrélé ndòtò tà 'o, adrézó rúbhá twá dhi ni lovó bha. Dì Gìká dré tà nòzo àyì dri, tadházóá dhi, móndyá tà 'obhá àyikya tìni dhi ki kizà nya àtsí na kóná vèsè kólyá.

⁸ Dì móndyá àmi kòfalé nda ì adré kókpà tà 'o kònìni. Ì adré toróbí ì dré adrélé abìle dhi ki lebe, adrézó àyì ki tàndi ki rúbhá ki kizà tàkonzì 'òma sè. Ì adré Gìká ni rìnyí adrézó òpì nya dhi ni ayízè, adrézó tirí mìlanzìlanzì

ro bhù na dhi ki lodhá. ⁹ Di, ndìndì ángéló ki kàdrì, Mikàyélè dha tá ina Dzaborò asíkile Gíkà kandrà ko, ì dré tá adrérà'a tà kayí akódhi nda be Mósè ni rúbhá ni tà sè dhi 'á. Be ró dhi, tà tá ina dhi: «Mírì kòligí mí be!»
¹⁰ Di, mónnyá nda ì adrè àyikya tà ì dré nìle ko dhi ki lodhá kòdhya. Di, tà ì dré nìle àyi ki rúbhá sè kà'wá tà nibhá ko dhi kya tìni dhi ì adrè àyi ki kizá nì. ¹¹ Kizà àyi ki ngá 'i! Tàko ko, ì lebè àyikya láti kònzì Kàyínà àdhya tìni.* † tayí àyi litílé láfa lovó sè Bálámà tìni.† † ligí Gíkà rú Kórè tìni gò, dràdrà dré atsázó àyi rú.‡

¹² Ami ki gwányá adrézó lèle tadhá dhi ì 'ásè dhi, àyi ngóro ngá adrélépi kanyò fe àmi dré dhi tìni. Tágba ì dré adrézó gwányá 'o tùmání àmi ìbe dhi, ì adrè àyi ki 'a nya gàle ngá sè kanyò àko. Ayi ngóro ndùrùku yí àko, lyá dré adrélé livilé dhi ì tìni. Ayi ngóro fa lò'wa 'abhá ko, lókyá lò'wa kizo dhi 'á dhi ì tìni. A tingí fa nda ki kómvo kìnì lésè gò, ì dré dràzo dràdrà.
¹³ Ayi ngóro yìandre ni mǐ lyá dré adrélé livilé longalé gò, dré adrézó lèle swà ro dhi tìni. Yí nda adrè àyi ki tà kanyò ro dhi ki 'o topfòle tósá tìni. Ayi ngóro bhìbhìnyà adrèbhá tatsilé wáyá ro dhi ì tìni. Gíkà zù tìnìmvá anilépi tsìtsì dhi àyi dré adrézó lána kóná vésè kólyá.

¹⁴ Ayi nda ki tà sè dhi, Ènókà, móndí ni nzi-drì-rì Adámà àmvolésè dhi, longó tá tà pròfétà àdhya tìni, tàzoá dhi: «Mì yi rè ká! Mírì adrè alìle àyi ángéló lólo lèzólìzo dhi ìbe, ¹⁵ mónnyá títì dhi ki tàbvó ta. A ni tà bha mónnyá kònzì títì àyi tà gabhá dhi ì dri, tà kònzì títì ì dré 'òle ligízó í rú dhi ì sè, ìndì kúlì kònzì títì ì dré tàle í rú dhi ì sè.»§ ¹⁶ Mónnyá nda ì adrè ngbú ngùrùngùrù ta, adrézó làndrì ndrì, adrézó tatsilé àyi ki tàndì ki lovó kònzì ki 'obe, adrézó àyi ki afà, adrézó móndí ki tà bha kuru kitswázó ngá kisú ásà dhi bvó.

Tà tàle kùdù ro mónnyá ka'ìbhá ki kodzózó dhi ì

¹⁷ Di, àmi, áma arúpi má dré lèle tò ni ì, mǐ kòkisù tà àma ki Mírì Yésu Krísto ni àpóstolò ì dré longolé drìdrì dhi ì kòdhya. ¹⁸ † tà tá àmi dré dhi: «Lókyá kùdù sè dhi, móndí ki apfò adrélé àmi ki gu, adrézó tatsilé àyi ki tàndì ki lovó kònzì ki 'obe.» ¹⁹ Mónnyá nda ì adrè àmi ki 'o ru lanzí àmi kòfalésè dhi àyi. † adrè àyi ki tàndì ki rúbhá lovó ki lebè. Ayi Gíkà ni Tírì àko àyi léna.

²⁰ Di, àmi, áma arúpi má dré lèle tò ni ì, lè mǐ kàdré àmi ki timbà àmi ki tà ka'ìka'ì lólo dhi na. Mǐ kàdré tà zi Gíkà tí Tírì Lólo ni rǐnyí sè. ²¹ Mǐ kàdré àmi ki likí adrélé Gíkà ni lèle na, mǐ dré adrérà'a àma ki Mírì Yésu Krísto ni letè lídrì kóná vésè kólyá dhi ni fe àmi dré akódhi ni togó dóro sè dhi 'á.

²² Mǐ kàdré àmi ki togó dóro tadhá mónnyá adrèbhá tà ka'ìka'ì ìbe yàyá dhi ì véna. ²³ Mǐ kàdré móndí àruka ki apá tidrìlé àtsí sílésè. Móndí àruka ki tà sè dhi, mǐ kàdré àyi ki kizà bha, adrézó kpà tirì ìbe, adrézó ndìndì àyi ki kítá atsábhá ndí ró àyi ki tàkònzì sè dhi ki tabè ko.

Gíkà ni rú bhàma kùle kùdù ro dhi

²⁴ Gíkà rǐnyí ìbe kitswázó àmi ki likí mǐ kòdheró ko, ìndì kitswázó àmi ki 'o pfòle àyi adrérà mǐlanzilanzì ro dhi kandrà tà kònzì àko àmi rú ìndì arí be bí. ²⁵ Ama ki Mírì Yésu Krísto sè dhi, mǐlanzilanzì, rúku, rǐnyí, ìndì rǐnyí adrézó òpì nya dhi be dhi ì kàdré Gíkà àlo kwákwá àma ki tidrìlépi

* **1:11** 1:11 A kònò Kìdhoma 4:3-8. † **1:11** 1:11 A kònò Ngá nàma 22:1-35. ‡ **1:11** 1:11 A kònò Ngá nàma 16:1-35. § **1:15** 1:15 A kònò Kìdhoma 5:18, 21-24.

dhi dré, kídhólé kíno lésè, atsálé nyànomvá kònìdhi, tsàle kóná vésè kólyá!
Kàdré kònìni.

Tà lùzu ró tadhále Yòwánì dré dhi i

Búkù kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

Dhya búkù kònìdhi ni tisìlepi dhi tá Yòwánì 'i (1:1, 4, 9; 22:8-9). A adrè kisúá dhi, akódhi nda tá Yòwánì, àpóstolò mudrí-drì-rì dhi ki àlo 'i, ìndì dhya Yésu ni Rúbí Tani tisìbhá dhi ki àlo 'i. Akódhi tisì tá búkù kònìdhi lókyá adrèrà'a Yésu ni ka'ìbhá ki mǐ pfo lavúlé, ì dré tá adrélé akódhi ni ka'ì àyi ki Mírì ro dhi sè dhi 'á. Adré di àyi ki timbà àyi ki tà ka'ìka'ì na, adrézó àyi ki kodzó, ì kàdréró tròle àyi ki tà ka'ìka'ì rú.

Yòwánì adrè tàá dhi, Yésu Krísto ni tàndi mù ángéló Giká ni tà lùzu ró dhi ki tadhá í dré, í kòlongóro tà dra ru 'obhá nda ì Yésu ni ka'ìbhá ì dré (1:1-2). Adré tà twátwa agábhá í mi dhi ì ìndì tà ángéló ì dré tadhále í dré dhi ki tisì, kúlí alaala móndyá ka'ìbhá dhi ì dré ngbà 'í kitswále àndu nǐle àyi dhi ì sè. Angyá ko, kúlí alaala bǐ nda ì angá Búkù tà àku ru yǐzo dhi àdhya lésè. Móndí ki kitswá tà kayí àyi kòfalésè tà àruka tisile búkù kònìdhi lé dhi ki àndu ndàzo nǐle. Di, Yòwánì adrè tà kàdrì kònìdhi ni tadhá ngádra 'á: Mírì Yésu Krísto sè dhi, Giká ni àdzú bhu àyi kàribhá ìbe lókyá be vwàvwà ro, àyi ki lavúzó títi gò, àyi móndyá ki 'òzo ìfile bhù tídhí ro ìndì bvò tídhí ro dhi na, ì kàdréró adrélé túmǎní í be kóná vésè kólyá.

Tà kàdrìkàdrì búkù kònìdhi léna dhi ki atìma

- 1) Tà lùzu ró tadhále Yòwánì dré dhi ì (1:1-8)
- 2) Tà agálépi drìdrì akódhi mi dhi, ìndì tà dré tisìle Èkèlézyà nzi-drì-rì dhi ì dré dhi ì (1:9-3:22)
- 3) Giká ni lindrì bhàma Kábilígyà Mvǎ be dhi (4:1-5:14)
- 4) Búkù pǎle dhi, kídhá ni nzi-drì-rì dhi ìbe dhi ì (6:1-8:1)
- 5) Gòká nzi-drì-rì dhi ì (8:2-11:19)
- 6) Nǐ mǎlǎwú gú dhi, ìndì kà'wǎ àtrǎ rǐ dhi ì (12:1-13:18)
- 7) Tàbvó Giká dré dra tàle dhi ni tà longoma (14:1-20)
- 8) Kópò nzi-drì-rì gabhá Giká ni kombà sè bǐbi dhi ì (15:1-16:21)
- 9) Giká ni kàribhá ki lavuma (17:1-20:10)
- 10) Tàbvó Giká dré dra tàle kùdù ro dhi (20:11-15)
- 11) Bhù tídhí ro dhi, bvò tídhí ro dhi, ìndì Yèrúsalémǎ tídhí ró dhi (21:1-22:6)
- 12) Yésu ni alǐma ni tà longoma (22:7-21)

Búkù kònìdhi ni tà àndu ngìle drìdrì dhi

¹ Tà búkù kònìdhi léna dhi ì, tà lùzu ró Yésu Krísto dré tadhále dhi 'i. Giká fè tá tà nda ì Yésu dré tadhále àyi mǎrǎbà ì dré dhi nǐ, ì kònró tà dra ru 'obhá lókyá tsà àmvolésè dhi ì be dhi bvò. Di Yésu amù tá àyi ángéló tà nda ki tadhá ma, Yòwánì, àyi mǎrǎbà ro dhi dré. ² Di má adrè tà títi má dré nòle nda ki longó. Kòdhi adrè tàá dhi, má adrè Giká ni kúlí longó tà bàti Yésu Krísto dré tadhále dhi ìbe. ³ Kólénzé ni adrè dhya dra kúlí pròfétà àdhya kòni ki nǎlepi móndí ì dré dhi dré! Kólénzé ni kpà adrè móndyá dra kúlí nda ki yibhá gò, ì dré adrézó tàmǐga dri kúlí nda ì sè dhi ì dré! Tàko ko, lókyá atsá ànyi dre.

Mòdo fèma Èkèlézyà nzi-drì-rì dhi ì dré dhi

⁴ Ma, Yòwánì, má adrè tà kòni ki tisì Èkèlézyà nzi-drì-rì bvò Asíyà àdhya na dhi ì dré. Giká adrélépi be, adrélépi tá be kíno lésè, ìndì adrélépi alǐle

dhi kòbhà áyi togó tani àmi rú, ìndì kòfè tà kàdríkàdrì àmi dré! Kò'o kònìni túmání tirí nzi-drì-rì adrébhá áyi lirírà òpì àdhyà kandrà dhi íbe, ⁵ ìndì Yésu Krísto be. Yésu Krísto nda, dhyà adrélépi tà títi í dré yìle Gìká vélésè dhi ki longó gyágya dhi 'i. Akódhi kókpa dhyà ngàlepi dràdrà 'ásè drìdrì móndyá àruka títi dhi i kandràna dhi 'i, ìndì ópí kàdrì ópí títi bvò àdhyà i drìle dhi 'i.

Mìlanzilanzì kàdré akódhi adrélépi àma ki le tò, àma ki apálépi àma ki tàkonzì lésè áyi kàrí sè nda dré! ⁶ Akódhi bhà àma adréle òpì ro, ìndì kòwánà i ró, mà kàdréró tà 'o áyi Atá Gìká dré. Mìlanzilanzì i rinyí be dhi i kàdré akódhi dré kóná vésè kólyá! Kònìni.

⁷ Mì nò rè ká! Akódhi adré alìle ndùrùku 'ásè!

Móndyá títi dhi ki akódhi ni no mì sè, ndìndì áyi akódhi ni sobhá dìlì sè dhi i.

Súrú títi bvò dri dhi ki tongó akódhi ni tà sè.

Ayíya, kàdré kònìni!

⁸ Mírì Gìká tà dhi: «Ma Álefà 'i, ìndì Omégà 'i.* Ma Gìká rinyí líyí ro adrélépi be, adrélépi tá be kínó lésè, ìndì adrélépi alìle dhi 'i.»

Yòwání nò Krísto mìlanzilanzì ro

⁹ Ma, Yòwání, ma àmi ki adrúpi adrélépi Gìká ni Opì 'a, adrélépi kizà nya, ìndì adrélépi togó tsi túmání àmi íbe Yésu na dhi 'i. A ru tá ma bhàle tūrù Pátomò àdhyà na Gìká ni kúlí ni tà sè, ìndì tà bàti Yésu dré tadhále dhi ni tà sè. ¹⁰ Kítú Mírì àdhyà sè dhi, Tirí Lólo asó tá ma gò, má dré kúlí 'u'ù gòká ni 'u'ù tíni dhi ni yízo má àmvolésè, ¹¹ tàá dhi: «Mí tisi tà mí dré dra nòle dhi i búkù na, mùle Èkèlézyà nzi-drì-rì dhi i dré: Èkèlézyà Èfèsò àdhyà dré, Sìmirúnà àdhyà dré, Pèrùgámò àdhyà dré, Tiyatírà àdhyà dré, Sàrúdí àdhyà dré, Fìlàdèlèfiyà àdhyà dré, ìndì Làwòdikíyà àdhyà dré.»

¹² Di má dré áma alázó kitswálé kúlí adrélépi tà ta má dré nda ni no. Má kálá ma dre dhi, má dré ngá nzi-drì-rì ledélé óró sè adrézó àtsí tosó sílá dhi ki nòzo. ¹³ Ngá nda ki kító 'á dhi, dhyà làsú be móndí ni mvá tíni dhi totó tá i. Asó tá kánzò kàtswa tsàlepi í pána dhi, áyi agá dròzo bã ledélé óró sè dhi sè.† ¹⁴ Akódhi ni drì drìbhí ni íbe dhi i tá kemve lavulé ngóro kábilígyà bhí mvě tíni, ìndì pfúrí kemve dhi tíni. Akódhi ni mì adré tá kòle rinyí ró àtsí tíni. ¹⁵ Akódhi ni pá adré tá lagulé ngóro bórónzè kobvolé àtsí sè dhi tíni. Akódhi ni kúlí adré tá ndròle ngóro kólyá kàdrì dhi ni ndròma tíni. ¹⁶ Akódhi ni dríagó lésè dhi, ru tá bhìbhínyà nzi-drì-rì dhi i. Akódhi sílèsè dhi, sápi tile sí litsi be rì dhi adré tá apfòle. Akódhi ni mìbhalé adré tá lagulé ngóro kítú dré adréle lagulé áyi rinyí sè wáyí dhi tíni.

¹⁷ Má kònò akódhi dre dhi, má dré dhèzo akódhi pá àbvò tíni. Di, akódhi dré áyi dríagó bhàzo má dri, tàzoá dhi: «Mí ro ngá ko! Ma dhyà drìdrì dhi 'i, ìndì dhyà kùdù dhi 'i. ¹⁸ Ma dhyà adrélépi lídrì ro dhi 'i. Má drà tá dràdrà. Di, mí nò rè ká, ma mána lídrì ro kóná vésè kólyá! Ma lífùngúlà ànzi dràdrà àdhyà íbe, ìndì móndyá dràbhá dre dhi ki àrà àdhyà be má dríagá. ¹⁹ Mí tisi di tà mí dré nòle dhi i: tà adrébhá ru 'o nyànomvá dhi i, túmání tà dra ru 'obhá àmvolásà dhi íbe. ²⁰ Tà lùzu ró mí dré nòle dhi ki àndu kònì 'i: Bhìbhínyà nzi-drì-rì mí dré nòle áma dríagó lésè dhi i, Èkèlézyà nzi-drì-rì dhi ki ángéló 'i. Ngá nzi-drì-rì adrézó àtsí tosó sílá dhi i, Èkèlézyà nzi-drì-rì dhi 'i.»

* **1:8** 1:8 «Álefà» kònìndhi, wárágà pá drìdrì Gìrìkì ti àdhyà 'i. «Omégà» kònìndhi wárágà pá kùdù dhi 'i. Di Gìká adré tàá kònwa dhi, i dhyà drìdrì dhi 'i, ìndì dhyà kùdù dhi 'i. Yésu adré kpà tà nda ni ta áyi tàndì ni tà sè 1:15 na. † **1:13** 1:13 Rú «Móndí ni Mvá» kònìndhi, rú àzya fèle Mèsíyà dré dhi 'i. A kònò Dányèlè 7:13; 10:5.

2

Tà tisìle Ekèlézyà Efésò na dhi dré dhi

¹ «Mí kòtisì tà ángéló adrélépi Ekèlézyà Efésò na dhi ni likí dhi dré kònini:

Dhya adrélépi bhìbhínyà nzi-drì-rì dhi ki ru áyi dríágó lésè, ìndì adrélépi tatsilé ngá nzi-drì-rì ledélé órò sè adrézó àtsí tosó sílá dhi i kòfalésè dhi, adré kúlí kòni ki ta kòdhyà: ² Má nì tà mí dré adrélé 'òle dhi i be. Má nì, mí adré àzì 'o landèzo, adrézó togó tsi ngíni ya dhi be. Má nì, mí kitswá móndí kònzi ki tà mvo ko dhi be. Mí tabhì dhya adrèbhá tàá kinzò sè dhi, àyi àpòstolò 'i dhi i gò, mí dré àyi ki kinzò 'òzo apfòle ngádra 'á. ³ Mí nya kizà áma rú ni tà sè gò, mí dré ámi togó tsìzo landè àko ró.

⁴ Di, ma tà íbe tàle mí dri: Mí tayí mína adrema áma le wáláká ni tíni dhi dre. ⁵ Mí kisù rè ngalè mí dhe ngíni ya dhi ká! Di mí kòladzá ámi togó, gòzo adrélé tà mí dré 'òle wáláká dhi ki 'o. Mí kòladzá ámi togó ko dhi, má ni tsa mí véna, ámi ngá adrézó àtsí tosó sílá dhi ni tingá àrà ni 'àsè. ⁶ Di, tà dóro mí dré adrélé 'òle dhi, kònìdhi 'i: Mí adrè tà Nìkòlá ni lebhèbhá ì dré adrélé 'òle dhi ki ga, ngóro má dré kpà adrélé tà nda ki ga dhi tíni.*

⁷ Dhya bíbhálé íbe tà yìzo dhi kòyi tà Tírí Lólo dré adrélé tàle Ekèlézyà i dré dhi! Dhya ángùdhi dra tà lavúlépi dhi dré dhi, má ni fa lídrì àdhya Gìká ni paràdisò le dhi ni lò'wa fe dré nyàle.»

Tà tisìle Ekèlézyà Sìmirúnà na dhi dré dhi

⁸ «Mí kòtisì tà ángéló adrélépi Ekèlézyà Sìmirúnà na dhi ni likí dhi dré kònini:

Dhya adrélépi drìdrì, adrélépi kùdù, ìndì dràlepi gò gòle adrélé lídrì íbe dhi, adré kúlí kòni ki ta kòdhyà: ⁹ Má nì kizà mí dré adrélé nyàle dhi i, ámi lemerè tà be dhi be. Di, tágba dré adrézó kònini dhi, mí mína ngá líyí 'i! Má nì làdhá móndyá adrèbhá tàá kinzò sè dhi, àyi Yúdà ànzi 'i dhi ì dré adrélé dhàle mí rú dhi i be. Ayi nda i Yúdà ànzi 'i bàti ko. Be ró dhi, àyi lìsàmbò dzó Sàtánà àdhya 'i. ¹⁰ Di mí kòro ngá kizà mí dré adrélé 'òle nyàle dhi ki tà sè àlomvá ko. Mí yi rè ká! Dzáborò ni móndí àruka àmi kòfalé dhi ki bhe bádzó na, àyi ki tabhìzo, àyi ki 'òzo kizà nya kítú mudrí. Mí kàdré di tròle ámi tà ka'ika'i rú tsàle byá dràdrà na. Di má ni kùlá lídrì àdhya ni fe mí dré.

¹¹ Dhya bíbhálé íbe tà yìzo dhi kòyi tà Tírí Lólo dré adrélé tàle Ekèlézyà i dré dhi! Dhya ángùdhi dra tà lavúlépi dhi, dràdrà ni rì kitswá akódhi nda ni 'o kònzi àlomvá ko.»

Tà tisìle Ekèlézyà Pèrùgámò na dhi dré dhi

¹² «Mí kòtisì tà ángéló adrélépi Ekèlézyà Pèrùgámò na dhi ni likí dhi dré kònini:

Dhya adrélépi sápi tìle sí lìtsi be rì dhi íbe dhi, adré kúlí kòni ki ta kòdhyà: ¹³ Má nì àrà mí dré adrézó adrélé lána dhi be. Àrà nda Sàtánà ni lírìrà adrézó òpì nya dhi 'i. Di, tágba dré adrézó kònini dhi, mí adrè mína tròle áma rú rú. Mí gà áma ka'ima ko, tágba à dré tá Atípà, áma tà longólépi gyágya dhi ni pfùzo dràle àmi véna, Sàtánà ni adrèrà na dhi.

¹⁴ Di, ma tà àruka íbe tàle mí dri: Móndí àruka àmi kòfalé dhi ì adrè àyikya tròle tà Bálámà dré tá tadhálé dhi i rú. Akódhi nda tadhá tá Bálákà dré dhi, kò'o Ìsèrèlè ànzi i ledhélé tàkonzì na ngíni ya dhi. Bálákà nda

* 2:6 2:6 A kònò kpà 2:15. Tà àzya tàle «Nìkòlá ni lebhèbhá» kòni ki tà dri dhi yókódhó. Di à kitswá tàá dhi, àyi nda ì adrè tá tròle Gìká ni tà bàti rú ko.

se tá àyi ki togó litílé, ì kàdréro mányàngá fèle gǐká tàko ì dré dhi ni nya, adrézó kpà ndòtò tà 'o be dhi bvó.† 15 Kòdhi íbe dhi, àmi ki àruka ì adré tròle tà Nìkòlá ni lebhà ì dré adréle tadhále dhi ì rú. 16 Mí kòladzá di àmi togó! Mí kò'o kònìni ko dhi, má ni tsa mí véna mbèlè, kitswále àdzú bhu móndyá nda íbe sápi adrélepi apfòle má sílèsè dhi sè.

17 Dhya bíbhále íbe tà yìzo dhi kòyi tà Tírí Lólo dré adréle tàle Ekèlézyà ì dré dhi! Dhya ángùdhi dra tà lavúlèpi dhi dré dhi, má ni mánnà zùle zùzù dhi ni fe dré nyàle. Má ni kpà kírà mvá kemve, rú tídhí dhi ni tisìzo dríá dhi ni fe drá. Dhya àlo rú nda ni àndu nìlepi dhi yókódhó. Ngbà 'í dhya dra kírà nda ni kisúlèpi dhi ni nìá nì.»

Tà tisìle Ekèlézyà Tiyàtíra na dhi dré dhi

18 «Mí kòtisì tà ángélo adrélepi Ekèlézyà Tiyàtíra na dhi ni líkí dhi dré kònìni:

Gíká ni Mvágó, mì ni dré adrézó kòle àtsí tìni, ìndì pá ni dré adrézó lagulé bórónzè kobvólé àtsí sè dhi tìni dhi, adré kúlí kòni ki ta kòdhya: 19 Má nì tà mí dré adréle 'òle dhi ì, àmi lèle, àmi tà ka'íka'í, tà mí dré adréle 'òle má dré dhi ì, ìndì àmi togó tsìma dhi be. Má nì kpà tàle dhi, mí adré tà dóro 'o wáláká ni ni lavú dhi be.

20 Di, ma tà íbe tàle mí dri: Mí adré Yèzàbélè, tòkó adrélepi àyi zi pròfètà ro kinzò sè dhi ni tayí adréle tà tadhá áma màrábà ì dré. Akódhi nda adré àyi ki lití adréle ndòtò tà 'o, ìndì adréle mányàngá fèle gǐká tàko ì dré dhi ni nya. 21 Má fè tá lókyá akódhi dré àyi togó ladzázó àyi ndòtò tà sè ká, di, lè tá ína ko. 22 Di ásà dhi, má ni akódhi ni bhe lánzá dri kitswále kizà nya lavulé. Má ni kpà móndyá adrébhá múná tà 'o akódhi be dhi ki 'o kizà nya lavulé, ì kòladzá àyi ki togó tà ì dré adréle 'òle akódhi be nda ki tà sè ko dhi. 23 Kòdhi íbe dhi, má ni akódhi ni ànzi ki tupfú todràle. Di Ekèlézyà títi dhi ki nìá tàle dhi, ma dhya móndyá títi dhi ki togó nìlepi àyi ki tà kisùkisù be dhi 'i dhi be. Má ni tà logó àmi àlo àlo títi dhi ì dré tà mì dré 'òle dhi ì tí.

24 Di àmi, móndyá Tiyàtíra le dhi ki àmbí adrébhá tròle tà tòkó nda dré adréle tadhále dhi ì rú ko, adrézó kpà tà adréle zìle <Sàtánà ni tà lùzu ró> dhi ki nda nìle ko dhi ì dré dhi, má adré tàá kònìni: Má bhà ngá lanzì àzya àmi dri ko. 25 Mì kàdré ngbà 'í tròle gígí ro tà mì dré adrézó ába dhi rú, tsàle lókyá má dré dra agòzo dhi 'á.

26 Dhya ángùdhi dra tà lavúlèpi, ìndì tà má dré lèle dhi ki 'òlepi tsàle kùdù na dhi dré dhi, má ni rìnyí fe dré adrézó òpì nya sùrú títi ì dri.

27 Akódhi ni òpì nya àyi dri kùtù aya ró adrélepi àyi rìnyí tadhá dhi sè. A ni àyi ki tonò ngóro lèdrí rùle kìnì sè dhi ì tìni.‡

28 Má ni rìnyí nda ni fe drá, ngóro áma Atá dré afèle má dré dhi tìni. Má ni kpà nzàgò adrélepi kòle drùbhì sè dhi ni fe drá.

29 Dhya bíbhále íbe tà yìzo dhi kòyi tà Tírí Lólo dré adréle tàle Ekèlézyà ì dré dhi!»

3

Tà tisìle Ekèlézyà Sàrúdi na dhi dré dhi

1 «Mí kòtisì tà ángélo adrélepi Ekèlézyà Sàrúdi na dhi ni líkí dhi dré kònìni:

Dhya adrélepi tírí nzi-drì-rì Gíká àdhyà íbe, ìndì bhìbhínyà nzi-drì-rì dhi íbe dhi, adré kúlí kòni ki ta kòdhya: Má nì tà mí dré adréle 'òle dhi ì

† 2:14 2:14 A kònò Ngá nàma 22-24; 25:1-2; 31:16. ‡ 2:27 2:27 A kònò Longó ì 2:8-9.

be. Má nǐ, móndí ì adré kisúá dhi, mi lídrì ro, tákò mí drà mína dràdrà dhi be. ² Mí kònga dì ayí 'ásè! Mí kòtimbà tà dóro ni àmbí mí dré adrézó ába dhi, tà nda kòdràró dràdrà ko. Tàko ko, má nò dhi, tà mí dré adrélé 'òle dhi ì kitswá áma Gíká mǐlésè ko. ³ Asà dhi, lè mí kòkisù tà mí dré tá yǐle gò ka'izoá dhi ì kòdhya. Mí kòladzá ámi togó, gòzo adrélé tà nda kí 'o. Dì, mí kònga ayí 'ásè ko dhi, má ni tsa ámi kitó kùgú tǐni, ìndì mí kitswá lókyá má dré dra tsàzo dhi ni ni bwà ko.

⁴ Dì, tágba dré adrézó kònìni dhi, móndí àruka àmi kòfalé Sàrúdí le dhi ì lopfó àyi kí kítá ì tàkonzì 'òma sè ko. Dì à ni àyi nda kí tosó kítá kemvekemve dhi ì sè, ì kàdréró ìle tùmání má be, ì dré kitswá lé má sè dhi sè.

⁵ Dhya ángùdhi dra tà lavúlèpi dhi, à ni kpà akódhi nda ni tosó kítá kemve sè àyi nda ì tǐni. Má kitswá tàdzí akódhi ni rú búkù lídrì àdhya lé dhi ni kizá ko. Be ró dhi, má ni tàá áma Atá kandrá ángéló ni íbe dhi, akódhi nda móndí mána 'ì káyà dhi.

⁶ Dhya bíbhále íbe tà yǐzo dhi kòyi tà Tírí Lólo dré adrélé tàle Ekèlézyà ì dré dhi!»

Tà tǐsìle Ekèlézyà Fìlàdèlèfìyà na dhi dré dhi

⁷ «Mí kòtisì tà ángéló adrélépi Ekèlézyà Fìlàdèlèfìyà na dhi ni líkí dhi dré kònìni:

Dhya adrélépi lólo ìndì bàti, adrélépi lífùngúlà mvá ópí Dàwídì àdhya íbe ì drígá dhi, adré kúlí kònì kí ta.* Dhya nda kàdré dzóti nzi dhi, móndí àlo kitswá atsúá bwà ko. Kàdré kó dzóti atsú dhi, móndí àlo kitswá nziá bwà ko. ⁸ Dhya nda adré tàá dhi: Má nǐ tà mí dré adrélé 'òle dhi ì be. Má nǐ, mi rǐnyí íbe tsà dhi be. Dì, mí líkí mína áma kúlí 'í. Mí gà kpà áma rú móndí ì kandrá ko. Dì mí nò rè ká! Má nzi dzóti mí kandrá, ìndì dhya àlo kitswá atsúá bwà ko. ⁹ Má ni móndyá adrébhá tàá kǐnzò sè dhi, àyi Yúdà ànzi 'ì dhi kí 'o alìle kórókó tǐtí mí kandrá. Ayí nda ì Yúdà ànzi 'ì bàti ko. Be ró dhi, ì angá àyikya Sàtánà ni lísàmbò dzó lésè. Dì má ni àyi kí 'o nǐá dhi, má lè mi tò dhi be. ¹⁰ Mí dré ámi togó tsìle ngóro má dré tá tàle mí kò'o dhi tǐni dhi sè dhi, má ni ámi líkí, kitswá lé lókyá kizà ro dra móndyá títí bvò dri dhi kí tabhizo dhi kàtsáro mí rú ko. ¹¹ Má adré alìle mbèlè! Mí kàdré tròle tà mì dré adrézó ába dhi rú, dhya àlo kòdoró ámi kúlá ko dhi bvó.

¹² Dhya ángùdhi dra tà lavúlèpi dhi, má ni akódhi nda ni 'o adrélé dzópá áma Gíká ni tépelò na dhi kí àlo ró. Akódhi nda ni adré kònàle kóná vésè kólyá. Má ni áma Gíká ni rú tǐsì akódhi dri, tùmání bhàandre áma Gíká àdhya ni rú be. Bhàandre nda, Yèrúsalémà tídhí dra asílèpi bhù lésè, áma Gíká vélésè dhi 'ì. Kòdhi íbe dhi, má ni kpà áma rú tídhí ro dhi ni tǐsì akódhi dri.

¹³ Dhya bíbhále íbe tà yǐzo dhi kòyi tà Tírí Lólo dré adrélé tàle Ekèlézyà ì dré dhi!»

Tà tǐsìle Ekèlézyà Làwòdikíyà na dhi dré dhi

¹⁴ «Mí kòtisì tà ángéló adrélépi Ekèlézyà Làwòdikíyà na dhi ni líkí dhi dré kònìni:

Dhya adrélépi tàá dhi <Kàdré kònìni!>, adrélépi tà títí ì dré yǐle dhi kí longó gyàgya, ìndì Gíká dré 'òle ngá títí dhi kí bhà dhi, adré kúlí kònì kí ta kòdhya:† ¹⁵ Má nǐ tà mí dré adrélé 'òle dhi ì be. Má nǐ, mi kǐdríkǐdri ko, ìndì mi àtsi ró ko dhi be. Dóro ni tá mí dré adrélé tá kǐdríkǐdri yà,

* **3:7** 3:7 «Lífùngúlà mvá ópí Dàwídì àdhya» kònìdhi, adré rǐnyí Mèsíyà dré adrézó òpi nya ásà dhi ni tà tadhá. † **3:14** 3:14 A kònò Tògyakúlí 8:22.

kó ngalè àtsi ró yà dhi. ¹⁶ Di, mí dré adrélé kàlwákàlwa, adrélé àtsi ró ko, adrélé kpà kàdríkàdri ko dhi sè dhi, má adrè 'òlè ámi adhi má sílèsè! ¹⁷ Mí adrè tàá dhi: «Ma ngá líyí 'i. Ma ngá tíí má dré adrézó lovó ni íbe dhi íbe. Ngá àlo pí ma ko.» Di, mí nǐ ko tàle dhi, mí mína kizà líyí 'i, ìndì móndí adrézó kizà do ásà dhi 'i dhi. Mí mína lemerè ro, mǐ kùdúkùdu ró, ìndì bvólílí ro. ¹⁸ Má adrè di ámi drǐ ta: Mí kògì má drígàsè óró zàle àtsí sè atsálé kpírìkpírì dhi, mí kàdréró ngá líyí ro bàti. Mí kògì má drígàsè kítá kemvekemve dhi i asólé mí rú, à kònòró ámi kanyò ámi bvólílí tà sè dhi ko. Mí kògì kpà má drígàsè àlókò tilé mí mína, mí kàdréró ngá no drádra. ¹⁹ Má adrè móndyá tíí má dré adrélé lèle dhi kǐ tàkonzì tadhá àyi dré, adrézó àyi kǐ lotó. Mí kàdré di àtsi ró, ìndì mí kòladzá ámi togó! ²⁰ Mí nò rè ká! Má adrè áma totó dzó tí, adrélé dzóti ga. Dhya àlo kàdré áma kúlí yi gò adrézó dzóti nzi dhi, má ni fǐ akódhi nda véna, adrélé ngá nya túmání akódhi be, kàdréró kpà ngá nya túmání má be.

²¹ Dhya ángùdhi dra tà lavúlépi dhi, má ni akódhi nda ni bha adrélé lírìlé túmání má be áma lírìrà adrézó òpì nya dhi dri, ngóró áma tàndì má dré tà lavulé gò adrézó lírìlé áma Atá be akódhi ni lírìrà adrézó òpì nya dhi dri dhi tǐni.

²² Dhya bíbhálé íbe tà yǐzo dhi kòyi tà Tírí Lólo dré adrélé tàle Ekèlézyà i dré dhi!»

4

Gìkà ni mǐ bhàma lanzìle bhù na dhi

¹ Amvolàsà dhi, má dré dzóti àlo nzìle nzǐnzǐ dhi ni nòzo bhù na. Gò má dré kúlí 'u'ù má dré tá yǐle drǐdrǐ gòkà ni 'u'ù tǐni dhi ni yǐzo tàá má dré dhi: «Mí ambà kònwa má vélé, má kòtadháró mí dré tà dra ru 'obhá tà kòdhi i àmvolèsè dhi i.» ² Gbǎ kòdhwa, Tírí Lólo dré áma asózo gò, má dré lírìrà adrézó òpì nya dhi ni nòzo bhù na gò, má dré dhya adrélépi lírìlé drǐá dhi ni nòzo. ³ Dhya adrélépi lírìlé drǐá nda ni làsú tá lagulagu ró kǐrà làgí kyàkyà rú be dzáspè ìndì sàrùdùwánè dhi i tǐni.* Lírìrà nda ni gàrà 'ásè kúrú dhi, gǎrì adrè tá lagulé kǐrà rú be èmèródè dhi tǐni.† ⁴ Lírìrà nda làgàsè kúrú dhi, lírìrà àruka nyadhi-àlo-drǐ-su adrézó òpì nya dhi i tá be. Di bhàgo nyadhi-àlo-drǐ-su dhi i adrè tá lírìlé lírìrà nda i drǐsè. Ayi àlo àlo tíí nda i asó tá kítá kemve àyi rú, kùlá óró sè dhi ni asózo àyi dri. ⁵ Lírìrà nda lésè dhi, bhù lagulagu adrè tá topfòle, kpòrò adrè tá ndròle, ìndì bhù adrè tá tadílé. Lírìrà nda kandrà dhi, àtsí nzi-drǐ-rǐ adrébhá kòle dhi i tá be. Atsí nda i tǐrì nzi-drǐ-rǐ Gìkà àdhya 'i. ⁶ Lírìrà nda kandrà dhi, yǐandre adrélépi lagulé tàlàtálà tǐni ìndì krístálè tǐni dhi tá kpà be.‡

Lírìrà kító 'á nda làgàsè kúrú dhi, ngá su lídrì ro dhi i tá be. Ayi nda i tá mǐ íbe bí àyi rúsè, àyi kandrálèsè ìndì àyi àmvolèsè. ⁷ Ngá lídrì ro nda ni àlo ni làsú tá kàmǐ àdhya tǐni. Rǐ ni ni làsú tá tíagó àdhya tǐni. Na ni ni mǐbhalé tá móndí àdhya tǐni. Su ni ni làsú tá gǐrì adrélépi ngàle kuru sè dhi àdhya tǐni. ⁸ Ngá su lídrì ro àlo àlo tíí nda i tá kupfú íbe nzi-drǐ-àlo. Ayi rúsè dhi, mǐ i ga bí, ndìndì àyi kǐ kupfú i zàle. Kítú sè ìndì ngátsi sè dhi, i adrè tá kúlí loyó landè àko ró adrézó tàá dhi:

«Mírì Gìkà rǐnyí líyí ro, adrélépi tá be kínó lésè, adrélépi be, ìndì adrélépi àlìle dhi, lólo, lólo, lólo!»

* **4:3** 4:3 «Dzàspè» kònìdhi kǐrà làgí kyàkyà làsú be mbìlìdrǐ tǐni dhi 'i. «Sàrùdùwánè» kònìdhi kǐrà kika dhi 'i. † **4:3** 4:3 «Èmèródè» kònìdhi kǐrà làgí kyàkyà làsú be mbìlìdrǐ tǐni dhi 'i. ‡ **4:6** 4:6 «Krístálè» kònìdhi kǐrà adrélépi lagulé tàràtára dhi 'i.

⁹ Di vésè wǎyi ngá lídrì ro nda ì dré adrérà'a mìlanzìlanzì, lindrì, àwoyà be dhi ki fe dhya adrélépi lírìlé lírìrà òpì àdhya dri, adrélépi lídrì íbe kóná vésè kólyá dhi dré dhi 'á dhi, ¹⁰ bhàgo nyadhi-àlo-drì-su dhi ì adré ledhéle àyi ki kórókó títi dhya adrélépi lírìlé lírìrà òpì àdhya dri nda kandrá, adrézó akódhi adrélépi lídrì íbe kóná vésè kólyá nda ni lindrì bha. Ì adré àyi ki kùlá ki lebhé akódhi ni lírìrà kandrá, adrézó tàá dhi:

¹¹ «Mírì àma ki Giká, mí kitswá adrélé mìlanzìlanzì kisú, lindrì íbe ìndì rìnyí be dhi mi.

Tàko ko, mí bhà tá ngá títi dhi i mi.

Mí bhà ngá nda i ngóro mí dré tá lèle 'òle dhi tíni, ì kàdréro adrélé be dhi bvó.»

5

Kábilígyà Mvǎ kitswá Giká mìlésè búkù kinzí dhi nì

¹ Amvolásà dhi, má dré búkù pàle papà dhi ni nòzo dhya adrélépi lírìlé lírìrà òpì àdhya dri nda ni dríágó lésè. Á tisì tá tà búkù nda léna ìndì àmvò ni dri gò, búkù nda ni pàzo kibèle kídhá nzi-drì-rì dhi i sè. ² Gò má dré ángélo àlo rìnyi ró dhi ni nòzo, adrérà'a lizíá kúlí 'u'ù sè dhi: «Àdhi kitswá Giká mìlésè kídhá kòdhi ki kunzì, búkù kòdhi ni kinzí dhi nì?» ³ Di, dhya àlo bhù na yà, bvò dri yà, kó ngalè bvò àndúna yà, kitswálépi búkù nda ni kinzí, 'a ni ni nòzo bwà dhi tá yókódhó. ⁴ Gò má dré dhèzo adrélé ngòle tà tàndì ró, à dré tá dhya àlo kitswálépi Giká mìlésè búkù nda ni kinzí, 'a ni ni nòzo dhi ni kisúle ko dhi sè. ⁵ Di, bhàgo ki àlo dré tàzoá má dré dhi: «Mí ngo ko! Mí nò rè ká! Kàmì angalépi Yúdà ni sùrú lésè dhi, dhya angalépi ópí Dàwídì ni kómvo lésè dhi lavú tà dre. Akódhi nda kitswá Giká mìlésè kídhá nzi-drì-rì nda ki kunzì, búkù nda ni kinzí dhi nì!»

⁶ Gò má dré Kábilígyà Mvǎ ni nòzo adrérà'a àyi totó lírìrà òpì àdhya ni kító 'á, ngá su lídrì ro dhi ki kító 'á, ìndì bhàgo ki kító 'á. Akódhi sù ngóro à pfu tá akódhi dràle dràdrà na tíni. Akódhi tá ko'yá íbe nzi-drì-rì, ìndì mǐ íbe nzi-drì-rì. Mǐ nda i tirí nzi-drì-rì Giká àdhya dré mùle lèle bvò wǎyi 'àsè dhi 'i. ⁷ Di Kábilígyà Mvǎ nda dré lizo búkù do dhya adrélépi lírìlé lírìrà òpì àdhya dri nda ni dríágó lésè. ⁸ Kòdo búkù nda dre dhi, ngá su lídrì ro dhi i bhàgo nyadhi-àlo-drì-su dhi íbe dhi ì dré ledhézo àyi ki kórókó títi Kábilígyà Mvǎ nda kandrá. Àyi àlo àlo títi nda i tá kùdhí íbe. Ì ru tá kpà àyi dríagá kópò ledéle órò sè gabhá béndéle sè bíbi dhi i. Béndéle nda, tà mónyá lólo títi Giká àdhya ì dré tá zìle akódhi tí dhi 'i. ⁹ Di ì dré ngàzo adrélé longó tídhí dhi ni ngo, adrézó tàá dhi:

«Mí kitswá Giká mìlésè búkù do, kídhá ni ki kunzìzo dhi mi.

Tàko ko, à pfu tá mǐ dràle, ìndì àmi kàrí sè dhi, mí gi Giká dré

mónyá angábhá sùrú títi i lésè, tí títi i lésè, mónyá títi i lésè, ìndì bvò títi i lésè dhi i.

¹⁰ Mí bhà àyi adrélé òpì ro, ìndì kòwánà i ró, ì kàdréro tà 'o àma ki Giká dré.

Di ì ni òpì nya bvò dri.»

¹¹ Má dré mǐ bhèzo gò, ángélo lizólizo dhi ki kúlí yìzo. Àyi nda ì lizó tá tsàle ngùlù vésè be ngùlù, ìndì ngùlù-mudrí vésè be ngùlù-mudrí. Ì kimó tá àyi lírìrà òpì àdhya làgàsè kùrú, ngá lídrì ro dhi i làgàsè kùrú, ìndì bhàgo i làgàsè kùrú. ¹² Di ì adré tá longó ngo kúlí 'u'ù sè, adrézó tàá dhi:

«Kábilígyà Mvǎ tá pfùle dràle dhi kitswá Giká mìlésè

rìnyí kisú, ngá làgí kyàkyà dhi íbe, tògyá be, lindrì be, mìlanzìlanzì be, ìndì rúku be!»

¹³ Gò má dré móndyá títi ìndì ngá títi Gìkà dré bhàle adrélé bhù na, bvò dri, bvò àndúna, ìndì yïandre na dhi ki yïzo, adrérà'a longó ngo adrézó tàà dhi:

«Rúku, lindrì, mìlanzilanzì, rinyí be dhi ì kàdré dhya adrélépi lirílé lirírà òpì àdhya dri dhi dré,
ìndì Kábilígyà Mv́a dré kóná vèsè kólyá!»

¹⁴ Ngá su lídrì ro dhi ì adré tá logóá dhi: «Kàdré kònìnì!» Dì bhàgo ì dré ledhézó àyi ki kórókó títi Gìkà kandrà Kábilígyà Mv́a be, àyi ki lindrì bhàzo.

6

Kábilígyà Mv́a kunzì rè zya kídhá nzi-drì-àlo dhi i

¹ Má dré tá adrérà'a nòá dhi 'á dhi, Kábilígyà Mv́a dré kídhá nzi-drì-rì nda ni àlo kunzìzo. Gò má dré ngá su lídrì ro nda ki àlo yïzo tǎrà'a kúlí sè bhù ni tadima tíni dhi: «Mí kàlì!» ² Dì má dré nòzoá dhi, dònjí àlo kemve dhi agá má kandrà. Dhya adrélépi lirílé dríá dhi ru tá kisu í drígá gò, kùlá fèzo drá. Dì akódhi nda dré lìzo àdzú bhu kàribhá lavúlèpi ró, kitswázó kàribhá ki lavú dhi bvó.

³ Kábilígyà Mv́a kòkunzì kídhá ni rì dre dhi, má dré ngá lídrì ro ni rì yïzo tǎrà'a dhi: «Mí kàlì!» ⁴ Gò dònjí àzya kika ryarya dhi dré apfòzo má kandrà. Dhya adrélépi lirílé dríá dhi dré dhi, à dré rinyí fèzo dré tà kìdrìkìdrì tìngázó bvò drìsè, móndí ì kòtupfúró ru todràle be dhi bvó. Gò sápi kàdrì fèzo akódhi dré.

⁵ Kábilígyà Mv́a kòkunzì kídhá ni na dre dhi, má dré ngá lídrì ro ni na yïzo tǎrà'a dhi: «Mí kàlì!» Gò má dré nòzoá dhi, dònjí kini dhi agá má kandrà. Dhya adrélépi lirílé dríá dhi ru tá ngá adrézó ngá ki lanzìlanzì tabhì ásà dhi í drígá. ⁶ Gò má dré ngá kúlí tíni apfòlepi ngá su lídrì ro dhi ì kòfalésè dhi ni yïzo tàá dhi: «À ni ngbà 'í ngànò fòndro fe kiló àlo àzì 'òle kítú àlo sè dhi tí. A ni kó órezè fòndro fe kiló na àzì 'òle kítú àlo sè dhi tí. Adré kpà leà dhi, à kòkizá dò ì vìnò be dhi ko.»*

⁷ Kábilígyà Mv́a kòkunzì kídhá ni su dre dhi, má dré ngá lídrì ro ni su yïzo tǎrà'a dhi: «Mí kàlì!» ⁸ Gò má dré nòzoá dhi, dònjí mǎnimǎni dhi agá má kandrà. Dhya adrélépi lirílé dríá dhi ni rú tá Dràdrà. Akódhi nda vèsè dhi, móndyá dràbhá dre dhi ki àrà adré tá lìle. Gò rinyí fèzo àyi nda ì dré adrézó bvò wǎyi lanzílé 'a be su dhi ni àlo drìle, ì kòtupfúró móndí ì todràle sápi sè, kàràbhò sè, drà kònzì sè, ìndì kà'wá àtrá ì sè.

⁹ Kábilígyà Mv́a kòkunzì kídhá ni nzi dre dhi, má dré móndyá tupfúlè todràle dhi ki líndrì ki nòzo àlètárì zàle. A tupfú tá àyi nda ì todràle, ì dré tá Gìkà ni kúlí longólé, ìndì akódhi ni tà tadhále landè àko ró dhi sè. ¹⁰ Dì ì dré liyízó kúlí 'u'ù sè tǎzoá dhi: «Mírì rúku ró adrélépi lólo ìndì bàti ni, mí ni gí tsàle ángutú móndyá bvò àdhya ki tàbvó tàma sè, ìndì àma ki kàrí ni tà zìma àma ki tupfúbhá ì tí dhi sè dhi?» ¹¹ Gò kánzó kemve dhi ni fèzo àyi àlo àlo títi dhi ì dré gò, tǎzoá àyi dré dhi, ì kòlovó rè lókyá tsà sè, tsàle lókyá àyi ki adrúpi mǎràbà ro dhi ki tupfúrà'a todràle àyi tíni kitswálé títi dhi 'á.

¹² Má dré tá adrérà'a nòá dhi 'á dhi, Kábilígyà Mv́a dré kídhá ni nzi-drì-àlo kunzìzo. Dì kàdìkàdi kàdrì dhi dré bvò kosézó rinyí sè. Kítú dré anízó atsálé kítá lirí kini dhi tíni. Mbǎ dré líkázó títi atsálé kàrí tíni. ¹³ Bhìbhínyà bhù mǐbhalé 'á dhi ì dré ledhézó bvò dri, ngóro figì lò'wa ì dré adrélé azìle

* 6:6 6:6 A adré kisúá dhi, tà tàle kòdhi ì adré kàràbhò ni tà ta kòdhya.

lyãandre sè dhi tíni. ¹⁴ Bhù dré ru kopázó tavìle búkù pàle dhi tíni gò, kòngó títi dhi ki tingázó tùrù íbe àyi ki àrà i 'ásè.

¹⁵ Di ópí kàdrì bvò àdhya i, móndyá kàdrì dhi i, sòdá ki kàdrì i, ngábhá i, kòmbá i, tsàle móndyá àruka títi màrábà ro, ìndì màrábà ro ko dhi ì dré àyi ki tuzùzo gò i 'ásè, ìndì kírà kòngó drìna dhi i 'ásè. ¹⁶ Gò ì dré adrézó liyílé kòngó i rú kírà íbe, adrézó tàá dhi: «Mì kàdhé àma dri, àma ki zu dhya adrélépi lirílé lirírà òpì àdhya dri dhi mìlésè, ìndì kombà Kábilígyà Mvá àdhya kandrásè wà! ¹⁷ Tàko ko, kítú kàdrì àyi ki kombà tadházó dhi atsa dre. Adhi ni kitswá àyi totó bwà dhi ni?»

7

A lwà àngì móndyá Giká àdhya ki kándrágá i 'ásè

¹ Amvolásà dhi, má dré ángéló su dhi ki nòzo, adrérà'a àyi ki totó bvò ni pá su dhi i 'ásè. I adré tá lyãandre su bvò àdhya ki kíkí, ì kòviró bvò mi yà, yìandre mi yà, kó ngalè fa àlo rú yà dhi ko. ² Gò má dré ángéló àzya nòzo adrérà'a angálé kítú dré apfòrà lésè. Akódhi nda tá ngá adrézó Giká lídrì ro dhi ni àngì lwa móndí ki kándrágá i 'ásè dhi íbe í drígá. Di dré yòzoá kúlí 'u'ù sè ángéló su rìnyí fèzo àyi dré bvò ki 'òzo kònzì yìandre be dhi ì dré dhi: ³ «Mì kò'o bvò 'i yà, yìandre 'i yà, kó ngalè fa 'i yà dhi ì kònzì ko, tsàle lókyá mà dré dra àngì lwàzo àma ki Giká ni màrábà ki kándrágá i 'ásè dhi 'á.» ⁴ Gò má dré móndyá àngì nda ki lwàzo àyi ki kándrágá i 'ásè dhi ì tá ángopí ya dhi ni yìzo: Ayi nda ì tá móndí ngùlù-kámá-àlo-drì-nyadhi-rì-drì-su, angábhá Ìsèrèlè ànzì ki sùrú títi ì lésè dhi 'i.*

⁵ Móndyá angábhá Yúdà ni sùrú lésè, àngì lwàzo àyi ki kándrágá i 'ásè dhi ì tá ngùlù-mudrí-drì-rì,†

móndyá Rùbènà ni sùrú lésè dhi ì tá ngùlù-mudrí-drì-rì,

móndyá Gádà ni sùrú lésè dhi ì tá ngùlù-mudrí-drì-rì,

⁶ móndyá Asérà ni sùrú lésè dhi ì tá ngùlù-mudrí-drì-rì,

móndyá Nèfátáli ni sùrú lésè dhi ì tá ngùlù-mudrí-drì-rì,

móndyá Mànásè ni sùrú lésè dhi ì tá ngùlù-mudrí-drì-rì,

⁷ móndyá Sìmèyónà ni sùrú lésè dhi ì tá ngùlù-mudrí-drì-rì,

móndyá Léví ni sùrú lésè dhi ì tá ngùlù-mudrí-drì-rì,

móndyá Ìsàkàrà ni sùrú lésè dhi ì tá ngùlù-mudrí-drì-rì,

⁸ móndyá Zàbùlónà ni sùrú lésè dhi ì tá ngùlù-mudrí-drì-rì,

móndyá Yòséfà ni sùrú lésè dhi ì tá ngùlù-mudrí-drì-rì,

móndyá Bènyàminà ni sùrú lésè dhi ì tá ngùlù-mudrí-drì-rì.

Móndí lìzólìzo dhi ì bhà Giká ni lindrì

⁹ Amvolásà dhi, má dré móndí lìzólìzo kitswálé nàle bwà ko, angábhá bvò títi ì lésè, sùrú títi ì lésè, móndyá títi ì lésè, ìndì ti títi ì lésè dhi ki nòzo, adrérà'a àyi ki totó lirírà òpì àdhya kandrà, ìndì Kábilígyà Mvá kandrà. A tosó tá àyi kánzò kemvekemve dhi ì sè, ìndì ì ru tá mbíra bí àyi drígá. ¹⁰ I adré tá loyóá kúlí 'u'ù sè dhi:

Rìnyí adrézó móndí ki tidrì dhi adré angálé àma ki Giká adrélépi lirílé lirírà òpì àdhya dri dhi vélésè, ìndì Kábilígyà Mvá vélésè!

¹¹ Ángéló títi dhi ì totó tá àyi adrélé lirírà òpì àdhya làgàsè kùrú, bhàgo ì làgàsè kùrú, ìndì ngá su lídrì ro dhi ì làgàsè kùrú. Di ì dré ledhézó àyi ki mì bha kìnì mi lirírà òpì àdhya kandrà, adrézó Giká ni lindrì bha, ¹² adrézó tàá dhi:

* 7:4 7:4 «Ngùlù-kámá-àlo-drì-nyadhi-rì-drì-su» kònìdhi: 144.000. † 7:5 7:5 «Ngùlù-mudrí-drì-rì» kònìdhi: 12.000.

«Kàdré kònìni!
Rúku, mìlanzìlanzi, tògyá, àwoyà, lindrì, tsàle rinyí be dhi ì kàdré àma ki
Gìká dré kóná vèsè kólyá!

Kònìni!»

¹³ Gò bhàgo ki àlo dré àma lizízó tàzoá dhi: «Àyi tosólé kánzó kemvekemve dhi i sè kòni i, àdhibhá 'i? Ƴ angá ángolésè?» ¹⁴ Má logó drá dhi: «Atálágó, mí nì be mi.» Dì akódhi tà dhi:

«Àyi nda i móndyá apfòbhá kizà kàdrì lésè dhi 'i.

Ƴ dzì àyi ki kánzó i temvéle Kábilígyà Mv́a nì kàrí na dre.

¹⁵ Dì ásà dhi, ì totó àyi Gìká nì lirírà òpì àdhyà kandrà, adrélé lísàmbò 'o akódhi dré kítú be ìndì ngátsi be akódhi nì tépelò na. Dì dhya adrélépi lirílé lirírà òpì àdhyà dri nda nì bhà mo adrézó tùmání àyi íbe.

¹⁶ Tàbirì kitswá gòle véle àyi ki 'o ko, yí lovó kitswá kpà gòle àyi ki nde ko. Kítú àtsí 'i yà, kó ngalè àtsí àzya 'i yà dhi kitswá kpà gòle véle àyi rú ko.

¹⁷ Tàko ko, Kábilígyà Mv́a adrélépi lirírà òpì àdhyà nì kító 'á dhi nì àyi ki líkí,

ngóro kábilígyà líkílépi dré adrélé 'òle dhi tìni.

A nì àyi ki dri lizo àyi íbe yí kidrì adrébhá lídrì fe dhi i 'àsè.

Dì Gìká nì m̀ndra atrì àyi misè títí.»

8

Kábilígyà Mv́a kunzì kídhá nì nzi-drì-rì

¹ Kábilígyà Mv́a kòkunzì kídhá nì nzi-drì-rì dre dhi, ngá dré bhùzo bhù na ndiii ànyíanyi sáà nì tálí sè.

² Bvóá dhi, má dré ángéló nzi-drì-rì adrébhá àyi ki totó Gìká kandrà dhi ki nòzo. Gò gòká nzi-drì-rì dhi ki fèzo àyi dré àlo àlo.

³ Gò ángéló àzya dré alizo àyi totó ànyi àlètàrì làga. Ru tá í drígá ngá ledélé órò sè adrézó béndélé za lána dhi. Gò béndélé bí dhi nì fèzo akódhi dré, tùmání tà móndyá lólo títí Gìká àdhyà ì dré tá zìle tíá dhi íbe, kòzàro ngá nda i títí Gìká dré àlètàrì órò sè dhi dri, Gìká nì lirírà òpì àdhyà kandrà.

⁴ Dì béndélé nì àtsíkà dré ngàzo ángéló nda drígàsè tùmání tà móndyá lólo dhi ì dré tá zìle Gìká tí dhi íbe mbàle Gìká véna. ⁵ Gò ángéló nda dré ngá adrézó béndélé za lána nda nì dòzo, àtsí àlètàrì dri dhi nì dàzo gàle lána bí gò, bhèzoá bvò dri. Dì bhù dré ngàzo adrélé tadílé, kpòrò dré adrézó ndròle, bhù dré adrézó lagulé gò, bvò dré ru kosézó.

Gòká nzi-drì-rì dhi ì

⁶ Gò ángéló nzi-drì-rì adrébhá tá gòká nzi-drì-rì dhi íbe àlo àlo nda ì dré pá sizo kitswázó gòká vo dhi bvó.

⁷ Dì ángéló nì àlo dré ngàzo gòká vo. Dì fí i àtsí be amulé kàrí be dhi ki bhèzo bvò dri. Gò bvò wáyi lanzílé 'a be na dhi nì àlo dré vèzo, tùmání fa títí lanzílé 'a be na dhi ki àlo íbe, ìndì mbìlìdrì títí dhi íbe.

⁸ Gò ángéló nì rì dré gòká vòzo. Dì ngá ngóro kòngó kàdrì adrélépi kòle àtsi ró dhi tìni dhi nì bhèzo ndìle yíandre na. Gò yíandre wáyi lanzílé 'a be na dhi nì àlo dré ru ladzázó atsálé kàrí ró. ⁹ Dì ngá títí lídrì ro yíandre na lanzílé 'a be na dhi ki àlo dré dràzo. Kòdhi íbe dhi, bwátù títí lanzílé 'a be na dhi ki àlo dré abízó.

¹⁰ Gò ángéló nì na dré gòká vòzo. Dì bhìbhínyà gú adrélépi kòle àtsi ró dhi dré apfòzo bhù lésè, dhèle yíandre títí adrébhá òle lanzílé 'a be na dhi ki àlo dri, ìndì yí kidrì i drìsè. ¹¹ Bhìbhínyà nda nì rú tá «Ngá kùdzí». Dì

yïandre títi lanzílé 'a be na dhi ki àlo dré atsázó kùdzíkùdzi. Móndí zyandre yï nda ni mvubhá dhi ì dré todràzo, yï nda dré tá atsálé kùdzíkùdzi dhi sè.

¹² Gò ángéló ni su dré gòká vòzo. Dì kítú lanzílé 'a be na dhi ni àlo tswàzo, túmání mbă lanzílé 'a be na dhi ni àlo be, ìndì bhìbhínyà títi lanzílé 'a be na dhi ki àlo be. Gò ngá títi nda ki 'a àlo dhi dré atsázó tìnímvá ro. Dì kítú lanzílé 'a be na dhi ni àlo, ngátsi àdhya be dhi i tá vélé ngádra àko.

¹³ Má dré tá adrérà'a nòà dhi 'á dhi, má dré gírí adrélépi ngàle kuru sè dhi ni yïzo, adrérà'a loyóá kúlí 'u'ù sè dhi: «Kizà! Kizà! Kizà ni adré móndyá títi adrèbhá bvò dri dhi i dré, gòká ángéló na àruka ì dré adrélé 'òle vòle 'ùle dhi i sè!»

9

Gòká ni nzi vòma

¹ Gò ángéló ni nzi dré gòká vòzo. Dì má dré bhìbhínyà àlo adhélepi bhù lésè bvò dri dhi ni nòzo. A fè tá bhìbhínyà nda dré lîfùngúlà mvá bhú kùdù àko dhi ni ti nzìzo. ² Dì kònzì bhú nda ni ti dre dhi, àtsíkà dré apfòzo lásà mbàle kurú na, ngóro àtsíkà dré adrélé mbàle àtsí kàdrì lésè dhi tìni. Dì àtsíkà nda dré kítú ni mî 'òzo aníle bhù mîbhalé be. ³ Atsíkà nda lésè dhi, kisa ì dré topfòzo asilé bvò dri. Gò rînyí fèzo kisa nda ì dré adrézó móndí ki tozà ngóro dápáyà kya tìni. ⁴ A lazí tá àyi dri dhi, ì kò'o mbì 'i yà, kó ngalè fa 'i yà dhi kònzì ko. Be ró dhi, ì kò'o ngbà 'í móndyá Gìká ni àngì lwàzo àyi ki kándrágá ì 'àsè ko dhi ì kònzì kòdhya. ⁵ A fè tá àyi dré rînyí kitswázó móndí ki tupfú todràle dhi ko. Be ró dhi, à fè àyi dré rînyí adrézó ngbà 'í móndí ki rúbhá 'o aswálé mbă nzi. Dì àyi ki rúbháaswa nda tá ngóro ngáaswa dápáyà dré adrélé fèle dhi tìni. ⁶ Kítú nda ì tú dhi, móndí ki dràdrà nda, di, ì kitswá àyikya kisúá ko. I ni adré lovó ìbe tò kitswázó dràle, di, dràdrà ni lapá àyi kandrásè.

⁷ Kisa nda ki làsú tá ngóro dòngí adrèbhá 'òle lîle àdzú na dhi kya tìni. Ayi tá ngá ngóro kúlá ledélé órò sè dhi tìni dhi ìbe àyi dri. Ayi ki mîbhalé tá móndí kya tìni. ⁸ Ayi ki drìbhí tá tòkó kya tìni. Ayi ki sí tá kàmì kya tìni. ⁹ Ayi tá ngá aya ró adrélépi àyi ki likí dhi ìbe àyi agá. Ayi ki kupfú ki kpòrò tá ngóro tàmàmbìrì bî dòngí ì dré adrélé sèle ràzo ába àdzú na dhi kya tìni. ¹⁰ Ayi tá tàvì adrélépi móndí ki tozà dápáyà kya tìni dhi ìbe. Dì àyi ki tàvì nda ì tá rînyí ìbe adrézó móndí ki rúbhá 'o aswálé mbă nzi. ¹¹ Ayi ki ópí kàdrì tá ángéló bhú kùdù àko dhi àdhya 'i. Akódhi nda ni rú Èbèrè ti sè dhi Abàdónà, ìndì Gíríkì ti sè dhi Apòllyónà. (Rú nda kòdhi ì adrè leá tàle dhi «Ngá kizálépi».)

¹² Kizà ni àlo lavú tá kònìnì. Dì, mî yi rè ká! Kizà rî àruka ì adrè alîle.

Gòká ni nzi-drì-àlo vòma

¹³ Gò ángéló ni nzi-drì-àlo dré gòká vòzo. Dì má dré kúlí apfòlepi ko'yá su àlètàrì órò sè Gìká kandrà dhi àdhya ì lésè dhi ni yïzo. ¹⁴ Kúlí nda dré tàzoá ángéló ni nzi-drì-àlo adrélépi tá gòká ìbe nda dré dhi: «Mí lî ángéló su 'ìle yïandre gú adrélépi dîle rú be Yùfùràtè dhi làga dhi ki trî.» ¹⁵ Gò ángéló su tá adrélé likílé sáà nda sè, kítú nda sè, mbă nda sè ìndì kóná nda sè nda ki trìzo, ì kòtupfúró móndyá títi bvò dri lanzílé 'a be na dhi ki àlo todràle be dhi bvò. ¹⁶ Má yi tá sòdá adrèbhá àdzú bhu dòngí sè dhi ì tá ángopí ya dhi 'í. Ayi nda ì tá mîllyó-kámá-rî.*

¹⁷ Dì ngá agálépi má mi toróbí tìni nda na dhi, dòngí ì sòdá lîrìbhá àyi drìsè dhi ìbe nda ki làsú tá kònìnì: Ayi tá ngá aya ró adrélépi àyi ki likí

* 9:16 9:16 «Mîllyó-kámá-rî» kònìdhi: 200.000.000.

dhi íbe àyi agá. Ngá nda i tá kika àtsí t́ni, mǎnǎmǎnǎ ro bhù ni mǐbhalé t́ni, ìndì wàyìwàyì ro kítú t́ni. Dòngí nda ki drǐ sù tá kàmǐ kya t́ni. Ayi sílèsè dhi, àtsí adrè tá apfòle, àtsíkà íbe ìndì bàrúti be. ¹⁸ Di móndyá títi bvò dri lanzilé 'a be na dhi ki àlo ì dré todràzo kizà kàdrì na nda ì sè: àtsí, àtsíkà, ìndì bàrúti adrèbhá tá apfòle dòngí ì sílèsè dhi i. ¹⁹ Dòngí nda ki rǐnyí tá àyi ki ti na, ìndì àyi ki tàví na. Angyá ko, àyi ki tàví nda tá ngóro nǐ adrélépi drǐ íbe dhi t́ni. Ayi ki tàví ki drǐ nda ì sè dhi, ì adrè tá móndí ki 'o kònzì.

²⁰ Di, tágba móndí zyandre dhi ì dré todràzo kizà kàdrì nda ì sè dhi, móndí ki àmbí ì ladzá tá àyikya àyi ki togó tà ì dré tá adrélé 'òle dhi ki tà sè ko. Ì tayí tá tirí kònzì ki líndrì bhàma ko. Ì tayí tá kpà gǐká tàko ki líndrì bhàma ko, tágba gǐká nda ì dré tá adrézó ngá ledélé óro sè, àrezá sè, bórónzè sè, kírà sè, ìndì fa sè, kitswábhá ngá no bwà ko, tà yi bwà ko, ìndì atsí to bwà ko dhi 'i dhi. ²¹ Ì ladzá tá kpà àyi ki togó, móndí ki tufuma ni tà sè, kólé tà 'òma ni tà sè, ndòtò tà 'òma ni tà sè, ìndì ngá kugùma ni tà sè ko.

10

Angéloró búkù tsà dhi be dhi

¹ Gò má dré ángéloró àzya rǐnyì ró dhi ni nòzo adrérà'a asilé bhù lésè. Akódhi nda asó tá ndùrùku í rú. Akódhi drǐle dhi, gǎrí tá be. Akódhi ni mǐbhalé adrè tá lagúlé kítú t́ni. Akódhi ni pá tá ngóro àtsísí adrélépi kòle dhi t́ni. ² Ru tá búkù tsà nzìle nzǐnzǐ dhi í drígá. Dré àyi pá dríagó lésè dhi ni bhàzo yǐandre dri, àyi pá lídzí lésè dhi ni bhàzo bvò dri. ³ Gò dré ngàzo trèle ngóro kàmǐ dré adrélé kàndrìlé dhi t́ni. Kòtre dre dhi, bhù dré tadízó vèsè be nzi-drǐ-rǐ kúlí tàzo. ⁴ Kòtadí kúlí ta dre dhi, má adrè tá 'òle kúlí nda ki tisì ká. Di, má dré kúlí àzya apfòlepi bhù lésè dhi ni yǐzo tàá dhi: «Mí kòzù kúlí bhù ni tadima nzi-drǐ-rǐ kòdhi ì dré tàle dhi i. Mí kòtisì tà nda ì ko.»

⁵ Gò ángéloró má dré nòle adrérà'a àyi totó yǐandre dri ìndì bvò dri nda dré àyi dríagó bhàzo kuru bhù na ró. ⁶ Dré mòmndrà sizo Gíká adrélépi lídrì ro kóná vèsè kólyá, bhù ki bhàlepi bvò be, yǐandre be, ìndì ngá títi àyi lé dhi íbe dhi ni rú sè, tàzoá dhi: «À kitswá gòle vélé tà tigí ko! ⁷ Di, lókyá ángéloró ni nzi-drǐ-rǐ dré adrérà'a 'òle gòká vo dhi 'á dhi, tà lùzu ró Gíká dré kisùle 'òle kínó lésè dhi ni ru 'o kitswálé títi, ngóro dré tá longolé àyi mǎràbà, pròfètà ì dré dhi t́ni.»

⁸ Gò kúlí má dré tá yǐle bhù lésè nda dré gòzo tàá má dré dhi: «Mí lí búkù tsà nzìle nzǐnzǐ dhi ni do ángéloró adrélépi àyi totó yǐandre dri ìndì bvò dri dhi drígàsè.» ⁹ Di má dré áma kisízó ànyi ángéloró nda làga gò tàá drá dhi, kàfè búkù tsà nda má dré. Di dré tàzoá má dré dhi: «Mí kòdo nyàle. Mí silé dhi, a ni kadí apé t́ni. Di, a ni go ámi 'a 'o atsále kùdzíkùdzi.» ¹⁰ Gò má dré búkù tsà nda ni adózó ángéloró drígàsè nyàle. Má silé dhi, búkù nda kadí tá apé t́ni. Di, má kònya dre dhi, dré áma 'a 'òzo atsále kùdzíkùdzi. ¹¹ Di à gò tàá má dré dhi: «Adrè leá dhi, mí kògò tà longó pròfètà àdhya t́ni móndí twátwa bí dhi ki tà dri, sùrú twátwa bí dhi ki tà dri, ti twátwa bí dhi ki tà dri, ìndì ópí twátwa bí dhi ki tà dri.»

11

Pròfètà rǐ Gíká ni tà longóbhá dhi i

¹ Amvolásà dhi, à dré kòzó adrézó ngá ki kàdrì tabhì ásà dhi ni afèzo má dré gò, tàzoá má dré dhi: «Mí lì tépelò ni kàdrì tabhì, àlètàrì àdhya be. Mí kònà kpà mónnyá adrèbhá Gíká ni lindrì bha tépelò nda na dhi i be. ² Dì, kàdré ína tépelò ni bhà'álé kivì na dhi ni tà sè dhi, mí kòtabhì àrà nda ko. Tàko ko, à tayí àrà nda pàgánò i dré dre. Ayì nda ki bhàandre lólo dhi ni ató àyi pàlé mbă nyadhi-rì-drì-rì.* ³ Dì má ni rìnyí fe áma màràbà rì dhi i dré, kitswázó tà ì dré dra yìle má vélésè dhi ki longó pròfètà kya tíni móndí i dré. Ayì nda ki kítá lírí asó àyi rú, adrézó áma tà longó kítú ngùlù-àlo-drì-kámá-rì-drì-nyadhi-na.»† ⁴ Pròfètà rì nda i òlívè fa rì, ìndì ngá rì adrézó àtsí tosó sílá, adrèbhá àyi ki totó Mírì adrélépi bvò wáyi drìle dhi kandrà dhi 'i. ⁵ Dhya àlo kàdré ína àyi ki le 'òle kònzì dhi, àtsí adrè apfòle àyi sílésè àyi ki kàribhá ki tupfú todràle. Dì dhya ángùdhi adrélépi àyi ki le 'òle kònzì dhi ni dra làsú be kònìni. ⁶ Ayì rì nda i rìnyí íbe kitswázó bhù kíkí, kozya kòdhiró lókyá ì dré adrèrà'a tà longó pròfètà kya tíni dhi 'á ko. Ayì kpà rìnyí íbe kitswázó yì ladzá atsálé kàrì ró, ìndì kitswázó kizà twátwa dhi ki 'o atsálé bvò dri, vésè be ángopí ì dré adrézó leá 'òle kònìni dhi.

⁷ Ì kòlongó tà ì dré yìle Gíká vélésè dhi i akílè títi dre dhi, kà'wá àtrá dra apfòlepi bhù kùdù àko dhi lésè dhi ni apfò àdzú bhu àyi íbe, àyi ki lavúzó gò, àyi ki tupfúzó todràle. ⁸ Dì àyi ki àbvò ki ayí bhàandre kàdrì ni látì andre na. Bhàandre nda, bhàandre àyi ki Mírì ni tidízó fa kipakipa dri lána dhi 'i. A adrè bhàandre nda ni rú zi kúlí alaala sè dhi Sòdómà, ìndì Èzèpètò.‡ ⁹ Kítú na tàlì sè dhi, móndí zyandre angábhá mónnyá títi i lésè, sùrú títi i lésè, ti títi i lésè, ìndì bvò títi i lésè dhi ki àyi ki àbvò nda ki no, adrézó àyi ki síma logá. ¹⁰ Dì mónnyá títi bvò dri dhi ki lenzé àyi ki dràma sè. Ì ni gwányá 'o, adrézó ngá tefè àyi kòfalésè. Tàko ko, pròfètà rì nda ì fè tá kizà mónnyá títi bvò dri dhi i dré nyàle.

¹¹ Dì, kítú na tàlì sè nda àmvolésè dhi, la'a lídrì àdhya angálépi Gíká vélésè dhi dré fizo àyi léna gò, ì dré ngàzo àyi ki totó pá dri. Dì tirì dré gàzo mónnyá títi àyi ki nobhá dhi i léna bí. ¹² Gò àyi rì nda ì dré kúlí 'u'ù apfòlepi bhù lésè dhi ni yìzo tàá àyi dré dhi: «Mì ambà kònwa má vélé!» Dì ì dré mbàzo bhù na àyi ki kàribhá i misè gò, ndùrùku dré àyi ki kimózó. ¹³ Gbă lókyá nda sè dhi, kàdíkàdi kàdrì dhi dré bvò kosézó rìnyí sè gò, bhàandre nda lanzíle 'a be mudrí dhi ni àlo dré arízó. Móndí ngùlù-nzi-drì-rì dhi ì dré todràzo kàdíkàdi nda sè. Dì tirì dré àyi ki àmbí ki 'òzo lavulé gò, ì dré Gíká bhù na dhi ni rú bhàzo kùle.

¹⁴ Kizà ni rì lavú tá kònìni. Dì, mì yi rè ká! Kizà ni na adrè alile mbèlè.

Gòká ni nzi-drì-rì vòma

¹⁵ Amvolásà dhi, ángéló ni nzi-drì-rì dré gòká vòzo. Dì kúlí 'u'ù dhi ì dré ndròzo bhù na tàá dhi:

«Òpì bvò àdhya atsá òpì àma ki Mírì Gíká àdhya ró, ìndì akódhi ni Mèsíyà àdhya ró.

Dì akódhi ni òpì nya kóná vésè kólyá!»§

* **11:2** 11:2 A kònò Lúkà 21:24. † **11:3** 11:3 «Kítú ngùlù-àlo-drì-kámá-rì-drì-nyadhi-na» (1.260) kòni i, «mbă nyadhi-rì-drì-rì» ngóro tàle 11:2 na dhi tíni dhi 'i. «Kítá lírí» màràbà rì dhi ì dré asólé àyi rú kòdhi adrè tà kizà ro ì dré adrélé longólé dhi ki tà tadhá. ‡ **11:8** 11:8 Bhàandre kòdhi Yèrusalémà 'i. A adrè bhàandre nda ni rú zi «Sòdómà» ìndì «Èzèpètò» tàko ko, Gíká tadhá tá àyi kombà bhàandre nda i rú, mónnyá 'ásà dhi ki tupfúzó todràle àyi ki tàkònzì sè. A kònò Esáyà 1:9-10; Kídhoma 18-19. § **11:15** 11:15 A kònò Pfòma 15:18; Dànyélè 2:44; 7:14; 7:27.

16 Gò bhàgo nyadhi-àlo-drì-su adrèbhá lírlé àyi ki lírìrà i drìsè Gìká kandrá dhi, ì dré ledhézó àyi ki mì bha kìní mi, adrézó Gìká nì lindrì bha, ¹⁷ adrézó tàá dhi:

«Mírì Gìká rìnyí líyí ro, adrélépi be ìndì adrélépi tá be kínó lésè nì, mà adré àwoyà ta mí dré.

Tàko ko, mí tadhá ámi rìnyí kàdrì dhi gò, kídhózó adrélé òpì nya móndí i dri.

18 Súrú títi bvò dri dhi ki togó aswá tá mí rú, di, nyànomvá dhi, mí adré mína ámi kombà tadhá.

Lókyá móndyá dràbhá dre dhi ki tàbvó tàzo dhi kitswá dre.

Mí nì làgì múrúngú tefè ámi màràbà, pròfétà i dré,

ìndì ámi móndyá lólo títi adrèbhá ámi ro dhi i dré, gba ì kàdré móndí tàko 'i yà, kó ngalè móndí kàdrì 'i yà dhi.

Di, kàdré móndyá bvò kizábhá dhi ki tà sè dhi, mí nì àyi ki kizá kòdhya.»

¹⁹ Di à dré Gìká nì tépelò bhù na dhi nì láti nzìzo gò, kpúkúbhú tà Gìká dré bhàle ru yìzo móndí íbe dhi àdhyà nì nòzo tépelò nda léna. Di bhù dré ngàzo adrélé lagulé, kpòrò dré adrézó ndròle, bhù dré adrézó tadíle, bvò dré ru kosézó gò, fí andre dré adàzo tà tàndì ró.

12

Tòkó i nì máláwú gú dhi be dhi

¹ Amvolásà dhi, tà kàdrì líndrìga ró dhi dré agázó bhù na. Má dré tòkó àlo kítú asólépi í rú kítá tíni, ìndì pá tobhàlepi mbá dri dhi nì nòzo. Akódhi nda asó tá bhìbhínyà mudrì-drì-rì dhi i í dri kùlá tíni. ² Akódhi tá kpà 'a be. Di dré tá adrérà'a 'òle tìle dhi 'á dhi, adré tá tetrélé mváaswa dré.

³ Gò tà àzya líndrìga ró dhi dré agázó bhù na. Má dré nì máláwú gú kika ryarya adrélépi drì íbe nzi-drì-rì, ìndì ko'yá íbe mudrì dhi nì nòzo. Akódhi nda nì drì àlo àlo títi i dri dhi, kùlá tá be. ⁴ Di akódhi nì tàvì sè dhi, dré bhìbhínyà títi bhù mìbhalé 'á lanzíle 'a be na dhi ki àlo akúzó bhèle bvò dri.

Gò dré áyi totózó tòkó adrélépi tá 'òle tìle nda kandrá, kònì dra ti dhi, í kònyaró mvámvá nda be dhi bvó. ⁵ Di tòkó nda dré mvá tìzo. Mvámvá nda tá mváagó 'i, ìndì dhya adrélépi tá 'òle òpì nya súrú títi i dri kùtù aya ró adrélépi áyi rìnyí tadhá dhi sè dhi 'i.* Gò mváagó nda nì dòzo nì máláwú gú nda kandrásè, mbàzo ába Gìká véna, akódhi nì lírìrà òpì àdhyà kandrá.

⁶ Di tòkó nda dré lapázó lile duku na, àrà Gìká dré tá ledéle drá dhi na, à kòsuró akódhi rú kònàle kítú ngùlù-àlo-drì-kámá-rì-drì-nyadhi-na be dhi bvó.†

⁷ Gò àdzú dré ngàzo lapfúle bhù na. Mikàyèlè i ángéló nì íbe dhi ì dré àdzú bhùzo nì máláwú gú dhi be. Nì máláwú gú nda i ángéló nì íbe dhi ì dré kpà ru pfùzo àyi íbe. ⁸ Di, akódhi nì rìnyí kitswá tá ína bwà ko. Àrà bhù na akódhi dré, ángéló nì íbe dhi tá véle yókódhó. ⁹ Di nì máláwú gú nda nì bhèzo bvò dri. Akódhi nda, nì àku adrélépi tá be kínó lésè, adrélé zìle Dzàborò ìndì Sàtánà, adrélépi móndyá títi bvò dri dhi ki lítí dhi 'i. A bhe tá akódhi i ángéló nì íbe bvò dri.

¹⁰ Gò má dré kúlí 'u'ù yìzo bhù na tàá dhi:

«Nyànomvá dhi, lókyá àma ki Gìká dré dra áyi móndyá ki tídrízó, áyi rìnyí tadházó, ìndì áyi òpì nyàzo dhi atsá dre!

Nyànomvá dhi, akódhi nì Mèsíyà nì áyi rìnyí tadhá adrézó òpì nya!

¹⁰ Gò má dré kúlí 'u'ù yìzo bhù na tàá dhi:

«Nyànomvá dhi, lókyá àma ki Gìká dré dra áyi móndyá ki tídrízó, áyi rìnyí tadházó, ìndì áyi òpì nyàzo dhi atsá dre!

Nyànomvá dhi, akódhi nì Mèsíyà nì áyi rìnyí tadhá adrézó òpì nya!

¹⁰ Gò má dré kúlí 'u'ù yìzo bhù na tàá dhi:

«Nyànomvá dhi, lókyá àma ki Gìká dré dra áyi móndyá ki tídrízó, áyi rìnyí tadházó, ìndì áyi òpì nyàzo dhi atsá dre!

Nyànomvá dhi, akódhi nì Mèsíyà nì áyi rìnyí tadhá adrézó òpì nya!

* **12:5** 12:5 A kònò 2:26-27; 19:15; Esáyà 66:7; Longó i 2:9. † **12:6** 12:6 «Ngùlù-àlo-drì-kámá-rì-drì-nyadhi-na»: 1.260. A kònò 11:3.

Tàko ko, à bhe dhya adrélépi àma ki adrúpi ki asíkì àma ki Giká kandrá kítú be ìndì ngátsi be dhi bvò dri dre.

¹¹ Ayi nda ì lavú akódhi Kábilígyà Mvá ni kàrí sè, ìndì kúlí ì dré Giká ni tà longózó ásà dhi ì sè dre.

Tágba ì dré tá adrézó dràdrà mǐle dhi, ì lè tá tròle àyi ki lídrì rú ko.

¹² Di ásà dhi, àmi, bhù ì dhya adrèbhá adrélé àmi lé dhi íbe ni ì, mǐ kàdré lenzélé wà!

Di, àmi, bvò ì yǐandre be ni ì, kizà àmi ki ngá 'i, Dzáborò dré síle àmi véna dhi sè!

Akódhi ga kombà sè bǐ, dré nǐle tàle dhi, áyi lókyá tsà dhi be dhi sè.»

¹³ Nǐ máláwú gú nda kònò, à abhé tá ì bvò dri dre dhi, dré ngàzo adrélé tòkó mváagó tǐlepi nda ni ladró. ¹⁴ Di, kupfú rǐ gǐrì kàdrì àdhya ki fèzo tòkó nda dré, kòngaró kuru sè lǐle duku na, àrà ledélé í dré dhi na, à kòsuró akódhi rú vwàvwà ro nǐ máláwú gú dhi rúsè kóná na tàlì sè.† ¹⁵ Gò nǐ máláwú gú nda dré yǐ adhízó í sílésè atsálé yǐandre adrélépi òle dhi ró, yǐandre nda kòdoró tòkó nda pfùle dràle be dhi bvó. ¹⁶ Di, bvò dré ìna tòkó nda ni ledézó gò, ru lanzízo yǐandre nǐ máláwú gú dhi dré tá adhlé í sílésè nda ni mvu. ¹⁷ Di nǐ máláwú gú nda ni togó dré aswázó lavulé tòkó nda rú gò, dré lǐzo àdzú bhu tòkó nda ni ànzi àruka títi dhi íbe. Ayi nda ì mónyá adrèbhá Giká ni tòlì ki ka'ì 'òle, adrèbhá kpà tròle tà bàti Yésu dré tadhále dhi rú dhi 'i.

¹⁸ Di nǐ máláwú gú nda dré áyi totózó adrélé yǐandre mǐle.

13

Kà'wá àtrá apfòlepi yǐandre lésè dhi

¹ Amvolásà dhi, má dré kà'wá àtrá àlo dhi ni nòzo adrérà'a apfòle yǐandre lésè. Akódhi nda tá ko'yá íbe mudrí, ìndì drǐ íbe nzi-drǐ-rǐ. Akódhi ni ko'yá àlo àlo títi nda ì dri dhi, kúlá tá be. Akódhi ni drǐ àlo àlo títi nda ì drǐsè dhi, à tisì tá rú adrézó Giká ni lodhá dhi. ² Kà'wá àtrá má dré nòle nda sù tá kàlagí tǐni. Di, akódhi ni pá tá ìna ùrúsè àdhya tǐni, ìndì akódhi ni ti tá kàmǐ àdhya tǐni.* Di nǐ máláwú gú dhi dré áyi rǐnyí fèzo akódhi dré, áyi lírǐrà adrézó òpì nya dhi be, ìndì rǐnyí kàdrì adrézó òpì nya dhi be. ³ Sù tá ngóro à abágì tá kà'wá àtrá nda ni drǐ ki àlo kitswázó tá akódhi ni pfu dràle dhi tǐni ká. Di, làzì nda dré ìna dzàzo. Mónyá títi bvò dri dhi ki líndrì dré gàzo tà nda sè gò, ì dré ngàzo adrélé kà'wá àtrá nda ni lebe. ⁴ Ì adré tá nǐ máláwú gú dhi ni líndrì bha, dré rǐnyí fèle kà'wá àtrá nda dré dhi sè. Ì adré tá kpà kà'wá àtrá nda ni líndrì bha, adrézó lizíá dhi: «Àdhi sù ngóro kà'wá àtrá kòdhi tǐni nǐ? Adhi ni kitswá àdzú bhu akódhi be bwà dhi nǐ?»

⁵ Gò láti fèzo kà'wá àtrá nda dré adrézó áyi afà, adrézó kpà Giká ni lodhá. Rǐnyí fèzo kpà akódhi dré adrézó tà 'o mbá nyadhì-rǐ-drǐ-rǐ. ⁶ Di dré ti nzìzo adrézó Giká ni lodhá, adrézó akódhi ni rú ta kònzì, akódhi ni adrérà íbe, ìndì dhya adrèbhá adrélé bhù na dhi íbe. ⁷ Di rǐnyí fèzo akódhi dré àdzú bhùzo mónyá lólo Giká àdhya íbe gò, àyi ki lavúzó. Rǐnyí fèzo kpà akódhi dré adrézó sùrú títi ì drǐle, mónyá títi ì drǐle, ti títi ì drǐle, ìndì bvò títi ì drǐle.

† 12:14 12:14 Giká ni Kúlí tisǐle Gǐrìkì ti sè dhi adré tàà kònwa dhi «lókyá, lókyá vésè be rǐ, ìndì lókyá ni tàlì sè». Kòdhi adré leà tàle dhi «kóná na tàlì sè». A kònò 12:6. A kònò kpà Dànyélé 7:25; 12:7. * 13:2 13:2 «Ùrúsè» kònìdhi kà'wá àtrá àgá, adrélépi pá íbe kàmǐ àdhya tǐni dhi 'i.

⁸ Di móndyá títi bvò àdhya ki kà'wá àtrá nda ni lindrì bha. Ayi nda i, móndyá títi àyi ki rú tisizo búkù lídrì àdhya na ko kidhólé bvò ni bhàma lésè dhi 'i. Búkù nda, Kábilígyà Mv́a pfùle dràle dhi àdhya 'i.

⁹ Dhya bíbhále íbe tà yǐzo dhi kòyi.

¹⁰ Dhya ángùdhi zìle bhèle bǎdzó na dhi, a ni li bǎdzó na.

Dhya ángùdhi zìle pfùle dràle sápi sè dhi, a ni dra sápi sè.

Adré di leá dhi, móndyá lólo Gíká àdhya ì kàdré togó tsi, adrézó tròle àyi ki tà ka'ika'í rú.

Kà'wá àtrá apfòlepi bvò lésè dhi

¹¹ Gò má dré kà'wá àtrá àzya nòzo adrérà'a apfòle bvò lésè. Akódhi nda tá ko'yá íbe rì kábilígyà ànzi kya tìni. Di, akódhi ni kúlí tá ngóro nì máláwú gú àdhya tìni. ¹² Akódhi tá rinyí wáyi kà'wá àtrá ni àlo àdhya íbe, adrézó tà 'o akódhi kandrá. Adré tá móndyá títi bvò dri dhi ki 'o ledhéle kà'wá àtrá ni àlo làzì dzàlepi nda kandrá, adréle akódhi ni lindrì bha. ¹³ Adré tá kpà tà kàdrì líndrìga ró dhi ki 'o, adrézó ndìndì àtsì 'o adhéle bhù lésè bvò dri móndyá títi dhi i mi. ¹⁴ Tà líndrìga ró fèle dré adréle 'òle kà'wá àtrá ni àlo kandrá nda i sè dhi, adré tá móndyá títi bvò àdhya ki lití. Dré tàzoá àyi dré dhi, ì kòledé kà'wá àtrá abágìle sápi sè gò gòle adrèlé nda ni líndrì, à kàdréro lindrì fe drá be dhi bvó. ¹⁵ Gò dré rinyí kisúzó lídrì fèzo kà'wá àtrá ni àlo ni líndrì nda dré, kòkítswáro kúlí ta, ìndì kò'oró móndyá títi lindrì febhá kà'wá líndrì nda dré ko dhi i todràle. ¹⁶ Kà'wá àtrá ni rì nda dré kpà móndyá títi dhi ki 'òzo àngì lwa àyi ki driágo i 'ásè, kó ngalè àyi ki kándrágá i 'ásè, tágba ì kàdré tá móndí tàko 'i yà, móndí kàdrì 'i yà, móndí lemerè ro dhi 'i yà, móndí ngábhá ro dhi 'i yà, màrábà 'i yà, kó ngalè móndí màrábà ro ko dhi 'i yà dhi. ¹⁷ Di dhya àlo kitswá tá ngá gí ìndì ngá lagí bwà ko, kàdré àngì nda íbe i rú ko dhi. Àngì nda tá kà'wá àtrá nda ni rú 'i, ìndì akódhi ni rú ni nómbsà 'i.

¹⁸ Kòdhi tògyá 'i. Lè dhya adrèlépi tògyá íbe dhi kòndà kà'wá àtrá nda ni nómbsà ni àndu nìle. Tàko ko, nómbsà nda móndí kya 'i. Akódhi ni nómbsà nda, kámá-nzi-drì-àlo-drì-nyadhi-na-drì-nzi-drì-àlo.†

14

Kábilígyà Mv́a i móndyá lìzólìzo Gíká dré apalé dhi íbe dhi

¹ Amvolásà dhi, má dré Kábilígyà Mv́a ni nòzo adrérà'a àyi totó kóngó Siyónà àdhya drìna. Túmánì akódhi be dhi, móndyá ngùlù-kámá-àlo-drì-nyadhi-rì-drì-su, akódhi ni rú tisizo Atá ni àdhya be àyi ki kándrágá i 'ásè dhi i tá be.* ² Gò má dré kpòrò adrèlépi apfòle bhù lésè dhi ni yǐzo adrérà'a ndròle ngóro kòlyá kàdrì dhi ni ndròma tìni, ìndì bhù ni tadima tìni. Kpòrò má dré yìle nda tá kpà ngóro kùdhí bí adrèlé tswàle dhi i tìni. ³ Di móndyá lìzólìzo nda ì adré tá longó tídhí dhi ni ngo Gíká ni lírìrà òpì àdhya kandrá, ngá su lídrì ro dhi i kandrá, ìndì bhàgo i kandrá. Dhya àlo kitswá tá longó nda ni ni ngòle bwà ko, kàdré ngbà 'i móndyá ngùlù-kámá-àlo-drì-nyadhi-rì-drì-su Gíká dré apalé bvò lésè nda 'i ko dhi. ⁴ Ayi nda i, móndyá àyi ki kizábhá tòkó íbe ko, di àyi ki líkíbhá adrèlé lólo Gíká dré dhi 'i. † adré Kábilígyà Mv́a ni lebé àrà títi dré adrézó lìle dhi i 'ásè. A apá àyi móndyá títi dhi i kòfalésè, fèle ngádrì ro Gíká dré ìndì Kábilígyà Mv́a dré. ⁵ Ayi kinzò àko àyi tí, ìndì tà kònze àko àyi rú.

† 13:18 13:18 «Kámá-nzi-drì-àlo-drì-nyadhi-na-drì-nzi-drì-àlo» kòndhi: 666.

* 14:1 14:1

«Ngùlù-kámá-àlo-drì-nyadhi-rì-drì-su» kòndhi: 144.000. A kònò 7:3-4.

Angélor na dhi i

⁶ Gò má dré ángélor àzya nòzo adrérà'a ngàle kuru sè. Akódhi nda tá Rúbí Tani adrélépi kóná vésè kólyá dhi íbe, kitswále longólé móndyá títi bvò dri dhi i dré, àyi angábhá bvò títi i lésè, súrú títi i lésè, ti títi i lésè, ìndì móndyá títi i lésè dhi i dré. ⁷ Adré tá loyóá kúlí 'u'ù sè dhi: «Mì kòro Gíká, akódhi ni rú bhàzo kùle wà! Tàko ko, lókyá dré dra móndyá títi dhi ki tàbvò tàzo dhi kitswá dre. Mì kòtiñ àmì ki kórókó dhya bhù ki bhàlepi, bvò be, yìandre be, ìndì yì kidrì íbe dhi kandrá, akódhi ni lindrì bhàzo!»

⁸ Gò ángélor ni rì dré lizo àlo ni vésè, adrélé loyóába dhi: «Akódhi dhe dre! Bàbilónà, bhàandre kàdrì dhe dre! Akódhi fè vínò áyi ndòtò tà àdhya súrú títi bvò dri dhi i dré mvùle gò, vínò nda dré àyi ki tsizo!»

⁹ Gò ángélor ni na dré lizo àyi rì nda i vésè, adrélé loyóába kúlí 'u'ù sè dhi: «Móndyá títi adrèbhá lindrì fe kà'wá àtrá dré ìndì lindrì ni dré, ìndì àngì ni ni 'obhá lwàle àyi ki kàndrágá i 'àsè yà, kó ngalè àyi drígá yà dhi, ¹⁰ àyi nda ki vínò Gíká ni kombà àdhya ni mvu! Gíká dà vínò nda tsèrèlè kópò áyi kombà àdhya na. A ni àyi ki rúbhá ki 'o aswále àtsí na ìndì bàrúti na, ángélor lólo dhi i kandrá ìndì Kábiligyà Mvá kandrá. ¹¹ Di àtsíkà àyi ki rúbháaswa nda àdhya ni mba kurú na kóná vésè kólyá. I kitswá lovólé kítú sè yà, kó ngalè ngátsi sè yà dhi ko. Tàko ko, ì fè lindrì kà'wá àtrá dré ìndì lindrì ni dré, rú ni ni àngì 'òzo lwàle àyi rú.»

¹² Adré di lèá dhi, móndyá lólo Gíká àdhya ì kàdré togó tsi. Ayi nda i móndyá adrèbhá Gíká ni tòlí ki ka'í 'òle, adrèbhá kpà tròle Yésu ni ka'íma rú dhi 'i.

¹³ Gò má dré kúlí apfòlepi bhù lésè dhi ni yizo tàá dhi: «Mí tisi kònini: Kidhólé nyànomvá dhi, kólénzé ni adrè móndyá títi Mírì Yésu ni ka'íbhá gò ì dré todràzo dhi i dré!» Di Tirí Lólo dré tàzoá dhi: «Àyíya, kònini! I ni lovó àzì ì dré 'òle landèzo dhi i sè. Tàko ko, tà dóro ì dré 'òle dhi ki li àyi vésè.»

A akónà lànýá bvò àdhya

¹⁴ Amvolásà dhi, má dré ndùrùku àlo kemve dhi ni nòzo. Di dhya làsú be móndí ni mvá tíni dhi lirí tá ndùrùku nda dri.† Akódhi nda tá kùlá órò sè dhi íbe í dri, ìndì méngerè lìtsi íbe í drígá. ¹⁵ Gò ángélor àzya dré apfòzo tépelò lésè, yòá kúlí 'u'ù sè dhya adrélépi lirílé ndùrùku dri nda dré dhi: «Mí do méngerè mína ngá lwàzo. Tàko ko, lànýá bvò àdhya ka dre, ìndì lókyá lànýá akónàzo dhi kitswá dre.» ¹⁶ Di dhya adrélépi lirílé ndùrùku dri nda dré ngàzo áyi méngerè do, ngá wáyi bvò àdhya ki lwàzo vésè àlo gò, lànýá nda ni akónàzo.

¹⁷ Gò ángélor àzya dré kpà apfòzo tépelò bhù na dhi lésè. Akódhi nda tá kókpà méngerè lìtsi íbe í drígá. ¹⁸ Gò ángélor àzya dré apfòzo àlètári làgásè. Akódhi nda tá rinyí íbe adrézó àlètári ni àtsí líkí.‡ Di dré yòzoá kúlí 'u'ù sè ángélor adrélépi méngerè lìtsi íbe í drígá nda dré dhi: «Mí do méngerè lìtsi mína, vínò lò'wa bvò àdhya ki lokózó. Tàko ko, vínò lò'wa nda ì ka dre.»

¹⁹ Di ángélor nda dré ngàzo áyi méngerè do, vínò lò'wa wáyi bvò àdhya ki lwàzo vésè àlo gò, lokózóá dàle àrà kàdrì vínò lò'wa ki zwàzo dhi na, àrà Gíká ni kombà àdhya na. ²⁰ Di à dré vínò lò'wa nda ki atózó zwàle àrà nda na, bhàandre ni kivì na. Gò kàrí dré apfòzo adìle àrà nda lésè lìle tsàle ànyànyì kílóméterè kámá-na gò, tálí ni dré alúzó tsàle byá dòngí ki ti na.§

† 14:14 14:14 A kònò 1:13; Dányèlè 7:13. ‡ 14:18 14:18 A kònò Tà tadhálé dhi i 8:3-5. § 14:20 14:20 A kònò Esáyá 63:1-6; Ngòma 1:15.

15

Angéló nzi-drì-rì kizà kàdrì nzi-drì-rì dhi ìbe dhi i

¹ Amvolásà dhi, má dré tà àzuya kàdrì líndrìga ró dhi ni nòzo bhù na. Má nò ángéló nzi-drì-rì adrèbhá kizà kàdrì nzi-drì-rì dhi ìbe dhi i. Kizà nda i tá kizà kàdrì kùdù dhi 'i. Tàko ko, Gìká ni kombà ni akí àyi sè. ² Gò má dré yìandre amulé àtsí be adrélépi lagulé tàlàtálà tìni dhi ni nòzo. Di yìandre nda dri dhi, móndyá títi kà'wá àtrá ni lavúbhá, líndrì ni be, ìndì rú ni ni nómbsà be dhi i tòtó tá àyi. Àyi nda i tá kùdhí Gìká dré tá fèle àyi dré dhi ìbe àyi drìgá. ³ Ì adré tá longó Gìká ni màràbà Mósè àdhya ni ngo, Kábilìgyà Mvá àdhya be, adrézó tàá dhi:

«Mìrì Gìká rìnyí líyí ro ni,
tà títi mí dré 'òle dhi i kàdrì ìndì líndrìga ró.
Ópí kàdrì sùrú títi dhi i drìle ni,
ámì láti títi dhi i gyägya ìndì bàti.

⁴ Mìrì, àdhi ni kitswá ámi ro ko dhi ni?

Adhi ni kitswá ámi rú bha kùle ko dhi ni?
Tàko ko, mì lólo kalóma.

Sùrú títi dhi ki alì àyi ki kórókó títi mí kandrà, ámi líndrì bhàzo.

Angyá ko, mí tadhá tà gyägya títi mí dré 'òle dhi i àyi dré nòle dre.»*

⁵ Amvolásà dhi, má dré nòzoá dhi, à nzi láti tépelò bhù na dhi àdhya. Tépelò nda na dhi, tàbèrènákolò adrélépi Gìká ni adrema ni tà tadhá dhi tá be. ⁶ Di ángéló nzi-drì-rì kizà kàdrì nzi-drì-rì dhi ìbe nda i dré apfòzo tépelò nda lésè. Ì asó tá àyi rú kítá ledélé lénè sè kemve lagulagu ró dhi i. Ì drò tá àyi ki agá i bá ledélé órò sè dhi i sè. ⁷ Gò ngá su lídrì ro dhi ki àlo dré kópò nzi-drì-rì ledélé órò sè dhi ki tefèzo ángéló nda i dré àlo àlo. Kópò nda i ga tá kombà Gìká adrélépi lídrì ìbe kóná vèsè kólyá dhi àdhya sè bíbi. ⁸ Gò àtsíkà Gìká ni mìlanzilanzì àdhya rìnyí ni àdhya be dhi dré sàzo tépelò nda léna. Di dhya àlo kitswá tá file tépelò nda na bwà ko, tsàle lókyá ángéló nzi-drì-rì nda i dré kizà kàdrì nzi-drì-rì dhi ki kutúrà'a bvò dri akílè títi dhi 'á.

16

Kópò nzi-drì-rì gabhá kombà Gìká àdhya sè bíbi dhi i

¹ Gò má dré kúlí 'u'ù apfòlepi tépelò lésè dhi ni yìzo tàá ángéló nzi-drì-rì nda i dré dhi: «Mì lè kombà Gìká àdhya kópò nzi-drì-rì dhi i lé dhi ki kutú bvò dri!»

² Di ángéló ni àlo dré lìzo ngá àyi kópò le dhi ni kutú bvò dri. Di làzí kònzì aswá kyàkyà dhi i dré móndyá títi adrèbhá tá àngì kà'wá àtrá àdhya ìbe àyi rú, adrèbhá kpà líndrì fe akódhi ni líndrì dré dhi ki 'òzo lavulé.

³ Gò ángéló ni rì dré lìzo ngá àyi kópò le dhi ni kutú yìandre na. Di yìandre nda dré ru ladzázó atsálé kàri ró, ngóro móndí dràlepi dhi ni kàrí tìni. Di ngá títi lídrì ro yìandre nda lé dhi i dré todràzo.

⁴ Gò ángéló ni na dré lìzo ngá àyi kópò le dhi ni kutú yìandre adrèbhá òlè dhi i 'àsè, ìndì yì kidrì i 'àsè. Di yì títi nda i dré ru ladzázó atsálé kàri ró. ⁵ Gò má dré ángéló adrélépi rìnyí ìbe yìandre títi i drìle dhi ni yìzo adrérà'a tàá dhi:

«Mì, Dhya lólo adrélépi be ìndì adrélépi tá be kínó lésè ni,
tàbvò mí dré tàle kòdhi i gyägya.

* 15:4 15:4 A kònò Yèrèmiyà 10:7; Longó i 86:9.

⁶ Tàko ko, móndyá bvò àdhya ì kutú tá ámi móndyá lólo dhi ki kàrí, pròfétà kya be.

Di nyànomvá dhi, mí fè àyi dré kàrí mvùle dhi kòdhya, ngóro dré kitswálé àyi sè dhi tìni.»

⁷ Gò má dré kúlí apfòlepi àlètàrí lésè dhi ni yìzo tàá dhi:

«Àyíya, Mírì Gìká rìnyí líyí ro ni, tábvò mí dré tàle dhi ì bàti ìndì gyàgya!»

⁸ Gò ángéló ni su dré lizo ngá áyi kópò le dhi ni kutú kítú mi. Di kítú nda dré rìnyí kisúzó kitswázó móndí ki ndrìzo gò, ì dré Gìká adrélépi rìnyí ìbe kizà nda ì drìle dhi ni rú lodházó. Di, ì ladzá tá àyikya àyi ki togó Gìká ni lindrì bhàzo dhi ko.

¹⁰ Gò ángéló ni nzi dré lizo ngá áyi kópò le dhi ni kutú kà'wá àtrá ni lírìrà òpì àdhya dri. Di akódhi ni òpì dré atsázó tìnimvá ro. Gò móndyá bvò àdhya ì dré adrézó àyi ki làdra tìsí ngáaswa dré. ¹¹ Gò ì dré Gìká bhù na dhi ni lodházó àyi ki ngáaswa dré ìndì làzì àyi rú dhi ì dré. Di, ì ladzá tá àyikya àyi ki togó tà kònzì ì dré tá 'òle dhi ki tà sè ko.

¹² Gò ángéló ni nzi-drì-àlo dré lizo ngá áyi kópò le dhi ni kutú yìandre gú adrélépi dīle rú be Yùfùrátè dhi na. Di yìandre nda dré sèzo akílè títì, láti kàdréró ngbo ópí kàdrì adrèbhá tá 'òle angálé kítú dré apfòrà lésè dhi ì dré be dhi bvò. ¹³ Gò má dré tìrì kònzì na làsú be kòtrátrá tìni dhi ki nòzo apfòrà'a nì máláwú gú dhi sílèsè, kà'wá àtrá sílèsè, ìndì pròfétà kìnzò ro dhi sílèsè.* ¹⁴ Àyi nda ì, tìrì kònzì adrèbhá tà lindrìga ró dhi ki 'o dhi 'i. Ì adrè līle ópí kàdrì bvò wáyi 'ásè dhi ki kímó kitswálé àdzú bhu kítú kàdrì Gìká rìnyí líyí àdhya tú.

¹⁵ «Mì yi rè ká! Má ni atsá ngbò ró kùgú tìni! Kólénzé ni adrè dhya dra adrélépi tàmgà dri, adrélépi áyi kítá ki líkí, kòliró bvólíí ro ko, à kònrò akódhi ni kanyò ko dhi dré.»

¹⁶ Gò tìrì kònzì nda ì dré ópí kàdrì bvò àdhya ki kímózó àyi ki sòdá ìbe, àrà rú zīle Èbéré ti sè Aràmàgédò dhi na.

¹⁷ Gò ángéló ni nzi-drì-rì dré lizo ngá áyi kópò le dhi ni kutú lyá na. Di kúlí 'u'ù dhi dré apfòzo tépelò lésè, ìndì lírìrà òpì àdhya lésè, tàá dhi: «Tà títì dhi ì 'o ru kitswálé dre!» ¹⁸ Di bhù dré ngàzo adrélé lagulé, kpòro dré adrézó ndròle, bhù dré adrézó tadíle gò, kàdíkàdi kàdrì dhi dré bvò kosézó rìnyí sè. Kàdíkàdi kàdrì làsú be kònzì dhi atsá tá bvò dri tàdzì rè ko, kídholé lókyá móndí ki bhàzo dhi sè, atsálé lókyá nda 'á. ¹⁹ Di bhàandre kàdrì dhi dré lanòzo ru lanzì 'a be na gò, bhàandre sùrú títì bvò dri dhi kya ì dré arízó nyīnyī. Di Gìká tivì tá tàkònzì Bàbìlónà kàdrì àdhya ì ko. Fè bhàandre nda dré kópò gàlepi vìnò áyi kòmbà kàdrì àdhya sè dhi mvùle. ²⁰ Kàdíkàdi nda sè dhi, tùrù títì dhi ì dré lapázó gò, à dré gòzo véle kòngó ki nò ko. ²¹ Gò fí andre dré adàzo bhù lésè móndí ì dri. Lò'wà àlo àlo títì nda ì lanzì tá ànyíanyí kiló nyadhì-rì-drì-nzi. Di móndyá bvò àdhya ì dré Gìká ni lodházó, kizà ì dré tá adrélé nyàle fí nda sè dhi sè. Tàko ko, kizà nda tá kàdrì lavulé.

17

Tòkó zàràbhù ì kà'wá àtrá be dhi

¹ Gò ángéló nzi-drì-rì adrèbhá tá kópò nzi-drì-rì dhi ìbe nda ki àlo dré alìzo tàá má dré dhi: «Mí alì, má kòtadháro mí dré ngalè à ni tà ño tòkó

* **16:13** 16:13 «Pròfétà kìnzò ro» kòndhi, kà'wá àtrá àzya apfòlepi bvò lésè, tà ni ni tàzo 13:11-15 na dhi 'i. A kònrò kpà 19:20; 20:10.

zàràbhù kàdrì adrélépi lirílé yĩandre bí dhi i drìsè dhi dri ngíni ya dhi.
² Ópí kàdrì bvò àdhya ì fè tá àyi adrélé ndòtò tà 'o tòkó nda be. Móndyá
 bvò àdhya ì mvu tá vínò akódhi ni ndòtò tà àdhya gò, vínò nda dré àyi ki
 tsizo.»*

³ Gò ángéló nda dré áma dòzo Tirí Lólo ni rĩnyí sè lizo má be duku na.
 Kònàle dhi, má dré tòkó àlo dhi ni nòzo adrérà'a lirílé kà'wá àtrá kika dhi
 dri. Kà'wá àtrá nda tá drì ìbe nzi-drì-rì, ìndì ko'yá ìbe mudrí. Akódhi rúsè
 wáyì dhi, à tisì tá rú adrézó Gíká ni lodhá dhi i. ⁴ Tòkó nda asó tá í rú
 kítá làgí kyàkyà kika ryarya dhi i, áyi 'òzo avélé órò sè, kírà làgí kyàkyà
 dhi i sè, ìndì màyìkà rú be pérelè dhi i sè. Ru tá í drígá kópò ledélé órò
 sè, gàlepi tà wàyá adrélé gàle gàgà dhi i sè bí, ìndì áyi ndòtò tà sè bí dhi.
⁵ Akódhi ni kándrágá 'á dhi, à tisì tá rú àndu ni ni zùzo dhi. Rú nda tá rú
 kònìdhi 'i: «Bàbilónà kàdrì, tòkó zàràbhù ki andre, ìndì tà wàyá bvò àdhya
 adrélé gàle gàgà dhi ki andre.» ⁶ Di má dré nòzoá dhi, tòkó nda mvu tá
 móndyá lólo Gíká àdhya ki kàrí gò, kàrí nda dré akódhi ni tsizo. Ayi nda
 i tá móndyá Yésu ni tà longóbhá gò àyi ki tupfúzó todràle dhi 'i. Má kònò
 tòkó nda dre dhi, áma líndrí dré gázo bhwǎbhwa.

⁷ Gò ángéló nda dré tàzoá má dré dhi: «Ámì líndrí ga àdho tà sè? Má ni
 tòkó kòdhi ni tà lùzu ró dhi ni àndu ngí mí dré, túmání kà'wá àtrá adrélépi
 akódhi ni todó, adrélépi dri ìbe nzi-drì-rì ìndì ko'yá ìbe mudrí dhi àdhya
 be. ⁸ Kà'wá àtrá mí dré nòle nda tá kínó be, di nyànomvá dhi, akódhi
 yókódhó. Di, a ni dra go apfòle bhú kùdù àko dhi lésè gò, lile dràdrà kisú.
 Móndyá títi bvò àdhya, àyi ki rú tisizo búkù lídrì àdhya na ko kidhólé bvò
 ni bhàma lésè dhi ki líndrí ki ga bhwǎbhwa, lókyá ì dré dra kà'wá àtrá
 nda ni nòzo dhi 'á. Tàko ko, akódhi nda tá kínó be gò, adrélé nyànomvá
 yókódhó. Di a ni dra go apfòle.

⁹ Lè à kàdré tògyá ìbe kitswázó tà kòni ki àndu ni. Kà'wá àtrá ni drì
 nzi-drì-rì nda i, kòngó nzi-drì-rì tòkó nda dré adrézó lirílé drìásà dhi 'i. Drì
 nda i kókpa ópí kàdrì nzi-drì-rì dhi 'i. ¹⁰ Ayi nda i kòfalé dhi, ópí nzi dhi ki
 tà akí dre. Ópí ni nzi-drì-àlo adré ìna òpì nya nyànomvá. Ópí ni nzi-drì-rì
 atsá rè ko. Di, lókyá dré dra atsázó dhi sè dhi, a ni ngbà 'í òpì nya lókyá
 tsà sè. ¹¹ Kà'wá àtrá adrélépi tá kínó be gò, adrélé nyànomvá yó nda ìna
 ópí ni nzi-drì-na 'i. Akódhi àyi nzi-drì-rì nda ki àlo 'i. Di a ni li dràdrà kisú.

¹² Ko'yá mudrí mí dré nòle nda i, ópí kàdrì mudrí kidhóbhá rè òpì nya ko
 dhi 'i. Di, ì ni àyikya rĩnyí kisú kitswázó òpì nya kà'wá àtrá nda be ngbà 'í
 sàà àlo. ¹³ Ì ni ru yi togó àlo sè, àyi ki rĩnyí adrézó òpì nya dhi ni fèzo wáyì
 kà'wá àtrá nda drígá. ¹⁴ Di ì ni àdzú bhu Kábilígyà Mvǎ be gò, Kábilígyà
 Mvǎ nda dré àyi ki lavúzó. Tàko ko, akódhi mírì ki Mírì 'i, ìndì ópí ki Ópí 'i.
 Akódhi nda túmání akódhi ni lebèbhá dré zìle, dré azilé, ìndì dré kitswálé
 ka'ìle dhi ìbe dhi ki àyi nda ki lavú.»

¹⁵ Ángéló nda gò tàá má dré dhi: «Yĩandre bí mí dré tòkó zàràbhù ni
 nòzo adrérà'a lirílé drìásà nda i, móndí lizólizo angábhá móndyá títi i lésè,
 sùrú títi i lésè, ìndì ti títi i lésè dhi 'i. ¹⁶ Kà'wá àtrá i ko'yá mudrí ni ìbe mí
 dré nòle dhi ki togó kònzì bha tòkó zàràbhù nda rú. Ì ni akódhi ni ngá topá
 drígásà títi, akódhi ni tayízó bvólíli ro. Ì ni akódhi ni zǎ nya gò, akódhi ni
 zàzo vèle àtsí sè. ¹⁷ Tàko ko, Gíká ni lovó bha àyi ki togó na, ì kò'oró tà
 dré kisùle 'òle kínó lésè dhi be dhi bvó. Ì ni ru yi togó àlo sè, àyi ki rĩnyí
 adrézó òpì nya dhi ni fèzo kà'wá àtrá nda drígá, tsàle lókyá tà Gíká dré

* 17:2 17:2 A kònò Yèrèmíyà 51:7, 13; Esáyà 23:17.

tàle dhi ì dré dra ru 'òzo kitswálé tíí dhi 'á. ¹⁸ Tòkó zàràbhù mí dré nòle nda, bhàandre kàdrì adrélépi òpì nya òpì kàdrì bvò àdhya ì dri dhi 'i.»

18

Bhàandre Bàbìlónà àdhya ni dhèma

¹ Amvolásà dhi, má dré ángeló àzya nòzo adrérà'a asilé bhù lésè. Akódhi nda tá rìnyí íbe kàdrì. Lagulagu ni adrè tá ngá kazá bvò drìsè tíí. ² Gò dré yòzoá kúlí 'u'ù sè dhi:

«Dhe dre! Bàbìlónà kàdrì dhe dre!

Bhàandre nda atsá véle bhà tirí kònzi kya ró.

Atsá kpà àrà tirí kònzi ì dré adrézó àyi kì zu lána dhi ró,

ìndì àrà àrí tíí ìndì kà'wá tíí ndì ró adrélé gàle gàgà dhi ì dré adrézó àyi kì zu lána dhi ró.

³ Tàko ko, sùrú tíí bvò dri dhi ì mvu tá vínò akódhi ni ndòtò tà àdhya gò, vínò nda dré àyi kì tsizo.

Ópì kàdrì bvò àdhya ì fè tá àyi ndòtò tà 'o tùmání akódhi be.

Ngá lagíbhá bvò àdhya ì atsá tá ngábhá kàdrì ì ró akódhi ni ngá làgí kyàkyà zyandre ró dhi ì sè.»

⁴ Gò má dré kúlí àzya apfòlepi bhù lésè dhi ni yìzo tàá dhi:

«Áma mónnyá i, mì kàpfò bhàandre nda lésè,

mì kò'oró tàkonzì tùmání akódhi be ko,

mì kònyaró kpà kizà kàdrì dré dra nyàle dhi ì ko.*

⁵ Tàko ko, akódhi ni tàkonzì ì ga bvò na bí atsálé byá bhù 'a gò,

tà kònzi dré 'òle dhi ì dré agázó Gìká léna.†

⁶ Dì mì kòlogó tà akódhi dré tà dré 'òle dhi ì tí.

Mì kòlogó drá tà dré 'òle dhi kì vùdrì vésè be rì.

Mì kòdà akódhi ni kópò na ngá kònzi dré dàle móndí àruka ì dré dhi vésè be rì.‡

⁷ Mì kòfè akódhi dré ngáaswa ì kizà be,

ngóro dré rúku fèle ngá làgí kyàkyà dhi be áyi tàndì dré dhi tíni.

Akódhi adrè kisúá áyi togó na dhi: «Má adrè lírìlé kònwa ópì kàdrì tòko ró.

Ma tàyítókó 'i ko. Má kitswá mána àwó ngo tàdzí ko.»§

⁸ Dì ásà dhi, kizà kàdrì kòni kì atsá akódhi dri kítú àlo sè: dràdrà, tongotongo ìndì kàràbhò.

A ni akódhi ni za véle àtsí sè,

àngyá ko, Mírì Gìká adrélépi akódhi ni tàbvó ta rìnyi ró.»

⁹ Ópì kàdrì bvò àdhya àyi kì febhá ndòtò tà 'o akódhi be ìndì ngá làgí kyàkyà kì kisú akódhi be dhi ì kònò akódhi ni vevè ni àtsíkà dre dhi, ì ni àwó ngo, adrézó tongólé akódhi ni tà sè. ¹⁰ † ni àyi kì totó lará ro tirí dré, ìndì akódhi ni ngáaswa dré, adrélé tàá dhi:

«Kizà! Kizà ámi ngá 'i, mì Bàbìlónà, bhàandre kàdrì ìndì rìnyi ró ni!

Tàko ko, à nò tà mí dri, àkò sàà àlo akí rè ko dhi 'á!»

¹¹ Ngá lagíbhá bvò àdhya kì kpà àwó ngo, adrézó tongólé akódhi ni tà sè. Tàko ko, dhya kitswálépi gòle àyi kì ngá gí dhi véle yókódhó. ¹² A gí tá àyi nda ì drígàsè: órò, àrezá, kírà làgí kyàkyà dhi ì, màyìkà rú be pérelé dhi ì, kítá ledélé lénè sè ìndì sòwá sè dhi ì, kítá làgí kyàkyà kika ìndì kika ryarya dhi ì, fa twátwa tàdzí be dóro dhi ì, ngá twátwa ledélé lèwá sí sè

* **18:4** 18:4 A kònò Esáyà 48:20; Yèrèmíyà 50:8; 51:6, 45. † **18:5** 18:5 Kìdhoma 18:20-21; Yèrèmíyà 51:9. ‡ **18:6** 18:6 Longó ì 137:8; Yèrèmíyà 50:29. § **18:7** 18:7 Esáyà 47:7-9.

dhi i, fa làgí kyàkyà dhi i, ngá ledélé bòronzè sè, aya sè, ìndì kírà rú be máreberè dhi sè dhi i, ¹³ kànéle, màlási twátwa tàdzí be dóro dhi i, màlási ledélé mírè sè dhi, béndélé, vínò, òlívè dò, ngánò fónδρο, ngánò lò'wa, tí i, kábilígyà i, dòngí i, tàmbírì dòngí ì dré adrélé sèle dhi i, tsàle ndìndì màràbà i, àyi ki lídrì íbe.

¹⁴ Ayi nda ki tàá dhi: «Ngá tíí mí dré tá lovó ni ki bhàzo dhi ì lapá mí drígàsè dre. Àmi ngá tíí làgí kyàkyà avébhá tò dhi ì akí mí rúsè dre. Mí kitswá tàdzí gòle àyi ki kisú ko.»

¹⁵ Ngá lagíbhá atsábhá ngábhá kàdrì i ró bhàandre nda sè dhi ki àyi ki totó lará ro tirì dré, ìndì akódhi ni ngáaswa dré. I ni àwó ngo, adrézó tongólé akódhi ni tà sè, ¹⁶ adrézó tàá dhi:

«Kizà! Kizà bhàandre kàdrì ni ngá 'i!

Akódhi tosó tá í rú kítá lénè sè dhi i kítá làgí kyàkyà kika ìndì kika ryarya dhi íbe, àyi 'òzo avélé órò sè, kírà làgí kyàkyà dhi i sè, ìndì pérelé i sè.

¹⁷ Di akódhi ni ngá tíí zyandre ró nda ì akí drígàsà, àkò sáà àlo akí rè ko dhi 'á!»

Bwátù todóbhá i, àyi ki kàdrì tíí dhi i, móndyá tíí bwátù ì dré adrélé dòle yìandre mǐsè dhi i, ìndì móndyá tíí adrébhá ngá kisú yìandre ni tà sè dhi íbe dhi ki àyi ki totó lará ro bhàandre nda rúsè. ¹⁸ I kònò akódhi ni vevè ni àtsíkà dre dhi, ì ni yòà dhi: «Bhàandre àzya kàdrì akódhi tíni dhi tàdzí yókódhó!» ¹⁹ I ni tàpfulíndrì lomvó todàle àyi drìna, adrézó àwó ngo, adrézó tongólé, adrézó yòà dhi:

«Kizà! Kizà bhàandre kàdrì ni ngá 'i!

Móndyá tíí bwátù todóbhá yìandre mǐsè dhi ì atsá tá ngábhá kàdrì i ró akódhi ni ngá zyandre ró dhi i sè.

Di akódhi ni ngá akí tíí, àkò sáà àlo akí rè ko dhi 'á!

²⁰ Àmi bhù na ni i, mì kòlenzé tà atsálépi akódhi rú dhi sè wà!

Àmi, móndyá lólo Gíkà àdhya i, àpóstolò i pròfétà íbe ni i, mì kòlenzé wà! Tàko ko, Gíkà tà akódhi ni tàbvó, tà kònzì dré 'òle àmi rú dhi ki tà sè dre!»

²¹ Gò ángéló àlo rǐnyi ró dhi dré kírà gú lanzilepi kírà kàdrì adrézó ngá 'i dhi pí dhi ni dòzo bhèle yìandre na gò, tàzoá dhi:

«Gíkà ni kókpà Bàbìlónà, bhàandre kàdrì ni bhe rǐnyí sè kònìni gò, gòzo véle akódhi ni kisú tàdzí ko.

²² A kitswá gòle véle longó yi mí léna tàdzí ko,

gba kàdré kùdhí sè yà, kúlí sè yà, fírílí sè yà, kó ngalè gòkà sè yà dhi.

A kitswá gòle véle àzì 'obhá twátwa dhi ki àlo kisú mí léna tàdzí ko.

A kitswá gòle véle kírà adrézó ngá 'i dhi ni kpòrò yi mí léna tàdzí ko.

²³ Tálà ni ngádra kitswá gòle véle ngá kazá mí léna tàdzí ko.

A kitswá gòle véle tòkó líyí ni kúlí yi tòkó àdhya be mí léna tàdzí ko.

Móndyá adrébhá tá ngá làgí mí léna dhi i tá móndyá kàdrìkàdrì bvò àdhya 'i.

Àmi kólé tà sè dhi, mí lití tá mína sùrú tíí bvò dri dhi i.

²⁴ A kisú tá kpà mí léna pròfétà ki kàrí móndyá lólo kya be,

ìndì móndyá tíí tupfulé todràle bvò dri dhi kya be.»

19

Alèlúyà!

¹ Àmvolàsà dhi, má dré kúlí 'u'ù móndí lìzólìzo dhi kya tíni dhi ni yìzo bhù na adrérà'a loyóá dhi:

«Àlèlúyà!

Tà adrézó móndeí ki tídrí dhi, mĩlanzĩlanzĩ, rĩnyí be dhi i àma ki Gĩká àdhya 'i!

² Tàko ko, tàbvó dré adrélé tàle dhi i bàti ìndì gyăgya!

Akódhi tà tòkó zàràbhù kàdrì móndeíá bvò àdhya ki kizálépi áyi ndòtò tà sè dhi ni tàbvó dre.

Zi kpà akódhi tí áyi màràbà ki kàrí dré kutulé dhi ni tà dre.»

³ Gò ì dré gòzo yòá dhi:

«Àlèlúyà!

Atsíká adrélépi apfòle akódhi vélésè dhi adré mbàle kurú na kóná vésè kólyá!»

⁴ Gò bhàgo nyadhi-àlo-drì-su dhi i ngá su lídrì ro dhi íbe dhi, ì dré ledhézó àyi ki kórókó títi Gĩká adrélépi lírìlé lírìrà òpì àdhya dri dhi kandrá, akódhi ni lindrì bhàzo, tàzoá dhi:

«Kàdré kònìni! Àlèlúyà!»

⁵ Gò kúlí dré apfòzo lírìrà òpì àdhya lésè tàá dhi:

«Mì kàdré àma ki Gĩká ni rú bha kùle,

àmì, màràbà títi akódhi àdhya ró adrébhá akódhi ni ro ni i,

gba mì kàdré móndeí tàko 'i yà, kó ngalè móndeí kàdrì 'i yà dhi!»

⁶ Gò má dré gòzo kúlí móndeí lèzòlèzo dhi kya tíni dhi ni yi, ngóro kòlyá kàdrì dhi ni kpòrò dré adrélé ndròle dhi tíni, ìndì bhù dré adrélé tadílé dhi tíni. Kúlí nda adré tá tàá dhi:

«Àlèlúyà!

Tàko ko, Mírì àma ki Gĩká rĩnyí líyí ro dhi adré áyi òpì nya!

⁷ Mà kàdré lenzélé lavulé, adrézó arí íbe wà!

Mà kàdré mĩlanzĩlanzĩ fe akódhi dré wà!

Angyá ko, lókyá Kábílígyà Mvá dré dra làmó mòzo dhi kitswá dre.

Akódhi ni tòkó ledé kpà i adrélé gànzi ró dhi dre.

⁸ A fè kpà drá kítá ledélé lénè sè kemve kpírìkpírì dhi dré asolé í rú dre.»

(Kítá ledélé lénè sè nda kòdhi adré tà gyăgya móndeíá lólo Gĩká àdhya ì dré 'òle dhi ki tà tadhá.)

⁹ Gò ángéló nda dré tàzoá má dré dhi: «Mí kòtisì kònìni: Kólénzé móndeíá títi azilé gwányá Kábílígyà Mvá ni làmó àdhya lé dhi i dré!» Gò tàá má dré dhi: «Kòdhi i kúlí bàti Gĩká àdhya 'i.»

¹⁰ Dì má dré dhèzo akódhi pá, kitswále akódhi ni lindrì bha. Dì, dré ína tàzoá má dré dhi: «Mí 'o kònìni ko! Ma màràbà 'i ngóro mí tíni, ìndì ámi adrúpi adrébhá tròle tà bàti Yésu dré tadhále dhi rú dhi i tíni. Be ró dhi, mí kòbhà Gĩká ni lindrì kòdhya! Tàko ko, tà bàti Yésu dré tadhále dhi adré pròfètà ki kodzó Gĩká ni kúlí longó dhi nì.»

Dhya adrélépi lírìlé dònjí kemve dhi dri dhi

¹¹ Gò má dré nòzoá dhi, bhù lanzí ru dre gò, dònjí kemve dhi dré apfòzo má kandrá. Dhya adrélépi lírìlé dríá dhi ni rú «Dhya kitswálepi adréle ka'ile togó wáyi sè dhi» ìndì «Dhya bàti». Adré tàbvó ta, adrézó kpà àdzú bhu tà gyăgya sè. ¹² Akódhi ni mĩ adré tá kòle rĩnyí ró àtsí tíni. Akódhi tá kúlá íbe bí í dri. A tisì tá akódhi rú, rú àndu ni ni nìzo ko dhi. Ngbà 'í akódhi ni tàndì nì nì. ¹³ Akódhi asó tá í rú kánzò kàrí dré kutúzó rúá dhi. Akódhi ni rú «Gĩká ni Kúlí». ¹⁴ Sòdá zyandre bhù àdhya ì lírì tá dònjí kemve dhi i drìsè gò, ì dré adrézó lile akódhi vésè. I tosó tá àyi rú kítá ledélé lénè sè kemve kpírìkpírì dhi i. ¹⁵ Akódhi sílésè dhi, sápi lètsi dhi adré tá apfòle, kòkitswáro sùrú títi bvò dri dhi ki togá ásà be dhi bvó. Akódhi ni

òpì nya àyi dri kùtù aya ró adrélépi áyi rinyí tadhá dhi sè.* A ni vínò lò'wa kì ató zwàle, àrà vínò lò'wa zwàzo, Gìkà rinyí líyí ro dhi ni kombà tadházó dhi na. ¹⁶ Akódhi ni kánzò nda rú, ìndì akódhi ni páandre rú dhi, à tìsì tá akódhi ni rú kòni i: «Ópí kì Ópí, ìndì Mírì kì Mírì.»

¹⁷ Gò má dré ángéló àlo dhi ni nòzo adrérà'a áyi totó kítú mi. Akódhi nda dré yòzoá kúlí 'u'ù sè àrì títi adrèbhá ngàle kuru sè dhi ì dré dhi: «Mì alì ru kimó gwányá kàdrì Gìkà àdhya lé, ¹⁸ kitswálé ópí kàdrì kì zǎ te, sòdá kì kàdrì kya íbe, sòdá kòmbá kya íbe, dònjí kya íbe, mónnyá liríbhá àyi drìsè dhi kya íbe, ìndì mónnyá àruka títi mǎràbà ro, mǎràbà ro ko, móndí tàko ró, ìndì kàdrì ro dhi íbe.»

¹⁹ Gò má dré kà'wá àtrá nòzo, ópí kàdrì bvò àdhya íbe ìndì àyi kì sòdá zyandre íbe, adrérà'a ru kimó kitswálé àdzú bhu dhya adrélépi lirílé dònjí dri nda be, ìndì akódhi ni sòdá zyandre íbe. ²⁰ Dì, à dré kà'wá àtrá nda ni rùzo, túmǎní pròfétà kinzò ro tà líndrìga ró dhi kì 'òlepi kà'wá nda kandrá dhi be. Tà líndrìga ró nda ì sè dhi, pròfétà nda lití tá mónnyá títi kà'wá àtrá ni àngì 'obhá lwàle àyi rú, adrèbhá kpà lindrì fe akódhi ni líndrì dré dhi nì. Gò kà'wá àtrá nda ni bhèzo lídrì ro pròfétà kinzò ro nda be, àtsí andre adrélépi kòle bàrùtì be dhi na. ²¹ Dì dhya adrélépi lirílé dònjí dri nda dré sòdá zyandre títi nda kì togázó todràle sápi adrélépi tá apfòle í sílèsè dhi sè. Gò àrì títi dhi ì dré àyi kì zǎ tèzo pìzo.

20

Kóná ngulù-àlo dhi ì

¹ Gò má dré ángéló àlo dhi ni nòzo adrérà'a asilé bhù lésè. Akódhi ru tá í drígá lífùngulà mvá bhú kùdù àko dhi àdhya, nyìrì kàdrì dhi be. ² Gò dré ngàzo nì máláwú gú dhi ni ru 'ìle nyìrì sè, kàdréro bã na kóná ngulù-àlo be dhi bvó. Akódhi nda, nì àku adrélépi tá be kínó lésè, adrélé rú zìle Dzaborò ìndì Sàtánà dhi 'i. ³ Dì ángéló nda dré akódhi ni bhèzo bhú kùdù àko dhi na, bhú nda ni ti atsúzó gǎgǎ lífùngulà mvá sè gò, kikipàzoá, akódhi kòkìtswáró gòle sùrú títi bvò dri dhi kì lití ko, tsàle kóná ngulù-àlo nda dré akírà'a. Amvolásà dhi, adrè leà dhi, à kògò akódhi ni trì lókyá tsà sè.

⁴ Gò má dré lirírà adrézó òpì nya dhi kì nòzo. Mónnyá adrèbhá lirílé dríàsà dhi ì kisú tá rinyí kitswázó tàbvó ta. Má dré kpà mónnyá tilílé sápi sè, ì dré tá Yésu ni tà longólé, ìndì Gìkà ni kúlí longólé dhi sè dhi kì líndrì nòzo. Àyi nda ì fè tá àyikya lindrì kà'wá àtrá dré ìndì líndrì ni dré ko. Ì 'o tá kpà akódhi ni àngì lwàle àyi kì kándrágá ì 'àsè yà, kó ngalè àyi drígá yà dhi ko. Dì ì dré ngàzo dràdrà 'àsè gò, ì dré òpì nyàzo túmǎní Krísto be kóná ngulù-àlo. ⁵ (Mónnyá àruka títi dràbhá dre dhi ì nga rè dràdrà 'àsè ko, tsàle kóná ngulù-àlo nda dré akírà'a.) Kòdhi vèsè ni àlo móndí ì dré ngàzo dràdrà 'àsè dhi 'i. ⁶ Kólénzé ni adrè mónnyá dra ngabhá dràdrà 'àsè lókyá nda sè dhi ì dré! Àyi nda ì lólo Gìkà kandrá. Dràdrà ni rì ni rinyí kitswá tsàle àyi rú ko. Dì, ì ni adrè kòwánà Gìkà àdhya ìndì Krísto àdhya ì ró, adrélé òpì nya túmǎní akódhi be kóná ngulù-àlo.

Sàtánà ni tà ni akìma

⁷ Kóná ngulù-àlo nda kàkí dre dhi, à ni Sàtánà ni atrì akódhi ni bã lésè. ⁸ Akódhi dré apfòzo lile sùrú títi ayíbhá bvò ni pá su dhi ì 'àsè dhi kì lití gò, àyi kì kimózó kitswálé àdzú bhu dhi bvó. A adrè sùrú nda kì rú zi Gógà, ìndì Mǎgógà. Ì lizó ngóro sínyí yǎandre mìle dhi tìni. ⁹ Dì àyi nda ì

* 19:15 19:15 A kònò 2:26-27; Longó ì 2:9.

dré ngàzo lavúlé bvò drìsè wǎyi, lile àrà móndyá Giká àdhya ì dré adrézó lána dhi ni gàrà ki kúru. Àrà nda bhàandre Giká dré lèle tò dhi 'i. Di, àtsí dré ína asizó bhù lésè àyi ki za vèle títi. ¹⁰ Gò Dzaborò àyi ki litlépi nda ni bhèzo àtsí andre adrélépi kòle bàrúti be dhi na, àrà tá kà'wá àtrá ki bhèzo pròfétà kinzò ro dhi be lána dhi na. Kònàle dhi, àyi ki rúbhá ni adré aswále kitú be ìndì ngátsi be kóná vèsè kólyá.

Móndyá dràbhá dre dhi ki tàbvó tàma kùdù ro dhi

¹¹ Amvolásà dhi, má dré lirírà kàdrì kemve òpì àdhya ni nòzo, dhya adrélépi lirílé dríá dhi be. Di bvò ì bhù be dhi ì dré lapázó dhya nda mìlèsè gò, gòzo vélé àyi ki no ko. ¹² Gò má dré móndyá títi kàdrì ìndì tàko ró dràbhá dre dhi ki nòzo, adrérà'a àyi ki totó lirírà òpì àdhya nda kandrá. Di à dré búkù ki tinzìzo gò, búkù àzya lídrì àdhya ni nzìzo. Gò móndyá dràbhá nda ki tàbvó tàzo, ngóro àyi ki tà 'òle gò tisìzoá búkù nda ì léna dhi ì dré tá adrélé dhi tíni. ¹³ Yíandre 'o tá móndyá tá dràbhá í lé dhi ì topfòle. Dràdrà ì àrà dràbhá kya be dhi ì 'o tá kpà móndyá tá dràbhá àyi lé dhi ì topfòle gò, àyi àlo àlo títi dhi ki tàbvó tàzo ngóro àyi ki tà 'òle dhi ì dré tá adrélé dhi tíni. ¹⁴ Gò dràdrà ki bhèzo àrà dràbhá kya be àtsí andre adrélépi kòle dhi na. Atsí andre nda dràdrà ni rì 'i. ¹⁵ Di móndyá títi àyi ki rú tisìzo búkù lídrì àdhya na ko dhi ki bhèzo àtsí andre nda na.

21

Bhù tídhí ro dhi ìndì bvò tídhí ro dhi

¹ Amvolásà dhi, má dré bhù tídhí ro dhi ni nòzo bvò tídhí ro dhi be. Tàko ko, bhù àku ì bvò àku be dhi ì akí dre. Yíandre tá kpà vélé yókódhó. ² Gò má dré bhàandre lólo, Yèrusalémà tídhí ro dhi ni nòzo adrérà'a asilé Giká vélèsè bhù lésè. A ledé tá bhàandre nda adrélé gànzi ró, ngóro tòkó àyi tosólépi aveave ró adrélé àyi agó ni letè làmó sè dhi tíni. ³ Gò má dré kúlí 'u'ù apfòlepi lirírà òpì àdhya lésè dhi ni yìzo tàá dhi: «Mì yi rè ká! Nyànomvá dhi, àrà Giká dré adrézó lána dhi móndí ì kòfalé. Akódhi mo bhà adrézó tùmání àyi íbe. Ì ni adré akódhi ni móndyá ì ró. Di Giká ni tàndì adrélépi tùmání àyi íbe nda ni adré àyi ki Giká ro. ⁴ A ni mǐndra títi dhi ki atrì àyi mìlèsè. Dràdrà ni adré vélé yókódhó. Kizà, tongotongo, rúbháaswa be dhi ki kókpà adré vélé yókódhó. Tàko ko, tà àku akí dre.»

⁵ Di dhya adrélépi lirílé lirírà òpì àdhya dri dhi dré tàzoá dhi: «Mì nò rè ká! Má adré tà títi dhi ki 'o atsálé tídhí ro!» Dré gòzo tàá má dré dhi: «Mí tisì tà kòdhi ì. Tàko ko, kúlí kòdhi ì kúlí bàti kitswále ka'ile togó wǎyi sè dhi 'i.» ⁶ Gò tàá dhi: «Tà títi dhi ì kitswá dre! Ma Álefà 'i, ìndì Oméga 'i. Ma tà títi dhi ki wáláká 'i, ìndì tà títi dhi ki kùdù 'i. Dhya adrélépi yì lovó íbe dhi dré dhi, má ni yì adrélépi angálé kidrì lídrì àdhya lésè dhi ni fe dré mvùle àngyá. ⁷ Di dhya ángùdhi dra tà lavúlépi dhi ni tà títi kòdhi ki kisú tàyiélé ro. Má ni adré akódhi ni Giká ro. Akódhi ni ína adré áma mvá ro. ⁸ Di, kàdré ína móndyá tìri ró dhi ki tà sè, móndyá adrèbhá áma ka'ì ko dhi íbe, móndyá adrèbhá tà gàle gágà dhi ki 'o dhi íbe, móndyá adrèbhá móndí pfu drále dhi íbe, móndyá adrèbhá ndòtò tà 'o dhi íbe, móndyá adrèbhá kólé tà 'o dhi íbe, móndyá adrèbhá giká tàko ki lindrì bha dhi íbe, ìndì móndyá títi adrèbhá kinzò ta dhi íbe dhi, àyi nda ki àrà ni adré àtsí andre adrélépi kòle bàrúti be dhi na. Kòdhi dràdrà ni rì 'i.»

Yèrusalémà tídhí ro dhi

⁹ Gò ángélo nzi-drì-rì adrèbhá tá kópò nzi-drì-rì gabhá kizà kùdù nzi-drì-rì dhi ì sè bíbi dhi íbe nda ki àlo dré alìzo tàá má dré dhi: «Mí alì,

má kòtadháro mí dré tòkó Kábilígyà Mvá dré mòle áyi tòkó ro dhi.» ¹⁰ Di dré áma dòzo Tirí Lólo ni rinyí sè bhàle kòngó àlo kàdrì mvumvù ro dhi drìna. Dré má dré Yèrúsalémà, bhàandre lólo dhi ni tadházó adrèrà'a asilé Giká vélésè bhù lésè. ¹¹ Bhàandre nda ga tá Giká ni mīlanzilanzi sè bī gò, adrélé lagulé ngóro kírà làgí kyàkyà dhi dré adrélé lagulé dhi tīni. Adré tá lagulé ngóro kírà rú be dzáspè dhi tīni, adrélé tàratára ngóro krístalè tīni. ¹² Bhàandre nda ni zèribà nzi tá nzīnzi ìndi mvu tá mvumvù, adrélé ti ìbe mudrí-drì-rì. Àngéló mudrí-drì-rì dhi ì adrè tá zèribàti nda ki líki. Zèribàti nda i rúsè dhi, à tisì tá Ìsèrèlè ànzi ki sùrú mudrí-drì-rì dhi ki rú. ¹³ Zèribàti nda i kòfalé dhi, à tobhà tá na dhi i kítú dré apfòrà lésè, na dhi i kítú dré ndìrà lésè, na dhi i kurú lésè, ìndi na dhi i tàbhù lésè. ¹⁴ Bhàandre ni zèribà nda totó tá i pá mudrí-drì-rì kírà sè dhi i dri. Kírà nda i rúsè dhi, à tisì tá Kábilígyà Mvá ni àpóstolò mudrí-drì-rì dhi ki rú.

¹⁵ Àngéló adrélépi tá tà ta má be nda ru tá í drígá kòzó óro sè dhi, kitswázó bhàandre nda ni kàdrì tabhì, zèribà ni àdhya be, ìndi zèribàti ni kya be. ¹⁶ Bhàandre nda ni gàrà su dhi ki kàtswa tá títi kandra àlo, kàtswa ni tàli ni pí. Gò àngéló nda dré bhàandre nda ni tabhizo kòzó sè, kisúzóá dhi: kàtswa ni tá kilóméterè ngulù-rì-drì-kámá-su, ìndi kàdrì ni i mvumvù ni be dhi i tá kpà kandra àlo. ¹⁷ Di dré kpà zèribà nda ni tabhizo: mvumvù ni tá méterè nyadhi-na-drì-nzi-drì-àlo. Kòdhi àngéló adrè tá ngá tabhì méterè móndí ì dré adrèzó ngá tabhì ásà dhi sè. ¹⁸ A tobhà tá zèribà nda kírà rú be dzáspè dhi sè, bhàandre nda ni tobhazo óro tsèrèlè adrélépi tàratára krístalè tīni dhi sè. ¹⁹ A ledé tá bhàandre nda ni zèribà ni pá i kírà twátwa làgí kyàkyà dhi i sè. A ledé tá pá ni ni àlo dzáspè sè, rì ni sàfirè sè, na ni àgátè sè, su ni èmèrodè sè, ²⁰ nzi ni sàrùdòníkisi sè, nzi-drì-àlo ni sàrùdùwànè sè, nzi-drì-rì ni krìsòlité sè, nzi-drì-na ni bèrìlè sè, nzi-drì-su ni tópázè sè, mudrí ni krìsòpùràzè sè, mudrí-drì-àlo ni tùrùkwázè sè, ìndi mudrí-drì-rì ni àmètístè sè. ²¹ A ledé tá zèribàti mudrí-drì-rì nda i pérelè i sè: àyi àlo àlo títi dhi i pérelè àlo sè. A ledé tá bhàandre ni láti andre óro tsèrèlè adrélépi tàratára krístalè tīni dhi sè.

²² Má nò tá tépelò bhàandre nda na ko. Tàko ko, Mírì Giká rinyí líyí ro dhi túmání Kábilígyà Mvá be dhi i, bhàandre nda ni tépelò 'i. ²³ A kitswá ngádra kítú àdhya yà, kó ngalè mbá àdhya yà dhi ni lovó bha ngá kazá bhàandre nda léna dhi ko. Tàko ko, Giká ni lagulagu adrè ína ngá kazá lána dhi ni, ìndi Kábilígyà Mvá akódhi ni tálà 'i. ²⁴ Sùrú títi dhi ki atsi ngádra bhàandre nda àdhya 'àsè. Opí kàdrì bvò àdhya ki kpà fi lána àyi ki mīlanzilanzi be. ²⁵ A kitswá tàdzi bhàandre nda ni zèribàti ki asé ìndró sè ko. Àngyá ko, ngátsi ni adrè kònàle yókódhó. ²⁶ Sùrú títi dhi ki fi bhàandre nda léna àyi ki mīlanzilanzi be, ìndi àyi ki lindrì be. ²⁷ Di, ngá àlo ndi ró dhi kitswá tàdzi file lána ko. Dhya adrélépi tà gàle gàgà dhi ni 'o yà, kó ngalè adrélépi tà 'o kinzò sè yà dhi kitswá kpà tàdzi file lána ko. Ngbà 'í móndyá àyi ki rú tisizo Kábilígyà Mvá ni búkù lídrì àdhya léna dhi ki fi lána dhi àyi.

22

Yiandre adrélépi lídrì fe dhi

¹ Gò àngéló nda dré má dré yiandre tàratára krístalè tīni adrélépi díle, adrélépi lídrì fe dhi ni tadházó. Yiandre nda adrè tá apfòle Giká ni lírìrà adrèzó òpì nya Kábilígyà Mvá be dhi lésè, ² adrélé díle bhàandre ni láti andre 'àsè. Yiandre nda ni gàrà rì dhi i 'àsè dhi, fa adrélépi lídrì fe dhi totó

tá i adréle lò'wa 'a vésè be mudrí-drì-rì kóná àlo sè, vésè àlo mbă àlo sè. Fa nda ni bí i tá àlókò adrézó súrú títi dhi ki tidrí ásà dhi 'i.

³ Tàtrírí àlo dhi ni adré véle yókódhó. Gíká ni lirírà adrézó òpì nya Kábilígyà Mvá be dhi ni adré bhàandre nda 'á gò, akódhi ni màràbà ì dré adrézó lísambò 'o akódhi kandrá. ⁴ Ì ni akódhi ni mibhalé no mî sè. Akódhi ni rú ni kpà adré àyi ki kándragá i 'ásè. ⁵ Ngátsi ni adré véle yókódhó. Ì kitswá kpà ngádra tálà àdhya yà, kó ngalè kitú àdhya yà dhi ni lovó bha ko. Tàko ko, Mírì Gíká ni ngádra fe ngá kazá àyi dré dhi nì. Dì ì ni adré òpì nya kóná vésè kólyá.

⁶ Gò ángeló nda dré tàzoá má dré dhi: «Kúlí kòdhi i kúlí bàti kitswálé ka'ile togó wáyi sè dhi 'i. Mírì Gíká adrélépi pròfétà ki kodzó áyi kúlí longó dhi mù áyi ángeló, tà dra atsábhá mbèlè dhi ki longó áyi màràbà i dré.»

Yésu adré alìle mbèlè

⁷ Yésu adré tàá dhi: «Mì yi rè ká! Má adré alìle mbèlè! Kólénzé dhya adrélépi kúlí pròfétà àdhya búkù kònìdhi lé dhi ki líkí dhi dré!»

⁸ Ma, Yòwàni, ma dhya tà kòdhi ki yìlepi, ìndì tà nda ki nòlepi mî sè dhi 'i. Má kòyi tà nda i nòzoá dre dhi, má dhe tá ángeló tà nda ki tadhálépi má dré dhi pá, kitswálé akódhi ni lindrì bha. ⁹ Dì, dré ína tàzoá má dré dhi: «Mí 'o kònìni ko! Ma màràbà 'i ngóro mí tíni, ámi adrúpi pròfétà ro dhi i tíni, ìndì mónnyá títi adrébhá kúlí búkù kònìdhi lé dhi ki líkí dhi i tíni. Be ró dhi, mí kòbhà Gíká ni lindrì kòdhya!»

¹⁰ Gò tàá má dré dhi: «Mí kòlosó kúlí pròfétà àdhya tisìle búkù kònìdhi lé dhi i móndí i dré ko. Tàko ko, lókyá atsa ànyi dre. ¹¹ Lè dhya ángùdhi adrélépi tà kònzi 'o dhi, kògò ína adréle tà kònzi 'o. Dhya adrélépi ndòtò tà 'o dhi, kògò ína adréle ndòtò tà 'o. Dhya adrélépi tà gyàgya 'o dhi, kògò ína adréle tà gyàgya 'o. Dhya adrélépi lólo dhi, kògò ína áyi fe adréle lólo.»

¹² Yésu adré tàá dhi: «Mì yi rè ká! Má adré alìle mbèlè! Má ni alì áma làgí múrúngú be, kitswálé tà logó móndí àlo àlo títi dhi i dré tà ì dré 'òle dhi i tí. ¹³ Ma Álefà 'i, ìndì Oméga 'i. Ma dhya drìdrì dhi 'i, ìndì dhya kùdù dhi 'i. Ma tà títi dhi ki wáláká 'i, ìndì tà títi dhi ki kùdù 'i.»

¹⁴ Kólénzé ni adré mónnyá adrébhá àyi ki kánzò ki dzi dhi i dré! Ayi nda ki kitswá fìle bhàandre nda na zèribàti i 'ásè, adréle fa adrélépi lídrì fe dhi ni lò'wa nya dhi àyi. ¹⁵ Dì, kàdré ína mónnyá kònzi ki tà sè, mónnyá adrébhá kólé tà 'o dhi íbe, mónnyá adrébhá ndòtò tà 'o dhi íbe, mónnyá adrébhá móndí pfu dràle dhi íbe, mónnyá adrébhá gíká tàko ki lindrì bha dhi íbe, ìndì mónnyá títi adrébhá kìnzò tà le 'òle dhi íbe dhi, àyi nda ki adré bhàandre nda ni kivi na.

¹⁶ «Ma, Yésu, má mù áma ángeló kitswálé tà kòdhi ki longó títi àmi adrébhá Ekèlézyà i 'ásè dhi i dré. Ma dhya angálépi Dàwídi ni kómvo lésè dhi 'i, ìndì akódhi ni toyó 'i. Ma kpà nzàgó adrélépi kòle drùbhì sè dhi 'i.»

¹⁷ Tirí Lólo i tòkó adrélépi 'òle mòle dhi be dhi, ì adré tàá dhi: «Mí kàlì wà!» Dhya ángùdhi adrélépi tà kòdhi ki yi dhi kòtà kpà dhi: «Mí kàlì wà!» Lè dhya ángùdhi adrélépi yì lovó íbe dhi kàlì. Dhya adrélépi yì le mvùle dhi kòdo yì adrélépi lídrì fe dhi mvùle àngyá.

¹⁸ Ma, Yòwàni, má adré mónnyá títi adrébhá kúlí pròfétà àdhya búkù kònìdhi lé dhi ki yi dhi ki kodzó, adrézó tàá dhi: Dhya àlo kògò tà àzya bha kúlí búkù kònìdhi lé dhi i dri dhi, Gíká ni kókpà kizà kàdrì tà ni ki tisìzo búkù kònìdhi lé dhi ki bha akódhi nda dri. ¹⁹ Dhya àlo kòtingá tà àlo kúlí pròfétà àdhya búkù kònìdhi lé dhi i drìsè dhi, Gíká ni kókpà tà tani tà ni ki tisìzo búkù kònìdhi lé dhi ki tingá akódhi nda drìsè. Akódhi kitswá ína

file bhàandre lólo dhi na ko. Kitswá kpà fa adrélépi lídrì fe dhi ni lò'wa nya àlomvá ko.

²⁰ Dhya adrélépi tà kòdhi ki longó dhi adré tàá dhi: «Àyíya, má adré aìle mbèlè!»

Kàdré kònìni! Mírì Yésu, mí kàlì wà!

²¹ Mírì Yésu ni togó tani kàdré àmi íbe tíí!